
4-6
1
7
336

NOBILIS, CLARISSIMI AC
probatissimi Philosophi & Medici,
Dn. *AVREOLI PHILIPPI*

THEOPHRASTI BOMBAST, AB HOHENHEIM, DICTI PARACELSI.

Operum Medico-Chimicorum SIVE PARADOXORVM.

Tomus Genuinus Quartus.

Agens itidem vt Tertius de Caußis, Origine ac Curatione Morborum in specie.

Recenter latine factus, & in vsum Asseclarum Nouæ & Veteris Philosophiæ foras datus,

A Collegio Musarum Palthenianarum in Nobili Francofurto.
ANNO M. DC. III.

II

ARMORVM PARITER ET LITERARVM GLORIA

ILLUSTRI ET GENEROSO VIRO,

DOMINO

CHRISTOPHORO SCHLEINIZIO

BARONI,

Sac. Cæsar. Maiestatis Consiliario primario,

Cuius fidelis hic recolitur memoria,

Tertium hunc Tomum Operum Theophrastæorum

Per suas Musas conuersorum,

Literarii sui otii plus quam negotiosi symbolum

Deuotæ obseruantiæ, fidei perpetuæ monimentum

D. D.

ZACHARIAS PALTHENIVS D.

ELENCHVS LIBRORVM
Partis Quartæ Operum Theophrasti Paracelsi.

LIBER

LIBER SEXTVS MAGNI MONARCHÆ THEOPHRASTI AB HOHENHEIM.

TRACTATVS PRIMVS DE CAVSSIS MORBORVM TARTAreorum.

Capvt Primvm.

Undenam morbi Tartarei generentur: Estq; hoc

PROOEMIVM.

E quid vero hic constituam ac definiam, cum nutabundũ ac ambiguũ me faciant sensus partim, ppri⁹, partim meorũ in Medicina p̃decessorũ tam obstinatus dissensus? Dum enim possibilitatem sanationis lithiasis & podagrę mecum pensito: & vicissim priscorum Chaldæorum ac Arabum de hisce morbis nimis magnam desperationem meditor: cuinam tandem quæso factioni adstipuler ac adhæream? Sententiamne meam sequar, quæ vbiuis tam prosperum sortita euentum est: an veterum amplectar præscripta, quibus adhærens nunquam ad metam optatam pertingere potui? Et licet quidem certum semper prudentiæ consilium dictet, suadeatque, vt inuentis certioribus, ambiguis excussis suffragemur: veterum tamen approbe peritorum Medicorum auctoritas non potest non facere, quin cum terrore aliquo & certa trepidatione ad nostra edenda, annis adhuc minor, iam accedam. Nam & hoc mihi sedulo attendendum esse, video, ne, dum mea neoterica in publicum do, veterum Auctorum placita exigam: sed per eosdem quasi vellicata aure commonefiam, vt in proferendis nostris scriptis nouitiis prudentiam circumspectiorem, & fidem nauiorem impendam.

Dum ergo de insanabilibus ex Tartaro morbis commentari insti-

tuimus; fundamento ac rationi solidæ insistemus, & ambiguos tractatus omnes mittemus, illibatissimam & exculrissimam *virginem experientiam* nostris oculis proponentes, quæ etiam sine addito virili semine artium vniuersarum mater & inuentrix est. Ea sola authentica & indubia assertrix nostrorum omnium commentariorum erit: vt a qua sola etiam noscendorum istorum morborum origo dimanat: quam vnã etiam in curandis & sanandis illis auxiliatricem consulemus & amplectemur. Illum interim, qui sagacem ac ingeniosam hanc virginem experientiam creauit, a primo ad vltimum iugiter in animo versabimus, ac per ipsum istam imaginem intuebimur. Quæ tam potens virgo experientia, cum fauore singulari tam faustam se nobis opitulatricem offerat ac polliceatur, ipsius auspicio intrepidi nostrũ institutum ordiemur, & erroneis veterum ambagibus declinatis, vela recta (quod aiunt) ventis mandabimus. In fundamento a. nostro ideo confidentius gloriabimur, quia veteres nostrorum experimentorum ne verbo quidem mentionem vllam faciunt: sicut nec nos ipsorum faciemus. Certo vero nobis gaudio est, hac ratione alterutrius nostrum omnino inscitiã & imperitiam proditũ iri. Nec possumus non impendio exsultare ob inuentã separationẽ nouam, cuius veteres, quantum videre est, notitiam nullam habuerunt, sed monoculi fores & adyta experientiæ ingressi sunt. Interim adeo vsque inuidi non sumus, quin impensius subtilia eorum ingenia admiremur, quod tanto studio & affectu, fraternitatis & humanæ fidei memores, inuenta sua omnia illi ad salutem & commodum publicum impenderint & elaborarint. Ipsorum ergo ductu exemploque nos quoque teneros nostros annos ac animum suscitemus, ac alacres sex hæc capita condamus & constituamus, tractatibus nempe geminis: quorum vnus de caussis & origine agens, Theoricus est: alter de cura practicus. Simul a. ac vna ex experientia multa produntur de morbis pluribus eorum, qui Tartaro laborant & affecti sunt.

Virgo experientia, artium omnium mater.

Experientia creator Deus.

Auctoris quod propositum.

Huc ergo ocyus animũ aduertite Chiragrici vos Magnates, & Principes podagrici, & ex scriptis nostris q̃ promimus, propius cognoscite, q̃ caussa sit, quod vos doloribus istis multo magis quam plebeii tentemini & obteramini. Ac arduũ quid hoc vobis non immerito videatur, q sanationis possibilitatem asserã ego aduersus tot priscos auctores & eorũ asseclas altũ contra vociferantes. Quod v. in hoc nostro prooemio vobis pollicemur, plena fiducia ita accipite & credite: ac membra vestra Tartarosa id persuadete, vt spem certã in nostra hæc scripta iactent ponantq;, nostrisq; p̃ceptis ac consiliis plene obsecundent, ne fors aliquando in cruentas imperitorum sectorum manus incidant. Sed prooemio hic p̃ciso, iam ipsum Medicinæ nostræ librum sextum incoemus, & q̃ vobis ex vsu sint, nihil cunctantes promamus.

Tartari cura possibilis.

CAP.

Cap. II.

TArtareorum morborũ & podagricorũ affectuum curã & ſanationem traditutis apprime conuenit, imo neceſſariũ eſt, vt horum morborũ cauſſas ortũq; cognoſcam⁹. Cauſſarũ ratio duplex eſt: Cauſſa n. alia in iis, eſt, q̃ morbos iſtiuſmodi nobis infligunt; alia in ipſa natura eſt, morbum taliter formante. De origine autem prima hoc diſcurſu diſſeremus.

Tartareorũ morb. cauſſa ſunt, vel alimẽta, vel natura formãs

Quicquid extra corpus noſtrum poſitum, in corpus noſtrum ingerimus, id ex tribus materialibus rebus formatur, & in vno finitur, ſicut de generationibus dicemus. Tres iſtæ res, ab ipſa naturæ productione quaſi rudes ac craſſæ ſunt, nec vnquam citra aliquas feces progignuntur, ſed ſemper ferinum quid & alienum in ſubſtantia ſua reconditum proferunt, ex quo demum morbi Tartarei oriuntur. Sic fumus ab igne inſeparabilis videtur quidem: & tñ is in ſeſe ſubſtantiam quandam habet lapidib. ſeu Tartaro ſimilem; hac de cauſſa, quia corpus leue habet, q cum igne vnum non eſt, ſicut de tranſmutationibus explicatius conſtituemus. Fum⁹ iſte, ſi quandoq; interius in corpus penetret, tunc in aquam reſoluitur, & aut p veſicam excernitur, aut morbos alios gignit. Si v. fumi ea ratio ac natura non eſt, vt reſolui queat, ſicut de proprietate fumi trademus: tunc is in metis ac regionibus ſtomachi, venarumq; & inteſtinorum, aut concauitatibus aliis, membriſq; corporis adhæreſcit tamdiu, donec tandem coaguletur, ſicut ex ſequentibus capitibus clarius patebit. Sic etiam de hoc fumo iudicandum eſt, vt qui ſua natura varius, varios diuerſoſq; morbos Tartareos gignit. Hi enim alii in locis fiunt, vt quorum fumus ex ligno eſt: alii in excoctoribus ſalis, quorum fumus vapore ſalſo permixtus eſt: alii in minerarum foſſoribus, qui inter excoquendum fumum metallicum hauriunt. Et peculiariter horum morbi Tartarei multiplices ſunt, ac prope infiniti, hac ex cauſſa, q hauſtus fumus eſt interdum ex ſulphure, interdum ex Antimonio, nonnunquã ex Arſenico, & ſic deinceps. Similiter ſua quoque metallis diuerſitas ineſt: ſic alius eſt fumus auri, alius argenti, alius Mercurii, alius cupri, alius plumbi, alius ferri, alius ſtanni: ſed iſte tamen fumus metallorum diſcretoribus, fabriſq; ferrariis, ac iis, qui ferrum igne domant, propter cadmiam peculiariter noxius exſiſtit. Pręterea Tartarei morbi genus aliud adhuc grauius fit a deſtillationib. quib. Alchimiſtę, aurifabri, ſeparatores, monetarii ac ſimiles, tandẽq; ipſi quoque Medici vtuntur atq; occupantur. Horum enim varia genera varios morbos Tartareos gignunt. Quidam a ſublimationibus infliguntur, qui multi ſunt. Alii enim a Mercurii, alii a ſalis Amimoniaci, alii ab Arſenici, Realgaris, Auripigmenti &c. ſublimatione producuntur. Quidam a fumo Reuerberii ingeruntur. Hic enim duo concurrunt: vnum a ligno,

Omne alimentum primo eſt rude.

Fum⁹ tartari cauſſa.

Tartarei morbi a fumis.

Lignorũ.

Minerarum.

Metallorum.

Reuerberii.

Destillationum. alterum ab ipsa materia, quę iam multiplex exsistit. Sic destillationis quoque fumus diuersus defluit ab Aquisfortibus, a Balsamis, ab oleis, terpentinisque & similibus, quorum omnium vapor subtilis est, ac modis variis *Tart. morbus ab aere.* incidit penetratque. Quin etiam morbi ingenerantur ab aere, qui fumo caret quidem: sed tres tamen primas naturas per inspirationem inuehit; vnde postea modis variis multiplices Tartarei morbi ingenerantur, per puluerem, perque ventum, qui in interioribus conclusus coagulatur.

Tart. morbus a nutrimentis vt Multo autem magis ac potentius a nutrimentis Tartarei morbi ingenerantur. Nec enim vllum vspiam, quo fruimur vtimur, nascens est, quod in se coagulationem quandã non habeat. Quę quidẽ etsi ad conspectum nostrũ perfecta non appareat; tandem tñ a corpore, ad id disposito, *Leguminibus.* perficitur. Sic cuiusuis leguminis suæ congelationes peculiares exsistunt, velut fabarum, pisorum, lentium, pyrorum, pomorum, & similium aliorum. Quorum coagulatio si ante oculos conspectumque nostrum fiat ac præparetur, sicut de transmutationibus commentabimur, iam Tarta- *Artis & naturæ similis præparatio.* reorum morborum caussæ nobis conspicuæ erunt. Eodem enim modo idem in ipsa quoque natura fieri intelligendum est. Sua quædam etiam *Carnibus* ac peculiaris durities similiter in carnibus condita est, quæ ingestæ ad *Aromatis &c.* morbos Tartareos facile disponuntur. Multo autem magis ex aromatis illi fiunt, ex quibus admodum duri acutique morbi Tartarei infliguntur. Idem fieri iudiciũ etiam debet de vinis, cereuisiis, melicratis, aquisq;, ex *Vinis.* quib. singulis Tartarei morbi pronascuntur. Vnumquodlibet n. vinum & Tartarum & Tartareos morbos gignit, naturæ duplicis. Alius enim Tartarus ad naturam Tartari vini accedit: alius fecibus quadantenus similis est. Sic & cereuisia arenosum ac friabilem Tartarum, & sic podagrã gene- *Cereuisiis* rat ex coagulatione aquæ, lupuli, & leguminũ, ex quibus cereuisia paratur. Cum n. horum cuilibet sua seorsim coagulatio sit: si tandem vniuersę iungantur, peculiarem eumq; grauem Tartarum, morborum variorũ ge- *Aquis.* nitorem procreant. Ipsa quoq; aqua singularẽ Tartarũ generat, sed eum tamen minoris doloris, nisi fors aluminosa ea, aut sulphurea, aut vitriola- *Lacticiniis.* ris &c. exsistat. Varii ẽt tart. ex lacticiniis oriũtur. Hi tenaces sunt & mu- *Medicinis validis.* cosi, acidi, expulsu difficiles, multi & satis crassi. Simili ratione & ex medicinis acribus peculiaris proprietatis naturæque Tartarus prouenit. Tales sunt, quæcunque sublimationem sustinent, aut destillatæ feces po- *Saccharo Melle.* nunt, aut alio modo affectæ sunt. Saccharum ipsum quoque multis formis in corpore coagulatur, velut & mel, & species acres aliæ, quæ caliditate sua coagulant, quicquid ipsis incorporatur.

Sic ergo multis modis, ac e reb. plurimis Tartarei morbi oriri possunt, q̃ nimirum in corpore seipsa coagulent, ita, vt remanentia quædam

fiat

fiat in illis locis, in quibus latebant ac condebantur. Sed hæc eadem, ipſa quoque Naturę ſubſtantia coagulare poteſt, modis omnibus, nulla ratione habita proprietatis ingeſtorum, per quæ, vt recenſuimus, Tartarei morbi gignuntur, in forma coagulationis, quæ propter accidens aliud inducatur. Id autem fit in duplici generatione, ſcilicet Aſſumti, & Interni.

Coagulatio eſt duplex: Ratione Aſſumtorum & Naturæ ipſius.

Sed præter hanc alia origo eſt, ex qua morbi quoque Tartarei naſcuntur. Ea nimirum in ſola natura viget, nec ab extraneo quopiam congenito profluit. Ita ſcilicet ipſi Humores, Qualitates, complexiones, membra, oſſa, arteriæ, &c. ex naturæ ſuæ peruerſitate & malitia ſubſtantiam propriam tentant & coagulant. Et ſi Tartarei morbi omnium peſſimi ſunt, adeoque propter cauſſas varias curari minime poſſunt. In ipſam n. naturam infixi ſunt, velut ex eadem penitus etiam naſcuntur. Ad hos n. cum natura ipſa obſtinate propendeat, vis ac curſus eius inhiberi minime poteſt. Nec enim in poteſtate Medici id ſitum eſt, vt naturæ diſpoſitionem, profundius implantatam auferat & aboleat. Ipſa ſiquidem nõ ad bonum ſaltem malumue, ſed ad morbos quoque ac ſanitatem directa ac propenſa eſt. Hæc inſita & implantata naturæ diſpoſitio abrogari ratione nulla poteſt. Ipſos quidem eius exitus, ex quibus Tartarei morbi fiunt, ex parte aliqua minuere & ſiſtere licet: cauſſam vero ipſam mutare impoſſibile eſt: ſed quamdiu corpus viuit ac ſuperſtes eſt, hanc in ſeſe ferre & circumferre contaminationem cogitur, niſi fors quinta aliqua Eſſentia ex auro aut ſimilibus exhibeatur, quæ corpus totum quaſi conuertat, idque reſtauret & ita renouet, vt recens nato infanti ſimile reddatur. Et hanc quidem renouationem, vel naturæ, vel arti hic nec imputamus, nec derogamus, ſed tamen eam eo modo, qui de eſſentia quinta traditur, poſſibilem eſſe ducimus.

Morbi tart. cruoris qui: Et non curantur,

Naturam abolere Medicus non poteſt.

Auri Eſſentia quinta hominem renouat.

Ceterum cum hactenus de Tartareorum morborum ortu cauſſiſque diſſeruerimus: deinceps quidnã morbi Tartarei, inde enati, ſint, planius definiemus. Minime vero concedimus, morbos Tartareos tantum ex fecibus ac coagulationibus, quæ in rebus omnibus inſunt, emergere: ſed ex iiſdem alii quoque morbi, minime Tartarei, enaſci poſſunt. Tartareos enim vocamus morbos illos, qui velut Tartarus in corpore naſcuntur. Sic in Podagra Tartarus eſt inſtar lapilli, rotundus, fluxus, angularis & modis formiſque aliis multis conſpicuus & ſenſibilis. Similis etiam in chiragra. (1.) Ex horum cenſu arenulæ quoq; ſunt, in renibus & veſica, lociſq; aliis enatæ. (2.) Huc quoque ſpectant calculi ſeu lapides, emoti, & fixi, in veſica & renibus, in quibus duobus locis ſolis illi generantur. (3.) Poſtea huc etiam referenda ſunt coagulata, quę in inteſtinis & locis cõcauis aliis, in quę alimenta & excrementa diuertunt, ſubſiſtunt. (4.) (5) Porro etiam congelata his (6)

Tartarei morbi quid ſint & quales.

annumerantur, quæ in poris cutis & carnis & ossium hærent. Tandem ét indurata huc pertinent, quæ in venis, arteriis & neruis morantur, ex quibus occulti morbi multi, abditis a caussis producti, emergunt. Per huiusmodi enim calculos & Tartara venæ nutrimentales obstruuntur & oppilantur, vt ex alimenti defectu emoriantur. Interdum etiam intestinum ani seu rectum infercitur, ita, vt a sordibus, exitum naturæ præcludentibus & obstipantibus, mors inuehatur. Aliquando spermaticæ quoq; venæ præcluduntur, quam oppilationem dein excipit impotentia, & emissionis frustratio, & his similia plura. Tum & qui in cute hærent Tartari, subtiles sunt & exiles, e sudore enati, quorum signum est, scabies, pruritus & punctus cutis. Et sic de ceteris.

Tart. e fumo vi generetur.

Porro autem vobis etiam explicabimus, qua ratione, qua forma tam ex assumtis, quam ex ipsa natura huiusmodi Tartarei morbi gignantur, & quibus ex caussis isti calculi fiant. Principio autem de morbis Tartareis ex fumo aut vaporibus generatis hic generationis modus tenendus est.

Tart. in locis corporis duobus fit: vel externis, vel internis.

Quando fumus vaporque corpus attingit, vias Tartarisationis duas habet: vnam exterius, alteram intrinsecus. Qui extrinsecus corp⁹ attingit, velut exempli caussa oculos: is hos primum facit humidos & stillantes; postea fumus idem permiscetur lacrymis, & poros oculorum penetrat, ac canthos cauitatesq; corũ occupat. Tandẽ consumta & resiccata aqua, in eius loco remanet fex & quædam substantiæ reliquiæ, quę alias camini adhæsisset ceu fuligo. Sic pariter si corpus sudat ac q. essumat, permixtio quædam fit, quæ in poros sese insinuans, ibi instar priorum coagulatur, & in sinus cutis deponitur. Et hæc exteriorum ratio est. In interiora

In stomacho.

vero si fumus penetrat, tunc, vbicunq; adhæret affigiturq;, ibi manet. Sic si in stomachum irruat, humor stomachi ei permiscetur, vnaq; q. miscella fit. Quamprimum autem humores consumuntur, arena seu lapis ibi remanet, regioni seu tunicis stomachi annatus & affixus, qui postmodũ

In hepate & partibus aliis.

multorum morborum auctor ac caussa fit, sicut deinceps dicetur. Accidit etiam, vt materiæ huiusmodi persæpe ab hepate ex stomacho attrahantur & eliciantur: sicut etiam a membris aliis. Illorum autem humoribus consumtis, ex superstitibus reliquiis lapides arenulæque nascuntur in hepate, in venis, in intestinis, in splene: quemadmodum etiam in felle non hominis tantum verum, etiam pecorum, lapides nascuntur ratione modoque prædicto.

Idem eodem modo etiam de renibus & vesica, membrisq; reliquis omnibus intelligi debet: nempe quod Tartarus cum ipsis nutrimentis ad

Podagra quid: & vt fiat.

ea loca attrahatur: in quibus si diutius obhærescat ac moretur, operationem suam perficit. Podagra est attractio huiusce coagulationis, cum nutrimen-

trimentis ad articulos facta, in quibus illa restitat, nec longius proferri potest, propterea quod viæ infra articulos positæ cauæ non sint, vnde nec in iis materia Tartari residere potest. Et licet quidem in poros ac meatus efferretur, ab abundanti tamen calore corporis consumeretur, nec ita, vt in articulis coaceruari posset. Vbi enim in membris calor & virtus imbecillis est: ibi aggeri & aceruari materia porest. Tum & humorum multo plus in articulis consumitur, quam carne. Vbi ergo multa consumtio, ibi copiosiores etiam reliquię. Idem similiter etiam de cibis omnibus ac aere, vt quę assumimus ac haurimus, intelligendum est, quod nimirum in nobis, intra nos coagulentur iis locis ac finibus, sicut præcensuimus.

Cur in articulis plus colligatur, quam carne.

Qui vero Tartari ex ipsius naturæ vitio gignuntur, veluti horum nonnulli in sanguine & omnibus venis oriuntur, suæ generationis hanc caussam habent, quod sal in sanguine latens, ex ea proprietate, quam habet, a sanguine secedat, ita, vt salsedo seorsim iam sit, & seorsim ipse etiã sanguis. Quo diuortio ac separatione facta, sua sanguini pristina integritas ac virtus minime superest, vt pote cuius vita & bonitas per sal conseruetur & sustineatur. Quando ergo, vt dictum est, sal a sanguine separatum est, tunc coit & coagulatur in duritiam quandam, instar granulosorum lapillorum, aut sabulosæ arenulæ. Podagricus autem morbus & iste est: quem quidem in monumentis nullis inuenimus descriptum, sed per solam experientiam, ad similitudinem podagræ, curauimus. Separationis huius caussa est aciditas sanguinis. Sicut n. si acetũ in lac infundatur, hoc naturã suam mutat, ac substantiam ipsam a sero ita separat, vt lac amplius nõ sit: sic idem similiter in sanguine acescente quoq; fit, veluti docuim⁹.

Tart. natura seu cruoris qui generetur.
Sanguis vt separetur.
Sanguinis vita sal.
Aciditas caussa separationis sanguinis.
Acetum lac separat.

Eodem plane modo per separationem istiusmodi ex phlegmate quoque tales lapides ac Tartari generantur iis in locis, in quibus phlegma iacet, veluti in cannis pulmonum, hepatis, &c. Continet enim phlegma in se sal mortuum. Quod si instar lactis & sanguinis separatur, tunc ibi quoque podagricus morbus fit, sicut de sanguine definiuimus.

Phlegma vt separetur & tartarescat.

Similiter & ex cholera in locis definitis omnibus lapides arenulæq; & sic podagra, gigni possunt, iisdẽ omnino de caussis, quas præcensuimus.

Idem æque & de melancholia intelligi debet. Nam in istis complexionibus omnibus salia inexsistunt. His, vbicunq; locorum sint, vt primum acetositas quædam admiscetur, separatio talis illico fit in locis conuenientibus. Pro consideratione ergo caussarum istarum, in omnibus totius corporis membris, velut in hepate, cerebri cauitate, pulmone, ventriculo, nullo excepto, Tartareus huiusmodi morbus quidem produci potest. Et sic similiter in ipsis quoque humoribus Tartarei morbi generari queunt, velut etiam in omnibus aliis, in quibus sal est, prout per corpus agitur & pellitur.

Sal in omnibus complexionibus est.
Morbi Tartarei omnibus membris accidunt.

CAP. III.

Subtilitas & crassities caussa longius penetrantis Tartari vel subsistentis, &c.

CVm autem hactenus morborum Tartareorum ortum ac generationis modum exposuerimus: proximum iam est, vt explicemus etiam, qua ratione modoque ista Resolutio & coagulatio fiat, dum nimirum vniuersum corpus quoquo versum peruadit ac penetrat, & cur in proxima sede seu prima vicinia non subsistat. Præcipuarum autem caussarũ duæ sunt: vna est subtilitas, altera crassities. Hoc ita accipite. Subtilitas vniuersum corpus penetrat: quoque quid subtilius, eo longius ac latius exundat. Crassities in prima vicinia residet, quia venas & poros penetrare non potest. Sed præter has porro etiam noscendæ caussa illæ sunt, per quas Tartarus ad extimas & infimas partes expellatur. Caussarum istarũ tres sunt: (1.) vna a facultate virtutis Attractiuæ est, quæ nutrimentum attrahit, cum & in quo ipsa quoque Tartareitas ad omnia membra allicitur. (2.) Altera ex vi permixtionis est, qua Tartarus in sanguinem se insinuat, eiq; permiscetur, ac tandem suo tempore iterum secedens in articulos & cutem diuertit. (3) Tertia caussa est, quod materiæ, ex quibus Tartareitas prognata est, cum partibus quædam proprietas ac familiaritas intercedit, & ad illas facit. Vnde si ad partes peruenit, humor eius absumitur, & reliquiæ abundant, sicut paulo ante explicuimus.

Ex tribus his caussis distributio procedit, facta ad eas partes, in quibus morbi Tartarei conditi sunt. Quibus caussa accedit hæc, quod materia nonnunquam alicubi restitat, nec proferatur eousque quousq; proprietas & attractio ducturæ erant.

Porro vero hoc etiam explanabimus. quibus de caussis Tartareitas vna altera vel subtilior, vel crassior exsistat. Hæc autem diuersitas dependet ex natura earum rerum, ex quibus Tartarus genitus est. Sic Tartareitas aquæ communis multo rudior & crassior est vini. Hinc fit, vt crassities Tartari aquei longius in corpus minime penetret, cum e contra subtilitas Tartari vini ad sedes extimas efferatur. Hæc ipsa quoque caussa est, quod Tartarus vini penitus per omne corpus distribuatur, & vbiuis morbos producat, cum tamen aquæ Tartarus in vno saltem loco cumuletur & congeratur. Eadem est ratio aliorum ciborum, potuum, fumorum, ac omnium, de quibus diximus: de quibus vniuersis crassities & subtilitas similiter æstimanda est. Sic fumi quoq; singulariter in penitioribus adhærescunt potius, quam in propinquioribus, nisi fors quædam in fumo proprietas hæreat, propter quam in locis illico primis affigatur: aut nisi huius naturæ sit, vt, quam primum aliam naturam sentiat, confestim adhærescat. Ita nempe sulphur, cum in distantiora non sublimetur, nec in ipso corpore distantiora adit, sed Tartarum suum illico in ventriculo affigit.

Tart. aquæ crassior vini.

Tart. vini penetrantior aqua.

Sulphuris Tart. non ad distans adit.

git. Qui vero fumus in distantiora vadit, veluti salis Ammoniaci & Mercurii: horum Tartarus in ipso quoque corpore penetrantius ad omnia membra diuagatur, ac continua permeatione ad extimas vsque corporis sedes profugiunt, suamque interim sementem passim in omnibus peragratis locis relinquunt: ꝙ tamen similiter fumus Arsenici minime facit, sed collectim in distantiora, prout pellitur & agitur, sese defigit. Ex caussarum harum pensitatione intelligimus, morbos nonnullos Tartareos in vnico saltem loco oriri gignique: veluti si fumus ex Aquaforti aut similibus in vnum saltem locum attrahitur, ibique permiscetur & parti appropriatur, tunc in solo illo loco coagulatio & congelatio simul ac collectim fit. Quantum vero ad ciborum ac nutrimentorum proprietatem attinet, commemoratio illa superflua esse videtur hoc loco: cum alias de istis, & maxime in prioribus capitulis, abunde satis pertractetur.

Cum vero paulo ante dixerimus, quod per virtutem attractiuam huiusmodi attractio Tartari cũ nutrimentis fieri possit: eius rei has caussas inuenimus. Nutrimentum nimirum ac Tartareitas vna in stomachũ ingeruntur, ac ibidem permiscentur. Ibi ergo cum permixtio fiat rerum minime cõuenientium, quas tamen natura ipsa separare minime potest: tunc ab ipsis natura infirmior & imbecillior redditur, cuius infirmitatem illam destructio sequitur, quam Tartareos morbos appellare solemus. Caussa vero, cur ex permixtione id fiat, non est permixtio tantum in vẽtriculo facta, sicut iam de vnione nutrimentorum & Tartari diximus: sed permixtio eadem similiter in ista coadunatione fit etiam extra stomachum, ceu in 4. complexionibus, & 4. substantiis totius corporis, sicut de stomacho ex parte vna definiuimus. Ita nimirum vltimas quoque caussas separationis concludemus, quę ipsa fit per Appropriationem rerum assumtarum, partes ac membra peculiaria spectantium. Sic res, venis gratæ ac vtiles, in venis morbos pariunt. Quæ stomacho prosunt, in stomacho Tartarum deponunt. Et hoc iudicium de membris ceteris omnibus fit. Quanquam hoc quoque accidere posse iam recordemur, vt ex vi appropriationis huius in omnibus corporis locis Tartarei morbi generentur. Quodcunq; n. assumimus, id passim vniuerso corpori conducit, & tñ Tartareus morbus vnico saltem loco oritur. Sed huius rei caussa, *Resolutio* quædam est, quæ Tartarum in locis nonnullis eliquat & resoluit, in aliis minime. Nisi enim ista Resolutio fieret, & a natura in corpore administraretur, necessarium pol foret, omnes in vniuersum homines, *Podagricos, chiragricos & calculosos* existere. Ex quibus liquet, Tartareitatem in iis saltem locis oriri, in quibus non est Resolutio. Caussam ergo iam prõtam habemus, quod nimirum Resolutio in æquali membro ęqualiter de-

Tart. morbor. caussa debilitas virtutis digestiuæ stomachi.

Appropriatio est vltima caussa distributionis alim.

Obiectio pulcra.

Cur non vniuersi homines Podagrici &c.

ficiat: veluti, si in vno articulo resolutio non est, nec in altero eius simili eadem erit: ideo in articulos Tartarus illico concedit & adhæreſcit. Quod similiter etiam de aliis intelligendum est.

Tart. cur articulis præcipue adhæreat.

Tart. omnis sal est.

Deinceps vero vt caussam intelligatis, cur Tartarus in articulis præcipue restitet, nec vel a Natura, vel tempore consumatur, ad punctum istiusmodi animum aduertite. Tartareitas omnis sal est. Id si coaguletur & granuletur, potest per aquam calidam resolui, ac in liquorem aqueum digeri aut mutari, ac exsudare. Similiter si per se humidum exsistat, nec ab intensa siccitate coagulatum sit, potest a se ipso resolui, veluti Tartarū calcinatum. Salsedo enim ac Tartareitas calcinatur in corpore per calorem membrorum internorum, non secus ac per ignem. Si vero Tartareitas manet, caussa est hæc, quod resolui nequeat. Nam cum sicca nimis & arida sit, ob id coit ac coagulatur in lapidē, aut in lapillos multos, prout partim Tartari proprietas, & partim salis permixtio se habet. Ideo hanc ob caussam superstes remanet.

Paroxysm. podagrici caussa tres sunt.

1 Aer humidior.

Et ex hac ipsa caussa istius quoque morbi periodi seu typi proueniunt, quibus alio ac alio tempore dolor magis minusue sentitur. Caussarū enim naturalium hunc discursum ponere allubescit. Si aer ac tempestas humidior sit, tunc ipsum quoque corpus adeoque omnis eius substantia humescit, sicut in Philosophia nostra tradimus. Iam ergo si tali humiditate corpus madescat, tunc ex natura ac proprietate sua sal quoq; & Tartarus humectior liquescere & resolui incipit. Id ergo dum molitur, naturam suam vimque ac potestatem mutat, ac veluti efferuescit, atque in seipso intumescit sufflaturque. Ex qua commotione tendinibus acutissimi dolores inferuntur: nec tamen Tartarus omnis resoluitur. Siccitas enim ac proprietas, quæ ad resolutionem apta non est, suo modo quadātenus obstat. Vnde fit, vt ęgris nonnunquam calidi fotus prosint, quia calor resiccat, & ita lenit. Interdum frigida commodant, quia congelant. Interdum temperata, quia excessum vtrumque cohibent, sistuntq; Tartarum, ne peius ebullire queat. Quandoque humida iuuant, quia resolutio continuatur, quousque potest. Qua facta, quies inducitur. Sæpe etiam sicca leniunt, quia humiditatem auferunt, & agitationem tollunt. Frequenter etiam Anodyna proficiunt, vi sua narcotica.

Tartarosis varia prosunt, ex caussa varia.

2 Influentia cœli maxime Luna.

Porro autem etiam ab influentia vel augescente, vel deficiente, paroxysmi, vel augent, vel minuuntur, hoc modo: Luna si deficit, minuitur etiam morbus, & tamen simul incumbit dolor, quia scilicet virtus calida vel naturalis languida est, morbus autem fortior. Sed & Luna crescente dolores sæpius lancinant, quod nimirum affluxus maior sit, & in loco q. efferuescat. Similiter etiam de aliis cœli motibus aut constitutionibus iudican-

dican-

dicandum est, vel calidioribus, vel frigidioribus, pro quarũ ratione morbi quoque vel intenduntur, vel minuuntur ac variantur. Huiusmodi q̃ dẽ influentiæ etsi non omnes nobis compertæ sint, cogitatu tñ nobis facile est, vim quandam ac potestatem singularem supra nos habitare, quæ nobis dominetur regatq;. Sed hoc iam hic missum facim⁹. Interim ab influentia huiusmodi, & ipsius Tartari natura, morbi varii emergunt, temporibus diuersis, comprimis in podagra mutationes variæ contingunt, in qua propter influentias diuersas nonnunq̃ nulla vspiam remedia iuuant, aut dolorem mulcent, sed hic pro impetu suo libere grassatur & exacerbatur. Nullus enim, quem scimus, morbus est, qui a minimis ue maximisue accidentibus ita valide gubernetur & afficiatur, veluti iste vnus. Huius enim mutatio a prima quauis etiam corporis mutatione promta est. Quamprimum enim corpus vel a cibo, potuve, aut exercitio, &c. alteratur, huiusmodi dolores e vestigio gliscunt & insultant.

Superiora nos moderantur.

3 Corporis a quibusuis caussis alteratio.

Tum & huiusmodi Tartarei morbi in mutatione dissimiles sunt. Alii enim aliis doloribus grauiorib. implicantur. Hinc qui *Podagræ* sunt, pessimi exsistunt. Qui lapilli & grandines sunt, horum, quoad imitationem, ratio alia sicut priorum est, non tamen quoad eandem formam. Hinc enim fit contractura infra zonam, synthena, colica & mors, forma longe alia, quam in podagra. Idem iudicandum est etiam de congelatis & coagulatis. Iam ergo si plures morbi Tartarei sunt vno, naturaliter etiam plures quam vna induratio & forma cõtinget, cum dubium non sit, quin quilibet morbus Tartareus peculiarem ac priuatam suam formam habeat, sicut id ex *Lithiasi* constat, in qua duo exsistunt, arena & calculus: cuius forma a podagra in eo distincta est, quod tantum salis in illa non permisceat᷑, quantũ in podagra. Sed diuersitatis caussa etiam hęc est, quod hic resolutio nulla fieri possit, qua materia aut mollior, aut durior euadat: sed Lithiasis perpetuo sibi similis est, & ad materiam primam non recidit, verum ampliatur ex eo, quod subinde magis magisq; similiter augescat, & indurescat, ac sic maneat.

Podagra pessima est ex Tartareis

Lithiasis & podagra qui differant.

Ceterum discrimen inter Arenam & calculum ita intelligendum est, quod hic tartarus sit, qui vi & operatione renum coaguletur, hoc modo: Si Tartareitas peruenit ad regiones Renum & vesicæ, possibile est ibi podagram fieri, quia præsto caussa est. Sed proprietas illa tollitur per id, q̄ alia inde complexio & alius morbus gignitur. Id a. spiritus vrinæ est, qui (sicut de vrina traditur) proprietatem in se quandam habet, ad calculosa & arenosa inclinantem. Et sic vrina morbi istius caussa est: non q̄ ea ex substantia vrinæ prodeat, sed potius ex substantia fluxus podagrici, quæ tamen interim per vrinam, coagulatur in formam ac speciem aliam; id

Calculus & Arenula qui differunt.

Spiritus vrinæ ad calculũ & arenulos inclinat.

quod hoc ordine modoque fit. Vrina si Tartareitatem in renibus & vesica apprehendit, illam cogit, quia scilicet illa calida & aquosa est, Tartarus autem viscosus & tenax, spiritum vrinæ attrahens. Ideo nullius etiam Lithiasis vrina flaua est, sed omnes albæ: carent enim spiritu vrinæ, quo exficcantur: non quod ab ipso vniuersa vrina exficcetur, sicut in Podagra, vbi omnis humiditas absumitur, sed id similitudine quadam, quod scilicet veluti Sal petræ in aqua in lapidem cogatur & consolidetur. Nec hoc tibi exemplum admirationi fit. Sal enim petræ ex vrina genitum est, & vrinæ spiritus exsistit, qui se separat in vrina de natura tartari, quam separationem sequitur induratio Tartari, & formæ rotunditas, sicut ea a proprietate salis dependet. Ita pro materiæ multitudine fiunt aliquando calculi albi, non puri, ideo, quia sal petræ vrinæ incorporatum est cum Tartaro: nonnunquam cœrulei fiunt aut his similes, quod omne ex proprietate vrinarum fit, sicut clarius de vrina docetur: interdum rubei, & hi non ex proprietate vrinæ, sed colore renum.

Calculus & arena vt in renibus, &c. coguletur.

Salpetra in aqua lapis fit.

Arenæ autem forma inde generatur, quod scilicet vrina non tam spiritum potentem habeat, qui inclinet ad naturam calculi: vnde fit, vt simpliciter adhærescat Tartarus & granuletur, sicut salis proprietas ac natura fert. Hinc ergo lapilli multi si generantur, iidemque nonnunquã obtriti, exiles, & sensibiles, caussa potissima in proprietate renum exsistit, qui tam bituminosam & viscosam naturam in se habent, a qua coagulatio lapidis ita obteritur & comminuitur.

Arena qui coagulentur.

Si ergo fluxus Podagricus & Tartarus isto modo lapidescit & arenescit, varia inde signa ac multiplices dolores emergunt, quorum descriptio & explicatio artis non est, sed quotidianæ obseruationis.

Idem dicimus et de coagulatis & induratis, &c. Quanq̃ illa non vt Lithiasis ab vrina cõgelentur, sed congelatio ipsorũ hanc caussam habet, q̧ nimirum in intestinis quoque, quæ stercoribus peruia sunt, quidam spiritus sit, qui similiter vt vrina, imo multo magis induret & coagulet. Si ergo Tartarus permixtus intestinis adhæret, nec cum stercoribus vna eiicitur, tunc impellens spiritus stercorum illum cogit coagulatque, vt indices magis magisque cumuletur & grandescat. Stercus enim virtutem vrina maiorem habet, prout de stercore ponitur. Hoc ipso modo in aliis quoque intestinis generantur illi, ac in formam podagræ coagulantur.

Spiritus stercoris congelata indurat.

Cap. IV.

CVm hactenus de caussis & origine abunde satis tractauerimus: deinceps etiam explicabimus, quibus remediis Tartarei morbi curentur: q̧ ob duas caussas noscendũ est. Primo, cõuenientia remedia sciẽda sunt, ne præ-

ne præpofteris adhibitis malum deterius fiat. Secundo, vt cura ea fine omni noxa inftituatur & perficiatur. Cura autem ipfa ad duo dirigenda eft: vel ad podagricos calculos & Tartara: vel ad lithiafin, calculos ac arenas: idque ob hanc cauffam, quia generationis aut coagulationis horum modos duos ponimus: vnum per confumtionem humorum, velut in podagra & huic fimilibus: alterum per fpiritum vrinæ vel ftercoris. Pro hac diftinctione facilioris intellectus gratia curam ipfam quoque ad duo impendemus, videlicet, ad fluxus podagricos, & calculofam lithiafin: quia nimirum fluxus podagrici per fibi congenera, & appropriata pelluntur, vt viciffim calculofa per appropriata fibi. Nullum enim alterius Tartarũ expellit. Podagrica enim cura lithiafin ideo pellere nequit, quia nimirum a fpiritu vrinæ aut ftercoris induruit. Sic nec calculofa, Tartaros podagricos curare poteft ob hanc cauffam, quod fcilicet in folum fpiritum vrinæ & ftercoris laborent ac operentur. Sed duplicis huius curationis cauffæ aliæ quoque funt, videl. complexio, natura &c. quæ ideo etiam obferuandæ funt, quod opus fit interdum fpecifica adhiberi, quia in forma fpecifica occultæ fecretæque vires latent ipfa natura fuperiores, ficut de *Vltra naturam* fcribimus. Horum adhibendorum neceffitas hinc eft, quod multi morbi fint, qui præter naturæ ordinem modumque gignuntur, veluti etiam funt calculus & Tartarus &c: qui nec a calore vel frigore oriuntur, fed ab altera, fcilicet forma fpecifica, hoc eft, veluti forma fpecifica in 4. complexionibus. His ergo fpecifica adhibenda funt, ꝓprietate ea donata, veluti de fpecificis tradimus. Nam quod lapis frangit lapidem, id a complexione non fit. Sic quod os, aliud os, caro aliam carnem fanat, id a conditione naturæ non eft, fed ex fpecifico prouenit, quod ad aliud ordinatum eft. Sic videmus aquamfortem ex fua natura non omnes lapides frangere, fed ex forma fpecifica.

Curatio Tartari duplex.

Tart. coagulatur vel per exficcationem vel fpiritum.

Cura podagræ & lithiafis diuerfa.

Specifica in podagra & lithiafi vfurpanda.

Aqua fortis omnes lapides vi fpecifica frangit.

Sic quoque appropriata interdum vfurpanda funt, ideo, quia appropriata in fua proprietate vnius naturæ funt, quoad perfectionem, non complexionem. Sic *Lithiafis* & *Ceuillus* vna forma generantur. Licet Ceuillus in corpore non producatur. Producitur tamen ex terra ad fimilitudinem lithiafis, ex terreo Tartareo, ac induratur a fpiritu vrinæ, qui in liquore terræ hæret, ficut de generationibus lapidum mentionem facimus. Ceuillus ergo lithiafin curat in natura appropriata. Hæc enim duo fi fefe mutuo contingunt, vnum alterum frangit & minuit, ac vtrumque in materiam fuam primam refoluitur ac affimilatur bolo feu friabili arenæ. Nam appropriata fiue propria in feipfa deftructione vniri non poffunt, ergo refoluuntur. Quod ita intelligendum eft. Acetum fimiliter generatur ex vino, in feipfo, ficut lac, quod in feipfo turbatur, & feipfum fe-

Appropriata vnũ funt.

Ceuillus qui in terra gignatur.

Ceuillus lithiafin a proprietate curat.

Appropriata se inuicē frangunt velut acetū & lac.

parat, acetositatem parit. Hæc duo acida si conueniant, tunc caseus & aceti matrix inter sese quasi digladiantur, aut sese inuicē trahunt, aguntq;, vt viscositas quędam secernitur generata. Hęc iam duo appropriata sunt, vniformiter producta: vnde se quoque mutuo frangunt.

Appropriata specifica duplicis natura sunt.

Sic etiam quædam *Specifica appropriata* sunt, quorum natura duplex est: vna ex specifica totaliter perfecta: altera ex appropriatione, magis concordans, quam sine specifica. Et hæc viribus duplicibus ex vtraque specie operantur, sicut de *specificis* traditur.

Specifica fortuito inueniuntur.

Nobis vero multo attentius respiciendum est ad gradus, quam ad specifica: idque hac de caussa. Ex qualitate & complexione rerum, non tam probe intelligere possumus specifica, ac ex ipsis noscimus gradus. Specificum enim, fortuito, sine meditatione, absque naturali indagatione inuenitur. Cum ergo in gradibus plus fundamenti & cognitionis positum sit, illis etiam cognoscendis præcipue operam dabimus. Hic ergo duplex nobis Medicina occurrit: vna, quam natura ipsa produxit: altera quam ars præparationis ad gradus altiorem euexit. Ex quibus liquet, vnam altera nobiliorem ex his duabus esse, sicut deinceps tradetur. Hic ergo de rudibus illis & crassis Medicinis vulgaribus, quæ, prout a natura sunt, manent, verba nulla faciemus, sed eorum mentionem in curam differemus. Quicquid enim illæ operantur, id ex appropriatione, non proprietate naturæ præstant. Sed subtiliores medicinæ per præparationem separantur, qua alia natura ac vis acrior inducitur, quæ in morbis adhibendæ sunt. Hoc ita accipiendum est, nimirum quod hic spectari minime debeat aut complexio, aut appropriatio, aut natura, vel calida, vel frigida, vel humida, vel sicca: sed quod opus sit, gradus attendi & considerari, qui consimilationem (quam non quoduis habet) ad Tartarum habent.

Medicina duplex est

Aq. mira vires.

Ol. calcis marmor soluit.

Aq. fortes metalla solu.

Soluas Bolum soluit

Pestus fructus resoluit.

De consimilatione autem res ita intelligenda est: Aqua mollit & soluit liquidum: non tamen omnis omne. Et tamen aquæ tam multiplices sunt, vt vnumquoduis liquidum per aquam soluatur & dirimatur, vt sic. Aquæ multiplices sunt: sunt multiplicia liquida. Ex aquis quædam acres sunt & corrosiuæ, soluentes lapides & marmor, quale est oleum calcis. Aliquæ soluunt alabastrum, vt : Nonnullæ dirimunt ligna vt aqua : Quædam fundunt Metalla, vt Aquæfortes: Quędam resoluunt carnem, vt : Quædam bolum, vt *Soluas*: Quædam fructus, vt *Pestus*. Et hæc dissolutio non in fragmenta redigit, sed in aquositatem, similem ei, a qua resolutio fit.

Ex his ergo noscendum est, quod in morbis Tartareis id saltem adhibendum sit, quod Tartarum talem respicit, veluti aquæ nonnullæ soluunt

unt zuccarum, aliæ minime: quædam ſal, aliæ minime: quædam reſinam ſibi permiſcent, aliæ minime: quædam ſtramen, aliæ minime.

Præterea aliæ ex re dura arenam producunt, quædam viſcoſum bolum, quædam bolum friabilem, quædam mucilaginem, quædam pus, quædam aquam. Ideoque hęc omnia ante compoſitionem Receptorum ſedulo & diligenter expendenda ſunt, vt nimirum ratio omnium vere & exacte teneatur, ſciaturque ad quodnam quiduis faciat ac conducat, ſicut de cura Tartaroreum morborum deinceps memoriale conſignabimus. Nam & cauſſa approbe intelligi debet, cur alia conueniant Arenæ, alia Calculo, alia Congelatis, alia Induratis, alia Podagræ. Cogitandum inſuper hoc quoque eſt, quod medicinæ quidem ſint aliquæ, quæ arenulas pellant, ſed illæ couſque non penetrant, vt arenulas attingere queant. Illis ergo addenda ea ſunt, quæ eo ipſas deducant. Et ſic de ceteris.

Etſi vero hæc hactenus de medicinis morborum Tartareorum diſſeruerimus: practicam tamen ipſam nondum conſtituimus. Nam in practica diſcrete omnia explicabimus, & curæ modum duplicem proponemus: vnum per interna. Ea ſunt, de quibus iam diximus. Quæ etſi quidem exterius adhibeantur, interius tamen eadem operantur. Alter modus chirurgicus eſt, qui foris operatur ac foras extrahit viſibiliter. Et hi duo modi Tartareos morbos vniuerſos reſpiciunt. Nam cū alii viſibiles ſint, alii inuiſibiles, quidam cognitu faciles, quidam difficiles: ideo hoc diſcrimen ſedulo tenendū eſt, ſicut in Practica plenius explicabitur.

TRACTATVS SECVNDVS.

Cap. I.

QVia in progreſſis capitulis de Tartareorum morborum origine definiuimus: deinceps iſtorum curā complere inſtituti noſtri eſt. Hanc a. vno eoq; peculiari tractatu tribus partibus trademus. Vna erit, de Tartareis morbis, qui calculus ſunt. Altera, de iis, qui ſal exſiſtunt. Tertia de præſeruatiuis finiet. Pro intentione etenim noſtra, omnia Tartareorum morborum ſanandorum remedia in duobus conſiſtunt: Alia enim calculum frangunt: alia conſumunt & reſoluunt ſal. In hoc autem capitulo curam tantum ponemus eam, quæ ſanet calculum, arenulas, coagulata, & congelata, prout in corporis concauitatibus ſubnaſcuntur.

Remedia Tart. vel calculum frangunt, vel conſumunt ſal.

Principio autem intelligendum eſt, non opus eſſe ſcire, in quibus corporis locis calculi iaceant, ſiue in veſica, ſiue renibus, ſiue inteſtinis aut viſceribus &c. Porro etiam neceſſarium non eſt, vt ſciatur, vnde & ex quonā generati ſint, niſi in genere, prout ſufficiēter deſcripſim⁹: idq; hac

Remedia Tartari oportet esse χαρακτήρι, specifica.

ex caussa. Oportet enim Medicinam ad calculum Tartareum ita specificatam esse, vt ex proprietate sua ac natura specifica omnia genera calculorum recta expellat, nec illa medicinam sequantur: veluti oculi cancrorum arenas quidem pellunt, sed non calculum. Et sic similiter etiam de reliquis. Nam ♍ calculum in renibus pellit, non autem in vesica. Ita etiam Semach idem facit. Et tamen horum nullum congelata & coagulata pellit. Ex ignoratione horum ac inscitia sæpius accidit, vt multi ob defectum genuini remedii misero eiulatu ex morbo Tartareo interimantur: Medicatio autem ita fieri debet: LVDVS curat omnes calculos ex Tartaro, congelatos, coagulatos, in vesica, renibus, arenas, & sic similiter omnes calculos Tartareos, in vniuerso corpore conditos, notos, ignotos. Considerandum enim hoc est, quod multi in corpore morbi exsistant, qui ex Tartareis calculis proueniunt, quorum nullam notitiam, aut iudicium, signumue ac prognosticon habere possumus, sed in ambiguo ibi hæremus, nec quo euadamus, certum habemus. Practicæ ergo nostræ tenor is est, vt non saltem adhibeantur empirica præcepta, quę particulatim generibus calculorum, de quibus iam diximus, conueniant: sed producenda ea recepta sunt, quę in genere, non in particulari, vniuersos calculosos morbos tollant. His enim solis Tartarei morbi eximũtur. Impossibile enim est, per Physicam, omnia loca ac regiones, in quibus calculi gignantur, iaceantque, scrutari & indagare. Qua ipsa ex caussa etiam necessarium minime est, vt scientia habeatur dirigentium, per quæ remedia ad laborantes locos, velut caput, cor &c. deducantur. Quis enim adeo ingeniosus ac perspicax sit, vt, quonam loco morbus sit, perscrutari, adeoque ad ipsum, nuntium quendam mittere possit? Hæc vana & reiicienda sunt. Hoc satagendum potius est, vt medicina ad calculum directa sit, eumque sine ope dirigentium expellat. Et hæc operatio simul in omnibus locis fit, sicut deinceps tradetur. Ea ratio est etiam tenenda, in podagricis morbis similiter per experientiam talem curandis & expugnandis. Hisce ergo hactenus cura explicata sit. Porro autem textum practicæ continuemus, ac ponamus rem ipsam.

Oculi cancrorum arenas pellunt.

Semach calculum renum curat.

LVDVS omnes vniuersi corporis calculos curat.

LVDI descriptio.

Medicina ergo ista duobus modis noscenda & intelligenda est: scilicet vt, *potentiuum* & *acuatiuum*. Et vtraque tam intus, quam foris adhibenda sunt, sicut deinceps in Regimine tradetur.

Potentiuum tale est.

Ludus calculorum omnium cura.

℞ *Ludum subtiliter tusum, & calcinatum*: de hoc oleum excoque per resolutionem, & potandum præbe omni die & nocte ℈j. ex vino bono, ad dies 14. Ab hoc omnes morbi prædicti a Tartareo calculo auferuntur &

tur & curantur. Nec absurdum tibi videatur, per hoc vnum Receptum adeo simplex & rude tantum morbum expelli posse, interim tot receptis aliis tam artificiose concinnatis abiectis & eliminatis. Hoc quinimo tecum reuolue, quod assula ligni ardentis vnica plus caloris det, quam saxa decem. Idem enim iudicium ac discrimen habendum est de hoc nostro recepto, si conferatur cum aliis aut ab experientia inuentis, aut a natura productis.

Acuatium medicamen foris applica, eo scilicet loco, vbi morbus sentitur. Quod si morborũ situm cognoueris, applicabis tamdiu, donec ii aboleantur & consumantur: per vrinam, qui in ductibus vrinalibus consistunt: per stercus, qui in viis illis siti sunt. Idem similiter etiam de emunctoriis ceteris intelligendum est.

Acuatij descriptio.

℞ *Terpentinæ, Olei Lini an.*

Destilla binies: fiat cohob cum his:

℞ *Oculorum cancrorum, lapidis lyncis, spongiæ,*
Olei ludi, Iudaici, lyncis an. ℥iß.
Saxifragiæ ℥ij. Et sic de aliis.

Per hanc inunctionem calculi omnes in corpore resoluũtur & comminuuntur, eo modo, vt in Theorica diximus. Et nota de his Receptis, quod non modum illum teneamus, quem in primo tractatu posuimus, quod scilicet alia expellant forma arenæ, alia farinæ, alia calculi, alia boli, alia aquæ: sed Recepta nostra secundum hoc vnicum direximus, vt omnes calculi in aquam resoluantur & liquescant. Ideoque cetera omittimus.

Calculi omnes in aquam resoluendi sunt.

Cap. II.

Deinceps vero etiam tradémus rationem curandi morbos podagricos, qui & ipsi ex Tartaro gignuntur. Morbum autem hunc *Salem Tartareum* vocamus; ideo, quia instar Salispetrę granulatus & congelatus, angularisue, aut arenæ similis exsistit, ac simul mordicat, salisque more generatur.

Podagra dicitur Sal Tartareus.

Huius ergo cura duplex est: *Integra & Aperta. Integra* est, quæ fit curatio sine omni læsione ac apertione corporis, ita scilicet, vt sal Tartareus resoluatur & consumatur ex fundamento ac radicitus, tam per exteriora, quam interiora, remedia. *Aperta* est, quæ sectione administratur, ita vt sal violenter extrahatur, prout in sequentibus dicetur. Integra autem talis est.

Podagra cura duplex. Integra cura qua. Aperta cura qua.

℞ *Ossium hominis, scammoneæ, hermodactylorum,*
Turbith, senæ, zuccari taberzet an. Ex his confice puluerem, de quo mane & sero præbe edendam ʒß. pro vice vna.

Remed. podagrica.

Puluis hic ab ægro fluxus omnes ac Tartareos morbos eximit, eo modo, vt res resoluat, sicut in tractatu primo diximus. Operationis a. vis ex eo procedit, quod ossa ex proprietate sua miracula edãt, cetera autem ex vi specifica materiam resoluant. Sicut enim aqua vini Tartarum resoluit, ita simplicia hæc fluxum podagricum liquefaciunt.

Interim dum hæc fiunt, doloris locum inungere perges, indies bis, balsamo tali:

℞ *Mumiæ patibuli.* Illam destilla, & pro exigentia vtere. Hanc autem inunctionem continuabis ad sanationis finem vsque. Per hanc enim vnaquælibet podagra, chiragra, & similis affectio curari potest, quia hæc ceteris omnibus præstantior est.

Externum medicamen tale est.

Podagra curæ aperta.

℞ *Mercurii sublimati, Aquæ fortis, Arsenici an.* Fiat pulmentum. Hoc impone, quousque dolor diffunditur. Si vero vniuersum membrum is occupauit, in loco maxime ad id idoneo foramen fac: deinde impone ad escharam liberandam. Postea hoc attractiuum, quod sequitur. Ita fiet, vt omnis fluxus & sal Tartareum extrahatur, liquetur, & in aquam resoluatur. Sordibus vniuersis euacuatis, insperge in foramen puluerem de croco Martis, & consolida. Hac arte & vi extrahere potes quamcunque podagram, quæ aliis nullis remediis cedit. Contra medicinam autem hanc nihil quicquam reniti potest. Attractiuum autem hoc modo parabis

Attractiuum podagra.

℞ *Minii, Lithargyrii, Calaminaris*
Carabæ, Magnet. an. ℔ ß. Tundantur omnia subtiliter & cribrentur, & cũ ℔ *vi Olei lini* coquantur, addendo *ceræ* ℔ iij. *terpentinæ* ℔ ij. *vermis* ℔ j. coquantur, dum emplasttum coloris punicei sit, in quo dissoluta & colata hæc gummata infundes.

℞ *Opopanacis, galbani, serapini.*
Bdellii, armoniaci an. ℔ ß.

Vbi ebullierint aliquantum, iniice sequentia:

℞ *Carabe, masticis, thuris, myrrhæ,*
Magnetis, aleopatici, an. ℔ $\frac{1}{4}$ *partem.* Sed sint omnia tenuiter puluerata, subigantur, & malaxando in emplastrum redigantur.

Sic ergo iam satis dictum est de cura impendenda in Tartareo sale podagræ, chiragræ & artheticę. Et licet Recepta quidem pauca promantur, pauca tamen ea, simul præstantia, pluribus leuioribus, nobis multo grauiora sint. Et sic his colophonem imponemus.

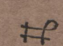
CAP. III.

POst curationem a. morborũ Tartareorum, subnectam⁹ eorum quoq; præ-

præseruatiua, eaque duplicia sunt. Vnum prodest contra Tartareos calculos: alterum contra Tartareum sal. Horum vtrumque iterum duplex est: vnum pro iis, qui huiusmodi Tartareos morbos ante nondum passi sunt: alterum, pro iis, qui iisdem antea laborarunt, sed iterum conualuerunt. Addimus autem etiam præseruatiuum podagræ, ne grauius inualescat aut latius exundet, sed in loco suo subsistat.

Præseruatiua podagra sunt duplicia, calculi & salis.

Primum præseruatiuum calculorum Tartareorum pro iis, qui ex ipsis nunquam laborarunt.

℞

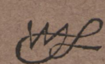
Horum, qui laborarunt, tale est:

℞

Similiter, qui sal podagricum nunquam habuerunt, tale est.

℞

Pro his, qui habuerunt, tale est.

℞

Pro his, qui habent, ne augeatur, tale datur.

℞

His ergo tribus capitulis remedia omnia aduersus Tartareos calculos & salia finita & conclusa volumus, sectatores nostros monentes, vt hæc grati agnoscant, accipiantque, nostrosque labores ac sudores non in res leues & inutiles impendant, hoc vna apud se pensitantes, quam anxio cum studio in humani generis salutem asserendam hæc inuenerimus & tradiderimus &c. *In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, Amen.

LIBER SEPTIMVS IN MEDICINIS THEOPHRASTI BOMBAST HOHENHEIMENSIS, DE ÆGRITVDINIBVS AMENTIVM: ET DIVIDITVR IN DVAS Methodos.

LIBER

LIBER SEPTIMVS

THEOPHRASTI BOMBAST HOHENHEIMENSIS.

De ægritudinibus Amentium.

TRACTATVS I.

CAPVT I.

De Morbo Caduco.

MOrbi, quicunque hominem, Dei creaturam affligunt, ex ipſa natura deſcendentes, aut corpus labefactando ſanitatem eius expugnant: aut, quod grauius eſt, vigorem mentis ac rationem opptimendo adimũt eliduntque. Cum ergo de morbis naturalibus conſideremus, quibus ac quot modis corpus noſtrum violent lædantque: vſus ac res poſcit, vt eos quoque ſimul morbos expendamus, quorum impetu rationis ac intellectus noſtri vis expilatur, vndenam & ex qua origine illi promanent; quandoquidem eoſdem ex ipſa Natura emergere ac ſuſcitari, ipſa rerum experientia doceat & commõſtret. Etſi vero hoc noſtro ſeculo iſtiuſmodi morborum cauſſam, incorporeis creaturis ac Diabolis aſſignent Theologi Europæi: iiſdem tamen vt hoc caſu ſuffragemur ac aſtipulemur, nulla vel dum demonſtrationis neceſſitate compellimur. Tot enim ab ipſa natura documentis datis in contrariam ſententiam abripimur, vt terrenorũ iſtorum Deunculorũ opinioni omnino aduerſari cogamur, ſicut diſtincte in ſuis capitulis de iſtis omnibus docebimus, & rem omnem ad modum naturæ, vt q̃ ſola iſtarum cauſſa & genitrix eſt, dilucide dirigemus & explicabimus. Ceterum ipſius Amentiæ, ſeu rationis priuationis ſpecies primo quinque ſe offerunt: Quarum prima *Caducus* eſt, ſeu Epilepſia, non ſolum complexionem vnã attinens, ſed ne quidem vllam: nec vnum ſaltem genus attingens, ſed omnia. Huic morbo obnoxii ſunt ſani, infirmi, iuuenes, ſeneſq;: & tamen idem morbus ſanitati corporis nihil derogat, aut eius conſtitutionem frangit deſtruitque, ſicut deinceps tradetur. Quod ſi vero morbus iſte quandoq; infirmos reddat ac mortem accerſat, id hac ex cauſſa fit, quod

Morbi omnes vel Naturæ ſunt, vel Rationis.

Amentiæ morbi Diabolis perperam aſſignãtur.

Amentiæ ſpecies 5.

Epilepſia tam ſani quam agrĩ obnoxii.

nimirum acuitas & vehementia eius reliquas post se aliquas Remanentias faciat, ex quibus deinde Mors nascitur sine complexionis contaminatione. Huiusce vero caduci genera 5. numerantur, quorum vnumquoduis seorsim Epilepsiam parere potest, & quæ in omnibus promiscue fieri ac generari queunt: primum est in *Cerebro*: secundum in *Hepate*: tertium in *Corde*: quartum in *Intestinis*: quintum in *Membris*. Cum vero vna altera lethalior & periculosior sit: id inde fit, quia tria genera prima nobilissima membra occupant, quorum affectionem mors promte sequitur: sicut frequenter accidit, vt aliqui a primo illico insultu ac paroxysmo sternantur & perimantur. Cuius euentus ratio, cum idem in duobus ceteris similiter non fiat, deinceps planius explicabitur. Vniuersa hæc quinque genera similem quidem commotionis impetum, ac æqualem parilemque rationis & sensuum priuationem habent: non tamen ex vna eademque materia producuntur ac emergunt. Vt enim paroxysmorum modus diuersus est: ita ipsa quoque materia dissimilis exsistit: cum correpti alii spumam, alii copiosam aquam eructent fundantque, alii fixos & immote apertos oculos exhibeant, alii crebris succussationibus & corporis iactationibus quatiantur, quidam immoto corpore iaceant, nonnulli obscurum quid vociferentur, alii in totum sileant, quidam violenter in terram prosternantur, non pauci sensim sese demittant & reclinent. Diligenter autem ad indicia & relationes ægrorum attendendum est. Magni enim interest scire, quonam præcipue loco morbum persentiscant, antequam cadant, aut a ratione deiiciantur, præ alteris, qui morbi motum nullum sentire queunt, sed desubito opprimuntur quasi & amentes cadunt, rationis subductionem non animaduertentes. Ipsorum vero commotio harum rerum caussa non est: sed in caussa id est, quod conditionem suscipit. Ita scilicet cerebrum commotionem suam suscipit, sicut ipsa quoque intestina, sed his tamen idem promtius ac citius afficitur, quia in sua regione rationem ipsam sitam habet. Vnde viciniæ & propinquitatis caussa superius dicta eueniunt.

Epilepsiæ genera 5.

Epilepsia primus paroxysmus multos interficit.

Materia & paroxysmi Epileptici in diuersis diuersi.

Ægri de morbi loco interrogandi.

Deinceps a. de Materia, ex qua caducus generatur, dicere pergamus. Ea vero non soli inest homini, verum iis vniuersis, quæ vitam habent, vt sunt pecudes, quæ ipso homine non minus cadunt, & similibus paroxysmorum formis corripiuntur. Quanquam etiam animalium certa quædam genera sint, quibus hoc malum omnino hereditarium ita insitum vigeat, vt indiuiduum in eo nullum sit, quin sontico eo morbo teneatur. Ex quo censu sunt Mussulæ, ac Leones, ac multæ volucrum species, in quibus malum hoc nunquam aboletur. Quin & res ipsę crescen-

Mussulæ, Leones, ac certæ aues Epilepsiæ obnoxiæ.

tes

tes quoque, quæ tamen sensu carent, hoc eodem morbo tentari affligiq; solent: non eo quidem modo, vt cadant, vita enim sensitiua destituunt: sed quod animalibus similiter paroxysmos suos experiantur, velut ab iis arbores dissiliunt & funduntur, prout de infirmitatibus arborum & crescentium trademus. Eædem quandoq; penitus inarescunt: & a finito paroxysmo iterum augescunt aliquando, interdum plane emoriuntur. Similiter etiam de rebus ceteris omnibus, quæ vitam habent, intelligendum est, quod æque hoc morbo sollicitentur, & paroxysmos eius experiantur: eo tamen discrimine, prout creatura quælibet sensu magis minusue donata est. Sed ad indagationem caussæ, cur tam sensu donata, quam eodem orbata, viuentia tamen, paroxysmo tali subiiciantur, hæc sequentia annotanda sunt. Nulla nempe natura viuens agit aut sustentatur sine spiritu vitæ, in quo vis viuifica rerum vniuersarum condita est, sicut de spiritu vitæ tradimus. Sic vicissim, nulla vita sine nutrimento est. Quod si ergo omne viuens hoc morbo laborat, tum in nutrimento etiam manebit. Si ergo per nutrimentum commotio fit, si in spiritum vitæ permiscetur. Hæc ergo vna huius morbi caussa est. Altera eiusdem caussa est *Ebullitio vaporum in spiritu vitæ*, non vero alii *Humores* aut *Qualitates* corporis, idque hoc modo fit. Quando spiritus vitæ alteratur, & a dispositione sua deiicitur, tunc quasi efferuescit & ebullit, quæ ebullitio ita incitata & violenta est, vt memoriam omnem simul cum ratione vastet & amoueat: similisque iste paroxysmus motioni illi est, qua vniuersus orbis concutitur tremitq;. Nam & huius morbi caussa caussæ terræmotus respondet, vnoq; modo ac ratione cum motus terræ tum caducus fiunt. Nec morbus is aut ex ordine cursuque Naturæ, aut complexionis infirmitate: aut humorum corruptione vlla ratione generatur, sed ex vna caussa terræmotus emergit. Nam terræmotus, ipsius etiam hominis motus, & arborum motus, & motus rerum omnium crescentium est, quod hoc discursu demonstrabimus. Caussam de terræmotu in philosophia nostra ponimus. Ea qualis est, talis est etiam in corpore caducus, hoc modo: si spiritus vitæ ex proprietatis suæ errore ebullit, ita, vt fumos ac vapores excutiat emittatque, tunc ab istis vniuersum corpus concutitur & contremiscit. Quare autem? Quia scilicet spiritus vitæ patitur. Hoc patiente, vniuersum corpus compatitur, non in ægritudine, sed in Amentia. In spiritu enim vitæ ratio habitat, quæ ob id destruitur, ac tamdiu syncopisat, donec spuma seu ebullitio deferuescat & consumatur. Iactatio vero, & succussatio tremorque & spuma inde emergunt, quod nimirum membra omnia spasmo conuellantur, eorumq; vita affligatur: qua caussa & ipsa necessario compatiuntur, &c.

Arbores quædam sunt Epileptica.

Caussa caduci in omnibus viuentib. sunt.

1 Nutrimentum.

2. Ebullitio spiritus vitæ.

Epilepsia & terræmotus eadem caussa.

Spiritus vitæ sedes Rationis.

Epilepsia quintuplex. Cephalica, qui fiat.

Quintuplex autem huius morbi differentia intelligenda est. Alia enim Epilepsia est *Cephalica*, cuius caussa est, ebullitio spiritus vitæ in solo capite facta. Hæc ergo dum in cerebro corruptionem ac spumam suscitat, tunc rationis domicilio obsesso sensus ac intellectus intercipitur, & membra deinde continuationis respectu vniuersa læduntur, quia ipsius hominis radix afficitur. Et hoc casu simile quid fit terræmotui isti, quo vnica saltem regio, non omnis orbis quatitur. Nam & hic in solo cerebro morbus consistit, omnia proxima infestans, sicut a terræ motu quoque vicina omnia contremiscunt. Sic quæ ebullitio ac effusio in hepate contingit, ea spiritum vitæ in hepate contaminat: & priusquam sentiatur, iã

Hepatica Epileps. rapidissime cerebrum inuadit. Cardiaca Epil. vt fiat.

cerebrum confestim ac corpus omne occupauit tanta velocitate, qua ventus raptim per vniuersa fertur & concitatur. Et sicut, si Tartarus in aquam fortem incidit mole etiam minima, ebullitionem validam continuo suscitat: ita velox etiam & feruidus ipse vitæ spiritus est. Epilepsia cardiaca fit, cum spiritus vitæ in capsula cordis ebullit, & tamen venenare non potest (sicut nec terræ motus infœcunditatem parit) nisi fors fiat, vt per tremorem & succussationem membrorum superiorum quædam dissolutio inducatur. Ex istiusmodi enim dissolutione mors consequi potest, sicut domus etiam corruit a terræmotus non veneno, sed incitatione & concussione. Idem eodem modo etiam intelligendum est de ea,

Intestinalis Epil. vt fiat.

quæ in intestinis suam originem sumit. Hic enim morbus suam ibi radicem, ex qua producitur, habet, sicut herba a semine emergit, cadit, & iterum enascitur. Similis in spiritu quoque vitæ radix est, quæ plantam talem producit, ex qua istiusmodi morbi oriuntur. Istius autem radicis situs vbiuis in toto corpore esse potest: in capite, & sic in capite orit mor-bus: in hepate, & oritur ibi: in capsula cordis, & illic surgit. Sic pariter etiam de ventre intelligi debet, quod radix illa quandoque in intestinis aut locis finitimis iaceat, prout hic vel illic seritur. Nam quocunque seritur, ibi manet ac defigitur, nec locum mutat, aut latius serpit, quia plures

Membrorum Ep. vt fiat scilicet Manuum pedumq. Epilepsia corporis erratica qualis.

radices vna non spargit. Eadem radix similiter in membra, velut Manus pedesque nonnunquam defigitur, in quibus etiam locis paroxysmi initium plerunque deprehenditur, qui inde surgens per vniuersum corpus cum spiritu vitæ diffunditur. Fit etiam, vt radix nullo certo loco figatur, quod per se substantialis adeo ac materialis non sit, vt alicubi fixa manesque esse queat, sed distribuitur per vniuersum corpus, & desubito in rationem postea irruit.

Ceterum cum hactenus de caussis ac sedibus, ex quibus Epilepsia emergat, disseruerimus: iam porro de spiritu quoque vitæ aliquid dicamus, qua ratione ille inficiatur ita, vt paroxysmus iam insultet, iam sentia-

tur

tur minus, quique fiat, vt extra paroxyſmum ægritudo nulla incumbat. Huiuſmodi autem caduci morbi in vtero materno concipiuntur, vbi radix eorum fœtibus inſeritur & implantatur, quæ poſtea cum his in lucem editis augeſcit, hac ratione. Ex imbecillitate ſpermatis, ac praua victus ratione aut diæta inordinata, ſpiritus vitæ in fœtu, prout eſſe debet, minime perfectus & robuſtus producitur: & ſic a parentum mala conſtitutione ſpiritus vitæ etiam in fœtu contaminatur & inficitur. Ab hac inuſta, ſi ſpiritus vitæ in fœtu perfectus eſt: tunc alienum & diſconueniens a ſe expellit. Et licet id ex corpore quidem exturbare omnino nō poſſit, continenter tamen a ſeſe tam diu id exigit & propellit, dum vniuerſum in locum vnum cogatur & colligatur, qui diſpoſitioni & virtuti expulſiuę omnium maxime commodus viſus eſt. Quocunque ergo loci id deponitur, ibi radicem ſuam figit Quod autem morbus iſte non e veſtigio ac continuo ſeſe prodat, hæc cauſſa eſt, quia ſcilicet radix ipſa vel nondum valida, vel magna ſatis eſt, vt in continenti ſuam virulentiam exſerere poſſi t: ſed nonnunquam eouſque durat & inualeſcit, vt vix 70. demum anno cognoſcatur: ad quod tamen impedimentum cauſſæ aliæ multæ concurrere poſſunt, vt robur corporis, ac vegeta valetudo, bona & ſalubris diæta, & ſi quæ huius generis alia ſunt ab homine vſurpata. Quod ſi aliquando videmus epilepticos cadere ex terrore & trepidatione: tunc huius affectionis terror ipſe cauſſa minime eſt, ſed radix huius mali iam antea in corpore implantata latebat, quam terror poſtea, qui ſpiritum vitæ lædit, & ebullire facit, accendit quaſi & in actum producit. Idem paroxyſmus a gaudio quoque concitari poteſt per mutationem ſpiritus vitæ, qui eo inclinabat. Sic per accidentia alia quoque idem fieri poteſt.

Epilepſia eſt hereditaria cur? quomodo?

Epilepſia ex terrore.

Quod autem paroxyſmus nō continue duret, ſed interpolate redeat: id ſit ratione diuerſitatis influentiæ, quæ ſpiritus vitæ aut turbandi, aut labefactandi aut minuendi, augendiue vim poteſtatem habet. Deinde paroxyſmus interdum etiam ſtimulatur a ſolo vitæ ſpiritu, hoc modo: ſi radix erumpit & quaſi pullulat, paroxyſmum ciet, qui cito reſidit. Poſtea, quam primum iterum ebullit exundatque, paroxyſmnm alium commouet: non ſecus, ac pluuia iam incumbit, iam ceſſat, iam reciprocat, & iterum deſinit. Simile enim quid etiam ſpiritui vitæ accidit, qui iam pluit, iam ſerenus eſt, & has vices, ſubinde euariat, prout hoc vel illo modo diſponitur. Sed quæ de hoc morbo plura tradi ac intelligi debent, ea ad ſecundam Methodum de Cura reiicimus, vbi docebimus, impoſſibile eſſe, ex radice hunc morbum curare aut euellere: fieri tamen poſſe, vt retundatur, & radicis incrementum cohibeatur, non ſecus

Epilepſia cur non continenter affligat.

ac arbor detruncatur, radicibus in terra illæsis relictis secundum materiam scilicet, non tamen naturam suam, sicut clarius demonstrabitur.

Cap. II.

DE MANIA.

Mania est priuatio rationis, non imaginationis.

DE Mania ita statuendum est, quod solius Rationis, non ēt sensuum ea alteratio seu mutatio sit. Sicut n. Ratio in istis ægris plane nihili est: ita vicissim imaginatio fortis ac obstinata persistit. Nam Mania insultat ferme semper cum insania & concitatis furiis, cum inquietudine plurima, cum preposterа omni machinatione, & rerum obuiarum euersione: & ex hoc illa dignoscitur præcipue, quod sponte sua tandem remittat, ægrique pacatiores euadant, & ad intellectum postlimino redeant. Quanquam & hoc fiat, vt Mania sæpius cum recedat tum redeat. Nōnunquam, quæ semel abscessit, denuo non reuertitur. Quædam per Lunæ constitutione mouetur: aliqua pro accidentium externorum vi regitur.

Mania differentia.

Mania genera duo.

Sic & Maniæ genus duplex est; vnum, quod corpori sano superuenit: alterum, quod ex morbis prioribus aliis suscitatur. Vnde caussas quoque duplices esse oportet, Maniam efficientes: vnam corporis sani, alteram morbosi: vtriusque autem vna est accensio, eadem materia, ratione scilicet tali. Materia Maniæ est humor destillatus in cerebrum, qui surgit & attollitur miscetúrque infra Diaphragma, ex parte vna: ex parte altera supra Diaphragma, intra regionem Diaphragmatis & gutturis. Nam & hic peculiaris commixtio, & ex hac demum destillatio quædam sursum in caput fit. Sic ergo interius in corpore destillatio duplex contingit, quę vtraque Maniam concitatę potest. Porro similiter in 4. externis etiam membris destillationes fieri queunt, pro ductuum pororūq; meta sursum in sublime concitatæ. Sic ergo ex solis his tribus locis Maniæ oriuntur. Deinceps vero etiam Maniæ differentiæ cognoscendæ sunt. Vnicuilibet enim destillationi sua seorsim natura ac proprietas adiacet, & ob id vna altera peior & damnosior exsistit. Nam quæ Mania a destillatione infra diaphragma facta oritur, ea cum expresso delirio & desipientia erūpit, ægrique illico deiiciuntur, nausea tentatur & vomitione, concurrente simul diarrhœa aliqua, ac intra seipsos murmurant, & varia alienaque loquuntur, nec astantium rationem habentes, aut notitiam, nec etiam loci, in quo versantur. Horum symptomatum caussa est, quod scilicet inferior destillatio ex stercoribus fiat, quorum resolutio & sublimatio prædicta signa exhibet. Quæ supra diaphragma Mania fit, ea sæua est, violentis cordis & pectoris compressionibus stipata, & punctionibus diris periculo-

Mania ex tribus locis oritur.

Mania infra diaphragma signa.

Caussa.

Mania supra diaphragma signa.

culoſa. Quorum omniũ ea cauſſa exſiſtit, quod in hac quoq; ſede materia reſoluatur, ac in ſublime erumpat: vnde compreſſio eo potiſſimum loco ſentitur, vbi materiæ aſcenſus ſit. Quæ vero deſtillatio e membris externis ſurgit, ea cum gaudio quodam & exultatione ac alacritate ferocire facit. Interiora enim membra nihil ſentiunt, nec niſi rebus lætis ac iucũdis afficiuntur, comitante tñ nihilominus mania frequenti. Cetera ſigna, quibus hæc mania dignoſci queat, hic deſcribi ac recenſeri nihil attinet.

Mania membrorũ ſigna.

Iam v. Maniæ generationes ſeu eleuationes duplices exſiſtunt: vna q̃ in caput ſuſtillatur vaporis fumiue ſpecie. Hęc Mania durat tamdiu, quãdiu vapor durat. Altera ſublimatur hoc a deſtillatione diſcrimine, quod in capite congeletur, & coagulata maneat, nec in capite reſoluatur. Qua de cauſſa duæ, in Cura, Maniæ conſiderandæ ſunt: vna conſumenda, vtpote quæ ex deſtillatione oritur: altera reſoluenda & conſumenda, quæ a ſublimatione generatur. Et licet hic quidem duæ eleuationes Maniæ in caput fiant: vtræque tñ ex fundamento vno dimanant, ſi triplicem illam diſtinctionem conſideres. Porro cum diuiſio Maniæ triplex ſit: vno modo viaq; illæ minime fiunt. Quædam n. deſtillationes & ſublimationes exſiſtunt in ſolo ſanguine venarum membrorum exteriorum: aliæ in ſolis ligamentis eorum. Maniæ itaque in membris exterioribus duo genera noſcenda ſunt, ſanguinis & ligamentorum. Fieri enim poteſt, vt, etſi Mania quidem ex membris exterioribus oriatur, non tamen in toto membro ſit, ſed vel tantum in ſanguine, vel tantum in ligamentis. Nam per hoc vnicum ſurſum deſtillatur vel ad venas, vel ad ligamenta. Quanquam deſtillatio quoq; nonnunq̃ ad cor primo, poſtea ad caput feratur, demũ iuxta vias venarum & arteriarũ. Deſtillationes n. ac ſublimationes primũ ad ſuum principium diuertunt, & hinc tandem in ſublime concitantur. Sic Mania ſupra diaphragma nonnunq̃ ſuſcitatur a ſolo ſtomacho, phlegma ſuum, aut materiã aliam contentã ſoluente; & hac demũ in cerebrũ irreptante, ſimilis deſtillatio aut ſublimatio æqua ratione ẽt in hepate, aut pulmonib. fieri poteſt. Ita ẽt circa inteſtina ac renes, &c. ſua diuerſitas accidit, q̧ deſtillationes ac ſublimationes aliæ oriantur ex ſtercoribus, aliæ ex ſpiritu vrinæ, aliæ ex phlegmate inteſtinorum, aut ſi quæ alia in his contineri ſolent: quorum vnumquodlibet per ſe Maniam mouere poteſt. Hac ergo ratione Maniæ plures ſuſcitari poſſunt, omnes tñ tribus commemoratis metis comprehenſæ. Ceterum iam deinceps etiã recenſebimus, q̧dnã id ſit, ex quo Mania orit̃, & quomodo reſolui queat, & ad deſtillationẽ ac ſublimationem aptari, & vbi gignatur. *Calor* immoderatus vehemẽs, ac magnus duplex exſiſtit. *Igneus* nimirũ, & putrid⁹ ſeu putrefactiu⁹. Caloris a. iſtius hęc cauſſa exſiſtit. Quãdo materia loci illius,

Mania duplex cura.

Calor duplex.

Reuerberatio materia qualis fiat in Mania.

ex quo Mania surgit, reuerberatur in calcem, quæ postmodum in aquam longe acerrimam resoluitur: tunc acerrima illa resolutio humorem vitæ accendit. Quousque vero illum contingit, eousque separatio fit subtilis a crasso. In hac autem materia subtilitas tam acris est, vt in fundo nequicquam maneat, sed ad summa quæque euolet, & crassum in fundo relinquat. Et Reuerberatio ista a magno calore fit, qui in locis istis oritur, & ibi inflammatur, eousque, donec tanta subtilitas emergat. Iam vero vt varia est huiusmodi Reuerberatio, ita varia quoque est Resolutio. Alia enim est in sanguine: alia in ligamentis: alia in locis aliis, de quibus diximus. Resolutio autem in sanguine ita contingit, quando scilicet spiritus salis, qui in sanguine est, cum spiritu vitæ in vnum permiscetur. Quamprimum ergo destillati humores, qui per inferiorum membrorum calorem sublimantur, subtilitate sua & acrimonia cellas cerebri feriunt, iam illico Mania exoritur. Si ergo in solo sanguine sit; tunc, si vera & recta vena secetur, spiritus ille destillatus egreditur & exspirat: si vero is in sanguine non sit destillatus, sed totum caput occupet, tunc phlebotomia minime prodest, sicut in cura tradetur. Eodem modo per apertionem manuum pedumque digitorum Mania interdum tollitur, quia per illam quoddam quasi refrigerium ac aer introducitur materiæ in seipsa futuram calefactionem impediens, & hoc pacto ascensum illius prohibens. Quod si autem nec semper quidem, nec perfecte id iuuet: id hac de caussa fit, quia materia sufficienter non refrigerata est, aut destillatio satis adempta. Si vero Mania istiusmodi in venis lateat, apertio istiusmodi non iuuat, quia ante omnia centrum inquirendum, & ibi inprimis auertendum est, sicut in cura tradetur. Fit etiam, vt materia Maniæ interdum sublimetur, & in capite coaguletur. Vnde ex promtæ ac expeditæ sublimationis putrefactione aut vermes in capite nascuntur: aut apostemata, propter congelationem nimis duram: aut pus, quod, dum per caput omne diffunditur, rosiones punctionesque capitis cum acribus doloribus gignitur. Interdum etiam huiusmodi resolutiones in capite iterum consumuntur vsque ad exiguam guttulam superstitem, ex qua deinde sola, si in loco periculoso iaceat, Mania quædam emergit. Quando autem materia minime resoluitur, sed coagulata remanet, tunc vrit ac rodit, instar salis in vulnere; vnde ratio quoque eliditur & perit. Vt verbo dicam, vix satis locus originis Maniæ indagari ac explorari potest, sicut nos hic in genere indicamus. Ita in solo interdum stomacho sublimatio principium sumit, nec semper in toto, verum interdum in eius quoque parte aliqua minima. Nihilominus tamen, si vniuerso stomacho præbeatur ac ministretur Medicina, quicquid

Phlebotomia cur Maniam interdum curet.

Vermes, Apostemata aut pus ex mania materia.

quid

quid mali vſpiam hæret, tollitur: id quod in venis tamen ſimiliter minime fieri, hic probe attendi debet. Nam ſublimatio in vena interdum vna eaque ſola, interdum in pluribus, nonnunquam in omnibus ſimul fieri poteſt. Idem iudicium etiam de ligamentis eſt. Veruntamen, ſi malum in epate, pulmone, aut ſplene conſiſtat: tunc horum membrorum quoduis cura idonea tractatur integrum. Hic notandum nobis etiam eſt, quod complexiones 4. exſiſtant, ex quibus ſingulis Maniam concitari poſſe veteres quidam putarunt, nos tamen nondum aſſequimur, vt puta Melancholiam Maniæ cauſſam eſſe. Si enim Melancholia in cauſſa eſſet, tunc pars Melancholica tantum pateretur. Similiter etiam fieret, ſi aut ſola cholera, aut ſanguis aut phlegma tantum in cauſſa eſſet. Ideoque veterum illa ſententia, vera minime eſt. Nam cum Maniæ ex tribus omnino corporis partibus ſuſcitentur: ex complexione certe vnica generari minime poterunt. Nec enim ſecundum complexiones diſtribuuntur. Porro ſi Maniæ ex complexionibus, vt ipſi volunt, orirentur: tunc nulla vel deſtillatio vel ſublimatio a membris exterioribus in caput fieri poſſet. Nullius etenim complexionis ea diſpoſitio eſt, vt ad ſubtilitatem tantam reduci queat, a qua caput ad delirium agatur. Tandem, Mania quoque primo oritur ex membris nonnullis, quę a complexione nulla gubernantur. Quod ſi verum eſt, ex complexionibus Maniam generari falſum erit, ſicut de complexionibus dicemus. Poteſt tamen interim ex ſolo aliquo loco, in quo Melancholia habitat ac dominatur, velut ſplene, Mania quædam oriri, ſed non ratione Melancholiæ verum ratione ſpiritus vitæ, qui eo modo, quo diximus, a Melancholia ſe ſeparat, & aſcendit in ſublime. Vnde liquet, Maniam a ſolo ſpiritu vitæ concitari, per deſtillationem & ſublimationem, in caput, vt dictum eſt, ſurſum aſcendente. Idem iudicium etiam de Mania eſt, a felle genita, nec tamen ex cholera in illo contenta: & ſic deinceps. Concludimus ergo, quod omnes ſpiritus vitæ ac materiæ, ex quibus Mania oritur, vnius omnino naturæ, qualitatis, complexionis, eſſentiæ &c. exſiſtāt, nec vna calida, altera frigida, hæc humida, illa ſicca ſit, ſed quod vna omnium æqualitas ſit, & Mania non aliter generetur, quam quod materia adeo ſubtilis & acris ſit, vt cerebrum obumbret, & hoc modo cellas rationis intercipiat. Hac enim ratione Maniacus fit homo. Porro autem de Maniæ quoque tempore, & Maniacorum moribus ſeu geſtibus, ex quibus concludi poſſet, morbum iſtum ex influentia aut qualitatibus naſci, quod tamen minime fit, notandum & dicendum aliquid eſt. Hoc enim fieri quidem poteſt, vt cum influentia morbus augeſcat aut minuatur: interim tamen augere & mi-

Medic reprehenſio.

Mania cur nō ex humorib.

Mania a ſola ſpir. vita.

Cauſſa Maniæ veriſſima quæ.

nuere in influentiæ poteſtate ſitum non eſt. Nam de influentiis humanis tradimus, putum eſſe mendacium, quod influentiæ corpus noſtrum moderentur ac gubernent, corporaliter ſcilicet ac materialiter: ſed hoc vniuerſum facit influentia nobis inſita & congenita. Itaq; & de Mania ponimus, eam ex influentia humana, quæ non minus in nobis quam corporibus ſuperioribus viget, produci. Geſtuum vero ac morum indicium non a qualitatibus emergit, etſi a qualitatibus illi omnino concitari putentur. Non enim, ſi quis Maniacus obmurmuret, ob id Melancholicus dicendus eſt: nec qui verberare & percutere ſatagit, cholericus ſtatuendus: ſed mores ac geſtus ex cauſſa alia promanant. Si enim Melancholicus quis, qui ab ipſa natura naturalis Melancholicus exſiſtit, Maniacus euadat, tunc materia Maniaca antiquos ac priſtinos mores ritúſque eius, quos alias exercere ſolitus eſt, incendit ac exſtimulat, vt ad illos ſimiliter æger redeat: Quod idem in aliis quoque eodem modo contingit. Eſt enim Mania abditorum morum ac proprietatum, quas homines ante de induſtria occultabant diſſimulabantque certa quædam promtrix & oſtentatrix. Tum & Mania nonnulla eſt, quæ non ipſam naturam homini familiarem exhibet, ſed alios potius, eique contrarios ac aduerſos mores elicit. Ideo attende, qui ſeſe prodat; cum frequenter accidat, vt complexio hominis contra Maniam ſit, eamque expellere nitatur. Quod ſi fit, ibi naturales quoque hominis qualitates produntur, non autem ipſius morbi. Ex quibus omnibus conficitur ac demonſtratur, quod Mania non ex qualitatibus oriatur, ſed tantum ipſam naturam, prout eſſentialiter ſe habet, indicet, ſicut in principio de iis generibus diximus, quæ aut ex ſtercoribus, aut ſpiritu vrinæ ac ſimilibus aliis producuntur: non quaſi illæ ex Melancholia oriantur, ſed quod ſtercora & vrinæ proprietatem quandam Melancholiæ ſimilem habeant, cuius tamen ne quidem tantillum participant. Ceterum quod ad illa, de quibus in principio diximus, tria puncta attinet, & ſi quæ alia ad Maniam intelligendam requiruntur: ea in methodo ſecunda ſub cura Maniæ clarius expreſſa inuenies.

Influentia nihil habet in corpus.

Influentia humana Maniæ cauſſa.

Mania interdũ mores etiam naturæ cõtrarios exhibet.

Cap. III.

De Morbo ſeu Cholera S. Viti, & ſimilibus.

HOc capite minime adſtipulabimur iis, qui aſſerunt, Diuos morbos peculiares immitttere, & ſecundum illos ſua morbis nomina indenda eſ-

da esse. Quin & hunc morbum pœnam fatalem esse, ex sacra scriptura non admodum liquet, cum tamen multi nescio quæ Theologica de hac re alte declamitent, ipsumque morbum plus Deo, quam naturæ ascribant ac imputent. Istiusmodi enim nugamenta admodum detestor equidem, quæ non nisi opinionem temerariam, quæ res homine ipso indigna, adeoque ipsi etiam Deo exosa exsistit, sectantur & magistram agnoscunt. Nomen ipsum ergo, quod a Diuo sumtum hactenus de morbo attestatur, temere non mutabimus. Interim tamen morbus iste, propter caussas deinceps dicendas, rectius Chorea lasciua appellabitur. Interim Sophistarum incongrua blateramenta explodamus, qui de Deo multa garriunt, quem non nouerunt, & a cuius præscripto tramite, ad cognitionem eius ducente, passim exorbitant. Caussa ergo choreæ lasciuæ æstimatio tantum ac præconcepta imaginatio exsistit, quæ operatur in eo, qui se talem censet & iudicat, sibique adeo ipsi huiusmodi quædam imaginatur. Huiusmodi æstimatio ac imaginatio sola præsentis morbi seu choreæ principium ac caussa est. Et quanquam affectus similis seorsim in iis etiam hominibus deprehendatur, in quibus æstimatio ac imaginatio nedum viget, sicut in infantibus & nonnullis adultis; tamen & in infantibus affectus caussa imaginatio exsistit, nō quidem secundum intellectum verū auditum mota. Nam & propter auditū & visum eis talia accidunt hoc modo. Visus ac auditus infantis adeo fortis est, vt is vel ignorans phantasia & imaginatione exerceatur rerum visarum & auditarum. Sub istā autem phantasiam ratio infantis adimitur & permutatur ea specie, quam obiectum illi exhibuit. Eodem modo & in adultis, qui ipsius choreæ operis seu exercitii nulla imaginatione tenentur quidem, ea tamen fieri vel vident, vel audiunt, ipsorum visio & auditus rationem euincunt & superant. Quod autem choreæ ac saltationes homines illos lacessant, quibus nec per visum nec auditum species talis exhibetur, sed extra omnem occasionem exsultatio istiusmodi incidit: caussa in *venis risiuis* posita est, quæ a spiritu subtili titillatæ, ad choream talem ac subsultum exstimulant. Iam porro huiusce morbi, choreæ, caussæ duæ sunt: vna *Naturalis* ex venis risiuis: altera *Accidentalis*, ex obiectis imaginatiuis. Principium ergo a caussa choreæ talis est. In quolibet homine *venæ risiuæ* conditæ sunt: q̃ si tundantur & depleātur, risus adeo pertinax hominem corripit, vt illum supprimere non queat prius, quam sanguis cohibeatur. Et si sanguis non sistatur, risus ad mortem durat. Et venæ illæ istius morbi caussa tali modo exsistunt. Etsi quidem illæ non saucientur, sed integræ maneant: spiritus tamen intus exsistens, a quo vitam habent ac sustentantur, si alteretur ac mutetur ita, vt ordinem motumque

Chorea lasciua est morbus S. Viti.

Chorea lasciua quid.

Infantes qui chorea corripiantur.

Venæ risiuæ chorea caussa.

Chorea caussa duplex.

Venæ risiuæ sectæ, cachinnū perpetuū inferunt.

Risus a venis cur & qui.

ſuum tranſgrediatur, ſalit quaſi ac ſubſultat, ipſeque ſanguis tripudiat. Tripudium iſtud, primo titillatio, poſtea riſus ſequitur: ex quo tandem fit, vt ſpiritus in venis ſubinde magis magiſque moueatur, & titillatio continuo intendatur. Venæ enim in locis laſciuis & titillabundis ſitæ ſunt, adeoque ex intimæ naturæ proprietate ad riſum diſpoſitæ & procliues ſunt. Si quis vero cauſſam quærat, cur ſpiritus vitæ corrumpatur & diſſoluatur, cum vſque adeo ſubtilis, atque venarum iſtarum vita ipſa ſit, & ob id res naturaliter capi non facile poſſit: is ad hæc animum propius acclinet. Sicut vinum ardens, aliquo vaſe incluſum & obturatum, in ſeipſo, in loco calido poſitum, temporis progreſſu ſubinde magis magiſq; acuitur, ſubtiliatur, ac leue fit: ita de ſpiritu vitæ quoque in venis conſtituto ſimiliter intelligendum eſt, quod per calorem naturalem ſubtilietur ſubinde & acuatur, donec incendium ſanguinem inuadat, cuius qualitatem deinde ſanguis aſciſcit, ſicut vinum ſimplex cum deſtillato ſeu ardente permixtum naturam & eſſentiam ſuam permutat priſtinam. Sed porro de cauſſa ſpiritus vitæ iſtarum venarum diligenter cõſiderandum eſt, quidnam ſit illud, quod iſtum ſpiritum adeo lædat, aut ad id diſponat, vt ad ſubtilitatem ac acrimoniam tantam deducatur. Nec enim id ex ſua ipſius natura ac proprietate innata ſortitus eſt. Cauſſa ergo ſubtilians ipſum, ac ſanguinem ad hunc morbum ducens, hæc eſt. In ſanguine ſal ſeu ſalſitas quædam eſt, quæ ab intima natura diſpoſitionem habet incidendi vel in aciditatem, vel acrimoniam, vel amaritudinem, vel dulcedinem, prout ſe accidentia cetera habent. Quicquid enim in corpore materiale ac corporeum eſt, id ad permutationem aptum & procliue exſiſtit, non ſecus ac lignum aut putreſcere, aut in cineres redigi, aut carbo fieri poteſt, cum per ſe tum per accidens. Idem de ſale etiam intelligi debet, quod alteratum & mutatum ſpiritum vitæ furioſum & flammeum reddit: non quidem, quod is ipſe lædatur, ſiquidem corpus non habet, vnde nec lædi poteſt, ſed quod inidoneo & præternaturali hoſpitio vetſetur, quod plane auerſetur is & ægre ferat. Sicut enim Camphora in impurum locum poſita, non manet; & ſalpetræ in igne contrarium non patitur: ſic hic quoque idem æque intelligi debet.

Spir. vitæ ut corrũpatur.

Sal ſanguinis cauſſa mutati ſpiritus vitæ.

Spiritus vitæ per ſe nõ læditur

Quæ autem chorea ab hoc titillatu non producitur, ea alia & diuerſa eſt; cuius cauſſa in viſu aut auditu poſita, generationem talem habet. Omne gaudium in homine ſuſcitatum, primum principium a corde deſumit. Iam vero viſus ac auditus res eſt, ad cor penetrans. Ita enim, ſi fiſtulam canentem audio, & a natura fiſtulæ cantu afficior, iam in ipſo corde oblectationem & gaudium ſentio captoque. Hoc gaudium duplex eſt: Nam ſimul voluptatem meam, ad quam propendeo, meditor: & præterea ſen-

Chorea a viſu & auditu modus ſeu generatio.

ea ſenſus meus ad imaginationem, prout ante me video, dirigitur ac coercetur. Iam dum pro mea natura fiſtulæ cantum inprimo, ac ſatiendæ voluptatis deſiderium capio, oblectatio quædam emergit, qua gaudium in corde ſuperat & p̄ualet, & ſicut illud concipio, ita in me quoque imprimitur, omneſque qualitates ac naturæ ceteræ extra me aguntur, vt ſuccumbant, & amplius operationem nullam habeant. Ad quæ deinceps priuatio ſenſuum, non ipſius rationis ſequitur; vis tamen ac poteſtas rationis retunditur, ita, vt pro imaginatione mea concepta, aut re ante me viſa, agam, ac contemta ratione imaginationis impetum ſequar aut ęmuler. Mea enim conſenſio iſtius morbi cauſſa fit. Et hoc quidem naturaliter fit, vt conſenſio, quam homo cum ardenti voto aut deſiderio valido firmat, ſecundum imaginationem conceptam perficiatur, ſicut fuſius & dilucidius de imaginationibus trademus. Ideo hinc cauſſa euidens ac manifeſta eſt, cur meretrices & homines nequam, qui teſtudinis & citharæ, aliorumue inſtrumentorum modulis impenſius oblectantur, ægre inde amoueantur, ſed plenis illecebris efferi ſeſe ingurgitent quaſi, ac æſtimatione imaginationeue ſolida abrepti illis inhient, & hoc modo in morbum quaſi coniecti, idem gaudium, eundem ſtridorem, clamoremue, aut cantum, ſaltumue, aut quicquid huiuſmodi exercuerunt, continuent & inſtanter vigeant. Et hæc meretricum chorea quidem, de qua loquimur, naturalis minime eſt, ita, vt a natura ipſa ceu cauſſa moueatur, ſicut in principio de venis riſiuis diximus: ſed accidẽs quoddam eſt ac conſequens, ex laſciuia turpi, ſcelerataque viuendi libidine, vbi ratio omnis ac ſenſus exſulat, concitatum: Qua etiam de cauſſa ſeſe adeo effrenes, inſanos ac brutos præſtant. Interim plures ſunt, qui fœdam illam & inhumanam vitam nec agunt, nec meditantur ita, vt ea ſingulariter ac intime oblectentur, ſed potius ex fortuito caſu aut inconſulto ſaltant. Et hos inſtigant ac ſtimulant venæ riſiuæ, eo omnino modo, quo diximus.

Chorea meretricia qualis.

Porro, chorea alia (ſicut noſtra id teſtari experientia poſſumus) cum riſu ſolo eſt, a quo vociferatio, clamorque & ſaltitatio abeſt: alia cũ riſu & ꝓgreſſione, ita, vt ſedere minime poſſint, ſed ſimul ire, & ridere cogantur. Hæc ipſa quoque ex commemoratis cauſſis, nempe ex venis ridentibus oritur: hoc tamen diſcrimine, quod ſpiritus non admodum mutatus, aut ſanguis non omnis mutatus ſit, ita vt paroxyſmus iam fiat leuiter, iam iterum remittat. Sed & hoc animo repetendum eſt, gaudia varia omnino ex corde erumpere, hac ratione. Cor ſi ſpiritum ſalſum ſentit, ab eo ad riſum ſtimulari poteſt, non ſecus ac ſi ſpiritus vitæ riſiuæ venæ cor validiſſime pultet & feriat. A ſalſo enim ſpiritu cor lætitia affici poteſt, ſicut a ſplene cor mœrore inuri ſolet. Nam vna vtriuſq; ratio eſt. Vbi præterea

Varia choreæ forma & vnde.

Salſus ſpiritus auctor riſus.

hoc quoque contingit, ac fieri potest, vt gaudium istud a spiritu vitæ motum, sursum in caput euehatur, ac id obsessum occupatumque pro suo modo regat ac cogat. Hi autem nulla violenta saltationis necessitate impelluntur: sed ad quemcunque ducuntur aut adhibentur, ad ea parati ac expediti sunt, interim nec sensibus, nec ratione, vt par est, instructi aut pollentes. Ceteri vero saltatores, per sui morbi vim ad saltãdum, clamandumque & vociferandum irrefragabiliter compelluntur, gestibus iis omnibus ridiculi. Hæc ergo modo intelligi debet caussa, a qua instigentur ad saltum, tripudiumque, & quæ his sunt alia similia, velut paulo ante de æstimatione & imaginatione recensuimus. Caussa vero venarum risiuarum omnino naturalis est. Illę enim hanc in seipsis proprietatem habent, non secus, ac, si quis in lateribus aut locis aliis titillabundis fricetur pungaturue, & titillatus a proprietate peculiari aut sussilire aut ridere cogatur. Nam eodem modo etiam in venis titillatio fit, vt quæ risus ac subsultus in se multo plus contineãt. In illis enim vita incenditur, quæ tantopere quatit & motitat. Interim & hæc morbosa chorea rationis abalienatio est, quia scilicet gaudiũ prædominatur, & ceteras omnes qualitates eliminat: nõ quod ipsam etiam memoriam inficiat aut aboleat, sed quod eandem tantum reprimat, ac cogat, vt præ morbi obstaculo erumpere aut emicare non valeat. Ceterum quod tempus attinet, cur alternatim insiliat, ac interdum longius, nonnunquam breuius duret: id ex sola multitudine materiæ & dispositionis fit. Prout enim illa magis minusue intenditur, ita vel breuius vel longius durat. Ceterum hic iam huic choreæ morbo colophonem imponemus, nec ipsam Deorum potestatem contemtui ducemus, quibus plena & integra potestas est, lasciuis ac efferis hominibus hanc pœnam morbi immittendi. Quod vero per hoc ipsa naturalis morbi caussa & origo tollatur, nihil est. Ex dispositione enim ipsius naturæ hic morbus omnino suscitari potest, sicut in *De plaga Dei* huiusmodi morborum plurium mentionem faciemus. Cetera quæ huc spectare videntur, plenius in capitulo de cura Choreæ lasciuæ tradentur & explicabuntur.

Venarum risiuarum caussa naturalis.

Cap IV.

De Origine suffocationis intellectus.

SVnt autem & aliæ rationis priuationes, ex morbis naturalibus factæ, per quos rationis sensus profligatur. Sunt autem huiusmodi suffocationes tres: vna, tentat eos tantum, qui in intestinis lumbricos habent: altera solis fœminis oboritur ex matrice: tertia vtrinque accidit, tam a stando, quam sedendo & ab immoderato cibo potuque. His annumeratur

Suffocatio intellectus est triplex.

tur quarta, quę in somno tantum incumbit, & cum somno iterum desinit. Harum duplex omnino ratio exsistit: altera enim cum præsensione & præcognitione aliqua est, qua laborans incumbens malum intra sese sentit noscitque: alia cum ignoratione impetit, ita vt æger tum affligatur tum restituatur citra omnem sensum & cognitionem. De illa autem, quam de hac, cognitio multo certior & tutior sumi potest: quia sæpe fit, vt hi vita exuantur citra omnem rationem & cognitionem: non quod ratio ipsa huiusmodi mortem inducat, sed quod morbus, qui rationem profligat, ipsam quoque vitam similiter elidat; sicut in iis, qui vermes habent, cum paroxysmo ipsa quandoque etiam mors incumbere solet, prout in *De vermibus* tradetur. Sic & fœminis ex cōpressione matricis vita interdum detruncatur. Nonnunquam etiam a stando & sedendo mors ingruit: ideo, quod cordis aer vel spiritus supprimitur, sicut nostra De *Introitu Mortis* commentaria docent. In hisce morbis multa alia sunt signa prognostica boni, maliue, vitę aut mortis. Interdum enim epilepticorum instar cadunt, & ad exemplum horum etiam cōuelluntur, vt ex multorum symptomatum similitudine epilepticis æquiparentur. Quanquā eadem etiam rationis suffocatio non semper cum tanto signorum terrore incidat: sed quandoque cum placido somno casuque sese prodat, veluti deinceps dicemus: interdum etiam cum aliquo rationis superstitis indicio corripiat. Huiusmodi enim suffocationes plures sunt, & aliæ subinde nouis insuetisque signis stipatæ emergere queunt. Sic enim, exempli caussa, a vermibus, non vno modo, sed varie nascentibus, & in locis diuersis stabulantibus, varii paroxysmi, iique sæuiores & atrociores haud difficulter concitari possunt. Quod ipsum de aliis quoque simili iudicio verum censendum est. Suffocatio autem talis in homine e duobus præcipue locis oritur: e medio corpore, & e ventre. Præterea tertia quoq; in solo capite consistit, sed non ex ipsa natura, verum ex accidente, vt ex percussione, vulnere, q̃ illius caussæ sunt, eamq; cōcitant, vt postea declarabitur.

Suff. intellectus vel est cū sensu, vel sine.

Signa huius morbi.

Suffocationis duo suscitabula.

Primum a. a nobis intelligendū est, q̃nam ac qualis suffocationis generatio sit. Huius modus duplex est. Vnus fit ꝑ fumum, qui a paroxysmo cephalalgię remanet, cuius reliquię vim capitis sensitiuam destruxerunt. Alter generatur ꝑ diuersionē & subtractionem aeris ad cor tendentis. Et q̃ hoc modo afficiuntur, dolores sentiūt circa ꝑcordia, iuxta regionē cordis. Fumi a. origo ex stomacho est, materiā quandā cōtinente, ex qua vermes aut nascūt̃, aut enati sunt. Materia illa ac vermes, si quādo a stercorib. separentur, aut putrescant; aut si vermes alii alios deuorēt, aut materiam, cuius magna copia plerūq; est, hi in stomacho moueāt ac agitēt: tunc ex loco illo fumus quidā sursum ad caput fertur, qui cerebrū ac venas sopo-

Suffocatio intell. fit duob. modis.

riferas obumbrat ita, vt homines cum oppressione rationis in somnum coniiciantur, cum stertore euidenti & insomniis inquietis, terriculosisque ac validis oppressionibus coniunctum. Quilibet enim *intellectus* per viam læsi somni aboleri potest, sicut de somno tradimus. Ista enim affectio seu læsio ipsum quoque cerebrum lædit, vnde soporosa & torpida sensatio euadit. Et hæc ita vniuersim intelligenda sunt de vermibus, quæ vel in ipso stomacho vel eius orificio hærent. Ventris vero vermes, in intestinis habitant. Hi non eo modo, quo de stomachalibus diximus, caput pertentant, sed paroxysmos suos cient sine fumis ac vaporibus caput obsidentibus. Generatio autem eius talis est. Ipsorum nempe exspiratio fumusque sursum ad caput efferri non potest, idque de caussis plurimis. Idem tamen vapor exspiratione & effumatione sua confinia cordis percellit, adeo, vt aer simul ac nutrimenta ad cor commeantia, inficiantur & contaminentur. His porro infectis si cor implicetur & afficiatur, tunc id in seipso quasi suffocatur & strangulatur, adeoq; pro materiæ peccantis multitudine mors ipsa induci potest tandem, quod simili opera in cerebro fieri minime potest. Vbi autem materia ista desæuiit aut conflagrauit, postliminio ad sanitatẽ reditus est. Et hoc modo paroxysmus vnus alterum sequi potest. Si enim cor patitur, cum eo vniuersi totius corporis spiritus vitæ vna afficiuntur: vnde deinceps spasmus, tremor, oppressio, tensio, agitatio & signa similia multa incidunt, quæ omnia tandem quædam totius corporis insensibilitas sequitur, vt nec sensu nec intellectu ægri polleant. Vniuersus itaque sanguis, omnesque humores ac corporis spiritus non aliter inuicem bulliunt, ac si sulphur & salpetræ inuicem incendantur; quo facto efferuescentia & concitatio nõ desinit prius, quam contrarium consumatur, aut vita ipsa excutiatur. Simili oratione etiam de matrice dicendũ & explicandum est. Cuius etsi quidem ratio alia sit, iisdem tamen etiã signis ac indiciis aut moribus manifestatur. Si n. insita & vernacula matricis natura alteretur, & in dispositionẽ contrariam deiiciatur: quædam inde matricis compressio oritur, qua sensus simul & intellectus tollitur. Id autem hac ex caussa euenit, quod matricis materia, ex qua illa viuit & nutritur, in seipsa destruatur velut vinum quod acescit. Vnde fit, vt matrix veræ ac genuinæ materiæ indigentia laboret. Propria enim illius materia naturæ suæ limites excessit, & refrigerata est. Ea frigiditas substantiam & tunicas matricis contrahit & conuellit velut quidam spasmus. Ista enim perpetuo aciditatis & frigiditatis proprietas ac natura est, vt ex sua vi spasmum aut compunctiones infligat membris corporis vniuersis, si carnem & ossa excipias. Eodem modo ergo ipsius quoque matricis frigiditas & acris aciditas veluti spasmum

Cordis affectu toti corporis infliguntur.

Matrix quomodo suffocet.

Frigiditatis & aciditatis qua vis sit.

ſpaſmum quendam mouet, & quam poteſt arctiſſime in nodum vel globum vnum cogit ac contrahit. Per hunc vero tetanum ſpaſmumque mēbra corporis quoque cetera ſimiliter in ſpaſmum ac tetanum abeunt coguntur que, quia cum matrice ſimiliter inquinantur & contaminantur. Dum ergo coarctatione tali inteſtina ac membra propinqua omnia coguntur: vapor noxius a matrice exſpirans, proxima membra omnia adoritur, donec tandem per ipſum corde ferito & pulſato, paroxyſmus oboriatur, ſignis omnibus morbi caduci ſtipatus. Sic itaque nullum membrū matrici tam euidenter compatitur, ac cor ipſum mediante materia. Cetera tamen interim membra non omnino ſuis quoq; accidentibus carēt.

Tertium genus ſuffocationis. Huius ſpecies ſunt. 1. Incubus & vt fiat.

Porro autem alia ac tertia ſuffocatio ſupereſt, modis multis ac diuerſis incuſſa, cuius affinia omnia genera difficulter comprehendi & indagari queunt. Ex hoc ordine ſuffocatio eſt illa, quæ dormientes occupat, reſupino corpore iacentes. Cordis enim aqua per ſitum iſtum in capſulæ imum demittitur, ita vt ſuperne cor nudum relinquatur. Quæ diſpoſitio cordi imbecillitatem infligit. Si enim non in media aqua id ſitum quaſi innatet, tunc intellectu priuat & ſenſibus, membrorumq; adeo vniuerſorum vires ac robur obterit. Quanquam non deſint, qui hanc affectionem *Incubum* eſſe dicant, a ſanguine ad cor confluente genitum: Quod tamen nihil eſt. Sanguis enim, niſi alius morbus inſtet, quam reſupinatio in dorſum, cordi nullam noxam inferre poteſt, idque multis ex cauſſis. Sic etiam putant alii, ſanguinem a corde defluere, & ab hac priuatione eius cor nudum patere, adeoque dormientes ſomniare, quod nec manus, nec pedes mouere queant: quod tamen nec ipſum verum quidem eſt. Nam & hoc caſu dari cauſſę multę poſſunt, cur ſanguis a corde nunquam ita defluere queat, vt cordi id damno ſit. Vnde liquet, hanc ſuffocationis ſolam cauſſam eſſe, quod iis, qui in dorſum reſupini iacent, capſulæ cordis orbis æquo planior & preſſior euadat, & ſicut veſica, aqua plena, latior exturgeſcat. Eo facto, ſi cor ſuperius denudetur, aut capſulæ tunica illud contingat, tunc iacentes compreſſiones ſentiunt quaſi ab impoſito grandi ſaxo. Multa enim cordi circumſtant, quæ materialiter in capſulam cordis ſupine dormientium incumbere, & ita opprimere poſſunt, quod dormientibus in latus aut ventrem accidere non poteſt, ex cauſſis iis, quas multas Anatomia expedit, hoc loco minime repetendas.

Galenici de Incubo refutantur.

Ceterum per ſomnum alii quoq; morbi incumbunt, rationem adimentes, & amentiam infligentes, velut in morbo caduco fit: Horum duę præcipue cauſſæ ſunt: vna ex compreſſione eſt, velut *Incubus*: altera ex compreſſione cerebri. Generatio talis eſt. Si cor ita opprimatur, vt ſpiritus vitæ incaleſcat aut inardeſcat, tunc is corpus vniuerſum inflammat,

2. Suffocationes ſomnolentæ alia, &c.

adeoq; potenter sæuit & furit, vt rationem somnique facultatem obsideat, tremoremque & agitationem, similiter vt morbus caducus cieat & inducat. Vbi hoc simul fieri potest etiam, vt, licet æger quidem in ventrem deuoluatur, malum tamen haud mitescat ac desinat. Qua caussa? Quia sc. spiritus vitæ adhuc in furore & ebullitione est. Hic morbus mane post peractum somnum nunq̃. sentitur, & a paroxysmo plerunq; aqua citrina foras erumpit. Hoc nimirum id est, quod spiritus vitæ per ebullitionem suam elicuit & produxit. Sed & hoc quandoq; fieri potest, vt spiritus vitæ membra vniuersa deserat, eaque ceu mortua relinquat, ac se ad solum cor, cerebrumq; & hepar recipiat, ita, vt in ceteris membris superstes vita nulla sentiatur. Qua enim ratione arboris vis ac succus omnis in radice sola ita latere potest, vt ceteræ arboris partes aliquandiu aridæ, vitam tamen postliminio recipiant: ita spiritus etiam vitæ a centro aut radice, h. e. a corde, post ebullitionem humorum remittentem, per vniuersum corpus iterum diffundi, & partes vniuersas priore vita denuo imbuere potest: de quo in Cura, secundæ Methodi capitulo, mentionem vberiorem faciemus. Frequenter etiam accidit, vt in somno paroxysmus Epilenticus, aut suffocatio aut affectio similis alia, de quibus iamdum diximus, corripiat, de quibus hic tamen iam nihil seorsim tradimus, sed cũ aliis relinquimus. Quicquid enim de die fieri potest: idem etiam de nocte similiter credendum est. Hic autem simul nobis quoq; superiorum corporum cursus motusq; considerandus venit, vt qui morbi vel augendi, vel generandi, vel adimendi potestatem habet. Comperimus enim, interdum a sola influentia huiusmodi paroxysmos concitari caussis aliis omnibus absentibus. Cuius euentus ratio est, quod spiritus vitæ pro influentiæ conditione afficiatur, & vel alacrior, vel turbidior euadat. Insuper sunt & aliæ Amentiæ, nullis tamen inconditis & furiosis gestibus comitatæ. Si enim quis sedens cadat, & obdormiscat: id hac de caussa fit, ꝙ scilicet huius morbi materia, de qua diximus, spiritum vitæ non admodum accendit. Qua vero ratione comprimi posse cor commemorauimus: sic æquo modo etiam in capite fieri potest, vt venæ soporiferæ cõpressione sua ipsum cerebrum ac rationem in pia matre comprimant, nõ secus, ac suffocatio matricis matricem coarctat, vnde morbus sequitur. Cuius rei ratio est, quod somnus vniuersum caput obtundat, & spiritum vitæ in cerebrum intrudat tamdiu, donec is deferuescat, & in membra cetera refundatur. Hæc enim suffocatio cum signis omnibus iis, veluti spasmis & tremoribus inuadit, sicut de *Corde* & *Matrice* recensuimus. Quinimo somnus multo procliuius læditur, quam cor, & insurper cum grauiore rationis oblæsione. Similis suffocatio etiam a crapula generari potest,

Influentia cæli morbos mouet.

Cerebrũ vt comprimatur.

potest, cuius ratio eadem, quę vermium in stomacho. Quanquam non a materia vermium fiat, sed hoc modo. Potatores nempe subtilem in sese spiritum continent, qui subtilitate sua & somnum & cerebrum lædit, eo modo, quo sæpius dictum est. Tum & crapula phlegma stomacho ingenerat, quod putrescens, & cum materia vermium se socians vermibus similiter operatur. Eadem interim etiam nihilominus induci potest, a cibis & potibus, spiritum non adeo subtilem habentibus, veluti sunt pulmentum & aqua, quod ex hac caussa fit, quia in pulmentis & aqua impuritas quædam est, quæ ad gignendos istiusmodi morbos quandam proprietatem habet, quæ tamen proprietas non aquis & pulmentis omnib. inest; sed tantum aliquibus, vt sic: si aqua aliqua vermiferum venenum concepit, aut sordes bestiarum imbibit, tunc morbos tales gignere apta est. Sic etiam si in pulmento tale venenum aut excrementum lateat, gignendi morbi vim id habet. Præter dicta intellectus etiam suffocatur ab accidentibus plagarum: veluti si cui vulnus in caput inflictum sit, a quo certis anni temporib. Mania, desipientia, & obliuio suscitetur. Horum hæc caussa est, quod non minus in corpore, ac in superioribus influentia sit: sicut de influentiis commemoratur. Si ergo id tempus instat, quo caput afficitur, tum simul quoq; plaga effecta, mania isto definito tempore mouetur. Eadem tamen etiam ex mala curatione vulneris incitatur, dum nimirum pus colligitur, quod ebullit, & cerebrum lædit, tam materia ipsa, quam tetro odore. Accidit etiam hoc, vt probe quidem sanata plaga, ipsius tamen cerebri substantiæ læsio, simul facta, ex integro nunquam sanari queat. Vnde fit, vt malum commoueatur subinde a tẽpestate mutata, ab exercitiis, a cibo & potu, & si quæ his similes aliæ occasiones sint, quas singulatim hic percensere præter institutum nostrum est, cum eadem deinceps in secunda methodo de Cura repetantur. Iam ergo hæc hactenus de *suffocatione* intellectus dicta sufficiant.

Suffocatio a crapula. Potatorũ spiritus subtilis.

Cap. V.

De Origine Vesaniæ.

QVanquam quatuor hactenus capitula tractationi de amissione intellectus impendimus: qui tñ hoc morbo laborant, nõ ita afficiunť, vt cõtinenter & perpetuo vsq; ad mortẽ intellectu priuenť, sed paroxysmoŕ certis periodis concutiuntur, ita vt alternatim iam rationem perdant, iã perfecte iterum adipiscantur eandẽ, sicut ex præcedentibus liquet. Deinceps ergo de iis quoq; differendum est, quorũ Amentia iugis & cõtinua est, nec pro temporis diuersitate remittit. Quanq̃ & in his ipsis tempora

Hactenus de Amentia periodica: iam de continua.

inæqualia exsistant, ita vt iam intensio, iam remissio fiat, prout superiores influentiæ nostras inferiores torquent ac moderantur. *Vesaniæ* huius genera quatuor exsistunt: primi *Lunatici* vocantur: secundi *Insani:* tertii *Vesani:* quarti *Melancholici.* Lunatici sunt, qui omnem suum morbum ex Luna accipiunt, & iuxta eam sese gerunt ac mouentur. Insani sunt, qui malum id ab vtero materno hauserunt, veluti hereditarium, vno subinde insaniam in alterum transferente. Vesani sunt, qui a cibis ac potibus ita inficiuntur ac taminantur, vt ratione sensuque priuentur. *Melancholici* sunt, qui ex intimę naturę vitio a ratione deturbantur, & ad vesaniã pręcipitantur. Ad quatuor hæc genera genus insuper aliud quodammodo annumerari potest, videlicet *obsessi*, qui a Diabolo variis modis occupari solent, de qua re plura in *de Vatis & spiritibus.* Si vero rem ipsam expendamus, hi, qui sub quatuor dictis generibus comprehenduntur, a spiritibus aut diabolis obsideri minime possunt, sicut multi multa de his nugantur. Diabolus etenim ac ipsius complices domicilium aut corpus nullum ingrediuntur, quod secundum sui proprietatem non plene ac integre gubernetur a ratione & intellectu. Vnde nec in quatuor dicta genera se immittunt, cum illi homines, vt deinceps dicetur, rationis suę minime compotes sint. Cumque intellectus sui vim minime habeant, ob id nec a diabolis aut vatis obsidentur, sed ab illis omni iure modoque liberi perstant. Quæ caussa est, cur in dicto capite de spiritibus & vatis pluribus disseramus. Quanquam autem ex quatuor istis Amentiæ generibus vnumquoduis seorsim suam peculiarem originem ac caussam habeat: in hoc tamen vno omnia finiuntur & conueniunt, quod rationem aut intellectum aboleant aut subtrahant, nõ ea quidem forma ac ratione, veluti superius in quatuor primis capitulis definiuimus: sed quod solitarie & per se id faciunt, ex nulla alia ægritudine, nullo dolore, nullo pathemate comitante, sicut illa fiunt in morbo caduco, in Mania, in chorea lasciua, & suffocatione intellectus. Nam qui his generibus afficiuntur, ipsi continenter ac solitarie amentes viuunt. Quod si aliquando eueniat, vt vesaniæ dolor aliquis concurrat, ægriq; amentes de eo conquerantur, & doloris vim iniq; ferendo rationis aliquod de se indicium aut suspicionem dent: tunc id signum est, ipsos a morte non longum abesse, hac de caussa quod morbus adeo vehemens sit, vt spiritum vitæ grauius lædat ac inficiat, quæ infectio paulo post mortem accersit.

Vesaniæ genera quatuor. *Lunatici qui.* *Insani qui.* *Vesani qui.* *Melancholici qui.* *Obsessi qui.* *Satanas amentes corpus nullum ingreditur.* *Vesaniæ doloris querimonia oboriens, signũ mortis.*

Sed iam deinceps de Lunaticis expediemus, a qua caussa tales euadant: vt rei huius cognitio ante capitulum de Cura secundæ methodi iã dum præconcepta sit. Astra superiora corpus nostrum infirmandi simul & firmandi vim ac facultatem habent. Et licet quidem materialiter aut substan-

Astrorum in hominem vis.

ſubſtantialiter id non fiat: ſpiritualiter tamen, ſine ſenſu omni inclinant, quod ratione ſola capi poteſt. Idemque hic fit, velut magnes trahit ferrum, carabe ſtramen, ſulphur lignum. Eodem modo etiam virtus attractiua quædam in Luna eſt, quæ rationem homini ſubtrahit, per priuationem humoris, & virtutis cerebri. Nec enim (quod multi perperam autumant) Luna in nos ingreditur, & intus operatur. Aſtra etenim, vt nos occupent & obſideant, vim & aptitudinem nullam habent, ſicut quidam mentiuntur. Hoc tamen ferendum nobis eſt, vt id extrahant ex nobis, ad quod virtus eorum attractiua parata eſt. Sic Sol ex terra humiditatem ſorbet, non quod is in terra verſetur, & humorem exigat, velut aqua in ignem effunditur: ſed quod quaſi foris ſtans, virtute ſua attrahat & ad ſe prolectet. Simili ratione nec ſola Luna quoque in nobis operatur: verum aſtra cetera omnia, quæ ex omnibus corporis noſtri membris inſitum humorem prædantur: cuius demonſtrationem hic omittentes, in tractatum de *Aſtris* & *ſuperioribus* differemus. Ita ergo per ſolam Lunę attractionem multi homines intellectu ſuo exuuntur, dum nimirum humor cerebri abſorptus eſt: vnde fit, vt totum caput amentia & veſania obruat. Lunatici hi a Luna reguntur quod ſc. virtus attractiua in plenilunio fortiſſima ſit, ac omnium validiſſime trahat: vnde iſto tempore homines etiam maxime patiuntur. Fortis ẽt Luna noua eſt, q̃a quaſi per nouam cõceptionem nouas virtutes, & mutationis vires accepit: vnde homines ẽt plus minuſue ab ea amentes fiunt. Improba vero illorum ſentẽtia eſt, qui ſtatuunt, quod Luna propter imbecillitatem ſuam noſtra etiã membra imbecilliora reddat, quaſi vero vires noſtræ omnes a Luna dependerent. Hoc enim falſum eſſe, in de *ſanitate* & *infirmitate* demonſtrabimus. Quin imo hoc verũ eſt, q̃ Archidædala Lunæ natura inæqualiter ſæpe attrahat, velut ex hoc caſu noſcitur. Frequenter euenit, vt humor ex cerebro extrahatur, etiam tum, cum Luna omnium minimi aſpectus eſt, & vim trahendi ignauiſſimam habet. Huius ergo rei hæc cauſſa eſt, quod Luna noua non trahat humorem illum, quem trahit Luna antiquior. Vnde fit, vt Luna noua humoris leuis & mobilis plus attrahat, q̃ vetus trahit. Vetus Luna aſpera eſt & dura: vnde aſperum etiam ac grauem humorem attrahit. Ita & tener ignis, non admodum potens ac validus, olea quidem ac ſubſtantias duriores non eiicit: ignis autem vehementior grauius ſimul & durius elicit. Eadem etiam ſolis ratio eſt. Sub auroram enim prodiens, nihil niſi rorem, vtpote leuiſſimum trahit: ſub meridiem autem aquas etiam grauiores & maiores ſorbet. Iam vero terræ ipſi priuatio roris in virtute ſua damnoſior eſt, quam exſiccatio humorum aliorum craſſiorum: cuius rei & veritatis fundamentum planius

Luna attrahendo a nobis, lædit rationem.

Lunatici a Luna fiunt.

Luna noua & plena cur fortis.

Lunæ noua humorem leuẽ: vetus grauem trahit,

Sol oriens & meridianus diuerſimode trahit.

de *Rore* tradetur. Etsi vero Sol meridianus rorem quidem ac subtile cum aquis & crassioribus humoribus simul tollat, eadem tamẽ similiter ipsius quoq; Lunæ proprietas naturaq; minime est: sed noua id tantum agit, vt cerebri humorem subtilem euacuet, priusquam vetus appellat, quæ tãdem, subtili omni præabsorpto, crassum reliquum adoritur & extrahit, Decrescente a. Luna humor iterum cumulatur & augetur, sicut per noctem Ros, qui sole denuo ascendente iterũ absumitur. Quod si ergo fors

Lunatici si deficiẽte Luna grauius habeant quid fiat.

videamus, plures sub deficiente Luna, quam eadem augescente Lunaticos fieri, aut grauius exacerbari: cogitemus id inde fieri, quod Luna plena ipsis humorem potissimum extraxerit, cuius defectus deficiente Luna grauius subinde inualescat & sentiatur. Pari ratione etiam fit, vt, si Sol meridianus humorem terræ euacuauit, ariditas ea sub vesperam demum sentiatur, & cum sole occumbente terra rimis primum ac fissuris hiscat, subducto iam ante humore, quod quidem ante meridiem fieri minime possit. Eodem ergo modo & homini venire vsu potest, vt operatio Lunæ sub finem aut defectum eius demum prodatur, propter ipsius naturæ robur: quæ si diutius vsq; ad finem reluctata est, tandem deficit, ac velut animam agit. Huius euentus hæc quoq; dari caussa potest, quod Luna iu-

Luna iugiter trahit ex capite.

giter & perpetuo trahat. Quamdiu humor aliquis in cerebro superest, tamdiu Luna trahit & elicit. Vnde fit, vt, cum in fine plurimum & potissimum traxerit, natura languidissima fit, dum Luna noua redeat, ac operationes nouas, veteri dissimiles ordiatur.

Sed pergamus dicere iam de *Insanis*, qui ex vtero matris id malum cõtrahunt, si vel familia omnis insaniæ obnoxia est, vel ex nõ insanis infans Amens nascitur. Hi caussam duplicem habent: vnam, si sperma vna cum

Insaniæ caussæ duæ. 1. spermatis vitiũ.

operatione in culpa est: alteram, quod hereditarium vitium a patre & matre in prolem transferri queat. A spermate & eius operatione insania hoc modo fit, quando vitium aliquod in materia, ex qua cerebrum constituitur & componitur, hęret. Nam cuius membri materia in generatione deest, aut vitiosa adest, eius genuina quoq; & legitima forma speciesque ac natura deficit, sicut in primo Philosophiæ nostræ volumine de Generatione humana demonstramus. Tali defectu aliquo præsente, intellectus perfectus fieri minime potest. Materiæ enim vitium, ipsi quoq; rationi imperfectionem inducit. Sed insaniæ huiusmodi præterea caussa

2. Lunæ tractio

etiam secunda est, cuius o͞pationis is modus est. Quando generatio & cõpositio fœtus aliquo vsq; perducta est: tunc, si vis attractiua Lunæ interim incitat, ab eo ratio ita subduci potest, vt deinceps integra & perfecta eadẽ

Obiectio diluitur

nunquam fiat. Quanquam autẽ verum sit, Lunam iugiter ac indies attrahere: cur tamẽ eadem non semper amentes faciat, dari hæc ratio potest.

Mate-

Materiæ & Lunæ quædam concordia, & consensus requiritur mutuus.
Nec enim vniuersus cerebri humor a Luna extrahi potest, sed determi-
natus saltē ac appropriatus, sicut de Generatione humana traditur. Con-
cordantia tali posita, rationis quoq; priuatio sequitur. Tum enim ex fœ-
tu Luna rationem elicere potest. Quæ vero insania hereditaria exsistit,
cum ea in cerebro lateat, inde fit, vt per generationem cerebrum etiam
infantis eo vitio polluatur. Cerebrum enim patris generat cerebrum fi-
lii. Ac ob id vnum alterius naturam asciscit, & eadem proprietas ex vno
descendit in alium. Quanq̃. si nec hoc perpetuo fiat: tunc in caussa est
permixtio spermatum viri & fœminæ, quorum alter ex familia insana est,
alter minime. Spermatis enim alterius dominium præualet. Ita fœtus vel
ad insaniam, vel ad intelligentiam disponi potest, prout augmentationē
ab hoc vel illo accepit. Et tamen interim etiam fieri potest, vt ex vtrisq;
insanis gignentibus sanus & ratione donatus fœtus producatur: ꝙ tamē
soli naturæ robori & excellentiæ ascribi debet, quæ vitiosum & in idone-
um segreget & expellat, sicut de generatione humana plenius traditur.
Simili discursu etiam de *Vesanis* differendum est, qui tales a cibo potuq;
euaduut, hoc modo. Scorta sæpius ac meretrices ꝓpinant edendū aliq̃d,
ex quo sensuum mentisq; priuatio inducitur, ratione multiplici. Vesania
n. huiusmodi nonnunq̃ declinat ac vergit in amorem, ita vt amentes so-
lis fœminis operam dent ac studeant. Idem affectus bella interdum me-
ditari cogit, q̃ sola ęgri tractant, ratione interim exulante. Aliquando ve-
sani in sublime scandunt ac currunt; ac modis aliis infinitis, quos cuius-
uis obseruationi committimus, suam amentiā ꝓdunt. Mirari a. non de-
bemus, ista talia a cibis fieri posse. Quin nec ex gestibus ipsorum miris,
aliam q̃. naturalem caussam suspicari fas est. Cibus n. is ac potus, quem in-
gesserunt, istiusmodi operationis vim in se modis multis continet. Hoc
a. loco quatuor potissimas vesaniæ species, a cibu & potu suscitatas enu
merabimus, & rem in capite de *Cura* plenius explicabimus. Primo, quod,
qui ederunt aut biberunt aliquid, in amorem alicuius innascentur, & cō-
iiciantur, caussa hæc est, quod simplicia quædam exsistant, a nobis hic
minime enumeranda, quæ istam in se vim habeant. Quæ si viri fœmi-
nis, vel hæ illis propinent, amor indissolubilis & pertinax inducitur. Hu-
iusmodi quiddam serui etiam suis dominis nonnunquam per insidias ob-
trudunt: a quo assumto domini seruos adeo obstinate adamare incipi-
unt, vt dominium plenum ipsis committant, & licentiam omnem indul-
geāt, veluti de Rep. mentionem facimus. Simili opera canes quoq; & pe-
cora ad amorem coguntur eorum, qui Medicinas eas illis prębent. Et hoc
fit vel Naturaliter, vel Magice & Incantatorie. Hoc modo fœminæ

Luna appropriatū tantum humorem trahit.

Ex insanis vtrisque parentib9 qui sanus fœtus edatur.

Vesania a scortis inflicta.

Vesaniæ 4. species.

Amor conciliatur quibusdā simplicibus.

Amoris conciliatio vel Natura-

liter, vel Magice fiat. nonnunquam viris quid præbent, a quo excussa ratione eo amoris præcipitantur illi, vt nihil quicquam vel tractent, vel meditentur, quam amorem earum fœminarum, a quibus datum pharmacum assumserunt. Sed plura hic omittimus. Secundi, qui circa bella occupãtur, acceperunt aut ederunt aliquid, a quo plane insani reddantur. Qui si naturæ sint cholericæ, tunc bellatores & Martiales euadunt, nec quicquam aliud, nisi furias bellicas cum re data ingesserunt. Simile iudicium est etiam de Melancholicis & phlegmaticis, quorum natura seorsim per pharmacum assumtum proditur. Tertii, qui alta scandunt, aut in sublimia reptant, aut iugiter discurrunt, faciunt hoc pulsi vi eius rei, quam ederunt. Nec enim id ab ipsius hominis natura prouenit. De quibus si apertius tradi fas esset, horum nihil dissimularemus hoc loco. Profunda enim hic Philosophia recondita est de natura illarum rerum: de qua tamen iam obsilescimus. Quarti tandem & ipsi a ratione ac intellectu suo amoueri queunt per proprietatem prædictorum, quorum species hic seorsim non recensebimus: Et cum per incantationes quoque eadem fiant, hic illis omissis, ad tractatum de incantationibus cetera reiicimus.

Martiales qui fiant.

Scansores & ambulones vnde fiant.

Melancholicorũ genera 4.

Sed pro prima huius capituli partitione tandem etiam de Melancholicis disseramus. Horum genera quatuor sunt: Melancholici, Cholerici, sanguinei, phlegmatici. Huiusmodi complexiones si rationem elidunt, id hac de caussa fit, quod spiritum suum a se sursum expellãt ad cerebrum, qui nimis multus ibi colligitur. Sed plura hoc loco de his non recensebimus. Legantur ea apud hos, qui de complexionibus commentati sunt.

METHODVS SECVNDA.

De Cura ægritudinum, Morborum prædictorum ex Amentia.

CAP. I.

De Cura Caduci.

Quia in progresso tractatu de caduci origine & caussis docuimus: hoc secundo tractatu eiusdem curam ordiemur. Et ne admiremini de curę potentia huius ægritudinis. Qua enim ratione vniuersi morbi generantur in corpore: eadem in medicina eorundem quoque cura similiter nascitur. Non desunt, qui hactenus morbum hunc incurabilem statuerunt: quia rem aut intime non intellexerunt, aut veritatem ipsam dedita opera dissimularunt, quod alibi etiam diximus. Nos autem fundamento

experientiæ certiſſimo in hoc curando morbo incumbamus, ne retro rem conſideremus. Medicina ergo caduci duplex eſt: vna, quæ ſuo modo eſt corporalis: altera, quæ ſuo modo eſt ſpiritualis. Nam ita nos intelligi velimus, quod ipſi quoque morbi in omnibus hominibus duplices exſiſtant: Materiales ſcilicet & Spirituales: quod plenius in De principiis ſanitatis & ægritudinis explicamus. Iam vero morbo materiali debetur medicina materialis, vt viciſſim morbo ſpirituali medicina ſpiritualis cõuenit. His poſitis, iam definimus, caducum morbum eſſe ſpiritualem, non materialem: vnde ei materialis medicina nulla conuenit. Spirituali ergo huic morbo, remedium adhibendum ſpirituale eſt. Porro autem ſpiritualis medicina nulla eſt, quin ea talis præparetur, velut deinceps in noſtra Practica docebimus. Rem autem primum ſenſu duplici intelligemus. Vno, medicinas ſcilicet aliquas eſſe materiales, quæ morbos ſpirituales curent, quod ſequens Receptum præſtat, quod, licet materiale quidem ſit, morbum tamen caducum ſanat; intellige, ſi is recens ac nouus ſit.

Medicina caduci duplex: corporalis & ſpiritualis.

Morbi omnes duplices.

Caducus eſt morbus ſpiritualis.

Quot remediorũ modis caducus curetur.

℞. Camphoræ, ſpodii, vnicornu &c. F. puluis. Detur in ouo ſorbili &c. Sic hic puluis ſimiliter: ℞. &c. Ita & electuarium hoc morbum caducum quemlibet curat. ℞. &c. Materialis autem medicina in morbum ſpiritualem ideo operatur, quia facultas eius alia non eſt, quam obſtructio viarum, per quas morbus is aſcendit. Quin & operatio eius fit a magna refrigeratione, quia materiam coagulat ac quaſi interimit ita, vt non ſentiatur, veluti ſit in perfrigeratis membris. Medicina autem talis eſt. ℞. Camphoræ &c. Quædam illum curant a forma ſpecifica, velut pœonia, viſcus quercinus &c. Quædã obſtupefaciendo morbum ſanant, dum faciunt, ne emergere queat: ℞. Opii, mãdragoræ &c. F. &c. Hæ vero medicinæ omnes prædicta ſaltẽ ratione iuuant, ac in iis ſolum caducis morbis proſunt, qui vel adhuc recentes ſunt, vel nondum inualuerunt, vel in habitum nedum abierunt aut fixi facti ſunt. Quæ remedia tamen, cum nec ſemper certa ſint, nec morbos omnes indifferenter curare queant: ideo ad medicinas iã ſpirituales digrediemur, quarum vis eſt, vt caducum etiam octogenarium ſanare poſſint. Interim nos nihil mouebunt aduerſariorum ſcripta, quæ talia præſtari poſſe inficiantur: cum per experientiam nobis multo certiora & accuratiora liqueant, quam aduerſarii noſtri aſſecuti ſint. Nec etiam hoc loco curam diuidemus in analentiam, catalentiam, & epilentiam: ſed in genere vni medebimur tantum, & ſic Practicam noſtram perficiemus. Interim vero præſcriptam noſtram Theoricam de origine caducorum per hæc repudiari nolumus: ſed omnino deſcriptionem factam ſequemur, & Recepta ſecundum illam diſ-

Remediũ caduci debet eſſe generale ſpeciebus omnibus cõueniens

Remedia caduci qualia esse debeant

ponemus. Ceterum de cura dum tradimus, considerandi articuli 4. offeruntur. Primo, vt medicina, quæ subtilis & spiritualis fieri debet, sit coagulatiua post spiritualitatem. Deinde vt incorporetur cum constrictiuis venarum. Tertio, vt specificetur cum appropriatis. Quarto, vt sumatur ex tali simplici, quod spiritum subtilem habeat, qui spiritus vniuersum corpus penetret ac peruadat velut Elixir aut arcanum quoddam, aut non secus ac ipsa essentia quinta. Alias enim vis ac potestas coercendi morbi nulla ei inerit. Oportet enim medicinam gradus altioris esse, quam est morbus. Singulatim ergo iam quatuor de articulis percensebimus, quæ simplicia ad quemlibet referantur, ex quibus contra morbum spiritualitas desumi queat. Primi ergo articuli

1. Coagulatiua.

Coagulatiua sunt hæc: *Camphora, nenuphar, crystalli. Spodium, sinapis. Sperma ranarum. Vnicornu. Coralli, sperma cæti. Mummiæ.*

2. Constrictiua.

Constrictiua ista sunt: *Bursa pastoris. Verbena salix. Coralli. Hypericon. Rosæ.*

3. Specifica.

Specifica talia sunt: *Viscus, quercinus, pæonia.*

Subtilium spiritum hæc sunt: *Vitriolum vngaricum. Tartarum crudum. Vitriolum cyprum. Vitriolum Romanum.*

Sedatiua caduci quæ.

Præter hæc enumerata, quæ curandi caduci facultatem habent, alia etiam reperiũtur *sedatiua*, quorum operatio mirabilis est, si cum subtilibus spiritualibus permisceantur. Sunt autem hæc: *Opium, mandragora. Iusquiamus. Papauer. Lolium, vua versa.*

Hæc vero non, vt per se sunt, adhiberi debent, sed pro vsu præparationũ Archidoxis. Nec enim singularum virtutum vbiuis describendarum nobis tempus suppeteret. Præterea caduci medicamenta alia quoq; confortatiua sunt, quæ singulari ac excellenti sua confortatione naturam in expellendo caduco adiuuant. Sunt autem

Confortatiua caduci quæ.

Aurum potabile. Oleum auri. Mercurius reuerberatus. Quinta Essentia auri. Materia perlarum. Solutio corallorum. Magist. Antimonii. Extractio sulphuris &c.

Horum remediorum virtus adeo præstans & eximia est, vt credi satis non possit, tantam in omni natura potentiam ad sanandos huiusmodi morbos, alias incurabiles, delitescere. Ideo de remediis desperandum non est, aut fiducia certa in medicinam abiicienda. Nostrorum enim hostium suscitator, horum ipsorum quoque hostes condidit: nec vllus morbus est, qui sine omni ope hominem iugulare queat. Sunt enim morbi vniuersi curabiles, nullo quoquã excepto ac defectus is in nobismet est, qui remedia debita ignoramus, veluti, quid mors sit, in *De Morte & vita* declara-

Morbi omnes curabiles.

claramus. Ceterum qui ſedatiua & confortatiua præparentur, minime docebimus. Eadem enim per ſe recta & idonea contra morbum iſtum ſunt, vt correctione nulla egeant. Aut, ſi quidem ſedatiua præparatione quadam indigeant, aliam tamen ac accuratiorem non poſcunt, quam quæ in ipſis Receptis monſtrabitur. Iſta autem Recepta noſtra prima & optima ſunt, quæ Artiſtam ſingularem ac ingenioſum requirunt, qui non ſaltem libros ac ſcripta ſedulo euoluerit, ſed manũ quoq; dexteram expeditam, promtamq; habeat, ſicut in Archidoxis & de Eſſentia 5. ſcribimus. Momenti in his plurimum ſitum eſt: nec omnia in ſpecie ita, velut per experientiam monſtrantur, chartis deſcribi queunt.

Et eſt hoc *quiddam*, quod a Medicis haudquaquam inuentum eſt, verum a ſolis Artiſtis, vt qui ſubtilitatum omnium auctores & rectores exiſtunt. Nec id quidem Medicina aut Remedium verum arcanum appellatur, propter virtutem inſignem & nobiliſſimam, quam in ſe recondit, quæque arcana, nec omnibus obuiã comperta eſt. Hoc tamen arcanum hic pro cura caduci ponemus, & virtutes eiuſdem reliquas tacebimus. Primo autem ſciendum eſt, præparationem eius variam eſſe. Sicut a. diuerſa eius præparatio: ita virtus quoq; ac facultas eiuſdem diuerſa eſt. Et intelligite, non quoduis tale arcanum hac virtute pollere, ſed vim potiſſimam in præparatione ac elaborationis ſubtilitate poſitam eſſe: velut in ipſo quoq; ſimplici. Nam vnum ſubinde altero præſtantius eſt. Hoc a. ſimplex, eſt *vitriolum* vel Hungaricum, vel Cyprium, vel Romanum, vt q; peculiariter gradatum & depuratũ ſit. Nec interim abſurdum tibi & impoſtorium videatur, quod vitriolo virtutes tantas aſſignemus. In eo n. vis quædam peculiaris aurea ſecreta ac condita latet: non corporalis ſed ſpiritualis: quæ eximia & admiranda virtus in ipſo multo potior & certior quam in auro ineſt: prout in De generatione ſalium terræ demonſtramus, Aureus iſte ſpiritus vitrioli ſubtiliatur, & ab impuro ſegregatur, vt ſola eſſentia remaneat, quæ auro potabili aſſimulatur. Præparatio eius talis eſt. ℞. vitrioli optimi, quantum vis, ad minimum ℔ v. Inde ipſum in bociam terream, quę omnes ignes ferat: cuius ea magnitudo ſit, vt a vitriolo vix tertia pars impleatur. Vas dictum, in optime conſtructum *Athanar* ꝑbeq; lutatũ impone, cui Alembicũ magnũ obde, luto ſapientiæ accurate oblitũ. Alembico recipientem magnũ ſuppone, & luto rimas ſeu cõmiſſuras exquiſitiſſime obtura. Poſtea reſiccentur luta. Porro ignem ſuccende, primũ lente ac ſenſim pro Artiſtarũ more, vt ex ſpiritib. & ſtillis ſigna debita obſeruẽtur. Aquoſitate vniuerſa exſtillata, ꝑ ignẽ auctiorẽ & violentiorẽ ſpiritus ipſis elice, quamdiu prodeunt; id q; continenter, ſine intermiſſione dieb. plerumq; duob. ac noctib. totidem durat. Etſi v. ꝑparatio-

Artiſta ſubtilitatum omnium auctores.

Vitriolũ arcanum caduci.

Vitrioli vis auro præſtãtior

Vitrioli arcani præparatio.

Athanar.

nis huius doctrinæ multæ communicari queant: hæc tamen dicta industriis sufficere arbitramur. Ineptis enim, vt hæc ignorent, conducibilius est. Scias autem in Athanari omnem virtutem, quicquid eius in vitriolo est, prolici: vbi multæ simul mutationes, coloresque & spiritus fiunt, prout vitrioli natura ac ratio est. Interdum cuprum in vesica colliquescit in massam vnam, quod a solo vitriolo fit: idem fit interdum cum auro multo: aliquando vitriolum integre transit: nonnunquam exuritur in rubedinem aut carbonos atros. Destillatione debito modo facta, accipe violam vitream, & in hanc infunde destillatam istam vitrioli aquam, & caput mortuum tere subtiliter, & aquę etiam iniice. Destilla adhuc semel, vt omne vitrum colliquescat: tunc ex hac destillatione accipiet veram ac rectam aptitudinem suæ essentiæ, & vim virtutis, ac penetrationis. Hoc facto, separatio fiat in balneo maris, quo phlegma secedet, oleo in fundo relicto. Hoc oleum vocatur arcanum vitrioli. Hic tamen notabis, nos phlegmati ita separato multum virtutis tribuere, & oleo ipsi modo non æquiparare. Nec enim paucis viribus pollet. Cumque nos mixtorum vtrorumque modum ac vsum didicissemus, vtraque pro arcano nobis fecerunt haud inefficaciter. Dosis est ℈ß. in bono vino aut aqua, indies cum mane, tum noctu post paroxysmorum finem. Hoc oleum vnicum satis est ad caducum omnem curandum: quo vno etiam cetera determinamus. Quam præstantem enim eius operationem experti simus dicere hic nihil attinet. Interim arcani huius vitrioli præparandi, modi ac industriæ aliæ plures quoque sunt, nempe per retortam ad aliquot septimanas: per vesicas declines; per pellicanos: per putrefactiones multas: per imbibitiones multas: per multas calcinationes, reuerberationes, & similes. Quos modos omnes quidem laudamus & probamus, non tamen omnes describi necessarium putamus. Cuiuis enim v. & legitimo Medico de illis iam ante constat. Itaque hic modis missis, iam ad receptorum seriem, secundum 4. articulos constitutam digrediamur. Scitote autem hoc vitrioli arcanum primum pro corpore sumendum esse. In hoc imponi tale Receptum debet:

Arcanũ vitrioli est oleum. Phlegma vitrioli oleo simile est viribus.

Vitrioli præparationes variæ.

℞ *Camphoræ, spodii, rasuræ cranii, vnicornu,*
Santalorum rubeorum, alborum, citrinorum an. ℥j.
Corallorum, visci quercini, granorum pæoniæ,
Rad. pæoniæ an. ℥ij. Conterenda hæc omnia & subtilissime

puluerisanda, ac tandem in arcani vitrioli ℔j. imponenda sunt. Stent in digestione per mensem. Postea vtere, vt præscriptum est. Quia vero diximus, hoc vitrioli arcanum satis esse ad quemcunq; caducum sanandum: ideo necessarium minime videtur, vt in id recepta, & composita aut simplicia

Arcanũ vitrioli cur cum aliis componat auctor.

plicia alia congerantur. Sed compositionis huius hæc caussa est, quod scilicet vitriolum interdum inæquale sit, vel non recte semper præparatum, vel vitio alio inustum, ex quo impedimentum aliquod emergere potest, quo virtutis ignauioris exsistit, quam si recte præparatum sit. Hoc ergo impedimentũ addita Recepta corrigunt & auertunt. Interdũ Artistæ ẽt in laborando errant, qꝑ ipsum quoq; virtutem speratam Arcani inhibet.

Opium sedat caducum.

De *Sedatiuis* hoc sciendum est, quod plus, quam credi possit, conferant ad morbum retundendum. Tale est opium Thebaicum, & similia alia. Huius vero permixtio ac præparatio talis est:

℞ *Opii Thebaici* ʒij. *Cinnamomi* ℥ß.
Musci, Ambræ an. ℈j.
Sem. Papaueris vtriusque ℥ß. ʒj.
Mandragoræ ʒß. *Masticis* ʒiij.

Trita tenuiter misce, & cum succo citoniorum coctorum tabellas vel pastillos concinna, quos in citonium immitte & conde, hocque exquisite iterum conclusum in massam pannis inducito: coquatur velut panis in furno. Eo cocto satis citonium exime, & ex hoc species, quas teres. Trituræ huius ℥ß. adde arcani vitrioli ℥ quinis. Et hisce dictis vniuersam caduci curam finiamus. Quæ vero alia plura Arcana, Magisteria, Elixiria & similia, ceu Aurum potabile, Mercurius vitæ, quæ singula caduco sufficiunt, numerantur, ea hic non referuntur. Istorum descriptiones in *De Quinta Essentia* positæ sunt, quo Lectorem remittimus.

Cap. II.
De Cura Maniæ.

Mania cura duplex Chirurg. & Physic.

Sicut de caduco, ita de Mania etiam constituendum, & ad curam procedendum est. Medicinæ autem Maniam adimentes duplices sunt: vna Chirurgica, altera Physica. Nam interdum accidit, vt vtraque simul adhibenda sit. Primo autem curam Chirurgicam ponemus: postea Physicam: iuxta vero etiam Experimenta trademus, q̃ cuilibet curæ debentur. Quamquam de Chirurgia ægre definiamus, hoc consilium vniuersis dantes, ne temere ipsam tractent, nisi per propriam experientiam in accidentibus omnibus probe instructi & periti sint: quod idem etiam in libro de *Cura externa fideliter* admonemus. Practica vero Chirurgica hisce comprehẽditur. Primo, apertionem fac in eo loco, in quo Mania oritur. Si v. de loco ambigas, aperi extremitates omnes in digitis pedum & manuum, in capite, quousq, centri circulus vel ambitus diffunditur. Apertio ista duplex est: vna cutem solam tollit & aufert, vt sub ea caro nuda relinquatur: altera foramina molitur, ex quibus eschara cadit, & foramen ma-

Apertio in Mania vt facienda.

Apertio in Mania duplex.

net. Hoc v. discrimen pro morbi conditione tenendum est, hoc modo. Si morbus sit vehemens & frequens, tunc prima cutis apertio non sufficit ad caussam Maniæ eliciendam, sed opus est & altera, vt q̃ vlcus ꝑfundius inducat. Foramen n. quoduis quandam emittendi vim & proprietatem habet, velut emunctorium. Ideo vtriusque apertionis recepta talia sunt:

1. Apertio vehemẽs.

Receptum apertionis primæ.

℞ *Radicis Flammulæ recentis vel in aceto imbibitæ,*
Florum Flammulæ recentium, vel imbibitorum ℥j.
Pinguedinis Scarabæi ℥ß. *Cantharidum* ʒv.
Fermenti, Aceti, an. q. s. Trita & cribrata omnia misce in vnguentum, quod panno inductum applica, quousque digiti pertingunt. Pannus si resiccetur, foris aceto perfundatur, vt humidus semper sit. Emplastrum 5. vel 6. horis insideat: postea remoueatur, & vesica rumpatur, ac cuticula detrahatur, vt caro subiecta loci nuda pateat. Iam Apertionem leniorem aut mitiorem ponemus, faciendam aut adhibendam eo tempore, quo simplicium prædictorum inopia est. Ea talis est:

2. Apertio mitior.

℞ *Aquæ fortis optimæ. Salis Armoniaci sublimati* ℥ß.
Mercurii sublimati ʒiij. Hæc tria misce, & mixta in vitrum inde, quod leui igni impones, dum omnia resoluantur in formam aquæ. Cum hac spatia extremitatum ablue quinquies vel sexies, postea siccari sinantur. Eo præstito cutis a partibus amouebitur, sicut puluis a carne. Hæ a. apertiones cuilibet cuti deradendæ sufficiunt; quas vidimus interdum magna vtilitate cutem a carne distrinxisse & excoriasse. Et qui ab excoriatione ista sanguis emanat, is multum ad minuendam Maniam confert. Alii scalpellis adactis extremitates pertundi iusserunt: quæ tamen scarificatio subtrahendæ maniæ satis efficax non est: sed apertio totalis institui debet. Quod si vero hæc iam dicta apertio tibi minus placeat, vtere hac vlceratiua, quæ isto modo fit:

3. Apertio ex vlceris

℞ Mercurii sublimati. Arsenici puri. Aq. fortis. an. Commisce in formam ceroti, quod extremitatibus illiga, dum sensus obstupescat. Postea mollificetur cum pinguedine quadam, vt eschara decidat. Hac remota, practica altera instituenda est. Apertionibus hoc modo factis, nota, quod per eas omnis Maniæ fluxus cum materia sua vniuersa extrahi debeat, sicut de hoc in capite de Mania docuimus. Hoc impetratur tantum per Attractiua, quæ vlceratis extremitatibus quotidie bis imponuntur. Per hæc vitium omne elicitur. Extractione finita, exulcerationem cura sequenti medela. Attractiuum autem tale sit:

Attractiuum Maniæ.

℞ *Galbani, Opopanaci, Serapini.*

Bdellii,

Bdellii, Ammoniaci an. ℥ijß. Hæc diſſolue in aceto, & cola, coque in ſpiſſitudinem iuſtam. Poſtea ſpecies has, tenuiter tritas, & ſubtiliſſime cribratas immiſce.

℞ *Maſticis* ℥ß. *Thuris* ʒij. *Vuæ verſæ Cruc. vngulæ* *Carabe* ℥j. *an. m.* ß.

Magnetis. ʒiij. *Colophoniæ* ʒij. *Firniſii* ʒv. Miſceantur omnia in cerotum, quod impone, & foramina extremitatum probe imple, & ligationem ſemper renoua, tamdiu, donec Maniæ alterationem factam ſentias. Tandem pro more chirurgico cutem conſolida aut obduc. Sed de apertiuis & attractiuis hiſce notabile quid attendite, debere nempe apertiones capitis omnium poſtremas eſſe, ac fieri, ceteris extremitatibus iam dum ſua cute iterum obductis. Tunc enim demum, ſi vſus poſtulet, centrum capitis quoq; aperies, & prædicto modo procedes. Sic ergo hactenus de cura Maniæ chirurgica hæc dicta ſunt. Vbi hoc ſimul attendi debet, quod vna etiam venæ idoneæ ſecandæ ſint. Nam ſæpe fit, vt per Phlebotomias tales Mania propulſetur. Quæ tamen cum vulgata & omnibus nota ſint, latius ac in ſpecie hic non explicamus.

Iam autem porro de Maniæ cura Phyſica etiam expediemus nonnihil, quæ ſine chirurgiæ ope omni præſtatur. Curæ huius differẽtia duplex eſt. Vna refrigerando congelat Maniæ materiam peccantem: altera eandem ſedat & mortificat. De Maniã refrigerantibus & congelantibus primo dicemus. Hæc vel interna vel externa ſunt. Pars internorum maxima in cura caduci quoque tradita eſt. Deſcriptio eiuſmodi eſt:

Maniam quæ refrigerent.

℞ *Ol. Camphoræ* ℥j. *Olei Muſci* ʒj. Miſce, & pro vice vna ʒß. in potu præbe. Hoc enim medicamen mirabiliter Maniam tollit, ardoremque corporis exſtinguit, & ebullitionem ſanguinis compeſcit, materiamque congelat, cogitq;, non ſecus ac frigus aquam in glaciem congelat. Huic ſimile Receptum aliud nondum inuenimus. Idem oleum externe quoque temporibus & fronti illini poteſt. Ceterum quæ Maniam tollant, plura alia ſunt, velut *Arcana Eſſentiæ quintæ*, quorũ quoduis per ſe propter ſingularem proprietatem ac confortandi vim inditam, Maniam tollere poteſt. Huius claſſis ſunt:

Oleum pro Mania inſigne.

Quinta Eſſentia Argenti, Quinta Eſſentia Ferri.
Quinta Eſſentia Saturni, Quinta Eſſentia Mercurii.
Solutio Cryſtalli, Solutio Coralli &c.

Arcana contra Maniam quæ.

Multo a. præſtantiora ſunt, quæ ad Maniam appropriata dantur, velut
Extractio Camphoræ. Extractio Auri &c.

Altera v. curandi Maniã ratio fit per ea, quæ Maniam mortificant, & inſuper peccantẽ Maniæ materiã ita ſopiunt, vt deinceps nõ ſentiatur

amplius. Sed & huius curæ remedia multiplicia sunt, tam externa, quam interna: quorum optima sunt ea, quæ ad normam extractionis Essentiæ 5. præparantur, vt sunt:

Maniam quæ mortificent.

Summum Anodynum, Quinta Essentia Papaueris.
Quinta Essentia Mandragoræ, Quinta Essentia Loliatorum.
Quinta Essentia Opiatorum, Quinta Essentia Iusquiami.

Quæ quidem remedia etsi valida & vehementia sint: per Quintæ Essentiæ proprietatem tamen ita purgata & præparata sunt, vt impuritatem in se reliquam nullam habeant, qua corpus noxa affici queat, sed omnem materiam sensim ac leniter tollunt & subducunt. Per quasnam v. virtutes eadem tam vehemẽtem & sonticum morbum expugnent, hic explicare nihil attinet: sed in Quintæ Essentiæ tractatione res omnis plenius & planius expedietur. Hic ergo iam curæ Maniæ methodum finiamus. Sunt quidem & alia remedia, quæ Medici alii per experientiam propriam contra Maniam facere & conferre inuenerunt, nimirum ex simplicibus crudis desumta: quæ nos tamen suis auctoribus relinquimus, solis Essentiis quintis & separationibus, vtpote omnium vtilissimis inuentis & obseruatis, contenti.

Cap. I.

De Cura Vitistæ, vel choreæ lasciuæ, vel leuitatis animi.

Vitista vnde nominetur.

Quod Vitistæ cura a nobis describitur & proponitur, res multis temeraria & plane impossibilis esse videtur, his rationibus persuasis, quod nempe Vitista a S. Vito nomen traxerit, qui plagæ & pœnæ loco hunc hominibus morbum immittat: aut quod Viti vice ipse Deus propter hominum peccata malum hoc infligat. Quod quidem vero esse simile quadantenus nos minime inficiamur: non tamen arbitramur interim, pœnam eam talem esse, quam vel Deus ipse, vel Diuus nobis infligat aliter, quam permittendo, vt per choreæ Viti imprecationem, imaginatio eiusmodi in animis hominum generetur, per quam iste morbus deinceps introducatur & emergat, quẽ vulgus postea, p pœna diuina æstimet, cum tñ ægritudo ea sit mere æstimatiua seu imaginatiua, sicut in capitulo de origine eius tradimus. Cõtra eiusmodi Vitistam, æstimatiuam vel imaginatiuam, curam talem proponimus, eamq; peculiarem. Præterea, si originem traxerit ex leuitate animi, consentiente voluntate, qu ę affectio, chorea lasciua vel leuitas animi vocatur: contra hanc ipsam quoque aliam, eandemque singularem curam docemus. Tertio contra choream coactam, cuius origo naturalis est, naturalem quoq; Medicinam apponimus. His trib. distinctis speciebus tres distinctas curas opponimus, quarũ quælibet suo morbo seorsim applicanda est, nec vna pro altera vnquã facit.

Vitista est ægritudo imaginationis.

Chorea tres species: & tot cura.

Dum

Chorea iracunda vt curetur per imaginē.

Dum ergo primum de Cura choreæ Æstimatiuæ vel imaginatiuę ex imprecationib. differimus, notandũ vobis erit, discrimẽ aliq, intercedere inter æstimatiuã & imaginatiuã, quia nimirum altera ex ira, altera ex lasciuia oritur. Primam ergo nos *Vitistam*, alteram *Lasciuam* vocamus: quarum cura quoq; diuersa est, velut ortus. Et Vitistæ, ex ira natæ, cura eiusmodi est. Ex cera vel resina patiens imaginem sibi similem finget, & obstinate firmiterque sibi persuadebit, aut cogitabit, vniuersas adiurationes seu imprecationes, quas vnquam fecerit, pro sua voluntate in hac imagine perfectum & impletum iri, hac ratione: nempe intra sese ita cogitabit, quod imagini omnia ea mala imprecetur, omnesque suas cogitationes, ac animum penitissimum citra recordationem omnem aliorum hominum in solam eam imaginem intendet & defiget, ac cum intentione ea animi obstinatissima tandem imaginem in ignem ꝓiiciet, exuretq; vt nec cinis nec fuligo vlla ex materia imaginis corporaliter superstes relinquatur. Dum ista prædicto modo fiunt, ex imprecante cogitationes vsq; adeo efficaces & validæ in imaginem ꝓcedunt & effunduntur, vt nihil obstare aut aduersari queat. Imprecationes enim perficiuntur in iis, qui eas faciunt, non in iis, contra aut in quos fiunt aut iactantur, idq; ob hanc caussam, quia aliorum lenitas per suorum hostium iram lædi non potest, sicut de Imaginibus traditur. Itaque eiusmodi reluctatio nulla ẽt in imagine exsistit, sed hæc corporaliter comburitur, ita vt imprecanti cogitationes hæ omnes adimantur. Hæc a. qui ex ipso fundamento intelligi debeant, plenius de *Imaginationibus* & *Incantationibus*, de *Impressionibus* traditur. Et fieri hoc etiam potest, vt si vel tantillum cineris corporaliter de ista imagine reliquatur, ægro curæ satis præstitum minime sit, sed de morbo aliquid adhuc superstes maneat. Qua caussa sola cera & resina huc conducunt, ceu de imaginibus & impressionibus dilucidius docetur. Sed hæc hactenus de cura Vitistæ ex ira dicta sufficiant. Deinceps etiam de chorea lasciua & impudica differemus tali ratione.

Chorea lasciua cura.

Per vsum ac rerum magistram experientiam constat, quod contrariũ vnum per alterum naturali modo pellatur. Hoc vero cum modis variis diuersisque fiat, nos hoc loco nostram quoq; experientiã proponemus, qui lasciua & intemperata chorea expellatur, & expugnetur, hoc modo. Si choreista, vir vel fœmina, ex vberiore lasciuia choream hanc ordiatur, & saltare incipiat (quod fœminis ęque viris frequentius accidit, vt quæ plures æstimationes & cogitationes habent, & profundius efficaciusque imaginantur, & facilius a naturæ suæ fortitudine seipsas vincunt & expellunt: nihil magis prodest ac conducit, quam q, cogitationibus & operibus eorũ aduersum est. Ipsarum enim cogitationes liberæ & lasciuæ sunt,

Fœmina viris lasciuiores.

leuitatis plenæ, omnis pudoris, timoris ac verecundiæ vacuæ, quas ita expelles. Abstrude eas in locum caliginosum & obscurum: cibentur aliquandiu solo pane & aqua; nullo misericordiæ affectu in eo loco sordido seruentur. Hoc modo fiet, vt per esuriem & penuriam aliam naturam ac cogitationes cõcipiãt, ita vt lasciuia per eam abstinentiam expugnetur in ipsis, & opera luxuriosa sopiantur, sanguis ferocior residat, spiritusque vitæ leniatur & remittat, corq; ex lętitia in mœrorem a captiuitate & loci sorditie coniiciatur, adeoq; vetus morbus vanescat, & tristitia recens, nulla lætitia, nullo risu, saltuue ac clamore comitante, animum occupet ac gubernet. Quibus omnib. præstitis, ex loco obscuro captiuæ emittantur, sensimq; ac de die in diem prior diæta laxetur & cibus paulatim melior præbeatur, carcerque subinde lenior & tolerabilior reddatur, donec ipsa quoq; Melancholia consumta, ratio vera postliminio redeat. Et huiusmodi regimen tam cogitationes, q̃ gestus & opera horum amentium tollit. Mera vero insania est, q quidam putant huiusmodi choreas expugnari, si saltantibus immittantur & iungantur alii, qui eodem modo tripudiẽt, & ad ægrorum exemplũ similiter se gerant, cantentq; & subsiliant. Isthac n. æmulatione ægri plus incitantur, q̃ vt reprimantur: licet diuersum statuant alii, persuasumq; habeant, ægros saltatu exanimatum iri tãdem, nisi tali diludio cohibeantur. Id q merum somnium est. Quin imo hoc multo conducibilius est, vt fustibus probe pulsentur & comminuantur, & a saltu per vim in carcerem abripiantur & abstrudantur. Vbi tamẽ hoc quoque simul notandum est, quod vapulantes ii quandoque intra se iram grauiorem concipiant, cuius vi prosterni & interimi possint. Et hac cautela obseruata omnino opus est. Rarius autem non proficit, si in aquam frigidam insperato coniiciantur.

Frigida aqua maniæ cura.

Reliquum est, vt tertiam quoque curam, Choreæ naturalis scilicet, ex ipsius naturæ principio ortæ, subiungamus, prout in capite de Chorea definiuimus, quod malum hoc ex venis risiuis oriatur, quarum vi & incitatione ægri ad saliendum compellantur. Hæc autem cura per remediorum genera duo perficitur: nimirum per externa & interna. In externa cura notanda sunt loca exteriora, in quibus morbus sese prodit & exserit. Interiora vero remedia ex Essentia quinta sunt huiusmodi:

Chorea naturalis cura.

Naturalis Choreæ remedia.

Aurum potabile, Oleum Margaritarum, Materia Gemmarum,
Aqua Margaritarum, Anodynum summum, Quinta Essentia Opii.
Quinta Essentia Mandragoræ. Quinta Essentia Papaueris.
Quinta Essentia Lolii, Aquæ vitæ, Cancrorum, &c.

Ex his sunt nonnulla, quæ non intus saltem, sed etiam foris adhiberi possunt, vt;

Summum Anodynum, Essentia Mandragoræ,
Essentia Opii, Essentia Papaueris, Essentia Loliatorum.

Hisce loca & regiones inungi debent. Formula tamen hęc composita nobis vsitata, sæpius commoditates ingentes præstitit:

℞. *Essentiæ quintæ Opii* ℥j.
Essent. quintæ Mandragoræ gr. vij.
Essent. quintæ Lolii, ℈j.
Essent. quintæ Papaueris ʒij.
Essent. quintæ Iusquiami ʒiij.
Auri potabilis ʒiiij. *Aquæ cordis* ℥vj. Misceantur omnia. Mixturæ huius, mane, vesperi & circa diem mediam, guttas 4. in vino bono, aut aqua pura propina, ad finem vsque sanationis. Externa vero membra inunge his rebus.

℞. *Summi Anodyni* ℥ß. *Ol. Nucis Muscatæ* ℥j.
Ol. Musci ʒj. Misceantur in formam vnguenti, quo membra titillationis primaria, velut alas, collum, &c. inunges. Prodest hoc etiam in casu prædicta carcerandi norma ac ratio, seueritate tamen, lasciuis debita, aliquatenus remissa. Nam, & hic tristitia inducenda, & alteratio corporis per abstinentiam facienda est. Sed hæc de Chorearum cura hactenus sufficiant.

Venerideutes visita.

Cap. IV.

De Cura suffocationis intellectus.

SVperius in capite 4. de origine suffocationis intellectus diximus. Iam hoc capitulo 4. eius curam subnectemus. Suffocationis autem intellectus & sensum tres species meditati, iam primæ curationem primo ordiemur. Cuius origo cum a vermibus sit, remedia talia præstituemus:

Suffocationis a vermibus cura.

℞. *Colocynthidis, Esulæ, Harmelli, Hellebori nigri an.* ℥j.
Scammoneæ ʒß. *Polypodii, senæ, an.* ℥vj. *Agarici* ʒiij.
Mellis despumati, vini boni, an. ℔ iij. *Aceti modicum.*

Hæc omnia mixtim decoquantur. Satis decocta colentur. Colaturæ huius potandum offer, quantum prudenti Medico videbitur requirere ipsum morbum: operatione huius laxatiui finita, paulo post haustum alterum similiter propina, boni tamen consilii moderatione adhibita. Hæc medicina non ex proprietate saltem sua, verum etiam specifica vi vermes & ipsorum nidos educit, vt alii denuo non subnascantur. Hoc facto, medicamina ea propina, quæ in tractatu de caduco posuimus, eadem dosi obseruata: ita tollentur & profligabuntur omnes paroxysmi tam in senibus, quam iuuenibus, nec vnquam deinceps a vermibus

Ratio quoquo modo ſuffocabitur. Etſi vero alia plura quoque appropriata & ſpecifica Empiricaque huc pertineant, ea tamen conſulto omittemus. Nec enim eadem per noſtram nobis experientiam rata ſunt, ſed fidem ipſorum inuentoribus damus. Quæ ſi quidem non reiicimus: hic tñ ea ſaltem, quæ frequenter vtilia eſſe ipſi cõperimus, ponenda duxim⁹.

Cura alterius ſuffocationis, mulieribus ab vtero enatæ, tribus modis perficitur: vnus conſiſtit in vnguentis; alter in ſuffitibus: tertius in aſſumendis. Vnguenta vi calefactionis morbum lenire quidem & pacare, ſed non penitus tollere poſſunt. Et tamen hoc auxilium minime negligendum eſt. Vnguenti hæc deſcriptio eſt:

℞. *Olei Tapſi, id eſt, ex ſolis floribus tapſi, ſine additione.*
Olei Anethi, id eſt, ex ſolo Anetho, vt idem, an, ℥j.
Olei Oliuarum, Amygdalarum, an. ℥ß.
Balſami maſticis ʒij. Miſceantur omnia. Mixtura ea inunge vmbilicum & præcordia. Præterea ægri ventri ſacculum hunc impone:

℞. *Artemiſiæ, Camomillæ, Cineris fagini an. M.* v. Hiſce remediis inſtans, ſi ſuffocationem minime miteſcere, ſed in caducum digredi videris: tunc per tritorium fumum in matricem immitte, ex hiſce rebus ſequentibus. Is ſolus ad ſuffocationes matricis omnes, etiam mortem intentantes, ſufficit:

℞. *Verrucarum Equorum genuum* ℥j.
Aſſæ fætidæ ʒj. *Cornuum vngularum capræ,* ʒij. Terantur ſubtiliter, & in puluerem permiſceantur, cuius accenſi ℈j. vtere ceu conuenit. Hæc ſuffumigatio ſuffocationem a corde trahit arcetque, caputque liberat & expedit, ac cerebrũ reficit, purgat matricem, & corpus vniuerſum mira ratione recreat. Quod ſi tamen hoc remedium non plenarium auxilium & liberationem fors præſtet: tum medicamenta interna propina. Frequenter etenim accidit, vt per paroxyſmorum vehementiam Natura ita valide proſternatur, vt niſi confortantibus probis adiuta, peccanti materiæ ſatis reſiſtere minime queat. Et ſi quidem ſuffocatio etiam remiſiſſet: hoc tamen ſequenti confortatiuo inſta. Quod ſi fors habere in promtu non poſſis: tamen quæ altera matricis confortantia ſequuntur, ad naturæ robur afferendum ſatis ſunt.

Confortatiuum.

℞. *Auri potabilis, Materiæ perlarum an* ʒj.
Eſſentiæ Antimonii, Eſſentiæ ſulphuris an. ℥ß.

Miſceantur. De miſcella pro ſingulis hauſtibus præbe ℈j. & ſenis quibuſuis horis doſin itera.

Confor-

Confortantia Matricis.

Materia Perlarum, Materia Corallorum, Materia Crystalli,
Quinta Essentia opii, Quinta Essentia papaueris. Quinta Essentia Iusquiami
Quinta Essent. stercorum contra Colicam. NOT. Et sic de aliis his similibus.

De suffocationibus his hoc etiam notari debet. Si eæ non continẽter durent, sed discretis temporibus insultent tunc: fœminis illis præseruationes adhibendę sunt, sicut de præseruamentis tradimus, & hic repetere otiosum ducimus.

Cura tertia similis in omnibus est: sub qua species vniuersas, in capitulo de suffocationibus explicatas, comprehendemus. Nam simili cura curantur. Huc autem peculiare medicamentum nullum spectat aliud, quam ex Essentia quinta paratum: cuius rei caussę multæ sunt: quarum ea potissima exsistit, quod pleræque ex imbecillitate naturæ proueniant. Vnde fit, vt istiusmodi remediis opus sit, quibus Natura roboretur. Et roboratione istiusmodi suffocationes omnes expelluntur. Itaque deinceps indicabimus illa, quæ in Quinta Ess. cõsistant huc facientia, vt sunt.

Fortiora.

Aurum potabile. Appropriatum sanctum. Elixir membrorum.
Maximum simplex. Succus Gemmarum. Arcanum vitrioli, &c.

Mediocria.

Oleum Auri, Aqua Aurifera. Materia Perlarum.
Oleum Argenti. Aqua specifica. Materia Corallorum, &c.

Minora.

Oleum Ferri. Oleum Iouis. Quinta Ess. sanguinis.
Oleum Cupri. Oleum Crystalli. Quinta Ess. panis.
Oleum Saturni. Oleum Sanctum. Quinta Ess. Carnium, &c.

Grandia Repugnantia.

Quinta Ess. Opiat. Quinta Ess. Papaueris.
Quinta Ess. Loliorum. Quinta Ess. Margaritarum.
Quinta Essentia Gemmarum. Quinta Ess. Corallorum.
Quinta Ess. Antimonii. Quinta Ess. Sulphuris.
Quinta Ess. Tartari, &c.

Et his curam hanc claudemus. Illis n. meliora inueniri dariq; nequeunt. Per ipsorum n. virtutes suffocationes non saltem expugnantur; verum ipsa etiam mors, veluti de Quinta Ess. vt & de Morte & vita indicamus. Itaq; hic pluribus missis ad aliam curam procedere pergamus.

Cap. V.

De Cura priuationis sensuum vesanorum.

Lunaticorum cura qualis.

QVintum hoc capitulum Curationi vesanorum docendæ impendemus. Quorum cum genera quatuor sint, totidem etiam curæ ponendæ videntur. Dicemus primo de *Lunaticis*. Horum cura in eo posita est, vt Lunæ & Astrorum attractio impediatur aut anteuertatur. Nam sicut videmus aduersus Solis ardores tecta construi, ne, quod Soli expositū est, ab ipso noxam trahat: sic idem de Lunaticis quoq; similiter intelligi debet, hoc modo. Et primo notandum est, vim Lunæ, quam in nos habet, per medicamenti facultatem certam adimi posse, velut & vis Solis æqualiter, ac stellarum influentiarumq; ceterarum vniuersarum, quæ ex corpore nostro extrahunt. Et hoc iterum intellige per Magnetem, qui vim omnis ferri & chalybis trahendi habet. Ferrum etenim, quod oleo Mercurii illinitur, a nullo Magnete attrahitur. Sic si magnes allio inungatur, nunquam ferrum trahit. Simili ratione putandum est, quasdam etiam Medicinas dari, quæ contra Lunam pugnent: alias, quæ contra Martem: alias, quæ contra Iouem, aut Saturnum, aut astra omnia cetera. Opera ergo danda est, vt Lunaticos aut influentias auertas istiusmodi Medicinis dictis, pro Lunæ facie aut viribus prudenter administratis. Eadem etiam planetarum ac stellarum ceterarum ratio est, sicut de influentiis & Quinta Essentia clarius docetur. Iam veræ septem Planetæ sunt: totidem sunt etiam metalla. Adeoque ipsa experientia doctrice constat, septem ista metalla in nobis aduersus Planetas vim & operationem habere. Qui ergo Planeta in corpore aliquo grassatur, eius oppositi metalli Quinta Essentia ipsi adhibenda est: veluti Quinta Ess. Auri contra solem. Quinta Ess. Lunæ contra Lunam, & sic de aliis. Vbi simul hoc quoque notandum est, quod Quinta Essentia Auri contra Planetas omnes faciat propter vim specificam peculiaremque, quam cordi indit, a quo omnia expelluntur, sicut de septem membris traditur. Et hæc de Lunaticis interpretatio sufficiat.

Magnes oleo Mercurii, aut allio illitus, ferrū non trahit.

Septem Planetarum, septē sunt metalla.

Insanorū quæ cura.

Secundo ponamus etiam curam *Insanorum*, qui amentiam hanc velut hereditatem ex vtero matris traxerunt. Cura autem in duobus cōsistit. Vnum, est præseruatiuum, quod adhibendum patri est matriue, ne fœtum simili labe inficiant & contaminent. Alterum est curatiuum eius, qui insanus exsistit. Cura prima (quæ non cura, sed præseruatio aut expulsio vocari debet) ita fiet. Parentes non solent vti coitu naturali, sed artificiali, & hoc ita: Quando appetitum habent coeundi, tunc ista insanitas regit, & fit ab isto coitu. Si fit in insanitate, in quod insanitas ipsum

ducit, tunc puer insanitur. Si autem non, & in sanitate coitur, & coitus ꝓcedit, tunc puer non insanitur. Et sic sequit᷑ cura, quod appetitui naturali non satisfaciat, neque coeat, cum appetitus sit a seipso, sed immediate proiicitur in aquam frigidam, & expellitur coitus, & exstinguitur. Et cũ exstinctus fuerit, immediate per artem inducitur, tunc coitus ille habet incensionem & incitamentum per medicamina: tunc sequitur actus naturalis secundum naturam, & non secundum mentem vel voluntatem insaniæ. Et si coitus quotiescunq: voluerit prouocetur per medicinam, verus & bonus est. Et videndum in hoc, quod ipsa natura non sit insana, sed perfecta in se. Si autem tamdiu insana fuerit, vel quotidiana insanitas, tunc quotidie coitus per rationem dictam potest fieri. Et si primus puer perfecte non liberetur: tamen proles eius de ea liberantur, per dictum modum ab insania.

Hoc etiam notari oportet, insanos ante coitum confortandos esse per essentias quintas. Per has enim spermatica membra ab incongruo & inconuenienti custodiuntur, ne partus fiat prolis pariter insanæ.

Cura secunda ad ipsos *Insanos* pertinet: & talis est. Insaniam eorũ curari & tolli impossibile est, nisi prius complexiones & humores penitus mutentur & alterentut, adeo, vt recens introducta complexio priore robustior & potentior sit, & per eam vetus constitutio omnis exigatur. Hæc autem alteratio seu euersio duobus modis fit: *per Confortatiua, & per sedatiua.* Confortatiua ex solis Quintis Ess. constare debent, vt sunt

Confortatiua.

Quinta Ess. Auri. Quinta Ess. Perlarum. Quinta Ess. Argenti.
Quinta Ess. Corallorum. Quinta Ess. Antimonii. Quinta Ess. Sulphuris.
Quinta Ess. Mercurii. Quinta Ess. Saphyri. Quinta Ess. &c.

Similiter & sedatiua ex solis sedatiuis Quintis Essentiis esse debent, vt sunt *Mitigatiuum magnum, Anodynum temperatum.*
Purpura filorum, Gemma soluta, &c.

Sedatiua.

Per hæc, vt dictum est, debent possuntque *Insani* sibi restitui, vt nulli insanię amplius obnoxii sint. Aliter enim tolli malum minime potest. Et cetera, quæ contra *Insaniam* produntur, consulto transiliemus.

Tertio de *Vesanorum* etiam illorum cura constituemus, qui a cibis & potibus in insaniam coniiciuntur. Hi hoc modo iuuandi sunt. Primo viæ duplices notandæ sunt: vna specialis, altera sedatiua. Specialis ita tenenda est, vt Medicina detur specialis de iis rebus, quales assumsit: aut, vt melius intelligatis, vt Medicina vim & facultatem habeat insaniæ venenum illud mortificandi, antequam id edatur aut ingeratur. Hæc ita accipe. Statuamus, quendam insanum reddi per comestum cerebrum felis. Medicinã ergo oportet talem esse, quę cerebrũ felis mortificet sicut

Vesanorum qua cura.

Cerebrũ felis insanire facit.

herbæ quædam sunt, quæ gustatæ aut a felibus comestæ eas interimũt, quod nimirum contra ipsorum cerebrum peculiariter specificatæ sint. Si ergo per cerebrum felis alicui insania ingesta sit, is per huiusmodi herbas curari debet. Sic si quis a stercore fascinatus sit in amorem: tunc amorem pellet per ea, per quæ stercus expellitur. Sic ergo de specialibus dicendi finem faciemus. Nec enim a nobis consultum est emanare, quomodo homines fascinentur & lędantur. Vnde nec fas est, a nobis contraria remedia prodi.

Amoris fascinum per stercus.

Porro sedatiua ipsa quoque ex Quintis Ess. vt quæ solæ, ceteris omnibus nihilum proficientibus, leniunt & auferunt, desumenda sunt. Sunt autem sedatiua Aurum potabile purpuratum, Quinta Essentia Lunę Opiata, &c. Etsi vero hic multa consideranda veniant, veluti in Theorica traditum est: fieri tamen per communium Receptorum naturam non potest, vt cuilibet indiuiduo sua peculiaris eaque perfecta Medicina inueniatur. Ideo per solas Quintas Essentias eiusmodi vesanitas eximenda est, cum Quintis Ess. de Opio, de Mandragora, de Iusquiamo, de Papauere, de Lolio permixtas. Debent etiam Quintæ essentiæ esse ex Auro, argentoue, & chelidonia, aut similibus, veluti seorsim in de Quinta Ess. traduntur. Eorum etiam mentio fit in tractatu de gradibus maioribus super Quintam Essentiam. Ibi enim Medicina nulla est, quæ cibos aut potus huiusmodi fascinatos aut tollere, aut adimere possit. Nemo ergo conari debet, vt corpus purget, & hoc modo venenũ subducat. Molimẽ enim id frustraneum est, quia Insania ea in spiritu vitę hęret, in quem purgatio nulla agit. Solis ergo confortatiuis vis & locus est, quibus vitæ spiritus animetur & vegetetur, venenum autem sopiatur & obtundatur.

Papaueratum.

Purgatio in insanis inutilis.

Quarto supersunt Melancholici, qui a propria sua natura desipiunt, in quibus nulla ratio euidens est, sed complexiones omnino præpollent, & intellectum supprimunt, ac pro suo modo eandem gubernant. In huius Melancholiæ cura ad duo respiciendum est: vnum est, vt noscatur, ex quanam complexione orta sit. Alterum, per qualia tollatur & amoueatur. Res ita se habet. Si complexio, Melancholica sit, adhibe contraria. Vt si Melancholicus sit tristis, per remedia eum lętum & risibilem facito. Si ridet nimium cura ipsum per Medicinas contristantes. Quod hoc modo accipies. Sunt nonnulla remedia, quæ hominem ridere faciant, quæque omnes morbos a mœstitia ortos, tollant, & animum lætitia perfundant. Nec ipsum tantum accidens remouent, ita vt risus cum aliqua tristitia iungatur, & mœroris ipse fons superstes sit: verum hic ipse quoque funditus tollitur. Sic vicissim remedia quædam sunt, quæ mœstitiam inuehunt, dum immoderatum risum, & lætitiam minus

Melancholicorũ qua cura.

minus lasciuam retundunt. Quæ dum conuertuntur & mutantur, rationis ipsius compedes soluuntur, ipsaque ad pristinam suam integritatem & eminentiam euehitur. Sed & huius practicæ cura ex solis Quintis Essentiis procedit, vt in quibus temperies eiusmodi sit, quibus natura violata & proculcata ad se redeat, & Melancholiæ indicia omnia excutiat. Huius generis, quæ sunt remedia, ea morbos Melancholicos apprime mulcent, mentemque ipsam maximopere vegetant & serenant, ac insaniam omnem Melancholicam elidunt, & tristitiam ex pectore extundunt, ipsique intellectui liberum expeditumque motum faciunt: vt

Aurum potabile, croci magisterium, ambra acuata,
Manna maris, cordiale graue, lætitia Veneris &c.

Hæc autem sequentia insaniam cum lasciua nimis immoderataq; lætitia permixtam attemperant mulcentque, & ad statum conuenientem naturam reducunt, vt

Opiatum primum, purpuratum Filat. Lolium purum &c.

Etsi vero Melancholia ista pro 4. complexionum numero quadruplex sit: non tamen seorsim complexioni cuiuis sua medicina præstituenda est, sed duarum cura sufficit. Duæ enim complexiones assimilãtur, velut cholera & sanguis, quę cum lætitia coniunguntur: hoc tamen diuisæ, quod vna bellatrix sit, altera minus: & tamen vtriusque cura vna est. Sic & complexiones duæ reliquæ, phlegma nempe & Melancholia similes inter se sunt. Vnde vtriusque quoque similis cura. De Melancholia autem hactenus satis dictum sit.

CAP. VI.

De Præseruamentis.

CApitulis quinque prioribus constitutis, tandem ad præseruationem digrediamur. Si vero hoc loco cuilibet Amentiæ speciei suum peculiare remedium præstituere laboraremus: deductio nimis longa & tædiosa futura sit. Præseruatiuum ergo vnum constituemus, quod hominem custodiat a prima priuatione sensuum, nempe caduco, & sic similiter a Mania, & itidem a chorea, postea a suffocatione, & tandem a priuatione sensuum omni. Huiusmodi vero vniuersale medicamentum citra separationis artẽ ac beneficium parari minime potest, sed per solas Quintas Essentias tale concinnari debet, vt quæ ab istiusmodi priuationibus præseruandi facultatem eximiam habent. Nec enim ad morbum tam violentum magnumque debellandum tenui leuique virtute opus est. Deinceps ergo huiusmodi Quintas Essentias enumerabimus. Licet vero quandoque per medicinas etiam leuiores, tam simplices, quam compositas, atq;

per conueniens regimen, idoneamque diætam adhibitam hic morbus anteuerti possit: nos de iis tamen ideo nihil scribimus, quia nec semper, nec omnibus prosunt aut satis sunt. Quod de Essentiis quintis similiter verum non est, nisi morbus trepidus sit (vt de sanitate & ægritudine tradimus) contra quem nulla vspiam medicina nata aut producta est. Sunt autem quintæ Ess. tales:

Trepidus morbus Medicinã non habet.

Aurum potabile
Oleum Auri.
Oleum Argenti.
Oleum Ferri.
Oleum Mercurii
Oleum cupri.
Oleum plumbi.
Oleum stanni.
Solutio corallorum.
Solutio crystalli.
Solutio gemmarum.
Solutio perlarum.

Quinta Essentia Auri.
Quinta Ess. Lunæ.
Quinta Ess. Martis.
Quinta Ess. Mercurii.
Quinta Ess. Cupri.
Quinta Ess. Plumbi.
Quinta Ess. Stanni.

Quinta Ess. Melissæ.
Quinta Ess. Chelidoniæ.
Quinta Ess. Karlinæ.
Quinta Ess. foliorum Ellebori vtriusque.

Oleum vitrioli.
Oleum Tartari.
Oleum Antimon.
Oleum Sulphuris.
Oleum &c.

Opiatum magnum.
Anodynum summum.
Quinta Ess. Mandragoræ.
Quinta Ess. Opii.
Quinta Ess. Papaueris.
Quinta Ess. Lolii.
Quinta Ess. Iusquiami.

Aqua vitæ.
Aqua aurea.
Aqua caponis.
Aqua sanguinis.
Aqua soluens.

Elixir corporis.
Tinctura rebis.

Elixir tincturæ.
Tinctura procedens.

Caussas vero virtutum & facultatum in his medicinis sitarum explicare hic omittimus, & rem in Librum *de 5. Essentia* reiicimus. Hisce autem finitis, hic Deo in æternum laudes & gratias agimus, & in nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis hunc de Amentibus librum finimus: quem conscripsimus in vtilitatem publicam, tam fidelibus quam infidelibus, bonis, malis, diuitibus & pauperibus, vt nimirum iniustus cum iustis congregetur, & iustus ad diem vsque nouissimum iustus permaneat. *Amen.*

LI-

icmorbus
ec ſemper,
is ſimiliter
udine tra-
eſt. Sunt

rioli.
tari.
imon.
phuris.

tarum ex-
. Hiſce
n nomine
finimus:
m infide-
cum iuſtis
rmaneat.

LI-

LIBER DE CONTRACTIS MEMBRIS THEOPHRASTI DE HOHENHEIM.

Et diuiditur in duos Tractatus.

Primus Tractatus habet de principiis contractorum Membrorum: & habet V. Cap.

Secundus Tractatus tractat de Cura Membrorum contractorum, & habet IX. Cap.

NONVS LIBER IN MEDICINIS THEOPHRASTI TRACTAT DE CONTRACTIS: ET DIVIDITVR IN DVOS Tractatus, ſcilicet Theoricam & Practicam.

TRACTATVS PRIMVS.

De Cauſſa Contractorum ex Læſione.

CAP. I.

OCto libris hactenus ad calcem deductis, conſequenter iam nobis opus videtur, vt origo contracturæ ſeu reſolutionis membrorum a nobis deinceps explicetur. Principio autem intelligi debet, quidnam contractura ſit. Quinque ergo ſeſe offerunt, quæ omnia membra lædunt & contrahunt, idque vel curabiliter, vel incurabiliter. Vnæquæuis autem contractura originis ac principii ſingularis eſt, & tamen modo vno terminantur tandem omnes, nempe in reſolutionem, quæ tamen in aliis locis alia omnino eſt, ſicut in capitulis ſequentibus definietur. Inter omnes tamen contracturas, ea, quæ ex læſione corporis oritur, grauiſſima & periculoſiſſima eſt: qua cauſſa ante ceteras etiam explicatur. Hæc autem oritur ab externis cauſſis, vt a vulneribus, aut caſu: quorum vtrumque tamen modis multis fieri poteſt: vulnera enim inferuntur vel ab armis, punctim cæſimque, vel a tormentorum glandibus ac arcuum telis, & ſic ſimiliter. Sic & a caſu ſunt, luxationes, fracturæ, auulſiones &c. Ex his conrractura, duobus modis emergit. Vno per oppilationem in carne factam, vnde nutrimenta pertranſire minime queunt ad membra, quæ ob id contracta & tabida fiunt, ſicut de aridura explicatur. Altero modo ea fit per oppilationem aut interclusionem, in venoſo genere factam, propter quam arteriale nutrimentum penetrare non poteſt. Horum tamen interim nulla cauſſa naturalis exſiſtit, ſed ab accidentib. externis eueniunt omnia, velut a vulneratione, contuſione &c. quas iſtiuſmodi oppilatio dein ſequitur hac ratione. Quando vena vel ligamentum præciditur, & iterum conſolidatur, ſi non eiuſmodi medicinæ peculiariter vſurpentur, quæ vias nutrimentales expediant & aperiant; tunc neceſſe eſt contracturam ſequi, quia pori alterati ac arteriarum viæ obſeptæ & interſeptæ ſunt. Frequentius etiam con-

Contractura eſt quintuplex.

Contractura ex læſione corporis p[eri]c[uloſi]ſſima.

Contractura læſ. dupliciter contingit.

contractura ab abbreuiatione ligamentorum, aut ab istorum inepta & inæquali conglutinatione oritur: id autem a medicinæ mala constitutione fit, sicut de vulneribus tradimus: & tamen eius quoque cura ad hanc refertur. Alterius contracturæ a casu ea ratio est, quod scilicet locus, in quo casus factus, velut caro vel ligamenta obstructa, infarcta, & veluti suffocata aut mortificata sint, propter quam mortificationem nutrimenta intercipiuntur, vt ad extremitatem membri peruadere non possint, & sic necessario consumtio sequatur. Quæ in cura planius explicantur: vbi traditur, qua ratione vnumquoduis membrum emortuum viuificari debeat, tam in casibus aliis, quam in hoc morbo, de quo tractamus. Quæ omnia ex sequentibus etiam contracturis intellectis, plenius ab omnibus intelligentur.

De generatione contracturæ ex calculo.

Cap. II.

Contractura autem alia quoque hic sese nobis offert, ab arenulis aut calculo genita. Hæc membra attingit sub zona constituta, multis iisque acerbis doloribus comitata, ex qua homines aliquando moriuntur: aliquando ad extremum obstupescunt & sensu priuantur, toti claudi interim & immoti degentes. Hæc interdum solum ventrem affligit, torminibus sæuis molesta, quibus intestina resoluuntur. Et hæc inaspectabilis exsistit. Quandoq; in clunibus & osse sacro hæret, & spinam dorsi contrahit curuatque. Contractura nonnunquam fit in crassis musculis supra genua: & tunc resoluitur podex. Sæpius ipsa quoque genua & crura occupat, & tandem resoluuntur omnia membra, quæcunq; sub zona sunt, & resoluuntur vel integre & absolute, vel diminute. Quæ autem harum contracturarum origo sit, nempe calculus in renibus & vesica, velut & arenæ: plenius in libro de Lithiasi & Arena explicatur. Hic tamen etiam breuiter modum docebimus, quo ex calculo & arena contractura inducatur. Arenæ ergo & calculus non saltem in renibus & vesica, ac concauitatibus corporis omnibus, maxime vero ac principaliter in renibus & vesica, sed in omne corpus quoquo versum disperguntur & disseminantur. Iam ergo si talis quædam materia, siue ea congelata siue ad congelationem tantum disposita sit, ibi subsedit & coaceruata est: tunc spiritus vitalis, siue humor vitæ opus habet, vt a corde, vbi oritur, in pedes & cura influat. Per vniuersum n. corpus distribuitur. Huius spiritus pars ea, quæ ad pedes exundatura est, aut ad partes inferiores defluxura, regiones & loca ea pertransire cogitur, quæ loca arenæ & calculus obsederunt. Hac ergo transiturus, corrumpitur a loco, & adulteratur ibi per attracti-

Contractura sub Zona ex calculo.

Contractura huius generationis modus.

Spiritus vitæ vt in locis calculosis afficiatur.

onē humorū & per contactū Arenæ & Lithiasis. Ab his etenim materiebus spiritus vitæ naturam aliam ac proprietatem asciscit, sibi penitus adeo impressam, vt eam nunquam iterum deponat. Hanc ergo secum prouehit ac deducit ad illa loca, ad quæ is a natura ipsa ordinatus est, nempe ad partes inferiores. Si ergo materia copiosa non est: tunc in schia restitans, contracturam dorsi molitur: si copiosior est, descendit in musculos femoris: si plurima, tunc sursum & deorsum resoluit ac contrahit. Quod vero non semper, nec omnes calculosi & arenosi contrahantur: id hac ex caussa fit, quod materia arenæ & calculi admodum compacta & congelata, adeoque valde crassa sit, vt propter rigiditatem suam cum humore & spiritu vitæ commisceri minime possit. Vnde fit, vt idem illæsus & intaminatus vesicam & renes transiliat. Idem quandoque etiam fit propter materiæ paucitatem, quæ in vno aliquo loco saltem compacta est, a qua humor vitæ non admodū lædi potest. Vnde nec is valde nocere potest. Ceterum ipse vitę humor ac spiritus, si materiam huiusmodi imbibit asciuitque, membra resoluit & contrahit hoc pacto. Materiæ nimirum Arenæ & Lithiasis ab aciditate & acrimonia creuerunt & coagulatæ sunt. Quę si tales in ligamenta, articulos, ossa, medullas, & carnem ingeruntur, tunc partes has in suam naturam conuertunt, & vias nutrimenti oppilāt, ac ligamenta, medullasque in ossibus refrigerant. Ea enim materia nihil est aliud, quam congelatum acetum, aut subtilis vini Tartarus, qui naturam suam non deponit, ac ipso vitæ humore acrior exsistit. Vnde eius quoque qualitatem corrumpit, & mutat. Hic vero humor corruptus consequenter etiam corrumpit id, quod nutrire debebat. Per hanc ergo aduersariam complexionem, qualitatemue ac naturam oritur constipatio pororum, arteriarum, carnis, & quædam quasi ebullitio fit in medullis ossium. Vnde fit, vt per acetosam & Tartaream eiusmodi frigiditatem membra corrosa, ad arbitrium regi & moueri nō possint. Nec enim frigiditas tantum in caussa est, verum ipsa quoque aciditas & acrimonia, quæ inexsistens exedit & erodit ligamenta. Tum eadem frigiditas quoque putrefactiua est, spiritu carens, velut acetum, quod mera fex est, spiritu suo orbata. Ideo hæc quoque in membris non nisi emortua aciditas est, aut humor frigidus, spiritu spoliatus. Quod in aliis rebus eodem modo se non habet. Nam etsi quidem frigidæ & humidæ exsistant, spiritum tamen in sese viuificum continent, qui istiusmodi cōtra naturam factam operationem declinat & auertit, sicut de acetosis in libro de *Lithiasi & Arena* commentamur. Et hoc se modo habet generatio ac caussa contracturæ ex calculo & arenis: quæ nihil est aliud, quam spiritus vitæ & humorum,

Calculosi omnes cur non contracti fiant?

Aciditas congelat arenas & calculos.

Acetositas humoris rodit partes.

Acetum spiritu caret.

rum, a proprietate rerum arenoſarum & calculoſarum, in inferioribus corporis partibus latentium, contaminatus ac infectus.

De Origine Contracturæ ex colica, manus ac pedes attinentis.

Cap. III.

PRoximum iam eſt, vt de contracturis ex colica factis, quoque diſſeramus. Quanquam ipſam colicam hic non deſcribamus, nec eius cauſſam. Nam in tractatu de *Colica* id præſtatur ſeorſim. Inſtituti noſtri eſt, hic tantum de contractura ex colica, membra omnia occupante, tradere. Huius ſpecies variæ ſunt. Alia n. eſt cum Aridura: alia cum Tremore: alia cum membris ac ligamentis contractis: alia cum his extenſis & porrectis: alia cum acerbo dolore: alia cum inſenſilitate: alia cum vomitu. Quorum tamen malorum omnium vnica cauſſa eſt colica, ſicut deinceps docebimus. Principalis autem contracturæ cauſſa hæc eſt: Quando colica ventrem obſidens, tormina & dolores pro ſua conditione ſuſcitat, tunc natura in eo loco, vbi colica ſæuit, a natura corporis generali, veluti opem auxiliumque efflagitat, atque ad ſe humorem vitæ allicit, eumque expilat & extrahit a ceteris partibus, minus carnoſis, ſcilicet a brachiis, pedibus, & ſpina dorſi. In hiſce etenim partibus humor vitæ leuiſſime ac languidiſſime inhæret, promteque ad dolores ac tormina ventris affluit. Et cum eius non multum in illis partibus ſit: leui occaſione vniuerſus effugit, quod in carnoſis & muſculoſis partibus minime fit. Hoc pacto humore ad dolorem confluente, & membra ſua pro tractionis ratione deſerente, fit poſtmodum, vt dolor & humor in vnum confundantur ac permiſceantur, & permixtione illa humor tingatur inficiaturque a conditione materiæ colicam ſuſcitantis, ſicut de colica traditur. Iam his duobus ita vnitis, contracturæ triplices ſequuntur: vna per ſolutionem aut remiſſionem morbi a ſeipſo, quando ſcilicet inde diſpergitur per corpus in humorem illum, quouſque is peruenit. Si enim humor victor euaſit, & morbum edomuit, tunc ad loca ſibi deſtinata reuertitur, & colicæ ſordes ſeu aciditatem, quæ vt materia Arenæ & Lithiaſis contractiuæ naturæ eſt, ſecum abripit. Ea vero ad loca humoris natiua inuecta, naturam membrorum oppugnat, ac eadem aceſcere facit, quam affectionem deinceps contractura inſequitur. Hæc vero quod non ſemper ita fiant, cauſſa ea obſtat, quod colicæ materia interdum paucior ſit, quæ ab humore vitæ conſumitur, vt reſolutio nulla induci queat. Altera contractura ex colica ita fit, quando nimirum præſidiis remediorum colica placatur, nec tamen omne fomentum abſumitur: tunc enim materiæ aliquantum in humore ſuperſtes manet, quod cum humore deinceps in-

Contr. ex colica varia forma.

Spiritus vitæ in quib. partibus fortior ſit.

Contractura colica 1. eſt tripelx.

corpus quoq; versum transfusum, morbum & contracturam eodem modo infligit, quo iam de priore diximus. Tertia contractura oritur, quando colica affecti balneis vtuntur. Ab his n. si membra incaluerunt, tunc ipsorum calor absentẽ humorem in locũ natiuũ retrahit. Nam ea ipsius quoque humoris natura est, vt ad calentia loca pronius efferatur. Ad ista ergo relapsus, secum vna colicæ quoq; materiã sibi permistã & velut iam inhabitantem eo attrahit. A balneo a. si membra refrigescũt, humor eandem materiã a se demittit, ac ab ipsa is separatur seceditq; : ac tandẽ ea colicæ ꝓprietas sequitur, qua artus omnes resoluuntur & contracti fiunt. Quin & hæc contractura sępius incidit, dum in ipso balneo adhuc versantur. Ea v. ob materiæ multitudinem oritur. Quę, quamprimum corpus solito rarius ac tenuius præsentit, sicut a balnei calore membris, vtputa bracchiis & pedibus, accidit: tunc consertim irruens, ac in comitatu suo aciditatem colicæ secum ducens, resoluit occupata membra & contrahit. Est n. colicæ acrimonia nihil aliud, q̃ propter calorem & acorẽ adurens sal: qđ in ligamenta & articulos raptum ibidem quoq; contracturam facit a proprietate sibi connata, sicut de colica traditur. Ac nonnunquam in carne & musculis distentionem quoq; parit, sicut acetosorum natura est. Hoc ergo modo ex colica contractura gignitur, q̃ nihil est aliud, q̃ humoris vitæ, ad colicam abscedentis, & hinc iterum ad natiua membra, velut 4. artus reuertentis, mutua commeatio. Et comes ista humoris materia illa in membris manet tamdiu, donec absumatur. Per hanc ergo membrorum destructionem aridura inducitur ideo, quod nutrimenta retropelluntur, & naturæ operatio non libera & integra est. A multitudine a. acetositatis in cholera, tremor membris additur, licet aliis atq; aliis maior minorue. Artus porro nonnunquam contrahuntur, quia cholericæ acetositatis natura est contrahere. Interdum iidem extenduntur, scilicet a robore spiritus, qui in medio extensionis opere succumbit, membro interim a morbo obrigescente. Aliquando membra concidunt, & deorsum labant, spoliata nimirum facultate & virtute humoris vitę, qui per colicam ademtus est. Quæ vero membra obstupuerunt, ea ceu emortua sunt, & intra seipsa consumta, ita vt iam rigeant & frigeant, nec quicquam sentiant: q̃ omnia a materiæ immoderatione fiunt. Tandem, sensum nonnunquam eadem retinent: quod a spiritus superstitis vi & robore euenit, qui morbi subinde insultantis impetum sustinere, & noxium a se expellere annititur. In qua autem vomitio frequens est, ea a colica illa oritur, quæ ad ipsa membra quidem nondum omnino penetrauit, sed fellis nonnihil circa ventriculum effudit, sicut de colica plenius traditur. Cetera, quæ de hoc contracturæ genere noscenda vidẽtur porro, ea in eius cura plenius ãnotata sunt.

Balnea colicos cõtractos faciunt.

Contractura ex colica quid & qualis.

Contract hanc sequuntur Aridura

Tremor.

Contractio.

Extensio.

Collapsus.

Stupor.

Vomitio.

De ratione contracturæ ab ira genitæ.

CAP. IV.

IRa vel iracundia est alteratio aut mutatio corporis præter naturam, qua totius corporis contractura, ceteris omnibus peior, introducitur. Per iram etenim vniuersum corpus exardescit & inflammatur, & membra tam interna, quam externa tremunt ac palpitant. Hæc solis iracundis familiaria sunt, maxime autem fœminis. Generatur autem hæc contractura hoc modo:

Ira qui contracturam faciat.

Excandescentia vel ira hominis præcipue a felle oritur, vt de felle habetur. Itaq; concitata ira, fel ob aciditatem & acrimoniam suam corpori ardorem incutit, qui ardor in sanguine potissimum venarum omnium flammam conciliat. Sanguine ea commotione ferue facto, venæ omnes sub cute sudare incipiunt. Is sudor sal exsistit, in quo sale sanguis viuit, & sustentatur in vigore suo, vt de sanguine latius videri potest. Id sal secretum postmodum se insinuat in ligamenta, tendines, neruos, carnẽque, & quicquid vicinum sua acrimonia corripere aut attingere potest. Sic idem sal in Melancholia quoque residet, per vniuersum corpus distributa. Quæ vbi primum per iram concitatur, sudorem fundit, admodum acidum acremq;. Nec Melancholia ad exprimendum succum suum ab vlla alia re concitatur, quam ab ebullitione valida iræ. Adeo res vehemens ac acris ira est. Hac efferuescentia postea ipsa etiam cholera, accenditur, vt amaritudinem suam addat, iunctimque cum Melancholia & sale sanguinis in tendines repat & penetret. Postea acredo quoq; phlegmatis materialiter resoluitur in aquam. Hac aqua addita, quatuor iam dictorum commixtio vna in formam vnam fit, in ligamentis ac articulis similiter vt in aliis substantialem. Iam si ira, sudores ac succos huiusmodi a quatuor complexionibus expressit, & in vnum confudit, eaq; deinde deferuescit: tunc fel postliminio ad locum sibi destinatum redit, calorq; deflagrat, ac quatuor dictæ complexiones in iis locis, ad quos propulsæ sunt, superstites manent. Nec enim eæ quoq; defluunt, sed recta in occupatis locis subsistunt. Nam in artus omnes eæ expelluntur. Itaq; quando ira desiit, tunc illico accedens humor vitę, permiscetur illis: qua permixtione acrimonia & subtilitas materialis ingeneratur, quæ postea manus pedesque ac extera membra omnia contrahit. Et in hoc quoque casu Colicę signa omnia apparent: de quibus plura in doctrina de *Felle* & *Colica*. Huius ergo contracturæ cura admodum laboriosa & difficilis est, maxime in fœminis. Ipsarum enim ira adeo feruida & rapida est, vt per eam a sanguine spiritus omnis euacuetur & exprimatur, velut & a complexio-

Fel caussa iræ.

Sal sanguinis vita.

Ira res vehemens.

Contractura ab ira curatur difficulter, maxime in fœminis.

nibus ceteris, & acri cholera omnia inficiantur. Vnde in fœminis con-tractura multo periculosior, quam in viris cooritur, quæ frequenter etiã ad mortem ducit. Cui hoc etiam accedit, quod inuidia, ex Melancholia orta, plerunque in his concurrat. Nam & hæc ipsa bilis more accendit & inflammat. Nec enim modo mouetur alio, quam fel ab ira. Vnde liquet, ab inuidia non minus contracturam gigni posse, quam ab ira, sicut de complexionibus alibi docemus. Sic ergo contractura iræ superueniens, est calor, ab externa iræ concitatione accensus, quæ ira efferuescens facit & irritat, vt quatuor complexiones suos de se spiritus & humores effundant, ac substantiam inanem retineant. Ab istis ergo humoribus ligamenta & articuli inficiuntur, quibus affectis corpus contrahitur. Nã spiritus mobilis in hoc genere multo valentius ac exquisitius expellitur, quam in vlla alia contractura. Vnde fit, vt ipsius quoq; cura eo difficilior sit, ac raro is morb⁹ integre curetur: nisi fors ea conditio sit, vt quatuor complexiones non omnino exprimantur. Tunc enim aliquo modo adhuc resistere, ac intra sese iterum augescere possunt. Hoc si ita constitutum non sit, restitutionis in integrum spes nulla superest, sicut in practica plenius demonstramus.

De Contractura, ex crapula aut ebrietate producta.

Capvt V.

Contractura a vino qui fiat.

Vinum humori vitæ gratum.

Contracturæ genera insuper quędam certa sunt, a vino concitata, quę diuturna exsistunt, & quod membra profundius occuparint, secundum naturam curatu difficilima. Generationis hæc fere ratio est. Si vinum, quod potatur, subtilis ac acris spiritus proprietatem habeat: tunc vini iste spiritus cũ humore vitæ vnitur. Nam quia naturæ nobilis ac eximiæ est: ideo humor vitæ illum attrahit, tam caussa nutrimenti, quam similitudinis. His ex caussis iam permixtione facta, proximum est, vt spiritus vini Qualitatem suam exserat. Hæc admodum ardens & arida est, ac vini Tartari naturæ non parum in se conditum habet. Propter vini enim subtilitatem Tartarus in ipso soluitur adeo, vt aut nihil, aut quam minimum eius conspiciatur. Dum ergo hac ratione vinum in humore vitæ quasi habitat, progressu temporis humorẽ illum exhaurit & exsiccat. Quantoque plus eius bibitur, tanto magis inualescit, & humorem vitæ depascitur. Id continuatur, donec humoris vitæ nihil amplius reliquum sit. Membrum ergo iam suo nutrimento & motu ita orbatum, quasi emoritur, & tendines eius contrahuntur pro eo, ac exsiccantis vini natura

tura est. Hoc facto aridura sequitur, aut pinguefactio quædam, qua ob quatuor humorum crassitiem membrum intumescit, cum tamen nullus vitæ humor adsit. Quanquam hic morbus non a vinis promiscue omnibus inducatur, hac de caussa, quod vinum non omne tam subtilem ac tartarosum spiritum in se condat. Itaque ex vinis reliquis iam Podagra, iam calculus obnascitur: de quibus plura in tractatibus propriis. Talia autem tum ob vini naturas varias, tum ob diuersitatem hominum ita contingere, in Philosophia nostra de varietate crescentium & animalium copiosius docebimus.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE CVRA CONTRACTORVM quinque genererum.

De ordine & discrimine in Practica seruando.

CAP. I.

Sicut hactenus in contracturæ caussis explicandis ipsius genera 5. constituimus: ita in hoc tractatu secundo ipsorum quoque curam subiiciemus. In hoc autem capitulo primo ordinem methodumque generalem præstituemus, secundum quam genera 5. vniuersa simul, nec seorsim ac separatim curari debeant. Nam & finis singulorum vnicus & similis exitus est: ac principii ortusq; respectu medicina non opus habemus. Nam si morbus ex membris exactus est, & humor spiritusque vitæ eorum ad natura suam rediit, tunc reliquum per seipsa expellunt eadem. Pro curæ ergo fundamẽto hoc ponimus, debere nimirum remedia, contracturam sanatura, esse apertiua pororũ, & calefactiua humorum, & humectantia arteriarum neruorumq;. Curandum quin etiam hoc est, vt remedia in eodem gradu, morbo respondeãt. Si n. infirmiora sint, nihil cõmodabunt. Nec v. in Sola complexione æqualitas esse debet, verum ẽt in Qualitate. Nec n. omnis caliditas aut humiditas huc facit, dum videlicet aperit, calefacit, humectat: sed insuper a forma specifica inclinatio quædam esse debet, qua contracturæ singulariter remedia seruiant, & præcipue velut quædam ad caput diriguntur. Nam hac sola arte curatio perfici potest: q̃ si consilio alio instituatur, finem optatum nunq̃ assequetur. Preterea hic quoq; expendẽda caussa est,

Remedia cõtractura qualia esse debeant.

quod contracturæ in summo & vltimo gradu morborum sint positæ: nõ in frigiditate tantum ac siccitate, vel in frigiditate & humiditate, sicut etiam non in caliditate & siccitate, aut caliditate & humiditate: sed etiã in summitate humorum, quod nimirum ii emortui sint. His ergo talem offerri medicinam oportet, quæ ad viuificationem ipsorum vim conferat: id quod a rerum singulari proprietate dimanat, nec in omnibus inest. Eodem modo vitalis quoque spiritus recuperandus & renouandus est: quod ipsum etiam non nisi a maximis & generosissimis confortatiuis præstatur, hac ratione, quod scilicet renouatus is a corde violenter in membra effundatur, ac recens, infectum veterem omnem & cum eo ipsum quoque vniuersum venenum elidat & expugnet. Hoc ordine modoque obseruato, remedia in contracturę sanatione aliquid opis præstare omnino possint. Iam vero deinceps intelligendum quoque est, qualis ea Medicina, huic morbo idonea, esse debeat. Nec enim hic cruda, crassaque, & nondum separata quicquam emolumenti afferent, nisi fors cõtractura leuior sit, quæ ab ipso tempore tandem sanari queat. Oportet ergo sint spiritualia, quæ non nisi spiritus sint, qui subtilitate sua corpus vniuersum peruagetur, & proprietatem suam languentibus membris inurat. Horum vero remediorum genera duo sunt: vnum est internorum: alterum externorum. Interiorum iterum duplex ratio est. Nam ea aut membra, in corpore peruersa & mutata, si opus sit, præparare debẽt, purgando, calefaciendo, vel infrigidando: aut eadem roborare confortatiuis validis debent, velut *Auro potabili*, *Oleo Auri*, *Materia Perlarum*, *Essentia Antimonii*, *Arcano Sulphuris*, *Aqua Vitæ*, *Oleo Vitrioli*, *Aqua Tartari*. *Quinta Essentia lapidũ*, *Corallorum*, & aliorum similium. Et licet hic quidem remedia, veterib. Medicis incognita ponamus: in libro tamen nostro de *Quinta Essentia* docemus, quo modo ea, quaque forma parari debeant. Et quæ ibi deficiunt, eadem hic ponẽtes affirmamus, quod iam nominata a nobis remedia sola, ad quamcunuis contracturam, siue a caliditate, siue a frigiditate natam, sufficiant: idque hanc ob caussam, quod humorem & spiritum vitæ vsque adeo roborent, confortent, ac augeant, vt ita fortior redditus omnes morbos efficaciter expellat. Qua vero vi ac ratione id fiat, hic explicare omittimus, cum de his in libro de *Quinta Essentia* abunde satis traditum sit. Hoc hic pro rato habeatur, vim ac facultatem tã potentem & generosam in hisce medicaminibus latere, vt humida simul cum siccis, calida cum frigidis vna opa curare queant. Vnde non immerito vnicam tantum curam pro contracturis omnibus constituimus. Et ne dicta fors admiremur, priuatim de Auro potabili & aliis aliquid hic disseremus. Est etenim in auro vis ac operatio tam insignis & admiranda, vt gradus

Remedia contra ctura sint spiritualia.

Contract remedia duplicia.

Interna.

Auri potab. vis & iam.

gradus ad roborandam naturam nullus sublimior inueniri queat, vt quo morbi vniuersi curari queant, ii comprimis, qui in gradu summo versantur: ex quorum ordine etiam contractura est. Similis vis ac virtus in præparatis etiam perlis inest: & multo magis in *Antimonio*. Restaurat enim & renouat vniuersas in corpore vires ac facultates mirifice; sicut de Restauratione & Renouatione vitæ traditur. Sic & Arcanum sulphuris non inferius est, vt nec Aquę vitæ, quæ cum substantiæ suæ subtilitate vniuersas virtutes per omne corpus deuehunt, & naturam ipsam augent. Oleũ autem *Vitrioli*, comprimis si ad Quintæ Essentiæ modum præparetur, ineffabiles & stupendas virtutes exerit, velut & Aqua Tartari. Meritoq; nobis mira naturæ prouidentia admirationi esse debet, quod tam insignes proprietates ac dotes adeo profunde in rerum substantias abstruserit. Non ignauiores virtutes insunt etiam Corallis ac Gemmis pretiosioribus, aliisque plurimis, quorum in de Quinta Essentia mentionem facimus. Huc vero quæ proprie spectant alia, in Practica inuenientur.

Perlarum laus.

Antimonii laus.

Alter Practicæ modus est, ac perficitur per externa remedia, vt suffumigia, Balsamos, Arcana. Huius generis sunt Balsamus Terpentinæ, Lauri, Oliuæ, Ranarum, Adipum, Gummorum: item Arcana, vt Arcanum compositum, Arcanum solidum, Arcanum Elementatum. Horum plures descriptiones deinde dabuntur. Præparationis autem processum nedum huc ingerimus. Quæratur is in tractatu de Quinta Essentia. Quin nec purgationum formas modosque hic describimus. Nam eæ in tract. de *ægritudinibus* membrorum præponuntur. Saltem practicam ad curandi leges dirigimus, prout eæ morbo conuenire videntur. Dosin tamen, ac vsum, formamque ac modum cuiuslibet remedii huc attulimus. Iam ergo distinctionis vlterioris metam hic figamus.

Externa.

De Auro potabili, & Oleo Auri, ad membra contracta.

Cap. II.

Cum superius dixerimus, fieri pacto nullo posse, vt contracturæ curentur, nisi per remedia summi gradus, quale est aurum potabile & similia, prout de gradibus maioribus docemus: ideo industrie ac ex arte remedia ea tractanda sunt, velut de Quinta Essentia mentio fit. Curatur autem contractura per Aurum potabile, aut Oleum Auri, aut Quintam Essentiam auri. Aurum potabile est, quando aurum potabile redditum cum speciebus ac liquoribus aliis permiscetur. Oleum Auri est, si ex auri

Aurum potabile quid.

Oleũ auri quid.

Essentia Quinta auri quid. *Virtus auri in solo colore in est.* *Dosis quæ?*

ſubſtantia ſola, ſine additione oleum ſit. Quinta Eſſentia auri eſt, quando rubedo auro extrahitur, & a corpore ſeparatur. Eius enim virtutes in ſolo colore ſitæ ſunt, ſicut de Quinta Eſſentia demonſtratur. Doſis auri potabilis pro vice vna eſt ℈j. Doſis olei auri gr. x. Doſis Quintæ Eſſentiæ gr. iij. Permiſcentur cum optima Aqua vitæ, aut ſubtili aqua alia. Dantur mane, ad meridiem, & veſperi pro Medicinæ conſuetudine. Præparatio auri fit ſine corroſiuis, & ſine acuentibus virtutem eius more corroſiuorum.

Auri potabilis præparatio.

Aurum potabile ita fac. ℞. Aurum foliatum aut pulueratum, Reſolue in ſuccum ℥j Aceti deſtillati, q. ſ. Hæc deſtilla, & ſepara ab inuicem tamdiu, donec additamenti nihil amplius guſtetur. Poſtea ſequentis Aquæ vitæ ſume ℥v. permiſce illis, & inde in pellicanum ad digeſtionem vnius menſis. Sic præparatum id habes. Practicam eius hic deſcribi non attinet. Eam enim abunde ſatis in de Quinta Eſſentia interpretati ſumus. Cuius elaboratio & præparatio etſi ardua admodum non ſit, eo tamen aliud præſtantius nullum eſt.

Aquam Vitę ita para.

℞. *Vini ardentis* ℔. x.
Roſarum, Meliſſæ, Roriſmarini, Anthos, Cheiri.
Fol. Hellebori vtriuſque. Maioranæ an. M j.
Cinnamomi, Maceris, Nucis Muſcatæ, Garyoph.
Granor. Paradyſi, Piperum omnium, Zinziberis,
Cubebarum an. ℥ij.
Succi Chelidoniæ, tapſi, Meliſſæ an. ℔. ß.
Cinerum Fabarum ℥v. Miſceantur & digerantur in pellicano diebus decem. Poſtea ſegrega, & vtere, ceu dictum eſt.

Ol. Auri præparatio.

Oleum auri ita confit. ℞. *Prædicto modo ſuccum auri, per Acetum ab integro auro ſeparatum: ſinatur ebullire diebus 14. in ſequenti digeſtione.* Poſtea deſtilla per balneum, & remanebit *Oleum craſſum*, quod ſolum, ſine omni alia permixtione Aurum eſt. Vtere, vt præſcripſimus. Receptum digeſtionis ipſius tale eſt.

℞. *Succi Chelidoniæ* ℔. j. *Aquæ vitæ circulatæ* ℔. iiij.
Reſolutorum ſpirituum ſalis ℥ iij. Miſce & procede, vt ſupra. Quintam eſſentiam Auri in tractatu de Quinta Eſſ. docemus. Ideo eius deſcriptioni hoc loco superſedemus.

De remediis, Materia perlarum, & Eſſentia Antimonii.

CAP. III.

Materiæ perlarum quid, & vt fiat.

MAteria perlarum, est earum succus, potabilis, & ingeri aptus, adeo roborans confortansque, vt inter pretiosa simile non habeat. In succum autem rediguntur ita.

℞. *Destillati & optime depurati aceti* ℔ j.
Aq. vitæ circulatæ ℔ .ß.
Perlarum Mundatarum. ℥iiij. Terantur subtilissime, & vna permisceantur ceteris. Digerantur per circulatorium mense vno, & materia perlarum in fundo residebit instar liquoris grauis. Eo facto, sensim aquas ceteras effunde, & succum collige. Pro vna vice da gr. v. ter in die. Etsi vero huius parandi aliæ quoque, eæque plures normæ sint, hæc tamen dicta optima & vtilissima est: veluti de Quinta Essentia docemus.

De Ess. vero Antimonii, corpus vndiquaque peruadentis, principium hoc loco ideo non ponimus, quia idem de *Quinta Essentia* præscriptum est. Sequens tamen Receptum ad colicam tale est.

℞. *Aq. Melissæ. Succi Chelidoniæ. Aq. vitæ circulatæ an.* ℔ $\frac{1}{4}$.

Digerantur diebus 12. post separatio fiat per Balneum. Sic inuenies Essentiam Antimonii. Huius dosis est ʒj.

De Medicinis, Arcano sulphuris, & Aqua vitæ ad contracturas.

CAP. IV.

Arc. sulphuris preparatio.

℞. *Flores sulphuris* ℔ ß. *Alb. Flor. Antimonii* ℔ $\frac{1}{4}$.
Succi auri ℥j. *Aquæ vitæ circulatæ* ℥x. Simul digerantur per mensem, postea congelentur ad consistentiam duram. De hac præbe pro vice vna ʒß. eo modo, quo de ceteris dictum est.

Aqua vitæ autem, quæ & ipsa similiter mirabiliter penetrat, talis est.

Aq. vitæ penetrantissima preparatio.

℞ *Aquarum Melissæ, Rosarum, Cheiri, Saluiæ, Balsamitæ,*
Menthæ (al. Maioranæ) an. ℔ j.
Piperum omnium, Cubebarum, Zinziberis,
Cinnamomi, Masticis, Myrrhæ, Macis, Garyophyl. an. ℥ij.
Succi mellis, Succi vitrioli, Tartari, Antimonii an. ℥vj.
Aq. vitæ rectificatæ ℔ v.

Hæc omnia digeres diebus sex. postea separa, & destilla per pellicanum ad spiritum. Deinde Recipe huius aquæ, quantum eius est: Caponẽ præparatum, dissectumq;. Hæc vna cum speciebus sequentibus in vesicam iniice, digere per triduum in cineribus, postea vtere gr. v. pro dosi vna.

℞ *Cinnamomi, Garyophyllorum Macis an.* ℥ij.
Anthos, Cheiri, an. ℥ß. *Ambræ* ʒij. *Musci gr.* v.
Zibetæ ʒß. *Zinziberis, Cubebarum, Muscatæ an.* ℥iß.
Amomi ℥ß. *Zedoariæ* ℥ijß. *Camphoræ* ʒvj.
Post digestionem iterum separa, & in bonis vitris asserua.

De Medicinis, Oleo Vitrioli, & Aqua Tartari, & Quinta Essentia lapidum, ad contracta membra.

Cap. V.

Ol. Vitrioli præparatio.

OLeum Vitrioli, sine additione, per se & in succo proprio, qui Vitriolo inest, Medicina eximia est. Quanquam autem Vitriolum omne ad hoc idoneum non sit: tamen eligi potest, quod sit optimum, & in gradu summum. Ex hoc phlegma seu oleitatem extrahe, sicut de Quinta Essentia didicisti. Postea a fecibus rectifica vsque ad spiritum. De hoc Medicamine præbe guttas 3. aquis aliis permixtas. Addere potes etiam aliquid de Aqua vitæ prædicta, & penetrantior Medicina nulla fiet, quæ expeditius & incitatius sua materia per vniuersas corporis partes diuagetur. Eodem modo & aqua Tartari, ex crudo vini Tartaro præparata, incredibile auxilium præstat: sicut de Quinta Essentia eius commentati sumus. Ea vero ad contracturas peculiariter ita paratur.

Ol. Vitrioli cum aqua vitæ medicina omnium penetrantissima.

Aq. Tartari præparatio.

℞. *Tartarum optimum.* Destilla ipsum fortissime. Postea rectifica per pellicanum, quam potes subtilissime, & aquæ vitę circulatæ partem ęqualem affunde. De hac mixtura pro vice vna *guttas* x. præbe. Vis autem Tartaro peculiaris inest, qua membris robur confert. Nam totum corpus penetrandi vim maximam habet, & in contractura singulariter valet. Ita & lapides alii quoque exsistunt, quorum liquiditas similem eandemque vim habet, vt sunt *Coralli* & *Saphyri*. De iis autem nihil vlterius addimus, quia pauci sunt. Tum & operatio virtusque eorum dubia exsistit. Ideo in de Quinta Essentia idem repetimus. Iam autem de confortantibus & interioribus Medicinis finem faciemus. De quibus si obiter saltem ac breuiter dixisse videbimur: sic cogitate, prolixius & accuratius de iisdem, cum in Tract. de Quinta Essentia tum alibi pluries commemoratum esse. Itaque, vt in illis locis inquirat Lector, hic monemus.

De Suffumigationibus membrorum contractorum per medicinas externas.

Cap.

CAP. VI.

Contract. vt per fumum curetur.

PORRO contractura etiam per medicinas externas curari poteſt, modis variis, vt deinceps dicetur. Primo autem medicinam externam ponimus per ſuffitum. Eius adhibendi hæc ratio eſt. Membrum ægrum vtputa pedem vel bracchium immitte in vas aliquod, adeo magnum & ſpatioſum, vt membrum in eo debitum ſitum ac ſpatium iuſtum habeat, ac integi ita queat, ne fumus facile diffletur exſpiretue. Poſtea ſequens Receptum incende, vt flagret. Id in vas iniice, quod dein obteges, & iniectum conflagrare ſines. Hoc die dimidio continenter itera ac continua. Quod ſi Receptum vnum non ſufficiat: iniice plura. Ita vaſi & pedi deſtillata aqua adhærebit, velut in Alembico fit. Subtilis iſte vapor (nec enim verus fumus eſt) membrum ægrum ita penetrat & permeat, vt a penetrantiſſimo illo calore ligamēta ac humor vitæ torpidus iterum incendantur, & ad vitam naturalem priſtinam reducantur. Hac autem ſuffitione inſtandum eſt, donec morbus remittat. Inſtrumentum vero rei idoneum, in libro de *vltima cura vlterum*, in capite de Fumis deſcribimus. Receptum autem huiuſmodi tale eſt.

℞ *Olei oliuarum. Ol. Iuniperini an.* ℥v.
Maſticis ℔ ß. *Terpentinæ* ℥iiijß.
Aq. ardentis ℔ $\frac{1}{4}$ *Salis petræ* ℔ $\frac{1}{8}$ Miſce omnia, & inde in Caldarium: incende, dum probe ardeat: poſtea inſtrumenti fundo impone, & huic membrum ſuperpone. Lignis aut metallis aptis intege, ne vapor exſpiret. Si a. vaporem remiſiſſe ſenſeris, eximendum iterum, & denuo, vt prius, incende. Id aliquandiu continua; quo ſenties membra incredibili modo incaleſcere & foueri. Huius formæ ac mixturæ ſunt alia quoque plura, quę omnia huc cōferri non poſſunt. Addemus tamē adhuc vnam.

Caldariū.

℞ *Adipis taxi. Ol. oliuæ. Pinguedinis ramulæ viridis an.* ℔ j.
Myrrhæ. Maſticis. Terpentinæ an. ℔ ß. Hæc incende, vt ſupra.

De Balſamis Contracturam ſanantibus.

CAP VII.

SImiliter & de Balſamis notandum eſt, qui contracta membra curent. Horum omnium præparatio naturalis eſt: & genera multa. Nos ea ſaltem hic indicabimus, quæ ſingulariter profuiſſe experti ſumus. Horum vſus eſt, vt ægri iis calidis probe inungantur, ter die quolibet, nullo omiſſo. Et hæc Balſamorum omnium conditio eſt.

Balſamus primus.

Balſamū contra cōtracturā.

℞ *Terpentinæ deſtillatæ* ℔ ij. *Galbani deſtillati* ℔ j.

Gummi ederæ. destillatæ. ℔ ß. Mixtim destillentur. Fiat Balsamus, a fecibus & phlegmate separatus. Hoc vtere modo præscripto.

Balsamus alius.

℞ *Terpentinæ, olei lauri, olei oliuarum, ol Iuniperi an.* ℔ j.
Masticis, Myrrhæ, Thuris an. ℔ iß. Destilla quoduis seorsim, velut olea, pro parte vna: & cetera tria pro parte altera. Postea vtraque commisce, & adhuc semel destilla. Vtere, vt supra.

Balsamus alius.

℞ *Pinguedinis taxi, Ceræ, Seui ceruini, Adipis vulpis, Adipis Murmentorum an.* ℔ j.
Masticis ℔ ij. *Thuris* ℔ ß. *Euphorbii* ℔ ¼. Destilla ad modum iam primo dictum.

Balsamus alius.

℞ *Gummi Opopanaci* ℔ j. *Galbani* ℔ ij. *Serapini* ℔ ß.
Ammoniaci ℔ ¼ *Bdellii* ℔ ¼ Misce, & cola cum aceto. Postea destilla in oleum. Post
℞ *Huius olei, quantum eius est.*
Terpentinæ destillatæ ℔ iij. *Ol. Philosophorum* ℔ ß.
Ol. Lauri destillati ℔ j. *Masticis, Thuris an.* ℔ ß.
Myrrhæ ℔ j. Hæc iterum destillentur in oleum vnum, in quod deinceps impone sequentia, & cum vitro Soli expone per mensem:
℞ *Storacis liquidæ.* ℔ ½ *Ranarum N. XX.*
Adipis taxi. ℔ ß. *Aceti destillati.*
Vini ardentis destillati an. ℔ ½ Si aliquandiu in infusione steterunt, misce omnia, & exprime, expressum serua ad vsus. Similiter scire debes, quod simplicia hæc singula, quæ in Balsamum assumsimus, per se sola quoque vsui idonea & vtilia sunt, si destillentur & rectificentur ad præscriptum artis Alchimiæ, quæ præparationis magistra est.

Alchimia præparationis magistra.

Balsamus alius.

℞ *Ligni Iuniperini, Ligni Laricis. Ligni Sauinæ.*
Ligni Fagini an. ℔ j. Ex his oleum arte communi extrahe. Hoc oleum postea mixtum in pellicano rectifica, & vtere.

Balsamus alius.

℞ *Seui ceruini* ℔ iij. *Pinguedinis cati. Ping. vrsi an.* ℔ j.

Pingue-

Pingued. Tax. ℔ v. *Seui hircini.* ℔ ij. Ex his destilla oleum, cui adde Ranarum viuentium ℔ vj. & denuo destilla more vulgato. Postea ei hoc Receptum adde:

℞ *Seui ceruini* ℔ j. *Pingued. Taxi* ℔ iij.
Ceræ ℔ ß. *Aceti* ℔ ¼ Cum his adde supra dictum oleum vniuersum, & super prunis vnguentum confice, quo vtaris. Hoc optimum est in contracturæ primis diebus vsurpatum.

De Arcanis Contracturam iuuantibus.

Cap. VIII.

Remedia insuper alia quoque sunt, Arcana vocata, per quę non minus ac per Balsamos contracta membra curantur. Forma eorum aqua est, sine pinguedine parata, ad sanationem tamen minime inefficax. Huiusmodi enim Arcana virtutem Balsamo omnino similem exserunt. Vnde ad contractos curandos satis idonea sunt. Arcana autem ideo vocantur, quod ceteris aquis præcellant & præemineant. Huiusmodi autem arcanorum quatuor sunt: Arcanum compositum: Arcanum solidum: Arcanum Elementatum: Arcanum metallinum. Præparantur autem sequenti artificio.

Arcana cur dicta.

Arcanorum aliquot formula.

Arcanum compositum ita consit.

℞ *Vini ardentis dest. optimi.* ℔ vij.
Cantharidum ℥ x.
Canapi, Flores, Tapsi, Camomillæ, Hypericonis an. m. vj. Contunde & misce: digerantur in Sole aut fumo calido per mensem. Inde destilla. In destillatam aquam hæc sequentia impone:

℞ *Succos canapi, florum tapsi, camomillæ,*
Hypericonis, centaureæ, bethonicæ, prunellæ an. ℔ ß.
Masticis ℥ ijß. *Thuris* ℥ v. *Mumiæ* ℥ iß.
Lumbricorum terrestrium, Ranarum an. ℔ ß.

In circulari destillentur per octiduum. Postea vtere vt Balsamis.

Arcanum solidum ita præparatur.

℞ *Succi flammulæ de radicib. herba, & floribus.*
Succi florum thapsi omnium an. ℔ j.
Aquæ ardentis fortissimæ ℔ ij. Digerantur in fumo equino ad dies 10. Postea vtere ceu supra.

Arcanum Elementatum ita concinnatur.

℞ *Chelidoniæ, Melissæ. Iuæ Artheticæ, Flores Thapsi, Papaueris, Centaurii, Be-*

thonicæ, Hypericonis an. m. ij. Conquassentur omnia accurate, & addatur aliquantum aceti: sinantur putrefieri. Postea exquisitissime exprimantur, & ita in circulatorium ponantur ad dies 10. vt indesinenter ascendant. Postea vtere. Non ineptum sit, si iis addas Masticem & similia.

Arcanum Metallinum.

℞. *Metallum solutum, circuletur ad octiduum*. Dulcoretur & vsurpetur. Hic ad differentias metallorum attendi debet: vt si morbus a calore sit, metalla frigida assumas: si a frigore, calida. Ex omnibus tamen Aqua metallina ex Sole pro contracturis omnibus omnium nobilissima & prestantissima est. De qua hic saltem strinctim ac obiter: quia plura de Quinta Essentia tradita sunt.

Conclusio horum remediorum aduersus membra contracta: & explicatio, vnde & cur contractos morbos sanandi vim habeant.

Cap. IX.

HActenus ergo medicamina nonnulla ad contracturas præscripsim⁹, quæ nobis probatissima & compertissima erant. Quæ si debito modo ac arte requisita præparentur, ad curationem satis sunt. Cur vero contracturæ aliquæ tolli non possint, caussæ præcipue duæ sunt: vna, quod istorum membrorum spiritus penitus exstinctus est, & radix ipsius vitæ subtracta. Altera quia id persæpe fatale est, vt non curentur, sicut in libro de *Fatalibus* docemus. Horum si vnum sit: cum penitus captum ac præscitum nostrum effugiat. Per solam medicinæ frustrationem, & virtutis inefficientiam dignosci poterit. Nullus enim morbus suo medicamine destituitur. Et ex nullo contracturæ morbo mors incumbit simpliciter & absolute. Quod autem tum Medicinæ, tum his vtentes persæpe a fatalibus grauius vexentur, & euentum conditioni medicinæ ac cursui naturæ aduersum omnino experiantur: ideo nobis facere debet, vt inde discamus, nimis obstinatam de hac fragili vita fiduciam ac spem deponere. Etsi enim nocentia simul omnia, & medicinarum simul omnium virtutes, & morborum genuinas caussas, ac his opposita remedia debita plene teneamus: nihilominus tamen hanc confidentiam incumbens *Fatum* confringit facile, & statum firmum omnem destruit; cui nos non modo non obluctari quicquam possumus, sed fatalibus caussis nosmet nudos totos potius obiicimus, vtpote quæ nos in solidum mortales faciant, nostraque molimina infringant, & prouidētiam nostram ac consilia vniuersa euertant, velut, de his plenius in libro de *Fatalibus* disseruimus. Interim tamen nihil-

Contract. quædam cur sanantur. Caussa 1. Caussa 2. Morbus nullus remedio suo caret. Fatale in morbis, conatus nostros infringit.

nihilominus, cum remedia tam potentia a Deo ipſorum creatore acceperimus, fatis reluctandi & renitendi ſpem fouere tamdiu debemus, quamdiu voluntas Dei permittit. Vnde nec hoc inique a nobis fit, quod ſummis morborum gradibus ſummas medicaminum vires opponimus, & per has aduerſæ valetudinis difficultates ſuperare vtcumque annitimur: veluti in primo prologo omnium librorum præmiſimus &c.

AVREOLI PHILIPPI

THEOPHRASTI HOHENHEIMII,

vtriuſque Medicinæ Doctoris.

VNDECIM TRACTATVS

SIVE LIBRI.

De Origine Cauſisque.

HYDROPISIS.	ARIDVRÆ.
TINCTVRÆ.	COLICÆ.
APOPLEXIÆ.	MANIÆ.
VERMIVM.	DIARRHOEÆ.
PODAGRÆ.	CADVCI.

FEBRIS.

AD LECTOREM.

PRæſentes hi vndecim tractatus ſeu libri, beneuole Lector, de Hydropiſi, Aridura &c. conſcripti, ab auctore, prout inſtituerat, abſoluti & integre perfecti non ſunt. Qua de cauſſa etiam quinque priores morbos idem bis diſpoſuit deſcripſitque, ac ex vtriſque tractatum vnum facere voluit, ſicut id ex characteribus, ex tractatu vno in alterum ſubinde intendentibus, videre eſt. Nec tamen integrauit eos, verum deſcriptionem incompletam reliquit.

Cum vero præciſe nemini conſtet, qua ex cauſſa is diſpoſitionem iterarit: ipſius auctoris conceptum, prout a nobis inuentum eſt, a verbo ad verbũ, nullo quoquam mutato, integre ac ex ordine huc tranſſcribere placuit. Quod autem iſtorum morborum curam adeo breuem datam viſurus es: ſcitueris, a nobis ne vnicum quidem verbum omiſſum eſſe. Nam quæcunque conſignauit Auctor ipſe, ea huc integre congeſſimus. Videtur enim iſtorum morborum Theoricam ſaltem explicare voluiſſe: curis ipſis ſparſim in libris aliis traditis ac legendis.

Ioh. Huſſerus.

DE HYDROPISIS
Nomine & vocabulo.

DE Hydropisis appellatione & etymo, siue id Latinum, siue id Græcum, Arabicumque ac Chaldæum, nihil angaris, Lector. Hic enim colludunt inuicem linguę, sicut cati cum muribus. Res nihili & otiosa est. Tu nomen saltem retineto Aquæ, adde abundantiam, morbumue, aut quicquid huius velis: & morbum scies ipsum, qui aliud nihil est, quam abundantia aquæ. Nam de sola aqua hic sermo est, hoc est, Morbus mera aqua est. Aptius tamen quadraret vocabulum *Resolutio*. Est enim aqua resoluta. Hoc faceret ad distinctionem aquæ veræ, & huius. Ideo eius appellatio optima hæc est, resolutus liquor, aut ros humidus.

Resolutus liquor est hydrops.

MORBVS QVID SIT.

QVando corpus præter solitum naturæ modum attollitur, & pedes intumescunt, ac coxæ, tumorque occupat genitalia, cor, interdum palpebras, aut loca similia alia: isque tamdiu augescit, donec spiritus vitæ in aqua suffocetur, non secus ac homo in lacum illapsus: si impressæ insuper foueæ in partibus manent, & respiratio opprimitur, tussisque ac anhelatio fatigat: Hæc omnia morbi huius, scilicet hydropisis signa sunt. Omnium autem postremo vrina rubicundior euadit, cutisque finditur, & per rimas aqua effluit, ac sitis inexhausta molestat. In aliis malum hoc augescit velocius, in aliis tardius, prout cœli impressio fuerit: secundum cuius constitutionem etiam moriuntur ægri.

Signa hydropis quæ.

MORBI CAVSSA ET VNDE sit Morbus.

TRia hic notanda & scienda sunt: vis cœli, natura terrena, & Microcosmus. Cœlum opifex geminus exsistit: visibilis, & inuisibilis. Natura terrena noscenda: vt quæ sine cœlo nihil est. Microcosmus, quia patitur. Cœlum est duplex. Terra est duplex. Simplex vero & vnus homo, qui in inuisibili subiectum est, quod concipit.

Caussa hydropis tres.

Exemplum.

EXemplum pro declaratione. Terra sine impressione cœli nihili est. A cœlo ea viret vernatque, & fructus gignit, viuitq;, h.e. cœlum ipsius vita est, & morbus, & sanitas. Iam vero terræ duæ sunt: vna cuius exemplum hic proposuimus: altera homo, cuius gratia exemplum allatum est. Homo vero est terra inuisibilis, & tamen velut natura terræ se habet.

Cœlum vita terra

Homo terra inuisibilis.

Sic

Sic & cœlum duplex exsistit. Vnum suis impressionibus deseruit terræ. Eæ autem sunt manifestæ, velut pluuia, ros, pruina & similia. Ab hisce impressionibus viuit terra. Quibus si destituatur. mortua est. Si eas immodice ac præter temperiem accipiat, vel sic mors eius, & boni dissolutio sequit᷑. Ideoq; terra ex cœlo viuit, & hāc cœlū ꝑ suo modo disponit.

Homo ex terra.

Sed & cœlum abditum est, quod hominem non minus ac ipsam terram sustentat. Ex terra n. sumtus homo est. Vnde is terra inuisibilis exsistit. Hinc etiam similiter vt terra suo nutrimento opus habet, eoque inuisibili. Id sunt etiā pluuiæ, ros &c. impressiones cœli, veluti visibiles. Concluditur ergo, hominis corpus esse instar cœli & terræ, ac eo modo constitutum, quem proximum exemplum definiet.

Hydropisis est corporis inundatio.

Qua nimirum ratione pluuia terram corrumpit, eamque iusto humectiorem reddit, ac suffocat, viresque ac operationem illius dissoluit, quotiescunq; cœlum suis impressionibus eam inundat nimium, ac temperaturam modumque conuenientem transgreditur: eadem etiam specie modoque terram ipsius hominis cœlum inundat & proluit. Et hæc ista hydropisis est, de qua hoc capite tractamus. Ideo alias, easque profundiores huius morbi caussas nequaquam inquiras. Iam dicta ad practicam curamue tibi sufficit, donec paramira opera ad te deuoluantur.

Microcosmus ex 4. elementis constat.

Ipse Microcosmus hoc loco ita cognoscendus est, quod ex 4. Elementis constet, ac is eadem sit inuisibiliter. Ad imaginem enim illius, qui ista omnia creauit, conditus est, & tamen creatura mansit. Ideo ex parte vna terra est idem, qui opus habet cœlo, & aere, & igne &c. similiter vt ipsa terra: vnaque plane externæ & internæ terræ vtrobique ratio exsistit. Idem per Resolutionem quoque patet, ex qua morbi subnascuntur, quoties modus & temperatura non obseruetur. Iam ergo; quid hydropisis sit in origine & Anatomia, satis comprehensum est.

QVOMODO: ID EST, PROCESSVS FIENDI:

SI ergo impressio ratione prædicta Microcosmi terram inundat: tunc aqua ob grauitatem suam deorsum per carnis poros subsidit, omnesq; poros, ac plerumq; etiā concauitates, lacertosq, opplet. Ac prout cœli impressiones vel fortes vel remissæ sunt: ita inundatio quoq; augescit & grauior fit, donec ad genua ascendat. Cœli autē imbribus nec sic quidem remittentibus, aqua restagnat ad coxas, ad pudenda, ad poros ventris, & sic continenter ad superiora. Quia vero spiritus vitæ in medio hominis seu centro conditus est: ideo ibi suffocatur, velut homo, quem fluctus abripuerunt. Idem tamen spiritus interdum obluctatur, & a suo centro

Spiritus vitæ in centro corporis habitat.

aquam amolitur: & tunc inundatio tangit partes superiores, cordi vicinas, quod raro fit, & minus diu durat. Spiritus enim violenter prosternitur. Et hoc modo cognoscenda tibi hydropisis est, si eius curam attentare velis: non quod huius caussæ cognitio ad faciendum te Medicum sufficiet: sed quod per hoc fundamentum curationis normam exactius peruestigare possis. Nam & hæc ex duobus educitur. Ex Philosophia terræ, quæ terræ cognitionem, ex qua dein Microcosmum ipsum edisces, tibi suppeditat: ex Astronomia cœli, quæ docet, quomodo cœlestis cursus impressionem auertere debeas, non secus ac quis riuum auertit per consumtionem. Eadem te etiam docet Microcosmum cognoscere, quis is & qualis sit, & quodnam subiectum præ manibus habeas.

CONTRARIA.

QVod si vero quandoque etiam ab inordinata & immoderata victus ratione huiusmodi morbus aquosus gignatur: id alio tamen modo non fit, ac si res quædam in terra perfundatur aqua, pluuia cœlesti nihil conferente. Nam & hic malum, ab aqua oritur, ac vna similisq; eius caussa est. Huius tamen quam illius cura facilior est, & minore periculo fit. Quod si vero caussæ vtræque concidant, morbus fiet vnus, isque admodum periculosus. Eodem etiam modo dici possit, quod tempus Microcosmi aut Macrocosmi huius morbi singularem caussam præbeat. Hoc intellige ita fieri, quod vnumquodlibet in putredinem abire cogatur & in dissolutionem: sicut, si Aquæ Elementum putrescit, id hydropisi non aduersatur aut resistit, sed eam facit, eaque periculosissima est, & raro curabilis: diutius tamen protrahitur per ea, quæ aliam hydropem sanant.

Sunt præterea etiam morbi quidam alii, qui terram Microcosmi in hydropisin coniiciunt. Hi tamen non nisi armorum rationem habent, vt gladii, qui vulnus facit, & vulnus dein parit tumorem. Sic igitur & ex huiusmodi caussa aliquot hydropisis genera producuntur: quæ tamen non tolluntur, nisi prius arma remoueantur. Tum enim sicut inflammatio sanescunt, quæ vulnere semel sanato, denuo non redit.

PROGNOSTICA.

Signa hydropisis periculosa.

SIngularum vero Hydropisium naturas ac proprietates ita noscite. Si tussis continua molestat, & calor vanescit, & Luna angustiam pectoris regit (ex hac enim pluuia, & huius morbi impressio egreditur) tunc his signis se prodentibus cutis finditur, & aquam exstillat, osque ac oculi colore luteo tinguntur, acuminatur nasus, digiti siccescunt & corrugantur, lotiũ minuitur & crassescit. Quib. apparentibus, certum est, naturam

in hoc

in hoc ægro prostratam & proculcatam esse, nec facile reduci posse. Extra talia autem, spes bona concipienda.

CVRA.

IN Cura tria considerari oportet: cœlum, terram, Microcosmum. Cœlam considera vt Astronomus, vt pluuiæ stellã ac parentes noscas. Ex his enim cognitis sua peculiaris Medicina desumitur. Terram, hoc est, corpus, considera vt Philosophus, quo nempe pacto illa dissoluta, & quænam Microcosmi Natura, virtus, ac conditio sit. Stellæ autem hanc pluuiam imprimentes tres sunt. Vna est dissoluta e congelato: altera est dissoluta a Natura: Tertia est destillata subtiliter. Quarum cum peculiares naturæ multæ sint, superius in genere comprehensæ: consideratio accuratior ad scholas, non practicam pertinet. Nam sub Arcanis istis vniuersæ includuntur.

In Cura hydropis quæ attẽdenda.

Cœlo resiste tantum per Elementum Ignis, quod ex aqua fit. Et hoc est vnicum *Sulphur Metallorum*: Id enim, siue Metallorum, siue mineralium sit, impressionibus istis ex vi & natura arcana resistit, & exsiccat. Est enim id Sol, qui pluuiam hanc discutit, & in auram vertit: in auram scilicet eam, cuius ipsum Sol est.

Cœli qua cura.

Sulphur metallorum Sol hydropis.

Terræ autem influxus seu introitus adimi debet, per quem ipsa inundatur. Cisterna enim, quæ plena & turgens est, emittenda est: & sic Soli suo subiicitur. Eodem modo si terra sorbere amplius non potest, abundantia humoris ab ea auferenda est, ne ab illo putrescat, & incurabilis fiat. Putrefactio enim est dissolutio, non redintegrabilis. Huius cura per vnicum Elemẽtum siccitatis, quod & ipsum ignis est, perducitur. Siccitas tamen sola requiritur, sine calore. Talis est *Crocus Metallorum*, quo nihil est exsiccantius. In his ergo hoc modo curatio posita est: partim quod *Crocus* resiccet: partim quod sulphur velut Sol consumat. Per hæc duo quælibet Hydropisis cura perfecte cognoscitur.

Terræ cura quæ.

Crocus metallorũ valdissime exsiccat.

Quanquam & deriuatio, si propter multitudinem opus sit, non omittenda videatur. Ea fit sine quidem digestione digestiuorum. Nam aqua tum temporis per se digesta est. Hæc autem emissio per solas Essentias Mercuriales fieri debet. Cetera enim non aquam saltem hydropisis pellunt, verum cum hac alia quoque multa, quæ relinqui præstabilius esset. Huius enim Medicina ita appropriata esse morbo debet, velut lignum est.

De remediis ergo hydropisis ita constituo. Primo contra multitudinem seu abundantiam vtere Arcanis Mercurialibus. Postea per dicta duo, Crocum scilicet & sulphur, exsicca. Horum descriptio talis

eſt. Ex quorum pręparatione diligenti alia quoque ſimilia inueſtiganda ſunt.

Sulphuris præparatio.

Sulphuris præparatio.

℞. Sulphuris ℔ ij, *Colcotar* ℔ ij. *Salis communis, ſecundo vel tertio purgati*, ℔ j. *Myrrhæ* ℥j. *&c*

Si autem ſulphur ex Metallicis, aut mineralibus corporibus ipſum habeas, tunc id per ſe ſatis purgatum eſt, quandoquidem extractum ſit. Doſis eſt ʒ ij. mane & veſperi. Sumatur cum ſaccharo. Alia. Alia. Alia.

Croci extractio. *Diacubebe.*

Item Mercurii præparatio, &c.

Declaratio in genere.

HIc ergo ex copioſa pluuia hydropiſis generatur per proprias ſtellas, quarum rectrix Luna eſt. Et ſi minimum ſit eius, conſumtione vaneſcit. Ad abundantiæ autem generationem tollendam medicina inueniri alia non poteſt, quam Mercurialia ſimplicia prædicto modo præparata. Hoc facto conſtantia ſperari non poteſt, niſi indies exſiccatio terræ inducatur modis prædictis duobus. His ergo ſi influentia rerum factarum tollatur; intercipietur etiam operatio, ne impreſſio quid damni det. Hæc autem aliter non fit, quam per reſiccationem caloris ſolis, hoc eſt, per ſulphur & crocum. Inclinationem enim ad morbos extra nos quidem impedire non poſſumus. Poſſumus tñ extra nos, ſub ſpecie curæ.

Aqua cur flaueſcat.

Cauſſa vero, cur aqua ea flaueſcat, eſt hæc, quia nempe in putredinem abit, & colores membrorum imbibit eorum, in quibus ea continetur. Acrimonia vero eiuſdem eſt ex membri ſale, per pluuiam inaſpectabilem reſoluto: quæ pluuia non minus in corpore materialis eſt, quam foris in terra. Calor vero ac frigus, & ſimilia alia a deſtructione fiunt, cuius hæc inferendi natura eſt. Et tandẽ a putredine in aquam omnia conuertunť. Dum ergo præter illapſam pluuiam ipſa quoq; membra in aquam mutãtur, neceſſe eſt, mortem incumbere, cum diſſolutio ea reſarciri minime queat. Membra enim a putredine diſſoluta, haud vnquam reparantur.

DE ARIDVRA:

NOMEN.

QVanquam Ariduræ nomina varia ſint, velut & variæ eius ſpecies, multis accidentibus diſcretæ: ipſis tamen appellationib. res diſtinguẽdæ non ſunt, ſed ſunt nomine vno cõprehendendæ, cum in ipſis omnib. vnica tantũ cauſſa ſit.

QVID

QVID.

ARidura eſt, quando vel corpus vniuerſum, vel eius membrum aliquod, cum internum, tum externum areſcere incipit, hoc eſt, aridũ fit, & a iuſta ſua proportione in menſura carnis aut medullæ, aut ſanguinis, aut cuiuſcunque tabeſcentis membri degenerat & deficit, quocunque tamen corporis loco fiat, ιvt pondus partis naturale minuatur, nec tamen per ætatem, nec abſtinentiam, ſed per cauſſam aliam morbificam:

Aridura quid.

CAVSSA.

CAuſſam ariduræ ita intellige. Vides nempe, vnumquodlibet corpus quod in terra eſt, & ex ea producitur, certam proportionem ac menſuram habere ſuæ pinguedinis, magnitudiuis, craſſitudinis & ſimilium. Hæc vero menſura, hoc pondus a cœlo eſt. Ipſum etenim cœlum his rebus per rorem & pluuiam ſuum pond⁹ ac proportionem confert. Quod ſi terra cœli clementiam & fauorem habet, tunc iſta omnia plena menſura & pondere donata vigent. Si vero inclementius cœlum, rebus creſcentibus ſuum nutrimentum ſubducat, tunc exhauriuntur, tabeſcunt & exareſcunt, velut fœnum. Et per hanc ariditatem vitam ſuum deponunt. Eadem ratione ipſius quoque hominis corpus, velut Braſſica, ex terra ſua viget. Vnde idem eidem quoque impreſſioni ſubiacet. Quod ſi cœlum benignum habeat, menſuræ & ponderis pleni eſt. Sin minus, penuria incumbens menſuram ac pondus ei ſubtrahit, homoque imminuitur in carne, in ſanguine, in membris internis externiſue, vel integris, vel dimidiis, vel omnibus, vel aliquibus. Cui enim cunque parti ſubtrahitur, ea exareſcit, vel citius vel tardius, pro defectus ipſius conditione. Sic integer etiã homo in ſeſe exareſcit, indies magis magiſq;, donec ſucco omni vbiuis abſorpto, fœno aut ligno ſimilis fiat. Ea enim ſubſtantiæ hominis proprietas ac ratio exſiſtit, vt vniuerſi cibi ipſius ſemẽ ſint. Sicut ergo hortus a ſeminibus lætus ac vegetus redditur: ita ipſe etiam homo. Non ergo cibus ac potus per ſe, ſed impreſſio hominem obeſum aut macrum facit, gignitque bonam ac feracem terram, vt ſuam plenam menſuram adipiſcatur. Huic plenitudini ſi impreſſio ſubducatur, vernare nihil quicquam poteſt, ſed cibi potuſq; areſcunt & reſiccantur, & quod iam corpus erat, idipſum quoq; tabeſcit, cum acceſſum & augmentum non habeat.

Ariduræ cauſſa, & generatio.

Homo vt braſſica viget.

Cibi ſemina hominis.

Impreſſio facit obeſos macroſque.

Eſt enim corpus humanum ipſi terræ ſimile. Quæ terra Solem aut æſtatem habet, ea fertilis eſt: quæ hyemem, ſterilis. Sic quod æſtas ſuppeditauit, id conſumit hyems: donec rediuiuum ver, quod ab hyeme abſorptum eſt, vberius refundat. Eodem modo & hominem

Æstas & Hyems hominem vegetant absumũt.

ſua bruma tangit, quæ per ſe quidem ſterilis, inſuper incrementum heſternum depaſcitur. Et niſi æſtas ſequeretur, omnes homines vno modo tabeſcerent & conſumerentur. Interim quamprimum hyems abiit, ipſi ſuccedit æſtas: adeoque perpetua iſta viciſſitudine per hyemem corpus abſumitur, per æſtatem renouatur, vegetatur, & virentem vitam accipit.

Homo cœli potentiæ ſubiectus.

Iſta autem omnia a potentia & virtute cœli dimanant. Quas viciſſitudines omnes homo, quia Microcoſmus exſiſtit, omnino ſuſtinere cogitur. Ex terra enim eſt: vnde ex cœli gratia dependet. Hoc ſi ipſi æſtiualem impreſſionem ſubtrahit, tunc ſecundum molem ſuam mareſcit, imminuitur ac ad mortem ipſam deducitur. Ipſius enim hyems ſecuturę æſtatis ſpem ac indicium nullum dat. Succeſſura æſtate, hyems nondum diſparuit. Quem vero ſors huiuſmodi tangit, ei iam vita negatur, iſque tandem velut fœnum aut lignum areſcit ac conſumitur, hoc eſt, caro eius velut gramen ſiccatur, oſſaque ipſius cum ſuperinducta cute, velut detruncata arbor, exhauſto omni ſucco eneruantur, franguntur, cõcidunt.

PROCESSVS IN MORBVM.

Partes corporis Geometrice cenſenda Aridura quot generum.

Artus aridurum duplicem ſuſtinent Ex ſe, ex internis membris.

COeli impreſſio quælibet modo inuiſibili in hominem influit; in ipſo tamen poſtea cum viſibilis, tum tangibilis fit. Iam vero peculiaris eſſentia ac Natura cerebri eſt: alia & peculiaris cordis, & ſic deinceps. Quod ſecundum Geographiam & Coſmographiam, qua terræ ac regiones omnes diſtributæ ſunt, intelligendum eſt. Sicut ergo iam huic, iam illi regioni ſua pluuia deeſt: ſic ſua etiam pluuia huic illiue membro corporis denegata eſt. Vnde Phthiſis occupat vel partem vnam, vel plures: nec ſimul omnes. Sic & externi quatuor artus, bracchia ſcilicet & pedes, ſua quoque inter ſeſe primaria membra habent, internis tamen & ipſa ſubiecta: hoc eſt, ariduræ duæ ipſis accidere poſſunt. Sic ergo recenſentur ariduræ cordis, epatis, ſplenis, pulmonis, renum, &c. Sic aridurę carnis, tendinum, ſynouiæ, articulorum, neruorum, &c. aut vnica, eaq; vniuerſi corporis. Ex quibus colligite, dolores, ariduræ comites, pro membrorum diuerſo ſenſu, diuerſos incumbere. Nam mortificatio quælibet dolorem mouet: Synouiæ autem maximum & exquiſitiſſimum. Si vero Aridura vniuerſalis ſit, dolores nulli inſtant, ſed aridura lenis, pacata & ſine ſenſu eſt. Nam vnumquodvis membrum nutrimentum ſuum peculiare habet: & tamen id omnibus commune eſt. Hoc cuicunque membro ſubtrahat a cœlo, id tabe & cõſumtione tenuatur. Sol enim vnus in corpore eſt, qui iugiter & perpetuo exſiccat, & humiditatem conſumit. Dũ ergo Sol iſte continenter depaſcitur, in conſumti autẽ locum aliud nihil repo-

Synouia exquiſitiſſime dolet.

Aridura vniuerſalis indolens eſt.

reponitur, hoc est, si pluuia illuc non fertur: tunc necessario a vi solis ariditas inducitur, & hoc modo tabes sequitur. Nec n. suo Sole corpus caret: nec sua etiam pluuia & rore. In corpore ergo ea vtraque esse debent. Eorum alterutro deficiente, res probe non agitur, sed impendent morbi. Sol corporis fixus est & constans, nec occidit, sed iugiter & indesinenter operationi suæ vacat. Impressiones vero impediuntur quandoq;, vt vel maiores vel minores, tales vel aliæ iam sint. Et hæc scire Medicum fas est. Nam idem Astronomus esse debet. (Hic notate: si cœlum homini alicui influentiam quandam præcidit, vt inde in morbum coniiciatur: id non aliter ac per gladium fit. Gladium autem intelligi cœlestem.)

Corpus suum solem & pluuiam habet.

Sol fixus.

Impressiones variabiles.

CONTRARIA.

QVod vero a nonnullis prætenditur, huiusmodi ariduræ caussam esse oppilationem: id vanũ ac commentitium est. Etsi enim facta obstructio transitum intercluderet, ea autem interceptio siccitatem induceret; tamen ea aridura minime foret, sed tantum Ariditas tabesue ab obstructione caussata. Nam idem quoque similiter fieret, si per inflictum vulnus meatus interciperētur, & tabiem inueherent. Hæc enim omnia ariditates tantum sunt, nec ad ariduram referri debent: & capitulum suum proprium habent ea sub obstructione ac tabe vulneraria, nec hunc morbum vniuersalem seu primarium concernunt.

Aridura non est ab obstructione.

Sic pariter haud desunt, qui ipsos etiam corporis humores huius morbi caussas faciunt. Qui tamen hac opinione produnt tantum, se eos esse, qui omnis Astronomiæ & Microcosmicæ naturæ confœderationisque penitus ignari sint. Humiditas etenim suum corpus minime exsiccat, sed fouet & sustentat. In hoc autem morbo siccitas est, & humoris penuria, ex resiccatione & consumtione solis, quem in se operantem Microcosmus habet, genita. Sol enim corporis humiditatem absorbet, nec humiditas seipsam deuorat ac consumit. Sic ergo nec catarrhus a capite destillans huius morbi caussa esse potest. Ariduram enim is minime generat, sed tantum oppilationem. Nec enim hæc catarhro vis indita est, vt membrum arefacere possit: cum effectus iste Soli vnico, ceu Elemento ignis, asscribi debeat. Ita nec aridura a pulmonibus promanat. A pulmone enim nihil aliud procedere potest, quam quædam insalubritas, minime vero gentium Aridura. In hac ægritudine consumtio eodem modo fit, vt in febribus, aut morbo alio: quæ quidem tabes sunt, sed haudquaquam ariduræ.

Humores cur ariduræ caussa non sint.

Catarrhus ariduræ caussa non est.

Sol vnus ariduram facit.

Pulmo nõ est caussa ariduræ.

Sic etiam dici queat, ariduram esse inutilem consumtionem nutri-

menti membrorum. Quod verum esse, largiri eatenus possemus, quatenus morbus intelligatur esse Sol, & nutrimentum cœli impressio, non id, quod per os ingreditur. Illud enim semen est. Et sic Aridura nihil aliud, quam consumtio impressionis erit, a sole Microcosmi facta, sine caussarum aliarum concursu. Hoc enim modo respectuque idem morbus dici etiam Marasmus queat, prout caussa sumatur ac intelligatur. Hic enim per solares exsiccationes, consumuntur impressiones, quæ totum corpus sustentant: vnde optimo iure etiam *Radicales* & *Substantiales* vocantur. Sunt enim ipsius mensuræ radix & substantia.

Impressiones radicales quid.

SIGNA.

EX internis membris si aridura occupat cor: tunc lateris eiusdem tremor oboritur. Si pulmonē: tussim siccam mouet. Si cerebrum; Scotomiam concitat. Si epar, sitim infligit. Si renes, sitim simul & vrinæ mutationem inducit. Si splenem: compunctiones indit. Si fel: ardorem ac oppressionem inuehit. Si stomachum: grauitatem incutit. Si carnem: inanitates & cauitates molitur. Si ligamenta: contracturam generat. Si gluten: dolores acutos architectatur. Si sanguinem: gracilitatem affert. Si vero aridura vniuersalis sit, tunc lenta, leni, sensimque facta resiccatione membra simul & æqualiter omnia consumuntur.

PROGNOSTICA.

SI quando accidat, vt pulmonis tussis mitescat, stomachi autem operatio seu actio non impediatur: interim tamen vesicæ & vrinæ malitia augescat, multa sitis; famesque valida incumbat: hæc signa desperati mali sunt. Ista tamen, si se probe habeant, spes bona superest restitutionis. Huiusmodi signa multa à veteribus annotata sunt quidem: qui tamen interim morbos plures confuderunt, & in vno Ariduræ capitulo non substiterunt. Non ergo promiscue omnia ab ipsis summenda sunt. Hęc a nobis dicta satis sint. Morbus est talis, qui aliud nihil tradit, quam tabem & aridurам, factam a Sole placido, pro conditione regionis huic subditæ.

CVRA.

IN Cura huius hoc faciendum primo est, vt Soli Microcosmi humiditatis satis suppeditetur, vt semper ac iugiter habeat, in quod agat, quod consumat: hoc est, vt aliquo absumto, recens subinde refundatur. Iam vero cœlū cogi potest minime, vt humores ministret iugiter. Nec enim id hominis arbitrio ac voluntati subiectum est. Arti vero hoc priuilegium

Homo qui cœlum generare queat.

gium & potestas data est, vt homini ægrotanti cœlum aliud ingerere possit. Huc enim potissimum Arcana seruiunt. Arcanum enim est quasi potens cœlum, in manu ac arbitrio Medici positum. Hanc ob caussam cœlum primum hoc est superius deseritur, & inferius in Medici manu constitutum, producitur: vt, quod superius detraxit, inferius restituat. Videtis autem felici incremento gramen adeo fœcunde erumpere, vt a radicula exili prata omnia vestiantur. Eodem modo & nobis hoc casu locoque serenda aqua est, quæ in homine, sicut gramen in campis, augescat & diffundatur, ipsumque adeo cœlum in manu nostra ponatur. Hoc enim Arcanum vnicum est, quod ariduram tollit, cœlumque illud, quod rorem & pluuiam fundit, in Medicina conditum est. Et hæc vobis a proposito aliena videri non debent. Si enim videtis præstari, vt caro nascatur & augescat: eadem opera hoc quoque fieri posse censebitis. Vtraque enim ista vnius cœli sunt. Id, ex quo aqua producitur, id inquam semen, est *Margarita*. Copiosum enim in fœminis lac gignit, si id deficiat. Et hoc in loco cœlum in manu Medici versatur. Sic eædem pluuiam etiam & rorem instillant aridis membris, vbicunque lateant, nec secus ac cœlum supernum impressionem ac influentiam partibus ingenerat. Hac ergo ratione, quod cœlum non largitur, poscente re & vsu corporis per artem serendum est. Nam & ipse Medicus olympo non minus creatus est. Et Medicus is est, qui cœlum in manu ac potestate sua habet, cuiusque Arcana stellæ sunt.

Arcanum est cœlum Medici.

** Inf fol. in ad iti-onibus.*

Arcanum in aridura quale.

Margarita est semen humiditatis.

Margarita lac gignunt fœminis.

Medicus cœlum: arcana, eius stellæ.

In hac inferioris cœli impressione, si Margaritæ serantur, ipsarum ros & pluuia ascendat surgatque, Sol Microcosmi inde mirifice exhilaratur. Dicam ergo iam deinceps, qui faciendum sit, vt sol, cuius gratia cōditus est ad longæuitatem tuendam, quod consumat, subinde inueniat. Resoluendæ sunt Margaritæ in Liquorem, qui Elixir est alias, in corpore autem fermentum. Ad hoc fermentum quæ requiruntur alia, ea corpus ipsum suppeditat. Sicut semen, est fermentum, & terra eius Elixir: sed vtraque tum effectus, tum Arcanum.

Margaritarū præparatio.

Huius iam porro dosis noscenda est, ex seminandi more & tempore. Suam enim sementem ver habet: suam itidem autumnus. Sic bis etiam ac dupliciter hic seminandum est, tempore æstatis, & tempore hyemis: hoc est, in ipso homine cum Sole Oriente & eodem Occidente, quantum impressio requirit, ministrãdum est. Id autem experientia docet, qua pollere debet Medicus. Ideo plura de ea hic non adumbramus, vtpote ei, qui nomen habet, iam ante cognita.

Marg. dosis & tempus.

DE CLARATIO.

Febres quales, cum aridura.

CVm aridura febres etiam concurrunt inæquali tempore: quarum hæ caussæ sunt. Si impressio frigida incidit, cum septentrionalibus & Zephyralibus pluuiis: tunc eæ pluuiæ si in corpore incalescunt, sursum euaporant, nec manent, ac fixæ perstant, aut cum corpore quicquã permiscentur. Ipsarum ergo decubitus, paroxysmus est frigoris, recessus autem, est paroxysmus caloris. Pluuiæ hæ contrariæ sunt, nec sub solem hũc pertinent. Ideo istæ nec omnibus accidunt, nec tempore constituto. Tempus autem istorum paroxysmorum, solis Medicis, qui Astronomi sunt, cognitum est.

Exsiccatione autem fiente, pulmo inarescit, ac inde dorsi & lumborum dolores incumbunt. Quicquid enim exsiccatur, dolet. Hæc dum ita fiunt, homo in sphæram Saturni incidit, cœlumq; suum pristinum amittit, ac ascendentem & constellationem suam simul cum illo, viuit in Saturno, qui complexionem & naturam ipsi exuit, gaudetque, quod illum penitus exhausit, ducitque eum illuc, vbi Sol ardentissimus flagrat, vt instar carnis tostæ euadat. Tandem autem si Sol cubitum recessit, Saturnus eundem congelat & refrigerat, & malitiam in ipso omnem complet. Homo enim tum temporis imbecillis, & a cœli ceterorumq; benigniorum Planetarum & constellationum auxilio nudus relictus est.

Cœlum inferius superiore beneuolentius.

Hanc autem aliquot malitiosarum stellarum, homini aduersantium iniuriam Deus præuidens, ad declinandam eam cœlum aliud condidit, dum scilicet Medicum & Medicinam ex terra produxit, constituitque, vt cœlum superius terram foueret adiutaretque, quo inferius cœlum fœcundius pernasci posset. Nam, si cœlum inferius nos non fulciret, quis vnquam a cœlo superno tutus & erectus staret? Sic ergo cœlum inferius fauens & beneuolum est, quod sapiens vir nullus aspernabitur.

DE ICTERITIIS SEV MORBIS TINCTVRÆ.

Colorum [illegible]bum qua species.

NOmina tinctorum morborum varia sunt. Enumerant enim Icteritiam citrinam, Icteritiam atram, & nescio quæ alia plura. Hæc vero vt accuratius disputentur, opus minime est. Satis fuerit, si morbi ipsi notentur & intelligantur, qui nascuntur ex hominis coloribus, nimirum *Croceo*, viridi, rubro, nigro, Lazurio albo, & similibus. Huiusmodi colorum quidam si morbum parit, is tinctus seu tincturæ vocari solet.

QVID

QVID.

QVi vero hic morbus generetur, ita, vt color alius, quam qui a natura inest, inducatur: scitote, colores corporis naturales ac genuinos esse album & roseum seu purpureum. Hi natiui sunt, & dicuntur colores aerei, vel quod ab aere non mutentur; vel quod a Sole imprimantur, vt fuscus, qui Æthiopibus inest. Si qui colores alii corporis prodantur, ab his diuersi, ii morbum indicant ibi latere, vbi conspicui sunt. Ita vel oculi crystallinum suum colorem amiserunt, aut diaphanum ipsorum obscuratum est, aut dentes vnguesque non albicant, aut os non rubet &c. Eadem colorum ratio etiam in internis est membris, veluti carne & sanguine, medulla, omnibus partibus, quæ natiuum ac viuidum suum colorem perdunt: de quibus morbis, pluribus disserendum videtur. Quin & mors ipsa colores alios inducit, vt liuidos, velut ab effuso sanguine, quales in cadaueribus notantur, vi & vehementia mortis concitati. Sed horum consideratio ad Medicum non spectat: cum ad ipsius institutionem nihil faciant. Nam instantem quidem & iam inceptam sanitatis destructionem testantur: sed qualitatem morbi non indicant, quod deinceps suo loco fiet.

Colores Microcosmi natiui qui.

Colores alieni morbos indicant partium.

Mors colores mutat

CAVSSA.

SEorsim ergo de colorum generatione hic disserendum est. Nullus enim in corpore color est, qui foras erumpat, sed colores sunt spirituales. Spiritualis color est, quando color fit alius, quam fuit. Sic si duo spiritus conueniunt, tunc discolorant suum corpus. Color enim spiritus est. Ideo duo colores confusi colorem alium producunt. Hinc morbus fit tinctus. Iam vero Lazurius color ex cerebro & sanguine oritur: croceus autem ac ruber ex sanguine: niger & purpureus ex sanguine & carne: albus, ex omnibus: viridis, ex membris principalibus. Quanquam autem hi colores per se visibiles non sint: visibiles tamen fiunt per suam transmutationem. Ipsa vero mineralia approbe docent, quid fit id, quod in ipsis minime videmus, hoc est, quid in ipsis absconditum lateat. Sic enim itidem & in homine comparatum est. Sicut autem artifex miracula ea foris contuetur; ita Medicus quoque eadem intus perspicari debet in corpore. Si quid ergo eiusmodi corpori accidit: tunc eius morbus est. Nec enim id mutari, sed fixum manere debet. Si autem mutatur, seipsum ad passionem disponit.

Color est spiritualis non corporeus.

Colores duo tertiũ producũt.

Colores qui a quibus partibus fiant.

Colores inuisibiles transmutatione visibiles fiunt.

Color mutatus morbi index.

Fit autem, vt morbus vel latius vel angustius diffundatur, nimirum pro ratione suæ Anatomiæ. Ac vbi conspicitur, ibi sedes & locus ipsius est.

Et vbi corpus eius est, ibi illius domus est. Nec enim hospitem, verum inquilinum se facit, ac in domo propria se effert ac conspiciendũ dat. Quia vero color geminus non est, ideo putatur hospes esse, & aliunde accedere. Quanquam talis esse putetur ab iis tantum, qui colores non internouerunt, eodem loco spiritualiter reconditos ac latentes. Ideoque comprimis consideranda est transmutatio, quomodo in domo sua propria colorem peregrinum tingat, h. e. inuisibile & abditum visibile faciat.

Transmutatio tingit colores vbius.

PROCESSVS.

Fiendi ratio hæc est. Videtis nimirum, Gallam & vitriolum nigrorem gignere videtis itidem, atramentum & cachimiã viriditatem producere. Et horum exempla infinita sunt. Hi enim colores occulti & latentes sunt, qui per compositionem prodeunt. Tales similiter etiam homini insunt. Iam vero cœlum ipsum loco hominis est. Id compositiones illas, ex quibus transmutatio emergit, parat. Cœlum vero ita operatur: Vulcanium nempe ignem planetis & stellis corporeis immittit, vt hic in illas agat ac operetur. Operatione incepta, ignis iste, quoscunque colores in loco eo latentes inuenit, producit ac ꝓiicit. Et sicut Vulcanus plumbum candefacit: sic hic quoque ipse Saturnus primo candorem producit, postea flauedinem seu croceitatem addit eodem loco. Sic cum Luna Lazurium propellit, nisi transeat. Si autem transit, albedo fit. Interim haud falsum est, quod omnes corporales stellæ in albedinem propensæ sint, & ex hac in flauedinem vergant. Ideo flauedo potissima est in oculorum conspectu. Similiter & viriditas. Venus enim partem maximam carnis occupat, q̃ vitriolare solet. Sic cũ ea Luna quoq; Iupiter. Ceteræ corporis stellæ multo fixiores sunt, vt a Vulcano tã promte superari nõ possint.

Cœlum colores in homine educit, & e qui.):(Inf fol. in Additionibus. Color albus frequentior & prior, post flauq.

Hac ergo ratione cœlum ipsum tinctoris vicem gerit, ipsamq; tincturam propellit, & eam in operationem elementorum ponit, ac nouum in corpus colorem indit, imprimitq;, qui tamen alienus aut peregrinus minime est. Hoc inquam pacto cœlum tinctor dicitur, a tinctura, quod scilicet ab igne ad opus tincturæ compellatur. De his qui plura sciturit, is Philosophiam colorum naturalium, quos Vulcanus manifestat, addiscat. Nam in re vnaqualibet colores vniuersi insunt, velut & perspicuitas, diaphanitas, tenebrositas, & substantia media.

Cœlum tinctor.

Colores omnes in omni re &c

CONTRARIA.

Possit autem a nonnemine nobis obiici, quod morbi tincti ex ipsis corporibus, in quibus inhærent, oriantur, & in locis, quibus conspiciuntur, peregrini & aduenæ sint. Vt, pro exemplo: Quia flauedo præ aliis frequens

** Inf. fol. in Additionibus.*

frequens & conſpicua eſt, cogitari poſſet, quod illa a felle ſeu cholera induceretur: cum ſimile ſemper de ſuo ſimili teſtetur. Qui vero iſtiuſmodi ſtatuunt, hi improui id ſimul non recordantur, quod cholera nunquam ita ſubtilis ſit, vt latius exundare ac diffundi, quam in ſtomachum & inteſtina ſola poſſit. Nec enim quiſquam vſpiam eſt, qui eam vlterius & diſtantius proiicere aut expellere poſſit. Quod ſi vero porro inſtent: choleram eam ex ſtomacho & inteſtinis aut aliunde in omnes partes effluere poſſe: His reſpondemus: aliud eſſe dicere, aliud probare. Nam ad hoc nobis reſpiciendum eſt ante omnia. Hoc interim verum eſt de icteritiis omnibus, quæ in corpore & partibus ſunt, quod naturę ea conſuetudo ſit, vt vnumquodlibet aduerſum a partibus ad ſtomachum velut emunctorium quoddã expellat & deponat, vt ꝑ hunc vlterius e corpore exturbetur. Hac enim de cauſſa purgandi conſuetudo inoleuit. Quia vero ſtomachus eo oneratur, ideo ex ſtomacho aliorſum idem non egreditur ſicut ingreſſum eſt, verum per ſedem tandem euacuatur.

Ict. citrinum non a bile: & cur.

Bilis ob craſſitiem ſtomachũ & inteſtina non tranſgreditur.

Stomachus primum receptaculũ omnium malorum

Amaritudo vero non in ſola cholera eſt. Nam ipſa quoque Valcani præparatio amaritudinem facit, velut & dulcedinem, & ſaporum differentias reliquas. Guſtus ergo, colorq; & ſtomachus non de bile teſtantur, ſed contra eam. Præterea, ſi cholera in oculos & membra externa alia penetrare poſſet, tum partium illarum vita periclitaretur. Nec enim cholera creſcit, nec pondus eius decreſcit: itaq; vt membrum principale pati non poteſt. Quid n. a corde præcidi poteſt? Nihil. Sic nec quicquam etiam a cholera, aut epate, aut cerebro. Succus enim fellis, corpus eſt, non humor. Si os fixum corpus eſt, & corpus caro: quanto interuallo hæc duo inuicem diſtant? Ita pariter etiam fel, & cerebrum, renes & veſica. Vnum durum eſt, alterum molle, vnum ſiccum, alterum liquidum. Hoc modo Microcoſmus conſtitutus eſt.

Vulcanus differentias ſaporũ omnes facit.

Fel corpus eſt non humor.

Poſſet etiam hic quæri: Cum morbi tincti triplices ſint, citrinus, viridis & niger, adeoq; de duobus primis ſatis iam dictum ſit, quid tandem de nigro ſtatuendum videatur? vnum nempe hoc, quod Vulcanus tranſuerberarit, & Athanar Microcoſmicũ nimiopere accenderit, & vltra debitam ignis moderationem operatus ſit, flauumq; ac viride exuſſerit, verumq; ordinem minime tenuerit. Porro autem non tres ſaltem colores, ſed omnes hic ſimiliter ponendi erant. Veteres a. his plures non cognouerunt, quia, quod ſcripta eorum teſtãtur, eximiæ illius rerũ occultarum Philoſophiæ plane ignari fuerunt. Nec n. abſurdum videri debet, colores quoque poni aureos, croceos, cum differentiis plurimis. Hæ n. omnes in præparatione ſitæ ſunt. Prout n. artifex, qui cœlum adducit, doctus & peritus eſt, ita colores etiam producuntur diaphani, perſpicui, tenebroſi,

Morbi tincti triplices.

Morbi tincti nigri vnde.

Morbi tincti plures tribus.

plures vel pauciores. Hæc enim omnia ab ipſo opifice dependent: in cuius manibus quærendæ cauſſæ ſunt.

Quare ad propoſitum declarationem. SIGNA.

ç ʒ Paulo infra fol.

Vrina quorum tinctorũ morborũ index. Med. Aſtronom9 qualis.

VRina non quemlibet morbum tinctum indicat: ſed ii ſaltem, qui in exitu vrinæ hærent, coloris ſui proprietate produntur, velut & ampullis, & ſpuma, & ſimilibus aliis. Quę ſigna certa & bona ſunt, illud, quod ibi morbus eſt, digeri & maturari. Qui Aſtronomiæ peritus eſt Medicus, is ex ſignis cœleſtibus Microcoſmi morbos cognoſcere poteſt. Frequenter enim accidit, vt cœlum immittat Vulcanum planetis ac ſtellis integri climatis regioniſue, aut prouinciæ, aut ciuitatis. Vnde fit, vt plurima ſimul ac certiſſima ſigna ex Aſtronomia depromantur, quorum plenum decet eſſe Medicum. Vomitus autem, ac compreſſio cordis, reſpiratio difficilis, & ſimilia, quæ cum tinctis morbis aut incipientibus aut iam præſentibus coincidunt, vera ſigna non ſunt. Nam poſt eos factos etiam proueniunt, quod colores oculorum indicant. Sed & cum his ſequentia quoque concurrunt: nam ab ardore eorum ſtomachus infirmatur. Sic ergo infirmitas corporis, calor, frigus, excrementorũ alteratio, paroxyſmi quidem & operationes ſunt, ex incenſione & conflagratione prouenientes: ipſis tamen ſignis minime annumerantur, ſed multitudinem ſaltem ac abundantiam præſentis morbi teſtantur. Huc etiam pertinent punctiones laterum, ſitis, deſtructio appetitus, & ſimilia. Quæ cum morbum minime gignant, ſed a morbo gignantur ipſa, ideo pro ſignis ea non admitto. Nam morbi proprietas talis eſt, cum iſtiuſmodi accidentibus eſt, prout loci, in quo ſubſiſtit, natura ſe habet. Tum & morbus idem, iam iſta, iam alia, plane contraria ſigna dare poteſt: veluti, ſi iam fluxum, iam obſtructionem concitet, iam vaneſcat, iam confertim iterum irruat, iam tardus, iam celer, iam acutus, iam chronicus exſiſtat. Hæc enim omnia a Vulcano fiunt, prout is operatur modo in natura ſtyptica, modo in laxatiua, modo in materia humida, modo in ſicca. Quæ differo ad libellum proprium, vbi plenius explicantur. Tum & hæc ſigna omnia præcipue indicant Vulcanum, ſtrenue ac duriter operantem. Locus autem doloris & oculorum aſpectus, huius operationis ſedem indicat. Stomachus teſtatur, a remotis naturam pellere in ventrem, vt inde materia in inteſtina, & tandem per monoculum foras expellatur.

CVRA.

CVRA.

CVm ergo cœlum harum rerum caussa sit per Elementum ignis, & huic morbo suum Vulcanum occultum in Microcosmo gignat: quid Theorica hæc nobis conducit, nisi ad hoc, vt medicinam debitam & conuenientem ostendat: nempe, quod sicut aqua ignem exstinguit, talem omnino quoque curam esse oporteat? Si enim exstinctio fit, operatio cessat. Iam a. corporis nihil perit, sed tantum coloris. Hi n. eluuntur, velut maculæ ex panno. Cumq; ars sit quædam, quæ colores, ceu rubrum, croceum, nigrum &c. ex panno tincto, exstergere & eluere possit: sic hic quoque artis est, idoneis medicinis hos partium colores exstergere & emundare. Sic ergo prima cura est, exstinguere. Altera, abluere. Secundum hæc duo practicam constituam, prout in arcanis suis continetur. Quanquam a. quæ simul purgant, mala non sint: alterum tamen melius est & potentius, nisi fors euenerit, vt omnis materia in stomachum confluxerit. Ita n. si stomachus deiectus, ad expulsionem non insurgeret, purgatione debita is adiuuari debet: quam deinceps etiam describemus.

]: [Infr. fol. in additionib.

Tinctoriæ morborũ cura duplex.

Aqua autem, quę hunc Vulcanum exstinguit, *Tinea scatura* est. Quæ licet corpus sit, non liquidum: tamen & ventus ignem efflando exstinguit, & fumus eundem suffocat, aut strangulat priuatio ac interceptio aeris. Hoc autem arcanum tam arduũ est, vt minima eius moles, vis maximæ sit. Fieri tamen etiam hoc potest, vt quod exstinguit, interdum etiam abluat, si res nondum ad gradus conflagrauit. Si secus autem sit, & ignis gradatus fuerit, tunc abluendum est.

Tinea scaturæ quid & cuius vis.

Absolutio fit, si [...] eo loco detur. Colores enim vniuersos attrahit, & corpus ipsum ne tãtillum quidem attingit. Et hæc dos naturæ insignis est, quam Deus in cœlo medico elargitus est, quod nimirum medicina in corpore latentem tincturam extrahat, non secus ac magnes ferrum. Iam hoc si fit, omne in stomacho situm est. Stomacho autem sua operatio est, vt id expellat. Is autem si fors restes ac contumax sit: adhibẽda ipsi, vt instigetur, ferula est. Hæc est præcipitatum ex Mercurio non resoluto, pro sufficientia administratum, sicut scire doctoris est.

DECLARATIO.

MEdico dignum est & conueniens, vt ex natura ipsa loquatur, quæ didicit. Iam vero externus mundus figura hominis est. Non figura a. corporis, sed ipsius hominis. Quicquid ergo in natura extra hominem fit: id documento est, idem in homine ipso quoq; fieri: velut somnium,

ç5 Supra fol. 26.

Mundus figura hominis.

quod præludia exhibet, non rem ipsam: & tamen res ita fit. Istiusmodi ergo declarant, cœlum in sua potentia constitutum. Cœlum enim est, quod, vt diximus, tot tantaque miracula intus in homine operatur. Sicut enim cœlum ex inuisibili terra tot colores extrudit, in ipsa terra inuisibiles: sic ii vniuersi quoque in homine insunt, omnisque ea operatio solius Vulcani est. In homine ii sunt inuisibiles; in terra autem visibiles. Ideo homo quoque mundus abditus est, quia in ipso, quæ visibilia sunt, inuisibiliter inexsistunt: quæ si visibilia fiunt, morbi sunt, non sanitates. Idem enim est Microcosmus, non mundus. Quapropter est opus, vt ipsa quoque cura pro eo instituatur, sicut externi mundi figuræ ostendunt. Nam vt Saxoniam Arabia, aut Portugallia Carynthiam inficiat, fieri non potest: hoc est, Fel oculis nocere minime potest, nec nasus pedibus, hoc est, occasus orientem non tangit. Sic etiam Galaxa lactea Granatensium Lituanicis nihil incommodat, vt nec Lituanorum Granatensibus, & tamẽ Galaxa eadem est. Ideo opus est, vt exstinguatur, & abluatur, & elotæ sordes, sicut dictum est, educantur.

Cœlum mirus opifex.

Fel oculos non lædit, vt nec nasus pedem.

DE COLICA.

CVm sententiæ de colica variæ diuersæque circumferantur: hinc fit, vt multa quoque & mira nomina eidem indantur, vt sunt: Torsiones, Tormina, Colica, Matrix, Matricis suffocatio &c. Et tamen morbus vnus idemque est, ex origine vna, eademque simili enatus. Vnico ergo ipsum nomine, scilicet colicæ designari satis est, dum ceteræ appellationes exsolescant.

QVID.

COlica ergo est, quod dolor ac tormentum in ventre oboritur, cum contractione eius, & excrementorũ suppressione, signisq; aliis multis, ratione stomachi & membrorum ceterorum fientibus. Et tandem, si remittere videtur colica, diarrhœæ vehementes & vomitiones molestæ incidunt: postea malum transit in membra artusque, in quibus hærens manus pedesque contrahit plus minusue, prout morbus magnus & materia copiosa fuerit. Porro cum vi quadam sese diffundit, & vel acuta vel chronica euadit, prout generationis eius natura est. Tandem sequitur consumtio corporis, mutatio vocis, & totius substantiæ imminutio,

CAVSSA.

CAVSSA.

QVid vero tandem hoc esse dicam, quod Physici de caussis colicæ multa nugentur, cum tamen ipsius Physicæ fundamentum nullum habeant? Generatio enim colicæ est eadem, quæ ventorum, cum æstate tū hyeme spirantium, quorum vnus a septentrione, alter a meridie, tertius ab oriente, quartus ab occidente perflat. Hi si geniti sunt, orbem vniuersum transeunt, dum iterum consumantur. Ventorum autem istorum generatio in locis quatuor fit mundi; æqualiter distributis, & ventis suis collateralibus stipatis. Eadem ratione & homo diuidendus est, velut in quatuor sui orbis partes, ex quibus venti prodeant. Id sin minus fiat, Medicus, vndenam colica oriatur, scire nunquam poterit.

Colicæ generatio eadē quæ ventorū.
Ventorū duo genera ortusq;
Hominis & mundi scita comparatio.

Iam vero cœlum est orbis omnium Elementorum & stellarum, quas complectitur. Eandem rationem cutis quoque in homine habet. Et sicut in orbe cœlesti quatuor Elementa cum suis corporibus consistunt: ita pariter etiam in homine. Præterea autem, vbi suam sedem Elementa habent, ibidem cauitas quædam ac inanitas relinquitur, in qua homo stat, ambulat, habitat. Id vacuum similiter etiam in homine sciendum est. Nam in eo, id est, in cōcauo, in quo chaos situm est, morbus iste fouetur. Iam vero duo corpora simul in vna essentia subsistere non possunt: ob id, chaos corpus non est, nec locum complet, sed cedit alii, & tamen locum inanem nunquā relinquit. Porro, vt mundani venti suum egressum, motum, denique consumtionem habent: sic itidem & humani. Iam vero in homine, quam mundo, plura consideranda veniunt. In ipso enim obstructiones interdum contingunt, quibus eruptio egressusque ventorum impeditur. Et hoc demum colicæ principium, hæc caussa est. Sine ventis n. nemo est: sine obstructionibus plurimi. Quas qui patiuntur, vt permeare ac transpirare ventus non possit, hi colicis torminibus molestantur. Sic ergo in intestinis propter instrumētorum aptitudinem turbines visibiliter fiunt, qui exterius etiā, at ꝑ instrumenta inuisibilia, in rotatū aguntur.

Chaos quid & cuius natura.
Obstructiones caussa colicæ.

Iam a. deinceps de ventis 4. secundum orbis distributionem, cum suis collateralib. qui tamen efficaciā insignem non habent, dicemus, quo nempe pacto iidem quoque eodem numero oriantur, & ex quibus locis spirent. Oriens ergo est in fine stomachi, vbi is exoneratur: & ventus eius Eurus est, qui ad Monoculum trāspirat extra colon. Vnde veteres etiam hunc ventum colicam vocarunt, quanquam sensu alio. Qui a. in ipso stomacho venti spirant, hi similes sunt illis, qui in mari aut terra flant &c. Nā sicut per multas orbis partes venti feruntur, & iam hic, iam illic obuia deiiciunt & quatiunt: sic idem in ventre quoque fit, in quo multa perflan-

Oriens, corporis extremitas stomachi.

tur & concutiuntur, q̃ huc ad colicam non pertinent. Qui v. intestina huc quoque referunt, ceu corpus Elementale, & hinc concludunt, in ventre nihil vacui esse: his respondemus, intestina quid velut superfluum esse, quo magnus mundus careat, ideo, quia non similiter vt homo edit. Homini vero quia edendum erat, ideo intestinis ipsis quoque opus habebat, quibus bono iure maior mundus destituitur. Et hæc scire multo certius & accuratius debet Medicus, quam quæ Philosophia ipsorum tradit.

Occidens est Monoculum. Occasus ꝓdit ex partibus ac regionibus Monoculi, ascendit ad colon, & terminatur iuxta stomachi fundũ, vbi consumitur. Sicut n. superior ventus in monoculo consumitur: ita inferior, zephyrꝰ, in colo. Et hinc suscitantur eructationes, singultus, & similia alia. *Boreas est dorsum.* Boreas a. emergit in media regione spinæ dorsi, & versus ventrem extenditur. *Auster est vmbilicꝰ.* In Boreæ opposito, iuxta vmbilicum auster surgit, ad dorsum in partes boreæ progrediens. Hac ex dispositione etiam sequitur, quod remedia nonulla colicam curent, si vmbilicus inungatur: quædã si dorsum illinatur: quædã si sedes moueant: nõnullæ si vomitũ irritent. Nec n. hæ colicæ curantur alio modo, quam ꝙ ventis suus exitus ꝓcuretur conueniens. Nec n. Eurus per stomachum, nec Zephyrus per secessum, nec Auster Boreasue per duo dicta emunctoria euacuari, ac educi possunt: sed requirunt, vt consumantur, velut ellychnium, sine facto corpore. De colicis n. hoc notandum est, ꝙ corpus non habeant, sed merus ventus sint. Corpora ergo quęrere non debemus, q̃ per medicamenta expellamus, dicam vsq; hoc vel illud id esse, quod colicam mouerit. Ventus enim inuisibilis licet, at palpabilis, corpus tamen non habet. Ita ergo constituta esse medicina debet, vt non corpora, hoc est, stercora & alia similia expellat. *Colicæ cardinales 4.* Nec enim ea vera colicæ cura est. Hoc ergo modo 4. colicæ cardinales cum suis collateralibus generantur. *Colica & Iliaca vnus morbus.* Colica enim & Iliaca ventus vnus sunt, nisi quod alter lateralis sit: ex quibus tamen ipsi veteres duos diuersos morbos, a diuersis caussis genitos, fecerunt: quod cum veritate ipsa minime conuenit. Omnium enim vna origo, vna caussa est: nec inter se, nisi natura hac differunt, quod alius frigidus, alius calidus, vnus humidus, alter siccus sit. Et secundum hanc quidem naturam ac conditionem ipsi quoque dolores aliter atque aliter apparent, quam ex se sunt. De quibus lege Philosophiam huius generationis.

Corpus ex 3. constat. Veruntamen vt rem omnem penitissime, ac quasi in vna sũma percognitam teneatis, recordari vos velim, corpus ex tribus omnino rebus constare, ex Mercurio, sulphure & sale. Ad quæ consequitur: si venti hi oriũtur, velut Auster & Zephyrꝰ, resolui sal in corporis ea regione, in qua continetur. Resolutio autẽ salis est separatio corporis, ita, vt hæc illa pars suum

suum de se sal det promatq;, quod deinde ita resoluatur. Iam autem corpus hoc caussa non est, sed ideo separatur a corpore in excrementum & egestum. Id si vident illi, colicam esse sibi persuadent, quod falsum est. Caussam enim in istud corporis stercus conferunt, putantque, eiecto stercore colicam subductam & mitigatã esse, non interim cogitantes, id merum excremento, & haudquaq̃ ipsam caussam exsistere. Quanq̃, sicut sal resolutum in corpore acre & erodens non aliter mordet, ac sal vulneri iniectũ: sic idem similiter ẽt in intestinis euenit. Hęc vero affectio colica minime est, sed torsio a sale. Et qui a sale hoc pacto affligitur, huic admodũ vtiles purgationes obueniunt, cõprimis si caussa venti ante remota sit.

Colica caussa excrementa non sunt.

Medico vero non ipsa excrementa inquirenda sunt, sed ventorum caussa primum indagãda est. Qua consumta, si torsio a sale, postea supersit, debitis medicinis ea tollenda est.

Ceterum, vt longius de ventorum caussis loquamur, scito, hoc loco de Meteoricis generationibus ita statui debere, quod, sicut ex stellis Borealibus. Septentrio oritur, ita ex Euro similiter Eurus. Eodem plane modo, nec aliter, in ipso quoque homine rationes inquire ac tene. Quas enim caussas in ventorum externorum generatione videtis, easdem ęstimate etiam in internis secundum numerũ, multitudinem, fortitudinẽ, acutam vel chronicam naturam, vt colicæ, vel maiores, vel minores sint, prout venti suo tempore generantur, & in corporis regiones incumbũt. Illi enim, quamprimum generantur, corpus Elementale inuadunt, idque vel refrigerant, vbi colica adest: vel humectant, & colica oritur: vel exsiccant, & colica corripit: vel inflammant, & colica iterum sua sequitur. Sicut n. terra nimium humectatur, resiccatur, refrigeratur, & calefit: ita ẽt corpus. Insuper, quia corpus sensu præditum est, ideo doloribus eius certa medicina creata & præstituta est. Ideo tria accidentia, h.e. triplices morbi per colicã apparent. Morbus vnus est, quãdo venti per sese furiũt & tumultuantur intus, velut in motu terræ aut cauernis profundis, dum nimirum consumi non possunt. A qua cõmotione, cum corpus humanũ sensile admodum sit, ei certi dolores infliguntur. Morbus alter fit, quando partes Elementales nimium humidæ, madidæ, siccæ vel aridæ euadũt. Ea enim alteratio tres istas res, ex quibus homo constitutus est, attingit. Interim partes sensu præditæ dolore vacare minime possunt. Tertius oritur, quando resoluitur sal, & nonnihil etiam de sulphure. Hæc enim cum acria & mordacia sint, citra dolorem inesse nequeunt. Sic ergo tres doloris modi sunt: ita triplex iis quoque medicina debetur, quoties colica in exaltationem procedit aut processit. Hi autem dolores vniuersim omnes tormina vel colicæ nominantur. Ea enim corporis, vbi cauum

Colica triplex modus.

Dolor affect. partium sentientium.

Partibus cauis dolor, singularis inest.

& inane est, ratio ac natura est, vt doloribus torminosis infestetur, qui se haud quaquam prodant, sicut faciunt, qui in aliis non cauis partibus affligunt. Hoc ergo singulare genus dolorum vni loci naturæ & conditioni imputandum est.

PROCESSVS.

Homo ex Elementis suis caducus.

CVm homo morti subiectus sit, ac vita eius breuis, fluxaque vix ad paucos annos excurrat: certa ratione colligi potest, hanc æui breuitatem ex firmamenti ac Elementorum ipsius fragilitate, externarum rerū incurrentium vim ac iniuriam nimis promte admittente, omnino dependere. Hoc enim ni ita esset, vna certe cum mundo ipso vigeret, annumque Platonis, qui simul cum Sole, Lunaque ac Elementis vniuersis demum finem accipiet, infinitis seculis felix viueret. Iam vero cum ipsius caduca ac fluxa sors nimis certa sit: colicæ caussa a vobis duplex hic notanda videtur. Prima est, quod venti eo seipsos ingerant, & colicam concitent, qua ratione venti externi quoque, vt Boreas, Zephyrus, Auster, Eurus proprio motu suo incumbunt, nobis ad eos ciendos nihil quicquā conferentibus. Altera est, quando nosmetipsi ventos eos prolectamus, vt vel inuiti incumbant, nostra scilicet voluntate aut arbitrio acciti. Et de hisce duobus modis iam dicendum est. Quando ergo venti hi suo motu ac sponte ingruunt, sui impulsus non hunc finem habent, vt nobis vsui & commodo sint, sed vt corpus nostrum confringant & destruant. Nobis enim istud ferēdum omnino est, qui morti subiacemus. Ea quoquo modo insultet, admittenda est. Hoc modo, quæcunque etiam pro nobis faciunt, tandem aduersaria fiunt. Ideo data nobis Medicina est, vt ista talia cognoscantur. Isti vero venti, qua ratione, quoque modo per seipsos adueniant, indagandum Medicinæ Astronomicæ relinquo, velut & Meteoricæ, quæ huiusmodi impressionum principia & caussas inquirūt, docentq; hoc loco fusius non asserendas. Plus enim hæc quæstio Philosophica quam Medica exsistit. Porro pro horum notitia firmanda scitote, quod frigus & humiditas generationis ventorum nos corripientiū caussæ sint. Frigus enim ac humiditas in locis & cardinibus ventorum, in illis quandam quasi intumescentiam suscitant. Hac turgescente, instar ventorum naturalium in ventre hominis illi perflant & concitantur, sursumque ac deorsum impetū faciunt: dumque fragilis & caduci corporis poros inuadunt, incitatu suo ipsius substantiam resoluunt: vnde dolores triplices corpori imprimuntur. Porro autem alia quoque ventorum concitatio est a cibis & potibus. His enim si intempera[...]ius vtimur, ac copiā eorum inmoderatam ingurgitamus, tunc corporis regionem, in qua venti

Colica caussa duplex. *1.* *2* *Caussa prima explicatur.* *Ventorū caussa frigiditas & humiditas.* *Caussa secūda explicatur.*

venti iacent, nimiopere humectamus. Hinc ergo venti ſurgunt ocyus, & cum ſuis paroxyſmis violenter irruunt. Sed & ira ventorum ſimilium genitrix eſt. Illa enim incandeſcente, vniuerſum corpus intremiſcit, & ſedes ſpirituum incorporeorum quatitur ac diſiicitur, hique in locum extraneum excutiuntur, vbi tandem a calore, quem ira æſtuans ſuſcitauit, nimiopere exhauriuntur & reſiccantur. Ibi ergo venti ex ſe ſicci omnium maxime exſiccantur, humidiores autem, vt Zephyrus & Auſter, ſicciores æquo & ipſi euadunt, Auſter ac Eurus nimũ calefiunt, Septentrio deniq; & Zephyrus in ſua frigiditate nimis langueſcunt. His ergo intemperantiis omnibus dolores ac morbos, vt diximus, accerſunt.

Ira colica genitrix.

Vt Eurus & Septentrio.

Eſt autem in vento natura adeo ſubtilis, vt quoties is corpus in reſolutionem agit, ipſe ſpiritus quoque ſalis in ventum abeat, atque ita duo ſpiritus res vna fiant, ſicut ex duobus coloribus in aquam proiectis, vnus color emergit. Poſtea, ſi pori recti ſeu conuenientes non patent, aut ventus in principio non ſiſtitur, tunc is ſubtilitate ſua poros quoquouerſum omnes penetrando & perrumpendo ad artus extremos vſq; erumpit, ac concauitates omnes articulorum, iuncturarumque peruagans, ſedem ſibi in illis molitur. Cumq; ſocium ſecum ac comitem ſpiritum ſalis adduxerit, dolores illic parit, ac cum ſynouiam, tum ipſius ſpiritum corripit & obſidet. Quocunque enim loco ventus iſte viget, ibi contracturam & ſpaſmos mouet, &c. membra ſtringit, ipſorumque vires profligat, illaque non ſecus ac grandem quandam domum deiicit. Si ergo membrorum moles concidit, ac artus natiuo ſuo robore exuti ſunt, venti vi nimis valida ſæuaque proſtrati, vbi ne reſurgunt quidem denuo, niſi aut a natura ipſa, aut Medicina oppilatrice ſuffulciantur: adeoq; dolores inſtantes lancinant, donec cum vento ſpiritus ſalis aut conſumtus, aut via alia ſubductus ſit. Quicquid vero lapſum eſt, id iacet.

Colica ſeu ventus ſubtilis quomodo in artus erumpat.

SIGNA.

AD iſta iam ſua ſequuntur ſigna. Nam quid aliud ſignum eſt, niſi veſtigium ab operatione relictum? Domus ab architecto exſtructa, ſui opificis ſignum eſt, ex quo ars ac operatio eius cognoſcitur. Ideo ſignum eſt opus ipſum. Sic hic quoque. Hi venti (aut quicquid aliud ſit) quatuor artus omnes contractos reddunt. Id ergo ſignum vnum eſt. Poſtea virtutem ventriculi deſtruit, ipſumque in naturam contrariam præcipitat. Hoc ſignum eſt ſecundum. Coarctat porro organa vocis, & partes illis vicinas. Id ſignum eſt tertium. Cohibet ſedes, frangit vrinam. Hoc ſignum quartum eſt. Surſum deorſum perflando ventrem turbat diſtenditque. Signum hoc quintum. Hæc iam colicæ præſentis ſigna ſunt: hoc

Signum quid.

est, signa sunt eius, quod malum fecit, scilicet flatus, materiæ venti, & similium. (Ergo domus signum carpentarii: corpus Christi, domus ouium: in hoc ouile non omnes intramus.)

CVRA.

Cura autem talis intelligenda est. {
1. Serpentina.
2. Sibeta.
3. Vinum Rheticum.
4. Opium.

Cura * scilicet in {
Loco, vbi est, vt Sibeta.
Concauitate contraria, vt opium.

Cura * scilicet {
Exsiccare corpus humidum nimium.
Humectare corpus siccum nimium.

Cura * scilicet purgare { *Excrementa* / *Salia.* } *& ea, quæ sunt abrosa vel resoluta.*

Contractio quomodo sit curanda.

CONTRARIA.

Fel colica cur caussa non sit.

QVia excrementa flaua & acria sunt, ideo dici putarique possit, fel hûc morbum parere. Tum etiam q, ira interdum eiusdem caussa sit, persuadent sibi nonnulli, quod ira ex felle sit, ac ob id fel sit colica. Huiusmodi multa obstrepere solent illi. Vobis autem ratum esse debet, fel haudquaquam id esse. Nec enim id tantum ex se ponderis emittit, quantum ipsa excrementa habent. Fel præterea etiam pars corporis est, quæ, sicut os aut aliud membrum simile, vltra proportionem & mensuram suam minime crescit. Vnde nec tanta moles vel pondus ab eo decedere potest. Porro vero, cum etiam eius naturæ ac conditionis non sit, vt ventos gignat & producat: colicæ caussa omnium minime erit, quod Humoristæ plurimi autumant quidem, sed non demonstrant.

Sunt etiam venti multi, qui ipsam matricem vellicant, vt in suffocatione vteri. Quodcunque vero tandem nomen his detur: morbus ipse non nisi ventus est, ex numero quatuor prædictorum. Iam vero matrix fœminarum est, non virorum. Ideo eodem modo matrix quoque diuisa est. Quod tamen differo in capitulum proprium. Quanquam & rapa, & copiosius vinum acidum, cereuisia ac aqua, &c. colicam frequenter concitent. Nam dissolutioni omni obnoxii sumus. Quæ cum in hisce rebus

bus posita sit: tunc eæ si ingerantur, simile suo simili iungitur, ac inde veluti vel simul 4. vel 2. 3. prout materiæ conditio est, oriuntur, & exaltationem suam ingrediuuntur. Alias enim colica nulla fit, quæ ex his 4. non gignatur.

DECLARATIO.

COlicæ ergo quatuor sunt: *Colica*, id est, Euri: *Torsiones*, id est. Zephyri in Monoculo (prima est calida & sicca: secunda frigida & humida: vnde etiam contrariis remediis opus est.) *Tormen vmbilici*, id est, Auster, humidus & calidus: & *Passio dorsi*, id est Boreas, qui raro regione sua longius excedit, fermeque in illa se continet, humidus & frigidus.

Quæ vero harum colica sit, signa loci & excrementorum docent. Quæ ipsa tamen signa cum admodum obscura & confusa sint plerunq;, in ea fiduciæ multum ponendum minime est, sed recta in cura procedēdum est hac methodo, vt venti ipsi consumantur. Nam hoc vnum colicæ arcanum est. Deinde, vt corpus suæ temperaturæ natiuæ restituatur: quod an iusto siccius, vel humidius, frigidius calidiusue sit, ex excrementis dignosci debet. Debent enim excrementa ideo saltem obseruari, vt resolutum sal cum suo sulphure inueniatur: quod omnium postremo faciendum est. Si autem membra seu artus conciderunt, postremi ipsi sint. Debent enim primo interiora omnia suo robori & natiuæ constitutioni reddi. Qui introducta, potentia deinceps membris sua sponte confertur & redditur. Basis enim ac fundamentum, cui incumbūt, intus in corpore figitur. Eo cadente, ædificia simul omnia concidunt.

Colicæ curandæ quoddam arcanum.

Cura, vt supra.

DE GVTTA SEV APOPLEXIA.

APoplexia in se morbos multos continet, qui multis nominibus designantur, vt Apoplexia, Paralysis, Lethargus, &c. Quæ omnia vt in vsu seruentur, nihil opus est. Si enim nomina non nisi ex caussis procedere debent, multas quidē appellationes exsolescere necessum erit. Nomina n. peculiaria, peculiares etiam caussas dictant. Apoplexia a. ad caussam tantum vnicam refert.

QVID.

SI derepente ac subito sanitas hominis prosternitur, ac ratio perit, & oculi conuelluntur, respiratio dura & laboriosa, suffocatio pulmonis

torquet, ac homo intra sese velut mustum in vase obturato ęstuat, totumque eius corpus flagrat, cum ratione sensus ac mobilitas tollitur, sermo perit, collum turget & intumescit, auditus fatiscit; insuper & exitus quidã fiunt: vnus scilicet, si in eo statu aliquot diebus æger, sine emendatione, iacet, tum mors impendet: alter, si æger aliquantulum se recolligit, sermo tamen ac loquela non redit, latus alterum syderatum ac emortuum quasi, aut os distortum redditum est, aut quicquid similiter fit, vel cum spasmo, vel cum tetano, &c. Hæc si vides, Apoplexiam esse dicito: cuius origo ac generatio est, ceu dicetur iam.

CAVSSA.

Gutta & fulguris vna scientia.

SCire vos decet, Guttam vel Apoplexiam cum omni sua natura ac proprietate similem esse fulguri cœlesti, tam secundum generationem, q̃ operationẽ, & miros effectus. Et qui cognitionem certam fulguris cœlestis habet: is audacter, se Medicum guttæ peritum & conscium esse glorietur. Hic enim Meteorica & Physica in concordantiam ac rationem vnam coguntur. Idem practica quoque & magna experientia, cum aliis ex lumine ipsius naturæ depromtis clare demonstrat.

Fulguris mira vires.

Compertum nempe vobis est, quod fulgur feriat, sed nihil frangat interdum, hoc est, penetrat in cistam clausam & obsetatam, nec tamen eam comminuit: liquat ferrum, non lędit hominem: frangit gladium, nec adurit vaginam. Huiusmodi miracula plura edit fulgur. Natura similis etiam guttæ est. Hæc in vnam massam cogit ac colliquat, aut cerebrum, aut cor, aut pulmones, non secus, ac cera esset: interim alias corporis partes nullas lædit. Ferit illa & percutit desuper ex capite exteros artus, manus scilicet, pedesque, ac inflammat exuritque, quicquid intra cutem clauditur, ipsam tamen cutim non violat. Linguæ loquelam extundit, dum, quod sermo est, suo ęstuoso halitu exurit, & linguam tamen ipsam minime lædit. Hæc non immerito ingentia Naturæ miracula dicenda sunt. Tibi vero, Medice, hæc probe noscenda, ipsaque naturæ lux hic intime tibi excutienda est. Hæc enim Philosophia, hæc Astronomia, hæc Physica, hoc loco verissima & penitissima Medicina est. Vtriusque enim rei vna ac similis omnino generatio est: vnius in Mundo externo: alterius in interno. Nam hoc solo inuicem differunt, haud in quoquam alio. Iam ergo si fulgur internum ferit, & pulmonẽ attingit: halitus ipsius pulmonem suffocat. Nec enim pulmo aliud patitur ab eo, quam quod ab interno habitu stranguletur, sicut idem foris quoque fieri videmus, vt homines a vicini fulguris halitu suffocentur. Sic si gutta cerebrum ferit, homo emoritur, non aliter ac a fulgure externo cerebrum eius illæso

Guttæ miri effectus.

Fulguris & Apoplexiæ similis natura.

Fulguris mira vi-

cranio

cranio diruptum, comminutum, liquatũ aut obtritum esset. Quæcunq; enim cerebro accidentia a fulgure externo inuruntur, eadem omnino similia in alteris etiam occisis deprehenduntur.

Pari ratione si internum fulgur cor tangit, id strangulat & exurit, capsula eius integra & aqua cordis salua manente. Idem enim hic fit, quod alias, si nimirum fulgur externum aquam feriens, eandem quidem non subit, pisces tamen in aqua agentes interficit. Hac ex parte affecti, tremorem cordis habent, & validam eius palpitationem, angustiamque mirificam, & si quæ alia similia cordis grauissime læsi accidentia numerantur. Quod si epar percutit, ipsum quidem vstulat, non tamen similiter eius parietes. Huius signa ex locis læsis colligenda sunt. Non ergo de horum saltem membrorum ictu, verum de ceteris vniuersim omnibus, idem similiter sciendum & statuendum est. Cum ergo fulguris illisus, iã huc, iam illuc, hoc illoue modo adeo mirabiliter fiat: præmonendi vos estis, quod in gutta multa, variaque signa, ac eadem confusa appareant, iam caduco similia, iam oppressioni & strangulationi æqualia, iam spasmum cum contrahentem, tum extendentem exhibentia. Istiusmodi enim, velut & spuma, ex natura istorum membrorum emergunt. Quæ de membris superioribus seu primariis diximus, si isto modo feriuntur, mors non procul abest, ac vita præsentaneo periculo versatur. Præter illa vero, interdum percutiuntur etiam aures, oculi, lingua & partes reliquæ. Harum læsio non quidem lethalis exsistit: inde vero ipsarum priuatim tum vita, tum vires pereunt, ita vt reparationis tamen earum spes non omnis ademta sit. Nec gutta hic modo operatur alio, quam sicut, si fulmẽ ferit, ab eo lignum incenditur, stramen autem intactum manet. Ignis n. in fulguris halitu mirabilis admodum exsistit. Is ad incensionem parata incẽdit minime: in cendit autem quæ incendi ægrius queunt. Hoc pacto & membra corporis inaccensa manent: conflagrationem tamen sustinent ipsorum spiritus. Vnde etiam fit, vt loquela pereat, obtundatur auditus, tollatur visus aut gustus. Quanquam & hoc verum sit, quod, si vel cerebrum, vel cor moriturum sit, hæc omnia nihilominus simul patiantur, ac horum signa similiter se exserant. Idem etiam de pulmone & epate discrimen tenendum est.

Porro sicut videtis interdum, fulmen muri alicuius summam extremitatem corripere, fissurasque illius serie recta ita consectari, vt vndiquaque diuellendo a summo ad imum murum findat & laxet: sic gutta quoque interdum desuper in vnicam saltem partem impingit, a qua tamen traiectionis principium faciens, velut exempli gratia in collo, ductum postea continuum vel ligamentorum, vel neruorum ac tendinum

Latus dimidium a gutta vt resoluatur.

ſedulo perſequitur. Quem vero cunq; tendinem feriit, eiuſdem lacertũ, quo vſq; excurrit, ẽt ad manus pedeſq; exquiſite traiicit, & pđadit. Et ſi tendinum vnus in bracchium, alter in pedes deſinat: tunc fulgur hoc ſe diuidit, ac productu obuio reſoluit vniuerſum latus quod ferit: idque frequentius euenit in latere ſiniſtro quam dextro. Cuius rei ratio eſt, quod ea natura fulguris ſit, vt latus cordi vicinius ſemper procliuius perciat. Si vero fulgur, quod rarius accidit, ſupra collum in occipite diuidatur, tunc ea diſtributio duplex eſt, facta in latus vtrumque, quod vtrumque tunc etiam læditur. Et hoc plane lethale eſt, ſi ſerio procedat. Quod ſi autem halitus exilis ſit, qui in altero latere deflectat, tunc is conſumeretur, & res tutiore in loco eſſet. Prout ergo impingit, ita miris modis operatur, nec damna ac noxæ eius vniuerſæ enumerari queunt. Nam & venarum fibras exſurit aut liquefacit, & venas tamen ipſas minime lædit. Ita & ſuccum ligamentorum abſumit, ſubſtantia eorum intacta, & ſic vice conuerſa. Ipſi enim pori vniuerſi patent, ac idem lacertos omnes pererrat, eas diuellit & dirumpit, vnde dolores atroces ſentiuntur. Et quis quæſo vſpiam ſit, qui opera & reſolutiones, a fulgure in homine factas, ſermone ſatis explicare queat? Innumera enim fiunt: pauciſſima autem nobis manifeſtantur. Et quamuis nos quidem incumbentis fulguris fragorẽ & inſultum minime exaudiamus: is tamen, qui malum patitur, nimis exquiſite ſentit, quaſi cœlum ipſum ac terra vnã colliderẽtur. Nos enim tonitru id ob hanc cauſſam non exaudimus, quod extra illum mundum conſtituti ſumus. Soli hi audiunt, intra illum qui verſantur. Solus autem ac quilibet ſeorſim homo in ipſo eſt. Vnde ſuum quoq; quiſq; ſeorſim, non alterius cœlum audit. Et quilibet ſui ipſius cœli impreſſionem per ſe ſuſtinet. Eodem modo & illi, qui extra noſtrum orbem habitant, noſtri firmamenti affectiones non ſentiunt. Sic nec nos, quæ apud ipſos fiant, audimus. Sed hæc in Meteoricis.

Latus vtrumq; vt reſoluatur.

Iam, quicquid fulgur ad damnum & detrimentum hominis molitur, id de ſubito ac vno quaſi oculi momento perficit, & quicquid ferit, penetratur. Nam ſi membrum vitæ lædit, mortem infert. Quis enim rẽ exuſtam faciet vt vſta non ſit? aut quis ex cineribus reconcinnare lignũ queat. Sic ſi tale quid etiam in corpore fiat, mors præſto eſt. Si autem læſio fiat partium aliarum, quæ vitæ ipſi minime præſident: tunc ictus is morbum ſaltem, non mortem infert. Prout enim membra nobilia ſunt: ita vel mors, vel morbus, iſque aut grauior aut leuior, tutior ac periculoſior introducitur, prout iſta omnia a DEO prouide diſpoſita ſunt.

Membri vitalis læſio mors

PROCESSVS.

Dextre

DExtre vero ac industrie hæc Philosophia tractanda est, ne Meteorica impressio extra suas metas deriuetur. Id hoc modo fit. Coniunctiones stellarum corporalium, genitrices sunt morborum, ex influentiis natorum, quorum genera varia sunt. Ex horum censu hic quoque ex fulgure ortus, est. Iam vero coniunctiones ipsę effectus suos assequi non possunt, nisi concurrentem quandam societatem habeant, qua copulentur. Etsi enim vulgo dici soleat, quod coniunctiones pluuiam, grandinem, tempest..temque omnem concitent: horum tamen fieri nullum potest, nisi cœlum Medium consentiat. Sic lignum & ignis, si copulentur & coniungantur, ardent, ob medium præsentem aerem. Nisi enim aer consentiens adesset, arderent minime. Eadem & coniunctionum ratio. Nisi enim cum illis medium conueniens & consentiens iungatur, nihil illæ efficiunt. Sic etiam infans in vtero matris gignitur. Semen autem si vterum non ingrediatur, infans non nascitur. Sic semen plantæ, nisi in aptam & dispositam terram iactetur, nunquam emerget. Ita pariter & fulgur, si suum Medium non habet, nihil efficiet. Iam vero Medium in cœlo est admodum subtilis destillata humiditas quę ex terra non producitur, sed potius corpus est ipsum Medii cœli: sicut dicere solemus, terra est corpus fundi &c. Ita & inter cœlum ac terram corpus quoddam est, quod corpus est quasi terra, in qua ista talia nascuntur ac producuntur. Hæc iam vt ad Microcosmum referantur, scire fas est, quod in ipso quoque homine simile corpus Medium, seu cœlum medium conditum sit, in quo impressiones fiunt. Itaque si coniunctiones copulentur, corpusque id Medium adeo subtile ac fœcundum sit, vt coniunctionem in se seminatam recipiat, ac incremento illius consentiat: tum demum rei seminatæ messis ac autumnus instat, vt scilicet producatur ac fiat id, de quo diximus. Iam vero huius operationis ea dispositio est, vt subtilissime suũ corpus reuerberet & circulet, donec, quo intendit, vis ipsius pertigerit. Nullum enim fulgur exsistit, quod priusquam fieret, subtilius multo non fuerit, quam a quoquam cogitari possit. Impetus enim sui admirandam celeritatem a sola exquisitissima subtilitate consecutum est.

Nihil operatur sine dispositio medio. Lignum sine aere non ardet

Medium cœlum quid.

Fulgur ante Fieri subtilissimum.

Quanquam sint etiam nonnulla, quæ vltra tempus, hoc est, contra tempus talia promoueant, & in effectum deducant. Licet enim cœlum externum quidem incitare ac promouere (impediri tamen id potest) nihil possit, cum in manu ac potestate nostra situm non sit: ipse tamen nihilominus homo in cœlo suo fragilis est. Is ergo hoc secum cogitabit, quod cœlum suum cum promoueri tum impediri queat. Hunc in finem creata Medicina est, vt ex ea tam miserias nostras solemur, quam immensam Dei misericordiam condigne celebremus. Vt vero promouea-

Cœli vis impediri, non incitari potest

Cœlum hominis medium quibus promoueatur. Quibus reprimatur.

tur, caussæ vim id habet, si homo subtilibus cibis ac potibus vtatur, qui ab ipso non expellantur, sed in subtilitatem potius redigantur & destillentur. Ita enim iam Medium ipsius cœlum procuratum est. Id Mediũ cum pingue & adiposum sit, in eo ebullitio ac euaporatio fit, in qua coniunctio quælibet foueri & exaltari potest. Quod si vero abstinentia corpus tenuetur, tale nihil fit. Etsi enim fors quædam coniunctio illi impenderet, tamen eadem facile impediri, ac interdum omnino infringi posset. Promouent etiam, non impediunt, mœstitia, gaudium, terror, timor. Ista enim cœlum hominis euertunt, ac extra circulum mensuramque ordinariam ipsum emotant: de quibus lege Theoricam peculiarem. Hæc interim dum prædicto modo in Medio cœlo fiunt geruntur que: postea tempus, quod hoc fulgur incendit, vnius tantum minimi momenti exsistit. Planeta enim tamdiu corpus ac impressionẽ præparat ac exaltat, donec ad exquisitissimam summamque subtilitatem reducatur: & prius, quam in fulgur abeat, generationes nouas iamdum vltra 20. aut 30. sustinuit. Et simile hic quid fit, quod etiam in vrina. Ea cum primo nimis quam crassa sit, mutationes in corpore plurimas subire cogitur. Iã enim, hoc, iam illud fit, quod antea minime fuerat, tamque diu istæ mutationes continuantur, donec priorib. formis omnibus exutis, tandem vrina fiat, quæ antea non fuit. Ac per tot intermedias alterationes denique ita subtiliatur, vt subtilior reddi non possit. Iam enim Sal fit, iam Alkali, iam Nitrum, iam Spiritus, & quid vltra. Idem similiter in casu quoque proposito statuendum est, quod, si excrementa in corpore retineantur, & subinde magis magisque subtilientur, tandem coniunctionem istam promoueant. Et quamprimum subtile id planetam in sua circulatione attingit, aliud omnino nihil fit, quam si quis ignem in puluerem tormentarium iniiciat. Ignis enim Planetæ loco est: Puluis est cœlum medium. Consequens est id, quod ex duobus illis producitur.

Vrina varia mutatio, antequam vrina sit.

Gutta quando & qui incendatur.

DECLARATIO.

Fulguris caussæ tres &c.

TRia sunt, quæ fulgur generant: sulphur, sal, ignis firmamenti. Hæc tria, vt fulgur, sic & iã tonitrua & cetera efficiunt. Sic ergo Meteorica illa tantum est sulphur & sal, quod per stellas illas sulphureas & salarias in coniunctionem abit, & ab elemento ignis, quem in se cœlum corporaliter habet, incenditur. Nec enim de viribus ac operationibus cœli aliud senties ac statues, quam quod sit instar opificis, qui puluerem pyrium pręparaturus, res omnes, quę ad id ei necessariæ sunt, comportat. Idem enim cœlum quoque facit. Postea vt Artifex ignem addit: ita & cœlum. Iam vero ad præparationem & compositionem tonitrus, fulguris, ignis &c.

quod

quod adeſt, aſſumitur: eodem modo & in homine, qui ex iiſdem conſtat. Is enim minor mundus eſt. Ita ergo ex tribus illis dictis Apoplexia fit, hoc eſt, tria illa ſunt ea materia, quæ Apoplexia vocatur, & læſionem illam damnumq; infligit, Iam vero fieri poteſt, vt materia hæc in homine vnius anni ſpatio congeratur & comportetur, quæ per ſe vix annis decem aut pluribus alias colligeretur. Eſt enim ipſius hominis cœlum in hominis manibus ita poſitum, vt is ipſum vel extendere vel contrahere pro ſuo motu poſſit. Cuius hæc cauſſa eſt, quod nempe homo fragilitati ſubiectus ſit: vnde vitam vel breuem vel longam, ſalubrem vel inſalubrem habet.

Apoplexia 3 cauſſa.

Homo fragilis.

CONTRARIA.

MVltos opinio hæc in Medicina ambiguos ac intricatos reddidit, quod putarint, cibum Apoplexiæ materiam exſiſtere. Id v. qui fieri poſſit, ſatis nondum expeditum eſt. Iidem etiam cœli immemores, pro opinione tantum ſua rem definiuerunt. Hinc illa, quod ebrietas, cibi frigidi &c. apoplexiæ cauſſa ſint: cum hæc tamen alia ratione cauſſæ vim non habeant, niſi quantum ipſis cœlum permittit: quod idem in aliis etiam innumeris ſimiliter verum erit. Pauci enim ab ebrietate apoplectici fiunt, ſed potius a cauſſis ſupradictis aliis. Quia a. apoplectici plerumque pleni ſunt: ideo plenitudini cauſſam illi aſſignant. Eodem etiam modo ipſum ſanguinem apoplexiæ cauſſam faciunt. Quod nihilo magis verum eſt. Ad apoplexiæ ſiquidem generationem ſanguis nimis craſſus & ineptus eſt. Huius generatio nihili eſt: vt & ipſius phlegmatis, quod ſubſtantia nimis craſſa, viſcida & inidonea exſiſtit. Idem de ceteris etiam humorib. iudica. Taceo, quod in horum generatione explicanda ex Philoſophiæ adytis nihil attulerint, ex quo liqueat, qui tandem ex iſtis rebus apoplexia ſuſcitari queat. Semper n. aliquid ingerunt, quo veritatis ſenſus obfuſcatur. Et licet quidē iſtiuſmodi plurima admodū ſpecioſe ad rē confirmandā induci queant: tn̄ omnia inania & nugatoria ſunt, & talia, q̄ nec ad Philoſophiā, nec ad Aſtronomiā, nec Theoricā ac Phyſicā quicq̄ quadrant.

Apoplexia cur cibus, potus humores, non ſint cauſſa.

(Phlegma excrementum tantum eſt rerum in capite contentarum. Gutta a. excrementū non eſt, ſed res omnium ſubtiliſſima, ex arcanis firmamenti nata. Ipſi v. quales Medici ſunt, talia faciunt & loquuntur.)

CVRA.

QVid vero nobis moliminis ac præſidii ſupereſt, ad tam violentum impetum ac fortem impreſſionem reprimendam & infringendam? Hoc nempe ſi membra vitalia tacta ſunt: res Deo vni cōmendetur. Huius

Apoplexia fontis vis Dei.

enim potentiæ quis resistet? Vis vero ac potentia Dei est, quando virtutes cœlestes commouentur, vt iam diximus. Quod si autem membra vitæ ferita non sunt, sed ipsorum tantum vicina, consilium & facile, & tutum, & promtum tale dari potest. Medicina omnino duplici opus est. Vna confortatiua de Essentia confortatiuorum ex mineralibus, hoc est, ex summis confortantibus. Huiusmodi enim confortatiua cœlum clarefaciunt, ac nubes, nebulasque eius discutiunt, idque ex turbido lucidum & perspicuum reddunt. Sic ergo a medicina excitatus Sol, imbrem, quem fudit, siccat & sorbet. Secunda medicina opus est, quæ operetur in membrum tactum. Est autem Balsamus, qui reficit & reparat, quod gutta destruxit. Hoc autem in genere tenete, debere nempe has medicinas, Confortatiuum scilicet & Balsamum ex sola caliditate esse. Sol enim resarcit, quod cœlum perdidit: cuius damna Sol reparat. Istarum autem Recepta talia sunt:

Gutta medicina duplex.

Confortatiuum.

℞ *Aurum. Perlas. Lapides. Gemmas. Corallos.*

Balsamus.

Castoreum. Lauendula. Lilium Conuallium. Serpentina &c.

DE MANIA.

MAniæ plura nomina cum a Latinis, tum nationibus aliis induntur: licet morbus vnicus sit. Cum vero variorum varii sensus sint: aliæ atque aliæ subinde etiam caussæ Maniç assignatæ fuerunt, quarum tamen nulla cum experientia, ex ipso naturæ lumine promta conuenit.

QVID.

SI homo rationis compos, illa priuatur & expilatur, nec eam ad fines impendit illos, ad quos creata est, sed furiose desipit, & incondite tumultuatur, is iam Mania correptus est. Ratione quidem sua alias quoque multi exspoliantur, velut Obsessi, Ebrii, Fatui, Tyranni. Hi tamen ad hanc classem referendi non sunt. Nec enim a morbo, sed ab aliis accidentibus ratio in iis exsulat. Hi vero, de quibus hic agimus, veri morbi sunt, ac ex caussis morbificis naturaliter oriuntur.

Maniaci qui sint vere

CAVSSA.

VT vero ad caussę explicationem commodius penetremus: sciendum est, Rationem debere esse puram, mundamque, quale optimum in agro

Rationis integritas in puritate cõsistit.

agro tritricum eſt, lolio omni ac zizania carens. Sicut vero inter triticum lolium ſeminatum, creſcit & augeſcit: ita lolium etiam in intellectu naſcitur. Qui ſi de rebus ſententiam laturus procedit, tunc a luxurie zizaniorum, vt viciæ & lolii oppreſſus, deſipit. Ita ergo Mania præſto eſt. Lolium enim, triticum ipſum vitiauit. Sicut autem roſarum ac liliorum plenam patinam manibus nudis non contingimus, ſi illis vnicum ſaltem vrticæ manipulum commixtum videmus, quia ſcilicet vrticæ roſas & lilia manuſque pungunt: ſic lolium quoque rationem pungit, & illam de natura ſua deiicit. Quod ſi enim vrticæ inter roſas naſcantur, hoc eſt, feritas in ratione, tunc hæc inflammata furit rabitq;, ac ſimilis fit ſpinis roſarum; quas vt nemo manib. contrectat, ita nec furiens illa ratio cuiquã quicquã cõmodat, ſed pungit feritq;, quicunq; eius vſum & perfruitionẽ quærunt.

Immoderatiores omnes frangit.

Naturali autem modo Mania ita fit. Res nempe quælibet, ſi vltra vires ac naturam intendatur, frangitur. Sic oculi viſus, in Solem directus, perit. Cuilibet enim membro ſua deſtinata meta, ſuum officium aſſignatum eſt, quod ſine damno non tranſilitur. Sic oculi officium eſt, videre q̃ poteſt, non, quæ aſſequi nequit. Sicut enim oculus a ſplendore Solis, qui & ipſe oculus exſiſtit, excœcatur; ſic ratio quoque peruertitur ab iis, quæ cum illa ſeſe habent, ſicut ſe Sol habet cum oculo. Cum enim vocatio homini cuilibet ſua definita & ordinaria ſit: ad eius dignam adminiſtrationem neceſſariæ quoque rationis dimenſum accepit. Altius enim quam pro captu humano ſpeculari, eſt rationem ipſam infringere & deiicere. Sicut enim vnus homo alio plus fortitudinis ac roboris accepit, ac grauiora adminiſtranda habet: ita vnius etiam rationi plus, quam alterius mandatum eſt. Cuilibet ergo ſummum ſuum noſcendum & intelligendum, nec pluribus aut ſublimioribus animus aggrauandus eſt, ne ratio noſtra contra rationem ſe habeat, ſicut ſe habent oculi noſtri contra oculos cœli. Sed hæc de ratione nimium intenſa & elata ſufficiant.

Oculi officium videre cõueniens.

Rationis dimẽſum cuilibet ſuum.

Præterea autem Mania quoque alia eſt, quæ ex Elementis procedens, rationem noſtram elidit, non ſecus, ac videtis ignem in Elemento aquæ feruere & furere, & ex eo bullas, ſpumam, vaporem per concitatam ebullitionem iactare. Eſt enim ratio noſtra quoddam ceu liquidum, adeoque id Elementum, in quo ignis vim ſuam exercet. A quo vero hoc elementum frangitur? A ſolo nimirum Igne. Si ergo, quod frangit, ignis eſt: aqua erit, quod frangitur. Sic ergo corpus noſtræ rationis aqua euolans eſt, cuius ſumma ſubtilitas eſt ros ebulliens. Itaque igne accedente, operationes tales fiunt, quales ab igne & aqua. Et hæc ebullitio eſt columba corum, qui rationem ſuam perdunt, aut eius compotes non ſunt, ſed co-

Mania Elementaris qua.

Ratio aqua euolans eſt.

lumba est compos rationis, non aliter ac aqua quæ ebullit, sui iuris non est, sed ignis. Summa ergo Medici ars hæc est, vt sciat ignem exstinguere: quo exstincto ipsa ebullitio cessat. Sola enim ebullitio morbus est.

Mania vnica caussa cœlum.

Multæ quidem, eæq; discrepantes, hisce de hominibus opiniones surgunt, quasi non vnica huius mali caussa, sed plures omnino concedendæ sint, cũ mores eorum valde diuersi notentur, vnusque mœrorem, alter hilaritatem, tertius iram, quartus aliud quid præ se ferat: cum tamen vnica istorum omnium elementaris caussa sit. Res ita intelligatur. Natura in homine nulla est, ob quam dici possit, hunc esse Melancholicum, illum Cholericum, istum sanguineum aut phlegmaticum. Ista n. talia intra se homo nõ habet. Hoc tñ verum est, & dici potest, hominem habere hoc cœlum, istiusmodi influentiam, talem constellationem, aut coniunctionem, & si quæ his similia sunt ab ista Astronomia dictata. Ex his n. iam homo lætus est, iam mœstus, iam varius, sibiq; dissimilis. Talia etenim in se continet cœlum, non natura, cum interim naturæ sint Melancholia, phlegma, sanguis, cholera, &c. Res itaq; eadem non est. Et q. vinũ homini iam lætitiã, iam mœrorem infundat, id a cœli omnino motu & conditione, non ex natura Microcosmi ꝓuenit. Tales ergo homines mores varios exhibent, quia variũ ipsorũ cœlum est in cursu. Hoc n. illi æmulantur, non ipsam naturã. De hisce v. reb. qui loqui ac disserere possit Medicus, qui ipsum cœlum non cognouit? Hærent ergo Humoristæ in vado.

Mania caussæ humores non sunt.

Maniacorũ mores a cœlo, nõ humorib.

Præter has dictas iam geminas Maniæ caussas, vnam scilicet nimiam roboris aut virium fiduciam, alteram elementorum operationem, possent quidem ab aliis plures caussæ Maniæ addi & enumerari. Sed istæ nec in Philosophia, nec Astronomia ipsa, in quibus Physica fundata est, pondus ac locum inuenire possunt. Is enim demum Physicus est, qui consummati Astronomi & accurati Philosophorum laudem habet. Istorum ergo nugamenta in luto relicta obteruntur. Interim tamen nihilominus Maniæ vnum adhuc genus, quod a datis cibis oritur, expediam. Sicut enim dantur, quæ nos ridere, mœrere, irasci lætariq; faciunt: ita non minus quædam exsistunt, quæ rationis vim efitata excutiunt. Quod si n. in vino ea natura est, vt hominem totum q. inuertat. corq;, animumq; ipsius mire alteret, ac ad summum exaltet, & veluti abalienet: ita etiã res quædam erunt, q̃ hominis sapientiam ita exaltent, vt cerebrum propter grad⁹ sublimitatem corrumpatur ac infatuetur. Sicut n. ebrius, quicquid nouit, incondite effundit: ita si per cibum potumq; dominium in rationem ingeratur, idem omnino fit, quod a vino fieri modo diximus. Et isto cibo qui vtitur, idem patitur cum eo, qui vinum bibit, vnde inebriatur. Vini natura quidem vobis explorata satis est. De cibo vero, qui cerebrum in chroni-

Medicus qualis esse debeat.

Vinum, animum hominis mutat.

chronicam, acutamq; &c. Maniam coniicit, deinceps caussa reddenda, ipsumq; naturæ arcanum prodendum est. Quanquam non desint, qui ista explicari posse inficientur. Sed ista dicentes, quæ in rebus secreta sint, plane ignorant. Grana n. Lupina insaniam infligunt: Zethanu Maniam conciliat: Russtall amentiam, Hirbellum furias gignit. Hæc n. omnia a ratione hominem ita deiiciunt, vt ne quidem seipsum noscat: idq; præstant vi non veneficii, non superstitionis, non malorum spirituum, sed ex intima ac propria sua natura, conditione, virtuteq; &c. Sicut vini similitudo id declarat. Quod etsi quidem seipsum expellat, deinceps tñ idem in multis nõ fiet, sed ex maxima parte in labores chronicos labẽtur. Conducit a. silere, & horum nihil indicando euulgare. Caussæ etenim multæ exsistunt, hic minime enarrandæ, cur & quid arcanum cicutæ aut similium sit. Proprietatis autẽ ipsius caussam, cur insaniam pariat, haud difficulter vobis expediam. Etsi autem vinum quidem huiusmodi multa indicet, rationem tamen addi melius est, idq; propter curam, quæ sequitur.

Cicuta rationi noxia. *Piperis & Zinziber ponticitas cerebrum lædit.*

Vt ergo in vino spiritus quidam peruersus, rationi noxius & inimicus iacet: ita pariter noscendum est, in cicuta quoq; spiritum conditum esse, cuius virtus ac proprietas aliter se non habeat, quam vt piper aut zingiber. Ponticitas & acerbitas illa, si in cerebrum peruenit, id insanit & furit. Nec enim cerebrum ferre potest id, quod a natura sua diuersum ac alienum exsistat. Quodcunque ergo in spiritu suo ponticitatem habet, id cerebrum destruit & confringit. Quod autem corporeum in se habet, id non destruit, velut zinziber & piper. Sola ergo illa, in quibus ponticitas aer est, Maniæ concitandæ vim habent. Sic etiam, veluti videtis, quod omne, quod ariduram facit, aut exarescere vult, ingentem dolorem moueat: ita pariter scire debetis, nonnulla quoque cerebella esse, quæ in spiritu suo cerebrum aridura inurant. Isti ergo homines concutiuntur & Maniaci fiunt, quod cerebrum dolorem ferre non possit. Ideo scire debetis, Maniam in cerebro esse, & cerebri duas tunicas penetrare. Ob id sunt spiritus. Horum autem multi sunt, qui tantum in cerebrum ascendunt, idque labefactant & dissoluunt, sicut diximus. Adhæc etiam sciendum est, quod quilibet corporis morbus, siue podagra sit, siue caducus, aut colica, qui & ipsi spiritus morbi sunt, huiusmodi in se ponticitatem & acetositatem contineat, quæ sicut in locis aliis morbos parit, ita similiter & in his. Et hi paroxysmi, sunt Maniæ paroxysmi, q. in aliis corporis membris dolorem saltem, in cerebro autem Maniam infligunt ac concitant.

Cerebrũ doloris impatiens. *Spiritus acetosi in aliis membris dolorem, in cerebro Maniam faciunt.*

Huiusmodi spiritus velut in reb. comestibilibus, vt herbis, cerebellis & similibus aliis latent, & homini Maniã conciliant: ita similes spiritus in aliis ẽt hominis morbis surgunt, q. in cerebrũ impingentes, id quatiunt &

labefactant, ac in Maniam coniiciunt. Vbi vero hoc modo id dispositum est, incipit Lunæ & stellis lunaribus subiici, tandemq; cœlum pro natura ac conditione sua varie ex eo trahit. Ista vero varietas & differentia caussam ob id ac materiam aliam non ponit aut probat, vt diximus. Ac diuersitas ista ad Medicos Astronomos spectat accuratius examinanda. Simili Mania tentantur aliquando etiam homines, qui a conscientiæ vi opprimuntur, aut qui in spiritu, vt vocant, profundiore versantur, aut qui sibiipsis desperationem incutiunt, & si qui similes sint alii. Nam & hi concitatione ista cerebrum suum in Maniam agunt. Horum tamen caussa abdita & obscura est, quam Medicus Astronomusq; tam promte dignoscere non potest, an a spiritu alieno, aut natura ipsa illa dependeat. Hoc tamen certo certius est, Maniam eorum, qui ingenii sui subtilitatem vltra modum naturæ intendunt, omnino ex spiritibus suscitari per phantasias ac meditationes profundiores in cerebrum illectatos, non secus ac canis odore carnis allicitur. Illos ergo in cerebrum introductos, natura ferre minime potest, non secus ac oculus non potest ferre Solem, sed ab eodem excœcatur. Certum enim verumq; est, phantastas istiusmodi ex spiritu ploqui; non ex homine: nec tamen hi a maligno spiritu obsessi sunt. Caussæ vero explicationem differam in caput de *Maiorum spirituum obsessione*. Illorum ergo cura ambigua est. Prout etenim phantastici spiritus in ipsis habitant, ita in cura quoque procedendum est. Interim sicut cum fatuis ad sapientiam nihil profici potest: ita nec cum spiritalibus istis hominibus ad sanitatem quicquam, aut sane perminimum attentari solet.

Mania ab animi incitatione.

Phantasta ex spiritu loquentes.

PROCESSVS.

HVius autē Maniæ, quæ a ratione nimiopere intensa & aggrauata fit; principium ac modus iste est. Speculationibus nempe extraneis omnibus isti homines operam dant, ac cerebro suo omnia subiugare aut subiicere contendunt. Hę tales speculationes confertim in caput congestæ & collectę, merito Myrmidones vocantur. Dum ergo ita vna illæ coniunguntur, inter ipsas oritur dissensio quædam, vnaq; subinde contra aliam insurgente, aut quidam quasi conflictus committitur, non secus ac turba hominum mutuo prælio decertaret: aut chorea, veluti si numerosi homines saltarent: aut pœnitentia, quasi plures de rebus tristibus colloquerentur, & si quæ alia huius generis sunt, prout cœli ascendens suggerit, aut speculationes ipsæ apphendunt. Nā si cœlū cum istiusmodi ascendentibus phantastam inuadit, iam fatuus illico paratus & dispositus est: qui prout inuasus est, ita operatur ac erumpit. Hæc a. omnia cerebro expedienda sunt, quod ceu victum subiacet, Myrmidones a. ceu victores eminent, & phantastam deinceps agunt pelluntq;.

Myrmidones quid.

Qui

Qui vero ab igne incenduntur, his cerebrum sanum est, ac instar roris humidum. Id ergo si ab Elemento in ebullitionem agitur, facili efferuescentia ratio euaporat & eliditur, non secus ac manibus violentis caput comprimeretur. Ea humiditas non nisi aqua est. Quæ dum feruet, cum cerebro agitur eodem modo, vt cum frusto carnis in olla posito. Hæc autem insania ac Mania ita comparata est, vt ægri de doloribus non conquerantur. Rationis enim elisio grauior est doloribus ipsis. Vnde ægri dolores minime sentiunt, nec eosdem ad alios queri possunt: sed paroxysmum vel magnum, vel paruum, breuem longumue sustinent pro Elementi ignis maiore vel minore incensione, aut constellationis proprietate.

Maniaci dolores non sentiunt.

Qui vero a pontici'ate, &c. in Maniam aguntur, horum insania velox & grauis est. Vsque adeo enim acris est ponticitas in suo spiritu, vt a stomacho in caput efferatur, veluti materia quædam ex viola in Alembicum: nec saltem ipsum caput labefactat, sed & meninges simul penetrat. Et dum corripit cereb ru n, eadem similitudo est, quæ spiritus vini, qui inebriat. Ac in hoc tantum differunt, quod iste spiritus alius sit, quam vini. Est enim vini spiritu tanto superior, quanto vinum aqua superius existit: quæ ad Philosophiam remittimus.

Ponticitatis spiritus admodum subtilis.

Quorum vero phantasia in fide cerebrum dislocat, horum spiritus omnium subtilissimi ex sistunt: quorum cognitio desumenda est ex cognitione spirituum illorum, qui conscientiam venantur. Canes enim sunt, qui hominem insectantur. Dum ergo homo spiritales sapiētias meditatur, & speculationi, qualem spiritus habere potest, inhiat: tunc phantasia illa spiritum vltra 1000. milliaria distantem allicit: & ni desinat, illum in se penitus trahit. Sic ergo spiritus iam in hominem illectus, ex corpore eius proloquitur, prout ipsius spiritus sapientia, natura ac proprietas est, quæ ad hominem ipsum non facit. Et spiritus idem in hominē ingressus, rationem illius corripit, vt canis frustum carnis prehendit. Iam ergo is cerebrum tuum admordet, tuque ceu capra, ore lupi prehensa clamas, tuamque miseriam quiritaris. Bonum ergo, quemlibet in vocatione sua persistere. Vocationes enim alienas suscipere ac tueri, nec tuæ industriæ, nec gratiæ diuinæ est, verum istorum spirituum impulsionis, qui tamen te tandem mordent, id est, Maniacum faciunt.

Spiritus vt a 1000. miliarib. attrahātur.

CONTRARIA.

Contraria hic nulla obiici a quoq̄ possunt. Mania enim hæc nimis subtilis est illis, qui contraria hoc loco inferre conantur. Etsi vero

eodem modo, quo ego, armarent ſeſe: tamen ſic non niſi concordes eſſemus. Mannæ vero cauſſam iſtam eſſe, quam ponunt Humoriſtæ, falſum eſt. Ridiculum enim eſt, eos Apoſtema ponere, quod illam moueat. Ac obliti ſunt Apoſtematum proprietatem, ac rerum earum naturam, q̃ in capite cerebrum ſunt. Nec calidum, nec frigidum Apoſtema hoc loco cauſſa eſt. Sanguis quidem in Elemento ſuo proceſſum eum tenet, qualem deſcripſimus, & quilibet fumus vaporue eleuatur, quod ipſi Apoſtema vocant quidem, ſed (ſalua gratia) nunquam viderunt. Et licet quidem extrinſecus Apoſtema aliquod eſſet, cum quo Mania concurreret, tu tamen caue dicas, Apoſtema illam concitaſſe. Nam cauſſa vera iá commemorata eſt. Quanquam & hoc verum ſit, quod, ſi vel intus, vel foris Apoſtemata naſcantur, ex iiſdem fiant cauſſis, ex quibus ipſa quoque Mania generatur, quæ modo generatur naturali. Quod ſi autem Apoſtema factum Mania conſequatur, ita cenſe, id nimirum, quod Maniam genuit, præcurſorium quoque Apoſtema peperiſſe. Nec ipſum Apoſtema Maniam infert, ſed æque producitur ab eodem, quod Maniam induxit. Quę cum ita ſint, quid veſtræ iam nugæ proſint de cholera rubea, ac ridicula illa phantaſia de cellis cerebri? Credo equidem & cerebrum veſtrum Myrmidonibus obſeſſum eſſe, dum, quę extra vocationem ac profeſſionem veſtram ſunt, tractatis. Mania ſiue in capite, ſiue alibi fiat, ſiue cum vigiliis aut aliter incidat, a rebus omnino fit illis, quæ ſupra cerebrú ſunt. Vnde id ſua etiam vi frangunt. Illi autem præter hæc de pluribus aliis quoque rebus prædicant, quod Maniam infligant. Quo vero modo id faciant, non explicant. Taceo quod de ceteris Maniæ generibus nihil proferant. Niſi enim Humores & Apoſtemata ſcirent: quod tandem proferrent, nihil quicquam haberent. Itaque de cœcis rebus cum cœcis diſſerunt. Inſuper ipſorum Theoricæ cura quoque reſpondet: dum Apoſtemata curant, quę vim cauſſæ non habent, & humores afferunt, qui non adſint. Hæc & alia ſimilia puram putam ipſorum inſcitiam produnt.

Apoſtema Mania cauſſa non eſt.

Medic. reprehenſio.

S I G N A.

QVi a natura, more ac conſuetudine ſua repente degenerant, ac ſecundum animi affectiones mutantur, hos in maniam ruere dicas, maxime, ſi ſui ipſius amplius non ſint compotes, inuidiaque ac odio proſequuntur homines, verberant, clamant, furiunt, & inſana multa agunt. Maniacus autem & iſte eſt, qui taciturnus & quietus muſſitat ſedetq;, ratione tamen naturali aberrat. Et ad morum geſtuumq; diuerſitatem ſedulo attendi, ac aſcendens cuiuſlibet horę, qui mores indit ſolus, non illa, quæ in corpore ſunt, animaduerti debet.

CVRA

CVRA.

QVi experienter hunc morbum curare satagit, is missos faciat Syrupos, purgationes, & omnem ab istis auctoribus prescriptam diætam: Inter quæ sunt illis palmaria Violæ, Rosæ, Chamomilla, Nenufar & similia. Huiusmodi cura adiuratoribus diabolorum familiaris est, dum prætendunt, hominem a Dæmone obsessum esse, quod tamen secus esse probe norunt. Interim ipsi alia remedia adhibent, quibus Maniam propellunt, artis tamen laudem ex eo venantur, quod dæmonem eiecerint, cũ saltem curarint Maniã. His dolis homines alliciunt, & sacrificiis suis velificantur, ex quibus plus captant, quam ex Medicina. Adiurationes autẽ diabolorum hic missas facio: cum institutum nostrum sit saltem, Maniacos rationi suæ restituere ea methodo, q̃ experientia in natura docuit & confirmauit. In his ergo, qui peritiam aliq̃ affectat, is a coniuratoribus illis discat, non dæmones abigere, sed idoneis secretis Maniacos curare.

Arcana Mania ab adiuratoribus dæmoniorum discenda.

In Carynthiæ cœnobio quodã, Ossia dicto, reliquias ostendunt, quibus Maniam, id est, dæmones expellunt. Id vero non nisi remedium est. Et q̃ hoc in casu prodest, id vere sacramentum est. Non n. nisi a Deo datum est. Ideo ex Medicinis ipsos sacra symbola facere, non immerito diximus. Sic opem ferunt etiam per Crystallum. Tibi vero cogitandum relinquo, an Crystallus sit vel diuus Petrus, vel Nicolaus. Huiusmodi monasteria passim plurima sunt, quorũ sacrifici ac Monachi, adiuratores tñ, per Medicinam sua opera perficiũt. In Mania vero si diaboli essent, certe ad talium patrum verba minime fugerẽt. Et si ipsorum remedia diuorũ corpora exsisterent, certe e manibus ipsorum euolassent dudum. Ideo n. data nobis Medicina est, non vt nostra peccata ea irrita faciant, sed tam nequam, quam probis hominibus in manus data est. Virtus autem, quam preferunt, virum integrum requirit, sicut Apostoli declarant.

Ossia cœnobium Carynthia.

Medicina probis & improbis communis.

Cura ergo talis est. { *Crystallus.* / *Cauteria.* / *Actualia.* }

DE VERMIBVS.

LIcet vermiũ genera multa sint: omniũ tamen nomina minime hic consideranda sunt: Satis n. est, vno nomine cõprehendi omnes in vniuersum. Hoc respectu vna tantum caussa, vna Medicina, vnus morb9 erit. Nec species ipse vermium hic considerandæ sunt, verum tantum caussa. Ex caussa n. non specie, medicina inuenit᷑. Species n. a subiecto est. At in subiecto Arcanum nõ est, sed in caussa efficiente: ex qua ipsa quoq; denominatio q̃ vis sumit᷑.

QVID.

SI vermes homo vel elabi videt, vel ipsorum signa & vestigia alia deprehendit, iam indicium certum est, eos vel generatos, vel nondum generatos esse. Quæ enim signa in iis, qui vermes habent, apparent: si eadem in nondum vermiculosis apparent, nihilominus vtrosque vermiculosos dicere potes, illos perfecte, hos imperfecte, quibus vtrisque Medicina vna prodest. Quanquam nondum vermiculosi sępius icterici, hydropici, colici, aut Apostematosi iudicentur. Qui error ab ignoratione est morbi quidem præsentis, sed non præsentis perfecte. Imperfectus tamen morbus pro perfecto omnino habendus & curandus est.

Vermiculatio, vel est perfecta, vel imperfecta.

CAVSSA.

GEnerationis vermium caussæ duplices sunt. Prima est sperma: altera est putrefactio. De spermate autem ita intelligetis, quod ex proprio spermate virorum nihil oriatur in ipsis. Ex eo tamen in fœminis vermes generantur, si sperma in putredinem abit, & ascendenti putrefactionis subiicitur. Inde enim variæ generationes oriuntur, quas satis admirari non possis. Cœlum enim illud vermes exclusit, in quo sperma fractum putredinem subiit. Sicut enim ascendens cuiuslibet putrefactionis inclinat: ita vermes disponit. Huius ergo generationis iudicium penes Astronomum positum est, si idem sit Medicus. Hæc autem de spermate interno & congenito dicta sint. Dicendum porro etiam est de spermate externo, & eius generatione, quæ (quod dictu turpe est) ex coniunctione Gomorrhina fit. Alia enim est vermium in matrice generatio, quam non cœlum ipsum caussatur, sed coniunctio. Ex qua fœtus tales vel tales gignuntur, iam brutis similes, iam a brutis similes hominibus, &c. Horum caussa Gomorrhinæ coniunctiones, quas penitius quilibet secum ipse expendat. Nam quod cœlum per se, sine talium formarum semine & materia, huiusmodi formas producat, id dicere absonum est. Ideo secundum hoc rem iudicate & æstimate. Non tamen inficiamur, fieri quandoque posse, vt sperma tale Gomorrhinum in loca mulibria clam subrepere possit, vnde insciis etiam talia ingenerentur: Quod etsi quidem rarius eueniat, factum tamen esse, historiæ docent, & fieri vel dum posse, ratio astipulatur. Sic & vermis in aurem aut os illabi, ac ibidem includi potest. Vbi si semen suum emittat, ex eo monstrum producitur, quia semen in naturali suo vase positum non est. Quicquid enim in vase suo natiuo non concluditur, ex eo generantur monstra. Si nili ratione, si suo tempore sperma insectorum in acetariis, aut herbis coctis per incuriam coquorū reli-

Vermium generatio ex duobus. Vermes ex spermate.

Gomorrhica coniunctio qui vermes gignat.

Vermes qui a spermate in gesto oriantur

Monstra qui gignantur.

relictum edatur: tunc, nisi fortis sit stomachus, qui expellat, vermis ex eo aut monstrum omnino nascitur. Spermata enim a corporis calore excluduntur, & in finem suum abeunt. Interdum etiam cum aqua huiusmodi spermata imbibuntur, & monstra demum in corpore euadunt: q̄ eiecta tandem, similia sunt insectis externis. Eadem suo veneno interdū etiam homines lædunt, ita vt decolores fiant, & intumescant, non aliter, ac si istorum vermium venenum deuorassent. Quibus demū e signis malum factum etiam patescit. Hac ratione etiam sperma piscium frequenter ingeritur. Quod nisi a stomacho edomaretur, tale quid nasceretur in corpore, quale extra corpus a pisce putrefacto, in vermes degenerante. Sic & caro similiter nimis tenera aut iuuencula, atq; adhuc spermatica, tale quid generat, quale produceret alias putrescens. Quod enim foris, idem intus quoq; in corpore per operationem syderum producitur. Nisi enim cibi, escæque nostræ maturæ satis & mundæ sint: omnino generationi huic subiiciuntur. Vnde morbi interdum varii consequuntur, dum ex iis non tantum vermes emergunt, sed etiam generationes dimidiæ, quæ plerunque (licet erronee) febres & appellantur, & tamen vermium curæ subiiciuntur ceduntque. Sed satis dictum sit de his, quæ nimium spermatica præpropere assumuntur, & generationes miras edunt. Cetera natura ipsa planiora facit, quæ cogitanda peritioribus remitto.

Vermes a piscibus.

Vermes a carne tenera.

Ceterum de putrefactione, quæ caussa altera est, rem ita accipite, q; cœlum istius generationis caussa sit hoc modo. Quælibet putrefactio per se putrefactio manet, & sicut putredo abit: solam autem cœlum eam in generationem vermium deducit. Quanquam (licet perperam) dici soleat, putredinem quamlibet vermium principium exsistere. Tu adde, si cœlum disponat. Cœlum enim omnino considerandum est hic, si de scripturi simus originem vermium, horum scilicet, qui non ex semine naturali & cōsueto naturæ ordine generātur. Nulla etenim putredo vermes dabit, nisi seorsim sperma adsit, & calor ad eorum generationem tēperatus sit. Hoc verū quidem est, q; putrescere ad vermes vult, id op⁹ habere, vt a magno & immoderato calore putrescat. Quilibet n. calor gradum transcendens, putredinem suscitat in iis, quorum gradus immoderatus exsistit. Secundum hoc exemplum enim res omnes æstimari & intelligi debent. Sic nempe videtis, caseos omnes sub stellis calidis in mense Augusti & Iulii, &c. vermiculosos fieri, q; aliis anni temporibus minime fit. Cuius quidem caussa cœlum est, q; motu suo illa producit. Quod si ergo isto modo cœlum in caseo operatur, operabitur etiam in materia intus in Microcosmo conclusa, quæ instar casei cœli operationi subiacet. Quicquid enim viuit, cœlum habet. Sic etiam, q; putrescit, suum cœlum

Cœlum caussa vermiū.

Putredo qui. vermium sit origo.

Calor gradum excedens caussa putredinis & vermium.

Vita cœlum præsupponit.

habet, ac in vitam prorumpit, modo vel naturali, vel alio. Sic & alia anni tempora ſunt, in quibus idem euenit. Sed hæc in Aſtronomia clarius
" docentur, quo vos relegamus. Ex his concluſionem iam talem attendite.
" Vnaquælibet putredo, ex immoderato cœleſti & Elementari calore, ha-
" bilis eſt, vt ſperma fiat vermium, per operationem aſcendentium, qui ca-
" lorem mouent & inducunt, & ſic mõſtra ipſa parturiunt. Plura ab Aſtronomis declarantur. Cum vero aſcendentium multi ſint, hinc fit, vt mirabiles etiam ac plures vermes emergant, vulgares ſcilicet, cogniti, inauditi, quotidiani, &c. Quorum omnium cœlum efficiens cauſſa eſt, quod ſicut in mundo externo, ita in interno quoque ſimiliter operatur diuerſimode, ex diuerſitate illa, quam corpus dat. Huius enim generationis hoc vnicum fundamentum eſt, quod in Microcoſmo quoque tales conſtellationes ſint. Quod ſi ergo Auguſtus, Iulius, &c. calidiores ſint, & materia ſubiectumque, quod ignem concipiat, adſit: certo præſagire potes, iſtum hominem vermium generationem minime euitare poſſe, ſicut nec caſeus, & ſimilia.

Vermium varietas vnde.

Auguſtus Iulius, vermium cauſſa.

Iſtiuſmodi generationes plures etiam ſunt, velut a Medicinis, ex quarum multis vermes naſcuntur, tam in corpore, quam in vulneribus, ſi nimirum putrefactiuæ ac nimis calidæ medicinæ vulneribus applicantur, quæ ab illis velut ſuffocantur, vnde vermes tandem proueniunt. Et ſicut de his Philoſophia rationes dat: ita etiam de cœlo æque intelligite. Res enim vna eſt, & omnia cœlum vnum. Operationis autem hoc eſt principium, vt ſal ſeparetur ab iis rebus, quæ putredinem ſubituræ ſunt. Sal enim eſt Balſamus rerum in vita ſeruandarum. Sal autem, quod corpus ſibi congenitum & vnitum habet, eſt Balſamus ſiue Mumia. Iam vero ſal externum huic ſimile eſt. Quod Mumia hæc viuum conſeruat: id ſal conſeruat mortuũ. Si a. Mumia emoriatur, tunc ſal rem illam diutius cõſeruare non poteſt. Si ergo diutius conſeruare neq̃t: ſeq̃tur, ſal & Mumiam ſecedere. Iam ergo putredo incipit, iam vermes oriuntur. Vnde cibi vermiculoſi inſalubres exſiſtunt, quia Mumia & ſale carent, qui cibus in iuſta concordantia modoque habere debet. Et hac de cauſſa multa putreſcunt ac in vermes abeunt, tam in vulneribus, quam interius in corpore. Quæ a. hæ medicinæ ſint, ſuis capitulis definietur. Multa vermes ex homine elidunt, quorum Medicinæ eoſdem genuerunt. Stet ergo res penes veſtrum iudicium ac experientiam.

Vermes a medicinis.

Salis ſeparatio cauſſa putredinis.

Sal Balſamus vitæ.

Sal putredinem arcet.

Cibi vermiculoſi inſalubres

Sed & principium ſæpe eſt vermium ex compoſitionibus rerum naturalium. Sic panis & mel vermes gignunt. Huiuſmodi compoſitiones in ipſo quoque homine ſunt. Ac ob id microcoſmus conſiderari debet, non humores. Pari ratione pus etiam quodlibet, tam intra quam extra

Panis & mel vermes gignunt.

corpus,

corpus, si a medicina putrefactiua corripiat, in vermes degenerat. Multum: puris enim in corpore est, puris specie egressurum alias, quod tamen per inconuenientes Medicinas in vermes redigitur, velut panis & mel. Eodem modo vermes etiam generantur ex suffocatione aut conclusione, si aeri egressus non datur. Sed hoc tamen minime fit, nisi cœli operatio cõcurrat. Ideo nonnulli vermes ab obstructione emergũt. Quæ nisi incidisset, cœli operatio frustranea fuisset. De coniunctionibus autem res intellectu facilis est. Communissima enim vermium generatio talis est. Si cibus & stomachus infirmus concurrant, ac a natura coniungantur, ita, vt stomachus a calore Augusti aut Iulii imbecillior sit, ibi vermes fiunt. Sic pariter, si cibi putridi, & putridæ febrilesque dispositiones in stomacho lateant, & cœlum similiter dispositum sit, vermes quoque producuntur. Sic iterum, si cœlum ita exaltatum sit, & potus putridus bibatur, & morbus dysentericus corpus occupauit: iam iterum vermium generatio perficitur. Eodem modo, si interius vulnera lateant, & potus vel herbæ lactiferæ ingerantur, iam iterum suam intentionem cœlũ perficit. Ita vulneribus externis, si medicinæ putrefactiuæ applicentur, fit, quod diximus. Summa ergo de vermibus hæc sit, requiri omnino materiam ac subiectum aliquod, quod a cœli cursu, qui excedens calor est, ad vermes disponatur.

Vermes ab obstructione.

Vermes a coniunctionibus.

PROCESSVS.

SIcut sculptor serpentem fingit, aut fusor fundit, arte ac industria familiari: ita artifices isti illam artem ex se non habent, sed ex cœlo. Si id ex cœlo habent: idem quoque cœlum poterit, & quidem homine dexterius. Hoc si verum est, cœlum omnino sculptor, fusor, aurifaber erit, quod talia fingat artificiosissime, & suum Magisterium in stercore, lutoq; elegantissime exhibeat. Quis enim alius ex putridis illis ac ineptis rebus aliquid probi educere queat? Homo quid cælaturus, optima metalla-, ac lignum probum omnino requirit. Cœlum autem, ipsorum artificium parens, res putridas sumit, & tamen ex iis imagines viuentes exstruit, cũ quas homines finxerunt, ligna tantum sint, aut metalla, & colores, haudquaquam viuentes. Istæ autem alteræ viuunt. Cœlum ergo pro mallei moderatore solertissimo censendum est, qui in abdito ita fabricari nouit, vt operantem nemo videat, donec operi extremam manum imposuerit: cui singulari oblectamento est, ex putredine id fingere, quod volupe est. Hinc variæ species & genera vermium, quæ tamen ipsum arcanum non attinent.

Cœlum plastes artificiosissimus.

Cœlum artificum pater.

CONTRARIA.

Phlegma vermium caussa nõ est.

POsset hic obiici nobis, humorem, ceu phlegma, vermium matrẽ & materiam exsistere. Nos autem contra dicimus, nullum phlegma putrescere, putredine vero opus est. Sententia ergo falsa exsistit. Præterea ex nullo corpore Physico vermis generatur, nisi sperma Physicum in prõtu sit. Vitam enim non assequitur, nisi ex materia disposita. Ex stercoribus ideo vermes nascũtur, quia stercora non sunt sine spermate. Et sperma non ex oseo solo est, sed & in corporis locis aliis fit. Non quod sperma generationis in solo homine sit, sed & in aliis, ex quo hoc vel illud ꝓducitur. Stercus equinum scarabæos dat: quod sine spermate fieri non potest. Id tamen non est sperma equorum, quamuis ex equo secesserit. Spermatum autem naturam apprime nouisse decet Medicum, si generationis huius peritum se perhiberi velit. Et licet quidem nonnulli cibi sint, qui vermes gignant, & materia eorum fiant, sine seminio ipsorum; sine spermate tamen ea generatio minime fit, sed omnino per sperma, ꝙ in herba latescens, deinceps in generationẽ erupit. Talia enim sine spermate nunquam fiunt. De spermate quidem tam apud Philosophos quam Medicos altum hactenus silentium fuit. Quid tamen sperma sit, Astronomus nouit. Cognitionem enim hanc ei cœlum impertit. Hylam ergo inclamat, qui de phlegmate disserit, ac naturam eius otiose declarat, adeoque de his similibus aliis anxiam disputationem mouet.

Vermes cur ex stercore.

Scarabæi ex stercore equino.

Sine spermate nulla generatio.

SIGNA.

VErmium signa duplicia sunt: manifesta & occulta. Manifesta e prodeuntibus illis sumuntur. Occulta non æque liquent: ab aliis tamen sic satis tradita & descripta sunt. Multa enim signa a veteribus fideliter obseruata & tradita sunt, de quibus nos latius non excurremus, sed lectorem ad fundamenta ipsa reuocabimus. Frequenter tamen accidit, vt ex signis, an vermes adsint, vel minus, satis dignosci non possit. Sic vermium quædam signa interdum in intestinis apparent, cum tamen vermes non sint, quod plerunque in fœminis experimur. Veritatem tamen ipsam hoc modo perscrutaberis. Loco illi signanti impone Geroleam, aut Hypericon, aut postremo centauream, si quæ subdita herbis sint, cedant, nec maneant, vermes esse indubitate scito.

Vermes an adsint qui probetur.

Geroleã, &c.

Porro, si signa vermium interdum sese exhibeant, vermes autem ipsi non adsint: id te nihil offendat. Si enim huiusmodi signa probe obser-

obſeruaris, nihilominus cum arcanis contra vermes procedas. Quod enim vermes tollit, id fomentum quoque eorum nidumue ac materiam tollit, & ſpermati rerum iſtarum cœlum amolitur, ne Auguſtus ac Caniculares, ſimileſque alii aſcendentes & conſtellationes in effectum erumpere poſſint.

DECLARATIO.

HOc autem loco fas eſt, explicari inter cetera etiam vermium loca, in quibus generentur. Loca autem ſunt, vbicunque ſpiritus ſalis non eſt acidus. Sic in oculis ſpiritus acris eſt. Oculi enim plus Balſami requirunt membris ceteris, vt ab iſtiuſmodi accidentibus præſeruentur. In auribus autem, etſi ſal quidem expurgetur, nihilominus tamen regiones aurium ſunt loca vermium, licet amariſſima. Amaritudo enim cœli operationem non impedit. Si enim materiam offendit, altero neglecto ſuum officium agit. Dentes ſpiritum ſalis habent omnium ſubtiliſſimum. Ideo ex illo vermis, iſque peſſimus naſcitur. Subtilis enim ipſius natura eſt, ac ex materia ſubtili oritur. Vermium enim omniũ natura, acrimonia, malitia &c. ex iſto ſalis ſpiritu eſt. Sed & ipſe ventriculus generandis vermibus locum dat: inteſtina autem triplicem. Sic & regiones aliæ his finitimæ. Quod ſi vero & in alio quodam loco diſſolutio contingeret, locus vermium ibi fieret, qui ante non fuiſſet. Vermibus ergo non deſtinata tantum loca ſunt: ſed noua ſubinde fiunt. Nam multi corpori obueniunt morbi, veluti Dyſenteria, Diarrhœa, Hæmoptoica, Rheuma &c. qui omnes ad generationem vermium aliquid conferunt. Horum ergo morborum occaſione noua loca facile ſtrui ac parari ad generandos vermes poſſunt, ſemper tamen ratione ea perſtante, quod canicularis ardor, ac Iulii Auguſtiue feruor iſta diſponant, ſi cum materia & ſubiecto coniungantur: qui ardor varie in materia ea mouetur, retrograde & erratice. Corpus etenim fragile exſiſtit. Vnde etiam præter ordinem curſus eos, quibus ſubiectus eſt, ſuſtinere cogitur.

Loca vermiũ quæ. Oculi cur non verminoſi. 1. Aures.

2. Dentes. Dentium vermis peſſimus.

3. Ventriculus. Inteſtina.

4. Loca nouiter ſentia.

CVRA.

DVplex eſt: ſcilicet ex ſpermate primo: & ex ſpermate ſecundo. A forma ſpecifica, a fumo Iuſquiami, id eſt, Mercurii, item Sulphuris, Item Salis. Item Hypericon, item Centaurea. Item de reliquis ſimilibus. Item in pueris hoc nota: Item in prægnantibus, ne concipiant, hoc nota, &c.

DE DIARRHOEA.

Diarrhœæ multiplices exsistunt: Naturales, non naturales. Non naturales (salubres) vel a Medicina, vel a Natura. Multæ etiam a resolutione naturæ in suis viribus, aut per medicinam cibi, aut a tempore & similibus concitatæ. Vtcunq; vero Diarrhœa accidat, & morbus vnicus & vnica caussa exsistit, cui etiam arcanum applicandum.

QVID.

CVilibet homini per se notum est, quis naturæ suæ modus ac ratio sit in expellendis sordibus, quæ in homine fiunt. Præter eam consuetudinem quicquid aliud incidit, siue sit suppressio, siue immoderatum profluuium, siue peruersio alia: scito morbum eam Diarrhœam esse. Iam vero expellendi vnum tantum modum natura familiarem habet, ac vnicum tantum etiam expellit, hoc est, ciborum reliquias ac feces. Cum vero hominis natura fragilis ac caduca sit, virtus eadem non perpetuo sibi constat, sed persæpe infringitur & mutatur iam a caussis internis, iam externis, vnde naturæ modus ac ordo peruertitur. Est enim in natura omni suum constitutum temperamentum: cuius tam excessus, quam defectus vitio datur, & pro morbo habetur, qui vel chronicus, vel acutus euadere, & ab vtroque terminari morte potest.

CAVSSA.

Expulsio est a stercoris vi non intestinorum.

DIarrhœa quælibet a stomacho oritur, & stomachi culpa fit. Prout enim assumtum in stomacho alteratur & disponitur, ita vis eius expulsiua sese quoque exserit. Vis enim ea nō in ipsius hominis natura condita est, sed in stercore, quod secedit. Aliud enim alio citius vel tardius deponitur, pro naturæ suæ modo. Similis enim ratio stercorum est cum cane, aut alio quouis animali, quod sponte sua e stabulo egreditur, nec a stabulo expellitur. Ita & stercus seipsum educit sine omni naturæ ac corporis addita ope & auxilio. Operatur tamen simul etiam tempus, quod virtutem hanc producit, sicut pyrum, quod per se decidit, nec ab arbore decutitur, sed a motu intimo se expedit.

Stercus quid?

Stercus autem quod eo modo secedit, nihil est aliud, quam cibus stomachi. Nihil enim stercus fieri potest, quod prius in stomacho non fuerit cibus. Postremo enim stercus fit, quod prius in stomacho cibus exstiterat. Ideoque omnium primo de cibo stomachi differendum est, vt stercus, quod postea morbus vocatur, certius cognoscatur. Ratio autem eius-

eiusmodi est. Euenire nouistis, vt prægnantes, pica affectę, iam carbones, iam argillam, iam cinerem, iam cretam, iam alia varia & absurda edant ac ingerant. Iam vero is appetitus est, non est indigentia. Indigentia solos familiares ac naturales cibos quærit. Hic autem appetitus immoderatus est, sine vsu & necessitate. Et tamen ista vice quod editur, per appetitum cibus fit. Eiusmodi appetitus multi etiam in stomacho sunt, vnde cibi ingeruntur præternaturales, quos stomachus assumit. Quanquam homo ipse quoq; persæpe, appetitu tali non vrgente, motu arbitrario huiusmodi cibis se oneret & aggrauet. De qua caussa, sentiendum idem est.

Prægnantes absurda vorāt.

Stomacho quidem certus suus ac definitus, isq; nondum mutatus cibus offerendus est. Et in hoc artis summa posita est, vt ventriculo cibi conuenientes ministrentur: quod tamen a scriptoribus veterum neglectū ac omissum est. Is vero modus ac ordo si non seruetur, ventriculi operatio alia sequitur, quam esse debet, vnde morbis origo datur. Idem similiter iudicandum etiam de iis cibis, qui pro arbitrio hominis ingeruntur. Nam & horum conditioni sedum ratio respondet. Iam v. vt dictum est, stercus quodlibet cibus fuit, & ex cibo prouenit, qui stomacho ingeritur ex parte vna: ex parte altera eū stomachus assumit, sine ingestione. Vtut v. ista se habeant: nobis de datione & sumtione ciborum differendū est, vt in quibus sanitas & ægritudo posita videtur. Id priusquam præstetur, stomachus primum in sui cibi assumtione seu appetitu noscendus est.

Cibi stomachi duplices: Ingesti, non ingesti.

Fames est appetitus assumtionis, & cibationis. Hæc duo morbum pariunt Diarrhœæ. De assumtis scitote, quod stomachus vim ac naturam in se contineat, separandi malum a bono. Iam vero quod bonum est, noxam non confert, sed quod malum est. Et huc referuntur multiplicia venena, laxatiua, res frigidæ, calidæ, humidæ, siccæ, item styptica, diaphoretica & similia alia. Nullus enim cibus est, qui venenum non habeat, ac laxatiuæ elementarisue naturæ non sit. Stomachi ergo officium est, ista separare, & in stercus cogere ac expellere. Expulsionis vis autem in rebus his ipsis egerendis consistit. Si vero eueniat, vt stomachus plus digerere conetur, quam a separatione ipsi mandatum est, hoc est, si oblectationis aut (quod aiunt) animi gratia stercus digerere aggrediatur, isto iam molimine corripitur venenum, laxatiua, aut elementum ipsum, q̃ a cibo separatum est. Hinc ergo iam Diarrhœa oritur, q̃ signum est, stomachum digerere id, q̃ digerere non debebat, vnde fluorē illum mouet. Hæc autem digestio similis est esitationi laxatiuorum aut venenorum. Ideo duo signa consequuntur: tumor, & stomachi impressio, a cibi veneno: deinde eruptio superne inferneque facta, a vi laxatiua in cibo contenta. Nec enim digestio vlterius progredi debebat, h. e. stomachus venenū, laxatiuū,

Fames quid?

Separādi vis in stomacho insignis.

Cibus nullus veneno caret.

Separatio est stomachi: expulsio stercorum.

Diarrhœa vt & quando fiat.

Elementumque &c. non ſeparare, ſed tantum digerere debebat, & ceterum relinquere. Si vero is ſeparationem etiam molitur in Eſſentiis & ſpeciebus, iam cauſſam Diarrhœę confert, prout ſeparatio illa inſtituitur.

Præterea vero perſæpe ſibiipſi quoq;, vt dictum eſt, appetitum mouet eorum, quę non ingeruntur: veluti ſi appetat edere id, in quo medius iacet, non ſecus ac equus, qui præſepe admordet. Quod ita ſe habet. Attrahit nimirum ad ſeſe humores ſui corporis ipſius, quos edere appetit. Iam appetitu iſto corpori infligit morbum. Suum enim corpori nutrimentum ſubtrahit. Et dum ſuum ipſius ſanguinem abſorbere deſiderat: iam iterum alium morbum inducit. Corporis enim ſanguis cibus non eſſe debet, ſed Elementum corporis, a quo ſuſtentetur. Sic ſæpius appetit adipem inteſtinorum, & res alias omnes in corpore exſiſtentes, vt mucum, fluxus, quos ad ſe trahit ceu cucurbitula ſanguinem. Vnde fit, vt ſedes iam tales, iam aliæ, iam ſanguinolentæ ſecedant. Quare autem? Quia nempe ſedes illæ fuerunt ſanguis, & ſanguis iſte fuit ſtomachi cibus ac appetitus. Qualis ergo cibus, tale eius egeſtum. Sic egeſta interdum aquoſa exſiſtunt. Nam a corpore humiditates extraxit. Vnde fit, vt ſecedentia cibi naturam retineant. Ita pariter egeſta nonnunquam coloris ſunt argilacei, quia ſtomachus pro cibo ſibi attraxit rheumata corporis & carnis. Aliquando lutea ſunt; attraxit enim fel, quod ea tingit: & ſic deinceps. Opus ergo eſt partes corporis probe cognoſci, quomodo ſe in exaltatione ſua habeant ſecundum ſubſtantiam, colores, & alia. Hoc qui intelligit, is ex ſtercore diiudicare poteſt, quidnam ægri ſtomachus ederit.

Sedum varietas vnde.

Ceterum de his notabitis, quod inſtante tali ſtomachi appetitu nunquam proba digeſtio fiat. Nec enim ex officio ſuo agit is: ſed euagatur, & appetitui ſuo indulget. Nec hic diuerſum fit ab adultero, qui cum ſuam domi vxorem alat, ſectatur tamen extraneam, cum tamen vniuerſarum res & ratio eadem ſit. Hoc modo & ſtomachus euagatur, ſuamque ſtationem deſerit. Quam exorbitationem deinceps ſui morbi conſequuntur. Medicina ergo omnis in hoc poſita eſt, vt appetitus iſte dematur & ſopiatur, hoc eſt, vno modo tollatur appetitus ſeparandi ſtercus in ſuis ſpeciebus ac partibus: altero caueatur, ne ſuum ipſius corpus is edere deſideret. Et hunc appetitum qui tollit, is profluuia omnia ſuſtulit, ipſamque naturam cum ſtomacho approbe vniuit. Manet ergo Diarrhœæ cauſſa conſtans in eo, quod omne, homo quod edit, ac pro cibo ingerit, venenum, laxatiuum, & elementum in ſe habeat. Stomacho autem virtus data eſt, res eas a cibo ſeparandi, & venenum, laxatiuum ac elementa citra damnum extra corpus emittēdi. Is autem ſi ſeparationis voluptate

Stomachus adultero ſimilis.

luptate capiatur, quaſi ſcire cupiat, quid præſto ſit, & hoc fine ſeorſim vnum ab altero ſeparet: iam per nimiam illam ſeparationem Diarrhœæ cauſſam ac occaſionem miniſtrat: ſicut etiam alia ratione, quando ſui ipſius corporis edendi deſiderio laceſcitur, morbos modis multis concitat. Medico ergo admodum curioſe & ſedulo egeſta conſideranda ſunt, ex quibus conditio ſtomachi apprime noſcitur. Nulla enim egeſtio eſt, quæ ſtomachi actionem & appetitum non prodat.

Egeſta ſtomachi conditionem indicant.

Etſi vero interdum ſtomachus quoq; a morbis aliis eo adduci queat, vt Diarrhœas moueat, non ex laſciuia quidem propria, ſed ex vi morbi alterius incitantis: Diarrhœæ tamen nullæ fieri poſſunt, quin is conſentiat. Nam multa ſunt paſſim pathemata, quæ illum impellant, & in talem appetitum coniiciant. Hoc vt intelligatis, ſcitote, ſtomachum ſolerti & induſtrio artifici ſimilem eſſe, qui, quicquid obuenit ac offertur, exprimere & æmulari annititur, hoc, vel illo more modoque. Si enim ſtomacho res inuſitatæ, aduerſæ, aut incitantes offerantur, multis modis attentat, qui & quid ex illis faciendum ac fabricandum ſit. Iam per varia iſta tentamina, ſedes variæ concitantur. Si quis enim vel febri, vel icteritia &c. laboret: tunc de his aliqua portio etiam ſtomacho offertur edenda. In quo dum is ſuum magiſterium exercet, vario ſe modo applicat. Si enim conueniat ipſi, quod eſurus eſt; tunc is morbum omnem deuorat ac depaſcitur: ſin minus, offenditur quaſi ac ringitur. Sic multa ex morbis ipſi obueniunt edenda. Cum vero conſumendi omnia quandoque appetitu deſtituatur: partes interdum quædam relinquuntur, & alius morbus remanet. Omnes enim, quibus homo affligitur, morbos natura in ſtomacho euincere & expugnare molitur. Et ſtercora talia ex vna concurrente morbo cognoſcetis. Quæ ſi educantur, bene habet ſtomachus. Si vero morbus primarius non adeſſet: ſtomachus ſolus in culpa foret: & tunc res ſe habet, vt diximus.

Morbos omnes in ſtomacho vincere natura conatur.

Quoniam ergo ſtomachus ita mirabiliter ſpecies diſſeparat, ob id tam varias ſedes molitur, quæ non omnes recenſeri queunt in ſpecie. Sed in genere ſunt venenoſę, laxatiuę, elementares, ex morbis prioribus concitatæ. Nomina ergo ſedum conſideranda minime ſunt, vt per ea ſedes aliæ ab aliis diſtinguantur, & ſuæ cuilibet ſpeciei appellationes peculiares deſignentur. Quis enim ſpecies omnes, vt Lienteriam, Diarrhœam, Dyſenteriam &c. indagare queat? Sed eaſdem nec per curam comprehendet. Cura enim ventriculi vnica eſt, vt huiuſmodi appetitus, & tentamina artificioſa, quib. Diarrhœas adducit, tollantur. Sed Diarrhœas frequenter etiam cauſſantur cibi, vt dictum eſt, qui naturæ eius aut conſuetudini conuenientes non offerantur. Illæ enim hoc caſu plerumque tamdiu du-

rant, donec multis experimentis ſtomachus ediſcat, quibus artibus cibi illi tractandi ſint. Nam ſimile etiam infantibus accidit. Qui etſi ventriculum habeant: idem tamen cibis domandis nondum aptus exſiſtit. Vnde nullum excrementum verum molitur. Si vero per tentationem & experientiam crebram artē ſeparationis didicit, iam quod ingeritur, damnum amplius non facit. Ideo conſuetudinem mutari, tutum minime eſt. Nam multa ſunt, quæ diſciplinam nouam ad digerendum ventriculo important, quæ ſine periculo plerumque non ſunt. Sic fructus, lac, ceraſa &c. ſedes mouent, quia ſtomachus iſtis inaſſuetus eſt, nec dum ſeparationem eorum debitā didicit. Et donec in ſolidum aſſueſcat illis, Diarrhœæ non ceſſant. Sicut enim artifex nullus eſt, quin artem ex primis rudimentis, & principiis didicerit: ſic ſtomachus etiam cōſtitutus eſt, qui artes omnes etiam venena & alia edendi nouit, eaſq; ciborū digeſtioni impendit. Sed difficilius ad conſuetudinem hanc ducitur, nec niſi per multa tentamina hunc habitum induit. Hinc vos Humoriſtę tandem diſcite.

Conſuetū do non facile mutāda.

PROCESSUS.

Stomachꝰ eſt ſimilis Fictori.

STatuarius quilibet ſua ſecum inſtrumenta, ac in cerebro ideam eius imaginis, quam ſculpere vult, habet. Hoc eſt, imaginis ſculpendæ artem nouit. Eadem & ſtomachi ratio eſt. Is ad operas ſuas procedens, materiam ſolito ac conſueto ſibi more aggreditur tractatque, & a cibo ſeparat, quod cum eo non miſceri debet, ſicut ſtatuarius quoque fragmenta ſuperflua præcidit. Idem ſimiliter & ſtomachus facit. Is præterea etiam tinctori ſimilis exſiſtit: qui pannos multos perdit, dum ipſam tingendi artem recte comprehenderit. Eodem modo & ventriculus hanc artem habet, quam tamen non niſi per tyrocinium aſſecutus eſt. Multa perdit, priuſquam artem penitus teneat: licet magiſtrum, tinctore alio, longe ſolertiorem habeat. Similis idem eſt ſpagyrico, quæ res omnes ſubtiliat, ſeparat, mundat, idque iam hoc modo, iam alio, donec, quod quærit, inueniat. Eadem ratione ſtomachus quoque inquirit hoc illoue modo, donec tranſmutationis artem optimam ſummamque prehenderit: nec a tentādo deſiſtit, priuſquam neruum (quod aiunt) ipſum atttigerit. Hoc tamen experimentationis tempus multis nimis difficile ac diuturnum obuenit. Ideo ad ſtomachi ſanitatem tuendam, & conſuetudinem priſtinam ſeruandam, periclitationis nocumentum nos omnino adhortari debet. Tempus enim quod ad hanc eius inſtitutionem impendendum eſt, ambiguum ac fallax eſt, & frequenter ſtomachus ipſe deſtruitur, priuſquam tyrocinium ſuum compleuerit. Idemque hic fit, quod cum metallario: qui iam perdit, iam lucratur. Omnia enim a natura tentantur,

Tinctori.

Spagyrico

non

non ſecus ab artifice. Et Diarrhœæ generationis iſte modus eſt: de quo plura ex iſto lumine naturæ.

CONTRARIA.

OBiici poſſet a quibuſdam, profluuium hoc a cruditatibus oriri præterfluentibus. Sed hi non attendunt, quod cruda nō ſint excrementa. Tum etiam cruda vim expulſiuam non continent. Adde, nihil adeſſe, ex quo ſtomachus ſubſtantiam talem ac corpus facere poſſit, niſi id prius ſepararit. Nam a ſeparatione, non ante eam Diarrhœa fit. Sunt etiam qui dicant, externum frigus aut aerem gelidum profluuia eiuſmodi parere. Id tamen aliter fieri non poteſt, quam ſicut aqua ignem exſtinguit. Sic enim per iſta operationes ſtomachi impediuntur, & tamen in ſtercus aut excrementum abeunt, cum hac tamen mutatione, ſicut opifex, vt pictor, qui malis pigmentis pingit, ita, vt nulla res natiuum ſuum colorem adipiſcatur. Humoriſtæ ergo multo magis contrarium inferre poterant. Cum vero tam Microcoſmus ipſe, quam natura iſtarum rerum, de quibus illi nugantur, neſcia ſit: contraria ipſorum non magnifacienda ſunt. Peſſime enim ventriculi naturam, & multo peius ipſius morbos deſcripſerunt, ſuiſque receptis ipſimet produnt, quod tam in principio, quam fine miſere errent.

Cruditas diarrhœa iam non eſt.

SIGNA.

SI in ſtomacho compreſſiones, ardorem, orexen ſentias: dicito ſtomachum pati in ſua operatione, & a veneno nimium ſubtiliari. Si vero ſuperne eiiciat, dicito, ipſum Helleboricam naturam a cibo ſeparaſſe, & huic dominium permiſiſſe. Quod ſi inferne excernat, dicito, ipſum Laxatiuum deorſum propuliſſe. Si colica & ſimilia cooriantur: ſuo illa cenſu æſtimentur.

DECLARATIO.

TRium primorum ſpecies in re qualibet inſunt: ſub quibus genera omnia comprehenduntur, adeo tamen in ſua quantitate ſubtilia, vt impoſſibile ſit ea æſtimari aut conſpici. Vt exempli gratia. Caulis Romana ex herbis eſilibus omnium nobiliſſima eſt. Quid vero ſecundum naturam ſuam caulis Romana eſt? Res nimirum eſt compoſita ex omnibus ſpeciebus mineralium, fructuum, Tereniabin, & graduum. In ipſa eſt Arſenicum, Mercurius, Marcaſita, Sal, Sulphur & vniuerſæ ſpecies: in ipſa eſt Colocynthis, Scammonea, Turbith, Elleborus, ac omnia Styptica & Diaphoretica, omnia incarnatiua, omnia Mundifi-

Caulis Romana laus & compoſitio.

catiua, Digestiua &c. Et, vt summatim dicam, omnes naturæ species in ipsa sunt, hoc est, vniuersæ virtutes in vna herba hac conditæ sunt. Non v. tantum in hac, sed in rebus omnibus ceteris similiter. Ea a. præcellit reliquis, in hoc, quia cibus est. In hac, quod inutile exsistit, id stomacho separare mandatum est, vt a malis natura pręseruetur, non secus ac principem suos subditos tueri fas est. Itaq; vsq, adeo nobilis & industrius, subtilisq; artem suam tractat stomachus, vt separandi vi sua seorsim helleborum tam exquisite trahat, q. in officina sine omni permixtione purus conderetur. Eadem solertia etiam colocynthidem & reliqua similia extrahit. Quod etsi quidem in mandatis non habeat, feriari tamen a magisterio suo non potest. Hunc eius morem v. homo ferre cogitur, vtpote fragilitati subiectus. Illud v. pariter ēt artifex nouit, qui ex saccharo colocynthidem, & ex colocynthide saccharum extrahat. Et hoc non possit dexterius ipse stomachus? Dum ergo mirabilia huiusmodi opera exsequitur, exspectādum est, quid boni, quidue mali producat &c. Per hæc a. Deus sua nobis miracula exhibet in rebus istis. Homini a. ferenda omnia, vt cadunt. Ipsius n. hæc omnino conditio est, vt caducus ad omnia inclinet. Interim stomachus suo operi incumbit, siue ad bonum, siue malum sit.

Stomachi vis mira.

Colocynthis ex sacchar0 & vicissim

Homo fragilis fortis

CVRA. &c.

DE PODAGRA.

POdagræ nomina quidem multa indūtur, quæ tamen non ex ipsius morbi caussa ac natura desumuntur, sed ab eius loco vel sede. Nihil ergo interest, quodcunque nomen retineatur. Nam id saltem locū affectum definit, nec aliam vllam notitiam confert. Geminum vero morbi nomen synouia est. Hoc enim ex morbi caussa desumitur.

Synouia est podagra.

QVID.

QVemcunque audies sentire fluxus ad pedes aut manus, aut coxam, aut articulos alios, cute persistente integra, dolore vero & tumore, ruboreque gliscente, cum inappetentia, & artuum vicissitudine: istum podagricum vocato. Etsi vero malum non vni, sed multis partibus simul familiare sit: nihilominus tamen is vnus morbus dicendus est. Sic si malum vel frequentius, vel rarius, grauius vel leuius incumbat, indicium vnum tamen dandum est, tam de senibus, quam iuuenibus, & contra.

Podagrici qui dicendi.

CAVSSA.

AD Podagram describendam breuiter, exquisitiore Philosophia & Astronomia opus est, quam in vllo alio morbo requiritur. Cum ergo super illis tam Theorica quam Physica Medicinæ constituatur: ob hanc difficultatem hactenus admissus error est, qui fecit, vt huc vsque nulla certa podagræ cura indicari potuerit. Quis enim ex veteribus vspiam tantum in Philosophia Astronomiaque cognitionis habuit, vt de crisibus doctrinam vel leuiter saltem tenuerit? Primum ergo de Essentia Podagræ ita attendite. Vnicuilibet morbo suus locus est, in quo is veluti sedet ac habitat. Pro huius discrimine, diuersum quoque morborum iudicium est. Hic enim oculos tenet, vt cœcitas: ille aures occupat, vt surditas: iste collum obsidet, vt squinantia: alius pectus affligit, vt cancer: alius hepar, alius pulmonem, &c. Hoc pacto Podagra morbus est corporis, sedem suam in synouia struens. Cuius autem membri synouia exaltata est, eiusdem quoq; Podagra exaltatur: nec præter synouiam locum alium vllum Podagra occupat.

Veteres Philosophia & Astronomia ignari.

Synouia podagra subiectũ.

Iam vero morbus per se est *Liquor*, cuius natura secus non habet ac salsum minerale aut succ⁹ acetosus, veluti de salis genere sunt species hę, *Alumina, Victriola, Salia, Calcinata, Alkalia*: aut de acetosis *Acetum*, *Amphora Berberis*, *Acacia*, & similia. Huiusmodi si in Microcosmo producantur, & in Synouiam, quę talia auersatur, impingant: tunc, prout salis natura acuta, pontica, acetosa vel Alkalis exsistit, ita synouia afficitur, & dolorem morbumque concipit. Istorum enim duorum conuenientia nulla est. Si vero alicubi coniungãtur & commisceantur, prout Liquores isti & succi gradantur, præparanturue, tales exsistunt. Nonnulli enim veluti destillantur: quidam ceu sublimantur: aliqui tanquam reuerberantur, aut calcinantur, aut dissoluuntur: aut incidunt ceu Liquida, coagulata, resoluta, exsiccata, & si quæ huius conditionis sunt.

Podagra materia liquor Salia qua.

Horum vero omnium artifex & præparator annus est. Annus vero quid est? Æstas scilicet & Hyems. Hæc autem quid in Physica? Hoc nimirum. Podagra duas naturas habet? Æstatem & Hyemem: hoc est, proprietas æstatis est genus Podagræ vnum: natura vero Hyemis Podagræ genus est alterum. Æstas est calida, humida simul & sicca. Talis ipsius etiam est Podagra. Qualis influentia, talis etiam æstas. Non enim ipsi dies æstas sunt, sed cœlum. Cœlum enim hoc tempore taliter constitutũ, æstas est. Vnde fit, vt ipsa quoque podagra mixtim humida & sicca sit, velut æstiuis quibusdam diebus aliquoties pluit, & iterum caliditas & siccitas incidit. Ea vicissitudine podagra quoq; variatur. Idem & Hyems facit. Non dies hyemis Hyems sunt, sed cœlum ipsum ita exortũ Hyems

Podagra genus duplex:

Æstiua seu calida.

Hyemalis seu frigida.

putabitur, quæ humida & ſicca eſt. Eodem modo & Podagra eius ſe habet, quæ frigida, iam ſecundum humiditatem & ſiccitatẽ, inſtar æſtatis euariatur. Hyemis interim alia conditio, quam æſtatis. Sic alia etiam in ſuis impreſſionibus æſtas exſiſtit. Opera ergo vobis nauãda eſt, vt probi Aſtronomi ſitis. Sic enim paroxyſmũ podagræ explicare poteritis. Cœli curſus duplex eſt: Brumalis & Æſtiualis. Similes curſus etiam podagra habet. Quandoque vero euenit, vt ſtellæ niuales ſeu brumales in æſtate oriantur. Vnde per æſtatem copioſa nix decidit, quæ in calidis locis aquæ forma decidit, & tamen nix eſt. Si talis per æſtatem hyems ſit: tunc podagra hyemalis eſt in tempore contrario. Pari ratione & ſtellæ æſtiuales ſæpius in hyeme oriuntur, ita vt dies æſtiuæ admodum calidæ ſentiantur. Idem ſimiliter & in Podagra contingit, vt tempore gelido paroxyſmi calidi inuadant. Eadem ratione calori interdum quoque frigora concurrunt, ex ſtellarum iſtarum commixtis paroxyſmis. Si enim ſtella brumalis in Æſtatem incidat, frigus inducit: ea iterum digeſta, ſol flagrat. Is ergo calor eſt, poſt ſtellam hybernam ingruens. Sic frigus calorque ſe inuicem conſequuntur, vna ſtella ſubinde poſt alteram occumbẽtem oriente. Et talis eſt natura, modusque ac conditio podagræ, omniumque ipſius connexarum ſpecierum.

Podagra motus duplex.

Ceterum hyemis impreſſiones naturæ peculiaris ſunt: velut & peculiaris æſtatis. Æſtas imbrem humidum fundit, & eundem reſiccat. Sic ipſius quoque podagra ſuum liquidum fundit, & idem rurſus abſorbet. Hyems ſuam ponit niuem, ſuum emittit frigus, &c. & coagulat, ac coagulatum reliquit. Idem eius quoque podagra facit, quæ ſuum congelat liquidum, & ex eo producit grana & grandines, &c. Niſi vero æſtas ſequatur & grandines roſoluat ceu niuem: tunc coagulatio iugiter conſtans permanet. Si vero ex tali impreſſione cryſtallentur & lapideſcant illæ, nunquam deinceps reſoluuntur. Hoc fine cœlum æſtatem profert, ſuaſque impreſſiones addit duplices. Cœlum enim feruidum eſt, & tamen pluit, hoc eſt, humectat & refrigerat. Ita tamen diſpoſitum ſibi ipſi fit Medicus: ſuum enim ipſius imbrem tollit & conſumit. Vnde fit, vt podagræ illæ remittant, ægrique vegeti reſurgant. Hic autem lucta alia eſt. Hyems enim, ſi nimium imprimat & coagulet, non recedit iterum, æſtateſque ſequuntur breues, & ſtellæ æſtiuæ efficaces non ſunt. Huic podagræ accidit idem, quod montibus, qui niue ſua perpetuo obteguntur.

Grandines non reſoluuntur.

Horum vero morborum ac paroxyſmorum Naturam conditionemque ſolus Aſtronomus cognouit. Qui enim cœlum Æſtatis, ipſiuſque ſtellas, & harum naturam pernouit: qui perſpectum habet cœlum hyemis, & eius ſtellarum vimq; ac conditionem: is iam certo indicare

poteſt,

potest, talem vel talem esse podagricum, tales eius fore paroxysmos, &c. Hic enim caussa materiæ alia non est, q̃ quod acetosa Hyems sunt, & acetosorum genera sunt species stellarum hyemalium: & q; salia sint æstas, ipsorum a. genera sunt stellæ æstiuæ. Sic nimirũ Philosophiam ex Astronomia dimanare, & vtraq; in vnum confluere dignum est. Res enim Philosophiæ subiectæ, & res, quas tractat Astronomus, conuenire sibi omnino debent, veluti sal vitrioli, & stella Nitiala. Eadẽ & ceterorũ ratio est. Influentia etenim, quæ ex cœlo ducta, salia ac mineralia fecit: eadem & in Microcosmo talia producit. Microcosmus enim iste mundus est. In hoc autem cœlum omnia generare debet, quæ mundus in se continet. Ex quibus q; prædominatur & exaltatur, id morbus est. Et sicut dictitari solet, cœlum hoc loco multum metalli, illo multum lapidum produxisse: sic itidem dicere quoque licet, cœlum hic salia, illic acetosa genuisse, quę in manibus ac pedibus dominentur, veluti Metalla in Ertschlandia & Misnia: & vinum in Alsatia, Franconiaque.

Acetosa hyemem: salsa æstatem referunt.

Nitiala stella.

Cœlum omnia producit.

Philosophia hæc in omnibus constans & perpetua est, cœlos duos exsistere, supernum, infernum. Mirabile autem, cœlum supernum: mirabile etiam infernum. Sicut superius cœlum elementa regit, & in ipsis generat materiam ibi repertam, eo vniuscuiusque regionis subiectum protrahit, & ex eo facit id, quod esse debet: Ita sciendum est, quatuor etiam Elementa inexsistere ipsi homini, vtpote Microcosmo. Ergo in hoc quoque subiecta mineralia, quæ omnia in homine sunt, producuntur: quanquam vnum altero magis minusue, &c. Ex quo intelligere debetis, quod homines vniuersi, in rebus omnibus exaltentur, licet per species, hic in hoc, alius in alio. Et licet alius quidem Podagram non sentiat: nihilominus tamen in ipso eius materia condita est. Cœlum autem protraxit aliud, & Podagram in suis subiectis missam fecit. Sic in quibus Podagram produxit, in his reliquit alia. Fas ergo est, Medicum Astronomũ agere, vt sciat & dignoscat, quidnam in Microcosmo cœlum protrahat, & quid tandem exaltare velit. Pro eo enim Physicam ac Theoricam suam instituere debet. Si harum autem rerum imperitus Medicus sit, ecquid tandem de morborum substantia, caussis, materia aut naturis blaterat? Mera enim Sophismata fundit, & exostentatoria illa Humorum iactantia fatiscit.

Cœlum duplex: superius, inferius.

Mineralia omnia in homine.

Podagra cur alii tententur, alii non.

PROCESSVS.

NOtum vobis ac exploratum est, dici passim solere, phitonissam grãdinem, tonitru, fulgur, tempestatem, & similia, quæ varie euenimunt, concitasse. Vnde vero ista fiant, multi balbutiunt. Dum vero hic de Podagra loquimur, necessitas est, rem ipsam intelligi, & in

nullo hæsitari. Si enim, quod fas est, Podagra noscenda est: veneficarum quoque vim ac potestatem intelligi, res poscit. Procul autem a Medico sit, qui intelligatur, veneficium esse. Sit veneficiũ. Nam de nomine nemo litigat. Tu vero id naturale esse dicito, non præternaturale. Non dicas diabolum ea præstare, sed hominem patrare affirma. Hoc vero nihil est. Multæ artes in Medicina a diabolo & spiritibus patefacta sunt. Id vero similiter in phitonissis etiam euenire, quis contradicet? Secundum naturam loquor: ceterum in suo pretio relinquo. Sicut enim ex Cacedonio ignem excutimus, quo lignum incendimus: quis hoc opus veneficium esse criminabitur, cum tamẽ modo naturali fiat? Quod si ergo tale quoddam ferrum (prout est) similiter exsisteret, quod niuem & grandinem fabricaret: subiectumque loco ligni idoneum daretur: cum sicut ignis generatur, eodem modo generetur etiam tonitru, &c. Quis quæso ista non ratione naturali fieri dicat? Quia vero Magia defuncta est, ideo ignis quoque iste exstinctus pariter est, resque ipsa veneficio imputari cœpit, quæ tamen opus naturale exsistit. Ignem accendere quid aliud est, quam Magia? Simile quoque alterum est. Et scire hæc talia a quum est. Vult n. Deus in operibus suis cognosci. In malum autem vsum nihil quicquam impendi debet. Vtrum quæso horum est peius? aut res non eadem est, incendere domum, vicum, ciuitatem? aut grandinem concitare, perdere fruges? Nam vtriusque vna Philosophia, vna potentia est. Aut quid hoc est, quod venenum potandũ præbes, & hominem occidis, quæ ipsa quoque Magia est? Vnum supprimitur: alterum manifestatur. Et ista talia consideranda sunt, vt sciatur, nihil veneficii hic esse, sed mera naturalia. Tale enim est cœlũ inferius, quod nobis ignem dat, & pariter dat frigus. Idem etiam Podagram fabrefacit, non aliter, ac si sulphur accenderet, aut Mercurium in niuem converteret. Podagra enim quid aliud est, nisi sulphur accensum, in synouia sæuiens, ex tribus primis deductum? vel cœlum incendit frigus, hoc est, Mercurium, is producit grandines: & in vtrisque concurrens sal. Sic ergo is, qui in Microcosmo podagram facit, similis est ei, qui ex silice & ferro ignem profert, & lignum accendit, &c. aut similis est phitonissę, quæ ex Sipha ignem excuteret, & accendat naturale subiectum *Collcitan*, vnde tempestas oriretur. Simili ratione stella Podagræ in corpore naturæ vel æstiualis, vel hyemalis naturæ est, suum opus confectum dans, ac subiectum, suum subtiliter & industrie exaltãs. Plus enim artis ad morbum vnum faciendum requiritur, quam artes omnes vnquam sub mundo artis habuerunt. Vniuersas autem artes natura in fabricationibus suis superat.

Veneficia actiones naturales sunt.

Ex Cacedonio ignis elicitur.

Tonitru concitare & Ædes incendere, vnius artis.

Podagra quid.

Ex Sipha Saga ignẽ eliciunt. Collcitã.

CON-

CONTRARIA.

OGganire hic possit ebrius aliquis Medicus, Podagram esse guttam. Sed si gutta esset, tantum potestatis non haberet, vt paroxysmos cieret, & hoc illoue modo se gereret. Nihili ergo est id, quod dicunt, guttã esse: sed opus insuper est, vt potentia simul addatur, qui illa sit. Ex omnibus vero istorum scriptoribus (plerunque nudis & ieiunis) aliud nihil legendo intelligi potest, quam guttam esse instar silicis, proiecti, & mortui. Et sicut vim non habet ciendi paroxysmos silex: ita nec in gutta vis est, quæ probet vnde sit, aut quid sit. An vero aliquis hinc fiat Medicus, quod dicere possit, hinc vel inde hoc oriri, & in id degenerare? Id pol nimis leue & exile est. Hoc enim te ægrotus docet, non tu ipsum. Iam ergo Medicus minime es. Hoc signum est, te Medicum esse, si rem nouisti ipso ægroto exactius. Aliud ergo ac sublimius quid speculaberis, quam guttam. Nec enim velut a tecto decidit, quod vos nugamini. Iam vero quid id est, quod rem in species diuidis, ac dicis, hanc esse Artheticam, hanc Schiaticam, hanc Chiragram, &c. cum tamen nescias, quid sit, aut quid doleat, aut cur id in hoc, non alio loco sit? De morbo ergo nugaris, quod non cognouisti, nec, vt Doctorem decet, rem ipsam expedis. Quid est, quod auctores & libros allegas, cum ii tamen tui similes sint: & ignorantia eadem vtrisq; communis sit? Ridiculum enim est, quempiã de re velle loqui, cuius principia non norit. Astronomiam scilicet & Philosophiam. Sola Sophistica vestra gloria est. Ea vobis pro fundamento seruit: vnde Sophistica etiam cura est. In Sophistica vestra vobis idem solatium, quod *Fortunato* in suo Marsupio. Sicut enim in hoc is inuenit, quicquid libuit: ita & vos in Sophistica vestra omnia reperitis: hoc est, vtrique nihil. Quid hoc quæso sit, quod dicatis, caussas alias esse primitiuas, alias antecedentes, alias coniunctiuas: cum tamen ignoretis, quid materia sit, de qua loquimini? Sic enim præpostere omnia facitis: hoc iubetis vt edant, illud vitent, hoc potent, hoc non bibant, nec, quis modus sit, nouistis vel in minimo. Sic & Podagram iam ex Cholera, iam ex phlegmate, &c. producitis: idemque fundamentum habetis, quod purgatorium diui Brixi, aut Tundalus. De hoc etiam morbo, quæ signa proditis, nullius artis sunt. Ea vos ægri docere possint, nec propter ista, cerebra vestra rũpi debeant. Sed talia iudicia vobis ipsi firmastis: vt operis & opificis vna ratio esset. Certo sibilo dignum est, quod dicitis, Eunuchos, caluos, pueros, Mulieres podagra non affici. A scopo aberratum longissime est. Credidit nimirum auctor, quia id in suo climate verũ esse norit: sic idem

Podagra non est gutta & cur.

Medic. reprehensio.

Fortunati Marsupium.

Purgatorium. Brixi, & Tundalus &c.

quoque similiter confluentia & alibi euenturum necessario esse. Nugas & delıramenta alia his similia iam omitto. Interim cum ipsorum verba non sint Euangelia, nec res ea fidei sit: suo in loco & pretio illa habeantur, velut Alexandri Metensis Camisia.

Alexander Metẽsis.

SIGNA.

Signa sumuntur a locis. Si locum synouiæ nouisti: noueris etiam sedem podagræ. Ante omnia ergo cognitionem synouiæ conquire: & de podagra deinde iudicare poteris.

Sic si annuales stellæ temporis paroxysmos in homine mouent, tunc dicere potes, podagram a cœli motu concitatam esse. Et ex hoc fundamento decerne de paroxysmo, eiusque natura, & complexione, proprietate, &c. non vero ex lotio, pulsu, vultu. Extra hanc enim Astronomiam rem ipsam nunquam intelliges.

Postea signa etiam adhibeto experientiæ, prout illa tibi ab ægrotis proponuntur, non vt eueniant, in vno, sed in omnibus, non in regione vna, sed omnibus, Europa, Affrica, &c. Quanquam monstra in Affrica adeo formidolosa sint, vt ex sinu matris vix egredi vos ea sinant. Ibi ergo incrementum sumitis Medici in pace & tranquillitate, & auctores obtritos excluditis, ceu Gallina ouum.

DECLARATIO.

Morbi ergo nostri principium suum ex externis, a quibus reguntur, sumunt. Omnium primo ergo res externæ, non internæ cognoscendæ sunt. Per externa enim interna æquiparanda sunt. Ex quibus consequitur, podagræ omnem notitiam ex externis Elementis, Firmamento, &c. desumi debere. Et qui externorum cognitione caret, is in morbo necessario aberrat.

Similiter & Mechanicus intelligi debet, non aliter, ac caussa ignis & grandinis: idque non sensu Magico, sed naturali, non in spiritibus, sed corporaliter, quod scilicet similis quoque ratio & coniunctio in morbis existat, sicut Archidoxis suo loco plenius declaratura est.

CVRA { *Diuisa in Anatomia.* / *Secundum fœminas & viros.* }

DE

DE CADVCO.

De nomine Caduci noscendum est, hunc morbum appellationibus variis, a diuersis Medicis designatum esse, secundum cuiuslibet idioma, ac intelligentiam opinionéue. Sed momenti in eo positum nihil est: cum citra caussæ intellectum nomina pleraque indita sint. Nomina ergo non nisi ad rem designandam faciant. Germani appellant etiam morbum S. Valentini: sed immerito: quæ ratio nominum plerorumque ceterorum quoq; est. Nos nomen caduci retinebimus.

QVID.

Si quis homo, iunior seniorue, repente sine intellectu, aut (ceu per iuuentutem, vel morbi principium fit) cum intellectu cadat, & vel amens, vel somno narcotico oppressus tremat, aut spumet, dentibusque strepat, membris conuellatur, & spasmus oculos, aures, os, collum, pedes, manus distorqueat, lapsusque velut domus a terræ motu quatiatur, contremiscatque: hunc Caduco correptum esse dicito. Omnes quidem vno modo non inuaduntur. Hic enim cum præhensione quadam, ille cum paroxysmi alia specie, iste rarius, alter frequentius corripitur: in hoc insilit ab vno membro malum in caput, in illo a stomacho, intestinis, &c. Pro conditione sexus, ætatis & ceterorum. Tu tamen nihilominus hunc quoq; caducum censeto. Nam si nolentes cadunt, ac sine ratione, iacêtque velut dormientes, aut deficientes, omnino is morbus caducus est. Caducus etiam, quando ab alio morbo paroxysmus inducitur. Nonnulli enim morbi mutuo permutantur, sicut Salar in Salmonem. Hi tamen omnes morbi pro vno habendi sunt.

Caducus quid.

Salar abit in Salmonem.

CAVSSA.

Morbus ergo caducus nõ nisi cerebri & rationis euictio seu expugnatio est. Quoties n. peregrinus fœtor in cerebrum & rationis cellas attollit, tunc is intellectu hominem exspoliat, & prosternit illum. Non a. odor, sed vnus tantũ stupefactiuus is est, sicut multiplicitatem eius in rebus variis obseruatis. Hic stupefactiuus odor, simul est Inebriatiuus & Mordicatiuus. Tale quid in vua versa & cicuta videtis. Rationem siquidem expilant, cum vim narcoticam in sese habeant. Et quæcunq; huiusmodi facultatem continent, ea in Microcosmi corpore morbum hũc ꝓducunt, de quo iam dissero. Huius speciei sunt ẽt Iusquiamus & papauer: non tamen sunt mordicatiui aut inebriatiui: sicut nec Mandragora

Stupefactiuus fœtor caussa caduci.

Vua versa & cicuta rationi nocent.

Iusq. Pap. Mandragora Op. stupefactiua sunt

Sulph. Vitrioli caducũ ciet.

aut opium. Cetera vero, præterquam quod ſtupefactiua ſint, vim etiam mordicatiuam & inebriatiuam comitem habent, ſicut ſulphur vitrioli. Quod qui a coniunctionibus aſtrorum edit vel ingerit, paroxyſmo caduci corripitur, velut & animalia, quæ huius naturæ ſunt, vt muſtelæ, ſciuri, Leones. Simplicium autem iſtorum multa ſunt, de quibus ſi quis guſtet, aut fumum eorum hauriat, morbo dicto obruitur. Simplicium iſtorum furioſorum & ſomniferorum exactam cognitionem habere debetis. Nam eadem & in corpore ſunt.

Muſt. Sciuri, Leonis caduco obnoxii.

Cum ergo homo hoc pacto conſtitutus ſit, vt in ſe ipſo ſimplicium vim habeat, neceſſe eſt ſimplicia talia eſſe, ex quibus caducus fiat: veluti ſi dicam, in corpore ſulphur vitrioli exſiſtere. Iam vero conſtat, quod ex tribus primis, ex quibus homo factus & compoſitus eſt, is congenitũ ſibi ſulphur cum ſale & Mercurio habeat. Qui ſi per aſcendentem ſuum exaltetur, iam caduco præparatus is eſt. Fundamentum ſiquidem hoc immotum perſtat, quod velut extra, ſic etiam intra ipſum hominẽ talia mineralia condita ſint. Itaque pro parte altera, ſi aſcendens in iſtis ſe oblectet, & ibi coniungatur, prout coniunctio eſt, ita homo cadit. Materia ergo vel hæc, vel illa in corpore poſita eſt. Prout ergo aſcendens naſcitur, ita ſimilis morbus fit: is reſoluit, is diſſoluit, ille adurit, iſte exſiccat, &c. Hoc reſpectu morbi omnes diuiduntur ex hac materia, ita vt aſcendens morbum faciat, corpus tamen eſt, quod diximus. Operatio autem hæc hoc ſolum docet, quod homo ſimplicia talia in ſe contineat. Et qua ratione aliquid apud ignem liquatur, & qui huius fumum haurit, is cadit: ita hoc quoque caſu aſcendens eſt is, qui incendit, & fumum concitat. Qui ſi eleuatur in cellas rationis, ac in cerebrum, morbum hunc concitat, ſicut omnibus is in propatulo eſt.

Mineralia omnia in homine.

Materia & aſcendentis diuerſitas variat morbum.

Sed idem hoc etiam modo intelligi debet. Conditio ac natura morbi eſt in ſulphure aut ſpecie illa, quę huiuſmodi parit, nec eſt in ipſo homine. Nec enim ea corporis culpa eſt. Sicut enim, ſi a fumo acri oculi ſtillant, aut a ſucco cœparum illi illacrymant, ipſorum oculorum id vitium aut culpa non eſt, ſed fumi & cœparum: eodem modo idem hic quoque fit. Materia hac conſumta, paroxyſmus ceſſat, hoc eſt, oculi priſtinæ ſuæ integritati reſtituuntur. Iam vero hic nihil eſt, niſi incenſio ſulphuris ita ardentis, hac ratione, quod ſicut Meteoricis notum eſt, quando cœcæ pluuiæ ac tempeſtates oriuntur, iſtarum materiæ non in cœlo ſuperiore emergant, ſed in inferiore: ignis tamen & coctor in cœlo ſuperiore eſt. Vnde frequenter, imo ſemper cæcis illis tempeſtatibus orituris fumus primum ex terra attollitur, quem deinceps tempeſtas conſequitur. Itaq; incenſor in cœlo ſuperiore: materia a. in cœlo inferiore eſt.

Fumus & cœpa oculos mouẽt.

Cæca tẽpeſtas qui fiat.

Ex

Ex his duobus tempeſtas fit, cœca dicta. Sicut autem materia in terra inuiſibiliter & inſenſibiliter latet, ita in illis etiam, qui proximi adſtant: tamen licet non videatur, non minus adeſt, ac id quod videtur. Sic ſulphur vitrioli, ac ignis ipſius viſibiles ſunt: nihilominus tamen eadem quoque ratio ceterorum eſt, quæ non videntur. Ideoque ſicut in terra iſtiuſmodi materia iacet, quod Meteorica docet: ſic etiam in corpore Microcoſmus Magice intelligendus eſt & cognoſcendus. Sine Magia enim homo ſuum ſubiectum minime intelligit, nec quid manibus ſuis tractat, compertum habet. Velut ergo Microcoſmus ſuas ſpecies habet, ſic illis etiam aſcendens ſuus debetur. Quare & aſcendens, quæ cœcam tempeſtatem mouet, noſcendus eſt. Iam ſi præſens ille aſcendens materiam veſaniæ corripit, tunc in ea operatur, prout Magica doctrina tradit de tempeſtate cœca. Hic autem vapor vel fumus morbus eſt. Et quia aſcendit ad caput: ideo ſtatuendum eſt, materiam in multis corporis locis ſitam eſſe. Vnde fit, vt nonnunquam in ſtomacho, interdum in ipſo cerebro principium & origo morbi ſentiatur. Et qua ratione cœcæ tempeſtatis fumus in cœlum aſcendit, ſic hic etiam in caput. Sublimius enim euadere non poteſt. Si is in cerebrum impegit: tamen prout qualitas fumi eſt, ab hoc vel illo ſimplici exſpirantis, ita ſe quoque paroxyſmus habet. Si autem ad cerebrum non aſcendat, tunc in membro eo, in quo ſubſiſtit, ſpaſmus oritur, & ſyncope, ac caſus &c. Quæ tamen mitiora ſunt, & ſine grauioribus paroxyſmis. Quotuplices enim res ſeu odores ſunt, qui oculos ſtillare faciunt? Ex tot ſpeciebus etiam paroxyſmi hi mouentur. Omnes tamen vnius tantum in corpore iacentis ſimplicis eæ ſpecies ſunt, ſulphuris ſcilicet ardentis, & Mercurium ſalemque, ſubtiliſſime præparatum ſecum habentis. Sulphur illud (quod principale in hoc morbo eſt) hanc naturam habet, vt, quocunq; fumus eius pertingit, membrum illud ſopiat & obſtupefaciat, eique conſitam naturam & proprietatem tamdiu adimat, quamdiu fumus prædominatur. Cumque caput ac cerebrum exquiſitiorem ſenſum habeat, quam partes ceteræ: ideo paroxyſmi quoq; ſpecies ibi manifeſtiores ſunt. Vapores enim iſti ſunt multiplices: cum multiplicia etiam ſint ſtupefactiua, mordicatiua, inebriatiua &c.

Vaporis epileptici varius motus.

Sulphur in caduci generationem principale.

Caput ad modum ſenſile.

Hæc vero per ſe & ſimpliciter minime fiunt, ſed opus eſt accedere ebullitionem, quæ ea perficiat. Tunc ergo aſtra ſe habent, velut eclipſis, quæ obſcurat Solem & Lunam, & ita viam ſuam pergit. Sic hic quoque ſciendum eſt, quod materia præſto iaceat, curſus autem aſcendentis procedat vel per materiam ipſam mediam, aut eius exteriora, aut iuxta eius latera declinet. Vnde nunc plures vel pauciores morbos parit, prout recta tranſit, vel minus. Velut ergo curſus præſens Eclipſis inſtar opatur:

ita & hoc casu, vno tempore, momento, hora &c. materiam velut igne admoto eliquat: quo facto fumus egreditur in altum, sensimque ascendendo eo pergit, donec Eclipsis prætereat. Quamdiu ergo paroxysmus durat, tamdiu ascendens in materia agit, & versatur, ocyus seu breuius. Et quoties eam ingreditur, toties paroxysmus incipit, qui a Medico prognosticandus est. Opus ergo est, vt Astronomiæ cognitionem habeat. Sin minus, morbum intuebitur, ceu vitulus comœdum. Interdum etiam fit, imo sæpius, vt ascendens solus non sit, sed socios adiunctos habeat. Perraro etenim huius conditionis ascendens solitarius est, sed plures plerumque complicantur & coniunguntur, velut plaustrum in cœlo, quod in transitu septuplex exsistit. Sic etiam ascendentes sunt, qui pone se inuicem consequantur, & tamen sub vno nomine includuntur. Quod si ergo ascendens comitatu tali stipatus incedat, paroxysmi, 2. 3. 4. 5. vel 6. &c. sese inuicem consequũtur ex ordine, qui omnes vnius motus & diei sunt. Quandoque id etiam euenit, vt ascendentes eiusmodi velociter sese inuicem sequantur, quo tempore vnus tantum cieri paroxysmus creditur, multiplicitas autem ex eo dignoscitur, quod iam declinante vno paroxysmo alter confestim nouam commotionem moliatur. Huiusmodi cursuum & Eclipsium naturæ Medico exploratissimæ esse debent. Materia enim, in homine posita, mordificatum scilicet sulphur omnino ipsa Philosophia est: incensor autem est Astronomia. Incensio autem per ascendẽtem dicto modo fit, & cœcus ille funus, vel cœca tempestas ascendit, ac impressionem suam molitur, & quicquid in natura sua conditum habet, id perficit in capitibus: eaq; impressio est Magica, quæ materiam suam ex Elementis inferioribus, nec ex seipsa accipit, adeoque ante oculos nostros abdita est. Magica autem operatio, scientiæ est Gaballiæ Gaballisticæ, quæ non ex spiritibus aut veneficio, sed ex naturali cursu subtilis naturæ procedit. Nec enim hæc cognitio hominum est, nihil de ipsorum abditis ac arcanis nouisse: sed ista potius cognitio est, si homo Microcosmicus vtroque modo, manifeste scilicet & Magice, visibiliter & inuisibiliter cognoscatur. Morbus enim alia ratione non complecteris, nisi te Magica instituat de more, consuetudine & cursu, veluti Gaballiæ modus est. Frustraneum est ergo, caducum pluribus describere ex opinione aut Anatomicis speculationibus, ex humoribus aut aliis deductis. Quanquam interdum etiam timor, ac gaudium, terrorque hunc morbum stimulent. Cum enim fragilitati obnoxii simus, multa passim dissoluuntur, & separantur, & præparantur, donec constellationi eiusmodi subiiciantur: quod alias tamen minime fieret. Et tamen tum huius, tum aliorum

Medicus sine Astronomia nihil.

Caduci descriptio ex Gaballia petenda.

Caducus ex animi affectib.

rum caducorum vnica caussa est præsentia sulphuris & atcendentis in hoc impressio, ex quibus duobus paroxysmus inducitur.

PROCESSVS.

QVod si iam ergo inferioris cœli vapor in firmamentum superius, hoc est, in caput, eleuatus est: in regione ea visibilis fit, ac dum fit, vertigo incipit, & rationis abolitio. Quoque is visibilior redditur, eo plus morbus augetur, sicut nubes, quæ ad aspectum nostrum primo nihil est: breui tamen momento vsq; adeo cumulatur & augescit, vt cœlum omne obumbret. Tales nubes donec in capite sunt, nullus adhuc paroxysmus in sua exaltatione versatur. Huiusmodi vero vapores in se ventos & contrarietates habent, eius naturæ, cuius sunt Anodyna simplicia omnia, sicut de hac natura singularis Herbarius tradit. Hæ ergo generationes dum in effectum abeunt, quædam quasi subitanea tempestas incumbit, cum importunitate & celeritate incredibili, sereno tamen cœlo & astris claris micantibus. Quæ tempestas dum hoc modo ingruit, quod Meteorica clarius demonstrat: tunc humiditas cerebri suffocatur, & quicquid in potentia cerebri situm est. Et quia simul sulphur cum Nitro & Mercurio adest, ideo concutitur æger veluti a terræmotu, donec ascendens transierit, non secus, ac hæc tria in Athanari fixa iacerent, ac Vulcanus ignem incenderet. Quamdiu enim incensio durat, tamdiu Nitrum & Sulphur in Mercurio quatitur & tremit. Ea succussatio paroxysmus est: cuius origo ac caussa similis est terræmotui, qui & ipse nihil est aliud, quam permixtio nitri & sulphuris. Cui quamprimum exitus datur, paroxysmus desinit in terra simul & caduco. Non autem desinit aliter: nisi aut consumatur a seipso, aut ascendens decedat. Qua de caussa non inconsulto idoneis apertionibus caput recluditur. Si enim huiusmodi impressiones non includantur, tremor fieri non potest. Itaque apertio conueniens singulare arcanum est, & momenti multum habet ad probandam caussam huiusce materiæ.

Tremor caducorũ qui fiat.

Terræmotus quid.

SIGNA.

OPerationibus dicto modo fientibus, sulphur se prodit in eo loco, vbi latet. Ibidem etiam principium ac egressus transitusque huius Eclipsis sentitur. Quam postea sequuntur, facultatis cerebri, hoc est, rationis priuatio, syncope, vertigo, sopor, spasmus, spuma, Mania, & alia, quæ quotidie obuia, ac a veteribus satis descripta sunt, hic minime repetenda.

Sed & quandoque fit, vt res seu impressiones istæ capitis, interdum in membra inferiora descendant, per distributionem nempe abundantium vaporum, vt tandem sub finem paroxysmi totum corpus impressione plenum fiat. Vnde etiam fit, vt hoc pacto in membra is distributus, in iisdem non secus ac in capite eiusque regionibus operetur. Quod tamen ipsum hac etiam de caussa euenire potest, quia in istiusmodi corporibus aliquando plures sulphuris loci exiistant. Vnde plures etiam transitus ascendentium. Hinc fit, vt membrum aliud alio interdum vehementius moueatur, quia scilicet ibidem quoque ascendens peculiaris transit. Et quoties noua commotio a quiete aliquantula fit, toties nouus ascendens transit. Vnde locus, ac numerus paroxysmorum diligenter æstimandi censendique sunt.

Sulphuris plures loci simul.

CONTRARIA.

QVanquam, quo ad locum huius morbi, veteres distributionẽ quandam fecerint: tamen de sede eius, aliter, quam diximus, consideratio instituenda non est. Vbi enim sulphur conditum est, & coniunctio incidit, ibidem etiam morbus est, siue id vno, duobus pluribusue locis eueniat. Ideo nec discrimine nec peculiaribus nominibus inditis opus est. Falsum quidem non est, quod affirmant, quod secundum Lunæ faciem paroxysmi cieãtur. Hoc tamen illi non ex cognitione cœlestis cursus, sed ex sola oculorum experientia & ægrorum ratione didicerunt. Ob id ista illorum descriptio nimis arida ac insufficiens est. De his quæ Auicenna scribit, vana sunt. Caruit enim eo fundamẽto, in quo vno stare Medicum fas est. Nonnulla quidem profert: sed tantum ex opinione concepta. Ignoratio principii tenebras ei non leues offudit. Sic & alii multas huius morbi caussas ponunt. Qui tamen cum in vniuersum Astronomiæ, Philosophiæ & Meteoricæ vacui & imperiti sint, quis commenta & phantasmata ipsorum adeo magnifaciat? Iactura autem papiri fieret, ea singula hic examinari & discuti.

Caducus pro ratione lunæ incidit.

Auicenna taxatur.

Quanquam indigne merito ferendum sit, tot Doctores ac Magistros, fastu ac supercilio tam alte turgidos, tantum nec didicisse nec sapere, vt mendacium a veritate discernere, ac ægros, tam miserando spectaculo ante ipsos iacentes, sanare ac eripere queant. Et hi quidem, qui me scurram subinde appellant, non putidi hypocritæ sint? Quo nomine an non ipsimet digniores sint, vos ipsi iudicate. Interim tamen, qui poliatri nomine insolens est, & Lectorem se professoremque ordinarium iactat, ei fas ac conueniens esset, nosse ea, quæ ad hæc requiruntur. Hi tamen, cum partim in scholis opputruerint, partim in Rhetorica occalluerint,

Medic. reprehensio.

partim

partim in nugis poeticis consenuerint, quid aliud possint sciantq;, quam vt, sicut literas pingunt, ita pro suo quoq; arbitratu omnes homines stultos & moriones fingant? Ipsa luminis naturæ cognitio Medicum constituit, si cum experientia, cuius ipsi ignari, coniungatur. Et propter ignorantiam ipsorum ferendum est, vt, qui istorũ periti sunt, per calumniam experimentatores & periclitatores vocitentur. Ego vero hoc propalam dico, quod de hoc tam graui morbo vniuersi ipsorum libri meræ voces Stentoreæ ac inaniæ sint, solo denario intentæ, non ad sanationem directæ. Et hoc fine Auicennæ Galenoque & aliis similibus nugatoribus tantopere patrocinantur. Nec enim veritas, id est, experientia captata & tractata, cum tam blando otio tantum culinis ipsorum prouentum cogere posset. Probrum est ac certum flagitium, te nomen tam arrogans a solis nugis, non ægrorum curis impetrare. Et hoc nomen pallium id est, quo dolos vestros occulitis, ac fucum facitis ægris, quibus persuasum, cum nomine rem ac artem omnino coniungi. Interim tamen ii a vobis iugulantur, aut ad minimũ contracti redduntur. Et quamdiu non eo res deducitur, vt sola experientia pro fundamento vnico Medicinæ habeatur, Medicina non nisi mera nequitia, impostura, ac fœdum pecuniarium aucupium erit. Bona ac benigna si aliquando hora ipsis affulgeat, vt quid præstent: per hunc successum postea omnia ipsorum flagitia, toto anni decursu patrata expunguntur & obliterantur. Sed ea fortuna a Satana tibi obiicitur, vt te suis pedicis vinctim retineat. Et omni querela dignum est, conscientias vestras ad omnia enormia audenda tantopere occalluisse, cum tamen probitatem ac vestram sapientiam mendaci ore interim omnibus impudenter venditetis.

Gal. & Auicenna notantur.

Medic. reprehensio.

DECLARATIO.

IN corpore sunt adeo fixæ mineralium partes, vt & flagrent & fument subinde, sine ipsius tamen corporis defluxu. Ideo digestiua & laxatiua in cura nihil conferunt. Vnum hic elementum in culpa est. Hoc autem quodnam sit, parum refert. Curæ enim omnis summa eo dirigi debet, vt tria prima, scilicet Sulphur, Mercurius & Sal in humectatione permaneant, non in oleitate. Eo præstito, cura absoluta est: licet in hoc valde contrarientur veteres Medici, penes quos nec vlla misericordia, nec fides nec ars est. Solum denarium pro corde habent. Quem dum corradant, ecquid artis sublimitas prosit?

Cura qua ca inci.

Sed & hoc verum est, ex caduci classe etiam *Iectigationem* exsistere, sed is caducus leuior est, nec eius caussa latius spargitur. Ad eandem etiam pertinet, *Tremor cordis*, quasi in capite consistens, & *incubus*, &

Iectigatio caducus est leuior: vt & tremor cordis, incub. extasis &c.

ecstasis. De his scitote, quod, quæ caducum extra interiorem cursum, velut territatio, gaudium, mœror &c. cibus, potus &c. concitant, veluti tempestas quædam se habent commota, sicut Magica sola plenius docet, profundius abstrusa. Caussa ergo antecedens, primitiua &c. nihil omnino est, nisi Magica Astronomia in morbis omnibus. Ardua res est, de rebus externis, morbum generantibus, differere: quarum explicatio ad solos Magos spectat. Exteriora enim debent interna fieri. Hoc si faciendum est, caussam certe nulla facultas alia, quam Magia indicabit & expediet. Ea cum scriptoribus illis incognita fuerit, rem male tractarũt simul, & simul processum curæ mancum & erroneum instituerunt. Cura enim Magice institui debet, non secundum interpretationẽ illorum gradationis, digestionis, purgationis &c. Ideo in Medicina Theorica duplex existit: vna Physica: altera Magica. Illi autem & in Physica cœcutiunt, & in Magica desipiunt. Hoc saltem illi agunt discuntque, vt Moriones vrbici sint, & adulatores Aulici, & fœneratores. Is illorum Doctoratus, hoc Magisterium est.

Theorica Med. duplex Magica & Physica.

CVRA &c. MAGICA.

DE FEBRIBVS

MVlta febris nomina circumferuntur: licet impropria. Multa enim nomina de multis caussis testantur: sicut etiam liquet, quod multæ caussæ ac origines febribus passim assignentur, cum tamen vniuersarum vnica tantum Theorica, Physica & ratio sit, non plures. Hi ergo, qui plura nomina inuehunt, errores ingerunt. Error enim est hæresis in Medicina. Illi autem omnia pro veris & indubitatis venditant. Vnde fit, vt veritati illi similem euentum quoque experiantur.

QVID.

QVi de imbecillitate aliqua conqueruntur, & sollicitantur tensionibus ac pandiculationibus, oscedine, stomachi & membrorum imbecillitate, coloris natiui peruersione, & definito tempore affligente rigore, tremore & concussione, quam postea derepente ardor corporis sequatur, & ad certum tempus duret: hi si postea in quiete aliquandiu sint, & morbus eodem, vt prius, typo redeat, postea iterum quiescat: Qui inquam, de huiusmodi accidentibus conqueruntur, hos omnes febri correptos

reptos esse iudica, licet quocunque modo paroxysmi euarient. Nam aliis insuper incumbit etiam compressio stomachi, dolorque capitis, aut accidentia alia. Frigus tamen & calor sunt signa palmaria. Etsi vero nonnulli alii quoque morbi cum hisce signis inuadant, ceu apostemata & pestis, quæ ferme in mortem terminantur: de his tamen in hoc capitulo nihil dicam, sed de febribus tantum chronicis, quæ manifestæ sunt.

CAVSSA.

HOmo ex 4. Elementis compositus est. Et hæc cœlo, quod in corpore est, subiiciuntur. Quatuor hæc Elementa, quatuor sunt corpora & subiecta. In quę quicquid cœlum operatur, ferendum est. Homo enim dissolutioni obnoxius est. Ad hanc autem dissolutionem quod attinet, homo ei quadantenus obuiare & resistere potest. Nam in sua manu vicissim cœlum aliud accepit, quod alterius vim retundit & reprimit. Hæc autem hoc modo indicantur, vt sciatur, quod hoc cœlum, & hæc corpora febrem ex se gignant: non tamen ob id varias, quia scilicet 4. corpora sint: sed tantum vnicam. Ista enim corpora ibi res vna sunt. Nam in loco vno, non in omnibus principium est, licet radices multæ diffundantur, ex quibus febres oriuntur. Et tamen non solæ radices patiuntur, sed vniuersa simul, quæ præsto sunt. Vt autem febris matricem intelligatis, ad hæc attendite. Res quælibet vel membrum corpori inexsistens proprium suum ac peculiarem ascendentem habet. Is ascendens est ipsius cœlum, quod ei soli seruit, non item membris ceteris. Ex hoc ascendente (quem etiam constellationem peculiarem vocare possitis) malum hoc oritur, quando membrum aliquod dislocatum cœlum accipit. Dislocatur autem cœlum, quando in duas partes diuiditur, in frigus & calorem. Ita enim constitutum id, officium omne deserit, ac naturam ordinemq; suum negligit, motumque ac ordinem nouum molitur. Cœlo enim secundum potentiam suam idem euenit, quod rationi, quæ hodie illud fingit, cras aliud. Et cum nos cœlumque creatura vna simus: ideo etiam similes exsistimus. Nec enim intellectus noster plus est cœlo: nec cœlum plus intellectu. Sic ergo homo ordinem sibi præfigit, vt vult. Sic idem quoque facit cœlum. Homo præmeditatus est in sua ratione. Cœlum autem præmeditatum non est. In vtrisque tamen vnica potentia, præmeditata & impræmeditata.

Homo ex 4 Elementis constat

Homo in se caussam dissolutionis, extra se conseruationis habet.

Ascendẽs suus cuilibet parti proprius.

Cœli locatio qualis sit.

Cœli & intellectus par ratio.

Sic ergo præfiguramus nos cœlum, & vicissim cœlum nos refert, dum vtrique in ambages & errores deuoluimur, si fiduciam in nosmet ipsos collocemus. Si enim possibile est, cœlũ in errorem agi: idem nostræ etiam rationi accidere poterit. Et sic econuerso. Ex quo intelligimus,

Cœlũ idea hominis, & vicissim.

naturam & caussam horum omnium vnicam esse. Hanc vnam nos imitari debemus, minus errantem, non nosmet ipsos. Si enim nos ipsos sequamur, in morbos agemur, sicut & cœlum agitur, si nō sit, vt conuenit. Non enim id aliter agit, ac ratione polleret, diceretq; : hoc faciam. Id enim ita facit, licet verbis non exprimat. Sicut etiam Medicina assumta operationem suam perficit, non aliter ac ita mandaret iuberetq;, cum tamen nec linguam, nec manus, nec motum habeat. Vis tamen eius non leuior est, ac si ratione, & consilio vteretur instar opificis, qui opus inceptum perficit. Ita etiam vrit Vrtica & piper, nec tamen ignis aut prunæ adsunt, licet vis ignea sentiatur. Et hæc potentia Magica est. Similiter etiam de cœlo errante intelligendum est.

Cœlum hominis operationi simile.

Morem eundem etiam ascendens tenet, si opus suum aggreditur. Vt enim operarius, quid eo die confecturus sit, sibi proponit: aut vt tignarius secum loquitur, hic operabor, donec hanc domum confecero, cras aliud præsumam, & vrgebo operas, dum ad finem, quod institui, perduxero &c. Sic operas sibi etiam disponit acordinat ascendens, quasi diceret, hic in homine hoc membrum habeo, quod meum est: iam ego securis sum, quæ membrum ceu arborem deiicit, exasciat, & id informat, q volo: ego iste opifex sum: & ceu tignarius, febrem fabricabo: hoc vel illud fingam, hoc ita disponam, vt ars mea ac industria pateat, ac sciatur, hominis contra me molimen nihili esse, sed hac vel illac omnino mecum concedendum sibi esse. Sicut n. lignum, prout ab opifice collocatur, immotum manere cogitur: ita meum quoque arbitrium immotum perstabit, adeoque ab opere non desistam prius, quam id penitus absoluero, hoc est, hominem aut occidero, aut infirmum ac lassum reddidero. Omnis enim cœli potestas in homine perficitur.

Modus febriū quis sit.

Tale quid ergo si ascendens sibi faciendum proposuit: tunc simul & calor & frigus ipsemet est: nam in temperatura facescit in duo: in Frigus & calorem, ac æqualiter diuiditur, velut dies & nox. Si ergo seipsum ita diuisit, & temperaturā suam dissoluit, & quodlibet seorsim disposuit: res demum aliter se non habet, ac si duo homines incederent, vno alterum sequente, quorum ille frigidus, hic calidus exsisteret. Eodem n. modo & astra sese consequuntur pone, & quodlibet partem suam peruadit. Ascendens itaq; si non in temperatura, sed fractus ingreditur, instar hyemis frigidus est, & frigus suo membro inducit: a quo deinde vniuersus corporis spiritus patitur, etsi ascendens illum non omnino tangat. Tunc ergo a frigore illo, operatione naturali membra contremiscunt. Tremor n. a frigore, nec caussa vlla alia. Frigus a. illud a cœlo descendit, nō ex corporibus ipsis. Origo itaq; eius in cœlo inquirenda est, q hoc loco instar rationis est.

Frigus qui fiat.

Tremoris caussa frigus.

Porro

Porro autem cœlum partem suam primam deducit, quasi nuncius transiret aut perruaderet ventus. Plenis autem vestigiis insequitur pars ascendentis calida, quæ accendit & exurit, potentiamque suam tamdiu imprimit, quam diu currit & mouetur. Vbi pertransiit, calor vanescit. Ita ergo pro hac vice paroxysmus tam frigoris quam caloris finitus est. Prout vero caloris natura est, ita suum quoque membrum incendit. Cumq; membra omnia in se spiritum vitæ contineant, & vim sentiendi communem: ob id vnum cum altero necessario patitur. Et sicut hyems æstasque vniuersum orbem peruadit: sic illa quoque vniuersum corpus pertranseunt, suamque ibi operationem perficiunt, quolibet pro conditione & natura sua agente. Istis autem hoc modo prætergressis, pro vice prima morbus desiit, & corpus liberum est. A quo enim corpus affligebatur, id iam recessit, & viribus prioribus suum locum restituit. Interim cœli ea techna ac natura est, vt cum putet homo sese iam liberum exsistere, insperato secundo aut tertio quartoue die resultet, & morem antiquũ obtineat, similique omnino vicissitudine corpus quatiat. Et ascendens alius ad tot interualla danda paratus est, alius item ad plura vel pauciora, prout cursus sui proprietatem acceperit. Nam discrimen oritur, a numero interuallorum, & a cœli ascendentibus variis, & ab ascendentium propriis ac peculiaribus partibus. Vnde fit, vt febris hæc sit splenis, hæc stomachi, illa cerebri, ista sanguinis, alia Epatis, quædam renum, aliqua liquorum, &c. Sic ergo a varietate ascendentium & diuersitate partium membrorumq;, genera diuersa ac naturæ febrium producuntur. Omnium tamen communis caussa ascendens est, & pars, cui is prædominatur. Prout enim membrum aliquod præ aliis peculiare officium accepit, ita secundum illud signa quoque & prodromi aduentant, nempe, infirmior vel firmior status, syncope, & quicquid huius ex prædictis caussis oritur. Etsi vero cœlum homini definitum suum interuallum indulgeat: indies tamen infebricitationis spes magna collocari non potest. Progressu n. temporis refrigerando & inflammando membrum suum ita eneruat, vt tandem inde corporis ipsa substantia dissoluatur: sicut fieri etiam videmus, quod si frigus vinum aut quid simile percussit grauius, id resolutum ad priorem bonitatem non redeat, sed corrũpatur, & in aliud peius transeat. Hinc ergo multa accidentia emergunt, quæ quidem ipsę febres non sunt, sed aliud quid, a febribus tamen progenitum. Vnde nomẽ quidem vnum seruant, non eandem tamen caussam aut materiam. Pari modo calor quoque, si rem quampiam immoderate calefecit, ea prioris integritatis non manet. Ita & corpus in suis elementis confringitur, vt aliud acescat, aliud amarescat, aliud putrescat, aliud aliter mutetur. Putre-

Calor vt gignatur.

Interuallorum in febr. caussa.

Febrium different. vnde oriantur.

factionis enim multæ species, naturæ ac proprietases sunt, de quibus hic pluribus disserendum non est, cum ea in Philosophia tradi soleant. Et sic hactenus etiam abunde satis de accidentibus a febribus genitis explicauimus.

Cœli motus constans.

Iam vero definitus suus cursus cœlo est. Quandiu is durat, durat etiam dolor & febris. Quæ si auertenda est, subiecti officium erit, vt animosius ac potentius ascendenti resistat & renitatur. Hoc enim si fiat, cursus eius interciditur. Fit autem illud occludendo membrum laborans, veluti fugiens quis frigus æstuario se includit: vitans feruorem, abdit se in cellam. Ceterum hoc aliter impetrari non potest, quam per cœlum Magicum, hoc est, per cœlum Medicinæ, quod murum obiicit, etsi lapides nulli conspiciantur: quod tabulis intercludit, etsi ligna non appareant. Interim tamen nihilominus transitus eius impeditur, vt aut præterire ascendens, aut e latere secedere cogatur. Sicut enim alias homo vitare potest, vt nec a frigore aut calore, pluuia aut niue lædi queat: ita medicina quoque similis opifex exsistit, inuisibilia machinans, vt hominem a malis tueatur. Cœlum autem, nisi ei resistatur, institutum suum opus continuat, donec vel fatigetur sponte, aut consilium aliud capiat, aut in cursum priorem reducatur, aut hominem ipsum frangat & dissoluat, quem sui operis finem habuit.

PROCESSUS.

QVa ratione sol radiis suis vitrum penetrat, & ignis per fornacem ferream vadit, subiectis ipsis nec fractis nec destructis: sic influentia et hæc penetrat hominem, & vnitur cum eo, quod in homine est. Quod si vero accidat in febribus, vt tempore frigoris tremor quidem & stridor dentium affligat, & tamen nihilominus membra interna caleant: huius caussa est, quod solus spiritus totius corporis patiatur, radix autem frigeat. Sic etiam, qui brumali tempore frigent, cutem saltem frigidam habent, internis aut intra cutem positis non frigentibus, sed calentibus. Spiritus enim, qui corpore potior est, saltem friget, & tremit, corpusque vniuersum concutit. Nec eo res redit, vt caro, hoc est, ipsum quoque corporeum refrigeretur aut exuratur. Quod si tamen hæc ipsa quoque corripiantur, mors imminet. Ordo itaque huius influentiæ & constellationis aliter se non habet, quam vt æstas hyemsque hominem afficiunt. Plane enim eodem modo influentia quoque hominem tangit. Ars ea cœli est, quod naturam sibi subditam moderatur, vt vult ac visum est.

Homo cur frigeat foris, intus caleat.

CON

CONTRARIA.

VIx nobis papyrus suppeteret, si contraria Sophistarum & imperitorum poliatrorum hic diluere aggredi vellemus. Qui vniuersi bellum ex eo mouent, quod nihil intelligant, nihil experti sint, sed mera sua somnia & phantasmata inculcent. Iam enim ipsis cholera, iam sanguis, iam melancholia, &c. in caussa est. Modum vero ac caussam cur hęc sint, nondum expediuerunt. Id vero satis non est, si stercus croceum aut viride obiectum vides, vt dicas, illius caussam esse choleram: sed alio sermone omnino opus erit, cum a cholera id esse, nondum liquidum feceris. Bilis enim in corpore tantum non est. Tum nec hæc illi quicquam similis exsistit. Adeoq; tu soli colori inhæres, nec fundamentum certius inquiris, magno probro. Explicandum tibi præcipue est, vnde fel, vnde phlegma tale fiat, &c. Hoc autem minime poteris, nisi scientiam multo maiorem conquisiueris, quam ars hactenus prodit. Cœlum enim id facit, quod tu tamen nondum cognouisti: sicut & medicinam profiteris, cuius ignarus omnino es. Itaque in vos bolum istum iactauit Christus de cœco cœcum ducente, & ipsum in foueam præcipitante. Quia vero decrepitis vobis Ludimagistris, Rhetoricisque ac Poetis simpliciter fides addicitur, ideo vobis accuratiore Philosophia minime opus esse persuasum habetis. Nam semper aliquid de sapientia vestra redundat, quod suauis vester garritus facit. Ars autem hæc est, vt dicatis, hoc quid sit, quod mutationem & confusionem illam in corpore producat: idque ex fundamento ipso, non ex coloribus.

Medici reprehensio.

Humores caussæ febr. non sunt.

Bella certe Physica ea est, quod ex stercore prorumpentes, de coloribus discitis, & isti pileolum imponitis. Poetas vos esse quidem, ferri posset. Sed nimis crassi estis, dum de febre, sine fundamento omni tantas nugas agitis. Non abs re est, febres varias obseruari. Nam & varii ascendentes sunt, & partes multiplices. Vnde variæ quoque naturæ: de quibus multa dictari possent. Cum vero ascendentes ad Astronomum, ac partes ad Philosophum pertineant: rem istis duabus professionibus commendo. Indignum enim est ea hic recenseri, quæ vos Medicos iam ante scire oportet. Apprime vero quadrant vestri processus, ordines, caussæ, cura, &c. Nullus, arbitror, cantor peiorem cantilenam vnquã cecinit, quam vos Physicam & curã vestram componitis. Si fors aliquando in cœlum propitium incidistis, plus ægro fauens quam vobis, tunc miraculum vnum editis, quod sequenti toto anno postmodum iactatis, & sic per arrogantiam artes ac scientias vestras authenticas facitis. Et tamen nisi imperitorum fides accederet, quis vos cassa nuce pluris

æstimaret? Sic pariter quod de tempore Febrem quotidianam, tertianã, quartanam facitis: meræ præstigiæ sunt. Vndenam enim iste paroxysm⁹ & materia oritur? Buccas quæso inflate, &, qui quadrent ista, tandem præcinite. Rem enim nondum attigistis, sed a scopo longissime abestis. Cœlum autem cognoscite, & rhombum attingetis.

(Cetera, si quæ plura hoc loco ab Auctore scripta sunt de Febribus, & aliis affectibus, imperitorum negligentia perierunt.)

PRIORES QVINQVE TRACTATVS.

De { HYDROPISI. / ARIDVRA. / ICTERITIIS. / COLICA. / APOPLEXIA. }

Alio modo ab ipso Auctore, Theophrasto Paracelso, descripti ac depositi.

DE HYDROPISI.

I.

Rebus omnibus nomina indenda talia sunt, quæ ipsarum summam breuiter tradant. Hydropisis autẽ, appellationes variæ & multiplices sunt: quæ tamen ipsam morbi caussam minime complectuntur, nisi similitudine quadam, sicut rustici quoque hic quandam cum aqua similitudinem videre possunt. Vnde veterũ negligentia & imperitia liquet. Rustica huiusmodi nomina morbo isti et in linguis aliis per inscitiam imposita sunt, ab aqua omnia desumta. Ex quo linguarum, Philosophia & Astronomia, ipsoque adeo naturæ lumine vacuarum mera temeritas & ruditas intelligenda est. Genuinam autẽ hydropisis nomen est *Resolutio*. Corpus enim, quod in humidum liquidum ex coagulato resoluitur, aqua non est, sed est humidum resolutum. Et hoc est hydropisis.

Hydropisis dicenda est Resolutio.

Signa

II.

SIgna autem ex quibus morbus iste in principio cognoſcitur, hęc ſunt: Decoloratio vultus, qualis eſt Icteritiæ, anguſtia pectoris, & ſpiritus difficultas, cruditas, ſitis magna, aut nulla. In tempore medio ſigna ſunt: tumor malleolorum, pedum, ſub noctem inuadens, mane vaneſcens, & ſigna alia prædicta. In poſtremo, tumoris & inflationis conſtantia, ſudatioque & veſtigiorum impreſſio a malleolis vſque ad genua, a genubus ad inguina: tumor occupat ventrem, vmbilicum, pudenda, poſtea rinis cutis diducitur, aqua exſtillat, ægro interim ad ſe non redeunte. Sic ergo mors, eaque tarda ac inſenſilis.

III.

ETſi vero huiuſmodi alia modis multis fiant, hoc eſt, plures tumores ſimiliter incidant: tamen ii ab hydropiſi diſcernendi ſunt ſigno Icteritiæ, quod ſignum tumores ceteri non habent. Vt vero etiam cautior Medicus ſit, ſciat, hydropiſes interdum cum ſignis dubiis inuadere, nec adeo promte dignoſci poſſe: donec tandem finis morbum prodat per fiſſuram cutis & aquæ emanationem. Hæc ergo duo ſigna indicium prębent nouæ hydropiſis, quæ latine vocatur coagulatio reſoluta.

MORBI CAUSSA.

DIcemus aliquid de cauſſa, hoc diſcurſu. Quatuor Elementa ſunt corpora, quæ non reſoluuntur, diuiſa. Ideo de illis hic nihil traditur, ſed de eo tantum, quod ex Elemento procedit ac creſcit, hoc eſt, frangitur. Exempli loco: terra indiſſoluta manet, diuiſa. Quod autem ex ipſa enaſcitur, hoc diuiſæ diſſolutioni obnoxium eſt. Sic etiam hoc caſu. Iam vero creſcentia quædam non diſſoluuntur, quædam diſſoluuntur, vt lapides, ligna, &c. De iſtis ergo, quæ diſſoluuntur, ſermo eſt: & in illis huius morbi cauſſa inquirenda eſt. Ideo ſequitur, quod res creſcens quælibet in priore exemplo coagulata, & in ſua diſſolutione non eadem ſit. Quod ergo diſſoluitur, morbum diuidit. Si diſſolutio eſt humida, eſt id, de quo in hoc capitulo traditur. Sin minus, propoſiti huius non eſt. Lignum enim diſſoluitur, diſſolutione diuiſa. Si autem putreſcat, exemplum dignum eſt, quod hic præponatur. Coagulatum enim fit humidum, quod eſt Reſolutio.

Creſcentium diuiſio.

Res quæ putreſcit, frangitur a contractu. Exemplum. Terrena omnia ſi in humidum reſoluantur, a cauſſa, ipſo cœlo, reſoluuntur. Sic ergo cœlum reſolutionis pater ac genitor eſt. Id dupliciter phyſico accipi debet: viſibile & inuiſibile: hoc eſt, duo corpora habet, quæ tamen vtraq; vnum

Cœlum Phyſico duplex conſiderandum.

tantum sunt, quod videtur & non videtur. Videtur hoc, quod terræ res crescentes putrefacit. Quod vero putrefacit hominem, non videtur: vnum tamen cœlum, vnica theorica est. Homo in quatuor Elementa positus est: ex ipsis enim conflatus est. Ex illis ergo si constat, ex iisdem etiam viuet, & in illis ac ex illis morietur, non ex cœlo. Nec enim ab ipso pręsto est. Ex quo præsto est, ex eo viuit, moritur, sanescit, ægrescit. Et ad hęc rectius explicanda, singulari theorica opus est, vt Opinistarum mendacia exstirpentur.

Homo ex Elementis constat.

Quatuor interna Elementa, quæ dare fructus homini debent, ab externis sustentantur. De hac sustentatione dicendum est. Homini comprimis opus est, vt edat bibatque, quo maneat id, quod creatus est. Est enim ceteris crescentibus imperfectior. Sicut a. hic cibus ac potus visibiles sunt: ita contra inuisibiliter mēbra cetera omnia edūt ab externis. Sicut enim sol a nobis in altum trahit: sic nos a sole trahimus deorsum. Hæc enim vis est Magnetica, quæ in Magnete nobis præfiguratur, vt sciamus, quomodo res visibiles virtute inuisibili attrahat. Sic nostri quoq; corporis membra constituuntur, vt attrahant, sibi quod conuenit. Nec enim stomachus solus, sed membrum quodlibet per se, instar stomachi cibatur inuisibiliter, sicut stomachus visibiliter. De inuisibili autem, Medicus plenam scientiam habere debet.

Homo cur nutrimento egeat.

Homo ceteris crescentibus imperfectior.

Magnetica vis, &c.

Ros & pluuia visibiliter in terram decidunt. Iam quod visibiliter decidit, id stomachi cibo simile sit. Res enim visibiles, quæ terræ præbentur, sunt ab vtroque cœlo cocti cibi potusque, in stomachum terræ ingesti. Hæc tamen ad cognitionem dissolutionis nedum satis faciunt. Multa enim putrescunt & corrumpuntur etiam citra has caussas: quod multos Medicos seduxit. Quid vero est, quod dissoluitur, ac simul inuisibile est? Culina nimirum cœli est: ex qua nostra membra vi magnetica huiusmodi suum nutrimentum trahunt. Et hæc est caussa morbi, si ita coquatur. Nec enim panis tantum hominis cibus est, sed idem petitur etiā ex hac culina, ipso pane non leuius. Et in hac nascitur pestis, & similes ei morbi. Cognitionem caussarum mancam habet, qui inuisibile non cognouit, & inuisibile pro visibili habet. Nam in cœcis rebus Deus est mirabilior, quam in videntibus aut visibilibus. Sed hæc Astronomica nimis sunt: qua caussa cetera illi Philosophiæ committo. Huc quæ faciunt, satis declarata iam sunt.

Cibus terraros, &c.

Culina cœli quid & qua.

MATERIA.

Consistit Elementū q;libet in tribus: in Mercurio, Sulphure & Sale. Ita sunt 4. Mercurii, 4. Sulphura, 4. Salia. De sale dicemus iam. Id si colliquat', hypropisis fit. Cætera duo, SS. M. hic omittunt'. Nec n. ad hūc morbum

Elementū omne in tribus consistit.

morbum spectant. Iam v. Sal est corpus corporis, & tertiam corporis Microcosmi partẽ occupat. Sal id corpus præseruat a putredine, a fœtore, a dissolutione. Is n. est Balsamus, qui corporis Mumiam custodit. Sicut a. vniuersa in homine dissolutioni subiecta sunt, non tñ ex seipsis, sed per alia: ita solum sal ad hanc ægritudinẽ dissolutionem habet, quæ est ab Archeitate cœlesti, h.e. Coquina: id est, si influentia cum concordantia Microcosmũ, qui hoc tempore subiectũ est, tangit, & suam illi impressionem imprimit, impressio a. illa esset Veneris vel Geminorum: tunc qui hac vice feritur, huius sal resoluitur. Iam ergo hydropisis incipit, prout influentia gradata & in sua potentia exaltata est. Id multornm medicorum oculos perstrinxit. Impressio hæc resoluit sal, sicut Sol niuem. Impressionem enim potentiæ similes sunt soli, corpora a. nostra niui. Sic ergo superiora in inferiora ludunt. Et hic fundamentum de hydropisi dicendi positum est, nempe de hoc sole, & hac niue, hoc est, de cœlo, & sale Microcosmi, qui hæc solutio fiat.

Salis solutio hydrops.

Salis vis Sal Balsamus Mumia.

Hydropisis quando fiat.

FABRICATIO.

HOc ergo modo Sol, h.e. hydropica stella Zedos oritur, & in genera salis ingreditur, ac de iis aufert multum parumue, prout salia disposita sunt, vel tenera, vel mollia, &c. h.e. prout ætas, secundum naturam istius Microcosmici salis, in id præparati, suo tempore ex seipsa niuem fecerit. Hæc si a Zedo irradiatur, portio de ipsa eliquatur aut dissoluitur. Cũq; homo secundum formam suam erectus stet, ideo res eæ per poros carnis deorsum vergunt ac labũtur, & tumorem concitant, prout regiones magis minusue implẽtur, ab imis ad summa, donec regionem cordis & centrum vitæ attingant. Cum vero spiritus salis metallorum penetrator sit, & subtilis spiritus vitrioli, aluminisq;: regionem vitæ per capsulam cordis, velut Sol per vitrum penetrat, quæ pelluminatio mors est, quam concomitantia mortis signa indicant. Hoc modo Sp. salis vitam hominis iugulat, qui nihil nisi res putrida est. Cum enim inundatio aquæ fiat, & vita in medio hominis condita sit: fit vt aqua locum illum obruat, & vitam suffocet, non secus ac præceps fluctuum concitatio domum, & omnes incolas cum ea obruit & suffocat.

Zedos stella hydropica.

Hydr. vt fiat.

Sp. Salis metalla penetrat.

CONTRARIA.

MVlta subinde Opinistis noua incidunt, si inexplorara & incerta sua Philosophia de morbis meditationẽ suscipiunt. Idem ẽt in hydropisi euenit ipsis, de qua laboriose sese macerantes culpam Epati, intẽperatę diæta & similibus tandem assignarunt. Istorum tamen nullum hydropisis caussa fit, nisi prædicta concordantia concurrat. Extra illam

Opinistæ nouatores.

enim hydropisis nulla gignitur. Nam si ea caussa hydropisis esset, de qua asserenda ipsi plenos libros illinunt: morbus certe is canibus variegatis frequentior ac communior foret. Quod cum non fiat, ex eo certe constat, quod nudis illi opinationibus vacent, quas suis auditoribus persuadere facile possint.

CVRA.

Hydr. cura in quibus consistat.

CVra consistit in Maturatione & Recongelatione. Deinde vt curatũ in congelatione seruetur. Huc ergo primo facit scientia Astronomica: deinde Philosophia terræ: tandem præparatio Alchimica, sine qua feliciter nihil impetrari potest.

Maturatio in hydrope quid & qualis.

Maturatio est, vt morbus sit resolutus. Nisi enim resolutus sit, a medicina hydropica non assumitur. Maturationis autem modus est, vt resoluendum primum fiat Mucilago, viscus, Bothin, &c. ab vno transeundo in alterum: deinde vt fiat aqua. Si aqua facta est, iam tempestiuũ est, illam inuadi, hoc est, in tumore maximo. Quod ad Recongelationem, si aqua exundauit, & sal congelatur, curandum est, vt in congelatione sua seruetur vsque ad plenam & perfectam exsiccationem. Sicut enim ex glacie Berillus nascitur, si congelationis terminus finitus sit: sic idem hic esse debet. Quod autem resolutum est, congelationem denuo non resumit, velut nec resoluta nix, quæ denuo non fit, quod fuit ante. Si ergo sal in suam congelationem redire debet, iuxta astronomicam institutionem id faciendum est: velut hodie nix est, quæ resoluitur. Post annum autem tempus niuis denuo instat. Hoc ergo termino redeunte, aut reducto, hydropisis plenam curam accipit, nec citius. Et licet aquam quidem omnem remouisses: si tamen tempus hoc congelationis nouum sal, sicut nouam niuem funderet, cura certe imperfecta esset. Tempus ergo resolutionis principium dat curationis. Tempus autem nouæ congelationis ab astris curationis finis est. Sic ergo finitum tempus & cura perfecta est vsque ad circuitum naturalem, quem sphæra pro vero cœli motu, non pro imperfectæ medicinæ cursu complectitur.

Recongelatio quid in hydrope.

Berillus ex glacie.

Resoluta iterũ non congelantur.

Curatio hydr. duplex: Externa per stercora.

Curatio a. duplex exsistit: vna externa, quæ Mucilaginosum dissoluit, altera interna, quæ expellit. Externa sunt stercora. Et licet alia quoque adhiberi possint, ea tamen commoda non sunt, vt interiorem Medicinam iuuent, sed per se tantum adhiberi debent: id quod curam tamen infirmiorem facit. Semper enim medicina vna alteri consentire, non quæuis seorsim sui capitis esse debet: verum omnes in vnum conspirare fas est. Medicina autem quæ assumitur, Mercurius est. Potens enim ac præstans is est ad resolutum sal extrahendum, & verũ genuinumque repo-

Interna per Mercurium

reponendum. His adiungitur confortatiuum pro conditione personæ, ætatis, sexus, morbi quantitate & qualitate. Id erit Aurũ Diaphoreticum.

Aurum diaphoreticum cõfortatiuũ hydr.

De operatione Medicinæ autem sciendum est, nihil hic seorsim considerari debere. Natura enim hominis alio atque alio se modo habet. Ideo in vno multum cibi pellit, quod bonum est: In alio secus: nec enim naturæ Diaphoreticæ est. Sic in vno vomitionem incitat, in altero minus quia naturam vomitiuam non habet. Et sic de ceteris. Tu ergo Mercurium pro suo more & natura operari sinito: Is mouendi hominis eam industriam ac proprietatem habet, quam nosse & expiscari nemo ex vniuersis medicis satis possit. Nugas ergo agunt qui dicunt, ægrum per sudores aut vomitiones curari debere. Hi enim ad multiplicem hominum varietatem non respiciunt, nec cogitant, quod ea in medicina attendi non debeat, sed medicina ipsi Theoricæ demandanda sit.

Medic. reprehensio.

Resolutionis natura ita comparata est, vt a stercoribus desumenda sit, quantum tibi ad resolutionem necessarium videbitur. Plus enim est Rebis, quam Columbinum: similiter plus est in salsis hydropibus Gallinaceum, quam cetera. Quare hac ratione etiam vaccinum, ouinumque & alia suas differentias habent. Sed hæc ex quotidiana lectione, noscenda sunt, vbi hæc passim obuia fiunt.

Rebis, columbinũ gallinaceum vnum altero potentius.

Mercurii conditio est, vt in sua minera præcipitetur, & mortuus ab illa separetur. Sic enim nõ est argentum viuum, verum Mercurius. Mortuus enim est Mercurius; viuens est argentum viuum. Si ergo, vt præscriptus est eius præparandi modus, mortificatus sit: Dosis eius est grana duo, obseruato processu, quem schola tradit, nec in textu concludi debet.

Mercurii præparatio.

Mercurio & arg. viuum vt differant.

Vsus etiam ac moris est, vt intermedio tempore tinctura Martis administretur Anth. SS. S. Hæc enim propter exquisitiorem exsiccationem instituuntur. Nec enim aliter ab euacuatione exsiccant, quam Sol lotum linteum siccat. Et iste iam congelationis finis ac verum indicium exsistit.

Tinct. Martis exsiccat.

Hic autem vna notate, quod multa alia quoque in hydropisi experimenta præstent, velut Alkali de Helleboro, Quinta Essentia Hellebori &c. Mercurialem enim in se vim quandam, qua operantur, continent. Hæc tamen omnia in curam integram, hoc est, in Mercurium præcipitatum deduci debent. Experimenta enim, de quibus diximus, congelationem nullam inducunt: vnde non nisi nuda auxilia sunt: nisi fors fieret, vt per Martem, Sulphur &c. consequens congelatio inueniretur: quæ tamen semper ambigua reperitur. Itaque arcanum appropriatum hic a medico præcipue adhibendum est.

Hell. alkali & 5. Ess. prosunt in hydrop.

Iam si falsi imbris seu pluuiæ, in Microcosmum per vim Eurialem

cadentis ea natura eſt, vt reſoluat ſalia illius partis, in cuius Anatomiam deſtillat: ſcitu opus eſt, quod hæc impreſſio attractiua ſpiritus ſit Realgaricus. Is enim eſt, qui in ſal poteſtatem habet reſoluendum. Sicut enim linea lactea ex ſua natura hyemes producit: ſic morbi quoque ex proprietate dictarum impreſſionum fiunt, & culpa eſt cocti cibi, non quidem viſibilis, ſed corporei inuiſibilis cibi, qui ſimiliter vnum corpus eſt cum viſibili, cuius corporis aſcendens ex Planetis Luna eſt, vbi zodiaca quieſcunt, cum ſenſibile tantum corpus moderentur.

Quare ſi influentia tali modo cadit, veteres Medici iure dicere poſſint, hydropiſin eſſe morbum incurabilẽ. Nam in alio caſu fundamento omni carebant. Vnde ſequitur, debere Medicinam huius influentiæ omnino eſſe, vt influentia vna contra aliam ſtet in tribus primis, ex vtroq; latere. Qui autem humores hic purgare annitetur, is poſt feſtum (quod aiunt) veniet, ac occaſionem idoneam e manu mittet, ac tandẽ directum telũ in chalybem impinget. Reſolutio enim & coagulatio humores non erunt, ſed Monarchiam ſuam propriam oſtendent. Et Luna Mercurii in vtriſq; influentiis reſpicitur. Omnium n. minimum eſt, Philoſophia de complexionibus, quas calidas, frigidas, humidas, ſiccas, aut mixtas vocicant. Omnium a. maximum eſt, quod ſupra id eſt, ſcilicet olympus, virtutes cœleſtes, q̃ ſeruant ſimilem & informem anatomiam in ſuis ſphæris & virtutibus exaltationis, ipſumq; adeo horoſcopũ, ac diem, horamq; cum aſcendentib. omnibus, ſimiliter vt corpus viſibile, ſed in ſua tamen olympietate, & curſu æthereo. Hoc cœlum qui inuenit, is hydropiſis curã repperit. Cœlum n. eſt homo ſanus, talis a Medico factus, qui non cælum ſupra ſe poſitum in manus captat, ſed quærit Solem exſiccantem, in Matrice, & ei concurrentem ignem in ſulphure. Elementum n. facit Soles: & crocus corporeas operationes dat. Exuperatio autem diſſoluti, eſt expulſio a Mercurio facta, quæ ceteris duobus præit: ſicut Lucifer præcedit Solem. Vita n. in cẽtro poſita ad hanc vſq; areſactionem & reſiccationem fors durare non poſſet, ſi influentia in exaltatione ſtaret, niſi fortaſſis via ante per præparatiua ſtructa eſſet: quod a ſolo Sole fit, ſine expulſione Mercuriali. Penes vos autem hæc diſcernendi iudicium ſit.

Humorũ Philoſophia nauci eſt.

Cœlum medici quid.

Præter ſuperius autem commemorata ſigna Medicus aliud ſibi nullum proponat. Quæ enim ſigna vel mortis vel vitæ in vrina, pulſu aut ſimilibus deprehenduntur, ea nihili facienda ſunt. Hoc verum eſt, quod morte ante fores ſtante, & morbo grauius inualeſcente vrina tingatur. Sal enim, quod ſe a Mercurio & ſulphure ſeparat, ruborem dat. Quod cum frequenter ita eueniſſet, ac Opiniſtæ Medici aliud nihil ſciuiſſent, mortemq; breui inſequentem interdum animaduertiſſent: pro ſigno id lethali

Vrina, pulſus, in hydrope nihil indicant.

thali

thali absolute duxerunt, quod tamen pro signo vitæ habetur apud eum, qui medicinæ peritus est. Sic in hydropisi ex pulsu etiam multi mortem præsagiunt: quod solos fatuos angere debet. Naturæ enim laboriosus conatus, non mors, pulsus immoderationem parit. Hoc fine Deus medicinam creauit, vt istę res auertantur, nec ꝑpropere in desperationem homines agantur, sed inde ruditatem & impertiam Medicorum cõdiscant. Maximum signum mortis est hoc, quod diximus, de spiritu salis, qui capsulam cordis penetrat & perrumpit, sicut ventus parietem perflat. Sed nec disruptio seu fissura in natura ad mortem est per se. Quod enim finditur, nec a morte est, nec a plenitudine, sed a salis acrimonia, quæ ex naturæ suæ proprietate exedit. Signa ergo mortis ex mortuis desumi debent, non de rebus viuentibus, h. e. ex viuentium operationibus. Natura enim vbiuis in corpore exitus, viasq; ac metas ad conseruationem hominis molitur. Quod vero ea in commodum & salutem hominis architectatur, id vos dicitis ad mortem facere, cum vitam omnino importet. Quod si vero & ego diætam præscripturus dicere vellem, hoc ede, vel illud, hoc bibe, illud vita, certam maculam ipsi naturæ inurerem. Qui enim circa arcana versatur & laborat, is diætam imperare pudori ducit. Et diætam hic præscribere, non Medici est, sed ipsius ægri, & huius facultatum. Medicina autem ac arcanum, Medici diætam præscribendam pensitant. Contra, qui diætæ inhæret, is in arte imbecillis est, & ex caule medicinam facit, immemor, quod ex ea stercus fiat: hoc est, tantum non sapit aut intelligit, quod Medicina in se stercus nullum contineat. Quod stercus habet, id cibus est, & debetur stomacho, morbisq; famecilis. Eodem modo nec aeris, ac sex rerum non naturalium ab ipsis vocatarum consideratio in hoc morbo quicquam confert. Corpora enim inuisibilia cum his rebus cognationem nullam habent. Hæc nouit, qui peritus est. Qui vero imperitus est, is pannos Cannabinos holosericis assuit, vt vel ex hoc vno aliquid posse scire ue videatur.

Pulsus immoderatio naturæ conatu non morte.

Cutis fissio ab acrimonia salis.

Naturæ studium in expulsione noxiorum.

Diæta in hydr. non præscribenda.

Medicina vera stercore vacat: cibus contra.

DE ARIDVRA.

IGnoratio caussæ huius aliorumq; morborum, varias appellationes peperit, omnes tamen a re alienas, & Medicorum inscitiæ indices. Nam ariduræ vnica tantũ caussa est. In qua tamen, quia signa subinde alia, eaq; varia & diuersa, velut & loca diuersa deprehenduntur, ex illis varia quoq; nomina ab imperitis huic morbo indita fuerunt: qua occasione etiã factũ est, vt pro signorũ varietate variæ medicinæ deinceps designarentur, q. v. caussa & morbus non vnicus esset. Vnde nõ potest confusio nõ oriri:

quæ comprimis in aridura secuta est. Itaque Ariduræ vocabulum in hoc capite retinebimus. Si qua vero distinctione opus sit, differentia non ex nomine petenda, sed ex ipso potius loco desumenda est. Is curam separat, hoc est, diuidit processum, administrationem, applicationem, & cetera, quæ distinguenda sunt.

Quid vero Aridura sit, & quando, id a signis externis, arte oculorum noscendum est. Alia enim est cognitio internæ, multis incognitæ. Externa cum ipsi ægro, tum familiarib. eius omnib. ac astantibus nota, ac ab his petenda est. Hoc enim externum indicium Medico cuilibet apprime necessarium est. Externa enim de interioribus testantur, & horum veluti quidam fructus exsistunt, ex quibus arbor ipsa & eius natura cognoscitur. Huius arboris fructus hi sunt: consumtio carnis, auctio sanguinis, tabefactio surarum, & musculorum brachialium infra & supra cubitum, in pedibus, infra & supra genua: tussis arida, vicissitudo caloris & frigoris, sitis inextinguibilis, fames naturalis, sudoris suppressio & vrinæ & deiectionum. Per hanc cõsumitur mollis coagulationis proportio, mensura, pondus & distantia, in carne, medullis & in omnibus membris externæ & internæ regionis, hoc est, in manibus ac pedibus, ac quæ intra hos continentur. Interdum etiam comitantur signa diuersa, vt valida tussis, cum excretis multis, aut copiosa vrina, aut frequens deiectio. Hæc omnia sunt signa peculiaria eorum membrorum, quæ ceteris grauius aridura affliguntur. Sic tussis vehemens cum excretione puris pulmonem hoc malo tentari indicat. Mictio copiosa renes & hepar sollicitari testatur. Punctiones laterum dolorificæ, hepar & splenem laborare produnt. Oculorum lachrymæ, vertigo, cardialgia &c. caput. Et huiusmodi quidem comitantium signorũ tot sunt fere genera quot membra in corpore. Hæc tamen omnia proprie non sunt signa ariduræ, sed tantum membrorum grauius laborantium, aut ex morbis aliis, cum aridura complicatis, afflictorum, qui iam simul per ariduram erumpunt, cum alias diu suppressi latuissent. Hic ergo diligenti cautione opus est.

Externa sunt internorum signa.

Præterea noscendum etiam est, ariduram quandoque particularem fieri, dum vnum tantum membrum, siue internum id sit siue externum, affligitur. Et huius signa multo manifestiora sunt, velut ariduræ medullæ, aut glutinis. Hæ enim singulares præ ceteris dolores concitant, propter sensum peculiarem, in hisce humiditatibus & aliis vigentem. Alius enim dolor in sanguine exsistit, alius in medulla, alius in ossibus, alius in neruis, alius in carne &c. Non autem ex dolore, sed ex aridura, caussa quærenda est. Dolor vero sui membri index est. Tu vero discrimen hoc obseruabis, quod vniuersalis aridura totum corpus absumat, sine dolore: parti-

Aridura particul. dolores magis mouet. Aridura dolor variat ratione subiecti. Arid. signa distinguenda qua

particularis autem dolorem comitem habeat. Et licet quidem vtriusque vna caussa sit, dolores omnes mouens: tamen hic discrimen est in dolendo, & non dolendo. In non dolendo caussa anodyna & stupefactiua concurrit: quæ in condolendo abest, sicut ex caussæ cognitione constat.

Aridura vt fiat.

Caussæ vero ratio talis exsistit. Videtis nimirum, terram non æque exsiccare ac cœlum, quod Solem dat, & ventos. Sunt enim quatuor Elementa inter se ita vnita, vt sese mutuo nimiũ non onerent. Hoc est, aqua, mare & flumina, similes operationes in terram agunt omnino: vt vicissim terra se gerit erga illa. Eodem modo erga hæc eadem aer quoque & ignis se habent. Elementa ergo sibi inuicem morbos infligere magis non possunt, quam domus ex variis & diuersis rebus constructa seipsam lædere potest, si omnia suo loco sese contineant. Terra ergo in natiua sua temperatura manet, quia eandem temperaturam ipsa quoque aqua seruat in se: & sic similiter etiam aer, ac ignis. Dum ergo in temperatura sua permanent, natiuo suo robore gaudent, nec deficiũt. Quod vero deficiant, hoc cœlum caussatur. Defectum tamen hunc idem cœlum deinde resarcit pluuiis, rore & similibus.

Elementa inuicem consentiunt.

Terra liquor &c. ipsius vita.

Iam vero terra natiuum quendam liquorem, eumq; sibi proprium habet, ita inhærentem, vt color inhæret rei, qui ab ea separari non potest. Videtis tamen corporibus suos colores adimi ac extrahi, quod fit per Elementum igneum, si in actionem suam is prodit. Hæc actio est exercitatio quotidiana in firmamento, h. e. in ascendente: vt pannus albescit in Sole, & flauitiem suam perdit: Saturnus in Sole albatur, ac nigrorem suum amittit &c. Sicut ergo colores mirabiliter per res inuisibiles, corporeas tamen, adimuntur & extrahuntur: ita hæc quoq; terræ diathesis afficitur, vt liquorem suum per firmamentalem vim Solis & ventorum, non per Elementalem virtutem (licet operatio vniformis sit) extractum amittat. Ignis enim & corpora & colores frangit. Pari ratione operatio quoq; firmamenti hoc corpus & eius liquidũ exhaurit frangitq;. Vbi enim hoc liquidum terræ non superest, ibi corpus eius fractum est.

Terra dissolutio est liquidi priuatio.

Homo terra.

Iam porro homo ipse terra est. Corpus enim ipsius, seu id, quod arescit, terra est. Terra autem in liquido suo viuit, sicut definitam suam duritiem habet lapis, suam lignum, suam herba. Eodem modo & in corpore durities multiplices exsistunt, cuius tamen pars quælibet suum liquorem habet, vel multum vel paucum, prout debetur ipsi gradus duritiei & coagulationis. Ad quæ iam consequitur, quod Elementum ignis, Microcosmi liquidum consumere non possit citra corporis solutionem. Si enim Elementaris ignis incensus, ad liquidi huius consumtionem se accingeret: tunc corpus suum perderet non aliter, ac lignum: qui iam ignis foret

Liquores in homine qui multiplices.

Ignis Persicus quid

Persicus & similes, de quibus hic tractare non instituimus. Discrimen ergo in hoc positum est, quod ignis elementarius agens, corpus ipsum vna cum liquido conficiat & consumat: consumtio vero firmamenti in exsiccationem & arefactionem tantum, corpore ipso relicto, definit: quod idem tamen ac mortuum vel dissolutum est, eo interim discrimine, quod fecimus, obseruato. Sol enim ad se liquidum attrahit: quod vniuersum terræ eriperetur, nisi pluuia defectum sarciret. Pluuia enim, terræ cibus ac potus est. Sicut enim hominis sanguis, ac caro, & adeps a cibo potuque sustentatur, augetur, vel etiam minuitur: sic iste quoque liquor terram sustentat, vt qui potestatis & incrementi eius semen exsistit. Terra ergo si hunc liquorem non accipit; arescunt & pereunt, quæcunque illa habet ac profert. Idem de Microcosmo quoq; iudicandum, qui per exteriorem mundum præfiguratur, quod cum ipso similem naturam ac ratione habeat. Homo ergo coagulatæ suæ terræ liquorem suum, in qualibet parte definitum habet, prout ipsius coagulatio requirit. Coagulationis enim illius natura modusque per proprium liquidum conseruatur. Hoc autem liquido defluente, aridura subit, de qua dicere instituimus. Sic ergo corpus tabescit vel vniuersaliter, vel particulariter, prout influentia cadit, & corripit. Quia enim homo Microcosmus est: propterea operatio firmamenti in ipso alia non est, quam exterius in terra. Quod si ergo inclinatio influentiæ attractionem moliatur, ad liquidũ ex homine expoliandum, extrahendumque, & iuxta pluuia denegetur: tunc ex scientia Astronomiæ & Philosophiæ audacter affirma, ariduram in homine fieri. Homo enim pluuia opus habet, ipsa terra haud leuius, hoc est, pluuia inuisibili: Microcosmum sustentante. Et nisi ipse Medicus Microcosmum intime ita pernouerit, vt cum cœlo ipsum vnire possit, sicut cum ipso vnita terra est: hoc casu parum profecerit. Cura enim ex hac cognitione omnino dependet. Si enim corpus hac pluuia & liquore potiatur, tum Microcosmus integer ac incolumis fructus sanitatis fert, non morbi. Hoc autem si præstari debeat, necesse est per curam vt impetretur talem, quæ cœlum & stellas pluuiales cogere possit. Per has enim stellas liquor iste augetur & conseruatur, quantum quidem terræ ex vsu est. Et hæc est Philosophia Astrorum cœli inferioris, quod in manu Medici positum est.

Ignis Element. & Firmamẽti vt differant.

Pluuia cibus terræ.

Aridura est defluxus liquidi.

Homo Microcosmus.

Microcosmi & Macrocosmi cognitio Medico valde necessaria.

Aridura caussa.

Si ergo iam dicto modo sphæra ita dirigeretur, duoque ascendentes se inuicem ferirent, ac fieret, vt & firmamentũ suas pluuias non promeret, & attractiua ipsius virtus interim operari pergeret: iam necessario homini aridura & siccatio impenderet. Iam vero firmamentum (vt ita dicam) pluuiationis, & firmamentum exsiccationis duo sunt. Exsiccatio itaque est, quando superfluum non manet, sed a bono separatur: quæ

Siccatio mors est superflui.

mors

mors eſt ſuperflui. Exempli cauſſa, ponamus pluere. Iam pluuia non vniuerſa bona eſt, ſed vix modicum in ea bonum eſt. Quod bonum non eſt, id a ſale exſiccatur. Huius exſiccatio intelligenda eſt, vt ſtomachi, q ſtercus a bono ſeparat. Interim dũ pluuia non incumbit, Sol nihilominus iugiter & continenter exſiccat. Similiter & corpus: ſi homo non edat, digeſtionis vis nihilominus operari pergit. Et ſi extraneum, in quod agat, non habet, tunc digerendo in ſeipſum agit. Ea iam digeſtio eſt operatio. Idem eodem modo Sol quoq; firmamentalibus ſuis operationibus imitatur, & continenter exſiccat. Quod ſi adſit pluuia, hanc ſubigit. Sin minus, exſiccationis vis ob id non ceſſat, ſed venatur omnino liquorem. Is ſi iam euanuit, continua operatione agit in id, quod reliquum eſt, dum omne abſorptum & exhauſtum ſit.

Digeſtionis vis iugis eſt.

Aliud ergo eſt id, quod pluuiam facit. Et hoc in cura omnino attendi debet, vt cœlum illud in manus noſtras ponamus, h. e. cœlũ Medium, quod cœlum ſuperius cogere poteſt. Id a. cœlum eſt ars ac poteſtas Medici, non alterius. Et licet quidem multi hoc cœlum manibus geſtarint: aliter tamen id tractare non potuerunt, quam tractant ruſtici ſphæram materialem, dum iam illam ſurſum, deorſum, iam prorſum vorſum verſant. Vt enim ipſi rem intelligunt, Hieroſolymam ponunt, vbi Granata iacet, & Iudæam locant, vbi Neapolis poſita eſt. Talis ipſorum ſcientia. Cui non erat diſſimilis illa medicorum veterum. Sicut Coſmographia globum terræ proponit: ſic etiam Aſtronomia proponit globum ſcientiæ Medicæ. Recte ergo dirigendus polus eſt, ſi ab eleuatione non exorbitare velis. Sicut n. auriga currum trahentes equos, quocunq; vult, arte ſuæ moderatur: ſic tibi quoq; aurigandum eſt, vt ſphæræ tuæ, cuius ſtellis contra cœlum ſuperius vti vis, rationem & ſcientiam poteſtatemq; habeas. Hæc n. tibi via ac meta terenda eſt. Et ſicut auriga curru ſuo vepreta & montoſa loca tranſilire non poteſt: ſic nec tu id poteris tuo cũ curru. Ideo illa ſcientia eſt, quæ ex arte luminis naturæ procedit, non inani ſpeculatione, quæ omnis ſcientiæ ſterilis exſiſtit.

Cœlum Medium eſt Medicum.

Ruſtici ſphæra imperiti.

Sic ergo ex Firmamento creſcit ſuſtentaturq; res quælibet, quam Philoſophia complectitur non [illegible] in Macrocoſmo, ſed ẽt in Microcoſmo. Itaq; ex defectu ipſius pluuiæ, & potẽtia Aſtronomicæ ſeparationis a Sole factæ, morbus hic oritur. Econtra etiam fieri morbi queunt ex pluuia nimia & immoderata, dum Solis Firmamentum eas ſatis ſiccare & ſeparare non poteſt. Vnde nimia humiditas ſequitur, velut a contrario immoderata ſiccitas. Hæc im̃oderata humectatio inflantem quidem tumorem, ſed minime hydropiſin cõcitat. A multis a. talis cenſetur. Quanquam huiuſmodi intumeſcentia ex im̃oderata pluuia inducta, hydropiſis

Firmamentũ omnia vegetat & conſeruat.

curam etiam admittat. Sedulo tamen attendendum est, ne post eius expulsionem aridura sequatur. Ad cuius euitationem opus est, vt pluuiam exquisite consumas. Si vero consumtionis gradum transcendas, Soli ansam præbes ad consumendum liquorem genuinum. Secundum hoc ergo curam moderari debes. Id hic inculcandum est. Nimium enim & minimum, morbos pariunt vtraque.

Porro vnum adhuc hic sciendum restat, quod pro caussa ab aduersariis fingitur. Isti vero Opinionistæ, quid velint, ipsi non intelligunt. Obiiciunt nimirum, Aridurae caussam esse obstructionem meatuum seu viarum, quia nempe p hanc membrorũ nutrimentum impeditur, ne transire queat. Nos respondemus, ariduræ quidem aliquam ita fieri. Sed de ea aridura nos hic non loquimur. Eodem n. modo aridura illa se habet, ac si membrum aliquod aut ligamentum aut arteria &c. ex dimidio detruncatum esset, ita vt nutrimentũ ad vlteriores partes meare non posset. Hæc a. non est consumtio, sed ariditas, & membrũ vocatur aridum, non consumtũ; nec aliam Philosophiã habet, q̃ oppilationem vel incisionem, q̃ vnum sunt. Videte v. quantopere cura illa, q̃ in vulnere & oppilatione institui debet, a veræ consumtionis cura absit. Ideo longis interuallis distant. Nec enim ea aridura est, vbi propter obstructionem transitus præcluditur: sed aridura ea dicitur, vbi deest, quod transire debet.

Oppillatio aridura caussa nõ est.

Consumtio & ariditas differunt.

Aridura quæ vere dicatur.

Pari ratione ab Humoristis illi obiici possit, huius morbi caussam ab humoribus descendere. Qua ratione, id patet. Vbi tamen erroris manifestatio in hoc est: quod, vbi vbi humores tandem sint, ibidem quoque humectatio vigeat: & vbi humectatio, ibi nulla siccitas. Hic autem humores superflui sunt. Valde optem equidẽ, certum in humoribus discrimen obseruari: vt vbi siccitas sit, ea tollatur: vbi humiditas, suo illa modo tractetur, quantum quidem fieri possit. Sed vt ex fundamento de humoribus loquamur: Humor nihil est aliud, quam resoluta aqua, & coagulationem egressa, extra corpus pellenda. Ita multo aliter, quam humor vocaretur: nisi fors attribueretur corpori illi, ex quo resolutus est, quorum plura certe, quam quatuor sunt, non secundum complexiones, sed naturas & proprietates, quæ complexiones minime respiciunt. Ipsi tamen ab Elementis eos deduxerunt. Quam probe vero cum istis stent, id suo tempore excutietur, vbi errorem hunc exquisitius ventilabimus. Prout enim ipsi ea definiunt, ex illis Marasmus oritur, non consumtio. Morbi ergo ex caussis suis distingui debent, non ex aspectu. Nec enim oculorum est pronuntiare, hoc id, illud aliud esse: sed scientia sola definit, quid res sit. Oculi ergo ex scientia procedere debent, non scientia ex oculis, quibus plerumque glaucoma obtenditur. De Poetis dicunt, quod finge-

Humores aridura caussa nõ sunt.

Humor quid.

Caussa distinguunt morbos, non oculi.

Scientia rectrix oculorum.

fingere ſoleant. Ita ſedulo quoque fingunt humoriſtæ noſtri, nec tamen verſus condunt. Cetera norunt alias omnia. Scilicet.

Ceterum aridura ægritudinem etiam inducit, in qua Febriles aſcẽdentes tranſitum ſuum facile impetrare poſſunt & aſſequi. Vnde fit, vt plerunque etiam febrilibus paroxyſmis tententur. De febribus iſtis hic nihil dicemus. Hic enim morbus alius eſt. Eius cauſſa in capitulo de febribus deſcribitur. Aridura interim nihilominus pergit ac inualeſcit. Et ſi particularis euaſit, doloribus proditur. In vniuerſali dolor non eſt. In hac enim concurrit ſtupefactiuum. Quælibet autem totius Ardura ſub ſphæra Saturni poſita eſt, ac ab eodem ſuam quoque conditionem, proprietatem, durationem, naturam & vim deſumit, propriamque ſuã ſphæram, aſcendentem & conſtellationem amittit. Sed propter hoc dicere nullus Medicus poſſit, ægrum talem eſſe frigidum ſiccumque: hoc enim nimis ruſticum foret: ſed dicite, ipſum eſſe Saturnium: cuius poſtea natura in conditione corporum terrenorum, quantum quidem ad corpus Phyſicum attinet, cognoſcenda & proponenda eſt. Bona illorum conditio eſt, ac ex ſeipſis ſaneſcunt, quorum Saturnus finitus ſeu egreſſus eſt. His enim nouum cœlum exoritur, a quo vitæ diuturnæ introitus eſt. Ab his tamen ægre Saturnus omnino diſcedit, ſed diu eos macros ac aridos facit ſeruatq;. Is n. cibos principii coquit. Cuius ſi non ratio habeat̃, porrigẽda ope alia cura certe nulla adeſt. Is n. ſolus facit id, non humor, non cõplexio, aut aliud q̃d ſimile. Ideo curationis viæ duplices ſunt: vna poſita in eo eſt, vt pluuia detur, ex cœlo medio miniſtrata, quam cœlum ſuperius extrahit pro ſimili ſphæra & concordantia. Quod enim Deus Medicum crearit, non perſona ſaltem eius in cauſſa eſt: ſed vt cœlum in ſua manu habeat, quod Medicum perficiat. Quod ſi illa pluuiæ ſtella cognoſcatur, tum Medicina in promtu eſt. Via altera eſt, vt Saturnus ſuperetur, & a vi eius Microcoſmus eripiatur, iſque in aliam ſphæram ponatur. Quæcunque autem iſtarum geminarum curarum adhibeatur, ea ſola ſufficit ad curationem. Prima vtitur Aſtronomus olympi inferioris: altera Aſtronomus olympi ſuperioris. Quilibet autem ſuæ profeſſionis Philoſophus ſit, & tandem Medicus in illa fundatus.

Arid. partícul. & vniuerſ. dolore diſcernuntur.

Aridura praeſt Saturnus.

Medicus cur creatus.

Aridura cura duplex.

Primo, Sol, qui exſiccat, tolli & eximi non poteſt: eſt enim ingenitus & implantatus. Itaque pluuia opus eſt. Superius enim cœlum cogi & coerceri non poteſt aliter, niſi ſimile quid ex cœlo inferiore viciſſim reponatur. Sol ergo ſuperioris cœli manet: pluuia autem eſt cœli inferioris. Hæc enim vt ex ſuperiore impetretur, fieri minime poteſt. De hoc ergo Arcano diſſerendum eſt.

Prima.

** Quære ſupra textum f. 91.*

Medicina altera ad Saturnum hominis erigendum & ſubleuandũ,

Secunda.

Antimonium Saturnum transmutat in Venerem. *Bolus Mercurium transp. in Saturnũ.* *Transplãtatio morbi incurabil. cura.* *Cœli terminus, terminus est vitæ.* *Transplãtatio cur vocetur.*

ita intelligi debet, vt nimirum præstetur, ne is deinceps sit, qui fuit. Per hoc enim Saturni sphæræ homo subtrahitur, hoc pacto, vt transplãtatio vnius in alterum fiat, velut Persici in salicem, & similiter. Si ergo homo transplantari, vnique Planetæ eximi ac alteri subiici debet; tunc ad hoc perficiendum Antimonium idoneum est, quod Saturnum transmutat in Venerem. Per hoc arcanum homo redditur Venerista, ac ascendentem alium accipit, quem sequitur. Ideo Antimonium cura est in Ethica, qui stellam Saturni transplantat in Venerem. Hæc artis abdita sunt. Et sicut Bolus stellam Mercurii transplantat in Saturnum: sic eodem modo omnes stellæ in cœlo medio transplantari possunt. Et licet (quod fieri solet) ipsa quidem radix amotæ stellæ remaneat: transplantatio tamẽ viget & subsistet in eo, ex quo homo viuit, non in radice. Fructus enim regunt radices, non hæ illos. Sic ergo in Saturnum implantantur 6. Planetæ, 6. in Venerem, 6. in Mercurium, 6. in Martem, 6. in Lunam. Sol non transplãtur, cum ipso melior nasci non possit. Hinc ergo notandum est, quod in omni insanabili morbo, si naturalis ordo, contraria scilicet ad contraria, nihil proficiant, cura transplantationis proponi & assumi debeat. Id faciendum etiam in vera Morphea, Lepra, & similibus. Exemplum ex ipsa natura petamus. Nam si animal, velut serpens, sphæræ suæ terminum superuixit, mors ei necessario impendet. Cœli enim terminus, terminus est vitæ. Si autem animal hoc ex natura propria transplãtetur, & sibi Planetam alium, cui subiaceat, prostituat: tunc vita ei prolongatur. Omnium etenim morborum, qui gradus ad mortem descendunt, digressio est transplantatio, quæ pro consideratione primæ Philosophiæ regeneratio vocatur. Et quia radix manet: merito transplãtatio vocatur. Nec enim repuerascentia ea est, sed noua plantatio in truncum veterem, cuius fructus homini aduersi sunt, facta, vt fructus vtiliores proueniant. Huius Medicinæ processus, præparationem istarum rerum, velut Antimonii & similium describit. Ideo bis eodem loco idem poni, superfluum est. Quilibet autem operam det preparationi in lumine & officinis vsitate. Vrunt enim locum, velut vrticæ.

DE ICTERITIIS.

Icteritiæ seu morbi tincturæ nomen suum a coloribus desumunt. Si color est citrinus, Aurigo vocatur. Si color est cinereus, niger, viridis, purpureus, &c. nomina singulis coloribus respondent. Genuinum tamen omnium nomen est *Tinctura*. Ipsi colores varii species existunt, omnes sub vna caussa comprehensæ. Ipsum ergo nomen

nomen vnius rationis eſt, ſiue a Græcis, ſeu Latinis aut Germanis imponatur. Nomen enim quiuis imponere poteſt: non itidem cauſſam dare. Tum & nomen non niſi res nuda eſt. Qua de cauſſa iure merito de origine inquiri debet: quæ cognita, demum ipſum nomen nulla difficultate promit & expedit.

Nomen eſt res nuda.

Morbus tincturæ eſt, quando homo natiuum colorem amittit, non cauſſante morbo alio principali, hoc eſt, ſi morbus per ſe ſubſiſtat. Siue enim natiuus color abeat in citrinum, croceum, aureum: ſiue in nigrum, aut alium qui præter naturam ſit: ad Icteritiam omnis refertur. Verum quidem eſt, quod etiam per hydropiſin, & contracturam ac Apoſtemata interiora, naturales colores permutentur. In his tamen Ictericus color non adeſt, ſed diſcrimen hydropicæ & Ictericæ flauedinis in gradu colorum conſiſtit, quod hydropiſis color ſpicus ſit, Icteritiæ vero ſaturate tinctus. Scitote ergo, de ſolis tinctis coloribus hic agi. Qui quouſque effunduntur, eouſque tingunt faciem, oculos, aures, brachia, vngues, digitos, &c. Ceteri colores, non tincti, vlterius non tingunt, niſi in facie & ore. Latiorem enim Anatomiam non habent. Tincti autem colores peruadere & penetrare poſſunt, quacunque corpus patet: ſiquidem tinctura exſiſtunt, Vnde merito morbi tincti vocantur.

Tinct. morbus quid.

Colores tincti & non tincti vt differant.

Tincturæ procedunt ex mortificatione corporis, in quo colores conduntur, ſicut enim in ſemine conditi ſunt colores virides, crocei, nigri, cærulei, purpurei, &c. quos tñ nemo videt, donec ſemen in terra emoriatur, & Sol eos præparet, proferatq;, vt ſenſibiles iam ſint, qui fuerunt ante inſenſibiles: ita hic quoq; ſciendum eſt, in corpore ſemina latere, hoc eſt, partes inexſiſtere, in quibus homo conſiſtat: quarum ſi moriatur vna vel plures, tunc earum mors, genitrix colorum fit. Iam ergo color in Anatomiam ſuam erumpit, ad conſpiciendum id præbet, quod aſpectabile prius non fuerat: hoc eſt, ſicut in ſemine nigro, folium viride ac flos luteus latet: ſic pariter in rubeo ſanguine cyaneum, viride & luteum, &c. conditum eſt, q tamen, cum integrum corpus exſiſtit, viſibile minime eſt, ſed tantum quando id emoritur. Scire ergo Medicus debet, quod ſemina, quæ Microcoſmum conſtituunt, putreſcere non debeant, ſed ſemina omnino manere. Ipſorũ vero putrefactio cauſſa eſt morbi, de quo hic diſſerimus. Et huius talia exempla ſint. Ictus ſeu plaga, quæ corpori ingeritur, membrum id mortificat. Id ergo iam putreſcit. Hoc modo putrefactio manifeſtatio eſt coloris partis eius, quę percuſſa eſt. Sanguis qui phlebotomia elicitur, decolor fit, quia diſſoluitur & putreſcit, velut ſemen in terra. Hac ratione color ipſius erumpit. Et hæc exempla data ſint de coloribus rudi modo fientibus. Icteritia a. eodem modo non fit, ſed ratione alia, vt tradetur.

Mors tincturarum mater.

Colores vt inſint rebus.

Putredo cauſſa morb. tinctorum.

Si ergo morbus tinctus, emortuum corpus est, quod corpus mater illius morbi exsistit: scire deinceps conuenit, quæ ratio generationis sit, vt in homine ista tinctura fiat, quæ hominē in aliis corporis partib. quocunque incidit, tingat. Tinctura autem plus est, quam colores illi, qui ex exemplo intelliguntur. Hi enim emoriuntur. Illi autem emortui, a morte resurgunt, & in generationem aliam contendunt. Inde color viuificatur. Porro autem res quælibet emortua (quæ tamen semen sit) cœlo subiecta est, si in terra, hoc est, in Elemento iaceat. Quod autem in terra cōditum non iacet, cœlo quoque (de semine loquimur) non subiicitur, & putrescit ac emoritur. Iam si sanguis aut aliud in corpore hominis dissoluatur, id in homine iacet, & cute integitur, hoc est, iacet in terra. Ex hoc ergo morbus enascitur, velut herba ex terra: non ipsa quidem forma eius, sed tantum colores. Hinc fit, quod sectio istius venæ ac loci, huiusmodi morbum tollat. Nam in ipsa iacebat: sicut pluribus in cura traditur. Si ergo corpus, hoc est, sanguis, medulla, succus, mucilago, synouia, aut quiduis aliud in corpore, ita emortuum est: tunc cœlum imminens operatur in ipso. Iam vero semina inter se diuersa sunt. Quæ ex carne aut substantia proueniunt, in nullum tincturæ colorem abeunt, sed in suis locis manent, & ibi putrescunt. Hinc oriuntur vlcera, de quibus hic nihil agitur. Si autem corporis succi putrescant, ex illis fiunt tincturæ hæ, quibus corpus coloratur. Sic ergo tinctorum morborum duo corpora exsistunt: succus scilicet, & substantia. Succus est liquor. Substantia est os, sanguis, caro, adeps, &c. Insuper & varii sunt succi in corpore. Hic enim est mucilago, ille est Bitumen, is est oleosus, iste vndosus, hic talis, ille alius. Pro cuiuslibet autem conditione gradantur etiam colores, & in quod propendent, in id vi cœli ducuntur: hic in Lepram, ille in Morpheam, iste in guttam Rosaceam, alter in pruritum, &c. quo pertinent etiam, qui cutem, ossa & carnes exedunt. Quia enim tincturæ sunt, ob id sunt etiam corrosiua propter vim salis. Horum tamen morborum hic mentio non fit. Tractamus saltem de tinctis morbis, in corpore manentibus, qui ipsi tamen etiam prædictis externis morbis similes exsistunt. Intrinsecus enim membra & ligamenta, &c. quoque exedunt & erodunt, licet abdite & inuisibiliter.

Tinctura mortua resurgunt.

Semina tincturæ vt diuersa sint.

Tinctura vel sunt substantia vel succi.

Succi corporis quo- suplices.

Tinctura sunt corrosiua.

Qua vero ratione Artista in Metallis laborans, eadem in colores alios transformat (nec vero in metallis tantum, sed & in aliis mineralibus) ita hoc casu Artistam cœlum agit. Ab vtrisque autem vna eademque ars seu operatio impenditur. Sicut enim Artista per Vulcanum, hoc est, per igneum Elementum illa excoquit: sic cœlum coquit per solem. Sol enim Vulcanus est cœli, in terra coquentis. Quodnam vero Artistæ offi-

Artista & cœlum vt similes.

Sol Vulcanus cœli.

stæ officium ac labor est? vt in plumbo scilicet albedinem, flauedinem & rubedinem quærat ac inueniat. Si ergo hi quoque Artistæ cœli, Saturnias partes in Microcosmo tractent, tunc per operationem eorum fit, vt huiusmodi colores producantur, sed ad morbum hominis. Nam si iidem in metallis quoque quærantur & mineralibus, is eorum morbus exsistit. Metallum enim ipsum quoq; similiter in sua operatione dissoluitur. Artista in Venere quærit viride & lazuriũ. Si ergo Venerei Artistæ, Venereas partes in homine apprehendant, vt per transmutationem illam colores quærant & eliciant: iam morbus tinctus præsto est. Et nisi partes Planetarum exacte noueris: fieri non potest, quin in cura longe aberres. Hic enim basis sita est. Eadem ratione in Marte Artista quærit colorem rubeum, violaceum, & croceum. Similiter & Artistæ Martiales in homine eosdem quærunt ac operantur etiam colores, vtcunque aut in morbum corporis, aut vulnus abeant. Ita Mercurius promit Lazurium & rubeum, & flauum. Similia & artifices Mercuriales in homine fabricant, si in Microcosmo mineram arripiant & Athanar, Vulcanius autem ignis ipsorũ Sol exsistit. Luna candidum, cyaneum, & nigrum dat. Hæc eadem in ipsa quærit etiam Artista. Sic eadem Luna quoque fabricat, si in homine Alchimica euadit. Sol Amethystinum, Violaceum, purpureum promit, & ceteris æqualiter operatur. At hæc est Physica, & Philosophia & Theorica, quibus morborum tinctorum origo cognosci debet. Cholera cognitionem nullam præbet. Itaque deinceps oculos aperite plenius.

Plumbo albũ, flauum & rubrum inest.

Colores qui in quibus Planetis: scilicet in Venere.

Marte.

Mercurio.

Luna.

Sole.

Cholera non est caussa tincturæ.

Hoc nihil obstare debet, quod res inuisibiliter fiat vel eueniat. Inuisibile enim peritum doctumque artificem reddit: non item visibile. Pictor vel aurifex florem facit visibiliter. Eundem Sol etiam profert, sed aliter. Vter vero horum artifex videtur vobis optimus? An non Sol? Imo. Huius ergo licet operantes manus non videas: ex operibus tamen, quæ promit, eas æstimare & potes & debes. Operibus enim credi par est: hoc est, res facta persuadet, ipsam ita fieri debuisse. Pari ratione Metalla quoque & mineralia vides, & tangis: non tamen similiter etiam in homine. Ea tamen nihilominus in homine inexsistere, opera testantur, quæ prodeunt. Hæc nimirum germana ac vera est Theorica, hæc Physica: in his Medicus suum lumen adipiscitur. Microcosmus enim minor mundus est, in hoc præcipue, quod omnes in se mundi partes complectatur. Hinc creatura est omnium nobilissima. Et quis credere possit, in semine Euphragiæ latere talem colorem, formam, folium, &c. Nemo certe, nisi qui videat, illo ex eo enasci. Opera faciunt, vt ea credantur. Manifestant enim, quæ latebant. Ad Medicum ergo spectat, res inuisibiles ipsis visibilius non incertius cognitas ac perspectas habere. Qui vero visibilia nõ

Sol peritissimus artifex.

Mineralia omnia homini insunt.

Homo nobilissima creatura.

cognouit, is qui sciet inuisibilia? qui istis credet? Opera & experientia vt credantur illa, faciunt. Penes imperitos credulitas nulla est. Credunt autem periti. Peritum ergo esse Medicum conuenit, vt sciat, quod credere debebat. Credere enim in Medicina aliud non est, quam scire rerum inuisibilium opera, exitus, naturas, proprietatesq;, non secus ac ipsarum visibilium. Sicut enim homo florem ex argento facit, & Artista colorem extrahit, & separat; sic eandem in homine quoque naturam exsistere, & talia opera perficere Medicus persuasum habeat: discrimenq; in sola forma est, quod vnumquodlibet suo modo se habet, prout habere debet. Et tamen omnia res vna sunt, nec differunt nisi in eo, sicut vna viriditas omnes formas dat, & tamen vnicus tantum color est. Eadem etiam hic ratio est.

Medicus inuisibilium peritus sit. Credere in Medicina est scire.

Quod si ergo tinctura, quo modo dictũ est, ex suo corpore fabricata est: tunc color bonus adest tincturæ eius, q̃ summus Artista e sua Minera in Microcosmo præparauit & extraxit. Tunc ergo tinctura in suo liquido iacet, ac colores distribuunt a virtute penetratiua, q̃ cuilibet Tincturæ inest: velut crocus, in aquã coniectus eam tingit. Tingit is a. multo magis, ac aq̃ multo exqsitius penetrat, si aqua cum ipso ebulliat. Et talis natura ebulliens in ipsis quoq; corporis liquorib. exsistit. In quibus, si iã colores iacent ebullitio illa facit, vt ii expellantur & distribuant, quousq; Anatomia pertingit. Feruoris ergo & tincturæ natura in caussa est, vt color omnes poros peruadat, qua quidẽ liquidum extenditur. Et cum humida omnia sint, ideo erumpit is ad cutem. Cumq; Alchimicam Diaphinitatem & pelluciditatem habeat, ideo substantiam cutis, ossium, cartilaginum, ligamẽtorum, &c. penetrat, quousq; potest. Quilibet n. tincturæ liquor minera exsistit. Et vicissim, quælibet minera est Mercurius, sulphur & sal. Ex his color ille extrahitur, & subtilissime præparatur. Hæc n. corpora si præparentur, ex seipsis subtilia fiunt ceu sublimata, calcinata, reuerberata, destillat aque. Fiunt n. hic opera inuisibilia more visibilium, ipsaq; subtiliata corpora tinguntur velut pannus a tinctore. Hoc a. loco attendite, tincturam q̃ libet suum corpus alias ita inficere, vt color fixus & constans inhæreat. Sic enim & a panno colores non eluuntur, aut color Orichalci, fundendo non decedit. Hic a. colores iterum eximi & elui queunt. Pannorum a. colores ideo non eluuntur, quia nuda aqua, quæ nimis inualida exsistit, tantum tractantur. Quod si vero capitella alborum Alkali adhiberentur, colores vniuersi eximi, & pannus natiuo suo colori reddi posset. Huius ergo morbi medicinam instar alborum Alkali esse oportet: alias color non eluetur. Hac ratione etiam ex Orichalco tinctura cadmiæ eximitur, & cuprum profertur. Per idem impeditur

Tinctura omnis est penetratiua.

Capitella alb. Alkali colores eluunt.

ditur etiam probatio auri creati, quia ſcilicet lotio nimis exquiſite eluit, & rem in ſtatum priſtinum reducit. Et veluti fulmen argentum aurumue eluit: ita æque & colores ex corpore eluuntur, ratione parili.

Fulmen metalla eluit.

Sic ergo cœlum in homine laborator exſiſtit, res multas miraculoſe alias quoque producens in iis rebus, quæ faciant vel ad vitæ longęuitatem, vel ad ſanitatem, vel ad morbos, vel ad mortem. Sicut enim foris naſcuntur iam violæ, iam Betonica, iam Flammula, iam Roſa, iam colchicum ſub autumnum: ita natura quoque ſubinde operatur, ac vnum poſt alterum producit, vt cuilibet tempori ſua iuſta fiant. Pari viciſſitudine cœlum quoque in homine varia operatur ac producit vnum poſt alterum, quæ omnia ad hominis, vel ſanitatem, vel morbum mortemq; vergunt, prout laborantis conſtellatio ſe habet. Niſi enim quotidie huiuſmodi in corpore flores renouentur, in eo nō ſpes vitæ, ſed metus mortis inſtat. Et hæc ſumma quidem Philoſophia eſt, quæ medicum format: quam e libris plenius petetis. Sic ergo cœlum circa res has verſatur.

Cœlum laborator mirabilis.

):(Supra fol. 94.

CONTRARIA.

** Quare ſupra fol. 94.*

SIGNA.

NOn pauca etiam de ſignis, quæ produntur, hic recenſenda ſunt. Signa a. ipſa Medicum quidem ſcire fas eſt, ſed non, vt vulgus ſolet, verum ex fundamento Aſtronomico. Cum enim morbus ſit Aſtronomicus, aut Aſtronomiæ ſubiectus: ex hac omnino neceſſaria cognoſcenda ſunt. Quanquā a. tinctura quoq; ſigna exhibeat: ipſa tñ pro fundamento habenda minime ſunt, ſed tantū iam factā opationem indicant. Futuræ a. opationis ſigna ex Aſtronomia deſumi debent, ſine qua fieri nihil poteſt. Is n. demum verus eſt Medicus, qui operationes futuras indicare nouit. Præſentes n. ipſis oculis pateſcunt. Quæ a. in oculos incurrunt, ea pridem prædici & prognoſticari decebat. Nam hoc vere ad Medicum pertinet. Hac ergo ratione, ſi vomitus, pectoris anguſtia, & ſigna ſimilia alia in membris acciderent, hæc te non moueant, vt aliam morbi cauſſam inducas. Id enim ſic huius vel illius natura fert, quæ aut propenſa eſt, ad vomitum, ad anguſtiam, ad plenitudinem, ad contracturam, ad fluxum, ad oppilationem, &c. vbi licet quidem varia eaque diuerſa ſigna exhibeantur: ipſius tamen morbi ea culpa non eſt, ſed naturæ & proprietatis ægri. Sic & alius ignis eſt in ligno, alius in reſina, alius in oleo, &c. & tamen vnum Elementum ignis eſt. Alterum diſcrimen ex ipſo corpore oritur. Sic hoc quoque loco. Signa ergo iſta ad aliud non conferunt, niſi vt diſcrimen corporum prodant. Quod autem attinet ad morbi Planetam, aſcendētem, conſtellationem, quę hoc caſu ſcire Medico dignū eſt:

Medicus ſit Aſtronomus & Prognoſticus.

Cœlum Planeta, aſcendens conſtellatio, &c. vnum.

id ex Astronomia petendum est. Id nisi fiat, Medicus in Chronico, Acutoque, ac in caussa, & cura, facile aberrabit, vt quid agat nesciat. Futuri ergo Medici ad Astronomiam diuertite. Quod si autem non Medici, sed auari esse malitis: quid huius sciatis tandem, nihil intererit. Interim, qui ignis vim & artem non nouit, is morbos hos cognoscere & curare minime poterit. Quicquid enim agatur de morbo: gratias agere debet Deo, rem peius non cecidisse. Iam ad curam. Quoniam, &c. Quære]:[vsque ad finem curæ.

]:[Supra fol. 97.

DE COLICA.

CVm diuersæ opiniones ac sententiæ variæ de Colica passim iactarentur, factum est vt hinc diuersa quoq; eidem nomina inderentur. Sua enim peculiaria habent, Germani, Latini, Græci, &c. De nominum vero varietate difficultas Medico oboriri nulla debet: sed omnium vna omnino caussa putanda est. A qua ipsa ēt prouenit, vt Colica vel grauius affligat, vel leuius, idque ex differentia motionis. Interdum enim a potu, interdum a frigore, iam hinc, iam aliunde eadem exoritur. Et tamen hæc omnis varietas vno nomine comprehenditur, videlicet Colica vel torsione. De qua hoc capitulo pluribus disseremus.

Colica quid: & quæ eius caussa

Colica vt terminari soleat.

Colica signa quæ.

Quælibet Colica est ventris ventus seu turbo, vndecunq; concitatus, a cibo potuue, a peregrinatione nocturna, a somni interruptione, a refrigeratione pedum, aut quacunque alia mutatione, a calculo vesicæ, a perfrigeratione ventris & alui obstructione, a retentione mensium, &c. Ex his enim omnibus colica nascitur, quæ tandem vel ex seipsa desinit, vel tollitur remediis, vel terminatur in Paralysin. Eius ratio talis est. Dolor & torsio in ventre oboritur, intestina contrahuntur, & intorquentur, perit appetitus, sequitur vomitus ructusque, vrina fit cruenta aut alias rubra, corporis calor comitatur, & similia multa eueniunt, quæ hic non omnia describi queunt. Istis apparentibus, colica intenditur pro ventorum copia ac vehementia, ac salis intestinorum resolutione. Ex his enim eadem vel breuior fit aut longior, vel lenior aut acutior. Ista plerunque sequitur membrorum resolutio & contractura, aut alia accidentia, vel acuta, vel chronica, interdum in mortem ducentia, prout turbinis ratio fuerit. Quæ omnia ex sequenti caussarum enumeratione plenius cognoscenda sunt. Licet enim ipse morbus quidem vnicus sit; multa tamen ac diuersa sunt, ad generationem eius, quæ conspirant. Refert ergo hic recensere ea, quæ caussæ alicuius vim præstant,

ſtant, & comprimis cauſſam palmariam ipſam, quæ nihil eſt aliud quam ventus intorquens ſe & conuoluens, ſicut turbo in ſuperficie terræ puluerem rapit, aut in vndis vorticem concitat. Fas autem eſt, hoc loco Theoricam omnem ac cauſſarum explicationem, a veteribus in hoc morbo, quem in Iliacam, Colicam, Tenaſmum &c. diſtribuerunt, definiendo traditam deſeri, cauſſamque omnino aliam, in ipſa ſcilicet naturæ luce fundatam, quod nempe homo magno mundo ſimilis ſit, nec peculiare quicquam habeat, erui producique. Ipſius enim mundi ac hominis cum ratio tum cognitio vna eademque eſſe debet. Hinc ergo conſequitur, colicam eſſe ventum, ex ſuperiori ſphæra incumbentem, & in 4. mundi partes exſpirantem. His iam generatis & perflantibus, colica inſtat. Res autem hoc pacto intelligi debet. Compertum nimirum vobis eſt, ventos quatuor in mundo ſibi oppoſitos perflare: ac ex Meteorica didiciſtis, qui fiat, vt illi interdum ſpirent, interdum minus, interdum incitatius commoti turbines euadant, omnia quatiant, & arbores deiiciant, hoc illoue vel loco vel tempore magis minuſue. Huiuſmodi generatio quædam etiam in corpore humano fit, ac in ventre proditur. Venter enim chaos eſt, hoc eſt, eſt regio illa ſeu concauitas, intra cœlum terramque ac mare relicta. Sicut ergo per chaos hoc venti tum terram, tum aquam tranſpirant: ita in ventre etiã iidem iam ſurſum, iam deorſum perſpirant: quam flatulentiam colica ſequitur. Iam vero globuli ſeu orbis ventris partes quatuor ſunt: Meridies, Septentrio, Oriens, Occidens. Meridies vmbilicum occupat: eius ventus eſt AVSTER. Hæc colica Auſtralis vocaretur, ſi colicæ nomen genuinum eſſet. Spiratio ab vmbilico eſt ad dorſum. In dorſo viget BOREAS, inde verſus vmbilicum tranſpirans. Hi venti ſibi inuicem oppoſiti ſunt calidus nempe ac humidus, & frigidus ſiccuſque: & vterque peculiaris naturæ conditioniſque colicam ſuſcitat. In regione ſuperiore, ex fundo ſtomachi EVRVS oritur, & verſus occaſum, nempe ad anum perſpirat. Ex ano emergit ZEPHYRVS, flans ad regionem Euri. Vnde iam iterum duæ diuerſæ colicæ, vna calida & ſicca, altera frigida & humida generantur. Et hæc illa quatuor colicæ genera cum ſuis collateralibus ventis exſiſtunt.

Colica cauſſa qua. *Hominis & mundi vna ratio* *Venter chaos hominis.* *Ventris partes 4. ſunt: & totidem colicæ. Vmbilicus eſt meridies & Auſter. Dorſum eſt Septentr. & Boreas. Stomachus eſt &c. Anus eſt &c.*

Principium autem ac generatio ventorum ex natura congenita eſt. Sicut enim ſuo tempore æſtas ac hyems oriuntur: ita venti quoque Euri, Zephyri, Septentrionis, Auſtriq; ſtatuto ſuo tempore incumbunt. Et veluti ſpirationis ſuæ tempus ordinarium iidem habent: ita etiam quietis & tranquillitatis viciſſitudinem experiuntur. Præterea autem duo quoque tempora ventris notanda ac ſcienda ſunt, Æſtas nimirum ac Hyems. In his enim vel magis vel minus venti incumbunt. Et ſic coli-

Ventris tempora duo.

ca vel est æstiua, vel est hyemalis. Pro his vt constellatio fit in homine, ita colicæ illæ subiicitur. Colica enim pro ventorum generationis modo se habet. Qui si Meteorice producantur, colica insultat. Colica autem præ ventis externis peculiaria duo experitur: primo, quod constellatio ipsius ventum gignens, per exteriora mouetur. Secundo, quod venti illi cum dolore grassentur, cum in abdomine inclusi eruptionis portam non habeant propter varia obiecta corpora. Et his præcipue duobus peculiaribus homo a maiore mundo differt. Sicut ergo quotidie in mundo venti spirant: ita similiter etiam in homine: qui tamen similiter in mundo plerumque consumuntur, ita vt non admodum sentiantur. Nihilominus tamen indies iidem producuntur. Hi huc non faciunt. Isti enim tantum hic explicantur, qui manifesti sunt & morbos pariunt, vt sunt procellæ, grandines, pruinæ, tempestatesque similes aliæ, quæ productæ in ventre eodem modo ceu in chao furiunt & grassantur. Quia autem venter intestinis plenus, ac insuper sensu acuto præditus est: ideo ventorum molestia & dolore torquetur, donec eos aut consumat, aut elidat excutiatque. Quacunq; ergo ex parte hi venti in ventrem incumbant: dolorem modo prædicto concitant, quem veteres Colicam & Iliacam vocitarunt, intestinorum quidem, non autem ipsius Philosophiæ rationem attendentes.

Homo vt differat a mundo in colica.

Colica a loco ita dicitur.

Porro autem de accidentibus colicæ ita attendite. Homo ex tribus constitutus est: Mercurio, Sale, Sulphure. Hæc iam sunt ipsius sanguis, caro, ossa, tendines &c. Venti autem dum perflant, ipsum corpus, hoc est, intestina ac regiones eorum corripiunt, veluti foris turbo domum deiicit ac sternit, aut nimbum aliudue simile inuehit. Hæc dum fiunt, ventus tria illa inuadit, & cum ipsis quasi conseritur vniturque. Per hanc permixtionē sal resoluitur, & in intestina defluit. Quod cum mordax, acutum, ac variis qualitatibus prẹditum intestina sensibilia inuadit ac vellicat, iam dolore venter lancinatur, sicut vulnus, quod sale conspersum mordicatur. Si vero venti sal non inuadunt, tunc confertim vna omnes foras erumpunt. Vbi autem Sal resoluitur, dolor illico vrget, non cessans prius, quam sal pacatum & domitum sit. Quanquam dolores etiam inferantur a Zephyralibus ac Borealibus ventis, dum aut frigore percutiunt, aut vehementia impetuque labefactant. Cum quibus tamen si sal vna concurrat resolutum, dolores atrociores omnino & periculosiores corripiunt. Ex his liquet, colicæ curam pro ventis 4. quadruplicem exsistere. Tum etiam cura peculiaris debetur resolutioni salis, si a Mercurio & sulphure separatum sit: velut alia etiam ratio est, si alia quædam incidant. Nam & venti constipant, laxantque, ac interdum superne eructant, interdum in

Homo ex tribus cõstat.

Salis resolutio colicæ caussa.

Colica cur quadruplex.

in concauitatibus ſuis fluctuant. Cura ergo in genere duplex eſt: vna contra ventos; altera contra materiam, quam poſt ſe ventus relinquit. Niſi enim ſedula cura ipſis ventis, ac reſoluto ſali impendatur: colicæ ſanatio nulla impetrari poterit, niſi natura Microcoſmi ipſamet aduerſa conſumat & tollat.

Colica venti ſubtiles.

Venti prædicti ſiue ex ſeipſis oriantur: ſiue ab hominibus producantur, ſubtiles adeo ac tenues exſiſtunt, vt omnes totius corporis lacertos ac poros peruadant, velut ventus parietem penetrat. Qua alteratione membra omnino deiiciuntur & infringuntur. Cum his ſi ſal reſolutum concurrat, ſpiritus eius ventis adeo exquiſite permiſcetur, vt cũ his ad extremos vſque artus peruagetur. Itaque eruptionis impetu ſemel facto, mixtim illi duo perfluunt, dũ exteriora mebra proxime obſederint. Quo facto dolor ventris ipſe quoque in membra effunditur. Huic vento & ſpiritui ſalis, quia membra reſiſtere non poſſunt, ideo concidunt velut domus a vento ſtrata; quam deiectionem contractura poſtmodum grauior leuiorue ſequitur, prout venti illi leuius vel cõcitatius impegerint. Nam pro natura Microcoſmi & venti conditione iſta omnia eueniunt.

Colica vt in artus transferatur.

Pro concluſione ergo hoc tenendum eſt (*Quære* *** *) quatuor dictos ventos definitas ſuas complexiones habere, nempe im̃oderatũ calorem, frigusq; aut humiditatem, ſiccitatemq;, quas deinde ſequuntur triũ primorum in ſuis Elementis reſolutiones & coagulationes: pro quarum commoderatione ſubtilitas etiam penetrãtium ſpirituum oritur. Membra enim alia reſoluuntur a frigore Boreæ, alia humiditate Zephyri, alia ab Euri ſiccitate, alia a calore Auſtri. Cura ergo contracturæ cuiuſlibet pro hiſce cauſſis temperanda eſt, non tam propter ipſos ventos, quam ſpiritum ſalis reſolutum. Cuius vnica hæc cura eſt, vt, quemadmodum lapſæ domus remedium vnicum eſt erectio, ſic hic quoque contractum membrum erigatur. Singularis ergo cura eſt euacuatio ventris: ſingularis itidem erectio membrorum.

*** * ſupra fol. 102

CONTRARIA.

Quære ¶. vſque ad finem 2. parag.

¶ ſupra fol. 104.

His hactenus præmiſſis, iam deinceps in confeſſo apud omnes ſanos eſt, pro lunæ facie, ſeu ea recens ſit, ſeu plena, ſeu augeſcens, in homine hoc malum omnino concitari ſentirique. Quod cum, vt eſt, verum ſit: origo ac cauſſa omnino noſcenda eſt. Cauſſa vero hæc eſt, quod homo intra ſe quoque, velut extra ſe, peculiare ſuum cœlum, ſimilemq; conſtellationem habeat. Vnde fit, vt temporis euariationem ſentiat,

Colica pro lunæ facie fit.

Cœlum hominis hominem regit.

non a cœlo & externo, ſed interiore. Nec enim cœli planeta vel me, vel te gubernat, ſed tantum, qui in corpore eſt. Et Aſtronomus, qui ex planetis externis de natiuitatibus iudicat, is hac de cauſſa errat, quia iſti in hominis corpore nihil operantur, ſed tantum internum cœlum ac planetæ id moderantur. Cœlum a. externum interni tantũ index exſiſtit. Homo enim ſe habet, vt craſſum ac ruſticum hoc exemplum docet. Suis vel porci eadem eſt anatomia quæ hominis. Ita viciſſim hominis eadem, quæ cœli. Sic intra nos quoq; fiunt pluuiæ, tempeſtatumq; euariationes. Quę cauſſa? Quod eædem intra nos matrices, quæ extra, exſiſtant. Hinc earum impreſſiones ſentiunt, qui vnius concordantiæ & conſtellationis cum ipſis ſunt. His iam conſtitutis, colicæ (antiquitus ita vocatæ) cognitio ea tenenda eſt, quod ipſius venti, quatuor orbis partium venti exſiſtant, qui pro diſpoſitionis ſuæ conditione tormina & dolores cieant. Cœli ergo vim, vt in colica, ſentimus adeo certo, vt vere dicere poſſimus, hominem hunc in hoc, illoue ſigno, aut hac Lunæ facie moriturum eſſe: non vt Lunam exteriorem intelligas, verum interiorem. Hanc enim tu ſentis, & ab iſta occideris. Interim negligentius id obſeruas, quia non, vt ventus externus interna operatio ſubinde ſentitur. Qui ſententiam hanc in ore habent, quod Aſtra inclinent, non neceſſitent: hi male ſentiunt & loquuntur. Nihil enim illa inclinant, cum ad cœlum tantum externum dirigantur, quod nobiſcum nihil quicquam commertii habet, niſi ratione præfigurationis tantum. Ideo nihil quicquam etiam in nobis inclinat. Itaque otioſe id addunt, quod idem nihil neceſſitet. Quid enim cogat, cum in nobis non ſit? A ſuis aſtris cogitur homo, nõ a mundi aſtris. Aſtra enim hominis, ipſe homo ſunt. Et quod homo eſt, id aſtrum eſt, non ſupernum, ſed infernum, cuius præfiguratio tantum in ſuperno exhibetur obiter. Niſi ergo inſitus rationi noſtræ ſpiritus corpus moderetur: tunc dominium in nobis exercet cœlum, quod in nobis conditum eſt, velut ventus in colica, qui flatus eſt omnino, non humor. Loquamur ergo de internis, & in hominum extranea non inuehamus, aut de iiſdem cogitationes otioſas ſubeamus, quod factitare Humoriſtæ ſolent.

Cœlum externum hominem non regit. Suis & hominis anatomia vna.

Cœlum externum non inclinat.

Aſtra hominis homo ſunt.

Sic ergo ipſa opera de rebus teſtantur, velut imago picta ſui prototypi cognitionem exhibet. Eadem etiam ratione domus teſtatur, ſe dominum eſſe, & quod teſtatur, idipſum exſiſtere, nec aliud eſſe a ſe diuerſum. Et hoc pacto res ipſæ intelligendæ proprie ſunt, non extranee, veluti ſi quis crucem geſtet, vt inde intelligatur, hominem illum huius vel illius ſectæ aut ordinis eſſe: ſed in ſigno ipſo acquieſcendum eſt, & dicendum, id eſſe linteum pannumue, ad crucis formam ſartũ aut diſpoſitum. Nam eodẽ modo & ventus ventris, ſigno ſuo, ꝙ exhibet, hoc eſt, vento, deſi-

Opera de cauſſis teſtantur.

designat, quod ventus sit. De vento ergo, non de aliis differendum est. Iam a. quid ventus est? Id discitur ex magni mundi ortu, caussisque ac generationis modo & proprietatibus; demonstraturq;, hominem ipsum Microcosmum esse, ex 4. omnibus Elementorum creaturis constantem. Vnum ergo cum altero omnino conferendum ac explicandum est, ac Physica ipsa in hoc cogenda, vt Theorica similis omnino instituatur in caussis morbi constituendis, & his applicanda ipsa cura seu medicina, quę ex Theorica dimanet. Hociam modo, q̃ signa se produnt; ea ipsa quoq; Medicum, qualem sese gerere debeat, instituunt. Qui n. magnum mundum creauit, is postremo ex limbo ipsum quoq; hominem architectatus est. Et sic ab eodem auctore vterq; mundus cõditus est. Qui ergo ventos, Solemq; & Lunam, cœlo externo indidit: is eadem homini quoq; ingessit, & dixit, *hoc esto*. Ex quo omnipotentis creatoris mira bonitas elucet. Quid n. quæso mundus vniuersus testatur aut loquitur, quam q̄, Dei, sui creatoris, sit? Sicut n. statua sui sculptoris aut plastis signum exsistit: ita vniuersæ Dei creaturæ quoq; indicant, se Dei opera esse. Porro autem Macrocosmus visibilis est: non itidem Microcosmus, nisi in figura imaginis diuinæ. Cetera enim in nobis abscondita latent. Eodem enim modo ipse quoque Christus in persona visibilis fuit, sicut Macrocosmus oculis nobis conspicitur. Et tamen vicissim idem in forma alia inuisibilis est, q̃ nequidem id est, quod est. Ita & homo mundus est, nec, quod is mundus sit videtur, & mundi signum est: signum autem, non quod homo fecerit: sed qui hominem ipsum fecit, is & signum fecit. Cum ergo ita se habeat, signum est, quod opus Dei sit, non hominis. Eadem & ventris & colicæ ratio est. Venti nimirum præsto sunt & signum sunt, quod non homo, sed Deus eos fecerit, similiter ac in magno mundo. Indignum ergo fuerit, ex ipsis homines humores facere, aut quid aliud de iis speculari. Id enim non opus hominis, sed Dei est. Et in id opus dirigendus omnino noster animus est, ac ex eo Theoricam ipsa constituenda.

Microcosmus ex macrocosmo noscendus.

Homo ex limbo factus.

Mundus de creatore suo testatur.

Christus in persona visibilis fuit.

Et talem scitote curam.

QVantum ad curationis modum attinet: sciendum est, vnum dirigi ad 4. ventos, si in chronicum tempus vergere pergant: alterum resolutioni salis impendi. Sed quod tertio contracturas ipsas attinet, harum cuilibet sua peculiaris cura applicanda est. In cura prima attendendum est ad 4. ventos cardinales; sub quorum quolibet sui collaterales comprehenduntur. Cura ergo vmbilici posita est in *Sibeta & Egeso*: spinæ dorsi in *Sacernola*: Orientis in *Falerno cum oleo*:: occidentis in *Papaucre* &c. Orientis colicæ haustus calidus vnus debetur: & duo itẽ alii collateralibus.

Colica cura qua.

Sibeta & Egesus curant colicam vmbilici.

Sacernola spina.

Meridianæ colicæ debetur iniunctio calida partium priorum. Septentrionali illinitio dorsi. Et hac ratione venti expugnantur, non clysteribus aut purgationibus adhibitis, aut concitato vomitu, aut admotis balneis alboque Græco.

Ad sal autem (quæ cura grauior est & laboriosior) eiiciendum opus est, vt post ventorum discussionem, enulam campanam administres, idque sensim, nec præcipitanter ad Rhabarbaram, colocynthidemue & similia diuertas. Sal enim vim nullam fert: & iam per se in viis exitus hæret. Expulsionem ergo illius si moliaris iis remediis, quæ aliud nihil, quam sal pellant, non male succedet molimen. Si vero vna cum sale alia quoq; pellas, nihil admodum proficies. Sal enim a stercoribus & aliis reiectaneis, eductioni ineptius redditur. Itaq; syncerum relinquendũ est, & a ceteris sordibus separatum, vt a suis purgantibus commodius eliciatur. Quando autem tractum & euacuatum satis sit, id sanitatis signa expedient.

Sal in colica purũ extrahendum.

Tandem ipsa contractura per confortiua ita adimenda est, vt virtus ac robur sustinens partes intrinsecus foras egeratur & diffundatur. Confortatiuum id est, *Aurum solutum in vino centrato correcto.* Quod si vero membris conueniens humiditas deficeret, eam Balsamus cum Galbano aut oleum vulpinum cum vino correcto sarciet. His omnibus præstantius est oleum serpentinæ, quod membra ipsa non saltem expedit, verum insuper etiam sine auro perfecte sanat.

Aurum solutũ membra roborat.

Bals. cum Galbano, & ol. vulpinũ contracturã curat.

Ol serpentina &c.

Cetera autem ab ipsa experiẽtia promta remedia hic quidem non elimino, sed suam cuilibet laudem integram relinquo. Hoc saltem moneo, vt ordo iste triplex studiose obseruetur, & suo conuenienti experimentum quoduis administretur, ne & medicinæ simul certa macula inuratur, & ægri status in peius subinde deducatur. Remedia ergo quilibet ex suæ conscientiæ scrinio proferat. Penes me enim vniuersa non sunt. Noui multa, quæ aliis proba habentur. Sunt etiam, quæ ne quidem vnquam noui. Itaque vt optima vndecunque seligantur, hic monere volui.

PARALYSIS.

TEmpestates omnes ac fulgura ex cœlo incumbentia, in terra præparantur & coquuntur. Quod enim fulgur est, id ex terra desumitur. Huius ergo generationem ita attendite. Qua ratione terra a cœlo sumit folia frondes & gramina, nimirum ex ipsius pluuia & rore &c. sic vicissim cœlum, quo alitur & nutritur liquido, id ex terra desumit. Et sicut terra natura sua nihilo mutata, gramen fit ac folium, nemine id quidem vidente: sic cœlum quoque suam naturam continuat, nemine aspiciente. Nemo

Fulgura quis in terra coquantur.

mo desiderat aut videt in terra id, quod in cœlum euolauit. Hoc autem in terra coquit terra, in cœlo coquit cœlum: hoc est, quod cœlum terrę dat, id coquit terra: & quod terra cœlo mittit, id coquit cœlum.

Coctionis autem illius hæc ratio est, quod scilicet Sol, ac Planeta quiuis, & quælibet stella suum ex terra liquidum in sublime attrahat, vnus nempe hoc, alius aliud. Sic arbor florida suos flores, saluia suam saluiam, viride virorem, rubeum ruborem a cœlo desumit. Viceversa idem etiam cœlo ac stellis singulis attribui debet. Sic enim & in cœlo quid est, quod suum simile in terra habet, & in terra est, cuius simile in cœlo viget. Alias enim fieri minime posset, vt Saturnus in terra regnaret, si in hac similis Saturnus non exsisteret, & suam exaltationem vtrique in eodem loco haberent. Interim Saturni duo minime sunt, sed vnus. Hinc fit, vt terrestris nutrimento sit cœlesti, & hic vicissim illi.

Cœlum ex terra, hac ex illo suum liquidum trahit. Simile vtrobiq; est in cœlo & terra.

Quod ergo iam in terra planetas attingit, ex eo generatur fulgur non pluuia. Quod enim in terra terræ cibus est, id in terra nunquam fuit, sed recens ex cœlo natum est. Ideo pluuia, ros &c cibus terræ est, nec in terra prius fuit: cibus inquam terræ est, non cœli. Quod ergo alterius cibus est, ab eodem non prodit. Fulgur autem cibus non est; ideo ex cœlo non descendit. Descendit quidem ex cœlo, sed ex terra in cœlum primo ascendit. Sic ergo velut contrarium quoddam & caussa morbi in terram, hoc est, in corpus descendit instar paralysis, quæ corpus infirmat. Hoc enim sensile est, adeoque ipsemet homo. Terra vero homo non est, non est sensilis: ideo non morbus est. De fulgure ergo scire debetis, quod e terra egrediatur, & Planetarum nutrimentum sit. In his fulgur euadit, hoc est, Medice Paralysis, Astronomice Fulgur.

Fulguris caussa & ortus.

Defectus duarum (vt puto) paginarum.

Creauit ergo Medicum, & huius manib. cœlum indidit. Si ergo manibus tenere cœlum is debet: necesse est etiã vt sciat ipsam Alchimistam cum omnib. eius arcanis. Quid n. Alchimia aliud est, q̃ cœlum inferius, separare sciens Solem a Luna, diem a nocte, medicinam a veneno, vtile a stercore: & hoc facto iube re potens, hoc fac tu, tu illud age. Qui enim principia ignorat, quid is sit in fine vel suis operibus? Codrus nempe erit, egeno egentior, & suismet nugis se exatians. Quæcunque homo facit, eadem isti quoque Planetæ faciunt, sensu tamen processuque Alchimistico. Sicut ergo Alchimista quærit sal petræ in nitro, Mercurium in stercore, sulphur in igne: sic eadem quærit etiam Firmamentum, quod Vulcanus est inuisibilis. Hoc si tria corpora conquisiuit & comparauit, ictus oritur, quem cœlum fulgur. Alchimista autem Bombardam vocat. Nam & hic fulguris producendi potestatem habet: de quo in Magia,

Alchimia quid.

Magia Alchimia Philosophia est. Alchimia cur Nigromantia dicta.

quæ Alchimiæ Philosophia est. Ex cuius arcanis prodierunt vesani illi, qui illam Nigromantiam vocitarunt. Vere autem Nigromantia dicitur, quæ a primis incunabulis Alchimia fuit: & nomen a nigrore deductum est, quod instar carbonariorum mystæ eius incesserint. Nigromantici enim omnes sunt, qui Vulcano deseruiunt. Ex imperitia ergo & inscitia illi superstitiones Nigromanticas, & artem furiosi exercitus vocitarunt, de quibus plura hoc loco non disseremus.

Quære contraria. ∋∈ *Vsque ad finem.*

Item quære curam.

∋∈ *supra fol. 111.*

Quod si cerebrum, pulmoque ac cor &c. feriantur: quis damnum sarciet? Quis virtutum cœli, in vitam ipsam impressas noxas emendabit? Id tamen cœlum alterum præstare potest, vt, velut aqua ignem, sic id paralysin auertat a membro, quod corpus suum nondum perdidit, hoc est, si domus nondum vniuersa conflagrauit. Id autem ita fieri ac esse debet. *Quære* ℩*℩

℩*℩ *supra fol. 112.*

LIBER DE PODAGRICIS ET EIVS SPECIEBVS, ET MORBIS ANNEXIS.

THEOPHRASTO AVCTORE.

LIBER I.

Ad Lectorem.

Auctor, qua pulsus caussa de podagr. scribat.

ECquæ vero mea temeritas ac fiducia est, quod de podagra scribere audeo, quæ tamen a nemine Medicorum vere aut descripta aut curata vnquam est? Multi enim garritus, pauca eorum opera fuerunt. Hæc nimirum mei ausus caussa est, quod videam, aduersarios meos tantis encomiis & honoribus onerari ac cumulari, tantumq́; in ipsos spei ac fiduciæ poni, quasi ipsi soli veritatis oracula funderent, ac verba eorum mera Euangelia essent, cum tamen inscitia fœda & putidis nugis omnia ipsorum verba & iudicia polluta sint. Hoc inquam est, quod dolorem mihi incutit, quia nempe videre cogor, mendacia publice, ab omnibus certatim, iunioribus & senioribus tanti æstimari colique, adeoque rem eo

redisse

rediisse, vt contra iactatorum illorum imperitiam, stultitiam, erroresque ac assentationes nemini ne quidem hiscere licitum sit. Nam si quis contra ista, obloquatur, vel obiter, hunc expedita sententia ad extremos vsque carceres illico damnant & exportant, vt nimirum hoc pacto Satanæ ac ipsius filiis suum regnum saluum & integrum perstet.

Quæ vero, o Principes ac patriæ antistites, quæ inquam vestra ea cura est, quod tam oscitanter salutem tam vestram, quam plebis & vestrorum subditorum sagatis, dum persuasum habetis, eos Medicos probos peritosque esse, ac fuco omni carere, qui tamen non nisi suos vermes nocentissimos vbique excludunt & intrudunt, iisque malis Rempubl. modo non misere opprimunt? An non, quod censura comprimis acri dignum erat, supine negligitis, & leui pede transilitis? Quod minimum est, id censetis, ac ex cumino (quod aiunt) vectigal paratis. Quod maximum a. & grauissimum, in id cura nulla animaduertitis. Nā quia conscientia vos exstirpatores & excisores malorū omnium prædicabitis, cum tamen fraudem summam pictorum medicorum istorum tam patienter toleretis? Quæ enim vspiam facultas damnosior hodie & flagitiosior exsistit illa, quæ corporis adeoque ipsius rationis, ac vitæ huius curam prætendit? quæ inquam ars nequitia cumulatiore turgida & conferta est? Vere enim ac ex animo dico, nullam ex omnibus huic similem vspiam reperiri. Et nemone tandem attendet, quam flagitiosam vitam agant hi, qui Doctores creantur, nec tamen vllum vnquam ægrum sanitati restituerunt? Quo quæso in censu habeantur ipsi, quos carnifices, monachique ac Moniales tamen arte ac successu longo superant, suumque ordinem factitando Medicinam laudatius tuentur? Quo tandem quæso iure, quo prætextu, quoue animo huiusmodi homines extollere audetis, quorū tamen facultas, mera opinio, putum somnium, ac labyrinthus inextricabilis exsistit? Et quæ ea vestra excæcatio & insania est, quod dicentibus illis, Podagræ nullam curā aut medicinam esse, astipulemini: cum tamen id commentum tantum sit eorum, quorum cerebrum asininum, sanius nihil & conuenientius promere didicit? Et hoc idem delirium cum ipsis delirauit hactenus tot seculis medicorum pars maxima, quorum mens sanior suis Coryphæis non exstitit: adeoque coruus coruum longa successionis serie progenuit. Quæ autèm ea fraus ac iactura est, tam nobilem ac humano generi præstabilem facultatem, tamque insignem eius laudem & vtilitatem a torpidis istis Academiarum alumnis obscurari, reprimi, pessundari? Et parum id quidem sit, ad tot cædes & latrocinia vos prouinciarum Rectores tantopere conniuere? Nec enim de Podagra saltem hic loquor, sed de morbis etiam ceteris omnibus vniuersim, in quibus ipsi aut canes muti sunt, aut conquisitis vndecunq; verborum fucis, vos ipsos ac vestras vxores, liberosque, & subditos bonis, corpore, ipsaque vita nefarie multāt. Et cur ipsarum Academiarum pompa fastusque tam insolens vos admiratores tā diu detinet? Nec enim hæ aliud, quam mendiciis velum ac ornamentum testimoniumque emtitium obtendunt. Itaque oculos tandem aperite, ac inanibus titulis vo-

bis deinceps imponi minime sinite. Fieri enim potest promtissime, vt Doctor simul morionem præstet. In morione vero etiam nequam locum inueniat. An vero ad testimonium id non satis est, quod, dum morbos vestros tractant, integris diebus ac noctibus nihil quicquam proficiant, sed meros fumos, ac suaues nugas, & ænigmata cæca subinde iactent & venditent, & insuper ex vobis ipsis expiscentur, quod te docere debebant? Nam in te primum sua illi experimenta faciunt. Et qua quæso cum fronte te iis committere ausis Doctoribus atque Magistris, qui studiis suis diffidentes, quod scire iam pridem oportuit, ex te primum sciscitantur & percontantur. Adeoque a te primum Doctores ac Magistri fiunt? Interim, quod probos ab istis temerariis iugulari censes? Et hi ludi aut ioci sint? Tu Cæsar attende. Nisi enim tu solus, quod debes, in hæc animaduerteris: homicidium nullo vindice designabitur. Passim enim numerosis affinitatibus, ac amicitiis, patrociniisque frequentibus se illi ita muniunt, vt obloqui aut contradicere ipsis nemo audeat, nisi tu hoc Cæsar facias, qui sanguinis illorum te reum non facis.

Theophr. cur Medicis aduersetur.

Cur vero hæc commotiore animo scribam, id iudica Lector. Facile enim diuinare potes, quod, quæ hic loquor, ad multos pertineant. Ac cur de Podagra tedens, talia præcipue obiiciam, caussa hæc non leuis est: quod, vbicunque vocatus consilium ac artem meam impendo, ipsi præsentiam meam indigne ferant, suisque me passim nugis ac assentationbus apud credulos inuisum reddant, ac nescio quæ argumentorum fulmina detonando suam Medicinam omnibus impudenter venditent, meumque curandi processum quem tamen ne ex extremo quidem apice intelligunt, aspernentur & eleuent. Multis vero machinis opus est, ad mendacium, quod notorium est, velandum. Itaque & ipsi tandem pudefient, suamque in me exagitando artem prodent, mihique admoto semel aratro agrum suum latius vertendi & vastandi occasionem dabunt, vt is deinceps purum triticum ferat, quem alias ipsi lolio mero & zizania conserere sueuerunt.

Quæ ergo ad te scribo & emitto Lector, lege & euolue. Non enim tuo illa saltem desiderio facient satis, sed mea insuper cum illorum scriptis conferendi ansam tibi fidissimam porrigent. Interim in proposito meo pergere, & scripta illorum contraria præstolari mihi præpositum est. Datum, &c.

NARRATIO
LIBRI.
ARGVMENTVM.
Theophrasto Auctore.

Bb

Podagra quæ loca sint.

DE Podagra tractare hic meum institutum est: quæ morbus est, occupans capitis iuncturas seu commissuras duorum ossium coeuntium, Cartilagine aut medio alio iunctorum, veluti os est nasi & frontis: item quod Galaxicis poris diuiditur, item ossa ceruicis, maxillarum, amigdalarũ, menti, regionis aurium, oculorum, & horum orbitæ. Tandẽ, vbicunque in capite huiusmodi coalitus & diuisio ossium, aut porosa Galaxa apparet, ibi sedes podagræ esse potest.

Sic pariter a collo per vniuersam spinam, & omnia ossa axillarum, humerorum, furcularum, ac spondylos omnes vsque ad coccygis os, vbicunque articuli intercurrunt qualescunque ibi Podagra sedem figere potest. Similiter & in costarum exordiis, ac terminis, ibi, vbi cartilaginibus ossa vniuntur: in thorace itidem ac omni pectore, vbicunque duo se inuicem ossa contingunt, podagræ matrices exsistere queunt. Eodem modo & in præcordiis, ac supernis furculis, & virorum craniis. Est enim caput compositum ex multis cartilaginibus, in quib. iacet podagra tantum, sic itidem & in articulis, vbi duo ossa iunguntur, aut se mutuo ingrediuntur, vt in coxa & femore, & osse sacro, & genubus, ac genuum poris seu spongiis, & extremitate inferna cruris, ac malleolis ac ceteris omnibus ossium coniuncturis. Nam in his vniuersis Podagra sibi sedem figere solet. Præterea etiam, superius in brachiis, vbi os humero inseritur, in cubito ipso, & eius omni ambitu, in carpo, & omnibus eius inanitatibus, in manibus, digitisq; tam pedum quam manuum, atque in rastetis omnibus, vbi duo ossa vniuntur, tam internis quam externis, secundum longum, latum & transuersum. Item sub vnguibus manuum pedumque, in vola & planta, foris & intus. In his enim locis podagræ fere grauius affligunt, quod ossiculorum ibi certus numerus congestus sit. Et hæc præcipua Podagræ loca sunt.

Podagra quæ consensum in quibus partibus.

Similiter sciendum est, Podagram etiam in vesica, in renibus, in virga ac partibus similibus aliis consistere, vt quæ cum prædictis ossibus quadamtenus cohæreant & familiaritate ipsis iungantur. Illis enim patientibus, hæc quoque affligi frequenter solent, non quod Podagram propriam sentiant, sed quod huius aliunde incumbentes dolores consertionis ratione suscipiant. Tales etiam in calce ac articulis similibus aliis deprehenduntur, ob ossium eo loco sitorum coniunctonem.

Podagra signa quæ.

Dolores porro Podagrici ita obueniunt. Quo loco mali radix cõdita est, ibi cõcitatur dolor, interdum a cibo potuq;, interdũ a periodis Lunæ & tempestatũ, aliquãdo a nocte, idq; cũ tumore, calore, frigore, rubore. Tandẽ ac nouissime materiæ magna induratio consequitur, qua artus a se inuicẽ diducuntur & distrahũtur, ipsaq; proportio membrorum Geometrica peruertitur, distorquetur, articuli occollascũt, indurãtur, nodis & tuberibus asperantur, ac immobiles reddũtur, nec flecti queunt: vbi omniũ

postremo grana salis adeo magna & valida in articulis nascuntur, ut propter nimiũ eorum augmentum ægris pereundum & occumbendum sit.

Hoc malo affectis varia quoque dolorum genera, variis signis se prodentia, obueniunt, eaque fere dissimilia, nec semper imo rarissime sibi consentientia. Ex quo censu id quoque est, quod si medicina non idonea adhibeatur, sed experimenta applicentur, morbus se aliter non exhibeat, ac si Medicinæ simul ac ipsi Medico illuderet. Resque fere eadem est, ac si quis infanti pomum ostenderet, non tamen porrigeret. Ita enim & morbus Medico imponit. Dum enim iam remisisse videtur, e vestigio cũ doloribus multo atrocioribus resilit. Sic ergo morbus iste omnium est nequissimus & versutissimus, qui Medicũ ludos facit nõ aliter, ac si conceptis verbis dolisque ipsum bolo tangeret. Idemque hic fere accidit, quod Domino cum morione suo colludenti: vbi morio Medicus est, Dominus autem morbus.

Podagra morbus dolosus, & nequã.

Morbus hic vel solitarie, vel cum morbis aliis affligit, abit, reditque, & vel vanescens adhuc præsens est. Neminẽ autem interficit, nisi in obstructionem incidat, hoc est, si in suam deduci Anatomiam non possit. Tunc enim vitam expilat. Sed hoc instituti mei enarratorium iam finiamus. Deinceps autem trademus & describemus: 1. Huius morbi caussam. 2. Coniunctionem. 3. Paroxysmum. Postremo horum omnium curam ad methodum primorum artificum seu Magistrorum, qui adhuc in viuis sunt: quot attendetis. Dolores ergo hoc modo distribuuntur, vt iam hoc, iam illo loco grassentur, non vno loco conclusi, sed variis mirisque modis disseminati & disiecti.

LIBER
DE INVENTORE ARTIVM

VObis omnibus in confesso est, conuenire omnino ac decere, vt homo sermonis sui magistrum, ac scriptionis auctorem non dissimulet. De patre enim ac matre sua quid quæso homo accepit, ob quod se iis similem p̃dicare possit, nisi famelicum stomachum, ac rudem nudumque animum, aut naturã, quæ nihil nisi nuda imago, morti similis exsistat? Ex se ergo quid faciet tandem homo, aut quousq; penetrabit, cum nisi nudum & mutum hominis simulacrum is nihil sit? Nisi enim aliunde quid datum promtũq; accipiat, ex se domi nihil promere potest. Id vero, quod intro in ipsum ingeritur ac infunditur, hoc nouit, & est. Priusquam ergo ad capituli incepti deductionem vlterius progrediar, definiendum & constituendum esse videtur, quisnam is sit, ex quo homo discat, & tam arduis rebus informetur.

Homo imago nuda institutione opus habens.

Multiplicicer vero intelligi potest, quid id sit, quod nos discere iubeat, hoc est, quod nos discenda doceat. Qui ignorans & imperitus est, is obuio cuilibet credit. Admiratio enim apud simplices adeo procliuis & expedita est, vt vel eruditulum quemuis facile suspiciant ac in pretio habeant. Ex quo ergo discendum nobis sit, id omnium primo expediendũ & constituendum videtur. Si enim ad placitum ac institutum Auicennæ, Galeni, Hippocratis, &c. loquar scribamque: idem cum ipsis omnino mansero. Vnde, cum ipsi nihil præstiterint, nec me ipsum quoque præstiturum quid præstantius esse, consentaneum videtur. Non ergo ex illis modo dictis, sed ex vero genuinoque Magistro discendum est. Ex his n. saniora multo præcepta hauriuntur, quam ex illis, a quibus scholastci p̃nominati instituti sunt. Ex illo ergo liquet, ipsos probos & frugi scholasticos minime se præstitisse, sed præmaturæ nimis fœda Apostasia defecisse, ac scientiam omnem conspurcasse, eidemq; defectioni suos omnes posteros quoque inuoluisse.

Admiratoribus omnia magna.

Et hæc isto fine indicanda sunt, vt sciamus, quibus tandem auctoribus fidem dare, vel minus debeamus, ne fors incauti a præceptis eorum in errorem abripiamur. Multi enim ex instinctione cœli loquuntur. Et horum scripta mera verba sunt, vsu ac commoditate omni carentia. Doli enim, ac imposturæ, nimisque reconditæ subtilitates ad Medicum minime pertinent. Sed nec innata eruditio Medico vsui est. Ea enim Magister non est, in quem suum Medicus fundamentum locare possit. Multi sunt etiam, qui ex experientia propria commentantur & scribunt. Hi, si experientiã nudam ponant iactentque, tantum quidem commodant, quantum in hoc illoue morbo experientiæ habent. Cuilibet enim experientiæ sua definita meta est, vltra quam ea non extenditur. Itaque hæc Medico satis non est.

MEDICO vnde discendũ sit, & ex quibus magistris,

Auctores ac magistri triplices,

Cum ergo iam dicta tria non sufficiant Medico, quæ tamen oculis nostris magna arduaq; ac omni defectu carentia apparent: opus est, nos Magistrum certiorem & perfectiorem illis præferre, qui omni macula & defectu careat. Is autem sunt res eæ, quas Philosophia & Astronomia vtriusque globuli tractant. Hæ enim Medicum constituunt, integrant, & perficiunt. Characteres autem ac literæ earum sunt Chiromantia, Geomantia, Pyromantia, &c.

Philosophi & Astron. veri magistri discentium.

DE LIMBO.

Res vniuersę inuisibiles fuerunt apud Deum, quæ iã visibiles exsistũt. Eæ omnes, quales fuerunt, in limbum vnum comprehensæ sunt, hoc est, in vnum corpus visibile. Corpus hoc magnus mundus factum est: &

Limbus est omnia.

Mundus ex Limbo. *Angeli cur natura abdita sciant.* *Limbi primi parentes, &c.*

ex hoc deinceps homo conditus. Ex quo ſequitur, hominem nihil poſſe, niſi quod prius fuit. Hinc ēt liquet, angelos omnium hominum artes & neceſſitates nouiſſe, velut & diabolos. Sunt enim ex Limbo illo, ex quo homo conſtitutus eſt. Ideo boni ſimul maliq; homines, veraces ac mendaces, humiles ac faſtuoſi in terra agunt. Simile enim ſimile producit.

Porro autem ad hæc conſequitur, quod patres primi Limbi ex ſeipſis nihil didicerint, ſed ſine medio a Deo omnia, tam bona quam mala propoſita acceperint, in quibus tamen ſeducti, ſeipſos Diabolos fecerunt, dũ ſe Deo veraciores præſtare voluerunt. Ad hæc ergo ſequitur altera creatio Cœli & Terræ, Aeris & Aquæ. Ea ex his facta ſunt: & quod in ſpiritu, in natura Angelica, &c. habuerunt, id in hunc globulum ac ſpæram diſtributum eſt. Sicut enim regnum cœlorum in ſeipſo, in ſuis virtutibus: ita etiam cœlum in diuiſionem deductum eſt corporaliter, ab Angelico ſumtum.

Aſtra in mundo Angelico nulla. *Aſtra eſſentias Angelorũ & Diabolorũ præſentant.* *Angelica natura hominis vnde.* *Hominis Angelici quanta præſtantia.* *Omnia ſunt creatura vna Angelis.* *omnibus natis erit dies nouiſſima.*

Iam autem apud angelos aſtrum nullum eſt, ſed ſolus Deus, in quem omnia procedunt, & ex quo creaturis omnibus ſuum neceſſarium affluit. Sed apud homines aſtra ſunt. Aſtra Deum non indicant, ſed naturam angelorum. Et bona, angelos bonos, mala vero malos denotant. Hoc pacto Angelicam naturam homo ex cœlo aſſumit, & cœlo ſimilis fit. Qui nouit Angelos, nouit etiam aſtra. Qui aſtra nouit, & ſcit Horoſcopum, is ſcit nouitque vniuerſum mundum, is nouit ipſum hominem & angelum componere, is eſt Lucifer in terra, is eſt Iupiter in cœlo, & ſic de reliquis.

Sed ne non dicenda patefaciam, hoc loco rem ita concludo, quod homo ſit, qualem prædiximus, & quod omnia creatura vnica ſint, quodlibet cum quolibet conferendo, ac ſola mortalitate excepta. Quæ cauſſa eſt, cur hic hoc, ille aliud noſcat ſciatque. De iis loquor, qui ſine mortalibus præceptoribus diſcunt, & magiſtros ſuos caducos exſuperant. Qui enim a magiſtro caduco diſcit, is magis ac aliter quam pro natura ſua Angelica diſcit. Et qui ita ex ſeipſo proficit & progreditur, hunc iudicate eius eſſe Angeli, qui ſimilis in ipſo cœlo ſit. Sic ergo nomina eruditorum in regno cœlorum ac Satanæ deſcripta ſunt, prout quiſque eſt. Hoc numero impleto, ſi Angeli omnes nati fuerint, dies extrema inſtabit.

Præceptores hominis duo.

Magiſter ergo, de quo dicere inſtitui, ex his duplex intelligendus eſt; Angelicus & Mortalis. Mortalis vero quid docet aliud, quam quod primo dixi, meros errores ſcilicet, nihil perfectum? Quid enim in regno caduco boni ſit? Et hinc procedunt etiam emerguntque Doctores falſi, & qui me ad ſcribendum irritant. Niſi enim præſto ſit Angelus in cœlo, & homi-

hominis Doctor, ac robur sit; tum nihil quicquam ab eo accipiendum est. Doctrina ergo vera sine præceptore caduco hauritur. Quæ si in discipulis fidis & constantibus ita viget: illos vos, qui ex caduco prodiistis, longissimis metis præcellere mirum non est. Nullus enim solide ac vere doctus ex præceptore caduco emergit: sed omnes desuper ex alto gignimur, non ex nobismet ipsis. Et qui, vt diximus, desuper ita nascitur, is discipulos habet, qui suos & ipsi discipulos post se relinquunt. Iam ergo in his diuersitas est. Discipuli enim ex variis stellis ac Angelis nati sunt, quos suo modulo quiuis censet.

Doctrina vera vnde.

Sed vt ad Medicinam digrediar, idem eodem modo tenete. Nisi enim cœlum, ipsumque solum, Medicum gignat; quis vel minimam doloris dentium cognitionem habebit? Nemo. Et licet homo quidem, qui illius Angeli non sit, consentaneum quid de illo meditetur ac proferat: quis in phantastam illum fiduciam collocabit vllam? Abscondita enim homini minime patent, nisi quæ per sensus quinque ipsi offeruntur, quorum tamen nec semper is compos est, nec illi promiscue omnia comprehendunt. Et aliud quidem de natiuitate superna homo sibi minime persuadeat. Huius enim si particeps non sit, ne quidem tantillum sciuerit ac sapuerit. A mortali enim suo præceptore eo nunquam prouehetur, vt auctoris in loco aliquo ac gradu sit. Et licet quidem sui præceptoris vim ac industriã vniuersam effusam hauserit ac doctrinã omnẽ subtilitatẽq; cum vniuersa Rhetorica & Sophistica ad vnguem didicerit: sortis tamẽ melioris non erit, quam est spina iuxta rosas, quam nemo attingit. Sicut enim flores campi enascuntur: talem hanc quoque enascentiam esse oportet. Nulla vrtica rosas gignit. Nulla rosa lilia fert. Suum genus quodlibet seruat seorsim. Quanto ergo certius lilium lilium, & rosa rosa manet: tanto ægrius ipse etiam homo mutabitur aut alius educabitur. Hoc enim multo expeditius Saluia in Rutam conuerti possit. Quod si quidẽ mutationem eius summis quibuscunque machinationibus molitus, meliorem ipsum redditum fors credas: videbis tamen ipsum ceu statuam, aut imaginem parieti astare, quæ nec loqui aut canere, nec ridere aut dolere, nec bene tandem nec male olere sciat.

Medicus sine cœlo nauci.

Homo nõ mutabilis aut fingibilis.

Et in hoc Naturæ ipsius lumen omnino positum est, in hoc id elucescit, quod tales nimirum crescere, non ex nobis fingi debeamus. Et si hoc modo crescamus: semen huius crescentis rei in duo diuiditur: vnũ in gustu ac spicis suis manet: alterum fit lolium. Id a. homo est, qui plurimi haberi vult, nec tñ quicq̃ pretii habet, extra hanc liliorũ conditionẽ productus, & cũ lumine mortis implicatus. Lumen n. ipsius naturæ æternum est: quia ex Angelis descendit, & in anima, quæ morte caret, manet.

Lumen naturæ æternum.

Mortale autem lumen emoritur. Et hoc est caducus præceptor. Nec n. vel ars Mechanica, vel Musica omnis, vel omnis Geometria & Astronomia ac Philosophia emorientur: sed a morte sua in illo lumine perpetuæ stabunt, & angelorum instar perfecte in eo peritæ erunt. Quia enim angeli Doctores, Magistri, Mechanici, &c. sunt artifices, &c. non est quod animam pudeat ipsis similem exsistere, & perpetuo id manere. Ideo nos opera nostra sequentur, hoc est, in iis florebimus & crescemus ceu semen sinapis, in terra quidem humiles: sed in cœlo angeli nostri in nobis habitabunt.

Iam autem dicam de eo, quod in Medicina mihi obstat, nempe, lucẽ mortalem tanto nisu suas fraudes intrudere & disseminare. Taceo enim hoc loco Auctoritatem sublimiorem, de qua mentio plenior alibi fiet. Nec enim vos per ista hoc loco confundere constitui. Et tamen hic præceptorem meum indicare volo, num tantopere vos illud mordicet, quod a nullo præceptore informatus, sim Academiarum perduellis, vagantũ crux, experimentatorum diabolus, &c. qualem me passim vos decantare soletis. Et scripta quidem vestra, deinceps contra me laboresq; meos edenda seu proditura iam ante memoriter quidem teneo. Et tamen de me vos non triumphabitis: sed ego de vobis certum trophæam statuam. Interim hæ meæ præfationes, sub forma capitulorum conscriptæ, nemini tædio sint. Proponent enim illæ vobis genuinũ præceptorem, & in longe alias vos deducent scholas, quam sunt illæ, in quibus mere coronati Beani sedent. Tu vero quidnam ex Asino finges tandem? Huic q.c. quid imponas, asini tamen more subinde rudere perget, sicut coruus crocitat, cuculusque cuculat. Sic ergo tiarati illi Beani instar coronatarum ciconiarum incedunt.

Theophr. Epitheta ab aduersariis ingesta.

MECHANICA.

PRimi nostri instituti est, hoc loco describere morbi ipsius caussam, & distributionem. Iam vero accretio est huiusce morbi Theorica. Nullus a. hominũ adeo industrius ex seipso Medicus est, qui gloriari possit, q̃ introspiciat ipsum morbi corpus, & eius materiam, incrementumq; ac deniq; penitam illius essentiam. Hæc quidẽ scire illos medicos decebat: sed tñ istorum imperiti omnino & ignari sunt. Si ergo scitu illa omnino necessaria sunt, opus certe est, longe aliud fundamentũ teneri poniq; q̃ (quos ii obiiciunt) quatuor humores: quos ipsi non tumidius fingunt, ac suis ipsismet oculis eosdẽ vidissent, & iuxta velut lyncei obseruassent, quid & quantum singulis momentis illi agant, quid rerum gerant, qui alterentur, &c. Cum tamen ista omnia oculis penitus abdita & abscondita sint. Sed huius frontis sunt pleraque ipsorum mendacia.

Med. humores elevantur.

Si

Si ergo a me hoc capite rem ac fundamentum ipſum podagræ tradi poſtuletis, eius equidem Theoricã ita vobis propoſiturus ſum, vt non ipſam quidem paroxyſmi rationem attingam, ſed Theoricæ rhombum exempli ſpecie vobis obiiciam. Quod exemplum qui intelligit, huic omnium morborum cauſſa ac origo explorara eſt. Eſt autem exemplum hoc, vt ſcilicet materiam corpuſq; &c. morbi aliter non æſtimetis, quam vt creſcentia terræ & elementorum indicant ac exhibent. Illa ſi nouiſtis: morbum etiam iam cognouiſtis. In hoc anatomia condita eſt: ex hoc depromitur ipſa Medicina. Creſcit enim medicina veluti ipſe morbus. Simile vero alterius ſimilis certa perpetuo Theorica eſt.

Simile ſimilis alteri9 Theorica eſt

Sæpius autem hactenus ac præcipue in libro de caduco morbo, de Architecto cœlorum, (ibi de cunctis ædificiis cœli quid conſtruant) & de horum operationibus verba feci, ſenſu nimirum ac fine iſto, ne ſapientiam veſtram intendatis vltra, quam Philoſophia ipſa docet. Hoc idem eſt, ac ſi dicam, proponite vobis fagum aut quercum, qui creſcat. Tantundem enim, nec quid vlterius de ipſo etiam morbo vobis ſciendum ac intelligendum eſt, quantum fieri poteſt. Vna enim vtriuſque incrementi ratio eſt. Quouſque vero arbores ac herbæ intelligi poſſunt: eouſque etiam de morbis inquirere licitum eſt, nec quicquam vltra. Si vero vlterius, quam ad hanc conſtitutam metam tranſeas: quem tandem te fore arbitraberis? Nihil certe, quam Medicinæ impoſtorem, & veritatis practicæ temerarium violatorem.

Genera morborũ tot, quot ſpecies creſcentium.

ANATOMIA.

ALiud hoc loco conſtituere non poſſum, quam vt de corporibus iſtarum rerum tantum inquiratis, quantum de creſcentibus intelligere poteſtis. Ideo in Anatomiam penitius penetrate, vt ex oppoſito naturam illam quoque videatis, quæ huic morbo ſimilis eſt ac quadrat. Vtriuſque enim cœlum res vna eſt. Et ſicut Mechanicum ſuum homo habet; ita ſuum habet etiam morbus, ſuum ſanitas &c. Itaque quot Mechanici, tot homines.

Iam vero ad quem finem alium creata natura eſt, quam vt in ipſa homo conſiſtat? Sic quos in vſus lignum & ignis condita ſunt, quam ad calefaciendum hominem, & ei paranda neceſſaria? & hinc iam liquet, Anatomiam eandem eſſe frigoris ac ligni, velut & artis coquendi & artis ignis. Cocus ipſe nihil coquit: ſed coquit ſolus ignis. Cœlum ergo vnum eſt in igne, & vnum in cibo. Duo hæc cœlum vnum ſunt, & vnius Anatomiæ. Sic ignis conſumtio eſt rerum, & tale eiuſdem quoque cœlum: ſic ei ſimile eſt cœlum rerum ab ipſo conſumendarum. Per ignem autem

Homo finis creata natura.

Rerum ſimilium Anatomia vna eſt.

intelligimus vim ipsius proprietatis. Per id quod comburitur, intelligimus potestatem eius, quod igni subiacet. Vtriusque tamen eadem Anatomia est, sicut præceptoris & discipuli. Præceptori opus est, vt Anatomiam habeat eandem, quam habet discipulus. Alias enim docere ille, & hic discere minime poterit. Natura enim non assumit, nisi a natura sibi simili procedens. Videtis nimirum, lapidis & ligni coniunctionem nullam esse. Nec enim vna eademque Anatomia vtriusque est: sed duo præsto sunt cœli cum suis Elementis. Sic nec ferrum ac cera iungitur, ex caussa eadem. Contra, quod ferrum domat, ferri Anatomiam habet. Quod ceræ conuenit ac quadrat, eiusdem Anatomiæ est cum cera. Et in hisce vnum subinde per alterum cognoscitur. Cera n. si in ignem indatur, perit. Si autem in Anatomiam morborum veniat, tum cera ignis morborum est, & consumit similiter. Qualis enim rerum exteriorum ad se conueniētia est, talis est etiam ad hominē, & in homine. (Quid domat ferrū? Solum ferrū, h.e. malleus: Item ignis, h.e. sua anatomia. Quid domat lignum? Culter. Quid lapidem? Securis. Quid consumit omnino? Ignis.)

Natura assumit sibi simile.

Ferrum domatur ferro & igne.

Ad hæc ergo scitote, rosas esse Anatomiam sui morbi. Et sicut ignis rosas consumit: sic rosæ ignis itidem sunt, consumuntque morbos, quorum ipsæ Anatomiam ferunt. Ex Anatomia enim cognoscenda est potentia, vt sine qua cognitio nulla exsistat. Potentia enim sita est in Anatomia morborum, & illorum medicinæ. Ideo species terræ sunt species morborum. Non ergo 70. sunt febres: sed quot species contra febres sunt, totidem quoque febres. Genera nimirum dant genera diuisionis. In illis sunt etiam diuisiones morborum, vnus nempe numerus, vna operatio. Et veluti tignarius facile dispicit, quibus opus habeat, quid ue huc, quid illuc quadret, vt rerum illarum Anatomia integretur: ita opifici illi similem etiam oportet esse Medicum. Domum enim exstruere Anatomia est integrationis seu perfectionis domus illius. Hominem facere, est Anatomia integrationis hominis. Sicut ergo homo hominem integrat ac perficit, nescius interim, vnde vel brachia, vel manus pedesue sumat: ita medicum quoque tale sperma habere decet, non membrum quodlibet, vt membrum. Et hoc pacto erit Anatomicus.

Anatomia docet potentiā rerum.

Febres tot quot species contra febres.

PHYSIONOMIA.

QVi res crescentes cognoscere satagit, is hanc operam dabit, vt cognoscat, quod minime videt. Nam quod & quantum videt, id nomine omne pensatur. Nomen nihil est. Sic nihil etiam est, quod videtur. Oculi enim externum tantum distinguunt. Externum vero nullum exsistit, quod interni non sit index. Sic nigri pili enati, similem naturam in homine

Nomen nihil est.

Externa de internis testantur.

homine inesse testantur. Sic rubri itidem rubram indicant. Rem n. oportet ex eo omnino prouenire, cuius ea est. Ita pyrum suã arborem indicat.

Iam vero rerum naturæ abditarum in arcanis ac proprietatibus vniuersis nihil est, quod proprium suum corpus non habeat. Ita homo ad furtum procliuis, corpus suum proprium habet, separatum ac diuersum ab eo, qui ad furtum minime propendet. Et discrimen hic idem est, quod albi nigrique. Quotiescunque enim dat mysterium aut arcanum, toties etiam peculiare corpus, & suum in isto corpore singulare signum. Corpus autem indicium præbet arcanorum & mysteriorum, in se conditorum. Sicut enim lignum seipsum proponit & indicat, quod debeatur igni: sic quodlibet etiam per se corpus ac forma indicat, quo referri debeat. Et hoc in schola terendum erat, non Humores, Cholera, Melancholia, Sanguis, aut Phlegma.

Corpus, proprium vniuersa habent. Mysteriorum numerus corporum index.

Videtis scilicet vniuersi, ipsos morbos suam secum Physionomiã, ac colores, formamq; in generibus omnibus ferre. Sic in Icteritia color citrinus corporis morbum prodit. Ac vt cum hac comparatum est: sic omnibus morbis suus peculiaris in facie color efflorescit, nullo excepto. Et hæc eo dicuntur, vt gradus colorum accurate noscatis. Quos si distinguitis, iam ex solo etiam intuitu noscetis, in corpore quid lateat. Et veluti videtis, in Elephantia membrum adeo increscere & augeri, vt impossibile sit, id ex forma cognosci: pari ratione nullum quoq; morbum esse putabitis, quin is tale corpus, ac talem formam, magis minusue det: ea ratione, quod omnis morbus ipsi corpori, extra quidem spermaticam formationem, formam aliam indat. (Formella id est, formam morbi & herbæ, secundum Physionomiam æquans vt Chelidonia.) Quod si ergo forma ac colores extrorsum abeunt, non ex natura spermaticæ, sed ex corporibus morbidis: æquum omnino est, id eo loco animaduerti & cognosci. Ex forma n. cognoscitur homo, & cetera: ex colore Æthiops & Germanus ac similes alii. Eadem cognitionis ratio præualere similiter debet in omnibus Physionomicis punctis, quæ professio tota complectitur: cuius doctrinæ sunt, vt discas hæc signa recte denominare. Febrem quidem ex rigore & tremore quiuis etiam rusticus cognoscit. Huius autem cognitionis medicum ipsum pudet. Nam cũ notitia sublimiore incedit, cetera vulgatiora sibi probro ducens, si illis exquisitiora & magis ardua non nouerit.

Morbo cuilibet suus peculiaris color.

Formella formam morbi & herba concordat.

Medici cognitio sublimior est cognitione rustici.

Hæc omnia hoc fine recenseo, vt, si cum veritate & laude in hac professione stare velitis, ratum habeatis, ex quo tandem fundamento deducendam esse putetis Theoricam, tam in cognoscendis morborum caussis, quam ipsa medicinæ methodo cum certitudine constituenda.

Opus testatur de artifice.

Nihil enim est, quod non probetur. Sicut enim opifex quilibet per opera suam artem probat: sic res quælibet per formam, suam naturam testatur. Calix de sui opificis industria testatur. Vt ergo hic de fabricatore suo testimonium dat: sic herba quælibet indicat suum creatorem. Is est Medicina simul & arcanum & mysterium. Non quod calicis forma sola magni æstimetur: sed quod per ipsum indicetur fabricator simul: vt hunc, qui calices quærunt, inuenire & indagare possint. Veluti ergo quodlibet opus suum artificem manifestat: sic pariter hic quoque forma ac color solus sui opificis opus exsistunt. Et talis est rerum cognitio, Medico comprimis tenenda.

Forma & color opificis corporu nota.

CHIROMANTIA.

Chiromãtia laus.

MEdicinæ non est eadem ratio, quæ argutiarum sophisticarum. Ex prædicto enim naturæ lumine omnia defluere debent. Ex illorum ordine ars quoque manuum numeratur. Est enim ea testificatrix eorum, quæ ipsa Physionomia non demonstrat, hoc est, vitæ & huic adhærentium iudicium largitur ex iis, quæ in sua natura & proprietate versantur. Sicut enim in Physionomia de coloribus ac formis audiuistis: ita præter eas hic quoq; effigiatio quædam est, vitam ac ipsius naturam exprimens, quæ ipsa quoque ex Angelica natura descendit, per medium medii astri ita formata & expressa. Qui enim non signatas manus habet, is in astris non est magnus, hoc est, multiplex, sed notatus tantum ex parte aliqua est, prout res ipsa indicat.

Chiromãtia quid & vnde.

Porro autem in ista re gradus punctorum, magnitudinis scilicet & paruitatis &c. adeo subtilis considerationis est, vt satis peruestigari, ipsaque periodus accurate impetrari ægre possit. Tramitis tamen notitia facilior est. Medici vero propositum est, non ipsam quidem Chiromantiam assequi prędictæ periodi, ipsam vitæ naturam attinentis, quæ nihil est aliud, quam vitæ honor: sed omissa illa, probitatem & nequitiam naturæ totius corporis expiscari, id scilicet Medici subiectum est. Ea autem inuestigatio eiusinodi est, quod ex chiromantia producatur similitudo formæ in rebus naturalibus: quia scilicet nihil est in rebus crescentibus, cuius lineam homo sibi impressam non habeat. Quicquid enim viuit, id suum signum habet. Et hæc vulgari sensu *Signa Chiromantica* vocantur. Ista autem ad hunc vsum faciunt, vt per chiromantiam cognoscatur ratio vitæ & morum hominis, veluti prædiximus. Cum ergo homo ex limbo conditus sit, necessarium est, vt limbum quoque quærat, hoc est, vt vestigium, quod in manu fert in eo loco, in quo est, inuenire sciat. Hæc enim vestigia sunt Medicamina, quorum vsus est. Et concordantia ista

Chiromãtia qui cõsideretur a Medico.

Linea crescentium omnium hominum sunt.

Chiromãtia vsus.

Homo ex limbo.

ſi non inueniatur, compoſita vniuerſa irrita erunt. Rerum enim omnium principium ac fundamentum hic poſitum latet. Sicut autem videtis, per inſtrumenta ſua opifices vniuerſos ſuæ artis documenta præſtare: ita ratione pari ipſa quoque Medicina per iſtiuſmodi veſtigia ac Philoſophiam probari ac ſtabiliri debet. Sophiſta tamen hanc probationē detrectat ac auerſatur, quam compoſitum eius non ſuffert: adeoque ipſius artificis ſapientia per hanc probationem exſoleſcit & denigratur.

Chiromātia dignitas.

Manum intuemini. In hac eſt radix linearum ac rerum iſtarum, quas Chiromantia tractat. Non vero, quod eæ in ſola manu terminentur, ſed ad vlteriores etiam corporis partes exundent. Eaſdem ſimiliter & in creſcentium manibus quærite: & ibi radicem earū, per corpus reliquum quoque ſparſarum, inuenietis. Iam vero ſimilis chiromantia, ſimilem naturam indicat: veluti ſimilis Phyſionomia, ſimilem eſſentiam notabat. Et circa ſimilem hanc naturam eſſentiamque Medicus probe verſari, ac ex iis compoſitionem ſuam deſumere debet. Limbi enim ea ratio eſt, quod ſuam eſſentiam ac formam in creaturis omnibus, nullo mutato aut conuerſo, ſeruauerit: vt ſcilicet ex ipſo homo videat, ac inueniat id, quod, cum deficiat, neceſſario ſibi reponendum ſit.

Chiromātia ſubiectum manus.

Limbus naturam in omnib. ſeruauit.

CONCLVSIO.

QVæ hactenus a me propoſita ſunt, eo faciunt vniuerſa, vt cognoſcatis, de quonam tandem Medicum loqui, ac ſua probare oporteat. Huius enim officium eſt, nihil ex ſeipſa deſumere, nihil non probare, ac cum Theoricam tum practicam ſuam inſtituere quouis tignario dexterius & artatius, qui tamen ad oculorum exquiſitiſſimam cenſuram omnia exquiſitiſſime vnit aptatque. Nec enim ipſis hoc hic diuerticulum proderit, vt dicant, Medicum nullum perfectum eſſe poſſe. Iſta enim qui ita cauſſantur, Medici minime ſunt, ſed Medicinæ potius errones & expoſititii exſiſtunt. Cogitate quæſo apud animum veſtrum, o Medici, quæ ratio ſit fabri, vietoris, pictoris &c. In quibus licet momenti adeo multum poſitum non ſit: nihilominus tamen ipſos integros & perfectos Deus creauit. Quanto vero id magis præſtabit in Medico, ex quo corpus ac vita ipſa dependet, vt taceam alia his non ignobiliora? Quod ſi ergo Medicus in ſchola ſua frequentior, ac in operis elimandis attentior, probum pectus ſimul afferret, ac fabro ipſo non ignauius in ſua arte proficeret: his prætextis certe mendaciis vt ſuam inſcitiam velaret, minime opus haberet. Qui tamen interim a ſuis complicibus, ac rudibus ruſticis ob notorias iſtas nugas nihilo improbior haberi ſolet. Quicunque certe aliquo Medicinæ defectu laborat: huic omnino deeſt id, quod iam a me propoſitum eſt. Vniuerſa ſiquidem, quæ homo poteſt ac nouit, ex prænominato præceptore dimanare debent. Nam quid quæſo aliud in homine ineſt, quam quod deſuper in ipſo creſcit? Nihil certe quicquam. Niſi enim is

Medicum Deus perfectum voluit.

prædicta ratione se gerat in omnibus: nihili quidem erit, quicquid iactet. An vero doctrina ista ac ars Medicinæ magna non sit, quam cœlum docet ipsum? quam dictat ipsa terra? quam præcipit Chiromantia, Physionomia, & aliæ plures similes? Nam hæc ista naturæ lumina sunt, ex quibus discere & sapere fas est. Contra autem, quæ illa tandem cæcitas, quæ seductio est, cerebrum ac opinionem propriam sequi, quæ tamen solida haudquaquam magistra est. Magistra veritatis sola naturæ lux est, non cerebrum, non sensus nostri. Cum ergo in viribus ac intellectu nostro momenti nihil positum sit: cur quæso illis tam obstinate innitimur ac argutiis nostris fidem tribuimus, quasi ratio nostra Doctrix & Magistra absoluta esset, cum tamen illam perpetuo tyronem & discipulam esse oporteat?

Natura lux magistra veritatis.

Hoc autem loco paucissima horum enumero. Legite, quæ traduntur de natis prophetis omnium ordinum, facultatum, belli, pacis. Inde cognoscetis, qua ratione homo artibus & intellectu suo vtatur. Ex iisdē etiā patebit, quisnam in iis genuinus vel adulterinus sit, quæ cuiuslibet natura sit, & ex quo quisquam loquatur agatue. Ac vt rectius a vobis intelligar, solide ac semper persuasum vobis sit, quod optimi & veracissimi sint illi, qui nec cum Astronomis, nec cum Geomanticis naturalibus quicquam implicantur. Et hoc vobis immemori mente stet. Nam hic quæcunque dissero, huc faciunt, ex iis vt cognoscatur, vndenam homo loquatur & viuat. Ex isto enim cognito, quæ deinceps scribo, intelligentur plenius, non ex memet. Itaque etsi quidem in personam meam (quod spero) odium aliquod conceceritis: id tamen scriptis meis damno non erit. Et vestra repudiatio in ipsum vestrum caput recidet, ac ægrorum culpa vobis, non veris ac genuinis Medicis imputabitur.

Nati prophetæ, h. e. natura generat suos

LIBER SECVNDVS.

Materiæ, id est, Corporis Descriptio.

PROLOGVS.

CVm iam deinceps de corpore podagræ dicendum sit: in præfationis huius vestibulo vos scire velim, quod res omnes, quæ nobis vel bene, vel male faciunt, læduntque, non ipso quidem corpore suo, sed tamen in corpore opus suum perficiant. Morbus enim ipse inuisibilis exsistit, nec vnquam a quoquam oculis conspectus est. Corpus vero eius omnino visibile, id nimirum est, quod nos cruciat, de quo querimur. Porro ergo iam explicandum mihi incumbit, qua ratione ex visibili inuisibile, hoc est, morbus cognosci debeat. Vt autem nulla vnquam perspicacitate ac oculorum intentione fibrum

Morbus est inuisibilis, corpus eius contra.

brum illum videre possumus, qui Lauendulam, Rosam, Lilium fabricet, ut Rosa, Lilium &c. sit: tanto minus ipsum quoque videre oculis morbum possumus. Morbus enim per se solus faber est. Faber iste quod fabricat opus, hoc mihi hic explicandum sumo.

Morbus faber est.

De corpore autem hoc constat, quod corpus vnumquodlibet, nihil aliud, quam res ac fabricatum opus sit. Quod a fabro exit, id caducum est. In ipso autem fabro mors non est, sed in eius tantum opere, seu re fabrefacta. Nam si faber fabricationem suam omittat: cessat etiam protectio a morte. Hæc enim finem tantum & absolutionem rei sequitur. Labor autem, operis decentiam respicit. Sic cyathus, e quo bibitur, cauus esse debet. In hoc ergo officium, in hunc vsum ita fabricandus est. Sic Lilium in lilium fabricari debet: alias arcanum ipsius deerit. Sicut enim homo fabricatur in conuenientem formam suam, propter animam: sic pariter rerum vniuersarum ratio est. Corpus enim ac officium seu vsus res vna est: & sine corporis formatione arcana ac mysteria esse non possunt. Forma etenim corporis procedit ex forma arcanorum. Rem ita accipite. Cogitat nimirum faber, hoc vel illud, fieri debere ferrum. Iam forma in ipso est. Hæc indenda in ferrum. Donec ergo ferrum non est aut fit id, quod faber vult: tamdiu officium non est in ferro. Sicut ergo in rebus naturalibus fabricatio instituitur, & per fabricationem corpus emergit: ita pari modo etiam in hoc secundo de Podagra libro, corpus ipsum fabri, ex quo podagra fabricatur, indicandum & explicandum restat. De caussa enim & generatione huius morbi, nisi per dictam similitudinem, res explicari aut intelligi minime poterit. Nullus enim vspiam est morbus sine sua forma. Quæ vtraque etsi quidem inuisibilia exsistant: suum tamen nihilominus sibi corpus cudunt. Et hoc est id corpus, quod Medici oculis ac manibus obiicitur. Persuasum enim vniuersis esse debet, quod Deus in morbis, ac mirabilibus eorum operibus celebrari ac laudari minus non velit, quam in floribus campi. Licet illi homini aduersi sint. Videte tamen vicissim, hanc Dei omnino laudem esse, quod volucres vniuersas is crearit, velut & vermes, araneas, basiliscos. Hæ enim bestiæ ipsi Deo laudi ac gloriæ minori non sunt, quam luscinia, vel pauo. Idem Deus creauit aurum, margaritas, gemmas: sed & vicissim venena, ut Arsenicum, Mercurium &c. Vtraque enim ipsi laudi sunt. Sic etiam laudi Deo est, quod sanitatem nobis largitus optatam est. Laudi tamen etiam sunt, quos immisit morbos. Vnum enim est magisterium vtrinque, fabricatio floris ac morbi: & vtriusque vnus ordo, vna ratio. Et sicut creauit Deus res sanitatem violantes: ita vicissim condidit etiam frangentes ægritudinem. Et sicut id admirationi esse non debet, cur homo a basilisci intuitu moriatur: ita nec hoc, quod æger ab vna medicinæ gutta sanetur & conualescat. Vtrobique enim magisterium vnicum est in frangendo & integrando. Et hyems in suis operibus quidem ipsa ætate non minus laudabilis est, cum ad Diuinorũ operum illustrationem consideratio vtriusque apprime faciat.

Pulcra de fabro & operibus eius.

Forma rerum propter vsum

Corpus ac officiũ vnũ sunt.

Morbus nullus sua forma caret.

Varietas creaturarum laudem Dei amplias.

Basiliscus visu interficit.

Hoc fine consideranda hyems est, vt Medicus in describendo suo morbo ordinem illum obseruet, quem tenet Philosophus in describenda generatione crescentium. Qui enim de generatione rerum naturalium tractat: idem tradit etiam de generatione morborum. Eadem ratione Medicus quoque morbum suum describens, docet ac indicat generationem rerum in terra & aqua. Solus enim Philosophus est, qui scribit, & in suis scriptis non tradit, quæ ad Medicum pertinent: Et Medicus iste male scribit, qui in suis operibus non ipsas horas ac minutias &c. omnium crescentium naturalium indicat.

Philosophus & Medicus quo differant.

Cum ergo de Formatione corpus omnino considerandum sit, ac podagra ipsa unum ex corporibus numeretur, de qua re multa tradi possunt: ideo quod maxime necessarium est, primo aggrediemur, & ad describenda corpora descendemus. Corpora ipsa enim nobis suam sitim ac desiderium indicant produntque. Itaque cum hoc ex Medico considerandis summum sit: diuisionem corporis faciam in naturas duas: nempe in Astralem, hoc est, quomodo in Astris generetur corpus (Omnis enim formatio primum est in astris, non aliter ac ferrum in imaginatione fabri) & in Terrenam. Videtis enim omnia opera astralia terram fieri. Terra autem est, quicquid dissoluitur & interit, vt Terra, Aqua, Lapis, Metallum &c. Ad hanc ergo corporum diuisionem sedulo animum aduertite. Genera enim sunt varia & multiplicia terræ, lapidum, metallorum: adeoq; multiplicia corpora, & formæ variæ. Quantum vero ad podagram hic requiretur, plene enumeraturus omnia sum. Quam tamen propositam Theoricam vos morbis etiam ceteris applicabitis. Nec enim propositi saltem morbi ista ratio est: verum & aliorum omnium. Vale.

Corpora vel sunt Astralia, vel Terrena.

Terra quid?

PYROMANTIA.

QVam hic Pyromantiam voco, ea recentioribus vocatur Astronomia cum suis cognatis omnibus. Astronomia enim secundum Philosophiam Pyromantia dicitur. Astrum enim cœli, est astrum ignis. Ideo sola hæc ignea Astronomia ars Pyromantica est, a veteribus Magis inuenta & producta.

Pyromantia est Astronomia.

Pyromantia ortus quis.

Cum vero in præfatione distributio corporum in morbis facta sit: eorum descriptio explicationi huius morbi iam proxime subnectenda est. Podagra enim est corpus summum inter omnes morbos, ex quo quod tractare institui, omniū facilime intelligi poterit. Quod vero in hoc morbo verum est: idem similiter & de ceterorum omnium generatione censendum est.

Omne, quod astrum est, corpus habet inuisibile, & tamen aliter se non habet, ac corpus, quod visibile existit. Ignem enim videmus, etiam ipsius corpus, quod lignum est. Hoc oculis nostris aspectabile est. Tale & astrum ignis est, licet inuisibile: & tamen corpus existit.

Astrum omne est corpus inuisibile. Lignū est corpus ignis.

Iam

Iam vero quæ iſta ſimilitudo eſt, quod ignem ac aſtrum cœli confero: Ea vos nihil intricet: ſed ad corpus morborum intelligendum vobis faciat. Videtis nimirum, aquas eſſe aquas, nec præterea corpus habere aliud, veluti nec pluuia, &c. Interim tamen ex Elemento illo, quod aqua in ſe continet, fit corpus, hoc eſt, generantur lapides, metalla, &c. Id & de ceteris ſimiliter verum eſt, de quibus ſeorſim in ſuis capitulis.

Ex aqua lapides, metalla.

Hic iam de igneo aſtro ita attendite. In ſole nihil eſt, niſi aridus fulgor ſeu radius. Is autem corpus non eſt, nec corpus habet, quod ratione noſtra aſſequi poſſimus. Iam vero, quid aſſecutio ſeu comprehenſio noſtra eſt? Nihil, mere nihil. Hoc quidem verum eſt, nos in Solis ſplendore corpus non deprehendere: corpus tamen videmus in ipſo, hoc eſt, ex ipſo.

Solis ſplendor quid.

Vnde decidunt lapides? Ex cœlo: non quod ii ex terra attollantur ac per aerem in cœlũ euehantur, ibique in generatione ſua perficiantur. Hæc n. omnia vana. Terra ipſa & mare generationẽ ſuam ſeruant omnino. Nec quicquam aliud inde fit, quam quod generant ipſa, vnde decidunt lapides, ferrum, &c. Eadem etiam Solis, aut ipſius Planetæ ratio eſt. Is generationem illam in ſe perficit, in ipſo id ſitum eſt, veluti iſtarum rerum proprietas docet.

Lapidum cœleſtium qua generatio.

Similiter & corpus in Podagra fit, prout iſtę generationes ſe habẽt. Non enim ex curſu motuue corporum, corpus Podagræ fit, ſed ex curſu potius inuiſibilium aſtrorum corporum, corpora illa generantur. Et quot Planetæ, tot metalla, &c. Quanquam hæc difficilius capiantur ab iis, qui Pyromantiæ gnari & periti non ſunt. Et tamen, niſi Medicus approbe ſciat & intelligat, quo modo ex ſplendore Solis corpus producatur, haud vnquam corpora morborum ſatis aſſequi poterit. Nec enim minus ex aqua lapis fit, quam ex lapide aqua: non minus ex aqua ferrum generatur, quam ex ferro aqua. Et eadem ceterarum rerum omnium ratio eſt.

Corpus podagra unde. Medicus pyromantia peritus ſit. Lapis & ferrum ex aqua: & hæc iterum ex illis.

Præterea, ſi arida terra flores ſuos campis extrudere poteſt: conſentaneum eſt, ſicca quoque aſtra idem non ignauius præſtare poſſe. Peculiare enim corpus eſt ab Aſtris: & peculiare iterum a corporeis terris, quod deinceps deducetur planius. Ex his intelligi poteſt, quod corpora morborum modo ac ratione aſtrali fiant: veluti, ſi Sol corpus generat, vbi corpus ante non fuit. Niſi enim ipſa aſtra faciant corpora, morbus nullus generabitur. Et licet quidem id corpus non ex ipſis aſtris ſit, ſed ab alio corpore tranſmutatum: nihilominus tamen ipſum corpus aſtrale morborum cauſſa exſiſtit.

Corpora ſunt duplicia.

Corpora morborũ aſtrali more generãtur.

NECROMANTIA.

Necrom. &c.

Corpora astralia sunt corpora podagrica.

Corpus vel est parẽtale, vel non parẽtale.

EXempla & similitudines per Necromantiam videte. Non enim inconuenienter ea hic introducuntur. Quod enim de astris externis, idem etiam de Microcosmicis intelligendum est. Astralia enim corpora sunt Podagrica corpora. Et quod in pyromantica declaratione obseruastis: idem similiter & in Necromantia tenete, quod scilicet sint duplicia ferra, duplices lapides, duplicia aliorum omnium corpora: nempe vnum ex confluentia & parentali coniunctione iuxta naturam seminis productam: & aliud, sine parentali natura generatum. Et hoc corpus id est, de quo loquor. Non quidem quod hic in podagra caussa parentalis constituenda sit: sed omnino ponenda est extranea contra omnem cõiunctionem, confluentiam, constellationem, Naturam, cursum, & similia alia, veluti & modo cursuque legitimo vnum ex alio nascitur, vnum aliud gignit. Hæc non parentalis cõditio est ista, vel est istud corpus, quod hic mihi tractandum proposui, ac ex parte aliqua iam ante in Pyromantia explicaui. Iam enim deinceps id corpus planiore sensu definietur, vt notitiam certam hauriatis eorum corporum, quæ non parentalia sint.

Interstitiũ mediũ mira generationis caussa. Necrococomia quid: & quæ earum generatio.

Videte vero mirabilem naturam eorum, quæ ex Mediis interstitiis oriuntur contra omnem generationem & natiuitatem: veluti exemplũ Necrococomiarum, quæ varie cadunt, indicat. Nec enim ex patre aut matre nascuntur: sed res sunt, sine patre ac matre omni, quarum nec materia iam vsque a primordio vnquam exstitit. Ac vt similitudine aliqua vos de iis instituam, res alia non est, quam si mutus aliquis verbum quoddam enuntiaret ore suo, quod ab ipso nunquam fuisset auditum, nec is id vnquam ex aliis audiuisset aut didicisset, sed is mutus esset, & tamen verbum pronuntiasset, ante & post quam tamen pronuntiationem idem etiam nihil quicquam sciret amplius.

Sic ergo Necrococomicum hoc est: in cœlo sunt imagines, figuræ, & similia alia, quorum principium, *pater* & *mater*, nihil est, sed res supra & vltra paternam ac maternam generationem. Nec vero hæc in cœlo tantum, sed in dimido medio cœli sunt: & insuper nec in istis tantum interstitiis sunt, sed deorsum etiam in terram decidũt, super herbas, folia, &c. arborum & similium. Et sic vel cum rore, vel sine ipso suo tempore multæ figuræ, formæque ac cõcomica signa reperiuntur, quæ & ipsa cum superioribus eodem ortu proueniunt, ac frequẽter super homines, in eiusmodi linea ambulantes, decidunt. Sic qui sub nubibus ambulat, ab iis facilius corripitur altero, ibi non ambulante. Eodem modo sæpe etiam super vestibus reperiuntur varia signa, & multiplices figuræ, iam magis, iã

Cocomica signa in herbas & homines quos cadant.

minus

minus conſpicuæ, iam obſcuriores, & ſi quæ alia indies decidunt, minime tamen viſibiles.

Podagra corpus eſt Necrococomicum.

Ita vero & Podagra Necrococomicum corpus eſt. Qua enim ratione Necrococomicæ formæ cadunt ſeu fiunt: eadem etiam Necroaſtralia in corpore formas eiuſmodi gignunt, minime parentales, ſed non parentales ex natura Cocomica. Secundum hæc ergo in omni Theorica, fundamentum eſt hæc Meteorica: nec Theorica Medica aliter inſtitui poteſt, niſi Aſtralis philoſophus pro natura Pyromantiæ & huic ſimilis Aſtronomiæ eam dirigat. In hac etenim Theorica, cum parentalis minime ſit, Necrococomica ſaltem Meteorica prępollebit: in qua tamen noſcenda ac æſtimanda neminem moueat aut offendat craſſa illa & immatura rerum cœleſtium deſcriptio, ab Ariſtotele & Alberto nugatoribus relicta, qui auctores rerum iſtarum ſtudioſos intricant pariter, ac genuinum curſum artemq; obſcurant ac præſtringunt ſuis argutiis, quas non addicto ipſius naturæ lumine illuſtrant, ſed ex fanatico ſuo cerebro extrahunt, ac ſui ſimilibus eaſdem mira iactantia ſuſpiciendas obtrudunt.

Ariſtoteles & Albertus notantur.

Ceterum, de iſto non parentali corpore (quod & in Pyromantia fit, cui facultati rem longius deducendam relinquo) porro etiam ſciendum eſt, quod habeantur ceu *corpora præſagia*, quæ iuxta veram Necromãtiam vocantur, *Corpora Erodenia*. De quibus inſtructionem hanc tenete, quod præſagia Erodenia ſint. Quotieſcunque autem hoc præſagium cadit, toties ſequitur ſua Hiſtoria Erodenia (veluti de Troia traditum ſcimus) Iam vero ipſa quoque podagra itidem corpus Erodenium eſt. Indicat enim hiſtoriam Necrococomicorum corporum, & ſic hoc ſimile confert ad ſimile illud, & aliud adhoc, ceu præſagium & hiſtoria. Sic ergo ipſa Erodenium etiam corpus eſt, aut forma, vel index, vel pręnuntius illius membri aut corporis naturæ ac proprietatis.

Corpora præſagia & Erodenia quid.

Troia hiſtoria Erodenia eſt.

Podagra corpus Erodenium eſt.

Quod vt recte intelligatis, ſciendum eſt, Erodenium eſſe indicem proprietatis, more Necrococomico ita vocatum. Cum vero Erodenium a ruſticis non intelligatur, & deinceps hiſtoria ſequatur: ideo pręſagium vocatur, quod præſagium tamen non eſt. Præſagium enim eſt, indicare rem ex eo, quod id non eſt: prognoſticatio autem eſt indicatio ex inuiſibilibus ad viſibilia. Sed *Erodenium* eſt indicatio ſuiipſius corporis, & eſt flos ſui fructus. Pro philoſophia enim Tellurica, eſt *Locuſta gummata*. Nam locuſta gummata & Erodenium res vna eſt. Et hoc modo Necromantię canonem intelligere debetis. Podagra eſt Erodenium, & locuſta gummata botothina. Et tamen Botothinum morbus ipſe non eſt, ſed morbi flos, hoc eſt, Dolor eſt Erodenium, & eſt corpus, vt diximus.

Erodeniũ quid.

Præſagiũ, prognoſticatio & Erodeniũ vt differant.

Locuſta gummata quid.

Botothinũ eſt flos morbi.

GEOMANTIA.

Geomant. &c. Fulmen quale corpus.

VT autem similitudo ipsius compleatur; qualisnam eius dolor sit, demonstrat astrum Geomanticum in fulmine. Nam & fulmen eodē modo corpus est, quale est non parentale, quod iam definiuimus. Hoc fulmen etiam est concomicum corpus, & concomicum terrę, nec apparet aliter, quam flamma, cuius species exprimitur longius coruscante fulgure. De huius loco iam notate, quod Anatomiam Podagrę imaginis, omnemq; eius naturam, conditionem ac proprietatem complectatur.

Concomicum corpus.

Iam vero nullibi sentitur, nisi vbi figura podagrica iacet: veluti videtis, podagram peculiarem omnino locum & corpus sibi destinare. Corpus autem in sua constellatione versari debet. Sic, nullibi fulmen est, nisi vbi corpus luxum præsto est. Vbi corpus luxum deest, ibi fulmen abest.

Corpus luxum quid.

Corpus autem luxum nihil est, nisi corpus lasciuum, non perfectum, hoc est, videtis homines frequenter leprosos nasci, iam hoc, iam illo modo, prout istarum rerum natura se habet. Hę autem omnes, in imagine seminis, quod tale ante natiuitatem exstitit, latent. Id quale fuit, tale in agro suo emersit & pullulauit.

Leprosi, ex seminis natura tales.

Pro his iam notate, quod ita luxum corpus nihil sit aliud, quam putum merumq; sperma, quod haud fixum, aut in sua proportione recte dispositum, sed imperfectum exsistat: & tamen interim corpus est, sed luxum, quale in lepra intelligere potestis. Hoc luxum corpus est corpus podagræ, ac, hoc loco, Flamen terrenum. Est enim tantum luxus spirans, quod est flamen Geomanticum & concomicum terræ. Velut ergo luxus spirās est corpus flaminis terræ, & ex eo oritur: sic etiam ex Geomantico astro Microcosmi idem intelligi debet.

Luxum corpus, corpus podagræ est Flam. terrenū, &c. Lux spirans, &c. Flamen Geomant. &c.

Vt autem secundum Theoricam philosophicam vos instituam, & rem in essentia practicæ proponam: scire vos velim, luxa corpora spirantia Anatomiam esse Erodeniorum corporum. Nisi enim illa spirans terra luxa sit, tum eo loco flamen nō fiet. Iam, sicut homini adhærent bona & mala: sic duplicia quoque perfecta corpora & imperfecta. In perfectis nihil huius est. Sed in imperfectis est luxum. Summatim, sperma ex nulla parentali natura crescit. Caussa est, quia luxum parentale non est. Nam aliud corpus est luxum. Interim tamen verum corpus indicat: & sine hoc tale exsistere non potest. Ex suo autem semine, seu ex ipso nihil producit. Et si flamen exoritur ascenditq; supra terrā, non aliter ac flamen Aetnę: tum scabies & aspredo fit terræ, quæ in corpore indicat luxitatem. Itidem & hoc casu. Nam hic est corpus pruriens, & corpus non pruriens.

Corpora hominis perfecta, & imperfecta.

Flamen Aetna, &c.

Sic

Sic ergo ex Geomantica natura, astroq; intelligite, quod luxum corpus stet in corpore perfecto. Id visibile non est. Et sicut constellatio huius flaminis se habet aut exserit: sic hoc quoque scire & intelligere fas est, quod podagræ (si in suum corpus assumi, ac in suam Anatomiam proprietatesque formari debeat) corpus, id corpus non sit, quod a patre & matre genitum est: sed nec quicq̃ etiam cum ipso commercii habeat. Nã flamen quidem ascendere videmus: non autem videmus eius corpus, ex quo progreditur. Eadem ratione dolor etiam sentitur quidem: sed corpus eius nemo conspicit. Secundum hanc considerationem ergo, fundamentum cognoscendæ Podagræ aliud constitui debet. Anatomia enim eius ceteris omnibus præire debet. Et qui huius morbi Anatomiam non nouit: is Medicus esse diciq; nullo pacto potest. Ita citra omnem iniuriam testari possim equidem, Medicos eos vniuersos, qui cadauerũ Anatomiam tractant, plane imperitos & inconditos exsistere. Cadauer enim veram Anatomiam non exhibet, sed tantum ossa, & his finitima alia spectanda offert. Interim morbi ipsius nulla inspectio datur. Ego n. de Anatomia morborum, non corporum dissero. Itaque rectius ego hic astra ꝓ indicio Anatomiæ morborum induco, quod in Medico quolibet summum & maximum esse duco. Sine hac Anatomia nihil quicq̃ vnq̃ vere solideque scriptum aut traditum est. Hinc ergo vide, & ipse iudica, quæ scriptorum tuorum vtilitas sit, quę huiusce Anatomiæ mentionem ne quidem vno verbo fecerunt, sed in meris localibus occupantur.

Podagra dolor sentitur, non corpus.

Anatomia cadauerum est imperitia Anatomia morborum nõ corporum ad Medicum spectat.

HIDROMANTIA.

CVm hic vnum solumque corpus cum sua Anatomia proponatur: conuenit, vt hactenus tribus corporib. indicatis & traditis, deinceps etiam quartum intelligatur, secundum astra Hydromantica, hoc modo. Nisi enim peregrinum corpus adsit, Podagra nulla gignetur. Hactenus autem tria corpora descripta sunt. Hic tradetur quartum. Compertum nempe vobis est, quod ex aqua etiam corpus procedat, quod ad similitudinem corporis Podagrici cognoscendum est. Podagricum enim corpus illud non est, quod aut in hydropisi, aut in Paralysi, aut Icteritia, aut Febribus ac similibus habemus: sed corpus omnino longeque aliud est. Et qui quæso Medicus de morbo disserere possit, qui tamen corporum in Microcosmo notitiam non habeat, nec sciat, quæ & qualia corpora in eo sint, & quos morbos corpus quodlibet sustineat? Hydromantia ergo ad corporum illorum cognitionem nos satis deducit. Nec enim dicendum est, quatuor humores quatuor morbos parere, &c. sed ita potius: Quatuor insunt in homine corpora principalia, & quodlibet suas

Hydromant, &c.

Corpus aqua, &c.

Corpus Podagra a ceteris diuersum.

Corpora principalia in homine 4.

ſuas ſpecies habet, ac peculiare corpus. Sicut enim corpus aliud eſt lapis, ſic pariter aliud eſt corpus metallum, aliud vitriola, & ſimilia, ceu in aqua declaratur. Huiuſmodi erga genera in homine inſunt. In quolibet autem genere tales corporum ſpecies latent: & corpus quodlibet ſuum morbũ patitur. Nec enim humores corpus vllum ingenerant, ſed corpora alia, alii morbi. Nec hic diſſerendum eſt de rebus, quæ operantur ad morbũ; nam id Mechanicum eſt: ſed de iis dicendum eſt, quæ corpus habent. In metallis enim eſt rubigo: in ligno vermes: nec horum cauſſa duplex humor eſt. Res vna eſt, quæ hęc vtraque operatur. Hæc autem ſunt duo corpora. Et ſic de ceteris omnibus. Perpetuo enim hoc vobis in mente ſit, quod corpora cauſſentur morbos, non ea, de quibus vos nugamini. Rem enim ſi penitus in vobiſmet ipſis penſitetis, opera facili videbitis, vana & inania omnia eſſe, de humoribus quæ prodidiſtis. Nec vlla ratione bonus ac generoſus Medicus euadet, qui animum ad diſcrimen corporum non applicabit. Nec enim, quia cute vnica homo integitur, ob id corpus is vnum eſt: ſed in quatuor corporibus primariis omnino conſiſtit. Corpora hæc quatuor palmaria quatuor morbos inferunt, exceptis ſpeciebus ceteris. Et quot ſpecies vnius, totidem etiam alterius. Quidquid ergo horum morbus fit, id eſt fabricator Mechanicus, qui ſe habet inſtar pictoris, imaginem ſine pigmentis nuda creta adumbrantis aut fingentis. Hic ergo vt pigmentorum cauſſas, ac virtutes nihil attendit: ita nec hoc caſu faciendum eſt. Quod ſi vos cretam pro materia peccante habituri ſitis: hoc vobis obſtabit illico, quod imaginis alia ratio non ſit, quam ſi framea acuue deſcripta ſit. Framea hac remota, imago remanet tamen: vt dicere iam non poſſis, ſi color dematur, aut creta abſtergatur, tunc imaginem exſtinctum iri ipſam. Quin imo contrarium tecum ita loqueris: color nõ adeſt, nõ adeſt creta, nec adeſt is, q̃ imaginẽ fecit, nec id adeſt, quo imago facta eſt. Quid ergo tandem eſt, q̄ imaginẽ conſtituit? Eam nempe impreſſio fabricat. Similis etiam morborum ratio eſt. Solum corpus cognoſce, & iam ipſum morbum cognoueris. Id enim, quod morbum facit, aufugit, & inſtrumentum, quo vſus eſt, vna ſecum abripit. Fruſtra ergo quæres, q̄ abiit. Peſtilentiã etiam conſiderate. Hanc quis facit? Mechanicus Aſtralis. Illam ſi fecit, is abſcedit, opus ſuum relinquit, ac inſtrumentum, ſecum aufert. Iam autem hunc nemo vidit: nemo quicquam aliud relictum inuenit, quam quod is fecit, quod fabricauit: non ſecus, ac tignarius, ſerram, aſciam, dolabram ſecum aufert, exſtructam domum ſolam relinquens. Tignarius autem domum illam ex humoribus non exſtruxit, ſed ex corporibus. Et quid ſapit hoc vobis? Ita Latomus non ex humo-

Corpora morbos faciunt, non humores.

Morbi primarii 4.

Morbus vt pictor eſt.

Corpus morbi vt ex imagine noſcendum.

moribus, ſed lapidibus domum erigit, ac mera corpora manibus ſuis tractat. Corpora autem non humores faciunt. Vt vero rubigo in lapide nunquam eſt, nec caries in ferro: ita nec in hoc tu caſu vnquam de Humoribus iure dicere potes.

Quæ certe omnia teſtantur de errore cognitionis podagricæ, extra huiuſmodi corporum conſiderationem admiſſo. Itaque hoc loco aſtra hydromantica indicant, quod omnia ſua corpora, quæ, vt patet, multiplicia exſiſtunt, præfigurationi ſint, quod ſimilia etiam in corpore corpora exſiſtant, & naturam podagricam habeant. Id quod ex exemplo ſequenti planius intelligite. Videtis nimirum corpus aquæ eſſe ferrum, eſſe lapidem, eſſe Metallum, eſſe Sal, eſſe Vitriolum, Alumen, &c. quæ omnia ſub nomine mineralium includo. Cadunt autem hæc corpora pro modo ac ratione ſuę diſpoſitionis & Anatomici ordinis. Idem eodem modo etiam in numero Microcoſmi accidit. Et ſicut hæc mineralia cadendo diſtribuuntur in Ylech: ſic cadit itidem Podagra. Hic autem attende ad diſpoſitionem ſalium. Hoc enim loco corpus erit ſalium, quæ materia eſt & Eſſentia Podagricorum morborum. Pro ſpeciebus ergo ſalium, ſpecies morborum & corporum iudicate. Podagræ enim morbus, nihil eſt, quam ſalium corpus. Et prout ſalia diuiduntur in ſua genera: ita diſtribuuntur etiam genera & ſpecies, &c. podagræ. Alius eſt dolor ſalis, alius aluminis, alius petræ, alius vitrioli, &c.

Hydromātia vſus.

Corpus aquæ eſt ferrum, &c.

Podagra eſt corpus ſalium.

Different. Podagra vnde conſtituendæ.

DISPOSITIO.

Sic ergo deinceps de fabricatione, quæ Mechanica eſt, dicendum reſtat. Id fiet per tractationem diſpoſitionis. Sub hac autē diſpoſitione cōprehenduntur etiam ſigna. Specierum namq; deſcriptio eſt deſcriptio ſignorum. Res ita proponēda eſt. Quid podagræ corpus eſt aliud, quam corpus ſalium? Quid aliud eſt, quam gluten, quam ſynouia? Iam ergo ibi tantum podagra iacet, vbi viget gluten, nec extra hoc. Quod extra fit, podagra non eſt, ſed accidens eius. Iam autem ſalia ſunt gluten. Hic eſt ſal fontium: iſtic ſal congelatum: illic ſal aluminis, ſal vitrioli, ſal petræ, & ſi quæ genera alia ſunt. Dolor alius eſt in ſale fontis, alius in ſale petræ, alius in alumine, &c. & ſic conſequenter. Et hæc ſigna quis deſcribere queat? Solus nimirum Naturalis, per indicium experientiæ. Non autem oſcitanter ac ſupine Medicis conſiderandum erat, quid tandem ſit illud, quod tam atroces & exquiſitos dolores ciere poſſit. Certum enim eſt, nec choleram, nec phlegma, &c.

Corpus ſalium eſt Podagra.

Salia ſunt gluten.

Salis diuerſitas cauſſa diuerſæ podagræ.

Doloris podagra qua cauſſa.

istos mouere posse. Itaque omnino aliud in caussa sit oportet. Ad cuius notitiam & cognitionem tamen facile penetrare possent, si tantum sibi otii & temporis sumerent. Sed impingunt illi illico in principiis: ne quid de medio & fine dicam. Declarandi ergo doloris ratio longe alia est, quis illum concitet. Nimirum hic est salitas, & non alibi: hic est vitriolitas, nec alibi. Idem & in homine accidit. Iam vero homo est Microcosmus, sensu præditus. Necesse ergo est, vt sentiat, quod in ipso est. Insuper mineralia omnia sensibilia sunt, nec vllum insensile: omnisque sensibilitas bona, mala, &c. mineralis est, & ipsam caussatur. Iam vero vt de commotione & sensione morborum quid dicam: sciendum est, fabricationem suam non habere Podagram, vt habet eam gramen campi: ipsa enim materia quiescit, eo modo, quem Hydromantia docet. Nisi enim quæratur, non adest. Si quæratur, inuenitur. Sic metallum nihil commodat, nisi fabricetur. Puteus Sal non dat, nisi excoquatur. Idem & de Podagra sentiendum. Si enim non hydromantica subtilitate plantetur, nulla inuenietur. Hæc vero plantatio in hoc tantum consistit, vt quæratur, vt ædificetur, & ad id deducatur, ad quod deducendum est. Iam autem id Sola inuentio est, per Anatomiam ceterorum corporum, ipsorum Elementorum: vt in igne iacent salia, etiam in Aere, etiam in Terra. Pro captu huius ad exemplum attendite Anatomiæ vini. Vinum in se habet Astralem in Anatomiam salium, & sal id est, quod hic in Elemento aquæ salinum vocatur. Non autem in vino solo, sed & in animalibus dispositio Salina latet. Et vna alterius inuentrix est. Ita enim quis aurum inuenire nouit, quam metallarius? Quare autem? Etsi enim ipse quidem aurum non sit, auri tamen domitor est, ac eiusdē habet cognitionem, scitque ipsius naturam & proprietatem. Ideo ipsi conuenit ac quadrat. Homo enim in suis cogitationibus similis est omnibus creaturis, secundum naturam suarum artium. Ars vna in homine est materia eius, de qua ars tractat, non quidem materialiter aut visibiliter: & tamen est vnius conditio, quæ alterius. Iam si fossor, huius rei peritus, aurum quærit, & id inuenit, tunc idem præparat, & separat, ac conficit, &c. Eodem modo etiam corpora morborum inquiri volunt a suis corporibus. Sic Anatomia vini, & Anatomia cibi ex animalibus, in quibus fons salium iacet, in suo corpore Microcosmi fontem salium quærit: non ꝙ vinū podagra sit, sed iam ea ante in homine latet, velut metallū in monte: sed vinum est Mechanicus secundus, ita, vt eam q̄rat & separet a glutine sicut fossor metallum a monte extrahit. Et sicut id in monte manifestum non est: sic nec manifesta est Podagra, donec omnino ꝓtrudat.

Homo Microcosmus est sensi9 preditus.
Mineralia sensibilia.
Dolores Podagricos quid moueant.
Vini Anatomia, &c.
Sal salinū &c.
Homo est omnia secundum artes suas.
Vinum Podagrā latentem vt proferat.

Id fa-

Id faciunt inuentores in vino, & ſimilibus animalibus, piſcibus & carnibus. Et hanc quidem inuentionem ſi recte intelligatis: tum non huius ſaltem morbi, ſed ceterorum vniuerſorum cauſſam ac originem plene cognoueritis. Nec enim ſemper ac in omnibus morbis cauſſa cibis & potibus aſſignanda eſt, vt ex iis corpus aut materia deducatur: ſed ſinite eos inuentores eſſe, & vobiſcum reputate pro ipſius Philoſophię ductu, quod mineralia ſua Microcoſmus ſubinde ſecum circumferat.

Inuentores ciborũ

Cibi &c. Inuentores.

CONIVNCTIO.

IAm autem porro, qui ea inuentio procedat, cognoſcite. Quod enim videtis, induſtrios ac ſolertes Mechanicos opificia ſua inuenire, & opera ſua conficere: id omne ex ipſo naturæ lumine profluere debet. Iam vero ars nihil eſt, niſi lumen naturæ: Ideo duplex eſt: vna, quam ipſa in ratione ponit, vt ea operetur ac laboret per induſtriam ſenſuum, artiſq;. Altera eſt, q̃ adminiſtrat ipſamet, nec ſolertiæ humanæ ipſam relinquit. Ita operatur herbas, arbores, ferrum. Operatur ergo natura in duplici lumine, quod lumen tamen vnicum eſt. Vnum ipſamet perficit, & materiem eam manibus ſubiicit. Ex hac vt fiat, quod debet, & ad quod a natura deſtinatum eſt; iam id luminis Microcoſmi eſt, quo vtitur is, qui porro illam tractat & perficit. Ad præſcriptum hoc intellige, quod eadem ſimiliter etiam in morbis hunc morem teneat, hoc eſt, ipſamet id faciat contra artificem Mechanicum, id eſt, Medicum, qui eam iterum ſanare debet. Iſte medicus comparatur Meſſori vel Sectori, qui pratorum gramina præſecat. Quod enim natura produxit, id ille demetit. Medicus ergo talis morborum Meſſor eſſe debet. Illi enim eodem modo in corpore creſcunt, ceu gramen in campis. Et quod falx eſt in manu meſſoris: id Medicina eſſe debet in manu Medici. Cum vero dicendum iam vnicum hoc reſtet, de Inuentrice, qui ſcilicet podagra in vino & animalibus, podogram in homine inueniat: id deinceps enarrare aggrediemur. Reducam autem exemplum de foſſore metallario. Is quia in ſeipſo aurum eſt, ideo aurum quærit. Ita etiã vina & animalia ſaliũ, podagra ipſa exſiſtunt, non tamen reſpectu alio, quam vt foſſores aurum ſunt: hoc eſt, in quærendo ſunt metallo ſimiles. Si ergo vinum, quod podagra eſt, in corpus, in quo minera podagrę iacet, deſcendit, tunc illam inuenit. Sicut enim qui metallum quærit & inuenit: ſic naturaliter hic quoque vnum alterum inuenit. Simile inuenit ſuum ſimile. Ita vinum eſt quęſitor. Si corpus attingit, in quo podagra iacet: tunc illud protrahit, ac in vſtrinam indit, hoc eſt, in operationem ſuam producit. Et qua ratione præparari metalla ſolent: eadem vinum quoque ſuam mineram præparat & tractat. Nec

Luminis naturæ ars duplex

Medicus artifex Mechanicus.

Medicus mességor: & falx, medicina.

Inuẽtrix podagra.

Vinum & cibus qui podagra ſunt.

Vinum podagræ quæſitor.

vero id vinum solum facit, sed & animalia eiusdem naturæ. Hanc autem quæsitionem, & inuentionem ac separationem rerum istarum incredulus nemo admirari debet. Sicut enim videtis, ex rebus nigris rubras, ex rubris atras, ex albis nigras, ex nigris albas produci: eodem sensu naturam quoque Mechanicam intelligere debetis. Quid enim colores in homine aut rebus aliis sunt, quam productio reconditorum corporum, in illis obliteratorum? Vbi ergo huiusmodi corpora conduntur, ibidem etiã morbi alii latent. Et quemadmodum natura in illis operatur: ita etiam morbi: vtrobique res inuisibiliter agitur. Quis enim hanc inuentionem esse inficiabitur, si quis ex plumbo per naturam candorem, & postea ruborem producat? Id homo quidem non facit. Nec enim is colores vel dare vel auferre potest, nisi natura consentiat & opituletur. Ea consentiente, colores ille promtos habet, non per suam ipsius vim, sed solius naturæ potestatem, quæ recondita & occulta corpora ibi manifestat. Sicut ergo hæc inuentrix est: ita per lumen naturæ manifestum est, quod homo etiam per naturam, & in natura idem inueniat. Ita etiam quærit morbos, per se absconditos. Cibum vero ac potum, inueniendæ podagræ artem aliam non esse censete, quam si plumbum in ignem ponatis, & ex eodem producatis molybditem, cerussam, minium, aut ex argento lazurium. Ea non editis. Debentur enim parietibus, non corpori. Debentur autem corpori illa, cibus & potus. Hæc si per artem vestram naturæ offeratis, tunc eadem illa assumit, & confert, quo debet. Si ista in stomachum ingeratis, ars alia non est, ac si Antimonium in ignem coniiciatis. Eo facto, natura laborare & in eo operari incipit, quærens tamdiu, donec rubedinem ipsius extraxerit. Et talis eius quæsitio est. Eodem ingenio ipsi etiam morbi quæruntur.

Colores quid.

Colores homo nec dat, nec aufert sine natura

Ex plumbo molybditis cerussa &c.

MATERIA.

VT vero tandem materiam tam inuentoris huius, quam ipsius inuenti vna cum processu ac ordine suo omnino intelligatis: statuendum est, hoc loco solum sal morbos parere. Prout ergo genera salium se habent: ita pro ipsorum ratione podagræ species oriuntur. Quod si ergo signa, ac accidentia, & quæ alia huc spectant, scire desideratis: tunc illa ex natura & proprietate salium desumite, quorum mihi nota hæc sunt: 16. salia fontium: 5. salia montium, & præterea genera maris, prout regio quælibet in suis liquoribus constituta est. Insuper autem genera petræ, quorum sunt 8. genera fluminis 5. genera plumosi 4. genera boracis 2. genera vitrioli 43. genera calcis natæ 46. Taceo, quæ mihi cognita non sunt. Nec obloqui possim meis aduersariis, si pro diuisione climatum, &

Salium genera species podagræ sunt. Species salis 129. Theophr. nota.

& altitudinis, ex consideratione Cosmographica, & Astronomica ac Physica multo plures salis species constituant. Sed quod hic transilio, id in Archidoxis plenius ac ex fundamento disquiretur & enumerabitur.

Hic hoc saltem tenete, quod istis omnibus consideratis minime opus sit. Cura enim ipsa tantum genera respicit, nec speciebus omnibus attentis opus est. Hæc ergo materia grauius vos ac vlterius non angat, nisi quantum Philosophiæ, Astronomiæ & Cosmographiæ animi gratia indulgetis. Medicum enim ista quidem exornant. Sed vos ægris ipsis seruire studeatis potius. Hi enim minutiarum harum nullam curam habent. Iam autem cuilibet Medico hæc hactenus dicta ad podagrici morbi cognitionem sufficiant. Quod si vero videatur vobis, Theoricam hanc nimis angustam esse: hoc agite quæso, vt eam probe intelligatis: defectus in nullo erit. Cognoscite vero ac discite etiam sequentia. Sic enim vnum per alterum explicabitis. Dura autem ac difficilis prouincia vobis erit, si in hisce non probe versati & intelligentes fueritis. Nam extra cognitionem hanc defectus in omnibus apparebit. Omnino enim fundamentum ipsum ex Philosophia, Astronomia, ac artibus aliis hinc enatis, promanat. Tandem ad practicam etiam attendite, quæ secundum naturam inuentricis Medicinæ constituta est, non ad arbitrium & opinionem scriptorum veterum, sed ad normam 6. 4. primariarum partium, ex quibus Medicina oritur. Diligentiam itaque & fidem nauissimam constantissimamque impendite. Ita res poscit.

Cura podagra generalia tantum spectat.

SECVNDI LIBRI FINIS.

Hæc quæ de cura Podagræ hic sequuntur, præcedentibus duobus libris non erant annexa, sed duobus foliis separatim inscripserat Auctor &c. Hactenus non edita.

CVRA.

A Calumniis, sat scio, tutus non ero, quod me a solita Medicorum cura, comprimis vero ac maxime in podagra, quodam q. diuortio separo. Attamen qui possim non repudiare curas eiusmodi ridiculas, quas isti hactenus tanto probro agitauerunt? Aut qui quæso imitari easdem possim, cum iam etiam in rusticorum prouerbium abierit, solos Diuos signa operari? Extra hæc enim quis ipsis credet? Persuadebunt nimirum mihi, si miracula edant. Alias operam suam de me omnem ludent.

Soli Diui miracula edunt.

Quod tamen pridem occœptum eſt, laruas ſuas virulentas iidem in me conuertent haud ſegniter. Nec enim hoc primum ſcriptum ipſorum offenſionis cauſſa erit. Hoc enim iam dudum eructant odioſe, me Phyſicæ rudem & ignarum omnino exſiſtere: at in chirurgia Rabbinum præſtare: non quod ſerio hanc mihi laudem conferant, ſed vt per contemtum ac contumeliam me ex omni Medicorum ordine excludant. Et de Phyſica quidem quid obiiciant? Cum hanc equidem ipſos doceam: ipſique adeo de me diſcant, non ego de ipſis?

Theoph. in Phyſica rudis: in chirurgia Rabbi dicitur.

Quæ vero cauſſa eſt, in Phyſica quod me tam odioſe repudiant? Hęc ſola ſcilicet, quod nec Medicinam ipſi norint, nec eius diſtributionem didicerint. Medicina enim duplex eſt: Phyſica & Chirurgica. Phyſica morborum omnium cognitionem: chirurgia autem eorundem curationem docet. Hæc genuina Medicinæ diuiſio eſt. Ipſi autem plano ac manifeſto errore diuiſionem faciunt in Medicinam ſeu curam corporis & vulnerum. Vulnerariæ autem medicinæ mentio nunquam facta eſt, ſed tantum chirurgiæ quæ ipſa practica eſt.

Medicina eſt duplex

Medicinæ mala diuiſio: & cur?

Reſpondete mihi vero: Ecquæ tandem eſt vulneraria Medicina, quæ in ſuo morbo Phyſicum non requirat? Aut quæ Phyſica eſt, quæ per chirurgicum ſanari non debeat? Tales ergo vos medicos eſſe proditis, qui, quid Medicus ſit, & in quo conſiſtat, ne quidem hoc ipſo momento ſciunt. Phyſica nihil aliud quicquam eſt, quam morborum omnium, qualeſcunque ſint, cognitio. Nec chirurgia aliud eſt, quam morborum omnium curatio. Sicut enim lignarius manibus ſuum opus conficit: ita & Medicus. Aude aliquid, & ſine manibus id conare vel præſta. Tua ergo cœcitas in propatulo eſt, quod neſcias, in quo tandem Doctor ſis.

Phyſica quid? Chirurgia quid?

Vide vero, quam ſtes egregie in morbis, quos chirurgicos vocas, vt ſunt, Heryſipela, Cancrena, Eſthiomena &c. Hos curas ex practica, hoc eſt, ex chirurgia. Quod ſi vero non ſimul ſis Phyſicus Medicus, ecquid hoc caſu ſcies ac medeberis? Nihil. Porro ſi ſcientiam ac fundamentum in omnibus curandis vulneribus ex Phyſica deſumere cogeris: qui quæſo ex ea facultatem ac profeſſionem aliam condere auſis? Apage vero lignarios iſtos Doctores ac Moriones. A primo & principali nomen procedit, non ab vltimo. Nominanda ergo Phyſica eſt, quæ dignoſcit morborum cauſſas: nominanda chirurgica eſt, quæ practicã machinatur. In iudicando enim Phyſicus es, & in curando chirurgus.

Phyſica & Chirurgia quid proprie ſint.

Sic etiam ab explicata Theorica, iure bono practicam, hoc eſt chirurgiam aggredior. Omnino enim Chirurgiam non Phyſicam poſcit ægrotus. Phyſicam autem expetit ipſe Medicus. Hoc eſt idem ac ſi dicam: Nullus chirurgus ſine Phyſico conſiſtit; ex hoc enim iſte naſcitur: chirurgus

rurgus a. Physicum probat. Physicus n. probam aliam non habet, qua in suis operibus cognosci & iudicari queat. Nisi n. is simul chirurgus sit, instar statuę aut pictæ simiæ omnino astabit ægroto.

Et quamuis equidem curam ad exitū ducam, ita vt putare ii possint, me singulariter hic chirurgum esse, quod exitum proponam, & ad illum ducam: (ita enim docet Theorica, ita Anatomia, ita Manualis, ita Confluentia) tamen ad obiectionem hanc responsionem breuem hanc notate, nullum insignem morbum corporis seu Physicum sine Chirurgia sanescere posse, sed oportere illum omnino (vt vocant) in vulnerariam medicinam reduci. Et quia chirurgia in vulnerariam incidit: ideo chirurgum putant Doctore Crepitario Lipsensi inferiorem & ignobiliorem esse. At si vosmet ipsos intus in cute nossetis: fore non dubitem, quin nasos vobismet ipsi præmorsuri sitis.

An vero medicina vulneraria ac alia professio hæc sit ideo, quia cura per apertionem instituitur? O fanaticos. Ecquid vero discitis tandem, aut quid comtuli ac polituli vestri vos Beani docuerunt, quod nedum quidem, quid Medicina sit, exploratum habeatis? Hoc vero notate, & viuido pectore reuoluite: nisi exitus fiat in morbis astralibus, ægrum certe nullum vnquam sanabitis. Et hic diuidite astrum ac corpus, cœlum ac materiā: hic medicinam duplicē facite, & alteram omittite. Attamen duas chirurgias facite, non duas vulnerarias. Non n. vulnerarii, sed chirurgi esse debemus. An v. dedecus non sit ac infamia, tot tamq; illustres Academias cum Italiæ tum Germaniæ tot asinos ac archibeanos fouere?

Med & Acad. miarum reprehensio.

Hoc coronidis loco notate. Quicunque curare podagram tentat, hunc opus est ad normam Microcosmicæ Anatomiæ operando procedere. Hoc si factu opus est, certe chirurgia modis multis requiritur, in vulneribus, in vrendo, in exedendo, in cauterisando, in purgando, in minuendo &c. Quis vero ob id practicam hanc manualem in facultates plures diuersasq; dirimet, ita, vt vna altera præstantior sit, vna præferenda, altera ceu inutilis & sordida reiicienda? Satis est, practicam manualem ita institui, vt æger a morbo conualescat & sanetur.

Interim autem nec istis impostoribus patrocinor, qui nihil nisi linimenta, vnguenta, suffitus, ligna &c. sciunt callentque: sed horum potius caussam tueor, qui morbos ipsos cognouerunt ad pręscriptum Anatomiæ & Microcosmicæ naturæ, & ad documentum mundi externi, vt suam practicam pro rei exigentia informare queant. Nec enim istiusmodi cognitio Medico vel probro, vel impedimento, vel læsioni, sed potius summæ laudi esse debet, quod tantam scientiam in Microcosmo & vtroque globo Philosophiæ ac Astronomiæ sibi conquisiuerit. Interim vos

vitularii Doctores, si ex Academiis erumpitis, huiusmodi mysteria & arcana sublimia illico reiicitis ac annihilatis: & tamen veritatem ipsam producturi, non nisi meras nugas ac commenta ebuccinatis, quæ vobis dedecori, aliis inexpiabili damno sunt.

Porro etiam ad curam attendite. Hanc, vt libet, vocare licet. Nam citra calumniam vestram res non decidetur. Cuius enim infamia maturuit, is seipsum tandem prodit & concutit. Testimonium enim suum cuilibet de se est, hoc est, homo ipse testatur, qualis intus sit. Vos vero, qui inuictæ veritati adstipulamini, ad practicam attendite ipsam, nec longius deductum meum processum, aut per (vt videbitur) auia introductam methodum despicite. Et longe ex animis vestris persuasio ista exsulet, quasi is ego sim, qui nouum quid & alienum moliri satagam. Hocenim consilium apud me nunquam concepi: sed sobrio instituto id mecum semper meditatus & annisus sum, qua ratione vos omnium solidissime instituere, ac practicam veram producendo, meque & vos ex obiectis pedicis promtissime expedire valeam. Cognoscite & intelligite, quæ partis vtriusque iudicandæ caussa sit, & iudices æquos synceros[que] agite.

Theophr. quod instituitum.

II.

IN descriptione curæ notate: quot species morborum, tot practicæ & peculiares curæ. Nullus ergo singularis ac vnicus processus tenendus est: sed velut is, qui pallium manibus amplexus, illud pro venti incubitu moderatur ac prætendit: ita medicina quoque in manu esse posita Medici debet. Cum ergo Medicina tanto iudicio in manibus Medici posita sit: quis practicam ex ea vnicam tantum faciet? Quis in capitulum vnum eam coget? Nemo quidem. Tanto minus quatuor humoribus eadem includetur, vt qui omni cognitionis fundamento carent. Itaque non de sola podagra illud intelligi debet, sed & de morbis primariis omnibus, h. e. vehemetibus & feriis. Diuisio ergo practicæ ex Theorica, & iis omnibus, de quibus dixi, desumenda est. Quam vero ego practicam instituo, eam non more vulnerario, sed Medico, vobis digno, explicabo. Diuisi enim Medici, hoc est, sectæ Medicorum, Medicinæ euersores existunt. Hic enim hoc, ille aliud nouit: & notitia tamen hæc omnis nihili est. Qui enim particulam saltem vnam tenet, is nihil tenet, nec, quid teneat, ipse scit, &c.

Plura de Podagræ cura in præcedentibus non scripsit Auctor. In medio enim paginæ scriptionem intermisit. Quæ igitur ad huius ægritudinis curationem requiruntur, ex aliis auctoris libris petantur.

SE-

SEQVVNTVR

DVO ALII LIBRI DE PODAGRICIS MORBIS.

L*iber autem ſecundus (ſub titulo,* Liber Secundus: *Communis Interpretatio Morborum &c.) apud iam ſequentem inuentus non eſt: quæ ſors aliorum quoque plurium librorum fuit, vt ad diuerſa loca diſtraherentur, nec iuncti manerent. Et licet ipſe quidem auctor in titulo non annotet, quod ſit* Liber Secundus de Podagra: *ipſa tamen illius verba clare teſtantur, quod is vnus ſit ex libris de Podagra, vt cum paulo ante finem capitis de Phyſionomia dicat: (Quantum opus eſt ad cognitionem in Podagra, tantum propono &c.) Idem pariter liquet ex fine libri primi, & principio ſecundi, quod iungendi ſibi ſint. Quod hic indico hac de cauſſa, quia ſunt, qui librum ſecundum ad Paramirum pertinere arbitrati fuerunt &c.*

DE PODAGRICIS MORBIS, ET HIS AGNATIS:

THEOPHRASTI HOHENHEIMII, vtriuſque Medicinæ Doctoris.

DOCTOR THEOPHRASTVS,

Ad Lectorem.

Q*Værent haud dubio non pauci, quæ mei animi hæc obſtinatio ac temeritas ſit, quod aſſerenda & defendenda equidem ſuſcipiam ea, in quibus mihi paſſim Medici omnes contrarientur, ſententiæque meæ conceptæ ex imo animi zelo contradicant. Horum rogatui reſponſo tali obuiandum eſſo cenſeo. Si mihi cor erga ægros non erectius & beneuolentius ad iſta calcar adderet, quam pectus aduerſariorum mihi procliue eſſe comperi: huic certe me oneri ſubducere poſſem quam facilime.*

Iam vero, cum nugarum Auicennicarum iugum ſubire, & commentis inanibus Galeni adſtipulari citra probrum euidens non poſſim, vt qui ex intimo pectore (*Auicenna Galenus notantur.*)

ægrorum curam nunquam susceperunt: audendum omnino ratus sum, vt me sterili ipsorum cum Theoricæ tum Practicæ subducerem, & ad adyta ista diuerterem, ex quibus vnumquemque solidum Medicum nasci & procedere necesse est. Interim silentio transilire pacto nullo possum malorum illam Iliadem, quam in artem ac facultatem inuexerunt Medicam, dum vim ac virtutem omnem, quam in remediis penitus ab ipsa natura inclusam scimus, sua negligentia intercidere ac obliterari passi sunt. Nec enim seipsos tantum suis somniis misere defraudarunt hactenus. Sed ad omnem vsque posteritatem opinionum suarum segetem magno fœnore propagarunt. Vnde factum est, vt hoc seculo consuetudini illi malæ passim ab omnibus patrocinium tam obstinatum impendatur, vt enorme illico flagitium admitti putent, si quis quicquam contra vetera illa lumina moliatur aut attentet: interim animo suo id non cogitantes, quod asinus quidem auito & antiquo suo gradu incedat perpetuo, sed hunc tamen generosior equus multis parasangis anteuertat: & tamen equus applausum, asinus plagas a suo domino auferat. An v. mihi fas nō sit contra medicinā mendacem scribere, & impostoriæ fucatæque consuetudini opponere doctrinā veram, ex ipso naturæ lumine depromtā, & stabilitā per astra, per Philosophiā vtriusque scientiæ, cæli terræque, his omnibus adstipulante ipsorum 4. Elementorum concordantia? Nam in hoc mihi asylum omne positum est, quod Theoricam meam ipsis latius & altius extendam? Nam & qui alias in astris, in mari, ac in practica rudes & imperiti sunt, præstantiores tamen his sunt, qui practicam suam ex Theorica desumunt. Quid vero id tandem est, quod me absterrere & mouere possit, vt a Mechanica Anatomia discessionem faciam? Aut quanti est id, de quo ipsi tantopere intumescunt & sese iactant, quod scilicet in aulis agunt principum ac regum? quod versentur cum consiliariis Metropolitanarum vrbium? quod in sinu ac oculis hæreant illorum, quos tamē omnes equidē ne quidem transuersa salutatione dignos iudico? Quid vero id tandem præuaricationis est, quod principes vos, ac vos consules præsidesque prouinciarum, tam vestra quam subditorum vestrorum corpora ac salutem in tam fœdum ergastulum intruditis, & temerariam consuetudinem ob antiquitatem, quodam quasi promulgato edicto pro arte haberi mandatis? Quid vero ab antiquis antiquius habemus aut accepimus, quam hoc, quod, quæ edimus, omnia per aluum egeramus? Et hoc antiquum, quid tandem ad Lumen internum facit aut spectat? An æquius non esset, hos iudices oculos suos ad diei duodecim horas torquere & inde discere, vt de die crastino soliciti non sint? Et hoc commonstrat, id, quod hic tango, non ex natura procedere, hoc est, non ex lumine ventris, me decimas captare, quod hactenus ab aliis factitatum est, qui, quod artem parit, deseruerunt. Quis vero Deum misericordem esse, suamque ceu basim in misericordiam posuisse dicere possit, qui non item credat, quod a Deo necessaria omnia suppeditari sibi ac refundi queant, in morbis, in lepra, in mortuis ex morte per misericordiam ad vitam longæuam & vegetam resuscitandis? Hic ergo iam iterum vobis, o Iudices ac Præsides inculco, quæroque, quid animi

Vetera non illico ceu optima admittenda.

ac caussæ habeatis, quod artem præstantem a tumultuaria consuetudine opprimi sinatis, & ad errores illos nimis procliuiter conniueatis, quos tamen vel simplicissimus quisque notare, ac videre potest, certa iniuria Medicinæ confusionem solido eius fundamento longe anteponi? Vos tamen nihilominus vestram hanc antiquam regulam subinde tenetis & ruminatis: filiola nostra, quæ fecit, facta bene sunt. Itane vero? Si ergo bene fiunt indiscrete omnia, filia vestra quæ facit: agite & hoc bene factum sit, si eadem in lupanari Venetiis se meritoriam exponat. Nemone vero serio secum tandem pensitabit, quanta cum panolethria Medicorum fraudibus vniuersa hactenus Europa contaminetur? quod sectæ passim erumpant, qualibet opinionem nouam monstrosamque concipiente & mordicus tenente? Illas enim vniuersas quis enumerabit: cum fanatici spiritus quadam quasi ex lerna passim euolarint, & confertim in homines irruperint, vt suam iam insaniam eructare propalam cuiuis liberum sit? Interim qui erroneis istis spiritibus, obuiam iri queat, cum, quorum interest, non vel per insomnium meditentur: silent etiam ii, qui per se honestati dediti, tandem de aliis quoque spem concipiunt fouentque. Sed quorsum hæc honestatis persuasio? quorsum ista tolerantia? Confidentiam imo & desperationem videte tot præuaricatorum, qui certatim omnes in Medicos erumpunt. Quæ vero & qualis ista tandem ars erit? Nam statuum omnium si Hypocritas dispiciatis: numerum certe comprehendetis multo vberiorem, quam vel ego vel mei successores ac posteri aut sperare aut tolerare velimus. Attamen nec hoc indigne ferrem equidem, cum vinci expugnarique possint facile omnes, si modo æqua lance vtrique trutinaremur, & suo perpondio suus valor ac pretium relinqueretur. Donec vero id fieri video, vt opiniones ac phantasmata ipsi Naturæ lumini præferantur: quæ futuro seculo atrocia schismata in Medicinam illapsura sint, ominari nullo labore possum.

Vis assentationis seu Philautia.

Quis vero in fide vos adeo desperatos facit: cum tamen illa in se solide ac simpliciter complectatur perfectionem Dei, qua is præsidii nobis nihil denegat, sed opem ac auxilium modis infinitis plenissimam vbiuis ferat? Et in hanc vos fiduciam non ponetis? Auxilium vero Medicinæ quid tandem aliud est, quam caritas ipsa? Sed ea non ex homine: verum ex Deo. Et in caritatem hanc vos spem ac fiduciam non collocabitis? Sic ergo fides vestra, quam res imperfecta quid aliud est?

Quæso autem vos, o iudices ac principes, rem tandem penitius vobiscum euoluatis. Nec enim hoc saltem mandatum vobis est, vt, qui heri fur crumenam præcidit, hodie in crucem a vobis agatur: sed pœna eadem omnino etiam dignus censendus est, qui furtum per dolum ac fraudem quocunque modo admisit. Ad vindicem gladium culpa communis & vna est, membrum pro membro, pro corpore, corpus. An vero id gladius non est, quod iugulat, & hominem vita exsuit? Quod licet quidem ferreum non sit, non sit politum: per id tamen pauciora homicidia non patrantur, quam per ferrum ipsissimum. Sed cur hæc vobis otiose ita recenseo,

quæ tamen omnibus notoria & manifesta sunt? Aut quid id tandem est, quod moueamini tantopere ab iis, quos vobis fucum & glaucoma obtendere, tam serio scriptis meis omnibus clamo & vociferor? Magna certe cognitio ea est, ex speculo videre, quid id sit, quod speculum exhibet: hoc est splendor, qui ex homine emicat, id nõ est, quod in homine conditur. Sed quid & quo hæc extendo, cum sciam ea nulli accepta fore? Spem mihi tamen facio certissimam, quod hi, meos quos sectatores vocatis, in hoc fundamento fixas radices acturi sint: & quod filii ipsorum cum principum liberis, principes ac Doctores altos progenituri ac producturi sint, qui Codices priscos simul & hos nouitios contra nos prælīantes sparsim colligent, & vindice animo Vulcano eos omnes consecrabunt. Quis enim spirauit vnquam Boreas, cui Vulturnus splendorem gratum & iucundum non superinduxerit? Quorsum autem hæc agito? Vtinam, sub Borea qui habitant, hunc Vulturnum acciperent. Sed ipsis exspectandum est tempus benignius.

Cognosce vero, candide Lector, an ad stomachosius scribendum satis mihi caussæ non sit. Quæ enim commemoraui hactenus, non morbum saltem illum attinent, quẽ hic describendũ proposui: sed negotiũ ad ipsam professionem omnino spectat. Interim tamẽ cuilibet morbo suum capitulum, suus locus assignetur. Hic de Podagra tractare institui. Morbi enim palmarii quatuor exsistunt, tres scilicet, præter tractandam Podagram. Quos si vobis explicuero: plane confido, vos animo alacri inconcussoque quoscunque ægros adituros esse.

Id vero, Lector, offendiculo tibi non sit, quod Podagram curabilem esse ponam, cum aduersarii tamen mei id inficientur. Nec de me desperes, etsi ex ipsorum codicibus remedia nulla petam. Sed nec ob id me auersare, quod obiiciant, ter me in carceres abductum esse, multa me bella consectatum esse, multos me grauiter verberasse, &c. Nulla enim a me male locata plaga est, quam quæ cutem non penetrauit. Sed propter facta verbera indignari haudquaquam debebant: modo finis eorum inflictorum apud illos obtineri potuisset. Sic enim a Deo omnia in bonum conuersa essent.

Tu, Lector, quæ hic propono tibi, accipe, & quæ in præfatione monui, reuolue. Sic fiet, vt ista legendo discas, quæ & tibi & aliis vsui esse possint.

Hanc autem tractationem ad obiectionem triplicem accommodato. Primo ad tradendam Medicinam me ineptum esse. Hoc tibi iudicandum relinquo. Secundo, me nihil noui moliri debere, & doctrinæ veteri acquiescendum esse. Hoc ipsum quoq; iudicio tuo mando. Tertio: duos plura scire vno. Tu & hoc æstima, ac tecum ipse cogita, quos duos putent, aut quẽ vnum intelligant. His præfationem finio: certam spem habens, Deum Opt. Max. mihiq; tibiq; finem optatum concessurum esse.

LIBRI NARRA-TIO.

DE Podagra tractaturo, hoc ante omnia incumbit, vt in principio declaret, quid deinceps traditurus sit. De doloribus autem morborum, ac horum signis seu indiciis tradi nihil potest. Insultatio enim morbi cum concurrentibus signis, & horum natura, moribusque, mutæ literæ committi ac concredi non debent, vt putetis, vos inde abunde satis exsatiari posse. Hæc enim in multiplici experientia posita sunt ac exercitatione, quæ a quouis Medico requiritur. Ad breuem tamen dicendorum comprehensionem hoc opus est, vt locorum huius morbi plenam ac sufficientem notitiam teneatis.

LOCA PODAGRAE.

Podagra qua loca.

LOca capitis ista sunt: si cranium linea lactea perreptet, cuiuscunque rea, vel modi, vel figuræ sit, Podagræ ea omnino subiecta est. Sic pariter vbicunque cranii aut alteratio, aut compositio incidit, aut vbi ossium iuncturę per interiectam cartilaginem; velut bitumen committuntur, aut vbi ossa alia cranio annascuntur, veluti nasus, mentum, ceruix & similia: item loca oculi, aurium, dentium: hæc omnia podagræ sedem locumque præbent.

Porro a ceruice per spinam dorsi vsque ad anum, vbicunque vertebra seu articulus, ibi sedes Podagræ. Sic & in humeris, vbicunque os ossi committitur. Similiter etiam in costis, vbi eæ dorso infiguntur, ac in thorace coeunt a iugulo vsque ad præcordia: velut etiam in ossibus omnibus, in quibus medulla continetur. Sic & in coxendice, vbicunq; articulus, commissura, porusque visitur, ibidem podagræ etiam diuerticulum datur. Sic & in illo coalitu iuncturarum, vbi femoris os ossi sacro inseritur, item vbi pudendorum ossa interiecta cartilagine vniuntur, tam in viris quam in fœminis. Nec minus in patella ac concauitatibus genuum omnibus, & in ista regione, vbi crus imo pedi committitur, iuxta malleolos, & loca finitima spongiosa cetera.

Eadem ratio est humerorum quoq;, & brachii iuncturarum, & cubiti ac radii, vbi interiecta cartilagine vniuntur: nec minus, vbi brachium manui conseritur, iuxta nodum carpi, & prominentiam apud digitorum radices conspicuam.

Præterea in omnibus manuum pedumque locis: in quibus quot squamæ seu commissuræ, tot podagræ sedes, quæ intercurrunt a radicibus digitorum vsq; ad vngues: idq; tam in manibus quam pedibus.

Sed & interius in corpore quædam Podagræ loca abdita sunt, scilicet quantum vesica, aut Ramex cum suis ligamentis comprehendit. Hic enim quot costarum insertiones, tot Podagræ sedes.

Quanquam etiam alia loca Podagræ numerentur, velut in calce, sura & similibus partibus aliis. Quæ tamen istius morbi proprie loca non sunt, sed obstructio tantum transitus illos mouet.

Vt vero, quod tracto, planius intelligatis, signa quædam & exempla vobis proponam, ex quibus de ceteris facere iudicium queatis. Exemplo autem vobis sit, species peripneumoniæ, item rheuma, quod scapulas ac humeros occupare solet, nec citra diarrhœam transit. Similiter, si dolores aurium, dentium, oculorumque concurrant, incipientis Podagræ signa sunt: velut & tumores articulorū, multis pollutionib. iuncti & stipati.

Præsens Podagra his etiam ex signis noscitur. Dolor eius a vi cœli dependet, ac pro tempestatum Lunæque ratione mouetur. Concitatur etiam a potu, a cibo, a Venereo exercitio, ab ira Martiali. Ab his enim fere paroxysmi inducuntur, velut & a ceteris, quæ extrinsecus morbum hunc incendunt. Hoc modo Podagræ loco iam constituto ac confirmato, postea in Geometriam illa abit, & lineam proportionis variat seu permutat, vt articuli disiungantur & diducantur: quæ dislocatio dolores aliter non mouet, quam si fidicula membra distrahantur. Materia autem influens locum medium occupat, ac ibidem coagulatur granulaturq; instar grandinis, varioq; modo alteratur: cuius mutationis mysteria Medico approbe cognita esse debent. Quis n. literis satis tradere possit, q̄ sæuientis podagræ in distrahendis & diuellendis articulis natura modusque sit?

Sed hæc iam pro narratione sufficiant. Qua librū ipsum quidem minime finio, sed ad deinceps dicenda viam præstruo, quæ nimirum attinet ad caussam, generationem ac naturam huius morbi. Vos a . scriptionis meæ modum haud admiremini. Ita n. ipsa explicandi morbi ratio ac natura poscit. Sed nec hoc vobis admirationi sit, cur caussam ac curationē morbi huius illico non aggrediar. Conuenit enim vt de Matrice Medicinæ omnium primo dicatur: vt sciatur, ex quibusnam principiis tractatio hæc dimanet. Fore autem spero, vt hæc mea doctrina apud vos eo promtius locum inueniat, quo fundamento certiori ac stabiliori ea superinstruitur ac defigitur.

De Origine Artis.

CVm varii passim spiritus varia scribant ac comentētur: scire vos ante omnia debetis, quod ex fundamento ac principiis veris eorū doctrina non dimanet: sed quod ex longe diuersa cognitione veritas erui debeat.

debeat. Quid enim quæso vſpiam a patre ac matre accepit homo, ex quo vel minimum corporis humani morbum deſcribere poſſit? Aut quis vſpiam præceptor reperitur, qui ex te vel me Medicum facere queat? Nam etſi is quidem rerum multarum peritiam habeat: tamen quid id tandem ad vel meum vel tuum commodum conferat? In iſto enim operatur *Lumen*, quod is in me teque intrudere aut infundere non poteſt. Nam nec ipſi quidem ex ſcholis aut inſtitutione eadem hauſerunt. Niſi enim ipſum Naturæ lumen Medicum formet ac fingat, fragmenta certe paſſim collecta non niſi purum putumque experimentatorem reddēt, qui ad Medicinam nunquam vtilis futurus ſit. Cum ergo citra dotes eiuſmodi homo nec in aliis profeſſionibus clarere ac excellere poſſit, vt qui ex ſeipſo nihil quicquam habet, ſed ab extraneo præceptore omnia haurire cogitur: cuiuis comprimis ſcire conuenit, ex quo quiſque fundamēto ſcribat doceatque, ne qua fors lector in errores præceps agatur, aut vt, quod plus eſt, eundem lector cum Auctore ſenſum, idem principium teneat ac aſſequatur. Quandiu enim diſcipulus profectum eiuſmodi non aſſecutus ſit, vt a Naturali ſuo magiſtro ad ſupernaturalem tranſcendat: tamdiu fundamentum verum attigiſſe nondum putandus eſt. Nam veluti meminiſtis in ſcriptura tradi, diſcipulum non ſupra ſuum magiſtrum eſſe, ſed ipſum ei æqualem eſſe ſufficere: id ſenſu genuino ad inuiſibilem omnino magiſtrum torqueri debet, quod ſcilicet viſibiles perpetuo diſcipulo ſint maneantque, quamdiu ex ſuis viribus & animi ſenſu, proprio loquantur ac ſcribant.

Lumen Naturæ ſolum Medicum gignit.

Diſcipuli non ſupra magiſtrum.

Cum ergo noſtramet eruditio ſeu informatio nihil ſit, paulo penitius certe intelligendum eſt, quidnam id ſit, quod nos inſtituat ac doceat. Sic a. ſtatuendum vobis eſt, ipſum Naturæ lumen cuiuſlibet profeſſionis fundamentum ac ſcientiam largiri. Quo dato iam conceſſoq;, impoſſibile eſſe conſequetur, vt ex doctrina Auicennæ, Galeni, ac Hippocratis ſolidus quis ac doctus Medicus naſcatur. Ipſius enim temporis veritas euincit, ipſos putos eſſe diſcipulos, taceo vt magiſterium certum in iis quæri debeat. Adeoque hoc immotum axioma vobis ſit, quod, niſi ex ſolo Naturæ ipſius lumine vos prodeatis, generoſi ac laude digni Medici eſſe haudquaq; poſſitis. Alias n. laus ac honor veſter omnis ab inani & arido experimentorum honore promanabit. Experimenta ipſa quidem Medicum minime faciunt: ſed hunc conſtituit ſola lux Naturæ. Et, ſicut, qui oculis varias terras deſcriptas peruagatur, ob id tamen peregrinatoris nomē iniuſte ſibi vendicat: ſic nec ab experimentis ſe quiſquam medicum vēditare iuſte poſſit. Sed ne æquo longius vos detinendo, tædium vobis ingeram: breuiter recenſebo tandem ea, quæ cuilibet Medico ſuam ſciē-

Lumen Naturæ verum magiſter.

Auicenna, Gal. Hippoc. diſcipuli tantum ſunt, non Magiſtri.

Medici qui praeceptores sint.

tiam largiuntur. Sunt a. quatuor Philosophiæ, & quatuor Astronomiæ, ex quibus ceu speculo quodam promũtur & desumuntur ea omnia, quę Medicum complere & perficere queant. Extra has octo matres quis Medicum genuinum esse prædicare possit? Sicut n. impossibile est, infantẽ citra patris ac matris coniunctionem nasci: sic nec suæ scientiæ simili cõceptione seu generatione carere Medicus potest. Ac ab hominibus ipsis quidem plura quærere aut sperare non debet, quam membrorum suorũ commodam proportionem. Alterum vero, quod corpus ipsum quasi viuificat, id ex lumine procedit naturæ, veluti iam dictum est. Dum autem de Matribus octo, ex quibus scientia dimanat, dissero: vna interim quoque attendite, quænam doceat nos Naturalis Geometria, ac Chiromãtia, & Physionomia. Hæ enim illi libri sunt, ex quibus nobis discendum esse putabimus. Et si enim, quæ carta continet, approbe quidem intelligantur, sic tamen ipse Medicinæ liber nondum inceptus est. Medicinæ liber ipsa Natura est. Et sicut in speculo teipsum contueris: sic in hoc Naturæ speculo tuas scientias omnes ad vnguem peruidere debes, nihilo incertius, quam faciem tuam cognoscis in speculo externo.

Corpus ex homine est: scientia ex lumine Nat.

Natura est liber Medicinæ.

Multi quidem sunt, qui ex experientia sua scribant. De hac quid sentiendum sit, attendite. Experientia quidem vnicuiuis conferri potest: vis tamen ac operatio ipsius ab vno in alterum deriuari non potest. Vera a. experientia secundum sensum Philosophicum & Astronomicum hæc est, vt res quælibet in sua inuisibilitate cognoscatur. Sic & dissolutio rerũ quarumlibet extra hanc cognitionem, vera ac genuina experientia est. Quod heri expertum est: quid id commodat diei hodiernæ? aut hodierna experientia quid confert diei crastinæ? Hodierna n. experientia crastinæ similis non est, ideo, quia coniunctio constans non manet, sed modo recens, iam iterum recentior, subinde ac assiduo renouatur, cum tñ experientia ipsa in eadem ætate, sibique simili perpetuo consistat. Vt a. fundamentum, ex quo scribendum sit, exactius teneatis intelligatisq́; deinceps ex ordine, quantum quidem cuilibet scitu opus est, trademus, ex quonã tandẽ scripta vel mea vel aliorum ꝓcedere ac defluere debeãt.

Experientia ab vno in alterũ non transcendit.

Experientia quid.

DE LIMBO.

Homo est limbus minor.

Limbus duplex est.

Limbus quid.

DE Limbo cur ante omnia tractem, caussa non obscura est. In hoc n. octo illæ matres, de quibus dixi, latent ac comprehenduntur. Vestrũ autẽ nemini incompertũ esse reor, quod homo nihil aliud quã ipse limbus sit. Et cum limbus duplex sit: homo ceu limbus minor, ex maiore productus ac factus est. Limbus autem per se est semen, ex quo creaturæ quęlibet enascuntur crescuntq́;, velut ex semine nascitur arbor. Horum

hoc

hoc discrimen est, quod Limbus suam terram habuit in verbo Dei, quod in altero semen per medium ad finem sui fructus dat. Sic ergo Limb⁹ maior semen est, ex quo creaturæ vniuersæ prodierunt. Limbus autem minor est creatura vltima, in quam limbus maior abit. Cum enim homo ex limbo conderetur, in eo creaturarum vniuersa inexstiterũt. Ex isto a. velut ex spermate homo, qui iam limbus minor est, sumtus ac constitutus est. Sicut filius a suo patre nascitur: sic limbus minor ex maiore productus est. Et sicut filius parẽtis sui omnia membra exhibet: sic homo quoque creaturas vniuersas in sese continet. Cum ergo omniũ primo mundus maior ex limbo constitutus sit, & post creaturas omnes ipse tandem homo: ideo sciendum est, creaturarũ vniuersarũ, quas quidẽ omnis mũdus nouit, naturam, essentiam & proprietatem omnem in limbum vnũ denuo quoq; congestam & ordinatam fuisse. Iste a. limbus homo factus est. Ex his consequitur, quod omnes artes, omnes scientiæ, & quicquid in homine est, aut in hominẽ ingeritur, in cognitione creaturarũ omnium maioris mundi versentur & subsistant. Nec n. homo quicq̃ nouit vel potest, q̃ ex limbo ipsi implantatum non sit: nec quicq̃ is altius ac sublimius ipso naturæ lumine habet. Cuius linea prout in ipsum cadit, sic ipse naturam capit intelligitq;. Vnde vere ac constanter dicere possim: quod, nisi Medicus artem suam sciat habeatq;, sicut suum cãtum alauda, & pauo, pennas pictas, nihil aliunde in ipsum ingeri possit alias, si non assiduo sine medio in illam lineam se permisceat & inserat.

Limbus minor ex maiore natus.

Homo creaturarum vniuersarum ideã continet.

Medici ars debet se habere vt cantus alauda.

Sic iam ex hoc consequitur, quod homines scire ac indagare possint omnem scientiam Angelorum ac spirituum, ac impetrare valeant omnẽ illam naturam in creatura altera. Ex ipsis enim cum homo conditus sit, potestatem certe ac hereditatem habet sciendi vniuersa, quæ in cœlo ac terra sunt: & sicut infans a suis parentibus sermonem discit hauritque: sic nobis quoq; discendum est ex illis, ex quibus prognati sumus. Parentes enim infantem docent omnia, quæ sciunt. Similiter & creaturæ nos docent omnia, quæ ipsæ sciunt: saltem nos hoc euitemus, vt extraneum parentẽ non quæramus, vnde discamus. Cũ itaq; ratione dicta homo ex limbo formatus sit: Limbus autem creaturas vniuersas cœli terræq; cõplectatur: ex eo patet, nemini admirationi esse debere hominum vel sapientiam, vel stoliditatem, vel spiritualitatem, vel brutalitatem. Ex quali enim is natus est, talis necessario fit, nec ortus ac parentis sui conditionem effugere potest. Vnde fit, vt naturam alii asini, alii falconis habeant.

Limbus caussa vnica varietatis hominũ.

Ex his arbitror equidem (quod & vobis ipsis ita videre debet) quæri & indagari oportere id, quod de homine sciendum est. Si enim natura

eius ac ingenium, tam in bonis, quam malis describendum est: idem prius ex magno Limbo intelligi debet. Et pro Cosmographia ista, hominis natura, quæ diuersa est, censeri ac æstimari debet, ita vt natura pecudis simul intellecta, ac in suam Cosmographiam posita, intelligatur tandem, quodnam pecus, & quis homo conueniant. Et hæc iam Cosmographia vna est. Altera est, vt cosmographicentur Angeli & homo in sua ratione. Et tunc per istam Cosmographiam facultas nobis dabitur sciendi cognoscendique, qua nam scientia aut sapientia quilibet dotatus sit. Præterea Cosmographia tertia est, vt spiritus maioris Limbi & spiritus hominis, limbi minoris, conferantur. Hac ratione ipsa spirituum diuisio ac distributio patebit. Hinc enim est, quod homines alii sint dociles, alii rudes, alii pecuini, alii humani, alii boni, alii mali. Hinc etiam inuenietis homines, qui miracula edant, qui spiritibus ac Angelis imperent. Resque hæc aliter se non habet, ac si filius patrem superaret, cogeretque, vt pater arbitrio filii obsequeretur. Ex istis enim, qui eiusmodi potestatem habent, homo ille natus est. Et nisi per patrem ipsum id præstetur: homo certo huius ex sese vim nullam habet.

Cosmographia triplex est.

Hominũ varietas vnde.

Sic, qui Angelis obsequitur, is parenti suo obsecundat. Ex spiritibus qui discit, is discit a patre suo. Qui pecudes cognoscit, is cognoscit seipsum. Qui Elementa intelligit, is, qui Microcosmus creatus sit, nouit. Sic enim subinde vnum ex altero procedit. Sed vt ad instituti mei continuationem, hisce iam dictis ad Philosophiam relegatis, pergam: intelligere vos velim, quo fine hanc de Limbo dissertionem adduxerim. Is a. non est aliud, quam Podagra, per quam alii quoque in genere morbi intelligendi veniunt. De qua hoc præcipue notandum est, quod in mortuos Magistros fiduciæ nihil ponere debeamus, sed ad solos immortales præceptores attendere fas sit. Mortui enim magistri ratio alia non est, quam panni in aqua madefacti. Humidus enim quidem pannus est, ac idem aquam refert, & aqua etiam ei inest: nemo autem ex ipso largius bibere potest, quam vt linguam modice parumq; refrigeret. Sicut ergo ex fonte ipso potat homo, non ex panno: sic nos quoque scientiam nostram haurimus ab angelis, non a mortalibus, qui vix ad solem leuiter aqua tincti & imbuti sunt. Et hi, quem tandem exsatiare queant, cum ipsimet aquæ penuriam habeant?

Magistris mortuis nihil tribuendum.

In progresso quidem capitulo docui, medicum eo modo crescere non debere. Iam vero, qui hoc modo fiunt, omnium doctissimi sunt. His n. fortuna posita est, ita, vt Medicus, qui prædicto modo desuper natus est, multa miracula edat, & concursum successumq;, aliis multo feliciorem habeat. Hi enim hominis signa & miracula tanta operantur, vt ceteri, qui

extra

extra hanc influentiã positi sunt, ipsos modo nõ pro diis diuisq; habeant ac venerentur, adeoque promte a Deo vero deficiant. Veruntamen, vt porro iam ad principium huius versalis reuertar, conueniens est, vt Medicus in fortunam non confidat, aut stellis fortunatis aliquid tribuat: sed ars ipsius, fortunam veluti per vim cogere & allicere debet. Ideo sese exercere debere Medicum vos dicitis, ne in volubili fortunæ rota consistat. Spiritus enim volatiles seu fugaces sunt: cum econtra ars minime fugax sit, sed solido pede constans tibi maneat. Hanc artem vt possideas, via te docebit ea, quam monstro. Ita autem doctrina tibi confertur ex limbo, hoc est, ex tertio corpore, animalium scilicet & rerum crescentium. Hæc enim similitudinem habent cum corpore hominis, quia eandem rationem habent cum illis corporibus, in quibus morbi, quorum podagra palmarius quidam est, latent ac conduntur. Quod autem in vestibulo proposui, etsi id ad Medicinam necessarium non sit: tamen præfationis loco facere eo potest, vt veram veri medici cognitionem habeas, & illorum Medicorum vanitatem censeas, qui extra hanc artem tam arrogantes triumphos sibi decernant. Qui tamen vniuersi cum a me, tum vobis alio loco poni æstimarique non debent, quam Diui, qui miracula edunt non in nomine Domini, sed in virtute natiuitatis suæ, in qua nimium iubilando se efferunt. Sed ne sic quidem hoc genus reiicio aut repudio. Hoc saltem iubeo, vt rosæ vrticis præferantur, & suus locus his, suus etiã locus carduis relinquatur. Iam v. cũ hactenus dicta ad institutionem Medici percursoriam faciant: hic tamen simul id quoque tenendum est, quæ tam cognoscendorum morborum præcipue ratio sit. Morbi etenim omnes, qui animalium sunt, velut & horum omnes complexiones, qualitates & similia, in ipso quoque homine insunt. Hinc etiam Medicorum principiũ ac scientia eodẽ modo ꝓcedit. Si Medicus de animalibus nihil intelligit: ecquid tandem sciet de homine? In animalibus sunt species: in homine sunt vniuersalia. In hoc enim congrediuntur morborum coniunctiones. Sed quod in specie noscendum est primum, id non ex homine desumitur, sed inde, vnde desumi iam diximus. Ex his itaque iam liquet, rationes, caussas, & similia vniuersa, de quibus Medici tradunt, mera commenta esse. Ipsi enim ab homine discere incipiunt, qui tamen doctrinæ finis exsistit. Et extra ipsum hominem, principium sumi debet: & externum id in ipso intus inueniendum est. Et hi illi Medicinæ Hæresiarchæ sunt, qui intus ex homine discere satagunt, quod extra hominem quærendum est. In aperto ergo errore versantur, qui hominis describendi modum inquirunt, & interim ipsius limbi ignari sunt. Limbum discite, & sic, quæ in homine sunt, cognoscetis. Qui non ex limbo, sed ex ipso

Fortuna Medico nõ attendenda.

Podagra est morbus primarius.

Animalium omnia sunt in homine.

Limbus est dea discendi hominis.

homine discit, hic nihil aliud discit, quam latrocinari mentirique, adeoque meris sophismatis ac omnifariæ nequitiæ idem velificatur.

DE MECHANICO.

IN more hactenus vsuq; non citra euidentem caussam positum, vt morborum omnium descriptio a generatione ipsorũ deduceretur. Quod equidem cur disputando altius hic ventilem: cum, quæ hactenus tradita sunt, ad meam sententiam minime faciant? Nihilominus tamen ad vrgendum meum institutum, conuenit, vt hoc loco p̃sentem morbum cum aliis accuratius explicem, quo declaratio vniuersalis, de morbi fabro, apertior & intelligibilior fiat. Cum vero homo adeo certus Medicus non sit, vt gloriari possit, se suis oculis corpus ipsum morbi contueri: multo certe profundius occuletur faber, qui corpus ad morbum cudit. Hoc iam explicatius definire mei instituti est: vt habeant Academiæ, cur de caussis morborum alia ac diuersa minime tradant.

Corpus morbi oculis inaspectabile.

Cum ergo humanis oculis hoc in casu nihil pateat, sed ab oculis ipsius naturæ omnia dependeant: æquum omnino erit, vt visibiles Mechanicos opifices relinquam, & in ipso naturæ ordine exponendo pergam. Interim tamen visibile ipsum hic minime excludo, ad cuius normam inuisibile operatur. Ex visibili enim inuisibile cognoscendum est. Ita Theorica est inuisibilis, Mechanica autem est visibilis, licet vtraque res vna sit. Cur autem id inuisibile dicam, caussa hæc est, quod inuisibilia non conspiciantur. Sed quid de istis hic dicam? Consilium nempe meum est, ipsum fieri seu generationem morbi explicare, vt penitius tandem intelligatis, quonam modo morbi ipsi gignantur. In his autem eadem ratio est, quæ tignarii, securis, & ligni, quæ in fines multiplices abeunt, modisq; multis adhibentur, ad domos, ad stabula, ad horrea. Quis hic tignarius modum ita arctabit, vt Geometriam saltem vnam seruet, nec plures? Tu insuper, quot capita, tot sensus facis, ne vnico quidem ad alterum simpliciter quadrante, ac conueniente. Quibus hoc a me confectum esse arbitror, impossibile scilicet esse, processum vnum teneri obseruarique, ex quo discedere nõ liceat. Sicut enim opifex quotidie noua, eaque diuersa opificia exercet: sic varius etiam ac diuersus iste est faber, qui cudit podagram. Et quis cuilibet quotidianum horoscopum denuntiare possit?

Humores 4. ventilantur.

Non a. possum, quin in risum effundar, q̃ videam sophistas morbos suos adeo in numerato habere. De 4. ipsorum humoribus loquor. Quid vero dicam ipsos de ligno loqui, cum tamẽ lignum non sit, ac ipsi interim ipsius fabri mentionem non faciant? Maxime, cum morbus quilibet non ex materia crescat, sed ex magistro fabroue gignatur, cuius ipsi ne verbo quidem

dem meminerunt. Iam vero humor plus non est, quam lignum. Quis ergo vidit, lignum seipsum vnquam in domum formasse & erexisse? Tanto minus ipsi etiam humores per sese morbi fieri possunt. Nam quid morbus est aliud, quam exstructum ædificium? Cochleam videte: hanc quis docuit suam sibi domum exstruere? Ex arte nempe insita domum sibi illa ædificat. Sic pariter quiuis etiam morbus peculiaris formæ opifex ac structor est. Morbi enim omnes ad Geometriam aptantur. Hoc eodem sensu ipsa quoque morborum ædificia cognoscenda sunt. Fabricator enim, qui morbos cudit, inuisibilis est. Et hic renouandus est, non ipsum lignum. Attendite mihi vero Humoristæ. An non ex ligno fabricato potius, quam putrido, fracto, cariosoque domus exstruuntur? Et has quis construit? Nemo nisi faber aut opifex. Hanc ergo fabricatam materiam prehendite, & iuncturas diuellendo structuram ipsam frangite, ac e manibus opifici securim excutite. Sic demum fiet, vt ędificium corruat, & nouum a fabricatore denuo non erigatur. Hic opifex, qui lignum perdit, ac suum sibi domicilium exstruit, omnino adeundus & exigendus est. Iam vero pensitate vobiscum, an positis quaternis numerum istum ita comprehendatis, vt nihil omittatis. Si enim de morbis adeo affirmate differere velitis, quam certe vos rem introspicere gloriamini: spiritum ipsum multo alacrius, ad visibile ei iungendum, aggredi debebatis, ne vobis vestra fides excuti posset. Multa vobis largior, ad naturam Microcosmi, cuius ignari & imperiti estis, respiciens. Quid vero recensebo tandem, vt breuiter intelligatis, qui morbus gignatur in Mechanica, hoc est, a secreto & abdito tignario, quem oculis non aspicimus? Certe, velut humana ratio modis multis ad fines varios operatur: ita fabricatorem quoque Mechanicum omnino se habere nosse debetis. Cui si rationem ac sensum seu sapientiam humanam detrahere velitis, araneis ipsum iungite, ac operas aranearum cum textoris serici industria conferte, & locum ipsi cedite. Sin minus, ac ab eodem operationem animalem auferre malitis, spinam seu carduum, in campo nascentem vobis ob oculos ponite. In eo quantum rationis inest? quid ex ipso enascitur? vt hortus variis herbis enatis floridus: ita similis hortus homo est. Quod si vero nec ꝑ hæc Mechanicum istum intelligitis, vobiscum quæso ipsi æstimate, qui tineæ enascantur ac vermiculi. Ex seipsis enim non producuntur, nisi a suo opifice ac fabro proferantur. Quod si nec hoc exemplum vobis satis sit, sed generationem hanc putredini acceptam ferre velitis: tamen hoc obstat, quod putredo per seipsam nihil sit, necq; quicquā etiam faciat ꝓducatue, nisi in aliud quid cudatur & reducatur. Quid enim putredo est aliud, q̄ res, suam naturam egressa, aut rei illius mors? De hac ergo scribere

Putredo quid sit.

ad Medicum nihil pertinet. Itaque caussam cognoscite, cur vobis Mechanicum hunc expediam, nimirum vt illum domare ac coercere discatis. Sicut enim in semine totam exscindere potestis arborem: sic idem hic quoque præstari potest. Qua enim ratione pyrum in radice, non in ramo crescit, quia scilicet faber pyri in radice, non in ramo habitat: sic hic etiam opifici, non ligno res ac generatio ea ascribi debet. Et hisce hactenus traditis, generationem morbi vobis satis explicatam esse arbitror. De qua quæ penitius ex Philosophia & Astronomia erui possunt, sua serie prolixius in Archidoxis traditurus sum.

LIBER SECVNDVS.

Communis Interpretatio, Morborum, de Inuentione caussarum, Curæ & Qualitates Rerum.

Nihil sua concordanti forma caret.

COnfectum hactenus & demonstratum est, res crescentes omnes, adeoque vniuersa in formam reduci vnam debere, ac nihil sine forma sua subsistere, quod in concordantiam suam non formetur. Ponamus exemplum. Vir a fabro Mechanico in virum cusus seu fabricatus est. Iam vero hoc opus nondũ integrum est, ac tale, quale esse debet, sed fabricatione adhuc vlteriore, vt plane integretur, opus est, nempe fœminæ, quæ ad viri similitudinem cuditur, & opus id perficit.

Vir sine fœmina integer nõ est.

Istiusmodi hominem vobis proponite; qui etsi hoc modo fabrefactus iam sit, integer tamen nedum est, cum sanitati ipsius aliquid decedat ac deficiat, non secus ac viro deficit fœmina, qui defectus per accessum fœminæ sarcitur & reponitur. Ita pariter hoc quoque loco homo (siue fœmina siue vir sit) integer minime est, sed perfectio & integratio seu complementum eius in Elementis cusum latet. In his homo suam concordantiam inuenit, cuius coniunctione integratur & perficitur.

Homo sine sanitate non est integer.

Attendite autem, me hic de sanitate loqui. Secundum hanc enim homo integer minime est, hoc est, in sanitate cuilibet homini aliquid deest. Hic defectus a vobis ita æstimetur, quasi deficeret fœmina sanitatis, quæ condita lateret in herbis, in radicibus, in lapidibus. Iam ergo instituti mei est, vt illa (intelligatur fœmina) cognoscatur & inueniatur in ipsis 4. Elementis, in quibus conditur, sicut liber tertius explicabit. Hoc enim ante omnia ita credendum est, virum sine fœmina integrum non esse: esse autem integrum cum ipsa. Iam fœmina ex terra est. Ex terra etiam

Fœmina sanitatis &c.

ĩam vir eſt; adeoque ex terra vtrique ſunt, & vtrique vnum fiunt integrum, hoc eſt, ex terra vna. Sic etiam Homo & Medicina, vtrique ex vna terra ſunt, & hominem integrum, hoc eſt, vnum conſtituunt.

Homo & Medicina vnũ ſunt.

Ceterum ex his intelligi velim, me de perſona, hoc eſt, de fœmina, cuius forma formę conuenire debet, loqui, vt ſciatur, quidnam defectum alterius ſarcire debeat. Itaque formam præſto adeſſe oportet: nec ſine forma quicquam eſt. Sic nimirum fœmina ac vir non ſaltem res vna ſunt, ſed vna etiam imago. Hoc enim ita poſcit defectus viri, fœminæque ipſius, quæ ne ipſa quidem ſine viro integra exſiſtit, vt ſcilicet non minus forma adſit, quam proprietas, nec minus proprietas, quam ipſa forma, adeoque vtraque res vna fiant. Hoc autem ſic accipi volo. Niſi forma ipſa inueniatur, fundamentum proprietatis certe, quam hic inculco, nunquam reperietur. Et quicunque de proprietate loqui ſtatuit, is de ipſa quoque forma, hoc eſt, de eadem Anatomia diſſeret. Anatomia enim vna eſt, vir ac fœmina. Simili ratione morbus quoque & ipſius remedium Anatomia vna ſunt. Vna Anatomia, eſt vna res, quæ in forma & proprietate res vna eſt. Morbi cuduntur & fabricantur, vt ipſe homo. Ideo quilibet morbus homo eſt, hoc eſt, in proprietate & forma vnius hominis. Similiter ipſa quoque Medicina. Ex his iam liquet, morbum poſcere ſuam fœminam, hoc eſt, Medicinam. Hic iam reperienda eſt concordantia morborum, hoc eſt, vtriuſque coniunctio in Anatomia vna, velut viri & fœminæ. Ea inuenta, medicus integer & perfectus eſt. Ad hoc ergo, quod indico, iam deinceps requiritur, vt in ſequentibus artes eas vobis explicem, ex quibus concordantiam hanc inuenire & intelligere queatis. Citra harum enim cognitionem Anatomia inueniri minime poteſt. Id vero quid tandem eſt, quod nudum hominem, & ipſius membra tam curioſe diſpicitis? Ecquid in eo obſeruatis autem, ex quo ad curam inſtructiores & aptiores euadere poſſitis? Ne tantillum quidem. De oſſibus tantum ac corporis ſubſtantia ibi laboratur: cum tamen opus ſit, vt in ipſam morborum Anatomiam penetretis. Nihil enim ipſis membris deeſt: quibus vos tamen nec addere nec demere aliquid ex vobis poteſtis.

Forma proprietates inueniuntur rerum.

Anatomia vna quid.

Morbus eſt homo.

Anatomia medico quæ noſcenda.

Cum ergo Medicis nobis vniuerſis incumbat, vt artis noſtræ rationem rogati, de omnibus reddere ſciamus; ideo ſi quis rogitet, ex quonam hoc vel illud habeamus, ſatis haud quaquam id eſt, ſi reſpondeamus, hunc aut illum id ita tradidiſſe. Iſtam enim veritatem infringit tempus, tanto interuallo illapſum: infringit eandem ſcriba incautus: infringit illam diſcrepans ſententia noſtra illorumque, ita vt in ſententia vna conuenire minime poſſimus. Vbi hoc iuxta grauiſſimum eſt, quod illorum auctorum (Hippocratem ac Apollinem excipio) fundamentum aliud

Hippocr. & Apollinis laus.

non deprehendatur, quam quod in nudis illorum opinionibus & imaginationibus, quibus citra labem credere nemo quisquam possit, consistat. Pari ausu multi quoque ex quotidiana experientia sua scribunt ac commentantur: cum tamen eadem incerta, ac extra genuinam experientiæ matrem concepta sit. Quæ certe non nisi merum nudumque adminiculum est, aliud non præstans, quam vt inconstantis fortunæ gratiam stipuletur. Quæ enim tandem experientia sit illa, quam aut cœli status annihilet, aut infringat ratio terræ, aut violet potus, aut eludat cibus? Nam qui experientiam talem, sine vera experientiæ matre firmatam, adminiculantem habent, hi, quo minus successus optatus aspiret, facile reprimuntur & euincuntur. Mater enim experientiæ est, quæ experientiæ dat viam, modum, ordinem, artemque, sine quibus Medicina nihili est. Merito autem, qui Medicus non est, Medicinam dicit nihil, nisi experientiam esse, hoc est, non esse artem. Nam quod experientia quotidiana cuilibet confert, id ipsius ars est. Quod vere quadrat in eos, qui experientiæ matrem non cognouerunt. Ego autem contra ita sentio, ad principia omnino ac fundamenta ipsa descendendum esse, ac ex imis caussis cognoscendum, a quonam patre vnumquodlibet procedat. Hoc enim accurate comprehenso, nullo dubio cognita sunt omnia, quæ cognosci debent. Sicut enim eques calceationem equi a fabro ferrario petit: & faber vicissim ferrum ab ærario: ærarius a fodinis, & sic consequenter, quolibet ex experientia sua ita agente: sic nobis quoque retro cogitandum est, nec in officina fabri subsistendum, ita, vt factas tantum seu productas iam herbas aspiciamus: sed retro ad ipsum principium pergendum est, quales illæ sint, antequam fiant, ante seminis sui productionem, dum adhuc metalla sint. Hinc inquam nobis studiose discendum est.

Experientia mater qua.

Huius vero omnis institutionis hic rhombus est, vt Anatomiæ periti & gnari simus, hoc est, sciamus concordantias eorum, quæ iungenda sunt. Hæc etiam coniunctio artis vocatur. Quæ enim natura ipsa coniungit, ea coniunctio naturalis est. Quæ coniungit homo, coniunctio artis dicitur. De arte loquor, quæ producenda est. Quæ si inueniri debet: necesse est, Physionomiam particulam esse, quæ nos inuentionem doceat. Nec enim in subtilibus capitibus nostris quicquam præsidii locare, sed omnia per solam naturam probare debemus. Vt enim ratio nostra ne minimum quidem gramen facere potest: sic pariter nos quoque casu isto ne tantillum efficere possumus. Et sicut quæ in nobis habitat ratio, naturam sequi, h. e. serere ac plantare ad naturæ morem debet: sic eandem sequi debet ẽt Medicina. Itaq; Physionomia ex iis, quæ nos docent, vna est. Sic vna est ẽt, q̃ nos doceat, Chiromantia. Vna est ẽt Anatomia, q̃ tandem

Coniunctio vel est naturæ, vel artis.

Physionomia mater inuentionis.

Item Chiromantia & Anatomia.

ex

ex dictis duabus progreditur. Harum vero quis processus sit, sedulo attendite. Nam si dicamus, hoc ad illud vtile est &c. res certe non per literam probanda est, sed p̲ artem nostrã, q̃ literam ipsam infringit. Sicut n. nec in S. Scriptura literæ locus est, verum spiritui & fidei: ita pariter nec in hac arte. Si ergo ars omnino requiritur ad ꝓbandã rem; patet sane, literã ipsam deserendã, nec rẽ ꝓbandã aliter nobis esse, q̃ veluti faber ꝓbat suum opificium: h.e. scire debemus opificiũ anatomiæ, coniunctionis, & concordantiæ: quo ceu regulæ q̃dã faciunt ac ducunt nos Physionomia ac Chiromantia, p̲ quas Anatomia ipsa ꝓbatur: ex qua deinceps ars ipsa Medica confirmatur, vt iam, nos Medicos esse, audacter dicere possimus. Cuius vt certus sis, rem apphende: nec libros perlege. Faber n. ac tignarius ex scriptura nihil perficiunt aut integrant, sed ex scientia. Iam autem Medicina quoque scientia est. Ergo concedet etiam, quo concedit Mechanicus, quem etiam penitus intelligit, nec vertiginosum suum cerebrum sectabitur, ex cuius inuentis viginti, vix vnum probe cadit, & tamẽ nec hoc quidẽ semper. His ergo hactenus comphensis, iam deinceps attendite, quid Physionomia & Chiromantia sit, quaue ratione discendũ Medico sit. Nam citra hanc viam eruditio eius vniuersa nihili est.

Litera nullius momenti.

Anatomia per Phys. & Chirom. probatur.

PHYSIONOMIA.

PRius, quam de Physionomia tradam: in vestibulo vos scire velim, morbum quemlibet esse hominem integrum, & corpus habere inuisibile, adeoq; corpus esse Microcosmi, & Microcosmum ipsum. Vt a. q̃ intendo, assequamini, exemplum hoc attẽdite, ex quo formã Microcosmi morbi cognoscatis. Proponite vobis Icteritiã. Hęc ex corporis centro h.e. ex felle, oritur. Hæc a. noxã nullam infligit, antequam homo totus ex ea creuerit, h.e. antequam Icteritia homo totus facta sit, aut in finibus eius consistat. Hinc sequitur iam, totum corpus Icteritiæ extendi, quousq; vniuersus Microcosmus extenditur & terminatur, h.e. in manus, pedes, aures, oculos & vniuersos corporis fines ac metas. Hoc pacto corpore eo cõpleto, incrementũ suũ illa attigit, ac membra omnia habet, q̃ habere homo debet. Membrũ ergo membro vbiq; respondet, in ꝓportione vna, & distantia simili. Vnde iterũ patet, q̃ manus manuales, pedes pedales, oculi oculares, stomachi stomachales, intestina intestinales &c. morbos pariãt. Vnde mala illa experiẽtia emersit secretorũ Icteritiæ, dũ ali⁹ remediũ stomachale aduersus Icteritiæ stomachũ, ali⁹ aduersus ei⁹ oculos &c. nouisse gloriat: q̃ tñ verę Medicinę artes haudquaquã sunt, sed tãtũ expimẽta, q̃ citra iudiciũ ac rationẽ omnẽ adhibẽt. Microcosm⁹ ergo in morbo istiusmodi iã duplex est, & duplex corp⁹ habet, licet homo vnus: q̃ duo

Morbus quilibet est homo, & microcosmus.

Icteritia ex centro corporis oritur.

Icteritia quando & quomodo corpus fiat.

Corpora duo, morbi & hominis, qui simul sint.

corpora aliter ſibi non complicantur aut conſeruntur, quam ſi aquam cineribus, in vaſe concluſis, infundas. Vtcunque enim liquoris multum infundas, cinis ob id non intumeſcit, non ſpatium maius occupat, ſed cineris ſimul & aquæ idem, qui prius locus, perſtat, nec diſtantia in coniunctione duplex paratur. Simili ratione morbum quoque in ſua forma intelligere debetis. Porro iam attendite ad Phyſionomiam hominis, hoc eſt, ipſius morbi, quem hoc loco hominem voco hac de cauſſa, quia non morbus ſaltem prædictus, ſed inſuper quilibet alius etiam cum homine ſimiliter creſcit, & viget, priuſquam moriatur aut aboleatur. Quod ſi ergo morbus homo eſt, licet inuiſibilis: Phyſionomia eius vtique ita, vt oſtenditur, accipi debet, & poſtmodum cum Medicina ita conferri, vt vtrobique Phyſionomia vna ſubſiſtat. Et ad hanc comprimis, non ipſius corporis Phyſionomiam reſpiciendum eſt: licet vtriuſque ratio ac proceſſus prope ſimillimus exſiſtat.

Morbus cur homo vocetur.

Medicina eſt fœmina morbi.

Eodem ẽt modo de Medicina ſciendũ eſt, quod ea fœmina ſit formę, ſicut ſuperius dictum eſt. In omnibus ergo creſcentibus, a natura productis ſatagendum eſt, vt ſciatur ſimiliter, id, quod coniunx intrinſecus eſt, formam exſiſtere Medicinę, quę ex virtute & ſpecie ſua ſimilem Phyſionomiam indicet. Morbus enim, ſicut audiuiſtis, hominem internum fabricat. Is homo moritur, non externus. Idem etiam externum regit. Nec enim in externo homine mors eſt, ſed in interno. Nec externus putreſcit. Pro his ergo ei homini ſuam in medicina coniugem debetis. Sicut enim homo morbi in corpore iacet ac exſiſtit: ita ſimilis etiam homo eſt in medicina, manus ſuas, pedeſque ac caput & oculos, & ventrem, & omnia habens. Et qualis homo internus eſt: talis ipſius etiam coniunx eſt.

Homo morbi & medicina ſibi non ſimiles.

Sed hic notabitis, quod homo morbi vnum membrum alio manifeſtius (prout nobis videtur) aut grauius tangat. Sic enim is in hoc membro magis, in alio minus ſentitur. Et tamen non niſi vnicus homo eſt, in membris omnibus integer, & mortem ſimilem membris omnibus inducens. Et hac omnino ratione & Phyſionomia tali Medicina ipſa cognoſci & erui debet. Quãſi ita non cognoſcatis: idem vobis accidet, q̄ fatuo q̄ fœminã ſpecioſam ſpectans, cur & quo fine ipſa fœmina ſit, ignorat, ac pro fœmina fruſtum panis arripit. Quamdiu autem Phyſionomiam interiorum hominum non calletis: tamdiu, vt hominem externum, qualis ſit, cognoſcatis, impoſſibile vobis erit. Multo vero minus vos ita Medicos profiteri poteritis, cum veræ artis ignari ſitis. Ideoque doctrina veſtra ſcientia non eſt, ſed mera experimentorum farrago, quæ in promtu etiam rudi eſſe ruſtico poſſint. Et propter hæc leuia neceſſe non erat, vt s Doctores creari, aut in Academia Lipſenſi vel Ingolſtadiana ætatem obterere.

Medic. reprehenſio.

tererc.

terere. Ars huiuſmodi (modo ars dici debeat) apud vetulas, Monachoſqueac moniales aptius conquiri poteſt. Interim, dum vobis huiuſmodi iure obiecto, ferendum eſt, vt a vobis magus, delirus ac fanaticus vbique decanter. Quod ſi vero inſcitiam ac mendacia veſtra tuendi facultatem ac robur certius non habetis, quam vt me ſubinde magum, impoſtorem, ludionem inclametis: vos ipſi deinceps, ceu hactenus nequam & impoſtores manebitis, qui, quod didiciſtis, non temere deſeratis. Satis mihi interim id eſt, quod exploratum paſſim vniuerſis ſit, vos aliud nihil ſcire ac tenere, quam periclitari, ſollicitare fortunam, proponere ænigmata, & verborum lenocinia omnibus venditare: quod graphicum Hypocritarum ſignum eſt.

Homo morbi quá viſibilis ſit.

Iam vero ſi rem aſſecuti eſtis, & propoſitæ doctrinæ de duobus hominibus, morbi, ſcilicet, & Medicinæ, intrinſecus abſconditis aſtipulamini: deinceps hoc quoque attendite, quod, etſi homo iſte quidem abſcondatur, viſibilis tamen nihilominus ſit idem, velut vmbra, aut Iris ſeu Arcus cœleſtis, impreſſioneſque aliæ. Huiuſmodi enim impreſſiones, ac Irides, & apparentiæ cœli aliæ nec ipſę quidem aliud ſunt, quam ſui corporis figura interior. Sicut ergo hæc in cœlo: ſic impreſſio illa etiam in homine ſe habet. Hanc autem Medicina iugiter ac perpetuo in ſeſe habet. Homo contra tum demum, quando ægrotat. Sicut ergo illam in cœlo impreſſionem factam vides: ſic peruides etiam factam in homine. Vnde futurus Medicus, neceſſario Aſtronomus eſſe debet. Sine Aſtronomia enim te Medicum fieri poſſe, impoſſibile eſt. Duas porro perſonas iſtas, (quas velut impreſſionem oculis intueberis) conſiderabis & inſpicies eodem modo, quo aſpicis hominem externum, & cognita Phyſionomia dicis, hic homo furtiuus, ille mendax, iſte rapax, &c. eſt. Quod ſi n. id foris potes: diſces etiam interius. Quid externa iſta ſunt? Cœlum nẽpe Phyſionomiam illam imprimit, ex qua diuinas. Simili plane modo internis etiam cœlum dat, quod dat externis. Interna ergo externis non pigrius inſpicienda ſunt. Quod ſi enim complexionem Martis exterius in vultu Martiali dignoſcis: complexionem hominis internam quoque diiudicare poteris, an Mars Saturnuſue Phyſionomiam illam impreſſerit. Et internus quidem homo ægrotat, non externus, quem vides. Externus vincitur ſeu ſuperatur. Victus autem tibi curæ non ſit: ſed de eo loquaris, qui illum vincit. Notum vniuerſis ruſticis eſt, quod barba rubra veſtiti, infideliores ſeu fraudulentiores ſint nigris barbatis; quodque hi viciſſim illis iracundiores exſiſtant. Quæ vero hæc ars in Doctore ſit? Compertum etiam paſſim omnibus eſt, oculos cæſios nigris eſſe ſaniores, & caluos meliores aut ſaniores eſſe in fronte villoſis. Sic acutus naſus ob-

Phyſionomiam cœlum imprimit.

Phyſionomia complexion is index.

Barba rubra doloſior atra

Oculi cæſi nigris meliores.

Calui villosis meliores. Nares acuta iracundiores pressis.

tuſo iracundior cenſetur. Sed quid id ad gloriam ac ornamentum Doctoris? Intro in ipſum corpus penetra, ac id diſpice, non externum. Species externi qualiſcunque tandem ſit, ex ipſo nihil, quod tibi vſui ſit, notabis aliud, quam quod deforme ac morboſum ſit. Sed quid ipſum læſit? quis infirmauit eum. Hoc nimirum tibi diſpiciendum eſt.

Homo externus dolet, non internus.

Cum ergo Natura internum hominem det monſtretq;, iſq; ſit, de quo hic diſſero: ideo ex hoc præcipue diſpiciendum eſt, quæ nam membra in ipſo ægra ſint. Eadem enim & in corpore Microcoſmi laborant dolentq;. Iam qui de loco queritur, is non id indicat, ꝙ dolorem concitat, ſed tantum ꝙ dolet aut dolorem ſentit. Interior a. homo nihil dolet: dolet tm̃ exterior. Qui vero non dolet, is conſiderari debet. Quod ſi tu intendas in id, quod dolorem ſentit: ecce quæſo, quid facias? Adhibes nimirum Narcotica. Hæc enim tua in carne Medicina ſunt. Bellam vero Medicinam, bellam doctrinam! Tandem n. etiam eroſiua additis. O vero eroſores lepidos! Non mirum vero, ꝙ Medici eſtis, prout rem intelligitis. Iſtis n. pręmiſſis poſtea purgas choleram, vbi nulla adeſt: purgas Melancholiam, q̃ omni vitę tuæ tempore non vidiſti, &c. Ex quib. omnibus euidens eſt, te, quid morbus ſit, haudquaq̃ cognouiſſe. Hinc n. fit, ꝙ externis medicinis inſtas, & internas, quæ Medicum conſtituunt, omittis. Sicut ergo incepimus de Phyſionomia ex fundamento capienda tradere; ita opus eſt, vt oculos, aureſque ac naſum interni hominis videas, & ad hanc Phyſionomiam ſuam coniugem expedias, cuius tamen ipſius quoque Phyſionomiam nihilo incertius cognouiſſe debes. Nam quis herbarum virtutes primus indicauit? Solus nimirum ille, qui hęc talia explorata habuit. Has enim a facie exteriore nemo cognoſcere potuit. Tũ nec ex guſtu aut odoratu idem manauit. Itaq; per ſolam Phyſionomiæ artem eæ vires exploratæ fuerunt. Ars vero, quæ iſta inuenit, aut inuenire docuit, obliuione poſtea obliterata eſt: fragmenta autem, ac micæ, ab ore eius defluentes, collectæ & aſſeruatæ fuerunt. Ex fragmentis illis hoc quoq; eſt, ꝙ ſcitis, ex pyrula potionem vulnerariam parari. Quas vero virtutes plures habeat, id haudquaquam vobis compertum eſt. Sic etiam de conſolida nouiſtis, quod ſanet & conſolidet. Quid vero conſolidet, minime nouiſtis. Sic & ſimul aliq̃d, & ſimul nihil nouiſtis, nec ad cognitionem veram penetraſtis. Et horum medicamentorum reſpectu veſtri eadem ratio eſt, quæ fœminæ vel virginis. Hanc, quod muliebri ingenio & animo ſit, videtis quidem: ſed cuinam amorem ſuum addixerit, id nõ videtis: in quo tamen omnis cognitionis baſis latet. Nam ſi eam alii iungas, cui non cordicitus fauet, litẽ & rixas meras moueas. Eadem eſt ratio ipſius quoque Medicinæ, ſi ſimili modo ipſam iungas ac copules.

Physionomia præstantia.

Pyrula herba vulneraria.

Consolida herb. vulneraria.

Cum

Cum ergo Medicina in morborum cognitione & curatione, verũ, genuinum, ac fundamentalem Physiomistam requirat, non ignarum ac imperitum rerum, qui vetularum quisquilias conuerrat, quod Doctores nostri & his similes faciunt, qui: libris otiantes, piscariarum anuum secreta, experimentaque ac collectas triuiales, & varia *Vade mecum* emendicant: ecquos tandem dicemus esse Magistros septem artium liberalium? Curue eos ad Medicinam aptiores esse opinabimur? De hisce enim cum septem ipsorum artes liberales ne quidem ramentum tradant: q̃d tandem fructus ex Medicina capiet Poeta, cuius ars merum figmentum est, cuius artifex non nisi ad captandos hominum risus natus est, ex quib. tamen paulo sanior alius, nec calidum, nec frigidum, nec dulce, nec acidum quicquam percipit: adeoque subsannatores isti seipsos omnium maxime titillant. Et tamen deridiculi isti se eos iactant, qui soli facultati Medicæ præsideant, eamque sceptro suo moderentur. Hi ad Medicinam quadrant, velut pugnus ad oculum. Interim, qui facultatis tam præstantis patrocinium serio sumunt, hi illico Magi & venefici proclamantur: porro etiam Geomantici, Pyromantici, Hydromantici, Chaomantici, sensu tamen multo nequiore & asperiore, q̃ res est. Nam si ipsi harum quatuor artium peritiam haberent, cognouissent certe vniuersa, quæ cognouisse Medicum oportebat. Sed, vt in prouerbio est, canis vetulus haud facile assuescit loro. Hoc querebatur quidam, qui in Misnię ciuitate, Academia sua celebri consulem agebat, indigne ferens, dolos ac fraudes suas in apricum proferri. Mirum vero est, quantopere plebem illam, cui talis præfectus consul est, videre gestiam. Credibile tamen est, labra similes lactucas habere. Interim haud immerito quis admiretur, Beanum huiusmodi, vagantem, ac Medicinæ Hypocritam ad tantos honores extolli. Meliorum credo ibi virorũ penuriam esse. Quod si ita est: nouum nec hoc est, inter cœcos luscum regnare. Probis interim ac cordatis Medicis ratum esse debet, morbum ipsum dare Medicinæ principium, ex quo scientia dimanat: cuius pars vna est Physionomia, vna est Chiromantia, & si quæ aliæ hic recenseri non possunt, aut debẽt. Nam hoc loco saltem adducuntur illa, quæ ad cognitionem Podagræ requiruntur. Quod si sint, qui hæc aut nimis pauca, aut minus plana tradita esse censeant: hi ceteros quoq; nostros libros euoluant. Defectus enim vnius per alterum sarcitur, ita vt in diuersis plene omnia tradantur. Hoc autem ante omnia comprimis necessarium est, vt inuentricem Medicinæ exploratam & familiarem habeatis. Sine hac enim vere Doctor nemo salutari potest. Alias quod nomen profitetur, minime nouerit. Gradus ergo, ac Excellentia, &c. vestra, ad nihil facit aliud,

Medic. reprehensio.

Consulis cuiusdam prouerbiũ.

quam ad velandam hypocrisin, & ad commendandam magis vestrā assentationem, blandimenta, gesticulationes, ac imposturas, donec pecunia ipsos ægrotos emunxeritis.

CHIROMANTIA.

Chiromātia quid.

QVi Chiromantiam ad solas manus dirigi ac intendere arbitrantur: hi in aperto errore versantur. Nec enim solæ manuum, verum totius insuper corporis lineæ ad Chiromantiā spectant. A potiore autem ars dicitur, quia lineæ manuū omniū euidentissimæ sunt. Ars ergo non in sola manu, sed etiā in caudice exerceri debet. Sic, quæ crescit herba, folia profert. Ea suam Chiromantiā habent. Folium enim quodlibet sui corporis manus est. Manus homo geminas habet, Herbæ plures, paucioresue. Et tamen quodlibet folium cuiuslibet manus instar est, ac manualem Anatomiā suam habet. Præterea formis duabus lineæ exhibentur: muliebriter & viriliter: suum enim mulierum & virorum discrimen est. Sicut a. variè in variis foliis lineæ exhibētur: sic pariter in & homine. Quodvis n. peculiare sua peculiaria signa monstrat. Porro a. nec sola folia, sed corpus etiā seu truncus secundum lineas suas considerari debet, veluti in fraxino, fago, abiete, qui trunci ipsam chiromantiā exhibent. Quæ enim istorum ratio: eadem & hominis: cuius caudex seu truncus est longitudo corporis.

Manus homini dua, herb. plures.

Lineæ Chiromantiæ sunt duplices.

Hanc a. Chiromantiam si non cognouistis, Medici haudquaq̄ estis, sed micarū & fragmentorū collectores. Canum n. more, quæ aliis excidunt, vos corraditis. Iam ista vero chiromantiæ cognitio talis est, vt *lineas Architectas* in manu discernatis & comprehendatis. Quas qui habet, ex colica obit ac emoritur. Itaque linea architecta foliorum, colicæ istius remedium est. Sic *Linea ancora* linea est Apoplexis. Quare & linea ancorata in Acoro Apoplexis medicina est: & sic in aliis consequenter. Medicina enim ex chiromantia depromi oportet. Quod si extra Physionomiam & Chiromantiam recepta componas, in omni certe arte longe aberrabis. Pari omnino ratione in Podagra quoque Physionomia suum corpus habet: hoc est, nisi Physionomia ipsa corpus podagræ det, podagra non adest. Corpus enim adsit oportet. Sic & in caduco suum adesse corpus decet: alias caducus nullus generabitur. Eadem morborum ceterorum quoque ratio est. Iam si corpora adesse oportet, & citra corpora nihil fit: singularia corpora, singulares omnino morbos, hoc est, singularia etiam signa habebunt. Et de his signis equidem loquor, ex quib. Medico discendum omnino esse asserimus. Sine signis enim quis quicquam discit? Signa scilicet artificem testantur. Ex signis, quid res sit, noscen-

Linea Architecta quid noceat.

Linea Ancora signū & usus.

Morbus nullus sine corpore.

Signorum Chyromāticorum necessitas.

cendum est. Sine his, cognosci nihil potest. Iure ergo in Chiromantiam & Physionomiam vos equidem duco. Hæc enim signa promunt morborum futurorum omnium. Iam sicut corpus virum, h.e. morbum designat: sic Natura ēt ipsius fœminā, h.e. Medicinā eodem signo designauit. Quæ si vos synagogistæ Medici ignoratis, rerū omnium ignari estis.

Vsus.

Hic a. non de Chiromantia externa saltem loquor, verum etiam de interna. Sicut enim Physionomia extrinsecus foras egreditur: sic pariter intusq; ac foris cognoscenda est. Eadem etiam chiromantiæ ratio est. Non externa tantum, sed externa simul ac interna noscenda sunt. Iam si quædam chiromantia etiam interna est, fas est eam desumi ab externa, quæ de interiore testatur. Sic ramus & folium arboris, de radice eiusdem testantur, nihilo incertius, ac si ipsis oculis eam conspiceremus. Chiromantiæ ergo, velut & physionomiæ ratio hæc est, vt de externa internam sciamus ac æstimemus, adeoque ex vtrisque omnem totius corporis statū cognoscamus. Si enim externam cognitam habeamus, ac homo is moriatur, nosque eum in Anatomiam deducamus: intus certe omnia reperiemus, quæ foris conspecta indicauimus. Ista enim ante omnia cognita opus est. Morbi enim interius absconditi latent. Simili sensus & cognitionis ratione ipsorum quoque fœmina, h.e. medicina cognoscenda est.

Chiromantia est vel externa vel interna.

Morbus n. quiuis de suo corpore est genitus: corpus a. eius, quod genitū est, disposita & ordinata signa fert. Hinc eliciendum id arcanum est. Similis ordo ac dispositio ipsi quoque Medicinæ inest: cuius finis is est, vt ex illa Medicus discat & experiatur: non vt delirum suum cerebrum sequatur, sed vt verum magistrum ex iam dictis consulat, nec quicquam nisi ex prægressa tali cognitione ordiatur ac incipiat. Quisquis enim Doctorum ac Magistrorum non ex Naturæ schola prodiit, is merus impostor ac seductor est. Quod si aliquando quid dextre ipsis cadit, id fortunæ ascribi debet, non ipsorum scientiæ: idemque iis accidit, quod cœco, qui fortuito numum inuenit.

Morbus omnis ex suo corpore natus.

Sequitur in copia, summula reliqua post Chiromantiam. Post Chiromantiā habetur aliquid de physionomia, colligatur pro fine huius libri. Item Anatomia post pdicta.

ANATOMIA.

Hæc ita in ipso habentur Autographo: vlterius n. in his paginis scribendo non est progressus. Quæ vero iam sequuntur, aliis duabus paginis seorsim inscripta, inter schedas & fragmenta reperiebantur, ante hac non edita.

I.

CVm Medicus ex se ipso nihil sciat ac possit, sed ex rebus extraneis omnino discere cogatur: vna præ ceteris ANATOMIA fundamentum

Anatomia quid doceat.

ac ſcientiam ipſi ſuppeditat. Iam vero Anatomia ars eſt, docens cognoſcere formam rei cuiuſlibet, qui ſe illa habeat, qui conſtituta & compoſita ſit, q̃ conditionẽ ſtatumque teneat: idq; in homine, in ligno, in arbore.

De forma autem loquimur, quæ Medico ſcitu neceſſaria eſt. Anatomia n. formæ cognitionem præbet proprietates iſtarum rerum. Videtis n. ſine ſua forma nihil ſubſiſtere. Sic nec morbi ipſi informes ſunt, ſed omnino formati. Ideoq; Anatomiam ſuam, & vt ita dicam, hominem peculiarem habent. Anatomiæ vero in morbis hæc eſt forma, vt ex dolore, ex colore, ex loco, illi omnino cognoſcantur & explorentur. Color indicat, quid & quis morbus ſit: ſic & morbi locus. Hi duo, morbi ipſius Anatomiam demonſtrant.

Forma Anatomia vnde noſcenda.

His cognitis, facienda eodem modo etiam eſt Anatomia herbarũ & rerum creſcentium: vt ſcilicet hoc pacto Anatomiam herbarum, & huic ſimilem morborum in ordinem vnum cogatis & reducatis. Hęc n. ſimilitudo cognitionẽ dat curationis? in qua pergendũ & ꝓcedendũ ſit.

Cur enim Chelidonia Medicina eſt in Icteritia. Nempe propter ſuam Anatomiam. Sic & centaurea, ſic ſcarabæus, ſic pediculi, &c. Iam quotuplices in Icteritia Medicinæ ſunt: tot ſpecies etiam exſiſtunt Icteritiæ: & totidem etiam Anatomias, hoc eſt, cognitiones earum in differentiis morborum habere debetis. Eadem differentia eſt in iis etiã morbis, quos extra Anatomiam inuenire non poteſtis.

Chelid. centaurea pediculi Icteritia remedia.

Sic cur membra ſimilia, ſimilia alia confortant? Ideo, quia eandem Anatomiam habent. Idem in aliis etiam verum eſt, in quibus formæ ac eſſentiæ ſimiles Medicinæ & morborum manifeſte conueniunt.

Iſtarum ergo rerum cognitio data eſt, vt Medicum certius inſtituant. Hi enim eiuſdem libri ſunt, non mutæ literæ. Iſta enim ſi nouit, neceſſaria omnia cognouit. Sin minus, certe inſcitia plenus totus eſt. Et huic qui ſe credit & committit, is deſperatus ac vanus eſt.

De Anatomia autem, hic ita diſſerere placuit, vt de podagra cognoſceretis, ex quo principio, & quo cum fine illa deſcribenda ſit. Cui rei ſi ante me veteres, quod decuit, fidam operam nauaſſent: : hæc mea ſcriptio iam ſuperuacanea foret.

II.

QVandoquidem res quælibet ſeipſam prodat, veluti vos dicere ſoletis, hunc faciem ac oculos furtiuos habere, cui nihil fidendum ſit: (Phyſionomia n. exterior de interiore ſemper teſtatur.) Ideo artis eſt, primum externum hominem nouiſſe. Hoc ductu Phyſionomiam meã inſtituo, vt ſciatis, ex quo tandem fundamento mea ſcriptio procedat.

Phyſ. eſt pars Anatomia.

Iam vero Phyſionomia pars eſt Anatomiæ. Suum n. indicium habet, quod

quod aridum est, quod est nodosũ, quod est rimosum, quod tale vel tale est. Et semper forma indicat, ad quid faciat seu prosit. Eufragia prodest oculis? Cur? Quia Anatomiam oculorum habet. Nulla enim nubecula nulla forma in oculo est, quæ in flore Eufragiæ non contineatur. *Tormentilla* sistit sanguinem. Quare? Eius enim Anatomia sanguini similis existit. Sic & Carniola, sic Hæmatites, sic Coralli: quorum quolibet suum sanguinem, cuius Anatomiam fert, cohihet.

Eufragia oculis prodest. Tormentilla carn. Hæmat. Coral. sistunt sanguinem.

Quod autem ad hæc attinet, de istis omnibus, ac morbis, singularis liber condendus est, vt Anatomia referatur ad Anatomiã, Physionomia ad Physionomiam, ars ad artem, Chiromantia ad Chiromantiam. Quæ artes vniuersæ homini datæ sunt, vt ab ipso cognoscantur, discanturque: sine quarum notitia doctrina ipsius nihili est.

Probatio autem hæc vana est, si Medicus dicat, choleram purgandã esse cum Colocynthide, aut phlegma cum Turbith ac similibus. Hi enim meri Sophistæ sunt, quorum asylum opinio est. Probatio contra hæc demum vera & genuina est, si referatur Anatomia ad Anatomiam, & Physionomia ad Physionomiam, ac chiromantia ad chiromantiam. Sic enim legitimã concordantiam, quæ vobis nimime imponat, habebitis.

Quod si ergo istarum rerum Natura, morborum eiusmodi expugnatrix est: Medico ea omnino explorata esse debet. Explorata a. ei fit, si huius artis gnarus ac peritus est. Cognitio n. hæc eadẽ est, cum illa qua cognitum est, lignum & ferrum vnius Anatomiæ esse in sua Essentia. Ferrum n. scindit secatque lignum. Et vicissim lignum est Anatomia ferri: Qua caussa? Quia lignum comburit ferrum, & ipsum acuit.

Et nisi res Medica eo deducatur, vt ars ea æque certa sit, quam certa & manifesta est ars opificum seu Mechanicorum, qui suam artem ipsi probant: certe Medicina omnis, merus fucus ac impostura iure censenda est.

Si quæ sunt alia, ad hos de Podagra libros pertinentia in promtu iam non fuerunt.

PHILIPPI THEOPHRASTI PARACELSI LIBER DE

CADVCIS.

PARAGRAPHVS I.

IN vestibulo ardui huius opis ac laboris, quẽ de Caduco explicãdo mihi sumpsi, primo omnium opus est, vt de Misericordia,

quæ Medico innata esse debet, aliquid disseram. Rem enim si prorsum vorsum euoluam, passim apud omnes Medicos dolendam immisericordiam cluere animaduerto. Hæc testatur de ipsis, quod nullam erga ægros caritatem gerant. Vbi autem exsulat caritas, ibi nec promta ars est.

Caritas est radix Medicinæ.

Cum ergo Medicina præsides eiusmodi habeat, qui nec seipsos, nec ægrum diligant, non possum, quin in tam sontico morbo ipsos alloquar, atque vt a somno expergiscantur tandem, inclamem. In sopore enim ac stertore quasi sepulti iacent: cum tamen harum artium, quarum Theoricam ac Practicam hic propono, cura Medico omnino curæ cordique esse debeat. Hoc facturus, præfationem necessariam hanc omittere non volui. In hac enim tractandorum argumentum enumeratur: & simul a somno excitantur, qui hactenus tam sæuum morbum, tanta oscitantia & negligentia tractandum sibi sumserunt. Et fas hic quidem esset, vt multis seriisque querelis solitam Medicorum incuriam prosequerer, qui morborum tantum leuiorum, eorundemque paucorum admodum sanationem susceperunt. Quod euidenti documento est, ipsos haudquaquam ex imo pectore salutem ægrorum quæsiuisse: sed tranquillitatem potius ac vtilitatem priuatam multo anhelantius affectasse. Quod ni fecissent, nauiorem pol curam ægris impendissent, ac in condendis congerendisque suis libris, experientiam maiorem, & fundamentum longe certius ac constantius, ad publicam vniuersorum salutem adhibuissent. Sed defectus ipsorum nimis magnus fuit. Adeoque de vero Medico, quod hic explicationem suscipio, credo me rem necessariam omnino ac vtilem moliri: speroque id mihi laudi a sanioribus datum iri, quod, quidnam Medicus, & qualis Medicina esse debeat, apertius hoc loco edissero. Nec enim vel Medicus vel Medicina quicquam aliud est, quam indigentibus a Deo data & oblata misericordia. Itaq; de misericordia hic tractari fusius, loci & rei vsus poscit. Ipsa enim opus est caritatis, ex qua ars, quam propalam Medicus ostendere debet, ceu fonte quodam dimanat. Cum ergo misericordia in Medico abundare debeat, isque nihil aliud sit, quam huius œconomus & sequester (de ea misericordia loquor, quæ ex Deo in hominem profluit) conuenit omnino ac fas est, vt idem Medicus caritate & misericordia non minore, quam qualem Deus erga hominem exserit, instructus sit. Quod si autem Medicus caritatem & misericordiam hanc, cuius Dei vice ac loco exsecutor esse debet, erga ægros non exerceat: qui quæso deinceps caritatem eam, quam ad placitum Dei non dispensat, Deus ipsi committere ac mandare possit? Hoc enim solo fine Medicus ac Medicinæ creati sunt, vt per ipsos ægri dilectionem & misericordiam Dei erga se mani-

Medicus & Medicina quid.

Misericordia quid.

Medicus cur creatus.

manifeste sentiant intelligantque. Ad quas virtutes si Medicus procliuis non est: a Deo orbatur etiam atque expilatur iis, quæ medico scitu comprimis digna ac necessaria sunt. Qua enim ratione oramus, ac orare a Christo iubemur, vt panis nobis detur quotidianus: ita per id testificamur, quod nulla iustitia ipsum poscamus, aut quod de iure illum nobis Deus debeat, sed quod potius eo ita indigni simus, vt momentis singulis idem a Deo nobis subtrahi possit ac debeat: & tãdem, quod, quantumcunq; eius accipimus, id omne ex caritate ac misericordia diuina nobis porrigatur. Iam, si panis in misericordiam Dei positus est, & haudquaquam in nostrum ius aut meritum: multo magis idem de medicina quoque similiter persuasum habere debemus. Vt enim ille panis, est panis nutritionis: sic iste panis est sanitatis & valetudinis. Et vterque iste panis sub petitione eadem includitur: quo, vt fames compescitur sanorum, sic pariter membra eodem refocillantur ægrorum.

Panis quotidianus est, mise. Dei, non meritum hominis.

Panis quotidianus duplex.

Hactenus autem de Misericordia, velut de Præceptore Medicorum disserui, hoc fine, vt notum fiat, eos vniuersos misericordes nasci debere, vt ex hoc insigni seipsis doctiores & excellentiores euadant. Ex misericordia enim Deus sibi eligit Medicum, quem creauit. Ab aliis enim mundi essentiis Medicus in eo differt, quod cetera ad nutrienda seipsa faciant: Medicus autem non ad seipsum, sed ad alios. Iam autem Medici officium aliud non est, quam misericordiam aliis distribuere. Hęc autem ipsius non est: nec ipsius est operatio Medicinæ. Cum ergo, quod suum sit, nihil habeat: & tamen per ipsum, ceu per proprium illa perficiantur: opus eius certe non erit, homicidium, perditio, iugulatio, distortio: sed restitutio ægrorum per eandem misericordiam & caritatem, quali Deus erga homines affectus est. Ea autem grauis immisericordia est, si quis sui officii ignorans, eum destituit, quẽ curæ suæ mandatum accepit. Quę enim a Deo mandata officia alia sunt, quam voluntatis diuinæ impletio? Officia enim eius ex gratia misericordiæ sunt. Ob id vult Deus, vt per officia ista defectuum nostrorum exsatiationem seu pensationem accipiamus. Nemo enim exemtus est, quin sub Dei ministeriis viuat: ego sub domino, dominus sub me: ego sub ipso extra meum officium: ipse sub me, extra suum officium. Sic vnus subinde sub alterius officio agit, ac in caritate mutua quilibet alii subditus est.

Misericordia Medici præceptor.

Medicus vt a reb. aliis differt.

Medici quod officium.

Hoc modo sub misericordiam Medici subditi sunt vniuersi homines. Non quod homo ipse misericordia sit, sed medium, per quod natura in effectum deducatur. Iam quis contradicat aut cui displiceat, si hoc modo Medicum describam, cum de isto orare ipsius Christi mandatum sit? Etsi enim Medicina quidem inexorata per se crescat, & ex terra e-

Medico omnes homines subditi.

rumpat nobis nihil quicquam ſollicitantibus: ad quid tamen eadem, ſi in ſolo ſtet, conducet, ſi eam nos ignoremus? Aut quid iuuerit ipſa, ſi quidem manibus eam teneamus, nec quo ponamus, compertum habeamus? Ideo orandum nobis eſt. Si facimus ſecus: ex nulla iuſtitia noſtra eandem diſcemus vnquam. Si eam hoc modo non diſcamus: per ipſam etiam nullum vnquam ægrum reſtituemus. Gentes quidem, ac Tartari, Mahumetanique &c. ſe eam iure hereditationis poſſidere autumant: cum ratio brutalis id aliter dictare non videatur. Qui vero Chriſto nomen dedimus, damnatis illis, libere profitemur, quod Medicinam omnino ex miſericordia, haudquaquam ex iuſtitia poſſideamus. Et Gentes quidem gentiliter ſentiunt, perſuaſum habentes, ea omnino ex inuiolabili naturæ conſtitutione ac ordine ita euenire, quæ ex dilectione ſingulari Deus diſpoſuit & indulſit. Chriſtiani a. Chriſtianius ſapiũt, dum fatentur, ipſam quidem naturã non iuuare, nec homini in ipſam imperiũ eſſe, ſed Deum Opt. Max. ex miſericordia ſingulari in naturam dotem eiuſmodi contulisse, adeoque artem ac præceptorem non hominem, ſed ipſum eſſe Deum, qui ex caritate ac miſericordia ſua immenſa Medicinam omnibus præbeat & largiatur.

Medicina dos Dei.

Gentium de Medicina opinio.

Medicina eſt miſericordia Dei

Si iam ex Deo ipſam defluere agnoſcimus & profitemur, quis quæſo contradicat, quin deceat, nos eandem non ſaltem ingenti cum affectu, ac caritate acceptare, ſed & cum eadem dilectione & miſericordia, qua nos reſpexit Deus, ipſam diſpenſare & in proximum diſtribuere. Sicut n. miſericordia ac gratia Dei nunquam otiatur, ſed iugiter ac perpetuo in caritatis operibus operatur: ſic nos quoq; veſtigia diuina omni Rheno ac Nilo rapidius tenere ac ſequi omnino fas piumq; eſt. Ac velut ignis in ligno operatur: ſic in rebus iſtis nos quoq; indeſinenter operari, adeoq; curioſe omnia diſpicere & cognoſcere per omnia conuenit. Adeoq; in id conferantur omnia, vt putemus, nihil ex ipſo homine præſto eſſe. Quod enim Medicus facit: id Medici ipſius opus minime eſt. Ipſique adeo incumbit, vt in die iudicii de officio ſuo exquiſitam rationem reddat, an id eadem, qua accepit, menſura diſtribuerit. De talento enim accepto ſuum cuilibet refundendum fœnus erit.

Medici officium graue.

Huius artis exercitatio in corde ſita eſt. Si cor tuum fraudulentum: fraudulenta itidem tua Medicina eſt. Si rectum cor: recta etiam Medicina. Et ſors hic Medicorum eadem eſt, quæ Prophetarum, quorum pars vera, altera adulterina. Fideliter omnino ages in officiis a Deo acceptis. Quæ vero ex teipſo habes, in iis te gere ad tuum arbitrium. Iam a. officium tuum eſt, vt ſcias vniuerſos morbos cum ipſorum accidẽtibus omnibus. Hic a. morbum vnicum tantum propono, nempe *Caducum*, ob quem

Medicina Medici cordi æqualis.

Medici officium quid.

cognoſcendum & curandum, a flexis genubus nunquam ſurgere debebamus. Quæ vero ea fraus ac inſania eſt noſtra in medicina, quod iſtos plerumq; morbos, qui grauiſſimi ac difficilimi ſunt, omniũ minime cognoſcamus: cum econtra illos, qui ex ſe ſaneſcunt, curioſius ac arrogantius tractemus, ac de iis curatis elogiorum ſatis ſpargere non poſſimus? Interim de quibus Dei gloria prædicanda erat, hos ne in minimo intelligimus, vt ſunt febres ſeu deliria epidemica, & ſimiles, in quib. plerumq; ad mendacia diuertimus, dum eos incurabiles eſſe deprædicamus: cum tamen hoc verbo non niſi noſtra mendacia & opprobria euulgemus.

Misericordia effectus. Ceterum hoc loco de Miſericordia hæc clauſula tenenda eſt. Si miſericordes & ex animo procliues in ægros fuerimus: per dilectionẽ iſtam & caritatem omnino diſcimus ac proficimus. Si iſtæ exſulent: nihil quicquam diſcimus. Et licet quidem aui proauiq; noſtri per caritatem iſtam didicerint, ac profectum ſuum in libros conſignarint: nec de his ipſis tamen nos gaudere poterimus, quia in manu Dei vniuerſa adhuc conſtituta ſunt. Et licet equidem vniuerſas totius mundi artes comprehendiſſem, & earum opera vniuerſa comſummaſſem, eademq; pręciſe omnia in librum aut volumen deſcripſiſſem: tamen ne ſic quidem quenquã quicquam docuerim, aut quiſquã veſtrũ, q̃ ego præſtititi, confecerit. Cũ ergo Medicinæ Magiſter nõ homo ſit: iſto te quidem effugio ſaluare minime poteris, ſi dicas, Nemo me iſta docuit, nullibi illud legi, nuſquam de his traditum ac ſcriptum eſt. Hoc enim ſe prætextu Ethnici quoque velant. Chriſtiano autem compertum eſt, iſta ex miſericordia omnino defluere: adeoq; miſericordiam Medicum ipſum exſiſtere. Hæc ſi magna eſt: magnus ẽt eſt Medicus. Si magna eſt caritas: magnũ ẽt Medici opus eſt.

Misericordia Medicus ipse est.

Si ergo dilectio ac miſericordia Medicum induſtrium faciunt (ſiquidem inſtar ignis in ligno operantur, & tam artem, quã experientiam, & vtriq; neceſſaria alia largiuntur) faciet omnino Medicus, vt per vim ac niſum ad caritatem ſeſe ingerat intrudatque. Quo conſilio dato, iam ipſi morbum hunc, *Caducum*, propono deinceps, vt comoueatur & flectatur ab eo, qui ſpectaculum adeo triſte ac miſerandum oculis ipſius exhibet: ac ſuum intra ſe officium conſideret, quod teneatur ſanare & reſtituere iſtum, quẽ Deus ipſius aſpectu ſontici obiecit, vt p hanc ſcilicet reſtitutionem laus & gloria Dei cumuletur & latius ſpargatur. Non vt cum lurido Sathana dicat Medicus, *Impoſſibile eſt:* ſed vt fiduciam in Deum maiorem ac certiorem ponat, ſciatque Deum morbis omnibus & ſingulis ſuas medicinas condidiſſe & præſtituiſſe, quas eo modo, quo diximus indagare & cognoſcere tuum eſt. Quod ſi cor tuum rectum ac fidele eſſet: prius certe, quam ob imperitiam tuam tibi artes deficiant, ipſæ herbæ ac radices illæ vltro ſe tibi offerent, ac tecum colloquerentur, in quib.

Morbis omnibus sua sunt remedia.

virtutes, quibus opus habes, laterent. Si vero in desperationem actus, ac ex prædicta schola transfuga factus fiduciam tuam ac præsidium in institutionem humanam collocabis: tunc obtumescent etiam, quæ in manu profers. Etsi enim arduum quid & triste sit, quod Deus adeo formidabilem nobis morbum infligat: tamen ne sic quidem ad occursum eius Medico desperandum est.

Morbi etiam crudelissimi a Medico inuadendi.

Videtis nimirum hinc, Lectores beneuoli, quæ Præfationis huius meæ ratio ac finis sit: nempe vt cum indignatione & commiseratione iusta vobis quiriter, quod a tot iam retro actis seculis, tantum in Deum fiduciæ speique, tantum in proximum caritatis ac fidelitatis apud Medicos in vniuersum omnes non viguerit, vt tam grauem atrocemque morbum apud animum suum acrius pensitarent, & cum veritate ac seueritate maiore ipsum aut describerent, aut vero curarent. Quæ vero & quanta toti facultati Medicæ macula inuritur per id, quod (taceo iam vehementem illum morbum, caducum) hactenus in arte ac veritate ne quidem progressus tantos fecerunt, vt vel veras doloris dentium caussas indagare, vel malum id adeo frequens remediis idoneis curare potuerint? De quo quid dicemus aliud, quam quod pessimo exemplo hoc vnum affectarint, vt mendaciis suis fœcundum culinis prouentum accurarent, aut phaleratis nugis consultorum omnium mentes ac oculos pręstringerent. Ex quibus iam Lector sole meridiano clarius tibi liquet, quo cum fructu ac emolumento tuo ad te accersas Medicos hos, qui tot assutis prætextibus ac verborum machinamentis, desperatã suam inscitiam simul & nequitiam propalam produnt. Debent enim hæc omnia vero genuinoque Medico citra omnem dubitationem certa, comperta & explorata esse. De conuiuio enim illo gustauit Medicus, ad quod vocati hospites non comparuerunt. Caue ergo dicas, te iugum boum emisse; caue dicas, negotium tibi in tuo pago incumbere. His enim excusationibus ii tantum vtuntur, qui parato conuiuio digni non sunt, dum dicunt, se nihil horum legisse, nihil de his vel illis scriptum esse.

Medic. reprehensio.

Medicus qualis.

Huiusmodi diuerticula impostorii Medici passim quiritant, prætendendo, se in libris de hoc aut illo traditum nihil reperire: cum tamen libri cremabiles sint, non item veri Medici. Illorum ergo sors eadem est, quæ virginum istarum, quæ suum oleum profuderant. Iam vero Lector, saxeum id ac ferreum esse oportet cor, quod ad conspectum ægri vsque adeo miserabilis, siue is Iudæus siue Turca sit, de præstanda ope ac auxilio seriam cogitationem minime suscipiat. Hi tamen desperabundi spectaculo tali ne quidem tantillum flectuntur aut moliuntur. Ceterum quæcunque hoc loco fusius explico, ea omnia hoc fine præscribo, vt studeatis syn-

tis syncere ac cum veritate vestrum officium administrare, & vt sciatis possitisque, quæ vocationis vestræ propria sunt, ac in morbis grauissimis, quorum caussa a Deo Medicus præcipue creatus est, ope ac scientia minime deficiatis, sed promta validaque manu ægrorum angustias solemini ac mulceatis. Nec enim tussi saltem, aut febri, vel catharro, verum etiam caduco & morbis sæuioribus aliis sua a Deo remedia omnino constituta & aptata sunt. Nulla ergo cum fronte aut conscientia dicere Medicus possit, hunc morbum esse incurabilem. Istiusmodi enim oratio testis est, præuaricatorem istiusmodi tam Deum, creatorē nostrum, quam ipsam creaturam in omnibus suis virtutibus atrociter calumniari, adeoque ipsum non nisi purum putum Medicum culinarium esse, qui insolescat ob curatos morbos eos, qui alias sponte sua ac vltro, sine vlla addita medicina remissuri fuerant.

Morbis etiam grauissimis sua creatura remedia sunt.

Ex quibus omnibus videre tandem debetis Medici, quod Medicina non propter vestram auaritiam, fastum, insolentiam, propter vestras veneres ac nepotulos &c. creata sit, sed potius propter salutem procurandam ægrorum. Quis autē vspiam ægrior ac afflictior est, aut quis vnquam Medicinæ ope magis indiget, quam qui caduco aut morbo simili percellitur. Nec enim de præsenti tantum morbo hic loquor, verum & de ceteris, qui cum hoc farinæ eiusdem sunt. Quo enim grauior ac vehementior morbus: eo medicinæ maior necessitas. Interim de istiusmodi morbis hanc vos hederam vestris ædibus appenditis, eos lethales esse, eos esse incurabiles. Quo verbo quid aliud, quam magna naturæ arcana, & mysteria creaturarum calumniamini? Quinimo hoc certo sciat quiuis Medicus, quod in subitaneis morbis, vt in apoplexia, caduco & similibus, Medicina prostet nihilo infirmior, quam in dolore dentium, ac morbis aliis leuibus, quos solos vos artifices aggredi sustinetis. Et tamen ex sonticorum morborum curatione laus & gloria Dei magis inualescit, quam ex sanatione leuissimorum. Nec enim vllus vsque adeo sæuus & immanis morbus est, cui oppositam medicinam Deus non statuerit, vt magnalia ipsius inde eo clarius enitescant. Ideo animum minime despondete, sed morbos quoscunque intrepido pectore inuadite, secus quam præstitistis hactenus. Doceri ergo vos sinite: agite vt discatis: & nec res vobis nimis ludicra sit, nec de perceptione Medicinæ etiam desperatis. Sicut enim ex abdito morbi: ita pariter & ipsa remedia emergunt ac oriuntur. Scripturæ vero nemo confidat nimium: vt quæ non imperfecta saltem est, sed occasionem etiam ministrat ad desperationem omnifariam, excogitatam nimirum a Sathana, non Deo.

Medicina cur creata.

Morbi nulli incurabiles.

Gloria Dei ex quo duo.

Scriptura medicorū quales & vnde.

Inficiati equidem minime possum, multa Recepta tam composita

quam ſimplicia conſcripta eſſe, quorum arcana ac myſteria improbare non auſim. Vtinam vero eadem in Auicennæ, aut Galeni, Rhaſiſue ac Meſuæ ſtylum malo ſuo fato nunquam incidiſſent, ſed, qualia a natura ꝓdierunt, ita per ſe manſiſſent. Sic demum fieret, vt caducorum afflictio non adeo violenta incumberet. Satanas autem ac Leuiathan ea adulterauit, ac per falſos Medicos ipſa in lumina apothecariorum intruſit. Apage vero iſta lumina. Cui enim effoſſi oculi ſunt; is oculis ipſorum pharmacopœorum tamen multo acutius peruidet. Interim iſta artis præcluſio eſt, quod rentur, Spiritum ſanctum in ſola Auicenna, Galeno, Meſue, &c. viguiſſe, nec eundem in Medicis etiam aliis vim ſuam exſerere poſſe. Hi nimirũ deteſtandi ſunt illi apoſtatę & præuaricatores. Narrate mihi vtandem o Auicenniſtæ & Galeniſtæ &c. qua denique in linea, quo in Recepto vſpiam auctorum iſtorum, Spiritus S. veſtigia deprehendatis? O fanaticos. Hæc vero diſcernendi Spiritus S. veſtra induſtria eſt, vt prætervolantem coruum putetis eſſe columbam? Imo ex hiſce S. Spiritus ſcripturam cognoſcite: *Aegri ſanantur, cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, caduci reſurgunt*. Audete vero aliquid, & iſta talia ex ſcriptorum veſtrorum doctrina æmulemini, ſi poteſtis. Quid vero miſer poſſis? ne tantum quidem, vt ex ventre crepitum elicere, aut dolorem dentis ſedare, aut lippientem oculum ſanare valeas: & interim neſcio quas pompaticas conciones de grauioribus detonas. Hic nimirum iſte S. Spiritus eſt, quo regeris. Dicam vno verbo: veſtra arrogantia omnis deſperatio mera eſt, ac ſeductio ab artibus veris, quas cœlitus nobis Deus largitus eſt. Nec n. propter odontalgiam tuam, ac ſaccũ clyſtericum, aut pilulas Deus Medicum condidit, ſed multo magis propter epilepticum, propter leproſum, ac his ſimiles alios. Ecquid vero hic vobis ſapit bolus?

Spiritus S. non in uno tantum efficax.

Nota S. Spiritus præſentia. Medic. reprehenſio acris.

Progredere vero tandem laruate Medice, ac te ſpectandum exhibe. Tu quis enim es perfideliſſime Iuda, quod per Baptiſmum ſacrum renatus extra virtutem eius excidis, nempe extra Spiritum S. quaſi is totus emortuus ſit, & medicinæ reliquum nihil habeat? Satius tibi multo eſſet, lapidem molarem a collo catenis tibi reuinci, & profundius, quam ipſa *Candia* ſidit, demergi, quam vt arcana naturæ tam fœde putidis tuis nugis contamines, & inopiam atteſteris, vbi ſumma copia gliſcit. Quia vero tute Idiota iſta ignoras: an ob id fas eſſe putes, vt eadem etiam ignorent ceteri, tibique ſimpliciter credant, & veritatem per ſe vlterius non indagent? Iam vero videte & aduertite Lectores in vniuerſum omnes, quantam ſæuiens Diabolus per hos tyrannidem exerceat, dum præfracte adeo obſtant, ne ſalutem ſuam miſeri ægroti, latius, quam ipſorum mendacia indulgent ac permittunt, quærant ac venentur? Iam, ſi pro noſtræ miſericor-

ricordiæ ac caritatis mensura Deus nobis retribuere debeat: qui quæso impostorib. hisce artem largiri possit? Quin potius Deus eosdem manifeste caritatis suę gratia orbat, vt iam p̃ter fraudes ac imposturas reliquum nihil habeant: licet veræ artis ac experientiæ ignari vtcunq; ab imperitis honorentur. Christiano animo, nõ Ethnico, medicina omnino tractanda est. Et sic euades doctus. Quod a. Deus Ethnicis quoq; scientiã quandoq; largiatur: quis nouit, quos & vbi is suos habeat? Is ipse caritatem implet, vt in Sole euidens est, q. hostibus simul & amicis, saluandis ac vna damnãdis sine respectu fulget. Tu v. impostor si cognitionẽ artẽq; impetrasti: ipsam exerces more tuo, h.e. nũdinatorie, fraudesq; tuas illi im̃isces, ac fuco rẽ ita exornas, q. merũ aurũ ꝓferres, cum tñ interim nihil nisi adulteratũ zinziber ac crocũ vendites. Patere ergo, vt hanc tibi veritatẽ occinã.

Sat equidem scio, multis te hic argumentis aduersari satagere. Sed locum tamen ea non inuenient. Vides nimirum, Baptismum a Deo nemini negari, sed egentibus vniuersis conferri, vt qui ad beatam vitam verus introitus exsistit. Si ergo, quæ ad æternum spectant, omnibus offert: cur egentib. non etiam corporalia æque ac baptismum largiatur, q̃ æternis ipsis leuiora sunt? Et de hisce quid tandem videtur vobis, o impostores & desperatores? An non ẽt Deus ipse tali Baptismo baptiset? aut homo solus baptisandi vim habeat? Nec Deus potestatem sibi vllam reseruarit? Ecquem v. baptisare putatis cum spiritu sancto. Nempe Deus id facit. Is ergo si cum S. Spiritu baptisat, & nec numerum, nec modũ ponit, neminem excipit, sed egentes omnes respicit: quis quæso, cogitare aut dicere ausit, Medicinam iam omnẽ ꝑditam & effusam esse, & q̃ scriptis nondum tradita sunt, ea nunquam inuentũ iri? Hæc n. desperatio est ac ignoratio virtutis Dei, qui Solem hodie occumbentẽ, cras iterum exoriri nobis facit: qui æstatem, sub autumnum occidentẽ, vere sequente læto nobis reducit, ac per ipsam cibos ac potus largitur. Et huic tam fideli promo nos tantum non fidamus, quod similiter etiam necessaria Medicina nobis ꝓspecturus sit, qui tamen ipsam pane non minus, quotidie creat, & de hoc pane quotidiano nos serio sollicitare iubet? Et nos tamen porro edamus id, quod per intestina pridem egestum est? O præuaricatores.

Deus dõna indiscrete dat.

Deus baptisat S. Spiritu.

Non quidem, vt glorier ego de eo, quod suspicari potes. Sed de hoc glorior, quod cognoui ac expertus sum, ac tam manifestos quam occultos Christianos prædico, siue ii in mediis gentibus, siue in Christianis versentur. Quod mihi vos crimini non dabitis. Quem n. putabitis esse intellectum a Christo propositi exempli de Samaritano, qui vulnerato in Iericho opẽ attulit, ac ipsius proximus factus est, non v. Sacerdos, non Leuita? Non ergo penes istum, quem homo proponit, Medicina sita est, sed

Samaritani exẽplũ quid indicet.

Miſericordi ſoli medicina datur.

penes hunc, quem proponit. Is ſolus cor Medici nouit ac peruidet, nec reſpicit ad ipſius gradum, vel dignitatem ac pompam, aut celebrem nomen, aut teſtimonia & ſigilla: ſed animum intendit ad ipſius miſericordiam, cui ſoli Medicinam impendit ac largitur. Nam quis tandem Medicinam, quantum quidem eius ad nos corriuatum eſt, inuenit? Haudquaquam certe improbi, ſed beati, quos Deus elegit non homo. Et in hoc gloriari debemus, quod Medicinam accepimus ab electis, non a ſophiſtis Academiarum. Ab illis etiam, quod deeſt, ſubinde impetramus. Si enim craſtinæ diei ſua relinquenda cura eſt: quid ante actus labor quæſo eſt aliud, quam diei craſtinæ præteritæ indicium? Ita & ſucceſſor de die futuro ſuo ſollicitus ſit, Deumque de iſtius diei pane roget, vt ægrorum morbos anteuertere poſſit. Hæc enim omnia caritas docet.

Medicina a beatis inuenta.

Sed quæ hactenus dixi, eo ſpectant vniuerſa, vt ſciatur, Medico fundamentum omnino aliud quærendum eſſe, artemque ac experientiam longe aliunde diſcendam, quam hactenus vſitatum fuit. Itaque cum hic præcipue de morbo caduco tractem, ſerio ac ſedulo attendetis, non mei commodi gratia, ſed ægrorum ſalutis cauſſa. Debet enim Medicus ita inſtructus eſſe, vt opitulatorem præſtet in morbis vrgentibus omnibus, non fœdo inſpiciendo lotio, & ex eo vatum more hariolando, non tangendo pulſu, non opinando, nō miniſtrando pultem ex auena aquamue ex hordeo, aut condita, aut laxatiua (nam iſta nec Medicum faciunt, nec probant, cum vetularum propria ſint) ſed extra inanitates iſtas practicam inſtituendo per eas Medicinas, in quibus arcana latent, Medici laudem, & Dei gloriam demonſtrantia. Nec n. per inſpectionem lotii, aut pulſus tactum, ſed per arcana Deus celebratur: vt in extremo Medicorum iudicio probitatis ſuæ conſcius Medicus ita dicere poſſit: *Tu Iudex*, ita me docuiſti, non homo: tuum ego opus, non meum, confeci: ex te operatus non ex me ſum. Ideo ad miſericordiam, quæ caritatis mater eſt, procliues ſimus: ſic ꝓ cordis noſtri deſiderio omnia nobis neceſſaria adducientur. Artes n. medicinę iam dormiunt. Quas niſi nos ſuſcitemus: ꝑ ſe illę quidē nunquā expgiſcentur. Ad eas ergo excitandas omni niſu laborandū eſt.

Medicina quibus inſtituenda.

PARAGRAPHVS II.

DE funeſto ac atroce hoc caduco morbo id comprimis tenendum eſt, cur Deus per ipſum nos affligat, ac tā miſere excruciet. De hac quæſtione varii varia proferunt, quolibet ſuæ profeſſionis inſtitutum tenente. Interim ex veritatis fundamento nō omnia depromuntur. Cauſſamq; hanc rectius nemo expedire poteſt, quam Medicus. Quod a. quis dicat, *Deum per hunc morbū nos cōmonefacere, qui & quales quibuſue malis obnoxii ſimus:* id

id extra rhombum est. Nec n. de istis loqui ad quendam pertinet, nisi is ex Medicina natus prodierit. Caussam aliam promere iurista possit, *hanc nimirum pœnam meritam esse eorum, quos pœnæ meritæ non subiiciat cæsar.* Sed nec hoc vero consentaneum est. Alia alii etiam prætendere queant: quæ tamen omnia meræ sunt opiniones & somnia hominum otiosorum & imperitorum. De hoc sibi etiam sumunt iudicium Naturales, partim Philosophi, partim Medici: ꝗ tñ ipsi quoq; non nisi impertinentia & a veritate aliena proferunt. Hac de caussa, ꝗd hoc de morbo tandē sentiendū sit, id ante omnia consideratu dignum est. Interim ceteris professoribus, cuiusuis facultatis, Iurisprudētiæ, Poetices, Historiarū, Philosophiæ, &c. fides danda nō est, vt nec Medicis, de ꝗbus paulo ante dictū est. Hi n. vniuersi seductores & corruptores genuinæ Medicinæ ac veritatis sunt, ꝗ de creaturis Dei iā dū desperarunt. Vos interim denuo adhortor, ꝗ frugi esse Medici vultis, vt veritatē ipsam mordicꝰ teneatis, ac methodū legitimā sectātes, tristē horū ægror sortē ꝓfundiꝰ pēsitetis, ac misericordia potius q̃ lucri cupiditate ducti, ꝓuinciā vestrā deinceps nauiꝰ administretis.

Caduci qua caussa.

Ergo, vt caussam huiusce morbi exactius intelligatis, memori mente vobis, cum reputabitis, quod homo mundus minor sit, ac ob id, quicquid magnus in se mundus complectitur, vniuersum contineat. Iam ergo mundus externus ipsius hominis speculum ac Theorica est, & Anatomia: ita, vt per externum mundum omnia, quæ hominis sunt, cognoscantur. Ex ipso enim homine creationis eius præstantia & eminentia, q̃ Medico noscenda est, satis per vestigari non potest. Itaque in describēdo isto morbo, Naturam magni mundi sibi Medicus proponet, & eā explicabit. Ea accurate & sufficienter declarata, id quoq; satis patebit & exploratum constabit, ꝙ in homine inuenitur ac videtur. Quam inuestigādi rationē dum considero, non possum, non damnare libellos vniuersos qui de hoc morbo, tam a Neotericis q̃ priscis scripti ac euulgati vnq̃ sunt. Nihil n. quicq̃ illi habent, ꝙ ex fundamento naturæ, ex quo omnis morborum cognitio manare debet, promtum sit. Nemo ergo illorum reprehensionē mihi vitio dabit: cum nec principia Medicinæ, nec ipsius modum in minimo quidem cognouerint. Quod testabitur mecum, ꝗ scriptos ab ipsis libros diligentius euoluet. Interim parum id curandum est, si per hæc offendam eos, quorum libri omnifaria impostura referti sunt.

Homo Microcosmus.

Morbi qua ratione cognoscendi.

Mundus ergo omnino considerandus est, secundum 4. sua Elementa, non secundum complexiones: non secundum complexionales, sed Elementares virtutes & operationes. Duplices enim morbi sunt: ab Elementis, a complexionibus. Quantū ergo ad caducum, Elementa ipsa videamus. Prius vero, q̃ id præstemus, facessant procul & explodantur hu-

Morbi sunt duplices.

mores, de quibus imperiti Medici nugantur. Alias enim ad intimam huius morbi cognitionem penetrare minime poteritis. Ex quatuor n. istis humoribus errores multi emerſerunt, ſicut in libris aliis planius demonſtratur. Iſta ergo vertigine excuſſa, ſcitote, magnum *Mundum* in duas partes diuidi: *in cœlum, in terram.* Sub *cœli* vocabulo intelligite duo Elementa, *Ignem* & *Aerem*. Sic & ſub *terra* duo, *Terram* ſcilicet & *Aquam*. Et in his tractandi morbi cauſſa continetur.

Mundi partes duæ.

De quolibet a. Elemēto duo, ſeu naturas duas cognoſcite: vna eſt ipſius *Fructus*: altera eius eſt *Impreſſio*. Fructus hoc ſe modo habet. Fructus terræ ſunt, omnes herbæ, arbores, gramina. Aquæ fructus ſunt, metalla, lapides, ſilices. Aeris fructus ſunt, Ros, Manna & Tereniabin (quæ duo non vnum ſunt) Ignis fructus ſunt pluuia, nix, pruina. Hi 4. Elementorū fructus ſunt: de quibus hoc loco nihil dicemus: vt ex quorum nullo caducus generetur. Et licet ex fructib, quidem (ſi Medice loquamur) cauſſæ ipſorum inueſtigari queant: probatio tñ in partem alterā incidit, quæ hoc modo cōſideranda eſt. Videtis nimirū cœlum ex elemento ſuo tonitru promere. Tonitru a. cœli fructus non eſt: ſed fructus eiuſdem eſt pluuia, ex ipſo generata. Hic ergo conſiderandum tonitru eſt, nō pluuia. Ex pluuia a. cognoſcitur, ꝗ Medicina ex Elemento iſto fructus ſit. Tonitru a. cognitionē cauſſæ caduci præbet. Naturaliter n. præſciri poteſt, quādo tonitru incubiturū ſit. Et q. tonitrus prædicendi ſcientiā habet, is pariter (ita natiuitates & iudicia facitis) prædicere poteſt, an homo ex iſto morbo caſurus ſit, nec ne. Et hoc q. nouit, hunc de morbo diſſerentem audi. Hoc n. ipſa veritate verius eſt, ꝗ Elementa externa totū hominem præfigurent. Ideo, qui Elementa probe cognouit, is probe ēt hominē cognouerit. Itaq; optimo iure reprehēdo Aſtronomū, q. ſe ipſum iactans obliuiſcitur Anatomiā morborū Elementariū. Qui n. Medicus non cognouit mundū, is adeo Medicꝰ nō eſt, vt putꝰ putꝰ ſit erro ac nugator. His ergo recte acceptis ſcitote, tonitru ipſum, h. e. tonitrus materiā, hūc morbū exſiſtere. Porro, vt planius rem noſcatis, ſcire debetis, tonitrus cauſſam triplicem eſſe: Mercurium, ſulphur, ſal. Hæc tria ſunt corpora tonitrus. Iſta ſimiliter ēt homini inſunt. Ex ſulphure enim, ſale ac Mercurio homo cōpoſitus eſt. Hæc illius corpus ſunt. Miſſis a. hic tribus his corporibus: de effectu ſeu opatione eorum dicendū eſt. Tonitru a. deſcribo in Meteoricis meis, quæ Medico, artem ingreſſuro omnino legendi ſunt. Quo a. ad effectū, tria hæc *impetum* illum producunt. Impetus a. iſte in corpore ſe habet, quaſi cortice quodam aut cute ſuperinducta incluſus lateret. Quādiu corpus integrum manet, tamdiu tonitru non erumpit. Si vero, Mercurius, ſulphur & ſal maturationē adipiſcuntur, tunc paroxyſmus tonitru inua-

Elementi cuiuslibet natura duplex.

Fructus qui quorū Element.

Manna & Tereniabin duo ſunt.

Tonitru quid.

Tonitru & caducꝰ ignis.

Tonitru eſt Anatomia caduci.

Elementa hominem totum præfigurant.

Tonitru ex tribus fit.

Homo cōſtat ex ſulph. &c.

Tonitru vt fiat.

inuadit, qui violenter concutit, & corticem, in quo iacet, disrumpit. Hoc modo tonitru, & id, quod tonitru peperit, præsto est. Tonitrus autem qui mos ac ratio sit, vobis compertum est. Idem omnino etiam iudicium est de morbo caduco, secundum omnes partes, quoad materiam ac corpus Mercurii, Sulphuris, Salisq;. Sicut autem tonitru inuoluitur includiturque, veluti ventus in vesica: ita de generatione quoque caduci sentiendum est, qui ab Elemento ignis producitur. Eadem enim caduci morbi caussa exsistit. Ex his iam, quod in paragraphi vestibulo moui, quæ nimirum diuinæ huius afflictionis caussa sit, colligere potestis, eiusdem caussam aliam non esse, quam quod homo Microcosmus sit, adeoque necessario patiatur eadem, quæ in maiore mundo fieri solent. Caducus ergo in homine tonitru est: quod etiam per curam eiusdem probatur. Qua enim ratione tonitru consumitur, eadem etiam caducus consumi debet.

Tonitrus & caduci comparatio.

Caducus est tonitru.

Non vero satis est, hoc in Elemento ignis tantum demonstrari: sed idem etiam de terra sciendum est. Quod vt commodius explicare possimus: scire debetis, ipsam non minus suum Astrum habere, quam Elementum ignis. Quod enim elementũ est, idem ẽt Astrum est. Sine astro n. Elementa viuere seu vigere nõ possunt. (Hęc Generationib. & proprietatibus rerum.) Vt vero de Astro terrę verba faciamus, notandũ est, q; in ipso operationes cœlestes omnes vigeant. Astrũ n. reconditũ est. Corpora a. manifeste patent. De corporibus a. hic nihil tractabimus. Sermo n. de ipsis institutus, ad morbum hunc nihil facit: Sed de astris. Hoc a. loco exemplum vobis proponite de Terræmotu. Hunc aduersarii mei aiunt fieri a vento in terræ cataractis circa aquas, incluso. Quam rem explicationibus aut interpretationibus multis additis cumulant. Quæ tñ ipsorũ sententia nihili, contra Philosophiam omnem pugnat. Huius a. quæ veritas sit, suo loco seorsim, de Astris, explicabitur. Huc q; spectat, ita se habet. Terræmotus oritur ex astro terræ simili plane modo ac ratione, qua tonitru in cœlo. Differunt sola operatione & apparitione, quatenus quidẽ forma Elemẽtaris cõprehendit. Terræmotus ergo considerandus est nõ a mari, nõ a vento, &c. sed ab ipsa terra. Hortator a. vobis sum, vt si fors ad manus vestras isti libri mei perueniant, eosdem legatis & euoluatis. Hic iã, vt de exemplo hoc clarius disseram, sciendũ est, Astrum terræ per suũ Mercurium, sulphur & sal, nõ aliter ac in igne, primo sibi ouum, h. e. corticem ac putamen condere, in quo dicta materia iaceat, & sicut tonitru in cœlo maturescat. Maturatione autem perfecta, destructio seu disruptio eius cum tonitru terreno incipit. Hoc tonitru terram iactat & concutit (lege meum Meteororum) Hinc fit, quod Astronomus Terræmotus tempus ad horam prænuntiare potest. Oritur n. a caussa naturali,

Tonitru & caducus terræ.

Elementa sine Astro nõ viuũt.

Astrum terra, &c.

Terræmotus quid.

Terræmotus vt fiat.

non a vento, cuius introitus aut exitus nemini notus ac exploratus est. Sic morbus Caducus alter recensitus est, qui ex Astro terræ oritur, sicut Medicus Astronomicus demonstrat. Vt enim quatuor sunt Elementa: ita quatuor etiam morbi. In homine enim sunt Astra quatuor, cum is minor mundus sit.

Tonitru & Caducus aqua.

Cum ergo ex quatuor Elementis caducus cognoscendus sit, exemplum ac modum etiam tertii caduci morbi, ex Elemento aquæ orti, expendemus. Sicut autem prius de Astris quatuor Elementorum facta est mentio: sic hic repetendum est, quod etiam in Aqua astrum sit, quod easdem, sicut ignis, coniunctiones habet, Planetasque ac astra cetera. Ex astris enim huiusmodi, prodierunt Hydromantici, sicut ex igne Astronomi. Vtrique autem sunt Astronomi. Doctores naturales ac prognosticatores. Eodē modo & Geomantia ex astris terræ nata est. Hæ tamen postmodum adulteratæ, in Augurium aut sortilegium desciuerunt. De peruersis istis artibus modum hunc vobis præscribo, vt ipsi principio quidem non credatis, sed tamen processui. Naturali enim modo Natiuitates ac iudicia rerum naturalium facta sunt. Similiter & ex astris Aeris Astronomia naturalis defluxit, quæ deinceps in Berillos ac vngues transmutata sunt: a veteribus Necromantia vocata. Hæc autem hoc loco ideo indico, vt sciatis, quatuor Elementa, quatuor Astra habere. Quatuor astra quatuor habent Astronomos, & Astronomia vna ac similis tamen est. Ex his ergo Astris quadruplex *Caducus* oritur, scilicet ex ipsorum coniunctionibus, veluti de tonitru recensui.

Hydromātici qui. Astronomi qui. Geomantici qui.

Necromātia quid.

Caduci species 4.

Lorind. quid, & qui sint.

Ceterum vt de aqua hic loquar, scitote, *Lorindum* strepitum siue susurrum esse aquæ, in stagnis scilicet aut lacubus quietis, cum quodam quasi motu & tremore. Iste Lorindus tonitru est aquæ, ex susphure, Mercurio ac sale per præparationem & coniunctionem astri aquei productum. Quam primum enim astralis operatio incipit, præsto etiam illico est conclusa testa siue vesica, in quo tonitru hoc maturatur, sicut traditum est. Hinc Lorindus cum suis signis erumpit. Hoc vero tonitru in hyeme frequentius est, q̃ in æstate. Hæc enim Astri Elementi aquæ natura est. Similiter & terræ tonitru nō pro astri ignis ratione mouetur, sed pro conditione propria ipsius terræ. Hinc ergo sunt Geomantici, non ex Geomātia punctorum, sed ex Astronomia terræ. Hinc Hydromantici, non sortilegi ex aqua, sed Astronomi aquæ. Quæ omnia eo fine latius propono, vt per res mundi externas, hominem ipsum noscatis per *Geomantiam*, *Hydromantiam*, *Pyromantiam* & *Nectromantiam*. Harum enim periti sunt isti, qui iam Astronomi vocari solent: h.e. qui motus cœli ex ipso naturæ luminis fundamento explicare norunt. Ita enim Naturæ lumen requirit, vt Me-

Lorind. cur frequentior in hyeme.

Homo vt noscendus per Geomantiam hyd. &c.

vt Medicus quadruplex ſit Aſtronomus, q in mundum minorem cogere & inducere ſciat illa, quæ in mundo maiore exſiſtunt. Alias enim ex ipſo fundamento nihil cognoſci poterit.

Medicus Aſtronomus quadruplex.

Exemplum hactenus tertium explicatũ eſt de caduco, cuius cauſſa ea percepta eſt, quod homo minor mundus ſit, iis omnibus obnoxius, quæ in mundo fiunt maiore. Poſt hæc deinceps tradendum, q̃ tonitru quoddam etiam in aere ſit, ex aſtro Aereo enatum, q̃ cum tonitru ignis magnã affinitatẽ habeat. Diuerſitas in eo eſt, q̃ non cum pluuia fiat, ſed cum aere claro & cœlo lucido eueniat, coruſcationibus ac ſimilibus aliis conſpicuum, non autem cum fulgure, grandine ant pluuia incidens. Oritur perſæpe noctu: aliquando etiam in hyeme, &c. ſicut de aſtris plura huiuſmodi leges. Tonitru hoc quoq; Mercurii eſt, ac ſulphuris, ſaliſque, pro conditione Elementi aeris: ſibi ipſi domum ſeu conceptaculum inſtar conchæ vel nucis cortice inductæ fingens. Sicut enim in rebus vniuerſis videtis nihil produci ſine ſua domo ac tunica: ita idem de aſtris quoque ſentiendũ eſt. Sic ſuam habet pelliculam ceraſum, ſuam pyrum, &c. Ad horum exemplum ſciat Medicus, has quoque, de quibus tracto res, ſua pariter cute includi. Et tonitru aeris excluditur, velut Embryo, ex ſecundina, de qua re alibi plura.

Tonitru & caducus Aeris.

Hoc ergo modo caducum cognoſcere, ac doloris magnitudinem ſerio animo expendere debetis: nempe, quod *Caducus* ſit morbus, ex aſtris minoris mundi i'enatus ratione non alia, quam quatuor tonitrua in 4. Elementis generari docuimus. Quod ſi vero ſuperſtitioſius quid hic traditum vobis videatur: agite, proponite vobis magnum ſimul & paruũ mundum, & quid vterque ſit, cognoſcite, eoſque inter ſeſe comparate, ac ſenſum legitimum in omnibus tenete: ita notum ac planum vobis fiet, quoſnam errores inuexerint ſcriptores veteres, dum cauſſas morbi alias præſcribendo, curam ipſam obſcurarunt, ac ægris ſanitatem ſuam præcluſerũt. Ex his etiam modus curationis intelligi debet. Quicquid enim tonitru diſſoluit: idem hunc quoque diſſoluit morbum. Id qui fiat, ex curatione pete. Vt autẽ hoc loco morbum hunc plene integreque deſcribam: deinceps tradetur, quis ordo ac proceſſus in eo teneatur. Ex quo patebit, qui nempe tonitru & caducus ſit res vna, vna vtriuſque cauſſa, eſſentia, & materia, ſicut iam ante ex parte aliqua traditum eſt.

Caducus quid.

Medici veteres reprehenduntur.

Contrarietas Mercurii, ſulphuris & ſalis, cauſſa eſt tonitrus, vt in Meteoricis docetur. Iam in hoc etiam eſt præparatio per operationem Martis, & alia plura, non ſecus, ac ſi quis ignem Perſicum ex arte præparet. Artes n. hominum ſunt naturæ Planetarum & Aſtrorum. Nec in artibus quicq̃ reperitur, q̃ in natura Planetarum ſimiliter non inueniatur.

Tonitrus cauſſa cõtrarietas eſt.

Artes omnes in Planetis

Horum enim Natura artes nobis suppeditat. Vnde ars quælibet merito suo Planetæ ascribitur, ac res vna, vna materia censetur: hoc solo distans, vt distat mundus minor a maiore, vt alibi planius docetur. Hic quantum ad cognitionem caduci opus est, operam dabitis, vt Tonitrus Naturam, caussam ac essentiam, &c. probe noscatis, ad meorum Meteororum præscriptum. Ex illis hic iam noscite, corpus vtrobique vnum esse, vnam naturam, vnam essentiam, nisi quod arcana vtriusque mundi differant in forma & manifestatione, interim vna semper re, vna essentia manente. Sicut enim cœlum ac terra ex nihilo creata sunt, & tamen in tria toties dicta, nempe Mercurium, sulphur, salemque disposita: ita in his tribus sunt Planetæ omnes & omnia astra: nec astra tantum, verum etiam vniuersa corpora, quę ex ipsis nascuntur & oriuntur. Iam si magnus mundus hoc est, & tres istæ materiæ, prout propositæ sunt, a nemine negari possunt: certe, cum homo ex magno mundo constitutus sit, in se habebit omnia, quæ mundus habet magnus. Hoc pacto homo nihil est, nisi Mercurius, sulphur & sal. Vbi autem hæc tria sunt, ibi etiam astrum est. Et vnumquodlibet est quadruplex. Et sic in magno & paruo mundo vnum corpus est, solo oculorum iudicio differens.

Homo omnia mũdi habet.

Breuitati hic modis omnibus studeo, vt in legenda nostra Philosophia vos pertæsos non faciam, adeoque, vt caducorum cura tardetur, vobis in caussa non sim. Vt vero hic aliquo modo incredulis satisfaciam (licet hic omnia non finiam, sed pleraque in libro de Generationibus cõpleam) attendite, hos requirere, vt soli oculi ac aures ipsis impleantur, hoc est, poscunt, vt tonitru auribus audiant, & fulgur, coruscationemq; ac nubes oculis videant. Sic enim demum credere tutum arbitrantur. Quorum certe intellectus adeo imbecillis est ac languidus, vt ne visa quidem ac audita intelligant. Quo ergo conducet, oculos ac aures ipsorum satiari? Sed ne hęc mea verba pro excusatione aut perplexatione dissament: quã potero breuissime, processum caduci deinceps describendum aggrediar, prout Microcosmi ratio exposcit. Si quæ autem ad rem necessaria deficere hic videbuntur, ea in Meteoricis nostris libris supplebuntur, sicut & in Lib. de *Generat.* magni & parui mundi: vbi longa verborum serie quodlibet suo seorsim loco tradetur.

Caducus quo modo generetur.

Naturam autem ac conditionem astrorum hic omittam, de quibus vobis ante constare confido. Loquor saltem de Generatione. Sed nec materias ipsas, vt sulphur, mercurium, & sal, hic tracto. Quæ cum in Philosophia describantur, otiose omnino a me hic explicarentur. De Generatione autem ita attendite. Si corpora ipsa adsint, & coniunctiones Astrorum concurrant, omnium primo mutatio tempestatis incidit.

dit. Sic & in tonitru futuro obseruatis primo tempestatem mutari, aeremq; æstuosiorem fieri, ita vt volucres musçæq; hanc mutationẽ sentiãt. Sic pariter in corpore paroxysmo inuadente, prodromus ægritudinis est mutatio rationis. Tempestas n. quęlibet brutalem rationẽ mutat & eneruat. Mutationem illam in aere volucres ac pecudes produnt clamore, furoreque, veluti gallinæ, muscæq;, quæ morsionibus infestioribus homines insectantur. Eodem modo insultum suum homo præsentit, isq; intra se totus mutatur, & a priore natura deiicitur. Sic ergo principium ac ꝓdromus paroxysmi in Caduco, generationi tonitrui in plerisq; respondet. Quæ n. hoc loco de tonitru igneo dicuntur, exempli tantum vice afferuntur, quod idem eodem modo etiam in aliis eueniat, solo discrimine formæ ac peculiaris Elementorum Naturæ interueniente. Sicut a. videtis, ꝙ a tali principio nubes coeant, quæ tñ veræ materiæ pars nõ sunt: sic ẽt in homine nebulæ oculis oboriunť, incidit vertigo & visus obscuratio, & somnus ꝓfundus. Hæc omnia a nebula illa ꝓueniunt, quæ soporem & grauitatẽ animi inducit. Quare si vtrobique vnum nomen est, vna vtriusq; ẽt materia, vna ratio exsistit. Hæc prægressa vẽtus inseq̃tur, nihil suo loco relinquens, obuia omnia commouens & cõturbans. Similis vẽtus ẽt corpus corripit, hominem ita conturbans & concitans, vt nullo loco quietus esse queat, sed ꝓrsum vorsum subiecteť. Hæc iactatio a solo vento discenda & cognoscenda est. Qui, etsi in Microcosmo visibilis nõ sit: ex interna tñ. concitatione is manifeste sentitur, dum venter collũq; inflanť, ac ventu implentur, prout loci cuiuslibet ratio fert. Spero a. per hæc vos adductũ iri, vt huiusmodi ægros intentis oculis aspiciatis, nec aspectum ipsorum detrectetis: quo sc. veritatẽ meorũ dictorum, certius testari, & sanationem facilius discere queatis. Cor vestrum adeo durũ nõ sit, sed misericordia erga ægros flectamini, cũ ad hoc officiũ omnino vocati sitis. Misereat vos ipsorũ afflictorũ, nec rem contemtui habeatis, verum profunde ac penite veritatẽ scriptorum meorum, & sanitatis ęgrorum iudicate. Sed, vt ad propositum redeam, si venti istiusmodi quoquo versum perflarint, tum demum horrendus tonitrus fragor perstrepit, quo videtis cœlum ac terram commoueri. Eodem modo & in homine vesica tonitrus rupta, totum corpus quatitur & iactatur, & ita vt interiora vniuersa tremant, sicut a tonitru externo terra concutitur, donec materia absumatur. Tonitru hoc caussa est spasmi. Spasmus n. in hoc morbo quid est aliud, q̃ eruptio violenta, & ventus fortiter inclusus? Is conuellit, extendit & rigefacit mẽbra omnia. Et sicut cũ tonitru coruscationes incidunt: ita ægris quoq; oculi coruscãt, vt flamæ meræ oculis obuersenť. Et vt tonitru sequiť imber: sic ægrorũ iactationẽ ẽt spuma sequiť. Et hæc vobis Medicis de morbo isto sedulo cogitanda sunt, vt in comiserationẽ

Tonitrus & caduci qui prodromi.

dignam trahamini, nec meam doctrinam aspernemini. Adite ægros, aspicite eos, & videte, quam apte omnia quadrent, quæ a me hactenus dicta sunt. Ne me vero insimuletis Arrogantiæ. Id enim de me frugi & candidus Medicus nullus testabitur. Cui vero vel vna sanguinis fidelis gutta inest, quę bene velit ægris: is opera mea de *Generat. cæli & terræ*, ac Microcosmi legat, velut & Archidoxes, quas cura singulari conscripsi. Ibi multis voluminibus traduntur, quæ hic, tædium ac offensionem vestram declinans, vix arctis aliquot foliis comprehendo.

Archidoxes auctor cura singulari cõscripsit.

Sed pergamus. Notum nimirum vobis est, quod tonitru nonnunq̃ grando, fulgur, &c. sequantur. Idem in homine quoque fieri similiter cõperimus. Fulmẽ, ex Mercurio, sulphure & sale cõstitutũ corpus est, q̃ de Generatione eius tradit. In homine caduco idẽ hoc modo fit. Si astrũ morbum suum ꝑduxit, tũ peculiarẽ locũ non habet alium, q̃ qualem habent Planetæ in motu suo. Vbi ergo astri locus incidit, ibidem centrum quoque & radix morbi constituitur. Si autẽ in fulmen vertitur, tunc materia eius fit cõpacta sine corpore: veluti si homo præstare posset, vt plurimum aerem seu ventum contruderet, & in oui testam vnã cogeret, id quod tonitru perficere potest: tum ventus iste inuisibilis, compactus foret. Huiusmodi iam cõpactio perrumpit muros, poros omnes peruadit, & omnia disiicit. Similis etiam in corpore fit cõpactio, quæ ex centro seu radice in locum vnum erumpit, prout meatum corripit, quem sequitur. Hinc ergo fit, quod per morbum hunc membra diuelluntur & disrumpuntur, ac ita percutiuntur, vt contrahantur & dissoluantur. Quæ omnia intra conclusam cutem eueniunt. Sicut enim tonitru extra quatuor Elementorum testas percutere non potest, sed intra putamen suum impetũ omnem perficit: ita in ipso quoque Microcosmo tonitru intra testã seu cutem manet, velut tonitru ignis. Si vero, prout particulatim hactenus recensuimus, paroxysmus tandem finitus est, tempestas serena sequitur, veluti post tonitru ignis. Et quemadmodum videtis, post tonitru illud terram madefactam, & vias lutosas redditas esse, ita vt aliquanto tempore opus sit, donec ad priorem statum reuertantur: ita etiam in homine ratio, membraque ac corpus, sensus, visus, auditus, &c. aliquandiu quiescunt, donec Sol Microcosmi illapsam mutationem redintegret, & hominem in statum pristinum reponat. Ceterum, prout exemplum hoc vobis proposui, ita totum hominem ad mundum maiorem conferre debetis. Ex quo cum homo conditus sit, eius quoque similitudinem habeat necesse est. Sicut autẽ regio vna altera frequentius tonitrua sentit: idem eodem modo etiam de homine intelligi debet. Vnus n. alio hoc morbo magis minusue feritur. Etsi vero de hisce hactenus abunde

Fulmen quid.

satis

ſatis pertractaſſe videri poſſim: nihilo minus tamen, propter turbam hanc, quæ momentis ſingulis ægrorum ſanitatem impedit, opus erit, vt ipſius quoque curationis tractationem attentem. Hæc enim iſta omnia præuertit tollitque. Ad hanc ergo ſedulo attendite, vbi ad capitulum id peruentum fuerit.

PARAGRAPHVS III.

CAduci morbi ſigna euidentia ex ſe ſunt. Itaque hoc loco Aſtrorum ſaltem ſigna recenſebo, ex quo Aſtro morbus procedat. De hoc vobis id conſtare debet, quod ſoli gradus huius morbi conſiderandi veniant. Hi enim paroxyſmum cient. Is autem robur ſuum ex ſuis aſtris accipit. Paroxyſmi grauiſſimi, maximi & intenſiſſimi, igni aſcribuntur. Ignis enim rerum omnium vehementiſſimum eſt, ac dolores ab eodem atrociſſimi infliguntur. Hic ergo ad gradum ſummum dolorum attendi debet. Dolorem poſtea a grauiſſimo proximum aſtro terreo imputa. Ea enim cauſſa doloris ſecunda eſt. Hinc ad dolorem tertium diuerte, intra duos ſummos & vnum infimum medium. Hunc Elemento Aquæ imputa, & eius Aſtro. Paroxyſmus omnium leuiſſimus aeri adiudicatur. Hoc enim modo diſtinctio facienda eſt. Signa ſiquidem aliunde deſumi non poſſunt, quam a dolorum multitudine.

Signa paroxyſmi. IGNIS.

Ignis res vehementiſſima.

TERRÆ.

AQVÆ.

ÆRIS.

Iam vero perſæpe gradatio incidit, a minimo nempe intenſio ad maximum, & contra, remiſſio a maximo ad minimum. Et hæc eſt mutatio ab Elemento vno ad alterum. Frequenter enim euenit, vt Elementa, duo, tria, interdum ſimul omnia patiantur. Quin etiam inter ſe paroxyſmi implicantur nonnunquam & permiſcentur. Tum & mutatio ſæpe talis eſt, vt hodie paroxyſmus ignis, cras aquæ &c. incumbat: quæ ſigna grauis & diuturnæ manſionis ſunt morborum in aſtris omnibus. Vſus autem ſignorum huiuſmodi a doloribus ſumtorum is eſt, vt curationis viam nobis expeditiorem reddant, ſicut ſuo loco tradetur. Multa hic etiam de conditionibus paroxyſmorum aliis, ac de ipſarum apparitionibus tradi poſſent. Quę tamen ceu manifeſta & conſpicua hoc loco intermittemus. Superfluum enim eſt, Medicum Medico explicare, quod oculi ipſi teſtantur & dictitant. Videat & audiat quilibet, quod obuium eſt. Si enim eo res Medici redacta ſit, vt non niſi alienis ſcriptis fulciri velit: ab hoc nihil exſpectari poteſt, quod ad ſalutem ægri faciat. Iſta ergo penes Medici cuiuſuis experientiam poſita ſunt.

Tempus autem caduci incipientis ex quatuor Aſtronomis petendum eſt, ita vt Aſtronomus partem ſuam iudicet, ſic ſuam etiam Geomanticus, & alii. Ex his enim intelligitur, qui prognoſticationes faciendę

Tempus caduci vnde noſcendum.

fint de tempore & hora paroxyfmi. Medicum ergo 4. has Aftronomias exacte nouiffe, fas eft. De quibus tamen hoc loco non differo: cum non de Aftris, fed de morbis, & quæ ad hos requiruntur, tractare inftituerim. Hæc ergo de cauffis & fignis huius morbi hactenus fufficiant.

Medicus fit Aftronomus quadruplex.

Reliqua eft cura membrorum. Aftris enim ipfis aliter refiftere non poffumus, quam vt fubiectum illis adimamus, in quod operantur. Hunc ergo morbum curaturus per fubiectum id impetrare cogitur. Quis enim Soli adimere fplendorem poteft? Quis Martem frangere? quis Saturnum regere? quis Venerem domare nouit? Nemo. Et quanto minus ftatum ac faciem Lunæ mutare (fiue enim ipfa noua, fiue plena, fiue vetus fit, id nobis ita omnino ferendum eft:) poffumus: tanto minus hic quoq; aftra infringere valemus. Cura ergo vlterior in eo pofita eft, vt aftris fubtrahere corpora fciamus. Hæc autem corpora funt Microcofmica.

Cura caduci in quo confiftat.

Dictum iam paffim ac multoties eft, ex Elemento Aquæ nafci metalla, lapides &c. Nos vero ad hoc opus quid comperimus? Ne tantillum quidem. Siquidem etiam fine noftra opera crefcunt illa. Ex fimili plane virtute morbi quoque aftrorum crefcunt. Iam fi auerfio aliqua fieri poffet, in vno vtique fieret ea non minus ac in altero. Si enim auertere poffis, ne lapides, ne metalla enafcantur: auertere etiam poteris, vt ne morbi ab aftris nafcantur. Quod fi vero non potes illud: multo minus poteris etiam hoc. Nimirum vt vides crefcere fruges, & gramina, ac eadem incorporari: ita etiam incorporantur morbi. Vbi primum vero incorporatio facta eft: ibi fanatio nulla proderit. Senfus ergo ac ratio hic duplex eft: Curatio nimirum *Incorporationis*, & Curatio *Meffis*. Si quid interea curæ incidat, vera cura ea minime eft, cum non ipfam radicem penetret, fed tantum circa præfectos truncos verfetur. In perfecta autem curatione non ambitus, fed meffis feu principium ipfius inuadi debet. Firmiter ergo credendum eft, quod hic fola corpora remoueri & feparari ab aftris debeant, veluti, fi quis ex horto herbam auferat, ne crefcat, aut fi quis corpora Mineralium ex manu Aftri Aquei remoueat, & ita crefcere mineralia prohibeat. Nifi enim Medicus autumnum meffemque morbi tam probe nouerit, quam probe vinitor vineam, aut agricola agrum fuum nouit: in curatione certe vtilitatis ne quidem tantillum præftabit. Et in hoc puncto momentum vniuerfum pofitum eft: quod tamen veteres ne per infomnium quidem confiderarunt vnquam. Huius euim farinæ Medici ad fuum tantum commodum intendunt, non ægrorum, nec vocationis fuæ dignitatem æqua experientia pendunt, ac probe curata omnia putant, dummodo ex libris opiniones fuas, fiue eæ bonæ fiue nocentes fint, ftabilire queant, ac multa lotia infpicere,

Metalla lapides ex aqua.

Curatio caduci duplex.

Receptaque frequentia cumulare ſciant, vtcunque alias res cadat quadretue.

Principium autem curationis hoc eſſe oportet, vt corpora aſtri diuidamus, & vnum cuilibet aſtro ſuum corpus, ac cuiuis corpori ſuum aſtrum aſſignemus. Quod priuſquam fiat, ſcitu opus eſt, qui aſtrum cum corporibus in morbo conueniat, hoc ſcilicet modo. Quodlibet ſemen incrementum ſuum incoare debet in genuino aſtri motu curſuque. Si fiat ſecus, ea creſcentis peruerſio eſt. Niſi enim aſtrum ſimili poſitu ipſi ſemini conueniat, ac vtriuſque vna natura ſit: non fiet id, quod omnino fieri debebat. Hinc n. oriuntur morbi aſtrales, qualis eſt *Caducus*. Sed de conceptione notate, eam fieri nullo modo poſſe, niſi vna omnium concordantia ſit. Et niſi 4. aſtra in ſuo vere ſtent, conceptio nulla fiet. Nam ex vtriuſque concordantia fœtus cõcipitur. Procedet a. commode conceptio, ſi ſeges in ſuo aſtro recte conſiſtat, h. e. ſi non in hyeme aut pluuioſo tempore ſeminatio facta ſit, ſed ad morem Aſtronomicum inuenire, ꝙ ſerendis rebus omnibus cõmodum ac aptum eſt. Præterea ſciendum ẽt eſt, ꝙ aſtra in morbis omnibus concurrant; & qui morbi aſtrales ſunt, ſi ſe permiſcent & vna ſuccreſcunt vſq; ad tempus ſuæ maturationis. Horum ergo maturatio ſimilis eſt metallis. Nec n. inſtar pyrorũ decidũt, ſed more lapidum iacent & quieſcunt in loco. Quanquam (ſi declarandus paroxyſmus ſit) hæc generatio arbor eſt, vnde paroxyſmi procedunt, non ſecus ac crocus, qui hodie decerpitur, & cras alius renaſcitur. Paroxyſmus enim quilibet, & quilibet crocus, quoad ortum ac generationem, vnius rationis ac ſcientiæ exſiſtit.

Morbi aſtrales vt fiant.

Ver ſeminationi aptum.

Maturatio morborũ qualis.

Crocus quotidie creſcit.

Hoc modo ſi corpus creuit, aut, ſi cum morbo ſeminatum corpus incrementum ſumſit: iam in cura omnino ꝓuidendum eſt, vt arbor hæc ex poteſtate aſtri eximatur, ita vt operatio eius deinceps in naturã nunquã abeat. Id impetratur ꝑ hoc, vt vnumq̃libet maneat ſine ſuiipſius diſſolutione, in ſola cõiunctione ſeparatũ. Hic n. null⁹ ex aſtro morbus ſeorſim creſcit, niſi corpora & aſtra vna ac ſimul illũ conſtituant, ex coniunctione vel conueniente vel incõueniente. Ita videtis omnino, ꝙ, niſi oleum & aqua coniungantur & aptẽtur in igne, ſtridor & motus nullus emergat. Vtraq; ergo, oleũ nempe & aquã, ſimul eſſe oportet, nec iis nos carere poſſumus. Omni tñ cauere ſtudio debemus, ne in operatione aſtri coeant ſeu coniungantur. Qualis n. ignis: tale aſtrum. Si a. oleũ & aqua coniungantur, iam vtrobiq; ratio vna eſt, quod ibi ꝓducti aſtralis morbi principium ſit. Ratum enim ac certũ hoc eſt, quod, ſi in conceptione cœlum coincidat cum Rubeo & cum Leone, & ſimul ſe impreſſio aquarii inſerat, tunc eodem loco principium caduci emergat, erumpentis & ſe ꝓferentis ex curſu ſui ipſius horoſcopi, qualẽ concordantia aſtrorum quatuor conſti-

Oleum & aqua iunctim ſtridorem in igne cient.

Dies Ægyptiaca &c.

tuit. Viciſſim autem obliuioni dandum non eſt, vt dies Ægyptiacas (magice hic non loquor, ſed vt Aſtronomus) vobis explicem aut adducam.

Earum cognitionem nullam habemus ex arte ſcriptorum veterum Ægyptiorum. Quam tamen ſi haberemus, euidens certe foret, quod quatuor aſtra illi recte intellexerint. Quantum autem de diebus Ægyptiacis nobis conſtat, ex teſtimoniis ſaltem ac ipſorum indiciis ſcimus, ipſos hanc rem recte cognouiſſe & intellexiſſe. Quæ tamen ars ex ſenſu probo poſtea in Magicam ac præſtigiatricem naturam verſa & transmutata eſt, ita vt hodie illi fidere tutum non ſit. Nec enim illa talis eſt, qualis eſſe debebat. Reſpexit autem Deus ad id, quod iſtiuſmodi concordantiæ cognitionem nullam habeamus, nec habere admodum deſideremus. Ideo huius loco Medicinam nobis condidit. Quod ſi conceptionem ad præſcriptum veterum ac primarum illarum Aſtronomicarum rerum ſeruaremus: tunc morbis nullis affligeremur. Cum vero in ſcortatione gignamur: ideo omnibus miſeriis ſubiicimur. Libido ac laſciuia hodie conceptionem moderatur, non tempus maturum ac electum. Si vero longæuitas alte vereque conſiderari debet, primum omnino eius fundamentum in conceptione ponendum eſt: Deinde alterum in Imperium Aſtri. Sed ne propoſiti textus limites egrediar, initium caduci, quantum ad curam attinet, dicto modo omnino intelligere debetis: nimirum, vt corpora a ſe inuicem ſeparentur. Iam vero, ſi duo corpora in huiuſmodi effectu & operatione verſantur, ea ſeparari inuicem impoſſibile eſt: hoc eſt, fieri minime poteſt, vt quodlibet ſeorſim ab altero, in proprium ſuum locum diſponatur. Quis enim oleum & aquam ex igne auferet? Nemo arbitror. Hoc vt præſtare noſtrum nemo poteſt: ita minus impoſſibile non eſt, in Vulcanica operatione corpora ſeparare ac dirimere. Itaque vos me ita intelligere velim, quod per ſolum *Athanar* aqua a quolibet oleo ſeparari poſſit, & non per manus. Loquor de arcanis ſpagyricis, non de opificiis. De qua re deinceps plura.

Ægyptiacarum dierum cognitio hodie adulterata.

Homines ſcortando hodie gignuntur.

Caduci cura in quo poſita

Athanar aquam ab oleo ſeparat.

Cardo ergo in hoc vertitur, vt ſciatur, qui permixta duo corpora ſeparari queant, citra tamen manuum opem. Quæ enim manus ignem ſufferet? Eadem etiam ratione cum Aſtris in corpore procedendum eſt. Id per ignem eius proprium perficiendum eſt, hoc eſt, per Elemētum ignis, qui a ſe expellat, quod ad locum illum non pertinet. Videtis enim rerum omnium ſeparationem ab igne & per ignem fieri. Si ergo per ignem id omnino perficiendum eſt; tunc ignis, morbis illis aſtralibus conueniens, eſt ignis Leonis. Notandum enim eſt, quod prænominata concordantia vtrinque fixa ſit. Non ergo tentandum eſt, vt infixum a fixo, ſed fixum a fixo omnino ſeparetur, vnumque fixum volatile fiat, nec tamen frangatur,

Ignis Leonis corpora aſtralia mixta ſeparat.

gatur, aut aliter ſeparetur, quam vt in ſua Anatomia maneat. Si enim in Anatomia ſpiritus dilabitur ac corruit, nec ſuum locum teneat: tunc, vt dictum eſt, morbi cauſſam ſcitis. Iam vero ſeparatio taliter non fit, vt ex vno ſcoria, ex altero aurum proferatur, ſed, vt nihil corrumpatur, nihil comburatur, & vnumquoduis in locum ſibi conuenientem deducatur. De ſeparatione loquor eiuſmodi, vt ſimile ad ſuum ſimile deducatur, ac vt ſpiritus & corpora in ſimili ac vno conſiſtant. Id ſi fiat, nihil aliud ſcitote, quam quod nihil frangatur per huiuſmodi Vulcanium Athanar: non tamen itidem per lignum, ignem, aut fornacem laterinum. Intelligite rem, vt ab arte traditur. Rogo autem, vt, quod ignoratis, vos diſcere non pudeat. Id honeſtius erit multo, quam non diſcendo, vos aſinos ac anſeres manere &c.

Athanar. &c.

Porro, autem vt, cogitationibus multis ſatisfaciam, tandem hic curationem perficiendo de artibus tractabo: vt hinc, cauſſa ac origo morbi planius intelligatur. Hinc n. cognoſcetis, qua ſerie artes in hiſce morbis procedant, ne poſtmodum cauſſari audeatis, Diabolum ex Theophraſto loqui, aut ipſum talia ex Nigromantia aut Aſtoroth &c. promere: ipſum incantationibus plenũ ac ſummum Magum eſſe. Quanquam hæc omnia non mentiamini, Theophraſtum talia noſſe, & in his, vobis omnibus, profundius ſapere. Quod tamen vos blateratis, id omne non largitur ac concedit. Generis enim vos fœminei eſtis, qui omnia in peius, non melius vertitis, iis, qui veſtro ornatui tributum nõ conferunt. Quantum v. ad inuentionem artium attinet, quid de earum impetratione ſentiam, deinceps enumerabo. Vos iudicate, qualis in his ſim, probus an malus. Artium a. origo ea eſt, quod eæ ab vno ad alterum deſcendant vſq; ad me, ad te: & quod nondum manifeſtatum eſt, id adhuc deinceps manifeſtabitur. Magiſter n. ac præceptor Medicinæ ad diem vſq; nouiſſimum viuit, velut & ipſius diſcipuli. Vos a. Magiſtros creatis, nec recordamini, ꝙ ipſimet adhuc tyrones, ac patres quouis fimo putidiores, ac Beaniſmo toti turgidi ſitis. Itaq; attendite, quomodo ad nos Medicina pertingat, qua curam cõplemus. Primo: quis hominũ rationem reddet, qui artem colendi agri, vineæ, aut faciendi caſeum, butyrum &c. didicerit? Nemo certe, niſi qui digitum intendat ad ſuum Magiſtrum. Hic magiſter ad ſuum iterum magiſtrũ intendet, & ſic cõſequenter vſq; ad primum. Quem a. indicabit omnium primus? Neminem alium, q̃ qui hominem ipſum creauit. Idem creauit etiam ipſius ſcientiam. Quid n. vſpiam haberent homines, niſi laborarent? Semel n. promulgatum mandatum eſt: *In ſudore vultus tui viues.* Hoc n. veluti noua quædam creatio eſt. Dixerat n. Deus, *Fiat*: & factum omne eſt. Non a. facta eſt ars, non lumen naturæ. Cum

Theophr. excuſatio.

Artium Doctor & diſcipuli æterni.

Artium creator Deus.

Lumen naturæ, quando & a quo creatum.

vero Adam extra paradysum eiiceretut, creauit ipsi Deus lumen naturæ, dum mandauit, vt ex laboribus manuum viueret. Creauit vero ipsi etiam Euæ suum lumen, cum dixit, *cum dolore paries liberos tuos*. Istic ergo creaturæ plane humanæ & terrenæ factæ sunt, quæ antea velut Angelicæ fuerant. Hinc Eua didicit educare liberos: hinc cunæ, hinc lactatio inuentæ sunt. Sicut enim per verbum factæ sunt creaturæ: sic per idem verbum, factum etiam est lumen, quod homini necessarium fuerat. Adeoque ipsius intellectus non minus est necessarius ipso corpore. Ideo interior homo secutus est ex secunda creatione, postquam ex paradyso excesserat.

Adam artes ab Angelo accepit.

Nihil ergo vlterius sciendum est, quam hoc, qui scilicet membra omnia ex creatione prima acceperimus: & postea, quam bene omnia facta sint. Notitia autē seu cognitio, quæ homini necessaria erat, nondum in Adamo vigebat. Accepit autem eam, dum eiiceretur ex paradyso, ab angelo. Accepit a. non omnia, sed ipse ac eius filii, sua successione lumen naturæ vsurparunt, discendi, quod in rebus omnibus inest & proferendi, quod abditum in illis & occultum est. Simul ergo & semel homo totus factus est, ratione corporis, non ratione artium. Et artes ei omnes datæ quidem sunt, non cognitæ & perceptæ, sed discendo cognoscendæ. De hoc autem pluribus disseremus, qui discamus scilicet, quod ante scimus. Nullus enim est rusticus, qui non omnes artes sciat in suo lumine: quod ipse tamen obtenebrat, ne luceat. Lux autem ea quomodo proferatur, hic porro attendite, quantū q.dem ad cognoscendū hunc morbū requiritur.

Artes quomodo acceperit Adam.

Herba nimirum in hortis non prouenit, nisi per seminationem & plantationem. Quæ si non fiat, nihil crescit. Et tamen id, quod seminamus, nihil est, quam terra. Id terræ mandamus: & ex terra iterum protrahimus. Ita etiam se habet in nobis ars, quæ in nos ingeritur & impellitur. Hoc is demonstrat, qui me docet. Is illud ex lumine naturæ habet. Ex eodem ego non minus id habeo. Sed tamen infundendum id & impellendum est. Fieri vero solet, vt multæ crescant herbæ, quæ non seminantur, & optimæ sunt. Sic dociles naturæ multæ sunt, quæ non seminantur, sublimiores iis, quæ seminantur. Talis est virtus terræ, tale est lumen naturæ, vt vtrinque non cessent aut ferientur. Tu interim tui horti tantum rationem ac curam habe. Solerter enim internus homo factus est. Qui si cum externo sedulo agat & mutuas operas tradat, tunc certe ex se discet ipso, quod docere eum nemo potuisset, adeo, vt admirationi omnibus futurus sit. Hoc modo initium suum sumunt artes operum naturalium.

Hortus artium internus.

Plantago menses cohibet.

Iam vero quis Medico patefecit, quod plantago Menstruum sistat, cum tamen in illa id non videatur? quis huius vsum ipsi persuasit? solus scilicet creator. Is Medico hanc cognitionem dedit, vt discat, & tamen, quid

quid discat, nesciat, adeoque ex vi discat creationis secundæ, quæ ipsa est lux naturæ. Porro autem refert, qui id cognoscatur & manifestetur? Viæ nempe septem sunt, quibus artifices euadimus.

Artium via septem.

Harum prima est: quod vt sæpius fit ac arcana ipsa monstrant, spiritus ac angeli artes docuerint vel doceant. Horum vero doctrina alia non fuit, quam sicut Magister in puerum ingerit, quod in ipso ante est. Sic illi artem manifestarunt. Frequenter autem in necessitatibus id hominibus accidit.

1. Per spiritus & angelos.

Secundo, homo sæpius homini consilium dedit, aptũ & idoneum, quod tamen non intellexit ipsemet dator. Hoc enim in casu lumen naturæ in altero efficaciter operatum, & quod bene vel male cessit, annotatum est. Leuiathan enim nunquam feriatus est, sed suum malum subinde etiam in medium iactauit.

2. Per consilia hominum.

Tertio multę artes nobis reuelatę sunt per experientiam fortuitam, dum nimirum pro opinione sua quis quid tentauit, quod ita successit. Id ergo lumen naturæ ita præparauit, & ægrum eo deduxit, qui tamen antea idem neglexit, & pro nihilo habuit. Ita natura ex suo lumine id tandem ita produxit.

3. Per experientiã fortuitam.

Quarto, Multi etiam Magi artes assecuti sunt, velut Nigromantici, Necromantici, Pyromantici, Geomantici (Pyromantiam & Geomantiam astralem non intelligo, sed quæ in sortilegiis versantur) & Hydromantici. Hi vniuersi per artem diuinationis & alias artes multas patefecerunt: non quidem ex vi artis, quod arbitrati sunt, sed lumen naturæ ita illa patefecit, cum fuco & dolo, ex vi ipsorum cupiditatis. Sic enim lumen naturæ cum homine ludit. Quod si artes ex sua virtute id præstitissent, res certe hodie adhuc multis ignauis eodem modo succederet. Artes enim hoc modo impetrare non licet, sine fide vehementi, in lumen cum cupiditate ignea intenta & directa. Multa tamen in sortilegia tandem desciuerunt.

4. Per sortilegia.

Quinto, multæ etiam artes productę sunt per Chiromantiam, dum nimirum chiromantia manuum, & chiromantia herbarum seu ligni, chiromanticum solertem ac artificiosum fecerunt. Nec enim immerito apud veteres chiromantia in tanta dignitate fuit. Quanquam nos eam hodie ad diuinationes tantum impendamus, quam tamen veteres ad indagandas artes exercuerunt. Hanc chiromantiam nec ego quidem repudiabo, sed pro inuentrice artium omnino habebo.

5. Per chiromantiã.

Sexto, Artes multæ etiam per Physionomiam inuentæ sunt. Physionomia vero ars est, quæ indicat essentias intrinsecus absconditas, non in homine tantũ, sed in rebus etiã crescentibus, in quib. omnib. p exterio-

6. Per Physionomiã.

Physionomia quid.

Archelaica secreta &c.

ra interna cognoſcuntur. Hoc modo vniuerſa fere Archelaica ſecreta inuenta ſunt.

7 per formam.

Septimo exploratæ etiam artes ſunt per formam, dum forma formam indicauit, ita vt ſimile ſimili reſpond ret, cancer cancro, forma formæ &c. velut & ſerpentina veneno ſerpentum, & ſimilia plura.

Huiuſmodi inuentiones artium plures quoque ſunt, vt quæ fiunt per Aſtronomiam, per Philoſophiam, per ſcientiam herbarum & rerum naturalium, de quibus omnibus peculiarem libellum condam, ex quo omnia facilius ac planius intelligere poteritis.

Alchimia laus.

Plurimum etiam tribuo experientię, qua quis ſibi aliquid proponit, velut in Alchimiis, vbi inaudita & minime credibilia multa ꝓducūtur, ex quibus fœcunda ſcientia, & in lumine naturæ inſignis experientia colligitur. Et deierare equidem auſim, quod experientia illa ſummum & ſubtiliſſimum in Medicina fundamentum prodiderit. Extra illam etenim quis tandem Medicus erit, aut quicquam ſciet intelligetue.

Iatn vero ex hiſce deliberate vos, an nouum ego aliquid ſcribam, ex quo ſcribam, & vnde id deſumam. Non enim ex veſtris libris: quos vna vobiſcum recta ad Vulcanum. Et iudicate tandem, an, vt ſcribam equidem, mihi permitti non debeat, vobis etiam cane peius ringentibus.

Sed vt hæc hic abrumpam, & ad deſcribendum caducum redeam, arbitror equidem, eius cauſſam, originem, ac ſigna ſatis accurate tradita eſſe, vt iam ſola curandi ratio proponenda reliqua ſit, quo, quod incepimus, tandem ad calcem perducamus. Vos autem in vniuerſum omnes, qui vel Medicos agitis, vel hæc mea opera legetis, valde rogatos volo, ne iudicium de me nimis præceps feratis, ſed ad finem tractationis illud omnino ſuſpendatis. Nec vobis offendiculo ſit numeroſa caterua eorum, qui ſe mihi opponunt. Et cogitate, plus vtilitatis ferre lapidem molarem vnum, quam omnia in montibus abdita ſaxa. Sicut enim molaris lapidis ea conditio eſt, id officium, vt nunquam quieſcat, ſed ſemper rotetur & molam verſet; ſic iugiter etiam exerceri medicinam fas eſt. Cautes quidem etiam in monte abdita lapis eſt: ſed cui commodat? Sine vſu, ſine motu ſtat. Lumen autem naturæ ſubinde agitetur, ac mola hæc nunquam quieſcat. Alias intercidet & morietur.

Lumen naturæ ſine vſu perit.

PARAGRAPHVS IV.

Cura caduci duplex.

IN diſtributione curæ, fas eſſe videtur, vt teneam proceſſum artium, prout inueniuntur, ceu tradidimus. Maioris autē perſpicuitatis gratia ordinem ita conſtituemus, vt cura canonica procedat, & deinde ſequantur arcana, vnūquodlibet ꝓ ſuo proceſſu, prout ad nos pertigerunt. Etſi v.

hic non vniuersa, quæ professionis sunt, inducam: ea tamẽ cuiuslibet experientiæ non minus, quã meæmet committo. Nihil tamen hic omittitur, ne vel litera quidem minima, quę ad hanc materiam requiretur. Sed & alii a nobis libri alias congesta sunt, in quibus seorsim ac præcipue iuxta modum Anatomiæ de Caduco traditur. Horum lectionem his conferre licet. Idem enim bis dicere ac tractare non soleo: Et in de *Phlebotomia* quidem ordinem reperietis, qualis in hoc morbo sectio venæ institui debeat. Sic & in *Modo Pharmacandi* purgationes aliquot inuenietis, in caduco vtiles. Quæ omnia hic omitto: & saltem processum curæ debitum propono. Cetera pro varietate rerum vel vsurpari, vel excludi debent, quod perito cuilibet Medico committimus.

Cura Canonica.

Primum autem, quantum ad curam Canonicam, regula ita habet, vt calidis frigida, frigidis calida pellantur. Hæc vero hic non valebit, nec in hoc morbo vsui erit. Eius enim caussa nec calor est, nec frigus, nec humiditas, nec siccitas: sed potius permixtio corporum, sibi inuicem aduersorum, proponenda est, non complexiones, non qualitates, non humores. Videtis nimirum, hanc contrarietatem seu pugnam maximam esse, si duo Martes, qui vnius Naturæ sunt, sese inuicem sibi opponant, aut etiam duo Saturni, eo modo quo diximus. Huiusmodi contrarietas scienda vobis & adeunda est, non calidum aut frigidum. Si aqua in feruens butyrum infundatur, quæ caussa est huius stridoris & crepitationis? Non certe qualitas, non complexio, non humor, sed ipsum corpus. Duo enim ista corpora in actione ignis simul subsistere non possunt. Et de hac actione in Caduci cura omnino differendum est. Cura ergo Canonica, prout intelligitur, hic locum minime habebit.

Aqua butyro feruido iniecta cur crepat.

Præterea autem aduersarii mei imperant etiam purgationes, Syrupos, confortationes. Hanc curam vocant regularem. Iam vero post perãctã curã vos omnes iudicate, an ea regularis vel irregularis dicenda sit. Mihi omnino irregularis videtur: nihil enim prodest iuuatque. Ideo processus etiam isti, vel nihil, vel minimum commodant. Quanquam curam arcanorum etiam illi alteri commiscuerint. Per ea si quid præstatur, id Recepto imputant, quod tamen potius obstat, quam commodat. Basis enim compositionis Receptorum in arcanis consistit. Illi autem vim omnem ponunt in Laxatiuis & colocynthide. Hoc fundamentum quale sit, vos omnes arbitremini.

Compositio medicaminum in quo cõsistat.

Quod vero medicamen Canonicum, aut remediũ Regulare sit, id arbitror ratione alia inquiri non posse, quam vt deinceps proponemus. Fas enim est, processum teneri illum, quem ex ipsis fundamẽtis haustum

accepimus, ſpretis receptis omnibus Doctorum iſtorum Cacatilium, qui cacando omnia perficere tentant, non conſiderato eo, quod ſtercus ibi in cauſſa non ſit. Quod ſi vero ſtercus cauſſæ foret, tum in ipſo haud dubio Regulares & canonici forent.

Canonica cura quæ ſit.

Cum vero cura quælibet, quæ ægrum ſanat, Canonica ſit: quæ autẽ non ſanat, nec Canonica, nec Regularis dici queat: primo Canonicam medicinam illam aſſumemus, quæ prodita eſt per doctrinam vel (vt vocare poſſitis) ſpirituum, vel Angelorum. Vbi, quantum me ars inſtruit quidem, nihil ſuperſtitioſi cõcurrere video. Huius enim quicquid eſt, id proditum eſt per ſimilitudinem eius, quod in natura fuit. Et mihi quidẽ ea ſtat ſententia, Chiromantiam, Phyſionomiam, Anatomiam, Nigromantiam, Aſtronomiamq;, &c. hoc potiſſimum fine emerſiſſe, vt per eas ad artem ipſam penetraremus, vnus quidẽ hoc modo, alter alio, omnes aper Deum. Iam vero vel Angelus, vel ſpiritus mihi videtur ſatis idoneus, qui loco Magiſtri in naturalibus rebus me inſtituat. Nam quid vſpiam in Naturaeſt, quod ipſos fugiat, quod ignorent? Homini autem diſcendum omnino eſt ab eo, qui rem nouit, potius, quam ab eo, qui rem non nouit. A peritis enim periti & ſapientes reddimur: contra, ab imperitis. Medicum facere, Deus ſolus poteſt. Medicum docere, varia poſſunt. Quod Deus confert, nemo contemnit aut repudiat hominum. Nemo enim hominum eſt, qui nos doceat, aut qui herbas ex ſeipſo nouerit. Neceſſe eſt id emanare ab aliis, qui alii aut plus ſint, quam homines. Medicorum vero hoc comprimis intereſt, vt diſcant certam & compertam veritatem. Ab huiuſmodi autem nemo vnquam Medicus quicquam falſi edoctus eſt. Multi tamen cum his falſi irruperunt Medici, qui legitimi Magiſtri doctrinam contaminauerunt, & ſuper columnas mendaces Medicinam collocarunt.

Spiritus omnia naturalia norunt.

Medicus a quo doceatur.

Viſcus quercinus caduci medicina.

Velut, exempli loco, primo Ars quædam ſumta eſt *a viſco quercino*, qui Caduci medicina eſt, ſi caducum habeamus, qui cadat ac laboret inſtar illius, cui remedium id manifeſtatum eſt. Hoc autem Medici neglexerunt, & morbi indicium obliti ſunt, ac errorem inuexerunt, vt fides, h.e. Arcanũ viſco inexſiſtens, obliteraretur. Iam v. Caducos ego quatuor indicaui. Hanc partitionẽ hic ſequemur, enumeratam quidẽ ſeriem hic non obſeruantes, ſed in Arcanis mentionem facientes, ad quod genus quodlibet faciat. De viſco ergo hoc loco notate, quod vtilis ſit in caduco aquoſo, ſeu eo, qui ex Aſtris Elementi aquæ genitus eſt. Prodeſt autem peculiariter in moribus, & diſſeparat coniunctionem caducam Veneris & Lunæ, & Lunæ Saturnique, & Saturni ac Veneris. Proceſſus eius ita ſe habet. Accipite viſcum in aſcendentibus ſignis huius fabricationis, &

Viſc. quercinus cui caduco & cui ætati vtilis.

con

contusum in potu da pondere semunciæ, vsque ad gradum tertium, itera denuo ac tertio & sanabitur. Simplicitatem autem & breuitatem huius Medicinæ admirari possis in morbo tam longo & graui. Sed quid videtur tibi de hora & tempore quid præstent? Hæc ipsa quoque indicata & prodita sunt ægro: sed obseruationi non sunt mandata. Notata quidem Medicina fuit, non autem similiter Ascendens. An vero ridere mihi nõ integrum sit, quod videam, tot scholas & Academias circa viscum laborasse, & tñ quicq̃ effecisse? Apage istos Doctores. Ne semel enim Ascendentẽ ipsum considerarunt, quem Magnum Ylech ego voco, sine cuius cognitione Medicus totus rudis est. In artibus ergo susurrabundi obuolitauerunt, velut crabro in ocrea. Quid mirum, vos sanare neminem posse, cum Ylechi omnino ignari sitis. Quis ergo in Doctoratus statum vos euexit?

Ylech magnus quid.

Ars alia etiam prodita est tempore Tiriosonis, suadens, vt æger bibat sanguinem hominis decollati. Quo facto, æger conualuit. Hinc quid concludes aliud, quam veritatem artis, ista ratione, quod tum temporis facta sit concordantia Astrorum. Nisi enim astra vincantur ac superentur, alias horum nihil fiet. Vos autem Medici bibendum sanguinem exhibetis sine præuisione Astrorum: quo remedio plures occiditis, quam sanatis. Processus autem eius in hoc consistit, vt in coniunctionibus Leonis, Tauri, Arietis, Scorpionis, velut & Martis, Iouis, Mercurii, Solis, illum administres calidum, & festinanter, caducis nimirum illis, qui illorum Astrorum exaltationem ferunt: idque hac de caussa, quia Astra in sanguine tota manent, donec is refrigescat. Maturo ergo iudicio sanguinem iudicabis, ne is ab Astris infectus sit. Qui si infectus sit, non bibatur, sed bibat sanus sanguis. Hausto facto, aliud non fit, q̃ quod Astra in ægroto renouentur, & sanum vincat ægrum in omnibus morbis, si in suo Ylech ministretur. Et hæc sunt Arcana ex Astris, de quibus *in modo de præparationibus* plura scripta reperiuntur, quod obiter Lectori indicatum volo.

Tiriosonis curatio caducis.

Sanguis humanus cura caduci.

Et hisce adductis tempestiuum videtur claudi artes, quæ per os inuisibile proditæ & manifestatæ sunt. Illis autem Auctoribus hoc tribuo, quod huiusmodi artes innumeras comprehensas habeant. Cognitionem enim habent plenam Astrorum, & eorum qui Astris præsunt, quorum nobis vsus est. Itaque Medici discite, discite.

Spiritus innumeras artes tenent.

Sicut ergo per spiritus, vel Angelos tam malos (vt vultis) quam bonos artes proditæ sunt, quod tamen solus Medicus iudicare potest: sic eodẽ modo etiam per insomnia artes inuentæ & productæ sunt, quãdo sc. homines de his inuocauerunt Deos, aut, vt nonulli volũt, ẽt diuos, aut, q

Artes ab insomniis inuentio.

aliis videtur, Deum ſolum & vnicum. Hi per ſomnum petitionis ſuæ cõpotes facti ſunt, ac per inſomnia ipſis oblata eſt ſanitas, hoc eſt, medicina idonea, qua ſanitati reſtituerentur. Euenit autem hoc non Chriſtianis tantum, ſed & Turcis, Ethnicis, Saracenis, Iudæis, Amalucis, Perſis, Ægyptiis & ſimilibus. Credere autem minime poſſum, has patefactiones ex cœlo deſcendiſſe, cum Deus tantum vnicus ſit. Sic tamen ſtatuo, diſcipulis his ipſam Naturæ lucem iſta tradidiſſe. Quæ cum ſermonis expers ſit, idonea per ſomnum præfigurat vi verbi, quo Deus interiorem hominem in lumen Naturæ conſtituit. Hac enim a virtute ipſi docentur. Interim in hoc errant, quod pro Magiſtris habuerunt alios, qui tales non fuerunt.

Luminis naturæ vis.

Cum autem Naturæ lumen tanta nobis per ſui cognitionem bona conferat, æquum eſt, vt hoc loco Medicinam indicem, ex cranio deſumptam, quod caducis miniſtratur hoc modo. Os hoc capitis ipſiſſimum centrum eſt. Quod ſi potetur, homo ſaneſcit. Eius autem proceſſus longe eſt alius, quã fictitii illi Medici conſtituerunt. Limauerunt enim ipſi omnia crania, & ea potanda dederunt. In quo nauci ſuum antiquum morem tenuerunt. Oſſiculum hoc crucigeri (numiſmatis genus eſt) latitudinem non excedit, ac angulare eſt, pone fiſſum, nec in omnibus reperitur craniis, verum in aliquibus tantum. Aſtra enim illud findunt, non corpora aut natiuitas. Huius oſſiculi limaturæ pro vna vice potate tantum: quãtum eius eſt, in paroxyſmi principio, ſub exaltatione Lunæ. Ita hauſtus illico primus iuuerit. Ipſa enim experientia teſtatur, per hoc coniunctionem morbi ſeparari ita, vt vtrinque nullus denuo fiat congreſſus. Hanc Naturæ lucem ſolertiſſimam omnium Magiſtram iure merito vocare poſſis. Nam quis hominum hoc ex ſeipſo ſcire vel inuenire potuiſſet?

Cranium humanũ caduci remediũ.

Oſſiculi cranii quæ figura.

Os cranii non in omnibus reperitur.

Lumen Nat. Magiſter ſolertiſſimus.

Præterea etiam accidit, vt conſilia quandoque dentur ab his, qui rem ipſi nec norunt, nec experti ſunt. Quod ipſum quoque per lumen Naturæ fit, homines inſtigans ſubinde, vt arcana continere non queant, ſed omnino prodere cogantur. Sicut enim flos in campo ex terra erumpit, non in ſui ipſius commodum, ſed vt pecori pro cibo ſit: ita eodem ſine ipſa quoque Arcana Natura extrudit, quæ deinde proba inueniuntur. Hoc modo ſemina Pœoniæ in principio ſuaſa & conſulta ſunt, quia pulcra & ſcite colorata fuerunt, vt ſcilicet adhiberetur mirum miro. Et natura talia multis modis reuelat, dum res miniſtrantur & propinantur, aut ob raritatem, aut caritatem, aut famam, in quibus deinde virtutes ſimul aliæ quoque latere deprehenduntur. Seminis ergo Pœoniæ magnus honor & exiſtimatio eſſe debet, non prout veteres eo vſi fuerunt, ſed ſi adhibeatur proceſſu legitimo. Vis eius enim eſt, aſtra pacare & cohibere, ne in

Artes a conſiliis imprudẽtibus.

Semen pœoniæ caduci remedium.

ne in paroxysmum efferantur, dum exaltatio fabricatur ex terreno astro, Saturno & Luna, & partim ipso Ioue, & plerunque in pluribus etiam caducorum morbis. Beatus enim est spagyricus, qui Astra Pœoniæ concordare ad Astra terræ, & eadem in sua exaltatione ministrare potest. Et correctio eius in hoc posita est, vt propinetur ad præscriptum coniunctionis, ac ita ministretur, ne ipsius Astrum in corpore secedat aut consumatur, sed Pœonia semper Rectrix sit, & corpus sanum tueatur.

Sed Medicinas etiam depromit experientia. Ita Antimonium per transmutationes rerum præparatum est, eoque redactum, vt in dulcedinem abierit. Hæc ab infantibus lincta, caducum quendam sanauit forte fortuna in illorum numero versatum. Iam quis Antimonii vsum dissuadeat, aut non vehementer amet, cuius vis postmodum tot casibus mire profuit? Et inuentio hæc pluris non sit vniuersa ipsius Auicennæ doctrina? Ceterum in Antimonio vis ac Arcanum tam potens latet, vt paroxysmum etiam vehementissimum, hoc est, igneum tollat. Et talem inuentionem quis aspernetur? quis reiiciat? ob id scilicet, quia in libris ac lyra Galenica non continetur? Qui tamen vniuersi, si ad hoc Arcanũ conferantur, nihiliquicquam sunt. Huius autem præparatio de *Floribus Antimonii* albis descripta est in modo de *præparationibus*. Ideo illam hic repeti otiosum sit: maxime cum peritis omnibus de illa satis constet. Ordo eius hic est, vt grana 9. ante paroxysmum præbeantur: in medio autẽ paroxysmo grana 18. in os ingerantur, quacunque arte possunt: & post horam vnam a somno iterum 9. grana. Id repetatur, quoties opus est, vsque ad paroxysmum tertium, qui postremus erit.

Artes ab experientia siue euentu.

Antimonium caducis remedium.

Gal. eluditur.

Porro autem artes etiam inuentæ sunt per *Nigromantiam* & *Necromantiam*, ad Caducum salutares, nẽpe ex Auro & Corallis. Aliæ per pyromanticum sortilegium, ex Crystallo, vnguibus, visione: aliæ per Geomãtiam literariam, cum compassis, plumbeis imaginibus, cera, virgulis, candelis, &c. Sicut sortilegia explicant. Sic ars Vulturini fellis per Pyromãtiam inuenta est. Vtraque tamen est cum sortilegiis. Interim tamen naturæ lumen artem hanc probauit, nõ ex vi artis potentis, sed ex fidelitate inuentoris. Huius artis præparatio talis est.

Artes inuenta per Nigrom. & Necrom. &c.

Vulturinum Fel per Pyromantiam inuentũ.

DE AVRO.

PRæparatio auri pro inuentione Nigromantiæ est, vt sumas illud per Antimonium, ad summum finitum, & in laminas reductum. Has cementa cum laminis Saturni, obtectas ad horarum 14. spatium. Postea fiat separatio, & in vino ardente probe alcolisato instituatur digestio in fornace idonea ad dies 20. circiter. Separetur in Balneo lenissime, & li-

Auri contra caducum præparatio.

quor asseruetur. Huius dosis ℈j. sexies, hora vna ante paroxysmum, & intra ipsos paroxysmos, mane & sero similiter ℈ß. donec paroxysmus sextus transierit. Licet autem exaltationem astrorum hoc loco Nigromátia non indicet: obseruatur tamen in eo, quod in paroxysmi principio dari iubetur. Medicinæ enim omnes, quæ ad paroxysmum ita referuntur, originem suam ex astris sumunt. Quod licet Medicorum multi non intelligant, ac modis aliis explicent: nihilominus tamen ipse morbus & eius caussa docent, quod astra moueantur, & non corpora.

DE CORALLIS.

Coralli ad caducum præparatio.

Corallorum pro Necromantiæ ratione is modus est, vt subtilissime terantur, & per Alcool vini tamdiu mittantur, donec rubor omnis a corpore eorum abeat. Id digere, donec liquefiat. Huius dosis est ʒß. quouis mane, vsque ad quartam coniunctionem & motum.

Duo hæc remedia conueniunt caducis, si exaltentur in Leone, Sole, & Marte: & respiciunt comprimis igneam complexionem Astrorum. Et licet nec hic quidem astra secundum suum motum proponantur: attamen administratio quotidiana, quotidianam naturam Astrorum vincit. Eadem etiam ex vi arcana Naturam astrorum expellit, vt obmutescant in suo motu, & morbum minime suscitent.

Artes ex Pyromantia

Huiusmodi artes multæ expromtæ sunt ex pyromantia, quæ per sortilegium administrata est ac inuenta, veluti per Berillos, Crystallos, & alia, vt professio docet. Artes enim tales innumeræ sunt. Ex istis autem nonnullæ excellentes admodum & eximiæ sunt, velut *Vnicornu*, quod per se quidem præparatum optime est, sed attendendum tamen ad astra est, vt in Elemento aquæ versentur, & in signis aqueis exaltentur. Nec alia vlla ibi signa opus est obseruari, quam principium concussionis seu *Lorindi*. Tum enim Vnicornu administra pondere granorum 15. nouies vel pluries, prout astra aquosa incidunt.

Vnicornu remediũ caduci.

Istorum autem arcanorum ac artium omnium hæc natura est, vt vel simplicia ac solitaria, sine Receptorum congestione adhibeantur. Qui enim eadem præceptores tradunt, hi secreta summa tractant, nec vt homines, de Receptis sine cognitionis fundamento blaterant. Et licet non in solo Vnicornu hæc virtus lateat, sed in aliis etiam pluribus: sic tamen pyromanticis magistris visum est, vt hic hoc, alius aliud reuelaret, ex vno tamen doctrinæ fonte omnibus productis, ac in sola rerum cognitione distantibus.

Artes ex Geomant.

Eadem fœcunditate artes multas *Geomantia* quoq; prodidit, nempe *Camphoram*, *Mumiam*, *Spodium*, & alias similes. In hisce autem propinádis

dis ratio alia tenenda non eſt, niſi vt dentur, quales per ſe ſunt. De his hoc notum Medico ſit, quod Archimagiſtri, qui per artem hanc diſcipulis Arcana profitentur, ipſa reuelent prout diſcipulus in huiuſmodi rebus intellectum habet. Is ſi ſublimis ac ſolers exſiſtat, tum arcana ipſi quoq; excellentiora communicantur. Sin minus, minora & vulgatiora: ne fors arcana accipiat, quæ non intelligat. Geomantici ergo hi de Camphora, Mumia & Spodio, &c. artes inuenerunt tantum, quia doctiores non erant. Itaque ſpiritus Geomanticus maiora arcana ipſis non ſuggeſſit: & tamen eſt vna omnium inſpiratio, pro conditione, vt diximus Aſtrorum, non pro reſpectu corporis.

Camph. Mumia, Spod. caduci remedia.

Arcana quibus maiora vel minora dētur.

Huius etiam generis ſunt Arcana illa, quæ vel ſolis infantibus, vel ſolis adultis commoda ſunt, velut & ſeorſim quædam mulieribus, quædam virginibus. Cum enim Arcana pro ſolis infantibus quærerentur, ſola ea inuenta fuerunt. De iis ergo profundius inquiri non debet, quam prout data ſunt. Quod Sophiſtæ Medici non intelligunt, qui plura ſubinde ex re quęrunt, quam habentur. Cuius conatus hæc cauſſa eſt, quod artis ortum ac metam ignorant.

Ex arcanis per Chiromantiam inuentis vnum eſt *Plantago*. Eadem vero multarum aliarum etiam artium inuentrix eſt. Nihil autem ſe iactet Medicus, qui artes veras inuenire non poteſt, ſed in ſolis picturis obteritur. Quis enim Medicum illum celebret, qui artem ſuam probare neſciat? Sed veſtri in meis libris immemor non ero: & in ſcholas vos multo celebriores deducam, quam rubri veſtri Doctores faciunt: meri nimirum Beani. Is enim Beanus eſt, qui tumultuabundus ſuam artem quærit, & diſcurſat, veluti qui ſenſus quinque omnes exceptis quatuor habet.

Plantago.

Chiromātia multorum artium inuentrix.

Vt vero arcana ex Chiromantia, quæ non ex ſpiritibus aut ſortilegiis manat, ſed ex ipſa natura & inuentione Naturali oritur, explicem: ſciendum eſt, chiromantiam plantaginis, & chiromantiam caduci aeris, chiromantiam & formationem vnam eſſe. Plantago itaq; tota, cum foliis & radicibus in aſcendentis aſcenſu danda eſt. Hoc ſi ter repetas, paroxyſmum nullum deinceps ſenties. Aſcendens enim iſte huius chiromātiæ vna ſimilitudo eſt. Ecquid tibi vero Receptarie & ſyrupipota de arcanis his videtur? Quod ſi cognoſcendæ Naturæ operam impenderetis, tunc ex facie eius externa ſciretis, quæ intus laterent in Natura. Qui vero, cum adeo imperiti ſitis, artes inuenire queatis? Quod ſi Auicenna veſter, Galenuſque ac Vigo, &c. in podicem Diaboli inuolaturi ſunt: quo tandem quæſo veſtræ artes erumpent? Vniuerſæ ad orcum.

Artes ex Chiromātia.

Plantago caduci remedium.

Ex chiromantia ſimplicia plurima ſumuntur: quæ tamen ob multitudinem hic omnia recenſeri non poſſunt. Plura in meo Herbario, vbi

explicatione vberiore hæc omnia definiam. Nec enim parum in hoc situm est, ista perspicue & dilucide enarrari, vt ratio teneatur, qui artes ad nos descendant, & quo sensu modoque intelligi debeant, vt etiam Medici imperiti ista comprehendere possint, qui alias vt cœci de coloribus loquuntur & iudicant.

Artes ex Physion. Physionomia quæ.

De Medicina autem hominum ipsa quoque Physionomia docet. Ex Physionomia enim morbi desumitur Physionomia herbarum, &c. Sic enim simile simili aptari docetur. Doceri nos aliunde, omnino opus est. Nostræ enim Academiæ veritatis nihil profitentur.

Hirundo papauer, Crystal. Tereniabin, 4. El. Caducorũ remedia.

Sic in caduco ignis est Arcanum Hirundinis: in Caduco terræ, papauer: in Caduco Aquę, Crystallus: in Caduco Aeris, Tereniabin. Hęc autem administranda sunt gradibus ascendentibus, a 10. vsque ad 60. vel 70. pro initio ascendentium.

De his autem per inuentionem naturalem Arcanorũ reuelationibus tenendum est, quod præsidium magnum in ea collocari debeat. Natura enim vos nihil mali aut fraudis docet. Quæ sicut hominem vnum alteri similem produxit, sic similem quoq; morbo Medicinã ipsam fecit & faciet. Et hic ars sita est, quam quærit Medicus, non Brunsuigæ, non in Serapione, &c. Illius enim ipse quoque Dioscorides discipulus esse cogitur. Hanc nisi sectemini, Medici haud quaquam eritis, sed meri vagantes erronesque.

Brunsuiga.

Artes ex Anatom.

Similiter artes etiam ex Anatomia profluxerunt, dum forma formæ coniungitur, indicans id, ad quod occulta seu abscondita virtus sub forma, conducit. Euidentissima hæc res est in Acoro, cuius Anatomia non in forma tm̃, verũ etiã in colore, in natura, in astro, &c. similis est caduco Elementi Aquæ & Aeris. Scire ergo debetis, Acorum administrandum esse non conditum, nõ dissolutum in sua Anatomia, pro ratione sui astri. Forma enim vellicat ac monet omnes Medicos, vt discant hinc Recepta ita concinnare, vt si Anatomiæ decedat pes, pes reponatur: si deficiat oculus, oculus resarciatur, si dens absit, dẽs inseratur, & sic cum membris omnibus, vsque dum homo integer fiat. Ab integro enim homine homo sanatur, & non a mutilo, aut dissoluto. Quamdiu enim Medicina integrum Microcosmum inuisibiliter in sua Anatomia non habeat, tamdiu manca est sanitas, & imperfecta Medicina. Ideo non ex Saluia, Lauendula, Maiorana receptum integratur, sed ex membris, quæ tamen in Academiis considerata aut explicata nunquam fuerunt, quarum Antistites meras sutelas tractarunt, applicantes calidum frigido, constrictiua laxatiuis, per quas nugas nemo quisquam vnquam ad solidam Medicinæ cognitionem penetrare possit.

Acorus caduci Aquæ & Aeris remedia.

Porro

Porro vero ipſa quoque Aſtronomia cœli & trium elementorum reliquorum cognitionem morborum omnium docet traditque. Morbo cognito, iam iudicatu facile eſt, quod, quæ aſtrum dedit, per aſtrum iterum auferri debeat. Hinc ſurgit ars phlebotomandi. Quam quia in ſuis propriis libris explicui, hic non attingam. Quiſquis vero Medicorum Aſtrorum imperitus eſt, is Medicus non eſt, ſed tentator. Iam vero flagitioſius facinus nullum eſt, quam tentare in iis rebus, quæ corpus ac vitam attinent. Et hoc eſt, quod nos orare Chriſtus docuit, vt ne in tentationem inducamur. Tentare enim quid aliud eſt, quam imprudenter & incerto agendo, vitam ac corpus lædere? Quicquid enim agimus, id cum intellectu pleno agere debemus. Nec enim ſuper nobis Deo bene placitum eſt, ſi in inſcitia & vanitate ambulemus. Nec ea nobis excuſationi erit. Orandum eſt ergo, ne pœna tentationis nos obruat. Non enim *tentare*, ſed *ſcire* Medici eſt. Vbiuis autem Magiſtri ſuppetunt, a quibus Medicus doceatur. Hi non in Academiis quærendi. Iſtic enim qui agunt, non niſi priuilegiati motiones ſunt, qui bullas & priuilegia impetrarunt, ac præſtito iuramento ſibi cauerunt, ne qua doctiores reddi debeant.

Artes ex Aſtronomia.

Ex Philoſophia ſcientiæ omnes dimanant. Prædictæ enim artes omnem Philoſophiam conſtituunt, quæ per illas inuenitur. Nec enim ea ex opinione ac phantaſia procedit, ſed ex probatis ac ſcientificis Magiſtris, quos nec Ariſtoteles, nec Plinius, nec Dioſcorides &c. vnquam nouit aut habuit. Cum his ergo frugi ſe Medicus non facile conſerat. Neceſſe enim eſt, ſeduci quemcunque Medicum, qui ſectari vult eos, qui nunquam dicerunt. Veritatem enim ac artem vllam quis nouit ſine Magiſtro? Nemo. Veritatem animæ noſtræ ex Deo ſcimus. Alias de ea nihil nobis conſtaret. Sic veritatem Philoſophiæ ex natura hauſimus, quam ea nos docuit citra otioſas phantaſias. Nimium enim ſpeculari idem eſt quod nimium nugari, aut orare. Et ſicut Chriſtus ſeipſum in perſona hominum oculis exhibuit: ſic in natura quoque perſonales Magiſtros habemus, ex quibus Philoſophi naſcendi ſunt, non nihil videndo, ſed videndo omnia. Viſus enim & tactus, veritatem teſtantur. Multæ vero nugæ & precationes nihil impetrant. Sedulo ergo vobis hortator ſum, vt Philoſophiã minime deſpicatui habeatis, ſed eius plenam poſſeſſionem vobis vendicetis. Sic fiet, vt genuinum Medicinæ fundamentum attingatis.

Artes ex Philoſoph. Philoſophia mater ſcientiarum omnium.

Iam vero Alchimia eximia & ſublimia arcana multa in lucem extulit: non quæſita quidem, & tamen inuenta. Quare Alchimia cuiuis magna & venerabilis ſit. Arcanorum autem multa ſunt in Tartaro, in Iunipero, in Meliſſa, in Tinctura, in Vitriolo, in Sale, in Alumine, in Luna, in Sole: Quæ tamen hic vitandæ prolixitatis gratia omittuntur. Ex vniuer-

Artes ex Alchimia

ſis tamen mihi notis ſelegi vnicum de vitriolo, quod vobis explicaturus ſum. Quo arbitror me plus profecturum eſſe, quam ſi cetera omnia longa ſerie exponam.

Vitriolum caduci arcanum.

In vitriolo autem eſt arcanum de caduco quidem: ſed apud paucos proficit. Error autem ex eo eſt, quod imperiti, dum res meliorare ſtudẽt, eaſdem plerumq; peiores faciant, immemores, ſe ſtultos eſſe. Hoc modo ipſum quoq; vitriolum correxerũt, & arcanum eius profuderunt, eo rem redigentes, vt oleum vitrioli vſurpetur, cum tamen in oleo arcanũ iſtud, quo in caduco opus eſt, non inſit. Interim, quod Stentorum iſtorum proprium eſt, clamore ſuo euicerunt, vt oleum pręferatur & extollatur, quod tamen ad caducum minime vtile eſt: Velim me recte intelligi.

Vitrioli volatilitas non oleum caducum curat.

Hoc autem verum eſt, quod volatilitas vitrioli caducum etiam in adultis curet, non oleum. Quod ipſi effundunt, id non nouerunt. Sic arti imponunt, & fraudem ſuam produnt. Quin & in oleo ipſo, ſine volatilitate, operatio nulla vnquam obſeruata eſt. Interim ad mẽdacia illi non depudeſcunt. Vos a. omni ſtudio id annitamini, vt in omnib. veſtris artibus veritati operam detis. Et cum omnino inſtitutum vobis ſit, opem ferre ægrotis: id quæſo facite ex certa peritia. Nihil corrigite, ne peius reddatis. Bonum aſſumite interim, dum melius inueniatis. Propter melioris a. inueſtigationem, bonum perire aut obliterari ne ſinatis. Suo loco & cenſu q̃libet habeantur. Si melius datur: vetus remouete. Sin minus, idẽ tenete.

Oleum vitrioli vt volatile fiat.

De vitriolo autem, quod indicandũ cenſeo, hoc eſt, vt volatile eius ad ſummũ intendatis & concludatis, & vice tertia depuretis magno igne, ſenſim aucto & degradato ſubinde. Ita oleum in volatilitatem reducetur. Hoc nimirum eſt id volatile, quod perire non ſinetis. In hoc virtus eſt ſanandi caducum. Adminiſtratur ſecundum aſtra & eorum exaltationes. Nihil deſpera. Inſta & vrge. Sola n. volatilia aſtris imperant. Oleum a. mitte, niſi volatile ſit, aut volatile ſecũ habeat. Potentius a. & vtilius ſecundũ vires ſuas fit, ſi pellicanetur aut retortetur ad ſuum menſem.

Volatilia ſola aſtris imperant.

Quæ autẽ hactenus de caduci cauſſa, & cura, quoad genus primum tradidimus, ea euoluite. Deinceps fauente gratia diuina de genere etiam altero trademus. Amanter vero etiam atq; etiam vos adhortor, ne quicquam deſpiciatis. Nec hoc vos offendat, quod conductum ac ſtipendium publicum nullum ad docendum & profitendum accipiam. Nec vos quoque abſterreant obtrectatores mei, q̃ cõfertim in me irruunt. Hos pungunt culices, qui breui morionem ſuum parituri foras ſunt. Multa a. alia quoq; arcana in hoc morbo ſunt, quorũ hic mentionẽ non facio. Quod ſi v. ſtudio veſtro ac amore, & ſedula lectione me flexeritis: illorum nihil vobis ſupprimam, ſed deinceps librum integrum edam, ex quo de omnibus gu-

bus guſtum plenum ſumere poteritis. Quæ quidẽ iam ſimul his quoq; appoſuiſſem, cum ſperẽ, vos deſiderio & affectu maximo hæc omnia lecturos eſſe, ſed prælum mihi anſer quidam intercipit, qui auenam ſolus vorat. Putant nimirum, ſi mihi prelum negent, ſe cetera vniuerſa iam exantlaſſe. Et tamen ſuo tempore roſæ quoque proferentur.

Mihiipſi vero in confeſſo eſt, quod ante ſuum tempus nihil producatur. Et feſtinatio ad excluſionem fœtus nihil confert. Si vero feſtinando aliquid maturari poſſet, ipſorum certe aſinina capita per me iam dudum omnibus ſatis prodita forent.

Tractatus vero huius introitus ita conſtitutus fuit, vt vos Medicos ad miſericordiam flecterem: cum viderim, ſaccum pecuniæ apud vos p̃pollere ſeu p̃pendere. In eo v. ars alia nulla condita eſt, q̃ quæ p nugas pecuniam ab hominib. emungat. Hac arte a. ægris nihil cõmodatum eſt: ac Medicina inſuper ipſa p huiuſmodi obſcuratur & contaminatur Medicos. Quare vel iam nouiſſime ad miſericordiã vos reuoco. Sic n. caritas ea vos adiget ad lumen naturæ, ad chiromantiam, ad Geomantiã &c. vt in illis periti & ſolertes fiatis. Ita fiet, vt plurib. ẽt artibus nitidi & conſpicui deinceps pdeatis, quam factum hactenus eſt. Quod ſi v. ad miſericordiam vos non flectet morbus hic adeo funeſtus & miſerabilis: ad caritatem certe nullus vſquã alius vos vnquã compellere poterit. Vna a. hic vobis ẽt tradidi non pauca de vero Medicinæ Doctore, vt tandem a fanaticis illis priſtinis deficeretis. In explicatione n. iſta fundamentum ſingulare reperietis, ex quo ſtoliditas veſtra iudicari poteſt: licet eam rubeis pileis vtcunque integatis. A legendis a. ſcriptis meis nunquam deſiſtite: ſed in euoluendis illis ſtrenue pergite, ac tum vos, tum me ex illis ſyncere tandem cognoſcite. Qua opera veſtra id apud me impetrabitis, vt viciſſim ego quoque ſcripta veſtra ſedulo pellegam.

DE CADVCIS

LIBER SECVNDVS.

Nempe

DE CADVCO MATRICIS.

IN varia illa ac multiplici librorum copia, qui paſſim de Medicina conſcripti circumferuntur, Lector, perpetua hæc legendi regula eſſe debet, vt lectio eorum omnis vtilitatem ſpectet, ac ad ægrorum ſalutem referatur. Cum vero omnia iudicare ad te pertineat Lector, neceſſarium maxime eſt, vt Receptorum illorum, ac Theoricarum practicarumue, in quibus verſaris,

cognitionem & intellectum certum habeas, adeoq; iudicare possis, an auctor verax vel mendax sit. Hoc si tu iudicio instructus non es: quid ex lectione quæso eiusmodi te haurire putas? certe omnia praua. Fidem enim in ea ponis, quæ tamen, an vera vel falsa sint, nondum exploratum habes. Iam vero primum omnium est, vt veritatem ipsam cognitam habeas, & extra ipsam nihil legas. Hoc si non facias, Doctoribus omnino istis similis fies, qui mētiendo, opinando, augurandoq; victum sibi amictumq; quæritant. Quare non immerito suadeo, vt apud te ipsam certam & indubiam Medicinæ cognitionem habeas prius, quam ad facultatum scripta ac libros legēdos diuertas. Scitum enim vobis est, in ore versari omnium hanc opinionem, quod promotus Magister ad discendam Medicinam aptior sit, quam alius non Magister exsistens. Idem tu quoq; fateris, ad intellectum seu aptitudinem medicinæ facilius capiendæ respiciens. Iam vero in septem liberalibus artib. præsidium aut fundamentum nullum est, ex quo rectius iudicium de medicina formare possis. Eæ enim te non docent aliud, quam vt auctorem ipsum non violes, ac eidem, siue vera siue mendacia dicat, adstipuleris. Si ergo iudicandæ Medicinæ fundamentum in septem liberalibus artib. non continetur; certe priusquam in medicinam introeas, omnino aliud quid disces, & curabis, vt in Philosophia & Astronomia Magister sis. Si Magister in his es: iam pleno cardine tibi professio illa patet, ac ex teipso promere iudicium potes, an auctor vera vel falsa proponat. Vt ergo tali præsidio instructus adsis, Lector, hunc tibi de caduco meum librum legendum commendo, rogoq;, vt non ex ceteris auctoribus liberalium artium me iudices, sed ad capiendam (vt aiunt) probam in ignem, in quo aurum & argentum probatur, me deducas. De Caduco *quidem etiam Basileæ legi seu professus sum: sed ita, prout auditores nactus eram. Si auditores mihi obtigissent alii: aliæ meæ etiam Lectiones fuissent. Isti ergo ac alii auditores hæc mea præsentia probe cognoscāt, nec leuiter censeāt id, quod vitæ periculum concernit. Non culinæ prouentus quærendus est a Medico, sed ipsius Medicinæ laus, ac gloria honorq; Dei. Iuxta autem etiam considerandum est. &c.*

Reliqua huius Præfationis desiderantur.

DE CADVCO MATRICIS, MVLIERVM MORBO PROPRIO.

Theophr. Hohenheimii, vtriusq; Med. Doctoris.

PARAGRAPHVS I.

DE morbo caduco iam ante quidem libellum in lucem edidi. Is vero generalis est tractatio, genera omnia continens vsitatiora. Præter hæc autem genus quoddam peculiare est, quod nec secun-

ſecundum cauſſam, nec curam prioribus ſimile eſt, adeoque nec ad illa referri debet. Hoc autem genus eſt caduci mulierum, ex vtero enati. De hoc non immerito liber peculiaris conditur, ſub parte duplici. Prima aget de diſcrimine caduci matricis, & caducorum aliorum extra matricem. Secunda tradet curam, cum requiſitis omnibus, quæ huic explicationi debentur.

Diuiſo huius libri.

Cum ergo hoc loco mihi ſcribendum iterum ſit: denuo compellor ad vos monendos Medicos, vt ſerio & ſobrie, hunc, de quo tracto, morbum expendatis, eiuſq; cognitionẽ ex veris & antiquiſſimis Magiſtris petatis, non ex micis, quæ a Sophiſtis vndecunq; collectæ ſunt. Vos de vero cõuiuio guſtate: ita ſaturi diſcedetis. A micis enim ſatur nemo fiet. Deſiderium ergo vobis ſit, non in Academiis diſcendi, ſed in ipſa natura, ſicut ante ſatis a me monſtratum eſt, qui & vnde Medico diſcendum ſit. Cogitate ergo ipſi quanti temporis ea iactura ſit, quod in ſpatioſis illis commentis *Iacobi de partibus, Gentilis, Truſiani, Hugonis, Meſuæ, Azaronii, Auicennæ, Galeni, Raſis, Montagnanæ* & aliorum, quorũ & nomina & opera non ſine flagitio memorantur, ætatem veſtram obteritis? Quid vero etiã hoc ſit, quod tanto feruore Rhetoricis nugis ſtudeatis, quæ tamen Medicum non faciunt, ſed deſtruunt? Et quid vos in Logica veſtra ac Dialectica venamini, quæ non ſolum ipſi Medico aduerſa eſt, ſed naturæ quoq; lumen per vim reprimit & effuſcat? Iſta enim non natura dat, ſed genius ater, qui in veſtris oculis cõſpicuus, de fanaticis illis ſtudiis iubilat. Tempus ergo pretioſum vanitatibus iſtis deinceps minime impendatis. Ecquid tandem vero id ſit, ſi in bonis literis ipſi Vergilio præcellatis? Reſpondete mihi, & dicite, an Vergilii opera vniuerſa Medico vni æquiparanda ſint, ſi is vnicum quoq; tapſum ſaltem nouerit? Iudica quæſo, vter horum corporis dignior præſes ſit? Qui a. eritis deniq;, ſi meri Lucani, puri Ouidii, puti Horatii fiatis? Vrgente anguſtia, cui quæſo, quam vobiſmet vſui eſſe poſſitis muliebri veſtro garritu? Deierare vobis equidem auſim, quod elumbis Macri, poetarum omnium minimi, verſus peſſimus etiam, nobilior multo ſit, poetis vniuerſis, ipſoq; adeo Homero. Ecquis v. adeo furcus aut ſtipes ſit, qui morbo aliquo detentus, non vniuerſum ſuũ poema, ſuum Græcũ, ſuum Hebræũ cum minima ẽt ſuæ valetudinis cognitione aut reparatione permutaret? Putaſne v. tam Vergiliũ q̃ ipſum Horatium ſuæ ſtoliditatis, cartis illitæ ante obitum non pœnituiſſe? Quid v. pœnitere poſſit Medicum? Ne gry quidem. Ætatem n. ſuam obtriuit in arcanis, vixitq; Deo & naturæ veluti Monarcha ſingularis terreni luminis.

Medic. reprehenſio.

Rhetorũ reprehenſ.

Logicorũ reprehenſ.

Poetarũ reprehenſ.

Quo autem faciat noſtra omnis ſagacitas, prudentia, ratio, ſapientia &c. Si eam egenti & neceſſitatibus preſſo noſtro proximo non impen-

damus? Quis vero lapſorum, clamauit vnquam, *Iuuenalis ſerua*? Clamitant autem vniuerſi, *ſerua Hippocrates*. Huic enim hoc officium deſtinauit Deus. Hic in natura viuit, ac luminis naturæ artifex eſt. Quid Terentius tuus cum Dauo? Nugari, blandiri, aſſentari, opera oris ſunt. At opitulari, prodeſſe, iuuare, munia ſunt cordis. In corde creſcit Medicus, ex Deo is procedit, adeoque luminis naturæ & experientiæ domeſticus eſt. Itaque hoc diſcatis velim, vt, ſi ærumna & afflictio premat proximum, eius iuuandi non animum tantum, ſed & copiam habeatis: non vt nares obturetis, & tranſeatis, ſicut Scribæ ac Leuitæ faciunt, quibus etiam Poetæ aſſimulantur ac omnes, qui os ſuum pro Deo habent, & opinionem pro cœlo. Ex his nihil impetrari poteſt. Penes Samaritanum autem, hoc eſt, penes naturæ peritũ, ſcientia ac auxilium eſt. Hinc intelligite, nihil vnquam vſpiam eſſe, a quo plus fidei opiſque intimæ exſpectetur, quam a Medico. In hunc demum vota omnia omnium recidunt, vaneſcente omni hiſtoria, Iuriſprudentiaque: id quod vſus & euentus comprobant. Sanus quidem hæc non concedit. Donec enim inſtar frondis viret, claua ipſius ceteris ornatior eſt. Idem coma etiam Poetaſtris familiare eſt.

Medicus cor eſt & opus non verbum.

Samaritanus eſt Medicus, non Leuita.

Vos autem ego Medicos vniuerſos rogo, obteſtorque, vt ad miſericordiam flectamini per id, quod a Deo vobis ægri commiſſi ſint, vt ipſorum rationem curamque ſedulo agatis. Iudicare enim vel ipſimet poteſtis facile, quod Deus Medicum non conſtituerit, vt perdat, ſed vt ſanet: nõ vt deſperet, ſed vt paſſim ac omnibus intrepide ſuccurrat. Quem vero in finem nobis data ſpes eſt, niſi vt plus faciamus, quam fieri poſſe videatur? Si ergo deprehenditis, ex libris nihil proficuum ac ſalutare a vobis erui poſſe: iam certe vel ipſa veſtra cõſcientia iudice cognoſcetis, longe alia ac plura, quam q̃ ſcripta ſunt, conſideranda & indaganda eſſe. Medicina n. ne hoc ipſo quidem momento ad ſuum terminum ac fines deducta eſt, ſed aſſiduo plura ſubinde ac maiora diſci ac cognoſci poſſunt.

Medici quod officium.

Medicina ad vltimam metam nondum peruenit.

Ceterum de hoc caduco hactenus erratum grauiter eſt, tam quoad cognitionem cauſſæ, quam comprehenſionem curæ. Etſi vero is error piacularis, adeoque manifeſtus ſit: dolendum tamen eſt, non deeſſe, qui illum porro velare ac patrocinio ſuo tueri non ſubuereantur: quaſi vero in cartis illis, quibus aliquot impreſſę literæ ſunt, ſalus noſtra vniuerſa perſcripta ſit, noſque ceteris arcanis ac myſteriis naturæ in ſolidum orbati viuamus. Et hoc offendiculum ſoli hi ingerunt, qui ignauiores ſolis præſcriptis & præconceptis opinionibus acquieſcunt, nec reſpiciunt vlterius, an ſalutares illæ vel nocentes exſiſtant.

Medicina veteris qui errores.

De cauſſis a. cognoſcite, q̃ eæ nondum ſatis conſideratę & perueſtigatæ ſint, vt debent. Sic & Receptorũ ratio mera confuſio eſt, magno artis de-

tis detrimento a ſcriptoribus inuecta, vbi nec ad complexiones, nec arcana, nec anatomiam, nec formam, nec membra quicquã reſpectum eſt, adeoq; illa iuxta naturæ ordinẽ minime compoſita ſunt. Valde a. vos obſtinatæ cœcitatis eſſe oportet, q̃ ex parte nulla informari vos patiamini, quę vera tandem in his ratio ac methodus tenenda ſit, vt tandem lyram antiquam abiiciatis? Nam quæ huius cauſſa ſit, dicam? Nimirum quia Aſtronomi non eſtis. Ita vobis præſecta ala vna eſt. Ita nec Philoſophi eſtis. Cadit ergo ala etiam altera. Taceo, quod nec artes cognatas alias calleatis. Sic ergo a plumis omnibus nudi, id vnum ſufficere vobis arbitramini, ſi vel Recepta legere tantum, vel deſcribere, ac deſcripta in officinam mittere poſſitis. Id v. dignum Doctore monumentum ſit? Nimis fœcundus hic error eſt, qui diſcurſu longo detegi ac manifeſtari poſſet. Quo vero loco modum componendi traditurus ſum, de his volumina plura compleuero. Non poſſum tamen non hic quoq; inſaniam veſtræ Theoricæ & Practicæ tangere, in qua vtraq; ne quidem artis tantillum impenſum eſt, licet loco apud omnes ſummo conſtituantur. Mihi ergo vos attendite, qui illas conſtituam. Quem ſi ſectati fueritis: cum honore ſummo ſtabitis, adeoq; vos tandem de nouo ipſos conſtringetis, & in ignem vltro coniicietis. Infando mihi vos id crimini datis, quod auctorem illum culinarium Vulcano exuſſerim. Quid vero id piaculi eſt? Si ad culinas ſpectat: ſpectabit etiam ad rogum. In me veſtros vos defigite oculos: & quod me facere videtis, id vos æmulemini. Cauſſarum morborum cognitionem, & Receptorum compoſitionem a me diſcite. Et ſic deinceps ab illuſione ruſticorum ſolita immunes eritis. Facile enim cogitare mecum poſſum, vobis iam eundem, qui olim mihi fuit, animum omnino eſſe. Donec remediis veſtris vſus fui, idem vobiſcum paſſus ſum. Valde ſane id excruciat, ac admodum infame eſt, ſi ruſticus eludit Doctorem. Et tamen, niſi plebeio cognitionem maiorẽ & ſublimiorem is ſibi conquirat, iniuriam non patitur, ſed meriti ſui iuſtam omnino pœnam luit.

Medicina qua ala.

Theophrastus Medicum librũ exuſſit.

Rata ergo ſententia noſtra ſtet, vt iam deinceps cauſſam & practicam caduci p̃nominati cõſcribamus: non quidẽ ad normã veterũ, ſed ad tenorem ac baſin fundamenti Medici, q̃ cõſiſtit in partib. his palmariis, Aſtronomia nimirũ & Philoſophia. Quę diſcurſu eiuſmodi explicabuntur, vt hic homo anatomia integra ſit maioris mũdi, & vt Coſmographus non negligatur, ſed ad conſtituendũ medicum cum ꝓfeſſionib. ſupra dictis omnino cõiungatur. Naturales n. artes ac ſcientiæ omnes in Medico exoriuntur & manent. Et ſiquidẽ ſe omnes inuicem ſepararent, & partim cõciderent ita, vt Coſmographus ad ſuũ inſtitutum, ad ſuum itidẽ Aſtronom⁹, ac Philoſophus, & Phyſionom⁹, Chiromanticuſq; &c. ſeorſim

Medicus qualis eſſe & conſiderari debeat.

diuerteret; tamen coire iterum ac confluere omnes debent, ſi prodire Medicus velit vel debeat. Sicut enim Romam viæ multæ ducunt, quæ Romæ omnes confluunt: ſic viæ omnes etiam, h.e. artes, in Medico iunguntur. Perplexari enim is non poteſt, quin centrum & punctum circuli ſit, in quod lineæ omnes abeunt & tendunt. Hinc ergo intelligatis, quod ex omnibus artibus practicam meam ac Theoricam ita conflem, vt cogatur me laudare Coſmographus, Aſtrologus, Philoſophus, Geomanticus, denique vniuerſi naturales. Ex ipſorum enim artibus medicus naſcitur: quas idem deinceps viciſſim exaltat ac illuſtrat. Medicus ergo quærendus integer eſt, nõ pars eius, ſed omnia, quæ ad integrum conſtituendum requiruntur. Breuem a. hanc tractationem hactenus, boni conſulite. Nec enim hic ſcribendi finem faciam: ſed plures omnino libros proferam.

Medicus artium centrum.

PARAGRAPHVS II.

Caducus matricis male ſuffocatio matricis dicta.

Signa caduci vteri.

PErgamus autem iam pertexere deſcriptionem morbi caduci, qui ſolis fœminis familiaris, a Priſcis *Suffocatio Matricis*, ac incongruis nominibus aliis vocatus eſt. Vbi enim error committitur in cauſſa: ibidem etiam erratur in denominatione & declaratione morbi. Hoc loco indigetabitur *Caducus Matricis*: ideo, quia in ſola matrice conſiſtit, & ſymptomatis iiſdem proditur, quibus caducus, ſcilicet extenſione membrorum, ſpaſmo, conuulſione, ſpuma oris, & ſimilibus aliis ſignis. De hoc liber peculiaris conſcribendus eſt, quia differt a caduco alio, ſubiecto, paroxyſmo, forma, eſſentia, ſpecie, perſona & ſimilibus. Cum vero is Microcoſmicæ etiam naturæ ſit, & in omnibus ad communem cauſſam (prout in caduco dictum eſt) conſpiret: quæ & qualis eius conditio ſit, iam deinceps explicatius dicetur. Solis autem fœminis hic morbus competit, non etiam viris, nec ipſis virginibus. Virgines enim illæ ſunt, quarũ matrices expertes ſunt conceptionis, nec ad hanc irritatæ, aut palpatæ ſunt. Quæ autem ſecus ſunt; hæ omnes etiam huc pertinent. Et licet virginibus rarius accidat: fit tamen is aliquoties in ipſis morbis ex culpa propria, ſicut deinceps opera & cauſſas multas recenſebimus.

Cad. vteri morb. muliebris. Virgo quæ.

Principio autem docebo de Matrice, eius eſſentia & proprietate: quæ ita ſe habet. Sicut videtis cœlum & terram ſua teſta includi: ſic concluſa etiam eſt matrix, & omnia quæ ipſa continet, quæque 4. in ſe Elementa habent per ſe, vt taceam de generibus animalium & hominum. Vacua & inanis matrix, in qua fœtus non continetur, per omnia ſimilis eſt cœlo, terræq;, in quib. nihil erat rerum viuentium & ſenſibiliũ. Et ſicut nihilominus Sol, Lunaq;, Arboreſq; ac Herbæ, Boreas & Auſter, Metalla ac Cachimiæ, cũ omnib. operationib. ſuis ẽt citra hominẽ prodierunt: ſic

Teſta ſua vniuerſa includuntur.

ſic eadẽ etiam cum homine ratio eſt. Plane n. eodem modo matrix quoque ſua in ſe aſtra, & horum corpora continet. Cum ergo homo ex mundo ſit, & mundus, hoc eſt, Microcoſmicus mundus eſſe debeat: tunc ipſum ex matrice ſumit. Velut enim primo ex quatuor mundi partibus creatus eſt homo: ita creandus ſimiliter perpetuo erat. Cum verò creator ſemel tantum creet & poſtea deſiſtat: ita hic quoque cœlos ac terrã fecit, & eam in matricem formauit, in qua homo concipitur, generatur nutriturque, non ſecus ac extra matricem, ſi in auram prodiit. Sic ergo res vna eſt, viuere in matrice, & viuere extra eam. Fœtus in matrice, viuit in firmamento Matricis. Fœtus extra matricem, viuit in firmamento externo. Ita ergo matrix eſt mundus minor, cõditionem omnem ac naturam in ſe habens cœlorum & terræ.

Matrix in ſe aſtra habet omnia.

Vita vna eſt intra & extra Matricẽ.

Matrix eſt mundus minor.

Cum ergo matricis dicta conditio ſit: neceſſario eadem etiam tonitrui, & terræmotui, & ventis, & Lorindis omnibus ſubiecta erit: hoc ſaltem diſcrimine habito, quod hic Microcoſini duo ſint, Matrix, & homo. Homo ipſe Microcoſinus eſt: ideo in ſe omnes operationes Elementares habet. Sic itidem & in matrice. Ceterum differentia talis eſt. Qua ratione diſtant a ſe inuicem, Mundus & Homo: ſic differunt etiam Matrix & Homo. Sicut enim Adam in mundo conceptus & natus eſt, qui mundꝰ ipſius matricis fuit, in quo iacuit: ſic iam deinceps iſta matrix amplius eſt, ſed ea fœminæ ingeſta & innata eſt, ſeruatis tamen naturis ac proprietatibus omnibus matricis eius, in qua Adam genitus iacuit.

Matrix mundi & hominis vt differant.

Iam vero homo mundus minor eſt, & naturam matricis, hoc eſt, magni & parui mundi in ſe continet, adeoque vniuerſas res & opationes naturalium corporum. Præter vero hos duos mundos homo operationem etiam habet ſenſuum & rationis. Nam herbæ virtutes quidem habent: ſed operantur citra rationem ac ſenſus. Vrticæ vrunt: Ignis comburit, ſed citra intellectum. Homo vulnerat, iugulat, &c. at cum ratione. Itaque hic quoque aliquod diſcrimen eſt. Quicquid firmamenta operãtur, id ſimile eſt arbori, quæ increſcit. Hominis autem firmamentum Elementaribus ſimile alias eſt, niſi quod per rationem opera ſua perficiat, non per impetum. Nam in omnibus rebus operatio vna eſt: ſed hæc ſub duplici ſpecie fit: vna eſt cum ſenſu: altera ſine ſenſu. Pecora ſi ſitiant, ad ciſternam pergunt, & ad ſatietatem vſque potant: Hoc fit per ipſius ſenſum ac intellectum. Bibit autem etiam arbor in agro, ſed ſine ſenſu: cui pro ſenſu eſt vis, humorem attrahens, quem animal cogitur ſectari & quęrere. Vbi ergo talis vis eſt, ibi ratio præſto non eſt. Vbi ratio eſt, ibi vis ea exſulat. Hoc iam ad matricem accommodate. Etſi enim hoc iam adducta ad propoſitum mihi morbum non conferant: nihilominus tamen,

Ratio Microcoſmi eſt propria.

Operatio duplex eſt: ſine & cum ſenſu.

quia Medicũ ex Philoſophia creſcere oportet,res eo facit,vt vnum ex a-
lio intelligatis,&(ſicut de Caduco in aliis etiam libris tradidi)cauſſam to-
nitrus hinc etiam quadantenus æſtimetis , eamq; materiæ ſeu instituto
noſtro accommodetis. Vt vero res adhuc planior fiat: cauſſas iam ipſas
explicare aggrediar, vt is cognitis ad principia vera penetretis, ſine
quorum cognitione practicam ipſam commode inſtituere minime po-
teritis. Matricis autem aſtra ad morbum hunc facientia ita ſe habent.
Principio ſciendum eſt, quod aſtrum ignis tonitru det: Aſtrum autem
terræ,terræmotum: aſtrum Aeris fragorem: aſtrum Aquę mugitum. E-
adem in ipſa quoque matrice contingunt hoc modo. Exemplum vobis
proponite,quod primo ſciendum eſt. Videtis nimirum,ſupra terram ni-
hil fieri, quod non ex ratione quadam procedat,velut edere, bibere,la-
borare & ſimilia. Hæc autem ratio vnde venit? Ex aſtris. Eandem enim
ipſa quoque aſtra habent. Et licet non loquantur ipſa: inſtar hominis ta-
men perficiunt. Et non minus ipſo homine eadem quoq; opifices ſunt.
Quicquid enim facit homo,idem facit etiam cœlum. Non autem cœlũ
id facit,quaſi ab homine diſceret: ſed diſcit homo a cœlo. Hæc enim ex
cœlo omnia procedunt: & horum omnium cœlum Doctor ac Magiſter
eſt. Cœlum eſt Tignarius,& exaſciat opus; eſt faber,qui cudit. Sic itidem
& homo eſt in terra. Et nemini admirationi ſit, quod cœlum res adeo
mirabiles operetur. Ab opificiis enim omnibus inſtructus eſt, ſecumq;
artifices omnifarios habet. Vnde fit, vt nobis in terra mirabilia multa e-
ueniant: nec de cœlo tantum,ſed & de Elementis tribus reliquis etiam,
per ipſorum aſtra,potentia talis intelligenda eſt.

1. Caduci causſa tonitru eſt.

Aſtra uteri quadruplicia proferunt.

Cœli & hominis una operatio.

Cœlum omnes opifices habet.

Pro iſtorum ratione,iam etiam in matrice proceſſum paroxyſmorum
cognoſcite. Nec vero in matrice tantum,verum etiam in magno caduco
paroxyſmi cuduntur,fabricanturq; per huiuſmodi coniunctioné. Con-
iunctio a.aliter intelligi non debet,ac ſi faber,malleus,ignis & incus con-
ueniant, & ferrum cudant: aut ſi Tignarius,ſecuris,& lignum adeſſent,
& fabricaretur domus. Similis & huius præſentis coniunctionis cognoſ-
cendæ ratio eſt. Et quo ordine,qua arte,quo modo domus paratur,fabri-
catur ac erigitur: eodem modo idem de aſtris etiam intelligi debet.

Proceſſus paroxyſmorum.

Coniunctione op9 eſt ad fabricandũ.

Porro autem attendite, quod tria prima,Sulphur,Mercurius & Sal,
varie diſpoſita & comparata ſint. In aliquib.enim corporibus oculis ſunt
ſenſibilia, in aliquibus auribus,in aliquibus voci,in nonnullis rationi. Id
faciunt aſtralia corpora, in quibus iacent,ita,vt aliqui iſtam operationé
videant,veluti in fulgure & coruſcatione: alii ſentiant ſeu tangant,& nec
audiant, nec videant, vt in terræmotu: quidam audiant,vt in Lorindo:
nonnulli palpent, velut in Aere. Hæc natura ipſi quoque matrici ineſt,
ſed

Trium primorum mira natura.

ſedita, vt ſenſibilitas potiſſima ſit, & viſibilitas proxima, qua morbus manifeſtatur. Nam auribus non multum percipitur: plus a. ratione. Iam v. cū, vt audiuiſtis, Matrix Microcoſmus ſit, ad naturā alterius Microcoſmi & ipſius Macrocoſmi facta: tunc eius in his rebus opatio talis eſt, vt cōiunctiones talem morbum fabricent. Cauſſę v. coniunctionis notitia alia eſt, nimirum talis. In homine vniuerſi iacent morbi, & quicquid bonū malumue eſt. Naſcitur enim is in hora concordantiæ, nec extra ipſam. Ibi enim aſtra omnia conceptioni præſentia aſtare debent. Et cum gignant bonum, malum: alterum eſt manifeſtum, alterum minus, adeoq; potius præponderat, & raro, imo vix vnquam vtraque in æquilibrio verſantur. Iam autem præponderant aſtra, vt homo fiat iracundus, ſæuus, &c. interdum præponderant mitia & manſueta, iracundis ipſis cedentibus. Vnde fit, vt homo ira carere non poſſit, nec etiam manſuetudine, licet ſæuiſſimus ſit. Cœlum eius etenim lene & manſuetum non minus in ſe habet, quam iracundum, licet hoc præpolleat. Et hæc cauſſa eſt varietatis naturarum ſiue ingeniorū in homine, vt vnus idemq; iam mitis, iam iracundus, iam bonus, iam malus ſit, modo viuat iuxta conſtitutionem eam, quam in conceptione ſua accepit.

Coniūctio caducum fabricat.

Homo omnes morbos in ſe habet, &c.

Conceptioni hominis aſtra omnia cohabitant.

Ingenium hominis vnde varium.

Eadem omnino ratio etiam in morbis eſt. Ibi enim alterutrum p̃pollet aut ſanitas, aut ægritudo, hic aut ille mos, prout ſuperpondium cadit. Vnde liquet, quod homo morbis omnibus expoſitus, hoc eſt, ad morbos omnes concipiendos diſpoſitus ſit. Et niſi cœlum tale foret: ipſe etiam homo ad morbos eos indiſpoſitus foret. Sicut autem aſtralis natura omnis, nempe bonitas, malitia, iracundia, lenitas, &c. in homine habitat: ſic omnium quoque morborum diſpoſitiones illi inſunt, non quidem iā actuales, ſed prout pondus aſtrorum ingeſſit. Corpus enim in eiuſmodi morbis ſibi ipſi Medicum præſtat, & ſua ſecum arcana habet. Sic ergo ex pondere inæquali morbus infertur eius naturæ, quæ præponderauit. Id vero, quod præponderat ad morbum caducum tonitru eſt, & eſt aſtrum terræmotus, & duo reliqua. Sic ergo homo innatum ſibi morbum circūfert, qui vobis intellectu facilis eſt, ſi quatuor Elementorum Aſtronomiam accuratius repetatis.

Homo ad omnes morbos diſpoſitus.

Caducus mai. vnde.

Sed præter hanc cauſſa iam etiam alia enarranda eſt, quæ caducum inferat, ēt extra innatā illā, de qua diximus diſpoſitionem. Etſi n. cœlum ipſum ſyncerum, æquale, clarum, ad morbū, h. e. effectum & paroxyſmos minime vergat aut declinet: nihilominus tn̄ id ſubiectum eſt rationi, q̃ aſtra gubernat: veluti compertum vobis eſt, quod, ſi cœlum ad furta irritet aut inclinet, ratio reſiſtat & aduerſetur. In cœlo enim ac aſtris ſunt Latrones, Fures, proditores, &c. nec quiſq̃ hominum adeo probus

2. Caduci cauſſa ratio regens aſtra.

eſt ac ingenuus; quin hæc mala omnia ei inſint, veluti iſti latroni, qui cras rotæ imponitur. Sicut ergo ratio Aſtrum moderatur: ſic eadem morbo quoq; cauſſam ac principium dat, hoc modo, q̃a ratio & aſtra in homine omnium ſunt ſubtiliſſima, & inuicẽ cohęrent, velut Sol & ipſius ſplẽdor. Iam ſi rationi incidat gaudium, mœrorue, gradum & concordantiam naturalem excedens: iam illico aſtrum & creſcens aſcendens incenduntur, non ſecus ac ſi manus ex ſilice ignem in ſulphur aut fomitem alium excuteret.

Ratio creſcentem Aſcendẽtem aſcendit.

Porro vero cibus quoque Aſtrorum, hoc eſt, bonitatis ipſorum, deſtructor eſt. Quod enim cibi potuſque aliud ſunt, quam corpora aſtrorum: Ideo ſunt Medicina, cibus, potus. Nam ſi homo edit, edit Aſtrum. Hoc Aſtrũ iam eſt arcanũ, & ſanitas, & morbus. In his vero diſcrimen eſt, quod hic ſint cibi boni, hic mali, hic venenum, iſtic acidum, illic dulce & ſimilia. Sicut ergo diuerſitatem hanc videtis in terrenis Elementis, & ipſorum aſtris, ac ſimilibus aliis omnibus: ſic hic quoque diuerſæ Naturæ ex aſtris ſunt, vt videtis, hac ratione. In hac herba eſt hydropiſis. Quã qui edit, hydropiſin incurrit. In illa ineſt Icteritia: in iſta Apoplexia, in illa febris, &c.

3. Caduci cauſſa alimenta. Cibus eſt Aſtrum.

In herba hac eſt hydrops, in illa Apoplexia.

Eadem etiam in aſtris ratio eſt. Hoc ſuas ſpecies ita diſponit; quod, qui edit, cibum in ſimili ſpecie retinet, idque ptopter ipſa aſtra. Si homo præponderat, præponderat ipſum Aſtrum. Hac præponderatione partẽ vnam auget, & ponderi eius addit, quale edit vel bibit. Sic ergo is quoq; morbus præſto eſt, quia aſtra in ſuis exaltationibus aucta ſunt. Adeoque paroxyſmus prolongatus eſt. Sic etiam de ratione iudicandum, quod ei aliquid accedat, vnde in effectu aſtrum augeatur. Hæc iam concordantia coniunctio eſt. Coniunctio hæc eſt multiplicatio, & præponderatio pro conditione illius aſtri, quod contingitur. Nam & in ratione Aſtrum eſt conditum, idque ſummum, cuius gratia homo conditus eſt.

Aſtrum ſummum in homine eſt.

Ad audiendum hoc aſtrum aures aperite vos vniuerſi in Facultatibus omnibus Profeſſores. Hinc enim cognoſci poteſt, qua cum ratione quilibet operetur, an ex ratione Elementarium Aſtrorum, aut ex ratione &c. Et certe ſcire debetis vos Medici, quod hic ſita ſit cauſſa omnium morborum. Ideo Aſtronomos agite: & ſcietis regimina conſtituere in rebus omnibus. Interim aſinina illa veſtra eſt opinio contraria. Cholera enim hoc non cauſſatur, non Melancholia, non ſanguis, &c. Hic merus Beaniſmus eſt. Imo ſic dicendum eſt: Huic aſtro da hoc non, non hoc præbe illi, &c. Quid vero quælibet ſtella eſt? Nihil niſi morbus peculiaris. Si morbum nouiſti hominis: eandem quoque ſtellam noueris. Hanc eandem noſces etiam in cibo, in potu, & ſimiliter in ratione. Secundum hæc

Aſtrum quilibet morbus.

hæc ergo Regimen, diætam ac ordinem decernite. Sin minus, impostores in omnibus agitis.

Sed hæc ad explicationem vberiorem Caduci Matricis fœminarum proprii, sufficiant. Quæ faciunt etiam ad intelligendum planius librum de Caduco primum. Hic enim illum probat & elucidat. Merito ergo, quæ vnius materiæ sunt, in volumen vnum conferuntur. Quomodo vero (quod hic omitto) concordantia hæc & coniunctio præponderationem inuicem faciant, donec vel sanitas vel morbus gignatur: id cum ad Philosophiam spectet, seorsim in suis libris definietur. Gramen nimirum & vacca, vtraq; coniuncta, lac proferunt. Iam vero gramen lac non facit: nec dat id vacca: sed in natura astrum quoddam Mechanicum latet, q; lac producit, vt diximus. Si homo pingere potest, hoc atrum, illud candidum facere: poterit idem omnino etiam cœlum. Cœlum enim, hoc est, astrum, & homo, vtrique sunt Mechanici. Quid autem Mechanicum sit, in Philosophia tradetur. Quæso vero vos Medicos, vt tandem quisquilias vestras euerratis, & vlterius, quam ad humores vestros respiciatis. In his enim meri fatui estis. Quilibet enim humor, prout describitis ipsum, merum lutum & stercus est. Sic ergo merum vos stercus & excrementa tractatis. Ex stercore quid aliud nascitur, quam Scarabæus? O Scarabæos putidos! Nec vos pilo vno digniores estis stercore equino. Et q. c. quid ex hoc oritur, id vos estis. Vos autem Theologos ac Iureconsultos, & vniuersos ceteros, qui in Astro sapientiæ sublimes statis, sedulo adhortor, vt hanc rem ipsis Medicis paulo altius expendatis, eosque pœna digna plectatis, quod oculos suos in res acrius non intendant. A pecunia enim vrinaria & stercoraria discedere ipsis admodum graue obuenit. Quæ licet grauiter oleat: ex hac tamen ipsi suauiter victitant. Et si mea admonitio ipsis curæ non est: locum tamen inueniat reprehensio vestra. Nam quo animo hæc inculcem, attendite: non ex arrogantia, quod illi prætendunt Superbia enim, nullum doctum, nullam artem vnquam peperit: sed hos seculo omni perdidit & excidit. Et æquum omnino fuerat, hos tam honestos viros, quales videri volunt, de hoc Matricis caduco accuratius pertractasse paulo, quam vt paucula quædam de *Suffocatione Matricis capitula* obtruderent. Nam hoc testor vobis, quod in suffocatione Matricis a primo ad vltimum fœde omnes mentiantur: cum tamen opinionem suam veram & rei conuenientem esse subinde clamitent. Qua in re idem cum fure ingenium habent, iam iam suspendendo. Is enim iuraret conceptis verbis, quod probus esset, modo id homines crederent.

Gramen & vacca lac dant.

Cœlum Mechanicum est.

Medici sunt Scarabai.

Medic. reprehensio.

Suffocatio matricis male tractata.

PARAGRAPHVS. III.

Cad. vteri cur sola fœmina sententiur.

QVæri iam deinceps a non nemine possit, cur hoc funesto morbo Deus solas fœminas, & non etiam viros affligat? Sola autem matrix in caussa est, in qua conceptio fit: qua parte vir destituitur. Vult autem Deus hunc morbum in fœmina non relinqui, sed omnino adimi tollique, cum ipsi Naturæ ad hunc exigendum necessaria contulerit, & nihil ei detraxerit seu negarit. Nimirum astra cœli videte. Horum influentiam procedere Deus permittit. Sic itidem & in homine. Homo enim & astra cœli, res vna, vna natura sunt: quod iudicium quoq; ceterorum est. Processus autem caussæ morbi is est. Quicquid foris in mundo maiore, in Elementis ac astris continetur, id non potest similiter non etiam in homine esse. Cum enim ex limbo omnino conditus sit: ex omnibus omnino astris similiter constabit. Eadem & matricis ratio est, quæ mundus minor est, & in qua homo est. Sicut enim mundi crescentia vniuersa cœlo includuntur, adeoque creaturæ vniuersæ: sic matrix etiam creaturas omnes includit, & matrix vna est, & vna creatura, hoc est, homo. Hic iam notate, quod homo creaturarum omnium volatilium, natatilium, terrenarum, ignearum naturam & proprietatem in se habeat. Nihil enim excipere possis, quod in seipso non contineat. In ipso ergo creaturæ, omnes insunt. Et sic matrix intra sese claudit omnes creaturas, adeoque vas mūdi est (intellige minoris mundi) & in sese retinet creaturas, h. e. hominē. Vnde sequitur, matricem omni impressioni, & generationi 4. Elementorum vernaculæ subiici, idq; secundū diuersitatem astrorum, hoc est, ipsorum motus. Nam alia morbi matricis caussa non est, quam quod oporteat ipsam similiter cœlo ac terræ constitutam esse. Hinc oriuntur iam duæ Theoricæ, & duæ practicæ. Vna dirigitur ad mundum hominū: altera ad mundum Microcosmi. Primus enim mundus imponit homini morbos & sanitates. Secundus mundus eosdem secum quoque fert, extra primum mundum. Sic ergo in genere, morborum caussæ duplices sunt, *Conceptionis & Temporis.*

Homo ex limbo factus.

Matrix mundus minor.

Matrix creaturas vniuersas continet.

Matrix vas mundi.

Matrix omnibus superiorū impressionibus subiecta.

Morborū caussæ generaliter duæ.

Pro cura autem huiusce caduci clare intelligendum est, quod in astris operatio sit non alia, q̄ in nobis est, vt ferro secemus & exasciemus ligna. Hoc vero iam complexio non est, nō est Qualitas, non est Humor, sed est ex arte Mechanica h. e. Mechanica est astralis. Sic vicissim tenete, ꝙ operatio eius, in huiusmodi morbū directa, ex alio loco ac fundamento cognosci non debeat. Vnde opus esse videtur, vt astrū duplex cognoscamus, hoc est, præter prænominatum adhuc vnum, vnde morbi generantur. Id vero hoc modo cognoscēdum est. Videtis scilicet omnes creaturas

Mechanica Astralis.

Astrum in morbo duplex considerandum.

aturas quandoq; nimis bonas esse, non quidem ex seipsis, sed quod per præparationem eo deducantur & redigantur. Hæc iam præparatio Astrali more intelligenda est per astrum Mechanicum, ita vt Astralem operationem ad suum effectum referamus. Veluti si ferrum a sua scoria separatur & in securem cuditur, iam id in sua operatione est. Hæc est vis omnis astri Mechanici. Eadem Mechanica ratione curam quoq; horum morborum intelligere debetis, nō ex natura ac conditione humorali aut complexionali, &c. Cœlum enim in huiusmodi operatione Mechanicũ est, non complexionatum. Sicut enim tignarius ad fabricandum ferri sui nec calore, nec frigore opus habet, sed tantum indiget cote ascia, regula, &c. ita eodem modo Medicus quoque in Medicina Astrum Mechanicũ iudicare debet. Quod hic explico, vt constellationis certiorem notitiam habeatis, sciatisq;, quod, vt dictũ est, in rebus omnibus coniunctio & Mechanica considerari debeant: vna quidem, ceu theorica: alterũ ceu praxis: sine quibus Medicus nihili est. Et hoc facit limbus, qui talem requirit Medicum. Nam ex limbo ipso, non extra ipsum cognitio capiēda est.

Ex limbo cognitio Medici petenda.

Cum ergo Deus sanitatem & morbos condiderit, hiq; ex ea caussa oriantur, quod morti subiecti simus: ideo de Medicinis diligenter inquirendũ est, vt occasio omnis tollat᷑, quantũ fieri potest. Nam & alias videmus, multa subinde incidere, anteq̃ pyra maturent᷑, quę eadē violare possunt: cum morti & ipsa subiecta sint. Iam ergo homo in his duob. consistit: in sanitate, in morbo. Vtrumq; horum a. infinitas in se species iterum continet. Aliter n. est sanitas cordis, aliter hepatis. Sic & vtriusq; morbi. Sicut n. videtis in terra cibos plurimos esse, ex quibus tñ cibus vnus fit, aut q. in stomachũ vnũ cōueniunt, & ibi in vnũ p̄parant᷑: sic multiplices quoque cum morbi, tum sanitates exsistunt. In pane n. sunt creaturæ omnes cum suis astris: similiter & in carne, & rebus omnib. Ideo membrũ quodlibet ex ipso suam sanitatē simul & ægritudinem desumit. Opus n. habēt vt nutriantur, & quoduis quidem suo simili. Et hæc hactenus dicta de matrice id docent, ꝙ ipsi suus cibus in seipsa crescat, non ex mundo maiore ingeratur. Sicut n. 4. Elementa seipsa inuicem alunt & nutriunt, hominis ope ad hoc non indigentia: ita nec matrix, nisi seipsa illo omnino opus habet. Nam & ipsa mundus est, q. ex suis Elementis viuit, sine auxilio hominis. Hæc cibatio iam Astrum duplex parit: vnum, ꝙ Matricis, vt mundi est: alterũ, ꝙ velut cibus, mundo debetur. Videtis n. pruinã, niuē, frigus, calorem, tumorē siccitatem, &c. cibos mundi esse. Qui si concordantiam excedant, tum nimia pruina, nimia humiditas, nimius calor, &c. mundi destructio est, & eiusdem mortificatio, ac instituti ipsius peruersio seu abolitio. Sic impressio similis ēt in matrice, ratione sui ipsi⁹

Homo consistit in sanitate & morbo.

Sanitas & morbus multiplex.

Elementa seipsa inuicem cibant. Ita & matrix seipsam.

cibi & nutrimenti, latet, ex qua hic & alii morbi oriuntur. Debent enim Elementa omnia florere, fructus ferre, & in quotidiana operatione versari. Et circa hæc quæ mundi, eadem matricis quoque ratio est. Quæ vt in mundo: ita pariter & in matrice fiunt. Ideo astrum duplex, vt diximus, cognoscendum est.

Sic ergo proponendum nobis id est, quod nos pati facit, non id, q patitur. Hic enim circa curam diuersitas quędam est, dum pars nobis aduersa corpus ipsum proponit, vt corpus, cum tamen corpus per se morbum non faciat, sed tantum spiritus, qui corpus non est, sed eius est astrũ. Iam si Astrum, vt sæpius dictum est, cognosci debet: tolluntur Medicinę, quæ corpus inuadunt, purgantq; ac laxant, & similia alia præstant. Et si quidem laxatiuum aut purgatio vtilis foret, tamẽ in corpore infecto tm̃ operatur, quod tamen id corpus minime est, non secus ac eductio putredinis. Astrum in sua Medicina similem operationem habet, sicut Corallis rubedo exsuitur, corpore eius non dissoluto: aut sicut auro natura aurea, ipso indissoluto, extrahitur. Idem hic quoque iudicium. Nam vncię auri quinq;, vix drachma auri vnica sunt: & decem Corallorũ libræ, vix sunt libra vnica. Sic & in membris corpora iacent. Ea vera corpora id nõ sunt, quod tu dicis: sed tinctura ipsorum, quæ parua est seu pauca, membrum illud est. Ceterum a. cadauer est. Sic ergo versatur Anatomia non in cognitione cadaueris, sed tincturæ; quam tincturam morbum arripere, & non cadauer, putandum est. Et est id astrum corporale, ac firmamentum materiale. Cum ergo haudquaquam cadauer, sed astra tantum sana & ægra sint, & quæri debeant: iam hic sciendum est, quod astra caducum matricis producant, velut ipsius terræmotũ, aut fulgur, &c. q cum altera Microcosmi natura non permiscetur, sed cognitionem suam peculiarem habet, a natura microcosmica omni separatã. Medicus ergo hoc loco, quantum ad matricem attinet, sedulo operam dare debet, vt in omnibus rebus singularem ac propriam Theoricam practicamq; ac facultatem constituat. Pilulistis vero illis vniuersa humores esse oportet, non mundum diuisum & triplicem, ita vt alius sit mundus maior, alius minor, vt homo, alius minimus, vt matrix, &c.

Auri ℥v. vix auri ʒi. continent.

Morbus in tinctura non cadauere.

Astra caducum Matric. producũt.

Mundus triplex.

An vero id me reprehensione dignum faciat, quod de caduco Matricis peculiarem librum conscribam, ac, quod omnes Matricis morbi rationem longe aliam, quam ex suo cerebro homo fingit, habeant, ppo-nam? Qua n. ratione differunt inter sese Macrocosmus & homo, licet vnum sint: ita differunt inuicem ẽt homo & matrix. Rationes ergo illę, quibus homo in suis morbis cognoscitur, rationes ipsius matricis non sunt. Quodlibet n. in se ipso aliter se habet, & omne tñ nihil est aliud q̃ mund⁹, orbis

Morbi matricis ab aliis diuersi.

Omnia vnum.

orbis, 4. elementa, aſtrum, cœlum, terra: ita tamen, vt cuilibet ſua ſimul peculiaris ſit profeſſio, non vna omnibus. Quanquam hoc quoq; verum eſt, ꝙ tonitru ſit caducus, & caducus ſit tonitru, & ſic caducus etiam matricis ſit tonitru. Vnde concluditur, vnã omnino Theoricam ac cauſſam eſſe, tres hos mundos in hoc puncto intelligendi: non itidem in ſignis, non in iſtis tribus, Mercurio, Sulphure, & Sale, ſecundum iudicium oculorum. Senſus id dat. Comprehendit enim ſenſus Theoricam: oculi vero practicam. In Theorica ratio vna eſt. Quanquam Theoricæ tres ſint: tres in oculis practicæ. De his loquor, vt ea conſideretis. Ita enim falſa inuenietis eſſe, quæ de his morbis ſcribitis, nempe de præcipitatione matricis, de ſuffocatione, & ſimilibus: vbi eam æquiparaſtis Microcoſmo, cum Medicina & vis morbi non indicet, matricem alium mundum eſſe, & alio indigere Medico. Quid vero *alius Medicus ſignat*, niſi vt proceſſus alius inſtituatur, & non eadem cura in Microcoſmo? ſed potius, quemadmodum in Microcoſmo: ita etiam in matrice. Aliud tamen eſt aſtrum arcani: vnum in matrice, & vnum in Microcoſmo. Sic & in mundo medicinę duo aſtra: vnum in matrice: vnum in Microcoſmo. Vos ergo hallucinamini, dum aſtrũ matricis in mundo non nouiſtis, & adhibetis aſtrũ Microcoſmi, pro aſtro matricis. Sed diſcite.

Senſus theoricã, oculi practicam dant.

De Caduco Matricis ergo hoc teneatur, quod omnis proceſſus ac ordo, quem Philoſophia & Aſtronomia eius præſcribit, a quatuor elemẽtorum tonitru deſumendus, ac ad præſcriptum Philoſophiæ Aſtronomiæque accommodandus ſit: oculis interim haudquaquam in practicæ vno modo exſatiatis. Nam, vt ab exemplo rem planius intelligatis, imaginemini vobis, quaſi lapides ligni longitudinem haberent, & more ligni creſcerent: & eodem modo etiam argilla creſceret. Iam ſi ex horum trium quolibet ſeorſim, ſingularis domus exſtruenda ſit, tunc ad hoc ars vna, hoc eſt, vna Geometria requireretur. Et licet tria quidem diuerſa ante oculos tuos iaceant, ex quorum quolibet fieri debeat id, quod fit ex altero: tamẽ opus eſt, vt per artem id fiat vnicam, ſed per tres vias ſeu modos. Via hæc eſt practica. Quæ circa lignum verſatur, ea fabricat partem ſuam, & opus probe ſuccedit. Quæ lapides tractat, ea muros erigit, cui ipſi quoque opus ſimiliter ſuccedit, & id tandem ad inſtituti ſui finem pertingit. Quæ circa argillam occupatur, hæc ipſa quoque oblinendo domum, opus ſuum proſpere conficit. Hic ergo vna ars, & vna artis comprehenſio adeſt: ſed tres ſunt opifices ſeu Magiſtri. Lignarius lignum tractat: lapidarius lapides: lutarius lutum. Quæ ſcientia niſi ſimiliter in his quoque obſeruetur, ita, vt Medicus ſciat, quid vbique adhiberi debeat: ecquid tandem quæſo applicabit aut miniſtrabit? Hic enim mundi tres occur-

Cura caduci qualis eſſe debeat.

runt,triplicibus ædificiis distincti, quorum quodlibet suam rationem tu-
eri vult,nec aliud quicquam quærit. Ad hæc ergo Theoricã & practicam
vestram æstimate & applicate, ne temerariis Receptis pharmacopœos
vestros fors oneretis. Vere enim id equidem testari possum, quod vos v-
niuersi ne minimum quidem caduco idoneum Receptum componere
adhuc didiceritis,etsi in hac arte vos solos regnare nimis arroganter per-
suasum habeatis. Cum mutis vero tractatio vestra vobis non difficilis est:
siquidem illi nihil nisi annuere,non obloqui possunt.

PARAGRAPHVS IV.

IN descriptione tam prolixa huius morbi caduci, ad solas mulieres per-
tinentis,quæso vos Lectores, ne tædio afficiamini, quod rem tam lon-
ge ex Philosophia ac Astronomia petitam adducam. Duo enim ista vni-
uersam Theoricam & cognitionem rei largiuntur. Nec enim hic tan-
tum,verum passim etiam alias. Vbi de caussis morborum ago,vos doceo,
vt ante omnia rerum naturalium mundi magni cognitionem hauriatis:
& deinde etiam mundi minoris.Quis enim minorem mundum sine ma-
gno cognoscet? Nemo quisquam. Quid autem sit is Medicus,qui mun-
dum maiorem non intelligit? Nam, vnde nam alias cognitionem desu-
met ipsius hominis: cuius notitia tam difficilis & profunda exsistit? Ita-
que pro comprehensione hac, etsi hic quidẽ caducus vsq; adeo frequens
minime sit: nihilo tñ minus æquum foret, vt, siquidem vnus tantum in
mundo vniuerso morbus regnaret, cognitionem eius Medicus exactam
ac intimam haberet, ẽt tum, si ille vniunicum saltẽ ex omnib. hominem
affligeret. Tanta n. hominis est nobilitas,vt eius cura Medico cum inter-
minatione ẽt grauissima a Deo mãdata sit.Fas ergo est Medici scientiam
magnã ac arduã esse,vt nihil in corporis necessitatib. accurandis ignoret.

Homo ex naturalibus mundi cognoscitur.

Ceterum scire vos velim, quod hic in magna mea Theorica,prout
incepi iam pergam.Nec enim de Philosophicis & Astronomicis natura-
libus scribere vel dum desistam. Ea enim hominem vniuersum præfigu-
rant ac cognoscendum offerunt.Constat enim vobis,etiam in Historico
cognitionẽ talẽ requiri, vt descriptionem duplicem ponere sciat: vnam
Theoricam,alterã Practicã. Cognitio eius Theorica talis est,vt omnia ge-
sta factaque, ac triumphos &c. primo ex Astronomia cognoscat intelli-
gatque, & secundum hanc deinceps hominem describat,ac in suam pra-
cticam deducat.Et hoc exemplum qui recte assequitur,is Theoricam et-
iam intelligit Medicinæ; velut & practicam, quæ ægris conueniat. Vobis
ergo diuidiæ non sit, quod ex talibus paragraphum hunc quartum com-
pleam. Caducus enim matricis ne ex ipsis quidem mulieribus cognosci-
tur:

Historiæ cognitio duplex est

Paragraphi huius argumentum.

tur: ſed omnino ex Aſtronomia & Philoſophia. Hæc de cauſſa ſimilitudinem hic de Hiſtoriis inducimus. Hæ enim qua ratione intelligendæ ſunt: ſic ſimiliter Theorica quoque morborum cognoſci debet: vbi reperietis Theoricam de Microcoſmo, quæ ſola praxis eſt, & non Theorica. Vt breuiſſime rem dicam: quis *Alexandri Magni* facinora, triumphos, laudes &c. deſcribet, qui cœli neſcius & imperitus ſit? Solus hoc is poteſt, qui cœli certam cognitionem habet. Nam ſi Alexander deſcribatur, quid aliud de ipſo ſcribitur, quam practica? Nec enim is Theoricam dat. Patrator ſiquidem & deſignator eſt eorum, quæ Theorica complectitur. Practicam autem quis plene informabit aut intelliget, qui prius non ſit Theoricus? Alexander eſt Practica: Cœlum eſt Theorica. Nam & in cœlo Alexander eſt, qui in hoc ipſum præceſſit, ex quo is natus eſt, cuius practicam & operationem in terra is perfecit. Ideo fas eſt, vt Hiſtoricus patrem huius filii prius deſcribat: non patrem, virum ſuæ matris, ſed patrem, quem filii mater nunquam cognouit. Sic enim recte Theoricam conſcribetis, & poſtea Theoricæ opera, hoc eſt, practicam complebit. Vt autem breuius & planius rem intelligatis: ſcitote, diuerſitatem hic eſſe in hominem, talem, quod aut ex aſtris, aut ex Deo, res aut negotium adminiſtretur. Si ex Deo: tunc Theorica illa non ex cœlo procedit, ſed ex Deo deſumenda eſt, veluti ad deſcribendum *Petrum*, *Paulum*, *Andream*, *Salomonem*, *Dauid*, *Ieremiam*, *Ioannem Baptiſtam* & ſi qui alii his ſimiles ex Diuorum numero ſint. Hic iam laus ea completur, cuius practicus Deus eſt. Sic laus Petri, Pauli, Samſonis &c. non ipſorum, ſed Dei eſt. Ex Deo id ꝑceſſit: ideo de Deo Theorica quoq; ducenda. Itaq; qui hos homines deſcripturus eſt, qui is illos recte vereq; deſcribere poſſit, qui Theoricæ de Deo peritus non ſit? Nemo tandem. Geſtor enim ſeu patrator in terra, Deo ſuo aſcribi debet. Porro a. ſic cœlum quoq; ꝑ Deo addicitur iis, qui ex ipſo operantur. Sic, quis Alexandrum Magnum deſcribere ſciet, qui Aſtrum ipſius, & natiuitatem Aſtralem minime nouit? Nemo quiſquam. Admodum enim incongruum & inconueniens eſt, ſi quis tantum Theoricam & Practicam coniungat in homine, & extra ipſum, ſine cognitione eius, qui in illo operatur. Alexander quidē operatus non eſt ex ſeipſo, nec ſibi ipſimet, nec ipſemet: id cœlum potius præſtitit, nec in ipſo tm̃, verũ & in Iulio, in Augusto, & ſimilibus aliis. Hiſtorico ergo incumbit, vt ſciat generationem patris, qui exſecutor ac completor eſt Theoricæ Aſtronomicæ. Ita nimirum exploratũ habebit, ꝙ hoc ex *Leone*, *Cancro*, *Saturno*, *Venere*, *Marte*, *Ioue*, *&c.* laudare ac commendare poſſit debeatq;, iuxtaq; noſcet, quantum & quouſque factum id vel laudare, vel vituperare fas ſit. Facta enim omnia cœli ſunt, non hominis. Ideo cœlum quoq;, non homo deſcribi debet.

Theorica morborũ vt ex hiſtoriis cognoſcatur

Alex. Magni &c. Hiſtoriꝯ nullus ſine Aſtronom.

Actiones humanæ aut ex Deo aut ex cœlo.

Facta hominum omnia cœli ſunt.

Si ergo hęc omnia cœlum pręcedit aut astrum, idque Theorica ipsa
est: qui quæso ex mulieris caduco, descriptionem illius morbi Medicus
desumere possit? Nec enim ipsamet suum sibi morbum peperit, fecitque,
sed ipsum hoc fecit, quod illa plus est, nempe astrum. Hoc ergo modo,
non aliter quam sub Theorica vna, vtraque comprehenduntur. Quam-
diu enim triumphi Cæsaris & morbus sub vnam Theoricam non redu-
cuntur: tamdiu de practica nihil conscribi potest. Et hoc exemplum dili-
genter attendite. Nec enim res aliter se habet. Facta terrena fiunt in cœ-
lo, antequam in terra designentur: fiuntque simili ratione, qua quis so-
mniat id, quōd cras accidit. Ita enim cœlum præcurrit, & omnia opera
facit, quæ postea homo in terra perficit. Hic enim vtrobique vnū astrum
est. Astri autem magister per suum opus indicat, quidnam astrum heri in
cœlo perfecerit. Sic Astronomus indicat hodie, quod cras eueniet, ita
homo est, qui practicam facit Astronomiæ, qui per opus suum præteri-
tum cœli motum indicat. Astronomus est is, qui ipsum indicat post præ-
teritum cœli motum. Sicut ergo Alexander in astro est, & postmodum

Homines omnes in astris descripti.

etiam in terra: ita scire vos decet, quod quilibet homo in astro designa-
tus & effigiatus sit a natiuitate sua vsque ad mortem. Iste huius descriptio-
nis liber, Theorica est, de qua loquor. Extra quem librum quid nostra v-
niuersa in terra scriptio?

Non quod laudem eos, qui secundum hunc librum viuunt & se ge-
runt: sed eos omnino culpo ac reprehendo. Fiunt enim meri Prophetæ
falsi, falsi Reges, falsi Regentes. Hæc namq; omnia ex Deo exire debent,
non ex libro hoc. Vnde illos laudare non possum. Ista tamen indico, vt
sciatur, quid naturales tandem scribere deceat, nempe, quod hęc omnia

Morbi in cœlo sunt.

a Medico considerari, isque eorum omnino peritus esse debeat. Argu-
menti vero mei, cuius gratia exemplum hoc induxi, summa ista est, quod
simili modo caducus quoque in cœlo exsistat, velut & homo. qui caduco
laborat. Homo enim is est, qui postea fert, quod cœlum in ipso lusit, hoc

Ratio est Medicina aduersus cœlum.

est, Quod imago ipsius in cœlo facit, id facit ipse quoque. Iam vero Ratio
Magistra est bellorum, rixarum &c. ita vt ipsa Medicina sit aduersus cœ-
lum. Sic herbæ Medicinæ sunt aduersus morbum. Iam ergo vna caussa, v-
na Medicina vtrinque est. Hic enim caussa proditur, cur Deus Medicum
confectearit: nimirum, vt præuertat, quod cœlum facit, homini non confe-
rens ac salutare. Hunc in vsum etiam rationem largitus est. Itaque ad hoc
ordinatus est Medicus: ad illud Ratio. Iam vero vtrum in his laude di-
gnum est: an Medicina herbarum aut rationis, aut vtraque, aut is, qui
medicina nulla vtitur? Is nimirum laudandus est, qui medicatur, & qui
sanatus est. Qui morbum patitur, laudandus non est, cum nec Deo, nec
mun-

mundo is placeat. Caussa hæc est, quia Deus vult Medicinam factitari. Ideo enim morbus Medico opus habet. Is autem sanus, probeque curatus est, qui rationi suæ medicatur aduersus morbum, quem imago ipsius & astrum in cœlo fecerunt. Sanus autem & iste est, quem cœlum ægrotum fecit, & per herbas, iterum conualuit. Hæc nimirũ laude digna sunt.

Itaque porro de muliere (ne latius a proposito meo euager) scitote, quod eodem modo matrix sua præludia habeat, quæ ferre patique cogitur, hoc est, quæ astrum ipsi infligit. Hoc autem ita intelligite, quod peculiaris & distinctus mundus sit, quantum ad matricem attinet, sicut comprehensum est. Quod vero dilucidius idem hic enarrem, ideo fit, vt facilius intellectu sit, quid dicatur, & quo ex fundamento, qua ex Theorica id dicatur. Quia enim mulieris matrix, eiusque nomen, longitudo, mos ac natura, sanitas & ægritudo in libro astrorum descripta sunt: ideo fas est, illa omnia considerari, & ibidem Theoricam veram quæri.

Matrix in cœlo descripta.

Ex ipsa enim matrice nemo quisquam quicquam cognoscet, quia abdita & in corpus abstrusa est. Medico enim quid conferat, quod occultum est? Nemo accendit facem, & illam abscondit: sed ideo accendit, vt lumen ea de se prębeat, & homines ad ipsam ambulare possint. Si iã matrix lumen est: certe absconditum est. Quis iuxta illam videbit? Iam v. eadem suo lumine non caret. Id a. ex astris micat, non in corpore.

Matricis lumen in astris est.

Penes astra videre & ambulare ac discere debemus. Exteriora internorũ cognitio sunt. Alias, quid opus esset Medicina?? quid Medico? Ista n. ni essent: quid tandem nobis suppeteret? Nihil, q̃ alia vita. Cum v. sanitas, malũ, bonum, morbi, ægroti, & omnia in astris iaceant, & ex astris in nos deriuentur: iam omnes Medici sumus. Rationem n. & Medicinam omnes habemus, quib. vti debemus. Quę si non vsurpentur: vobis aliud non psuadeatis, quam q sicut miles, mercator, aut similis alius in sua fortuna aut infortunio aliud nihil est, q̃ caducus æger: (errant n. in Medicina, eo, q non ex astro operari volunt, sed ex ratione) similiter erret ẽt infirmus, qui ex morbo decumbit, & medicinam non habet. Iam v. Medicina herbarum, hominem in hoc sanare non potest, vt fortunam aut infortunium conferat ad ipsius pugnas, auaritiam, inuidiam &c. sed horum omnium Medicinam oportet esse rationem. Sic vicissim ratio sanare eum nõ potest, qui caduco opprimitur &c. sed necesse est, id fieri per herbas.

Ratio quarum verã Medicina Herba quos morbos non sanent.

Scire vos ergo velim, instituti mei hoc esse, de Medicina crescẽtium naturaliũ amplius tractare, & materiã hanc pertexere: vt, quod Theorica astrorum indicat, idem per naturalem operationem, h. e. per rationem herbalem, aut per herbarum ipsarum arcana auferatur. Hæc n. ratio seu vis ad morbos, non inest homini itidẽ, vt inest ratio morum & virtutum. Nam vna ptinet ad animam, altera ad corpus.

Ratio herbarum homini non inest, vt ratio morum.

Deinceps autem vt practica in terra, quam etiam Theoricam vocare possitis, recte describatur, & nihil necessarii omittatur: omnium primo opus est describi paroxysmum, postea curam. Descriptio autem paroxysmi procedit ex diuisis compositis gestibus, ex actis astrorum, & exactis ægroti. Sic ergo duo in vnum componuntur & comprehenduntur. Hæc coniunctio quoque signa dat matricis, quodnam astri elementum regnet, ignis, terra, aer, aqua? Quæ etsi quidem habeas: attamen saltem astrum cognitum habes: non itidem patrem. Et qua alia de caussa indignor equidem, quam quod Medici Humorales elementum ignis humorem vocent, non attendentes tamen, quod non ipsum elementum, sed ipsius astrum operetur? Si ergo dicto modo astrum habes, non itidem patrem: tum quære, quænam ibi coniunctio sit, quid sit ea, & quomodo in astro posita sit, vt taliter in isto morbo operetur. Ea ratione si patrem etiam inuenisti, dicere non potes ac debes, hanc esse Melancholiam, illam cholerã, hunc sanguinem, istud phlegma. Nullũ n. horũ considerandum est. Sicut n. pictor, qui albũ vel nigrum depingit, ne vel in minimo quidem angitur de isto, quid in pigmento sit, vtrum cholera, vel phlegma &c. sed recta pigmentum ipsum aggreditur tractatque; sic hic quoq; nihil aliud, nisi potentię considerari debent. Potentia a. est, *quod cum robore agitur vel agit*. In phlegmate a. & cholera, ac sanguine, Melancholiaq; robur positũ nullũ est. Hoc q̃rẽdũ est *in Leone, in Marte &c.* Hic caussa morbi q̃rẽda est.

Humores nunquam considerãdi.

Potentia quid.

Et his breuiter quidem, sed sufficienter Theorica tractata sit, quænam illa sit, ex qua Medicum ꝓcedere conueniat. Si autem nouistis iam, quænam ea sit: consequens est, vt sciatur etiam, qui & qualiter eadem cognosci debeat. Id a. deinceps plus Philosophicũ & Astronomicum, quam Medicum erit. Qua caussa iam in ista declaratione subsisto, & rem duab. ꝓfessionibus illis, Astronomiæ & Philosophiæ committo. Vnde videtis omnino necessarium esse, vt Medicus Philosophiæ & Astronomiæ minime ignarus sit. Cognitio enim hominis ex cognitione parentis ꝓcedit, qui ex hisce duab. professionibus inuenitur. Hunc qui inuenit Medicus, is iam nouit, q̃ astra, quæ constellatio, q̃ impressio ac influentia id faciat: qui homo in cœlo sit, non nomine tantum, sed & vita, moribus, gestib. corpore, figura: solam animam excipio. Hoc fine Medicus in illis regionibus peregrinabitur, & suos morbos indagabit: tum demum non infeliciter in optatũ littus Theoricæ & practicæ appellet. Et cum sine hac experientia nihil vspiã integrũ sit; peregrinari a. in huiusmodi nemo Medicorum audeat, sed pleriq; omnes in humorib. istis perire & suffocari malint: quis tandẽ q̃so apud huiusmodi desides sanitatẽ suã q̃rere ausit? Nemo, qui sapiat. Quicunq; n. fundamentũ suũ in hos humores collocant, errones ac phan-

Patris cognitio vnde petenda.

Med. humorista quales.

phantaſtæ meri ſunt, nec cum probabilitate vlla veritatem aſſerere norunt: adeoque meram nequitiam & opera phariſaica exercent.

PARAGRAPHVS V.

QVæ ergo morborum veſtrorum ratio ſit, deinceps vos ipſæ mulieres attendite. Ex iis vnicum tantum hic quidem propono, ſed tamen grauiſſimum vobis & periculoſiſſimum. Quem non Medice ſaltem deſcribo: ſed inſuper alia neceſſaria vos quoque moneo: vt intelligatis ex me, quod Microcoſmum vos duplicem circumferatis: corpus ſcilicet, ſimile virorum corporibus: & mundũ generationis humanæ, de quo mundo & eius paroxyſmo tractationem hanc inſtituo. Liber enim hic tradit de Morbo mulierum, cuius vi caduntac ſternuntur, & extra rationem locantur, conuelluntur q;, ac ſimilia his alia patiuntur. Tractatur a. de huius morbi *ſignis, ordine, & eſſentia*. Ideo animum aduertite. Signa enim vos docebunt, de quo ſcribam, quod planius exprimere nominum varietate nolo. Nomina enim ambigua & fraudulenta ſunt. Nec fieri poſſit aliter, quin qui morbũ non cognouit, falſum ipſi nomen indat. In hac a. tractatione excutio & repudio ſcriptorum veterum omnium auctoritatem & præſidium, per quos hic nihil tuebor aut demonſtrabo. Qui licet ſibi quidem viam rectam terere videantur: deceptio tamen eorum pluſquam miſera eſt, qui etſi ſe tantum opinari vident, opinionibus tamen nihilominus præfracte incumbunt, & in practica ſe totos eludi q̃ ſapere malunt.

Mulier mundum duplicem habet.

Nomina ſunt ambigua.

Matrix ergo ſe habet in corpore, ſicut Sol, qui maſſa vna & vnum corpus eſt, ſe habet in globo, ſpatium minimum terræ cœliq; occupans. Matrix enim in toto Microcoſmo plus non occupat, quam occupat Sol in ſua Geometria, reſpectu magnitudinis 4. Elementorum. Porro autem Sol in vniuerſo mundo, in omnibus Elementis exſiſtit. Et licet ipſum quidem corpus non adſit: Sol tamen adeſt. Nec enim corpus Sol eſt. Quod Sol eſt, id corpori ineſt: veluti homo putatur hominis eſſe corpus, quod tamen non eſt. Homo autem eſt, quod corpus non eſt. Quid Sol eſt? Quid viſus eſt? Non corpus, ſed aliquid, plus corpore. Sic Sol hominum, hominum viſus eſt, non lingua, non oculi. Hæc enim cadauer ſunt. Idem etiam de fœminis intellige. Ipſarum pudendum ſeu matrix fœmina eſt: eadem ratione, ſicut linum lumen non eſt, ſed flamma eſt lumen. Et ſicut lumen lino adhæret: ſic Sol etiam: h. e. corpus eſt linum, ſplendor eſt Sol. Similiter & matrix ſe habet. Corpus enim nõ eſt matrix, etſi ita nominetur. Ita n. demonſtrat centrum. Res n. omnes a centro denominari debent. Ideo matrix ſecundum centrum manet matrix, ſed in anatomia tamen matrix non eſt, ſed tantum corpus. Conuenit ergo, vt

Matricis & Solis comparatio.

Sol eſt in vniuerſis. Sol quid.

Homo quid. Viſus Sol hominis.

Matrix qua & quid ſit. Centrum rebus nomen dat.

matricis descripturus morbum, eiusdem quoque anatomiam expediam propter paroxysmum.

Matrix est homo: & in vniuerso corpore.

Notandum a. est, matricem p vniuersum corpus fœminæ iacere, & esse hominem. Nec n. aliam, q̃ homo, rationem habet. Qui generari possit homo ex re, q̃ homo non est? Nam sicut pater & mater sibi simile progenerant: sic etiã matricis simile est in ipsius anatomia, & plus est, quam eius anatomia. Ratio est, ꝙ in matricis anatomia fiat, vt si in membro eius aliquo defectus sit, idem vestigium in membro quoq; fœtus appareat. Sic ergo nihil situm est in membris, patre & matre; sed momentum omne positum est in membris matricis. Quæ si deformatione laboret: eandem ẽt exhibebit omnino infans. Cum ergo matrix corpus vniuersum occupet, sicut Sol occupat cœlũ, terrã, mare, aerem: conuenit, nos anatomiam eius ita intelligere, vt intelligimus, vmbrã esse hominẽ, aut spiritum, qui hominis ritu & more ingrediatur, & tamen corpus non habet. Splendor Solis est corpus: lumen est corpus. Corpora a. hæc non sunt tangibilia, & tamen corporea. Nihil n. caducum aut mortale est, quod corpus non habeat. In solo enim corpore mors est. Quia vero illud in nobis tangibile non est, ideo dico, quod duo corpora sint, quoad iudicium nostrum. Opus ergo est, vt anatomiam corpotum impalpabilium cognoscamus ac intelligamus. Eo facto, Medicus iam describere nouerit Microcosmum matricis, de quo breuem anatomiam instituam. Integram n. ac prolixiorem matricis anatomiam suo loco plene traditurus sum.

Fœtus matricis, vestigia habet.

Splendor & lumen qualia sint corpora.

Mortale quid.

Anatomia rerũ ex operatione sumitur.

Sol, vt quadruplex.

Pro breui a. matricis anatomiæ descriptione, quatuor distributiones in 4. Elementa notabitis. Solem enim videtis in sua operatione non simplicem, sed quadruplicem exsistere. At ex operatione desumitur Anatomia, non ex oculis aut manibus. Sol operatur in cœlo. Est enim in Marte, in Ariete, in Galaxa, in astris omnibus; quæ sine ipsius splendore vigere non possunt: nõ quia splendor, sed quia splendor iste corpus est, & in corpore operatio. Ideo ista eo opus habent. Sine operatione quis quicquam faciet? Deinde operatur etiam in aere. Nec enim vel Manna vel Tereniabin fit, si corporeus splendor Solis non operetur. In creaturis etenim, morti obnoxiis, operationes omnes fiunt corporaliter: velut & in homine, cuius corpus laborare & operari cogitur, quod tamen corpus non est homo. Tum & in terra idem similiter operatur. In hac enim nisi Sol corporaliter inesset, nihil produceretur. Denique & in mari. Sine eo enim piscis nullus viuus maneret &c. Iam vero sicut multiplices sunt partes terræ; ita multiplicia quoque sunt corpora Solis. Vnde homo in quatuor anatomias incidit, & tamen vnum eius corpus est. Quatuor autẽ ideo, quia corpus in quatuor partes diuisum est, in terram, quæ

Manna & Tereniabin vnde.

Hominis anatomia 4 ob 4 eius partes.

quæ caro eſt, in Aquam, quæ ſanguis eſt, in Aerem, qui chaos eſt, in ignem hoc eſt, in gradus.

Caduci matricis 4. ſunt: Sanguin. carn chai ignis.

Secundum hæc ergo, caduci Matricis quatuor ſunt: Terræ, Aeris, Ignis, Aquæ. Quatuor hos caducos cognoſcite ex Anatomia, cuius deſcriptio talis eſt. Si Matrix ex caduco laborat, & a centro in has partes digreditur: tunc ſi incidit in aquam, caducus eſt in ſanguine. Si incidit in terram, caducus eſt in carne. Si in aerem: eſt in chao corporis: ſi in cõplexiones: eſt in igne, &c. Quilibet autem caducus paroxyſmos eiuſmodi habet, quales in primo libro deſcripſimus. Iis ſignis quilibet manifeſtatur. Iam autem ſciendum eſt, omnia hominem vnum eſſe in tota Anatomia, qui iacet, vbicunque forma ſuam magnitudinem habet. Tranſitus autem morbi latior non eſt, quam quo Anatomia pertingit. Inde totum corpus inuadit eius membri, in quod incidit. Si peruertit oculos, fit illud ex Anatomia Matricis, quæ oculos peruertit, & os, mẽbraque, ac omnia. Corpus autem, quod tangibile eſt, non afficitur: afficitur autem Anatomia Matricis. Et qua ratione pyra arborem cogunt quaſi & erumpunt ex ligno duro: ſic matrix quoque cogit omnia ſua membra, comprimis ea, quæ morbida ſecum habet. Spaſmus ergo caduci Matricis non corporis, ſed matricis eſt. Is tamen, membrum illud, in quo eſt, eo adigit, vt ſeſe inflectat & incuruet, prout ratio fert. Sicut ergo ignis domat lignũ: ſic Microcoſmus matricis cogit Microcoſmum humanum.

Paroxyſmi caduci qui fiant.

Quæ vero iſta ſunt, quæ paroxyſmum faciunt? aut qui ille cietur? Id intelligendum aliter non eſt, quam vt tignarius cum ſuo ligno agit, donec domus exſtruatur. Nam & in nobis tignarius eſt, qui velut opifex morbos parit ac producit. Iam ergo faber eſt Mars, iam Iupiter, iam Taurus, iam Scorpio. Hi ſunt fabri morbi caduci: hi ſunt, qui in Microcoſmo Matricis cudunt, & Anatomiam ad ſuum opus occupant. Horum vero opificum quot centeni ſunt, quos nemo niſi Aſtronomus nouit? Nemo niſi Philoſophus? Res hæc incredibilis obuenit Sophiſticis Medicis, quorum ars circa ſtercora, & catarrhos ac humores corporis perpetuo verſatur. Non vero in ſtercore, non in rheumatis, non in humoribus iſta quærenda ſunt, ſed in Planetis ac ſignis. In his fabri illi habitant. Cauſſas, originem, naturã, eſſentiã, proprietatẽ, cognitionẽ & curationẽ nolite quæſo deſumere aut augurari ex lotio, ex ſtercore, ex pulſu: ſed potius eadem ex Planetis & opificibus cœleſtibus cognoſcite. Morbus vnuſquilibet enim opus eſt, a ſuo opifice profectum & confectum. In hũc oculos detorquete, & quid ſit, vel non ſit, iudicate. Microcoſmi enim ea natura eſt ac conditio, vt cuilibet in aſtro opifici ligna ac lapides neceſſarios aduehat. Vnde fit, ſcientias duas in Medico requiri: primam, vt

Fabri caduci non in ſtercore quærendi.

Scientia Medici gemina.

Scientia Medici gemina.

opifici ſuum lignum non creſcat: alteram, vt lignum ei comminuatur aut obteratur.

Ceterum in his mirari aliquis poſſit, quis tandem is locus ſit, in quo incus ad hoc opus cudendum iaceat. Reſponde mihi autem: vbi opifex ille ſedet, qui cudit Roſas, Lilia, &c.? Vbi officinam ſuam habet? quas poſſidet ædes? Nullas. Ita nullæ etiam in homine: & faber tamen locum habet. Hi ſunt Architecti, qui Mechanicis aſſimilantur, ſed in ſuas tribus tamen diremti. Quæri autem hoc nihil attinet, quo in loco illi operentur, aut quales ſe in ſuis officinis gerant. Satis eſt hoc ſciri de loco, quod Planeta caducus ſuam poſſeſſionem in Anatomia ſpiritus ſenſibilitatis habeat, & per eius radices in ſpiritum ſenſitiuum excidat non aliter, ac Sol per vitrum penetrat. Et paroxyſmus in corpore, hoc eſt, in carne, manifeſtatur ita, velut calor vitri a ſole oritur. Sic enim hic quoq; ſpiritus, morbus eſt in corpore, hoc eſt in carne. Porro autem quæ cauſſa eſt, quod talis ſpiritus corpus in tantum paroxyſmum coniiciat? Quod horum opificum ingenium eſt? Concordantia nimirum iſta dat: veluti lutum & figulus dant ollam: carbonarius & lignũ dant carbones. Hæc explicare aliter non poſſum, q̃ vt indicem, ꝙ ex tali coniunctione omnia proueniant, vt, ſi Mars ac ſuperiora capita vtriuſque Anatomiæ, Matricis & Microcoſmi concurrant, ita, vt furioſa ac ſæuiens natura procedat, nihil aliud q̃ generatio caduci inſtet. De his a. ſcitote, ꝙ Planeta Mars opifex ſit, Planeta autem Mercurius ſit ſubiectum. Medicus autem effectum, exaltationem, coniunctionem aut operationem aliter intelligere non debet, quam cognoſcit Mechanicus. Vnum enim alteri præfiguratio eſt, ac ſimilis ſocietas & vmbra. Adeoq; ex hiſce, vtriq; Philoſophi ſc. & Aſtronomi ſcire poſſunt horum Architectorũ ſtatum, quo tempore, quo die, qua hora operas aggrediantur, quid arte ſua conficiant, q̃ multum præſtent, quo robore inſtent, & ſi quæ alia his ſimilia ſint, prout concordantia conſentit & confertur. Hoc enim caſu ſimilitudo alia nulla Medico proponi poteſt, quam diſtributio Coſmographiæ, h.e. omnium regionũ conditio, quid quęlibet terra habeat ſingulare in ſua regione: ac ita inſtituatur concordantia vna cum aſtris, matricib. animalibus, creſcentibus: & illorũ ſingulares coniunctiones inueniantur, quib. homines coguntur, ſingularia opa ꝑ re, patrare & admittere. Eodẽ plane modo homo quoq; Microcoſmus diſtributus, & in ſuam concordantiã ac coniunctionẽ poſitus eſt. Quæ prout cadit, ita matrix quoq; cauſſam ſortit'. Ea n. eſt mundus alter, & Microcoſmus eſt mũdus tertius. Et fiunt hæc omnia per Planetas ac aſtrales naturas, quæ ꝑdeunt ex Mercurio, ſulphure & ſale. Ex hiſce n. tribus defluunt omnes ꝓprietates, naturæ, eſſentię, cauſſæ ac ſimilia.

Spiritus ſenſitiuus in caduco patitur.

Concordantia coniunctionem: cõiunctio multiplicationem dat.

Coſmographia exemplum.

Matrix eſt mundus alter.

lia. Et quilibet docet Medicus, vt horũ trium oꝑationem ipsis oculis dispiciat. Sic fiet, vt vna quoq; ipsum inuisibile intelligat. Dixi a. de illapsu in Anatomiam spiritus sensitiui ex Planeta ceterorũ Matricis spirituum facto. Is hoc modo intelligi ac explicari debet, q͂ spiritus sensitiuus suam Anatomiam habeat, quousq; corpus totum extenditur. Spiritus autẽ sensitiuus is est, qui corpus est rationis. Nam spiritus rationis corporalis est, velut & sensitiuus iste. Sic ergo vtriusq; Sp. diathesis vna est, & q͂ vni adhæret, idem alteri quoq; adiacet, respectu sensibilitatis. Iam vero constellationes Caduci, naturæ astralis sunt, vt spiritum alium nullum inuadant, quam istum, de quo iam diximus. Vnde fit, vt duæ coniunctiones simul paroxysmum corpori inducant. Ideo spirituum istorum (qui merito astrales vocari debent, cum astra sint, non spiritus) Anatomia noscenda est. Veteres a. scriptores ipsos non intellexerunt: sed quia impalpabiles essent, eosdem ꝑ populari suo iudicio spiritus vocitarunt. Sed q͂ ad horum attinet Anatomiam, scitote, ipsos nõ aliter in corpore, ac in globulo iacere, h. e. Planeta Caduci globulus est, ac radios habet, ac Anatomia eius tractat de radiis. Ita astrum sensitiuum globulum habet, & suos emittit radios, in quibus eiusdem etiam Anatomia versatur. In istiusmodi Anatomia fit coniunctio & concordantia constellationis. Pro his iam porro intelligite, Anatomiæ huius proprium esse, vt etsi quidem mẽbrum aliquod detruncetur, inde tñ ipsis astris damnum non inferatur, dum globulus non tangitur, nec in hoc solum, verum & in astris ceteris omnibus.

Spiritus sensitiuus quid.

Sp. rationis corporalis est.

Sp. sensitiui instar globuli sunt in corpore.

Sed hæc de Microcosmica Natura Matricis hactenus dicta sufficiãt: q͂ scire fas est Medicum, qui paroxysmũ cognoscere velit. Iam deinceps a. paragraphum alium aggrediar, in quo tractaturus sum de paroxysmo, quid oculi videant aut comprehendant in ægrotis. Etsi vero illud admodum breuibus verbis conficiam: labor tamen is pro cõclusione sufficiet Astronomo ac Philosopho, qui professionem Medicam ingressurus est, ne quis per Humoralem Theoricam ac Practicam seducatur. Omni n. studio cauendum est Medico, ne caussam ac generationem morbi decerpat ex phanaticis illis medicinis & theoricis, quas veteres cõmẽti sunt. Si n. vere, adeoq; ex ipsius Naturæ lumine consideretis, quanta hominis nobilitas sit, & q͂ sublimi is collocatus loco sit, & vndenam tandem factus sit: inuenietis pol haud difficulter, vana & inania ea omnia esse, quæ extra mundum magnum, extra astra & corpora Elementorum, & eorum operationes expenduntur & considerantur. Hinc n. omnia dimanare & desumi oportet. Sed cũ hoc loco de his satis ꝓ cuiusq; spe & desiderio nõ tradatr: legite insuper ẽt nostras Archidoxes, quas studio exquisito & singulari condidi. Ex iis plane eruetis & intelligetis opifices, qui morbum

Hominis nobilitas.

huncc udunt: vbi Theorica etiam, huc faciens, plane ſatis ac perſpicue tradita eſt.

PARAGRAPHUS. VI.

Menſtruũ non eſt cauſſa caduci.
Cad Matricis ex aſtro eſt non humoribus.

QVi hocloco mulieris menſtruum pro cauſſa huius morbi expediũt, hi manifeſto errori implicantur: Hic enim caducus ex Aſtro gignit, non ex re vlla, quæ ab Aſtris non regitur. Tum & corporeis rebus huiuſmodi paroxyſmi adſcribi non poſſunt. Opus enim eſt ad hunc morbum aſtrali quadam ac Mechanica fabricatione, quæ æquiparetur opifici, q̃ format omnia creſcentia terræ, aquæque, ac aeris & ignis. Ex tali operatione cauſſa huius morbi prodit. Ideo, ad paroxyſmum attendite, quo modo ac ratione is inuadat. Sicut fulgur, quicquid cœleſti ſua potentia corripit, deiicit & in terram profligat: ita aſtrum quoque deiicit, quod ad Anatomiam eius pertinet. Et licet hic quidem corporeum quoddam videatur aut reperiatur, quod humoribus accenſeri queat: id tamen non aliunde, quam ex afflictione corporis, & virtutum corporis concitatione aut oppreſſione prodiiſſe iudicandum eſt. Nam & alias frequenter videtis, quod per conſternationem ac naturæ oppreſſionem mirabilia & rara ſubinde multa producantur, quæ ipſi corpori, ac eius potentiæ adſcribi minime poſſunt, ſed Mechanicis omnino ac Aſtralibus operationibus imputari debent, vt quib. Mechanica corporea omnia opera deſtruant, nec quicq̃ vbique intactum relinquatur: idem etiam ex cura comprobari poteſt. Cura enim vniuerſa ad ſolum aſtrum dirigitur: quod ſi coerceatur & edometur, tum & commotiones illæ corporis ceſſant. Et arcana contra ipſa Aſtra faciunt, non contra corpora naturalia.

Fulguris vis.

Caduci qua generatio.

Quando ergo fabricator in Mechanico aſtro, matricis Mercurium, Sulphur, & Salem in ſuum liquidum tranſmutat, & in vnam permixtionem illa confundit, & accendit ignem Leonis, auxiliante Sole & Marte, & omnia commiſcet in vnum: tum demum paroxyſmo principium datur. Hic enim ſibi inuicem contrariantur pingue & humidum, ignis & liquor Mercurii: ipſeque ignis naturam Vulcani habet. Vulcanus enim non eſt fabricator corporalis, ſed aſtralis, qui officinam ſuam ac opera exſequitur ita, vt oculis noſtris id non ſit conſpicuum. Eo agente, paroxyſmus introducitur. Primo autem eſt imbecillitas totius corporis in anatomia matricis, adeo obſcura latenſque, vt ex ea cognoſci non poſſit, quid & a quibus agatur, vtpote ſimul conſtante corporis probo colore & habitudine. Quæ ideo perſiſtunt, quia fabricatio iſtorum trium Mercurii Sulphuris, & ſalis nondum finita, ſed adhuc in motu ad paroxyſmum eſt. Operatio autem hæc aliquando diebus aliquot continuatur, aliquando

Vulcanus Aſtralis &c.

citius aut tardius finitur, pro conditione potentiæ astri. Hac a. potentia desinente, & fabricatione finita, paroxysmus in naturas aliquot & proprietates singulares se diuidit, prout scilicet Anatomiam Matricis & Microcosmi corripuerit, ad quod attendetis. Si enim confertius incidat in Anatomiam oculorum, tum mulieres excœcat, vt nihil videant oculis, donec fabricatio consumatur & auferatur. Et hic paroxysmus diuersus est ab illo paroxysmo, qui spasmum oculis inducit. Is enim ex se iterum vanescit. Cœcitas autem hæc manet & perdurat, vsque ad morbi abolitionem. Sic si Anatomia aurium inuadatur, mulieres surdæ fiunt, quæ priuatio auditus durat, dum morbus vel motte finiatur, vel consumatur a natura aut Medicinis. Surditatis hic effectus alius est ab eo, quando paroxysmus solam Anatomiam cordis occupat. Notandum enim est, quod oculi auresq; multa patiantur propter Anatomiam cordis, quæ non aliter apparet, ac si esset Anatomia aurium oculorumq;, cum tamen Anatomia ista inuasa non sit, sed a cordis tantum commotione cetera quoq; vna commoueantur. Quod si vero Planeta & commixtio sulphuris, mercurii, salis iunctim harum Anatomiarum vnam corripit, tunc fiunt, quæ diximus. Eodem modo & loquela tollitur, si Anatomia linguæ feriatur. Inde etiam similiter sensus obstupescit, non secus, ac membrum stupefactiuum, si vratur, erodatur, aut secetur, nihil sentit: quæ stupefactio interdum adeo magna est, vt ne quidem vena cruentet, si secetur.

Caduci varii paroxysmi vnde.

Cæcitas, &c. ex Cad.

Surditas, ex Cad.

Loquela priuatio, ex Cad.

Quādiu a. Astralis Mechanicus fabricator in suo Esse seu vigore manet, horum nullum euariat aut mutatur. Sed tñ ob id nemo quęret aut adhibebit medicinas ad oculos, aures ue, quibus vim Narcoticam exigat: sed sola coniunctio dirimenda est, & deinceps cetera sponte remittent. Et licet quidem aliquando oculares Medicinæ adhibeantur: nihil tñ illę quicq̃ commodabunt, nisi fabricatio ea transierit, & desierit, quæ non nihil in corde peruertit, ita vt corpus & membra extra suam natiuam Anatomiam abierint. Sicut enim corporaliter membrum vnum ex altero procedere, & ex mutua ꝓportione elabi videtis: ita & in astrali ope, h. e. in Anatomia interna, huiusmodi dislocatio quoque, ac peruersio inducitur. Ac ob id ars hęc & medicina est localis, veluti signum verorum mēbrorū ad locum natiuum. Et licet quidem frequenter accidat, vt cataractæ, ac maculæ, &c. oculos corripiant: hæc tamen aliud de se iudicium non dant, quam quod iam ante eadem in oculo exstiterint. Et cum in oculis antea iacuerint: iam in suam tantum intentionem deducta sunt. Quæ ob id cœcitas iam non caducalis est, sed naturalis. Quod iudicium etiam de auribus & lingua similiter faciendum est.

Eodem modo, si caducalia sidera Anatomiam cordis feriunt, inci-

Tremor cordis ex caduco.

dit Tremor cordis, h.e. conuulſio in membris ſeu reſolutio, & iuxta cor palpitatio. adeoq; vehemęns & violenta impulſio, vt terræmotus, qui vrbes euertit, illi vix comparari queat. Sic enim terræmotus terram attollit & iactat, quatitq;: ſic corpus quoq; iactatur & quoquo verſum diuibratur. Iam vero Anatomia cordis tantam in ſe latitudinem & potentiã habet ad corpus, vt cum ipſo vicina ac propinqua vniuęrſa etiam emoueãt & contremiſcant. Ideo paroxyſmus hic validus eſt, mẽbra vniuerſa pertentans, & eodem plane more modoq; inſultans, quo caducum in libro primo deſcripſimus. Ex iſtis ſignis hæc etiam poſtrema iudicate.

Sic pariter, ſi Anatomia cerebri percellatur, tum paroxyſmus ibi ſæuit, ac cum caput, tum capiti cognata omnia quatit. Omne autem principium in cerebro eſt, ac ex cerebro digreditur. Adeoque nullum in vniuerſo corpore membrum eſt, quod caduco non ſubiiciatur. Si a ſideribus idoneis attingatur, tonitru ſuum omnino ſuſtinere cogitur. De quibus membris omnib. hic tradere, nimis longum foret. Ex his enim iam propoſitis de ceteris omnibus iudicium fieri, ac paroxyſmus cuilibet vernaculus, æſtimari a quouis commode poteſt. Prout enim cuiuſlibet Anatomia ſe habet: ita eadem de locis teſtatur ac corporibus. Et talis eſt *Caducus inteſtinorum, diaphragmatis, dentium, manuum, pedum, teſticulorum, medullæ, gutturis, &c.* Qui quidem caduci vniuerſi ex fonte vno dimanant, ac ſola locali natura in Anatomia differunt. Diſcrimen autem, quod inter paroxyſmos ſit, ex hoc cognoſcite. Si Anatomiam nouiſtis membrorum, nouiſtis etiam, qualis paroxyſmus quiuis futurus ſit, ſi locetur. Sic colica caduco inteſtinali adſcribitur, alia aliis. Quæ cum iam ante ſatis vobis cognita ſint: in ſpecie omnia a me percenſeri fruſtraneum ſit. Vos ſaltem ægros aſpicite, ſi in paroxyſmo iaceant, nec ipſos deſerite, ſed miſericordiam veſtram illis impendite, ad dolorem ipſorum, & anguſtiam ærumnaſque pluſquã miſeras oculos defigentes. Sinite vos commoueri: nec deſpicite quenq̃, qui deſcribit aut diſcit hos morbos, ad inuenienda proximo ſuo remedia, cum æger omnis Medico a Deo commendatus ſit. Repetite vobiſcum, quod Chriſtus ipſe teſtatur, ægros opus habere Medico, non ſanos. Cogitate, quod ſcientia Medicinæ certa ac verax ſit, ac a Deo ipſo manarit, vt de ea nimirum Deum quotidie inuocemus, donec is eam largiatur petentibus.

Caducorum differentia ex Anatomia partium diſcenda.

Matrix eſt mundus Microcoſmi: vt cœlum matrix Adæ.

Porro autem notate, quod paroxyſmi hi etiam inſtar tonitrus & terræmotus generentur, ſola microcoſmica natura differentes. Hoc eſt, matrix eſt mundus microcoſmi, ſicut cœlum terraque matrix Adæ fuit. Et ſicut Microcoſmus in matrice iacet, ſic iacuit Adam in matrice quatuor Elementorum. Sciendum ergo eſt, hic quoque Elementa

quatuor

quatuor ſuum tremorem habere pro iſtorum 4. natura & conditione: ſicut in lib. 1. traditum eſt, huc referendum. Hic enim ventus naſcitur, qui ſe diffundit in Aereum corpus, vt ſæpius membrum, manus, pes ue contremiſcat & cõcutiat, reliquis q̨eſcentibus & tranquillis. Ventus is in mẽbrum influit, & exitum q̃rens, nõ intermittit, donec in ſuã conſum̃ationem deducatur. Hunc ventus poſtea alius ſequitur, & ſic conſequenter, iã hic, iam illic, alius incumbit, ſicut is in 4. mẽbris manifeſte ſe exhibet, & ſtridor dentium, oris, corporis, &c. ex contrarietate oritur corporum, quæ ſibi inuicem aduerſantur, & corpus occupant, velut fulgur cœlũ, cuius tẽpus etiam ac hora conueniunt cum caducis externis, h.e. cum terræmotu & tonitru. Cum vero in meo de Meteoris libro proceſſum hunc ſeorſim deſcribã, addita collatione microcoſmi: cetera hic deficientia ibidem legetis, & defectum præſentem ex illa opulentia ſarcietis.

Verum enim vero de Caduco hoc matricis tenendum eſt, quod cum operatione alia inuadat, quam facit caducus alter, de quo in libro 1. tradidi. Hic enim mulierum caducus illo altero vehementius affligit ipſas, quia mulieres ſunt dimidiæ tantum creaturæ, h.e. in Microcoſmica ſua natura magna illa potentia, quam vir habet, orbatæ ſunt. Ac ratio hic eadem eſt, quæ violarum geminarum, quarum domeſticæ fragrant, ſyluestres autem ſeu caninæ nihil olent. Iſto enim gradu mulieres orbatæ ſunt. Vnde fit, vt potentia dimidia ipſis deficiat. Simile huic quoddã fit, in eo, quando quis naſcitur cum membris omnibus, integer, & deinde naſcitur alius, qui membra tantum dimidia habeat. Ipſarum crinis, crinis dimidius eſt: ipſarum cor, cor dimidium eſt: adeoque morbi vniuerſi, ſi ad exaltationem dimidiam tantum aſcenderint, fœminis lethales fiunt, qui tamen viro tantum ex dimidio lethales futuri erant. Ideo mulieres totum morbum tolerare non poſſunt: ſed vbi is ad paroxyſmum dimidium aſcendit, iam mortuæ ſunt. Hęc etiam cauſſa eſt, cur, ſi caduco matricis infeſtentur, adeo promte moriantur, aut ex eo diutius valetudinariæ decumbant, cum in viro idem ſimiliter non eueniat. In fœminis ægritudo omnia ſunt, in viris autem eadem ſunt leuitas. Ob id in fœminis ægritudines eæ conſiderandæ ſunt, quæ in viris leuitas & non ægritudo ſunt.

Mulier creatura est dimidia.

Quanq̃ hoc ẽt alte conſiderandũ ſit, quod duo mundi concludantur in cute vna fœminarum, nõ item virorum. Vnde fit, vt pluribus ẽt ac grauioribus morbis tentẽtur præ viris. Et tñ interim geminorum mundorũ iſtorũ potentia ad iuſtam perſonæ ac creaturæ menſuram ita conſtituta eſt ac ordinata, vt ad communẽ virorum ætatem aſcendere poſſint, nec iſto termini prorogatu priuentur. Per hunc autem Caducum morbum

Caducus fœminarum quos latentes morbos suscitet.

multi simul etiam Microcosmici morbi in fœminis suscitantur ac proferuntur, qui prius abditi in ipsis latebant: huius generis est Apoplexia, subitanea mors, paralysis, spasmus, febris, ictéritia, hydropisis. Nemo n. persuaderi sibi patiatur, quod huiusmodi morbi aut ex ipsa caduci natura oriantur, aut caducus ipse sint. Caducus enim ipse in se febrem non habet, non Apoplexiã, non Icteritiam, &c. Qui tñ morbi si cum Caduco erumpant, tunc ex præinexsistente materia caducus eosdem saltem cõmouit ac protulit. Et licet quidem extra hanc materiam etiã calor, spuma, suffocatio, &c. forte coinciderent: sciendum tamen est, ista omnia ex naturæ angustatione & violenta concitatione, quæ ex omnium mẽbrorum percussione oritur, emergere: quæ tamen eadem cum paroxysmo iterum terminantur, nec ad mortem spectant. Et in hisce caduci Matricis accidentibus Medicum singulariter prouidum esse oportet, vt singula probe distinguere, & quodlibet ad suam caussam scite aptare possit.

Signa caduci duplicia.

Sed paroxysmi natura ac conditione iam satis explicata, deinceps velim vos etiam intelligere eius signa, cuiusnam Elementi caducus quilibet sit, qua Anatomia inueniatur. Nam & ad curam ipsam cognoscendũ signa hæc, quæ duplicia proposui, necessaria omnino sunt. Nam signa alia ad ipsum Elementum referuntur: alia ad Anatomiam faciunt. Cura enim quælibet dupliciter instituenda est, secundum Elementum scil. & Anatomiam. Taceo illa cetera, quæ hactenus proposita sunt de caduco, q̃ per ipsius paroxysmũ concitant & ꝓducũtur, de q̃bus singularis experientia & cura canonica tenẽda est, hoc discrimine, vt cura ipsius caduci semꝑ præpolleat. Hoc n. ni fiat, frustraneũ omne erit, q̃ in ceteris tẽtas. Præterea ad curã ẽt illam attendite, quæ in se Theoricam cõtinet, quæ sc. praxis est, ipsa quoq; totũ corpus attinẽs. Theorica n. ꝓcedit ex practica, non practica ex Theorica manat. Id qua ratione fiat, deinceps accipite.

Theorica ex practica manãs certissima.

Quis n. quæso sit, qui Theoricam illã, verã & rectam non putet & accipiat, q̃ ex sola practica dimanat & firmatur? Non dico a. de practica experimẽtationis, sed de practica luminis Naturæ, ex quo penitiora omnia discimus. Vnde nam v. Theorica caduci sumitur, nisi ex sola practica maiorum syderum ac astrorum? Et quid practica syderum aliud est, quam rerum naturalium Philosophia? Quis ex suo cerebro disserere potest de coloribus, si idem Natiuitate cœcus sit? An non Theorica colorum ab oculis desumitur? An id non practica est, quod oculi vident? Quis voces aut verba intelliget ac interpretabitur, nisi loquens? Nec n. mutus potest: non potest surdus. Quia n. non audit, ideo Theorica illa destituitur, hac caussa, q̃a non habet practicã, ex qua theorica ꝓcedit. Hoc modo & ratio nostra muta & cœca est in cognoscendis iis rebus, quas tractare

Practica syderum quid.

Ratio humana cœca si elumine Nat.

debet,

debet, nisi per practicam altius informetur, non per tentationem. Tentare enim minime practica est, sed scire. Ideo in omnibus cauenda est periclitatio: & contra vera practica semper tenenda. Quam quia tu ignoras, ideo a Medicina abstine: alias in spelunca latronum versaberis.

Scire est vera practica.

PARAGRAPHVS VII.

DVm ad morbi huius curam describendam me cõfero, veterum Scriptorum ordinem deserere omnino cogor, ne in Fen & Distinctiones &c. libros meos dirimam, quod factitare ipsi soliti sunt. Ex illis enim distinctionibus elucet, ipsas non a Medicis, sed a Sophistis in mediũ coniectas esse. Nihil ergo vobis eiusmodi curæ sint: sed hoc persuasum habeatis, quod mea cura instituta sit secundum seriem specierum, ita, vt arcana seipsa distinguant & partiantur secundum naturam morbi, ex qua distinctio omnis.

Hoc loco tot deficiunt lineæ, quot huius cartæ fere paginæ duæ cum dimidia capiunt. Neque spes vlla est, hunc defectum restitui resarcirique posse, cum folia duo magna ex scripto originali euulsa, prorsum interierint. Idem quoque accidit in fine huius capitis, & post initium octaui, vbi asteriscos videbis adnotatos.

Qua autem ratione, in primo libro comprehendi ad nos pertingere artes: sic ipsis Medicis scilicet etiam in more est, vt reuelationes eiusmodi sectentur: sed in tota Theorica vacui sint. Nam cum omnes suæ Theoricæ & canonicæ practicæ rimas peruolitarunt; tandem tamen eas deserere, ac de libris suis desperare, & deniq; ad experimenta (vt vocant) profugere & diuertere coguntur: quæ tamen experimenta minime sunt, verum arcana secundum ordinem Canonicæ Theoricæ & practicæ genuini luminis naturæ. Quæ quia ipsi non intelligunt, ideo eadem experimenta vocant: ac dum omnium profundissime sapiunt, vocant ea a *Forma Specifica*. Hæc ipsorum comptula Theorica est.

Experimẽta & arcana differunt.

Forma Specifica &c.

Vos autem quotquot estis Medici, qui veritati dediti estis, cauete quæso, ne ea experimenta vocetis, sed arcana, ad veræ Medicinæ præscriptum. Hos autem nugatores & imperitos arguite, qui versa vice arcana experimenta vocitant. Nec enim quid experimentum sit, aut vnde ea sint, ac ex qua Theorica oriantur, norunt. Interim nec pudet Italiam, nec Galliam, nec Hispaniam, Germaniamue, nec Hebræos, nec Chaldæos, nec Arabes Græcosue, quod Theoricam falsam ponendo, ex illa practicam erroneam educant: adeoque pro suo nutu ac arbitratu naturam cogere satagunt, quæ tamen tyronum istorum vim ac fastum ne tanti quidam facit. Suam enim illi stultitiam, contra naturam præliantem in eo produnt, quod in caduco eiusmodi Microcosmum personæ aggrediun-

tur, mandantq;, vt vena pedis ſecetur, purgenturue humores, cum tamen nec venæ nec humores in Microcoſmo matricis conſiſtant. Reſque hic perinde eſt, ac ſi Margaretha ægrotaret, & medicina adhiberetur Ioanni. Quæ enim corpora ægrotent, ipſi nondum cognouerunt.

Cum ergo demonſtratum ſit, quod oporteat quæri medicinas alias alterius mundi, qui complectatur id, quod Microcoſmo matricis conueniat, & ſic vtriuſque mundi anatomia conferri debeat: deinceps regimen tradendum eſt, quod iſtiuſmodi hominibus commodum ſit: q̧ nõ dirigendum eſt ad Microcoſmum perſonę, ſed matricis. Quorũ q̧ diſcrimen ſit, ita aduertite. Veteres ſiue Scriptores, ſiue Doctores regimen cõſtituerunt ꝓ ſuę voluntatis cõſilio ad formã rei oculis expoſitę ſeu obiectæ. Ita leporẽ dixerunt eſſe Melancholicũ, Arietem, Cholericũ. Adeoq; ex formis ſeu ſpecieb. in oculos incurrentib. artem ac ſcientiam condiderunt, ex qua regimen in hoc caduco præſcripſerunt, q̧ tamen a vobis nec acceptandum, nec parte vlla verum cẽſendum eſt. Hic n. caducus nec ex forma, nec in forma eſt, q̃ ipſorum oculi contuentur: Ideo nec regimen in forma poſitum eſt oculis cõſpicua: ſed quemadmodũ ipſos morbus matricis latuit: ſic ipſis itidem cura ac regimen eius abſconditum eſt. Sed vniuerſa ipſorum peccata hic non enumerabo: verum quantũ opus videtur, vobis ſaltem occaſionem miniſtrabo errores eorum cognoſcendi, ne incauti fors per ipſos decipiamini, q̧ tanto niſu per Phariſaicas & Hypocriticas ſuas turmas conantur hactenus. Similis enim ſimili bellum non mouet: ſed vnus alterum ſubinde tuetur, non habita ratione cauſſæ bonę malæue. Hęc enim ipſis maxima: Adſtipulare mihi: & aſſentiar equidem tibi viciſſim. Vos vero qui incorruptæ ſapientiæ religionem puram colitis, a minis illorum non obtundamini. Scripta potius partis vtriuſq; legite, & iudices æquos agite, ne quo fors fauore decipiamini.

Lepus an Melancholicus: & aries cholericus.

Similis ſimili gratus.

De Regimine vero præſtituendo modos duos accipite. Vnus reſpicit complexionem: alter arcana. Prior attinet nutritionem Microcoſmi matricis. Nutritur enim ea ex complexione, non ex corporibus. Poſterior arcanorum eſt, quæ cum cibis concurrunt, veluti Sal, quod cum rebus omnibus concurrit. Poſt hęc duo vlterius cognoſcite regimen, & curam etiam regiminis, hoc modo. (De cura a. vera hic nullus ſermo eſt.) Complexiones nutriunt Microcoſmum matricis. Quid eſt complexio? Quod corpus non habet, attamen habet qualitatem. Non quod qualitas hoc loco regimen ſit, ſed quod anatomiam Microcoſmi matricis indicet. Ex omnibus enim nutriuntur membra, non ex vno. Tum & ipſa plus non aſſumunt, quam digerere poſſunt, aut egent, aut conuenit ipſis. Iam vero complexio eſt aſtrum, quod nemo videt, ſicut odor Moſchi, qui exſpirat,

Complexio quid.

Complexio eſt aſtrum.

ſpirat, quem nemo videt. Si autem exſpirauit, ipſius complexio euanuit. Nec enim complexio corpus eſt. Quod non per odorem ſecedit, id via alia vaneſcit. Sic enim ex hac virtute mutantur complexiones in præparationibus: alius ſcilicet odor, alius guſtus, alii ſapores, alia complexio: quæ ſi in corporibus iacerent, mutari non poſſent. In corporibus autem non conſiſtunt: ideo vertuntur, & in tranſinutationem illam faceſſunt. Ideo ſi regimen vſurpandum ſit, concordandæ erunt complexiones & arcana, quæ regimen æſtimari ac haberi debent.

Eſt autem regimen, ſine corpore, ſola eſſentia rerum non reſpiciendo ad frigidum aut calidum, ſed ad anatomiam, hoc eſt, ad medium iſtarum rerum, quo homo totus in regimine fiat. Nam quid hoc eſt, quod procuras in hepate deobſtructionem? in pulmonibus expectorationem? in cerebro roborationem? Talia qui faciunt, præuaricatores ſunt, non Medici. Pugnat enim hoc inſtitutum cum vniuerſo Medicinæ ordine. Omnia enim membra in corpore debent huius regiminis eſſe ꝓpria, non poſita in refrigerando, in calefaciendo, in exſpuendo, in confortando, ſed in virtute, quæ Media eſt. Ea totum corpus refert & continet, ſicut de hac arte conſtituendi regiminis alias traditur, quod hic breuitatis ſtudio omitto. Cum ergo regimen oporteat eſſe totam anatomiam: ſcire debetis, quod vnum quodlibet ſimplex totam ac omnem anatomiam occupet. Iam autem ſcitote vlterius, non corpus, ſed complexionem, in qua robur viget, aut conditur, eſſe regimen. Vnde ſequitur, ipſa ciborum potuumue corpora, ſiue calida, ſiue frigida, humida vel ſicca ſint, conſideranda non eſſe: ſed hoc ſaltem videndum eſſe, quid in transformatione ſint. Nec enim eadem in corpore manent, quæ foris ſunt. Non ergo, quia hoc vel illud in patina calidum frigidumue inuenis, idem neceſſario tale etiam in anatomia erit. Nihil ergo cura, aut crede, lactucam eſſe frigidam, velut & portulacam, aut meliſſam ocymumque calidum: ſed hoc ſcire labora qualia in tranſmutatione ſint, quid ex ipſis fiat. Et ex hoc poſtremo regimen defini. Nam cum duo mundi ſint, matrix & iterum matrix, fœminæ ſcilicet & herbæ: duo etiam Microcoſmi erunt ſub anatomia vna.

Regimen tota anatomia eſt.

Transmutatio regiminis principium.

Duo mundi, quoad regimen.

Quo ergo faciat hoc, quod refrigerantia & calefacientia &c. in hoc caduco ordines ac propines, cum tamen non proſint, ſed noceant? Quæ cauſſa eſt? Hæc nimirum, quia ignoras duplicia corpora. Hinc eſt, quod morbum peiorem facis. Interim id ad tui excuſationem ſatis eſt, ſi prætendere poſſis, ipſum ægrum ſucceſſum impediuiſſe, cum tamen iſtius mali auctor tute ſis. Itaq; vt recte ſenſum meum aſſequaris, repeto, iubeoque, vt complexionẽ eam, quæ vltima eſt, expendas. Talis n. eſt anatomia

vtriusque Microcosmicæ naturæ, matricis in fœmina, & matricis in elementis externis. Ad ista iam sequitur regimen, ac ordo, prout de eo peculiarem librum conscripsi. Nec enim iudicandi saltem, verum etiam probandi cibi sunt, ne in despectum veniant. Propter vos enim nugaces Medicos loco alio describere cogor, quod ad ægrorum salutem & incolumitatem hoc ipso discursu complecti maluissem. Attamen vt libellum illum rectius intelligatis, breuem quandam informationē de discrimine complexionum, in quibus hoc regimen consistit, velut & de arcanis ac similibus aliis, quantum quidem hic in caduco matricis opus est, attendite. Quæ, etsi versalibus breuibus quidem tradatur, ob id tamen a vobis negligenda non est. Id, quod vos non spero facturos propter illos. ***.

Defectus integræ paginæ cum aliquot lineis &c.

Astra & Effectum. Ita hic econtra, debet astrum reduci ad corpus, quod corpus arcana complectitur. Ibi ergo regimen circulatum corpus dare, & Medicinam ad inuisibile corpus dirigere debet. Qui vero cibialii ac potus his ægris debeantur: id in libro de regimine traditur. Hisce constitutis iam regimen hoc loco finiamus. Plura in aliis libris quære.

PARAGRAPHUS. IIX.

SEd vt his missis, ad practicam tandem transcendam, quæ superest: conueniens quidem erit, vt non sequar stylum veterum, aut horum opiniones, sed potius ipsi veritati suffragium feram. Imaginando enim & speculando scientia nulla fundatur. Quod dum facere instituo: ad auctoritates iure deflectere nunquam potero, sed necesse erit, vt meæ ipsius auctoritatis adminiculum arripiam, in eo, dum non phantasiam, non speculationem, non sapientiā ac argutias Sophistices adducā, sed rem omnem ex eo demonstrem, ex quo me & quemlibet Medicum alium probationes desumere fas est. Diuortium enim nostrum in hoc est, quod alii doctrinas capitum sequantur, alii contra doctrinas radicum amplectantur: seu, quod alii pro Magistris Medicos agnoscant: alii contra ipsam naturam, ex quorum numero egomet me quoque profiteor. Nam quid quæso me vspiam docere possit homo, cuius ipse imperitus est? quod in ipso situm non est? Medicina enim non in homine fundata est. Et licet alium quidem alius quid doceat: tamen & hunc a natura doctum esse oportet: alias doctrina eius nauci erit. Si ergo a natura hausit: cum eadem adhuc hodie viuat, is ob id discipulus adhuc erit, mecum, & ego cum ipso. Qui tamen iam iterum in hoc distamus, q; ille discipulos alios faciat, & se Magistrum profiteatur: ego vero me discipulum faciam ipsum, & meum Magistrum, collegarum meorum præceptorem constituam.

Magister Medicinæ quis verus sit.

Ne

Ne vero, dum vos Magiſtrum meum cognoſcere iubeo, timidiores fiatis, adeoque inſtigatione mihi aduerſantium Doctorum moti, a me deficiatis: iam ad iſta ſequetur definitio ſeu concluſio, eo modo, qui in Medicina vſitatus eſt, vt ſciatis, ęgrotum ex omni tradito fundamento ac Theorica curare, quæ curatio ſcientiam cuiuſuis Medici claudit & perficit. His ergo vniuerſis præfinitis, primo ſcire vos velim, Medicinam in duobus omnino conſiſtere: vnum eſt regimen: alterum ſunt arcana. Duarum harum operationum diſcrimē hoc eſt. Quod in regimine conſiſtit, id quotidianus coactus curſus aſtri eſt. Quod in arcanis conſiſtit, id vnicum eſt & vice vna infuſum venenum, ꝗ porro a cœlo & aſtris. ***.

Medicina in duobus conſiſtit.

Hic rurſum deficit integra pagina.

Sol in 25. & 29. diebus, & horis 7. *Venus* in 18. diebus, & 23. *Luna* in 73. horis: Et ſic aſtra quoque cetera omnia, & aſcendentes, qui aſcendunt & ingrediuntur, iſta computatione iuxta æthereum curſum finiuntur & mortificantur, quamdiu huiuſmodi mortificatio per aſtri famem fit. Aſtrum enim ægrotum eſſe non debet: nec eſſe debet ſanum. Quod vero adeſt, id ſufficit. Eius autem, quod abit, locum, ſupplet alterum.

Ex his iam arcana ciborum & arcana Medicinę a ſe inuicem diſcernite, hoc modo. Quod cum corpore adminiſtrandū eſt, id cibus eſt, vel potus. Quod ſine ſuo corpore miniſtratur: id Medicina eſt. Ideo errores ita committuntur. Medicinæ, quæ cum ſuis corporibus porriguntur, in ſtar cibi potuſque ad exigentiam famis, miniſtrari debent vt cibi, non vt Medicina. Et Medicina danda eſt ſua hora, ad normam aſcendentium ac morbi, non pro fame aut ſiti. Cuminum eſt cibus in ventoſitatibus, non Medicina: ideo vt cibus miniſtrari debet. Similiter & aromata & herbæ ſimiles plures, admodum efficaces, quæ commodi multum præſtant in variis morbis, hac ratione, quod morbi illi in ſuis aſtris ita prætereuntur ſeu prætercurruntur. Cuminum enim hoſtis eſt Boreæ, & ipſius aſtrum frangit. Hinc conficitur, regiminis cognitionem deſumendam eſſe ex iis rebus, quę a corporibus ſuis ſe ſeparari non ſinunt. Hæc enim corpora, & corpora corporis, ſuam vtrinque confluentiam & concordantiam conferunt. Ideo in his tantum regimen eſt, non etiam Medicina. Et quod hinc conualeſcit, conualeſcit ex regimine, vi illa, de qua diximus. Hinc ergo diſcite regimen ita ordinare, vt conuenit, ne qua fors ab hoc ordine deuietis, quod hactenus Medici fecerunt erronei.

Cibus quid & Medicina & quo vtraque diſtent.

Cuminū quando cibus &c.

Diæta morbis ex quo fonte præſcribenda.

Sic hallucinarer etiam, ſi definitum regimen conſcriberem eo modo, qui hactenus a veteribus obſeruatus, & tempore longo continuatus eſt: quod ita intelligere debetis. Si regimen conſtituerem, nimirum pro quarta parte Germaniæ; latius aut longius pertendere id non poſſim.

Regionum diuerſitas in diæta curioſe cōſideranda

Quartæ enim partis regio, cœlum, confluentia, influentia cœli & terræ, in cauſſa eſſent, cur regimen dictum latius, quam definitum eſt, extendi non poſſit. Ex iſta enim terra, in qua caducus ortus eſt, idem cibari & potari vult. Ideo, ſi regionem mihi propono, probeque conſidero iſtius cœlum, terram, omnes eius gradus, eſſentias, proprietates &c. hic comprehenſas: tunc nec Europam, nec Alemanniam, nec Italiam, multo minus partes alias, Aſiam ſcilicet & Africã deſcripſero. Quare ſolum regimen ſummarium ſuæ Theoricæ pͣfiguraui. Cetera Medici ſunt, vt ex his porro ſuam diætam dirigat ꝓ iſtius climatis ratione: non a. ſolius climatis, ſed & aſcendentis totius regionis. Altera enim ordinatio ac diæta Medico reprehenſionem afferre non debet. Ita enim cogit magna conſtellatio, confluentia & proprietas regionum, partium, terrarum, aquarum. In his enim ſubinde aliæ atque aliæ, ac inter ſe diuerſæ proprietates, eſſentiæ, naturæ, & ſi quæ alia hic conſideranda ſunt, intercidunt.

PARAGRAPHVS IX.

Arcanum aut Medicina quid

SIc ergo, ꝗ corpori cognatum non eſt, ſed arcanum eſt ſine corpore, id Medicina eſt. Hoc ita accipe. Illa in principio ab omni ſuo corpore ſeparantur & depurantur, vt medicinæ fiant, quarum Phyſionomia & Chiromantia, forma ac ſpecies ſimiles fiant caducis, hoc eſt, corpori, in quo is iacet, quod matrix eſt. Sicut enim matrix eo morbo laborat: ita ſciendum eſt, quod ipſius Medicina in ſimili forma iuxta Anatomicam diſtributionem iterum tribuatur. Vnde non iniuſta mea hæc ſententia eſt, ꝗ prædico, Medicum ad inueniendas artes, & componenda Recepta, præceptore quotidiano opus habere. Quis enim eſt, qui ſine inuentrice hac anatomia quicquam artis nouit? Nemo. Medicus enim inſtar canis venatici eſt: qui feræ veſtigium, odoratu ſemel perceptum, continua indagatione tamdiu ſequitur, dum tandem in feram ipſam incidat. Et hoc exemplum eo vobis faciat, vt, ſicut canis prædam in naſo, ſic vos arcanum in oculis teneatis, idque per ſimilem formationem Anatomiæ tam exquiſite noſcatis, vt vobis elabi non poſſit. Nam per ſolam hanc indagationem Recepta ordinare, nec quicquam aliud ſequi debetis, quam quod veſtigium id indicat. Sicut enim, etſi fera quidem curſu canem præuertat, poſt ſe tamen odorem eiuſmodi illa relinquit, vt eius ductu viam omnem canis aſſequi poſſit: ita ſimiliter & feræ, arcana, ſe habent, quæ omnes morbos anteuertunt. Quod ſi canem ſedulum Medicus pręſtet, in veſtigia ipſorum facile incidet, ita, vt herbæ, lapides, ſemina &c. occurrant, ac prō ratione paroxyſmi, aſcendentum, integræ conſtellationis tam aſtrorum quam corporum ſeſe exhibeant offerantque. Nam in caduco

Medicꝰ in indagandis arcanis cani venatico ſimilis.

Arcana ſunt feræ.

duco motum cœli manifestum habetis, vt velut Astronomi ac Philosophi illum promte expedire queatis. Ita iuxta hæc, cursum omnem, cœli & terræ, hoc est, omnium astrorum in rebus naturæ inuenietis, quod vna cum paroxysmo ascendant descendantue. Et ista Anatomia æqualis est. Itaque non hominum saltem paroxysmus, sed & paroxysmus crescentium noscendus, & sic tandem similis ad similem accommodandus est. Licet autem hic plene omnia non describam, sed partem maximam ad *De modo componendi* reiiciam: tamen hoc fine vel obiter saltem illa attingo, ne per Scriptorum veterum Recepta decipiamini. Aduersantur enim illa inuentrici omnis Medicinæ ac vniuersarum artium, ac tam in anatomia, quam ceteris grauiter hallucinantur: ita vt conscripta ea videantur a cerebro quodam fanatico, qui scientiæ sibi plurimum arrogauit quidem, eius autem quam minimum habuit, ac de vera artium inuẽtrice vix semel aliquando obiter quid audiuit.

Sic ergo inuentrix Receptorum docet, vt caducus matricis auferatur per Medicinam, quam illa indicat monstratq;. Penes ipsam n. est vis ac potentia compositionis Receptorum, non penes homines. Ideo ex omnibus hoc iam scitote, quod eadem matricem modis multis pręfiguret, iam cum Verristis, iam cum Granagranis. Et licet hæc quidem forma ad formam anatomiæ ægre ac difficulter reduci possit: nihilominus tamen forma est. Quamuis enim apparentia duplex sit: astrum tamen in vtroq; simile est, & corpora similia sunt corpori, quale in morbo fit. Verrista descendit ex illo sanguine, & est naturalis. Et ex quo illa crescit exsistitque, ex eodem matrici datur. Idem & cum Granagranis fit: si paroxysmi vehementer ascendant, tum vltimum corpus matricis in formam similem ducunt. Ideo etsi matrix non sit, prout in anatomia subsistit: id tu tamen ne cures. Sana enim matrix, anatomiam caduci non habet: sed si ægra sit, tum anatomiam illam, Medicinæ similem, promit, veluti dictum est. Cuius quidem Medicinæ processus ordo hactenus satis explanatus est, nec latius eum hic diduci locus patitur. In libro de Virtutibus simplicium tum hoc, tum alia plura explicatius tradentur.

Verristæ &c. Granagranæ &c. ad matricẽ.

Verristæ vnde oriatur.

*
* *

Anatomia matricis alia sana alia ægra.

Posteriora hæc in fragmento quodam, Paracelsi Autographo, aliter ita habebantur.

*
* *

IDem & cum Granagranis fit. Si paroxysmi vehementius augeantur, faciunt, vt postremũ corpus matricis simile fiat Granagranis. Ideoq;, etsi matrix non inueniatur in natura, qualis in anatomia consistit: id tu nihil cures. Sanæ n. matrici nihil datum est: sed prout ipsa morbũ in formam cogit: ita formæ eius tu vestigia sequaris. Tandem enim matrix eo redit, vt in talem corporalẽ Physionomiã, Chiromantiã &c. reducatur. Quare

vos merito in hanc artem pertraho. In hac enim sola Medicus subsistit. Hanc autem si non noueritis, frustraneum est, quicquid tentatis Ideo hæc hic dicta sufficiant, donec, volente Deo, simplicia & arcana ipsa nominem, ac in suis locis patefaciam.

CONCLVSIO VLTIMI LIBRI.

Sic ergo finitus est liber suffocationis siue præcipitationis matricis, quam ego eiusdem caducum apello. Caducus enim, & morbus matricis, caussis, ortu & essentia non differunt, sed res vna sunt, & in vno continentur. Qui vero differentia fiat, ratione corporum, id ex præcensitis cognoscite. Quæ siquidem Philosophiæ & Astronomiæ ignaris nimis ardua ac difficilia videantur: tamen alia ratione tradi non possunt, nisi postremo in cura, de Verrustis & Granagranis. Ista enim duo summi sunt arcana, quæ in hoc morbo adhiberi possunt, quæ rebus naturæ ceteris vniuersis præferuntur. Processus quidem passim multi sunt. De quibus nos iudicamus in libro de simplicibus, nec hic longius verba facimus. Experientia enim ipsum per se manifestat. Quod in natura manifestum per se est, id explicari ac doceri non conuenit. Ex eo enim fiunt Medici pigri, crassi, ignari: qui præsidium omne in solis libris habent, & de veritate eosdem solos consulunt. Hæc autem cognitio ex litera manare non debebat, sed ex vsu, experientia, & oculari informatione &c. Hæc enim veram praxin docet. Ideo in practica hic peculiare nihil molior. Manifestum enim scribendum non est, sed per vsum probandum. Quod si non fiat, de istis Medicis boni nihil quicquam aut sperari potest, aut quæri debet. Breuem itaque hanc practicam carere reprehensione volo: de qua traditum satis est, in quibus rebus virtus ista sita sit &c. Ad vsum & experientiam ocularem se quiuis recipiat. Sine qua artes tuæ omnes pereunt, & damnum inferunt. Simplicia recte sedulo cognosce: ea postmodum ad vsum, experientiamque transfer, longo tempore instando, non post fornacem stertendo, aut persuadendo, qui mos proprius Academiarum est.

Verrusta & Granagrana summa in caduco arcana.

SEQVVNTVR

FRAGMENTA NONNVLLA MEdica, ad Tomum quartum operum Theophrasti spectantia.

AD LECTOREM.

Etsi sciam equidem, Lector, aduersariis meis hæc mea nõ admodum probatũ iri, vt quæ erronea & incondita ipsis vniuersa videantur: tamen, quod quærunt, ne dum quidem inuenient ac obtinebunt. Hi enim

enim ſunt, qui cum complicibus ſuis omnibus manifeſto errori implicantur: id quod prolixius hic demonſtrare operoſius videtur. Si Paramirum noſtrum ediderimus plene planeque tradetur de Theorica, & ceteris, quæ ſcire illi expetunt. Quæ etſi quidem non ab omnibus probabuntur: hi tamen, quibus illa probantur, operam ſuam haud male locabunt. Qua enim ratione de nonnullis morbis doceam: id ſeorſim ex ſingulis capitulis patet, quantum nimirum ad vſum practicum confert. Baſilea me quidem audiuit: ſed operam meam, non vt debuit, accepit. Et diſcipulorum arrogantia profectui ipſorum obfuit. Tabeſcunt enim & emoriuntur in libris illis Medicis, quos nullo iudicio ac prudentia vndecunque conquirunt & colligunt: ex quorum tamen lectitatione quam parum vtilitatis hauriant, dolendum eſt, quod non videant. Et paſſim multi noui ab ipſis libri prouolant eduntur que, quorum tamen Auctores, quod ſcribunt, experientia nulla vnquam probarunt. Id licet probro non careat: ipſi tamen rem magni non æſtimant. Morbos a capite ad calcem deſcribunt. In hunc ordinem cogunt ac congerunt, quoſcunque Medicina morbes nouit, ſiue ii ipſis cogniti ſint, ſeu minus. Nam ignominioſum putāt, quicquam omittere. Et ignorantis rebus eiuſmodi plerunque colores illinunt, in quibus corporis ac ipſius vitæ periculum euidens ſæpe verſatur. Et hæc cauſſa fuit, cur Auctorum iſtorum libros primum ſedulo euoluens ac ſectatus, poſtea aperto diuortio ab ipſis defecerim & diſceſſerim. Nec ſolus ego quidem, verum & plures alii. Fas autem erat, veritatem ex longe aliis principiis ac operibus erui, nec antiqua indiſcrete pro Euangeliis acceptari, quæ pro Euangeliis nunquam vendita ſunt. Experientia ipſa, rerum magiſtra & probatrix eſt. Hanc qui ſequitur ac ſeruat, is multos errores ac mendacia veterum deprehēdit Medicorum. Quanquam iſta Neotericis nimis ſuauiter arrideant. Vtinam vero conſcientia recta quemlibet ita moderetur, vt cum ſobrio & ſincero affectu tum ſcriptā mea, tum veterum expendantur & iudicentur. Sed Ludimagiſtri veteres & Apothecarii ad veram ſcholam ſe ægre reuocari patiuntur, Vale.

Theoph. Baſilea profeſſus eſt.

Theoph. cur a veterib. Medicis diſceſſionem fecerit.

Fragmentum de Hydropiſi.

Cap. I.

PRimo ſciendum eſt, hydropiſin nihil eſſe aliud, quam ſuperfluam humiditatem corporis, vbicunque contentam. Humiditas ea in poris carnis & lacertorum concauitatibus hæret: & tandem poros cutis occupat, poſtquam cauitates omnes ac lacertos impleuit. Signis aliis nullis proditur, q̃ tumore, & relictis a preſſione veſtigiis, & compreſſione cordis, &c. Si a. ſupra cor quid exhibeatur vel non exhibeatur, perinde eſt. Quod enim infra eſt: idem etiam ſupra: & ſic econtra. In cura varietatem id nullam facit. Nec in practica te diſtineat hepar vel ſplen, &c. ſed ad ſolam humiditatem reſpice.

Cura hydrop. qualis.

Mercurius cura hydrop.

Porro in cura hydropisis tria considera: *Cœlum, Terram, & Lunam*, hoc est, Astronomiam, Philosophiam, & Microcosmum. Terra est subiectum: cœlum est effectus. Microcosmus est patiens.

Ideo amoliendæ aquæ ante omnia operam da? postea temperandæ Naturæ, eique confortandæ incumbe. Vnum enim sine altero mors est. Expulsio instituenda est per Mercurium. Ei enim vis inest solius purgādæ aquæ. Exsiccatio facienda est per Elementum ignis. Quibus enim humiditas probe vereque exsiccatur, eorum descriptio talis est.

1. *Mercurii præparatio.*
2. *Sulphuris præparatio.*

EXPVLSIO.

Mercurii vis ac qualitas, Medicina ac arcanum tale est, quod huius morbi humiditatem ad exquisitum pondus vsque educit. Nec id præstat Colocynthis, Hermodact. Turbith, &c. Nec enim in porosingressum vllum habent, in quibus illa excedens humiditas iacet. Nec spiritus alius vllus præter spiritum Mercurii loca ista penetrare potest. Cetera ergo Medicinæ intestina nimium vacuando labefactant, & bonum cum malo tollunt.

IGNIS.

Itaque ignis est, Crocus Martis, Sulphur, &c. quæ ad loca illa, in quibus humiditas conditur, penetrare queunt. Sed sublimari & reuerberari debent. Isto enim modo post separationem trium reliquorum Elementorum ignis fiunt.

Aliud ad Hydropisin.

Diacuminum in Tabulis.
Purgatio cum præcipitato.
Oleum Tapsi.
Emplastrum cum fimo columbino.
Item Regimen cum cibis & potibus.

Aliud, de Hydropisi.

De Nomine.

1. De nomine hydropisis, quod apud Latinos acceperit, laborandum non est: nec de eius Etymologia inuenienda cuique suum cerebrum rūpatur. Et de nominibus ludunt Græci, Hebræi, Latiniq; pusiones, quorum intellectus ad grauiora non sufficit.

Quid Hydrops sit Declaratio.

2. *Primo, &c. Cum ergo pluuia, &c.*

3. *In cura, &c.*
4. *Interpretatio.*

Declaratio.

SIcut cœlum ex terra extrudit gramina & folia, q̃ ex suis pluuiis cœlum pfert: ita in se quoq; pluuiam inuisibilem habet. Hæc pluuia caussa sit hydropisis. Terra est corp⁹. Sicut n. pluuia in terra operat̃, sic eodẽ modo ẽt in homine, vt dictũ est. Itaq; omniũ primo corpus homini cognoscendũ est. Eo cognito, iam semen eius ẽt, nouerit, sciueritq;, an id, q desup de cœlo in corpus incidit, nimium sit vel minimum, & an terra, h. e. corpus id omne ad se attrahere possit, aut an nimis patũ illud sit. Vberior n. pluuiæ copia, hydropisis est. Minor a. æquo humiditas, aridura est. De hydrope a. hoc capite tractatur. Temperaturæ ergo in homine lex ea est, vt cœlum impressiones æquales & conuenientes det, quantum ad corporis constitutionem requiritur. Ex pluuiatum abundantia, hydropisis oritur.

Contraria.

QVi nimiũ potat, & in bibendo luxuriat, is hydropem sibialiter nõ affert, q̃ vt rusticus suum pratum nimia alluuione offundit, & huic irrigationi imber cœli accedit, q bus vtrisq; pratum agerue nimiopere humectatur, & q. suffocatur. Cœlum a. est hydrops, non imbibita aqua. Id demonstrat incrementum morbi. Illa ergo ex cœlo oritur, non ex terra.

Indicia.

Cetera desunt.

Fragmentum de Aridura.

ARidura incipiens, membrum interdum vnum, interdũ plura, nonnunq̃ omnia inuadit, & totum corpus occupat, ita vt tabescat sanguis, hepar, cor, venæ & cetera omnia: sola ossa, & cartilagines ac ligamenta, &c. excipio. Siccantur autem ista, velut gramen arescit in campo. Sicut enim videtis, gramen sua humiditate orbatum, resiccari & arescere: ita similiter idem quoque corpori accidit. Corpus vero, quod iustam suam humiditatem habet, id pingue, solidum ac vegetum exsistit, &c.

Iam vero corpus, quod sua humiditate eget, de cœlo est, non de se ipso. De terra quidem est secundum corpus: sed ex illa tamen non viuit, verum ex cœlo. Ideo cœlum id humectat. Quod homo edit, id sui corporis semen est, quod in homine continenter crescit. Crementum hoc ab alimento est, quod de cœlo datur. Si autem a cœli impressione humiditas subtrahatur, homo arescit & exsiccatur. Multæ autem stellæ ac multæ partes in homine faciunt, vt aridura iam hoc, iam illud membrum, iam vnum, iam plures, iam omnia occupet. Et summa hæc

est. Cuicunque corporis parti iusto parcior pluuia datur, ea aridura affligitur.

Cura.

Cum rebus destillatis & sublimatis, id est, cum aqua argenti.

Declaratio.

Cur Febris. Hyems facit paroxysmum.

Item Saturnus facit. Item inæqualis pluuia; frigida & niuosa pluuia dolores nouos cient.

Signa.

Cur Tussis, quia siccitas, &c.

Cur anhelitus, quia siccitas exstinguit partes corporis.

Alia schedula De Aridura.

Videte vero, vt gramen crescat? Ita similiter serenda aqua est, vt incrementum fiat. Aqua est Arcanum seu cœlum in Medicina. Id vero quod aquam seminat, semen est de Perlis, non de Margaritis. Generat hoc in mammis mulierum lac. Id enim quid aliud est, quam in Marasino crescens pluuia & ros, in quo Sol Microcosmi lætatur. De huius præparatione ita finiam: resolue in Elixir, vt sit fermentum. Corpus enim dat reliquũ, quo opus est. Dosis est pro tempore seminationis, hoc est, Vere & Autumno. Hoc quid aliud est, quam Solis ortus & occubitus?

Fragmentum De Morbis tincturæ,

Colores omnes abditi delitescunt. Ars vero est, quæ eos proferat. Ibi ergo Archeus est, qui tincturas facit. Idem has deinceps emittit & effundit, quousque corpus extenditur aut eius Anatomia pertinet.

Cura.

Est ablutio, vt color ab aqua de panno.

Item ablutio morborum, quæ colorem sumit, qui feces sumunt.

Contraria.

Sicut color fit ex quampluribus, id est, atramentum ex duobus, &c. Ita species, huiusmodi etiam in corpore sunt. Quæ si coniungantur: ex iis morbi fiunt tales.

Conclusio.

Si tibi mea Theorica non probatur. Saltem placeat mea practica, quę tibi plus vtilitatis conferet, quam scriptores veteres vniuersi.

De Colica.

SEd ego dico, quod Colica sit prima materia generationis ventorum. Quod si venti fuerint facti, emittuntur cum sua proprietate. Quod non tantum stercus generatur, & ventus in eo consumitur.

Vtpote de *Tonitru & ventis.*

Vtpote de *pluuia sine vento.*

Nunc notandum, quæ sit ventorum generatio.

De Paralysi, Apoplexia.

SEd ego dico, quod Paralysis sit, &c.

Paralysis dicitur Autumnus vel vindemiæ oppilatio.

Nam si corpus vindemiare debet, nihil adest. In corpore hoc est, in Microcosmica vindemia, spiritus calcant fructus corporis, & id in suum doliû asseruant. Dolium est corpus liberum. Quod si nimis calidum probe non efferuescat aut despumetur, tunc assurgit, & operculum sursum ad cor, pulmones, cerebrum, &c. iactat seu exstrudit. Et sicut dolium, quod referatur, se habet: ita homo quoque. Nec enim aerem admittere debet. Aer autem ingreditur, si dolium seipsum rumpat. Hæc diruptio non est nisi nimius calor factus in corpore, si nimirum dolium nimis calide asseruetur, & vincula arcte non conserta sint.

De Mania.

COelum ergo Amentium numerum promit, qui omnes describi non possunt. Nam & quos sapientes facit, hi stulti sunt. Huius enim mundi sapientia nihil est, nisi stultitia. Pro his autem cum sua medicina non excreuerit, ideo de ipsis hic silebimus. De ceteris autem, qui ad Medicinam pertinent, ita notate. Per res naturales vt franguntur: ita per Medicinas naturales iterum curantur. Quod vero Amentiam pellit, id rationem habet duplicem: vnam ex Astris sanguinis: alteram ex administratione rerum eiusmodi, quæ intellectum excedunt. Quæ ex sanguine, sunt sydera sanguinis, quæ præcellunt. Quæ ex administratione, sunt instar seminis vrticæ, quod inter brassicam conseritur, aut instar sinapis, quod totum cerebrum mouet. Istiusmodi enim res cerebrum attingût. Dici solet, hunc vel illum in quodam morbo maniacum esse factum. Et recte id dicitur. Sic enim coniunctio syderum coincidit. Ita etiam dicunt: hic vel ille id edit. Quod nec ipsum male dicitur. Sunt enim quædam, quæ cerebrum excedunt: vbi duorum vnum alterum dissoluit. Pariter etiam dicunt, hunc amentem esse ex intentiore meditatione, aut

studiis nimiis. Quod non male ita statuitur. Nec enim cerebrum vltra suas vires agi aut intendi debet. Nimia enim eius intensio, proprietatum ac dotum ipsius dissolutio est.

Quod cerebrum dissoluit, id aut in complexione nimis exaltatum est, aut cerebro nimis subtile occurrit, aut corpus est, quod ipsum quoq; rationem seu intellectum habet. Quod complexionis nimium habet: ex sydere est. Quod nimis subtile exsistit: id ex proprietate Naturæ est. Quod ex intellectu est: id coniunctionem aliam habet. Quantum ad complexionem attinet: nimius calor, frigusue, aut humiditas, &c. Ignis facit Maniam, velut & cerebrum felis, item Cicuta, item Gal.

Desunt cetera.

Aliud de Mania.

RAtioni autem cœlum peculiare est. Quot enim stellæ in cœlo: tot cogitatus & inconstantiæ in homine. Si ergo cœlum in seipso errat, errat etiam homo. Huius erroris modi ac genera varia sunt, quæ non omnia enarrari queunt. Varietas enim stellarum varietatem hanc in homine facit. Ita etiam stulti cognoscendi sunt, & multæ maniæ in homine, quæ admodum multiplices ac variæ exsistunt. De his vero stultis aut Maniacis, quas rationes alias scrutari quæritis? Cogita ac expende, quid homo sit, & ibi, hoc est, in cœlo, quiesce.

Plura in ista pagina non scripsit auctor.

Aliud Fragmentum de Mania.

SYdera errantia, memoriæ, prudentiæ, sapientiæ, scientiæ.

Item si vrticæ inter sapientiam emergunt, tunc illam eæ vrunt, &c. faciunt calidam caussam.

Item, si Nenuphar, frigidã caussam facit. Item, si Mars, si Saturnus, &c.

Conclusio Libri.

IAm vero videte experientiam, quid conferat. Ante paucos annos id nondum sciui, quod iam scio. Itaque iam demum scribo, quod scripsisse pridem debueram. Quarum enim rerum probam inueni, de iis tracto tradoque. De ceteris autem mihi nondum compertis, scribere erubesco. Ecquid videor vobis?

7. Huius generis est cicuta, &c. cerebrum felis, &c.

8. Item, hora de Anabaptistis, & de spiritibus profundis, &ceteris stultis spiritualibus.

Cura.

IN hisce rebus tenenda est Cura Ossiæ. Item, adorationis dæmonum. Et de his sumuntur Recepta, non de floribus Violarum, Nenuphar, Rosis, &c. Discenda ea sunt a Monachis & adiuratoribus, &c.

De Vermibus.

VErmes etsi quidem multiplices sint: ipsorum tamen omnium vnicum saltem nomen & vna caussa est. Diuersitatem ipsorum parit materia, ex qua generantur. Hæc autem qualiscunq; sit, medicinam saltem vnam requirit, quæ vermibus omnibus generalis est.

Vermium caussa duplex.

Si vermes, &c. *Quid.*

Caussa.

Vermium caussa duplex: putredo, & sperma. Spermatis hæc ratio est. Si sperma quoddam vermium, &c. corpus ingrediatur, & non digeratur, tunc a calore naturali mutatur in vermes, seu monstrum vermium. Quare? Quia non est in loco suo, id est, in Matrice. Ergo monstrum fit, vt homo generat Gnomos, item Gigantes, &c.

Caussa altera est putredo. Putredo autem quæuis vermes producit, si secundum cœlum ac Lunam se habeat: alias minime. Itaqui Casei in Augusto & Iulio conficiuntur, hi omnes putrescunt. Similes menses alii quoque sunt in anno. Ideo generatio vermium est putrefactio cœlica.

Casei in Augusto facti putrescibiles.

Similiter & ex magno calore vermes generantur. Sic in æstate plurima putrescere videtis, ex calore vberiore. Quod si ergo etiam in corpore Augustus, Iunius, caniculares, &c. dominentur, tum partes corporis putrescent, ex quibus deinde vermes producuntur.

Totus enim Microcosmi & eius partium ea natura est.

DE LOCO.

DE loco vero vbi generentur, sciatis, ibi saltem vermes oriri, vbi putredo esse potest; vt in auribus, dentibus, intestinis, stomacho, matrice: alibi non, nisi cursus cœli mire exorbitaret.

In dentibus sunt tales: in auribus tales.

His etiam sciendum est, cœlum putredinem facere motu suo, velut in vulneribus, &c. Sic multa alia etiam sunt, quæ vermes gignunt, si coniungantur: velut mel & panis, putrefacientes Medicinæ, & pus vulnerum, &c. suffocatio & strangulatio, &c. Caseus e Sylua Martia allatus. Tres hæ quoque caussæ sedulo ita cognoscendæ sunt.

Mel & panes comesta vermes quãdo pariãt.

Coniunctio a { *Cibo & humore febrili non vero.*
Potu & humore dysenterico non vero.

Coniunctio a { *Vulnere interno, & cibo lacticiniorum.*
Vulnere interno & potu incongruo.

Oppilatio in talibus generationibus ea omnia promouet, quæ alias citra damnum abirent. Oppilatio, hoc est, priuatio aeris, ea excludit, velut gallina oua. Sic & generationes omnes fiunt ex calore, qui vermes excludit. Gallina enim & fœmina æquo calidiores, fœtus sanos non proferunt, sed omnes ad vermes dispositos.

Vlcera sordida, &c.

Sal de cœlo separatur.

♃. *Oleum de spica, Vulpis.*

♃. *De Cinnamomo.* Ex eo, quod de spermate sunt, vitam accipiunt: sperma vere Physicum est, sed cœlum Matrix, digestio.

Aliud de Vermibus.

1. *Luna facit.*
2. *Axis est posita.*
3. *Item putrefactio Lunaris facit omnia.*
4. Item, *Omnis vermis habet sperma vermium, sed vnde symptomata?*

Fragmentum De Diarrhæa,

Quem aluus citatior vrget, &c. is Diarrhæa laborat.

Caussa.

Naturæ purgatio cottidiana quomodo.
Quomodo Natura seipsam purget.
Quomodo cibi purgent & potus.
Quomodo Medicina purget.
Quomodo Natura machinetur in peius per sedes, id est, corrumpatur.
Quomodo a medicamentis corrumpatur.
Quomodo cœlum sit caussa harum rerum.
Illi cum medicinis suis se habent, sicut Fortunatus cum suo marsupio.

Quæ materia sit { Lienteriæ, Diarrhœæ, Fluxus } { Merdum non, sed hoc corpus (comedit) seipsum. Ergo *seipsum in tale merdum disponit.*

Non inuitus hic contraria quoq; descripsissem. Sed q, rem hic abrumpo & breuius trado, caussa hæc est, quia exspecto, quid obiecturi mihi aduersarii sint. Dico de Asinis Apothecariis: & de seductoribus, seu elumbibus Medicis, qui tentare omnia sustinent, vtcunq; cadant.

Cum

Cum ergo hæc adeo ſubtilia ſint, & ex iis facile quid peius fiat, ea diſſimulare hic volui. Sapientibus & doctis dictum ſatis eſt. Indoctis hoc ſcire non conuenit: quia ea non ad probitatem impendunt.

Caput de Caduco.

SOmno nihil detrahendum eſt &c. hoc eſt, dormi, quando voles, non ſecundum diem aut noctem. Dies noxq; herbis ac gramini conſtitutæ ſunt, non tibi. Tu vigiles &c. quando opus eſt &c.

Si ex ſalare ſalmo fieri poteſt &c. poterit etiam ex ægritudine hominis vna produci alia, hoc eſt, ex tremore caducus, ex caduco &c. quæ Philoſophia vnica eſt.

Caduco etiam ſciuri &c. laborant. Quare? Quia nempe eandem naturam participant.

Caducum etiam fœtor ciet, non tamen quiuis: ſed tantum Sulphur, Mercurius & Sal, hanc vim habent.

Eſt ignis fixus, qui non ardet, niſi ignem habeat. Quamdiu ignis durat, eſt ignis Perſicus.

Fumus de Salepetræ, Sulphure & Mercurio cadere facit, flammeo ardore cerebrum concutiens.

Ignis eſt Mars) tamdiu vrens, donec tranſeat. Exemplum: vt Eclipſis pertranſit Solem, ita & Mars hunc ignem more Ecliptico.

Locus eius eſt in multis corporis membris, nec vbique cognoſci poteſt: ſcilicet in ſtomacho, ſanguine, venis, hic, iſtic, illic &c. Si vero ab igne exardeſcit, tũ quoquo verſum penetrando, certis meatibus in cerebrum pertingit, & furere facit. Idem ſimiliter etiam in cerebro ipſo incipit.

Eodem etiam modo inſilit tremor cordis, incubus, ſuccubus, iectigatio: licet a generatione horum cerebrum non occupetur: quia ſatis fumorum non habet, ac propter oppilationum exiguitatem in ſuo loco manet.

Generatione inſtante, paroxyſmus oritur. Illa a. vel æqualis eſt, vel inæqualis. Et hæ veræ Aſtronomicæ ſunt ſubtilitates, ad rerum iſtarum cognitionem faciẽtes. Vbi ſolidus Aſtronomus is eſt, qui non conſiderat Hypocriſin tempeſtatis, ſed coniunctiones morborum. Et hac de cauſſa Aſtronomus creatus eſt.

Alia Schedula.

Ego miror, quod tantas rationes oſtendunt auctores de caduco, & non eſt neceſſe. Saltem vide hoc, quod ſpiritus cerebri in ſpaſmum par-

oxyſmalem vertitur. Si ſcis curam ſpaſmi cerebri, paratus es in caduco, & in omnibus ſimilibus. Indignum eſt facinus, quod Auditores veſtros tam turpiter ſeducatis.

S. P. D. Theophraſt.

QVis vſpiam eſt, qui cum veritate aſſerere poſſit, quod experientia apud ſe terminetur? Nemo. Sic vere quoq; nemo dixerit, eandem in auctoribus veteribus completam fuiſſe. Aequum ergo eſt, vt quoad finem non aſſidue vlterius inquiratur. Eadem etiam Medicinæ ſors eſt, quæ fines ſuos nondum aſſecuta eſt. Quis enim laudet fundamentum illud, cui inſtiterunt hactenus anteceſſores, cum, quod in ipſo ſummum eſt, nondum comprehenſum aut indicatum ſit? Dico de proprietatibus. Nam quis mihi non credat, hactenus in officinis meras quiſquilias venditas fuiſſe? Si rem ad viuum reſecemus, Hippocrates certe præparator fuit acerrimus & exquitiſſimus. Auicenna autem huic aduerſus fuit. Nam quid ipſe tandem cum ſuis præſtat? Et non riſu id quidem dignum ſit, tot Medicos Aſtronomiam prateriiſſe, cum tamen ſine ea Medicina nullius momenti ſit? Taceo hoc, quod nec climatum, aut Coſmographiæ, aut Geographiæ diſcrimen vllum tenuerunt: nec tempus præteritum ab inſtanti aut futuro diſtinxerunt. Et quis hæc non admodum neceſſaria arbitretur? Et Theophraſtum terrefaciat Merdicus (Medicus dicere volebam) qui nec ſit Coſmographus, nec Geographus, nec Aſtronomus, nec Philoſophus? Id quidem nunquam fiet. Tum nec cogi poſſit ad laudandos eos, qui columnis Medicinæ carent. Et hi qui quæſo pede ſuo monoculo & claudicante Theophraſtum anteuertent? An v. æquũ ac decens ſit, medicinam in ipſa præparatione mortificari? Et peritos imperitis propter fauorem, gratiã accognationẽ poſtponi? Quam v. inconcinnũ eſt id Receptũ. ℞ Turbith, ſenæ &c. fiat &c. contra podagrã, ſi conferas cũ hoc: ♃ Auri eſſent. An v. ſtercus, in quo nec elementa, nec arcana, aut virtutes proprietateſue inſunt, ſeparari, & præpollere debeat?

Hippocrates acutiſ. præparator.

Itaq; hæc conſiderata omnia, ſpem mihi faciunt firmam, fore, vt patres, ſenioreſue, qui ex ſcholis Medici euadere volunt, haud ita ſerio deiiciantur & proculcentur. Nec dubito quin officinarum, & horum remediorum ſeu receptorum vſus ipſis magis quadret, quam hæc ars adeo ſubtilis. Nec enim vlterius ſuam prouexerunt eruditionem: & quantum eius habent, tantum tuentur. Longe a. fundamento alio opus eſt, quam hoc quod patres illi tuentur. Ipſorum enim ars mere otioſa eſt, quam iam cum tædio deinceps diſcunt. Experientiæ in ea ſatis parum eſt: nec arrogantia eos exquiſitiora diſcere permittit. Quales ergo ſunt, taliter ſapiunt &c.

Cap. I.

IAm v. præter experientiam ſuam illi nihil quicquam crepant. Cur ergo mihi quoq; experientia mea minime conceſſa & libera ſit? Quid n. Medi-

dicina eſt aliud, q̃ experientia? Et hæc mihi æque familiaris, ac ipſis eſt. Et quis experientiæ propriæ alienum certum facere queat? Nemo quidem. Cur ergo ſequaces vos tam obſcitanter, aut illis, aut mihi ſuper incumbitis? Quilibet imo ſuæ arti ac experientiæ innitatur. Rei enim cuiuſlibet cognitio per experientiam eſt. Quiuis ergo ſibi operam det: experientia mea mihi prodeſt, non tibi: Quod ſi tibi de experientia mea quid largior, tunc fas eſt, te idem ipſum quoque experiri: & ſic mihi ſimilis fies.

De Matrice.

VEterum ſcriptorũ lectio quo facit? Tu vero omnes ſingulatim morbos mulierum curare vis, & lac proferre, menſtruum ciere vel cohibere, fœcundas facere &c. Hoc vnum age, vt reducas in temperaturam, fortitudinem, virtutem, temperamentum, id eſt, ad ſuum eſſe. Quod ſi feceris: quid præterea defuerit? Nihil: Ita omnia præſto erunt.

Certum quidẽ eſt, dari reſtrictiones, ptouocationes, laxationes &c. Sed quid iſta ad te? Multę etiam ſuperſtitiones gliſcunt. Quorſum autem iſta omnia? Tu idem ne facias. Vnus Deus, vna Medicina.

Quis omnia neceſſaria ſpeculari queat, ſi punctatim rem agamus. Non ita, non ℈, ſed ℔. Hoc eſt, vnam viam inquire, non plures ambages.

Reliqua deficiunt.

PRÆFATIO.

Doctoris Theophraſti ſuper morbos podagricos, & his cognatos alios.

MVltis meis per Europæ fines peregrinationibus didici ac cognoui, hoc noſtro ſeculo podagrã multo familiariorem factam eſſe, quam ab exordio mundi fuit. Id enim ex ipſis libris coniicitur, qui de podagra parum admodum tradunt. Tum & podagram infrequentem fuiſſe, id teſtatur, quod veteres de ea curanda non admodum laborarint. Hoc n. fieri ſubinde ſolet, vt vſitatioribus & frequentiorib. morbis plura & paratiora remedia inueniantur, quam non frequentibus, ſed raris. Tandem etiam præſentes podagræ, ſi ad veteres conferantur, non ſecus ſe habent, ac nigrum ad album. Hodiernæ n. podagræ adeo difficiles, contumaces & rebelles exſiſtunt, vt ad has collatæ veteres quaſi ludus ſint, quæ tardius affixerunt, grauius non lancinarunt, cito deſierunt, & leuibus remediis facile domitæ ſunt. Hæc iam ad ſummum gradum omnia conſcenderunt, nec vel in priſtino loco vel modo manſerunt, ſed membra hodie etiam ea inuaſerunt, quæ prioribus ætatibus iis minime ſubiiciebantur.

Ac ob id necessarium etiam est, easdem a modernis Medicis longe accuratius considerari, quam a Medicis antiquis factitatum est. Nam & alias nobis constat, quod morbi omnes sensim incipiant, & cum tempore subinde magis magisq; inualescant ac augeantur. Sicut enim ex semine vno integer hortus conseminatur: sic etiam per propagationem humanam dolores quoque subinde magis inualescunt ac augentur. Et veluti arbor crescens, primo contractior, post ramis subinde latioribus & numerosioribus diffunditur & expanditur: ita podagra quoque in corpore extenditur, suis ramis subinde sese magis dilatans, ac radices profundius agens. Seipsam enim seminando iugiter excrescit, ac subinde latius diducitur. Subticere autem hic non possum meam antiquam de podagra sententiam: de qua veterum scriptis ac traditionibus adeo præfracte adstipulatus sum, vt verba ipsorum omnia mihi pro Euangelio fuerint, quibus meliora vspiam inueniri posse, persuaderi nunquam poteram. Sed imprudens tum non attendebam, hanc omnem sententiam super arenam conditam esse. Postquam vero diligentius illorum scripta euoluissem, temporis processu didici, in illis nullum remedium tradi, quod curando huic morbo satisfit. Itaq; a placitis illorum desciui, & animum ad experientiam certiorem appuli. Vbi eo prouectus sum cognitionis, vt iam scirem, gradus medicinarum omnino podagram sanare, non recepta Medicorum reliquorum. Graduum ergo per Alchimiam inueniendorum mihi iam necessitas incumbebat. Ista vero docebat, me remouere & separare ea, quæ gradum obtunderent, & veluti vinctum tenerẽt. Ibi ergo simile ex simili subinde eliciebatur, ac ipsa experientia docebat, non frigiditate, non calore, non humiditate, non siccitate podagram sanari, sed arcano virtutis. Hoc autem arcanum ac ipsius virtutes docet ipsa Magica, quæ in lumine naturæ doctrix est. Per hanc discebam ac cognoscebam, vbinam virtutes laterent, & qui purum ab impuro separari deberet. Hoc inuento, iam vltro veterum libris ac nugis valedicebam, quorum sapientia omnis ex Academiis dimanaret-

Theophr. quæ occasione a Medicis veteribus defecerit.

Magica inuentrix curæ & caussarũ.

Quod autem hic indico, de sola inuentione Medicinæ intelligi debet. Insuper autem & caussæ peruestigatio ex Magica similiter mihi innotuit, hac tamen ratione, vt astra & 4. cetera Elementa cognoscerentur, non autem complexiones. Nam vt in summam vnam res omnis contrahatur, ex solis externis essentiis podagra oritur. Ab externis enim in subiecta sua illa descendit. Illa enim in subiecta sua sese seminauit & congeruit, vt iam deinceps hereditaria seipsam propaget: sicut clarius in suis capitulis definietur.

Hæc dum passim inquirerem & serio peruestigarem, experientia prouehente, eo cognitionis deueni, vt, si hoc fundamentum meum ægri simul & Medici accipiant, vtrique lætum exitum sensuri sint. Sed lubet mihi porro aliquid de statu meo ac sorte pristina recensere. Quotiescunque curam podagræ aggrederer, & magnum ægrorum numerum paratum haberem: factum est, vt multoties ab imperitis Apothecariis deceptus, speratam in medicinis operationem experiri minime potuerim. Præterquam

terquam enim quod haud obscure Quid pro Quo subinde permiscerent, ipsa insuper remedia seu medicamina tam spurce ac nequiter confecerunt, vt, nisi Deus singulariter malum auertisset, iis ægri citra læsionem vti minime potuissent. Taceo, quod cum addito Encomio pretium remediorum vsque adeo impudenter auxerint, vt res ea modo omni careret. Itaque desertionem ab ipsis feci. Hoc pacto, vltro ad me deinde venerunt Empirici, Chirurgi, Tonsores, Alchimistæ, &c. humanitatis & obseruãtiæ officia omnia certatim mihi adeo studiose deferentes, vt viderentur non saltem pro omnium doctissimo me colere, sed & gaudium suo accursu mihi non leue mouerent. Illorum tamen nemo, ne quidem ex omnibus probissimus, vltra tres menses probus mansit: sed malitiæ virus iam a primo illico initio vniuersi imbiberant, hoc technis suis quærentes, vt per dolum ex me artem discerent, & ea percepta præceptorem suum ingrati exigerent aut expellerent. Nam iam dum patientibus meis persuaserant, se partem mercedis vnam accipere velle, cum mihi partes penderentur triplices, & tamen me non tardius curam omnem complere velle. Cui rei patientes etiam haud pauci, nullius æquitatis aut honestatis respectu habito, facile assensi sunt. Post hos deinceps etiam nonnullos Doctores in disciplinam meam cooptaui. Sed quanto lucidius rubrum nigro est: tanto hi illis peiores exstiterunt, ante blandientes, pone mordentes. Itaque vt in summã vnã rem conferam, collegam nullum vnquam nactus sum, qui non me simul cum ipsis ægris seduxerit. Sed nimis mature omnes ii euolarunt, cum virtus nondum inuenta esset: adeoque vsque ad finem malitiam suam cohibere non potuerunt. Perfectionis ergo nihil adepti sunt, sed hoc tantum, vt fucum facere hominibus queant.

Vniuersos autem qui inter discipulos meos suum nomen profitentur, sedulo adhortor, ne ipsos pro perfectis habeant. Nec enim ad disciplinæ finem pertigerunt.

Vt vero ipsius artis verum principium ac finis cognoscatur, librum hunc mihi conscribendum proposui, in testimonium meiipsius, ceu Medici genuini, & aliorum, ceu fucatorum & impostoriorum. De podagræ autem cum caussis, tum cura tractare institui, discursu perfecto & accurato, vt ex hoc cuilibet scriptorum veterum inscitia pateret. Nam quicquid de podagra Academiæ profitentur, docentue ac declamitant, id fundamento omni caret, ac ad solius pecuniæ emunctionem directum ac comparatum est.

Iusto autem mihi in omnibus meis scriptis dolori est, quod ex omnibus tam Germaniæ, quam Italiæ, Academiis nullus hactenus vel Medicus vel pharmacopæus prodierit, qui, quid Virtus sit, compertum in minimo habeat, cum tamen in Hippocrate de eius principio legerint. Ignorationis huius hæc caussa est, quod nempe purum & impurum non intelligant: quid ergo de fundamento cetero cognoscant? Multo ergo commodius ac honestius Dauentriæ scholam (vt vocant) particularem introduxissent, quam pro facultate Medica Academiam fundassent. Sed tamen vtcunque ista se habeãt, tandem tamen aliquid prodibit ac emerget, cum semen semel iactum sit

Virtus quid.

iis, qui laborem meum singulari ægrorum commodo impendent. Deinceps ergo iam sequitur libri huius tractatio, suis partibus ac capitulis distincta. Tractatus autem bini sunt: vnus de Caussis: alter de Cura. Tractatus autem primi capitula ea erunt, quæ iam tradentur. Sic & capitula tractatus secundi.

TRACTATVS I.

Reliqua desiderantur. Sola enim præfatio hæc inter alia fragmenta reperiebatur.

CVRA.

IN superioribus libris ac capitulis comprehensum est, debere Medicinam considerari secundum doctrinam sex professionum, Chiromantiæ, Geomantiæ, Pyromantiæ, Anatomiæ, &c. Istæ enim receptorum compositionem docent, non nos.

Cum ergo senis illis opus sit cognitis: ad præscriptum illorum deinceps mea Recepta omnino informabo, ac Medicorum ceterorum medicamenta similiter ad normam ipsorum expendam ac probabo.

Sequitur dispositio Librorum de Podagra.

LIBER PRIMVS, *de communi omnium origine.*

Tractat prologum. Personam Morbi.
Originem artium. Limbum.
Mechanicum.

LIBER SECVNDVS, *tractat Notitiam componendi Recepta, & morbi naturam per Anatomiam, Chiromantiam, Physionomiam.*

Prologus. Origo Morborum. Morbi declaratio.
Mechanicus. Limbus.

I. Illæ artes docent omnium morborum originem, ortum & processum dicunt, & sunt contenta libri primi scil.
- *1. Prologus, in quo tractat errores, & proprietatem extrinsecam.*
- *2. Origo, in qua tractat caussas morbi ex vna origine.*
- *3. De Limbo, vbi tractat quomodo res vna.*
- *4. Mechanica, vbi tractat, quomodo morbi fabricetur.*
- *5. Morborum signa, vbi morbi prima notitia declaratur.*

II. Illæ artes docent morbũ cognoscere, cuiusgeneris, & eiusdẽ generis debẽt F. Recepta & vnius concordationis.
- *1. Prologus.*
- *2. Physionomia.*
- *3. Anatomia.*
- *4. Chiromantia.*
- *5. Conclusio.*

III. Illæ docent naturas & mutationes, & ad inuicem regressum & egressum, curã & non curanda
- *1. Prologus.*
- *2. Pyromantia.*
- *3. Geomantia.*
- *4. Hydromantia.*
- *5. Necromantia.*
- *6. Conclusio.*

IV. Cura
- *1. Masculi.*
- *Ergo omnis Anatomia, Astronomia, Hydromantia, Pyromantia, Chiromantia, Geomantia, Physionomia, Necromantia, res duplices in Mundo.*
- *2. Fæmellæ.*

id est, *Duplex est*
- *Anatomia.*
- *Pyromantia.*
- *Chiromantia.*
- *Physionomia.*

Alia Dispositio.

Prologus. *Cur ego ex tanta audacia ausus sum scribere.*

Libri Argumentum. Narratio.

Diuersitas id est, *Inuentricis & ipsius morbi.* — *Gustus*, *Auditus*, *Loquelæ*, *Tactus* — *vbi cuilibet suus peculiaris Gradus & Anatomia est.*

Anatomia vini.

Anatomia morbi, quando floreat, ex dimidio, integre, fæcunde & steriliter, id est,

Accessus, Hora, Dies, Minuta,
Concordantia Planetaria siderum.
Consummatio.

De Passionibus Astrorum.
De corpore solari.

1. Ad Lectorem. 2. Enarratio. 3. Limbus. 4. Mechanicus. 5. Anatomia. 6, Physionomia. 7. Chiromantia.

Apparatus, id est mores.

Elementorum 4. Astrorum nomina appropriata:
- 1. Pyromantia (tempus.)
  - Astrologus.
  - Astronomus.
  - Mathematicus.
- 2. Geomantia.
  - Philosophus.
  - Naturalis.
  - Rationalis.
- 3. Hydromãtia.
- 4. Necromãtia.
  - Illæ sunt exstinctæ, & primæ in locum positæ.

Hæc omnia procedunt ex natura rei dominantis.

Apparatus, Mores, Tempus, id eſt, quo tempore.

Et ſic quiuis morbus habet ſuum apparatum, mores, tempus & mutationem & eſſentiam: natura eſt eſſentia.

Liber materiæ. 1. Prologus. 2. Enarratio ſcilicet paroxyſmi. 3. Pyromantia. 4. Geomantia. 5. Hydromantia. 6. Necromantia. 7. Proceſſus. 8. Apparatus. 9. Signa.

(Anatomia vini, bonorum ciborum.)

Corpora 1.	Anatomia 2.	Materia 3.
Cauſſa 4.	Signa 5.	Cura 6.

Vinum. Luxus. Cibus. Otium.

Aſtronom. partes.
- Prologus.
- Pyromantia.
- Geomantia.
- Hydromantia.
- Necromantia.

Item, quælibet medicina per ſe ſolam gradus omnes habet, ibi, quare non alibi per pluralitatem: quia ſicut vnus morbus in vno corpore gradatus, ita gradus Medicinæ, in vno ſimplici.

Terræ partes. Quomodo 4. Elementa producant quatuor corpora: & quomodo 4. corpora iſta generata producăt quadruplicia, forma ſcilicet
- 1. Metallina.
- 2. Herbacea.
- 3. Niuea.
- 4. Flata.

Minutio prodeſt Acutis & Chronicis, præter exceptionem de Fractis.

Item vnum corpus mutare in aliud, eſt terrea mutatio.

Tot genera incidunt, nonnulla hac via:
- Minutio.
- Purgatio.
- Mumia.
- Narcotica { Frigida, Calida } Coagulata. Reſoluta.
- Stupefactiua — Cicatrizantia. Corrodentia.
- Rectificantia — Digeſtionis, hoc ſummum. (ibi principium, Regimen.)
- Confortantia extra naturam.
- Cibi coituſque cohertio.

Fragmentum de Caduco.

* magis ipſius paſſio, quam omnium Elementorum paſſio. Quare id? Cur homini ipſi taliter? Ideo, quia, niſi gratia diuina rationem noſtram tuea-

tueatur, nihil proderit, quicquid agamus aut adhibeamus. Auxilio diuino ſubtracto, toti tremimus & trepidamus, ac conatus noſter omnis fortuitus eſt, ratione, viſu, & auditu carens. Itaq; in miſeriam noſtram inſpiciendo, nullo faſtu turgere homines, ſed veluti percuſſi, humilitatē cordis noſtri etiam in ſtatu ſanitatis exercere, ac miſericordiam mutuam erga alios affectu ſyncero declarare debemus. Cum ergo in hiſce proximi noſtri ſubleuatio poſita ſit: officii medici ratio in duobus conſiſtere videtur, nempe in pauperum auxilio, & in diligentia. Nec enim Medicus pauperi quicquam conferre poteſt aliud, quam auxilium, idque per officium caritatis. Cognoſcendi autem ac diſcendi auxilii doctrinæ viæque plures ſunt. Hanc alii ſpeculando & ſomniando captant: alii exempla inducendo quærunt: alii naturam indagando venantur: alii modis aliis inquirunt; ſed hi omnes perperam. Fundamentalis ratio cognoſcendi auxilii extra iſta omnia poſita eſt. Fruſtra ergo in illis deſudant Medicinæ ſtudioſi. Et cogitent omnes, quam inani euentu hanc metam terere pergant, & quam paucis ſtudium eorum tale emolumento ſit. Quin id potius conſideratis, quod auxilii complexio a nullo ſciri aut peruestigari queat. In hoc vno cardo omnis verſatur: Videtis nimirum, quod Deus ferrum condiderit propter ædes, non ædes propter ferrum: ſed vt per hoc lapides & ligna fabricentur. Quis autem indagabit, quid ſit in ferro illud, quod ſcindat? Nemo. Quis cauſſam expediet, cur ferrum ſcindat, non ſcindat itidem Marmor? Nemo arbitror. Sic nemo viciſſim cognouerit, cur Medicina hoc vel illud præſtet, in hoc illoue morbo. Quis cauſſam reddet, cur ſecuris ſcindat ligna, non etiam lapides? Nemo. Ita ſimiliter iſtæ quoq; operationes in natura abſconditæ latent. Et cum de Medicina dicendum ſit, ſcire vos velim, in ea fundamentū aliud non dari, quam experiētiam ipſam, per quam faber ac tignarius nouit, quod vis ea e ferro egrediatur, & ferrum cum ligno conueniat. Quæ enim ferri & ligni conuenientia eſt; eadem eſt etiam vnitas Medicinæ & morbi.

Porro autem (licet profundior hic Theorica nulla requiratur) de caducis hoc ſciendum eſt, quod naturalibus metis Deus omnia includat, & ſecundum curſum naturalem vniuerſa diſponat. Interim tamen aſſerere nemo queat, morbum iſtum naturalem exſiſtere, aut ex cauſſa naturali emerſiſſe. Nihilominus tamen, dum naturaliter incidit & exhibetur, naturali remedio ipſi obuiandum eſt. Quia enim Deus non vno modo, ſed variis viis morbos infligit: ideo variæ etiam medicinæ viæ ſunt: quæ ob id modis multis proponitur: non quidem, quod Theoricam vnam omnium condamus, & ſuper vna chorda (q; aiunt) de cauſſis, origine, &c.

morborum disquiramus: sed quod consideremus, viam eandem etiam in medicina omnino exsistere. Defectus.

Aliud Fragmentum de Caduco.

SIc cum simili omnino fragore hic quoque morbus insultat, non secus ac tonitru, fulgur &c. instar terræmotus, qui omnia loco illi vicina prosternit: aut instar Lorindi, qui suæ aquæ mutationem exclamat; aut velut Manna, quæ sui aeris &c. Sic ergo cum homo similis mundo sit, nec isto minor, omnem ipsius ideam seruat: ideo similem quoq; Lorindum, aut terræmotum, ac fulgur, chaosque sustinere cogitur. Nam in hoc caussa hæret: quod, sicut homo minor mundus est, ita mundi omnia etiam in se is contineat. Hinc tot in homine partes sunt: ex quo etiam caussa obsessorum hominum depromitur. Diabolus enim in mundo habitat: vnde etiam habitat in homine. Et sicut intus in homine vermes sunt & nascuntur varii multiplicesque: ita foris etiam in mundo: ac vtrobiq; eadem diuisionis ratio & natura est.

Cum ergo, quicquid extra hominem est, idem intus quoque in homine sit, & quod in homine, idem etiam extra hominem: sciendum est, quatuor prædicta, tonitru &c. pro parte ignis: terræmotum pro parte terræ: Lorindum pro parte aquæ: thronum pro parte aeris numerari: & tamen omnes caducus vnus sunt, & secundum huius species diuiduntur. De hac diuisione seu diuersitate mihi disquirere liberet. Sed sæpius adhortatus sum Medicos, vt Philosophos ac Astronomos agant, non nugatores aut somniatores præstent, vt scilicet de morbis cognitionem certiorem haurire possint. Quicquid enim vnquam de hoc morbo illi prodiderunt, mendacium merum est. Quam graue autem putatis, mendacium in medicina struere de morbo aliquo, per quod ægri illi seducantur & eludantur? Id autem hactenus non raro factitatum est. Oculos aperite tandem, & discite, cognitionem Medicinæ non vsque adeo esse facilem, vt vobis persuadetis ipsimet. Interim putidæ nugæ illæ sunt, quæ de humorib. ebuccinatis, quæ nihil, nisi seductionem & neglectum tum ægrorum, tum morborum inuehunt.

Finis Tomi Quarti.

NOBILIS, CLARISSIMI AC *probatissimi Philosophi & Medici*, Dn. AVREOLI PHILIPPI THEOPHRASTI BOMBAST, AB HOHENHEIM, DICTI PARACELSI,

Operum Medico-Chimicorum SIVE PARADOXORVM.

Tomus Genuinus Quintus,

Agens de Libris ad Medicinam Physicam spectantibus,

Recenter Latine factus, & in vsum Asseclarum Nouæ & Veteris Philosophiæ foras datus,

A Collegio Musarum Palthenianarum in Nobili Francofurto.

ANNO M. DC. III.

NATALIVM SPLENDORE,
GENERIS NOBILITATE, RARA
SOLIDÆ ERVDITIONIS LAVDE

ARMORVMQVE INSIGNIIS,
PRÆCLARISSIMO VIRO,
DOMINO

FRANCISCO
GANSNEB TENG-
NAGEL,

CÆSAR. MAIEST.
CONSILIARIO AVLICO,

MOECENATI ET PATRO-
NO SVO PLVRIMVM CO-
LENDO.

Hunc Quintum Tomum Theophrastæorum
Operum per ſuas Muſas conuerſorum,
Ad animi beniuoli promtam
ſignificationem,
Conſecro, Dedico.

Zacharias Palthenius I.V.D.
Civis Francofurtenſis.

TEOPHRASTVS BOMBAST. EX HOHENHEIM EREMITA, VTRIVSQVE Medicinæ Doctor, ac Professor Medicæ artis Studiosis S. P.

QVum sola omnium disciplinarum Medicina, tanquã diuinum quoddam munus, tum sacrorum tum prophanorum scriptorũ suffragio necessitatis titulo laudetur, atq; paucissimi doctorum eã fœliciter hodie tractent, visum erat, illam ad pristinam suæ auctoritatis laudem reuocare, & quam quidam a fece barbarorum, nos ab erroribus grauissimis purgabimus. Non veterum addicti præceptis, sed iis duntaxat, quæ partim indicatione rei naturæ, partim nostro Marte inuenimus, & longo rerum vsu atq; experientia comprobauimus. Quis enim nescit plurimos doctorum hac tempestate vel summo ægrorum discrimine, fœdissime lapsos? quum nimis anxie Hippocratis, Galeni & Auicennæ, aliorumq; dictis adhæserint, perinde ac ex tripode Apollinis, hæc veluti oracula, manauerint, a quib. ne digitum latum discedere liceret. His n. auctorib splendidissimi quidem doctores, si diis placet, non autem medici nascuntur. Non titulus, non eloquentia, non linguarũ peritia, nec multorum librorum lectio (& si hæc non parum exornent) in medico desideranda, sed summa rerum ac mysteriorum cognitio, quæ vna facile aliorum omnium vices agit. Rhetoris quidem est diserte posse loqui ac persuadere, atq; iudicem in suam sententiam trahere: Medici autem affectuum genera, caussas ac συμπτώματα nouisse, & iis insuper sagacitate & industria pharmaca applicare, atq; pro cuiuslibet

libet ingenio ac ratione vel cunctis mederi. Ceterũ vt paucis modum docendi depingam. Imprimis igitur quod ad me attinet, Ego amplo dominorum Basiliensium stipendio inuitatus, duab. quotidie horis tum actiuæ tũ inspectiuæ Medicinæ, & Physices & Chirurgiæ libros, quorũ & ipse auctor, summa diligentia, magnoq; auditorum fructu, publice interpretor: illos tamen non aliorum more, ex Hippocrate, aut Galeno, aut quibuslibet, emendicatus, sed quos summa rerum doctrinæ experiẽtia, atq; labore assequutus sum. Proinde si quid probaturus, experimenta ac ratio, auctorum loco mihi suffragantur.

Quare optimi lectores, si quem huius Apollineæ artis mysteria oblectant, amor desideriumq; tenent, cupitq; breui admodũ temporis spacio, quicquid huius disciplinæ est, perdiscere, ad nos euestigio BASILEAM se conferat, & longe alia atque maiora, quam paucis describere possim comperiet. Sed vt nostrum institutum clarius studiosis innotescat, non piget exempli loco subiicere, nos in complexionum ac humorum ratione, veteres nequaquam imitari, qui sane omnes ægritudines illis falso acceptas ferunt. Unde nullis aut certe paucissimis doctorum, hodie morbos, caussas, ac decretorios dies exacte nouisse contingit. Postremo hæc veluti per transennam demonstrata sufficiant, Vobisq; tamen de his non, nisi audito prius THEOPHRASTO, temere iudicandum permitto. Valete, & hunc nostrum instaurandi medicinam conatum, boni consulite. Datæ Basileæ Nonis Junii, anno 1527.

ACROSTICHIS.

Z Enonem, Stoæ caput id memorabile sectæ,
A ttica sic urbs est deuenerata Sophum:
C laues prona suos ut ad hunc deponeret unum,
H aud secus ac gereret regia fræna loci.
A ureolum diadema tulit: quin eius imago
R eddita de solido sculptilis ære fuit.
I psa tibi similes, Paltheni, præstet honores
A Francis, sedes vestra vocata, vadis,
S umma magistratus Clarii tibi debita, certas
P alladii felix institor esse fori.
A rces Cecropias & amœna palatia Graiæ
L ibertatis habes quo reserare queas.
T u vigil es rerum custos & ianitor harum,
H ærent in quarum mercibus artis opes.
E minet illustri tua gloria fronte, celebris
N am legum doctor chalcographusq; clues.
I n sua regna suos moderatrix Attica claues
V sibus indulsit, rector Achiue, tuis.
S ed tibi quis statuam dabit ex auroq; coronam?
D ant tibi præstantes hæc bona bina typi.
O vel Cæsareis æquanda tiara galeris,
C onsultrix æqui quam tibi Diua fauet!
T emporis o patiens monumentum, neue terendum
OR e vetustatis, quod stat in arte, libris!

ANAGRAMMATISMVS.

Zacharias Paltheenius Doctor.

Sacchara pro Zitho late vendis.

Teutone pro Zitho Latialia sacchara late
Vendis: es Aonii publicus hospes agri.

335

PHILIPPVS
THEOPHRASTVS
BOMBAST
HoHenHeim-
ENSIS:

SVEVORVM
ex Panegyris Nobilium
ARPINAS:

Confœderatorum Eremi
EREMITA:

PHILOSOPHVS
PARADOXVS:

MYSTERIARCHA:
ARTIVM MAGISTER:
MEDICINARVM PROFESSOR:

Musarum Mechanicarum
TRISMEGISTVS
GERMANVS.

ELENCHVS OMNIVM LIBRORVM IN QVINTO TOMO OPERVM Theophrastæorum comprehensorum.

DE MOR-

DE MORBIS METALLICIS, SEV MINERALIBVS, ET ALIIS HIS COGNATIS.

LIBRI TRES.

Summi Philosophi & Medici, Philippi Theophrasti Hohenheimii.

LIBER I. continet Tractatus IV.

TRACTATVS PRIMI CAP. I.

Asthmatis & luis metallicæ vna Theoria.

MOrbos Metallicos describturis, ante omnia opus est, vt ex parte aliqua explicetur vetus & a longo tempore iam notus morbus pulmonis, Asthma dictus, quęnam illius generatio sit. Ex eadem enim Theoria cognoscetur etiam origo luis metallicæ. Qui duo morbi re alia non differunt, nisi Elemento & loco: ceteroquin processu vno eodemque fiunt. Iam vero Asthma morbus est pulmonum, & partium similium eidem infectioni obnoxiarum. Talis ēt est lues metallica. Pro hac ergo intentione in primi libri ttactatu 1. sequitur descriptio Asthmatis, qua ex caussa oriatur, quæ breuibus comprehenditur, quantum ad rem necessario requiritur. Postea in tractatu secundo proponitur generatio morbi metallici. Cognitionem hanc excipit tractatus tertius de natura & essentia externi & interni corporis simul, qui scilicet iste morbus producatur. Tandem tractatu quarto traditur de cura luis metallicæ, de qua necessarię partes omnes enumerantur.

Asthma quid.

Asthmati & lui metallicæ qui obnoxii.

Est a. Morbus seu lues mineralis aut metallica, quam incurrunt metallarii, fusores, fossoresque, & qui quocunque modo circa metalla occupantur vel lauanda, vel excoquenda, vt sunt argentum, aurum, salia, alumen, sulphur, vitriolum, plumbum, cuprum, ferrum, argentum viuum. Quicunq; enim in hisce metallis quid laborant, illi corripiuntur Asthmate, tabe corporis, vomica stomachi, & vocantur ærosi, seu lue minerali infecti. De hisce morbis nihil quicquam a veteribus traditum legitur. Vnde nec ipsorum cura ad hodiernum vsq; diem scita est. Cum vero mor-

borum horum generationis homo inuentor esse queat, si lumine naturæ fretus considerationem ipsorum paulo profundius ruminet: nostrarum partium erit, his 4. sequentibus tractatibus caussam ac originem illorum rimari. Quo vero nomine morbus hic vere appellari debeat, id ab aliis prioribus ex fundamento naturæ nondum quidem declaratum est ac traditum. Et licet prætendant quidem, quod, quid & qualis iste morbus sit, rationibus non obscuris probari possit: istæ tamen rationes vniuersæ ad veram Philosophiam collatæ ridiculæ admodum deprehenduntur. Itaque scire debetis, quod origo ac generatio illius ita se habeat, ceu traditur. Generatio enim luis metallicę testatur de errore a veterib. in Asthmatis cognitione admisso.

Cap. II.

De Generatione & ortu Asthmatis.

PRopositum a. morbum ita cognoscetis, si expenderitis, quod aer id corpus sit, ex quo pulmo labem suam contrahat. Extra corporeum n. aerem pulmo re & malo alio nullo contaminatur. Ponamus exemplum. Si quis potet, & a potu pulmoni noxa inferatur: iã noxa ea non ab ipso potu est, sed ab aere in potu illo contento. Is enim a pulmone attrahitur, & ibi consumitur seu excoquitur. Vnumquodlibet enim Elementum proprium suum in corpore stomachum habet; & in stomacho isto vernaculum Elementum consumi debet. Ista ratione pulmo consumit aerem. Et veluti ventriculus cibum suum digerit, partim in corporis nutrimentum illum vertens, partim reliquias ex corpore exturbans: sic idem etiam de aere iudicandum est, cuius pars vna digeritur ac consumitur, altera excernitur, specie excrementi. Aeris enim & cibi eadem ratio, idem iudicium est. Velut ergo morbi a cibis infligi queunt: ita non minus etiam ab aere. Longius ergo re adducta opus non est, nisi vt *Chaos* probe ac accurate declaretur, quod Elementum solum hic considerandum est, hoc modo. Notum ac exploratum vniuersis est, quod intra cœlum ac terram *Chaos* intercedat, quod morbos vniuersos pulmonem attinentes producit, vt eius febrem, apostema, phthisin, infractum, tussim, anhelitũ, cum speciebus similibus ceteris. Ex Chao enim isto pulmonem hominis nutriri opus est. Iam vero chaos gubernatur a virtute stellarum. Illi ergo prout astra dominantur: ita ipsum dispositum est. Et prout disponitur chaos: ita vim illam pulmoni imprimit.

Pulmo a solo aere contaminatur.

Elemento cuilibet suus peculiaris stomachus.

Chaos quid.

Aer solus morbos pulmoni infligit.

Aer ab astris regitur.

Et hoc iam illud fundamentum est, ex quo Medicus pulmonis morbos cognoscere debet: nempe quod illi a vi astrorum inuehantur, sicut morbus alius infligitur a cibo. Quæ enim hominem infirment, in chao species

Aeris variæ differentiæ sunt.

ſpecies pauciores non ſunt, quam numerantur in cibis: nec minus ipſius quoq; excrementa vel bona vel mala ſunt, quam ciborum ipſorummet. Et ſicut inquinari aut adulterari cibi poſſunt: ita æque etiam chaos contaminari poteſt. Cum ergo exemplo propoſito doceatur, quod chaos, intra cœlum terramq; conſiſtens, pulmoni non minus cibus ſit, quam fructus terræ cibus ſunt ſtomacho, qua de cauſſa ēt ſimiles omnino fructus ſupra terram proferuntur iis, qui intra hanc & cœlum habitant: iam intelligendum eſt, tale quoq; chaos in terra exſiſtere, quod pulmonem illorum nutriat, qui in montanis aut fodinis habitant. Et ſicut, qui ſupra terram degunt, ex ſuo chao aſthmatici redduntur: ſic pariter aſthmatici quoq; fiunt, qui in montibus terreno chao ſubiiciuntur. Diuerſitas ergo appellationum a diuerſis elementis eſt: vt aſthmatici morbi dicantur, quibus ſupra terram agentes afficiuntur: & Metallici, quibus infra terram degentes affliguntur. Propter hanc diuerſitatē iure merito duplices quoque libri condendi videntur. Cœlum enim ſuperius cum ſuis aſtris coquit aerem, quæ inter ipſum & terram medius interiacet. Eodem modo mineralia quoq; terræ, ſunt cœlum & aſtra, quæ ſuum chaos gubernant non leuius, quam ſuum chaos regit cœlum externum. Ac qua ratione videtis Arſenicum hominem interimere: eadem omnino ſtellæ etiam aliquæ eundem occidunt, per introductionem chai. De his autem ſtellis pluribus differendū eſt, quo ſcilicet pacto morbos pulmoni imprimant, quantum quidem aeri ſuum ſtomachum inficere poſſibile eſt.

Chaos pulmonis cibus.

Morbi Aſthmatici & metallici vt differant.

Arſenicū hominem interimit

Cap. III.

VT vero aſthmatis fundamentum ac rationem omnium breuiſſime intelligatis, ſcitote, cœlum eſſe Elementum Ignis, ac ipſius elementarem motum chaos id, quod hic tradimus, proferre. Velut enim aqua ab igne efferueſcit: ita chaos eſt id, quod ab elemento cœli excoquitur. Et ſicut caro ebulliens vim ſuam in aquam deponit: ita aſtra, inſtar carnis, vim ſuam in chaos effundunt. Porro, ſicut iuſculum illud carnis, homini alimento eſt: ſic chaos quoque, quo de ſermo eſt, alimento eſt homini. Ac veluti iuſculum in ſtomacho digeritur, per fauces proprias illapſum: ita chaos etiam in pulmone digeritur, per guttur proprium illapſum. Et ſicut res in aquā iniectæ, ꝓprietate ſua homini vel ſanitatem vel ægritudinē conferunt: ita ſtellæ quoq;, q̄ in chaos imponuntur, inſtar iuſculi vel ſanos vel ægros homines reddunt. Hoc n. eſt iuſculum, in quo peſtis præparatur, quæ per arteriam aſperam ingreditur, & hinc porro ad ſuam anatomiam pertendit, ſicut auis prouolat ad ſuum nidum. Et niſi a mundi illico principio DEVS hominem conſeruari, & liberos,

Cœlum chaos mutat.

Chai naturavnde

Dei prouidentia in ſeruando humano genere.

post ſe relinquere voluiſſet: ecquis quæſo ſaluus ac viuus manſiſſet? Ita de Aſthmate quoque tenendum eſt, quod a vi aſtrorum producatur, per ebullitionem proprietatis ipſorum, quæ tribus modis pulmoni adhæret: primo inſtar Mercurii, & fumi ſublimati, qui ſe coagulat? deinde inſtar ſpiritus ſalis, qui ex reſolutione in coagulationem abit: & tertio, inſtar ſulphuris, quod per reuerberationem in parietes ſeu latera illiditur ac impingit. Idemque hic accidit, quod in dolio nouo puroque, omni corporea & tangibili congelatione carente, dum vindemiæ tempore impletur. Hoc enim, ſi elapſo anno iterum depleatur, & vinum emittatur: tunc in ipſo tres hæ ſpecies, Mercurius, Sulphur, & Sal, quæ Tartarum ſunt, omnino adhæreſcere deprehendentur. Sicut ergo in vino latet, quod ineſſe tamen non deprehenditur primum: ſic pariter & in chao corpus eſt, quod pulmoni non ſecus ac vaſi adhæreſcit, & inſtar mucilaginis viſcoſitate ſua bituminatur: vbi tandem coagulatio, quæ materia eſt Aſthmatis, ſuccedit.

Aſthma tribus modis pulmoni infertur.

Pulmo vt doliũ Tartaro efficitur.

Cap. IV.

HIſce autem commemoratis, ſpecies ipſas Aſthmatis deſcripturus minime ſum: ſed quæ hactenus diximus, eo pertinent, vt nos inſtruant, ꝙ pro cœli & chai modo idem quoq; ſimiliter intra terrã eueniat. Quanquam hi quoque, qui de Philoſophia terræ inſtituuntur, explicationem Aſthmatis, hoc eſt, ortum & cauſſas morbi metallici afferre ſcient, dum ſpecies & generationem Aſthmatis expedient. Sic enim ſubinde vnum ꝑ alterum declaratur. Qui n. terreni morbi cognitionẽ aſſecutus eſt: idem eandem ẽt habebit in firmamento. Et viciſſim, qui vere recteq; deſcribit morbos firmamentales, idem morbos quoq; terrenos recte explicauerit. Qui de terrenis errat: hallucinabitur ẽt in cœleſtibus. Medicum n. in lumine naturæ ita peritum eſſe oportet, vt non ſeptem tantum ſtellas nouerit, ſed aſtra vniuerſa, quæ cœlũ complectitur. Hæc ſi norit, in illis non ſubſiſtet, ſed eadem ẽt de terra inquiret & indagabit, velut ẽt de elementis ceteris duobus in ſua Aſtronomia & Philoſophia. Iam ergo pro hac norma ſciendum eſt: quod, ſicut chaos ſuam generationem habet, ita terra etiam huius generationis cœlum ſit. Mineralia enim, quæ in terra iacent, firmamentum ſunt cœli. Ex hoc Elemento terræ oritur ignis, qui terræ chaos ſuſcitat, ſimile ei, quod eſt intra cœlum ac terram. Id autem chaos abit in iuſculum ſuorum mineralium, non ſecus ac chaos externum iuſculum eſt aſtrorum. Qui ergo homines habitationem ſibi ſub terra quærunt ac moliuntur, his opus eſt, vt pulmones ſuos alant ex chao illo, quod intra terram exſiſtat. Iam vero quod in iſto chao incoctum aut elixatum eſt, eius impreſſio mineralis eſt Tartarus pulmonum, quem hic

Aſthmatis & morbi metallici vna Theoria.

Medici quod officium.

Mineralia terra ſunt firmamentum cœli.

Tartarꝰ pulmonũ.

hic morbum metallicum appello. Modus autem generandi in vtroq; morbo processus vnius est, qui terminatur in triplices species, Mercurii, sulphuris & salis, retenta proprietate illa, quæ ex carnis conditione defluxit. Hoc autem punctum sedulo attendi debet. Id enim chaos in duplicibus operatur corporibus. Notum siquidem vobis est, quod peculiares terræ incolæ conditi sint, sicut nos ex Adamo conditi sumus, vt intra cœlum ac terram in aere habitaremus: quod etiam de Nymphis vobis cõpertum est. Ideo chaos terræ pygmæis pro aere datum est, sicut chaos aquæ Nymphis pro aere datum est, ex quo viuunt. Hoc iam corpus vnum est pygmæorum, de quibus plura in Archidoxis & Paramiris. Alterum autem corpus est ita intelligendum, si homines se montium incolas faciant, qui tamen pygmęi non sunt. Tunc enim chaos humanum cum ipsis in montes inuehi oportet. Ex suo enim chao, hoc est, ex chao humano ipsorum pulmo sustentatur. Vbi tamen chaos terrenum cum firmamentali permiscetur, & ex duobus vnum fit, veluti per coniugium. Hoc facto, iam homo capax est istius constellationis terræ, ex qua metallicus morbus suum initium desumit.

Pygmæi propriè chao terræ aluntur.

Homines Adamici dicuntur.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Origine & Generatione morbi Metallici.

CAP. I.

PRo cõprehensione tractatus secundi, in quo morborum metallicorum caussa & origo tractabitur: omnium primo opus est cognitione rerum illarum, quæ ipso oculorum iudicio ac testimonio conuincuntur, quod tussis, anhelitus ac Asthmatis cum adiunctis ceteris caussa sint. Nam secundum cognitionem hanc desumitur Theorica tam Asthmatis, quam morbi metallici. Sicut enim res eas intelligi oportet, quæ manifesto Asthmati generationem præbere videntur: ita veræ Philosophiæ ductu similes etiã deprehenduntur esse in influentia, seu in tractatu primo docuimus. Videtis enim, quod in externo chao inter cœlum terramque generentur nebulæ multis modis, quæ Asthma, tussim & anhelitũ concitent. Vbi iam experientiæ nostræ est, cognoscere & credere, quod nebula istorum malorum caussa sit. Sicut ergo nebula ex firmamento oritur: ita similis etiam nebula in montibus fit, ex qua morbi metallici ingenerari queant multo promtius & potentius, quam ex chao externo, seu ipsius nebula. Huius autem nebulæ caus-

Asthm. & morb. Metallici vna Theoria.

Nebula caussa Asthmatis, &c.

Minera est caussa nebulæ terrena: sicut Galaxa aerea.
Mors cur non curabilis.

sam inquirentibus liquet, quod ipsa ex sphæra Galaxæ producatur. Hæc efficiens caussa etiam intra terram similiter est. Iam ergo Minera istius nebulæ caussa est: cuius cognitio, ipsius curæ rationem ac scientiam largitur, non secus ac notitia ignis notitiam præbet eius, quo ignis exstingui debeat. Hoc enim processu morbi cognoscendi sunt vniuersi, qui curæ subiiciuntur. Hinc enim mors insanabilis est, tantum, quia cœlum ipsius constellationis nondum inuentum est. Quod vero de nebulis diximus: idem æque etiam de pluuiis, pruinis, ac gelu brumali intelligi debet, quod ex illis quoque Asthma producatur. Quæ vniuersa iam iterum etiam in montibus consideranda veniunt.

CAP. II.

Asthmatis: variæ caussæ.

ASthma porro etiã ingenerant frigus, calorue. Sic valde calidus pulmo, si repentino frigore restinguatur, in Asthma coniicitur. Idem fit etiam a potibus acetosis & dulcibus. Sicut ergo subitanea perfrigeratio pulmonis, aut aciditas ac dulcedo Asthma proferunt: ita de in montibus agentibus etiam intelligi debet, quod a laboribus pulmo ipsorum incalescat: quem calorem, si confinis illius chai frigiditas insequitur, tunc cessante labore pulmo repentino frigore percellitur. Etsi n. manifeste frigus id minime sentiatur: tamen nihilominus in terrestreitate montium essentialiter inhabitat, ac in operationem abit, non secus ac imbibendo in corpus ingrederetur. Idem similiter etiam de aciditate iudicandum est. Sicut enim nouistis, pruni syluestris aciditatem seu stipticitatem inducta cute includi: ita aciditas quoque montium obducta superficie in terra constringitur: quam aciditatem sorbent & hauriunt homines, qui in montibus habitationes sibi moliuntur. Aciditas autem alia est ex vitriolatis, alia ex aluminibus, sicut de prunis syluestris & agresta etiam intelligi potest. Quando ergo coniunctio horum fieri potest, ita vt aciditas & similia in chao terræ ab auido & calido pulmone attrahantur: iam inde is omnino læditur. Vt enim alium appetitus vellicat edendæ cretæ, alium bibendi aceti, &c. ita hæc diuersitas etiam in pulmone reperitur. Et per appetitum istum pulmo iam attrahit Alumen, iam Vitriolum, iam Salpetræ, &c. cui appetentiæ exsatiandæ, dum ita pulmo studet, idem fere patitur cum ægro, cuius desiderium in peius vergit. Pari ratione aciditas quoque asperitate pulmonem lancinat, quam dispositionem Asthma insequi potest. Quod de acidis dicimus, idem etiam de dulcibus similiter censendum est. Nam & dulcedo in montibus concluditur, velut foris coercetur in Ribibus. Dum ergo in montibus ambulamus, non aliter accidit, ac dulcedinem illam ederemus. Res enim terræ eduntur, non secus ac dulcedo in Ribibus, hoc discrimine habito, quod dulcedo montana

Aciditas terra.
Appetitus pulmonis varii.
Dulcedo terra. &c.

tana

tana cum & in chao assumatur. Vbi, postquam appetitus pulmonem elusit, dulcedo deinceps morbum metallicum infligit, cuius euentus caussa alibi planius enarratur.

Cap. III.

INter caussas externas, quæ raucedinem infligant, non postrema etiam est pinguedo. Pulmo enim vbi se oblectat pinguibus, damna subire cogitur, quę nota sunt. Pinguedines autem multiplices exsistunt, quas edimus, ab oleo, a carne, a piscibus, visibiles & inuisibiles. Hinc fit, vt etiam Asthmata multiplicia inueniantur, cum vnus raucos fit ab hac pinguedine, alter ab alia. Et hæc cum per ipsum oculorum contuitum comprehendantur: ipsa natura dictat, quod pinguedines istæ in chao etiam sub sole ac intra terram reperiantur. Pinguedo autem quæuis nihil est aliud quam sulphur modis ac naturis variis diuisum. Ad quæ iam consequitur, quod sydus suam operationem in hac quoq; materia indicet. Sicut enim flatus intestinorum, qui halitus tantum est, ab incensione flagrat: eodē modo se chaos quoque habet, cum fixo sulphure vnitum. Quod sulphur si a pulmone hauriatur, tunc id huius parietibus annectitur, non secus ac bitumen vel resina foris arbori adhærescit. Pro varietate autem mineralium variæ etiam resinæ in pulmonibus generantur, quæ morborum metallicorum caussæ fiunt. Cur autem chaos in resinam, quæ tamen ipsius non est vltima materia, abeat, caussa hæc est, quod pulmo illam digerere non possit. Sicut enim ex mala digestione stomachi infirmitas cognoscitur, quam mala multa sequi possunt: ita hic quoque idem pulmoni accidit. Vt vero hoc sulphur in chao accuratius intelligatis, exemplum tale vobis proponam. Videtis nimirum per tempestates cœlum fulgurare. Isto autem loco sulphur nullum videri potest. Et tamen cum ardeat, id necessario a solo sulphure fit. Et fieri potest, vt ab hac fulguratione oculi excœcentur seu obtundantur. Et nisi humidum chao congenitum esset, ab ipso domus exurerentur. Iam si, hoc foris fieri posse, oculi testantur: vtiq; & in montibus huiusmodi coruscationes fieri poterunt, idque vel inuisibiliter, vel visibiliter. Et sicut visibiles damnum certum inferre possunt: ita etiam inuisibiles. Velut enim subitaneus vapor, qui in hominem incidit, pulmonem obbituminare potest: sic a mineris etiam talis halitus produci potest, cuiusmodi plures in cœlo notantur.

Pinguedo caussa raucedinis.

Pinguedinis variæ species.

Pinguedo terræ, &c. est sulphur

Resinæ pulmonis variæ.

Sulphur chai vnde intelligendum.

Sulphur solū caussa incēsionis.

Cap. IV.

IAm, sicut horum hæc vnica caussa est, quod sulphur in chao lateat, pulmonem ex dicta caussa oblædens: ita similiter in eodem chao fumus quoque Mercurialis permixtus est, qui chao suam crassitiem dat, & per-

Mercurius chai

caussa obscuritatis.

ſpicuitatem eius aufert. Fumus is non aliter, ac præceps halitus ab aſcendente Mercuriali Arſenico in hominem inuolat. Quilibet enim eiuſmodi vapor inſignem, eamq; perpetuam raucedinem infligit. Huiuſmodi vapor quidam, etiam in chao iacet, pręter quem ſæpe alius etiam inſuper generatur. Vt enim in chao mundi, ſulphur latet, cui inſuper etiam accedit coruſcatio, vnde duplex damnum cognoſcitur: ita intelligendum etiam eſt, in terra Mercurium vnum eſſe fixum, inſtar Arſenici, perpetuũ: & alium incidentem ex quotidiana conſtellatione. Sunt enim Mineræ inſtar ſtellarum in firmamento. Ideoque cognoſcite, quæ Minera regionem illam obſideat. Ea tunc influentia eſt: veluti ſi cachimia adſit, tum ſulphur ex cachimia generatum eſt. Vt enim dicere ſolemus, hanc regionem ſub virgine ſitam eſſe: aut velut Aſtronomus cognoſcit, quodnam ſydus cuiuſlibet capiti impendeat: ita terrenus quoq; Philoſophus, quid in quouis monte inclinet ant conſtellationem det, conſiderat ac intelligit. Hæc enim terra ſuam Marcaſitam, illa Antimonium fert. Et quidquid regio illa continet, id chaos hoc dat, de quo diximus. At velut Aſtronomus ait, hæc ſtella dat influentiam: ita viciſſim dicit Philoſophus, in hac terra viget operimentum. Ex hoc oriuntur influentiæ. Hac notitia inſtructus Medicus inquit: hic morbus metallicus eſt Reſina, nata ex chao, in quo ſtella & minera operimenti decocta eſt. Ex his patet, opus omnino eſſe, vt vniuerſę minerarum ſpecies ſecundum proprietates ſuas probe cognoſcantur. Eſt enim ſulphur Marcaſitarum, album & rubrum: Talki flauum, rubrum & nigrum: cachimiæ purpureum, & nigrum: eſt ſulphur Ogri: eſt ſu'phur Cinnabaris: eſt ſulphur Wiſemuti: eſt ſulphur Marcaſitæ: eſt ſulphur Marmoris: eſt ſulphur Duelech: eſt ſulphur Amethiſti: & ſimilia alia plurima, quæ hic vniuerſa recenſeri minime poſſunt. Veluti autem de generibus ſulphuris iam audiuiſtis: ita etiam habetis Mercurium cupri, plumbaginis, Zineti, Arſenici & ſimilium. Tandem etiam ſalis eadem eſt ratio, quæ Sulphuris & Mercurii. Eſt enim ſal Vitrioli, Aluminis, Entali, ſalis petræ, ſalis communis, ſalis gemmæ, & cõplurium aliorum. Hoc Sal, ac Sulphur & Mercurius ſunt ſpiritus, qui chaos ipſum exſiſtunt, pro regionis natura diſpoſitum & affectum.

Mercurius duplex eſt.

Mineræ ſunt ſtellæ terræ.

Chai influentia ex dominante minera conſicienda.

Sulphuris varia genera & ſpecies.

Mercurii genera.

Salis genera.

CAP. V.

Mercurius fuliginẽ: Sulphur reſinam: Sal tartarum dat.

De hoc ergo ſpiritu notate, quod fuliginem Mercurius det. Sicut n. ſublimatio vltimam materiam exhibet: ita hic quoque ſpiritus. Ideo ipſius morbus ſiccus eſt & aridus. Spiritus autem ſulphuris dat ſuam reſinam: ſpiritus autem ſalis ſuum producit Tartarum. Et hæc tria ſumma genera morborum metallicorum exſiſtunt. Porro vero, etſi Marcaſita vnicum tantum nomen obtineat, velut & cachimia: illarum tamen genus

nus non vnum tantum intelligendum eſt. Mutatio enim terræ, ipſas illas quoq; mineras mutat, veluti videtis mutari regiones ſecundum formas. Et licet interdum herba quædam, ceu cœpa, vnicum tantum nomen habeat, nihilominus tamen, quoties noua regio, noua eius forma eſt, & tamen cœpa eſt. Si ergo in hac, forma alia eſt, ac euariat: de proprietate etiam illa altera ſciendum eſt, quod eadem in Natura per terrenam virtutem aliter atque aliter mutetur, in proprietatem ſcilicet partis cuiuſdam iſtius regionis terræ. Vnde fit, vt medicina eiuſdem terræ tutior & vtilior ſit, extranea & peregrina. Debet enim mineris tantum attribui, quantum ineſt cœlo, quod aſtra gubernat. Cœlum enim & terra, duo ſimiles cœli ſunt: ac Minera ſyduſque ſunt bona ſimilia ſydera. Qui in vno peritus eſt, idem etiam in altero ſapit. Ideo principium ſuum Medicus ex Aſtronomia ſumit, & in Philoſophia deſinit. Aſtronomia enim docet ipſum de conſtellatione firmamenti & mineræ: Philoſophia autē largitur ei proprietatem: quæ vtraqua per curam clauduntur. Quia enim homo Microcoſmus eſt, ideo in cognitionē externorum deduci debet: vt nouilunia, exaltationes & ſimilia, non in Planetis ſaltem, ſed etiam in aſtro terreno inquirat. Nam ſi Lunaria ſecundum curſum Lunæ ſe exhibet: id certe documento eſt, Lunarias plures exſiſtere: velut etiam res aliæ cognitæ ſunt, in quibus manifeſto exemplo curſus cœleſtis notatur ac animaduertitur.

Med. ab Aſtronomia incipit & in Philoſoph. deſinit.

Lunaria curſum Lunæ obſeruat.

Tractatum ergo hunc iam finiamus, poſtquam tradidimus, qua ratione morbi metallici ex tribus illis mineralibus generentur, hoc eſt, ab ipſorum ſpiritibus, deliteſcentibus in chao, quod ex mineris veluti vox ex ore egreditur.

TRACT. TERTIVS.

De ſignis & Natura externi & interni corporis iunctim, quo pacto morbus producatur.

CAP. I.

HOc in tractatu proponendum eſt, & tractandū de ope huius morbi: vt gignat ſeu fiat. Et cū homo omnino in frigilitatem vitæ conſtitutus ſit, ita vt a multis occidi ac perimi poſſit rebus, quas, ſi ignoret, declinare nequeat: opus eſt, eaſdem omnino recenſeri, idq; a ſolo Medico, qui hoc in munere ſuo habet. Is n. a Deo hoc fine creatus eſt, vt vim lethalem cognoſceret, ac declararet, quo pacto Na-

Cōtrarietas in reb. naturalibus vniuersis. Crocodilꝰ hominem afflatu iugulat. Homo fragilis.

turæ Natura aduersetur, ac vnum subinde cum altero pugnet, non secus ac animalia in terra inuicem concurrunt & præliantur. Nec n. in rebus insensilibus minor est contrarietas ac hostilitas. Qua n. ratione Crocodilus hominē afflatu suo perdit & iugulat: ita nos quoq; istiusmodi mineralium fuligines occidunt. Cum vero tam bonum q̄ malum Deus crearit, quæ simul consistere non possunt, & tñ in vno sunt: ideo mandatum datum est Medico, vt fragili ac caduco homini prodat hostem suum, qui eiusdem vitæ & valetudini insidietur, vt ab ipso sibi cauere tempestiuius possit. Sicut n. ex Deo procedit doctrina, per q̄ diabolum, animarum infensissimum hostem, cognoscimus, nempe per Prophetas & Apostolos: sic per lumen naturæ hostem quoq; corporis Deus reuelauit, & docuit, quid venenum, quid malignū, quid homini salutare sit, vt vitam ad multos prorogare annos possit. Itaq; ne venenū, q; vtili permixtum est, hominis vitam præcidat: Medico potestatem & facultatem dedit Deus, vt bonū simul malumq; in re vna intelligeret: cui postea ēt Vulcanū addidit, cuius ope & industria malū a bono separaretur. Illius ars similis est morti, qua æternum & mortale inuicē separantur. Quæ ars ob id merito mors rerum vocari debeat. Quod n. inutile exsistit: id separatur ab eo, q; bonū est. De hisce rebus iure ac necessario tradendum est: cum sine hostili hoc metu nec edere nec bibere, nec aerem, vel inspirare, vel exspirare, ac nec æstate vel hyeme securi agere possimus: sed vbique in hortis nostris cum cibis ipsa quoq; venena educemus. Tum etiam ad vitę humanæ commoditates carere nō possumus auro, argento, ferro, stanno, cupro, plumbo, hydrargyro & metallis aliis. Et tamen cum ista tractamus, non nisi ipsissimos vitæ ac valetudinis nostræ hostes tractamus. Adeoq; nihil vspiā vsibus nostris aptum ac idoneum est, q; idem nostrum non simul hostem in sinu suo secum gerat. Cum ergo in rerum naturalium cognitione tantū positum momenti sit, quas homo ex se scire non potest, sed propterid a Deo Medicus conditus est: conuenit omnino, vt ex luminis Naturæ abditis is bonum proponere, & malum cum bono congregatum, separare, ac vtile in corporis emolumentum impendere sciat. Ac veluti Diabolus ex homine exigitur: ita per exploratas Medicinas Medicus expellere morbos, & malum malo exturbare, bonum autem bono retinere debet.

Diabolus hostis animarum. Venena hostes corporum. Vulcani vtilitas. Alchimia mors rerū. Bonū mala vbique permixta. Medici præstantia & ars.

Cap. II.

Tam Medicina quam venena in tribus primis.

STat ergo sententia, ad morborum metallicorum cognitionem omnino requiri, vt res eæ explicentur, ex quibus illi producantur, sicut antea comprehensum est. Velut ergo in his tribus, Mercurio, sulphure, & sale, medicina nobis proposita est: sic in iisdem etiam nobis venena prostant. In vno enim vtraq; consistunt. Per rerum a. mortem intenimus illud,

lud, quod nobis vsui est: quod ipsum cum illo antea erat, a quo nobis malum inflictum est. Exemplum ponamus. Metallarius quærit argentũ, donec inueniat. Id si accepit, iam metallum habet. Dum ergo æs quærit & tractat, morbum suum incurrit. Iam vero morbo affectus, si, quod effodit metallum, ab argento separat: tunc in eo, quod secedit, inuenit id, quod ipsum infirmauit. Sed in eadem separatione reperit etiã hoc, quod ipsum sanare possit. Sciendum itaque est, quod fuligo, quæ ab ære discedit, vim habeat in se veneni illorum, quæ in liquando ab argento separãtur. Quod si enim rosa odore suo nos recreare simul, & in deliquium animi coniicere potest, corpore interim rosæ ipso nihil læso: vis omnino similis, etiam ex rebus dictis, exspirare & in hominem ingeri poterit. Et licet quidem illius veneni ipsum corpus nos non ingrediatur: vis tamen & malitia eius exspirans ægritudinem similẽ infligit, ita, vt morbi longo tempore in homine durent, qui breuiores futuri essent, si corpus ipsum astaret vel ingressum esset. Exemplũ. Ab assumto arsenico mors præceps & violenta incumbit. Ipsius vero corpore non ingesto, sed spiritu tantum attracto, tunc morbi hora producitur in annum. Et quod corpus perficit in horis 10. id spiritus in 10. annis exsequitur. Et tamen a spiritu tam violenta & sæua mors non inuadit, qualis inuadit ab ingesto eius corpore. Vbi hoc quoque iuxta notandum est, quod istius corporis celerem morbũ mortemque cum signis & proprietatibus omnibus, corpus id consequẽtibus, scire deceat illum, qui morborum metallicorum certam cognitionem tenere volet. Ex illis enim recte æstimatis signis de morbo iudicari potest, cuiusnam speciei is sit, aut ex quo corpore spiritus is egressus sit. Signorum enim comprehensio tali exemplo docetur. Realgaris assumtio pulmonem siccum facit, quam exarefactionem sequitur mutatio spiritus respiratorii, & anhelitus difficultas, & discoloratio faciei, & fissuræ rimæque hepatis, & sitis immodica, & corrosio tunicarum stomachi, vt velut cortex a ramis illæ distringantur: Porro compressio præcordiorũ, & difficilis grauisque digestio, æstus immoderatus, palpitatio cordis, tremor membrorum omnium; tandem prunella, & concomitans phrenesis. Prout ergo huius veneni, cum corpore sumti, morbi se subito exserũt produntq;: ita multis diebus annisque spiritus etiam Realgaris iisdem signis morbisque proditur, quos tandem accidentia eadem sequuntur: & metallarii huiusmodi infecti, leui quauis ex occasione, aut ex motu cœli externi, in cœlestes omnes morbos coniiciuntur, vt sunt febres, tabes, Maniæ, Prunella.

Rosa reficit, & delinquere facit.

Spiritus metallorũ morbos longiores faciunt, quam corpora.

Realgar pulmonẽ exsiccat.

Realgaris sumti signa.

Metallaris infecti facile alios morbos incurrunt

Cap. III.

CVm ergo iam de operatione veneni dictum sit, qui scil. ab ipso morbi inducantur: iam deinceps in hoc tractatu subiungenda esse signa

videntur, quæ ex corporibus deſumuntur, vt prius dictum eſt: quorum numerus tam magnus eſt, vt ob multitudinem ſingula recenſeri non poſſint.

Realgar Arſenicalia & operiment. omnia cõplectitur.

Hoc in genere teneri velim, quod ſub Realgare Arſenicalia ac operimentiua omnia intelligantur & comprehendantur. Cui vero ætas ac otium ſuppetit, vt ſpecies quaſlibet in corporalibus infectionibus experiri longo vſu poſſit: is ſpiritus eo certius diſtinguere & diuidere ſciet. Quãquam in cura capitulum ſub Realgare concludatur: quia ſcilicet ibi Arcana proponuntur. Quod ſi cura particularius inſtituenda foret: conueniret vtique, per ſpecies ſuas omnia definiri & explicari, quod humoriſtę factitant. Sicut autem Realgaris ſpecies variæ intelliguntur: ita etiam ſub

Antimonium, quæ comprehẽdat. Antimonii ſumti ſigna.

Antimonio, omnes Marcaſitæ, Cachimiæ, Talka, Ogerta & his ſimilia alia comprehenduntur. Itaque ſi venenum Antimoii aſſumitur, tuſſis arida & ſicca oritur, & punctiones laterum, & dolores capitis, ſuppreſſio fœdum ſeu exſiccatio, apoſtemata ſplenis, ardor ſanguinis, ſcabies & fœditas cutis ſiccatæ, icteritia flaua. In quibus hæc ſigna apparent, indicant ſpiritum Antimonii ex prædictis mineralib. illapſum eſſe. Praeterea ſciẽdum ẽt eſt, ꝙ ſub nomine Alkali multa mineralia ſpiritus ſuos ſpecie

Alkali quæ comprehendat.

veneni in hominem immittant. Et tamen caput ſub nomine Alkali completur, cuius vis mortifera ſe exhibet, difficili anhelitu, fœtida anima oris, multa exſpuitione, intenſo ardore & orexe, perfluuio alui, crebra colica & torſione ventris, exarefactione pulmonis & ſtomachi, fiſſura epa-

Alkali mineralium ſumti ſigna.

tis & ſplenis, eliquatione renum, acrimonia vrinæ, exeſione regionis renum, expulſione pollutionum, ſanguinis, lotii. Nam & in quibuſcunque corporis membris morbi alii hærent, hos profert & manifeſtat. Ad Alkali referuntur ſpecies cœrulei & albi vitrioli. Velut & tres ſpecies aluminis, Rochi, ſciſſi, plumoſi, & ſpecies ſalis, communis, gemmæ, ſilicis, & ſi quæ alia his cognata ſint. Ex traditis ſignis, diſcrimina mineralium iudicanda ſunt, & videndum, quodnam id ſit. Procedit enim Realgar ex auro, argento, ferro, cupro, ſtanno, &c. ita & Antimonium ex auro, argento, ferro, &c. Item Alkali ſecundum diſcrimen illud. Quod probe in ſuis corporibus cognoſcendum eſt propter curam.

Mineralia differunt regionibus. Hũgaria. Stiria. Etſchlãd. Iniſchb. Rauriſſa Gaſtein. Lintzgou. Bangou.

Quo facit ẽt natura regionis, ſecundum q̃ alia ſubinde atq; alia producuntur. In hiſce enim ſimplicibus oculi ipſi diuerſitatem magnã prodũt. Region. Hungarica ac Stirica indiciis ſuis diſſimiliter cadunt: & tamen ſimilibus metallis tandem clauduntur. Sic & montanorum Etſchlandiæ ac Iniſchburgi vitra diuerſa ſunt, ſi cum fodinis Miſnenſibus conferantur. Quod ipſum ſimiliter ẽt de ceteris iudicandum eſt. Quanq̃ differãt ẽt in propinquiorib. aliis, q̃ iam diximus, locis, vt ſunt Rauriſſa, Gaſtenium, Lintzgouia & Cangouia. Quin imo perſepe ẽt in ſibi quã proximis duo-

duobus cuniculis: Quæ omnia ab ipsa experientia petenda sunt, sine qua nulla huiusmodi morborum cognitio captari potest. Vtile autem comprimis est, vt corpora omnia, ceu in specie reperiuntur, actu ipso introspiciantur & cognoscantur: qua scilicet ratione venenum ac malitiam suam exserant. Sulphur enim marcasiticum somnum expugnat: contra vero, sulphur vitriolatum somnum infligit vsque ad mortem. Eodem modo & salia sibi inuicem contraria sunt, velut & Mercurialia: quæ singula tamen cuiusuis experientiæ mando.

Sulp. Marcasit. somnum aufert: vitriolatum eundem intendit.

Cap. IV.

QVanquam autem multi sint hostes, imo vix eorum numerus a medico sciri possit, tamen id etiam expendi non necesse est. Qui enim ista sigillatim persequeretur, is nimis multos errores introduceret in praxim. Practica enim talis est, vt ex arcana vi sit contraria morbis. Quomodo autem arcanum sit intelligendum, ita habete. Scitis, quod ex auro prodeant multa arsenicalia, & similia. Qui iam quamlibet speciem cum suo morbo in medicina conferre vult, is recedit ab arcano, & inclinat in errorem, & difficili semita incedit. Qui vero sibi proponit bonum contra malum, is tendit ad arcanum. Bonum enim curat malum, quod secum fuerat. Exempli gratia; quod facit icteritium morbum, idipsum curat icteritium morbum, nempe quia in illa re est bonum & malum. Ex malo oritur icterus. Quod si vero bonum ab illo ipso malo separetur, erit arcanum contra icterum. Ideo accipit nomen arcani, quod scilicet ex malo illo variæ lues oriantur. Qui iam quemlibet icterum seorsim considerare vult, is nescit quid sit arcanum. Arcanum enim curat omnes illas species. Si medicus particularis cuilibet morbo peculiarem diætam & medicinam inquirere velit, illa inquisitio est minus longa pro ægroto futura. Ex hoc igitur ordine curæ oritur Laudanum, hoc est, materia perlata, quod idem est, ac si perla extrahatur, & illa curet morbum ex suo malo ortum. Medicina enim, quæ paralysin curare debet, ex eodem fluat necesse est, quod paralysin peperit. Ita proceditur iuxta arcanum, & tollitur respectus multarum specierum morbi illius. Ita intelliguntur etiam mineralium arcana, nempe, quod & aurum sit medicina omnium illorum morborum, quos fossores eius consequuntur. Ita & Saturnus secum habet suum arcanum contra morbos ex plumbo, & ita porro de aliis, vt semper nobis sit in manu medicina contra morbos eorum, quæ tractamus. Et quicquid illa arcana non possunt, id porro impossibile fit. Sicut enim videmus, vulnera & punctiones nobis posse contingere lethales, quib. nullum auxilium vel consilium inueniri potest: ita & mineralia penetrant sæpe membra vitæ, vt fiant similia talibus lethalibus vulnerib. & punctio-

Arcana generalia non specialia sumenda, & quidem ex his, quæ morbum pepererũt.

Arcanũ quid.

Medicina & morbꝰ ex eodem.

Aurum generale arcanum.

Morbi incurabiles.

nibus. Atque ita conclusum volo istum tractatum, in quo satis egi de istis, de quib. ꝓposuerã. Quare sic satis intelligitur asthma quomodo oriatur inter cœlum & terram. Deinceps vero quomodo morbus metallicus in terra gignatur, & porro quousque se extendat mixta operatio istarum rerum, hic ista relinquere, & ad curationem dictorum morborum recta pergere, satius est.

TRACT. QVARTVS.

De Cura morbi metallici.

Cap. I.

POsthac igitur mihi non cum doctis & Philosophis amplius loquendum est, sed cum experientia: mihiq; vtilitas hominum metallicorum consideranda est, vt scilicet ipsis pellant morbum metallicum. Est autem cuiuslibet periti & experti hominis natura & mos, cum experto non multa inania loqui. Apud expertos enim respicitur ad curam morbi, idque fit breuibus verbis. Verba enim & sermones non curant morbos, neque placent ægroto. Præterea ea est conditio experientiæ, vt ipsius opera sine gerris & confabulationibus a quolibet intelligantur, & perspiciantur. Quare ad praxim porro attendendum est, vt ea se defendat suis operibus, & medicinæ fidem conciliet. Opera enim tam clara sunt, vt disputatione minime indigeant. Qualia autem ea sint, sequetur. Attamen cuilibet sua sit libera experientia, &c. Quis n. potest finem medicinæ inuenire, cum pręsertim schola medicinæ sit ex sua creatione infinita?

Opus ostendit artificem. Experientia a nugis abest.

Iuuentis inuenta non obstant.

Cap. II.

IN morbis igitur metallicis considerandi sunt isti articuli & ordine in capita redigendi.

Primo, quomodo pręueniatur spiritibus illis mineralibus, vt ne inficiant suũ fossorẽ metallicum, & quomodo nõ fiant illis obnoxii fossores.

Secundo conducit scire, quod progressu temporis membra hominis, pulmo, iecur, renes, ventriculus, intestina &c. & quotquot partes habet corpus, a venenatis mineralibus spiritibus arrodantur, & præsertim principalia, vnde ad putredinem tendunt. Quę vero putrefacta sunt, non sanari possunt restitutione & redintegratione partis corruptę & absumtę. Præseruatiua tamen fieri possunt, ne porro serpat malum, sicut in esthiomenis & lupinis vlceribus.

Spiritus minerales partes principes corrodũt.

Tertio, præter præseruatiua sequitur caput de diæta, eiusque ordine, per

ne, per quam homo seipsum custodire debet, ne spiritibus mineralibus ansam det sibi prædominandi.

Quarto ponendæ sunt curæ physicæ & medicinæ pellentes naturale asthma. Eædem n. sunt quoq; medicinæ morbi metallici, vt sequitur.

Quinto circa arcanorum tractationem sequitur, vt dictum est, quomodo scilicet, quodlibet bonum triplices margaritas gignat ad pellendum triplicia mala.

Sexto sequitur conclusio libri primi de morbis metallicis.

De Præseruatiuo iuuentutis.

Cap. III.

Accipite exemplum, Cœlum est, quod nos ꝑ astrum inficit, quãtum ipsi licet nobis nocere, nec nos ei resistere valemus. Non enim est positum in nostra manu, id est, non possumus anteuertere influentias, sicut enim non possumus auertere niuem vel pluuiam: ita etiam liberam nos relinquere oportet suam impressionem spiritibus mineralibus. Attamen pluuiæ obtenditur tectum, Soli vmbraculum: ita & caminus inuenitur, ꝑ quem impressio penetrare nequit, quod ita intelligite. Qui nondum infectus est, is præseruatur ab essentia tartari, singulis mẽsibus semel sumta & ad sudorem ciendum adhibita: cuius compositio talis est:

Cœli influentia qui auertatur.

Ess. tart. descriptio.

Recipe *Liquoris tartari* ℥ ij.
Olei colcotarini ℈ j.
Laudani purissimi ʒ ß.

Misceantur. Dosis grana tria. Pro ratione tamen sanæ complexionis, propinare semel in sex mensibus ẽt sufficit, q̃ quidem perito medico perpendendum relinquo. Perlatum a. auri ista & alia omnia superat.

De Præseruatiuo altero putrefactionis membrorum.

Cap. IV.

Illis autem, qui in putrefactionem iam inciderunt, summopere prodest Manna calabrina perlata. Manna autem est dulcedo quæuis, quæ ex qualibet re extrahitur. Estque hæc Manna ex speciebus Balsami: quare & hanc vim habet, vt nihil putrescere sinat. Per hanc mannam corpus conseruari necesse est, ne putrescat, eaque sola resistit istis putrefactionibus metallicis. Vt autem patefaciamus illam Mannam, sciendum est, vnam esse in vitriolo, vnam in vrtica, & vnam in Magnete. Istorum trium mannæ sunt balsami illi, qui hos morbos putredinis præseruant, vt dictum est.

Manna perlata quid. Eius vires.

Manna species.

Mãna vitrioli ita fit: Abstrahatur a vitriolo phlegma suũ tãdiu, donec

Manna vitrioli.

fiat, vt mel dulce, & ad purpureum colorem inclinet. Dosis eius est gutta vna in aqua Veronicæ, quotidie.

2. Manna vrtica. Descriptio mannæ Vrticæ est ista: Alcolizetur vrtica, postea in sua aquositate tandiu rectificetur per ventrem equinum, donec oleitas conspiciatur, quæ separetur a suis fæcibus: cuius dosis quotidie quatuor guttæ, vt supra.

3. Manna magnetis. Extractio mannæ magnetis, est, vt in alcool redigatur, & stratificetur cum limatura chalybis in æquali pondere, & in vase vitreo luto sanguinis oblito coquatur in oleitate cineris isatidis ad suum mensem: postea accipiatur limatura magnetis, & cum vino rectificato digeratur tandiu, donec vinum rubescat, denique separetur vinum a rubedine, & remanebit in fundo manna magnetis, quæ nullum membrum principale putrescere sinit, vsurpata vt supra de vitriolo dictum est.

De ratione diætæ.

Cap. V.

HActenus mos fuit medicorum, summa diligentia cibum & potum præscribere hominibus. Atq; id illis concedendum est in illis morbis, quos ipsi intellexerunt; sed hic in morbis metallicis id fieri nequit. Aliud enim hic est cœlum, nõ exterius vel superius, sed cœlum tale, quod ipsa terra est. Quare sciatis, quodlibet cœlum in suo regno potestatem habere præscribendi cibum. Itaque quicquid in planitie est, suum superius cœlum respicit: quicquid autem sub terreno cœlo comprehenditur, suam diætam, hoc est, cibum & potum iuxta illud ipsum dirigere cogitur. Cum vero homo non natus sit ad nutriendũ se ex terreo cœlo, sed planitiei sit propius, seruat diætam exteriorem, seque ab exteriori asthmate præseruat, ne interius coniungantur. Quare se custodit ab illis rebus, quæ asthma pariunt, vt in priori tractatu enumeratum est. Atque hic nota, quod calor, in cauernis montium restinctus per aquam, non exteriorem, sed interiorem morbum metallicum pariat: ita & de aliis. Diæta vero in montibus, quæ iuxta alteram seruari debet, est, vt homines metallici studeant, quantum fieri potest, suos cibos salire illo sale, quod ex sale petræ in montibus nascente, vt vulgare sal excoquitur & præparatur: similiter loco aromatum vtantur sale, quod simili modo ex alumine coquitur: nihil enim salsedinis dat, sed bene conditos cibos facit: ita tantum innuere volo, quod salia & aromata lateant in mineralibus plus quam hic exprimo, quæ quidem perito relinquo, vt meliora inueniat.

Morbus metallicus vt generetur.

Salia & aromata mineralium hominum.

De cura asthmatis supra & infra terram.

Cap. VI.

Si

SI igitur natura in his rebus ante omnia consideranda, & per eam hæc fieri necesse est, oportet, vt non solum scriptores & ipsorum glossas verisimiles accipiamus, sed vt porro quoque naturam exploremus, ex qua quidem fluit vera doctrina & instructio. Reperimus igitur in asthmate tantum arcana consideranda esse, & non compositiones. Quare cum homo sub ista arcana ordinatus sit, etiam in morbo metallico iis vtendum erit. Quamuis enim aliud sit cœlum, attamen quod homo ex mundo superiori sit, per huiusmodi arcana se homo ita defendere potest, vt nec spiritus metallici reniti queant, si naturale id arcanum ad mineralem conditionem dirigatur, & quanquam mineralia propriam suam medicinam habeant, sicut & planities suam propriam habent medicinam: attamen homo vtrinque se sustentat, & in vtrunque latus inclinat, quoniam vtriq; habitationi se subiicit. Est autem aqua panis porcini singulare arcanum, quod omne asthma non putrescens corrigit. Nihil enim melius conducit pulmoni, quam si redigatur in naturam diaphoreticam, &c. Ita & de epate, ventriculo, & aliis membris intellige. Nam si in diaphoresi conseruari possunt, non nocebit eis vllus spiritus mineralis; & si quid damni illatum est, illud per vim diaphoreticam expellunt. Quæcunque enim sudant, iis non adhærebunt mucilago, resina, vel tartarus, quæ tria vis sudorifera nō fert: atq; non solum de dictis membris id verum est, sed & in vesica diaphoretica, & regione renum diaphoretica, nullus calculus, nulla arena colligitur, Ista vis diaphoretica hic breuissime comprehensa aliis in locis latius tractatur, & maiora potest, vt sciunt naturæ periti. Satis dictum est de curæ institutione, etiamsi practica non sit expressa. Quæ autem porro in cœlo vel mundo minerali scienda sunt, sequuntur deinceps.

Cura asthmatis

Homo ad arcana vinctus.

Aqua panis porcini diaphoretica est.

De cura trium specierum morbi metallici ex arcanis.

CAP. VII.

SEd vt pergamus ad mineralia interioris terræ, similiter sciendum est, quod fundamentum sit vnicū, vt membra læsa reducantur ad potentiam sudorificam, h.e. vt sudent, sicut cutis in balneo, quæ se aperit. Ita n. si tartaro sint incrustata sicut vas vini, aut bitumine viscoso obducta, aut per alcali indurata, nihil horum deinceps cuti adhærebit, si ab ipsis sufficiens egrediatur sudor. Quare hic solummodo consideranda est natura diaphoretica membrorum illorum, quę his tribus, Realgare, Antimonio vel Alcali obducta sunt. Realgar est fuligo. Antimonium est mucilago, aut vt melius intelligatis, firnisium. Alcali est tartarus. Hæc sunt illa tria, quib. onerantur membra spiritualia. Idcirco notate, ꝙ ex metallis triplicia Arcana perlata extrahantur, quorum quodlibet retinet suā virtutem

Sudoris vtilitas in morbis metall.

Realgar quid.

Antimoniū quid.

Alcali quid.

diaphoreticam, quæ sola ad tres dictas species pertinet, vt scilicet membra spiritus in suam propriam humiditatem perducantur, per quam supra dicta tria abluuntur, & ad exitum diriguntur, quod fit per emunctoria sua.

Resolutio auri, & aliorum metallorũ in sua tria prima, quæ sunt arcana perlata.

Cum igitur Apotheca metallica nullas alias species habeat nisi sua metalla, talis cura inde sumitur. Extrahatur ex auro vitriolũ & sulphur per torcular, eiusq; prima materia exhibeatur, sicut argentum viuũ liquefactum, coloris purpurei fere, nõ madefaciẽs, donec per se in humido resoluatur.

Mors rerum seu ars Vulcanica.

Sicut a. de auro audiuistis, ita & in reliquis sex metallis habetis vnicũ processum, sed sub diuersis præparationibus, sicut de morte rerum sufficienter tractatur. Quapropter non opus est ea hic repetere.

Conclusio libri primi de morbo metallico:

Cap. IIX.

Noua scribit, sed metallicis nota.

Lux naturæ inuẽtrix omnium doctrinarum.

VErum quod multis Physicis priores tractatus, difficiles & peregrini obueniant, in caussa est, quod ipsis quoq; difficiles & peregrinæ sunt res metallicæ & minerales, morbiq; tales. Nihilominus æquũ est, me pergere in mea experientia, & in lumine naturæ. Ex quo vt quælibet doctrina vera proficiscitur: ita etiam medicina, quæ propter morbos creata, & propterea minime occultanda est. Itaq; recte omnia in tribus primis tractatibus explicata sunt. Ob illa a. quæ in tractatu quarto traduntur, merito quiritari nonnulli possint, quod medicina illa non sit iuxta vulgarem rationem informata. Illis a. responsum esse ita volumus. Si vulgaris ratio vtilis esset: non hic fuisset neglecta. Cum autem morbus iste per illam incuratus maneat, hac mea methodo is indiget, quam quidem ipsa opera verisimilem faciunt & fide dignam. Præterea non dubito, intellectum, qui ad Recepta mea requiritur, quibusdam nimis difficilem fore: Illi autem sint contenti hoc responso, quod hæc pertineant ad fodinas minerales, & dominos metallicos, aliosq; metallicarum rerum peritos. Illis satis dictum est, satisq; euidenter. Si igitur hi rem intelligunt, ad quos pertinet, sufficere id existimo. Quomodo enim Phrygio restiarium cum suis funiculis docebit acu pingere? Quare cuilibet præponendum est, quod ipsi competit. Ita iste morbus & liber metallicus, fodinis proprius est; ita & apud istos intellectus plenior inquirendus.

Libri hi ad quos scripti sint

LIBRI SECVNDI
DE MORBIS METALLICIS
Tractatus primus.

De Morbis fusorum, discre orum, argenti purgatorum, & aliorum artificum mineralium.

De rebus, quæ eiusmodi hominibus nocent, ac primum de fusoribus minerarum. Cap. I.

QVæuis res, quæ in ignem coniicitur, duplicem in se considerationem habet; vnam ratione fixi corporis, alteram ratione fluxi corporis. De fixo corpore hic nihil opus est dicere. Ex fixis enim corporibus nihil nociui egreditur, imo sine damno hominis laborantis remanent in igne. Sed de corpore fragili, quod semper adiunctum est fixo, huius libri materia & propositum erit, & id quidem solum in igne dignoscitur & reperitur. Per ignem enim fit separatio fugitiui & constantis. Cum igitur iam homo res istas ad separationem perducat, notanda sunt illa, quæ ei in hoc opere contingunt. Res enim fragiles non sunt absque veneno & malitia. Omnem enim rem bonam, quam consequi volumus, a malo segregari necesse est, eiusq; hæc est conditio, vt feliciter & absq; dolore minime acquiratur. Tantum enim valet hostis circa bonum, vt qui bonum nancisci velit, etiam malũ exspectare cogatur. Nihilominus homo tam anxie metalla inquirit, non habita ratione læsionis corporis sui, & tam audacter has res sectatur, vt se quasi in medium hostium coniiciat, ita vt circum circa hostes videat, & tamen permaneat ob bonum illud, quod in illo veneno latet. Quilibet enim, qui mineras liquefacit, fumum minerarum videt & nouit, quod sit venenatum, & quod sit arsenicum, olfactuq; percipit, ꝙ nihil boni sit, nihilominus tñ ipsemet inficit suam sanitatem, quantumuis abhorreat corpus suum a veneno, non considerans, apertum esse nasum & os suum, quodque halitus ipsum ingreditur, quodq; illa respiratione arsenicum attrahat, cum etiam nouerit, quod processu temporis illud venenum sit mors eius. Sed Deus vult, vt illis non reputatis, thesauri & miracula ipsius, q̃ in metalla posuit, inueniantur & inuestigentur. Quare ẽt artem contra illum hostem notam fecit, & p̃terea separationem mineræ ab argento & auro quantum opus est, patefecit. Quod si igitur ista fiunt ex ordinatione diuina, & tamẽ morbos afferunt: sequitur ex hoc, ꝙ hoc fine creatus sit medicus, vt præueniat & auertat morbos, qui nobis dum iuxta ordinationẽ diuinam naturam indagamus, incumbunt. Tam benignus enim Deus est, vt nos non deserat. Imo si tantummodo misericordiam ipsius ratã habeamus, tantam in medicina vim vbiuis reperimus, vt ipsiꝰ efficacia omnia venena superẽtur & vincantur. De hac diuina misericordia magnæ & inæstimabilis datæ potentiæ medicinæ, æquum est, me scribere librum & aliquot tractatus, in quib. morbi conditio comprehendatur, vna cũ ꝓprietate & natura cor-

Fragile corpus in minerarũ separatione lædit hominem non fixũ.

Ignis fugitiuum separat a fixo.

Bonum a malo cum periculo elicitur.

Hominũ audaciæ quanta circa metalla.

Medicina a Deo data.

Deus mire benignus.

Venenis omnibus sua remedia.

poris fragilis. Post quæ sequetur cura & medicina, quam in talibus morbis ista Monarchia introducit.

Cap. II.

Sulphur & Mercurio mixta aeri lædūt metallicos.

Corpus sulphuris quid?

Flagratio est a solo sulphure.

Corpus Mercurii quid.

Metallum quoduis suum fumum & ignē dat. Zvvitter &c.

Corpus igitur fragile eius est naturæ, vt tria corpora in se contineat, videlicet Sal, Sulphur & Mercurium. Ista tria in igne segregantur, & quamuis fixum quoque corpus ex iisdem tribus constet: attamen in fixo non separantur. Quando igitur corpus fragile in igne ad separationem tendit, pars eius recidit ad Sal, hoc est, cinerem & scoriam. De hoc non est mihi scribere animus. Porro corpus sulphuris & Mercurii hæc duo sunt propositum huius libri. Corpus vero sulphuris est ignis: alias enim nihil flagrat nisi sulphur. Corpus autem Mercurii est fumus, qui ab igne recedit. Hæc duo corpora hominibus ignem tractantibus morbos suos inferunt. Primum autem hic considerandum est, quid sit corpus illud, quod in ignem coniicitur: ex illo enim oriuntur species ignis & fumi. Quodvis enim metallum, suum dat ignem, suum item fumum. Alius enim est fumus Zwitteri, alius lapidis cuprei, alius mineræ plumbi, & quamuis solum sulphur flagrat, solus Mercurius fumat: attamen variæ sunt eorum species, sicut & varii cineres & scoriæ sunt.

Sulphuris aer loco vulgaris aeris attrahitur.

Harum vero rerum cognitionem donat experientia & conuersatio. Posthac igitur solummodo illud tractandum est, quod flagrat & quod fumat, hoc modo. Quilibet ignis habet suum aerem, qui ipsi est cōgenitus, & ex sulphure oritur. Ille aer naturam habet, vt aer, in quo est impressio. Hæc impressio oritur ex minera sulphurea. Sicut enim lilium emittit odorem, qui est naturalis impressio, inseparabilis a corpore. Ita similis etiam odor est in sulphure, qui quidem aer vocatur. Ex quo sequitur, quod & illi, qui in igne laborant, illum aerem, qui ab igne exit, & non illum, qui ex mundo est, hauriant, sicut quando nebula surgit, quæ etiam peculiaris aer est. Ita scitote ex his, quod corpora fragilia peculiarem aerem emittant in elemento ignis, ex quo aere tam bene quis viuere potest, atque ex communi aere, quod demonstrant Salamandræ, quæ non ex aere illo, ex quo viuit homo, sustentantur, sed potius ex isto aere, qui ignis proprius est. Et ex virtute Elementi huius respirationem suam habet Salamandra quæ extra ignem vitam nullam habet. Ita intelligite, quod ex sulphurea minera peculiare elemētum aeris gignatur, & quamuis iste aer fit solummodo in igni & non extra, tamen quando ignis calorem a se spargit, etiam aeris illius proprietatem emittit, sicut lilium suum odorem. Quicquid enim naturaliter de odore lilii dici potest, id & de calore ignis intelligi debet, quantum ad permixtum elementum aeris.

Salamandra ab aere ignis viuit.

Cap. III.

SImi-

SImiliter etiamporro intelligite de corpore Mercurii, qui non manet neque in sulphure, neque in sale, sed fugit ignem. Idcirco scitote, q quando discedere cupit, fiat fumus. Hoc efficit destructio, q̃ fit p ignem. Natura autem Mercurii est, vt ab igne adeo mutetur, vt omnibus ignotus fiat. Hoc fine autem hic de eo agitur, quod fumus iste se agglomerat. Vnde cognosci potest, quod non in nihilum redigatur, vel euanescat. Quando enim ignis, sulphur & sal ipsum perdiderunt, tunc confert se ad loca frigidiora & agglutinatur. Ex illa materia agnoscitur cui⁹ sit speciei. Quilibet enim fumus est Mercurius. Cum igitur is agnoscatur & reperiatur & non euanescat, sed maneat; ex ipso etiam agnoscetur, quale id venenum sit: ita varia sunt genera fumi metallicarum tabernarum ex mineris suis ascendendentis, vt arsenicum, realgar, auripigmentum, & similia multa vna cum suis speciebus. Postquam vero scimus, quod iste fumus sit Mercurius, similiter quod iste Mercurius sit arsenicum, realgar & auripigmentum: sciendum etiam est, quam mala venena illa sint, & cum quanto periculo vitam nostram quærant, quod ipsorum halitus sit insalubris. Nam fumus iste antequam adhæreat, non minus efficax est venenum ac quando adhæsit. Itaque manifeste videmus, quod aer & fumus vnum fiant, & in indiuisibilem mixturam coeant. Cum vero homo aere vti cogatur, sine dubio etiam Mercurium assumere cogetur. Hominibus enim impossibile est aerem separare. Imo qualis est in sua coniunctione, talem etiam ipsum attrahi necesse est.

Mercurius ignem fugit.

Fumus omnis est Mercurius.

Fuligines metallorũ varia.

Fumus seu Mercurius mineralium aeri mixtus attrahitur.

Aer, qualis obuius, talis attrahitur.

CAP. IV.

SEd & ista quæstio introducenda est. Quandoquidem homini impossibile est, aerem separare, & quicquid ignis in aerẽ expellit, in aere manet. Aer enim eum fumum non consumit. Cum igitur Mercurius maneat, attrahitur a stellis superioribus, a terra vsque in superiorem regionem, sicut lingula compassi ad septentrionalem magnetem vertitur. Quando iam sidera illum fugitiuum & ab igne expulsum Mercurium secum habent, quem & iam antequam plane paratus & concoctus esset, secum habuerunt: tunc eum denuo præparant & in constellationem vertunt vna cum impressione. Ista impressio vel vnio est mater luis febrilis. Sed quoniam institutum meum nõ est ea hic declarare, sed tantummodo ista, quę ad homines ignem tractantes pertinent; suis propriis libris explicationẽ vberiorem illorum commendo. Porro cum fumus vna cum aere, halitũ homini dent; considerandum est malum illud, quod ex tali attracto anhelitu oritur, quod quidem nihil aliud est, quam Mercurius peccans. Notate igitur hic bimembrem diuisionem. Verus aer suum conueniens officium conficit non impeditus a Mercurio. Sicut enim si alicui aqua infi-

Mercurius mineralis ab astris constellatur, & parit febres.

ciatur, bibaturq; ad sedandam sitim, suum illa officium implet & sitim sedat, absq; auxilio rei inficientis eam: ita & de isto aere idem intelligendũ est, qui separatur a malo, sed in *ipso* homine, hoc est, in pulmone. Hæc separatio parit aliquot vltimas materias, hoc est, Mercurius ingreditur, & in pulmone latera & regio pulmonis cum tempore exarescunt: postquã propriam suam exsiccationẽ, Mercurius pulmoni adhæret tandẽ. Cumque pulmo & ipsius regio ventri equino comparantur in omnibus suis proprietatibus: propterea Mercurium necesse est vi ventris equini in aliam formam transmutari, q̃ alias in taberna fusoria assumeret: sicut videtis de cibo, qui pulcer est & amabilis, sed quando in ventriculum venit, abominandam alterationem acquirit, q. solus venter equinus stomachi perficit, & si porro in intestina transeat, aliam mutationem assumit, quod caussatur venter eqnus intestinorũ. Sicut igitur tales digestiones variæ & multiplices sunt in toto corpore, ita ẽt in pulmone sua peculiaris exsistit.

Mercurij attractus digeritur in vltimã aliquam materiam in pulmone.

Venter Equinus est vis digestoria.

Venter Equinus res permutat.

Cap. V.

De his a. plura loq. decet. Postq̃ igitur Mercurius in pulmonem venit, parietem sibi aliquẽ ibi eligit, cui adhæreat, prout casus vel ordo voluerit. De loco n. adhæsionis non multum quærendũ est. In Anatomia vero tales sublimationes multifarie reperiuntur, quas quemlibet medicum discere vtile est. Quando a. Mercurius pulmonem ingressus est. Venter eius equinus ita operatur. Vnum Mercurium putrefacit in oleitatem vel pinguedinem: alium in spermaticum viscum: alium in salsam materiã: alium in resolutionẽ tragacanthicam, alium in mucilaginem Fœnogræci: alium in gluten coriaceum aut corneum, & si quæ sunt similia plura genera. Sciendũ est igitur, facta tali putrefactione, cognosci debere, in qualem materiam venter equinus pulmonis Mercurium redegerit. Quælibet enim res, quæ in aliquam regionem venit, & illius regionis cibus non est, digeri non potest. Quare consequitur putrefactio ventris equini, siue crassa, siue tenuis, aut quacunq; ea ratione fieri potest.

Qualis materia digeratur ex Mercurio.

Indigestio est mater putrefactionis.

Notandũ quoq; est, an ista putrefacta resolutio resideat in canna pulmonis vel in ipsius lateribus. Nam in illa regione sæpius contingit, vt tales resolutiones sua acredine putrefactionis adeo penetrãtes fiant, vt putrefacti liquores poros transeant, & versus regiones renum tendant: ob quam penetrationem ista vltima materia in vrina reperitur, aliquando in forma oleitatis, aliquando quasi resolutio tragacanthi, aliquando quasi mucilago psyllii, ita vt sæpe videatur ex renum affectione fluere. Similiter & in sudoribus eiuscemodi res inueniuntur. Hæc omnia post subtilem putrefactionem Ventris Equini reperiuntur, in quo magnus Artista latet, &c.

TRACTA-

TRACT. SECVNDVS
LIB. II.
De Morbis, quos pariunt, tria prima metallorum ſuis opificibus.

CAP. I.

SEd vt inceptas res finiamus, ſicut dictum eſt de fragili corpore, quod in ſeparatione boni a malo obuenit: ita etiam loquendum eſt de malo, quod in ipſo bono eo modo ſe occultauit & inſinuauit, vt ſeparari non poſſit. Fumus enim metallorum, item eius ignis & ſcoria, ſola ſunt tria fragilia corpora, vt dictum eſt, ſed vocantur ſemifixa, propter fixum corpus, cui vnita ſunt. Ita omnibus metallis ineſt ſemifixum ſal, ſemifixum ſulphur, & ſemifixus Mercurius. Ex quibus tribus ſequitur, quod metallis omnib. ſua fixa natura detrahatur & auferatur, & per iſta tria quodlibet metallum conſumatur. Iſta enim tria ſunt mors metallorum. Quod candeſcit eſt ſulphur: ꝙ fumat eſt Mercurius, reliquum eſt ſcoria. Cum a. fixationi adeo arcte cognata ſint, ideo metallica & quaſi fixa conſumtione atteruntur, quæ ita fit, vt tria fragilia corpora progreſſu temporis per ignem metalla abſumant. Quanq̃ a. aurum & argentum non vt reliqua metalla ſe habeant, h. e. non dent ſcoriam neq; æruginem: nihilominus ſcitote, ꝙ etiamſi oculi non videant ſal auri & argenti, tamen in pondere percipiatur minutio, quæ in cupro & ferro eſt viſibilis, propterea quod fiat craſſo modo. In auro vero & argento ſubtilis fit ſubtractio, ad extremum tñ totum hoc modo conſumitur. Corpus ſulphureũ conſumitur in igne. Nam flores in cineritio apparentes & ſtricturæ ſiue ſcintillæ conniuentes, illæ veniunt ex ſulphure, quod eſt in auro & argento, & ſunt conſumtio metallorum, iuxta quorum ſulphuream naturam tales ignei colores apparent. Mercurii corpus fumi more aufugit. Quæuis n. res in igne iacens, dat ſuum fumum, prout metallicæ fixationis conditio eſt. Ita ſcitote, ꝙ ex metallis dum candeſiunt, & in igne tractantur, tales ſulphurei & Mercuriales ſpiritus ab ipſis recedant, ſed adeo ſubtiliter, vt ſine diligenti animaduerſione ii non ſentiantur.

Semifixa corpora quæ.

Metalla iam ſeparata, adhuc tria fragilia corpora ex ſe prabẽt.

Aurum argentũ, quæ ſcoriam aut æruginem non eiiciunt.

CAP. II.

QVandoquidẽ igitur fragilitas ineſt fixis metallis, quæ non adeo leuis eſt ac prior: ſcitote, ꝙ illi, qui metalla elaborant, in eorundẽ hoſtes incidant, qui quidem ſubtiliores & penetrantiores ſunt, quam priores. Quare porro notandum eſt, quod ob ſubtilitatem ſuam in pulmone non ita cognoſci poſſint, ſicut fumi tabernarum metallicarum. Nam quoniã

Mercurius & ſulphur metallorũ non digeruntur vt minerarũ.

isti spiritus adeo fixationi affines sunt Venter Equinus eos superare neq̃t. Quare ipsimet sunt vltima materia. Penetrant enim pulmonem, & illas partes sicut tinctura, quæ in corpus illud tota ita absumitur, vt tinctura vnum fiant, & corpus tincturæ proprietatem assumat, sicut cuprum a calaminari colorem accipit: ob quod deinceps etiam a calaminaris proprietate regitur, & cuprum manet cuprum. Calaminaris enim corrodere id nequit. Sed pulmo quando tingitur, tincturæ resistere nequit, sed tinctura corrodit potius eum sensim, sicut aqua fortis infusa linteaminibus, ea absumit. Similiter accidit reliquis membris, quæ tincturam concipiunt, nempe circumiacenti regioni pulmonis & ventriculi. Præterea iste spiritus metallicus corpus penetrat, & vbi sedem suam figit, in illis locis operatur, vt supra dixi. Quare hic multi morbi contingunt, qui non aliter recenseri debent, quam vt dictum est, quod ex natura corrodente cognosci debeant: habentque illi varia & mirabilia signa, quæ ob varietatẽ suam non scribi possunt, & tam multiplices sunt in suis speciebus, vt sola diuturna & magna experientia eos doceat & indicet. Hoc autem medico sciendum est, quod talium hominum morbi omnes ad naturam metallicam referri debeant. Tinctura enim istorum duorum, sulphuris, & Mercurii est tam sicca & arida, vt omnes naturales Humores, Qualitates & complexiones absumat, & ea omnia in suam naturam tingat, quare medicum tincturæ gnarum esse decet & non Humorum. Nam quamuis variæ ęgritudines hic cõcurrant, vt hydrops, icterus, arrthritis, febris, &c. tamen omnes a metallicis tincturis gubernantur contra suam natiuam conditionem. Quare hic opus est, medicum aliquanto esse peritiorem, quam vulgaris ipsorum consuetudo hactenus fuit. Metallici enim morbi non sunt Humorum morbi, &c.

Quare? Spiritus metallici vis & natura.

Morbi varii ex metallorum spiritibus oriuntur.

Tinctura sulphuris & Mercurii qualis. Medicum tincturarũ cognitionem habere decet.

Cap. III.

NOn igitur per hominem isti spiritus separari possunt. Nam dum in aere versantur, etiam in istis spiritibus versantur. Quin etiam non solum per cannalem pulmonis, sed etiam per nares iste aer attrahitur. Eius vero, qui per nares attrahitur, pars subtilissima nõ regurgitat in fauces, sed altiora petit & ascendit in cerebrũ & ipsius regionẽ. Hoc n. sciendũ vobis est, tam indigere cerebrum aere, quam pulmonem: & sicut de pulmone dictum est, ita & de cerebro intelligatis. Vnde etiam in cerebro putrefactiones, Tartari, Realgaria, Fuligines, &c. fiunt & generantur. Idcirco n. factæ sunt nares, vt sint cannalis, per quem subtilior aer in cerebrum transeat. Crassior a. descendit in pulmones. Et licet nasus obturatus esset, & halitum non transmitteret, tñ ex faucibus per interiores nares ascenderet aer. Hinc igitur oritur Cephalalgia, Apostemata capitis, Mania, &

Spiritus metallici quot modis attrahantur. De morbo metallico. Cerebrũ aere indiget. Metallici spiritus inficiunt cerebrum & veteres morbos tingunt in suos.

nia,& alii morbi capitis, item paralyſis, letharg⁹, tortura oris, &c. Quanq̃ autem iſti morbi ſecundum vulgarem deſcriptionem ſeſe exhibeant & manifeſtent: attamen ſunt quaſi cuprum album vel orichalcum, h.e. niſi adeſſet tinctura, tũc eſſent veteres illi morbi & comunes: ſed tinctura, q̃ non eſt ſeparata ab ipſis, dat ipſis aliud nomen: Ideo talis paralyſis non ſimpliciter paralyſis, ſed paralyſis Mineralis vocatur: Ita & de lethargo minerali, & aliis ſimilibus. Quot enim morbi in veteri natura reperiuntur, tot & tincturæ fieri poſſunt. Quin & non contradici poteſt, quod in prioribus ſpiritib⁹ tabernarum metallicarum ſimilis ſit ratio cerebri, ideo quod inter illos ſpiritus multi ſint ſubtiles, qui illi aeri ſubtili commiſceri poſſunt, qui ſoli cerebro conuenit. Vnde venit brancha, pituita, coryza, catarrhus, & alia. Sicut autem de cerebro & pulmone dictum eſt, talia opera etiam exſpectate in ipſo vẽtriculo. Et quamuis multis modis huic rei contradici poſſet: attamen anatomia ventriculi oculariter demonſtrat fuliginem, tartarum & realgaria, ſimiliter & bitumina, mucilagines, & alia ſuperius enumerata, cum occulto deſcendente aere in ventriculum irrumpere. Quæ quidem abſque demonſtratione difficulter animaduerti, vel a nuda ratione credi poſſunt.

Paralyſis mineralis, &c.

Etiam minerales ſubtiliores ſpiritus cerebrum ingrediuntur.

CAP. IV.

SEd vt pergam iſta fuſius declarare, de vno artificio ad alterum veniẽs, ſcitote, quodlibet opificium in ſuum peculiarem metallicum ſpiritũ incidere; vt qui ferrum elaborant in ſpiritum ferri, qui cuprum cãdefaciunt, incidunt in ſpiritum cupri, atq; ita de aliis: qui in orichalco laborant, incidunt in calaminarem & cupreum ſpiritum: ita qui in albo & rubeo laborant, in illos ſpiritus metallicos & tincturales coniectantur. Porro non opus eſt, melius iſtos ſpiritus deſcribere & declarare. Ad id n. requiritur vlterior experientia & peritia illorum opificiorum, quæ in metallis laborant. Sic qui metallum argenti diſcernunt, concipiunt fumum argenti & plumbi, eorumque proprietates, quas habent. Vſtulatores argenti ſolummodo fumum argenti hauriunt. Qui minium conficiunt, fumum plumbi: qui ceruſſam, acerrimum fumum plumbi attrahunt. Nam quando metallum deſtruitur, fortiſſimum fumum emittit. Qui fundunt antimonium, incidunt in malum ſulphureum & Mercurialem fumum: qui zincum ſeu zinetum fundunt, in quadruplices ſubtiles fumos cadũt, in cupreum, ferreum, ſtanneum & immaturi Zwitteri fumum: qui Lazurium conficiunt, obnoxii ſunt acerrimo argenti fumo, vel ſpiritui mixto cum additionibus. Qui in lithargyrio laborant, in peſſimam peripneumoniam incidunt. Qui cinnabarim fodiunt & tractant, incidunt in ſpiritum argenti viui & ſulphuris. Ita porro intelligite de opificiis metalli-

Quibus fumis quilibet artifices obnoxii ſint.

cis, quomodo ſuos artifices & famulos Vulcanios inficiant & inuadant, quot modis & viis: & quo melius ſeu exquiſitius ars excolitur, eo plures ſpecies & genera, eo plures hoſtes, eo plura ſymptomata fiunt. Nā ſi igni non ſubtiliter vtamur, non ſubtiliter nos inficit. Si autem ſubtilitates in eo quæramus, tunc ignis multo ſubtiliora venena contra nos inuenit: Exempli gratia, Stellio repit in cauernam ſuam & nemini nocet: quod ſi vero multa in ipſo quærere velimus, oportet nos econtra multa mala ab eo exſpectare, & quidem adeo, vt corpus & vita ſit in periculo, priuſquam id ab eo diſcamus, quod facit, &c. Ita etiam accidit omnibus illis, qui ſe in igne oblectant & exhilarant, quod ad extremum omne in luctum vertitur. In his enim rebus accidit idem, quod Epicuri porcis, qui ſi diutius ſe edendo & bibendo oblectarint, tandem egeſtate & morbis perceptam voluptatem expirare coguntur. Ita nulla felicitas eſt ſine luctu, &c.

Stellio. Alchimiſtarum periculū.

Cap. V.

ITa notate, q(vt dictū eſt) tres ſint regiones in corpore, in q̃bus iſti morbi oriuntur, nēpe cerebrum, pulmo & ventriculus. Sciendū quoq; eſt, q ſua mala in ſe partes illæ non retineant, ſed vlterius eadem mittant in corpus. Ideo diligentiſſime morbi minerales indagari debent. Videtis n. ſi cerebrum patitur morbū mineralem, q totum corpus cum eo patiat: ea enim eſt natura ſpirituum, vt ſimili modo rodant ſicut vermis in digito. Talis n. eſt vis Mercurialis, vt erodat & lancinet, ſicut prunæ ardentes, vbicunq; centrum ſuum habet. Eſtq; iſta vellicatio & arroſio cauſſa multorum ſymptomatū, vt Maniæ, phreneſis, &c. Ita etiam accidit, vt in pulmone orexis oriatur ſimilis paneritio. Sic & in ſtomacho, vbi perpetuo Mercurius rodit & mordet circa foueā cordis, perinde ac ſi vermis mordicans ibi iaceret. Sed & non ſolum vellicationes, arroſiones & lancinationes illæ fiunt, verū multæ aliæ ſpecies morborum hinc oriuntur, quorum nomina nondum inuenta ſunt, ob quod & hic eos recenſere non eſt locus. Quilibet autem operam det, vt morbos veteris naturæ probe cognitos habeat. Poſtea experientia morbos hos minerales in illis locis, vbi decumbunt, indagare ſatagat. Ex tali enim exercitatione & experientia medicus peritus & doctus euadit. Nam etiamſi omnes morbos hic ponerem, nullus tamen eos abſque dicta experientia intelligeret. Quod ſi quis hæc experiri velit, id faciat apud illos, vbi hæc ſunt, hoc eſt, apud minerales ægrotos. Quis enim in experientia excellens fieret ex papyro? Quæ quidem hanc proprietatem vnicam habet, vt pigrum & ſomnolētum reddat, & tamen arrogantem ſimul & ſuperbum. Docet enim perſuadere ſibi ipſi multa, volare ſine alis, quę omnia contraria ſunt medico. Quare ad experientiam pperate; hæc eſt, optimum fundamentum, &c.

Morborum metallicorum tres ſedes. Cerebrum pulmo & ventriculus a ſpiritibus metallicis afficiuntur.

Non ex libris, ſed experientia diſcendum. Experientia veritatis explanatrix.

TRA-

TRAGT. TERTIVS.

LIB. II.

De Morbis Salium natiuorum & artificialium.

Cap. I.

QVoniam nostri instituti est, omnes morbos minerales & metallicos hic complecti; etiam de mineris Salis necessario dicendum est. Quæ quidem nõ intra corpus operantur, cum spiritus eorum sint tãtum vapores, qui in calore resoluuntur, & q̃uis (sicut fit) humidũ aerẽ faciunt, ac vna cum cetero aere ad tria supradicta loca veniunt, nempe ad cerebrum, pulmonem & ventriculum: tñ absq; noxa sunt, imo potius salubres sunt, quam insalubres. Sunt n. tria genera saliũ, sub quibus omnes species salium comprehenduntur, nempe Sal, Vitriolum & Alumen. Atq; vt probẽ, q intra corpus plus prosint q̃ obsint: scias de sale, si per se in nares intret, tunc ciet sternutationes. Si non, tunc penetrat ad cerebrum, & resoluit excrementa, mucum & apostemata, ne illa coaceruentur, caputq; interius exsiccat, ita vt sana sint capita illorum hominum. Quod si pulmonem attingat, in illo ea resoluit, quę tussim parerent & angustias: præterea tubera incipientia in pulmone auertit, estque quasi balsamus: nihil enim putrescere sinit, nihil adhærescere, quicquid coagulari & inspissari specie aeris incipit, id iste aer humidus resoluit. Ita etiã si in stomachum descendat, eundem mundificat in sua humiditate, quanquam ea non sit alias natura salis, si per se sumatur. Harum tamen operationum hæc caussa est, quod aeri miscetur eius summa essentia, quæ in sale latet, estque subtilissima essentia, quæ in aerem redigitur. Similiter ventriculo confert ad coctionem, & custodit eum a phlegmate & pituita, conseruat appetitum, præterquam quod etiam oculis, auribus & dentibus conducit. Similiter intelligite etiam de vitriolo, si spiritus ipsius in aerem transeat per coctiones vel siccas exhalationes. Fit enim ex eo humidus aer, qui est subtilissima essentia vitrioli, habetque proprietatem salis in cerebro, pulmone & ventriculo. Præter hæc autem occulta arcana ei insunt contra multa apostemata & magnos morbos, vtpote icterum, fellis exundationem, prostratum appetitum, nimiã pinguedinem. Similiter ex stomacho in epar penetrat & expellit arenã & similes affectus, si qs perpetuo in illo aere habitet. Quin & purgat p supiora & inferiora ẽt pulmones, pleurisin pręcauet, itẽ epilepsiã, cõuulsiones, contracturam, spasmum, &c. Porro de alumine notate, si eo modo, vt di-

Salium tria genera summa.

Spiritus salis vtilitas intra corpus.

Salis spiritus est velut balsamus, putredinem arcens.

Sp. salis essentia subtilissimus.

Spiritus vitrioli commoditas.

Vitriolo qua arcana insint.

Aluminis spiritus commoditas.

Aluminis spiritus commoditas.

ctum, in aerem transeat & hauriatur, quod proprietates salis & ipsum habeat, etiamsi non sit tam forte in virtute Balsamica: præterea autem consolidat quicquid ad apertionem tendit. Quin & tollit fluxus esthiomenos, ne in exteriores ductus deriuentur.

Quare scitote de dictis tribus Salibus, quod in aere suo ita sint affecti, vt potius laudem mereantur, quam damnum inferant, &c.

Cap. II.

Salium vtilitas extra corpus.

Sal tēperatum & omnibus naturis conueniens est.

Sal tractantes opifices sanissimi. Salium damna. Minera impura damnosa: depurata innoxia.

Salia, Vitriola, & Alumina vt differant.

PORRO vero quando in aerem rediguntur tria iam explicata, etiam exterius non nocent, nisi quod diuturna tractatione nimis feruida sunt oculis, & renibus. Quin potius natura ipsorum, si iusto modo & tempore administrentur, ita comparata est, vt multa externa mala curent. Ex tribus enim salibus quælibet scabies sanatur, si seruetur concordantia, quæ est inter morbum, & eius medicinam. Aer enim Aluminis sanat pruritum. Aer vitrioli sanat alopeciam; Aer salis communis scabiem. Præterea etiam vlcera curant intus & extra quasi potio vulneraria, adhibito bono ceroto exteriori, si modo illa vlceratio sit ipsis contraria in sua dispositione. Non igitur multum de ipsorum veneno scribi potest. Sunt enim fere temperatę naturæ, vt sal commune, quod omnibus complexionibus, qualitatibus & morbis commodum est. Quare etiam de artificiis, quæ sal tractant, scitote, si in sale se humectent, lauent, & alio modo exterius eo vtantur, quod mirabiliter omnes fluxiones & superfluas humiditates corporis consumat. Quin idem accidit aliis etiam opificibus, qui eo vtuntur, vt tinctores, & qui saponis coctores & similes. Sunt enim opifices optime valentes, qui sine notabili caussa non ægrotant. Postquam a. beneficia dictorum trium salium annotauimus: econtra etiam decet expedire venenum, quod in ipsis deprehenditur: idque hoc modo. Quælibet minera nōdum depurata, sed adhuc in permixtione sua posita, venenum in se continet, vt vitriolum in sua minera facit scabiosos & prurientes, & elicit fluxiones esthiomenas ex corpore. Sal in sua permixtione parit scabiem subtilem, impetiginem, dentes malos. Alumen vero in sua terra adhuc hærens, omnia ea parit, quę alumen plumosum. Intra corpus autem tria illa salia nihil mali operantur. Tum & morbi, quos exterius faciunt, non descendunt altius in corpus, ita vt interi⁹ nulla ingeratur malitia ab ipsis, sicut exterius. Quamprimum autem præparata sunt, nihil mali dant, vt supra dictum. Hic vero etiā scitote, multa esse genera saliū, vt salpetræ. &c. Multa genera etiam Vitrioli: similiter & Aluminis. Nihilominus tñ vnus idemq; est singulorum generū intellectus, nec in alio differunt, nisi in gradu suæ naturæ, q̄ in vna specie est fortior, q̄ in altera.

Cap. III.

Vt

VT autem ea, quæ ad salia pertinent, sufficienter exponantur: dicendum etiam est de separationibus. Ea enim, quibus illi vtuntur, ex supradictis tribus salibus conficiuntur. Loco autem salis communis accipiunt Salpetræ, vel potius Sal nitrum, quod ex nitris coquitur & conficitur, & non est salpetræ, attamen ad genus mineraliũ deflectit. Quare æquum est, vt & ipsius natura etiam explicetur, quod nempe sit quasi Sal. Notandum igitur est, quod ex tribus dictis aut pluribus vel paucioribus, fiant Aquæ fortes, Aquæ gradationis, Aquæ regis, & similes, quarum varia sunt nomina. Quid autem illæ homini afferant mali, ita intelligite. Compositio, quæ ibi fit, frangit naturam singulorum, ita vt porro non loquendum sit de singulis separatim, sed iuxta formam cuiuslibet compositionis. Quę quidem cum varia sit, vt Aquæ fortis, quæ fit ex Sale petræ & vitriolo; aut ex Alumine & Sale petræ; aut ex Alumine vsto & Salepetræ. Ideo hinc æstimabitis efficaciam cuiuslibet aquę, cuius vis manat ab ingressorum mineralium spiritibus. Iam subtilissimi spiritus aerem mutant, quem nos haurimus. Quomodo autem in nos illi ingrediantur, & quid in nobis operentur, scitote. Sicut vinum correctum, si in Aquam fortem infundatur, suos spiritus submittit, & p̃cipitat in forma coccinea, & separat inuicem fortitudinem & infirmitatem: ita etiam scitote, quamprimum spiritus Aquæ fortalis intrat interiorem regionem hominis, spiritus ipsius illico præcipitantur & debilitantur, ita vt non amplius in ipsis reperiatur vis illa, quam ex destillatione acceperant. Cum igitur iam efficacia ipsorum per humidum naturale dissoluatur, nihil aliud hic requiritur, quam vt spirituum depressorum consumtio intelligatur. Nec enim illi putredinis sortem subeunt. Tum & ex propria virtute expulsiua sese eiiciunt. Porro quandoquidem istis aquis adiiciuntur res graduantes, vt cinnabaris, plumosum, viride æris, &c. de illis sciendum est, quod illæ res non præcipitentur, sed in sua nequitia maneant, cinnabaris nempe vt sulphur, plumosum vt sal fixum, viride æris vt fixum acetum. Cum igitur fixa maneant, notate, quod absque nocumento ex corpore non recedant, imo tam efficaciter penetrant cerebrum, pulmonem & ventriculum, vt a suis naturalibus virtutibus deficiant, & digestiones & expulsiones suas non amplius habeant. Quæ autem porro ex his oriantur, ea experientia docet, & præterea proprietas & conditio rerum.

Separatio per qua fiat.

Salpetra non est sal nitrũ.

Quid noceant spiritus aquarum fortium.

Aqua fortes vnde parentur.

Nota.

Res graduantes.

Aqua gradationis.

CAP. IV.

MVlta supra dicta, etiam de Aquis Regum intelligenda sunt. Quoniam autem cum aliis additionibus, vt cum calce ouorum aut albumine ouorum conficiuntur, & similibus, debiliores fiunt, quam superiores aquæ: attamen ad aquas gradationum pertinent.

Alia opera Alchimistica quid noceant.

Aq. Regũ vt parentur.

Sciendum etiam hic est, quod in destillationibus preter Salia, multa ad manum sumantur, vt correctio mellis, correctio tartari, & similia. Illa igitur eius sunt naturæ, vt nunquam se ab illo loco depellere sinant, vbi adhæserunt. Morbi autem quos pariunt, habent sua peculiaria signa & proprietates, quas ipsa experientia notas facit. Similiter etiam de aliis destillationibus iudicate iuxta vltimæ materiæ fundamentum, quæ earum vim significat. Ita etiam de aliis salib. & rebus destillatis intelligite. Sæpe enim accidit, vt res bona in destillatione merum venenum fiat, vt mel & sal. Sal quidem suo fumo illis, qui id tractant (vt fusores, monetarii, Alchimistæ, & similes) in reuerberationibus, cementationibus, calcinationibus, & similibus laboribus sanguinem adurit. Ita etiam agunt salia, si mineris addantur ab his, qui priuatim liquefaciunt mineras. Similiter euenit etiam vitreariis, & similibus, aurifabris & monetariis, qui tales additiones, fluxiones, gradationes, cementationes, & similia quærunt & faciunt: non solum vero in Regali cemento, sed etiam in omnib. particularibus, quales etiam sunt Alchimistæ, qui in talibus mineralibus varia quærunt, faciunt & præparant, in vniuersali, in particulari, & similib. in quib. omnibus solummodo nosse oportet, quas res tractent, iuxta quas agendum erit. Reperiuntur tñ multi Alchimistæ, qui longæui fiunt, de quo coniici posset, ꝙ spiritus rerum, quas tractant, id efficiant: verũ ego id credere nequeo, imo do hoc abstinentiæ, fami, exercitationi, pegrinationi, &c. q̃ omnia hominem longæuum reddunt per se. Quod si iam accedãt boni spiritus, vt dictũ, eo maior est sanitas ipsorum: qui v. in diæta tales non sunt, vt dictum, illi neq; ætatis eo pueniunt. Ordo enim & diæta hic necessaria est.

Sal, & Mel, bona res, destillando mala fiunt.

Alchimistæ cur viuaces.

Longæuitas vnde.

Cap. V.

SEd pergamus loqui de talibus laboratoribus, vt de his, qui sublimationes tractant, illi absq; nocumento vix esse possunt. Attamen fames harum rerum optima est consumtio, vt dictum est: Scias tamen sublimationes multas bonas virtutes secum vehere, vt sublimatio argenti viui habet hanc proprietatem, quod aet ipsius laxat. Qui iam tali laxatione indiget, illi conducit sublimatio eius. Similiter sublimatio Arsenici emittit feruidum spiritum in aerem, in quo feruore etiam quartana curatur, & aliquot morbi acuti, quin & fluxiones podagræ, artheticæ, & aliæ, quas & ignis & ligna in aliquo consumunt.

In aere ẽt Mercurii omnes virtutes Mercurii latent. Quare illi, qui eius sublimationem tractant, a pustulis non infestantur. Tales sunt ẽt pcipitationes, reuerberationes, calcinationes, adustiones, & similes præparationes multæ, in quib. omnibus spiritus aereus ascendit, qui illam naturam & proprietatem habet, quam habet illud, ex quo eleuatur. Quomodo au-

Fames malorum mineralium optima cura.
Sublimationum vtilitas.
Argenti laxat.
Arsenici feruorem elidit.
Mercurii pustulas arcet.

do autem ille aer & morbus laborantis concordent, id medicis committendum est, qui circa eos habitant, & quotidiana experientia vti debent.

Ita iam intelligite ex hoc tractatu, quod salia variis modis vsurpentur. Attamen non cum tanta malitia & infectione, vt metalla. Medicus v. qui ista bene cognita habere vult, is in hac schola minerali se exerceat experiundo: de qua nec dicendum neq; scribendum est sine Magnalium istorum oculari testimonio; neque etiam de his quicquam disci potest, nisi docentes & discentes in mundo minerali educati & versati sint, sine quo impossibile est, ista ob oculos poni. Quicquid autem alias cognitionis istis cœcis datur, nemo negabit, id esse tantum illorum picturam, quæ nunquam id est, quod res ipsa, sed semper suos defectus & vitia sua habet, quæ nauseam alicui pariunt. Homo generatur per hominem & non per pictorem. In summa p lectiones & repræsentationes picturales nihil perfecti efficitur, nihil probe traditur, nihil iustum est, nisi ex fontibus ipsis fluminis scaturiat, ex quibus bibunt, qui vere sitiunt, &c.

Ex natura & experientia non ex libris discendum. Experientia vis ad disc. linam.

Scientia vera ab oculis, non ex libris.

TRACTATVS IV.

De Cura.

De Cura morborum mineralium, de quibus in libro secundo dictum est, deq; præseruatione eorundem.

CAP. I.

Sicut in præcedentibus tribus tractatibus de mineralium morborum origine & caussa dixi: ita hic in quinto tractatu de cura eorundem tractandum restat. Sed non opus est omnes specialiter declarari. Curam saltem duplicem ponemus: vnam de morbis ex mineralibus; alteram de morbis ex salibus. Sciendum enim est, quod diuersa sint hæc, & singularem vtraque curam requirat, ita vt sit vna descriptio pro metallicis fixis, Sulphure, Sale & Mercurio, & similiter de non fixis, altera v. p salibus, quæ fere p se sua medicina sunt: attamen, q̧ ad artifices, qui & ipsi tali fumo inficiuntur, aliquid amplius omnino dicendũ est. In quib. tñ omnib. vt dictũ est, alia ratione curam aggredi nos oportebit, q̃ vulgo fit, nempe vt subtiles & fixi spiritus p sua arcana superentur.

Duplex cura libri secundi.

CAP. II.

Vt autem compositiones receptorum edoceamini in morbis, qui ex mineralibus oriuntur: sciendum est primum, q̧ sub aere, de quo superius dictũ est, solummodo elementum ignis comp̄hendi debeat & intelligi, ideo quod hoc loco elementaris q̃dam operatio fiat, sicut videtis

Elementũ ignis considerandũ in morbis secundi libri.

Calor & ignis diuerſa.

in flamma, quæ conſumit tanquam elementum, & non, vt calor, quomodo ſol exſiccat, non vt ignis, ſed vt res calida. Iſte calor & ignis ſunt diuerſa: alterum enim eſt elementum, alterum qualitas. De qualitate vero hic non loquimur, ſed de Elemento eſt noſtrum propoſitum. Nam ſicut ignis flammæ in ligno operatur; ita etiam iſti ſpiritus operantur in membris, quibus adhæſerunt. Et quod non tam celeriter adurantur vt lignum, in cauſſa eſt vis viuida, quæ creſcentem humiditatem in ſe continet, per quam igni vis ſua debilitatur tamdiu, donec vis illa creſcendi abſumatur.

Cap. III.

Elementũ vincit elementum, complexio complexionem. Elementũ & qualitas differunt. Simile ſimili curatur.

EX hoc ſequitur iam, quod medicina in virtute elementi ſit opponenda huic igni, ſicut ſola aqua ignem reſtinguit & nihil aliud. Elementa enim efficacia efficacibus elementis vinci oportet. Aliud enim eſt elementum, aliud qualitas: aliud eſt calor, aliud ignis. Calor hic non conſideratur, ſed ignis. Quare non complexio contra complexionem dirigenda eſt. Ignis enim a complexione non vincitur, ſed complexio ſuum ſimile vincit, & elementum ſimiliter ſuum ſimile. Vt exempli gratia. Sit morbus aliquis per ſe calidus. Oportet autem iam morbum connatam habere vel humiditatem, vel ſiccitatem, tanquam ſuam diatheſin, ſicut ex libris de Gradibus & compoſitionib. intelligitur. Ex eo iam conſequitur, quod & medicinam per talem diatheſin diſponi oporteat. Hic vero cum agatur de elemento; iſta non ſunt conſideranda. In elemento enim non eſt diatheſis, ſed proprietas naturæ vna eſt domina alterius, vt humiditas aquę dominatur igni, & nec frigidum, nec calidum. Quare aqua humida eſt, & nec frigida, nec calida. Si autem dicitur aqua frigida, puta, id eſſe frigus accidentale, quod in operatione humiditatis non permanet, neque eam adiuuat. Frigus enim tam peregrinum eſt aquæ, quam calor. Vt enim, ſi aquam bullire facias ſuper igne; tunc quando ignis non amplius adeſt, aqua in ſuam priſtinam temperaturam redit; ita ſimiliter peregrino frigore ab aqua recedente, aqua in idem medium redit, vt in bullitione.

Humiditas aquæ eſt contraria igni, non frigiditas vel caliditas.

Cap. IV.

Morbus metallicus Elementũ eſt, non qualitas. Humidi & madidi differentia. Quid ſit vere humidum.

ITaque ſcitote, morbum hunc eſſe Elementum, & non qualitatem, vel complexionem. Quod ſi igitur eſt elementum, nempe ignis, neceſſe eſt etiam, medicinam eo modo conſtituere & dirigere, vt in ipſo inſit elementum humiditatis, & non complexio vel qualitas madida. Aliud enim eſt eſſe humidum, & aliud eſt eſſe madidum. Eſtque hæc differentia: Quod Humidum non conſumitur, madidum autem exſiccari poteſt. Quod exſiccari poteſt contra elementum nihil valet, ſed quod non conſumitur. Illud autem hoc modo agnoſcendum eſt, quod coagulationi minime eſt

me est obnoxium, illud est humidum. Qui autem hæc cognoscere velit, eum oportet esse peritum & exercitatum in transmutationibus & præparationibus Artistarum, quibus hoc loco ista commendo. In homine igitur hæc est conditio ignis & humiditatis, quod humiditas non coagulatur, sicut id quod madidum est. Hoc enim si contra talem ignem administretur, coagulatur. Itaque iam vna siccitas alteri adiungitur, & igni apponitur lignum. Quod autem humidæ naturæ est, etiamsi ab igne in vaporem destilletur, nihilominus eius elementum incorruptum manet. Redestillatur enim tamdiu, quamdiu homo suum Alembicum suffert.

Cap. V.

Sed vt porro de medicina ista loquamur, scitote aliã vim in ipsa, quam parit vis elementaris in rebus naturalibus: in qua si erretur incuria, & humiditas peccet, nascitur hydrops, quæ ex nulla alia caussa oritur. Si siccitas, sequitur Ethica & species ipsius. Si enim dici potest, Tu istum corrupisti purgando, quod extra elementum factum est, etiam dici poterit, Tu peccasti in elemento ignis & ægrotum ad Marasmum deduxisti. Si erres in elemento aeris, facis ægrotum colicum & contractum: Si in elemento terræ, ægrotum in quartanæ exaltationem deducis. Atque sicut isti morbi quatuor sunt elementares, & non ex humorib. ita etiam eos in hac monarchia describere, & iuxta eam procedere decet. Sicut iam igitur dictum est, Medium omnino hic seruari, & non vlterius progredi oportet, ne consequantur dicti morbi. Summa autem hæc est, quod morbus mineralis sit ignis materialis, sicut mundus eius & natura specifica indicat. Ideo medicinam quoq; materialem humiditatem esse oportebit, talem, qualem supra descripsimus, vt per istum processum medicinæ, humidum radicale conseruetur in sua qualitate. Quod dum fit, nullus morbus deprehendi potest. Huius autẽ elementaris humiditatis Receptum deinceps sequitur.

In elementari medicina peccari potest.

Hydropis caussa.

Hectica caussa.

Morbi Elementares quatuor.

Humidũ radicale vt conseruandum.

Cap. VI.

Deligantur igitur medicinæ, quæ a coagulatione liberæ sunt, quale est Alumen, in quo humiditas est & coagulatio simul. Quæ duo si a se inuicem separentur, qualitas in vnum locum concedit, & elementum similiter in alterum. Elementum autem aluminis proximum est elemento aquæ. Elementum enim aquæ etiam constitit in sua Hyle, sicut Alumen post excoctionem suam, & postea a suis coagulatis separatum, in purum ac proprium suum Elementum abiit, arcanis tamen Medicinalibus spoliatum. Priuationem autem hanc Alumen non fert. Aqua enim sola contra ignem Microcosmicum medela est: Quare in hoc sita est res, vt solummodo ab alumine auferatur eius aquositas, & eo vsque rectifice-

Alumen continet elementarem humiditatem contra ignem microcosmi.

Præparatio & administratio aluminis.

tur, vt fere saccaro assimiletur, cuius bibatur scrupulus vnus. Quod si vero denuo signa morbi elementaris deprehendantur, denuo restinguantur vt ante. Plura sunt talia arcana, quæ experientiæ scholæ Vulcanicæ committo: Hic enim non fieri potest, vt omnia annotentur.

CAP. VII.

Aq. Mar. &c. contra morb. mineral. Præseruatiuum & conseruatiuum ex herbis & lactis butyro.

PRæter dictum arcanum sunt quædam simplicia, quæ similia sunt elemento aquæ, videlicet si ipsis adimatur coagulatio. De his dicet præsens caput. Sunt nempe, aqua Marrubii, aqua Barbæ Iouis, Betonicæ & Nenufaris. Cum autem ars eas præparandi non sit vsitata apothecariis, sequitur ratio, quomodo præparandæ sint, vt conseruentur artifices, qui ab eiusmodi spiritibus inflammati sunt, similiter Alchimistæ, fusores, & alii, de quibus in isto tractatu dicitur, vt sibi ipsi consulere possint. Doctrina autem cocturæ est hæc, vt dictæ herbæ aut ipsarum similes contundantur, dum adhuc virent, & cum æquali quantitate cremoris lactis misceantur, & in cantharo coquantur, in balneo maris per vnam horam, & ficieiuno stomacho comedantur.

Iste cibus p̄seruat, conseruat, defendit & curat Alchimistas, aurifabros, monetarios, fusores & reliquos, de quib. in hoc libro dictum est. Nota hic, q. vna ex parte hic corpus sit butyrum, vel saltem lac pinguius, altera ex parte herbæ prædictæ, vel similes, aut earundem succus vel liquor. Imo etiam excoqui possunt, & postea cum lactis cremore decoqui, vt supra: extra hunc processum, morbi minerales minime superantur.

De Morbis Metallicis.

LIBRI TERTII

Tractatus primus.

De Morbis ab argento viuo.

De Semperfectione Mercurii, quod ideo sit bonus & malus.

CAPVT I.

Argenti viui morbi a ceteris vt differant.

VT morbi minerales in vnum opus coagmententur, sequitur iam Liber Tertius: in quo comprehensi sunt omnes morbi, qui ex argento viuo oriuntur, qui ex singulari obseruatione & experiẽtia collecti sunt. Morbi enim supradicti peculiaribus libris suis opus habuerunt. Quare in principio huius libri scitote, quod morbi ex argento viuo nihil commune habeant cum morbis sulphureis & salsis, aut

lis, aut Mercurialibus, ſed neque cognati ſint aliis metallis aut mineris. Similiter etiam non conſiderandum hic eſt id, quod ab argento viuo ſegregatur, quaſi diceretur, malum a bono ſeparatum hic morbos parere. Argentum enim viuum eiuſmodi eſt, vt bonum & malum ſimul vnita habeat, ita vt non ſeparentur. Qua de cauſſa ſequitur, quicquid hic mali fit, id bono & malo ſimul tribuendum: ſimiliter quicquid boni fit, vtriq; bono & malo iterum imputandum eſſe. Exemplo theriacæ intelligere poſſumus, quod hic bonum abſq; malo nihil valeat. Ita ☿ eſt nata theriaca, cui nihil addendum eſt, neq; demendum, ſed tantummodo præparatione in theriacam is tranſmutandus eſt. Itaq; ſcitote, Mercuriales infectiones perfectorum metallorum eſſe duram impreſſionem. Quæ n. ex acri & vehementi impreſſione proficiſcuntur, alia in malitia inficiendi ſuperant. Omne n. quod ad perfectionem ſuam venit, eſt ſine veneno, bene temperatum. Quod a. ad perfectionem non peruenit, ſed terminum ſuum nanciſcitur in intermedio tēpore, in quo termino perfectio generari non poteſt, id alterius naturæ eſt, q̃ perfectum aliquid, magiſq; optandum id eſt, in bonis & malis reb. q̃ ea, quorum generatio ad finem ꝑducta eſt. Ita etiam Mercurius eſt ſeminaturus fructus, non progreſſus ad ſuam perfectionē, ſed in media generatione acquirit vim illam, q̃ ex eo ꝑduci debet.

Mercurius viuus bonus & malus.

Mercurius eſt nata theriaca.

Mercurialis infectio cur grauior.

Perfectū omne eſt temperatum: contra imperfectum.

Mercurius imperfectū metallum.

Cap. II.

QVod igitur Mercurius tot damna affert, ſola cauſſa eſt, quod non ſit coagulatus in metallum. Et quoniam coagulatio ipſi deeſt, ideo eſt ſemigeneratū: & quicquid ei ſimile eſt, de eo idem intelligitur, quod de Mercurio. Vnumquodque coagulatum metallum in ſe continet naturam Mercurii. Quia vero coagulatum eſt, ideo vis illa non amplius adeſt. Nam in dimidia generatione, & vſq; ad dimidiam generationem omnia metalla ſunt Mercurius, poſt quæ ſequitur operatio in perfectionem, in qua incipit metallorum diſtributio, quocunq; ſingula diriguntur. Hinc conſequitur, quod ex Mercurio per ignes Vulcani quoduis metallum generari poſſit, ſicut in libro de Generationibus reperitur. Hæc ideo indicantur, vt diſcrimen Mercurii bene intelligatis, ſcilicet coagulati & non coagulati, quodque omnes illæ res, quæ non ſunt coagulatæ, & tamen finis eorum & vltima materia eſt coagulatio, omnia genera venenorum & medicinarum in ſe habeant. Iam vero nullum eſt, cuius finis & terminus ſit, coagulatio, quodq; non eo perductum ſit, niſi ſolus Mercurius. Multa enim ſunt liquida, ſed finalis ipſorum conditio non eſt coagulatio, ſed liquiditas. Quare hic diſcrimen eſt obſeruandum de Mercurio, cuius natura eſt, vt non perfectus naſcatur, ſed viuus in ſua ſubſtantia contineat proprietates illas, quas metalla habent mortua. Aurum enim

Mercurius cur admodum nocens.

Omnia metalla fuerunt Mercurius.

Ex Mercurio metalla omnia produci poſſunt.

Coagulatio finis omnium metallorū excepto Mercurio

Aurũ est Mercurii coagulatum.
Metalla omnia quomodo Mercurii vim habeant.

tantum est Mercurius: quoniam autem coagulatum est, naturam illam non amplius habet: & quamuis ei Mercurii proprietates insint, mortuæ tamen sunt. Ita & de argento, ferro, cupro &c. intelligite, q̃ omnia Mercurialem vim in se habent: sed sicut aliquis in aqua fluida mergi & suffocari potest, quando autem ea coagulata est, non potest. Sicut igitur coagulatio aquæ periculũ adimit: ita & coagulatio Mercurio suã vim aufert.

Cap. III.

In Mercurio omniũ metallorũ arcana latent.
Nota.

QVod autem istud metallum ad suam perfectionem non peruenerit, quænam alia caussa esset, quam quod medicus in hoc liquido apothecam suam quærere debeat? non habita ratione mali, quod inde oritur, sed potius magnæ artis, quæ hic abscondita latet, vt illa inuestigetur, quæ & sua propria & aliena mala fugat. Si igitur propter artem ista materia metallorum a natura reseruatur, ex qua sex illa perfectiora metalla fieri possunt, & præterea Essentiæ & Arcana, quæ in sex metallis abscondita latent, in eius substantia reperiri possunt; ea hic omittam ceu nimis prolixa & suæ scholę commendabo. Hic enim id solum mihi propositum est, manifestare mala, quæ ex ipso ☿ oriuntur, similiter & medicinam mali, quod ex eo natum est. Itaque vt bene intelligatis liquiditatem & coagulationem eius, cogitandum est, quod ex eo, quod coagulari debet, & in via coagulationis est, & tamen liquidum manet, surgat fumus, quasi humiditas ex aqua. Et quanquam nõ videatur esse aqua ille fumus, attamen est aqua inuisibilis. Nam quando aqua in vase aliquo bullit, donec nihil remaneat, illud quod exhalat non videtur esse aqua, sed solummodo vapor, qui tamen in destillatorio resudat in aquam, vt postea oculi videant vaporem illum fuisse aquã. Ita se res habet cum Mercurio, qui ex seipso emittit exhalationẽ vi superioris firmamenti aquę instar, q̃ ab ipso exsiccatur. Hic iam vapor Mercurii transit in aerem, & per eum in hominem ingreditur. Ita iam Mercurius in homine est, sicut vapor aliquis aquæ in aere, qui attrahitur: & sicut aqua iterum fit aqua, ita Mercurius denuo fit Mercurius. Destillatio autem ipsius non solum fit & regitur ab exteriori firmamento, sed & ex seipso ab igne, quod secum gerit. Sicut enim omne liquidum per se consumitur virtute proprii sui destructiui ignis: ita etiam Mercurius seipsum impellit & destillat in montibus, speluncis & venis terræ, in quibus latet. Vbi enim inclusus & obtectus iacet, ibi destillatur, velut in montibus, in quibus ipsius fuligines per terram obstantem confertim erũpere non possunt. Vnde fit, vt ii, q in illa regione terræ habitant, in istis vaporib. sedere cogantur, sicut quis in hypocausto balneatorio sederet. Idemq; est, ac si is totus in ipso Mercurio sederet. Qui n. in balneo sedet, eum vapores madefaciunt non minus, ac si in lauacro aquæ sederet.

Humiditas nociua vt ex Mercurio effluat.
Fumus aqua est inuisibilis.

Cap.

Cap. IV.

NOn ſolum autem in Mercurio talis nequitia eſt, quæ hominem adeo male inficit, ſed & in lapidibus, qui ſi non coagulati eſſent, quis ſine malo in terris viuere poſſet, hoc eſt ſine morbo? Nam ſi eorum Mercurius ita imperfectus maneret, ſicut Mercurius metallorum, illę certe deſtillationes terram adeo inficerent, vt nihil ſalubre in ea naſceretur. Sed coagulatio lapidis hæc omnia tollit. Sicut enim videtis, fœtorem Rebis eſſe omnium peſſimum & deterrimum, ita vt nemo eum in propinquo ferre poſſit, quem frigus tamen congelat & indurat, per quam coagulationem omnia illa aduerſa amittuntur: ita etiam fit in coagulatione lapidum, quæ nequitiam eorum non dominari ſinit. Atq; ſi tantum Mercurii metallorum eſſet, quantum eſt Mercurii lapidum, ac metalla ſimiliter vt lapides in ſuperficie terræ iacerent: tunc certe terra ob deſtillationem vaporum eius nihil quicquam fructuum ferret vtilium, imo & homines inficeret non leuius, quam in ipſa terra. Regiones enim, quæ vicinæ ſunt iſtis Mercurialibus fumis, & præparatores argenti viui, in grauiori periculo morborum degunt, quam aliæ regiones. Vbi enim Mercurius reſeruatur, illa loca ſunt inſalubria. Sed iuxta hic etiam intelligite, quod metalla ſine igne nullum venenum emittant. Ignis enim agit ipſa in ſuum fixum Mercurium. Et quanquam inſalubris ſit ipſorum frigiditas: attamen operatione ſua comparantur aquæ congelatæ. Ita & de lapidibus ſimiliter iudicandum eſt. Sed reliqua generata, quæ non tam vehementer ſunt coagulata, minus nocent, vt lignum, quod ſuæ primæ materiæ propinquius eſt, quam metalla. Quare & lignorum fumus non adeo fugiendus eſt, quoniam ipſorum liquida materia non ad firmiſſimam coagulationẽ perducta eſt. Ita & herbæ adhuc minorem coagulationem habent, quare ipſarum fumus cetera omnia bonitate ſuperat. Idcirco bonam materiam primam habent, quæ non adeo aduerſatur hominibus, ac metalla, &c.

De vaporibus, lapidum metallorum, lignorum & herbarum.

Lapidum coagulatio maxime vtilis.

Rebis fœtor in calido, ſopitur frigido.

Mercurii plus in lapidibus, quam in metallis.

Metalla ſine igne venenum nõ emittũt

Lignorum vapor quantopere noxius.

Herbarũ fumus quam nocens.

TRACTATVS II.

Quod argentum viuum ſit Luna terreſtris, & caput ſtellarum hyemalium in terra.

Cap. I.

SI autem iſta ex fundamento vero, vt fas eſt, intelligi debent, ſine phyſica Aſtronomica id fieri nequit. Medicus enim addictus eſt omnibus naturalibus artibus & ſcientiis, quas omnes in vnum colligere eum oporteat, & poſtquam

Phyſica Aſtronomia Medico neceſſaria.

eas omnes complexus fuerit, tum demum ei licet rem aggredi medicam

Mercurius viuus semiperfectus.

& administrationem ægroti. Quare recolite ea, quæ in primo tractatu dicta sunt de semiperfectis generatis naturalibus, inter quę vnũ est Mercurius viuus, qui non in compactionem perducitur, se d in liquiditate relinquitur: præterea sciendum, quamlibet rem naturalem, quæ aperta est, vt argentum viuum, esse similem domui non clausæ, in quam quilibet in-

Mercurius est metallum apertum.

trare potest. Ita etiam Mercurius patet, vt quilibet Medicus ex eo accipere possit, quæ velit. Sed de auro, argento, stanno, &c. non ita res se habet. Illa enim ianua est clausa per coagulationem, donec partem fiat a-

Metalla in Mercurium redigenda, & postea præparanda.

pertio, dissolutio, reductio in primam materiam: quæ quidem multa impedimenta habent. Ea autem omnia impedimenta in Mercurio non sunt. Est enim patens, nec alia re indiget, quam directione in præparationem Vulcaniam. Sed hæc omnia posthac omittentur, & porro dicetur de Mercurio, quis sit in suo sidere terreno. Terra enim cœlum suum in se

Mineralia sunt astra terræ.

continet, & astra eius sunt mineralia. Ita vnum ex astris illis est argentum viuum. Quale autem id sit, ita cognoscite, &c.

Cap. II.

Alii 365. Anni quot dies & partes,

NOtum vobis est, annum esse diuisum in 364. dies vna cũ minutis adhęrentib. eundemque dimidia ex parte esse æstatẽ, dimidia ex parte hyemem: atq; in hac forma vnus annus alterum insequitur vsq; ad finem mundi, ita vt semper & continuo æstas & hyems vna post alteram succe-

Annus est duplex. Annus mineralium.

dat; sic enim creatus est mundus, & hic est eius ordo, atque hic est mundus, quem homo videt. Iam vero in ipsa terra alius est mundus, habens suas constellationes, suas habitationes, & similia, ita vt sit peculiaris mundus per se, de quo satis. Sciatis autem in illo mundo terræ non esse nisi v-

Annus mineralium vnicus tantum est. Pulcra speculatio. Superficialia ad terram non pertinent. Semina metallorũ terræ indita sunt,

num annum, qui incipit a prima die creationis, & adhuc durat. Ex quo sequitur, quod iuxta hunc annum res, quæ in terra sunt, crescant; (quicquid enim in superficie terræ nascitur, id non pertinet sub terram) quod ita intelligite. In terram sparsum est semen metallorum, & non ipsa metalla, quę se manifestarunt tempore messis & vindemię, vnum post aliud, cito vel sero, pro diuinæ prouidentiæ ordinatione, sicut nunc habemus violas, nunc thymum, postea rosas, cerasa, pira, nuces, vuas, &c. donec finitus sit annus, & omnia tamen nascuntur in eodem anno, etiamsi vnum serius altero prodeat. Ita etiam hic fit, nunc floret in vna regione aurum, in alio argentum, in alia ferrum, in alia plumbum: hoc præteriit, illud præsens est, alterũ futurum est, h. e. huius Ver finitum est, alterius Æstas, alterius Maius, alterius Iulius. Qui enim in principio mundi vixerunt, ii aurũ & argentum veris cum violis consecuti sunt, qui post eos vixerunt cum trifolio & flammula argentũ aurumq; adepti sunt, & ita porro a primo vs-

que

que ad vltimū distributū est tempus anni huius. Ita, quicq̄d decidit, non iterū nascit᷑, de eo actū est, nullus annus iteratur in terra. Et sicut sup terra satis nascitur pomorum, graminis, frumenti, &c. ita etiam homini prouisum est de metallis: attamen cum hoc discrimine, quod hoc metallum natum sit tempore violarum, alterum tempore cyani, tertium tempore cerasorum, pyrorum, frumenti, vuarum, &c. h. e. iuxta tempus huius anni terreni, cui⁹ menses ordine longo complectunt᷑, multa millia annorū.

CAP. III.

CVm igitur vnicus sit annus in mundo terræ, cuius est ea distributio, vt ante dictum; necesse est illum annū ēt suam æstatem & suam hyemē habere. Æstas a. super terra est sensibilis calor, similiter & hyems sensibile frigus, & vtrumq; tn̄ non tangi potest, sed chaos est. In mundo vero terræ vtraq; sunt palpabiliter, essentialiter, nec calida, nec frigida, sed sicut Sol & Luna, idq; latenter. Notate igitur explicationē externæ æstatis & hyemis, quæ sic se habent. In cœlo est turba stellarum, quę æstatē efficiūt, inter quas princeps est Sol, qui tn̄ per se & solus nullā æstatem efficit, sed cum sua turba coniunctus. Ita ēt hyems conficitur ab agmine suo stellarū, q̄ suam exaltationem habent post dominium æstiuarum stellarum. Ita ergo æstas est congeries stellarum, velut & hyems, ita ordinatarum, vt se inuicem sequantur. Iam vero vicissim notate: æstas terræ est cumulus mineralium, quæ in se naturam habent æstiualem. Atq; similiter est aceruus minerarum, quæ hyemis naturam habent, & sic in mineris est hyems & æstas, nō a. iuxta dies, menses & tempora, sed sicut iuxta se inuicē sunt posita, mons niues gerens, & vallis habens hortos floridos: ita hic iuxta se inuicem sunt posita æstas & hyems, vt patet in maturatione. Nā si forte aperiant᷑ tēpore ipsius creationis, tū æstas in sua natura reperietur similis esse exteriori ęstati, & hyems in sua natura similis esse exteriori hyemi, ita vt concordent proprietates, qualitates & naturæ, ex qua concordantia Philosophia Physicæ, Astronomicæ oritur & consequitur.

Anni terræ æstas & hyems quales.

Stellæ æstiuales & stellæ hyemales.

Sol æstatē præcipue facit.

Hyems & æstas in mineris simul.

CAP. IV.

ITaq; in terra annus est, distinctæq; sunt æstas & hyems, q̄ in corporibus suis latent, & non manifestant᷑, vt in exteriore mūdo, in quo illa ita creata sunt, vt ipsorū vis & natura ab ipsis ꝓdeat. In mundo v. terreno æstas & hyems manent occlusæ, nec aliq̄d sensibile emittunt, neq; calidū neq; frigidū, sed illæ vires frigoris vel caloris, quę ex ipsis ꝓdeunt, occultæ manent, sed aliæ proprietates erumpunt: sicut in Luna videtis, quæ occultam naturam emittit debilitandi hominem, præterquam quod dominatur frigori vna cum suis stellis. Ita etiam fit in ista hyeme terræ, quæ quidem nihil aliud est, quam ipse Mercurius viuus, qui in omnibus suis proprietatibus est Luna terræ & hyems terræ, cum omnibus necessariis.

Mercuri⁹ est Luna, & hyems terra mineralis.

In hoc sitæ sunt hyems, stellæ hyemales & mineræ hyemales, & quæ huc pertinent. Æquum igitur est, agere de hac natura argenti viui, vt cognoscatis, quæ sit vis & potentia eius, quæ quidem ex prioribus non satis intelligi potuit. Nomen quidem est vsitatum, vt argentum viuum vocetur Mercurius, vt sit sub Mercurio, sicut aurum sub Sole, sed non iuxta naturam ei impositum est, estque insipiens & falsa Philosophica ordinatio. Argentum enim viuum iuxta naturam suam potius vocari debebat, Luna, Hyems, Nix, Frigus, Glacies. Et tamen quoniam non est coagulatũ, sed patens metallum, & prima materia omnium metallorũ, nomen ipsius maneat. Sed hoc in loco pro Luna accipiatur & hyeme. Argentum autem debet vocari Saturnus: plumbum autem Mercurius, quam appellationem & distributionem astra ipsa probant & natura rerum istarum, sicut testatur experientia, ipsorum proprietas, essentia & qualitas, sine quibus operari vel loqui minime licet.

Argenti viui qua genuina appellatio. Mercurius vocatur mercurius quia est versatilis vt planeta Mercurius. Arg. viuũ est Luna. Plumbum est Mercurius. Argentũ est Saturnus. Argentũ viuum quid?

CAP. V.

QVandoquidem igitur indicauimus de argento viuo, quid sit, nempe Planeta terræ, & Luna, &c. sicut etiam demonstrat Astronomia terræ; ideo scitote, hominem huic Planetæ subiectum esse, sicut scitis, quod Luna potestatem habeat in hominem, & quomodo afficiant hominem hyems, & stellæ hyemales facientes hyemem, quando exaltantur. Itan. & de Planetis inferioribus scilicet terræ intelligendum est, quod similiter in suis climatibus imprimant suam vim & influentiam, sed non in hominibus. Sunt enim compacta, coagulata, congelata, & indurata. Quare impressiones, quæ in ipsis delitescunt, prodire nequeunt, atque hoc modo homo tutus est ab ipsorum impressione. Quia autem argentum viuũ quod luna est, patens est & non compactum neque induratum: idcirco lunares impressiones ex eo prodeunt, sicut ex Luna cœli, nisi quod frigus non sit sensibile. Cum igitur argentum viuum suam impressionem exerceat erga hominem, sicut luna superior: animaduertite, vt dictum est, quę sit natura & proprietas Lunæ superioris, & quidnam sit. Talis enim etiam est Mercurius viuus, qui est luna terræ, sed cum hac differentia: Lunam nempe cœli in certa mensura & modo ferimus, non plus non, minus, iuxta cursum eius & proprietatem. Talis etiam est luna terræ, sed hac possumus carere prorsus, aut eam copiose aut parum habere. Prout igitur nobis adest, ita etiam est exspectanda eius impressio. Hæc igitur caussa est, quare scribamus de illis, qui læduntur a luna terræ, dum iuxta eam habitant, agunt, versantur, eam tangunt, quod quidem in superiori Luna fieri nequit. Dicendum igitur erit de morbis lunaribus, quantum experientia mihi compertum est. Quod si vero fieri posset, vt homo in Luna supe-

Argentũ viuum in nobis operatur, vt luna cœli, sed hanc fugere non possumus, aliud vero bene. Luna cœli & luna terre quod discrimen.

superiori habitaret, eam tangeret & tractaret, sicut Lunam terrenam, similes morbi inuenirentur in superiori Luna & in argento viuo.

TRACTATVS III.

Quomodo duo contraria argentum viuum & homo poßint simul esse.

Cap. I.

VT autem proposito nostro satisfaciamus, necesse est scire, contrarietatem argenti viui & hominis, cur hęc duo sibi inuicem repugnent, neque tamen homo aut Lunam aut argentum viuum lædere aut perdere possit. Semper enim illa manent in sua essentia illæsa ab homine. Homo igitur est huius rei caussa, quia ex limbo fact⁹ est, qui limbus in se complexus est omnia elementa & ipsorum essentias. Quod si vero talis fuit limbus, & homo ex eo factus est: ex hoc sequitur, quod limbus sit hominis parens, & per consequens, quod filius patrem timere cogatur, & quod pater imperium habeat in filium. Ex hoc iam fit, quod suffocari, quod ab astris, quod ab Elementis infici, & in ipsorũ naturam & essentiam incidere possumus. Nam sicut filius non potest dicere, sanguis meus non est de meo patre & matre, ita neque nos possumus dicere, quod absque Elementis viuere possimus. Et sicut filius ex patre & matre nascitur, & quicquid in generatione assumsit vsque ad mortem retinet, idque ipsum manet; ita & nos agnoscere oportet, quod simus ex patre limbo, qui quidem indesinenter in nobis regnat, sicut in embryone in vtero materno. Nam nos homines, quantumuis adulti, omnes semper adhuc in matrice sumus, & quicquid in matrice positum est, se sustentare cogitur ex illo, quod matrix subministrat. Ita omnia elementa nos circundãt, & nos ambulamus & viuimus in medio ipsorum, sicut pulli gallinacei in testa oui. Non minus teneri & molles etiam nos sumus, ita vt omnes plagæ ad nos penetrent, & in effectum realem abeant, quæ quidẽ plagæ Planetarum sunt & limbi, qui semen est: cœlum autem & terra sunt matrix: at vtraque res vna. Homo autem est minima pars, & tamen hæc omnia est.

Homo est microcosmus, propterea totius rerum naturæ subiectus & obnoxius.

Homo ex limbo factus.

Limbus in homine continenter dominatur.

Cap. II.

HIc quoque sciendum est, duo contraria Elementa absque mutua læsione simul stare non posse. Oportet enim æstatem cedere hyemi. Iam a. natura ita condita est, vt cõtraria in se nõ contineat, h. e. contraria nõ conueniunt in cursu naturę, sed simile cum simili. Viriditas enim non

Contrarietas non est elementi ratione, sed proprietas in eodem Elemento.

Cõtraria simul se non ferũt.

Fulgur & c qui fiat.

Sulphur & Salpetra qui contraria sint.

nocet herbæ frigidæ, aut calidæ flauedo, rubedo, &c. Elementum quodуis non habita ratione aliorum, manet in sua essentia & statu absq; contrarietate, non igitur verum est, quod dicitur tonitru, fulgur, niuem, &c. venire ex contrariis rebus: fulmen enim, fulgur, & ignis ille descendit ex sui elementi virtute, & ex propria sua natura, non ex contrarietate. Inspicite n. puluerem bombardarum: sulphur & salpetræ sunt vnius eiusdẽque Elementi, & tamen inest eis contrarietas. Quæ quidem contrarietas est proprietas naturæ, quæ existimatur esse contrarietas, non quidem elementi, sed liquiditatis. Liquor enim sulphuris & liquor salispetræ non possunt vna esse, tantum ratione liquiditatis, & non ratione elementi. Ita etiam se res habet in generatione fulminis, sicut vir & mulier habent calidam vtrique complexionem: sunt eiusdem naturæ, proprietatis, qualitatis, quantum ad sanguinem, carnem, ossa, &c. quod autem non possunt vna esse aut conuersari, sed se inuicem fugiunt, in caussa est non natura elementi, sed natura instar liquiditatis se habens, quæ posita est in forma & applicatione. Hæc applicatio est contrarium illud, de quo cogitandũ est. Ex tali quoque applicatione maleuoli & contrarii fiunt Planetæ, & similia, quæ aliis libris commendo, &c.

Cap. III.

Coniunctio hominis & mercurii est morbus.

Mulier viro non est frigidior.

Tinctura facit vt Elementa hominem inficiant.

Elementa se inuicem non destrunt.

Sanitas & morbus simul in eodem.

QVomodo autem duo contraria non possint absque euersione mutua esse in suo elemento, ita notate. Homo est calidæ naturæ, in qua qualitate vnus homo alteri similis est, vir & fœmina. Quod autem dicit, iste est frigidus, iste est calidus, est erroneum & falsum. Mulier quoq; viri caliditatem habet, neq; frigidior esse reperitur. Cum igitur homo sit calidæ naturæ, Luna vero frigida, tunc illa duo sunt contraria. Quid autem curat homo frigus Lunæ? Nihil, quia non coniunguntur in idem & copulantur. Quare se inuicem destruere nequeunt. Læsio autem in hoc casu est, quod hic tinctura quædam fit, non quod ipsummet elemẽtum adsit, sed per tincturã in homine operatur: perinde ac si quis venenum in aquam proiiceret, quæ certe non sunt contraria. A qua enim non est cõtra venenum: in ipso enim nihil est ei contrarium, sed solum calor quidam. Scitote igitur, quod argentum viuum venenum in se habeat, quod tingendo in hominem emittit, & tinctura illa, quam ipsum aliiq; planetæ inuisibiliter habent, qualem tinctor visibilem habet, est illa ipsa, quæ naturam debilitat. Quare vanum est dicere, vnum elementum alterum dissoluere. Imo vtrunque manet in suo statu. Ita etiam homo manet calidus, tinctura vero frigida. Dum autem tincturæ externæ frigus in homine latet, durat etiam morbus, qui quidem cum sanitate bene coniunctus esse potest, imo minime separantur, sed in vno eodemque perfecta manent.

Quando

Quando autem morbus tollitur, ſanitas ſola remanet: ſi vero vna cum morbo coniuncta ſanitas manſiſſet, æger non ſanatus fuiſſet. Quare cõmode ſimul eſſe poſſunt. Quid autem in hoc dominetur, ita diſcite.

Cap. IV.

Mercurius ſe gerit vt hyems in homine.

QVandoq̃ dẽ igitur Mercuri⁹ viuus ipſa hyems eſt, ẽt ſe vt hyems gerit. Hyems nõ expellit ex corpore humano calorem, ſed ægre ipſi facit, eumq; repercutit, ita vt ferre id nolit. Cum igitur quis frigore perit, nõ in cauſſa eſt, ꝙ calor ab ipſo receſſit. Adhuc enim in centro ipſius is deliteſcit, & in vnam compactionem coit. Mors autem inde venit, quod caliditas nimium inflammauit cor: cum enim cedit calor, & frigiditati locũ & ingreſſum dat, cor ſtrangulatur, atq; ita comiſcentur duo diuerſa Elementa, calidum & frigidum, & fiunt vnum, perinde ac ſi vinum & aqua confunderentur. Sicut vero oleum & aqua ſegregata ſunt, ita etiam adeſt frigus. Ita etiam ſe res habet cum Luna terrena, quæ non habet ſenſibile frigus, ſed ſigna frigoris ſenſibiliter adſunt. Ob id argentum viuum tremores, ſtridores dentium, & ſimilia efficit. Quod ſi non eſſet hyems terrena, ea non gigneret. Omnis enim tremor eſt influentia, quæ imprimitur quaſi ex ſtellis cœleſtibus: & quamuis etiam calidum cum calido iunctum tremorem afferat, ſicut etiam frigiditas, id tamen non metallico vel terreno modo dicitur. Illæ igitur cauſſæ ſuo in loco maneant. Hic vero meum propoſitum eſt ſolummodo deſcribere minerales morbos terrenos, ex ſuis ſideribus natos, quod quidem nihil aliud requirit, quam vt deſcribatur Mercurius eo modo, vt fecimus. Eſt enim Mercurius luna terrena, & hyems terrena, atque ita duas habet impreſſiones in homine, vnam tanquam Luna, ſi homo ſe ipſi obnoxium reddat; alteram tanquam hyems, ſtellæque hyemales, quarum naturam habet. Quomodo autem hæc omnia pleniſſime intelligenda ſint, non opus eſt hic deſcribere. Quantum autem ad morbi huius originem demonſtrandam neceſſarium erat, ſatis dictum eſt. Poſthac igitur nihil nobis propoſitum eſt aliud, quam quomodo ille morbus curetur.

Mors quo hominem inuadat.

Tremor quid.

Mercurius quid.

TRACTATVS IV.

De morbis, quos gignit argentum viuum in homine.

Cap. I.

PRiuſquam a. de cura vos recte inſtruamus, ſcitote, ꝙ hyems, quæ latet in argento viuo, vnicum morbum gignat, nempe tremorẽ ſine rigore ſenſibili, vt dictum eſt, ꝙ quidem hoc modo intelli-

Gelu quod uis morbus est ad mortem. Frigus mercurii vrget calorem hominis, vt incendat membra principalia, quibus accidunt etiam sui morbi naturales. Tremor vnde. Morbi proprii. PVLMONIS. CEREBRI.

gendum vobis eſt. Quodlibet gelu morbus eſt ad mortem, frigus enim vincens, omnem calorem introrſum pellit, atq; hoc modo vincit cor & alia membra, quæ afficit rigore. Calor autem a centro fugere nequit, aut alio cedere. Quare cor comburit, ſimiliter & pulmonem, epar, ſtomachum & cerebrum. Quando enim tremunt, tunc calor retroceſſit in illud ſuum centrum, in quo gradus fit nimius, atq; ex copia caloris & abũdantia, temperatura corrumpitur, vnde gignitur ignis, q. deuorat omnia, ex ſui elementi natura operans. Hinc oritur iam putredo pulmonis, epatis, ventriculi, cerebri, renum, inteſtinorum, & alii ſimiles morbi tot, vt enumerari vix omnes queant. Quin & ipſa medulla areſit in ipſis oſſibus: venæ & nerui oſſium, item ſanguis aduruntur: ſimiliter ipſa caro ſub cute, cartilagines, & quicquid in homine eſt. Accedunt etiam alii morbi accidentales, qui quidem de natura & proprietate cuiuſlibet membri ſunt, vt in pulmone difficultas ſpirandi, tuſſis, anhelatio, apoſtemata, putredines, phthiſis: in cerebro mania, phreneſis, cephalalgia, catarrhi, dolores dentium, paralyſis, apoplexia, caducus, & ſimiles. Ita de omnibus aliis intelligendum, quæ hic afficiuntur, quæ non opus eſt recenſere, cũ notiſſimum ſit omnibus medicis, quales morbi ex tali infectione naſcantur & oriantur.

CAP. II.

Mercurius in homine sua signa dat nouilunii, quadratura & plenilunii.

SEd de morbis, quos argentum viuum parit ratione ſui frigoris, his qui ſe obnoxios ei faciunt, & exterius aſſumunt tanq̃ impreſſionem, hoc eſt, tanq̃ odorem ex roſa, ſatis dictum ſit. Dicamus porro de illis morbis, quos affert tanq̃ Luna, in qua quidem eſt nouilunium, quadratura & plenilunium. Qualis eſt ipſius accretio, talis eſt quoq; eiuſdem decretio. Habet quidem aliam quoque actionem a natiuitate Adæ vſque ad mediam ætatem humani generis, ſiue mundi, qua medietate completa, dimidia duratione mundi ſcilicet, plenilunium eius adeſt, poſt quod decreſcit, & ſequitur eius altera pars. Qui vero rationem huius Lunæ non intelligit, is indigne loquitur de ætate mundi, aut de vltima die. Oportet enim hic quoq; plenilunium & quadraturas conſiderare. Porro nouiſtis quomodo ſe gerat noua Luna erga hominem, iuxta doctrinam ſuperioris cœli: ſimiliter quomodo ſit affecta, dum creſcit vſque ad primam quadraturã, a quadratura vſq; ad pleniluniũ, a plenilunio ad poſteriorẽ quadraturam, ab hac vſque ad defectum luminis eius. Sicut igitur iſta nouiſtis ex Aſtronomica experientia; ita etiam, licet ephemerides minime haberetis, ſed ſaltem ex lunaribus morbis iudicium faceretis, omnino ſciretis, qui ſe Luna haberet, ex Solis iis ſignis, quæ apud ægrotos vobis innoteſcunt. Lunares n. ægritudines certiſſimæ ephemerides Lunæ ſunt,

ita vt abſque calendario curſus eius inde ſciri poſſit. Ita etiam notate porro, quomodo Mercuriales morbos reperiatis in hominibus metallicis ex ſignis decreſcentiæ, nouilunii & accreſcentiæ. Quod ſi Deus indulſerit & permiſerit finitionem meæ Archidoxeos, aliter vos naturæ peritos eſſe oportebit, nempe ſolide & fundamentaliter. Hic aperite oculos, ſi modo recte ambulare velitis.

Archidoxa aſtronomica.

CAP. III.

CVm igitur Luna argenti viui in hominibus morbos impreſſionis gignat, illorum ſigna aliqua ſcitote, hoc modo dicitur vulgo cerebrũ eſſe membrum Lunæ in homine: hoc eſt, cerebrum eſſe Lunam microcoſmi, & regnare in ipſo. Scitote igitur, quod iſti ſententiæ inhærere minime debeatis. Luna enim omnibus membris imprimit, non vni ſolum; cerebrum quoq; eſt in homine, ſicut aliud membrum. Quod autem cerebrum præcipue tanquam Lunaticum membrum a vulgo conſideratur, in cauſſa eſt morbus lunaticus. Cum enim cerebrum ab illo patitur, in ratione illa paſſio præcipue deprehenditur. Ratio enim creſcit vel decreſcit iuxta Lunam. Cum igitur tam ſenſibiliter id deprehendatur, & a vulgo maxime: propterea Luna & cerebrum ſibi inuicem correſpondere dicuntur. Sciendum igitur eſt, quod in omnibus aliis membris talia ſigna eluceant, vt in ratione, & non ſolum in cerebro. Morbi autem lunatici ſunt mania, morſus catorũ, chorea Sant Viti, Epilepſia, & plures alii ſimiles chronici morbi, quando exaſperantur, & cum mortalibus accidentibus ingruunt. Atque hi morbi pertinent ad cerebrum. Morbi vero lunatici ad articulos pertinentes ſunt paralyſis, gutta, arthetica, podagra & ipſius ſpecies vna cum cõuulſionibus, fluxibus, deſtillationibus, & earum ſpeciebus. In epate ſunt febres, icterus, & ſimiles. In renibus diabetica paſſio: & ſic de aliis membris. Hęc autem propterea adduxi, quod argentum viuum iiſdem morbis dominetur & præſideat, quibus Luna ipſa cœleſtis, prout eſt ipſius exaltatio, nempe phthiſi, hydropi, Ethicæ quartanæ, &c. Fundamentum autem, ex quo iſta plenius intelliguntur, procedit ex prima aſtronomia, de qua hic ſcribere non opus eſt. Doctis tamen & expertis ſatis dictum eſt, quod hic de Luna terreſtri & non de cœleſti cogitandum ſit in cognitione morborum, & eorundem cura aggredienda.

Mercurius vt luna nõ ſolum in cerebrum, ſed in omnia etiã membra facit impreſſiones.

Cerebrũ an Luna dicatum.

Ratio ſecundum Lunã creſcit & minuitur.

Lunatici morbi qui ſint.

1. Capitis Morbi lunatici ſingulorum membrorum.

2. Articulorum.

3. Epatis.

4. Renum

CAP. IV.

SIcut autem dictum eſt de morbis externis, quos argentum viuum per impreſſionem fumi & occulti vaporis conciliare poteſt: ita ſcitote, quod ſimilia operetur etiam in illis, qui illud intra corpus accipiunt, vt in medicina. Quare æquum eſſet, medicos qui Mercuriales medicinas adminiſtrare per vnguenta, fumigationes, præcipitatum, aquas corroſiuas,

Mercurius intra corpus agit vt luna.

Mercurius Luna est perpetua. Mercurius est perpetua hyems. Mercurius viuus ab homine digeri non potest solus, Luna cœlestis adiuuat Mercurium intra corpus sumtum.

& similia, aliquanto melius Mercurii peritos fieri, ne in imposturas inciderent. Mercurius enim omnino perpetua luna est, in qua nulla mors est vsque ad diem extremum, siue ingrediatur hominem siue non; simulque est permanens & fixa hyems, cuius niuem nullus sol liquefacere potest, neque glacies eius recluditur. Quæ cum ita sint, opus est, vt maiori cum intelligentia tractetur, quandoquidem manifestum est, quod homo eum digerere & cōcoquere nequeat. Mercurii omnia n. metalla concoquūtur, argentum viuum vero non, quod neque homo, neque ipse struthio concoquere potest. In summa argentum viuum manet viuum, & nō moritur, & si ponas illud intra corpus, homo Lunam in se habebit, & vna cum ea omnes Lunæ proprietates. Quin & hoc accedit, quod Luna superior se associat suo simili, & vna cum ipso finem suum eo alacrius appetit, atq; ita duplicantur morbi. Quæ enim Luna operari potest in omnibus morbis, ea etiam potest argentum viuum: atque hinc sunt errores in difficilimis morbis, qui ex hac applicatione nascuntur. Nisi enim hæc Luna argenti viui pessundetur, omnes morbi illius hominis sunt incurabiles, vera enim & genuina Physica est, vt hæc cognoscantur, & fiant.

LECTORI S.

Hoc loco (vt capite sexto sequenti ex verbis ipsius Auctoris videre est) desiderantur TRACTATVS QVINTVS & SEXTVS cum aliquot capitibus Tractatus Septimi, (aut Libri Quarti:) quæ omnia vel ob inuidorum malitiam, vel imperitorum negligentiam perierunt. Duo autem Capita hæc, quæ mox sequuntur, inter alias Schedulas Fragmentorum sunt reperta: cumq; ad vnum ex Tractatibus his deficientibus pertinere videantur, hoc loco intertexere placuit.

Cap. II.

Ignes &c. Magici.

IAm, si exterius ignes Magici & impressiones similes conspiciuntur: eędem etiam in montibus deprehendentur. Illarum caussa ac origo talis est. Si spiritus cuiusquam hominis ingenio & naturæ similis est: tunc idem quoque eiusdem hominis opera omnia exprimere & imitari potest, hoc est, spiritus potest arare, ligna cedere, & humana opera omnia exercere, ipso homine nihilo ineptius. Discrimen saltem in hoc positum est, quod spiritus non naturale lignum cedat, non naturale opificium exerceat &c. sed in rebus supernaturalibus id præstet possitque, in quibus ipsis etiam ligna & opificia suo modo habentur, qualia sunt nostra. Ipsi nimirum spiritus sunt, qui corporei nihil possident: ideo tales etiam sunt ipsorum agri, & ligna. Homo autem cum naturalis sit: naturalibus quoque instrumentis & subiectis vtitur. Sicut ergo ex rebus naturalibus homo elicere ignem potest naturalem: ita spiritus etiam ex supernaturalibus re-

Spiritus omnia possunt spiritualiter quæ homo naturaliter. Spiritus incorporei

bus rebus ignem ſpiritualem, quales ſunt ipſi, facere queunt. Homo e- nim corporeum ignem facit, quia ſubiecta ipſius corporea ſunt. Ad quæ iam conſequitur, ſpiritus poſſe gignere roſas, equos, homines, flores &c. ſed ſibi tamen ſimiles, ſpirituales ſcilicet, non corporales. Ipſorum enim & regio & res ſpirituales ſunt: vt mundi & regio & res ſunt corporales. Ita volant etiam dracones, & formæ ſimiles aliæ, quæ tamen non ſunt na- turales. Ita etiam impreſſiones & ſimilia ſuſcitantur, quæ tamen natura- lia non ſunt: vbi ergo huiuſmodi phantaſia ſpirituum erumpit: ibi hu- iuſmodi multa fiunt, ſicut de illis ſuo peculiari libro docetur. Præterea frequenter etiam vſu venit, vt veneficæ ſagæq; huiuſmodi res conficiant, dum ſpiritus, vt fit, ſibi obſequentes faciunt: non quod ipſæmet talia de- ſignent, ſed quod deſignari a ſe iſta arbitrentur: quod omne tamen non niſi ſpirituale eſt. Quod quidem prolixius diſputando hic non ventilo. Hoc ſaltem dico, opus eſſe, vt in practica curæ huiuſmodi opera, a natu- ralibus diſcernantur & internoſcantur. Licet ergo re naturali nulla eæ v- tantur: attamen, quod naturale eſt, lędunt, hoc eſt, inficiunt & infirmant, vt foris, ſic etiam intus.

Spiritus ignem, equos, homines &c. vt facere queant.

Venefica obſequio ſpirituum quid poſſint.

Saga & ſpiritus rebus non naturalibus, naturales lædunt.

Cap. III.

INſuper a. iam vobis ſciendum reſtat, quod in montibus, tonitrua, ful- gura, coruſcationeſq; modo naturali producantur: quod meteorica ex- plicatione breui definiemus. Coruſcatio e nubibus eſt fuligo ſulphurea, ex ſeipſa flagrans ſeu incenſa, velut ignis inceditur a ſpeculo ignifero, q; ex fundamentis meteoricis liquet. Fuligo eiuſmodi ſulphurea etiam in montibus conditur, ex aſtris terrenis emergens, quæ fuligo ab aere in- cendi poteſt. Alias enim is ignis ſopitus & mortuus manet. Si in monte a- liquo fuligines ſulphureæ exſiſtunt, tunc ſimiles eæ ſunt fumo ſulphureo, in ſublimatorio quodam ſuſcitato. Qui tamen fumus, cum ab igne nullo corripi queat, non flagrat aut ardet. Quod ſi vero a metallariis, candelæ faceſq; ac lucernæ in fodinas importentur, quarum ignis fumos corripi- at, tunc illi ardent non ſecus ac ſi ignis in ſublimatorium cum aere irru- piſſet. Id a. cum aliud nihil ſit, quam fumus, breui momento deflagrat, cuius eſſentia eſt inſtar coruſcationis. Omnia enim quæ hoc modo ar- dent, ſiue in firmamento terræ ſint, ſiue ſupra illam, ſulphur exſiſtunt. Eadem ex cauſſa etiam fit, quod ſulphura huiuſmodi lapides ſulphureos gignant, qui lapides per incenſionem illam, fixam flammam concipi- unt, tamque diu ardent, quamdiu fixum ſulphur ſupereſt, ſiue id ter- renum ſit, ſiue lapideum, ſiue Marcaſiticum, aut Talkicum, aut Biſe- muticum. Vbi enim minerę iſtæ non excoctę & in ſua compoſitione fixæ ſint, idem omnino ipſis euenit, quod cumulo carbonum, qui a carbone

Corruſcatio quid. Speculum igniferũ &c. Fuligo ſulphurea intra terram &c. a quo incendatur.

vnico vniuersus incenditur & comburitur. Eodem modo hic quoque se habent vapores in cauernis, meatibus, cuniculis ac cauitatibus mōtium. Qui a flamma facum semel correpti, tamdiu ardent, donec fuligo omnis consumta deflagrarit.

Cum ignoretur, an Septem Tractatus Libri Tertii fecerit Auctor, an vero sub Titulo Quarti Libri comprehenderit Capita hæc sequentia: nihil refert quo Titulo appellentur. Conijci tamen ex verbis ipsius Auctoris potest, Capita hæc esse LIBRI QVARTI de Morbis Metallicorum. Tu vero Lector benigne, hæc boni consule, nec ob ea, quæ periere, tibiq; communicari nequeunt, animo sis minus æquo.

De Cura morborum ex argento viuo.

Cap. VI.

ITa satis dictum est de præseruatiuis & conseruatiuis: quæ enim præseruant, etiam conseruant: & econtra. Porro loquendum est de cura, per quam argētum viuum ex corpore expellitur, antequam medicina & cura incipiat. Quod si fieri debeat, argentum viuum necesse est viuificari: dum enim non viuit, a corpore separari nequit, idcirco summum hoc est, vt viuificetur; deinde, quomodo ex corpore expellatur. Processus autem ita se habet. Pono casum, te habere ægrotum, qui in se certum pondus argenti viui gestaret, idque esset viuum. Dabit igitur sua signa: dentes valde nigri sunt, membra debilia & rigida, adestque fluxio erratica nullo certo in loco manens, exserens se primo in articulis & nodis. Ista sunt signa argenti viui, quod plerumque habet fixum locum, quasi durum apostema illic lateret. Quod si argentum viuum non sit viuum, signa sua exhibet iuxta Lunā in duritie tibiæ, affert etiam tinctam vrinam & maleolentem anhelitum: hoc modo vterque Mercurius agnoscitur & deprehenditur.

Signa Mercurii viui & mortui in corpore.

Cap. VII.

IAm vero decet nos loqui de exitu argenti viui: deinde dicemus quomodo non viuum reddatur viuum, ita vt aptum fiat ad exitum. Notate igitur de exitu Mercurii, quod quilibet Mercurius se collocet in concauitates nodorum & articulorum, hoc modo: qui nempe si deorsum tendit, per spinam dorsi, & regiones schiarum, is in genua aut in articulorum acetabula per confinia ligamenta decidit, sicut argentum viuum, si in fossam aquæ ponatur, semper deorsim tendit, donec sedem & cataractam inueniat, in qua consistat. Ita genua etiam sunt cataractæ, similiter & nodorū articuli ac schiæ, ac spinæ dorsi articuli: quin & interdum colligit se in ipsis ligamentis, sæpe in imis plantis quousque cadere potest. Ita etiam sedem suam figit in brachiis, in cataractis humerorum, cubitorum, & porro in rastetis, etiam in occipite, in concauitate oculorum, ita

Loca Mercurii viui in homine

vt

vt interiores, anguli oculorum illud eiiciant: sæpe etiam nares occupat, sæpe per fauces in stomachum decidit, & per secessum egreditur: vbi autem positum sit ex signis & certa experientia discendum est.

Cap. IIX.

POstquam autē cataractam inuenisti, in quo ☿ collectum esse animaduertis, etiamsi hactenus non creditum sit, posse in tali loco id fieri, appone illi cataractæ, quam late patet fundus illius, hoc corrosiuum, non curans, quod sit ibi articulus, nec vllo modo abhorrens, quin ipsum corrosiuum satis forte & crassum facias. Descriptio autem eius est ista:

Corrosiuum emūctorium faciens Mercurio viuo.

℞ *Realgaris albi* ℥ j.
Alcali de calce,
& cineres isalidis ℥ ß.
Olei rosacei quantum satis est, vt fiat emplastrum supradictum.

Emplastrum corrosiuum pro Mercurio viuo.

Huius corrosiui natura est, vt vehemēter inflammet, in qua inflammatione membri illius Mercurius commouetur & euaporat per illam cataractam. Sciendum etiam tibi est, quo longius hoc processu vtaris, eo melius esse, nempe per duas aut tres septimanas, donec eschara sponte se gregetur & Mercurius effluat: postea consolida locum emplastro gummato, donec coalescat caro: deinde cutem inducito croco Martis. Hic quoque notandum est, cauendum esse ab aliis corrosiuis, nempe a Mercurio sublimato, & quicquid cito aperit cutem.

Eschara est caro erosa.

Cap. IX.

SI autem Mercurium mortuum viuum facere velis, vt per dictum modum ad exitum perduci posset, ita age. Primum omnium appara balneum forte ex herbis mucilaginosis, & locustis abietum aut fruticum iuniperi, etiam de recentibus conis abietum, decoctum, in quo lauet æger pro ratione personæ & roboris, quam potest ferre calidissime, quin etiam vtatur thermis Piperinis, Plumbariis, Gasteinensibus, Dopplizensibus, Aquisgranensibus, Emsensibus, Goppingensibus, aut factitiis ex sulphure, & similibus. Quando autem ex balneo egreditur, succo flammulæ fricetur, aut oleo de piperibus: post quæ sudor ei cieatur quocunque id modo fieri potest, theriaca, mithridatico &c. Hoc perpetuo fiat non habita ratione dolorum. Inter hæc enim argentum viuum reuiuiscit. Postquam vero ex certa experientia viuere Mercurium compereris, perge, vt supra dictum. Et quoniam sæpe accidit, vt dolor non desinat, ad centrum tende, illudque agnosce & perge. Sæpe enim Mercurius in forma medicinæ administratus, tam fortiter est mortificatus, vt difficulter reuiuiscat; quod pustularii medici sibi laudi & arti ducunt: ego v. p magna stultitia reputo.

Mercurius mortuus vt viuificetur.

Cap. X.

Contra trepidationem membrorum.

IAm vero de morbis specialiter scribamus. Postquam igitur dicta medicina adhibita est, primum notate, quid porro agendum sit in tremore membrorum, vtpote manuum, pedum & corporis totius, vbi ita procedendum est: Primum fac balneum tale:

℞ *Agrimoniam,*
Flores lilii conuallium,
Radices hirundinariæ,
Calcis ouorum partem certam.

In isto balneo lauet æger, post balneum vnge eum isto vnguento:

℞ *Pinguedinis excoctæ ex vulpe* ℔ j.
Castorii destillati ℥ v.
Terpentinæ destillatæ cum pipere, cantharidibus & baccis lauri ana ℥ viiß.

Misceantur ad ignem, & fiat vnguentum, quo melius non inuenies, non solum in tremoribus Mercurialibus, sed etiam in simili gutta, paralysi, lethargo: & quicquid possibile est in apoplexia, obtinebis per hoc, si modo origo sit ex Mercurio, ita etiam per idem tolles Mercurialem spasmum. Notandum etiam est balneum supradictum melius fieri additione flammulæ & sauena riparum, quæ etiam pro tuo iudicio vel prorsus omittere potes, vel addere.

Sauena riparum est hydropip. Vide Tractatū de Persicaria.

Cap. XI.

Icteri mineralis cura, duplex.

EOdem omnino modo morbus etiam ictericus mineralis, postquam Mercurius deriuatus est, & eiectus, curari debet. Estque ea medicina duplex, Mineralis nempe & Mundana. Vna ex parte sit Asula, altera ex parte Rebisola. Hæc duo administra pondere drachmæ quotidie mane, donec recedat morbus. Hæc duo superat extractum rhabarbarum simul tum cum liquore tartari, prout experientia suadet & docet. Similiter etiam agendum in Hydrope minerali, in ascite, tympanite, etiam in hernia, bubone &c. vbi etiam adhibendæ sunt exterius medicinæ, quæ simplicibus & naturalibus eiusmodi morbis prosunt. Sciendum hic quoque est, quod dicta medicina sit laxatiuum pro fœminis, si ratione matricis in talem morbum mineralem incidant: similiter in febribus & earundem colicis, contracturis, & aliis torsionibus. Quicquid enim liquor tartari non peruestigat, id vix inueniri poterit. Notandum quoque in contractura Mercuriali balneum fieri debere ex Serpentina & Lilio conuallium: & inungatur patiens perpetuo axungia humana medullata, aut vulpina medullata, aut similibus, vt de mele vel taxo, ita vt semper caleat, & in fluxu conseruetur. Hoc modo quilibet Mercuriali contractura laborans sanatur: tu modo ne despera de temporis longitudine.

Asula & Rebisola contra morb. metall. Extractū Rhabarb. contra morb. metall. Hydropis mineralis cura. Morbi muliebres Contra [illegible] Mercurialis cura.

Cap. XII.

SÆuiunt ẽt alii accidentales morbi in membris principalib. absq; præsentia aliorum morborum magnorum, vtpote vehemens & singularis dolor stomachi, dolor laterum, splenis, epatis, similiter ẽt dolor capitis feruidissimus, & renum dolor ac dorsi: ista in ordinem Receptorũ redigi non possunt, sed magnis illis Arcanis cõmendanda sunt, vt Laudano, Materię perlatę & similib. Tam difficulter n. expugnari possunt, vt absq; magna illa quinta essentia nihil hic effici possit: hic n. ita procedi oportet, ac si superfunderetur aqua igni, quæ violenter eum exstinguit, vbicunq; igitur tali virtute opus; ibi necesse est adhibere tale Arcanum magnum, vt elementum sit contra elementum, gustus contra gustum, & similia.

Arcana contra morbos principalium mẽbrorum.

Cap. XIII.

REstant adhuc aliquot affectiones dentiũ cum multis accidentib. cum dolorib. putredine, laxatione, casu, & vehemẽtib. punctionib. & cruciatibus, iactationib. fluxionum. De horũ ꝓcessu notate, ꝙ quantum ad dolores, nihil singulare hic scribi debeat, cum aquæ fortes & pulueres dẽtales illos tollant, in quib. etiã conquiesco. Quod a. ad putredinem attinet, ita agendũ est. Eluantur bene dentes aqua mellis, postea iniunge eos melle & aloepatico mixtis ꝑ aliquot dies: deniq; in destillata & præparata aqua aluminis pone plantaginem, sal, consolidam, serpentinam, & illa aqua quotidie bis dentes prolue, ita putredo dentium desinet. Quod ad dentium vacillationem attinet, quid superat oleum de croco Martis, si eo inungantur? Quod ad casum dentium, nihil aliud est, ꝙ vim Mercurialem tollat, q̃ oleum nucis muscatæ. Quod ad cruciatus ex punctionibus, & repentinis fluxionibus, vulgaribus compositis non instandum est, sed Arcanis, vt dictum est de membris principalibus, vna cum vsu phlebotomiæ & scarificationum, sicut communis necessitas requirit.

De affectionibus dẽtium ex Mercurio

Dentium putredo vt curetur.

Dentium vacillatio vt curetur.

Dentium casus vt curetur.

Ol nucũ muscat.

Vsus in casu dentiũ.

Dentium dolor vt curetur.

Caa. XIV. & vltimum.

DE morbis vero Tempestatum seu Impressionum, de quibus dictum est, notate, quod solummodo inflammationi sint similes, nihilque aliud agendum, quam vt axungia porci, quam feruidissime liquefiat, & in succum Barbæ Iouis infundatur, & in emplastrum vel vnguentum redigatur. Similiter vt coquantur contusi cancri in lacte, & ita superponantur loco affecto. Quicquid autem indiget incarnatione & consolidatione cutis, illi adhibeatur vnguentum ouorum, aut puluis exsiccatiuus. Hic quoq; notate de impressionibus & iaculationibus draconum, vt vocant, quæ fiunt in montibus intimis, quod his medeatur omnibus AVRICVLA MVRIS; in qua peculiaris proprietas latet ista vincendi & fugandi.

Cõtra impressiones metallicarum fodinarum.

Vngt. ouorum vsus.

SEQVVNTVR

THEORICAE FIGVRAE VNIVERSALIVM MORBORVM.

1. De Bolo.
2. De Podagra.
3. De Conuerſis.
4. De Contractura.
5. De Epilentia.
6. De Hydrope.
7. De Tetano, Spaſinoque.
8. De Vermibus, Fluxibus, Apoſtematibus, Vlceribus, &c.
9. De Febribus.

TABVLA I.

Generatio Boli.

Spiritus vrinę, id eſt, ſpiritus cũ corpore, duas generat ægritudines
- Tartarũ, & eſt duplex.
  - Subtile, Rubeum: eſtq; vel
    - In orificio } Stomachi
    - In fundo } Stomachi
  - Groſſum Album.
- Lithiaſin, & eſt duplex:
  - Arenoſa: & eſt vel
    - Alba.
    - Rubea. } In viis vrinalibus.
  - Lapilloſa, eſt vel
    - Glauca. } In viis vrinalibus.
    - Silicea.

Illi ſunt { Lutiſcoſi / Coagulati }

Spiritus

Spiritus vrinæ duobus modis suũ Bolũ gignit. Primo, quia vniuersum, q edimus & bibimus, vrinã præbet. Ea principiũ sumit in stomacho, & perficitur in renibus. Bolus a. in stomacho genitus, subtilior est eo, qui in mediis renib. generatur, ac euolat sursum in stomacho, affigens sese lateribus, & orificio, fundoq;. Ibi ergo luto satur, ꝑ natura sua, & in tartarum abit. In renibus & in viis vrinæ lapillatur, forma arenarum & lapillorum. Nam in viis vrinalibus digestio fit secunda: ita vt spiritus ab vrina se separet, & vrinam dimittat, seque appendat, priore ideo peior, q. a se coagulat, cum superior tantum lutosetur cũ paucis cruciatibus.

Ex hisce notandum est, quemlibet Elementatũ spiritum in sese corpus continere, q materiæ minime subiectum sit. Ex isto corpore Tartarus & Lithiasis generatur hoc modo. Quando materia hæc cum spiritu diuortium facit, & spiritus, vt pote nimium subtilis & clarus, materiæ sese subducit, tum perreptando latera coagulatur ipsa: spiritus a. vanescit, & corpus ipsius remanet. Hoc ergo in casu vrinam diutius continere æquo salubre nõ est. Tum etiam, si spiritus ita subtilis est, plerunq; secedit prius, quam natura exitum quærat. Fas ergo est, Medicum quemlibet scire, quod Tartarus & Lithiasis oriantur a spiritu vrinæ, quæ vrina ex cibo & potu fit, non quidem ex ipsorum natura, sed ex natura spiritus in vrina, prout volatilis fit vel est. Idem iudicandum etiam de arena & lapide.

Spiritus iste duplici colore tinctus est: rubro & albo. Colores n. vnũ quodlibet corpus in spiritib. separant. Ideo corpus rubrum suum locum quærit: suum alium locum quærit corpus album. Prӕterea digestio prima est leuior secunda. Vnde lapides non ꝑducet. Secunda est durior & crassior, vnde lapides & arenas profert, & sui corporis op⁹ duplex exhibet. Arena n. hac de caussa generat̃, q spiritus æquo citi⁹ a suo corpore discedat, & sal coagulet in arenam, & quandam quasi lutositatẽ, ideo, quia arena digestioni primæ quodammodo æquiparatur. Lapis renum & vesicæ omnium pessimus est: licet renum lapis vesicæ lapide peior sit. Sic vbiuis locorum primus est optimus, & vltimus est pessimus. Corpus enim primum est lutosum: secundum bolare, & in stomacho iacet: tertium est arenosum, & iacet in renibus: quartum est lapillosum, & in vrinalibus, in renibus & vesica & viis horum iacet. Ex his multi obeunt, qui tamen in dissectis non reperiuntur.

TABVLA II.

GENERATIO PODAGRÆ.

Qui ſpiritus Bolum, Tartarum, Lithiaſin generat: idem etiam generat Podagram, Chiragram, Genugram, & ſimilia alia: In

- Cõcauitatibus communibus.
- Genubus.
- Manibus.
- Pedibus.

Et hæc paſſiones ſunt Artheticæ, quæ hoc modo generantur.

1. Spiritus vrinæ is opifex eſt, qui calculum & eius ſpecies, velut ad podagram generat. Inſigniter ergo errant, qui podagram dicunt eſſe fluxum: cum ea nihil ſit aliud, quam Tartareitas, in ſale poſita. Longe abeſt a vero, quod flux⁹ generare lapillos poſſit. Hi enim ex ſolo ſale generantur, quod in vrina continetur.

2. Pro hiſce notandum eſt, quod in cibis, qui comeduntur, & ſanguis fiunt, ſalis ſpiritus nullus cõtineatur, & multo minus in carnibus, quæ menſæ offeruntur. Itaq; ſolus ſpiritus vrinæ in coagulatione conſiderandus eſt, non fluxus ſeu Catarrhi. Spiritus n. iſte morbus & morbi cauſſa exſiſtit.

3. Cur v. ſpiritus vrinæ ad locum iſtum, & ad extremitates ac digitos pertendat, cauſſa hæc eſt, ꝙ humores, q̃ in corpore ꝑ virtutem attractiuam attrahuntur ex cibo, ſimul vnaq; ẽt ſpiritũ vrinæ ꝑmixtũ quandoq; ad ſe attrahãt. Iam v. nihil adeo purum ac integrum eſt, ꝙ immoderatũ in ſe quidpiam non habeat. Idem verum etiã eſt, in hiſce virtutibus attractiuis, &c. vnde aut nimis calidæ ſunt, aut æquo plus attrahunt, & ſpiritum vrinæ aſciſcendo ipſum per corpus tranſuehunt.

4. Hinc ſequitur: ſi ſpiritus iſte vrinæ ad regiones illas penetrat, in quib. tranſeundi locũ non inuenit: tunc illic adhęreſcit & coagulatur pro natura ſuæ conditionis. Cur vero alius ſit q̃ in hepate, cauſſa hæc eſt, quia humores ei illic permiſti ſunt. Sic ergo generatio podagræ in ſolis eſt concauitatib⁹. Vbi enim illæ abſunt, ſpiritus vrinæ digeri non poteſt. Vbi digeri poteſt, ibi generantur boli, aut podagræ, ſi nimirum ſpiritus exſpirat & euaporat, remanente corpore.

Boli

Boli, Tartari, ac Boli, Lithiasis- Podagræ atque sciaticæ motiones.

Boli & Podagrę spiritus vrinę euaporatio, initium & actus fiunt, sicut deinceps tradetur.

- Boli.
  - Vtraque motionẽ suam habent ratione temporis, quæ talis est. Si spiritus vrinę a cibo est, tempus suum habet pro ratione pluuiæ, tempestatum, frigoris, niuis, & dispositionum similium. Si spiritus est a potu, commotionem suam habet a cõstellationibus, quæ tẽpus mutant.
    - Similiter etiam sciendum est, quod etiã commotio lapillorum & arenæ, &c. vno modo fiat. Alia enim est ab Elemẽto terræ: alia est similis Elemento ignis: quædam nõ nihil participat de aquæ Elemento: quæ cũ ceteris non concordant, nisi Elementũ aeris concurrat.
  - Vnde fit, vt Bolus & Podagra quandoque ex quolibet spiritu cibi potusq; fiant: & tunc inclusus regitur secundũ tempus, tempestates & pluuias: & q.libet pro naturę suę ratione se exhibet, Bolus scilicet in suis locis: in suis locis etiam Podagra.
    - Vbi notandum est, q̃ motiones Boli & Podagræ secundũ Elemẽta fiant, hoc est, velut ista se gerunt & mouent, in terra & in testa, ita se mouent etiam in corpore: cũ enim ex ipsis descendãt, pro modo ipsorum etiam mouentur. Moto enim mobili primo, mouetur etiam secundum & finale nobile.
- Podagræ.

GENERATIO CONVERSORVM.

Corpus in liquorē versum generat. 4 ægritudines, videlicet

- Apoplexiā
- Paralyticā
- Lethargicam
- Paralysim.

Origo huius morbi est, quādo humor corporalis resoluitur in liquorē, ita vt corpus fiat resolut⁹ liquor, nec vspiā in toto corpore corporalis est, quā in capite.

Hæc resolutio humorum, si in asperam arteriā, aut in meatus aereos incidat, tunc suffocationem concitat, quæ Apoplexia vocatur: & nihil est aliud, quam oppilatio meatuum aeris.

Si vero neruos in Nucha petit, vt secundum productionem eorum in corpus excurrit, tunc congelat partes, vt nihil amplius sentiāt. Fluxus enim iste est Narcoticus.

Quilibet fluxus Narcoticus stupefacit membrum, in quod incumbit. Itaque si in mēbrū illabitur id, quod præsidet iudicio, prudentiæ aut sapientiæ: tunc illud stupidum & torpidum reddit: vnde somnus falsus sequitur.

Si autem stupefactiuus ille fluxus paroxysmum facturus est, tunc in latus illud tantū illabitur, quod imbecillius exsistit, quale est sinistrum. Pars enim seu latus dextrū renititur & excutit illum, quia calor in hoc fortior est, quam in sinistro. Vnde materia retro pellitur.

Quælibet abundantia cibi potusq; caussa fit huius morbi, hac ratione. In cibis ac potibus ſpiritus continetur in vita & vigore ſuo fortis & validus, qui volatilis eſt. Is ſi in corpus ac membra, nempe caput, ingeritur, tunc robur ſuum experitur ac intendit aduerſum naturam. Natura enim externa, cum interna quaſi luctatur, & duo contraria ſunt, non quidem in ſubſtantia, ſed in ſpiritu. Is ſi victor euadit, tunc ſeipſum reſoluit in ebullitionem. Huius vi reſoluitur, quicquid obuium corripitur, quale eſt corpus ipſum, quod in liquorem reducitur. Hic liquor eſt is, qui cadit, & læſionem inducit.

Spiritus Nutrimenti eſt Narcoticus. Somnum enim prouocat non naturalem, ſi ſerius impellat. Sicut enim ſomnus naturalis ſuum progreſſum habet in homine: ſic in nutrimento quoq; ſe habet cum ſuo ſpiritu. Is ſi corpus ingrediatur, confertim & nimis copioſe infuſus, pigros homines & ſomnolentos facit. Ex multitudine enim facultatis Narcoticæ, velut per vmbrã quãdam cietur ſomnus, ſed cum hoc ſomnus item alius, qui in corpore morbus exſiſtit. Nec enim ſomnus in membris, ſed tantum in occipitio ſentiri debet.

Ex conditione vel natura iſta multi etiam alii morbi naſcuntur, qui in Practica nominant.

Spiritus iſte frequenter in corpore ita augetur, vt partem radicis eius, ex qua corpus vniuerſum producitur, lædat. Sicut n. a radice is egreditur, ita ſimiliter ad radicẽ tendit. Quanto autem magis a putrido corpore vel ei⁹ putredine ipſi permittitur, tanto plus & promtius euincit, facitque, vt quod reſoluerit, in morbũ totius corporis conuertatur: & ſine interno ſpiritu eſt externus ſpiritus, qui corpori extraneam ac Narcoticam vim infligit, quæ limites Naturæ excedit.

Hi a. quatuor ſunt principes ſeu palmarii morbi capitis, ſub q̃bus ceteri omnes comprehẽduntur.

Narcotica huiuſmodi cõditio oritur ex ſpiritu trium primorum, qui in natura viget, & vim ſtuporis habet. Ipſi enim ſal Vitrioli connatum eſt. Ex hac commixtura ſpiritus Narcoticus reſolutiuus oritur, & ex duob. iſtis vires duplices aſciſcit: ſpiritum nempe Narcoticum: & vim reſoluendi ſubſtantiam ac corpus.

TABVLA IV.

GENERATIO CONTRACTORVM.

In hisce duobus Morbis, contractura scilicet & tremore, Primo intelligenda est Philosophia, hoc est, vinum nihil esse aliud, quã sulphur, sal & Mercurium. Id, quicquid peccat vinum, hisce tribus imputari debet.

Spiritus sine corpore duas generat ægritudines, videlicet
- TREMOREM.
- CONTRACTVRAM

In omnibus declarationibus contracturæ & tremoris sciendum est, quod spiritus contracturæ & tremoris similis sit spiritui Mercurii: hoc est, quod cum spiritu salis subtilissima natura cõcurrat de sulphure, quod nunquã sine spiritu Mercurii est. Spiritus iste aliquanto plus operatur, duobus ceteris: vbi enim tremor est, ibi spiritus Mercurii reliquis vberior adest.

Spiritus iste salis est duplex
- Externus: est vel
  - Vini **
  - Cibi ¶
- Internus: est vel
  - Iræ):(
  - Colicæ

Qua ratione Mercurius, sal & sulphur exterius se in sua materia exhibent: ita se quoq; exhibet spiritus in specie vini, nempe spiritus Colicæ & Fellis. Medici ergo est, spiritum trium primorum Elementorum cum suis corporibus conferre.

Contracturę & Tremoris spiritus sine substãtia est & corporalitate, spiritus purus & nudus, corpori nulli implicitus. Estq; vapor de sale, qui in vino consistit, quẽ Natura salis suscitauit, & in membra deposuit.

* *
*
Vini

Qui ex vino producitur, talis est. Si spiritus vini euaporat, ac vinum in sua essentia nimis forte, subtile, penetratiuum, aridum, & in substantia ratione corporalitatis paucum fit: tunc si vinum illud longius progreditur, quam debebat, & in mẽbra externa venit, paroxysmum concitat, nempe Tremorẽ, aut consumit humores, in quibus spiritus motiuus iacet, qui deinde se mouere amplius non potest, sed velut emoritur. Membra ergo ceu mortua iacent, & spiritus progressu temporis ita resiccatur, vt ligamenta, venæ, & tendines contrahantur, & membra vna cum illis contracta fiant.

¶
Cibi

De cibis tenendum est, quod contracturam ac tremorem non quidem generent, sed tamen confirment. Hi si aduersi ingerantur, tunc quicquid spiritus vini deseruit aut addidit, id sanguis cibi finit ac perficit, & vinum adiuuat in transeundo, & humores corporis consumendo exsiccandoque, ac denique in spiritum motiuum adimendo.

):(
Iræ

Ira similis est vino in euincendis humorib. naturalibus, in quibus spiritus motiuus iacet. Operatio eius talis est. Si ira in homine efferuescit, nihil est aliud, nisi fel, omnes in vniuerso corpore humores ad se attrahens, vt interim, dum ira durat, fel ac humores in vna quantitate vnum locum obsideant. Hoc modo dum iam coniunctio fellis & humorum facta est, bilis humores (vt ita loquar) corporat & in furias agit. Postea cessante ira, humores iterum in sua membra effunduntur, vna secum fel ipsum rapientes, & similem spiritum vini in consumtionem naturę habentes, vbi salis motus est, &c.

Colicę

Ita etiam, si colica infestet, per accidentia externa vel interna, sine prædicta caussa ac origine: hoc est, Materia enim si in ventre tormina & punctiones excitet, ac insuper ventris intestinis per medicinas vel externas vel internas vis seu robur quoddam inferatur: tunc materia peccans spiritus subtilis fit, qui extra corpus se emouens, in membra irruit. Quæ dum occupat, supra dictis omnino similem operationem habet, ac contracturas facit, sed tremores non multos, quia nimirum humores nimis cito resiccat & consumit, ac virtutem motiuam prosternit.

DE Tremore & contractura hoc in genere noſcendum eſt, quod Natura nullibi in membris per bonitatem facilius corrumpi queat, ac in liquoribus & cerebro. Quod ideo fit, quia vinum ex optimis illis, quæ homo aſſumere poteſt, non poſtremum eſt. Idem etiam de cibis nobiliſſimis, & optime præparatis verum eſt. Quæ ſi in corpus ingeruntur, tunc ſubtilitas ipſorum vim Naturæ vim exſuperat, & vincit. Dum ergo ſpiritus locum ſuum occupauit, & in eo dominatur, ſuo more operatur, hoc eſt, conſumit Naturam, & eius proprietates perficit, ac in ligamentis arteriiſque non minus aut leuius operatur quam in cerebro, quando nẽpe ebrios homines facit. Diſcrimenque in hoc vno poſitum eſt, quod cerebrum ſpiritum illum vincat, cum idem in membris minime fiat. Mora ergo ac congeſtione ſua contracturam ac tremorẽ inducit. Omne enim externum, quod in corpore dominatur, naturam vincit & diſſoluit, & ipſam ad ſui ſimilitudinem diſponit, hoc eſt, corpori ingeritur morbus, ad deſtructionem ſanitatis, a nulla re promtius, quam ab optimo, vel cibo vel potu.

Vniuerſum ergo hoc ſciendum eſt, quod Contractura & Tremores nihil ſint aliud, quam ſubtilis ſpiritus vini & ciborum, fellis, & colicæ ventorum. Is ſi ad membra externa erumpit, tum peruadit venas, tendines, & quicquid obuium eſt. Interius autem in corpore eadem operari non poteſt, propter nimiam caloris abundantiam. Tum nec ſubiectum interius æque habile eſt, ac membra externa, quæ multos tendines & ſimilia acceperunt. Inter cauſſas vero hæc differentia eſt: quod nulla cõtractura lenius & mitius affligat, quam quæ a cibo & vino. Quæ ex ira & colica inſultat, ea graues & atroces corpori dolores ſuſcitat.

TABV-

Caducorũ morborũ principia ſunt ſecundum diuiſiones ſuas ſcilicet

TABVLA V.

GENERATIO CADVCORVM.

- Caducorũ morborũ principia ſunt ſecundum diuiſiones ſuas ſcilicet
  - Elementalis
  - Paroxyſmalis
- Et ægritudinum ſunt ſex, ſcilicet
  - Analentia
  - Catalentia
  - Epilentia
  - Syncopis
  - Mania
  - Phreneſis
- Ex his aliquæ ſunt
  - Fixæ: Hæ fixam ſuam naturam ex Elementis ſumunt, vnde fixæ ſunt. Sicut enim Elementa externa non abeunt: ſic nec hæ abeunt.
  - Non Fixæ: Hæ fixæ nõ ſunt. Paroxyſmant enim, & a corpore proueniunt, non ab Elementis. Quod autem ex corpore oritur, fixum nõ eſt, ſed diſſolubile.
- Horum morborum &c. ¶

¶

Horum morborum origo duplex eſt: ſed finis tantum vnus. Itaq; ad vnicam Theoriam reducũtur. Origo eius ex parte eſt ab Elementis. Vnde pro Elementorum ratione morbus etiã infeſtat, externe, prout infectiones ipſorum in corporalia effunduntur. Hoc ergo caſu corpus, non peccat, ſed tantum externa. Et in corpore horum morborum cauſſa nulla conſiſtit, ſed tantum in impreſſionib. Elementorũ. Qua de cauſſa etiam de fixis caducis amplius hic nihil theoricamur. Quæ a. elementis imputantur, ea paroxyſmant in cellulis.

Sic etiam non fixa in cellulis finiunt. Hæc ſuam originẽ ex corpore nanciſcuntur, non ex Elementis, h.e. propria natura corporis inſtar Elemẽti operatur. Quia v. hoc loco Elementaris nõ eſt natura, ideo paroxyſmi ẽt ſimiles Elementis non fiunt. Eodẽ more finẽ ſuũ ẽt accipit. Huiuſmodi n. operatio naturę ad malum, non durabilis eſt. In ipſa enim nihil durabile eſt, vt in Elementis.

Conditiones &c.

1. Hæc vt fiant, noſcendum eſt, quod externa Elementa 4 Impreſſiones dent, vnde 4. Analentiæ, 4. Catalẽtiæ, & 4. Epilentiæ oriuntur: ſic & totidem Syncopes, Maniæ, Phreneſes. Itaque illorum ſpecies probe noſcendæ ſunt, propter 4. horum Elementorum impreſſiones.
2. Rei vero ratio hæc eſt, quod nempe Incorporea Elementa, ſubſtantiæ ſine corpore, ſint anima externorum corporaliũ Elementorum. Vnde corpus ad ſe attrahit naturam externorum, prout illa ſe habent aut diſpoſita ſunt. Ita ergo Elementaris anima in Phyſico corpore ſe habet, de Elementis & ipſorum operationibus participans.
3. Iam ſi hæ impreſſiones mouentur, tunc ſubſtantia Elementaris animæ in corpore ebullit, & volatilis fit, ac in ſublime aſcendit, & in cellulas penetrat. Dum ergo ſpiritus horum elementorum in via iſta ac loco iacet, Dominus cellulæ omnino patitur. Hoc patiente, prædicti morbi generantur, ſiue fixi ſiue non fixi ſint.
4. Generantur a. ꝓ tempore, hora & die illius impreſſionis vtriuſque generis, & Phyſicum corpus moderantur, quod in hoc Yliado conſiſtit ſecundum naturam & horam ſui paroxyſmi. Quod enim ita moueantur, id a natura & conditione eſt Elementari. Væ autem homini illi, qui in Yliado iſto generatus eſt.

In

Conditiones Specierum Morborum in caducis:

In Epilentia tres numerantur ſpecies. Vna caput occupat: altera ventrẽ: tertia membra. Quæ caput obſidet, ea ex duorũ elementorũm, ignis nempe & aeris impreſſionib. gignitur. Quæ corpus & membra occupat, ex terra & aqua eſt. Quæ a. fortius ac grauius affligunt, aut diutius durant, eæ ex elemento ignis ſunt, ſi membra nihil ſentiant. Si v. ſenſum habeant, & ſenſim leniterq; incidant, eæ ex aere fiunt. Quæ v. ex corpore ſunt: eæ terreæ exſiſtunt. Quæ ex membris, aqueæ.

Locum a. ſuum in corpore occupant hac de cauſſa, ꝙ ipſarũ ſpirit⁹ & anima, q̃ cum ſubſtantia corporaliũ elementis ipſis adhęret, peculiarem ſuũ in corpore locum habeat. Ipſę n. vt quadruplices ſunt: ſic quatuor ẽt in Phyſico corpore partes ſunt, elemẽtis externis ſimiles. Finiuntur a. hoc pacto, vt in ſuis ſedib. minime maneant: ſed prout ſpirituales exſiſtunt, ita in centrũ ſpiritus aſcendunt, q. ſpiritus in cerebro reſidet, veluti vita cenrrũ ſuum in corde habet. Dum ergo in centrum ſuum irrepit, tum ſpiritus iſte corpori cerebri obluctatur, & illud deiicit. Vnde ſequuntur paroxyſmi ꝓ ſui elementi natura.

Corpus a. quod in ſeipſo quoq; ſimile quid molitur, pro Analentia ſyncopen concitat, & pro epilentia phreneſin mouet, nec locum vllum dat, quia locus morbi non manet, ſed volatilis fit, ac ſurſum in caput fertur, deſerto loco proprio, qui etiam deinde non repetitur, cũ nõ fix⁹ ſit. Ita ergo ſyncopis quatuor modis fit, ꝓut corporis phyſici quadruplicis ñta elemẽtaris, ſic ẽt quadruplex mania & phreneſis.

Syncopis ſi aſcendit, interdũ ſenſus omnes adimit. Et hæc ex elemento aeris ac ignis eſt: interdum ſenſus non expugnat, interim tamen ſpiritus ligamentorum emotus & quaſi mortuus, corporis nihil mouet. Hæc ex elemento terræ & aquæ eſt. Ex quibus intelligi poteſt, quod huiuſmodi morbi cum externis elementis facile vniantur, & ſpiritum elementarem promte euincant, vt in fixum morbum incidat: vtriſque tamen interim nonnunquam concurrentibus.

Mania, quæ cum ſaltatione & hilaritate coniungitur, ex elementis duobus ſupernis, igne ſcilicet & aere oritur. Quæ vero cum furiis ſe exhibet, ea ex duobus infernis elemẽtis genita eſt. Saltatio tamen ac hilaritas vtriq; generi communis exſiſtit, licet ſub ſpecie duplici.

Phreneſis & ipſa duplex eſt: Mitis & placida ab aere ac terra eſt, velut & ab aqua. Furioſa autem ab igne oritur.

Harum ergo cauſſæ in cura ſedulo expendendæ ſunt, vt fixum & nõ fixum ꝓbe inter ſe dignoſcatur. Quod n. fixũ eſt, in corpore materiam peccantẽ non habet. Quod fixũ nõ eſt: materiã peccantem in corpore habet. Duæ n. in cura vię tantum ſunt: non pauciores &c.

TABVLA VI.

Generatio Hydropis.

Ex Aqueis Generationibus præter naturam septem morbi oriuntur : vt sunt

Generatio autem ipsorum talis est. Si natura in suis operationibus aberrat, & aliud, quam quod debet, facit : tunc morbi hi fiunt. Hoc modo oritur

Tympanites

Tympanites, qui ventus est, ex generatrice natura aeris in corpore natus. Corpus enim præter externum tractum aerem alio insuper eoq; proprio interno aere indiget, quo aere Physica membra interioris Elementi sustentantur. Eo in operationibus suis aberrante, tunc veluti abortus quidam inde generatur, qui Tympanites vocatur : aut aliæ etiam inflationes, nimirum vbi cauitates sunt, velut in iuncturis, vesica &c. Sic alia est Tympanites iuncturarum, alia ventris, alia intestinorum, quod per curam euidentius demonstratur.

Hydrops

Hydrops oritur ex matrice, quæ generat humores, fluxus, & his cognata alia. Humor iste si generatione mala proueniat : tunc ex eo limosa quædam aqua fit, loca ac regiones omnes occupans, ad quæ humor iste pertinet. Quia v. ipsa limosa exsistit, ideo a carne non assumitur, sed ipsa potius carnem putrefacit & resoluit, & limi more augescit. Res n. quęlibet p̄ternaturalis cōtinenter crescit, multo quidem vberius, q̄ genuina & naturalis: cuius caussa est, quod dissolutio quælibet in sua generatione augescat. Limosa hæc aqua grauis est & putris, inferi⁹ in homine subsidens, & postea sursum sensim ascendēs, prout magis magisque cumulatur.

Asclites

Asclites hydrops est ventris, hydropis more sese colligens, nisi quod particulariter generetur & hydrops particularis sit. Sic vel solū pedem occupare potest, vel alium seorsum locū membrumue : interim ab hydrope caussa & generatione nō differens.

Spongia

Spongia humor est, natus ex praua mutatione

** ¶

ne eius, quod caro aut sanguis fieri debuit. In cuius alteratione si natura aberrat, & finem institutum non assequitur, tunc limo simile quid prouenit tam intra quam extra corpus, velut glandulę, claui, hernia carnosa, verrucæ. Simile quid etiam in vulneribus quandoque oboritur, in quibus natura ad consuetum suum ordinem aut operationem redire non potest. Per hanc ergo dissolutionem ex eo, quod caro & sanguis fieri debebat, spongia enascitur, vulneri circumcirca adhærens instar vsneæ, spongiæue. Et hæ in corpore multiplices exsistunt, ac magnæ fiunt, velut strumæ & similes, quæ aberratio est naturæ, facta in eo, quod caro & sanguis fieri debebat.

Hernia est abortus humoris, qui oseum & huic affinia sustentare debebat. Oritur autem ex istius humoris matrice. Et sicut nutrimentum se habet in oseo, sic in illis etiam abortus diuiduntur. Humor vnus est osei, qui Herniam dat humoralem. Alia caro est osei, vnde suam carnē oseus accipit, hinc oritur Hernia carnosa. Alia est ventosa. Ventus autem is est, qui oseum in sua operatione sustentat. Nihil n. sine aere est.

Tumor est collectio, locis omnibus fiens, idq; vel vniuersaliter, vel particulariter. Hoc ita intelligi debet. Si tumor ex materia vniuersali procedat, tunc vniuersum corpus occupat. Si a. ex materia particulari fiat, tunc locum singularem obsidet: qui, vt iam diximus, triplex exsistit: humoris, carnis, ventorum. Quod si a caussa externa oriatur: tunc caussa hęc externa tumorem illum in primo paroxysmo mouet. Nisi n. fiat, vt paroxysmus tempus suum transcendat, vt nulla paralysis, epilepsia aut punctio sequatur: tunc externa generationem mouent interni, vt prędictorum morborum vnus necessario sequatur, vel Hernia, vel potissimum Spongia, prout natura exitū habet, & a virtute generatiua in cute coagulat. Sic n. & Spongiæ exterius a cute pendulæ nascuntur.

Gibbus & ipse abortus naturæ est. Hic autem tantum in substantia sui corporis nascitur, dum virtus *crescitiua* aberrat. Quæ enim in vera membra dorsum & ossa crescere debebant: ea ex defectu virtutis crescitiuæ a natura dissoluuntur, vt nihil sit, nisi spasmus virtutis crescitiuæ.

Hernia
Tumor
Gibbus

TABVLA VII.

GENERATIO SPASMORVM.

Genera spaſmorum generant tales ægritudines, ſcilicet { Tetanum … Spaſmum } { Ex his 4. morbi oriuntur }

- 1. Vnus ſubſtantiæ corporis
  - Qui in ſubſtantiam carnis excreſcit, ita ſe habet. Si ſpiritus creſcitiuus operationem ſuam pficere non poteſt propter impedimentũ formæ, dum natura ſubiectum, quod formari debet, ſupprimit, & gibbũ aut curuaturam facit, tunc membrum ita increſcit, & morbi tales inſtant.
    - Gib.
    - Cur.
    - Mon.
- 2. Vnus ſpiritus motiui
  - Si iam natura ſpaſmalis in ſpiritu iacet, & non in virtute creſcitiua, quæ cũ corpore in ſuam ſubſtantiam vnita eſt, ſed in venis, arteriis, neruiſq; ac iuncturis iacet: tunc morbi duo inde oriuntur, qui etiam perficiuntur in corpore, hoc eſt, in venis, vt
    - Teta.
    - Spaſ.
- 4. Tetanus ſpaſmalis, & paſſio paroxyſmalis
  - Ita hic etiam intelligendum eſt, cui virtuti expulſiuæ aut retentiuæ paroxyſmus incũbit, is paroxyſmus recta in ſuam naturam abit, & vel extendit, vel contrahit, donec durat. Is Tetanus eſt paroxyſmalis, ſine damno abiens, iacens in venis, arteriis, ac ligamentis ventris, velut etiam in Muſculis, in Nucha &c.
- 4. Etiam ſpaſmus membri vel tetani
  - ¶

Gibbus

Gibbus — Si nimirum natura in principio, ante quam ſpiritus creſcitiuus venit, monſtrum in ſpina dorſi & nucha conſtituit: tunc id ſecundum formam illam, quam natura delineauit, ita creſcit ac augetur.

Curuitas — Idem ſi in pede fieret, vel breuiore, vel longiore æquo, vel eo diſtorto, ac male formato: tunc natura membrum illud, prout corruptum eſt, per ſpiritum creſcitiuum, perficit, & ad terminum ſuum perducit.

Móſtroſum — Similiter etiam, ſi natura corpus non recte diſpoſuit, aut extraneam a corpore formam indidit, tunc ſpiritus creſcitiuus id conformat, & ad finem ſuum prouehit.

Tetanus — Hic Tetanus eſt morbus ſpiritualis, & particulariter iacet in arteriis & ligamentis, in quib. dum operatur, membra contrahit.

Spaſmus — Hic ſpaſmus ſimilis eſt Tetano, ſed cum extenſione, morbus & ipſe ſpiritualis exſiſtens, in venis & ligamentis iacens.

Hic Tetanus & ſpaſmus ſimilem operationem habent. Si in potẽte corpore eſt, membra contrahit, quæ natura aliter diſpoſuit aut extendit, quæ flexa eſſe debent. Et iſte dicitur Tetanus vel ſpaſmus maior.

Poſtea multi etiam morbi ſunt, qui in ſpaſmum aut tetanum abeunt, qui tamen horum principia non habent, nec ab ipſorũ membris oriuntur, generantur tamen in ipſis, quia tandem virtus creſcitiua ſpaſmi, & tetani læditur, & ſic ſpaſmus vel tetanus fit, vt in

- Tortura oris.
- Epilepſia.
- Apoplexia.
- Syncope.
- Suffocatione matricis.
- Colica.
- Venenis.
- Alic. &c.

Item ſunt prope curæ mortalium morborum præſentium & futurorum exceptis febribus, quarũ in vno gradu multæ ſunt.

¶ Pro his etiã sciendũ est, duplicem quoq; spasmi naturã exsistere. Est enim spasmus vel

Naturalis

Naturalis se habet, veluti dictum est de spasmo corporis, qui Gibbum, curuitatemque parit. Postea naturalis etiam exsistit, qui Tetanum & spasmum in spinali, ac ligamentis arteriisue inducit. Huius origo ex materia naturalis est, hoc est, vbi virtutes extensionis & retensionis sunt, tunc quæ natura deprauata est, ea mẽbrum corrumpit. Sed tamẽ naturalis est.

Præternaturalis

Præternaturalis est, cum naturalis frangitur, veluti si oportet spiritum crescitiuũ extensiuum adesse, tunc is frangitur per actiones externas. Vbi spiritus curationis vincit & pellit membrũ seu spiritum rectific. qui adesse debet, cui succedit spiritus extensiuus, qui membrum extendit. Nam huiusmodi dissolutiones multæ contingunt in vtero materno, ab hominibus caussatæ potius, quam ab extraneis: interdum etiam fiunt, si naturæ ꝓgressus impediatur, vt perfecti fieri non possint propter morbos aut similia.

Itaque pro conclusione tenendum est, quod confusio a nulla re magis emergat, quam si Tetanus in locum spasmi ponatur, & contra, spasmus in locum Tetani. Idem etiam fit in locandis spiritibus, dum in materia per Archeum transponuntur. Hinc multa mõstra, vario modo & specie nascuntur: quæ de Generationibus animaliũ &c.

Præterea si natura mõstrosa etiam sit in virtute crescitiua, quæ extendere vel retinere debet; tunc, etsi ipsa quidem in suo loco maneat, monstrum tamen nihilominus ipsa ꝑ sua forma producit, hoc est, vel nimiã rectitudinem, vel curuitatẽ, vel deformitatẽ, præter naturam. Quæ vero lõga & parua fiunt, ea a virtute generatiua ita producuntur, de qua plura alibi.

Ex corruptione substantiarum, rerum Naturæ corporalium, in genere sunt duæ putrefactiones.

TABVLA VIII.

GENERATIO VERMIVM ET APOSTEMATVM.

Ex corruptione substanciarum, rerum Naturæ corporalium, in genere sunt duæ putrefactiones.

- Putrefactio in loco rei proprie resolutę.
- Putrefactio in loco rei proprie congelatæ.

Hinc morbi oriuntur, scilicet:

- *
  - Vermes
  - Fluxus

  Et vtrique similia loca habent, vt
  - In aurib. fiunt fluxus, & nascuntur vermes.
  - In vẽtre fiunt fluxus & nascuntur vermes,

  Duæ enim sunt operationes in qualibet putredine, vt dictũ est.

- *
  - Apostemata
  - Durities

  Hæc ẽt similia loca habent, & & duplices formas, vt
  - In pulmone generantur Apostemata & durities.
  - In splene nascũtur Apostemata & durities.

  Ortum vnum habent, non tamen vnũ effectum, aut vnum Yliadum.

Et vbicunq; flux* sunt, ibi etiam vermes fiunt: & vbi durities, ibi etiam Apostematũ loca. Et viciſſim, vbi Apoſtemata, ibidem etiã fluxus vermesq; : & vbi vermes & fluxus, ibidẽ etiam Apoſtemata & durities, quocunque corporis id loco ſit, vt

- In capite, ceu in eius
  - Interioribus
  - Oculis.
  - Auribus.
  - Gingiuis.
  - Cellulis.
- In corpore, vt in
  - Superioribus membris.
  - Inteſtinis.
  - Supradorſum.
  - Subtus diaphragma.
- Extra corpus, vt
  - In Emũctoriis
    - Naſo.
    - Auribus
    - Oculis
    - Gingiu.
    - Ano
    - Virga
  - Iuxta emunctoria, vt
    - In cute
    - In crinibus.

Hæc corruptio ſit, ſi ſal naturæ diſſoluitur: tunc enim, ſi membrum illud conſeruari nõ poteſt, ſal ſecedit, & membrũ illud deſerit, ſiue particulare ſit, ſiue vniuer ſale, & ſuum exitũ quærit. Dum ergo emunctoriũ idoneum offertur, illud egreditur, modo natura fortis ſit. Sin minus, id in ſuo loco manet. Et ſi ſal durum eſt, tunc coagulatur, & Apoſtema facit, vſq; ad tempus expulſioni commodum. Si vero egreditur, tum pars ei' nõnulla remanet, & exulcerationes parit. Sal enim erodit carnem & cartilagines, ac vermes facit. Si a. putreſcit, fiſtulas facit in venis, in q. bus iacet. Si extra corpus efferatur, pro malitia ſua operat', & hos morbos gignit, videlicet ☽☾.

☽☾ Videlicet omnes fluxus Vlceratorii in Physico corpore, vt

- **Fluxus interni**
  - **Fistulæ**: Si iam sal corporis naturam sui loci, velut & nitrum loci penetret & corporetur, & ex se materiam peccantem faciat, tunc intra se ipsum putrescens, cauitatem & vlcusculũ in cute facit, q. aerẽ ferre nequeat, saltem vt leuiter exeat. Quæ si rũpuntur, lethale est, & est tantum sal corruptum in virtute interna.
  - **Fluxus**: Si vero Fluxus inde fiat: tum fluxus iste facere potest fluxũ ventris, materiam saniei, vbicunq; in corpore iacet, velut & vermes, ceu in cura eorum indicatur. Si in partib. auriũ iacet: fluxus fiunt aurium, & harum ẽt vermes. Si iacet in gingiuis, dentes putridi fiunt. Si in oculis: lippitudo oculorum & similia alia apostemata, cum aliis sordibus excitantur, & dolores isti sunt annui, interdum quotidiani.
  - **Apostema**: Quod autem adeo durum est, vt nõ in humidum resoluatur, sed coaguletẽ iterum, id iugiter in sua magnitudine & maturatione procedit crescẽdo, quacunq; in parte sit: & est liquor coagulatus ex salibus & sulphuribus corporalibus.
- **Fluxus externi**
  - **Apostema non naturale**
  - ¶ **Fluxus** ♃

  Si v. interius in corpore locũ non inuenit, sed natura id expellit: tũ, si est ex essentia Apostematum, cutẽ primo inficit, & Apostema excitat, q. prõte maturatur. Aer n. & externa accidentia, q̃ in corpore desunt, maturant illud, supra naturę vim. Quod si rumpitur, simul dolor cessat. Nisi enim per medicinam fluxus trahatẽ, id Apostematum naturam non habet: Et hoc dictũ esto de Apostematibus ex natura propria corporis.

b

Fluxus

Si vero non sit ex natura Apostematum, sed fluxus, & emunctorium per seipsum inueniat, hoc est, cutem erodat, & exitum sibi moliatur: tunc id modis seu viis multis fit, hac ex caussa, quia sal multiplex est, & multiplices etiam eius dissolutiones: vnde fluxus quoque multiplices fiunt, & varia vlcera, quæ varie manant. Hæc cura vlcerum docet: nec opus est, vt prolixius hic indicentur. Hæc foramina, naturam aliam non habent, quam fluentem.

Kholerus quid?

Kholerus

Si autem fluxus siccetur, cum multo sale, qui emunctorium per seipsum sibi faciat: tunc oritur Kholer, Eschara & similia vlcera, quæ circa pectus pessima fiunt, propter materiam lactis, quam viri & fœminæ ibi habent, quæ tota in hanc materiam resoluitur. Vbicunq; autem, vel in pedibus, vel oculis, veluti *Noli me tangere*, aut in dorso, ventre, collo, pectore, &c. siue Lupus sit, siue quid aliud, exhibetur: nihil est nisi corporatum sal, quod Natura dissoluit, & expulit a se, ac in cutem deponit. Vlcerum huiusmodi & formarum multa genera sunt in viris pariter ac fœminis, quæ in Theorica hoc loco citra tædium recenseri non possunt.

TABV.

TABVLA IX.

GENERATIO FEBRIVM.

Febriũ genera sunt 5. in genere. — Caussam autem ac principium suum accipiunt, vt sequitur.

Genus	Generatio
1. Opiaticum.	Ex ebullitione paroxysmalis spiritus febris oritur, cuius hęc vnica caussa est, quod spiritus furibundi incendantur, per externorum Elementorum accidentia, q̃ vicissim p Elementorum reuersionũ diuiduntur, & vt opiata operantur. Vnde etiam nomen impetrarunt ab eo, quod eas sanat.
2. Centaureum.	Hæc febris est superfluitas in corpore, ab humoribus genita. Est autem ipsorum stercus, q, aliquandiu colligitur. Quod eiiciendum si egredi non potest, tunc paroxysmos mouet in spiritibus febrilibus. Res ergo illæ, quæ stercus humorũ consumunt, eædẽ etiam has febres tollunt, nomenq; ac morbus res vna est.
3. Erroneum.	Febris huius generatio est, si febriles spiritus errent, & extra materiam rapiantur, ac contra motum ordinemq; suum agitentur, moueanturq; per dissolutionẽ loci & materiæ, & per accidens.
4. Litteristum.	Hæc febris est præter naturam, h. e. supra vires naturæ. Et est commotio similis febri, non tamen per se febris est, ac per Litteristum tantum curari debet, non naturaliter.
5. Albugineum.	Febris hæc partem nullã habet, cum quatuor prædictis communem, sed sedem suam in centro humorum figit, vnde retropellitur per humorem Albugineũ.

I.

De Febribus, cuiusnam naturæ ac proprietatis eæ sint, cogrituri, ptimo scire debetis, quod febres & terræmot⁹ ab vno Arçheo sint, & suo tempore effectum promant: cuius essentiæ fundamentum tale est.

II.

Neastron est commotio Elementorũ & Elementatorũ; & est agitatio *Neastron quid.*

facta in illis omnibus, quæ ab Elementis descendunt. Diuisio fit in locustas. Quo cadit, ibi sese exseret.

III. Pars nonnulla in corpore adhæret Neastro ignis, quædam aeris, nonnulla aquæ, aliqua terræ. Secundum hoc scire debet Medicus, quando vel paroxysment, vel minus. Nam in suis Elementis cognoscuntur illæ.

Neastrum quadruplex.

IV. Est enim natura congenita, quæ ita in Yliado consistit. Et qua ratione *Neastra* alia erumpunt, ac se produnt: eadem hoc quoq;, nec a corporeo desistit, quamdiu Elementum ipsius illud tenet; & est contrarius morbus in Elementis & in corpore.

V. Quo v. modo in Elementis sit, id philosophicum est. At qua ratione in corpore sit, sciendũ est, q; ex virtute temperaturæ in 4. Elementis corporis destructiones eueniãt: veluti in virtute aeris interni oppilatio in meatibus, facit paroxysmos, si is dissoluatur: in virtute ignis, si pro sua natura ebullire non potest, & constipatur, & in effectu comparatur aeri interno. In virtute aquæ, si ea poros corporis penetrare non potest. In virtute terræ, si in florendo febrem sibi facit secundum suam naturam.

VI. Probe autem hæc intelligi debent, hoc modo. Elementum terræ generat suos fructus. Sic etiam in corpore, eodem tempore. Ignis generat suas stellas: ita etiam in corpore. Aqua permeat corpus: Aer perflat corpus: vt exterius, sic etiam interius. Vnde febres hæ secundum externa Elementa, cognoscendæ sunt, quod similiter etiam in corpore fiant.

VII. Hora & generatio eius incumbit, quando exitus siue eruptio fit. Hæc autem fit secundum naturam sui Elementi. Veluti terræ sunt puncta 4. Ignis, 3. Aeris 2. Aquæ 1. Hoc punctum si vanescit, tunc exhalatio & virtus expulsiua adsunt, quæ propter eius obstructionem ad culmen ascendere nequeunt. Et tunc hora paroxysmi incipit.

VIII. Vis enim expulsiua in generationibus adeo magna est, vt, si per loca aut poros patentes exire nequeat, vi perrumpere attentet. Vnde paroxysmum & ægri motum fieri, Philosophia plenius docet.

IX. Longe a veritate absunt, quæ de humoribus in antiquorum, Auicennę scilicet & Galeni, &c. libris legitis. Qui verus & genuinus Medicus esse velit, is perlegat practicam: & inueniet, quod genera febrium quinq; sint, 4. ex Elementis, vt dictum est, & vnum, q; ex quatuor dictis emergit. Quia. hæ particulares febres intelligantur, id ex suis capitulis desumendum est: vbi, quid Diaria, Quotidiana, Tertiana, Quartanaue sit, specialiter indicatur.

Sequitur alia Tabula de FEBRIBVS.

TABV-

TABVLA.

Genera febriū ſunt 4.	Sanguinis	Quodlibet genus habet 3. potentias in peccante materia: ſc.	Oppilatum	*	Ex ſanguine taliter ***
	Terræ		Putrefactū		Ex terra: [symbol]
	Aeris				Ex aere taliter ¶
	Ignis		Superfluum		Ex igne :):(

† Oppilatum, eſt quando ſanguis ſuum greſſum curſumq; non poteſt habere, & eſt oppilatio in venis ex vitio ſanguinis, quando congelatur, vel ſimile.

Putrefactū, eſt quando humor trium primarū ſequeſtratione facta, labitur in putrefactionē. Hęc putrefactio eſt in loco, vbi dolor eſt.

Superfluū, eſt quādo vltra debitū ſanguis abundat in corpore, & auget virtutes ſuas vltra ſuū pondꝰ, & iſta ſupfluitas eſt generatio Febriū.

[symbol] Oppilatum. Ex terra ſic eſt generatio: ſi terrenus humor in nobis, qui membris innatus eſt & infixus, ſi talis non poteſt libere ſtare, eſt generatio febris terrenæ.

Putrefactum. Et ſi ille tanq̃ Elementum non exſiſtit, ſed propria ex natura ſe tranſmutat, & abſq; corruptione: eſt iſta generatio febris terrenæ, ex putrefactione facta ſui Elementi.

Superfluum. Et quod ſi humor ille terrenus Elementatus & in hoc mēbro ꝑ Elemento aſſumitur: quando vltra gradum ſuū apparet & fit, tunc eſt generatio febriū terrenarum, ex elemēto ſupfluo.

¶ Oppilatū. Et quod ſi aer in nobis, qui tanq̃ chaos exſiſtit, cum oppilatur, non habens regreſſum, generatio eſt febris iſtius.

Putrefactum. Quod ſi in putrefactionem conuertitur, vti aer externus: nunc eſt febris generatio ex putrefactione aeris, ſcil. interni.

Superfluum. Quod ſi ſuperabundat in ventos quaſi, & vltra ſuum debitum, hæc generatio febris ex ſuperfluitate.

):(Oppilatum. Et ꝙ ſi ignis in nobis circumflat, non poteſt habere ſuffumigium ſuum. Hæc eſt generatio febris ex oppilatione ignis.

Putrefactum. Et ſi in ſeipſo corpus ignis ſua virtute per ſe putrefit, hæc eſt generatio febris ex putrefactione ignis.

Superfluum. Et quod ſi vltra ſuum Elementum igneum abundat, nunc eſt febris ex Elemento ignis, propter ſuperfluitatem ignei caloris.

PRACTICA PARTICVLARIS THEOPHRASTI HOHENHEMII.

CAP. I.

De Lithiasi in Stomacho.

Tartarus e vino qui in homine fiat.

SI spiritus vini a sua corporalitate separatur, & pertransit ad epar: tunc post se relinquit corpus, quod in se continet Tartarum, crassum, durum & acutum. Iste iam Tartarus affigitur tunicis stomachi, ibidem perseuerans, locum sibi manentem molitur; vnde morbi nónulli stomachi oriuntur, videlicet Orexis, cuius generationis hic modus est. Si Tartarus in orificio aut fundo stomachi hæret, nondumq; plane coagulatus humiditatem aliquam sentit, tum acetosatur, & in sublime per orificium destillatur spiritus quidam acutus & vehemens, qui solis iis placatur, quibus spiritus salis mortificantur, vt sunt crocus, opium & similia. Quod si autem venas ex stomacho constipet, appetitum tollit, & alimentorum transitum impedit, quem postea sequitur, Phthisis, consumtio, Ethica, diabetes species. Concitat etiam in stomacho dolores, hoc est, in præcordiis ciet compressionem, ardorem, fissuras, vlcerationes. Hæc enim omnia ab acrimonia & natura Tartari proueniunt: qui si seipsum calcinet, tunc morbos quadruplo vehementiores reddit, quam alias esse debent.

Orexis caussa.

Crocus, opium, orexin curant.

CVRA.

Primum Tartarus ex stomacho auferendus est. Deinde præseruatiuum constituendum, ne is denuo obnascatur. Id hoc modo fit.

℞. *Essentiæ cantharidum.* ℥j.
De Mercurio præcipitato. ℈ß.
Piperis longi.
Cardamomi. an. ℥ß.
Cinnamomi.
Caryophyllorum.
Nucis muscatæ, an. ʒij. M.F.

M.F. Puluis. Dosis est ℈ß. *pro vna dosi.* Purgatio ista tartarum a stomacho deliberat & decorticat, aperitque, quod in ipso conclusum est, eundemque ad pristinam suam naturam reducit. Ita disposito illi, confortatiuum præbendum est tale: ℞ *Opii* ℈ß.
Galangæ ʒß. *F. Tragea pro vsu.*

Cap. II.
De Lithiasi in venis.

EOdem modo Tartarus etiam generatur in venis, hoc est, Quando spiritus vini conuersus est in nutrimentum, & a tartaro non separatur, quem secum rapit: tunc in venas corporis is venit, & sanguis ac thesaurus vitæ fit cum spiritu cibi coniunctus, qui ipse quoque Tartarum secum habet. Tum ergo, si in venis iacens, Tartarus suo more se a sanguine separat, & substantificat in Tartarum, ac coit in globulos vel grandines, & aut constipat, & amplectitur tunicas venarum, sicut in aliis etiam concauitatibus fieri solet. In illis ergo si consedit, facit puncturas, apostemata, phlegmonas, & morbos similes plures, hoc est, facit vt sanguis putrescat, vias eius occludendo, ne pertransire queat; ciet etiam ictus, & consumtionem particularem in isto membro, & morbos alios plures addit, ex sanguine descendentes, veluti per experientiam illi certius cognoscuntur.

CVRA.

Principio medicina talis adhiberi debet, quæ in venas ingrediatur, & in illis Tartarum resoluat. Id per solum spiritum tartari & salis fit, qui per corpus in venas transit, & illum resoluit in aquam. Ideo secandæ illæ venæ sunt, vt sanguis ist effluat. Et si sanguis per vim Tartari coagulatus est, aut exsiccatus, vel induratus, aut combustus, tunc is resolui debet per essentiam de sale, quæ sola istum sanguinem resoluendi, & in sua fragilitate renouandi, & in statum pristinum reducendi vim ac potestatem habet.

Sp. seu Essent. de sale qua vis

Cap. III.
De Lithiasi in Arundinibus.

SImiliter & in medullis Tartarus gignitur, qui intus arundinibus adhæ rescit, sicut alias etiam in carnibus &c. Tartarus hic quoque a nutrimento medullarum fit, & a substantia secedit. Hinc oriuntur punctiones intensæ, ictus graues, & medullarum dolores alii, prout in hoc vel illo osse Tartarus magis minusue adhæsit. Sed propter calorē arundinum omnium minime sentitur, nisi homo sit adultus, infirmus, frigidus, asthmaticus, consumtus, aut simili alio malo affectus. Hoc enim in casu morbus iste magis sentitur, velut etiam in infantibus.

CVRA.

Vnguentū de Lachrymis. Essentia perlarum & auri.

Cura eius instituenda est per vnguentum de Lacrymis, quo membrum illinendum est, nec quicquam intro assumendum, nisi sit essentia perlarum aut auri, quæ in nutrimentum medullarum penetrant. Hic tartarus resoluitur & euanescit, ac in ossa abit, in quæ consumitur.

Reliqua an ab auctore scripta fuerint, ignoratur.

SEQVVNTVR
VTILIA QVÆDAM CONSILIA MEDICA, QVÆ ÆGROtis nonnullis Theophrastus Paracelsus communicauit. Etsi vero Recepta ipsa non vbiuis simul tradantur aut apponantur: interim tamen aliæ doctrinæ dantur, quas aspernari minime fas sit. Tum & ex illis liquet, quam curandi methodum Theophrastus seruarit, dum medicinas vulgatas adhibuit &c.

CONSILIVM I.

Ad confortandum cerebrum & stomachum, pro deuitandis fluxibus & morbis aliis: ad eruditum virum, Dn. Adamum Reusnerum, Seniorem, scribam in Mundelhemio.

Cerebrum ac Stomachus potissimum roborari & confortari debent, ne deinceps in sua malitia pergant. Ex cerebro enim te affligent Arthetica, vertigo, pleuresis & paralysis: ex stomacho Phthisis, Hydrops, Febris, Dysenteria. Quod cibos attinet, cauebis tibi ab aromatis, vino forti & generoso, vino herbis condito, allio, sinapi, aceto, & piscibus: idque studio summo, comprimis etiam a coctis.

Abstinentia hoc casu salutaris est, ne tamen torqueat fames sitisue: consuetudo seruetur quotidiana, definitis ac statis horis.

Venæ sectio aut purgatio noxia est: Ducit enim te ad paralysin, ad dolorem capitis, & ad hydropem.

Lauare in thermis, malum est. Fluxus n. nimiopere per illas in caput concitantur, laxando & emolliendo neruos: Vnde in Artheticam lapsus procliuior est. Iis etiam omnia corporis membra inhabiliora redduntur.

A. Ad caput ex sequentib. reb. potio facienda est, de qua singulis diebis, in aurora & sub noctem bibatur, ad mensem. Per hanc potionem cerebrum sibi restituetur, & ad temperaturam conuenientem reducetur.

B. Pro confortando stomacho semper ab ingesto cibo, mane & vesperi, de hoc electuario assumes, quantum nux media iuglandis æquat. Post electuarium sumtum nihil amplius comedes. Vteris eo spatio duorum mensium.

Quod si propter fluxus delapsos laxandum forte fuerit, accipies frondium

frondium tenerarum de sambuco drachmas duas, cum æquali pondere sacchari, mane. Per hoc, fluxus, in stomachum illapsi tolluntur, nullis aliis ingredientibus additis. Et hoc laxatiuum omni noxa caret. In anno tamen semel duntaxat vsurpetur, nempe in Maio.

Hoc regimen sex annis integris tibi satis erit. Quibus elapsis, de statu morborum amplius consilia & auxilia petenda erunt.

Potio ad cerebrum. A

℞ *Rad. Caryophyllatæ.*
Acori an. ℔ ß.
Flores sambuci. Maioranæ an. ℔ ÷
Euphragiæ. m ij.

Ponantur omnia in dolium vini triginta mensuras capiens. Vbi octiduum macerata fuerint, de vino bibes, vt diximus. Si vini minor quantitas parari debeat, minus etiam ingredientium pondus sumendum est.

Electuarium pro stomacho. B.

Accipe granorum Iuniperorum libram vnam. Coquantur in aqua horis duabus: postea coctura coletur per pannum & exprimatur, vt pelliculæ & granula secedant. Ad id vero, quod per pannum expressum est, adiice saccharum æquali pondere. Misceatur, & contundendo vna subigantur hæc aromata:

℞ *Zinziberis* ℥ j. *Calami* ʒ ij.
Macis ʒ ij. *Cubebarum* ʒ j.

Mixta omnia excipiantur vitro, quod exquisite obturatum in sole stet ad mensem vnum. De hoc vtere ad normam præscriptam. Ad roborandum stomachum non parum faciet.

LECTORI S.

Consilium hoc prægressum dedit Theophrastus Adamo Reusnero, Mundelhemii scribam publicum tum temporis agenti, Anno 1535. fore simul promittens vt si præscriptis duobus remediis istis ordine modoque definito vtatur, senis integris annis nullo alio Medici consilio opus habiturus sit. Cum ergo prænominatus Reusnerus (qui euentum hunc Excellenti Domino Michaeli Toxiti p. m. Memminga ante aliquot annos, cum ipsi huius consilii describendi copiam faceret, ita in coram denarrauit) antea semper debilis & fluxionibus obnoxius vixisset, & ab vsu remediorum horum commoda deinceps sanitate semper vsus fuisset, & pacatũ senium vltra 70. annos produxisset: non potui ista hic non commemorare aut addere, ne qua fors hoc consilium a non nemine contemneretur.

Duo autem consilia sequentia ad nobilem & excellentem Dominum Franciscum Bonerum, Polonum, Cracouiæ habitantem Theophrastus perscripsit, qui Bonerus eo seculo doctorum virorum omnium Mecœnatē ac Patronum se præstabat. Vnde diuinare licet, quanta apud Magnates Theophrasti auctoritas fuerit, cum consilia eius ex tantis locorum distantiis passim quæsita & petita sint.

CONSILIVM II. DE HERNIA AD DOMInum Franciscum Bonerum, Polonum.

THEOPHRASTVS HOHENHEIMIVS, VOCATVS Paracelsus, artium Liberalium & vtriusque Medicinæ Doctor, nobiliss. & excell. Dn. Francisco Bonero S. P. D.

NObilissime & amplissime Domine: Literas a T. Exc. ad me perscriptas, accepi, legi, relegi. Quantum ad vsurpatas medicinas, & pericula a T. Exc. exantlata attinet, id abunde intellexi, simulque Medicorum & Chirurgorum imperitiam, qui rem in principio non intellexerunt, plenius cognoui. Defectus autem iste Medicorum primus haudquaquam leuis est, quod morbum primo non cognouerint: cum tamen signa & prognosticationes morborum præcedant, velut ascendens cœli natiuitatem infantis progreditur.

Infans primum, dum sub metu patris est, flecti & corrigi potest. Si vero adoleuit, sæpius nec patri, nec carnifici obedit. Eodem plane modo morbi quoque vniuersi in principio curari queunt: qui tamen, vbi deinceps mora inualuerint, curari ægerrime possunt.

Hæc hoc loco indico, vt sciatur, idem T. quoque Excell. in dolore scroti seu pudendorum euenisse, cum iam in Herniam carnosam degenerauit morbus, qui primo tantum Napta fuerat. Illa iam prope insanabilis facta est: cum species quædam Elephanriæ euaserit. Vnde mihi non videtur multum admodum nostro consilio profectum iri.

Nec enim pro Cracouiensium Medicorum consilio morbus iste curari poterit. Adeoque dementiæ sit, desperato malo consilium decernere. Nec leuiter equidem doleo, T. Excell. per tot interualla distantissimorum locorum, Cracouia nempe Salisburgum, nuncium ad me amandasse, tam propter sumtus frustra factos, quam quod Cracouienses Medici de hoc damno non præmonuerint.

CONSILIVM III.

LEgi equidem, qua ratione morbus inualuerit, & quod Medici consilium sine

um sine iusta rei cognitione dederint. Sua enim illi remedia & regimen ex frigidis desumserunt, cum tamen huiusmodi morbi per frigida enutriantur. Idem iudicandum etiam de hoc, quod Narcoticis & Stupefactiuis adhibitis T. Excell. curare aggressi sint, quæ tamen omnia veræ curæ contraria censenda sunt. Exhorresco itaq; ad repetitionem eorum, quæ T. Excell. ad me perscripsit. Adeoq; indignum est, consilia ista citra rationem ac intellectum omnem, vt dixi, data esse. Vero enim verius est, quod Narcotica, Stupefactiua & Infrigidantia, quæ plerumque in gradu quarto cõsistunt, in prędictis morbis nihil efficere valeant. Qua de caussa etiam Medici, qui omnium primo de hoc malo consulti sunt, morbum incurabilem iudicarunt.

Etsi vero morbus isti fini iam proximus sit, adeoque pro incurabili habeatur: mihi tamen adhuc curari posse videtur, ideo, quia non semper Medico conuenit morbum ipsum ad vnguem scire aut intelligere, sed satis est caussam præcipuam & fundamentum eius cognouisse. Possibile enim est, vt inuisibilia & inclusa cognoscamus. Nos aliquid in hoc scimus, intelligimus & habemus, sed visu ipso caremus.

Morbo huic nomen conueniens dedi, & pro intellectu meo curam eidem licet breuem, designaui, vt sequitur.

Inquire alicubi hominem, qui destillandi artis peritiam habeat. Huic Receptum sequens conficiendum offer.

℞ *Opopanaci, Serapini,*
Ammoniaci, Galbani an. ℥j.
Olei Philosophorum q. s.

Gummi, vt moris est, dissoluantur in aceto rosaceo, & denuo incoquantur, ac cum prænominato oleo redigantur in formam emplastri.

Hoc emplastrum toti Herniæ impone tribus vel quatuor septimanis; cuius vi in loco idoneo tandem Apostema colligetur, quod per se rumpetur, & sub emplastro hoc resoluetur. Aperto apostemati, emplastrum tractorium ex Gummis & Colophonia imponi debet, cuius formę multæ in meis libris descriptæ inueniuntur. Hoc modo materia vere resoluetur & expelletur. Hic tamen excipio malum id, quod in corpore fixum est, & ad elephantiam vergit. Quanquam etsi iam species elephantiæ sit, nihilominus etiam expellatur, & morbus minuatur.

Tum etiam præseruatiua contra hunc fixum morbum intro assumi non debent. Malum enim hoc a suo contrario augetur, & in statum pristinum recidit.

Hoc modo curam Excell. T. morbi definiui & constitui, quanquam nec personam nec morbum viderim propius, quam quod ex literis T.

Excell. intellexi. Si res ita se habet, Excell. T. recte scripsit. Sin minus, recte scriptum non est. Ego credo literis: q̃ pro consuetudine Medicorum conceptæ sunt. Parum a. refert, si quis forsan inauditum hunc meum ordinem admiraturus sit. T. Excell. curet, vt a perito quodam emplastrum præscriptum conficiatur: tum successus felix non deerit. Munus a T. Excell. missitatum, accepi. Hisce Deo nos commendo. Dat. Salisburgi 5. Augusti An. 1541.

CONSILIVM IV.

De Maculis vel albuginibus oculorum, ad Excell. Dn. Franc. Bonerum, ipsius filio datum.

SPectatissime Domine, schedulam impositam de filii tui morbo legi. Iudico autem hoc oculorum vitium ex quodã fluxu cõgenito ortum esse. Adeoque metus est, vt ex hoc vitio malum grauius emergat.

Consultum ergo primo foret, hunc adolescentem abstinentię operam dare, & ciborum conuenientium delectui studere, ac communi vsitataque victus ratione vti.

Quantum ad visum, consilium meum est, vt in initio Octobris mane & vesperi gutta vna olei philosophorum (quod oleum laterinum, est oleum correctum, oleum commune, bis destillatum, sicut chymiæ periti norunt) oculis instilletur. Hoc oleum maculas, nebulas ac vitia oculorum omnium tollit & consumit.

DOCT. THEOPHR. HOHENHEIMII EXPLICATIO, QVA

cura tractarit Generosum Dominum, Dominum Iohannem in Leipnick & Morauo Kromauu, supremum Marischallum hereditarium Regni Bohemiæ &c. An. 1537.

Adiunctum est regimen ac ordo, qui se Dominatio ipsius porro gerere debeat.

CVm Dominatio vestra per Dominum Ioannem de Lottitz Efferdinga me euocaret & accerseret: is in præsenti Dominationis vestrę morbum mihi quidem narrauit. Quia vero Medicinæ is imperitus esset, morbum, qualem postea incoram inspexi, expedire accurate mihi minime potuit. Alium enim præsens cognoui morbum, quam absenti narrabatur. Quem si statim in initio, qualẽ postea inspexi, cognouissem: corporis certe illius vsque adeo consumti, marcidi, & per medicinas delecti curam nunquam suscepissem. Interea temporis enim multo facilius so. morbos curassem alios, quos sors vndecunq; mihi obtulisset. Cum tamen ista fato ita acciderint: iam ipse inficiari minime possum, quod tribus integris septimanis in eo morbo explorando laborarim, dum ex ipso fundamento illũ cognoscerem penitus. Vnde temporis effluxit non parum. Et

Et tamen festinari non potuit plus, quam factum est. Cuius rei veritas in propatulo est. Simile tamen periculum deinceps subire diligentius cauebo. Quod si protractio illa curæ Dominationi vestræ tædio fuit: etiam me tacente tamen illa facile iudicare poterit, breuiore tempore rem confici non potuisse. Iam autem Dominationi vestræ ex ordine recensebo, quid a me in valetudine eius afflicta præstitum sit. Licet enim sæpius iam ante de caussa & ratione morbi rogatus sim: intempestiuum tamen visum est, præcipitantius quid de illo eloqui.

Morbum a. inueni eiusmodi. Primo nempe inueni, materiam quartanæ, quæ in Dom. vestræ splene nimiopere congesta fuerat. Quæ nisi educta fuisset, quartanam nullo dubio suscitasset: quãdeinceps etiam hydrops nullo prohibente excepisset. Secundo reperi exundantiam fellis in stomachum factam: ita vt fel ac stomachus omnem natiuam constitutionem ac virtutes naturales exsuerint, ac dolorem in pręcordiis, velut & grauiora accidentia alia, Dom. vestræ plus satis nota, pepererint: quorum tamen materia a nullo Medico aut cognosci vnquam aut adimi potuit, sed subinde vberius cumulata est. Huius autem augmentationem excepisset colica ventris resolutio manuum pedumque, sicut horum vestigia iamdum sese circa vmbilicum prodiderant. Tertio, congesta etiam & collecta materia in intestinis hęsit, quæ ventos flatusque peperit, & eosdem ad pudenda detrusit. Quarto epati oppilatio inerat, quæ lotium mutauit, additis partium punctionibus. Sed de 4. his internis morbis Dom. vestra prolixius admonenda non est, quos ipsa nimis vere sensit & experta est. Hæc ergo in genere ratio fuit morborum internorum.

Quod ad membra externa, scilicet manus, brachia, pedesque attinet, primo podagra illa afflixit, quam Dom. vestra diu perpessa est. Deinde generalis Arthetica neruos vniuersos ac ligamenta tendinesq; vellicauit, a qua partes pleræque mire eneruatæ & prostratæ sunt. Tertio paralyticus fluxus sinistrum latus occupauit, vnde etiam hoc dextro ignauius & torpidius exsistit. Et hi sunt morbi, quos in Dom. vestræ corpore deprehendi. Quos vt tractarim, iam deinceps commemorabo.

Principio saburram ac sordes corporis educere aggressus sum per iuscula, quæ aliquamdiu Dom. vestræ ingessit & iterauit. Quib. adiunximus etiam pilulas purgatorias ad finẽ eundem. Adhibui deinde vnguentum ꝑ ventre & parte sinistra corporis, cum sacculo calido imposito, ad quartanæ materiam, & ad fel ac oppilationem hepatis auferendam. His etsi aliquamdiu institerimus, non tamen confecimus, quod in votis erat. Itaque pilulis inauratis materiam illandem per superiora educere conatus sum, quorum vsu dies aliquot insumsimus. His ergo & reliquis dictis remediis interni morbi omnes euicti, ac penitus expulsi sunt.

Præterea ēt potionem destillaui, q̄ Dom. vestra aliquoties cum theriaca ebibit, hoc fine, vt interiora omnia probe inquirerentur, & apostema nullum occultū maneret. Addidimus ēt vinum absinthites, cuius vsu velut & potu prænominato morbi omnes ex fundamento euulsi sunt.

Externis morbis hanc curam impendimus. Contra paralysin, podagram, artheticam, catarrhum &c. vinum illud præstitui, de quo quotidie D. V. biberet, vt mali origo in capite, vbi q. ex radice emergeret, coerceretur & edomaretur. Hoc facto, vnguenta tria adhibuimus vnum ad artheticam, alterum ad podagrā, tertium ad fluxus paralyticos. Quib. cum D. V. aliquandiu, vt constat, inungeretur, cum arthetica simul etiam incrementum paralysis & podagræ in fuudamento sublata fuerunt.

Vt vero de internis morbis, qui sese illi iam hoc momento habeant, D. V. plenius instituā, eorū nihil quicquā supesse amplius, audacter affirmo. Et purgatio renum, aliquoties per vrinam facta, conspicua erit.

In externis podagra se quidem quodammodo exhibebit, sed remissius. Cum n. materiæ nihil amplius supersit, reliquum per exercitationes consumetur. Nec inficias ire possum, arenulas quoq; D. V. infestare. Sed eę confirmatam essentiam minime habent: verum ad exitum vergunt. Consilium ergo meum est, vt illarum expulsio promoueatur.

Imbecillitas corporis & stomachi ex hac nata caussa est, q. ob diutinam ægrotationem corpus nimiopere attenuatum & consumtum sit. Et impossibile est, imbecillitatem eam medicinis datis tolli, cum totius progressu temporis & idonea diæta per seipsam tollatur & abeat. Nec dubium vllum est, quin D. V. ad pristinum robur ac virium integritatem antiquam reditura sit. Hunc vero ordinem si D. V, minime seruabit; ipsa natura quoq; minime confortabitur, sed imbecillitas augescet, & diuturnior euadet. Qui enim ab ambulatione nimia defatigatus est, hic quiescendo lassitudinem abigit, & ad se redit. Si non quiescat, subinde magis magisque defatigabitur, nec vlla alia medicina plus iuuabit, quam quies & ambulationis intermissio. Eadem ratione D. V. quoque credendum est, quod per sequentem ordinem lassitudo, infirmitas & imbecillitas (q̄ per se morbi non sunt) auferantur & sedentur.

Repetet etiam secum D. V. varias easque diuersas & sibi inuicem contrarias medicinas, hactenus a diuersis medicis petitas, & a D. V. aliquandiu vsurpatas. Quilibet n. suum seorsim caput sectatus est: sed veram materiam nemo ex omnib. cōphendit. Insuper etiam nimis longus ac diuturnus decubitus in lecto, robur corporis attriuit, & vires membrorum effœminauit Hęc n. infirmitatis præsentis caussa non vltima est. Quam tamen sequens ac nouiter instituta exercitatio aut ambulatio cōmode iterum emendabit & resarciet.

Fieri

Fieri etiam potuit, vt contra obesitatem Do. V. remedia propinata fuerint, q̃ vires corporis nimis sæuiter deiecerint. Huiusmodi n. Medicinæ virtutem omnem in ossibus ac membris absorbent: adeoque nonnunquam corpus ita obterunt valide, vt ægris postea perpetuo in lecto decumbendum sit, nec quoquam amplius progredi queant. Illarum ergo vsum dominatio vestra deinceps vitabit.

Deniq; haud dubio ipsa quoque remedia commodo tempore data non sunt, sed hora intẽpestiua & aduersa porrecta. Quod si fit, natura intus quasi bello quodam intestino lacessitur, vt nihil nisi infirmitas ac imbecillitas mera sequatur.

Sequitur ordo seu Diæta, qua D.V. deinceps vti debet, vt in posterum optata valetudine frui queat.

FAs ac æquum erat, vt quo tempore hic commoratus sum, D.V. cibum potumq; solitum spectarem. Multa enim ex illis deprehendere potuissem, D.V. complexionem, morem, naturã ac proprietatem: qua caussa principes ac Domini omnes suos secum libenter Doctores habent. Id vero cum a D.V. factum non sit, eo tardius ad Naturæ ipsius cognitionẽ penetrare potui. Quantum vero hactenus ex obuiis cognoscere potui aliis, complexio D.V. naturalis bonaque exsistit, sanguinea scilicet cum phlegmate temperatura optima vnita. Quæ etsi talis quidem fuerit: multa tamen ad bonitatis illius destructionem concurrerunt: velut inter cetera educatio delicatior, cui postea accessere cibi crassiores, complexioni illi noxii. Ex classe hac numerantur etiam serior decubitus, somnus protractior, Venus præmatura, & simul nimis frequens, antequam necessarium robur corpori adderetur. Defuerunt etiam exercitationes, quibus corpus solidum & robustum fieret. Iuuentutis enim sanitas in eo non leuis posita est, si ad annum 24. vsque a fœminis abstineant, & iugiter quotidieque corpus exerceant. Hoc si factum non est, sequitur, naturam id euincere nõ potuisse, quod alias exercitatio instituta extra corpus excutit. Præterea etiam D.V. in aere prauo educata est: vt naturam contraxerit non admodum validam & vegetam. Cui postquam accessit immoderatus somnus, cibus, potus: morbus irrepsit iste, quem D.V. tãdiu tolerauit. Hoc autem iam sublato, deinceps necessarium erit, vt ordo antiquus mutetur, & velut in mundo cœloque nouo deinceps innocentius viuatur. Huius autem mutationis quæ ratio sit, ac modus: porro cõuenienti serie explicaturus sum.

Primo, nunquam vltra horam nonam serotinam vigilabit: nunq̃ etiam vltra sextam matutinam in lecto se continebit. Sedebit, stabit, ambulabit, equitabit, cursu vehetur, & exercitia varia machinabitur,

Interdiu non dormiet, ſed meridianum ſomnum attente vitabit, idque propter fluxum paralyticum.

Secundo Dom. veſtra ante horam 11. prandere: & veſperi dimidia 6. cœnare incipiet: & hunc morem cum in æſtate, tum hyeme ſeruabit. Interiecto tempore ſi fors ſitis grauior vrgeat, hauſtum vnum faciet, nec plures. Cibi ſint non caro bubula, ſed tenerior & iunior, in quocunque genere: excipio carnes ſuillas & caprillas, acauium aquaticarum, quæ ſtudioſe vitentur. Ceteræ pleræque D. V. conceſſæ ſunt.

Aromatis cibi non condiantur, cum fel per illa incendatur & exuratur. Conueniunt tamen Crocus, Cinnamomum, Macis, præterea nulla. Sale autem cibi omnes probe condiantur. Sal enim & coctionem promouet, & bonum ſanguinem gignit.

Pro potu faciat vinum vetus, non admodum forte, ſed lene, purũ, ſiue rubrum, ſiue flauum ſit. Tardius bibatur cereuiſia, imo nunquam, niſi prius puluis nucis muſcatæ pani toſto affrictus ipſi immaceretur.

Singulis diebus 14. ſicco balneo vtetur, per menſes ſex: poſtea corpus abluetur. Singulis etiam menſibus ſcarificatio fiet in humeris, cucurbitis duabus appoſitis. Quotannis autem quater etiam ad ſpinã dorſi ſcarificatio inſtituetur per cucurbitulas quatuor. Fiet id primo in autumno, ſecundo in hyeme, tertio in vere, quarto in æſtate, deficiente nimirum Luna, aut quando D. V. commodiſſimum eſt.

Quotannis etiam bis in pedibus phlebotomia fiet: menſe Maio in venis malleoli, autumno autem in venis dorſi in digitis pedum, ſignis arietis aut libræ micantibus, deficiente Luna.

Piſces & cancros D. V. ſtudioſe vitabit quocunque modo coctos paratoſque. Conceduntur tamen Funduli, Lucii minores, Aſchiæ, Auratæ, quos tamen rarius comedet, & in minore quantitate. Abſtineat a cibis pinguibus, frixis, & fructibus omnibus horariis.

Et hæc diæta aſſiduo ſeduloque tenenda & continuanda eſt.

Sequuntur iam Medicinæ, quibus D. V. porro vti debet.

CVm morbi facile ex quacunque cauſſa oriantur: conſilium meum eſt, vt duabus potiſſimum viis occaſio ad morbum D. V. præcludatur. Primo enim ad declinandos morbos internos ſimul & externos præcipuum hoc fundamentum eſt, vt D. V. integro anno, aut ad minimum æſtate ac hyeme a complexu fœminali ſibi temperet. Quod ſi ſecus fiat, D. V. vires omnes de nouo proſternet, & naturam recentibus damnis ita proculcabit, vt morbi inuaſuri tales ſint, quales alias nunquam incubituri fuiſſent.

In futurum ergo medicinæ nonnullę noſcendę ſunt, veluti vinum, quod D. V. confeci, & vnguentum pro manibus ac pedibus. Præterea autem nihil. Ad arenas ēt nonnihil impendi debet: quanq̃ id priuatim non ſcrupuloſe ſeruandum ſit. Per duo enim annotata ſeruata, ad præſeruationem D. V. ſatis tuto inſtructa erit, nec aliis pluribus indigebit.

Minime vero D. V. mirabitur, quod præſeruandi vim omnem in duo iſta collocem. Satis enim illa ſunt, ac probe operabuntur. Recepta autem illorum qui parentur, D. V. conſignabo, vna cum ordine conuenienti.

Spero autem hiſce D. V. ſatisfactum eſſe. Si D. V. malis etiam grauioribus aliis, hactenus mihi non patefactis, affligeretur, de iis ſi docear, volente Deo omnia præſtituam, quæ ad obtundenda illa requiruntur. Clementi etiam dimiſſione impetrata, pedem porro proferre iam conſtitui. Vt enim erga me Vienna affecta eſſe videtur: ibidem aliquandiu commoraturus ſum. Interim ſubmiſſis officiis a D. V. minime ſeparatus ſum.

Aureol. Theophraſtus Hohenhemius Vtriuſque Med. Doct.

CONSILIVM ALIVD.

Sequens Regimen ac diætam Nobilitas veſtra deinceps obſernabit ad præcauendam Podagram, Paralyſin, Pleureſin, hoc eſt, Apoſtema in pectore. Nulli enim morbi deinceps alii incubituri ſunt.

PRimo ſtudioſe cauendum eſt, ne N. V. purgationem vllam aſſumat, vltra 6. vel 7. ſedes cientem. Talibus etiam euacuatoriis non ſæpius, q̃ bis, in anno vtetur, niſi neceſſitas ſingularis vrgeat. Et tamen his digeſtiua aut potiunculæ ex ſyrupis præmitti non debent. Huiuſmodi enim Medicinis vires naturales nimiopere deſtruuntur, ac partes medullæq; corporis affliguntur, cientur dolores dorſi, conſumtio renum, exſiccatio ſeminis virilis, refrigeratio & eneruatio ſtomacho inducitur, & ſiti hepar inuritur, ac fundamentum futuræ hydropi ſternitur: idq; eo magis ſi purgationes illæ ex Agarico, Eſula, Hermodactylis & Turbith confectæ ſint, niſi forte commiſceantur cum Tragæa, quam etiam canna aduſta ingrediatur. Hoc enim pacto nec Turbith nec Hermodactyli lędunt quicquã, ſi vltra conſuetas ſedes, plures duabus non moueantur. Et hoc quidem vbiuis ſedulo attendi debet, ne vllam medicinam aſſumatis, quæ plures quam ſex ſedes moueat, qualiſcunq; ea ſit.

A. 1536. 24. Mart.

Diligenter etiam vitari debent omnes thermæ feruidæ, ex sulphure & similibus. Et hoc casu thermæ Piperinæ & Ferinæ omnium commodissime sunt, quibus tamen N. V. non vtetur prius, quam leuiter ante purgata sit, & venam in pede secuerit. Dum lauatur, studendum est abstinentiæ in cibo & potu, & re Venerea, quæ aut penitus omittenda, aut parcissime adhibenda. Et ne quæ fors constipatio incidat, laxatiuũ semper aliquod in promtu sit, quod aluum semel bisue deiiciat: cuius formula in schedula annotata est. Circa cibum potumque is modus tenendus est, vt superfluitas omnis præcidatur, nec vnq̃ citra famem sitimque quid edatur bibaturque. Potus sit simplex, & vnius generis. Vinum rubrũ salubrius albo. Commodant tamen etiam vina alba, lenia. Vitentur vina saluiæ, aromatum, aliter mixta. Cereuisia non obest. Fugiatur Melicratũ, & cibi flatulenti, ceu fructus, &c. potatio a cœna. Opera detur omnifariis exercitiis, equitando & ambulando. Fugiantur intentæ capitis ac cerebri actiones, seriæ cogitationes, scriptiones, &c. Hæ enim ex se nocent stomacho, mouent fluxiones capitis, & podagricos humores concitant, occasionemque ad paralysin & vertiginem ministrant. Nocent etiam pisces: quamuis tosti minus damnosi sint. Pisces & carnes simul edi non debent. Vitetur caro solida & dura, velut & suilla, fugiantur etiam balneæ aquæ dulcis. Conueniunt siccæ, ex Chamomilla, Saluia, Roremarino, Leuistico, Origano, &c. Vitanda est sectio venarum capitalium: reliquarum pertusio nihil incommodat. Semel in anno phlebotometur. Vena respiciens pulmonem in brachio: item quæ splenem & hepar euacuant in digitis minimis vtriusq; manus. In his n. vtilitas non spernẽda est. Scarificatio continuetur pro consuetudine, nec omittatur. Quod si aliquando aer nebulosus pluuiosusue sit, aut aspectus prauꝰ, veluti in piscibꝰ, geminis, nouilunio incũbat, peruigili studio vitanda sunt omnia, quæ iã prohibuimus. Constitutiones enim illiusmodi corpus valide mouent mutantque. Ideoque ad præcepta illa diligenter attendi debet.

De ordine & præseruatione Apostematis in pectore aut pulmone.

QVotannis post festi Natiuitatis Christi decem vel duodecim dies, de sequente Medicina mane ac vesperi haustum vnum bibet, diebus quatuor continuis instando. Quod si fiat, eo anno ab omni tali Apostemate N. V. tuta & secura erit: maxime si post potum venam pulmonis tundat, quando commodissimum videbitur. Recepti hæc est descriptio:

℞. Loch de pulmone vulpis pinis,
Sani & experti an. ℥j.

Syr. de Prassio.
Hyssopo
Liquiritia.an. ℥iß.
Aquarum Cardui Benedicti.
Endiuiæ.
Veronicæ an. ℥ij.
Succi Liquiritiæ. ʒiij.
Zuccari candi ℥ß. *misceantur.*

Potio hæc diuidenda est in partes octo vel decem, pro diebus quatuor vel quinq;. Interea abstinendum est a frixis, ouis, cibis pinguibus. Ita fiet, vt ea in vniuersum consumantur, ex quibus Apostemata nascuntur, eiectis per tussim superfluis. Si autem tussis etiam nimis valida fors incumbat, quæ Apostematis signum est, potionem eandem ad dies decem assumi decet. Quo tempore Apostematosum omne sine noxa elidetur: nec ad apostemata consilium N.V. conducibilius dari potest.

De ordine & præseruatiuo Paralysis.

Dissuasi superius immoderatas purgationes. Natura enim V.N. a purgationibus in Paralysin facile coniici potest. Et licet quidem per illas Podagrici fluxus quodammodo eximantur: nihilominus tamen Paralysis allicitur emolliendo & labefactando neruos. Studendum itaque est exsiccationi fluxuum, & humiditatum consumtioni, per recepta illa, quæ signo W. signata N. V. primo decreui. De quo potu quo bibitur frequentius, eo salubrius. Massam autem in schedula descriptam, a Pharmacopæo repetat N. V. De qua singulis septimanis pilulam vnam deglutiet, quando commodum est. Id tamen quauis septimana semel fiet, nec vnquam intermittetur. Pilula autem magnitudine pisi sit.

Ad Podagricum fluxum.

Vena poplitis vel malleoli quotannis bis secanda est, semel in æstate, semel in hyeme: nec vnq̃ negligetur. Et cum purgationibus N. V. vsq; adeo assueuerit, vt intermittere eas non possit omnino: consulo, vt illæ instituantur deinceps pro primo meo consilio lenes, non violentæ, saltem vt fluxus demantur quotidie sese colligentes, ne illi latius emoueantur.

Quod si insuper vnguento quotannis bis, quinis semper senisue dieb. a vena secta (quod tempus optimũ est) N. V. vtatur. Podagra inualescere minime poterit, Simplicia illa apud Simonem pharmacopæum prostant, apud quem etiam recepti descriptio asseruatur, quam schedam N. V. inde repetet.

Laconicum ex herbis supra scriptis parabit, & ad minimum singulis mensibus, semel deficiente Luna in eo sudabit, ante balnei ingressum sale ex sambuco assumto.

Vtilis etiam est profectio in thermas tertio quouis anno instituta. Piperinæ ad hoc aptissimæ sunt. Sed præmittenda semper venę sectio est. Sub noctem pedes eadem aqua etiam abluendi sunt.

Consilium pro N. V. coniuge.

VSus Thermarum futuro mense Maio, medicina ei tutissima & proxima est. Quoties autem balneum ingreditur, toties de permixtis sequentibus aquis cochlearia bina hauriet. Tempore balnei discrimen ciborum obseruabit. Vitabit crassos ac densos cibos, tam ex piscibus, quã carnibus paratos: abstinebit a bis coctis, aut coctis cum vino, nisi hoc vinum bonum & non vapidum sit. Acetum in omnibus cibis noxium. Fugiet amygdala, & quæ inde confecta sint. Postquam mane lecto surrexit, hora vna aut sesquialtera elapsa post balneum ingredietur, nõ illico post exactum somnum. Egressa balneum, post horam demum prandebit. A cibo exactis horis binis, balneum iterum ingredietur, prout tolerare poterit. Vinum bibet lene, temperatũ, album, non rubeum. Aquę q̃ permisceri debent, hæ sunt: Melissæ, pulegii an. Cochlearia decẽ: Arthemisiæ rubeæ cochlear. 20. Veronicæ, Cardobenedicti, Endiuiæ, an. Cochlear. 6. misceantur, & in vitro probe asseruentur, ne euaporent.

Consilium pro Virgine Anna.

LAuabit hęc ipsa quoq; modo præscripto, & simili diætæ studebit. Pręterea conduceret, vt de infra scripta Medicina indies mane ac sero aliquantum gustaret. Sunt autem tabulæ, de quibus quauis vice vna deuoranda est. Harum vsu menses ei ciebuntur, iis motis, & in statum pristinum reductis, consultissimum est, vt primo quouis tempore nubat.

℞. *Specier. Diasatyrionis* ℥j.
Croci orientalis ℈iiij.
Succi sauinæ q. s.
Zuccari fini ℥j. Misceantur. F. Tabulæ, sine igne, & exsiccentur in vmbra.

CONSILIVM, quod Theophrastus patri Sebaldi Treylingii ciui Wolspergensi ordinauit Anno Domini 1538.

THEOPHRASTI PARACELSI CONsilium: Colicæ & arthritidis ex ea natæ, vera curatio.

BIs in anno purgetur Colicam habens, in Maio & Autumno, aut pilulis ſequentibus, aut laxatiuo, aut vino eſſentiali colicæ.

Pilularum deſcriptio.

℞. *Serapini* ℥ß. Diſſoluatur per acetum, & coletur, & inſpiſſetur in modum tenacitatis. Cuius

℞. *q. aderit. Trochiſ. Alhand.* ʒjß.
Spec. Hieræ picræ ʒj. *ſpec. Lithontrib.* ℈j.
Diagridii ℈j. *gr.* vj *Salis gemmæ.* Miſceantur. F. Maſſa Pilularum ſec. vſum. Formentur *pil. N°.* xj. *pro* ʒj. *cum deauratione.* Sumantur pro vna vice tres, nocte ante ingreſſum lecti.

Aliud Laxatiuum.

℞. *Benedict. Laxatiuæ* ℥ß.

Vini eſſentialis colicæ deſcriptio.

℞. *Rhabarb.* ʒij. *Trochiſ. Alhandal* ʒj. *Diagridrii* ℈ij.
Euphorbii ℈j. *Bened. Laxat.* ℥ß. *vini ardent.* ℥vij.

Vinum eſſentiale colicæ.

Immittantur in vitrum, & clauſum per ſex dies ita infuſum retineatur. Demum exprime, & ſerua caute. Sumatur bis in anno, vt ſupra, pro vna vice ʒj. Miſceatur & ſumatur in ſero caprino calefacto. Sumta vna præcedentium purgationum, ſi quid reliquiarum in inteſtinis vel colone remanſerit, ita, vt interdum circa vmbilicum punctio oriatur, post dies duos ſequenti clyſterio radicitus euacuandum eſt.

℞. *Iuris Galli Quart.* j. *id eſt menſuram.*
Bened. Laxat. ʒiij *ſpec. Hieræ picr.* ʒj.
Ol. decocti cum gran. Iuniperi ℔ß. M. F. Enema ſ. vſum. Incipiente vel inualeſcente dolore colico,

℞. *Ol. communis recentis* ℔j.
Granorum Iuniper. poſt contuſionem ℔ $\frac{1}{4}$:
Cymini Rom. ℥ß. *Oſtrutii* ℥ij. *Euphorbii* ʒij.

Conquaſſentur omnia ſimul in clauſo cantharo, in aqua ebulliente ſecundum vſum, per 2. vel 3. horas coquantur, & miſceantur vino Maluatico, vel Renfalio calefacto, & bibatur, quoties placuerit.

Inſuper ℞. *reſidentiam vel reliquias, & adde olei Bened.* ʒij *vel olei Anethini* ʒij. Miſce, & tepide vmbilico ſuperponatur & pectini. Et loca doloris inungantur. Hoc iteretur toties, quoties neceſſe eſt, ſemper recalefactis & ſuperpoſitis.

Si vero dolor colicę præcedentibus potione & inunctione non ſedabitur, inungantur loca doloris crebro, præſertim circa vmbilicum calefacto Balſamo, cuius deſcriptio ſequitur.

♃ *Galbani ter destill.* ℔ ¼. *Olei Laurini destill.* ℔ ⅛.
Ol. Terpent. ter destill. ℔ ß. *Addatur ad placitum.*
Castorei ℥ß. *Euphorbii* ʒiij. M. omnia in vnum, & destillentur cum gummi *hederæ* ℥j. & *F. Balſ.* & *vnctio.*

Insuper administretur clysterium sequens communi & consueto vsu.

♃. *Ol. Iunip. prior. descript.* ℔ ¼. *Pingued. Galli* ℥iij.
Ol. Anethini ℥jß. *Ol. Laurini* ℥ß. *Flor. Cham.* Mij.

Decoquantur simul clauso canthato per horam, de qua decoctione Rec. q. s. pro clysteri cum iure galli, vel vino Renfalio, & addatur modicum salis communis, & vtatur.

Aliud Experimentum in principio Colicæ vel paroxysmo præsente.

℞. *Euphorbii in ouo sorbili, vel in haustu calido vini præparati & Cariophyllati*, cuius descriptio sequitur.

Præseruatiuum vel confortatiuum contra Colicam.

℞. *Bened. Caryophyll. Acori. Euphragii an.* Mij.
Ostrutii. Gran. Iuniperi, Cymini Romani,
Equiseti an. ℔ ß. *vel circiter.*
Mustum nouum & bonum. Mensur. xxx.

Imprimantur & ita præseruentur, quoad vinum omnino defecatum fuerit & clarum quo vino sæpe vtendum est, præsertim mane pro primo haustu in prandio. Vesperi vero eodem, stomachus claudendus est, & potest frigidum vel calefactum sumi ad placitum.

Descriptio Tabul. Diacymini.

Quarum omni mane duæ, & semper post cibum vna sumenda est, ad præseruationem colicæ, & ad expellendas ventositates.

℞. *Spec. veteris descript. Dyacymini* ℥j. *Addatur Baccar. Lauri, Nucleor. gr. Iunip. an.* ʒß. *spec. Lithont.* ℈ij. *Zucchari fini q. s. F. Rotulæ s. a.*

In calculo, pro inungendis Renibus.

℞. *Oleum Vrinæ, debito modo factum (vt scis)* Infundatur *Ol. de spica ob odorem.* Fiat vnctio calido modo, & superpositis panniculis pectini, in spina dorsi & lumbis, ac circumquaque, & hoc sæpius iteretur.

Ad membra laxa confortanda.

℞. *Olei pinguedinis taxi*, eo modo, quo vulpinum præparatur, q. v. cui addatur, *vinum ardens q. s.* calefactum, & tum inungantur membra contracta. Reliqua sunt, *oleum Benedictum, Laudanum, Perlarum arcanum, Balsamum.* Iis vtaris, vt dixi.

Vin. Aromatici præparatio, albi, & rubri, pro æstate simul & hyeme, Theophrast.

Facit ad præcauendos omnes fluxus. Eius vsus est, mane & vesperi, haustus vnus. Rubrum in æstate, album in hyeme conuenit.

Vinum Hyemale.

Vinum Hyemale.

℞ *Stertinum vnum musti albi.*
Acori ℔ ij. *Caryophyllatæ* ℔ iij-
Reupontici ℔ j. *Angelicæ* ℥ j.
Pimpinellæ, Tormentillæ, Diptamni an. ℥ iß.
Zinzib. ℔ ß. *Galangæ Zedoariæ an.* ℥ ij.
Cinnamomi ℥ iiß. *Gran. Iuniper. Manip.* v.

Sacculo omnia includantur, & in vinum suspendantur, aut in fundum deponantur. Superinfunde mustum, Despuma supra saccum. Quoties de eo bibis, toties vas iterum adimple.

Vinum æstiuale.

Vinum æstiuale.

℞ *Stertinum dimidium vini rubri.*
Chamædreos, Cichoreæ, Veronicæ, Fumi Terræ,
Endiu. Follicul. senæ. Fol. Ellebori nigri, Valerian.
Ireos an. Manip. iiij.

Para, vt præcedens.

Nobili & Strenuo viro, Iacobo Tollingero, Cæsar. Maiestat. Rationum Magistro in Ausee, Domino & amico meo singulari.

SAlutem & officia mea, nobil. Domine Tollingere &c. Literas tuas accepi. Quibus petis, vt modum tibi explicem, qui pilulis, cum Sixto missitatis, vti debeas. Pro responso itaque hæc pauca accipe. Si fluxum sentis moueri, quouis mane pilulas duas assumes, velut & sub noctem. Hoc continuandum erit diebus decem. Quibus exactis consuetam phlebotomiã institue. His fluxus anteuertetur &c. Quod si fluxus nimis fortis ac præceps, pilulas prædictas fors sperneret: illarum loco Recepta duo describam.

Consilium ergo meum est, vt in vas purum 8. cantharos vini infundas. In quod iniice *Caryophyllatæ* ℔ $\frac{1}{3}$ *vel* ℔ j. *Zinzib.* ℔ $\frac{1}{4}$ *Cubebarum* ℥ j. In vase omnia stent & macerentur. Quando ergo aeris constitutio humidior & vdior periculum fluxionum minatur, de hoc vino mane, ieiuno

ſtomacho hauſtus vnus bibatur, comprimis Luna plena aut noua exſiſtente, ne vinum bonum pereat &c.

Quod ſi pluribus fors medicinis aliquando habiturus es, eas lubens ac vltro communicabo, ſi admonear. Saluta ex me vxorem ac filiam tuam officioſe. Gratia Dei nobiſcum ſit. Actum ad Schoberum. menſ. 15. April. An. 1541.

Hic vna mitto Recepta duo pro pilulis, quas parari curabis, quando voles. Receptum ſecundum pilulas habet fortiores.

Pilulæ prænominato Dn. Iacobo Tollingero ordinatæ a Theophraſt.

Receptum primum.

℞ *Pilularum Aloephanginarum.*
Cochiarum.
Arabicarum an. ʒj.
Diagridii ℈j.

M. *Cum aqua ſaluiæ.* F. *Pilulæ 9. pro drachma.*

Receptum ſecundum.

℞ *Aloepatici* ʒij. *Electerii* ʒj.
Trochiſcorum Alhandal. ʒß. *Serapini* ℥j.

Pulueriſentur & miſceantur in Serapinum diſſolutum cum aq. *Saluiæ. F. Pilulæ 12. pro* ʒj.

DIAETA.

Quam Theophraſtus cuidam præſcripſit in Affectibus pulmonum.

Regimen tuum in tria colloco. Primum eſt, vt Iliaſtrum pulmonis in ſua eſſentia contineas. Ethicam n. & peripneumoniam tibi ſuſcitabit.

Suadeo etiam, vt diligentem rationem habeas ligamentorum & arteriarum. Hæc enim deſertionem tibi minantur.

Denique vita pinguia, oua, vinum, piſces. Quæ de animalibus recentibus ſunt, proſunt.

Cibi tui mixti ſint cum Medicina de Braſſica & Scabioſa: ſal ex dimidio temperetur cum Aloe Succotrino: panis miſceatur cum obſtrutio proportione partis vigeſimæ.

Valde prodeſſet vitatio iræ, & ſi quæ aliæ fellis proprietates ſunt. Expugnanda etiam phantaſia eſt: Ex ea enim generatur tremor cordis, ceteris malis omnibus nocentior.

Regimen

Regimen aliud Theophraſti.

PVlueris in ſchatula contenti vſus eſt ad dolorem dorſi, ad arenulas, & lotii citationem. Vtendi ratio talis eſt. Quoties decreſcit Luna, toties poſt vltimum eius quadrantem diebus quinis pulueris ℥ß. aſſumi debet, in vini aromatici menſuram vnam inditi. De hac mixtura mane & veſperi bibetur, ita, vt in quinque diebus menſura tota ebibatur.

Quod ſi fors dolores dorſi interea incidāt, vini prædicti hauſtui vni iniiciatur ʒj. pulueris prænominati, & bibatur, prius tamen in aqua feruente calefactum, vt moris eſt. Spatio autem horarum 24. hauſtus tres huiuſmodi vel quatuor faciēdi ſunt. Si videtur, dulcorari poſſunt ſaccharo ad placitum indito. Vas autem probe ſubinde agitetur, ne quid pulueris in fundo remaneat. Si obſtructio nimis vehemens ſit, conuenit balneum in aqua, cui herba raporum, ac ipſa rapa, aut ēt braſſica incocta ſint. Et in hoc balneo ſedens æger, prædictam mixtam potionem ebibet.

In penuria præſcripti ſuperius vini aromatici, ſumendum eſt Melicratum, eique raphanus ſylueſtris incoquendus, vt ſaporem eius contrahat. Hoc Melicratum vices præſcripti vini ſupplere poteſt.

Explicatio, quis oleorum vſus ſit.

Oleum hoc, quod in vitro, cui ſchedula verbo Balzimon inſcripta adhæret, cōtinetur, ita vſurpari debet, contra paralyſin, contra ſpaſmum, & ſimiles morbos alios.

Si contra ſpaſmum adhibetur, id ad primum illico inſultum in ſtannea patella calefaciendum eſt ſuper prunis, quod ceruix inungatur, quātitate auellanæ vnius vel duarum. Et cōuulſio ceſſabit. Quoties vero malum redit, toties inunctio repetenda eſt. Prodeſt etiam impendio paroxyſmis caducorum.

Contra paralyſin vſus eius talis eſt. In pręſeruanda ea & anteuertenda opus eſt, vt ſingulis menſibus ſemel duæ treſue guttæ calidæ in verticem medium, vbi crucis diductio eſt, inſtillādę & defricandæ ſunt. Tempus autem huius inunctionis optimum eſt, principium piſcium aut aquarii, deficiente Luna.

Si iam paralyſis facta ſit, æger pone in vertice inungendus eſt, quotidie ter, ac de oleo momentum aliquod infricandum eſt naribus, & pulſibus, prope pollicem. Et licet quidem ſtatus melior appareat, deſiſtendū tamen minime eſt, ſe in vertice quotidie bis inungendo pergendū eſt: ac p̄terea membrum ſanū aqua Lauendulæ aut Spicęnardi calidiſſime abluendum, læſum v. ac affectū Balſamo prędicto quotidie ſemel calidiſſime inungendum eſt. Quod ſi ſenſus humanus ſeu ratio redierit, omittenda

est aqua lauendulę: balsami vero inunctio continuari debet, donec membrum percussum ad statum pristinum redeat.

Aqua illa, quæ in vitro, cuius appensæ schedulæ inscriptum est, *Diaphoreticum* in peracutis, vtilis & peridonea est apostematis internis omnibus pulmonis, epatis, splenis & pectoris, adeoque facit etiam impendio ad pestem. Vtendi ratio ista est.

Quamprimum morbus sentitur, ac ex signis suis adesse noscitur, prædictæ aquæ cochlear vnum calide ebibendum est: æger autem in lectum se recipiet, & probe sudabit. Hoc modo prænominata apostemata omnia dissipabuntur, & per sudorem ac lotium excernentur, nisi in mortem vergant, aut serius Medicina propinata sit.

Item si periculosæ pestis signa exhibeantur, dosis illa adhuc semel bibenda est, si forte prior haustns veneno expellendo non sit sufficiens. Sedulo autem opera danda est abstinentiæ comprimis in cibo: vbi etiam cauendum est vinum, aqua grauis, asperior aer, & frigus.

Quod si Theriaca bona iu promtu sit, eius drachma vna aquæ dictæ dosi scitæ permiscenda & ebibenda est, eo modo, quo diximus. Quod si pestis foras efferatur, ea aperienda, & emplastro idoneo sananda est, quale est hoc, cuius partem aliquam cum Sixto ad te missitaui: Per hoc, venenum imitus ac ex fundamento extrahitur, nec ante tempus idoneum vlcus consolidat, quod vulgarium chirurgorum medicinæ facere solent. Emplastrum 12. quibusuis horis renouandum & mutandum est.

Præterea N. V. triplicem purgationem ordinaui, propter triplices futuros morbos. Vna formam habet vini ardentis: altera pilularum: tertia electuarii. Vinum ardens ita vsurpandum est. Si catarrhus in pectus delabatur, punctiones laterum, & difficilem respirationē, sitim magnam, inappetentiam, & graueolentiam animæ mouens: de vino isto cochlear medium hodie, & cras iterum tantundē bibendum est. Quod si cochlear vnum sufficiat, ac strenue operetur, secundum intetmittendum, ac purgatio sumenda est, præterea nihil, nisi prodromi prędicti appareant, quocunque id in signo sit, excipio tamen Arietem & Leonem.

Purgatio in forma electuarii assumenda est, si vomitio ventriculi vrgeat, & dolores dorsi incipiant, & sedes obstruantur, ac colicam suscitent, & lotium permutetur. Assumendi autem electuarii dosis sit ℥ iij. quę mane ingeratur. Vbi trium horarum iejunium tuleris, postea comedes. Si vero vsq; ad horam 12. non satis operetur, a cibo sumto iterum drachmæ iiij. cum vino deglutiantur, siue solitarie: Ita fiet, vt incidentes illi morbi expugnentur. Quod si etiam febris fors quædam immineret: eadem hoc modo expugnaretur.

Vsur-

Vsurpandarum pilularum hic modus est. Si interius in corpore, siue in pectore, siue intestinis &c. sordes quædam collectæ essent: eæ expellentur, si sub noctem tres pilulę deglutiantur, & hoc tribus vel quatuor diebus continuetur. Iterari autem hoc potest, quoties in anno sordes huiusmodi congestæ apparebunt. Et prout necessitas postulare videtur, satis est, si noctis duabus, vel saltem vnica præscripta dosis ita assumatur.

Insuper duas alias etiam medicinas N.T. largior, cum instructione, qui vsurpari illæ debeant.

Porro genus peculiare quoddam pilularum concinnaui, quæ N.T. apprime proderunt. Et consilium meum esset, has omnium primo vsurpari, & ceteras in casus futuros reseruari.

Misi etiam seorsim in vitro alio oleum, quo cetera permisceantur, maxime autem id, quod ad paralysin facit. Si auxiliis aliis opus sit, mittã, si moneat. Item, si colica ventrem torqueat, sumatur oleum, quod N.V. ad me misit in vitro, & calefiat. De eo guttæ aliquot in medium vmbilicum stillentur, ac insuper lana in oleo isto madefacta, calidissime vmbilico applicetur, & hic vsus quater vel quinquies iteretur, ita malũ cessabit.

Secundo, si quis obstructus sit, & superne Medicinas assumere nequeat, nec ferre Elementa possit, de hoc vnguento, quod ex officina petendum, planta pedis bis terue inungenda est, & aluus citabitur. Vnguentum autem constat ex vnguento populeo, cum dimidia quantitate Electuarii permixto. Vtere vt dictum est.

Tertio, puluis contra arenulas latine describendus est, quem N.V. ipse traditurus sum.

Quarto, etsi N.V. instructionis satis habeat ad fluxus internos educendos: insuper tamen necessarium erit, quotannis ad minimum medianam pertundi circa festum D. Blasii, aut Philippi & Iacobi. Iuuaret etiã non parum, si circa autumnum in latere altero mediana secaretur, aut ad minimum leuiter apperiretur.

Quantum ad obstructionem coniugis, singulis septimanis ter iusculo helleborato, vt dixi, vtetur, & id mense vno continuabit, semper tamen in ariete abstinebit.

De oleo Balsami sub noctem penna nares illinet, singulis septimanis bis. Et hoc continuabit vsque ad Maium. In ariete intermittet.

Item quotannis ad minimum semel venam cephalicam pertundet. Primo in manu dextra, deinde in sinistra.

Regimen aliud Paracelsi.

Consilium meum de morbo tuo hoc est, vt pręseruatiuis vtaris, quam-

diu potes, scilicet per trageam laxatiuam & minutiones. Ad fluxiones enim capitis & sanguinis abundantiam mire procliuis es. Laxatio ista & minutio quotannis quater fieri debet, vt sequens explicatio docebit.

De Recepto isto in schedula descripto, & cum litera L. signato, deficiente Luna in primis signis purgatoriis, biduo vel triduo sumes ℥ij. super pane tosto, mane ieiuno stomacho, & ad minimum horis duabus ieiunabis: ita aluus leniter subducetur. Idem secundo die etiam similiter faciendum est: ac dosis ea vel augeri vel minui potest, prout prima vel fortius vel ignauius operata sit. Ita dies etiam tertia temperabitur. Fieri vero hoc debet sub initium Veris, Æstatis, Autumni, Hyemis, si signa in deficiente Luna comprehendantur.

Circa phlebotomiam ita te geres. Præmissa dicto modo purgatione, proximo sequente nouilunio, in ipso nouilunii puncto primo saluatellam dextram secabis, & sanguinis satis extrahes. Post purgationem secundam saluatellam sinistram pertundes. Post purgationem tertiam, venam interiorem suræ dextræ: post quartam purgationem, venam internam suræ sinistræ secabis, & ita naturam ad consuetudinem duces.

Huiusmodi ordo podagram præseruat, eiusque malitiam & vim retundit. Si vero conseruatio placeat adhuc certior, seorsim in schedula, litera X. signata, trageam aliam descripsi, qua vteris intermedio tempore, post factam purgationem & venæ sectionem. Vsus eius est, mane & vesperi sumta ℥j. super pane tosto, per integrum annum. Per hanc Trageam præseruatur & consumitur podagra, vt toto sequenti anno affligere non possit.

Aliud insuper ẽt Receptum, litera W. signatum, composui, quod in vinum suspendes, & de eo quotidie binos in mensa haustus bibes. His fluxus in capite consumentur, velut & in articulis, vbicunque iacent. In schedula etiam, descriptum est vnguentum litera S. signatum, quo manus & pedes inungantur triduo post purgationem, quæ inunctio quatuor diebus continuari debet. Vesperi, sub introitum lecti, inunctio fieri debet in loco calido.

Hunc ordinem si tenueris, de infestatione podagræ securus eris. Hoc meum, quoad præseruationem, consilium est. Quantum ad cibos & potus, illorum modum ipse tenes. Imprimis a. quatuor vitabis: vinum forte, tentans caput: cibos salaces & luxuriosos: iram: & fœminam. Quorum quo abstinentia maior: eo salubrior.

THEO-

THEOPHRASTI PARACELSI GERMANI, PHILOSOPHI AC MEDICI SVMMI,

explicatio primæ ſectionis aphoriſmorum Hippocratis, necnon ſex primorum ſecundæ, & nouem poſtremorum quartæ ſectionis.

Alia item Explicatio primi aphoriſmi.

Sectio prima, Aphoriſmus primus.

Vita breuis, ars longa, tempus acutum, experimentum fallax, iudicium difficile: nec vero ſatis eſt ſuum feciſſe officium, niſi ſuum quoq; ægrotus, ſuum aſtantes faciant, ſintq; externa rite comparata.

VITA BREVIS.

QVod vita noſtra breuis ſit, nemo negare poteſt, etiamſi de quibuſdam ſcriptum ſit, quod longiſſime vixerint, nempe Mathuſalem 900. annos, ſed non probatur quod fuerint anni Meleſii, imo breuiores fortaſſis ab ortu ad occaſum. Regius enim Propheta Dauid dicit, ætas noſtra eſt octoginta annorum, reliquum labor & miſeria eſt. Hoc dictum loquitur de annis Mileſii, & ad nonaginta peruenire poteſt: ipſemet Dauid tantum de octoginta annis Mileſii, non de 900. teſtatur. Si igitur tantum 80. anni vita ſunt hominum, breuis certe eſt numerus, quem aues quædam longe ſuperant, quæ tamen viliores ſunt homine. Sed ſicut Luna ſi diuturnior eſſet, nihil boni efficeret, & in vno menſe omnia bona perficere poteſt, & deinde renouatur: ita etiam homo terminum ſuum habet, quem non excedit. Et quanquam ob vitæ noſtræ longitudinem medicina creata ſit, vt octoginta annos attingere poſſemus, & porro etiam annos laborum & miſeriæ: attamen ſi medicus morbos pellere nequit, qui nobis mortem inferunt; oportet etiam noſtram breuem eſſe, præterquam quod nobis ipſimet vitam abbreuiemus.

Mathuſalæ ætas qua.

Annus Thaletis Mileſii fuit 369. dierum: vide aphor. 14.

Ætas hominis qua

Medicinæ finis prorogatio vitæ humanæ.

Chriſtus quoq; XXXII. annum ætatis attigit, quantum intellexi, quod ſane tempus breue fuit: ideo nulla vita longa apud nos eſſe poteſt, prorſus ea nobis denegata eſt. Puluis enim ſumus nihil aliud, vmbra quotidie tranſiens, & bulla aquarum. Vita igitur noſtra breuis eſt, ſi cõferatur cum aliis. Aurum & argentum manent vſq; ad ignem finis ſeu extremam, nec non mineralia, lapides, ſalia, &c. Homo autem non permanet, habetque terminum omnium breuiſſimum, nullumque certum tempus mortis, imo quotidie eum finem exſpectare oportet. Qui enim hominem inuadit clam, reliquis creaturis parcit.

Chriſti ætas quanta.

Vita humana quid.

Ars vero longa.

Ars Medica cur longa.

Ars Medica ex quibus cõstet.

Ars & medicina vt differant.

Ars medica per se breuis illis, qui donum veritatis habent, & non in ambagibus versãtur.

Hippocrates qualis in Medicina fuerit.

ARtem longam esse, verum est hoc modo. In initio mundi cœpta ea est quæri vsq; ad meum tempus, nec tamen finis inuentus est. Morbus est celer, ars vero tarda, atq; ita ægrotus negligitur. Medici enim nondum artis finem assecuti sunt, & ea, q̃ habent, adeo tarda sunt, vt morbus artem vincat celeritate. Itaq; Hippocrates merito de eo cõqueritur: nam & asseclis ipsius idem accidit. Ars medica consistit in Philosophia, Astronomia, Alchimia & Physica: merito igitur dici potest, artem esse lõgam. Multum enim temporis requiritur ad quatuor has columnas medicinæ discendas & perscrutandas. Et sicut volatus absq; pennis nullus est, ita & in medicina. Priusquam igitur pennę nascantur, multum temporis elabitur, donec ars perfecta sit. Ægroto ars longa est, tarde enim per eam curatur. Tamen differunt ars & medicina. Ars tarda est, scilicet vt agnoscamus morbos & eorum remedia. Medicina autem est celer: in caussa sunt medicinæ errores & ambages. Sed vt verum dicam, ars breuis est, sed discere longum est. Notatu vero dignum est, errores Hippocratis quoque temporibus fuisse. Hinc dicit, ars est longa, hoc est, plus adhibetur quam opus est. Ars breuis est: id ostendit notitia veri medici. Ars vero erronea est longa: Huius enim indagatores ad nullũ certum terminum vnquam peruenerunt. Quod igitur Hippocrates hoc in loco dixit, non sine caussa dixit. Inquisitio enim apud ipsum fuit, donum autem finis non ei concessum fuit. Ideoq; Hippocrates ante artẽ mortuus est. Ars est longa, vita v. breuis. Vbi a. *donũ finis* est, ibi ars est breuis: vita v. longa, si arti conferatur.

Tempus acutum.

Influentia quid.

Influentia vis quanta.

SIcut hominem nudum tempus affligit, modo hyeme, quæ eum frigore, modo æstate, quæ eum calore vrit: ita modo pluuias, modo niues, modo humiditatem, modo siccitatem tempus affert, modo placidum, modo ventosum aerem efficit. Similiter etiam intus in homine ista operatur influentia. Influentia enim est tempus, & tempus gignit. Influentia autem multiplicis est virtutis in suis radiis & impressionibus, sicut Hippocrates, vtpote peritus Astronomus bene sciuit & considerauit, nempe interiora ab exterioribus regi, ideo tempus acutum est. Omnes enim morbos parit, omnia symptomata, & omnes aduersitates. Vult igitur hoc dictum, medicum debere esse Astronomum, tempusque obseruare, vt tempus norit, quomodo scilicet dominetur & dominaturũ sit, & per quæ, & nõ sufficere diem hodiernum contemplari, sed & crastinũ, & omnes venturos, post eũ, a principio vsq; ad finẽ, vt ex tempore medicus colligat, q̃d sibi faciendũ sit, nec ita temere tempus negligat, suãq; inscitiam

tiam detegat. Si enim tempus, pluuias & rosas, ac flores, & alia a primo ad vltimum proferre & perficere nullo prohibente potest: idem etiã morbos iuxta suum placitum finiet. Cum igitur tempus hęc possit, medico certe id considerandum erit, vt quid possibile, quid impossibile sit, sciat, & quid faciendum sibi sit, intelligat, ne ars criminetur, quam Deus creauit, & ęgrotus peius habeat, id quod Deus minime cupit. Tempus acutũ est: singulis enim horis aliquid noui affert, sicut hominis cogitationes omnibus horis aliæ atq; aliæ sunt iuxta duodecim horas diei: nemo scire eas potest, nisi vnus solummodo: ita etiam tempus semper aliquid noui affert. Quis acumen propositum & secretum consilium ipsius animaduertere potest? Ideoque Medicus non sibi nimium attribuat. Is enim superiorem se dominum habet, nempe Tempus, quod cum Medico ludit, vt catus cum mure.

Medicus sit Astronomus.

Temporis vis.

Tempus Medico dominatur.

Experimentum fallax.

DIcit Hippocrates, experientiam posse esse fallacem, quasi diceret, ne nimium fidas experientiæ tuæ. Ea enim perinde est in Medici manu, ac cor fœminæ in manu amatoris, qui credit se illud habere, sed sæpe non habet. Nihil enim fidendum est fœminæ, ita nec experimentis. Hæc est sententia Hippocratis. Nihilominus experientia est ars & auxilium ægrotorum. Non igitur falsam eam, imo certam esse & vsitatam oportet. Nam & ipsa & Medicus a Deo creati sunt. Quod si autem medicina fallax esset, hoc non commendaret Medicinam, imo esset diminutio existimationis ipsius, atque ita ex medicina nullitas efficeretur, quod longe absit. Sicut vxor fideliter debet viuere cum marito suo in coniugio: ita etiam medicina fide connubiali debet esse iuncta medico. Tunc is minime est fallax. Quid autem coniugium confirmat? Et quid est coniugium? Nil nisi cordis cognitio, hæc est principium & finis. Ita etiam medicus & Medicina se inuicem agnoscere debent. Tunc nihil fallaciarum iis inerit. Vbi autem intellectus non est, ibi vtrinque dolus & falsitas est. Tempore itaque Hippocratis non ita se habebat in medicina: imo colocynthis omnibus equis adhibita fuit, vni profuit, alterum perdidit. Ideo ab eo fallax vocata est: in caussa est, quod mutua vtriusq; notitia defuit. Quin egerunt sicut medici pustularii, qui vna vnctione omnes vngunt. De tali dolo Hippocrates hic loquitur. Hoc modo se habuit medicina in principio, vt nullam theoriam habuerit, sed solum experientiam, hoc laxare, hoc constipare. Quomodo autem & cur, id ignoratum fuit. Ideo vnus saluatus est, alter perditus. Nunc autem cum theoriam habeat medicina, non amplius ita se habet, imo scientia adest & non amplius ex-

Experientia cur fallax.

Fœminarum fauor dubius.

Experientia quid.

Coniugiũ Medicinæ & Medici qualis.

Coniugiũ quid.

Experientia absque ratione nihil valet.

perimentum fallax eſt,ſed verax,id quod facit theoria medica,quæ quatuor columnis innititur, Philoſophiæ, Aſtronomiæ, Alchimiæ,& Phyſicæ.

Iudicium difficile.

SEntentia Hippocratis hæc eſt. Quandoquidem dixit,vitam eſſe breuem,vt medicus iam cito perfici nequeat in arte ſua, ſed tardius veniat,ita vt tempus ei prædominetur,nec certa ſit in manu ipſius medicina: hinc iam ſequitur,nullum bonum iudicium ferri poſſe.In omnibus enim principalibus capitibus artis dubium eſt, & non certitudo.Quando autē quatuor ſupradictæ columnæ alicui bene notæ ſunt,tunc longe aliter res ſe habent. Vita enim longa eſt , ars breuis,tempus flectitur & regitur,experimentum freno innexum eſt,atque hoc modo iudicium ferri poteſt non dubium, periculoſum, aut temerarium,ſed certum,quo medicus ſanitatem reſtituere poteſt. Medicina ars eſt. Cum igitʳ ars ſit,tam rotūdam eam eſſe oportet, q̃ eſt circulus , ita vt omnia ea,quæ in circulo conſideranda veniunt, etiam in Medicina conſiderentur. Sicut igitur circinus ſuum opus efficit ; ita etiam medicina ſuum perficere debet. Æqualis enim ipſis ineſt potentia, ſed non ſimiliter diſcunt. Circinus eſt viſibilis,vt ex opere ipſius patet. Medicina non eſt viſibilis. Hoc ſuam habet rationem : nihilominus & circinus & medicina ad opera deſtinata ſunt. Cum igitur Hippocrates non in animum induxerit circinum,eumque medicinæ compararit,ſequitur,deſperationem in medicina eſſe oportere:Quod ſi autem conditio & ratio Medicinæ,qualis eſt,in Geometriam deduceretur,quis,ſi modo vellet, errare poſſet,aut dubius eſſet? Qui autem circini modo non agunt , ii nolentes quoq; errant, ſicut lapicidæ, fabri lignarii.Ita etiam medicus in ſua profeſſione.

Medicina ars eſt.

Medicina tam certa debet eſſe, quam ſunt Geometrica.

Nec vero ſat eſt,ſuum feciſſe officium,niſi ſuum quoque ægrotus, ſuum aſtantes faciant, ſintq́; externa rite comparata.

Vult Hippocrates, vt ægrotus obtemperet,& omnia ea faciat, quæ ei præcipiuntur & preſcribuntur a medico.Sed nec ipſe ſolum ſuum officium facere debet,cum ſit vna tantum perſona,imo alii quoq;,qui curam ipſius gerunt,qui ipſi miniſtrant , coquunt,eum hinc inde portant,lectū ſternunt,vt ſcilicet illi,ægroti cor,animum & deſiderium in ſe habeant, ita vt in vniuerſum ſit vnum & idem cor. Eſt autem pium & æquum hoc dictum,iuxta illud: Dilige proximum tuum ſicut teipſum. Cum itaq; tibi qui miniſtrat, ægrotus ſit proximus : merito vnum cor cum ipſo habere debes,ita vt ęgroto ea facias,quæ tibi fieri velles,ſi tu decumberes. Cuius æſtimare licet,cur Hippocrates hunc Aphoriſmum ſcripſerit,nempe ob

ea, quæ

ea, quæ nunc quoque multis accidunt. Sæpe enim aliquis ægrotat, quem libenter vxor eius mori videret, aut ipse vxorem, seruus dominum, dominus seruum, frater fratrem, sodalis sodalem: Cur? Non opus est enumerare. Quādo igitur familia hoc modo aduersatur patrifamilias, quid sperabit ibi Medicus? Etiamsi enim ægroto bene velit, & bona præscribat, vt debent singula fieri: attamen cum illi, de quibus dictum est, aliter sint animati, quam ægrotus, medici ars confunditur, ægrotus perditur, heredes gaudent, medicus læditur, ars dehonestatur. Vnum igitur cor esse oportet, tunc ægrotorum salus incipit. Necesse est enim vt auxilium feratur & ministretur ægroto ab ipsomet, a medico, & ab his, qui in domo ipsius viuunt, qui omnes simili corde præditi esse debent.

Aphorismus secundus:

In turbationibus alui & vomitionibus, quæ sponte fiunt, si qualia oportet purgentur, confert & facile ferunt, sin minus contra fit. Sic & vasorum inanitio, si qualē fieri oportet fiat, confert, & facile ferunt, sin minus, contra accidit. Proinde & regionis, & temporis, & ætatis, & morborum habenda est ratio, pro quibus talia vacuari conueniat nec ne.

HIppocrat's sententia est, omnia profluuia & vomitus per superiora, quæ per se absque purgatiuo oboriuntur, considerari debere, an op⁹ sit ea purgari nec ne, & vbi natura nimium expellere deprehendatur, vt non adiuuetur, sed sistatur. Placet mihi autem hoc dictum. In dysenteria enim hac summa medicina est, medicamento vehementi per inferiora deiicere: ita enim dysenteria vtilissime sanatur. Similiter in vomitu vehementissimis vomitiuis rem aggredi decet. Ipsa enim experientia probat in quolibet fluxu per superiora & inferiora, si medicina illi materiæ conueniens administretur, quod præsens adsit auxilium. Oportet a. in tali cura magnam cognitionem & obseruationem adesse, vt illud ipsum medicamentū accipiatur, q aptum sit fluxum illum expellere, ne aliud expellatur. Alias mors importaretur. Nec nō hoc ēt curandū est, vt terminus quantitatis nō excedatur, ita vt dosis par sit morbo in efficacia. Notandum quoq; est, si signa virium nimium recessissent, & nō adessent, sed deficerent, nō debere tunc seruari hunc processum, imo constipatio fiat & cōstructio citissima. Ideoq; recte hoc loco Hippocrates dixit, & si ei obtemperes ita esse experieris. Exempli & testimonii gratia hęc affero: *Scamonea* curat dysenteriam: alcali de *Serapino* curat profluuium: *Splen* castrati sistit fluxum menstruum: extractio *Hellebori* vomitum phlegmaticum tollit: atque hæc omnia per expulsiuam virtutem operantur. Testatur quoq; Hippocrates, si per se omnia sint expurgata, ita vt nihil am-

Dyssenteria cur a.

Scamonea &c.

Alkali de Serapino.

Splen curat.

Extractio Hellebori.

plius adsit, quod constipatio fieri debeat. Illa autem fiat per SPIRITVM VINI sumtum cum fragmentis pretiosis & corallis, qui hæc omnia sistit. Quin & hoc verum est, alia constipantia, quæ tali constructioni minime adhiberi debent, contra ordinem naturæ post suam constipationem colicam parere, tumores, hydropem, paralysin, & plures similes morbos. Ideo aptissimis constrictiuis vtendum est, vt hæc euitentur.

Spiritus vini cum corallis cõstipat.

Sic & vasorum inanitio, si qualem fieri oportet, fiat, confert, & facile ferunt, sin minus contra accidit.

Quando in homine inanitio accidit, quæ quidem tam est possibilis, ac fluxionum ortus, tunc similiter ac cum fluxibus procedi debet, nempe si aliquid exsiccandum restat, & exhauriendum, fieri id debet. Sin, minus, impediri id debet. Sæpe enim natura in seipsa superfluum aliquid inuenit, idq; per se cõsumere nititur & exsiccare. Hac autẽ operatione incipiente, ægrotus corpore decrescit, quod non debet fieri. Medicus tamen non debet conari, vt hanc consumtionem impediat, imo potius naturam adiuuare debet, vt melius propositum finem assequi possit, atque ita consumtio ista Medicina est, quæ nullo modo impediri debet.

Medicus quando naturam iuuare debeat.

Quod si autẽ natura nimia esset in consumendo, tunc auerti, & ab illo proposito in aliud dirigi debet. Hippocrates itaque hoc loco egregiam doctrinam tradit, sed medicamenta huius doctrinæ non adiungit. Ego autem ex medica experientia hoc ei testimonium do, NATVRÆ AVXILIVM IN AVRO, CONSISTERE, SI ILLVD PER PROCESSVM VINI FORTIS IN LIQVOREM REDIGATVR, &c.

Natura confortatio ab auro.

Proinde ratio habenda est, & temporis.

In hac autem Medici operatione iuxta doctrinam huius aphorismi, Hippocrates admonitionem suggerit, quid medico considerandum sit, nempe tempus & hora, scilicet quomodo quæuis hora, non vna solum, per se constituta sit. Mutantur enim quotidie tempora. Expendi etiam debet, quid ferat natura, quid medicina, quid signa, vt iuxta illa se omnimode Medicus componat, illis resistat vel obsequatur, non temere, & fortuito, sed cum prudentia, scientia & bono intellectu veræ & idoneæ Medicinæ.

Prudẽtia Medici.

Et Temporis.

ASTra tempus regunt: astra autem insunt elementis, & in elementis habitant, sicut anima in carne & sanguine, & sicut spiritus in corpore, & medicina in herba. Herba enim non est Medicina, corpus non est anima, ita nec elementa sunt astra. Nihilominus operatio & effectꝰ procedit ex quatuor corporibus elementaribus. Ideo medicum decet esse peri-

Astra Elementorũ.

peritum Astronomum, vt sciat quid tempus ferat, auferat, integret, frangat in rebus naturalibus, vt illi resistere possit.

Et Regiones.

PORRO etiam considerandum medico est, quali in regione ægrotus sit, hoc est, quam singularem proprietatem & naturam regio illa habeat. Vna enim prouincia differt ab altera, vna terra ab alia: sic & lapides, vina, panis, carnes, &c. h. e. quælibet regio peculiarem naturam & specificam habet vltra generalem proprietatem, quam totus mundus habet. Hanc proprietatem bene considerare debet Medicus. Idcirco etiã Cosmographum & Geographum eum esse oportet, easq; artes optime nouisse. Quales autem illæ sint, & quid doceant, vna cum Astronomia, non opus est in commentario describere. Nam in suis voluminibus hæc quærenda sunt, quomodo scilicet ad Medicum pertineant.

Qualibet regio specificum aliquid habet.

Medicus sit Cosmographus & Geographus.

Et Ætatis.

HVius rei eiusmodi exemplum accipite. Pono casum, puerum laborare febri quartana, similiter adolescentem, virum, senem. Horum quilibet peculiarem curam requirit, cum tamen cura per se sit vna eadẽque; nihilominus discrimina aliqua sunt in addendo vel detrahendo. Medicus igitur distributionem ætatum hominis considerare debet, nec non ætatis medicinæ, ætatis morborum, & ætatis ipsius temporis. Cum enim mundus stetisset annos mille: facilius curari homines potuerunt: ante duo millia annorum iterum melius: ante tria millia adhuc melius, & quo propius ad nos acceditur, eo deteriores fiunt morbi. Omnes igitur ætates bene considerari debent, videlicet horarum, temporis hominis, mundi, morborum, &c.

Et Morborum.

SImiliter etiam morbus per se considerari debet, quid sit, qualis sit. Atque hæc exacte cognoscantur, non opinando aut putando. Dicit n. ἐπιβλέπειν, id quod Medice est deliberare, cognoscere, scire, non dubitare, ambigere. Vbi enim non est certitudo hæc, ibi etiam cura incerta est.

ἐπιβλέπειν

Vult autem Hippocrates, medicum ita intelligere supradictos quinq: articulos, non in hoc solum aphorismo, imo in omnibus aliis morbis isti articuli sunt necessarii. Norit igitur medicus vbi diligentiam adhibere debeat, vbi non, quando & quando non, ne diligens & curiosus sit, vbi nõ opus est, & vbi opus est, negligens sit. Talem igitur decet esse Medicum, vt artem suam exerceat cum bona & recta contemplatione eorum, quæ ad ægrotum pertinent, idq; a studio ęgrotum sanandi. Fruetur enim

Cõclusio.

ita contemplatio bono ſucceſſu: a ſupremo enim medico regitur, qui eam fortunat, & recta ſemita dirigit.

Aphoriſmus tertius.

Athletarum plenior corporis habitus, ſi ad ſummum ſit perductus plenitudinis gradum, lubricus eſt. Neque enim eodem permanere aut conſiſtere poteſt: cum vero non conſiſtat, nec iam poſſit in melius proficere, ſupereſt vt recidat in deterius. Quamobrem plenior ille corporis habitus haud cunctanter eſt ſoluendus, quo corpus nouæ nutricationis initium capiat: non tamen vacuando eo vſque pergi velim, vt vaſa in ſe penitus conſidant: hoc enim tutum non eſt, ſed quatenus natura feret, eo progredi oportet. Sic & extremæ vacuationes periculoſæ: contraque repletiones extremæ ſimiliter periculoſæ ſunt.

CVm Hippocrates de morbis loquatur: in hoc aphoriſmo eorũ morborum mentionem facit, qui vſq: ad ſummum tendunt, & quando in ſummo gradu ſunt, tunc miteſcunt & tolerabiles fiunt in ſpeciem, ſed fallaces ſunt: tandem enim redeunt. Quamuis enim eiuſmodi ægroti videantur eſſe hilares, tamen in illa quiete & lætitia permanere nequeunt, & quies illa, ſi quæ adeſt, non in bonum cedit, ſed in peius, In morbi enim tyrannidem recidunt. Scitote igitur Hippocratem hoc in loco recte locutum. Quilibet enim grauis morbus, qui alienis ſignis præditus eſt, difficulter curatur. Exempli gratia, epileptici quamprimum incipiunt quiete frui cum læto indicio, tunc cito morbus redit, ſimiliter in morbo S. Viti, quãdo morbus eſt in ſupremo gradu, tunc exſultant, & ſic in aliis morbis plurimis, qui ad mortem tendunt, vbi cum optime valent, mors lecto aſtat. Mors enim & quies ſanitatis non poſſunt ſimul eſſe. Quod autem quies venit, id fit ratione naturæ, quæ exiſtimat ſe mortem aut morbum ſuperaſſe, quieſcente interim morte vel morbo, & exſpectante terminũ propoſiti ſui. Cum autem ægrotus lætatur, tunc morbus rurſum conſurgit, & contra ſanitatem pugnat. Quando hoc modo aliquantulum progreſſus eſt morbus, tunc iterum quieſcit, & videtur adeſſe bona valetudo, ſed fallax ea eſt. Hi læti habitus, ſigna ſunt morbi diuturni aut mortis.

Grauium morborũ quies repentina non bona.

Epilepſia recidiua quod ſignum.

Morbus S. Viti.

Quies in morbis grauibus vnde.

Quamobrem plenior illa corporis habitudo cunctanter eſt ſoluenda.

Cura igitur iuxta ſententiam Hippocratis eſt, vt læta illa ſigna, quę tam bonæ ſpei ſunt, frangantur, h.e. vt in morbum tranſmutentur, ita vt nihil læti conſpiciatur amplius, idq; cito faciendum. Siue enim ad mortẽ, ſiue ad fixum morbum res inclinata eſt, properandum eſt. Quamprimũ enim in fixis morbis ſigna dimidium annum durant, non amplius vulgaribus medicamentis ſubiiciuntur. Quod ſi in morbis letalibus ter redeant, vſque ad mortem durant. Idcirco ſtatim omnia in morbum vnum ſunt conuertenda, qui curæ obſequitur, & alicuius ſpei eſt.

Vt corpus nouæ nutricationis initium capiat.

Caussa cur properandum sit, est, vt corpus ex natura sua prius cibum accipiat, quam morbus accedat, & cibum inficiat, priusquam fruatur eo. Si enim corpus in cibi sumtione posterius sit, tunc peruerse res agitur: ita enim morbus pascet corpus & non natura, sicut ordinarie fieri debebat. A morbo autem nutriri, totum corpus infici est.

Non tamen vacuando eo vsque pergi velim, vt vasa in se penitus considant, hoc enim tutum non est, sed quatenus natura feret, eo vsque progredi oportet. Sic & extremæ vacuationes periculosæ sunt.

Non bonum est etiam signum, sicut superiora, si compressio fiat vel coangustatio, siue a morbo siue a Medicina. Similiter si purgatio fiat ꝑpter accidentia, ea quoque non conueniret. Morbus enim vel ad mortẽ, vel ad fixam naturam dispositus est. Quod si igitur illa accidentia tollere coneris, ea quæ in toto corpore sunt, ad cor penetrabunt, & res peior erit quam prius.

Et contra repletiones. si extremæ fuerint, similiter periculosæ sunt.

Quamuis post sumtam medicinam sanitas aliqua consequeretur, ea tamen non est constans. Quamprimum enim aliquod priorum signorum redit, nemo ea iterum delere potest, vt in principio, imo ita rem relinquere & Deo committere oportet. Natura enim hic atteritur, debilitatur & euanescit, & absque omni auxilio recedit.

Aphorismus quartus.

Victus tenuis & exquisitus in morbis longis semper, in acutis vbi non conuenit, parum tutus est, & rursum victus, qui ad extremam peruenerit tenuitatem, molestus est, si quidem quæ ad summum peruenerint repletiones, molestæ sunt.

SEntentia Hippocratis est, quod in difficilimis & maxime diuturnis morbis mediocris & decens diæta seruari debeat. Quod si id non satisfaciat, periculum esse, ne æger difficulter curetur: Quod si ad extremũ diætam adhuc subtilius & arctius constringere velis, metuendum esse, ne illud quoq; frustra fiat. Et postremo si repletio inducat̃, ita vt morbus seipsum repleat, & non diæta, illud quoq; malũ esse signum. Verũ certe est, quẽlibet morbum, siue mortalis sit, siue alias diuturnus, non indigere peculiari diæta. Natura n. cibum non appetit, imo morbi tota plena est. Idcirco quando diæta mediocris non iuuat, signũ est, non dięta, sed medicina agendũ esse. Vbi n. morbus seipsum pascit, ibi dięta non op⁹ est, sed sola medicina. Morbi n. seipsos replent perinde ac si q̃s seipsum nimio cibo obrueret, ita etiam morbus saturatur. Hippocrates tamen hoc in loco de nulla Medicina loquitur, nec morborum nomina apponit, sed solummodo generalem aphorismum facit, qui omnibus morbis conueniat,

Vbi diata studendũ sit.

Diata in nullo morbo vtilis est.

Dieta quando opus sit, & quando minus.

quasi diceret: si in magnis morbis contingat, diætam nihil proficere, tūc diætę nō est studendum, quin potius medicinæ omnis opera impendenda est. Natura enim seipsam pascit adeo, vt & plena sit. Aliud nihil docet hic Aphorismus.

Aphorismus quintus.

In tenui victu peccant ægroti; quo fit, vt magis lędantur, siquidem quoduis peccatum grauius hic, quam in paulo pleniore victu esse solet: eadem de caussa sanis etiam valde tenuis stataque & exquisita victus ratio parum tuta: quia errata grauius ferunt. Quare tenuis exactusque victus paulo pleniore exsistit maxima ex parte periculosior.

Nō fame, sed Medicina morbi curādi.

VVlt hoc in loco Hippocrates, ægrotos non debere vti seuera diæta, aut multum ei tribuere. Qui vero contra faciunt, & per diætā multū efficere volunt, ii magis se corrumpunt. Obseruate autem caussam, quare dicat: morbus qui tali diæta curatur, non curatus est. Desinente enim diæta redit morbus & crescet denuo. Non enim diæta, sed Medicina curare debet. Idcirco ægroti in seipsos delinquunt, cum morbos fame pellere conantur. Morbus enim nulla fame pellitur. Diæta quidem seruari debet, non vt cura, sed vt naturam idoneam conseruet, vt suas actiones eo melius perficere possit.

Diæta vsus.

Siquidem quoduis peccatū grauius hic, quam in paulo in pleniore victu esse solet.

Vbi diæta liberalior esse debeat.

Crassities tutior tenuitate.

** Prunis paruis, quæ Zipartlin vocantur.*

** Pruna.*

Quando igitur peccatum aliquod committitur in medicina, sicut de diæta dictum est, tunc non parua mala efficiet ipsa, imo magna incōmoda inuehet, & maiora quidem, si ægrotus per se subtilis sit, quā si crassus sit. Notate igitur, crassum melius esse hic, quā subtile. Crassities enim plus roboris habet quam subtilitas. Vbi igitur robur est, ibi porrigendum est nutrimentum, illudq; minime denegādum. Si igitur in rapis plus est, quam in*, tunc rapæ dari debent non *, hoc est, ægrotus non subtilibus diætis sanari debet, sed potius eiusmodi orbis, in quibus plus virium est.

Eadem de caussa sanis etiam valde tenuis, stataque exquisita victus ratio parum tuta: quia errata grauius ferunt.

Sani tenuiter nō nutriendi.

Quin & hoc nobis pro admonitione accipiendum est, ne sanos homines adeo subtili diæta nutriamus, sed potius cibo efficaciori: nec ad amussim seruari diæta, aut iuxta numerum dimensum debet, imo varia concedere permittamus, non certa quædam. Quando enim in morbos incidunt, eo melius, cibos crassiores ferre possunt, & citius sanabuntur, quā subtiles homines. Qualis igitur est cibus, talis etiam fit natura: quæ si a cibo subtili nutrita sit, in medicina parum adiuuat: si vero a cibo robustiori sit pasta, tunc medicinam egregie subleuat.

Crassiores citius sanantur gracilib9.

Quale alimentū tale quod alitur.

Quare tenuis exactusq; vict9 paulo pleniore exsistit maxima ex parte piculosior.

idcir-

Idcirco medicus non multum studebit diætis subtilibus, nec multum per eas efficere conabitur, quin potius hoc cogitabit, diætas esse fallaces, medicumque decipere, quando subtiles sunt. Auxilium enim medicinæ debitum negligit. Non igitur docet Hippocrates, vt medicus vel ægrotus diætæ incumbat, & per eam multum efficere conetur, sed vt diætam præscribat, quæ naturæ sit conueniens ad eam roborandam, eaque sit crassior diæta. Studium autem præcipuum collocet in medicina, quæ potestatem habet sanandi ægrotum. Hæc ad id creata est, non diæta.

Diæta præscribendæ modus quis. Medicina sanat, non diæta.

Aphorismus sextus.

Ad extremos morbos extrema exquisite comparata remedia optima sunt.

HOc in loco Hippocrates quãdam prophetiam ponit, nempe quod postremis temporibus, extremæ medicinæ adhibebuntur, idque ita intelligendum est. A principio suo vsque ad finem res quælibet semper fit magis magisque adultior, robustior, peruicacior, & quo propior est fini, eo est vehementior. Exempli gratia, seritur glans in terram. Illa igitur magis magisque crescit, donec tandem post multos annos magna fiat arbor. Hæc igitur arbor in initio cultro poterat exscindi, nempe cum adhuc esset ferula: post vero magna opus est securi ad eam secandam. In initio puer eam potuisset dissecare; post vero duo vel tres viri adulti satis laboris habent, vt eam exscindant. In initio momento oculi diffisa fuisset: post vero vix in aliquot septimanis dissecari & findi potest. Ita etiam se res habet cum morbis, qui incipiunt oboriri leuiuscule, & tandem adeo adolescunt, vt vehementiores magis, magisque fiant, donec tandem in *exaltationem* suam deueniant. In principio leuis medicina eos curasset, post vero minime potest. Dicit igitur Hippocrates, medicinam adhiberi debere iuxta gradus, hoc est, morbo primi gradus, primi gradus medicina: medio medii: extremi extrema & fortissima medicina debetur. Scitote autem gradationem medicinæ iuxta hoc exemplum debere intelligi, si quis laboraret hydrope, isque esset in initio. Hinc sequitur leui & facili via eum curandum, nempe per pilulas de Serapino, de gummis, &c. Quando autem morbus augetur, & ad medium peruenit, tumorque fit maior, tunc medicina prior non amplius valet. Oportet igitur aliquid fortius adhiberi. Morbus enim est fortior, & præterea aliqua symptomata habet, quę & ipsa respicienda sunt in cura. Quando autem ad summum gradum peruenit, tunc ægrotus totus tumet, breuis est anhelitus eius, caput & alia membra valde dolent: hæc omnia simul cõsiderari debent, & ita præparanda est medicina, quæ siti, anhelationi, & omnib. membris conducat, illaque erit extrema medicina.

Posteriorum annorum morbi prioribus peiores.

Gradus morborũ & medicinæ sint æquales. Pil. de serapino. & gummis hydropem curant incipientem.

Morbi ætatibus differunt.

Differunt itaq; medicinæ morborum cum in principio sunt, ab iis quæ in fine sunt. Aliter n. se habet principium, aliter medium, aliter finis. Scire igitur decet medicum, quomodo medicina eo redigenda sit, vt & in extremis morbis valeat. Exempli gratia; pilulæ de serapino & de mezereo iuuant in initio, sed non in fine: si a. eas in quintam essentiam transmutes, & in altiori gradu colloces, tunc & extremo morbo medebuntur. Si n. morbus aliquis vsq; ad extremum crescit, & in initio medicinam suam habet naturalem, scitote certo q; illa medicina per artem etiam exaltari possit, vt semper in pari gradu sit cum morbo. Medicus igitur scire debet id, quod medicina patefacit, sibi imitandum esse, nempe per Alchimiam, quæ ars hæc omnia præparare & perficere docet.

Exaltatio medicamentorũ.

Alchimia naturæ æmula.

Aphorismus septimus.

Cum itaque morbus peracutus est, extremos protinus labores habet, summeq; tenui victu est vtendum. Cum vero non est, sed pleniorem victum licet exhibere, tantum de extrema victus tenuis ratione remittendum est, quantum morbus extremis est remissior.

In morbis repentinis & intensis cibus tenuis cõuenit.

QVilibet morbus acutus, qui cum summa angustia ingruit quasi mors, qualis est pestis, mania, & alii plures, quando inuadit aliquem, statim secum inducit extremos languores, summusq; dolores. Exempli gratia, febris in principio mitis est. Vis autem ipsius magis magisque augetur, donec tandem pessima fiat: ita de his morbis intelligendum est, quando inuadunt aliquem, tunc statim summi dolores in initio adsunt, ita vt morbus & dolor in initio & fine vnum & idem sint, hoc est, statim cum principio adest mors cum omnibus suis conditionibus. Dicit igitur Hippocrates, quando eiusmodi acuti morbi incipiunt, qui initio pessimi sunt, tunc cibo tenuissimo & leuissimo pascendus est ægrotus. Caussa est, quod vbi talis morbus est, ibi omnes naturæ vires pugnant cum morbo. Si igitur natura non ordinario cibo & caute pasceretur, tunc cibus digeri non posset: natura enim ægrotum in pugna cum morbo non deserit. Quod si autem cibus indigestus remaneret in ventriculo, alius inde morbus sequeretur, & morbus ita duplicaretur. Cibus igitur dandus est tenuis & leuis, qui sponte sua pertranseat, non indigens multa digestione, quales sunt iuscula & legumina ac pultes, tales naturam in cursu & pugna sua non impediunt. Si autem non tanta sit vehementia morbi, ibi pro ratione ægroti cibus dari potest liberalius. Necesse autem est adhuc vnum scire, quanquam eius Hippocrates nullam faciat mentionem, nempe quod in eiusmodi morbis diæta vel cibus debeat simul esse medicina, q̃ naturam adiuuet. Exempli gratia: si peste quis correptus esset vel pleuresi, tunc cibum

Cur?

Cibi qui leues.

Cibus & potus optimus, qui simul sit medicus.

bum oportet expellere, vt natura exoneretur & liberetur, idq; fieri debet per *aurum Diaphoreticum*, & per *Tartarum Diaphoreticum*, quanquam hæc medicinæ non cibi esse videantur, sed cibus & potus sunt. Qui enim illis nutritur, non moritur fame, etiamsi nihil comedat, quantumuis parum de supradictis accipiat. Sciendum igitur, has esse medicinas simul & nutrimenta, & in tali nutrimento summum arcanum latet.

Aurum Diaphoreticum pro peste. Tartarũ Diaphor. &c. Vide Archidoxorum prologum.

Aphorismus octauus.

Cum morbi vis est maxima, tum vel tenuissimo victu est vtendum.

QVilibet morbus, qui in summo gradu est, tenerrime tractari in cibo & potu debet, ne scilicet tali ægroto detur cibus, qui corpus penetret aut delectet, quales sunt aromatici, delicati cibi, pisces, gallinæ, &c. Vbi enim tam boni coqui sunt, ibi natura oblectatur & morbum deserit in suo conflictu, delitiasq; appetit, atq; ita seducitur. Cibi non delicati sunt optimi in hac diæta. Similiter nullum forte & exiliens vinum dare debet. Sicut enim hoc vinum cerebrũ inebriat & debilitat, ita omnia quoq; membra eneruat. Ideo dari debet vinũ leue, in quo natura nullum robur quęrere possit: & quamuis naturæ aliquid boni dare velis, id tamen non sit copiosum. Quin & hoc vobis notandum est, quanquam Hippocrates id non dicat, lacticinia & alios cibos, qui morbum ad se trahunt, morbum tollere, cum eum secum per vrinã & sedes euehunt, vt in icteritio morbo *granum iuniperi* egregius cibus est ad pascendum ægrotum vna cum aliis cibis, nec non *aqua de cerasis* peculiarem vim habet, si bibatur in alio potu. Medicum igitur ita decet esse prudentem, vt diætam non solum in certo pondere potus & cibi constituat, subtilissimosq; cibos deligat, sed vt potius cibos illos accipiat, qui simul medicina sunt, illis fruatur ægrotus. Illi conueniunt morbis illis, qui in statu suarum virium sunt.

Cibi debent simul esse medicina: Granum iuniperi. Aq. de cerasis.

Aphorismus nonus.

Sed & ex ægroto coniecturam facere oportet, an is cum præscripto victu perstet vsqu. ad morbi vigorem, & an prius deficiat, imparq́; cum tali victu succumbat prius, quam cedat morbus & obtundatur.

OPortet ẽt medicum considerare, vbi diæta aliqua nihil iuuat, ne diutius in ea pseueret, sed medicinã admoueat, siue ea cibus sit siue nõ. Illud n. maxime necessarium est, quomodocunq; agatur. Cum a. Hippocrates tot verba faciat de diæta, sciendũ vobis est, nõ esse intelligendũ solumodo cibum & potum, quib. summopere student medici Italici & Gallici. Imo aliter diæta hic intelligenda est. Hippocrates n. diætam non solum ad nutriendum recte corpus requirit, sed potius vt curet. Decet

Diæta vocabulum quid signi ficet.

Cibi medicati & eorum dosis.

igitur medicum considerare, quæ virtus insit cuilibet cibo, ita vt eos cibos sumat, qui simul & cibus & medicina sunt, diætamque ordinet non propter nutritionem, sed potius propter medicinam, & vt abstinentia præscribatur tantum propter medicam vim, quæ cibo inest, non propter repletionem vel abstinentiam cibi nutrientis. Exempli gratia; laborat aliquis quartana, illi præscribenda est diæta, quæ debet esse & cibus & medicina. Dosin autem diætæ & quantum ægrotus edere debeat, colliges in administratione iuxta vires & robur medicinæ, quæ cibo inest, non iuxta nutrimentum, quod inest cibo. Sal igitur quartana laborantis, sit *sal absinthii*, caules ipsius laxent; carnes eius attrahant, digerant, & per aluum purgent. Similiter de potu, vinum eius sit medicina, hoc est, sit præparatum cum illis rebus, quæ morbum istum pellunt. Nihil igitur propinari ægroto debet, cui non insit vis quædam medicinalis.

Dosis ciborum medicamentosorum unde æstimanda.

Aphorismus decimus.

Quibus igitur vigor statim futurus est, eos tenuiter statim habere oportet. Quibus autem posterius, & in ipso vigoris tempore, & paulo sub ipsum, de victu demendum est. Antea vero plenius alendi sunt, vt perferre queant.

Oportet etiam medicum scire, quando cibandus & potandus sit ægrotus, idque sumendum ei est ex morbo ipso, prout is fuerit affectus. Hoc ita intelligite, cum nutritio ægrotum non curet, sed sola medicina: in ipsa quoque fundamentum erit diætæ. Ideo Hippocrates vult dicere, quomodo medicina administranda sit, quibus temporibus, quam fortis. Non enim semper natura medicinam amplectitur, sed interdum tatum, interdum vero non, vt iusta hora eligatur, in qua natura appetit medicinalem potū & cibum. Cum enim paroxysmus viget & morbus intumuit, tunc natura nullam diætam accipit. Est enim fastidiosa. Vult igitur Hippocrates, medicum debere animaduertere tempus idoneum ad administrandum naturæ. De his loquitur, non an pyra, poma, iuscula, aut alia danda sint.

Aphorismus vndecimus.

In ipsis paroxysmis cibum adimere oportet. Præbere enim noxium est. Et cum per circuitus redeunt morbi, in ipsis accessionibus abstinendum est.

Iste aphorismus, vt superiores, intelligendus est de eo, quando natura non est promta, non dandum ei esse cibum, sed tantum illo tempore, quando ei commodum est. Est enim tempus aduersum, & est tempus constans.

Cum enim morbus naturam & vim suam exserit, non bonum est cum

cum eo agere, ſicut cum viro irato nihil agi poteſt. Quando autem cum eo aliquid agendum eſt, oportet exſpectare, donec præterierit ira, tunc eſt intelligens, vt ſermonem & reſponſa tua percipere poſſit & alacriter reſpondere, &c. quæ omnia in ira naturæ fieri nequeunt. Similiter etiam intelligendum eſt de morbis exacerbatis. Notate igitur periodos, paroxyſmos & acceſſiones, omnes eſſe naturæ iram eiuſque furorē. Quanquam aliud genus iræ ſit periodus, aliud acceſſio, aliud paroxyſmus, aliud exacerbatio; omnia tamen hæc ira naturæ ſunt, orta ex offenſionibus, quas natura a morbo pati cogitur, aut morbus pati cogit a natura. Vtrinq; enim ira oboritur. Sciat igitur medicus iram aliam eſſe naturæ, aliud quoque eius tempus ſeu ſanitatis aliam vero iram eſſe morbi, quando ille ſe oſtendit. Hæc reſpicere decet medicum, vt videlicet iuxta tempus & horam agat, nihilque importuno tempore incipiat.

In paroxyſmis nihil tētandum. Et cur.

Paroxyſmus eſt ira naturæ.

Periodus, acceſſio, par. & c. diuerſa ſunt.

Paroxyſmus quid ſit.

Aphoriſmus duodecimus.

Acceſſiones vero & conſtitutiones morborum indicabunt, tum morbi ipſi, tum tempora anni, tum periodorum proportionis inter ſe obſeruatio, ſiue ea quotidie, ſiue maiore interuallo fiant. Sed & ex iis, quæ poſtea apparent indicia ſumuntur, vel- ut in pleuritide ſputum, ſi ſtatim initio appareat, breuem fore denunciat. Si vero poſterius conſpiciatur, longam. Quin etiam vrinæ, alui fæces, ſudores, criſi, difficiles aut faciles, nec non breues aut longos fore morbos cum ſuperueniunt, demonſtrant.

VT medicus cognoſcat naturæ irā in paroxyſmis, conſiſtentiis, periodis, acceſſionibus &c. primum omnium morbum ſibi ꝓponat, eumq; funditus perſcrutetur, quo cognito, horam & diem ſciet quando naturæ ira incipiat, aut morbi etiam: & hinc ei notum erit, quomodo ei anteuertendum ſit, & quando, ita vt mediante medicina vtraq; ex parte ira euitetur. Non ſolus a. morbus id facit, ſed & ipſum tempus naturæ & morbi iram ſignificat. Exempli gratia, noſti aliquem febri laborare, & ex arte & experiētia agnoſcis eam eſſe tertianam. Iam igitur te ſcire oportet febris conſuetudinem a principio vſq; ad finem, quando quies non ſit futura. Similiter ſi febris accidat in autumno aut hyeme, tunc quartana eſt, id docet tempus. Ita quilibet morbus ſuum certum tempus habet, in quo oritur, de menſe ad menſem, ab vna Luna vſq; ad aliam, ab ortu Lunæ vſq; ad occaſum eiuſdem, & ſic de omnib. firmamentis, q̄ quidem tempus ipſum ſunt. Lux n. & tenebræ tantum ſunt nox & dies, non tempus, ſed tantum diuiſiones temporis. Firmamentum dat tempora anni. Qui igitur firmamentum nouit, is etiam ſcit quinam morbi ſingulis annis ſint vēturi. Hæc decet conſiderare medicum, nec non planetarum circulationes, & progreſſus & egreſſus ſtellarum mobilium, q̄ alio atque alio modo ſuum cur-

Morbus ipſe ſuas certas acceſſiones & diſcrimina habet.

Tempus.

Firmamētū cauſſa temporū anni.

Medico quæ ſcitu neceſſaria ſint.

ſum habent, nouaq; tempora pariunt, & res augent vel debilitant: quomodo ſcilicet illarum effectus miſceantur. Simili modo ſe habent morbi, qui reguntur ab aſtris, vt ſtultus aliquis: & ſicut aſtra erunt & ſe habent, ita etiam ſtultus cum ſuis rebus hinc inde inconſtanter vagatur, ſemper alius. Tales igitur morbos medicus nouiſſe debet. Hoc enim modo præueniendum erit iræ, ſicut dictum eſt, quod quotidie aut tertio quoque die ea accidere poſſit.

Signatura morborum.

Quin & hoc medico ſciendum eſt, morbos per ſe ſua ſigna dare, ex quib. medicus intelligere poſſit, an diuturni ſint futuri vel non. Nullus n. eſt morbus, qui non ſigna in ſe gerat ſui exitus & mutationis, ex quib. cognoſci poteſt, ſicut natura aliis modis ſe notam facit & deſignat. Eſt n. in morbo ſignatura quædam ſicut in homine, vt dicitur, homines ruffi ſunt perfidi; item quo debilior, eo ferocior: Eiuſmodi n. ſigna natura fecit, vt homo innoteſceret. Similiter etiam morbus quilibet ſignatus eſt ſuis ſignis, quæ medicũ ſcire decet. Dicit igitur Hippocrates, ſi poſt ſigna non ſtatim morbus veniat, ſignificare morbum breuem; ſin ſtatim, ſignificare morbum diuturnum. Cauſſa eſt, quod maturatio primo, non vltimo fieri debeat. Quod autem maturari debet, breui tempore matureſcere nequit: vis enim maturans in principio fere eſt efficaciſſima,

Vis maturans in principio potentiſſima.

Excremẽta, vt de morborũ conditione teſtentur.

Medicum qua noſſe deceat.

Medicus a plebeio diuerſus ſit.

Signatura morborũ Medico apprime ſcienda.

Signatura morborum & aſtrorum influentia medico debent nota eſſe.

Vrina quoq; denotat, quorſum tendat morbus, nec non ſedes & ſudores. Hæc n. omnia ſunt excrementa earum rerum, q̃ ipſe morbus ſunt. Cum igitur ex morbo ſint, ex ipſis cognoſci etiam poteſt, quid circa mortem, vel ex morbo ſit. Sicut n. tabellarius veniens ex peregrinis regionibus interrogari ſolet, quomodo ſe habeant regiones illæ: ita oportet medicum omnimode experientiã ſuam habere & obſeruationem, vt gnarus conſiſtat ante ægrotum & non ignarus, & vt morbos auertere poſſit, & vt ſciat an diuturnus vel breuis ſit futurus, ac bene vel male exitum ſuum ſit habiturus. Hæc omnia bene didiciſſe debet medicus in omnibus morbis & minime vti generali conſuetudine, vt vulgus ſolet, quod iuxta ſuas opiniones tantum loquitur. Medicus autem non debet loqui temerarie, ſed ſcienter & iuxta artem medicam. Tam doctum enim eum eſſe oportet, vt a principio vſque ad finem ſciat, quomodo ſe gerere debeat. In ſumma ſignaturam morborum medicum in homine agnoſcere decet, ſimiliter quoque firmamenta, quidnam illa in ipſa tempora infundant. Tunc bene ſe habebit res omnis.

Aphoriſmus decimuſtertius.

Ieiunium ſenes non decrepiti ferunt facilime; ſecundum hos ii, qui conſtantem ætatem agunt; minus adoleſcentes, minime omnium pueri, atque inter eos minime qui acriori ſunt & viuidiori ingenio præditi.

In

IN hoc aphorismo ante omnia hoc exemplũ notate. Arbor tenera in id inclinata est, vt crescat & augeatur. Quod si v. crescere debet, oportet eam habere aliquid a quo iuuetur in crescendo, & quod crescat: absq; illo enim non fiet ponderosior. Ex hoc sequitur, naturam, quæ est in potentia crescendi, illud ipsum, ex quo vegetetur, desiderare. Oportet igitur iuniores illud habere, quia crescere eos oportet, donec ad perfectam suam ætatem perueniant. Hac igitur de caussa puer plus humoris requirit, quam aliquis adultus, donec desinat crescere, hoc est vsq; ad vigesimum quartum annũ. Dicit itaq; Hippocrates seniores melius ferre posse famem, quam iuniores. Iuniores enim duplici fame afficiuntur, fame scilicet crescendi, & fame sustentandi. Cum igitur seniores non amplius crescant, ideo fame crescentis potentię non stimulantur. Iuniores autem fame crescendi irritantur, ideo ieiunia ferre nequeunt, sicut seniores, qui si pro duplici fame comederent, seipsos frustra implerent non necessario. Ratione igitur potentiæ crescendi iuniores fame stimulantur, eamq; tollerare minime possunt, quin potius in morbum inciderent. Quando autem desinunt crescere, tunc vera fame afficiuntur, tunc incipiunt apti esse ieiuniis. Prius autem oportet eos comedisse plus, quam seniores, ex hac caussa, quod natura ipsorum viuidior & ardentior est, quam seniorũ. Senectus n. magis magisq; fastidio afficitur & tædio, & natura eorũ minus minusq; desiderat. Decrescit enim velut arbor, quæ appropinquante hyeme vnum folium post alterum amittit, vnamque virtutem post aliam, & quo vicinior est autumno, eo minus alimenti requirit, eoque melius carere potest, quam cum iunior esset, scilicet æstate instante.

Duplex fames in iuniorib.

Senectus iuuentute ignauior.

Aphorismus decimusquartus.

Qui crescunt natiui calidi habent plurimum, itaq; copioso cum egeant alimento, abunde ipsis suppeditare oportet, alioqui corpus consumitur. In senibus vero inest calidi parum, paucis propterea succendiculis egent, siquidem multis exstinguitur calidum. Ob eandem caussam etiam senibus non sunt febres perinde acutæ: frigidum enim est corpus eorum.

HOc loco dicit Hippocrates, eos qui crescunt, abundare calore natiuo, & ideo multo cibo indigere, ieiunioq; minus idoneos esse. Quod a. potentiam nascendi vocat calorem natiuum, hanc caussam habet: sicut Sol omnes res instigat, & omnia per Solem crescunt, & Sol summum arcanum est in igne, & purissimus summusq; gradus elementi ignis, ita vt nulla species in elemento ignis, sit adeo clarificata & præparata vt Sol, ideoq; omnia p̃ Solẽ maxime crescunt: ita ẽt se habet *calor innatus* in homine, q̃ in microcosmo est Sol elemẽti ignis. Per hunc Solem crescit homo.

Sol arcanum natura.

Calor natiuus est sicut sol in mundo

Sol Microcosmi. *Sol & homo generant hominem.* *Senectus est frigida vt hyems.* *Senes cur alimentis multis nõ egeant.*

Vbi igitur Sol iste fortis est, & efficaciter terram ferit, ibi oportet multas esse humectationes, pluuias, rores. Similiter in homine quoq; accidit dum crescit. Nam & microcosmi Solem multas humiditates, videlicet pluuiam & rores, hoc est, cibum & potum copiosum habere oportet. Hinc est dictum illud, Sol & homo generant hominem, ita vt homo sit pater, ex quo semen est: Sol v. vt vis crescendi in quantitate & robore. Semini igitur humano nutrimentum suum dãdum est. Exsiccatur n. sicut arbor, quæ siccitatis caussa arescit, & humido destituitur. Quare senes non aliter Solem habent, quam hyems habet; & sicut Sol in hyeme terram frigefieri sinit: ita etiam facit Sol microcosmi in senectute. Senectus est frigida, sicut autumnus: inde male cum ea etiam agitur: & sicut in hyeme & autumno natura Solem fecit, ita etiam in senectute comparatum est. Hyems non eget multa pluuia vel rore: nõ n. ea consumere potest. Sic etiam senectus, si multum cibi ei daretur, omne id congelaret in glaciem, hoc est, mortem. Cum igitur senes ex vere in hyemem transierint, non amplius verni vel æstiuales sunt, non amplius caniculares: sed autumnales Octobri & Nouembri similes &c. fiunt & manent, ideoq; frigidis temporib. nõ vernis, æstiualib. aut Augustalibus temporib. æquiparant, &c.

Aphorismus decimus quintus.

Ventres hyeme ac vere natura calidissimi, & somni longissimi. Per ea igitur tempora plus cibi dare oportet, siquidem plus natiui calores habent, quo fit vt copiosiore alimento egeant. Argumento sunt ætates & athletæ.

Ventres cur hyeme pinguiores. *Sol exterior solem interiorẽ hominis in æstate debilitat attrahendo.* *Luna cerebro dominatur.*

CVr ventres in hyeme & vere sint pinguiores hanc caussam naturalem scitote. Sol quo altior est, eo magis frigefacit corpora, hac de caussa, quod velut Magnes attrahat ad se sui simile, hoc est, hominis microcosmi Solem. Simile enim simili associatur. Cum igitur Sol exterior interiore fortior sit, hunc is omnino ex homine attrahit. Exempli gratia, Luna dominatur Lunæ hominis, quæ in cerebro est, ita vt homo Lunæ actiones in cerebro sentiat. Ita etiam de Sole intelligendum est, quod Solem suum homini is extrahat, hoc est, calorem adimat, vt non tam efficax sit per gradus aliquot, & per tot gradus Sol in homine frigesit. In hyeme vero Sol non est tam efficax in terris, sed multo debilior, ideo nihil ex homine trahit. Ex hoc sequitur, q; Sol microcosmi tot⁹ in ipso maneat, cum toto suo calore, natura & virib. Ideo homo in hyeme fortior est q̃ in æstate. Quin & omnia membra corporis illo sole gaudẽt adueniente hyeme, cum integer cum omni & pfecta sua efficacia Sol adsit corpori. Huic igitur Soli p hyemem satis ciborum dandum est, sat potus: Sol n. iste ca omnia absumit, sicut sol exterior aquã ex lacuna, aut fouea aliqua exhaurit.

Animaduertendæ etiam sunt hominum ætates & dispositiones corporum. Discrimen enim est inter iuuenes, iuniores & maxime iuuenes. Similiter etiam inter adultos, seniores & summe senes, plane decrepitos & plane pueros. Pro ratione enim ætatis plus etiam Sol ille interior operatur, & ideo plus alimenti expetit. Quin & Athletica corpora hac obseruatione indigent: prout enim pinguia aut macilenta sunt. Sol etiam eorum fortis & efficax est.

Iuuenes iuniores, maxime iuuenes vt differant.

Aphorismus decimus sextus.

Victus humidus cum febricantibus omnibus vtilis est, tum maxime pueris, & illis, qui tali victu vti consueuere.

CAlor, quem habent omnes febres, non habet fere nomen, & non est ex Sole hominis, sed est alius calor, multo voracior & insatiabilior, q̃ lupus, si homini conferatur. Omnis autem calor febrilis igni similis est. Et sicut calor ab igne diuersus est: ita etiam calor ille febrilis diuersus est a calore naturali. Ex hoc sequitur, quod calor febrilis sit sicut lupus vorax, consumens & deglutiens omnia, & sola humiditate pascitur. Scitote igitur febricitantibus multos humidos cibos dandos esse, ne ignis ille febrilis naturale humidum inuadat, illudque exsiccet, etiam medullam ossium & membrorum, &c. sicut ignis lignorum, qui consumit omnia quæ adsunt, nihil relinquens nisi carbones & cineres. Medicum igitur considerare decet gradus ignis iuxta iuuentutem & senectutem prout opus erit, sicut sane gradus sunt caliditatum in vna complexione plus, quam in alia, in pueris & iunioribus maiores quam in senioribus.

Calor Febrilis quis sit.

Calor Febrilis & nat. vt differant.

Febricitantibus cur cibus humidus dandus sit.

Aphorismus decimus septimus.

Videndum etiam quibus semel, quibus bis, plus minusue & gradatim sit cibus dandus. Dandum vero aliquid tempori, regioni, ætati & consuetudini.

VUlt Hippocrates in diæta non solum considerandum esse morbum, vt ægroto iuxta tempus morbi in die semel, bis aut ter, plus minusue cibus detur, prout fert ratio: sed & ætatis exigentia inspicienda, & pro ea diæta ordinanda: & præter senectutem vel iuuentutem, etiam regionis conditiones, proprietates, natura & essentia considerari debent, & pro iis etiam cibus & diæta constituenda sunt. Regionis enim natura & consuetudo spectanda & sequenda est, & nõ frangenda in delectu cibi & potus, & quoties natura appetit, dandum. Nec non tempus est obseruandũ. Diætæ enim æstatis nihil valent in hyeme, nec hyemales in æstate. Quælibet habet suum tempus: quod igitur illi tempori vsitatum est, in diæta seruetur, nec misceatur aliquid peregrini. Hoc modo regimina diętetica

Quæ in cibo dando spectanda sint.

Diæta hyemis non conuenit æstatu.

ægrotorum constituenda sunt, sicut Hippocrates docet, & non introducendum est aliquid contra hunc aphorismum. Hippocrates enim hoc in loco sincerum medicinæ spiritum habuit. Medici autem illi nostri arguti ex Germania Italiam facere volunt, id quod tantum ex mera superbia faciunt, non cogitantes, quid sit Medicina, alias Hippocratis doctrinam melius seruarent.

Hyppocratis laus de synceritate.

Aphorismus decimus octauus:

AEstate & autumno cibi copiam ferunt difficilime, hyeme facilime, Vere minus.

QVod æstas & autumnus cibum omnium difficilime digerũt, in caussa est, quod sol suus homini detrahitur, qui in hyeme & Vere nondũ exaltatus est. Vbi enim non est Sol, ibi nec digestio est bona. Non enim adest calor, non adest ignis Vulcani appetens, coquens & præparans cibos. Si igitur multum comeditur, multum indigesti cibi in homine remanet, ex quo putrefactio nascitur, vnde veniunt morbi, scilicet vermes, apostemata, & alia similia incommoda.

Coctiones æstate & autumno cur peiores.

Aphorismus decimus nonus.

Iis quibus per statos circuitus accessiones fiunt, nihil dandum, nec cogendi sunt: sed demendum ante crises.

SI quis laboret morbo per circuitus redeunte, ita vt dubia mente exspectandus sit morbus, illi nullum cibum dari vult Hippocrates, nec eum ad cibum cogi. Natura enim nauseabunda accipit cibum, & quod inuita accipit, pro hoste habet, contraq; illud pugnat, nec illud digerere vult. Ideo cauendum est, ne natura inimicis oneretur, sed vt iuxta suam voluntatem agat. Quin & hoc verum est, si cibus vltra modum sumatur, tunc natura eum non digerit, imo perpetuo illum ceu suum hostem impedit, ex quo sequitur, ipsum quoque cibum vicissim lædere naturam. Cibus enim in stomacho esse cupit, stomachus autem eum respuit: cibus vult digeri, natura autem digerere non vult: ita cibus vexat naturã, & sic multo fit miserior. Quod si id iam fiat, quando morbus suam periodum accelerat aut paroxysmum, scitote nihil aliud nisi magnum infortunium ibi exspectandum. Ieiunando igitur nihil peccatur, sed pascendo, etiamsi bono animo & per bonum cibum id fiat, nihilominus tunc temporis mortis caussa esse potest. Tutiori igit' & certiori poti' obsequendũ.

Natura inuita cibus, præsertim ante crises cum periculo obtruditur. Appetitus quanta vis. Immoderatum natura inimicum. Ieiunando nihil corrumpitur sed nimium cibando.

Aphorismus vigesimus.

Quæ iudicantur vel iudicata sunt, in iis nihil innouandum, vel medicamentis vel aliis irritamentis, sed sinenda sunt.

QVando in morbo incidit *Crisis*, tunc Medicus videre & cognoscere debet,

debet, an illa crisis cœperit, aut prorsus perfecta sit, & an crisis non sit deterior ipso statu, sed in æquilibrio. Tunc enim Medicus nihil incipere, nec suis medicinis vti, nihilq; rerum nouarum introducere, sed soli naturæ labores committere debet. Cum enim victoriam obtinuerit, & crisis sit æquilibris, sperandum est, naturam deinceps quoque superiorem fore. Quod si igitur mutaretur aut peruerteretur, tunc sua prærogatiua excideret, atq; ita labyrinthus fieret, morbusq; denuo vires sumeret, & peius aliquid, quam prior morbus fuisset, nasceretur. Medico igitur hoc notandum est. Nam & ipsa natura medicus est, habens suas medicinas & suam apothecam, eam medicus non impedire debet, sed adiuuare. Duplex enim est Medicina, duplex apotheca, duplex Medicus, in natura scilicet vnus, alter vero extra naturam, hoc est in ipso homine vnus, & extra hominem alius. Exterior indulgere debet interiori, nisi videat opus esse vt interiori succurratur. Arx enim interiori concessa est, vt se ibi teneat & muniat: exterior autem ei auxiliari debet.

Naturæ tendenti ad victoriam non est medicinis importunis succurrendum.

Natura Medicus est.

Medicina & Medicus duplex.

Aphorismus vigesimus primus.

Si quid expellendum est, ea via expellatur, ad quam maxime tendit, & per loca competentia.

HOc in loco Hippocrates bonum consilium dat, quomodo expellenda sint ea, quæ naturæ non conueniunt. Aliqui enim omnia, quæ naturæ aduersa sunt, per aluum expellere volunt; alii per vomitus; alii p vrinam; alii per sudorem, &c. quæ omnia fieri non debebant. Relinquēdæ enim sunt istæ cogitationes, quæ non sunt medicinales. Scitote igitur medicum primo omnium cognoscere debere: quo natura tendat, Illa n. prior est Medicus, homo autem posterior & secundarius. Vbi igitur natura incipit, ibi Medicus ei succurrere debet, hoc est, *Natura melior est Medicus, optime sciens vbi quærendus sit exitus commodissimus.* Si igitur natura per sudores expellere vult, & tu signa sudoris in virtute expulsiua inuenis, tunc iuua vt per sudorem expulsio fiat. Pleuritis enim & pestis non per anum, vrinam, vomitum, oculos, aures, aut os expelluntur, sed commodissime per sudores. Hi igitur promouendi sunt: per sudorem enim horum morborum emunctorium est, vt per poros secedant. Quæ igitur ad sudores pertinent, ea per sudores educi debent: & similiter quæ per aluum expelli debent, per eam deriuentur, & sic de vrina.

Expulsionis noxiorum via quot.

Natura Medicus prior est: homo posterior.

Pestis & pleuritis per sudorem curanda.

Habet a. natura sua vestigia; quæ sicubi repereris, illac expelle nec aliã viam instituas. Quod si in aliquo loco dolorem sentis, ibi scito naturam emunctorium velle habere. Quod si nondum a natura ipsa factum est, tu illud fac. Naturam enim illud eo in loco habere necesse erit: ita natura ad

Vbi natura expulsiua virtute signum dat, ibi morbo emunctorium faciendum.

emunctorium solum properabit. Quamuis enim nulla emunctoria aperta alicubi essent, cum tamen videas, naturam eo tendere & congregare, & exitum quærere, tu alacriter aperi, & naturæ exitum illo in loco relinque, vbi vult. Vide igitur vt promtus sis ad faciendum emunctoriũ pro rei conditione, per corrosiua in podagra, ischiade, arthritide, &c. Penen. tertiam medicinæ partem obtinet medicus, qui virtutem expulsiuam iuxta naturæ voluntatem dirigere nouit. Sæpe etiam superfluitas adest, vt in hydrope, vbi in principio quidem aliquid iuuat, si emũctoria fiant, sed cum nimia est superfluitas, non amplius prodest: natura enim rem relinquit, vt est, ideo nullum signum exitus ostendit. Quando igitur nullum signum dat, nullum emunctorium fieri debet. Si enim emunctoria fiant absq; naturę, indicio & voluntate, tunc morbi lethales oriuntur, aut morbi diuturni & durabiles. Scitote igitur, magnam stultitiam esse corrosiua adhibere ibi, vbi non quærit exitum natura, quæ in alio loco exitum fieri vellet, sed isti eam regere volunt, cum tamen ipsa sit dominus, Medicus autem seruus. Et quidem natura tantus dominus est, vt non cedat seruo vlli, ideo frustra hæc tentantur. Quilibet igitur medicus consideret, quo natura tendat, ibi expellat, & expulsionem adiuuet. Qui harum rerum peritus & gnarus est, is perfecte tertiam partem Medicinæ nouit, nec pudeat eum dici medicum. Merito enim & honeste is esse potest. Quin & hoc nota, etiam si medico videatur alicubi emunctorium esse, nihilominus obedire debet naturæ. Non enim rem perdet, præterquam quod naturam aliter deducere nequit, nisi maiorib. sudoribus, & similibus. Sunt autem præposteri illi Medici, qui vnicum tantũ emunctorium quærunt, vel solos sudores, vel solas sedes, vel solum vomitum. Quod enim natura vult, id etiam Medicus velle debet.

Corosiuorum abusus.

Natura admodũ imperiosa est.

Aphorismus vigesimus secundus.

Concocta & matura medicari ac moueri decet non cruda, neq; id faciendum per initia: nisi suopte cicantur impetu, id quod perraro fieri solet.

Immatura minime tractabilia.

RE immatura nemo vti potest. Quid enim prodest immaturum pomũ vel pyrum? Ita etiam nihil incipi potest cum morbo immaturo. Apostema nisi prius maturescat, nullam Medicinam accipit. Maturatione autem præcedente, sequitur eius cura, &c. Ita etiam in toto corpore accidit. Si quis enim apostema aperiret nondum maturũ, id non fieret sine magno damno & dolore, præterquam quod multa mala postmodum metuenda essent. Ita etiam in toto corpore accideret. Ideo Hippocrates bene dicit, sola ea, quæ matura sunt, expelli debere, non immatura. Porro autem sciendum est: id quod non est maturum, maturari debere. Quomodo

modo autem id fiat, ita intelligite. Ars quædam nouit *Attractiua*, quæ clauos, &c. extrahunt. Hæc maturare possunt ea, quæ alias in duobus vel tribus mensibus vix maturescerent. Quidam etiam morbi in hora suæ stellę maturescunt, ita vt in quatuor vel sex horis maturi sint. Talia multa naturæ possibilia sunt, quæ medicus nouisse debet, vt hoc modo ipse quoq; morbos maturare possit, vt acceleretur expulsio. Est & alia via maturationis morborum, vt scilicet *Durum mollescat*, hoc est, induratum resoluatur in aquam, sicut ferrum in aquam resoluitur, quæ quidem destructiones sunt naturarum, vt ex duritie in molitiem tendant, sicut in homine fit, & ea postea per sudorem expelluntur, aut per vrinam, per sedes, prout morbo conuenit suum emunctorium. Talis corruptio quidem bona est & vtilis, si recte intelligatur, vt vera maturatio, quæ certe per syrupos non potest fieri. Non enim resoluunt in sua corruptione, ideoque de illis hic non est dicendum.

Maturatio per qua facienda.

Maturatio quotuplex.

Syrupi, ad maturationem nihil conferunt.

Duplices etiam morbos Hippocrates hic ponit, sæuos & iracundos, & non sæuos. Per sæuos autem illos intelligit, qui punctiones & dolores coniunctos habent, hoc est, loquitur de morbis (non in hoc aphorismo tantum, sed & in aliis) induratis, non furiosis, vt sunt pestis, pleuritis, podagra, qui omnes excepti sunt. Qui autem non tam sæui sunt & dolorosi, illi maturandi sunt, & postea pellendi. In furiosis autem morbis pergendũ est qualescunq; sunt, prout se ostendunt. Fere enim per se maturi sunt, nec ad maturationem suam vlla indigent medicina.

Morbi duplices sunt

Vbi non sit exspectanda maturatio.

Aphorismus vigesimus tertius.

Quæ euacuantur, non ex multitudine æstimanda sunt, sed an ea quæ debebãt, euacuata sint, & an ægroti facile ferant: & sicubi vsque ad animi deliquium expellendum sit, id faciendum est, si modo ægrotus perferre queat.

NOn consideranda est quantitas excrementorum, vrinæ, sudoris, &c. imo potius videndum, an illæ egestiones sint conuenientes & debitæ. Si enim multum egrediatur, & egestiones non sint debitæ, tunc peculiares morbi adsunt, nempe fluxus ventris, dysenteria, diarrhœa, &c. Scitote igitur, si egestiones sint debitæ & conuenientes, & opus sit, tunc in expulsione pergendum est, & proderit. Si autem egestiones illæ non sint iustæ, cessandum est ab expulsione. Si igitur sedes veræ sint, tunc strenue aqua expellenda est, vt æger diligenter perquiratur, si modo ferre id possit. Et quamuis aliqua debilitas accedat, non curandum est. Magna enim sanitas eam consequetur. Non igitur glorietur medicus de multitudine sedium, sed potius de vera egestione. Sunt enim laxatiua quædam, quæ & bona & mala simul expellunt: alia vero quæ sola bona & nulla mala ege-

Laxatiua sunt duplicia.

runt: magna igitur discretione opus est, vt accipiatᷣ coueniens & non incoueniens. Exemplum sumite in dysenteria, vbi si debita fiat purgatio, q̃ verā caussam peccantē inueniat, tunc ægrotꝰ statim sanatᷣ. Sin inconueniens arripiat, ægroti mors præsens est. In purgationibus igitur debita simplicia & composita ægroto propinanda sunt, quæ materiam veram & non falsam commoueant. Sed stultitia & inscitia Medicorum tāta est, vt hunc aphorismum non intelligant, & tamen quotidie de eo se iactitent. Dicunt enim, quomodo potest iste ęgrotare, cum tamen toties purgatus sit, tot clysteres hauserit, & tot sedes habuerit, &c. Qualis autem est hæc oratio? Nempe de proprio dedecore vestro gloriamini, quod rem non intelligatis, & interim sedibus operam detis, non veræ agnitioni morbi, ex qua pendet, quid conueniat, quid non. Itaq; multi, si iure publico cum ipsis ageretur, perfidi esse conuincerentur.

Medic. veteres iactabundi.

Aphorismus vigesimus quartus.

In morbis acutis raro, & per initia medicamento vtendum est, idque cum diligenti circumspectione faciendum.

IN peste, in punctionibus, & similibus morbis repentinis, in principio non est purgandum. Caussa n. materialis non est in ventriculo. Quod a. in ventriculo non est positum, sed alio in loco, id non debet purgari. Purgatio n. non est emunctorium eius: & sic purgatio fieret illo in loco, vbi non delitesceret morbus, & morbus potius confortaretur hoc modo. Interdum tamen purgatio etiam in his morbis conuenit, vt in peste, & aliquot aliis, vbi plerunque etiam ventriculus plenus est cruditatibus, si igitur materia illa superflua se morbo coniungere & associare vellet, colluuiem illam auferas, non tamen ratione ipsius morbi, sed potius propter sordes. Cum morbo autem aliter procede.

Aphorismus vigesimus quintus & vltimus primæ sectionis.

Si qualia debent, purgentur, confert & facile ferunt, sin contra, difficulter.

MEdicum discrete morbos cognoscere decet, nec id solū, imo morbum per se in sua essentia & proprietate nosse debet. Quin etiam præterea, si quid in corpore sit, considerare debet, quod ægroto nocere posset, sicut dictum est de stomacho: ita etiam impedimentum ab vrina incidere potest, nec non a sudore, ab oppillatione, & aliis rebus pluribus, quæ morbum ad pernitiem inclinare possent. Hæc omnia auertenda sunt. Si autem ea perferre nequeant, ibi labor & miseria est. Morbus n. principalis, & alii secundarii, qui iam antea adfuerunt, ad mortem tēdunt, aut ad aliud malum. Medicum igitur vigilem & circumspectum esse decet, vt bona conscientia sciat, quid in his agat.

Finis explicationis primæ sectionis aphorismorum.

THEOPHRASTI PARACELSI GERMANI IN SECVNDAM APHORISMORUM sectionem commentarii fragmentum explicans primos sex aphorismos.

SECTIO SECVNDA.

Aphorismus primus.

Si in morbo aliquo somnus molestus sit, mortiferũ est, sin vtilis, minime lethale est.

HOc in loco Hippocrates omnes morbos simul, nullo excluso, complectitur, dicens: Si in quocunque morbo somnus morbo conueniens, male cedat, ægrotum debilitet aut infirmet, signũ esse mortis. Quod si hæc non faciat, sed benefaciat ægroto, nullum esse periculum. Caussa huius rei est, quod somno indigeamus, quo in xxiiij. horis semel nos frui oportet, plerunque per horas sex. Iste somnus quietem reddit corpori, adimitque ei laboris tædium & defatigationem, illudque recreat, vt denuo labori sufficere possit. Præter hunc alii quoq; somni sunt, qui nõ sunt de natura & societate somni iam dicti naturalis, sed homini aliunde superueniunt, nempe primum per cibum & potum: secundo per morbos, ita vt ægroto concilientur a natura & proprietate ipsorum morborum: tertio per tempus & astra, quæ & ipsa somnum inducere possunt, & hominem alieno & inusitato somno onerare: quarto per certas medicinas, qualia sunt somnifera, narcotica, stupefactiua, &c. de quibus omnibus nõ opus est dicere. Vos igitur hoc in loco Hippocratem ita intelligite, quod somnus, qui vna cum morbo irrepit, in ægrotis ostendat, quid morbi sit appositum, suumq; signum det, vel ad mortem, vel ad salutem, idq; per ꝓpriam naturam. Expellit n. somnũ naturalẽ quieti debitũ, & succedit ei. Pulso a. vero somno ipse dominium obtinet. Sunt a. in somno astrorum, morborum, cibi & potus, & medicinæ duæ proprietates, vna bona & prospera, significans bonam valetudinem: altera infortunata, hora & tempus, somnusq; ad mortem. Has duas Medicus ex signis suis discernet. Nã & ei, qui se cibo & potu non mediocri replet, superueniens somnus, bon⁹ vel malus esse potest, vt sc. gutta, paralysis vel contractura in eum ingruat, aut ẽtis exhilaret̃ & exuscitet̃. Si igit̃ nõ cõmodat ei, sed officit, ab eo abstineat. Similiter etiam in vino grauis somnus delitescit, q̃ si ægroto dolores pariat, vitet eum, nec bibat, nec superueniat somnus. Sin bene tibi faciat, non opus est, vt illum somnum fugias. Ita etiam medicinæ quædam sunt, quæ in se somnum continent, si eas recte vsurpes iuxta proprietatem suam. Qui si tibi cõducit, tunc medicina bona est. Sin min⁹, omitte eam, alias te occidet. Dicit igitur Hippocrates de somno, eum esse

Somnus homini necessarius.

Sex horas dormiendum.

Caussæ & genera somni.

Somnus vt de morbo testetur.

Somnus res cœca & obscura.

rem cœcam & obſcuram, ideoque tantum ſigna eius conſideranda, qualia ſint & quo tendant.

Aphoriſmus ſecundus.

Si ſomnus delirium ſedet, bonum eſt.

PErgit Hippocrates de ſomno dicere & affirmare, ſi in morbo aliquo maniaco, aut alio rationem perturbante, ſomnus remedio ſit, deliriũque ſedet, bonum ſignum eſſe. Si autem per ſomnum morbus augeatur, non bonum eſſe. Ita igitur intelligite Hippocratem: corpus hominis tẽperaturam ſuam habet, quam retinere debet, ita vt quoduis membrum ſuum officium exſequatur, ſuamque proprietatem habeat. Quando hoc fit, tunc homo viribus ſuis pollet & ſanus eſt. In cerebro itaq; etiam quędam vis imperans eſt, quæ rationem & cogitationem hominis conſeruat. Hæc quando interturbatur, & diſſidium inter vim illam & rationem incidit, tunc ratio perturbatur, & ita homo delirat: ſicut, ſi duo vnanimes ſint, & vnius propoſiti & conſilii, tunc res, quam volunt, perficitur. Quãdo autem diſſident, & quilibet ſuum modulum ſeruare vult, tunc perturbatio ſequitur, quæ ex veſana quadam vtriuſque libidine fluit. Quando itaque hi duo per vicinorum interlocutiones ſedantur & conciliantur, ita vt res tandem obliuioni tradatur, tunc bene ſe res habet. Quando autem illæ conciliationes nihil efficiunt, tunc illi duo hoſtes manent vſque ad mortem. Simili modo hoc in loco Hippocratem intelligite; ſi talis furor in cerebro oriatur, nulla conciliatio iuuat, nihilque aliud conducet niſi ſomnus. Si is conciliator eſſe poſſit, is optimus eſt, vt qui ſolus curare valeat. Quod ſi ſomnus nihil efficiat, tunc ſignum eſt fixæ & perpetuæ inſaniæ, cui fruſtra reſiſtitur. De ſomno igitur ſcitote, medico ſummam diligentiam adhibendam, vt induſtrie, artificioſe & perite cum eo agere poſſit. SOMNVS enim tantum arcanum eſt in Medicina, vt libenter ex aliquo ſcire velim, (abſit dicto error) an & quæ Medicina ſit, quæ in omnibus morbis tam præſens & repentinum ſit auxilium, adeoque corpori ad ſanitatem conducat æque ac ſomnus. Somnifera igitur (quomodocunque ea vocentur) a quolibet Medico ſũmopere conſideranda ſunt. Somnus enim medicina eſt ſuperans omnia arcana gemmarum & lapillorum pretioſorum. Qui Naturæ ARCANVM SOMNIFERVM ex conuenienti eſſentia deſumtum, recte applicare nouit, is magni apud ægrotos faciendus eſt. Non igitur ſolum de ſomnis naturalibus Hippocrates hic loquitur, ſed oportet vt eum intelligatis ſicut Medicum expertum, qui ex ſpiritu medicinæ locutus eſt, non vt Humoriſta, qui ignorat quid ſit ſomniferum, ſed vt artifex.

Temperies cauſſa naturalium actionum.

Non caret effectu, voluere duo.

Somnus eſt mirum arcanum. Somni & ſomniferorum laus.

Somnifera Medico diligenter cognoſcenda. Humoriſta taxantur.

APHO-

Aphorismus tertius.

Et somnus & vigilia si modum excedant, mala sunt.

Hippocrates pergit de somno, & simul de vigilia, quæ somno contraria est, quorum vtrumq; si plus, quam opus sit, vsurpetur, nocet. Hoc ita intelligite, quasi diceret: Somnus est medicina, siue ex vino, siue ex pane, siue ex medicina, &c. oriatur, & ad sanitatem ægroti confert, si non sit nimius; hoc est, ægrotus bene perpendere debet sufficientiam rei cuiusque. Summum enim in medicina est, sufficientiam scire. Non enim hoc solum medico conuenit scire, quantum ægrotus comederit aut biberit, sed etiam vt sciat, quantum excernatur, quantum in corpore remaneat, ne nimium fiat. Si enim medicina morbum expellere debet, & nullus morbus adest, non manet inefficax, imo aliud quid aggreditur, cum quo non consonat, illudque perdit, & hinc morbus oritur. Ita etiam de somno intelligendum est, si modum & necessitatem excedat, quod homini noceat, membrorum officium impediat, & naturam perturbet. De nimia autem vigilia scito, medium debere tenere hominem in omnibus, ita vt de quolibet parum sumat, vsque ad suum terminum, quo prçterito, cessandum est. Homo itaque vigilare debet *ab hora quarta matutina, vsque ad horam octauam vespertinam*, plus minusue, pro cuilibet cõplexionis exigentia. Quod si homo id non faciat, sed surgat non hora quarta, sed hora decima primum, totamque noctem insomnem agat, tunc ordo verus & naturalis rumpitur. Sol enim vigiliam requirit, dum calefacit, quo occidente, tunc & homo decumbat, & cum sole iterum surgat & decumbat.

Somnus est medicina.

Somni immodici damna.

Quandiu dormiendum.

Sol vigilias, nox somnum poscit.

Hoc ordine omnia regimina constitui debent, quæ ad somnum & vigiliam spectant. Quod si contra fiat, ibi morbi peregrini oboriuntur, qui non iuxta ordinem naturæ, sed contra se habent. Ex quo sequitur etiam naturalem medicinæ ordinem non prodesse: morbus enim non ortus est naturali modo, cum omnia suum ordinem habeant. Exempli grãtia, hydrops suo modo oritur, febris suo. Idcirco etiam medicina hydropis talis est, & medicina febris talis, &c. ita vt omnia suũ ordinẽ habeant.

Incommoda peruersi somni & vigiliæ.

Vt morborum: ita medicinarum suus ordo est.

Cum igitur hoc loco nullus seruetur ordo, sequitur etiam medicinam esse inordinatam, errabundam & incertam, cui minime confidere quis possit. Natura enim destructa est, & absque suo ordine vagatur. Dicit igitur Hippocrates, malum esse, si nimium fiat, siue in somno siue in vigilia, ita vt mors inde oriri possit,, aut morbus perpetuus, quem nemo curare possit, aut audacter aggredi ausit. Ipsa enim natura in eiusmodi hominibus irregularibus contremiscit.

Nimium omne malum.

Aphorismus quartus.

Neque satietas, neque fames, nec aliud quicquam, quod naturæ nimium sit, bonum est.

HOc loco Hippocrates vult, in toto hominis corpore nihil inique geri debere, imo omnia debere esse certa & stata, modumque non excedere. Et quidem bene rem cogitauit, quod dicit, æquabilitatem esse debere, nihilque nimium. Deus enim ita omnia creauit, vt naturam suam nihil egrediatur, nihilque nimium sit contra creationis suæ ordinem; & naturam, eiusque terminum, ita vt omne nimium sit venenum. Vnus igitur pes tam ponderosus esse debet atque alter, &c. sic de digitis; vnus pes tot digitos habere debet atque alter. Quicquid autem in pondere aut numero superat, superfluum & morbus est. Si quis enim crus vnum ponderosius altero trahat, tetrum aspectu est. Simili modo etiam intus in corpore res se habere debet, vt quodlibet membrum suum pondus & mensuram habeat. Duo autem proponit Hippocrates, per quæ omnes superfluitates & defectus intelligi possunt, nempe nimiã repletionẽ, & nimiam inanitionẽ, h. e. si quis hodie plus, q̃ natura ferat, se impleat, cras plus, q̃ natura patiatur, sibi detrahat, vtrunq; nihil valet. Seruandus n. est mod⁹ certus in numero & pondere, vt in initio sit in æquilibrio & æquali pondere cum repletione. Quodcunq; a. alterum superat, id contra naturam agit, nec natura id ferre potest. Si enim naturam in sua essentia consideremus, videbimus omnia suum ordinem seruare, suum numerum, suum pondus, suum modum, suum circulum, &c. ita vt nec excedant nec deficiant. Perinde igitur est, ac si diceret Hippocrates: videte vos medici, vt omnia vestra eo dirigatis, vt in homine sit æquilibrium, nihilque excedat vel deficiat in diæta, regimine, &c. vt omnia sint certa & stata, & æqualia vtrinq;. Nisi hoc consideretis, q̃ agitis, frustra agitis. Notate igitur aliquot exempla. Monasteria habent tales leges, ibi ieiunatur stato tempore & hora contra naturam, ita vt naturæ detrahatur suum debitum illa hora. Alia hora nimium habent, vt naturæ modus superetur. Ista duo pondera frangunt libram naturæ. Alterum enim nimis ponderosum est, alterum nimis leue. Aut etiam tota libra erratur, ita vt tota septimana se impleant: die autem Veneris & Saturni panem comedant & ieiunent: aut per totum reliquum annum se carnibus infarciant: tempore autem quadragesimali nullas prorsus carnes vorẽt. Hæc libra est iniqua apud naturam: sed non solum in hoc ita agunt, verum etiam in labore & ocio, & aliis similibus, quæ non opus est omnia recensere.

Natura est æquabilis. Nimium omne venenum.

Immoderatum omne vel est nimiũ vel minimum.

Æquilibrum in homine seruandũ. Monachorum ieiunia noxia

Medicũ igitur decet hæc omnia dispetiri & disponere, & in iusta bilãce collocare, ne natura ex altera parte nimiũ ex altera minimũ habeat.

Similiter de omnibus rebus intelligendum est, vbicunq; inæqualitas re-

tas reperitur: de medicina præcipue, de qua Hippocrates hic loquitur, vbi medicus inæqualitatem pro maximo detrimento naturæ accipere debet, eamq; æquiparare, ne natura impediatur.

Aphorismus quintus.

Spontaneæ lassitudines morbos denunciant.

Hoc in loco Hippocratis sententia est, laborem hominis manifestare eius morbos, qualescunque illi sint. Vocabulum enim (Spontaneæ) non adeo respiciendum est: caussa enim & fundamẽtum hoc est. Quando in homine obortus est morbus aliquis siue bonus siue malus, non melius illum percipere potest, quam si laboret. Morbus enim tunc signum aliquod dat sui, quod signum medico attendendum est, qui huius rei peritus esse debet, vt sciat, quis morbus adsit. Iste autem aphorismus tantum propter eos morbos positus est, qui seipsos non produnt aliter, quam inquietudine & labore, per quæ ad signa danda coguntur. Exempli gratia; Laborat aliquis calculo, arena, bolo, &c. non autem sentit hunc morbum, nihil tale de se sperans. Si autem nimio itinere defatigetur, aut nimium se incuruet, aut alio modo corpus commoueat, ita vt bolus, calculus, arena, &c. in illa commotione loco moueatur & voluatur, &c. tunc se produnt signa calculi, dolor dorsi, crurum, laterum, coxarum mordicationes, &c. ex his signis medicus colliget quid significent. Nec solum de labore corporis externo hæc intelligenda sunt, sed etiam de labore interno, naturæ scilicet laborantis in seipsa, quæ & ipsa sua signa prodit per labores spontaneos. Exempli gratia: comedit & bibit aliquis, hæc natura concoquere cogitur, in quo labore etiam signa se offerunt, ex quibus medicus agnoscere potest, quid naturæ desit aut obsit. Exempli gratia, in digestione, quæ labor naturæ est, contingit alicui compressio circa stomachum, illa compressio signum est morbi. Item orexis aliquem inuadit, & hoc signum est morbi: item vomitus & tormina, &c. hæc omnia signa sunt latentis alicuius morbi. Hæc omnia medicum animaduertere decet, vt si quis veniat, dicens, quamprimum comedo, tunc ita & ita afficior: alius dicit, quamprimum lac & caseum edo, hoc vel illo loco dolorem sentio, &c. alius, quamprimum vxori meæ iungor, tunc vertigo me inuadit, &c. Ex his medice, indica quid ista signa significent. Si igitur rerum peritus es, & signa vnde veniant agnoscis, tunc quid tibi respondendum sit, scies, & quales morbos curare debeas. Medicum igitur obseruare decet labores hominis, non solum eos, quos homo sponte exercet, sed etiam eos, quos natura habet, vt dictum est. Ita enim debet medicus suam scientiam, suam artem & experientiam demon-

Labor morbos occultos signis suis prodit.

Calculus solo dolore proditur.

Dolores morbos adesse indicant. Signa morborũ ex impeditis actiõnibus naturæ.

demonstrare, & ex signis vlteriores caussas inuestigare. In hoc igitur aphorismo Hippocratem ita intelligite, eum scilicet de aliis longe rebus loqui, quam *Humores Galeni* docent, qui in explicatione irrisione dignus est, quod simul is sapore & odore careat.

Gal. taxatur.

Aphorismus sextus.

Qui in parte aliqua corporis dolent, & dolorem fere non sentiunt, iis mens ægrotat.

HOc in loco Hippocratis sententia est, corpus nullo morbo laborare, qui non sentiatur & dolores pariat. Si quis autem morbus absque dolore sit, vitium in mente esse positum, hoc est, eum morbum non esse corporalem, sed spiritualem.

Finis fragmenti secundæ sectionis. Nam reliqua desiderantur.

THEOPHRASTI PARACELSI GERMANI EXPLICATIONES IN QVARTAM sectionem, fragmentum, postremos nouem aphorismos complectens.

SECTIO QVARTA.

Aphorismus LXXV.

Si quis sanguinem aut pus meiat, renum aut vesicæ exulcerationem significat.

SI in vesica exulceratio fiat, aut in renibus, ea est illorum natura, vt se expurgent per vrinam. Vrina enim his in locis colligitur & exit, ita illa materia, quæ exulcerationes facit, in vrinam transit, & quantum vrinæ mixtum est, tantum cum vrina quoque exit, & sic in vrina conspicitur, an vlceratio adsit vel non. Dicit autem Hippocrates, vel pus, vel sanguinem exiturum: caussa huius rei est, quod sanguis origo est omnis exulcerationis propter sal corrosiuum, quod in ipso residet. Quando itaque vrina ad loca dicta peruenerit, ipsa quoque acris fit & aperit, perinde ac si quis foris vlcus aliquanto asperius tangat, tunc incipit sanguinem emittere. Similiter etiam de renibus intelligendum. Nam in vesica nihil cruoris manat, imo tantum pus; illud est signum exulcerationis vesicæ, cruor autem renum exulcerationem denotat. Quælibet enim exulceratio renum, facile cruentatur, præsertim si aliquantum arenæ calculosæ admixtum sit, & illam vlcerationem pertranseat, tunc vlcus mordicando aperit, & sanguino-

Vrina index vitiorum renũ.

Sanguis exulcerationis caussa propter Sal.

Vlcera vesica per pus, renũ per cruorem in vrina denotantur.

igitura-
ge rebus
e dignus

is mensa-

aborare,
ſque do-
eſſe cor-

ELSI
AM

ſignificat.
ura, vt ſe
it, ita illa
m vrinæ
citur, an
guinem
ceratio-
vrina ad
quis ſo-
ere. Si-
oris ma-
or autem
num, fa-
ctum ſit,
it, & ſan-
guino-

DE VRINA PERMIXTA, ID EST, COMPOSITA ex Exteriori & Minerali.

- A Sva conditione duas
  - In Coloribvs vt sunt (Morbos manifestos, natos.)
    - Rvbea: Diaphana, Lucida, Spissa — Colores & suas ægritudines, & apostemata.
    - Alba: Diaph., Lucida, Spissa — Inquietudinē, & suas ægritudines.
    - Viridis: Diaph., Lucida, Spissa — Compunctionem, ardorem, &c.
    - Citrina: Diaph., Lucida, Spissa — Generationē omnium morborum.
    - Nigra: Diaph., Lucida, Spissa — Purgationem.
    - Violacea: Diaph., Lucida, Spissa — Leprā, & pustulas.
  - In Svbstantiis: (Morbos obscuros, id est, non notos.)
    - Tenebræ Spissæ: Id est, Spuma & circulus & vrina & contenta: mortem istius morbi.
    - Tenebræ Lvcidæ: Significant Crisis introitum.
    - Tenebræ Diaphanæ: Actum esse.
- Ab Externa conditione duas:
  - In Acciden tib. sunt Tartara.
    - Bonvm
    - Malvm
    - Æqvivocvm
    - Per ista signa ab extra habētur, Bonū vel Malum, scilicet ex
      - Pvlsv, & est quadruplex
        - 1. Membrorvm externorum, & est duplex: Brachiorum, Pedum.
        - 2. Colli, & est vnus
        - 3. Latervm.
        - 4. Temporvm.
      - Physiognomia: & est in Oculis 1., Naribus 2., Coloribus 3., Ore 4., Externis 5. — Cum suis signis.
      - Ore, & sunt tria signa: Aer 1., Loquela 2., Anhelitus 3.
  - In Portionibvs. Portiones sunt quatuor scilicet.
    - Spvma: indicat superiores partes Plethoricas.
    - Bvlla: indicat superiores partes ex Inanitione.
    - Circvlvs: indicium centri
    - Sedimen iudicatur pars inferior
      - Matricis: Sedimen Album cum vrina Alba, Menstrui fluxum: Album cum vrina Rvbea, Menstrui retentionem.
      - Schiæ: Sedimen Albvm, fluxum descendentem significat. Rvbevm, schiæ fluxum.

guinolentum efficit. Sunt itaque hæc duo signa certissima vlcerationum, alterum quidem in vesica, alterum in renibus.

Aphorismus LXXVI.

Si cum vrina crasse exeunte, paruæ carunculæ, ac veluti pili profluant, illa a renibus excernuntur.

QVando renes laciniosi vel plumosi fiunt, sicut foris quoque fieri potest, vt scilicet vlcera nascantur, quæ in forma pilorum, aut sicut scissuræ fibrosæ carnium, absumuntur, sicut solent vlcera plumosa: quando, inquam, renes eiusmodi vlceribus obnoxii sunt, atque ita corraduntur, ea omnia in vrinam transeunt, sæpe in tanta quantitate, vt meatus obstruantur, & vrina impediatur, atque ita in vrina post exitum conspiciuntur. Si igitur tales laciniæ in vrina reperiantur, certissimum signum est, in viis vrinariis vlcus plumosum delitescere. Et quanquam Hippocrates tantum de renibus dicat, attamen id etiam in vesica contingit. Hoc certum est, quod aliud vlcus lateat in illis locis, per quæ vrina transit. Certo autem de loco definiri nequit, nisi per putrefactionem vrinæ, discrimen renum, & aliorum reperiatur.

Filamenta vrina quid indicent.

Vlcerum plumosorũ in viis vrinariis signa.

Aphorismus LXXVII.

Qui cum vrina crassa furfurosa quædam excreuerunt, eorum vesica scabiosa est.

INtra corpus quoq; similis furfuribus vel tineæ morbus gignitur. Vbi n. squamæ vel tineæ nascuntur, ibidem etiam pinguedo quædam est, quæ adhæret, vt vnguentum. Hæc enim est natura tinearum vel saphatorum, vt cum quadam vnctuositate oriantur & maneant. Quando itaque intra corpus quoq; furfures nascuntur, vrina illos abluit, & sic vnctuosum illud secum effert, nec non interdum furfures, hinc in vrina pinguedo quędam vnctuosa conspicitur, ita vt tota vrina sit pinguis & crassa, mixtis squamis magnis & paruis, quæ furfurum formam habent. Squamæ enim talem naturam habent, & talem originem, vt furfures.

Furfures in vrina quid notent.

Aphorismus LXXIIX.

Si qui sponte sanguinem meiunt, iis venulam in renibus ruptam esse significat.

VEnæ, que intra corpus sunt, sæpe ab ipsa natura crassiores sunt, quam esse debeant; sæpe etiam subtiliores. Quin etiam vnus crassior est altero, vnus subtilior altero. Quando itaque sanguis in venis bullit & furit, & venæ nimis subtiles sunt, tunc venas rumpit. Similiter etiam in renibus fit, & quotiescunque in viis vrinariis vena rumpitur, toties etiam sanguis

Sanguinis mictio vnde & quid signet.

profluit, interdum sine vrina, interdum cum vrina, fieri enim potest, vt sponte sua sanguis expellatur.

Aphorismus LXXIX.

Quibus in vrina sabulosa quædam subsident, eorum vesica calculosa est.

TArtarus qui in aqua & aliis potibus, etiam in cibo est, quando coagulatur pro sua forma finali, tunc qualis est, talis etiam per vrinam exit, quantum quidem natura expellere potest, in illa expulsione materiæ arenosæ excernuntur. Quando igitur illæ in vrina inueniuntur, signum est, hominem illum obnoxium esse calculo & arenæ.

Quod autem eiusmodi arenæ si rubræ sint, rubrum calculum, si purpureæ purpureum denotent, in caussa sunt renes, qui soli tales colores ei impertiuntur. Per se enim nullus calculus vel ruber vel albus est, sed in vesica tartarus suum colorem retinet, quem ab ipsa natura habet.

Aphorismus LXXX.

Si quis sanguinem mingat & grumos, & vrinæ stillicidio laboret, dolorq́ incidat in hypogastrium & perinæum, tunc loca circa vesicam laborant.

Erysipelas vesicæ.

QVando vesica ex suo statu deturbata est, & ad destructionem tendit, tunc signa sua, & sui agnitionem medico dat ex vrina, videlicet si per vrinam sanguinem emittat, idque guttatim, & cum grumis, &c. Caussa enim est, quod vesica laboret quasi erysipelate, scilicet cum inflatione venarum & inflammatione, ita vt vesica intus intumescat & exulceretur. Ex his accidentibus vrina aliam naturam assumit. Et cum vesica in virtute expulsiua sit infirma, vrina guttatim emanat. Atque vbi eiusmodi inflatio est, loca superius circa pudenda dolore afficiuntur, quasi vomica ibi lateret aut bubo. Ista signa sunt morbi cuiusdam erysipelatici, qui & sicut erysipelas curandus est.

Aphorismus LXXXI.

Si quis sanguinem aut pus mingat, aut squamulas, & odor grauis adsit, tunc vesicæ exulceratio significatur.

Vlcerum putridorũ in viis vrinariis signa. Fœtor vrinæ putredinis index.

EST & alia quædam affectio, quando vlcera caua oriuntur ex putrefactione ipsorum vlcerum. Non enim omnia putrescunt, quando autem putrescunt, signum est, alia quoque cum vesica putrescere. Quando itaq́ vrina pertransit, tunc in vesica fœtorem illum haurit, qui postea cum vrina exit, ideo in vrina signa hæc sunt. Hinc sequitur, quando vrina fœtet, tunc aliquid in homine putrescit. Quod si concurrant hæc signa, sanguis, pus

pus vel squamæ, tunc putredo est in vesica. Sin minus, in aliis locis erit, scilicet in matrice fœminis: viris vero in simili regione.

Aphorismus LXXXII.

Si tuberculum in meatu vrinario ortum suppuretur & rumpatur, solutio sequetur.

Deest.

Aphorismus LXXXIII. & vltimus quartæ sectionis.

Si quis noctu plurimum mingat, pauca excrementa significat.

QVando natura cibum accepit, tunc eum ita segregat, vt vrinam mittat ad epar, vna cum suo nutrimento, stercus vero cum sui similibus ad aluum tendat. Sæpius autem natura in digestione nimium humiditatis adimit stercori, eamque vrinæ attribuit: hinc sequitur stercoris siccitas. Humiditas enim eius, quam habere debebat, per vrinam excernitur. Hinc est quod multum vrinæ & parum stercoris expellatur, idque noctu præsertim, hac de caussa, quando natura quiescit, tunc vrina in vesicam vehementius exstillat, quam si non dormiret. Dum enim vigilatur, cogitationes, negotia, labor & anxietas multas operationes impediunt, & sic sedes & vrinam remorantur, vt non ita facile ad exitum promoueantur, sicut noctu fit. Econtra nimis humida stercora significant parum vrinæ. Vrinæ enim tam detrahitur id, quod suum est a stercore, quam stercori ab vrina fit.

Stercora cur sicciora fiant.

Alia explicatio primi Aphorismi Hippocratis, ex Autographo Paracelsi.

Vita breuis.

DEclarat hoc loco Hippocrates mortalitatem Physici corporis. Et hanc non immerito loco primo ponit. Tractationis enim ipsius omnis, hic vnus finis est. Merito ergo in principio describit annos naturæ. Hoc autem admonitioni nobis sit, vt eo festinantius in artibus & negotiationibus progrediamur, atque ad finem contendamus, non longas ambages sectando, verum recta ad metam properando. Hic etiam alludit ad frustra susceptum laborem, quo aut sanitas, aut longæuitas, aut immortalitas quæritur. Ex quo liquet, ipsum naturæ Mysteriorumque, ac Arcanorum, aliorumque Magnalium penitus ignarum fuisse, adeoque caducæ saltem breuisque vitæ tutorem & conseruatorem exstitisse. Adeoque constat, de termino mortis ipsum ita sensisse, quasi meta illa transiliri nequeat, sed omnino ferri debeat.

Hipp. ars qualis fuerit.

Desipienter ergo illi agunt, qui putant, ex institutione Hippocratica terminum mortis se producere posse, cum hæc ipsius sententia nunquam fuerit: sed seipsum simul ac suam medicinam constitutæ a natura horæ omnino subiecerit.

Ars longa.

Annus Platonis. Mensis Archelai.

HOmines nos quidem ab Adami seclis ad hanc vsque horam, adeoque ad extremum vsque hominem discimus, nec tamen ad artium inceptarum metam pertendimus. Si eas proponamus vniuersaliter, Annus Platonis ipsas non finiet. Si particulariter, Mensis Archelai non terminat. Merito ergo considerandum est, artem tam longam ad vitam tam breuem non facere. Ideo merito omittendæ videntur. Præterea dum artes inquirimus, vnam hic, aliam alibi, bis morimur prius, quam ad basin ac scientiam dimidiam pertingamus.

Tempus acutum.

Tempus medicinæ dominatur.

TEmpus serio & potenter, cum arti tum vitæ dominatur, ac medicinæ operationem infringit, & intercipit artis finem, proprietatem, elementum, essentiam, formam, & quicquid huius est. Quod si ergo tempus infringit artem: ipsum omnino cognoscendum est, nec tantopere confidendū pharmacopoliis officinis, libris, herbis &c. Hæc enim omnia subiiciuntur suo domino, tempori, quod nobis dormiẽtibus imperat. Adde, quod tempus subinde morbos nouos producat, hodie tales, cras alios, mutatis cum ægris, tum ipsis ægrorum Medicinis.

Experimentum fallax.

EXperientiã aliquam habemus, sed eam non integram. Simpliciũ quidem aliquot naturas nouimus, ꝙ frigida &c. exsistant. Ignoramus autem tempus ipsum facere, vt quandoq; calida sint. Scimus, quod eadem vno die operentur, altero non operentur, hodie iuuent, cras noceant, vbi desperamus, ibi commodant: vbi speramus, ibi nos deserunt. Hodie certa, cras incerta exsistunt. Nec enim illa in nostra potestate sunt. Quod autem in potestate nostra est, id est fallax.

Iudicium vero difficile.

IVdicamus, quod non videmus, & quod opinamur. Opinamur a. quod ignoramus. Hoc autem dum iudicamus, hallucinamur. Quid n. interiora nobis imaginamur, quasi foris consistant? & ꝙ non videmus, q. oculis nostris expositum esset? Nominamus, q̃ non nouimus. Arguimus, quę testari non possumus. In natura enim quæ secreta sunt, homini non manifestantur. Itaque iudicium nostrum fallax est. In aperto vulnere iudicium facere non possumus. Oculi enim nostri corpus tantum vident, non itidem & spiritum, in quo fundamentum positum est.

Opor-

Oportet autem non solum, &c.

APhorismus iste aliud non tradit, quam decere, vt simul ægrotus, & ministri, ac Medicus officium suum faciant, ac ægro sua iusta fiant. His iam iterum obediens esse ægrotus debet. Ministris autem natura ægroti cognita esse debet, vt sciant, quæ is requirat, quæ ipsi offerri debeant, quæ minus. Talem etiam decet esse Medicum, qui sciat, non opinetur. His tribus recte sese habentibus, felix hora sperari potest, &c.

Finis Commentariorum Paracelsi in Aphorismi Hippocr.

TRACTATVS DE PHLEBOTOMIA ET SCARIFICATIONE, THEOPH. HOHENHEMII, Vtriusq; Medicinæ Doctoris.

IN quo explicantur abusus, & errores, hactenus in his admissi, quos postea secuti sunt membrorum dissolutio, resolutio, cõtractura, & mors, quæ qui vitari & emendari queant, his expediuntur.

Similiter etiam absurditas detegitur Ephemeridum, quibus Phlebotomia decernitur præter naturam ac cursum cœli: vbi etiam traditur vera explicatio, quo pacto signa vere ac genuine obseruari debeant, addita enumeratione, quinam præcipue morbi per phlebotomiam curentur, quod suis figuris explicatur.

Tandem etiam de modo purgationis traditur, qui scilicet circa eam cum Medicus tum ægrotus se gerere debeant.

DE PHLEBOTOMIA.

TRACTATVS QVINQVE LIBRI I.

D. THEOPHRAST. DE ABVSV, PHLEBOTOMIAE: cum explicatione veri vsus secundum indicationem cursus cœlestis.

Lectori S.

QVanquam arrogantia & fastus spuriorum Medicorũ (qui de me vbiuis triumphos sibi decernunt) ad abusum hunc describendum me non leuiter compulerit: scriptionis tamen huius caussa potior fuit ipsa ægrorum ratio, de quib. hoc argumentum præcipue desumsi, vt errores indicarem Medicorum

Ephimeridalium, qui nihil niſi pingere poſſunt. Quod fundamentum licet ipſi nõ admodum intellecturi ſint: attamen, qui ſapiunt & periti ſunt, vtilitatem eius haud tarde percipient, vbi iuxta ipſi monitor ſum, vt deinceps pleniorem Aſtrorum cognitionem ſibi comparent, ne tripedes tantum Medici habeantur. Male enim & incommode incedit, quod tribus pedibus incedit. Vobis autem ægrotis hortator ſum, vt deinceps hęc mea ſcripta plus conſulatis, quam tales Medicos. Iſti enim vetuli canes cum loro non facile aſſueſcant, tu interea valetudinis tuæ iacturam facere facile poſſis. Adeoque ex his iudica, quam temere ſibi illi tam multa præſumpſerint & præiudicarint, non ex vera & ſolida ſcientia, ſed ex pura puta opinione. Conueniret autem Medicum non minus ab intellectu ſuo torqueri, quam maceratur a morbo æger. ita fieret quidem, vt opinationibus miſſis, diſcendæ arti anheloſius multo vacarent. Interim eo rem ipſi perduxerunt, vt, quicquid dicant, id pro Elementari Euãgelio omnino accipiendum eſſe arbitrentur. Quam ſolida vero ac magna iſtorum hominum ſcientia ac cognitio ſit, id vobis vniuerſis iudicandum relinquo. Si pro mercede alicubi tres denarios acceperunt: iis ad vſuram elocatis integras domos breui ſpacio lucrantur. In ſua autem arte quilibet ita indies proficere debet, vt illa ſubinde ſibi magis magiſque honori ſit. Operam ergo dabis, benigne Lector, vt veram viam in cognoſcenda arte ingrediaris, & peritis fidem addicas, cum de phlebotomia tam craſſi paſſim errores gliſcant & propagentur. Phlebotomiam enim nonnulli cenſent ac æſtimant pro cura perfectorum morborum, alii pro eorundem mitigatione ipſam habent: quidam eam propter conſuetudinem vtilem eſſe pronuntiant: nonnulli vtilitatem eius ſecundum quatuor anni partes metiuntur: multi vitæ incolumitatem & diuturnitatem per eam quærunt. Adeoque huiuſmodi de phlebotomia opiniones variæ ſunt, conſilio certo ac ratione ſolida omnes quidem deſtitutæ.

Canis vetulus loro non aſſueſcit.

Opiniones variæ de phlebotomia.

Sicut ergo ſine vero fundamento nihil quicquam certo ſciri ac cõprehendi, nec etiam ſalutare conſilium vllum promi poteſt: ita hic quoque ſciri debet ipſarum *Venarum origo & diſtributio*, & educti ſanguinis natura ſeu conditio, & denique ipſa morborum adhæſio. Ex quibus inter ſe comparatis ſciri ac intelligi poteſt, quo caſu phlebotomia vel cõmoda vel damnoſa ſit.

Conſiderãda in phlebotomia.

TRACTATVS I.

CVm veterum Medicorum Ephemerides, quoad venæ ſecandæ tempus, inani omni doctrina conſperſæ ſint: eas ante omnia reprehendi & reiici opus eſt. Ex ſuſpenſis enim linteis aut expoſitis imagunculis phlebo-

Moris mali notatio.

botomicis hominum pars fere plurima ad ſecandam venam allicitur. Qui error, vt probius cognoſcatur, principio quidem contra Ephemeridum auctores ſcire debetis, quod in ſignis Arietis, Cancri, Libræ, Sagittarii, Aquarii, & Piſcium, &c. venam ſecari noxium quidem non ſit. Qu[illegible] vero ſigna ea damnoſa non ſunt, ideo perſuaſum ipſis eſt, venam vtil[illegible] pertundi, ac modum ita conſtituunt, vt faciant Phlebotomiam M[illegible] (ita vocant) ac deinde Plenam, cum tamen primæ nequidem gy[illegible] tionem faciant. Putant ergo eam ideo neceſſario vtilem exſiſtere, qui[illegible] damnoſa non eſt. Interim tamen aliud non obtinetur, quam quod [illegible] nitis ſaltem illis membris phlebotomia damnoſa non ſit. Ex hoc qui que[illegible] ſo inferre poſſint, eam ob id abſolute commodam exſiſtere? Cum tamen phlebotomiæ tempeſtiuitas ſeu vtilitas Medico, non cœlo imputetur? Nec adeo promte id largimur, rem illico bonam ac ſalutarem fore, quæ noxia & damnoſa non exſiſtat. Ex his iam intelligi is error poteſt, quod non bonum pro bono venditent, magna iactura & detrimento eorum, q. hoc more ducti phlebotomia vtuntur. Vbi hoc etiam iuxta intelligere debetis, quod phlebotomiæ tempus ab exigentia & neceſſitate corporis petendum & decernendum ſit, non attento ſtatu exteriorum. Interior enim natura exteriorem expugnat.

Phleb. tẽpus vnde iudicandum.

Communi more fit, vt ſecundum 12. ſigna ipſum corpus etiam in 12 partes diſtribuatur. Hanc autem attentionem, vitationem eſſe membri illius, vanum omnino ac ridiculum eſt. Sic nec aſpectus ipſi Lunæ vel recentis, vel plenæ quicquam attendi debent. Tranſeunt n. hæc omnia ſine errore iudicii in phlebotomando, hoc modo: ſi nimirũ in ſigno aduerſo, aſpectu malo exſiſtẽte, & Luna vel noua vel plena ſe exhibente, ex inſtituta phlebotomia damni quid oboriatur, id ab imperitia omnino euenit Medici, qui intempeſtiuam phlebotomiam ſuaſit. Nec n. vel cœlũ, vel firmamentũ, vel aſpectus, vel pleniluniũ ac nouiluniũ illud malũ inflixerunt, ſed mala ac inconueniens morbi tractatio. Quod ſi autem aduerſarii dicant, eiuſmodi damnum minime ſequi, ſi in ſignis bonis phlebotomia inſtituatur: adeoque per hoc momentum ſuam opinionem ſtabiliri arbitrentur, quaſi Aſtrorum recta ac vera diſtributio facta ſit, ac ob id ſententia mea euicta iaceat: his reſpondeo, ſigna ea ſuam ſtultitiam non minus prodere, quam prædicta, nec tamen adeo celeriter, ſed in tempore diuturniore.

Corporis ad 12. ſigna diſtributio mala.

Aſpectus in phleb. non attendendi.

Iuxta etiam hoc intelligite: ſi in bonis ſignis mali nihil accidit: idẽ etiam in plenilunio fiet. Si in plenilunio damnum fit, fiet idem etiam in ſignis bonis. Morbus enim corporis hic potior eſt cœlo. Morbus ſpectandus eſt, non cœlum, nec pro cœli conditione ille iudicandus ac tractandus eſt.

Morbus non cœlũ in phleb. ſpectant[dus].

Sed pro argumenti huius conclusione vnum adhuc adducam. Signum bonum deligite vobis, & sub illo ipso quinquaginta hominibus simul venam secate: ibi cooperietis, quinquaginta ẽt varietates incidere. Hæc autem diuersitas non ex ipsis signis est, sed ex morbo hominum. Quæ quidem cum vos assequi non possitis, ecquæ tandem erunt alia, quę vos intelligere posse putem? Vbi etiam hoc inculcandum vobis videtur. Nam si quandoque sub electis signis venam secando, brachiorum contracturæ, tumores & inflationes inuehantur: id certe cœlo imputari minime debet, sed vosmet ipsi chirurgum accusatis, quod aut venam vniuersam pertuderit, aut scalpellũ infectum admouerit. Quem tamen ego palam excuso, aioq: vos, vos in quam, male consuluisse, ac ex consilio malo id mali emersisse. Quod si in nouilunio idem euenisset, tunc culpam illam imputassetis cœlo ac Astronomiæ. Eadem persæpe etiam nonnullorum vulnerum ratio est, quę parua & leuia, & nec cordi nec cerebro vicina sunt, quæ nullo pacto lethalia videntur, & tamen celeriter ac cito mortem inferunt. Iam hæc calua excusatio Medici sit, si dicat, ægrum in malo signo percussum & vulneratum esse. Nam etsi præter hunc, alii etiam viginti eodem puncto modoq; vulnerarentur, vulnus tamen id nulli præter hunc vnum lethale foret. Cuius rei hæc caussa est, quod non cœlum, sed in isto membro iacens lethalis morbus, qui in aliis vulneratis ibidem non iacuit, feritus & attractus sit. Hæc nimirũm periculi istius genuina caussa est, non cœlum. Quod ipsum similiter etiam de reliquis intelligi debet, quæ cœlo imputari solent ex mera Astronomicæ cognitionis vacuitate, & imperitia Medicinæ. Ex hoc enim vestro iudicio patet, quam nullam aut in Medicina, aut Astronomia, aut ipsa Physica scientiá teneatis. Error enim vestri iudicii incertitudinem prodit, dum nimirum perperam signis imputatis, quod corporis morbo ascribi debebat.

Vulnus cur leuissimũ interdum mortem inferat.

Ob oculos quæso vobis proponite aciem quandam seu pugnam, in qua 20000. viri telis & glandibus verberentur, vulnerentur, fodiantur, aut alio modo lædantur. In cura horum nemo cœlum considerat: sed punctionem tantum ac vulnus, quale id per se est. Quotus horum quæst, qui in eiusdem signi locis vulnerantur, quibus tamen res abit in bonum? Quotus vicissim quisque in eo loco sauciatus est, in quo signum non dominatur: quæ tamen vulnera, etsi leuia & contemptibilia, in damnum maximum terminantur? Huiusmodi ergo euentus, non signis aut cœlo sed corpori, ipsiusque proprietatibus, morbisq;, siue manifestis, siue occultis imputandus est. Ad corpus conuerti cura debet, non ad cœlum dirigi. Interim tamen excusatio illa est imperiti Medici. Qui si tanto studio arti Medicinæ incumberet, quanto excusationi ineptæ vacat: euen-

euentum curæ multo sane feliciorem experiretur, quam alias fit. De istiusmodi autem periculosis morbis seu vulneribus, frequenter incidentibus, velut etiam de phlebotomiis tale exemplum aduertite.

Si Maniæ in cerebro latentis cum paroxysmo locus aut vulnere aut phlebotomia læditur, id lethale fit. Sic & de aliis iudicandum est. Itaque cœlum minime accusari debet. De hac re ergo, vt dictum est, merito tractationem suscipio. Nec enim doctrina hæc sufficienter in Ephemeridibus explicata est; cum minime secundum signa agendum, sed ad morbum ipsum attendendum sit.

Sanguinis iudicium in quibus consistat.

Ex primo autem iam dicto errore sequitur ac dimanat etiam alter. Phlebotomia n. facta, Medici illi ad contemplationem ac diiudicationẽ sanguinis se accingunt: ac sibi proponunt cum colorem, tum substantiã, tum aquositatem. Vnde plurima & diuersa iudicia proferunt, quæ tamen nulla certa cognitione ac comprehensione stabiliuntur. Primo enim, quod in sanguine videtis, nihil est aliud, quam coagulatio salis, & plenitudo extranea. Ex his quid prognosticabitis? Sal enim dubitanter rem ostendit, nec quicquam definite prodit. Plenitudo autem incidens, hoc est, quę ex corpore in venas sudat, quid aliud vobis, quam hospitem peregrinum in sanguine exhibeat? Qui cum in sanguine iaceat, an vos illum ob id in sanguine quæretis? Nequaquam. Imo quærite ipsum, vbi subsistit, extra venas, & facite, vt venas amplius non transeat: ita nimirum sanguis purus erit. Vos interim ingentia iudicia ex illis profertis, ac modis multis sanguinem accusatis, quasi quorundam morborum caussa sint illa, quæ in sanguine non nisi vt hospites continentur. De sanguine consideranda varia sunt: nempe, an morbus in eo lateat, vel minus: deinde an sanguis recte iudicetur. Multoties vos sanguinem insalubrem pronuntiatis ideo, quia cito subsidet; quod tamen ad arguendã ægritudinis caussam nihil facit. Præterea, si sanguis non tingat, aut si siccior aquosiorue exeat, morbosum id vobis visum est, cum tamen eiusdem hominis ea sanitas sit, nec in ipso aliter fieri possit. Imo si aliter fieret, certa morbosæ constitutionis ea caussa foret, ac indicium. Eodem modo sanguinem quoque e vestigio examinatis, & perfectam omnium morborum cognitionem hauriri posse putatis: tum tamen sanguis iste, quẽ inspicitis, ex doloris loco non sit, sed eius loci pollutionem ac affectũ vel omnino non, vel certe leuissime exhibeat, & tamen in origine venarum totius morbi caussa totaliter consistat. Sic namq; persæpe obseruatis, quod in peste sanguis venæ istius, in qua illa latet, purus & integer sit, nec ex eo quicquam cognosci aut iudicari omnino possit. In ea ergo quid quæso venæsectio iuuerit, cum lues in origine venarũ condita lateat, nec de loco cedat, sed fixa ac constans inhæreat ac permaneat.

Sanguis cito subsidens quid significet.

In peste sanguis sæpe purissimus.

Sanguinis & arboris vna ratio.

Quæ hoc fine dico, ne in iudicio vrinæ temere aberretis: cum videatis, vos summam instituti vestri assequi minime posse. Quicquid autem impetratis, id merum est somnium, & fine caret. Quanquam hoc quoq; constet, quod conditio ac natura sanguinis varia & mirabilis sit. Si arborẽ vobis proponatis, videbitis, fructus ips[illegible]s vniuersos in ramorum extremitatibus hærere. Eadem & sanguinis ratio est, si per se ac solitarius is sit in sua operatione, vt esse debet: hoc est: si sanguis per & in se sanus exsistat, & se cum flores tum fructus profert, ab initio vsque ad finem, & suæ naturæ indicia exhibet. Sanguinis autem fructum eodem modo erũpere cupere, vt solet fructus in pyro: id a vero abest. Ipsa enim natura illũ protrudit, qui disparet, & decidit nobis minime scientibus. Magnum ergo asylum hoc loco in sanguine ponere minime potestis. Quicquid enim colligitis, id tantum est reiectaneum, nec quicquam maculatum. Quanquam, sicut extremitas ramorum arborem indicat, vt vocetur, ita etiam sanguis, si sanus est, indicat, qui nominetur. Si autem sanguis æger sit, ramos non habetis, ex quibus conditionem sanguinis æstimare queatis. Velut enim ex ramo arboris morbum dignoscere minime potestis: sic multo minus huius venæ morbum diiudicare scitis. De quibus tamen prolixius commentamur in libro de morbis ex sanguine ortis. Ex his iam enumeratis erroribus sequitur, male consuli hominibus. Vnde mali quoque consilii damna & pericula exspectanda sunt: ex quorum numero est contractura membrorum, sicut persępe videtis, quod brachii vel alterius membri resolutio, aut spasmus a plagula tam exili oriatur, concomitantibus aliis etiam accidentibus plurimis lethalibus: quæ omnia facili negotio euitari possent, si caussa vera ac genuina intelligeretur.

Sang. sani alia ratio quam ægri quoad iudicium.

Ex phleb. contractura.

Phlebot. an cura perfecta sit an mitigatio.

Porro hic sciendum etiam est, an Phlebotomia debeat esse perfecta curatio morbi, vel minus, an vero tantum mitigatio quædam & protractio. Si eam oportet esse curam: accurate vos scire decet, quo pacto radicem, quæ morbus exsistit, in extremos apices ramorum, manuum scilicet pedumq; educere queatis. Hoc n. si nesciatis, quis phlebotomiæ vestræ vsus sit? Si autem mitigatio erit, iam iterum scietis facere, vt mitigatio ea durabilis sit. Nisi enim duret? quid quæso tibi commodare potest? Hoc est, si per phlebotomiam mitigasti, sanguinem ita dispone, ne retro relabatur. Et nisi hæc duo in cura & mitigatione obserues præstesq;, de Phlebotomandi peritia nihil quicquam gloriari potes, sed periclitando, in bonum euentum venam pertudisti. Periculosæ autem illæ omnino Phlebotomiæ sunt, in quibus sola incisio pro arte habetur. Si autem protractionis ergo venam incidis, tum successum fortunæ mandas, artis dubius. Vnde bonum consilium nullum emergere potest.

Sedu-

Sedulo ergo hic cogitandum est, quod per sustentationem hanc & inconstantem mitigationem homines plurimi, tam viri quam fœminæ hactenus seducti sint. Qui cum mitigationis leuissimum quid sensissent: morem hunc continenter seruare perrexerunt. Nec a. quoq; tñ ipsis indicatum fuit, an morbus vere in sanguine sit, aut saltem vt hospes inhabitet. Tum nec ars ea adhibita fuit, vt, si in sanguine sit, is ab origine ad ramos educeretur, aut mitigatio ad constantiã perduceretur. Præterea, si instar hospitis irrepsisset, non curarunt, vt extra venas propelleretur ac educeretur: sed vniuersis vobis regulam vnam præfixerunt, vt, si punctio in lateribus, & pectoris angustia sentiatur, malum necessario in pulmonibus hæreat, & vena pulmonica secetur. Quod si dolor in regionibus epatis sentiatur, tunc vena epatica vim curationis maximam præstet & compleat. Vbi simul non consideratur; quid hospes agat in illo loco, vt morbus scilicet exterius tollatur, ne interiorum cura opus sit. Vnde etiam sequũtur mitigationes, a sanguis minutione profectæ, vt morbus adeo sæuus nõ affligat. Incremẽtum tamen & recidiua sic interim nondum ademta est.

Sanguinis restitantia in Phleb. qua caussa.

Præterea, si ex vena sauciata sanguis non emanat, qua ex caussa id fiat, minime compertũ habent, nisi hoc vnũ dicant, ꝙ sanguis aut nimis crassus, aut plaga nimis parua sit: quorum tamen nullum pro caussa genuina admitti debet. Vera a. caussa est hæc, quod non quauis hora effluere sanguini opportunum sit, cum is minime ventosus exsistat, Si enim vento careat: ad exitum is ineptus est. Caussa secunda est, quod in venarum istarum apertione sanguis retropellatur, ac viam suam intro non foras convertat. In his ergo notitia singularis requiritur, ne quod impedimentum fiat. Insuper illi nec modum mensuramue extrahendi sanguinis nouerunt, nisi quantum iudicio oculorum hauriunt: quod in mutatione sanguinis consistit, qui tamen cum intus tum foris semper rubet. Quod si primo niger is erumpat, ac deinde sequatur rubicundus, tunc ipsi plagã occludunt, persuasum habentes, nigro sanguine euacuato iam omnia in tuto loco esse, non cogitantes interim, quod incisio facta sanguini colorem indiderit, nec is a natura propria talis sit. Nihil ergo mutationi sanguinis attribuendum est. Ea enim ab incisione inducitur. Et tamen se officii sui omnes numeros expleuisse illi somniant, si oculorum fide rem istam omnem decernant & definiant.

Sanguis extractus illico moritur.

Adde, quod iudicandi norma ea legitima minime sit, dum naturã & proprietatem sanguinis censent. Vbi enim is constitit ac coagulatus est, illi primo sanguinis serum, post corpus seu substantiam ipsius, tandem vtriusque colorem contemplantur. Error a. de his ita se habet. Sanguis vniuersus q euacuatur, seu extrahitur, illico morit᷑. Ex mortuo quis

de viuo iudicabit? Vos ipsi considerate hominem, qui sanus est, quis ac qualis per se sit. Is postea si ægrotet, quantum ipsum a sano distare videbitis? Deniq;, si mortuus sit, mutationem tam euidentem is subiit, vt nemo, quis ille fuerit, recte vereq; iudicare possit. Idem etiam de sanguine censendum est. Is vbi primum ex corpore extractus sit, mortuus est. Ex ipso ergo mortuo quis res adeo magni momenti iudicare queat? maxime cum idem etiam ante extractionem iam ægrotus fuerit? Aut quid tãdem iuuet, si ipsius vel aquam vel substantiam attentius speculeris: Nihil n. ex eo defuncto videre potes, quod in viuentis emolumentum machineris. Quod si vero omnino de illis blaterare multa velis, eo ipso facto indicabis, te rei mortuæ naturam ac conditionem minime pernouisse: atque ex ignorantia ista nihil proferes aliud, q̃ quod in ipsam Naturam impingat, contra quam temere nihil constituendum aut loquendum est.

Contra naturam nihil statuendum.

Examen ergo sanguinis mortui aliud dictitare nihil potest, q̃ conditioné ipsius iam præsentem. Eodem modo nec ex flore vel spuma, &c. eius solidi quid de morbo iudicari potest. Sæpe enim spumam etiam mortuus homo emittit. Quid igitur hoc sit? Iudicium tuum de viuis ex viuis desumi oportet. Quantũ a. horum discrimen sit, id ex hoc patet. Videtis nimirum mille homines mori, quolibet seorsim priuatam suam putrediné habente, q ẽt peculiarib. suis inditiis ꝓditur. Similiter ẽt sanguis, q̃ primũ extra corpus elabit̃, putredinem subit, & spiritum vitæ amittit, in quo tñ fons iudicii latet, ex quo pronuntiationẽ suam haurire debet Medicus, non ex peluicula sanguine referta. Sicut n. mortuum ꝗuis corpus putrescere potest, ita quiuis ẽt sanguis. Iam v. putredo oritur ex dissolutione, hoc est, a spiritu vitæ. Is si iam dissolutus est, quis integri aliquid in eo quæret? Iam autem genus quoddam putredinis subire potest, siquidem in aqua albescit vt mucus, quod ex sua proprietate habet.

Putredo multiplex

Mortuum quoduis putredini subiacet

Putredo vnde.

Extra aquam in colores mutatur varios. Hoc enim modo putredo incipit, nec ex ipsa quicquam, nisi fortuitum quid diuinari potest.

Videtis nimirum illum, qui in ignem abripitur, breui momento ex Elementali sua essentia in quid contrarium mutari. Eadem etiã ratio est sanguinis. Is q̃ primũ aerẽ experitur, a natiua constitutione sua in extraneam desciscit naturã. Nec v. quia sanguis serũ seu aq̃ emittit, aqua ob id in corpore existit: sed aqua & sanguis res vna sunt. Quod a. alterum sanguis fiat, & alterum aqua, huius hæc caussa est, ꝙ corpus vnum ꝗlibet sibi cõgenitum sal habeat, sine quo corpus vigere nullum possit. Id sal secedit, quamprimum naturalem suam essentiam mutat. Documentum huius sumite a ligno. Id ardet quidem, sed non ardet totum. Pars alia ignem admit-

Sine sale nihil viget.

admittit: altera pars illundem respuit. Et hoc est Sal, quem vos cinerem vocatis. Sicut vero lignum in suo corpore coagulatum & durum est: ita sanguis resolutus est ac humidus, qua de caussa sal ipsius aquescit, ac lignum ipsum cinerescit. Tu vero quid ex his iudicabis de non vnitis ac coniugatis corporibus? Hoc modo coniugatum nunquam iudicare poteris. Sed quod in aqua fit, idem eodem etiam modo intelliges de illo, quod sanguis manet, quasi ratio ipsius alia non sit, quam flammæ ex igne. Indicium siquidem nullum vnquam sperare possit aut a colore, aut tenuitate, vel crassitie. Definita enim sua putredini natura est. Itaque hoc age, vt etiam non considerato sanguine, phlebotomiam recte imperes. Inspectio siquidem emissi sanguinis te longe a vero seducet. Quanto vero minus substantia diuisa, & secuturi visibiles colores in sanguine, quatenus is quidem cum spiritu vitæ coniungitur, consistunt: tanto minus morborum in ipso dignotionem iudicare poteris. Tu vero, quod dicis, sanguinem putridum esse: id in pelui verum est, non autem in homine.

Mixti nullum iudicium.

Præmonstrati ergo errores magni momenti sunt, maxime si non cum ratione attendantur. Etsi enim opinionum istarum assertores pro tuendo suo ordine verborum multum impenderint: iidem tamen haudquaquam reiicere, sed omnino admittere mea scripta coguntur, adeoq; vltro citroque fateri compelluntur, quod prægressa mea argumenta redargui & confutari modo nullo queant. Quod vero sanguinem hunc colore suo hunc vel istum morbum indicare cum magna veritatis plausibilitate contendant: id quam verum & exploratum sit, deinceps in libro de Erroneis pulsuum iudiciis planius explicabitur.

Lib. de pulsibus.

Sed hæc hactenus de erroribus circa sanguinis missionem committi solitis, a nobis enumerata sufficiant. Quæ præterea ad phlebotomiam spectant, de iis in speciali venarum explicatione tradetur: vbi, quæ cuiuslibet venæ virtus ac conditio sit, ac quam tandem vel ad opem vel damnum inferendum occasionem habeat, ac si quæ alia hic desiderantur, dilucidius reuelabitur ac definietur.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE venæ secandæ ratione modoque me tradere ac docere, id æquum omnino ac fas est. Quæ enim vos ratione hactenus de phlebotomia constitueritis: id animaduersione omnino censendum dignum est. Qui enim scriptores de phlebotomia commentati sunt, hi tyrocinii ac disciplinæ annos nimis mature egressi, intempestiue ad Magisterium sese receperunt. Itaque scripta eorum pro veris & confirmatis accipi minime debent. Nec enim discipuli Regula ac Canon pro autentico habendus

Medic. reprehensio.

est. Hinc elicitur, communem Medicorum Facultatem ex ipsis tyrocini-
Doctrina veterum insufficiens.
is ortam & enatam esse, ac in iisdem obstinate etiam versari. Quod autem
huiusmodi proferenda mihi equidem assumam, id vitio mihi dandum
minime est. Nimis enim vere constat, quod veterum doctrina solida &
sufficiẽs minime sit, sed omnino altior quędam cognitio in Philosophia,
Medicina ac Astronomia requiratur. Itaque cum Astronomiæ funda-
mentum nullum teneatis: nomen ac opera eiusdem frustra vobis arro-
gatis, dum non nisi spuriorum more vndecunq; ex Calendariis conqui-
ritis, quæ in publicum proferri, probrosum admodum ac ignominiosum
Medico est. Itaq; cũ artis ac scientię Astronomicę plane vacui sitis: disce-
re vobis indignũ q̃so ne putetis. Opera n. ac scripta vestra testãtur, de vo-
bis quid statuendũ sit. Cumq; videã multo plures a vobis deiici q̃ erigi, ob
imperitiã & artis ruditatẽ: ideo fas mihi esse arbitror, vos vt vellicem ac
carpam, dum ꝙ verbis gloriamini, ipso opere præstetis & confectũ detis.

Principio a. tenendum est, ad quid phlebotomia instituatur. Nec n.
de hoc vnquam a vobis cogitatio suscepta est: sed meris opinationib. in-
cumbentes indulsistis, quod ex scriptis vestris notorie liquet. Id hoc mo-
do cognoscite. Cœlum gubernandi corporis quarta parte, h. e. sanguinis
potestatem habet. Secundum hoc ergo, morbi vniuersi qui in sanguine
obueniunt, ex sanguine non oriuntur: sed qua ratione videtis, agrum fru-
ges minime proferre, si in ipsum non condatur semen: ita nec in sangui-
ne morbus vllus generatur, si is prius non seminetur. Seminator a. iste est
Cœlum morborũ seminator Medicum quæ scire deceat.
cœlum. Huius itaq; seminatoris natura primo tenẽda Medico est. Hanc
cognitionem sequitur morbi essentia, cura, & alia, exceptis iis, q̃ de cor-
ruptionibus propriis conscripsi. Horum qui Medicus imperitus est, nec
seminatorem istum nouit: is morborum illorum curator vocari minime
debet. Medici n. officium potissimum in hoc consistit, non vt Epheme-
rides phlebotomicas conficere sciat, sed potius vt teneat, quidnã cœlum
in vna quarta hominis agat, h. e. in sanguine. Nec hoc vlli Medico crede-
re absurdum sit, ꝙ corpus in generatione morborũ quadruplex existat,
non simplex, vt ex Philosophia sua Sophistica illi argutari possint. De quo
librum de Origine morborum sanguinis lege. Imperitus a. ac immaturus
Hominis partes 4.
Medicus is est, qui quatuor corporis partiũ ignarus, fundamentum suum
locat in speculationẽ, q̃ ex quatuor cõplexionum phantasia constituitur.

Mira hæc vobis, sat scio, auditu obuenient. Compertum n. mihi est,
ꝙ phlebotomiam nullam ex certa scientia decernatis, adeoq; nõ vno sed
multis modis erretis. De vobis autem quid tandem dicam, cum solo no-
mine gaudeatis, ac in operibus meri tyrones sitis? Hoc nimirum institu-
to phlebotomiam sæpius imperatis, morbo stomachum occupante. Ex
quo

quo videre est, vos q̃rere instar illius, q̧ aliquid in ciuitate quadam amisit, quod is in ciuitate quidem alicubi iacere nouit, sed vbi iaceat, ignarus hęret. Huic tali vos apprime similes estis, magno & vestri & artis ipsius opprobrio. Quoties enim morbum inuestigatis in sanguine, qui tamen in intestinis &c. hæret? Hæc ergo subtilitas vestra mera est grossitas: qua nihil referre putatis, vtrum fundamentum verum sectemini. Facile enim iudicatu est, quod superbis ac imperitis pœnitentia reuocationis dura obueniat. Quos coercere, est vetulos canes loris assuefacere. Retro enim ipsorum consideratio pergit, non porro. Innatum autem hoc vicium est vniuersis, qui errant, vt laudem, existimationemque ac popularem applausum captent multo auidius, quam veram gloriam ex debito officio quærant. Atque cum eo quidem hodie deuentum sit, vt tyrones loca ea possideant, quæ vix Magistris conueniunt: ideo talem quoque Medicinam ipsorum esse oportet, quæ nomine se efferat, interim mera nugacitas ac fabula exsistens.

Errantiũ quæ proprietas.

Sed vt inceptam de phlebotomia doctrinam pertexamus, sciẽdum est, venæ sectionem omnem ita institui debere, vt cum integra cura proponatur: non vt aliunde a medicinis auxilium petatur, sed tota cura ibi quæratur, nec ad curas alias diuertatur: idque hac de caussa, quod quatuor in corpore partes exsistant, quæ quatuor genera morborum, ac ob id quatuor modos practicæ dent. Ex quibus hæc iam practica per se seorsim perfecta est, quæ circa solum sanguinem versatur. Et hanc practicam ipsum cœlum docet Medicum, non Philosophia aut speculatio alia. Hac de caussa hic equidem doceo, qui Medico circa sanguinem versanti, seminator in cœlo cum omnibus suis proprietatibus cognitus & exploratus esse debeat: cuius tamen notitiam apud vestrum quenquam nedum semel quidem deprehendi. Iam ergo cũ cœlum ipsum doceat, quid morbus sit, qui in sanguine iacet, nec sanguis ipse est (sanguis enim est tantum, qui patitur, qui suum ipsius hostem non nouit, vtpote quem solum cœlum cognouit) ecquid vos tandem in sanguine quæritis, si morbos sanguinis, vt Anthracem, Carbunculum, ac alia cum externa tum interna Apostemata descripturi estis? Cœlum enim impressiones suas soli sanguini inmergant pro stellarum cœli, quod seminatorem vocaui, natura ac proprietate: extra quam cognitionem perfectam nemo quisquam vestrum quicquam in Medicina sanguinis profecerit.

Corp. partes sunt 4.

Conueniens ergo est, vt in eo ordo ac processus omnino alius instituatur, qui a ceteris diuersus sit. Pars enim quælibet suam seorsim practicam requirit, licet vos omnes in vnam confundatis. Quod vt intelligatis,

Processus Medicorũ purgandi. | *Medici quotuplices.* | *Med. particulares qui.* | *Med. nat. qui.*

exemplum tale attendite. Processum vos habetis vnum, qui facit ad cacandum. In hoc ministratis primo syrupos, deinde pilulas, postea iusculum pisorum non salitum, denique confortatiuum. Et hic ordo a vobis ad solam alui deiectionem instituitur, ad nihil aliud respiciens. Si ergo morbus sit, qui non in stercore iaceat, iam is vester ordo frustraneus est. Si in stercore autem condatur is, tum bonus est ordo. Porro autem, si vrinam mouere & pellere satagitis, alium omnino ac a priore diuersum ordinem instituitis. Alium deniq;, si quartanam curaturi estis. Eodem modo hic quoque in sanguine peculiarem, ipsumque integrum ac a ceteris diuersum ordinem seruare debetis. Cœlum enim requirit, quod partibus tribus reliquis aduersum est, prout ipsius natura ac proprietas sese habet. Medicos ergo non vniusmodi esse decet. Sunt Medici Phlebotomici, ex quibus impostura signorum piscis & arietis coorta est. Sunt etiam Medici, qui circa chaos versantur: sunt, qui Terræ, sunt qui Humori præficiuntur, omnes autem a Theorica & Physica vestra alieni. Præter hos vnum adhuc genus superest, eorum, qui ad solam dissolutionem attendũt. Et his quinis tota Medicina completur. Ex his prodeunt *Medici particulares*, quilibet in ea particula occupatus, quam radix istius partis dat. Extra hos sunt etiam *Medici naturales*, qui virtutes crescentium naturalium cognitas & compertas habent citra cognitionem morborum.

Hæc Medicorum diuisio seu partitio hoc fine vobis obtruditur, vt sciatis, in sanguine alium ordinem institui oportere, qui curam integram indicet: & vt inde dignoscere possitis, quæ veterum scripta proba vel erronea sint. Intelligo enim mihi oppido aduersari scriptores, quos vos amplectimini. Cumq; videam, vos, illorum asseclas haudquaquam complere & perficere, quod perficere posse gloriamini; ideo fundamentum vestrum merito proculco ac in cineres redigo. Nec enim vos id tueri potestis, nec ego fictitiam vestram Medicinam admissurus vnquam sum. Quanquam, vt prosternatur, magno admodum nisu non opus sit: cum vel ex se ad lapsum propendeat. Verissimum enim est, quod cœlum in morbis sanguinis seminatorem agat. Necesse ergo est, vt vel minimam quamuis venam secturi, primo omnium sciatis, quid in ea sit, & quod id ex cœlo veniat. Phlebotomiam ergo administrare ex cœlo discere debetis. Si ergo tantopere vos cœlo obligatos & deuinctos esse, ratione nulla infringere potestis: tum certe, quicquid de hoc scriptitastis, corruet, ac ceu nugæ inanes eliminabitur. Quatuor enim prædicta Medicorum genera nunquam inficiari poteritis: quin imo ab illis fundamenta vestra omnia euertentur.

Porro vero, sicut *Sapiens dominatur Astris*: ita Medicus quoque vincit cœ-

cit cœlum in infectione sua, quam sanguini indidit. Si vero cœlum vincere Medici est: necesse est, vt id nouerit. Ex hac cognitione profluit indicatio horæ, quæ phlebotomiæ conueniat. Nonnulli etenim morbi in sanguine de cœlo impressi sunt, vt quidam *de Caduco*, aliqui *de Podagra*, nonnulli de Febribus, & sic similiter de aliis.

Sapiens dominatur astris: Medicus infectioni cœli.

Iam si talis morbus cum Luna augescat vel deficiat, Luna certe horam phlebotomiæ in illo morbo indicat. In quo enim puncto Luna incenditur: in eodem quoque morbi, quos Luna imprimit, incenduntur. Necessarium ergo esse liquet, vt sciatur q̃ venæ & qui morbi incendantur. Ac ꝑ ista cognitione puncti incensionis, phlebotomiæ ordo instituí debet. Hinc n. emergit consuetudo, obseruata in cœlestibus institutis. Hoc modo morbus sanguinis quilibet adimitur, prout stella eius incẽdit. Probam ergo & exactam cœli cognitionem habere debetis, q̄ scilicet a qualibet stella seorsim sanguis incẽdatur, vnde tam varii morbi in sanguinem insultant. Quę cognitio nisi rata ac certa sit, tibi de Medicina gloriari minime debes. Et hoc nimirũ illud fundamentum est, ex quo manifestatur, ꝙ hactenus a nemine descriptum est, nempe quid tandem apostema vel minimum sit, ac ex quo oriatur. Quæ ẽt caussa est, cur ad huius morbi finem nedum penetrare potueritis. Quanquam Malua & Althæa vobis solatii quid contulerint, sine quib. ipsis tamen is ẽt morbus cõpletus fuisset.

Quando vena sit secanda.

Inficiari vero non possum; quin in nonnullis morbis secundum bona signa agendum sit, saltem propter mitigationem & sustentationem, modis scilicet ac casibus quinq;. Primo in caussis morborum internis, qui foris se exhibent. Secundo in morbis, qui interius se exhibent, manentq;. Tertio in morbis a fluxu suscitatis. Quarto in morbis secundũ anni tempora incidentibus. Quinto in morbis, quorum nos ipsi caussa sumus.

Bonis signis vtendum in 5. casibus.

Morbi qui interius paroxysmant, sunt: Cancer, Fistula, & similia vlcera aperta alia. Sub secundo genere comprehenduntur hydrops, ictetitia, menstruum, & morbi omnes a membris principalibus generati. In tertio continentur morbi apoplexiæ, syderationis, podagræ, & artheticæ passionis In quarto includuntur morbi, qui pro tempore proferuntur, velut in vere, in æstate, in autumno, in hyeme: velut etiam vniuersorum ascendentium, prout in cœlo continentur. In quinto sunt, qui a plenitudine aut commotione morbi fiunt, aut a cibis ac potibus generantur.

Etsi vero in prædictis his morbis mitigationem ac lenitionem pro Ephemeridum vestrarum ordine præstare possitis: tamen, quod vbique indico, cura vera hic non continetur, sed traditur tantum corruptio morborum, & malitiæ ipsorum incitatio, vt aut citius emoriantur, aut eo vehementius affligant. Præterea errorem etiam in hoc admittitis, quod

phlebotomia mitigationem quæritis morborum in sanguine minime contentorum. Et cum sanguis robore suo contrapugnet, vnde corpori dolor singularis infertur: tunc, si illum phlebotomia coercere vultis aut tollere, morbus vincit, vbi amicum remouisti.

Morbi omnes in sanguine quarendi.

De his a. omnibus scire debetis, quod morbi omnes partis primę in sanguine merito quærantur. Qua de caussa phlebotomiam minime reiicio, modo fiat illa pro ratione firmamẽti, ita, vt punctum ascendẽtis, hoc est, ipsius regenerationis obseruetur. Phlebotomia enim si hoc pacto instituatur, morbi illius principium ita ablatum fuerit. Considerari itaq; oportet, quod ascendentes quidam in multos annos operentur, vnde malum emergit hereditarium, quod filius a patre ratione sanguinis contrahit. Hæc ipsa quoq; caussa est, ꝙ morbi nonnulli vlcerum prauorũ curam & sanationem non admittant, quia nempe ipsorum stella in feruore est: cum contra nõnulli facile sanescant, quia stella ipsorum deferbuit. Phlebotomia ergo duplex in hisce morbis cognoscenda est: vna facit ad integram curationem, quæ fit secundum stellas, quę hoc genus incenderunt. Altera fit pręseruationis ergo: quæ tandem multipliciter incidit. Vbi vos attendere velim, quod in incremento isto morborum a vobis phlebotomia suadeatur, q̃ tamen nihil perficit, quam amolitionem materiæ, quæ tamen fixa in suo loco ad radicem hæret. Qui certe error non leuis est, dum nimirum auferre conamini, quod auferri minime potest. Ex hoc imperitia vestra notoria fit, quod aut ipsam morbi essentiam non cognoueritis, aut dolum vltro intendatis. Id quantopere vos doctos, quales vos iactatis ipsi, deceat, penite vobiscum cogitate.

Morbi hæreditarii

Phlebot. est duplex

Phleb. fixa quæ sunt, non tollit.

Hydrops phleb. non curatur.

Eodem modo per phlebotomiam etiam tollere annitemini hydropem &c. Cum tñ quo loco hydrops consistat, aliunde probare non possitis, nisi ex libris & literis, q̃ huc nihil faciunt. Nec enim eius vel momenti vel certitudinis sunt, vt iis tuto fidere ac credere possim egomet. Vos autem labori parcentes ipsis haud cunctanter adstipulamini, vtcunq; cadat euentus. Quanta autẽ ex illis ad vos honestas ac dignitas, ad ægros autem vtilitas redundet, id passim ab ægris audiri & inquiri potest.

Vestraq; adeo Medicina basi tam solidæ incumbit, vt nemo ex vobis vniuersis, vel minimũ quidem literã scriptorum veterũ, quoad Theoricam, cum veritate demonstrare possit. In vera n. Medicinæ veræ patefactione, sophista dolosus illico irrupit, ac ipsius artis luculentum splendorem oppressit & obnubilauit. Si enim de prima Medicinæ origine serio inquirere velimus, inueniemus certe, primos Medicos homines fuisse simplicissimos, nullis fraudibus ac imposturis infectos. Per hanc ipsorum simplicitatem veluti per ianuam illapsus sophista, veritatem ipsam

Sophista quid.

obtu-

obtudit, ac eandem in deſpectum adduxit, corrigendo eam; vt in more habent mendaces. Ex hac ſophiſtica, veritatem cum mendacio confundente, poſtea ſcriptores exorti prodierunt, vna cum ſuis commentatoribus. Qui, ꝙ omniũ maxime neceſſariũ eſſet, in textu obliti ſunt, nimirum vt veritatẽ a mendaciis ſegregarent. Quod etſi minime fecerint quidem, ſed falſa cũ veris ꝑmiſcuerint: vos tñ ii eſtis, ꝗ ſubtilitatib. his illorũ fidem dediſtis, ac fundamẽta ipſorũ amplectemini. Inter alia a. ẽt neglexerũt illi de cauſſis morborũ in ſanguine tradere: ꝙ ſophiſtæ vera cœli cognitione caruerint, meriſq; ſpeculationib. inhiarint, ꝗ poſtmodũ in Ephemerides phlebotomicas eruperũt. Hoc ergo ſedulo deinceps vobis cauebitis, ne cuiquã quicquã ſine experientia ꝓpria aut credatis aut adſtipulemini. Sed ꝗd agatis tandẽ aliud, ꝗ̃ vt, cũ rerũ omniũ ignari ſitis, obuiũ ꝙuis vndecunq; arripiatis, cũ titul⁹ veſter omnino velo aliquo conueſtiendus ſit.

Interpretis officiũ quod.

Sine propria experientia nihil credendum.

Eundem proceſſum ẽt inſtituitis in defluxionib. podagricis, ac aliis, venã ſecantes ſub ſigno bono, non ſub ſigno ipſius podagræ. Veſtrum n. in hoc ꝑpollere imperium debet, etſi cum diſcrimine id ſit vitæ ægroti. Ars v. omnis in hoc eſt, vt illius aſcendentem cognoſcatis. Itidem, ſi ꝑſeruare ab apoplexia vultis, ſub piſcib. factã phlebotomiam omnium vtiliſſimam cenſetis, quaſi v. piſcis ipſe apoplexia exſiſteret: genuinũ a. ſignum phlebotomandi aduerſum apoplexiam nec piſcis eſt nec aries, quandoquidem ſub ẽt mediis neceſſaria ſit venæ ſectio. Et ex hac inſcitia multi tetri errores emanant, adeo vt nec locum apoplexię vos compertum habeatis, nec ad hanc vſq; horã in veſtris ſcriptis omnib. venæ conuenientis mentio vlla facta ſit, vt de *Vade mecum taceam* ac ſecretis ſcriptis aliis. Quis v. in tanto veræ artis defectu ac inopia de apoplexia vos ſcribere iuſſit? Quod ſi hic quidẽ imperiti eſtis, nulla certe veſtra cognitio etiam in ortu ac cauſſis eſſe poteſt. Vnde ſequitur, capitula tua vniuerſa de hac re muta aut falſa eſſe, ſiue agas de ratione, ſiue de aquis pretioſis, ſiue de gemmis, vnguentis, balſamis ac aliis vniuerſis ſimilibus.

Aſcendẽs ſedulo cognoſcend⁹ in phlebotomia.

Similis omnino ſapientia veſtra eſt, ſi ꝓ quatuor anni partibus phlebotomiã imperetis. Vernali n. ſectione ꝑtextum alium non additis, quam futurũ eſſe, vt recentior & purior ſanguis ſubnaſcatur. Sicut n. tum temporis folia ac gramina renouantur: ita ipſum quoq; ſimiliter renouari hominem vultis: adeoq; nemo quiſquã veſtrum eſt, qui hactenus id ſecum reputarit, ꝙ folia ac gramen viridia, ſanguis a. ruber ſit, h. e. naturam ſanguinis nedum quidem vel ꝑ tranſennam cognouiſtis vnquam. Et licet quidem aliquãdo phlebotomia bene faciat, ea tamen nec auxiliatrix nec curatrix exſiſtit. Quod tempora diuerſa anni cauſſatur, id firmamentum eſt. Nemo tñ veſtrum vel dum hactenus intellexit cauſſam, cur in vere &c. ſanguis expellatur, ꝙ quidem ex libris ac linguis veſtris apparet.

Ex his iam ipſimet iudicare poteſtis, qualenã id veſtrum conſilium ſit, ſi phlebotomiam ſuadeatis alicui, qui aut nimiopere ſe repleuit, aut cibum inſalubrem ingeſſit. Hoc n. in caſu error veſter manifeſtus eſt. Morbi nimirũ omnes, qui ex corpore noſtro in ſanguinẽ veniunt, in corpore phlebotomari debent, h.e. debent a ſanguine iterum ad natiuum ſuum locum trahi, nec conandum eſt, vt in venis per phlebotomiam quærantur. Vera n. ipſorum cura eſt, vt facilime ac breuiſſime retrolabantur, ſi veram medicinam adhibeas. Quod ſi per inſcitiam ſanguinem phlebotomia facta extrahere velis, iam locum, in quo morbus genitus erat, concitando facis, vt via in ſanguinem paretur. Phlebotomia n. non in vena ſaltem, ſed & extra eam trahit, quouſq; quidem pertingere poteſt. Hoc pacto tua imperitia ꝓditur, atq; innoteſcit impoſtura, ꝙ ſcilicet adeo induſtrius non ſis, vt morbũ, ꝗ ex corpore in ſanguinẽ abiit, ex eo rurſus extrahere poſſis. Et hi errores circa phlebotomiã comiſſi, quos partim ſpeculationib. ꝓpriis concipis, partim ex libris hauris ad tuum palatum compoſitis, omnino tibi retegendi & commonſtrandi fuerunt, vt ſi fors contra nos adminiculum ac ſcutum quoddam habere tibi videaris, illud audacter in lucem proferas, vt fundamenta vtriuſq; partis clarius proſtent, adeoque mendacium & veritas a ſe inuicem ſeparari queant.

Morborũ ſang. quæ vera cura ſit.

TRACTATVS TERTIVS.

Libri veſtri haud pauci circumferuntur, in quibus de phlebotomia modis variis tractatur. In quibus qui continentur errores, etſi eos ꝓferre iure & debeam & commode poſſim; id tamen hoc loco potius mihi agendum eſt, vt breui doctrina cum abuſum, tum vſum ipſum tradam phlebotomiæ, quod iam præſtandum recta aggredimur. De abuſu a. hactenus non pauca dicta ſunt. Supereſt ergo, vt porro de venis priuatim tractetur ac errores, qui ſimul in illis ſectionibus incidunt, ex parte indicentur. Perſuaſum nimirum vobis eſt, phlebotomiam eſſe purgationem corporis: id quod aperte erroneum exſiſtit: cuius ratio hæc eſt, ꝙ quelibet purgatio, corpori ac ſubſtantiæ nihil adimat, ſed id tantum, quod ſubſtantiæ aduerſum eſt in genere, quouſque ſubſtantia extenditur.

Phlebotomia non eſt purgatio corporis.

Iam cui venam ſecatis, ſubſtantiæ eam partem adimitis, nec de malo plus educitis, quam quantum ſubſtantia illa continet. Qui vero reliquo cura fit? Quod effluxit, id curatum eſt: ſed quid id corpori commodat: Grauiter ergo hallucinamini, quod ſubſtantiæ ademtionem purgationem vocetis. Et licet quidem in ſanguine abundantia exſiſtat, propter quam putredo ex cauſſis propriis oriri poſſit: veſter tamen ordo phlebotomandi illi nequicquam vtilis eſt. Phlebotomiæ enim, quæ iſta ratione purgare debent, alio omnino modo fieri debent, quam vt ſubiectis peluiculis cruor excipiatur.

In ſanguine iſto quæritis choleram, quæ tamen haudquaquam in ſanguine generari poteſt. Sed ea ſomnia ad propoſitum veſtrum nõ parum faciunt commendanda, quod iam choleram, iam phlegma, &c. ſubinde eructetis. Nam quicquid id ſit: vos ſub iis ſatis tutos lateſcere videmini. Longe alia veritatis ratione opus eſt, q̃ vt in cõmentitiis illis Qualitatibus, Humoribus & complexionibus acquieſcamus. Tum & purgationem hanc minime attribuetis otioſis ſimul & operariis. Hæc enim mera opinio eſt. Quod ſi reſpondeatis, operarium a ſeſe expellere, quod retineat otioſus: quo tandem velo id veſtrum argumentum palliabitis? Cum nec labor nec otium morborum ſanguinis cauſſa ſit. Itaq; illa dem nec excuſare, nec accuſare poſſunt. De tempore, quo fieri debeat, bene a vobis conſtitutum eſt. Sed tempus non id eſt, quod in tabulis phlebotomicis indicatur. Quod ſi, quæ vena competeret, etiam noſſetis, male nec idipſum dictum foret. Quid vero id tandem eſt, quod iuretis in doctrinas illorum magiſtrorũ, qui nedum annos tyrocinii egreſſi ſunt. Immodica ſanguinis euacuatio quod bona non ſit, iam cuiuis ante cognitũ eſt. Quantum id vero ad fundamentum facit? Quid id ad ſanitatem hominis confert? Si phlebotomiæ peritus es, facile quid facias, noueris. Nimium enim in rebus omnibus nociuum eſt: idemque eſt cauſſa diſſolutionis genuinæ concordantiæ, in qua corporis integritas ac vita conſiſtit. Cuius concordantiæ quantum adimitur, tantum probitatis membro illi deeſt, quod cõſideratu apprime vtile & neceſſarium eſt. Ac cognitio iſta non in generalibus quidem quieſcere debet, ſed per ſpecialia omnia ducenda eſt: ſic vni Apoplexia, alteri hydrops, tertio caducus, &c. infligitur.

Cholera in ſanguine non eſt quærenda.

Humores fictitii ſunt.

Nimia venarum euacuationis mala quæ.

Vobis quidem Phlebotomiæ adminiſtrandæ idonea tempora vel genera duo viſa ſunt: vnum vocatis *Electum*, alterum *Coactum*. Quid autem de electa Phlebotomia dicetis? Electa ea eſt, quæ vitia ſanguinis aufert pro exigentia temporis & generationis. De coacta, quantum quidẽ intelligi poteſt, vos eam peſti & ſimilibus temporibus aſſignatis. Quid vero per Electionem velitis, intelligi facile poteſt, vos ad fundamentum intendere, vt, ſi purgationes ſuadeatis quotannis ſemel inſtituendas eſſe ad auferendas defluxiones. Sic ergo in omnibus veſtris conſiliis ſubſtantiam & materiam coniungitis, vbi manifeſtus veſter error intelligitur, quod nimirum ſaltem pondus adimatis, id autem quod pondus dat, nũquam attingatis. Ecquid vero de hoc vobis exemplo videtur? Qui paralyſi tenetur, huic quo tempore commodiſſime medicari putatis? An tum, ſi iam paralyſis inuecta eſt, an vero, ſi ea occulta adhuc eſt, nec in actum erupit? Et hanc obiectionem ſedulo notate. Qui nihil vrgeo aliud

Phlebot. genera duo.

Electa phlebot. quid.

Coact. phl. quid.

q̄ vt morbos, in quolibet homine exſiſtentes, cognoſci debere, ac eoſdē adhuc recentes ſeu iuuenes tractari oportere. Vos autem eos iam adultos exigere conamini: Quodq; in morbis iuuenibus tentatis, ad ponderis ſaltem detractionem facit, qua paroxyſmus prolongatur. Magis autem ad honoris ac artis veſtræ ornamentum faceret, ſi in iuueneſcentib. morbis id præſtaretis, quod poſtmodum tentatis, facto iam paroxyſmo. Itaq; ſedulo hoc vobis perſuaſum ſit, decere omnino, vt ante paroxyſmū cura inſtituatur: quod vos tamen obliti, pro maturatione iſta pilulas cochias obtruſiſtis.

Cura paralyſis ante paroxyſmum inſtituenda.

Quid id eſt, quod tempus clarum eligatis, & hinc inde per multas ambages ſecandam venam quæratis, quæ tñ res omnes ad ſanitatem hominis nihil pertinent? Nihil ſiquidem conſiderandum aliud eſt, quam punctum ſolum, ſiue id in autumno incidat, ſiue in vere, ſiue die feſto profeſtoue. Phlebotomia enim quælibet fieri debet ex neceſſitate, quæ veſtrū inſtitutum vniuerſum infringit. Hæc eadem neceſſitas docet inuenire tempus, & horam, & minutum commodum. Licet a. neceſſitas vna alia maior ſit: neceſſitas tñ ea omnis exſiſtit. Quilibet n. morbus, ſiue is recens, ſiue adultus ſit, ſiue notus, ſiue ignotus, neceſſitati curationis omnino ſubiectus eſt. Vos præterea etiam additis rationem, qui cognoſcere debeat homo, vtrum phlebotomiæ ſeſe ſubiicere debeat, vel minus. Vbi iterum ingens error veſter elucet. Requiriris enim, vt ſecturus venam ſano hepate, eoq; non refrigerato ſit. Si hepar frigidum ſit, nulla phlebotomia opus habet. Si ſit ſanum, ratio eadem eſt. Longe aliud de his ſtatuendum eſt. Morbi enim, qui in ſanguine continentur, longe alio iudicio æſtimandi ſunt, quam vt a tam leui conſideratione hepatis phlebotomia inhibeatur. Similiter etiam de ventriculo iudicatis? Quid vero ſanguis ad ventriculum attinet? Si ſanguis vitioſus eſt, tunc is ſuum ipſe malum luet: ſuum damnum viciſſim expiabit ipſe quoque ſtomachus. Si tibi quid in phlebotomia obſtar, cur id non aufers ac remoues? Aut cur tuam ipſius hic prodis ignorantiam. Eodem modo ſe id quoque habet, quod additis, a labore venæ ſectionem inſtituendam non eſſe. Nam ad laborē, ne potius aut morbum vos attenderis? Sic nec phlebotomiam decernitis, ſi quid a balneo aut morbis aliis coniunctis quid affligit. Vtrinq; remouenda potius remoueto, &, quæ impedimento ſunt, ea tolle. Nec enim ideo vincere aut ſuperabundare ſanguinem patieris, quod ſcias etiam in membro alio morbum aliquem conſiſtere. Quin imo Medicum perfectum agas, & ne pellaris ab eo, quod tu ipſe expellere debes. Nam ſi id tibi terrorē incutit, quod ſibi a te potius metuere debebat: defectum certe in

Punctum ſuum in phlebotomia notandum.

Indicatio mittendi ſanguinis non ſumitur ab Epate.

A labore an ſecanda vena.

te in arte Medica non leuem prodis, qui tamen vobis admodum familiaris exsistit.

Doctrinæ quidem Almansoris ex parte contradicere non possum, qui documenta non inepta tradit, cuinam homini secanda vena sit. Sed tamen is reuera de iis saltem decernit, qui illa opus non habent necessario, sed quibus subleuatio tantum est, ac roboratio ad cibum potumque sumendum. Proponit enim sibi venas turgidas & plenas: ex quo cuilibet euidens fit, quod parum in morbos ipsos intenderit, vt illos quæreret in sua origine, quod curatio ipsa requirit. Et quamuis aliquot quidem morbos nominarit, veluti qui ab Apostematibus & pustulis aliisque malis graues sunt: altius tamen idem non ascendit, nec quicquam aliud vrget, quam subleuationem annuam. Vnde non difficile est iudicare, quid de his ille intellexerit. Quod ipsum etiam manifeste declarat, vbi in cura febrium præseruatiuam annuam tradit. Ex quo colligi potest, quam in hac doctrina aridus fuerit. Nullo pacto igitur Medicus de eius dependere auctoritate debet.

Doctrina Almansoris de phlebot. qualis.

Ceterum vos etiam ordinem ponitis eorum, quibus phlebotomãdum minime est. Inter hos numerantur, qui appetitum non habent ad cibum. Respondete mihi vero, quisnam appetens cibi sit? Si enim ægris per morborum præsentiam exspectandum tam diu sit, donec appetitus lacessat: ecquid de iis tandem ageretur? Nam & vobismetipsis fatendum est, quod morbi ex sanguine appetentiam cum deiiciant, tum reducant, si cura in sanguine perficiatur. Hæ ergo doctrinæ bellæ sunt, seipsis contentæ. Quando autem fluor sanguinis sistendus sit, doctrinam Auicennæ sectantes, ad solam sanguinis crassitiem attenditis. Quæ cohibendi cruoris ratio veritatis fundamento caret. Sanguis enim niger e venis exsiliens, ex sanguine minime talis fit, sed talis redditur ab incisione seu plaga facta: adeoque mutatio repentina tum huius, tum aliorum colorũ caussa est. Sic ergo adhuc dubius es, quidnam præstiteris. Præterea dicitis: si sanguis albus ac tenuis fluit, multum eius euacuari non debere. Vbi notabitis, quod Auicenna in cognitione sanguinis nihil intellexerit, sanguinem iudicans in locustis. Et huiusmodi, vt loquimini, canonum apud vos plurimi sunt. Quorum etiam vnus hic est, quando dicitis ægroto: breui iterum sanguinem mitte: sanguis enim tuus admodum niger exstitit. Item: si bene a phlebotomia sentias, breui ad me redi. Quid hoc artis est? certe, tantum vel cœco sapere liceat ac dicere. Quomodo vero circa laborem se quisque gerere debeat, suo seorsim ordine comprehendi debet, prout nimirum morbus in sanguine sese exhibuerit, longe valere iussis vestris regulis communibus, quæ omnibus eædem sunt.

In appetẽtes cibi nõ debent phlebotomari.

Sanguinis crassities & nigror unde.

Auicenna artis phlebotomandi ignarus.

Quale vero id regimen vestrum in cibo ac potu est, in quo nihil considératis aliud, quam vulneris securitatem aut custodiam, cum tamen multo potius considerari ipse morbus debeat, & haudquaquam vulnus: qui ordo multiplex procedit ex fundamento istorum morborum. Nisi enim id singulariter consideretur, non potes non grauiter impingere concepto tuo consilio. Nec enim res adeo facilis est ac tuta, ceu constituta tua Diæta phlebotomica tu somnias. Ad negotium præsens omnia omnino dirigenda sunt. In vnum ac simile regimen omnia non coniicite. Nouistis enim, quomodo sanguis cibo adhæreat: & virtutes viresque singulares quæritis, quæ tamen sine cibo potuque in sanguinem ingeri minime possunt. Hoc ergo in casu cibus is simul medicina esse debet. Inficiari non possunt, quod arbitrentur, bonum sanguinem a solis idoneis cibis & potibus produci posse. Id vero sanguis facit bonus, quod sanguinem a suis morbis liberet, quod animum hilarem & serenum, &c. præstet, quod minime ad tristem & tenebrosam famem, &c. alliget, &c. Hæc enim omnia considerant, qui rerum grauiorum curam minime suscipiunt.

Bonus sanguis vnde fiat, & quid præstet.

Sciendum ergo in his est, quod si phlebotomiæ fiant, & in sanguine illo nullus morbus appareat, cibi potusque liber tibi vsus sit, quoscunque ad corporis vsum appetas. Vnde vulneratorum regimen ac ordo suam originem sumit.

Anni partes Phlebotomiam non indicant.

Error autem vester singularis in eo est, quod quatuor anni partes pro Phlebotomiæ indicationibus ponatis. Qua in re partim Ægyptios agitis, quod tempus constituatis sectioni venæ, & tempus morborum obliuiscamini. Quo facto vt sorices vosmet ipsos proditis, quod adulemini illis, qui delicatiores & ignauiores viuunt, & gratiam captetis eorum, qui vestro commertio præcipue gaudent. Quadripartitam autem hanc Phlebotomiam ideo suadetis, vt commodis illis vos quoque ex parte apud patientes fruamini: Et quantopere vobis Phlebotomiæ curæ sint, id abunde satis declarant dies S. Blasii, S. Philippi & Iacobi, S. Bartholomæi & S. Martini, quibus omnibus temporibus saginari bonũ est. Quod si vero quatuor ista tempora vobis fors nedum sufficiãt, addite illis diem S. Valentini & S. Stephani. Quod si nec sic quidem satis est: totas quadragesimas adiungite, & post Pascha in thermas vos recipite. Quod si in hoc modo de Phlebotomia constituatur, eius adhibendæ tempus commodius nullum erit, quam quo capones omnium pinguissimi & saginatissimi sunt, & ad genium agitandum aptissimi.

Ordinem etiam præfigitis, quando ieiunis, & quando pransis mittendus sanguis sit. Bene id quidẽ: vt imperitia vestra in vulgus emanet. Hinc enim elucet, quanta vestra de firmamento cognitio sit. Eodem spiritu

ritu acti vetatis etiam coniunctiones & membra, in quibus signum versatur. Ex quibus omnibus certum est, vos nec punctum, nec minutũ vllũ Phlebotomiæ nouisse. Ita iudicatis, ẽt iã de æstate, iã de hyeme: interim non cogitantes, qualesnam aut in æstate aut autumno morbi gignantur.

Vena frõtis secta an curet ocul. & caput.

Affirmatis, venam frontis incisam iuuare in exulceratione oculorũ, & dolore capitis. Quod consilium quale, quamq; inconsultum sit, vel ex eo liquet, quod oculorum exulceratio ex vena illa, quam in frõte ostendis, minime oriatur, vt nec dolor capitis: Et si quidem eius sectione malum nonnihil leniatur, id tantum a refrigeratione est, quam sua inflammatio post iterum excipit. Taceo, quod caussæ principales nõ considerentur abs te, quæ ad doloris concitationem conspirant. Eandem sectionem dicitis facere contra Lypothymiam. Quis vero vnquã dicere ausus fuit, quod Lypothymia cognationem vllam cum his venis habeat? Ad Maniam a. prodest, si iuuat forte fortuna. Nec enim durabile quid & cõstans præstatur, si olla feruens ab igne remoueatur, & eidem illico denuo admoueatur. Ad somnum vero etiam faceret, si in venis somni commotio delitesceret. Vbi vos insigniter erratis in eo, quod naturam multiplicem prædictorum morborum non consideretis, qui in venis capitis, nõ frontis iacent. Sic etiam pro dolore aurium decernitis venas temporales. Sed id vna non dixistis, quam certa ea Phlebotomia sit, & quod plures lædat quam iuuet. Ex quibus omnibus innotescit, quod vere Anatomiæ cognitionem nullam habeatis de Venis iuxta aures constitutis. Taceo quod hic etiam oculi comprehendantur. Posticę autem venæ capitis ad conuulsionem capitis prosunt sectæ: quarum natura est, vt illam producant ac generent.

Vena temporales.

Vena oculorum.

Vena posterioris capitis.

Similiter & venæ linguæ ad multa mala cõmodare vobis creduntur. Male a. a vobis considerata est Anatomia linguæ, q; nempe damnum id maius sit, quam commodum in isto clatere. Venas etiam sub mento conspicuas aduersus hœmorrhagiam narium prædicatis. Vbi minime consideratis, quod vno eodemq; modo sanguis extrahatur, quæ extractio in mento facta minus damnosa non est, quam facta in naso, nisi quod discrimen in loco sit. Ita venæ in collo secantur, contra mucum seu pituitam: cum tamen ipsa hoc loco exitum non quærat, sedem & emunctorium certius nacta. Sed nec cor a venæ sectione roborabitur. Ad huius n. morbos plus requiritur, quam phlebotomia. Venæ autem in palato seu faucibus aliter non iuuant, quam sicut aperitur Apostema, ita vt pus effluat.

Vena linguæ.

Vena menti.

Vena colli.

Vena faucium.

Vena pollicis.

Quælibet autem Phlebotomia, si pro vestra institutione administretur, aliter se non habet, ac si maturum Apostema scalpello aperiretur. Ita venam iuxta pollicem sectam in morbis capitis omnibus iuuare dici-

tis. Nec vestrum tamen quisquam est, qui dicere possit, a sectione eius vllum vnquam morbum sublatum fuisse. Idem sentitis etiam de Mediana

Vena iecoraria.

& iecoraria. Quid vero inani illa curiositate vos Medici torquetis chirurgos, quos vt imperitos vtrinq; circumducitis, cum tamen videatis, omnẽ

Vena Cephalic.

vestram operam inanem ac frustraneam exsistere. Cephalicam & Medianam quidem eiusdem omnino vsus facitis: sed opinionis vestræ fundamentum nimis vacillans est. Multi morbi vocati sunt: pauci a. Electi. Id similiter etiam de hepatica verum est. Quod hodie prodest, id cras ob-

Vena splenetica.

literatur. Venam spleneticam multa tollere dicitis. Quæ si omnium optime agat quidem, quicquid tamen amolitur, id morbosum nunq̃ exsti-

Vena lumbaris.

tit. Venam a. Lumbarem ad calculum facere testamini. Vbi quis non credat vobis, consilium vestrum admodum beneuolum esse? Cogitatu n. facile est, quod calculus ipse per venam minime egrediatur. Itaque quãtum in hoc casu proficitis, tantum prodestis etiam vestris phlebotomiis vniuersis. Cuius rei documentum simile præstatis in hydrope, quæ nul-

Vena vmbilicalis.

lo vnq̃ tempore per venam educta est, sicuti vos per venam vmbilicalem extrahere eam satagitis: per quam ipsam quoq; colicam extrahere animi estis. In quibus tamen cum morbi non iaceant, quid quæso illarum apertio iuuare queat? Venas a. multas contra calculum, &c. facere asseritis. Quam vero bona vestra sententia sit, ignoro equidem: valde tamen

Vena crurum.

vereor, vt plus mala quam commoda sit. Venæ a. crurum, & ipsæ ad quam multa prodesse prædicantur. Qui multi morbi tamen, cum ab vna caussa & origine minime emerserint, qui quæso remedium vnum & simplex multos simul affectus coercere & domare possit? Similiter etiam venarũ aliarum sectionem conferre dicitis, interim nihil considerantes, an in ipsis morbi sint, vel minus. Vicinum morbi quæritis: sed ipsam hostis domum transilitis, pacis satis procuratum existimantes, si morbo vicinum bonum adiunxeritis.

Venæ infernæ trahunt ex supernis.

Verum quidem est, quod per sectas infernas venas, veluti malleolorum & pedum, multa deorsum trahantur: Vos tamen vlterius nihil intelligitis, an sectio illa ipsi pedi per se commoda sit, vel minus. Vnde satis liquet, ꝙ de die hodierna tantum solliciti, crastini curam nullam suscipiatis, de vno loco cogitantes, non etiam de altero. Venæ poplitis fœminis

Vena poplitis.

admodum salutares sunt. Quod vero huc facit maxime, id vos oscitanter negligitis. Vnde profectus vester facile æstimari potest. Tali exterioris

Vena tali exterioris.

venam tunditis ad membrorum supernorum corporis mitigationem. Quod non minus, erroneum & damnosum, ac de venis infernis aliis probari potest. Superni n. affectus hoc modo descendunt in partes infernas: ac membro sauciato sanguis proprius, qui bonus est, subducitur, in cuius locum

locum postea succedit malus, imo peior. Vbi morbum nouum generari opus est, vel in arthritidem vel in vlcera desinentem, qui multo tutius in loco proprio substitisset, quam eo pertractus fuisset. Hoc pacto multos morbos mutatis, ratione loci, cumq; partem vnam vos sanasse censetis, nouum ignem in partibus aliis succenditis. Venæ risus, propter quas homo risu emoritur, non apud omnes similiter certæ sunt, sed impedimenta multa obstant. Quod si animam cum tali risu in cœlum emissuri estis, necesse erit, vt eas venas multo explorati⁹ cognoscatis, q̃ hactenus factitatum esse ex vestris scriptis patet. Insuper & venam minimi in pede digiti contra paralysin facere ponitis. Id qui quæso probabitis? Etsi enim paralysin quidem ex sua sede emotam detrahatis: tamen illa a natura ita comparata est, vt rursus ascendat in sublime, nec vnquã ita deorsum trahatur, vt inferius constanter remaneat. Ex quo iam iterum imperitia vestra promicat, quod ipsam paralysis essentiam minime cognoueritis. Cum ergo ad omnia ea, de quibus homo queritur, venam aliquam accõmodare haud difficulter possitis: onus ac molestia illa, vt a vicino ferenda sit, facitis, immuni abeunte parte illa, ad quam morbus ipse spectat.

Venæ risus.

Sed vt breuem venarum omnium secandarium instructionem habeatis, sciendum est, eam sectionem fieri ratione alia nulla debere, quam ex cognitione istorum morborum, qui ex sanguine oriuntur. Vbi simul cognoscendi morbi sunt sanguinei, quid damni extra suam regionem inferre possint: id quod in venis auertendum est, non per scarificatum, sed ad normam artis legitimam, hoc est, vt venæ illæ aut in illo loco proponantur, vbi morbi radix exsistit. Id antequam fiat, sanguis ad temperiem reducendus est & commoderationem, vt institutum nostrum sequatur. Hoc autem loco monitos vtrosque volo, tam Doctores quam chirurgos seu tonsores, vt arti phlebotomandi deinceps valedicentes consideretis paulo attentius, quam graues noxas & damna per eius inscitiam introducatis, dum nec cognitionem horæ efflagitatis, nec finẽ morbi, nec cœli ipsius aut terræ notitiam vel minimam habeatis. Vbi dolendum hoc est, quod, quamprimum de ægritudine aliquis ad vos queritur, ad phlebotomiam illico assiliatis, cum tamen vel ante exploratum habeatis, quod vulnera omnia corpori nociua sint. Nam quo sanior sanguis fuerit: eo ægritudo grauior sequitur. Phlebotomia itaque vestra nimis periculosa est, ob hanc comprimis caussam, quod per ipsam sanguis commoueatur & irritetur. Deinceps ergo sequenti tractatu generali explicaturi sumus, quinam morbi sanguini subiecti sint, vel non sint: & qua ratione morbi breuiter ad phlebotomiam adduci & accommodari debeant.

Modus venarum quasuis venas secandi.

Vulnus omne per se malum.

TRACTATVS IV.

Circa phlebotomiã quæ notanda.

IAm vero vt deinceps processum ordinemque, quo phlebotomia instituí debeat, quo salutaris ac vtilis sit, sciatis: ante omnia, quatuor vobis præcipue notanda sunt: nimirum *Tempus, Locus, Diæta, & Specificum.*

Tempus.

Pro cognitione temporis notandum est, id solum indicare, qua hora, phlebotomia institui debeat: siue in natiuitate recenti morbi, siue in sæuitia incipientis paroxysmi id fiat. In hoc enim posita ars est, ad radicem morbi adimendam.

Locus.

Secundo inquirenda est sedes vel locus venæ, in qua morbus hospitium habet, vbi enim radix morbi viget, ibi is omnino inuadendus est.

Diæta.

Tertio, Diæta secundum naturam morbi instituenda est: non secundum conditionem vulneris, sed morbi.

Specificũ.

Postremo nosse debetis, Medicinam quandam esse, quæ vocetur specifica. Hæc potestatem habet, si hora phlebotomiæ nimis infœcunda fuerit. Huius administrandæ modum discetis in libro de *Morbis terrenis & aliorum Elementorum.* Naturam enim phlebotomiæ, quousque pertingat, hoc modo accipe.

Caussa ac fundamentum, propter quod de phlebotomia, quo modo illa administranda sit, ita noscendum est. Mentionem feci scribendi cuiusdam libri, in quo morbi omnes, qui ex cœlo oriunrur, comprehendantur, doceaturque, quo pacto illi dominentur sanguini: item, qui mitti sanguis debeat ad perfectam curam istorum morborum. Quod vero ad scriptum illum librum attinet, is huc non multum facit. Hic enim caussa saltem describenda est sequentis ordinis phlebotomiæ, irritatio scilicet, quam sanguis naturæ infert ad illum auferendum. Etsi vero iam ante me quoque idem alii tentarint.: quo tamen id successu ac fundamento præstiterint, in tractatibus prioribus satis declaratum est.

NB. Morbus Chronicus quid, & cuius natura.

Irritationem hanc ita intelligetis aduersus id, de quo peculiarem librum cõdidi. Si morbus sanguini ingeneratus sit, qui Chronicus dici potest, is quidem nullam medicinam admittet, sicut in libro de *Morbis ex sanguine* demonstraui. Cuius rei ratio est, quod ipsius curatio procedat cum influentia. Si influentia præteriit, & post se in sanguinẽ generationem fixam relinquat: noscendum est, quod morbus iste astri naturam retineat, & secundum Lunam gubernetur, ac aliorum astrorum regimẽ sequatur. Huius ergo morbi curatio perfecta pòst influentiam fieri non potest, ex caussa supra dicta. Itaque saltem lacessit & irritat. Irritatio ista ex relicta impressione procedit, cui paroxysmi obediunt. Cui adimendæ, sequens tractatus deseruit.

Exem-

Exemplum.

Exemplum vos velim tale aduertere. Cancer per seipsum morbus est ex influentia. Et quia se non chronicat, ideo per influentiam diuidi debet, alias ratam Medicinam nullam admittet. Aut siquidem eam admittat, tamen is victus & cœcatus est, sicut aceruus prunarum, qui cineribus obtectus latet. Et de huiusmodi cancero hic nihil tracto. Si vero is chronicetur, tum effugit cœlum, adeoque ipsemet est cœlum ac morbus. Malitia hæc caneri, quam is naturaliter a cœlo accepit, cœlestis motus seu cursus instar comitatur. Quam vt adimere possis, ordinem hunc attende in morbis illis omnibus, quarum caussa primo cœlum est quidem, sed postea a cœlo separatur ratione chronicationis. De his breue documentum hoc tenere, quod *impressio corpori suam naturam indat*. Donec autem corpus nondum victum est, Medicina debet a cœlo procedere. Si v. corpus eo loco victum iam est: duplex ad id iam Medicina prostat, vna in phlebotomia, altera iuxta corporis naturam directa. Duplex enim elementum præsentem hunc morbum producit. Quæ vero Medicinæ præter phlebotomiam huc faciunt, eæ specificæ vocantur, quia sunt extra naturam & proprietatem alterius elementi.

Cancer est morbus ex influentia.

“ “ “

Impressio corpus Naturat. Morb. duplicis elementi. Specifica medicina quid? Morbi duplices.

Ceterum ad superius dicta, quatuor quoque pertinent. Tempus nimirum continetur in practica. Locus practicam indicat. Regimen in libris huiusmodi morborum traditur. Ibidem etiam specificum. Hinc ergo morbi porro diuiduntur in duo genera: sunt enim vel Physici, vel Chirurgici.

DE MORBIS CHIRVRGICIS.

Et primo

De Morbis nubilis.

SI nubilus morbus in chronicationem abiit, eandem ad similitudinem astralis motus retinens; tunc ipsum hac via aufer. Si signum in corpore manifestetur cum asperitate cutis, ac ex consuetudine paroxysmus illius incidens cognitus iam sit: tunc triduum ante quære, vsque ad tempus illud, & phlebotomiam fac (minime respiciens ad signum cœli aut similia) in duabus venis, quæ per nubilum affectum suam Anatomiam exhibent. Sunt autem illæ venæ, quæ infra & supra morbum nubilũ, nigræ, nodosæ, & tumidæ apparent. Sectionem vero infra institue, & vbi satis sanguinis effluxerit, vulnus deliga. Postea die sequente secunda, vel tertia venam seca superius, & iustum pondus extrahe. Die octaua ad summum

Morbi nubili &c. vt curentur.

iuxta pudenda aut coxas duplicem phlebotomiam adhibe. His peractis, a suprema phlebotomia quiescendum. Ita adimetur cursus, qui se fixum iam inseruit. Qui cum quotannis pro more suo reuertatur, præcipue circa initium autumni: ideo supra morbum relictum venam subinde semel aperiri curabis.

De Morbis Esthiomenis.

Vlcera Esthiomena &c. vt curentur. Herba sophia &c. ad vlcera esthiomena. Emplastrum de corallis sanguinē sistit.

IN Esthiomenis vlceribus, quæ chronica facta sunt, cursum sanguinis hoc modo auferetis, vt vlcus mundetis, ac venas supra & infra vlcus tumidas faciatis, ac herbam sophiæ, in vino decoctam, calidam vlceri imponatis. Quoad venarũ sectionem, ꝑtundes tot, quot inuenientur, nihil curans signa, sed horam tantum attendens. Et si paroxysmus in summo stare videbitur, currere fines, donec plenum eius signum finem habeat. Postea sistes sanguinem admoto emplastro de corallis, & triduo quiesces. Eo elapso, quæcunq; venæ vel supra vel infra malum nigræ aut liuidæ apparebunt, eas aperies, hac serie, vt primo inferiores ex ordine secentur, ꝓ grauitate apparentiæ, & postea tundantur superiores, pro conditione ꝑsonæ; hoc gnauiter attento semper, ne ægrum nimium obruas, sed ex æquitate naturæ vnum post alterum subinde administres. His phlebotomiis factis cursus solemnes, quos ab astris sanguis accepit, tollentur, & erosionis seu exesionis malignitas impressa, quæ sanationi & consolidationi resistit, exstirpabitur. Si a. ad præscriptã normam quælibet phlebotomia ita instituta fuerit: tum Medicinæ cuiuslibet operatio in fine sequetur.

De Vulgaribus Apostematibus seu Phlegmonibus.

Phlegmones vt curentur.

SI Apostema sanguineum tibi vel in carne vel alibi oboriatur: nullum signum aliud, quam plenilunium obserua, quando in summo vigore id sit. Postea dispice, quæ venæ pertranseuntes sint, nec cura, etsi tibi quidem illæ incongruæ videantur. Illas seca in summo versus ipsarum originem, & sanguinem extrahe pro conditione morbi & ægri. Eo facto, postea in eadem quarta venam supra Apostema positam pertunde, & in nouilunio infra Apostema, semper respectu habito personæ & malignitatis morbi. His præstitis, ad plenitudinem vel copiam sanguinis in apostemate attende. Si signa plena deprehenderis, tunc proxime sequente plenilunio venas infimas aperi. Ita vis motus seu cursus infringetur, vt sanguis deinde sanationi non obstet, quibuscunque idoneis Medicinis admotis ea tentetur.

De Collectis tumoribus.

Qui

QVi tumores per collectionem fiunt, horum consuetum defluxum hac via intercipe. Principio venas apposita herba sophiæ tumidas fac. Postea inquire ipsas intra tumores, aut in rubris lineis apud collectiones. Quas autem inueneris duras, plenas, ac veluti granulis refertas, eas in medio collectionum pertunde, & sanguinem effluere sine pro ratione personæ & morbi. Die tertia tumefaciendo venas denuo renoua, & inquire, quænam plures prædicta signa habeant. Has easdem quoq; modo præscripto aperi, vbi commodissime attingi possunt. Et si quidem similes venas, etiam iuxta collectiones deprehenderis, eas ipsas quoque pertunde, donec vestigia talia nulla in venis supersint. Præterea die nono venas illas infra collectionem aperi. A qua tandem apertione facta, si dies quinque effluxerint, venas easdem in summo loco, quem quidem vestigare poteris, pertunde. Hoc modo influētia ab astro impressa exigetur, vt deinceps operationem euidentiorem tua remedia habeant: cum alias malum id nec erodendo, nec secando, nec alio vllo molimine tolli & auferri possit. Hac enim arte intercipitur cursus, alias subinde iterum redundaturus, & nec erosioni nec incisioni cessurus.

Coll. tumores &c. vt curentur. Herba sophia venas turgafacit.

De Fistulis.

OPerā dabis ante omnia, vt fistulæ finem assequaris, sciasque quem ad locum tendat. Postea venas accurentes ex informatione anatomiæ dispice citra huius enim cognitionem commode nihil inquires. Venis vero veris iam percognitis, ad ipsarum porro principium ascende, h.e. quam summe eas assequi aut venari potes: ipsas deinde tumefactas, in cōiunctionibus Saturni aperi. Postero die quarto aperi eas inferius paulo supra tamen fistulam. Tandem infra fistulam, quam potes infime, easdem incide. Sanguinem extrahe pro ratione morbi & ægroti. Interim cum medicinis quotidie instabis. Curatio enim mali est præceps, cum abolitione defluxus solennis.

Fistula vt curentur.

De malis crescentibus.

CRescentium malorum origo seu radix ita eximenda est. Primum in ambitu illius regionis vniuersæ inquire, quotnam venas increscens malum cōmeantes inuenias. Eas repertas, quamproxime iuxta originem potes, pertunde, nec regioni vlli parce, siue ea caput, siue alia periculosior sit. Eas ex ordine incisas, probe cruentare sine, quod commodissime fit in plenilunio. Sanguine ꝓ tolerantia ægroti semel ita extracto, quiesce vsq; ad diem nonum, quo venas denuo aperies. Postea dispice, qualesnam eæ venæ sint. Earum locustas in infimo loco perquire, h.e. si ꝑtranseant,

Crescētia vlcera vt curentur.

tunc venarum illarum extremitates venare, & ſanguinem emitte. His exactis, ipſum vlcus ſeu malum creſcens benigne adhibita medicina inuade. Sic fiet, vt emori incipiat paulatim. Quantum vero eius nimiopere excreuit, tantum emorietur. Quod ſi a primo tentamine malum emori non velle videatur; tunc influentiam vt prædicto modo denuo infringas, operam dabis, ac deinceps quotannis duo iſta venarum apertionis tempora obſeruabis, pro ratione & exigentia mali.

De Puſtulis antiquis.

Puſtulæ antiq. vt curentur. Herb. ſophia &c.

SI puſtulis antiquis ex ſanguine natis tenteris, ex illis venarum originē capta, quas facile aſſequeris. Eas ſimul inueſtigatas, omnes vno die in infima regione, Luna noua exſiſtente, aperi. Poſtea in regione fere media eaſdem cum herba ſophiæ tumefactas denuo incide, & ſanguinem extrahe pro ratione materiæ. Poſtea in proxime ſequente plenilunio, eaſdem iterum inferius aperi. His confectis, venas in Laconico cum herba ſophiæ turgidas fac: & vbicunque ſimiles ſibi inuicem venas, vel in duritie, vel liuore, vel in aliis, quæ præter venarum naturam ſint, deprehenderis, eas pro rei exigentia aperi, tamdiu ac toties, donec malum redire non ſentias. Ita puſtulæ ex ſeipſis tandem decident.

De Cancro.

Cancer vt curetur.

SI cancer chronicus factus ſit, operam dabis, vt illum omnium primo in venis muliebribus, hoc eſt, in venis fluxus menſtrui, perquiras. Venas has aperi in locuſtis ter in menſe vno. Et interea intercurrentes venas, quæ ſecundum rubras lineas conſpiciuntur, in loco ſaniſſimo ex ordine incide pro conditione perſonæ. Poſtea venas menſtruales denuo aperi, ea ratione, quam in eſthiomenis vlceribus explicuimus. Venenum enim, quod in cancrum ſe immittit, nonnunquam ægre ac difficulter repellitur. Videndum autem eſt, ſi fieri poſſit, vt hæc & aliæ phlebotomiæ in menſis initio inſtituantur.

Virorum cancer eodem modo in venis Hæmorrhoidalibus tractandus eſt, eo pcipue loco, vbi eas commodiſſime comprehendere poſſis. Citra hunc proceſſum enim phlebotomandi cancer nullus cum radice extirpabitur, nec vel ſuperficiariam tantum curam etiam facile admittet.

De Lupo

Lupus vt curetur.

PHlebotomia in Lupo facienda eſt interius, in vlcere, ita, vt hoc cum herbis tumefacientibus turgefiat. Tunc enim quamplurimæ venæ conglobatæ erumpent, ad apparentiam liuidæ, nigræ, aut ex inflamma-

tione

tione rubentes. Hos colores quæ venæ exhibuerint, eas aperi, donec recentem sanguinem emittant. Nec hoc cures, etsi venę vulnere magno sauciandæ sint. Hoc enim requirit conditio sanguinis. Die tertio apertionem itera, nec desiste, donec dolor duret. Is enim venarũ plurium abditarum index est. Scire autem conuenit, venas has nusquam alias, nisi in solo vlcere, feriri posse. Ibi enim centrũ & radix sita sunt. Quamprimum dolores cessarunt, consolidabis. Denique venas illas aperies in suis locustis quotannis semel. Similiter & in anno dimidio. Postea in medio venæ versus ipsius principium secundo; & sic continenter mutabis, pro conditione personæ, & maligna infectione sanguinis.

TRACTATVS V.

DE MORBIS CORPORIS SEV PHYSICIS.

De Phlebotomiis Podagricis.

NOn minus in morbos corporis seu Physicos, quam ipsos chirurgicos cœlum impressiones suas inserere, compertũ vobis esse decet. Qui ergo morbi isti, iam chronici facti, per extractionem sanguinis auferri debeant, deinceps attendite. Et podagra quidem citra influxum firmamẽtalem, ad paroxysmum suum deduci minime potest. Prima ergo illius curatio a phlebotomia incipi debet, sine qua curatio podagræ nulla exspectari debet. Huius ergo tollendæ processus iste est. Primo autem in coniunctione Lunæ & Solis, antequam paroxysmus inuadat, quatuor infimas venas cephalicas in vtroque pede secabis, ac sanguinem extrahes pro exigentia morbi & tolerantia ægroti. Postea in sequente quarta easdem venas pertundes in cruribus, infra genua: & in plenilunio in spina dorsi. Per hunc processum, si podagra nondũ penitus chronica facta sit, ipsa prima statim vice tollitur & exstirpatur. Si v. chronice fixa sit, processum p̃scriptum denuo iterabis, in tertio nouilunio sequente. Si a. vehementissime fixa ea sit, phlebotomiam in proximo illico sequente nouilunio repete: ita influentia firmamenti intercipietur, adeoque plena adhibitorum medicamentorum operatio sentietur. Nisi enim firmamentalis cursus prius auferatur, quacunq; alia ratione morbum hunc expelli posse, nemo quisquam cogitet. Nec enim morbus sine impressione cœlesti incumbit.

Podagra paroxysmus a firmamento

Podagra vt curetur phlebot.

De Defluxionibus a capite.

QVi pro anni mutationibus, defluxionibus tentantur consuetis & minime emanentibus: hi primo impressionem illam sedulo discant. Nec enim vno modo verum pluribus impressiones incumbunt. Qua de

Defluxiones vt curentur phlebot.

cauſſa & re librum *De origine morborum ſanguinis* condidi. Impreſſione exploratа, coniunctioni illi intendens, ante paroxyſmi remiſſionem venam cephalicam in manibus incide, & ſequente die altero duas cephalicas in pedibus aperi. Quæ ſi circa tempus paroxyſmi fiant, tunc incide venam cephalicam ſub lingua. Hoc facto, defluxionis tempus exſpecta. Si cadat defluxio, phlebotomiam prædicto modo poſt denuo itera. Interim ad ſigna defluxionis diligenter attende. Si illa regiones aurium occupans, tinnitus ſuſcitet: aut regionem dentium inuadens, dolorem in ipſis ciеat, aut Aſthma, aut arthritidem, aut lippitudinem, aut raucedinem, & ſimilia alia inferat: in his caſibus omnibus operam dabis, vt venam cuiuſlibet affectus propriam inuenias. Itaque in incipiente illa coniunctione incide venas aurium, oculorum, ſimiliter & pulmonaticam, hepaticam, & alias plures, in qualibet habito reſpectu perſonæ defluxionem paroxyſtientis, & rei ipſius exigentiæ. Huiuſmodi enim defluxiones paroxyſmant a vi cœleſti incitatæ. Cumque cœlum ſuæ concordantiæ corpus inueniat, ideo obſtat, quo minus vllũ remediũ perſtãte ipſius curſu commodet ac iuuet. Hæc cauſſa eſt, cur quotidie fluxib. illiuſmodi homines tententur, etſi multis ſimul & variis medicinis vtãtur. Cœlũ n. vbiuis ꝓpollet.

De Mania.

Mania vt curetur phlebot.

ANtequam Maniam auferatis, ſciendũ vobis eſt, eã potiſſimũ ab impreſſionib. cœli infligi. Nullũ ergo remediũ iuuare poteſt, niſi prius cœlũ placetur, & influxio eius auertatur. Itaq; ante omnia noſcẽda ea vena eſt, in qua continetur is ſanguis, a quo cerebrum in inſaniam coniicitur, qꝫ fit vel ꝑ febriles morbos, vel interna apoſtemata, vel ſponte ſine hiſce cauſſis. Venas a. eas primũ noſſe debes, ex quib. ꝑcipias horã ac minutum iſtius phlebotomiæ: veluti, ſi in venis capitis Mania iaceret, tunc eæ inquirendæ ſunt. Si illa in venis ſanguinis febrilis condita ſit, tunc eas infra caput in ſuis locuſtis corripe. Si apoſtema ſit internum: iam iterũ in locuſta iſtius venæ phebotoma. Nec in his caſib. curanda ſupſtitioſius ſigna ſunt, ſed parci debet tantum ſiccitati & feruori. Si illa in proprio ſanguine capitis conſiſtat, tunc mediam venam in fronte incide: poſtea venas vtraſque temporales: porro venam cephalicam in pedibus pro conditione perſonæ. Quæ omnia commodius fiunt, ſi Luna Soli appropinquat, commodiſſime autem iſta fiunt in coniunctione.

Venarum apertio per ferrũ candens. Salium Alkali vſus.

Eodem modo, ſi cauſſæ quoq; aliæ adſint, conuenientium venarum ſectioni operã dabis. Si v. mania vehemens ſit, & fortiſſime impreſſa hæreat, tunc venam aperies ferro candente, nec quicquã dolorem curabis. Vulnus candente ferro factum, apertum ſeruandum eſt, admotis acerrimis ſalib. Alkali vſq; ad finem ſanationis. In ceteris a. caſib. proprietatem venarum obſerua.

De

De Erysipelate siue Icteritia rubra.

Erysipelas vt curetur.

DE hoc sciendum est, quod parum discriminis intercidat inter Erysipelas hoc, & Maniam. Diuersitas enim in solo loco est, & quod venæ differant. Quod si enim calor tantus & exspiratio in regione rationis impelleretur, Maniam certe longe grauissimam concitaret.

Erysipelatis ergo origo in venis inquirenda est. Nõnullis enim, qui Erysipelas ex interiore corpore concipiunt, malum deuergit in crura: aliquibus per venas excurrit, q̃ ex corpore in brachia distribuuntur: quibusdam in venas capitis ex parte malũ insilit. Harũ iam iterũ discrimen est hoc, quod aliquæ irritentur a cursu cœli: aliquæ a madefactione ab aqua.

De his tenendum est, quod, quæ a motu cientur cœli, in coniunctione illa phlebotomari debeant. Quæ a. a madefactione irritantur, post coniunctionem aperiri debent, venis ipsarum hoc modo inquisitis: si nempe Erysipelas a madefactione est, venæ cephalicæ omnes in capite incidendæ sunt, vtpote quæ cursui subiaceant. Reliquę a. in illis solum venis, quæ ad originem spectant, curandæ sunt. In venis enim exterioribus, quæ partem communem non habent cum ipsis, morbus augetur. Raro a. huiusmodi morbus incidit, qui exulcerationem non inducat.

De Fluxibus Menstruis.

Menst. fluxus vt mouendi.

NOscendum hisce de fluxibus est, quod Menstruum peculiarium venarum effluxio sit. Hæ ergo venæ ante omnia noscendæ sunt, vt suppressos menses per phlebotomiam ciere & mouere sciatis. Etsi autem hoc loco cœli cursus horam nullam peculiarem phlebotomiæ determinet: is tamen cursus ex motu fluxionis naturalis, motioni superiori simili cognoscendus est. Itaque si tempus fluxionis seipsum proferat & indicet, tunc in isto impulsu venas menstruales incide, sine quarum apertione & perfecta euacuatione medicinæ operatio non pergit. Vbi notabitis, q; sæpius etiam in prægnantibus huiusmodi phlebotomiæ fiant. Quo casu sedulo danda opera est, ne vnquam venam aperias, donec hora partus mulieris instet, etsi quidem fluxus menstruales in sanguine sese exhibeant. Si enim illa non instet hora: phlebotomia serio vitanda est. Si vero instet, ea sanitas attinet tam fœtum quam matrem.

De Febri.

Febris quid, & eius cura.

POrro a. tenere debetis, Febrem non extra sanguinẽ tantũ, verum ẽt in ipso consistere: q̃ nihil est aliud, q̃ putrida accensio a firmamento facta. Vnde phlebotomia quoq; ꝑ cœli ratione instituenda. Ad hoc obser-

uandum distingui oportet, qualisnam ea febris sit. Ex hoc enim præcognito liquebit, quænam venæ in isto loco infectæ sint. Quo percepto, curam ita dirige, vt in initio paroxysmi venam conuenientem incidas, nec ad aliud quicquam respicias. Et licet cœlum quidem præsentia sua admodum potens sit: tu tamen sedulo hoc age, vt paroxysmum ferias in nouilunio, & postea, si paroxysmus in principio sit. Per huiusmodi enim phlebotomiam curantur Quartana, Ethica, & aliæ, quæ Septanæ &c. vocantur, quæ alias non ita prægressa venæ sectione Medicinam nullo modo accipiunt, aut cum ipsa conueniunt.

Febres in nouilunio phlebotomanda.

De Paralyticis:

Paralysis vt curetur.

DE paralysi hoc primum scies, quæ venæ paralysis materiam contineant. Hoc peruestigato, ipsas in locustarum extremitatibus incide, in nouilunio arietis. Postea aperi eas in dimidia parte quartæ proximæ. Ita fiet, vt, quantum quidem cœlum caussatur, tantum irritationis ipsius adimatur. Si quid autem paralyticum aliud in eo loco eueniat, id a reliquis tribus hominis partibus gignitur. Si tu ergo peritus sis, & in illa regione fluxum paralyticum videas, tunc paroxysmum ipsius tolle in hora suæ constellationis seu coniunctionis, sine qua prægressa cognitione alias frustra medicaturus es. Hinc enim, ex hac imperitia factum est, vt dicatis, *Morbus est incurabilis*: cum iustius dicendum sit, *Doctor non est irrefragabilis*.

De Morphea.

Morphea quid: & vt curetur.

SImiliter etiam sciendum est, Morpheam tantum esse morbum sanguinis, ab incensione firmamenti genitum. Hæc si chronica euasit, tum persæpe ipsa in filios ac nepotes &c. hereditario transfertur. In hac ergo Morphea conuenientes ante omnia venæ cognosci, & in coniunctione Lunæ incidi debent, proxime apud originem. Sanguinis extrahatur multum. Bonitas autem sanguinis ab incepto te non reuocet. Postea in nouilunio proximo venas aperi in suis locustis, ac denuo iustam quantitatem emitte. Porro proximo iterum nouilunio incide venam menti, & sub lingua. Hoc modo influentia chronicationis exigitur. Si vero malum longius durauit, tempora anni obseruabis, prout iudicio tuo commodum videbitur.

Conclusio.

QVod hactenus errores ac abusus, in phlebotomia cõmitti solitos expediuerim: ac deinceps, q̃ phlebotomiæ in quibusdã morbis ratio, quis modus seruari debeat, explicuerim, his præcipue de caussis factũ est.

Vide-

Videtis nimirum, Deum ollam non integram aut absolutam perfecisse, sed produxisse tantum lutum, & opus reliquum figulo, ceu firmamenti discipulo mandasse. Hoc ipsum mihi quoq; propositũ fuit, vt imperitos illos in scholam ducerem. Quanq̃ ipsi sibi vsq; adeo eruditi videantur, ex litera illico prima vt nouissimam diuinent. Qui, cum hæc non intelligant, ea ceu inutilia & nauci haud dubio reiicient. Quod ipsum quoq; imbecillitatis intellectus ipsorum testimonium est. Si enim scientiam sublimiorem haberent, responsionẽ longe saniorem vtiq; ꝓferrent.

Veterum quidem auctorum plurimi de Phlebotomia commentati sunt: quos æmulati sunt iuniores, quos tamen testis ipsa conscientia & æquitas conuincit, quod doctrinam illam venæ sectionis tueri aliter non possint, quam quod ita illa tradita sit. Ex nostro discursu hoc etiam intelligitur, quod Phlebotomiæ cognitio ex sola Astronomia petenda sit. Ipsa enim Astra quartam Medici partem complent: de quibus tamen astris veteres solidi nihil ex fundamento tradiderunt. Cum enim tanta scribẽdi prurigine laborarint: certe omnino, si crescentium Astralium cognitionem habuissent vllam, eam calamis suis exsculpere prolixius non intermisissent. De Galeno dico, & Auicenna, ipsorumq; inscitis commentatoribus Gentili, Iacobo de partibus, Trusiano, &c.

Astra Medicum gignunt.

Gal. Auicenna, &c taxantur.

Quod vero alicubi venarum nõnullarũ mentionem illi fecerint: id arbitror ipsos ex tonsoribus didicisse, nec tamen rem ipsam pernouisse, quod & in aliis artibus liquido produnt. Scripta ergo illorum, vt nullius momenti, nos magnopere non offendant.

Etsi vero præter hactenus tradita, morbi adhuc plurimi huc apponendi fuisse videantur: attamen, cum iidem ex fundamento altiori repetendi sint, librum illis peculiarem designatum maluimus, in quo, quæ hic deficiunt, luculentius declarabuntur. Quæ tamen omnia instar opificii cuiusdam discenda sunt, & non ex capite fatuo æstimanda.

FINIS MINVENDI.

DE PVRGATIONE, IN PHLEBOTOMIA INSTITVENDA.

De vsu Phlebotomiæ in purgando.

A Medicis Sophisticis leges quædam & consuetudines ortæ sunt, quæ etiam in obstinatum morem abierunt, vt creditum fuerit, q̃cunq; Phlebotomiam, purgationem debitam præcedere opor-

tere, vt sequens venę sectio eo plus cõmodi & emolumenti afferat. Quod quidem si ita verum esset, quis consilium id non laudaret? Iam vero cum secus sit, quis illud approbabit.

Cum ergo de venæ sectione hactenus tradiderim: conuenit omnino, vt etiam de purgatione, illius comite, non nihil dicam. Non autẽ dubito, quin hæc mea tam ægris quam Medicis aliena obuentura sint. Veteres enim & confirmatæ consuetudines non facile mutantur: maxime, cum ex longi temporis vsu Medici populo persuaserint, ita bene factum esse. cum tamen omnino male id fiat.

Magni ergo laboris erit, hunc morem abrogare. Ac in hoc vno abrogationis momentum positum esse omne videtur, vt deinceps in Medicos diligentius animaduertať, ac q.d, & vnde agant circumspectius expendatur. Consilia n. multa promuntur ex sola consuetudine. Quæ siue prosint, siue noceant, morem tñ antiquum omnino tenendum putant. Sic etiam remedia multa ex simplicitate a Medicis decernuntur: quibus persuasum est, remedium, ꝙ ante ipsos profuit, & iam prodest, ac deinceps proderit, necessario hoc quoque vel illo in morbo salubre futurum sit. Ita purgationes multi imperant, vt q̃stus redeat ad Doctores & pharmacopolas. Quos si imposito seu delato iuramento cogas: nunquam certe id facerent aut subirent ipsi, quod aliis imperant.

Vos ergo ægri in vniuersum omnes, qui venam secturi estis, omniũ primo considerate Medicorum simplicitatem, consuetudinem, & auaritiam. Ab his nihil vobis imperari finite: nec quicq̃ credite his, qui vobismet ipsis multo imperitiores exsistunt: qui victum suum & amictum omnem quærunt ac aucupantur ex inani veteris consuetudinis persuasione: vnde quidnam ad vos tandem rediturum damni sit, paucis enumerabo, vt ex his certi sitis, quid purgatio sit & commodet, & quid de ea admitti vel reiici debeat.

Hoc anteq̃ explicemus, præfiniendum nobis videtur, quid phlebotomia sit, & ad quid conferat. Vbi deinceps explicabimus, qui purgatio illi quadret, & quomodo vtræque inuicem conueniant.

Phlebot. quid. Phlebotomia procedit ac instituitur ex cognitione cœli, faciens ad morbos cœlestes.

Purgatio quid. Purgatio procedit ex cognitione corporum terrenorum, & huiusmodi etiam morbis demendis impendiť. Iam vide, quæ horum inter se ratio sit. *Purgat. & phleb. qua diuersitas.* Vnum est supernum, alterum infernum. Vtrumq; est medicina, suum seorsim morbũ respiciens, nõ alienum. Cœlum enim morbus terræ non adimit: nec terra cœli. Suos priuatim vtrumque tollit. Humoralistæ tamen citra pudorem vtrumque confundunt. Vtcunq; enim qua-

drent,

drent, si certe id faciat ad culinæ prouentum, ars mala non est, si simul & cacare, & cruentare ægri cogantur.

Sed, vt planius rem assequamini, scitote, quod purgationes euacuẽt stomachum, & auferant ventris pituitam, ac sordes alias. Hæ iam emundationes, qui quadrent ad sanguinẽ, intellectu perfacile est. Cacatio namq; ventrem: Phlebotomia caput exonerat. Diomedea vero illa necessitas est, vt, quoties phlebotomia instituitur, ventrem toties ac stomachum ægrotare, simul ac medicamenta assumere oporteat. Ad phlebotomiam certe purgatio plus non confert, quam vtile est, vt, si Encænia instant, plateæ & templa euerrantur, quo sit, quod crastino die vberius conspurcẽt. Quis adeo vero stupidus est ac vecors, qui non illico videat, nugas esse, vt purgatio & venæsectio simul instituantur? Sed his ipsi tamen non contenti sunt: verum insuper addunt thermas. Quod vero hoc consilium impostorium est? Id certe non quadrat aliter, ac si quis ex plumbo, stanno & cupro soleam ferream equinam cudere vellet. Si duo præsto in corpore morbi sint, quorum vnus purgationem, alter phlebotomiam requirat, vt vtræque quidem suaderi possint: quid tamen vnum attinet ad alterum? Quasi, si febres haberem equidem, an simul purgatio & phlebotomia ad eas faciat? Esto. Non tamen vtræq; fieri simul debent, sed q̃libet per se seorsim cura sufficiens est: siquidem in phlebotomia consistit arcanum febrium, adeo potens, vt sine purgatione sufficiat. Sic pariter in purgatione consistunt arcana, quæ febres tollunt & integre sanant. Cur ergo Medicus curationem duplicem instituat? Bonum nimium est venenum. Arcana vero nec tollatis, nec cumuletis. Quod si tu facis, prodis te purgationum ignarum exsistere, in quibus huiusmodi arcana consistunt. Et licet de iis quidem aliquid somnies, solidi tamen nihil nouisti. De phlebotomia a. quasi per insomnium audiuisti, quod per eam febres exigantur. Ipsa tamen phlebotomiæ arcana non intelligis. Hinc fit, quod a scopo aberres, & inconsulta consilia proferas. Haud dubio autem vtrasque simul iungitis, purgationẽ scilicet & phlebotomiam, vt ex iis saltem alterutra iuuet, si non vtraq;. Quo facto vestram in Medicina simplicitatem, ruditatem & imperitiam testatam facitis, quod nempe haudquaq̃ ex arte consilia detis, sed ex auditu aut vestris somniis tantum, quod obuium est, promatis.

Phlebotomia est arcanum per se velut etiam per se, est purgatio arcanum. Bonum nimium venenum est.

An v. ob id reprehendendi nõ sitis, quod, cum Doctores vos iactetis consilia tam elumbia & arida reddatis, quæ non ex ipsa cognitionis veritate, sed ex putis & putidis opinionibus profluunt, quibus in medium iactatis cœcæ fortunæ vos totos cõmittatis? An dementia hæc vestra non publice euincit, q̃ nec purgationis nec phlebotomiæ, quos in vsus vtraq;

impendatur,& quæ vtriusq; efficacia ac virtus sit,periti sitis,& tamen interim pro veteri consuetudine quiduis temere decernatis? Nempe hæc ars ideo vobis tam bella est, quia ad culinas vestras tanto fœnore facit,& subinde nouam pecuniæ vsuram cumulat.

Sed adhuc damnosior alia de vobis cõsuetudo proferenda est, quod purgationes hominibus etiam sanis decernatis,velut & Phlebotomiã imperatis.Sani nimirum hi sunt, qui inferiori ac superiori sphæræ resistunt, & quorum const[illegible]tiatio in sanitate præpollet. Vos a.omnino contrarium facitis, dum sanos iubetis esse ægros, vt medicinis opus sit, purgatione scilicet & phlebotomatione. Quæ vestra stoliditas minor non est, quam si ligni curæ subiiciatis eum, qui nullo vitio tenetur,vt sanus euadat: aut quasi medicamentum colicum propinetis illi,qui non a colica, sed a calculo distorquetur.

Multa subinde de corrupto blateratis sanguine, & vestrum tamen nemo,quid sanguis corruptus sit,compertum habet. Sic etiam vester sermo vniuersus est de sanguine grumoso,adusto,putrido,&c. Eodem modo nescio quæ etiam miracula prodatis de purgationibus. Quid vero refert,de oleto vno tot cantilenas succini? Qui vero id probare aut concordare poteritis,quod sordes,quas syrupi vestri digerunt,& purgationes educunt, ante phlebotomiam institutam eductæ sint, nec amplius in ventre fluctuent? Aut qui quæso sanguinem purum facietis per id,quod per anum secedit? Cum tamen sanguis nullus, aut quod ipsi inest aliud, per intestina expelli possit? Et vos tamen sanguinem purgando depuratis simul,& simul phlebotomiam instituitis. Quo quid facitis aliud,quam quod purgationes duas in re vna molimini,cum,si veram cognitionem teneretis,vnica tamen sufficeret. Conclusum ergo sit, purgationem nullo modo pro consuetudine veteri institui debere. Sanguinis enim & stomachi nullus consensus est. Quinimo res contraria est, duos labores in rem vnam impendi. Hoc ergo consilium in culinis cusum est & excoctum,non ex ipsa arte depromtum.

Ne vero fors arbitremini, nullas naturam fors purgationes in sanguine moliri: aut,si moliri quidem queat,quod hactenus tamen illas non attigerit: ad hoc vobis responso tali obuio, quod natura depurandi sanguinis modos multos architectetur. Ex hoc genere sunt purgatio sanguinis per vlcera: purgatio sanguinis per sal: purgatio sanguinis p aquositatem: purgatio sanguinis per crassitiem: purgatio sanguinis p putredinem: purgatio sanguinis per omnes morbos in eo nascentes. Et sicut aliç curationes in aliis morbis existunt: ita similes etiam sunt in sanguine.

Et

Et hæ veræ ac genuinæ sunt Medicationes sanguinis: hæ veræ sunt phlebotomiæ, sine ferro factæ, quæ tamen per anum nõ egrediuntur, nõ per intestina, non per stomachum secedunt. Quod si vobis Medicis statutum est, ex fundamento ipso aut scribere aut dicere de sanguine, quid ipsi seruiat, adeoque (quod facitis) cœlum missum facere vultis: fas erit omnino, vt, sicut dico, ipsa Naturalia percognita habeatis, sciatisq;, quo pacto natura ipsa sibi cum phlebotomet tum medicetur. Hanc viã si triueritis, tum demum consilium dare possitis de phlebotomia, vt per scalpellum ea administrari debeat. Interim a purgando desistendum erit vobis, velut & a phlebotomando, quæ tanto cum probro & inscitia hactenus cum iactura non leui obtruditis. Valde autem inepte id prætenditis, velut ignari veræ Medicinæ, quod ea vobis indicem, quæ (vt nugamini) ipse equidem nesciam ac ignorem. Sed iste Dæmon vester nimis simplex est, cuius instinctu talia mihi elicere satagitis. Ne vero interim inani vos cum responsione dimittam, repeto equidem & inculco hoc, quod deinceps, sicut & hactenus, ægros per naturalem phlebotomiam in morbis sanguineis omnino seruaturus, & (vobis etiam renitentibus) ab interitu erepturus omnino sim Apud hos vos stultitiam vestram sciscitemini. Etsi vero vel ista docere mihi proposuerim: tamen intermittentur eadem, donec cornua inuicem nostra satis superque obtriuerimus, & inuidia vestra, qua me immerentem prosequimini, interim ipsi nimis laxo & fluido fundamento innixi, publicitus omnibus notoria fiat. Tandem ergo, imo simpliciter verum est, quod purgationes vestræ & phlebotomiæ, prout hactenus institutæ fuere, fundamento omni careant, nec ad sanitatis institutum quicquã faciant, nihilque aliud, nisi quæstum culinarium redoleant: vbi defectum artis & solertiæ sarciat sola cõsuetudo aut verborũ lenocinium, aut lucri cupiditas, aut tyrannus Mos, qui multis rebus laudabilibus offendiculo est.

De Scarificatione.

SIcut phlebotomia, ita & in scarificatione consuetudines ac ritus certi a Balneatoribus introducti sunt. Vt enim verbo vno dicam, scarificatio certe nec acidum nec dulce in se habet, nisi quod sola de consuetudine se iactet. Hoc autem hic primo exagitandum est, quod dicere solitant: hic magna sanguinis copia est: ideo demendum & extrahendum. Addunt: fluxionem esse in oculos, in aures, in dentes: Quæ nisi adimatur scarificatione, quietem & tranquillitatem nullam fore. Scarificationem siquidem membris prodesse omnibus, & renouare ætatem, eamq; facilem facere. Quæ certe, si ita essent, inter bona merito numerarentur.

Sāguis iusto pondere in carne est.

Primum autem, ſanguis pro ſuo pondere naſcitur in carne, nec hæc illo deſtituitur, quamdiu ſana eſt. Si tu ſanguinem quidem auferas, eius tñ iuſtum pondus caro iterum attrahit. Vos ergo naturæ non leuiter contrariamini. Quod n. iuſtum ſuum pondus illa attrahit, id vos extrahitis.

Scarificationis nocumenta.

Iam a. vtra pars iuſtiorem cauſſam tueatur, videamus. Si tute quidẽ Naturæ pondus aufers, ac ipſius propoſitum intercipis: tunc per validam attractionem fluentem quendam riuum facis, ac ſanguinem aquoſum extrahis, ſimilem puri, quod ex vlceribus extrahitur. Hanc tu nimirum materiam moues. Sic ergo a genuino ſanguine venis ad fluxus, quos ita vocas: nec cogitas, Naturam ipſam, ſi quid in ſe mali & fluxilis contineat, ſuum Emunctorium quærere. Quod dum tu ventoſis tuis moliris, nihil aliud quam aucupium pecuniæ facis, quod artis veſtræ propriũ eſt. Ipſi vero apud vos æſtimetis quam graue ſit, attractionem iſtam moliri radicis, quæ rerum origo eſt. Hanc tractionem qui conſulit, is Naturæ nec modum nouit, nec motum, nec vitia, nec indigentiam, ac meram iactat conſuetudinem, non a Medicis, ſed impoſtoribus, qui artibus his inueniendis nati ſunt, excogitatam.

An vero ea medicina proba & laudabilis ſit, quæ dum fluxiones amoliri parat, nouas ſubinde & grauiores eas attrahit? Cuinam ea proba videri poſſit? Qui bona dici poſſit? Inquiunt nimirum: niſi ſcarificem, nihil tranquillitatis hoc vel illo loco ſentio, &c. An vero propter hoc diſterium ſcarificatio Medicina ſit? Apage hos Doctores. Quantum vero id artis eſt, quod iactatis? Vbi ipſam didiciſtis? Aut, quo illam, ne amittatis, reconditis? Vtrum vero melius vobis videtur. Fluxum illum tollere per ipſius Arcanum, aut per ſcarificationem? Per Arcanum equidem arbitror. Quod cum vos neſciatis, quid aliud, quam ſcarificationem identidem iteretis?

Fluxus per arcana auferẽdus.

An vero bonum id ſit & vtile, quod corpus alleuiet? Præcide tibi manus pedesq;, & ponderibus aliquot leuior eris. Quantopere vero hæc alleuiationis ratio tibi nõ placet: tãtopere nec naturæ tuæ arridet, quod parum illud ſanguinis ferre non poſſes, ſed dicas, ſanguine te abundare, qui euacuandus ſit. Quod ſi ſcarificationem nunquam incepiſſes quidẽ: ecquis quiritãdi hanc de copia vel inopia ſanguinis tibi occaſionem ſubdidiſſet? Malum ergo tibi ipſi cudis.

De Scarificatione aduerſus Morbos.

CVm morbi nonnulli ſunt, quorum exitus vtilis ac bonus ſit, ratione lenitionis, non a. curationis? lenitio etiam non aliter, quam in fine cũ multiplicatione dolorum & morborum iſtorum ſcarificationem ſuadeat: vera certe & genuina ars eſt, hic ſcire, quod ſcarificationis conſilium

nihil aliud quam ſuſpendii dilatio ſit. Itaq; Medicina minime eſt, ſed deſtructio, quam ſibi tamen pro laude ducunt illi Medici, qui qualicunque lenitioni acquieſcentes, ipſius artis penitiora adyta tranſiliunt, ac in deſperatione volentes verſantur.

Morphea:

EX iſto morborum genere eſt Morphea, in qua ſcarificatio, &c. vtilis eſt, non quoad curationem, ſed ad ſpeciem, & breuem dilationem. Cuiuſlibet tamen Medici eſt hoc officium, vt medicetur ad curam, non ad ſuſpendii dilationem, veluti Iuriſtæ faciunt. Non Iuriſtas, ſed Medicos vos eſſe oportet: nec inſtar illorũ operari debetis, verũ ex fundamẽto ipſo ꝓcedere. Hoc eſt, cura Morpheæ perficitur ſine ſcarificatione. Scarificationis alia ratio nõ eſt, q̃ ſi ex tumido aliquo, cuius tumor pondo cẽtum ſit, hodie pondo decem extrahas, qui cras tamen iterum pondus idem recipiat. Quid vero ſcarificatio in Morphea plus commodat, quam quod morbum ipſa auget, & nouis malis cumulat? Tum nec Morphea ex ſanguine illo gignitur, qui ſcarificando extrahitur, ſed ipſa locum ac ſedem aliam habet, vbi inquiri debet. Quo caſu certe ſcarificationem nemo ſuadet, niſi qui morbi imperitus eſt. Cui hoc vnum ſatis eſt, lenitionẽ prætendendo pecuniam a credulis emungere. Morpheæ Medicina eſt Arcanum, in ſanguine exſiſtens: & arcanum ad ſanguinem facit. Et quia arcanum ad ſanguinem eſt, ideo eſt arcanum ad Morpheam. In hoc ergo eius Medicina poſita eſt, non in ſcarificando.

Medice eſt curare morbum, non protrahere.

Morphea medicina eſt Arcanum.

Quod vero ſcarificationem repudiem, cauſſa hæc eſt, quod videam, eam ab imperitia Medicorum manare. Nec enim, quis morbus ſit, cui conſulant, exploratum habent. Illi decernunt venenum, interim merum mel & ſaccharum iactantes. Et nequitia talis in ipſis ferri debeat? Aut id flagitium non euidens eſt, quod ſpretis & neglectis arcanis, conſilia & remedia tam cruenta & carnifica obtrudant? Abolenda ergo ſcarificatio, & in locum eius Arcanum ſurrogandum eſt. Hic modus medicinæ eſt. Nec citius vnquam ſcarificationem, quam ipſum Arcanum adhibueris.

Scabies, Prurigo.

SEd & hoc prętereaingenium, Doctor Balneator ex Auicennæ doctrina ad culinę prouentum accommodauit, dum ſcarificationem ad ſcabiem & pruritum facere prætendit. Quo facto in memoriam mihi illi reuocant Balnea Martia, quorum vnũ facit pro muſcis, alterum ꝓ culicib. tertium pro crabronib. Non enim alia ratio eſt ſolitæ huius ſcarificationis. Qui conſilium ad ſcabiem dare vult, is minime ad ſcarificationem

intendet, ſed arcana tractabit. Nam ſcarificationis alia ratio non eſt, q̃ ſi quis cruſtam a capite diuellat hodie, & in vulnere cruentante cras noua cruſta renaſcatur. Eodem modo & ſcarificatio cruentat ad futuram generandam cruſtam. Vobis id ergo admonitioni ſit, ne conſilia iſtiuſmodi temere ſectemini. Illis enim ſi vos obtemperare audetis: norunt illi pecunias radere. Idemq; hic fit, quod in ſuadendis thermis. Cui enim Medico ars deficit, is thermas adeundas imperat. Nec enim conſiliorum horum cauſſa alia eſt, niſi vt ægri in thermis moriantur. Quod foris quidem honeſtius fit, quam domi. Sic ergo ſemper cauſſa aliis, non Medico impingitur.

Hydrops.

Hydrops arcanis curatur, non ſcarificatione.

ITa occaſiones etiam ad ſcarificandum deſumtæ ſunt ex morbis tumefacientibus, de quorum numero eſt etiam hydrops. Quæ quanta ſit dementia, colligi facile poteſt. In propatulo etenim eſt, quod nõ ſcarificatio, ſed arcana hydropem curent. Vbi ſcarificatio fruſtranea eſt. Nam quis quæſo dicat aliud, quam quod hydropis medicina non in ventoſis ſit, quibus extrahatur id, quod cumulatius poſt refundatur & contumacius obnaſcatur.

Menſtruum.

Menſtruũ ſcarificatione non curatur.

SIc etiam in morbis muliebribus remedii multum quærunt ex ſcarificatione. Si quid in ſanguine illo inſit, minus bonum, tunc hac via non exit. Tum nec ſanguis ille, eſt is ſanguis, qui inſtar morbi ſe exhibet. Verum morbus in alio loco iacet, quem ſcarificatio attingere minime poteſt. Quid ergo tua punctura iuuet? Præterea ruditatem etiam tuam, p̃dis, dum morbum ibi quæris, vbi non eſt, & extrahis, quod ægrum non eſt. Ex quo ſatis abunde elucet, quod nihil quicquam aut ſcias, aut intelligas. Bene interim tibi, quod in omnibus hoc ſtudioſe caueas, ne ſtultitia tua innoteſcat. Dolum enim tuum ſi ruſtici ſentiant, cutem ſuam integram ſeruabunt, & tibi ſcalpro adacto corium pertundent.

CONCLVSIO.

DE ſcarificatione ergo tenete, eam meram decipulam & impoſturam plebi incautæ intentatam eſſe. Omne enim ad ſcarificandũ conſiliũ temerarium eſt, ac a fundamento Medicinæ alienũ. Vobis interim Doctorculis id ſatis ad laudẽ (vt putatis) non eſt, ſi prætendatis feciſſe vos q̃ potuiſtis ſummũ. Nam q̃d ſummũ hoc ad aliorum emolumentum? Optimum primo diſce. Deinde idem p̃ſta, non ex opinione tua, ſed ex arte. Phantaſia enim tua nauci eſt. Quæ omnia breuibus hic admonere placuit, vt a mala conſuetudine tandem deficiatis. Hanc enim etiam ruſtici

norunt

norunt. Interim ignorant arcana, quæ apud vos inquirunt. Hæc vobis explorata esse decent. Si secus faciatis, Medici haudquaquam estis, sed &c. Ita cum vestris artibus bene agite.

FINIS.

SCHEDVLA.

De Purgationibus in sanguinis minutione.

MEntio mihi facienda est de a Medicis in purgando obseruata consuetudine, quam ipsi vtilem & salutarem prædicant: nimirum vt primo purgatio fiat, post instituatur phlebotomia. Hæc enim bona esse dicunt.

Nobis autem primo contrarium verum videtur, nempe processum istum esse minime bonum. Bonum esse dicunt illi, quod bonum non est. Interim nihil probant, nisi per scriptam literam. Quod vero id bonum non sit, ita colligite.

Purgatio primo ita intelligi debet. Cur minutio sanguinis instituitur? Ideo, vt cœlo cursum moliatur ad exitum, hoc est, ad expellendum ventum sanguinis.

Iam si egressus caussa est ventus sanguinis, non materia, non corpus, non substantia: quo faciet purgatio? Purgatio enim tantum debetur corpori, substantiæ, materiæ: nec expellit ventum, sed ventos generat. Quid ergo prodest purgatio? Venenum est.

Si ergo substantiam sanguinis, vt aiunt, aufert illa: quo tandem facit phlebotomia? Huius enim a peritis Medicis compendium fieri debebat. Sed nihili est purgatio. Itaque phlebotomiam sequi necesse est. Dicitis autem, purgationem disponere sanguinem ad feliciorem emissionem. Quid autem respondebitis Alexandro, qui affirmat, purgationem inflammare & exsiccare, ac sanguinis humiditatem absorbere, eiusque cursum impedire, & illum in furias coniicere.

Quod vero id tandem diuerticulum est, cum dicitis, corporis saburram prius remouendam esse? cum tamen saburram illam, quam tu purgas, phebotomia minime respiciat? Alium enim morbum respicit purgatio, alium phlebotomia. Cur ergo post purgationem demum phlebotomia subeunda est, si non nisi sanguis euacuari debet? Sed ista nefaria suadetis, vt nummos purgatorios cum pharmacopolis vberius prouenientes habeatis. Alias enim illius vsus nullus vsquam est.

THEOPHRASTI BOMBAST AB HOHENHEIM eremitæ, vtriusque Medecinæ Doctoris.

DE VRINARVM AC PVLSVVM IVDICIIS LIBELLVS:

Item

DE PHYSIOGNOMIA, QVANTVM MEDICO opus est:

A Theophrasto D. Anno 1527. Basileæ (cum ibidem publico stipendio maxima omnium admiratione profiteretur) discipulis suis priuatim in diebus Canicularibus prælectus, Typisq; & Annotationibus ab ipso Auctore illustratus.

Præfatio.

CVm iam sæpe discipulorum quidam horten-tur, ac precibus plane contendant, vt Libellum de Lotio inspici-endo conscribam: quo quidem, auditores candidissimi, tum vo-bis gratificans, tum posteris consulens, plane mea sponte ac lubens id oneris suscipiam; Idque otii, quod per æstiuas iam ferias non literis, sed genio aliis indulgendum concessum est, huic ego labo-ri, ne vllum sine linea (vt aiunt) diem transigamus, impendam. Gratificari autem vobis volebam, partim vt vel hoc quoque obsequio studiosissimos mei demererer, partim etiam, vt in multis aliis, dexteritati ingeniorum consulerem. Quis enim ne-scit, quam frigide Medicorum vulgus hactenus vrinæ iudicium tractauerit, qui præterquam quod innumeris somniis suis de humoribus aliisque id genus tricis char-tas implent, optima quoque adolescentum ingenia misere iisdem obruunt, adeo vt vel tota viri ætas huic saltem parti non sufficiat. Quare auditores studiosiss. visum est de Lotii ratione quædam, certo quodam ordine, & vt succinctius, ita & verius di-stribuere: id quod facile vetera nostris conferentes iudicabunt. Hoc tamen beneficii loco ducam, vt cultioris linguæ studiosi, si quam alicubi vocem ceteris auctoribus mi-nus receptam vsurpemus, id ideo factum persuasum habeant, quo & colorum ratio-nem, quæ hoc in loco desideratur, & rei proprietatem expressius delineare queam. In-super si quid obscurius æquo occurrit, id nostra quantulacunque industria inexplica-tum haud sinet. Sed ad rem ipsam.

LIBRI PRIMI
TRACTATVS PRIMVS.
CAP. I.
Vrinæ Definitio & Diuisio.

VRinam in tres, exteriorem ſcilicet, cruoris, & permixtam, partes diſtractam, nihil aliud eſſe, quam ſalem ab ingeſto nutrimento ſegregatum, & quoddam trium primorum excrementorum a natura neglectũ, definiam. Quæ ſiquidem peculiaribus his ſeparandi, concoquendi, ſiue digerendi, expellendiq; facultatibus in quolibet trium principaliũ membrorum vtitur. Singularum igitur facultatum cuiuſlibet membri vrina tum proſperam, tum aduerſam hominis valetudinem indicat. Porro hæc ex iiſdem, iam ſeparatæ vrinę, iam digeſtæ cognomentum accipit, expultricemque vim recte habere, tum color eius, tum æqualis ille modus ſymmetriæ declarant. In proximis etiam tribus capitibus de vrina, rectæ valetudinis indicatrice, dicere ſtatui, quo facilius aduerſæ notas in ſequentibus deprehendamus.

Vrina quot partes.

CAP. II.
De Vrina, quæ facultatum ſtomachi habitum declarat.

SEparandi facultas ventriculi, quæ & primum inter reliquas obtinet locum, coloribus vrinæ dignoſcitur. Nam ſeparato iam ſulphure crudo, color ſeu Tinctura Topazio ſimilis, aut potius Colophoniæ ſpiſſitudinem referens, in ſtomacho remanet, quem ſi qua refert quoq; vrina, hac quoq; parte ſeparationem iuſtam eſſe non dubitamus. Quod ſi vel ſalis, vel Mercurii colores in ea vicerint, abominanda eſt. Sani enim hominis vrina ſolo ſulphure tingitur: at aliorum alia ratio erit. Siquidem abſolutam ſalis ſeparationem huius particulę, tum hypoſtaſi exacte concinnata, tum colore inter fuſcum medio ac cœleſtem, cognoſces. De Mercurio non aliter cenſendum, quippe qui ex ſuo ingenio grauis, fundum petens, ſupremæ tamen parti vrinę & ſubſtantiæ & colore ſimilimus exſiſtit, eiuſque proinde ſeparatio optima.

Signa bona digeſtionis ventriculi.

Concoctionis a. hæc ſunt. Vrina in ſubſtantia ac colore perſpicua, ſulphuris; hypoſtaſis a. cœleſtini coloris & pellucidi, ſalis exactã digeſtionem reddit. Pari modo, vbi ea quæ fundo continentur, ac hypoſtaſis ſummaque vrinæ pars iuſto diſſident interuallo, tum Mercurium bene coctum iudicato.

Signa coctionis ventriculi.

Expultrix inde facultas non negligenda, q̃ plane nulla prorſus partæ exceſſiſſe, vrinæ quantitas vna cum hypoſtaſi demonſtrant: illa equidẽ:

vt modum ſeruet, hæc vero vt tertiam vrinæ ex iuuenibus partem, ex decrepitis autem quartam obtineat. Quarum ſi vnam comperies diminutam, tum minus recte habentis indicium eſt. Ex his tandem aduerſa, quæ ſtomacho accidere poſſunt, iudicabis.

Cap. III.

De Sana Vrina, Hepatis ratione.

Signa euerati iecinoris.

IEcinoris bonum habitum his notis deprehendes, vt ea, quæ in vrina continentur, diaphana, clara & perſpicua reluceant. Atque ea, in primis laudatur vrina, quæ radios in medium trāsfuſos reflectit, Sulphurque optime ſeparatum a iecinore commonſtrat. Simili ratione hypoſtaſis ab aliis diſcreta, lucemq; in altum transfundens, ſalem in hepate ſeparatum teſtatur. Quod autem in fundo remanet, ſi in tantum lucidum fuerit, vt radii eius per vtrumque fundum appareant, Mercurium ad amuſſim ſeparatum denotat.

Concoctio, ſeu decoctio his notatur ſignis. Quemadmodum vrina denſi ne ſit coloris, vt vel agitata lucidiorem perpetuo ſeruet habitum, q̄ ſulphuris cocti indicium præbet. Idem quoque hypoſtaſis, commotione non diſſoluta, de ſale portendit. Porro quod in fundo reſidet fixum, nec in minimas quaſque diſtractum partes, Mercurium ſcilicet optime digeſtum ſignificat. Adhæc quæ in vrina continentur, ſimul quidem numero tria, ordine & ſitu egregie compacta, tribus his facultatibus nihil deeſſe oſtendunt.

Cap. IV.

De Vrina, Renum habitum declarante.

Signa renum ex vrina.

COlore, hypoſtaſi, ac iis, q̄ fundo continentur, recte ſe habentibus, nec quauis turbatis agitatione, nullā omnino defeciſſe facultatē in renib. affirmabimus: Etſi hoc in loco, iuſto tamen retento ſitu & ordine, eorum quantitati nonnihil detrahitur. Hæc tandem epilogi vice a nobis ſubiicienda, ſanæ omnino vrinæ indicia eſſe, hypoſtaſin & poroſam & ſymmetria non excedentem, cui color, ad latus vtrumque pertenſus, ſummaq; eius parte reliſus ſit. Tandem quidquid reliquorum his abſimile inciderit, inauſpicatū cenſeo. Hæc de vrina ſana dicta in p̄ſentiarum ſufficiant.

Sequuntur Annotationes

IN TRACTATVM PRIMVM.

QVo tempore, quoue pacto vrina ſit colligenda & mittenda Medico: Notandum, quod ea vrina, quæ a prandio ſtatim colligitur, iudicio non eſt conueniens. Nam cum nutrimenta primum in ſtomachum veniunt, aquoſitatem quandam ſuperfluam eiiciunt ad veſicam, ex qua nihil iudicari poteſt. N.c ſecundario eiecta, valet admodū quæ

quæ post duas vel tres horas eiicitur: nam tum Epar suam eiicit aquositatem: ita quoque in renibus. Sed quarta, quæ sequitur, quantulacunque sit, colligenda est: Ita quoque noctu quæ eiicitur prima, cum itur dormitum, nō valet: nec illa, quæ ante tertiam emittitur, sed quæ postea sequitur, colligenda est. Estque vrina vera, ex qua Medicus quidquam iudicare potest. Quod si quis per noctem nō mingat, opus est eam accipere, quæ mane emittitur, eaque sit spumosa, nec admodum colorata (cui condonandum erit (nam venit ex vrina vera & aquositate. Notandum quoque, eam vrinam, quæ interdiu exit, coloratiorem esse ea, quæ noctu. Item famelici cititus poterunt vrinam dare, quam ceteri, id est, ii, qui statim fame afficiuntur. Hæc de vrina exteriori.

Cruoris vrinam si percolligere volueris, opus est, vt nihil comedas, nec bibas, aut saltem siccum panem, aut siccam carnem, vt est assata, & tunc colligitur ea vrina, quæ post mediam noctem venit, tamen ante septimam. Quod si contingeret, vt patiens laboraret aliquo morbo acuto, qui nihil quidem comedit, sed interim largiter bibit, is admonendus est, vt vnica saltem nocte nihil bibat, quo vrina certa cruoris colligi possit, alias enim, falsificaretur vrinæ iudicium. Nam etsi & a cibo, & a potu abstineas, tamen natura per se ipsam quotidie dat suum cruorem. Ea enim, quæ sunt in natura mineralia, hunc cruorem quotidie mittunt. Hæc de colligenda duplici vrina dicta sufficiant. Nam non admodum refert, quo tempore permistam colligas vrinā, quanquam & eo modo colligi consultum est, quo exteriorem.

In Caput I. & II. Annotata.

VRinam ante omnia triplicem esse, vt præscias, oportet: Exteriorem scilicet, Cruoris, & Permixtam. Primum igitur de vrina exteriori. *Vrina quot genera.*

Exterior vrina prouenit ex eis, quæ aut comedimus, aut bibimus, id est, ex nutrimentis: nec quidquam aliud indicat, quam quod ad stomachum, hepar, aut renes attinet. Dicitur quoque vrina Tartari, eo quod venit ex Tartaro coagulato, putrefacto, aut ex oppilatione. Estque duplex, sana, & non sana. *Vrina Tartari quotuplex.*

Sana, cum tinctura Sulphuris adest, nec tamen semper aurea est. Nam quandoque flaua, interdum pallidior quodammodo videtur.

Vrina Tartari dignoscitur ex circulo. Nam si is est vnicus plumbei coloris, signum est certissimum tartarearum vrinarum. Indicat autem hæc vrina separationem scilicet eam, quæ fit in tribus principalibus membris puri ab impuro, digestionem & expulsionem, qualiter factæ sunt tres primæ, id est, Salia, Mercurius, & Sulphur in qualibet vrina dignosci possunt. Hypostasis enim Salis qualitatem, tinctura Sulphuris, fundus Mercurii denotat.

Notandum tamen, vrinam Tartari nullam mineralium ægritudinem indicare, sed solum Tartari, quæ ad stomachum, hepar & renes spectat.

Hypostasis, id est, salis tinctura, si fuerit cœlestini, coloris, seu lazurii, signum est salis boni. Notandum tamen, vt videatur parietem versus ab vmbra aliquantulum.

Mercurius, id est, liquor nutrimenti, si bene separatus fuerit, tum erit vrina flaua, prout cuiuslibet generis & regionis natura expostulat, non semper aurea.

Vrina cruoris est, cum circulus coloratior quodammodo est, tenditque ad rubedinem.

Ex hac vrina possunt grauissimi morbi diiudicari, præcipue ii, qui veniunt ab ipsa natura, vt est caducus.

Notandum, quod nisi in vrina cruoris, nihil certi potest pronuntiari ex circulo de

dolore capitis. Nam nihil aliud indicat, quam vrinæ qualitatem, id est, an exterior. Cruoris etiam ea, quæ ad hepar aut renes pertinent, iudicari possunt, verum nihil de stomacho eiusque ægritudinibus: nihil etiam de pleurisi, hydropisi certi definiri potest ex vrina cruoris.

De vrinæ quantitate.

VRinæ quantitas notanda, quantum ad virtutem expulsiuam, estque secundum quãtitatem potus & escæ, animaduertenda. Si vrina est multa & pallet (deficiunt quædam) quod Archeitas, id est, propria natura stomachi deficit, & nimium sumtum fuerit de nutrimento.

Si hypostasis alba est, vrina est falsa, & omnia iudicia ex ea itidem, si nihil dignosci potest in illa.

Similiter ex vrina crapulosa non est multum iudicandum, cum non habeat perfectam digestionem, separationem & expulsionem. Est enim sicut vrina Archelai æquiuoca, qui, secundum quod edebat & bibebat, etiam mingebat. Et hæc vrina dicitur permista, quæ ex duobus circulis dignoscitur, fitque, cum salia expellunt sua excrementa, esum potumque, & componitur ex exteriore & cruoris. Hæc de permista.

Notandum de fundo vrinæ exterioris, quod semper debet esse spissior aliquantulum, quam superior pars, tamen perspicuus & diaphanus.

In Caput III. & IV.

SI digestio iecinoris bene perfecta est, non tangit inferiorem fundum fundus superior.

Si hypostasis in superiore parte lata est, deficit in virtute expulsiua. Nam hypostasis debet sursum in acutum vergere, acumine superiora tangere.

Vrina fit aurei coloris, bene separatione facta in renibus: quod si fundi non bene dignosci possunt, signum malæ separationis.

Fundi vero bona clarificatio, & cum duplex fit reflexus ad manum, vnus pallidior alio, tamen vtrique flaui, bonæ est separationis. Item cum vrina non est spumosa.

Notandum quoque, quod vrina in renibus primum recte coloratur, & quanto coloratior exsistit, ad aureumque colorem propius accedit, tanto melioris separationis factæ signum est. Obseruandum hoc quoque, spumam in exteriore vrina significare absolute podagram, nec quicquam aliud.

De vrina ætatum & sexuum.

VRinæ iuuencularum semper sunt habiliores, quam in iuuenibus.

Hypostasis fit longior, minutior quodammodo, & in totum subtilior: Iuuenum semper crassior.

Illarum dat in fundo adhuc paruã hypostasin, quamuis non bene animaduertentibus videatur continua cum superiore, & hanc hypostasin matrix propriam, verum dat minutissimam, attamen discretam, quod tum in virorum vrina non est, & est signum mulieris sanæ & fœcundæ. Menstruo autem deficiente hæc hypostasis abit, & est signum olim fœcundæ, quamuis postea semper sentiat grauedinem & lassitudinem

nem, tenditque hypoſtaſis earum ad albedinem, eſtque circa vitrum circum circa plumbea, vt circulus, quamuis eæ nihilominus mulieres ſint ſanæ, ſecus in viris. Nam ibi vrina eadem debet permanere, niſi in omnino ſenibus, vbi colores quoque alterantur.

Si pallidior fit tinctura Sulphuris hypoſtaſis quoque indies fit minor, quod quidem debilitati eorum aſſcribendum eſt, non ſenio.

Si vrinam diuiſeris in quatuor partes, tres tantum partes ſunt iuuenum, quarta eſt ſenum, &c.

Verum, vt ſemel concludamus, vrinæ perfectæ ſanæ ſignum certiſſimum, cum egregie turbatur & mouetur a medico, & ſpuma ex motione cauſſata ſtatim abit, hypoſtaſi decenter in medio ſtante, & fundo bene ſe habente.

In mulierum quoque vrinis cum mouentur, ita fiunt paruæ bullæ intra iſtas duas paruas hypoſtaſes. Et hoc certiſſimum ſignum vrinæ muliebris. Hæc de vrina ſana dicta ſint.

Finis Tractatus primi.

DE VRINARVM IVDICIIS TRACTATVS SECVNDVS, QVI EST DE VRIna non ſana, Tartari ac Rubini exteriore.

Tractatus II.

Capvt I.

De vrinæ non ſanæ diuiſione, eiuſdemq; ſubdiuiſionibus, ſcilicet Tartari, Rubini, alcalitæ, ſcateæ, tremulæ, feculæ, formulæq;.

NON temere Hippocrates medico prudentiam, futurorumque cognitionem neceſſariam arbitrabatur. Quandoquidem ſolius ſit medici, prudentis quidem atque exercitati, hominis naturam ac partes, earundemque tum proſperam, tum aduerſam nouiſſe valetudinem. Cum autem illarum quædam in profundis corpuſculi latibulis ſitæ, non niſi excrementis dignoſci queant, ea hic ſtylo ac ordine proſequi animus eſt. Primum autem vrinarum, quæ aduerſæ valetudinis principalium membrorum, id eſt, ſtomachi, iecinoris, & renum notas, habent. Aliæ enim ſunt Tartari, aliæ Nutrimenti.

Medici eſt futura prouidere.

Vrinæ quæ valetudinem aduerſam indicent.

Quæ Tartari eſt, prorſus trifariam diuiditur. Nam aliam congelatis, ac id genus, quæ & ſolum membris concoctioni deſtinatis continentur, aſſcribendam puto, Alcolitaq; hæc appellatur, quod Tartari iudicia exacte ab ea dependeant.

Vrina Tartari triplex.

Vrina Alkolita qua. *Vrina Scatea qua.* *Vrina tremula qua.* *Vrina Rubinea quo tuplex.*

Alia insuper putrefactionem Tartari, quæ & illa affecta sunt membra, commonstrat, & Scatea dicitur. Hæc enim & vniuersæ putrefactionis & Alcolitæ iudicium adfert.

Tertia tremula est, & hæc tum oppilationes, tum morbos ex eadẽ natos in dictis partibus, sagaci equidem medico prædicit.

Quæ autem ex Rubino, id est, nutrimento, quod ab iis, quæ regerimus, separatur, itidem est duplex.

Vna quæ dicitur fecula, a fecibus, & est, cum vrina corrumpitur seu frangitur, signum nutrimenti, cum in hepate iacet, vt debet, nec tamen attrahitur a membris: caret enim virtute attractiua.

Altera dicitur formula, a forma persina, & est cum vrina exit suo colore proprio, vt ochro colore, id est, corporali, aut rubea, signum exitus Rubini vna cum vrina.

Typus prædictorum.

Vrina non sana, iudicia habet duplicia: aut enim est
- *Tartari,* { *Alcolita*, *Scatea*, *Tremula* } *quæ* { *Congelationem*, *Putrefactionem*, *Oppilationem* } *significat.*
- *Rubini, duplex* { *Fæcula*, *Formula* } *quæ* { *Virtutis attractiuæ defectum*, *Rubini exitum* } *significat.*

In Caput primum annotationes.

Vrina ægri hominis quotuplex. *Tartarus quid.*

VRina non sani homini duplex est, Tartari, & Rubini, id est, nutrimenti, quod ab iis separatur, quæ egerimus, vtpote a stercore & vrina.

Tartarus dicitur, quidquid generatur ex eo, quod non Rubineum est. Vrina Tartari indicat omnes suas ægritudines, aut ex eo promanantes, vtpote lapidem, calculum, arenam.

In summa omnes congelationes in tribus membris principalioribus. Et est triplex: quædam dicitur Alkolita, quæ est excrementi, nec quidquam aliud est, quam excrementum, cuius signum est alcohol, id est, Tartarus resolutus in minutas partes, id est, sal resolutum, & fit multipliciter.

Aliquando enim exeunt cum vrina granula alba, aliquãdo in vrina videtur vsnea, aliquando pruina, vt in matulis est videre, cum arena in fundo iacet.

Verum si occultatur hæc alcola, videtur in vrina linamentum albicans, instar carptæ lanæ, nonnunquam exit in liquorem, & dat in fundo spissitudinem quandam, quæ omnium pessima, vt mucilago quædam, bolaris, mucilaginosa, estque certum signum lapidis in vesica aut calculi. Item cum permittis vrinam ad sex vel septem horas stare in matula donec infrigidetur, vides quo pacto se appendet in matula, & est alcohol pruinosa seu vsnea, quæ in vrinali poterit videri.

Vrina scatea quid.

Scatea dicitur secunda tartareæ vrinæ species, a fœtore nomine sumto, estque indicatiua omnium, quæ ex Tartaro, putrefactionum, eiusque signum Scatea, id est, fœtor vrinæ. Inde iudicantur trium principalium membrorum putrefactiones, quique ex ea putrefactione generantur morbi. Sapor quoque pertinet ad signum scateæ, vt si salsa, acuta, tum sua habet quoq; signa.

Vrina tremula quid.

Tremulam tertiam appellant, & est cum vrina ponitur ad mensam, aut alium locum non mobilem, & tamen vrina per seipsam semper mouetur, & ascendens descendensq; quasi bullire videtur, signum oppilationum & ægritudinum ex iis proueniunt indiciis. Rubini species ex textu claræ sunt. Item notandum, si vrina admodum lactea exsistit, nec partes conuenientes habet, signum Tartari resoluti, & exit maximo cum dolore.

Vrina rubinea quid.

Capvt II.

De Alcolitarum iudiciis, & signis, cuius sequens tabula partes declarabit.

Alcolita aut designat Tartarum.	*Stomachi: Hypostasi*	*Orexim*		
		Compressuram		
		Arsuram		
	Hepatis: Diuulsione	*Compunctionem*	*Significat.*	
		Sitim vehementem		
		Compressuram		
	Renum: Sedimine	*Grandinem*		
		Vsneam		
		Pruinam		
		Calculum		

Annotationes in hunc Typum.

IN primis notandum, quod omnes ægritudines, quas Alcolita indicat, opus sit esse aut stomachi, aut hepatis, aut renum. Hypostasis semper indicat Tartarum in stomacho. Diuulsio, in hepate. Sedimen, in renibus.

Diuulsio vrinæ quid.

Diuulsio est, cum hypostasis vrinæ hinc inde est diuulsa, & quasi nubes hinc inde dissipata.

Sedimen vrinæ quid.

Sedimen est fundi, & est quasi nebula, aut vt spissa nubes in fundo residet.

Hypostasis quid.

Hypostasis si Alcolitæ est, est porosa, iacetque in vno loco, & in alio non, & in poris seu foraminibus istis iacet Alcola, id est, linimenta, signum Tartari in stomacho, & poterit iudicium esse arsuræ stomachi, orexis, aut compressionis in furcula pectorali, quæ debent prædici ægrotantibus.

Quod si hypostasis fuerit rubea, signum vehementis morbi, ac doloris in stomacho. Quod si ea cadit frustulatim ac diuulsa atque foraminosa, signum Tartari in hepate, inde compunctiones, id est, dolores in latere dextro. Quod si ea diuulsio fuerit rubea, signum vehementis morbi, sitis semper adest, frigidiq; sunt in manibus. Quod si diuulsio fundum versus residet, significat Tartarum in inferioribus regionibus hepatis, infra costas, deorsum.

Sedimen cum fundo residet, tunc Tartarum in renibus prædicit. Quod si istud

quoque rubeum, morbus est vehementior. Item si vrina cum sedimine rubea, est pruinæ in renibus seu vsneæ signum, habent dolorem in spissitudine pedis superius, aut in coxa.

Si autem arena cum sedimine exit, compressionem in furcula pectoris iudicato. Dic enim non sani esse stomachi. Sed si grandines aut pruinam refert, omne est in renibus, & est generatio marmoris rubei secundum spagyros.

Sed, vt hæc clarius innotescant, complicabimus horum aliqua. Vt, cum vrina alba, cum arena lapidem vesicæ indicat.

Hypostasis vero perforata, in qua & alcola, id est, linamenta continentur, ossium siccationem significat.

Diuulsio hypostasis, in qua & foramina & alcola, dolorem dextri lateris. Quæ si rubea, vehementiam morbi, quem vel sitis, vel manuum frigiditas comitantur.

Hypostasis quæ fundum petit, indicium doloris, qui inter Hepar & Renes.

Si densum quid fundo latet, renum morbum. Quod si rubet, vehementiorem significat. In furcula pectorali, malignitas, corruptum stomachum prodit.

Capvt III.

De forma Alcolæ in speciali, accidentia ab eadem & signa.

Typus.

ALCOLÆ

- *I. Forma triplex.*
  - *Resoluta*
    - *Alba, lactea, vt serum lactis, aquea, & significat calculum ex lapillis, fit generatio ad lapidem.*
    - *Rubea, subrubea, citrina, crocea, tincta, significat arenam & marmor.*
  - *Arenosa*
    - *Alba, vt farina, furfurea, significat calculum ex lapillis cum bolo.*
    - *Rubea, citrina, significat formam & materiam, sicut apparet.*
  - *Mucilaginosa, bituminosa, viscosa, Tartari non bene confecti significatiua, & plura alia.*
- *II. Accidentia*
  - *Sanguis: significat læsionem ex tartaro in alteram partem.*
  - *Pus: exulcerationem secundum locum.*
  - *Sanies: putrefactionem secundum locum,*
  - *Restrictio: oppilationem cruoris.*
- *III. Signa*
  - *Externa.*
    - *Emissio inuoluntaria, & significat ingressionem Tartari.*
    - *Ardor guttatus (&) Significat Tartari acuitatem.*
  - *Ab experientia.*
    - *Spiritus* / *Sal* — *Vrinæ: & significat curam impossibilem, cum priora signa cōcurrant, vt mucilaginis.*

In Typum hunc Annotationes.

REsoluta forma Alcolæ cum prorsus occultatur, nec vllum priorum partium aut signorum emittit, & tunc resoluitur Tartarus, & separatur ab vrina discrete, & discretus supra alium significat.

Accipito vrinam ex vrinali, pone eam ad horas quatuor vel sex, tum videbis, quod inspissatur, fitque deinde tenax. Si vrina arenosa habet sedimen, si quid est futurorum grandinum, adhærescit. Si cum alba vrina albæ arenulæ, signum lapidis in vesica.

Mucilaginosa, cum mulcilago reperitur in vrina, venit aliquando ex spermate. Quod si ea fuerit alba, signum vehementis lapidis. Verum si aurea fuerit, potest esse ex spermate. Item si arena cum mucilagine, plurimum lapidum, quamuis mucus ille non sit lapis, tamen lapidis indicium.

Sanguis si cum vrina, id est, si tingit, vt vrina cum funditur in aquam, signum, quod Tartarus venam aliquam aperuit in renibus, & tunc exit sine dolore: aliquando iterum consolidatur per se ipsam, aliquando iterum aperitur. Quod si frustulatim exit, signum sanguinis coagulati, quod nonnunquam hominem interficit.

Notandum hic extra ordinem, cum sanguis funditur in aquam, bene aduertendum, quo modo & quam diu stet, & quando mucus colligatur, & quando non. Nam aliquando mucus exit, aut fit, vt frustra.

Pus est sanies, quæ habet fœtorem, spissius tamen, viscosus, tenacius, quam sanies.

Sanies est, quod quotidie ex sanie vel vlcere exit. Si pus est rubeum, scito, morbos adhuc esse in renibus: si vero est album, tunc est in vesica. Sanies fit, cum vrina in se ipsa putrescit, iacet in vrina vt pus, densum & clarum. *Sanies quid.*

Restrictio est, cum vrina restringitur & oppilatur, tunc est desudandum.

Emissio inuoluntaria, cum quis aliquãdo emittit vrinam, nec sentit signum Tartari penetrantis per poros, nec recta ac conuenienti via intrat vesicam (ali. emis. fit, quando Tartarus resoluitur, & poros transit.) Ardor guttatus, cum quis guttatim mingit, signum Tartari. Quod si alba, tendit ad calculum; si rubea, ad grandines.

Spiritus vrinæ aliquando pulcer est, nec in ea quidpiam possunt reperire, attamen patiens laborare videtur calculo, hac experientia est vtendum. Vrina est destillanda: quod venit ex destillatione, ponito in aquam frigidam, quod si ad fundum proiicit atomos, vt salis petri, & iterum ascendunt velociter in vitrum, signum certum. al. (Spiritus vrinæ per destillationem, extrahitur insuper in frigidum pone, & stiriam salis petri similem efficit.

Sal vrinæ) cum vrina stat per duos aut tres dies, ponit Tartarum (vt nitrum facit) in matulam circum circa, aliquando album, aliquando coloris ogri, aliquando rubeum vbique in matula. Hæc duo signa sunt incurabilis casus, nisi arena, aut mucilago, aut alia prædicta signa accesserint.

CAPVT IV.

De vrina Scatea, & putrefactionibus eius.

Typus.

Fœtor vrinæ in tribus consistit in
- *Sulphure, & tres fœtores habet*: *Picis*, *Olei*, *Sulphuris*
- *Mercurio, & tres sapores habet*: *Ireos*, *Carnis*, *Herbarum*
- *Sale, & tres odores habet.*: *Crudi salis*, *Arsenici*, *Spiritum*

Harum trium materia peccans est: *Sulphur*, *Mercurius*, *Sal.*

Loca vrinæ Scateæ.

Vrina fœtida { *Pallida*, *Rubea*, *Crocea*, *Turbida* } *est* { *Stomachi*, *Hepatis*, *Renum*, *Omnium trium.* }

Annotationes in eosdem typos.

Vrina putrefactio duplex.

NOtandum, quod in vrina duplex fœtor est, ita quoque duplex putrefactio est vrinæ, corporis, & nutrimenti.

Si nutrimenti putrefactio est, tunc vrina putrefit sola, exit alba, & fœtet. Sed si colores alios habet, tunc corpus putrefit, & fœtet vrina.

Si pallida, non tamen lactea, tunc stomachi est putrefactio, fœtet anima. Si rubea & fœtet, est putrefactio hepatis.

Si crocea, renum.

Si turbida, id est, nullum iustum colorem habens, tunc est putrefactio in omnibus tribus membris.

Quod vero ad odores attinet, obseruanda est experientia Medico.

Si venit ex Sulphure, tunc medicetur ex thure, mastice, myrrha, vt in Iliado.

Si ex mercurio, per therebinthinam destillatam medicetur, aut per oleum philosophorum, aut per centaureum. Si ex Salibus fœtet, fiat cura ex vitriolatis. Vrina quæ olet, vt stercus, sulphuream putrefactionem indicat.

Vt autem fœtores rectius intelligas, notandum.

Picis) est, cum pix sutorum comburitur super carbonem. Olei) cum proieceris ad ignem, habebis fœtorem. Mercurii odores omnes tres tendunt ad lepram, significant putrefactionem Mercurialem fortem. Ireos) species Lilii est.

Carnis) sicut ius carnium. Herbarum) vt cum introducitur fœnum, aut cum prata accedis, &c.

Quod si colorum quoque superiorum vnus accesserit, malum signum putrefactionis.

nis. Salis crudi) cum proieceris ſuper recentem prunam aut carbonem, notabis odorem fumi. Arſenici) facito quoq;, vt in ſale: eſt enim ferme ſapor cęparum. Spirituum) vt vitriolum proiice in ignem, fumi fœtorem animaduertito, & habebis ſpirituum fœtorem. Hæc de vrina ſcatea.

CAPVT V.

De vrina tremula, & oppilationibus.

Typus.

Vrinæ tremulæ
- *Loca*
  - *Stomachus*
  - *Hepar*
  - *Renes*
  - } *Habent vrinam pellucidam diaphanam, abſq; contentis.*
- *Accidentia rubea*
  - *Spiſſa*
  - *Lucida.*
  - *Mediocris.*

Annotatiunculæ in præcedentem Typum.

Oppilatio ſtomachi fit, cum via inter iecur & ſtomachum oppilatur, & oppilatum fit quoq; in meſeraicis abſq; contentis, id eſt, ſtat, vt pura aqua deſtillata. Nam omnis vrina debet aliquid egregii continere, vt hypoſtaſin, liquorem, ſedimen.

Vrina tranſlucida, ſi fuerit pallida, ſignificat ſtomachi oppilationem.

Quod ſi rubea, hepatis: crocea, renum. Sed dato in fundo, caloris indicium eſt.

Vrina ce- tēta qua.

Vrina pallida cum ſpuma, ſignum paroxyſmi febrilis.

Rubea quoque cum ſpuma ſignificat febrem. Quod ſi circulus clarus eſt, & caret ſpuma, vt plurimum ſignat peſtem. Si turbida fuerit cum ſpuma, caretque contento, pleuriſin ſignificat.

Cum igitur nutrimenti vrina in vniuerſum omnes indicare morbos non poſſit, viſum eſt ſecundo hic cruoris vrinam deſcribere.

Vrina rubea carens contento, ſpiſſa, ſignum ad mortem. Nam cum natura mori vult, deſinit digerere.

Cum Vrina corrumpitur, Medicus iam habet duo indicia. Vnum, cum eſſet in tegra: Alterum, cum iam corrumpitur.

Nec quando vrina in quinque aut ſex horis corrumpitur, iam non eſt ſanitas, ſequiturq;, vt plurimum his phthiſis, Ethica.

Loca iudicari in ea non poſſunt, niſi arena concurreret.

Formuleam vrinam opus eſt eſſe ſimilem carni, non pulmento, habetque colorem carnis. His vt plurimum ſequitur dyſenteria, aut dyarrhœa.

Hæc de vrina exteriori dicta ſint.

Alib. vrina ſine ſpuma febrim,

Turbida cum ſpuma pleuriſin.

Sine ſpuma & circulo peſtem ſignificat.

Fecula vrina turbefacta, phthisin & hecticam.

Putredo	*Corporis*	
	Nutrimenti	
	Vrinæ	*alba fœditas.*

Finis Tractatus secundi.

DE VRINARVM IVDICIIS LIBER SECVNDVS.

CAPVT I. seu Typus.

De vrina cruoris mineralium, & coloribus suis.

Vrina cruoris tribus cognoscitur	*Coloribus, & hoc propter membrum & locum*
	Substantia, propter mineralium naturam
	Contẽtis, propter accidens & morbi qualitatem.

Cruoris color tres ordines habet, scilicet	*Particularis membri, & sunt sex colores:*	*Cerebri*	*Albus, nec tamen lacteus, & habet spumam vitream, & inde indicantur morbi, & capitis, & cerebri.*
		Pulmonis	*Subruber seu hepaticus cum spuma, inde ea, quæ sunt pulmonis.*
		Fellis	*Flauus, appositus albori cum spuma eiusdem coloris, inde ea, quæ sunt fellis.*
		Hepatis	*Eiusdem coloris sine spuma, hepatis.*
		Splenis	*Saturate purpureus, vt crocus Martis cũ modica spuma, splenis.*
		Renum	*Plus diaphana quam pulmonis, Splenis, Hepatis, & Renum, sed cum pinguedine.*
	Vicini membri, & sunt septẽ colores	*Carnis, id est, lacertorum*	*Loturæ carnium similis.*
		Pinguedinis	*Pallidus cum pinguedine in superficie.*
		Ligamẽtorum	*Albus cum spuma, perlucidior, spuma cerebri spuma cum circulo albo.*
		Intestinorum	*Pellucidæ aquæ destillatæ color, & plerunque in medio.*
		Cartilaginis	*Plumbeus cum ingentibus ampullis.*
		Cutis	*Idem color sine spuma, cutis est.*
		Sanguinis	*Color lateritii, in fundo spissa, in summo clara, nec refert vllam vrinam, interdum cærulea, viridis, aliquando autem nigra.*
	Ab excremẽtis, sex	*Mucus*	*Albus cum muco in fundo.*
		Sudor	*Tenuis cum orbe lato & aqueo.*
		Fugilis	*Fugilis, res lutea in vrina.*
		Lacrymæ	*Cerebri color, & bullulas habet.*
		Stercus	*Rubea cum spuma modica alba.*
		Vrina	*Subpallida, quod fit, cum ad tempus sistitur, corrumpitur, decoloraturq́.*

CAPVT

CAPVT II.

De substantia vrinæ.

Typus.

Substantia vrinæ triplex: *Spissa*, *Lucida*, *Diaphana*. *Et hoc secundum membrorum diuisiones scilicet 7.*

Membra		S. Spissa	L. Lucida	D. Diaphana
Pulmonis, Hepatis, Renum	1.	*Sana*	*Mala*	*Mortis*
Cerebri, Splenis	2.	*Media*	*Bona*	*Optima.*
Fellis	3.	*Mortis*	*Sanabilis*	*Bona.*
Cartilaginis, Intestinorum, Ligamentorum, Cutis	4.	*Bona*	*Angustiæ ad Chrisin*	
Carnis, Pinguedinis. & Sanguinis	5.	*Chronica*	*Fallax*	*Incurabilis.*
Phlegmatis, Lachrymæ, Vrinæ, Sudoris, Sputi	6.	*Mala*	*Bona*	*Salutis.*
Fugilis, Stercoris	7.	*Morbi Critici*	*Interualli Morbi*	*Sanitatis.*

In Typum secundum Annotationes.

SVbstantia vrinæ est triplex: Spissa, cum non poterit per vrinam videri, sit cuiuscunque coloris, (alii per quam visus non transfunditur. Lucida & Diaphana quidem ad manum, verum non procul (alii per quam manus apparet.) *Vrina substãtia est triplex.*

Diaphana quæ tota est perspicua (al. per quam & panis visitur. Substantia vrinæ dicitur, sicut vrina per se est. Angustiæ, id est, in periculo stat natura, secundum quod medicus ibi operatur, ita se infirmus habet.

Ad Crisin, id est, moritur eodem die, quo Critizat.

Chronica, id est, tendit ad morbum Chronicum.

3. Bona, nam curatur sine omni medicina

5. Fallax, mali euentus.

7. Interualli, id est, non statim critizat, nec secundum Regulam dictam,

Capvt III.

De Contentis.

Typus.

Ordo contentorum habetur in tribus.	*Salibus;*	*Aluminibus, Vitriolatis, Communibus, Plumosis.*	*per bullam*	*contenta tria*
	Mercurialibus:	*Liquoribus, Succis, Aquis,*	*per spumam*	
	Sulphure:	*Fixo, Albo, Rubeo, Proprio,*	*per circulum*	

Contentum omne in vrina id dicitur, quod super vrinam iacet, vt Spuma, Bulla, Circulus. (al. Contenta sunt, quæ innatant vrinæ. Cetera omnia pertinent ad substantiam hypostasimq;.

In III. Typum annotationes.

BVlla in vrina est indicium, quod morbus est ex salibus, cum morbum ventositates, item principium in colica iudica. Quod si mulieris fuerit, suffocationem matricis portendit.

Bulla si aliter fuerit colorata, si viridis, morbum caducum: Si rubra, Synocham febrim aut Causonem indicat.

Si crocea, Icteritiam. Bulla Lazuria, lepram significat.

Cum duæ aut tres bullæ ad inuicem ascendunt cum paruis bullis, vitium capitis denotat, & est morbus fixus, nec descendit ad alia membra. Hæc est differentia Bullæ & Spumæ.

Quod si bullæ duæ aut tres, sunt supra vrinam, nec attingunt vitrum, tunc vera est bulla. Spuma autem vbique adhæret, bulla autem manet supra vrinam.

In spuma granulæ si fuerint admodum paruæ (al. minutissimæ ampullæ in spuma alba) paralysis signum (al. paralysin significat futuram) & quanto fuerint minores, tanto certius indicium est.

Quod si hæ granulæ bene descendunt sub vrinæ circulum in vrinam, paralysis resolutæ ad casum, signum, aut casus iam facti, vt tamen ea spuma sit alba.

Si spuma non abit, sed diu remanet super vrinam, vitium pulmonis ex phlegmate in cannis eiusdem siti (al. spuma, quæ quatuor aut quinque horis non euanescit, pulmonis est.

Si spuma fuerit supra circulum, & dat ea spuma adhuc vnum circulum interius album, est spuma signum Apoplexiæ. al. (spuma quæ ex se circulum super alium reddit, apoplexiam significat.

Quod

Quod ſi ſpuma bullas magnas habet, eſt ſignum plethoricum, id eſt, pinguis & pleni corporis, quamuis nulla adſit infirmitas.

Quod ſi bulla ſimul cum ſpuma fuerit, phthiſis ſignum.

Quod ſi colorata flauo colore, principium eſt icteritiæ. al. (ſpuma colore tincta principium icteritiæ.

Si ſpuma caua iacet & vitro adiacet, nec tamen tangit circulum, circulusque ſub ea niger eſt, & ſpuma alba, ſignum mortis eſt. (al. Spuma alba, quæ circulo innatat, & eum nigrum facit, mortis ſignum.

Si ſpuma ob grauitatem fundum petit, & ibi reſidet, tremorem cordis aut incubum denotat.

Circulus venit ex ſulphure.

Si alcola in circulo videtur, morbum Chronicum denotat.

Quod ſi hoc contigerit in mulieribus, ſignum imprægnationis aut molæ matricis.

Quod ſi circulus eſt coloratus variis coloribus, vt Iris, ſignum morbi caduci peſſimi.

Si circulus ceciderit ſub vrina, & fit proprius circulus, lepræ leoninæ præcipue ſignum (al. circulum non quidem plumbeum oſtendens vrina, &c. Si circulus tantus & coadunatus alio, iacentque paruæ granulæ in medio circuli, ſignum Apoplexiæ. (al. Circulus latus, & in eo decem ad ſummum ſpumulæ granulæ, indicant apoplexiam.

Si circulus exterior viridis fuerit, ſignum Icteritiæ mortalis. Hæc de accidente circulo dicuntur. Idem in ſuffocatione matricis, etiam eſt mortalis.

Si cæleſtini coloris, l. azurii, vt fit ſæpiſſime, ſolum eſt mulierum, tunc ſignum putrefactionis in matrice, quæ putrefactio tendit ad lepram.

Circulus dimidiatus paralyſin in vno latere ſignificat.

Si circulus ac ſpuma, vel bulla eiuſdem coloris fuerint, morbum incurabilem demonſtrat & Chronicum continenter durantem. Item in vrina ſana ac bona vtrumque, ſi eadem tria ad inuicem cohærent, & ſimul appendent, quod patiens in præcordiis & circa pectus nullius caloris eſt, vrina etiam vtcunque exeunte colorata.

Circulus ſpiſſus maxime, & etiam ipſa vrina ſpiſſior, & rubeus, aut laterini coloris, morbum lethargicum denotat iam præſentem, aut mox futurum.

Sed ſi clarus & vrina ſpiſſior fuerit circulo, hydropyſin ſignificat.

Si omnia contenta iacuerint ſupra vrinam, & ſtatim abeunt & reſoluunturn a quum circulum & maiorantur, ſignum hypoſarcæ veræ, (al. Circulus cum ſpuma & bulla maior factus & ſpiſſior, hypoſarcam ſignificat.

Cum tribus digitis a vitro retro ſpumeus circulus fuerit, in mulieribus imprægnationem ſignificat.

Quod ſi is circulus fuerit imprægnatus, non boni partus, & defectus in matrice ſignum. (al. Circulus in naſo ſemotus, imprægnationis ſignum. Et ſi genuinum colorem non habet, imbecillem fœtum ſignificat.) In medio vrinæ bulla cœleſtini coloris facta, lepræ præſentis ſignum eſt, & aliquando quoq; alopeciæ.

Qui laborant morbo S. Viti, habent vrinam pulcram ſubrubeam, & ſuperius habent duplicem circulum, purpureum, & flauum: ſuperius & inferius alium, & hoc quam diu paroxyſmus durat (al. Circulus duplicatus ſuperne croceus inferne purpureus ſignum morbi S. Viti.

In summa quidquid grauissimorum est morborum, ex contentis vrinæ eruitur. *Hæc de vrina cruoris, & in ea accidentibus contentis, dicta sint.*

FINIS TRACTATVS PRIMI LIBRI SECVNDI.

TRACTATVS SECVNDVS, DE VRINA permista, eiusque conditionibus, Pulsu & Physionomia.

De permistæ conditionibus, propriis & extraneis.

Typus I.

- *Vrina permixta quatuor cõditiones habet.*
  - *A sua conditione duas*
    - *In coloribus sex*
      - *Rubea*
      - *Alba*
      - *Viridis*
      - *Citrina*
      - *Nigra*
      - *Violacea*
      - *quarũ qualibet tres species habet*
        - *Diaphanam*
        - *Lucidam*
        - *Spissam.*
    - *In substantiis tenentur*
      - *Lucidæ, al. tenebricosæ*
      - *Spissæ*
      - *Diaphanæ*
  - *Ab extranea cõditione duas*
    - *In accidentibus ea, quæ dicta sunt de Tartaro cum tribus signis exterioribus*
      - *In pulsu quo fiunt quatuor proprietates*
        - *Membrorũ exteriorum.*
        - *Laterum.*
        - *Colli.*
        - *Temporum.*
      - *Physionomia, a qua quinque proprietates: ab*
        - *Oculis,*
        - *Naribus,*
        - *Externis,*
        - *Ore,*
        - *Coloribus,*
        - *cum suis signis.*
      - *Ore, & hæc quoque a tribus, ab*
        - *Aere*
        - *Loquela*
        - *Anhelitu*
        - *Sua signa habent.*
    - *In proportionib quarum quatuor sunt species.*
      - *Spuma, indicium superioris partis plethoricæ.*
      - *Bulla, superioris partis ex inanitione.*
      - *Circulus, indicium centri, id est, vmbilici & circa coxas.*
      - *Vrina, matricis & Schiæ.*
      - *Et hæc indicãt, quidquid supra diaphragma est.*

In

In eundem Typum commentaria.

VRina permixta eſt, quæ ex vtraque, vt & ante quoque dictum, exteriore ſcilicet & cruoris, permiſcetur: habetque in parte ſuperiore circulum duplicem coloris diuerſi. Huic conditiones quatuor tribuit, colores, ſubſtantiam, accidentia, portiones ſiue partes. In ſubſtantiis indicant hæ quiddam, an ægroti mictura ſit, nec ne, vt de Tartaro, vt ex alcolita, ſcatea aut tremula, id eſt, ſedimen, cum a ſe ipſo fundum facit.

Rubea vrina diaphana, id eſt, cuius rubor pellucidus.

Lucida ex dimidio rubra, tamen poteſt eſſe diaphana. Spiſſa ſaturate rubra. Et ſic de aliis quoque coloribus iudicandum. Viridis vrina diaphana, id eſt, ſignum doloris ſplenis.

Quod ſi tenebræ ſunt aut nebulæ, ſuperat mortem.

Itidem vrina viridis, ſignum febris quartanæ.

Sed ad rubeam iterum. Rubeæ vrinæ ſpecies indicat magnam caliditatem, exin quoque morbum calidum. Poſtea notandum ſubſtantia qualis ſit, & portiones. Si tenebroſa fit vrina, ſignum ſalutis eſt. Si habet ſpumam, ſignum eſt, quod morbus cum maxima repletione adſit.

Alba contraria, & ſignat morbum frigidum, ſi eſt diaphana, id eſt, pure alba, ſignum eſt vrinæ bonæ ſalutiſque. Si lucida, ſanior. Omnium vero ſaluberrima, ſpiſſa.

Notandum hoc quoque, certum eſſe ſignum mortis, cum vrina, neque ad albedinem, neque ad rubedinem integre declinauerit.

Quod ſi ſpumam aut nebulam ſupra vrinam dat, idem ſignum. Iudicantur autem potiſſimum ex hac vrina hydrops, & hypoſarca.

Citrina ſi habet nebulam ſpiſſam, mortis ſignum.

Si ſpumam bullamve, iterum ad mortē venit ex ſuperioribus partibus. Si ſedimen habet, moritur ex renibus. Schia autē his ſcilicet. Nigra ſi nebulam habet, eſt ad mortem, ſi non habet, ſignum apoſtematis, quod expellit & abit.

Viola, & diaphana, eſt ad mortem, ſi hominis infirmi fuerit: verum ſi ſani, tendit ad lepram.

Lucida, id eſt, purpurea, ſi in acutis, mors, ſi in Chronicis, ſignum ſalutis.

Si ſpiſſa, cuiuſcunque coloris ſignum ſalutis, niſi tendat ad lepram. Quod ſi nebulam habet ſupra ſpiſſam, id eſt, craſſam, ſignum ſalutis.

Item de lucidis tenebris diaphanæ, &c. portendunt.

Sedimen ſi eſt album, tunc fluxus ex menſtruis ſuperfluus adeſt.

Si rubeum, reſtrictio eiuſdem aut conſtrictio adeſt. Quod ſi ſedimen ad fundum prorſus tendit, nec rubeum eſt, nec album quod diſcerni poſſit, ſchiæ ſignum. Item cum a ſe ipſo vrina fundum, id eſt, ſedimen facit.

Hæc de vrinis dicta ſufficiant. Accidentia enim in ſequentibus explicantur. Nunc de pulſibus & Phyſionomia medica quædam annotationes ſequuntur.

DE PVLSIBVS.

COntingit ſæpenumero, vt vrina ſit ſanitatis, tamen interim ægrotus male habet: ſunt igitur cetera ſigna ſalutis atque mortis attendenda, vt Pulſus, & Phyſionomia. Primum igitur de Pulſibus. Cum igitur vrina ita fallit, opus eſt, vt infirmum quoque videas, ac pulſum in quatuor locis teneas, vtrum concordat.

Nam non ſufficit pulſum brachiorum, aut exteriorum membrorum tangere.

Tangatur igitur primo membrorum exteriorum pulſus, vt manuum & pedum: ſecundo, colli: tertio, laterum: demum ſub axillis, poſtea temporum.

Quod si pulsus simul concordauerint in se, res bene habet: si vero non, animaduertenda, sicut sequentia indicia primæ figuræ seu typi declarant.

Caput II.

De Pulsibus, id est, animæ motu.

Pulsus quatuor virtutes habet
- *Tartari* { *Globosus* / *Grossus* } *Durus.*
- *Mineræ* { *Constrictus* / *Obscurus* } *Subtilis.*
- *Sanitatis.* *Æqualis* — *Medius*
- *Morbi, & habet demonstrationes* { *Tartaream & Mineralem* } *est signum* { *Tartari.* / *Mineræ* }
- *Extraneum est duplex* { *Caliditatis* / *Frigiditatis* } *secundum elementum.*

Annotationes in eundem Typum.

TArtari) in hoc pulsu non est desperandum in isto morbo. Nam ex Tartaro. Mineræ pulsus est subtilis, ita vt vix tangi possit, habet mollem percussionem.

Signum pulsus mineralis est, cum superfunditur aqua frigida, & pulsus aliquantulum desistit, est quis pulsus optimus. Morbi) Cum pulsus calidior est cute, verum ac certum signum morbi præsentis, etiamsi secus medicus tangat. Aut cum pulsus caliditatem quandam dat, ad digitos tangentis sub tactu. Proba acutissima, vtrum morbus in sanguine quoque ita sit calidus: Madefiat petia sericea, in aqua præcipue rosata. Ponatur super pulsum. Quod si morbus ita est calidus, vides petiam multo citius siccatam sub pulsu quã aliis in locis, quamuis etiam primum petia bene exprimatur, tunc dabit vibicem seu vestigium sub pulsu factum & siccatum.

Item cum duorum digitorum substantiam post iuncturam pulsuum supprimis, deinde etiam sic inferius in brachio, & pulsus cedit, signum morbi.

Sanitas) quæ non secundum tactum solum, verum secundum colorem quoque iudicanda.

Si venæ pulsatiles sint bene coloratæ, id est, ad apparentiam violaceæ, signum boni & sani pulsus.

Quamprimum autem discolorantur, malum signum.

Item cum digitos omnes quatuor superposueris, & supprimis cum fortiter, & tamẽ tangit, sanus est, nec calidior sit quam cutis est.

Iterum ad pulsum tartari.

Globulosus, id est, nodosus. Cum in morbo acuto sit mollis, signum resolutionis, tunc facienda est minutio. Cumque iterum sit grossus: tunc tendit rursus ad sanitatem.

Durus cum tangitur secundum longitudinem, & sit omnino durus in vno loco, in altero mollis, signum morbi Chronici.

Item

Item cum arteriæ duræ sentiuntur in pulsu, datque durum tactum, vt globosus & grossus, signum tartari pulsus sanique hominis, tamen sanguis tartari, qui minuitur, fit sanguis arenosus post minutionem.

Grossus) id est, si durius pulset.

Mineræ constrictus) cum cubitus ponitur in aquam frigidam: & postea tamen nihilominus tangit, signum sanitatis. Item si desinit, manente tamen colore. Verum si vtrumque perdiderit, id est, & pulsum, & colorem, signum mortis.

Item cum ligatur post cubitum fortiter, & tangitur in duobus locis, & eundem pulsum dat, sanitatis Notandum, quod omnes pulsus opus habent concordia adinuicem, id est, vt simul tangant, aut est ad mortem. Item cum tremulus aut saltans, item cum vides pulsum tangere & arteriæ saltant, in sano, bonum signum, in ægroto fallax.

Notandum hoc quoque, cum pulsus ad mortem tendit, fortis est in temporibus, in collo debilior, laterum debilior plus, in manibus quoque magis debilis: in pedibus deinde lassior, & tunc præsto est mors.

» Nam ex inferioribus homo moritur.

Homo ex inferioribus moritur.

Ordo debilitationis pulsus, cum tendit ad mortem.

Temporum	fortissimus.
Colli	fortior.
Laterum	fortis, tamen debilis.
Manuum	debilior.
Pedum	debilissimus, & mors.

In omnib. quæ ex gutta generantur, apoplexiis, quanto fortior fuerit pulsus, & tetigerit, tanto deterior. Et in his colli notandus pulsus, qui si globulosus sit, & tanguntur globuli, moriuntur. Quamdiu autem planus, bonum signum.

Item cum in collo tangit, est in manibus mors.

In Phrenesi, Epilepsia, Mania, id est, pulsus, qui si in summo paroxysmo finito nihilominus tangit, bonum signum, & salutis: si vero separatur, malum.

Item cum tangitur in phrenesi in collo, & obdormiunt ægroti, morbus est curabilis.

In morbis dissolutis, id est, in Dysenteria, Diarrhœa, fluxu ventris &c. quod si pulsus manet in eodem tactu, nec mutatur, & vnicum signum mortis accesserit, iam actum est. Nam pulsus manet vsque ad mortem, & aliquando per vnam quartam horæ partem post mortem. Nam mortem nondum esse, sanguinis pulsus indicat.

Itidem in peste. Laterum pulsus est mulierũ, qui si elementatus fuerit, id est, calidus, aut frigidus, signum grauidæ. In doloribus matricis itidem in lateribus tangitur, nullibi aliter.

Pulsus elementatus caliditatis dat fortem percussionem, & velocem.

Et pulsus elementatus caliditatis, ignis abundantiam. Frigiditatis est tardus, sine caloris sensu.

Notandum hoc quoque, in caduco morbo vehementissimum esse & fortissimum pulsum.

Et ita hæc de pulsibus dicta sufficiant.

DE PHYSIONOMIA MEDICA.

Caput, seu typus vltimus.

Physionomia Medica ex sex membris consistit.	*Oculis cum*	*Praputio, Vmbilico, Poris*	*In profunditatem descendit cum coloribus, pracipue orizeo & lazureo.*
	Naribus cum	*Tenasmone, Auribus, Vultu, Ore, Labiis*	*In cerusinum colorem abit & asperitatem.*
	Dentibus cum	*Vnguibus, Capillis, Plantis pedũ*	*In reuerberationẽ abit cum procoloratis radicibus.*
	Fronte cum	*Cute, Pectore, Thorace*	*In pallidum & ogrum media cum debilitatione membrorum.*
	Bucellis	*Ventre, Musculis, Lacertis, Menis, Mamillis, Genubus, Rast[illegible]ta, Iuncturis*	*In acatias descendit cum coloribus coniunctis, siue commistis.*

In vltimum typum annotationes.

OCulorum) Cũ cadunt in profunditatem, id est, in se concidunt, signum mortis. Nam morte veniente ex cerebro, resoluitur in crystallinũ liquorẽ, & est mors.

Lazurio) Notandum, quod hi colores citius veniunt, quam casus in profundo. Est autem Lazurius color is, quem argentum dat, cum resoluitur in primum & proprium colorem, id est lazur, vt orizeus color, id est, ex flauo purpureus.

Pori) cum cutis exasperatur, & cadit in profundum, id est, saltum, signũ mortis.

Tenasmone) cum anus cum vi exire vult. Asperitate fit aspera & acuta.

Cerusinus color albus vt cerusa, signum mortis.

In reuerberationem si exasperantur, vt si essent rasa, aut cum lima limata, quod sæpius contingit.

Si autem tribus hebdomadibus ante mortem, signum mortis.

Cum decoloratis radicibus) vt vnguium, capillorum, plantarum, dentium, quæ si decolorantur, quocunque sunt colore, signum mortis.

Item si frons colorem alium recipit.

Capilli) Cum reuoluuntur, id est, inuersi fiunt, signum mortis.

Ogrum) color corporis.

In acatia) id est, corrugatio. Contractio id est, tentio.

Coloribus) Cum hæc membra sola sunt colorata, alia vicina, non descendunt vt plurimum in sub rubrum, purpureum.

Monis)nates.

Summa omnium. In oculis attendendum, an cadant in profunditatem necne, quod si fit, iam desperata est, præcipue si pulsus quoque sit aduersus.

Deinde cum nasus acuitur, & in acie fit albus, signum mortis.

Os si aperitur, id est, oscitatio fit.

Dentes rarescunt, & longi fiunt.

Caro gingiuarum nigrescit.

Cutis fit cinericei coloris, aut cœrulei flaui.

Præcipua desperatio autem, cum tendit ad rubedinem, præcipue in facie & maxillis.

Aer) id est, anhelitus, si fœtet, aut omnia cum colore, signum mortis.

Loquela cum balbutire incipit, periculosum est, aut cum non potest integra verba effari, sed ea præcipitat, Fumus anhelitus) cum spiritum ex profundo trahunt,

Libelli de Vrinarum iudiciis, & Pulsuum, & Physionomiæ Medicæ Theoph.

FINIS.

TRACTATVS BREVIS ALIVS DE VRINIS, EX AVTOGRAPHO THEOphrasti descriptus.

Ad suos auditores charissimos.

Th. B. H. D. & P.

De Vrinis.

QVicquid corpori ex suis membris infertur aut impertitur, id a lotio ita exhibetur, vt ex eo vitia ac affectiones corporis liquido dignosci queāt. Medici ergo est, ante omnia cognitionem membrorum, quid & quæ illa sint, sibi comparare: ac simul considerabit, quod vnumquoduis membrum suum Yliadum habeat, in sua forma & essentia potentem.

Lotium index constitutionis membrorum.

His præcognitis, vitia membri Yliadi facile dignouerit. Quæ vero ipsius accidentia & symptomata sint, id æger indicat. Medicus autem acquiescat in caussa, in loco, & in proprietate.

Yliadus in omnib. membris.

2. Inspecturus itaque lotium, tria obseruet, aut tria cogitet. Primum quod morbi nonnulli sint, quorum magnitudo ac malitia, velut & ipsorum crassities, & regio locusq;, ac principium, finisque per ipsorum chaos ex colore dignosci queat.

In lotio videndo quæ obseruanda.

2. Secundum, ſubtilius eſt, quod vt oculis pateat in lotio. Et hi ſunt morbi tartarei. Quos tamen ſi omnino videre & cognoſcere in vrina voles, priorem regulam omittes, & hoc ages, vt vrinam coagules ac ſepares in ſuas ſpecies. Et tum demum morbi tibi innoteſcent.

Vrina æquiuoca quæ.

3. Tertium, a reliquis diuerſum, hoc eſt, fieri nempe interdum, vt duæ prædictæ regulæ de vrina, hominis morbos indicare nequeant. Et tunc vrina eſt æquiuoca, quæ indicat venenum, aut coagulatũ tartarum, q̃ duo vrinã nõ ingrediuntur, aut ipſi permiſcẽtur, ſed ab ea ſeparata ſunt.

Et ex hiſce tribus vrina præcipue iudicanda eſt. Quæ qui neſcit, is nihil ſcit. Et qui modo alio iudicat, is diuinatorem & nugatorem agit. Si enim morbus in vrina non appareat, tunc is aut venenum, aut ſeparatus tartarus eſt, quæ duo morbi ſui veſtigia vrinæ non imprimunt.

De Coloribus vrinæ.

Cap. I.

PRincipio, in vrina colores notandi ſunt. Ante omnia autem vrina ſana, cum virorum tum fœminarum, ſenum ac iuuenum, cognoſcenda eſt. Poſtea eorundem etiam ægrorum.

De Vrina principalium.

Cap. I.

Vrina quid & quæ eius natura.

Vrina duplex genere.

VRinæ hæc eſt conditio, vt ex ſeptem membris ſecedat, ac corporalis exſiſtat, adeoque ex omnibus partibus in modum vnum cogatur & vniatur. Ea vrina ſi ita ſolitaria ſit, ex ipſa Medicus ſanitatem dignoſcet. Sed præter hanc notanda etiam vrina alia eſt, quæ ex ventriculo p̃ hepar in renes, & hinc in veſicam commeat. Ex hac iudicantur morbi, qui ex cibis fiunt, cuiuſnam generis ac proprietatis exſiſtant.

Interna vrina quæ.

Externa vrina quæ.

Pro hac ergo conſideratione. Vrina duplex inſpicienda eſt: Interna & externa: circa quas vtriuſque morbi proprii recte diſcerni debent, quinam cuilibet vrinæ ſubiecti ſint, ne in iudicio ferendo temere aberretur. Interna enim vrina naturæ morbum ſuum dat ex Yliado. Externa vrina dat morbos extrinſecus incidentes, ſed ſpecie tincturæ. Itaque excipienda eſt vrina ante abſtinentiam, & in ipſa abſtinentia. Ita iudicia gemina habetis.

De vrina autem externa, hoc eſt, indicium, vt tres prędictas regulas obſerues; velut etiam de interna, quæ eodem modo obſeruanda eſt: primo ſecundum colores, & quæ in illis continentur: Deinde ipſius coagulatio & ſeparatio, & quæ ex hac oriuntur. Tandem ipſius æquiuocum. De quibus iam deinceps trademus.

Cap.

CAP. I.

De Coloribus sanæ urinæ extraneæ: seu de coloribus sani extranei in urina.

QVantum ad vrinam externam attinet: prima est sanorum. Ex cuius conditione & vi primo cognosci debet, an stomachus probe digerat, vel minus. Hoc enim ex vrina elucet: siquidem si is probe digerat, sal ipsius eo loco & statu est, quo esse debet. Sin minus, contra fit.

DE VRINA EXTERNA. De externa vrina notate, quod assumta seu ingesta primo separentur, deinde digerantur. Ex his ergo vrina talis prodit. Si nempe illa probe separentur per Archeum, tunc prodit vrina separata. Si probe digerātur, vrina exit digesta. Eodem modo, si virtus expulsiua probe expellat, vrina prodit perfecta cum signis. Quæ omnia si probe fiant, vrina etiam, quo ad ventriculum, proba erit. Si vero indigestio sit, ex hac iudicium facies.

Vrina separata & digesta unde?

De hoc ita cognoscemus.

SEparatio nimirum ex vrina sana cognoscenda est hoc modo: Sana scilicet vrina in separatione, digestione & expulsione, recte se habere in stomacho debet. Tria hæc in coloribus ita consistunt: si probe separetur, S.S. colorem aureum, hoc est, colorem Rubinum aut destillati olei, exhibet. Isto colore prodeunte, separatio in stomacho recte fit, quoad S.S. Iam vero si color iste mutetur, & alius fiat, tunc deficit Spiritus sulphuris, nec adest, ideo colores salis & sulphuris emergunt, qui tamen prædominari minime debebant. Sed pergamus de sale. Si vrina hypostasin ponat, sal probe separatum est. Hypostasi enim sal permiscetur. Ea deficiente, separatio salis in stomacho deficit. Similiter etiam si in vrina fundus grauis sit, Mercurius probe separatus est. Sin minus, separatio eius facta non est. Et hæc de separatione, quoad stomachum, dicta sufficiant.

Separatio qui æstimetur.

Color in vrina qui sit æstimandus.

Hypostasis vrina quid notet.

Quantum ad digestionem, hæc notabitis. Si vrina est crassa, pinguis, tenuis, S.S. digestus non est. Si cum diuulsa Hypostasi, tenuior aut crassior est, &c. Sal digestum non est. Si fundus sit tenuis, leuis, &c. non est digestus Mercurius.

Digestio quomodo ex vrina iudicetur.

Quoad expulsionem, si vrinę mediocritas secundum tria prima adsit, probe facta est expulsio. Sin minus, expulsio deficit, ac æquo ignauius expellitur. Hæc enim tria tantum in conueniente mediocritatis mensura consistunt.

Expulsio vnde iudicanda.

Per huiusmodi signa vrinæ cognoscere debes, quidnam externum acceptum in stomacho operetur, aut quæ circa illud in ipsa fient. Eo co-

gnito, nouisti, quæ stomachi sanitas sit. Sic tamen nulla ægritudo innotescit: morbi enim signa alia habent.

Hepatis ratio.

Tria prima quomodo se in hepate habeant.

IDem & in hepate similiter euenit, hac tamen ratione, quod tria dicta signa ibi alterentur. In sulphure enim colores diaphani cõgeniti sunt. Illi si non adsint, & præsto sit Rubinus, tum Mercurius a sulphure probe separatus est. Hepar autem spiritum sulphuris omittit. Ita, si hypostasis peculiarem colorem habeat, separatio quoque similiter in sale deficeret. Item, si grauitas decolorata sit, separatio in hepate non fit.

Digestionis hæc ratio est. Si color est integer, sine crassitie, sulphur probe digestum est. Sin minus, male. Similiter etiam, si hypostasis rotunda sit, sal probe digestum est. Sin secus, improbe. Pariter etiam, si fundus est clarus & grauis, probe digestus Mercurius est. Sin minus, male. Idem & de expulsione verum est, prout in prædictis signis mensura se habet. Si enim nihil, aut non multum, illi decedat, expulsio fortis & proba est.

Renum ratio.

Tria prima, quomodo se in renibus habeant.

IDem etiam de renibus iudicium est. Si color vrinæ specularis est, sulphur illo loco probe separatum iudicetur. Et si hypostasis distinctos suos in substantia colores habeat, sal recte separatum est. Idem etiam de digestione verum est. Si color in circulo est Rubinosus, sulphur recte separatum est. Si Hypostasis est acuminata, sal recte separatum est. Si fundus est exilis, Mercurius recte separatus est. Porro, si vrina in circulo est diaphana, sulphur probe digestum est in renibus. Si hypostasis est porosa, sal probe digestum est. Si fundus inferne ad superiora est diaphanus, probe digestus est Mercurius. Expulsio a quantitate æstimatur.

Summa de Vrina sana.

SI in vrina signa optima appareant, ita vt color diaphanus sit a lateribus: hypostasis porosa compressa: fundus perspicuus sursum & deorsum: tunc separatio, digestio & expulsio optime habent, ac vitio carent.

Nota.

FRequenter etiam accidit, vrinam nonnunquam in vna, aut digestione, aut separatione, aut expulsione deficere, idque vel in stomacho, vel epate, vel renibus. Si tamen interim prædicta vrina adsit, & signa nulla alia appareant, res in tuto est.

TRACTATVS II.

Porro si prædictorum aliquod secus se habeat, quam de vrina sana traditũ est: id iam deinceps merito considerandum est. Hinc enim omnes morbi, qui a rebus externis oriuntur, cognoscuntur. Morbi autem sunt hi ferme: *Tartarus, Materialis, Putrefactio, Oppilatio*, quæ suis tribus distinctis signis internoscuntur. Vbi simul obseruare oportet regionem ac locum, in quibus illi consistant. Postea intelligenda est ipsius morbi Natura, proprietas, essentia, ac conditio. Quod ipsum quoque ex vrina cognoscitur, velut etiam vita, ac ipsa mors.

Morbi qui præcipui ex vrina noscantur.

De Tartaro ex vrina externa cognoscendo.

Vrina quælibet Tartarea, ex coloribus perfecte cognosci non potest. Colores enim isti ad tractatum primum faciunt. Cognitio autem fundamentalis sita est in destillationibus & coagulationibus. Quibus factis, Tartarus præsto exhibetur. Tartarus autem hoc modo cognoscitur. Si vrina separata est, hoc est, ex sua proportione & specie excidit: Tartarus proditur. Quod hoc modo fit. Separatio particularis, arena, granulæ, aut totum liquidum, hoc est, vrina granulosa, vrina liquida, vrina Alkolita. Hæ tres vrinæ Tartarum exhibent. De loco autem ita cognoscendum est. Alkolita vrina est stomachi: Liquida epatis (separatio renum & hepatis est) Granulosa renum est.

Tartarus vt ex vrina noscendus.

Vrina Tartarea 3. species.

Alkolita vrina cuius partis sit.

Liquida.

Granulosa.

Vt vero de vrina liquida loquamur, species eius plures & variæ exsistunt, Aquosa, Lactea, Liquida, &c, quæ in regulis comprehenduntur.

Vrina Liquida {
- *CLARA, Tartarum separatum indicat. Ex his calculus, lapis, vsnea, &c.*
- *TVRBIDA, Tartarum, cum vrina indicat. Ex his diabetica, mictio lactis, &c.*
- *OBFVSCATA, significat Tartarum dissolutum in Liquorem. Ex his hydropisin, relaxationem, tumorem, &c.*

Vrina Granulosa {
- *RVBEA, significat Tartarum, & futuram separationem in liquidum.*
- *CROCEA tincta, significat ardoris principium, renum Incensio ex Tartaro.*
- *CITRINA, significat fortem expulsionem, &c.*

Vrina Alkolita {
- *DISPERSA, significat stomachi grauedinem ex Tartaro.*
- *COMPACTA, significat stomachi dolorem fixum.*
- *MODICA, significat retentionem eiusdem.*

De Putrefactionibus.

Vrina fœtida putredinis index.

PVtrefactiones ex Tartaro ita dignosci oportet. Si vrina fœtida exeat, putrefactio adest: alias non. Quoad locum: si vrina Hypostasin nullam aut nimiam habeat: Tartarea putrefactio est in stomacho: quo casu sola hypostasis fœtet, non etiam vrina. Si non turbetur aut corrupta sit: est in Epate. Si turbidum & crassum sit, est in renibus.

Vrina fœtens stomachalis cum colore { *RVBEO significat febres stomachi.* / *ALBO, indigestionem & malam separationem.*

Vrina corrupta fœtida reseruata cum colore { *RVBEO, significat febrem.* / *ALBO, significat Epatis putrefactiones.*

Vrina spissa vel stipata. { *ALBA, significat Renum frigiditatem.* / *RVBEA, significat renum dolores.*

De Oppilationibus.

Oppilatio vt ex vrina noscatur.

OPpilatio hac ratione cognoscenda est: si nimirum vrina clara sine contentis exeat. Locus ita cognoscitur Si vrina instar aquæ clara est, est in stomacho. Si cum flauedine clara est, est in Epate. Si cum rubore clara est in Renibus.

Vrina citrinula Diaph. quid notet? Vrin. &c.

Vrina citrinula diaphana, *significat puncturas in Mesaraicis.*
Vrina cerussea diaphana, *significat oppilationem epatis.*
Vrina Rubea diaphana, *significat oppilationem Renum, Pestem, Pleuresin,* &c. (Diaphana est, vbi non est contentum.

De Natura Vrinæ, an ad mortem aut vitam attineat, aut chronica sit.

SI signa prædicta appareant: grauida, plumbea, significat Chronicam. Si grauida fœtida, non fixi coloris, significat mortem. Si leuia, significat vitam. Hæc in Tartaro.

Spuma. / Circulus / Ampullæ } *in tractatu de Vrina interna tradentur.*

LIBER SECVNDVS.

De Vrinis Internis.

Est excrementum aquosum resolutum in vesicam, vel

VT autem de interna vrina deinceps loquamur, res ita habet. Cruor totius corporis stillatur in vesicam, ab extra, ac vrina peculiaris est, ab altera diuersa. Ex hac vrina noscitur, quo vitio teneatur caput, pulmo, splen, &c. q̄ ex vrina altera digno-

dignosci minime possunt. Si ergo caput patitur, cruor ipsius mutatus secedit ad vesicam, ac alteri vrinæ miscetur: & tunc cruor ille in sua signa abit, & spumam exhibet, &c. Idem de ceteris etiam membris iudicandum. Hoc enim casu, membra vniuersa cruorem suum in centrum ex naturæ instituto effundere possunt. Si enim ista cruoris vrina careremus, ex altera vrina horum morbum nullum dignoscere possemus. Euidens ergo est, conuenire omnino, vt vrina sola, & per abstinentiam excipiatur. Sic fiet, vt penitus cognoscatur, quod cuiuslibet membri vitium sit, sicut deinceps tradetur.

aquositas salis, qua quotidie excrementaliter exit.

Vrina cruoris quam certus index.

Ante omnia autem cognosci debet de hoc cruore, quid sit: velut idem etiam de vrina altera inquiri debet. Id hoc discursu fiet.

Vrina quæuis est sal Resolutum, ex trium primorũ salibus ortum, quæ expurgando sese in vesicam exonerant. Alias enim humidum in corpore toto nullum est, exitum affectans, quam quod ex sale resoluto emergit: quod ipsum etiam ex parte ex sanguine oritur. Itaq; si sanguis ægrotat, cruor ipsius ægrotus exit. Si ægrotat caro, similiter, &c. Idem etiam de reliquis verum est. Omnesque vrina vna sunt, nisi quæ ex pinguedine & medulla oritur, quæ est vrina liquoris supernatans, vt de ipsa proprio capite tractabitur.

Vrina cruoris quid.

Vrina omnis sal resolutũ.

Vrina pinguedinis & medullarũ quid.

Porro autem cruor in suo corpore seu substantia, suo membro similis est: hoc est, resolutio non est æqualis, sed quot membra, tot resolutiones. Quælibet ergo resolutio separata manet ab alia, quod sedulo obseruandum est. Sic etiam vrina Anatomiæ localis index est, ac vocatur Anatomia Microcosmica præfigurans, hoc est, quomodo membrum quodlibet in corpore iacet, ita ipsius etiam liquor salis aut sal resolutum in eodem loco iacet impermixte. Ex his iam attendite ad Tartarum vrinæ. Is enim partes alias corripere potest. Vnde sequitur, vrinam hoc in casu locũ ipsam non indicare. Morbum quidem indicat, sed non locum. Tinctura enim salium differentias discolorat.

Resolutio est multiplex.

Tartari vrina natura quæ, &c.

Hac ergo cautione vrina exacte inspicienda est, vt membrum penite cognoscatur, quo vitio teneatur. Membro enim cuilibet suum peculiare in vrina signum est, quod illam solam attinet. Nam & suum morbum peculiarem quoduis membrum habet, qui morbus per signum illud cognoscitur. Euenit tamen, vt in membro vnico quatuor sexve hæreant, qui vniuersi, quoad signum, pro morbo vno accipiuntur. Sic nempe in cerebro est Mania, phrenesis, dolores capitis, Hemicrania, &c. quæ omnia vnum tantum signum habent. Discrimen autem, qui internosci queat, admodum arduum non est, & suo loco tradetur. Similiter etiam de membris omnibus sciendum est.

Membrũ quoduis suum peculiare tũ signũ, tũ morbum habet.

Colores omnes in vrina.

In vrina autem cum densitas, tum diaphanitas ac perspicuitas cuiuslibet membri sedulo & curiose considerari debent. Postea etiam ipsius colores, qui omnes in vrina continentur. Loci tamen exilitas & subtilitas pelluciditatis ægre videtur. Nihilominus tamen loca & colores boni omnino cognoscendi sunt. Ita facile apparebit decoloratio illius loci, ex quo vrina quælibet procedit. Differentia etiam in Matrice, ac mammis, ac natura singularis ipsius fœminæ teneri debet, Nam & hæc sua priuata loca habent, pro quibus cognosci debent. Quæ tamen iudicanda sunt ex sola interiori vrina sine commixtione exterioris. Hæc enim illam obscurat & adulterat. Hac de caussa alibi tractatus sequetur generalis, qui omnino legendus est. Is enim dirigitur ad omnes permixtas vrinas, seu ad signa communia, quæ in vrina exsistunt.

Colores q quarum partium, in vrina.

Primo ergo de coloribus intelligi debet, quod membrum quoduis in sua regione suos colores effundat: cerebrum nempe album: splen cinereum: Renes, cor, epar, pulmo, laterinum, (cum discretione tamen colorum) sanguis diaphanam rubedinem: medullam pinguem seu pinguedinem, quæ supernatat ex natura sua. Ideo in suo loco seu regione manere nequit. Sic nec caro vnum colorem per totum corpus habet. Ligamenta nihil habent: Humores non sunt: quæ tamen de excrementis conscripto libro plenius explicantur.

Colores ergo in lotio ex his membrorum coloribus cognoscẽdi sunt. Nam si color est cordialis, a corde tunc procedit tinctura. Si Epatinus, ab epate procedit, & sic de aliis. Et si albedo, a cerebro, &c. exceptis vrinis de excrementis, qui suo, vt dictum est, se modo habent.

Tinctura cuiuslibet membri tenenda.

Ex his itaque coloribus iudicium dirigendum est ad membrum quoduis. Sic de morbo recte & integre cõstabit, ac idem probe sanabitur. Hoc ergo sedulo operam date, vt cuiuslibet membri tincturam noscatis. Et ex colore illo membrum quoduis iudicate, seu de morbo eius pronunciate. Deinceps autem cuiuslibet membri tincturam expediemus.

Vrina colorũ, qua differentia.

Color	*Cordis* *Epatis* *Splenis* *Renum* *Pulmonis* *Fellis* *Stomachi* *Cerebri* *Carnis* *Sanguinis* *Medullarum* *Pinguedinum*	*Talis vel talis eius color est.*	*Hos colores vrina exhibet, velut & quid in membro quolibet situm sit. Quicquid enim in vrina est, de membro hoc, &c. tinctum, est.*

De Matrice, Lacte, Impregnatione, &c.
- *Granula*
- *Hypostasis Matricis.*
- *Hypostasis matricis constipata.*

Præter hæc vero omnia apparent etiam spumæ, bullæ, &c. Harum hoc indicium est.

Spumæ, ampullæ in vrina quid significent.

Spuma excrementum tantum indicat: sic etiam ampullæ. Vtræq; vero permixtæ concurrerunt.

De vrina cœtus.

Vrina cœtus, &c. quid.

Multoties autem vrinæ etiam confusæ sunt, certi nihil indicantes. Hæ tamen nihil nisi mortem præsagiunt, aut ex morbo vno lapsum in alterum, nihil proficiente. Medicina, aut spe, comitantibus signis mortis, spasmo, ardore, rigore, &c.

Cetera desiderantur.

LECTORI S.

SEquuntur iam, candide Lector, in eosdem libellos de Vrinis, Pulsibus, & Physiognomia Medica, Obseruationes quædam aliæ: eæque duplices, a diuersis nimirum profitentis Paracelsi Auditoribus diuersimode exceptæ atque conscriptæ: Id quod in Academiis fieri solitum est, vt ab altero auditorum aliquid copiosius, ab altero succinctius, &c. annotetur. Etsi vero in quibusdam locis sequentia hæc cum superioribus quodammodo conueniant: multa tamen in his quoque sunt, quæ in præcedentibus non habentur: imo plurima in his dicuntur clarius atque apertius, quæ in illis breuius & obscurius.

Cumque sine insigni verborum immutatione (quam in hac editione imprimis cauendam esse duxi) hæc omnia in vnum quasi Libellum cogi non possent: rem longe gratiorem atque vtiliorem iuuenibus studiosis facturum me existimaui, si separatim hæc ederentur. Nam quæ, studiosa harum obseruationum facta collatione, laboriosius aliquanto inquiruntur, animoque congeruntur, firmius memoriæ hærebunt. His igitur pro sua quisque industria cum fructu vtatur, &c.

IN LIBRVM DE VRINARVM AC PVLSVVM IVDICIIS:

ITEM, DE PHYSIOGNOMIA MEDICA, ALIAE quædam Annotationes.

In Libri primi, Tractatum primum.

CAPVT I.

Vrina est triplex. Excremēta ciborū tria.

Podagra quod signum in vrina.

Vrina cruoris quos morbos indicet.

Vrina tartari, & cruoris quæ signa.

NOTANDVM maxime, an exterior sit vrina, aut cruoris, aut permixta ex vtrisque. Nam triplex est, scilicet ex cibo & potu. Triplex enim excrementum ex hoc, id est, stercus, vrina, & sudor. Secunda vrina est ex resolutione salis naturalis corporis, &c. & habet signa peculiaria. Tertia est ex vtrisque permista, &c. Proinde tantum ea, quæ in stomacho, Epate & Renibus, imo ex cibo & potu oriuntur: non ergo de Epilepsia, &c. Sed tantum de Tartaro, eiusdem Putrefactione & similibus ex vrina non cruoris, diiudicari possunt. Podagra tantum ab exteriori vrina dignosci potest, quæ si multum spumæ habeat, sub noctem æger multum potauit. Vrina cruoris ostendit non nisi naturales morbos, vt morbum caducum, alioquin nihil, neq; diabeticam, neq; Tartari, &c.

Vrina Tartari est, cum vrinæ circulus coloris plumbei, &c. Quod si circulus rubicundior, vrina per se, cruoris est. Et si duo circuli simili iuncti, est vrina permixta. Male dicitur a quibusdam, qui dicunt, lepram adesse, cum coloris plumbei circulus supernatat vrinæ: nam nimium potauit. Nam cum vrina non nisi circulum plumbeum habet, est tantum exterior vrina, nihil potes de capite eloqui, sic neq; de ceteris, &c.

Circulus rubeus, vrina cruoris est vniuersaliter.

CAPVT II.

Vrina Tartari duplex est.

Fœtor stercoris quid significet.

Tinctura sulphuris quid notet.

Hypostasis, Fundus, Color in vrina quid notent.

Hypostasis porosa, sana, alba, fallax.

VRina Tartari duplex, sana & non sana, sicut de ceteris. Sulphur Stomacho subiacet, id enim facit stercus: Sed tinctura ipsius Sulphuris manet, descenditque ad epar, & ea est, quæ sola vrinam tingit. Et quo magis fœtet stercus, eo melior separatio. Vbi tinctura sulphuris, ibi vrina sana.

Hypostasis in vrina salem demonstrat. Fundus Mercurium, color seu tinctura ex sulphure est. Si Hypostasis lazuria exit, bene habet materia salis. Mercurius si bene separatus, est vrinæ fundus crassior, quam reliqua vrina. Si vrina bene perspicua, bene habet stomachus, & bene separatum sulphur. Sic etiam de hypostasi iudicato, quamuis paulo minus perspicua, & sic de fundo iudicato.

Vis expulsiua in rebus ipsis est, externis etiam, (non in corpore nostro, quando scilicet Separatio & Digestio vera vbiq; peracta fuerit, tūc sua sponte cuiuslibet membri excrementum decedit.

Vrina perspicua, & tamen pallida, ingurgitatio hominis est. Hypostasis debet esse porosa, si sana sit, etiamsi per se continua sit. Hypostasis alba, vrinæ fallacis indicium est, nihil ergo inde iudicandum.

In

In Caput III.

PArtitio perfecta inter se, digestionem ostendit perfectam. Hypostasis acuminata, bene habet virtus expulsiua.

Hypostasis virginum, subtilior quam puerorum, & duas quasi hypostases habent, quia Matrix peculiarem habet hypostasin, (non autem sic in viris) estq; signum fertilitatis. In senibus Sulph. non distat a iuuenum vrina, si sana sit, contra istos. In mulieribus cum menstruum desiit, abit etiam hypostasis inferior. Et debet esse Hypostasis alba & quasi plumbea, etiam si sana.

Hypostasis qua virginũ & puerorum. Hypostasis qualis mulierũ, quibus menstruũ desiit.

Hypostasis alioqui per se debet esse coloris cœlestini, & in senio fit paucior & rarior.

Hypostasis qua naturalis. Hypostasis in senibus pauca.

Senis vrina habet partes quator: iuuenis vero tres, ad hypostasin relata scilicet.

Senum & iuuenum vrina, vt differant.

In Caput IIII.

DVo colores, reflectentes & relucentes in manum, bene separatam in renibus. Vrina mota, cum mox spuma abit, vrina perfecta & sana est, & e contrario.

Spuma mox vanescens quid indicet.

Separatio, digestio, expulsio, perfecta adsit in vrina sana oportet.

Bullulæ in hypostasi apparentes, post motionẽ lotii, mulieris esse ostendunt, certo.

Bullula in vrina quid notent.

TRACTATVS SECVNDVS, DE VRINIS non sanis, scilicet de Alcolitis.

Caput I.

De Definitione vrinarum.

PORRO, quæ in secundum Tractatum attinent, de Insana vrina sunt exteriori. Tractamus autem in his de morbis natis ex assumtis per os, quod est ab elemẽtatis: Ab his duæ descendunt ægritudines: Tartari & Rubini. Quæ vero ad Tartarum attinent, & quæ ad Rubinum, sequentia capita declarant.

Morbi duplices a cibo.

Primum de Tartaro est, & tres sunt Tartari vrinæ, vel species.

Tartari vrina quot.

Prima est de Tartaro coagulato, & est vrina alcolita. Alcolita apud nos tantum vocabulum receptum, & est sumtũ a re sua. In alcolita vrina habentur omnes morbi generis istius: Vsnea, Grando, Pruina, Bolus, Lapillus, Mucilago, & cetera quæ in Tartaro scripsi.

Alcolita vrina qui morbi.

Secunda vrina est scatea. Scatea apud antiquos ignotum, apud nos in vsu. Vrina scatea vel scata facit indicium de resoluto Tartaro, id est, de putrefactionibus, liquoribus, & dissolutis, & de omnibus his morbis similibus, exsistentibus in Nutricolis. Nutricolum membrum est, in quo separatio, digestio & expulsio ab elementatis factis concoquitur.

Vrina scatea quid. Nutriculum membrũ quid.

Tertia vero vrina, quæ tremula est, oppilationes tartareas declarat. Tremula acceptum vocabulum est a forma, latet antiquos: Manifestam facit pestem, pleuresin, febrem acutã, chronicam, apostemata, inclusiones, & cetera alia genera, quorum origo & natiuitas ab oppilationibus vel per eas descendit, & in morbum abit. Nunc quæ Rubini sunt.

Vrina tremula qd notet.

Attamen Rubini duas vrinas continet, scilicet fæculam & formulam.

Rubini vrina quot. *Fæcula vrina qd.* *Formula vrina qd.*

Fæcula a fecibus ſumta, & ſpargyricum eſt. Formula artis eſt no men, captum a forma ſua prima: Fæcula vrina de his tractat morbis:

De exortis poſt ſeparationem, digeſtionem & expulſionem, & eſt pro Rubino putrefacto, vel ſegregato in ſpeciebus. Formula vrina oſtendit Rubinum abſq; ſegregatione, cum ſpecie prima in ſuis morbis.

In Capvt I. Tractatus ſecundi Commentaria.

Vrina qua ad iudicãdum excipienda.

VRrina ſtatim poſt ſumtum cibum collecta, nihil certi indicat: Poſt quartam horam melior, ſed nondum perfecta: Tertia ſuperat. Quarta autem vrina demum bona & vera, vt inde iudicet. Caue autem vrinam ſepares, ſed totam collige. Quod ſi vrina vera & non vera ſimul & ſemel colliguntur, fit vrina aquoſa & ſpumoſa, quod nihil cures. Et hæc dicta de vrina exteriori, &c.

Vrina cruoris quando excipienda.

Vrina cruoris autem cum colligi debet, patiens pridie totam diem nihil edat ſeu bibat, niſi forte tota ſicca, & tum collige poſtridie ſummo mane, ita tamen, vt ante ſeptimam horam. Et ex hac vrina iudicari poteſt etiam morbus caducus, &c.

Vrina permixta ex vtriſq; conſtat.

Rubinum quid.

Rubinum eſt id, quod nutrimentum membris præbet, digeſtum ſcilicet a ſtomacho & ad hepar miſſum, ſic dictum a colore rubicundo.

Vrina alcolita qd.

Vrina alcolita excrementũ eſt tantum, ex hac ſolum tartarus dignoſcitur. Aliquando grandinis in modũ, aliquando vt vſnea, aliquando vt pruina, aliquando vt lana, aut carpta linamenta, aliquando omnino reſoluitur. Quæ ſi aliquantulũ temporis ſiſtat, reddit in fundo mucilaginem, & eſt ſignum Lapidis in Veſica.

Proprietas Tartari tantum in calore reſoluitur: In frigore vero coagulatur. In vrina alcolita, nil cures neque colorem, neq; lac, neq; , &c.

Ssatum qd notet.

Scatum ſignum eſt fœtor vrinæ: Ex hoc putrefactio dignoſcitur membrorum horum trium. Sub hoc & guſtus vrinæ habetur. Apud Spagyros donec ſcatum non aufertur a rebus præparandis, non eſt purum ab impuro ſeparatum.

Vrina tremula, id eſt, feruens, bulliens, quaſi pedetẽtim, eſtque ſignũ oppilationis.

Vrina fæcula, id eſt, corrupta: a fecibus dicta, ſignat Rubinum in epate iacentem, a membris ſcilicet non attractum. Vrina Formula, eſt ogra, ſignat Rubinum cum vrina exeuntem.

Capvt II.

De vrina Alcolita.

Alcola quot partes, & ſigna.

TRes habet Alcola partes, Stomachũ, Epar, Renes cum ſuis Regionibus. Itẽ tria ſigna habet iudicãda, Hypoſtaſin, quæ tartarũ ſtomachi ſignificat: Diuulſionẽ, quę tartarũ in epate: Sedimẽ, quę tartarũ in Renib.

Alcola triplex eſt, in hypoſtaſi, & ſignificat tartarum ſtomachi, & orexen, compreſſionem & arſuram: In Diuulſione, & ſignificat tartarũ epatis, ſcilicet pũctiones, ſitim, & compreſſionem: in ſedimine, & ſignificat tartarum in renibus. grandinem, vſneam, pruinam, calculum, &c.

Alcolita Vrina tres partes habet. { *Stomachum.* *Epar.* *Renes.*

Item

Item tria signa:
- Hypostasis — pro Stomacho
- Diuulsio — pro Epate
- Sedimen — pro Renibus.

Item:
- Hypostasis, vnum signum habet, scilicet Alcolam in hypostasi, & significat
  - Orexen — Arsuram — Compressionem
- Diuulsio vnũ signum habet, scilicet alcolam diuulsam cum hypostasi, & significat:
  - Tartarum Epatis — Puncturam — Debilitatem, &c.
- Sedimen, & vnum signum habet, scilicet alcolam dispersam, & significat
  - Tartarum in Renibus.

Capvt III.

De forma Alcolæ in speciali.

Alcolæ forma est triplex:
- Resoluta
  - Alba, lactea vt serum, Aquea, & significat, calculum ex lapillis.
  - Rubea, subrubea, citrina, crocea, tincta, & significat arenam & marmor.
- Arenosa.
  - Alba, farinea, furfurea, & significat calculum ex lapillis cum bolo.
  - Rubea, citrina, & significat formam & materiam sicut apparet.
- Mucilaginosa
  - Bituminosa, viscosa, & significat tartarum non confectum, vel plura alia.

Accidentia ab Alcola sunt ista:
- Sanguis, significat læsionem ex Tartaro in alteram partem.
- Pus, significat vlcerationem secundum locum.
- Sanies, significat putrefactionem secundum locum.
- Restrictio, significat oppilationem cruoris.

Signa:
- Extranea, & sunt duo: sciliçet
  - Emissio inuoluntaria, & significat ingressionem Tartari.
  - Ardor guttatus, significat Tartari acuitatem.
- Ab experientia: duo scilicet
  - Spiritus
  - Sal
  - Urina: & significat — Curam impossibilem, nisi cũ prioribus signis.

SCHOLIA.

Hypostasis porosa quid notet.

HYpostasis insigniter porosa, Tartarum in stomacho significat, maxime si filamenta in poris videantur, id est, Alkola. Quod si etiam rubeat, dolorem significat vehementem, quemadmodum in reliquis locis & vrinis.

Qui Tartarum habet in epate, semper seu plerunque habet manus frigidas, dolores schiæ, scapularum, coxarum, arenam in renibus significant.

Grandines seu marmor, rubea est generatio, est in renibus. Quod si vrina albescat, signum est generationis lapidis.

Vrina si stet aliquandiu, fit sedimen in fundo, tenax, mucilaginosum, arena alba, significat Tartarum coagulare velle in lapidem.

Vrina alba quid notet.

Alba vrina, & in se habet species Bertoldi, quasi phlegma, signũ est Tartari. Quod si vrina aurea, ex spermate est.

Vrina sanguinis qd notet.

Vrina sanguinea, significat Tartarum venulam excedisse. Et si grumi sanguinis sint, significat coagulasse.

Pus & sanies, vt differant.

Pus & sanies differunt. Sanies, quod exit per Emplastra, per se, cottidie: Pus vero significat fœtorem ipsum.

Emissio inuoluntaria vrinæ, ingressionem Tartari per poros significat.

Stillans vrina: si alba, in lapidem: si rubra, in bolum seu arenam abit.

Vrinam destilla, & spiritum extraxisse diceris, tum in aquam frigidam, & reddet sal scissum.

Sal vrinæ, id est, Tartarus, vt in vrinalibus.

CAPVT IV.

De vrina Scatea, id est, de putrefactionibus.

Fœtor vrinæ in tribus consistit	*Sulphure, & tres fœtores habet*	*Picis* *Olei* *Suiipsius*	*Harum trium materia peccãs Sulphur est.*
	Mercurio, & tres sapores habet	*Ireos* *Carnis* *Herbarum*	*Harum trium materia peccans Mercurius est.*
	Sale, cum tribus odoribus, scilicet	*Crudi salis* *Arsenici.* *Spirituum* *Vitriol. scil.*	*Harum trium materia peccans sal est.*

Vrina fœtoris, designat putrefactionem in corpore hominis istius. Est autem putrefactio talis duplex: scilicet aut corporis ipsius, aut vrinæ tantum.

Vrina fœtens notat putredinẽ.
Putrefactio est duplex.

Vrina alba fœtens, putrefactio est vrinæ: Cum aliis coloribus autem putrefactionem ipsius corporis designat.

Si vrinæ fœtor, vt stercus, etiam ex pice est, id est, Sulphure.

Suiipsius, id est, velut sulphur.

Carnis, id est, iuris carnei, & tales (ex Mercurio scilicet qualitercunque) plerunque abeunt ad lepram, maxime in vrina cruoris. Herbarum, id est, fœni odor.

DE LOCO.

Vrina	*Pallida*	*Stomachi eſt.*
	Rubea	*Hepatis.*
	Crocea	*Renum.*
	Turbida	*Trium.*

CAPVT V.

De Vrina tremula, id eſt, oppilationibus.

Loca	*Stomachi*	*Vrina pellucida, diaphana, abſque contentis.*
	Hepatis	
	Renum	

Signa Oppilationis.

Accidentia in vrina Tremula rubea	*Spiſſa* —	*& eſt ad mortem, ſi ſine contentis.*
	Lucida.	
	Mediocris.	

Vrina pallida & lactea differunt. Nam pallida vergit in luteum, & habent hi fœtentem anhelitum.

Vrina pallida & lactea, vt differant.

Si morbus ex Sulphure, proceſſus curæ fiat thure, myrrha, maſtiche. Ex Mercurio, per Terpentinam deſtillatam, centauream, oleum Philoſophorum. Si ex ſalibus, cura ſit ex victriolatis.

Abſque contentis, id eſt, ſicut aqua deſtillata tota clara, colorata tamen.

Crudi ſalis fœtor ita experitur, ſi ſal iniicias ſuper carbones viuos, Sic etiam Arſenicum, & Vitriolum experire.

Si oppilatio in ſtomacho, ſpumata eſt, & febrem deſignat. Sic ſi rubea, in Epate oppilatio eſt, ſi crocea & ſpumata, in Renibus.

Si vrina omnino abſque ſpuma, peſtem deſignat mortalem. Omnis oppillatio eſt cum calore.

De vrina Fæcula, id eſt, fæces habens.

Vrina corrupta ſignificat nutrimentum corruptum, id eſt, Rubinum, & plerunq; ſequuntur Phthiſis & Ethica, ſi ante quinque horas corrumpitur.

Vrina formula eſt loturæ carnis ſimilis, & deſignat ſequuturas Dyſenteriam & diarrhœam.

LIBER SECVNDVS.

De vrina Cruoris, id eſt, Mineralium.

Vrina cruoris ex tribus cognoſcitur, ſcilicet ex	*Coloribus*	*Et hoc propter*	*Membrum & locum.*
	Subſtantia		*Mineralium materiam.*
	Contentis		*Accidens & morbi qualitatem.*

Vrina cruoris vnde naſcatur.

CAPVT I.

De ordine Colorum Cruoris Vrinæ.

Coloris cruoris tres sunt ordines.

Fugilis q.

Color cruoris tres ordines habet, scil. ordinem,

- *Particularis membri & sunt 6. colores*
  - *Cerebri,*
  - *Fellis,*
  - *Splenis,*
  - *Pulmonis,*
  - *Epatis,*
  - *Renum.*
- *Vicini membri, vide signum*):(
- *Ab excrementis, vt sunt*
  - *Mucus*
  - *Sudor.*
  - *Fugilis. (sordes aurium apud Spagyr.)*
  - *Lacryma.*
  - *Stercus.*
  - *Vrina.*

):(

Vicini membri, & sunt 7. colores.

- *Carnis (id est, lacertorum, musculorum, faucium, conca-uitatum.)*
- *Pinguedinis (id est, medullæ & aruinæ.)*
- *Ligamentorum (id est, & arteriarum & iuncturarum.)*
- *Intestinorum, Iliorum, Colonis, Long. Monoc.*
- *Cartilaginis (id est, & vesica, & venarum.)*
- *Cutis.*
- *Sanguinis.*

Mineralia quæ dicantur. Mineralia hic dicuntur omnia, quæ corpus ipsum continent & sustentant. Cruoris ergo vrina est, quæ non venit ex cibo aut potu, sed tantũ ex corporis ipsius excrementis, &c.

Vrina cruoris quid. Substantia vrinæ, id est, non habet hypostasin neq; sedimentum. Quodlibet membrum dat cruorem, non aliter coloratum quam membrum est in se ipso. Cum autem infirmatur, corrumpitur color mineralis. Cum enim sana cruoris vrina, est instar laminati auri.

Cerebri color qs. Cerebrum habet colorem suum, id est, album, mucilaginosum, non tamen lactea, & dicitur cerebella, & secum semper portat spumam albam, quæ superne circulari forma adhæret. Et hinc iudicabis morbos cerebri.

Pulm. color quis. Pulmonis color est laterinus, aut epaticus, cum spuma: & notabis etiam in talibus vrinis quantitatem, & hinc iudicabis Asthma, Peripneumoniam, Tussim, &c. in summa plumoniam.

Fellis color quis. Fellis vrina aduersus diem visa, lutea, sed rei candidæ opposita, viridis apparet, cum spuma vrinæ ipsius colorem habentis. Sine autem spuma, Icteritiæ signum est.

Epat. color quis. Epatis vrina cruoris non aliter colorata quam pulmo, sed non habet spumam, & est paulo fuscior.

Splen color quis. Splenis fuscus color velut crocus Martis, cum granulis in Circulo adhærescentib.

Renum color quis Renum, vt Epar coloratur, sed magis perspicua, & oleosior, nam habet spumam pinguem quasi [*]

Carnis color quis. Carnis, &c. loturæ carnis similis, & tum tabescunt in toto corpore, nam est resolutio generalis, absque tamen speciali alicuius membri dolore.

Pingue-

Pinguedinis, id est, pallida est, sed Renum pinguediñem excipito, & habent tales multos Ictus hinc inde, ferme vt colicæ, sed non est vera colica.

Pingued. quis color.

Ligamẽtorum, albus color, pellucida magis quam cerebri, & habet spumam, & inferius circulum album. Et est signum aut Podagræ, aut Chiragræ aut Genugræ, &c.

Ligam. ge color.

Intestinorum, velut aqua destillata, cum spuma modica, plerunq; in medio natante, & indicat Colicam, aut etiam Dysenteriam, Diarrhœam, Lienteriam.

Intest. color quis.

Cartilaginis, plumbea tota vrina: Et ad hoc dat ampullas magnas loco spumæ.

Cartil color quis.

Cutis vrina est vt cartilaginis, absque tamen spuma: & signum est lepræ approximantis, nam alioqui cutis non resoluitur.

Cutis color quis.

Sanguinis, laterina, sed in fundo quater spissior quam superior vrinæ pars, & sanguinis designat defectum. Et aliquando venit cœlestina, viridis, crocea, alba, nigra. Hoc autem maxime notabis, sanguinis esse defectum, si supra habet aquam quasi, ita vt ferme separari posse videatur.

Sangu. color quis.

Muci vrinæ quæ.

Mucus facit vrinam vt cerebrum, sed mucum in fundo. Sudoris signum est, quando vrina tenuior, sed circulum habet nimis aquosum, quam pro more.

Fugilis res croceæ supra vrinam, cerebri, aurium dolores significat.

Lacrymæ, vt vrina cerebri, sed ampullas paruas supra.

Stercus [habet] vrinam rubram, & spumam albam paruam. Et signat constipationem.

Vrina, si per se non sana, mutatur fere in albicantem colorem, nõ tamen est fracta.

CAPVT II.

Ordo substantiarum est triplex, id est.

Spissa		1.	*Pulmonis* *Epatis* *Renum*	*Spissa, sana: Lucida, mala: Diaphana, mortis.*
		2	*Cerebri* *Splenis*	*Spissa, media: Lucida, Bona: Diaphana, optima.*
		3.	*Fellis*	*Spissa, mortis: Lucida, sanabilis: Diaphana, bona.*
Lucida	*Et hec secundum membrum.* *Membrorum diuisiones sunt septem.*	4.	*Cartilaginis* *Intestinorum* *Ligamentorum* *Cutis*	*Spissa, bona: Lucida, angustiæ: Diaphana, ad Crisin.*
		5.	*Carnis* *Pinguedinis* *Sanguinis*	*Spissa, Chronica: Lucida fallax: Diaphana, incurabilis.*

			6.	*Mucus (Phlegma)* / *Lacrymæ* / *Vrinæ* / *Suderis & sputi*	*Spissa, mala: Lucida, bona: Diaphana, salutis.*
Diaphana			7.	*Fugilis* / *Stercoris*	*Spissa, cretici: Lucida, interualli, Diaphana sanitatis.*

Vrina substãtia tres.

Tres sunt substantiæ vrinæ, Spissa, quæ perspici non potest. Lucida, perspici valẽs, sed paululum. Diaphana autem tota pellucida.

Cum in hac figura ponitũr (& cetera) memento prioris Lectionis, vtpote per cartilaginem etiam vesicam intelligas oportet.

Interualli, id est, dubia, nam potest prolongari illic dies creticus.

Capvt III.

Tabulam quære supra fol. 146.

Contentũ quid. *Bulla & spuma differunt.* *Bulla qd notet.*

Contentum dicitur non illud quod in vrina, sed quod supra vrinam est, vtpote circulus, spuma, ampullæ seu bulla. Est autem bulla, quæ vitrum non tangit, sed in medio sunt tres, plus minusve bullæ, sed spuma vitrum attingit: hoc enim differt.

Vbi bulla, illic morbus plurimum habet ventositatis, & plerunq; etiam signat principium colicæ, in mulieribus præcipitationem matricis.

Vitium autem capitis etiam hic videbitis, si bullæ spumas tangunt.

Si bulla colorata, aliter quam aquosa, vt crocea, Icteritia est: si viridis, morbus Caducus est: si rubra, ad Synocham aut Causon abit. Et hic non curabis vrinæ colorem.

Granula quid notent. *Bullula quid notent.* *Spuma qd notet.*

Si granulæ in spuma paruæ ad Paralysin tendit.

Si bullulæ, spumæ descendunt subtus circulum quasi, Paralysis cecidit aut resoluitur, spuma autem sit alba.

Si continue manet in quinque vsq; horas spuma, pulmonis phlegma designat.

Si interius in spuma circulus est, albus, sicut spuma Apoplexia est.

Si spuma magnos vesicas, corpus pletoricum est, obesum.

Quod si etiam bulla vna concurrat, signum phthisis.

Si spuma crocea, principium Icteritiæ est.

Si spuma caua, hoc est, supra circulum vitri, & est alba, circulus vero niger, signum est mortis. Sic etiam cum spuma ad fundum descendit, tremor adest cordis, seu incubus.

Filamẽta quid notent.

Circulus si habeat filamenta, morbum chronicum signat. In mulieribus autem impraegnationis signum, aut molæ.

Circulus si coloratus vt Iris, morbus Caducus pessimus adest.

Circulus si cadit subtus alium circulum, signat lepram, & plerunque Leoninam.

Circulus qd notet.

Circulus latus, granula intra se habens, Apoplexiæ perfectissimæ signum.

Circulus viridis, Icteritia mortalis est & incurabilis. Et in suffocatione Matricis etiam ad mortem est.

Circulus

Circulus cœlestinus, non nisi mulieres designat, & significat Matricis putrefactionem, & abit illa putrefactio ad lepram.

Dimidius circulus Paralysin signat alterius lateris.

Circulus & spuma si simul & semel adsunt, & sint vnius coloris, cuiuscunque morbum Chronicum & incurabilem signant.

Vrina sana si vesiculas & spuma cum circulo conglutinantur, signat præcordiorum defectum, quamuis non specialiter in pulmone, &c.

Circulus spissioris substantiæ quam vrina & rubea, signat morbum lethargicum, aut adesse aut futurum.

Circulus clarus, vrina vero crassa, Hydropisin commonstrat.

Circulus si diffunditur a spuma seu bullis, iterumq; dissoluitur, signat Hyposarcã, & est pessima Hydropisis.

Circulus spumosus in medio vrinæ in mulieribus imprægnationem designat, quod si colorata, signat matricis seu etiam pueri defectum aliquem vel passionem.

Leprosi cum vrinant, habent bullam lazuriam, & lepram designat confirmatam, designat etiam Alopetiam.

Qui habent S. Viti morbum, habent vrinam croceam, sed habent circulum inferne purpureum, & superne croceum, & durat non nisi tantisper, dum habent paroxysmum.

Quod hic de circulis dicitur, non intellige de circulo illo communi seu plumbeo, sed est peculiaris & singularis circulus.

LIBRI SECVNDI.

TRACTATVS II.

De Vrina permixta.

Tabulam quære supra.

De vrina permixta) id est, composita ex exteriori & minerali seu cruoris.

Rubra in vrina permixta, id est, cum rubra diaphana: Lucida, est parũ rubra, Spissa est maxime rubra, & ostendunt in tali vrina morbum præsentem, non futurum. Et ostendit color rubens hic caliditatem.

Color rubeus hic in hydropisi mortalis est.

Vrina rubra clara, postea obscura, adhuc signũ est salutis, quod si fit tenuis, signum mortis.

Spuma & bulla hic tantum partem superiorem corporis significat, id est, eam, quæ est supra diaphragma.

Vrina, id est, sedimen, si album, significat fluxum nimium menstrui, si rubea, constrictionem significat.

Sedimen, fundum petit, nec album, nec nigrum præcise, Schiæ significat dolorem.

Vrina alba, significat morbum frigidum, & si diaphana, bene, si lucida, melior, spissa, saluberrima, optima. Et sic iudicabis, vt supra.

Quod si vrina neque perfecte rubea, neque perfecte alba, nec tamen alium colorem haberet, certissimum signum est mortis. Et sic si vrina talis haberet nebulam supra se, actum est de vita.

Viridis diaphana dolorem splenis significat. Nebula autem supernatans significat mortem, signat etiam viridis vrina febrem quartanam.

Citrina, nebulam habens supra se spissam, mortis est certum. Nigra nebulosa, mortis est. Si autem sine nebula, apostema habet, exiturum mox.

Viola, id est, lazuria, si ab homine infirmo, ad mortem est, si a sano, ad lepram. Si talis lucida, in Chronicis, salutis, in Acutis, mortis est. Si vero spissa talis violata, salutis esse possit, nisi forsitan ad lepram.

Tenebræ diaphanæ mortis sunt, reliquæ non.

Si pulsus omnes totius corporis omnes sibi similes, bonum est signum, sin aliter, malum signum.

Oculi si concidunt, malum signum, quia mortis. Sic nares acutæ, Ora hiantia, mortis est.

Cutis citreæ, aut foscæ, mortis certum est signum. Sic etiam si abit in rubedinem maxillarum, etiam mortis.

Aer, id est halitus, fœtens ex patiente, mortis est.

Loquela balbutiens, præcipitans verba, mortis est.

Anhelitus ex imo tractus, mortis est.

De Pulsu.

Pulsus in quatuor locis apparet, &c. Pulsus durus & tardus, crassus velut in rusticis, signum est Tartari, licet homini nihil doleat. Et quando fit venæ incisio, sanguis est semper granulosus. Et qui habet talem pulsum patiens, non desperandum, quia tantum ex Tartaro.

Pulsus subtilis, ex mineralibus est, & optimus est ille pulsus: maxime autem si cum aqua frigida explores.

Pulsus calidior quam cutis reliqua, signat morbum hominis. Aut cum pulsus cum calore inundat, &c. morbus quispiam est. Linteum madefactum in aqua aliqua destillata, & super pulsum posita, si in loco ipsius pulsus citius siccatur, quam in reliqua parte, morbus est in sanguine vehemens.

Pulsus vtrinque cohibitus, si quiescit, bene, sin in aliquo eorum duorum loco rursus moueatur, morbus est.

Digiti quatuor supra pulsum positi, si minus feriat, plus tamen calefaciat, quam naturalis calor, sanus est.

Pulsus durus in Tartaro, in morbo acuto si fit mollis, signum resolutionis Tartari, proinde phlebotomandum.

Pulsus vnius loci durior, alterius mollior, malum signum est, quia morbus adest, vehemens quidam.

Pulsus constrictus est, cubitũ pone in aquam frigidam, & si seruarit colorem suum, lazurium scilicet, & motum etiam, bene habet: sin alterum deciderit, male: si ambo deciderint, mortis est. Brachia ligata & vtrinque pulsus similis, bene: sin aliter, male.

Pulsus reliqui omnes sint motu similes cum pulsu manuum.

Pulsus capitis omnium pulsuum extremus est in morte. Nam temporum, colli laterum, manuum, demum pedum pulsus in ordine sunt. Pedis autem pulsus omnium primus moritur.

Pulsus quando videri potest motus, aut opt. aut pess. sig. est. Pulsus fortis & celer elementi ignis abundantia est, si caliditas simul adest. Sin non caliditas adest, frigiditatis est.

Ex Gutta Pulsus.

Pulsus eius, qui in apoplexia, fortis, malum est, quo fortior eo peior. Pulsus colli quando habuerit in tali patiente nodulos, signum est mortis. Sic etiam si in collo sentiatur, & non in manibus, mortis est: & econtrario, in manibus si moueatur & non in collo, vitæ est.

In morbo caduco, si post paroxys. cum dormiunt, pulsus nihilominus mouetur, bene habet, sin etiam dormit pulsus, male habet.

In morbis dissolutis, Lienteria, &c.

Pulsus in eodem manens, si insuper aliquod mortis signum apparet, nihil amplius cures pulsum. Nam potest manere etiam post mortem.

Pulsus elementatus in lateribus, impregnationem mulierum signat. Et pulsus in lateribus, solum mulierum est, atque adeo matricis tantum. Pulsus in priapo tremulus, signum est sterilitatis.

De Pulsibus & Motu eius.

Pulsus quatuor Virtutes habet:
- *Tartari*
  - *Globulosus*
  - *Durus*
  - *Grossus*
- *Mineræ*
  - *Subtilis*
  - *Constrictus*
  - *Obscurus.*
- *Morbi, & habet duas demonstrationes, scilicet*
  - *Tartaream*
  - *Mineralem*
- *Et habet duas significationes*
  - *Tartari*
  - *Mineræ.*
- *Sanitatis*
  - *Æqualis*
  - *Medius.*

Pulsus elementatus.

Extraneum duplex
- *Caliditatis*
- *Frigiditatis*

} *Secundum elementum.*

DE PHYSIOGNOMIA MEDICA.

Tabulam quære supra fol. 194.

Oculi.

CVm oculi concidunt, signum est mortis, & venit mors ex cerebro. Laxatiuus color, id est, violaceus, & est primus color argenti. Orizeus color saturate ruber. & est primus color auri proprie dicendo. Vmbilicus tabescens, signum mortis, vt in oculis. Cutis aspera & fossa, deinde concidens, mortis item est.

Nares.)

Nares acutæ & liuidæ, mortis est, etiam ex cerebro mors est. Sic etiam in Tenasmone quando per se vult exire. Aures quando cartilagines in cerusinum abeunt colorem. Os quando pallescit in cerusinum colorem, mortis item est. Sic etiam de vuula iudicato.

Buccellæ.)

Quando Buccellæ inpurpurascunt, actum est. Sic etiam de Ventre iudicato. Similiter in aliis iudicandum. In Acatias, id est, cum corrugatur aut contrahitur, sicut os contrahitur a comestis prunis:

Dentes.)

Asperi dentes, veluti lima obtriti signum est futuræ mortis. Ideo caute discede. Sic etiam de aliis iudica. Nam etiamsi non statim, sequitur tamen certa mors.

Thorax aliud est a pectore. Maxime autem hæc signa certa sunt, quando membrorum simul adest debilitas.

Finis de Vrinis D. Theophrasti. 1527.

Sequuntur

Aliæ quædam in eosdem Libros de Vrinis obseruationes, non inutiles.

DE VRINA SANA.

CAPVT I.

VRINA exterior est, quæ a cibo expellitur. Nam omnis cibus digestus petit emunctorium, aut per stercus aut per vrinam. Cruoris est, quæ a natura expellitur, non cibo aut potu. Permixta est, cum vtraque commiscetur, & tunc circulum habet duplicem diuersi coloris in superiori parte.

AD CAPVT II.

EXterior indicat passiones hepatis, Stomachi, & Renum, non capitis aut aliorum membrorum.

Vrina diuiditur in partem	*Superiorem*	*quæ indicat*	*Sulphur bene separatum cum est perspicua.*
	Hypostasin		*Habitum Salis, quod bene separatum est.*
	Inferiorem.		*Statum Mercurii, qui cum perspicuus est in fundo & turbulentus, bene separatus est.*

Si fuerit vrina perſpicua, ſignificat ſanam digeſtionem: & materiam ſalis bene digeſtam. Si hypoſtaſis in vrina fuerit lazuria, ſignum eſt materiæ ſalis bene digeſti.

Vrina ſulphurea ſignum eſt ſanitatis.

Color ſubpurpureus, Mercurii natura & color. In fundo vrinæ Mercurius turbulentior eſt, quam ſulphur in ſuperiori parte. Eſtque ſignum Mercurii bene digeſti.

Concoctionis autem hæc ſunt.) Si hypoſtaſis in vrina exteriore fuerit alba, vrina fallax eſt. Hoc autem euenit ex ebrietate, cum ſtomachus vltra conſuetum cibo aut potu grauatur, quem non poteſt digerere.

Vrina Iuuenis ſolum diuiditur in 3. partes: Senis in 4.

Ad CAPVT III.

VRina valde perſpicua, ſignum eſt bonæ digeſtionis in hepate. Nam ventriculus vrinam non perfecte colorat.

Digeſtionis & cruditatis quæ ſigna in vrina.

Si vrina hypoſtaſi caret, ſignum eſt cruditatis & malæ digeſtionis in hepate, & renibus. Cum autem vrina nec perſpicua fuerit, nec hypoſtaſin habuerit, ſignum eſt hepatis frigidi. Si hypoſtaſis fuerit diſperſa, ſignum eſt ſalis non bene digeſti in hepate.

Hypoſtaſis in vrina virginis aut non annoſæ mulieris, eſt tenerior: Iuuenis vero aut viri & ſanorum vrina, habet in profundo in partibus Mercurii, &c. hypoſtaſin, quæ fructiferæ mulieris ſignum eſt.

Fœcunditatis ſignũ in vrina.

Si autem hypoſtaſis defecerit, ſignum eſt, aut defectus menſtrui, aut partus. Hypoſtaſis in iuuenibus mulieribus eſt cœleſtini coloris, in ſenioribus autem mulieribus minor eſt.

Si vrinæ hypoſtaſis in fundo latior fuerit, quam in ſuperiore parte, ſignum eſt, deficere virtutem expulſiuam.

Ad CAPVT IIII.

De Vrina Renum.

SI fundus non exacte poteſt videri in vrina, aut ſi fuerit diſperſus, ſignum eſt malæ ſeparationis in Renibus.

Si vrina concutiatur, & ſi non mox in fundo omnia ſe, vt habere debent, habent, non eſt vrina ſana. Si mulieris vrina concutiatur, in medio efficit bullas vel veſiculas, quæ ſunt ſignum, vrinam eſſe muliebrem.

Mulieris vrina qui dignoſcatur a virili.

IN TRACTATVM II. LIBRI PRIMI.

Annotationes.

ALcolita) Vrina alcolita demonſtrat ægritudines ſtomachi, renum, & epatis: & iſta vrina generatur ab excrementis. Eſt autem vrina alcoliſata, cum Tartarus ſtomachi, renum vel epatis reſoluitur: & iſta vrina in fundo habet arenam. Aliquando occultatur iſta arena, tunc vrina eſt filamentoſa inſtar lanæ. Si mucilago fuerit in fundo vrinæ, ſignum eſt lapidis in veſica. Si vrina ſteterit ſex horas in vrinali, & id arenoſum erit, vrina alcoliſata eſt: in qua non ſunt reſpicienda tinctura & hypoſtaſis.

Vrina alcolita qd. notet.

Scatea.) Scatum, eſt vrinæ fœtor. Per hanc cognoſcitur putrefactio ſtomachi, epa-

Vrina scatea quid notet. tis,& renum, & solum per scatum cognoscitur putrefactio, cum vrina tamen in gustu acuta fuerit, eiusdem rei signum est.

Vrina tremula qd notet. Tremula.) Vrina tremula est, quando reposita vrina continenter feruet seu bullit, tunc est signum, quod oppilationes sunt Tartari in epate, renibus, aut meseraicis: Et per hanc vrinam cognoscuntur oppilationes Tartari.

Vrina fæcula quid notet. Vrina Fæcula.) Est cum vrina abit in putredinem, id est, corrumpitur, & per hanc cognoscitur virtutis attractiuæ in membris defectus.

Vrina formula qd notet. Vrina Formula.) Est, quando vrina Rubinea exit, & ogrum aut sanguinem refert, tunc est vrina formula: ex quibus vrinis vrina sana cognoscitur.

NOTA.

Si hypostasis fuerit alcolisata, aut foraminibus perforata, & in illis foraminibus fuerint flocca instar lanæ, signum est tartari in stomacho, aut orexis.

Hypostasis qua indicet. Si hypostasis fuerit rubicundior vrina, indicat magnos stomachi dolores.

Si hypostasis fuerit dispersa, est signum defectus in epate: & si fuerit vrina rubea, ægroti patiuntur sitim, & habent manus frigidas.

Si hypostasis fuerit diuulsa, est signum Tartari in stomacho.

Si vrina diuulsa est in sedimine, signum est, quod Tartarus descendit ad vesicam.

Si vrina habuerit grandines, dolor est in renibus: & si vrina fuerit alba, cum arena, certissimum signum est, quod lapis generatur.

Si fuerit nubilosa in sedimine sine filamentis, tunc Tartarus est in renibus: & vrina fuerit ruffa, indicat maiores dolores, & patiuntur dolores in schia, in lumbis, in coxa, & si arena etiam in fundo fuerit, tunc habent dolores in fouea pectoris.

In Capvt II.

Alcola habet partes { *Stomachum*, *Epar*, *Renes* } *cum suis regionibus.*

Tria signa habent indicanda: { *Hypostasin*, *Diuulsionem*, *Sedimen* } *Significat Tartarum* { *In stomacho*, *In Epate.*, *In Renibus.* }

Alcola triplex est
- *In Hypostasi, quæ significat* { *Tartarum Stomachi*, *Orexen*, *Compressionem*, *Arsuram* }
- *In Diuulsione* { *Tartarum Hepatis*, *Compunctiones*, *Sitim*, *Compressionem.* }
- *In Sedimine* { *Tartarum in Renibus*, *Grandinem*, *Vsneam*, *Pruinam*, *Calculum.* }

Sæpissime

Sæpiſſime Tartarus ex his tribus ſignis non dignoſcitur in vrina, & cum hoc fuerit, tunc eſt vrina ſana, commixta cum vrina non ſana, & ſtat vrina ſana & non ſana diuiſa in vrinali, vna ſuper alteram. Et ſi vrina non ſana inferior fuerit alba, ſignum eſt, quod Tartarus generatur in lapidem: Si fuerit lactea, indicat etiam lapidis generationem. Si autem fuerit, vt aqua caſei eſt, etiam lapidis ſignum eſt. Si autem vrina rubea fuerit, eſt ſignum lapidis rubei.

IN LIBRI PRIMI TRACTATVM SECVNDVM Obſeruationes.

In CAPVT I.

De vrina non ſana.

ALCOLITA igitur vrina quædam minutiſſime diſſoluta continet, alia in fundo viſcea, quæ Tartarum in veſica eſſe demonſtrant. Scatea a σκάτον, ſtercore dicta. Sic fæcula a fæcibus corruptæ vrinæ appellatur. Formula rubini & vrinæ commiſtionem refert, eſt ogrea, aut ſubrubra.

In CAPVT II.

De Alcolita.

Alcolitæ partes { *Stomachus*, *Hepar*, *Renes* } *Cum ſuis regionibus.*

Signa: { *Hypoſtaſis*, *Diuulſio*, *Sedimen* } — { *Stomachi*, *Hepatis*, *Renum* } *Tartari.*

Alcola in {
Hypoſtaſi, ſignificat tartarum, orexin, compreſſuram, arſuram:
Diuulſione: compunctionem, ſitim, compreſſuram:
Sedimine, tartarum, grandineum, vſneum, pruineum, calculum.
}

Sed vt hæc clarius innoteſcant, complicabimus horum aliqua. Vt cum vrina alba cum Arena, lapidem veſicæ indicat.

Hypoſtaſis vero perforata, in qua & alcola, id eſt, filamenta continentur, compreſſiones & ardores ſignificat.

Diuulſio hypoſtaſis, in qua & foramina & alcola, dolorem dextri lateris: Quæ ſi rubea, vehementiam morbi, quem ſitis vel manuum frigiditas comitantur.

Hypoſtaſis quæ fundum petit, indicium doloris, qui inter hepar & renes.

Denſum quid fundo latens, renum morbum: Quod ſi rubet, vehementiorem ſignificat: in fouea compreſſiones, vomitus, mala ventriculi diſpoſitio.

Ad Capvt III.

De forma Alcolæ.

ARenam & marmor)calculum rubrum, ſeu arenam.

Forma mucilaginoſa)ſignificat Tartarum nondum factum, vel plures.

Accidentia, pus craſſum, ſanies humida.

- *Signa*
  - *Extranea.) id eſt, per ægros nota*
    - *Emiſſ. inuol.*
    - *Ardor, &c.*
  - *Ab experientia*
    - *Spiritus vrinæ.*
    - *Salis vrinæ.*
    - → *ſignificant ſcilicet curam impoſſibilem, cum ſignis prioribus.*

Emiſſio inuoluntaria.)fit, quando Tartarus reſoluitur & poros tranſit.

Spiritus vrinæ)per deſtillationem extrahitur: id quod deſtillauit, in frigidam pone, & ſtiriam ſalis petræ ſimilem efficit. Sal vrinæ)in matula quotidie naſcitur, nec hic curabis, niſi ſuperiora ſigna adſint.

Capvt III. *De Scatea.*

- *Fœtor vrinæ vel in*
  - *Sulphure: & habet fœtores*
    - *Stercoris*
    - *Picis incenſæ*
    - *Olei*
    - *Suiipſius*
    - → *Sulphur materia peccans, ad lepram procliuis.*
  - *Mercurio : fœtores*
    - *Ireos*
    - *Carnis, id eſt thuris*
    - *Fœni recentis*
    - → *Mercurius materia peccans.*
  - *Sale : cum fœtore*
    - *Crudi ſalis*
    - *Arſenici*
    - *Spirituum*
    - → *Sal, materia peccans.*

Spiritus ex ſale, vitriolo, arſenico combuſtis fit, cui vrina fit ſimilis.

Capvt V.

De Tremula, id eſt, Oppilationibus.

- *Vrina ſine contentis*
  - *Stomachi,*
  - *Hepatis,*
  - *Renum,*
  - → *Pellucida, diaphana, mortis ſignum.*

SIGNA.

- *Accidentia tremulæ rubeæ.*
  - *Spiſſa.*
  - *Lucida.*
  - *Mediocris.*
- *Putredo*
  - *Corporis.*
  - *Nutrimenti.*
  - *Vrinæ, alba fœtida*

Vrina ſine ſpuma, febrim: Turbida cum ſpuma, pleuriſin: ſine ſpuma & circulo, peſtem ſignificat.

Fæcula, turbefacta, phthiſin & hecticam:

Formula, carnea, dyſenteriam, diarrhœam ſignificat.

AD LIBRVM II.

De vrina Cruoris.

Cum igitur nutrimenti vrina in vniuersum omnes indicare morbos non possit, visum est secundæ partis, hoc est, Cruoris vrinam describere. *Vrinæ cruoris signa.*

CAPVT I.

De ordine Colorum contentorum Vrinæ cruoris.

Tabulam quære supra fol. 186.

Mineralia sunt, quibus corpus constat, vt sunt sanguis, caro, ossa, &c. *Mineralia quid.*
Substantia, est tota vrina.
Color, locum membri indicat.
Contenta, morbum.
Quoduis membrorum vrinam in colore sibi similem reddit.
Sana cruoris aureum refert colorem, in ceteris aliis similis.
Cerebella, cerebri candorem referens, alba spuma comitatur, supremæ vasis parti adhærens, morbos cerebri indicat.
Pulmonis color, laterinus, epatinus cum spuma: quod si intẽsus, vehemẽtem morbum, remissus, minime vehementem significat.
Fellis color, croceus, & alba vrina viridem splendorem habens, & spumam vrinæ similem.
Hepatis color, spuma caret.
Splenis color, croco martis similis, modica spuma secundum circulum, dolorem in sinistro latere demonstrat.
Renum, non absimilis colori Hepatis, per pinguedinem innatantem cognoscitur.
Vicina Membra, sunt reliquæ partes corporis.
Carnis resolutæ vrina, coloris carnei.
Vrina pallida, cui innatat pinguedo, hæc medullæ suæ est: tormina in ventre, vt in colica.
Alba pellucida, cum spuma, albo circulo iuncta, rara est, Podagram, Chiragram, Schiaticam significat.
Aquea clara, modica spuma in medio innatante, Iliorum Colicam, Dysenteriam, Lienteriam significat.
Vrina plumbei coloris tota, magnis ampullis diu durantibus, cartilaginis, vesicæ.
Vrina plumbei coloris, sine spuma, lepram significat.
Vrina summa (suprema) facie lucida, infra spissa, laterina, aliquando lazuria, viridis, crocea, sanguinis est.
Mucus albi coloris, mucilago in fundo, cerebri vitia ostendit.
Sudor in cruorem versus, tenuem vrinam reddit, circulum aqueum.
Fugilis per vrinæ meatus descendens, tunc crocea innatant.
Lacrymæ hoc pacto intra descendentes, vrinam minutissimis ampullis reddunt.
Stercus retentum rubram vrinam habet, alba, sed modica spuma.

CAPVT II.

Substantia { *Spissa* / *Lucida* / *Diaphana* } *& hoc secundum membrum.*

Spissa.) per quam visus non transfunditur.
Lucida.) est, per quam manus apparet.
Diaphana,) per quam & paries visitur.

CAPVT III.

Contenta quid, & quid significent.

Contenta sunt, quæ innatant vrinæ.

Bulla qd notet.

Bulla dicitur cum vnica est, aut duæ, vel tres, in medio innatantes, quæ morbum ventosum demonstrant, & principium in colica: in muliere suffocationem matricis, quarum si vna in alteram ascenderit, vitium capitis. Et si alterius rei, quam aquæ colorem habent, vt puta luteum, Icteritiam, viridem, Epilepsiam, Rubrum, Causon, synocham febrim significant.

Bulla, lazuria, lepram significat.

Vbi in spuma alba minutissimæ ampullæ apparent, Paralysin significat futuram: quæ si sub circulo in vrinam immersæ sunt, Paralysin adesse significant.

Spuma qd notet.

Spuma, quæ quatuor aut quinque horis non euanescit, pulmonis est.

Spuma, quæ ex se circulum supra alium reddit, Apoplexiam significat.

Spuma magnis ampullis, corpus plethoricũ significat, pingue, obesum, quod si bulla comitatur, phthisin denotat.

Spuma colore tincta, principium icteritiæ.

Spuma alba, quæ circulo innatat & eum nigrum facit, mortis signum.

Spuma fundum petens, cordis tremorem aut incubum nuntiat.

Circulus cum Alcolita, Chronici morbi indicium.

Circulus qd notet.

In circulo alcolita prægnationis aut molæ signum.

Circulus Iridi similis, Epilepsiæ nota.

Vrina quæ circulum non quidem plumbeum ostendit, lepræ signum Leoninæ.

Circulus latus, & in eo decem ad summum spumulæ, granulæ indicant Apoplexiam.

Circulus viridis, icteritiæ & suffocationis mortale signum.

Circulus lazurius, matricis putredinem, & inde lepram demonstrat.

Circulus medius, Paralysin significat.

Circulus & spuma & ampulla vnius coloris, morbi incurabilis signum.

Circulus in summa vrina, spumæ & bullis coniunctus, præcordiorum vitia demonstrat.

Circulus densus, ruber, purpureus, laterinus, morbi lethargicici indicium.

Circulus clarus, vrina spissa, signum Hydropisis.

Circulus cum spuma & bulla maior & spissior factus: Hyposarcam significat.

Circulus a vase semotus, imprægnationis signum, & si genuinum colorem non habet, imbecillum fœtum significat.

Circulus duplicatus, superne croceus, & purpureus, signum morbi S. Viti.

LIBRI

LIBRI SECVNDI,

TRACTATVS II.

De Vrina permixta, id est, composita ab exteriori & minerali.

Urina rubea
- *Diaphana, rubra, pellucida*
- *Lucida, semirubra*
- *Spissa, plane rubea*

} *Calor in Hydropisi significat mortem.*

Urina rubea
- *Substantia scilicet tenebricosa, signum salutis: Tenuis, epatina, mortis.*
- *Accidentia, si alcola, scatea, tremula tartari.*

Urina rubea cum
- *Spuma, plethoram.*
- *Bulla, exinanitio, id est, consumtio superioris corporis partis.*
- *Circulo alterius coloris, indicium centri, id est, umbilici.*
- *Sedimine, ex se generato, matricis, schiæ dolorem significat.*

Etsi sedimen album, menstrui fluentis: & si rubrum, defectus menstrui. Quod si totum fundum occupat sedimen, neque id album, neque rubrum, schiaticæ signum.

Urina alba frigidi morbi
- *Diaphana, aquea, salutis signum.*
- *Lucida, melior.*
- *Spissa, omnium optima.*

Urina alba
- *Tenebricosa, mortis signum.*
- *Spumosa, nubibus innatantibus, mortis signum.*

Urina virid.
- *Diaphana, viridis, splenis dolorem ostendit, dolor periculosius.*
- *Lucida, non adeo mala.*
- *Spissa, melior.*

Urina virid.
- *Substantia tenebricosa, crassa supra urinam, mortis.*
- *Nebulis suspensis, signum mortis.*

Vrina citrin. cum
- *Spuma* / *Bulla* } *mortis.*
- *Circulo ex intestinis.*
- *Sedimine ex Renibus, Schia.*

Urina nigra, D. L. S.

Urina nigra cum nebulis, mortis siue apostematis.

Urina violacea.
- *D. lazuria, mortis in acutis, in sanis lepra.*
- *L. purpurea mortis, in Chronicis salutis.*
- *S. obscure purpurea.*

Vrina violacea cum nebulis superne turbidis, salutem, lucidis, minus bonum, diaphanis, mortis.

Hactenus de vrina.

DE PVLSVVM DIGNOTIONE.

Pulsus morborũ genera indicant.

CVm vrina exacte omnia morborum genera, caussas & symptomata ostẽdere non possit, quædam præsagiorum interpretari non grauamur.

Pulsus { *Manuum* / *Pedum* / *Laterum* / *Temporum* } *Aqualis, bonum signum: secus minime.*

Oculi concaui malum. Nares albæ acutæ, malum.
Dentium mutatio, mala.
Color cineritius est cineris modo fusca, aut intensa rubedo in maxillis, desperatio.

{ *Fœtor oris malus* / *Loquela balbutiens* / *Anhelitus ab imo tractus* } *mala.*

De Pulsu, id est, de motu Animæ.

Pulsus alius { *Tartari,* *durus.* / *Mineræ,* *subtilis.* / *Morbi,* *Tremoris.* / *Sanitatis,* *Æqualis.* }

De Pulsu Tartari.

Sub cuius tactu arteriæ duræ sunt, sanguis extractus grana habet.

Pulsuum differẽtia.

Pulsuum alius { *Globulosus.* / *Durus.* / *Grossus.* }

De Pulsu mineræ.

Mineræ: alius { *Subtilis propter constrictas arterias.* / *Constrictus.* / *Obscurus.* }

De Pulsu morbi.

Demonstrationum alia { *Tartarea.* / *Mineralis.* }   *Sanitatis* { *Æqualis.* / *Medius.* }

Extrancorum alius { *Caliditatis* / *Frigiditatis* } *secundum Elementum.*

Pulsuum differẽtia quid indicant.

Subtilis pulsus, arteriæ frigidæ perfusæ quiescunt.
Pulsus morbi est, sicute calidior digitum calefacit.

Vt discernas, an in Hepate, an in sanguine calidior, arteriis applica pannum sericum, aqua tinctum: qui secundum exsiccatus, Hepatis calorem indicat & morbum.

Quod si iuxta pollicem & consueto sui tactus loco retentus, interuallum quiescit, bonum signum: vbi vero apud pollicem erumpit, malum signum.

Pulsus sanus arterias cœlestis coloris habet: præterea quatuor digitis tactus & compressus, vt simul omnes sentiant eum, neq; cute calidior, sanus est.

Pulsus durus si in acuto mollior, resoluitur morbus, hic tamen (bene) seca venas.

Subtilis in crassum versus, bonum signum.

Durus, qui tactui non cedat.

Constrictus, vt si cubitus oblique in aquam immersus, calore atque colore deperditis, mortis signum, secus, minime.

Quod si post cubitum scapulis versus brachium constrinxeris, & vtrique æqualiter respondeat tactui, bonus est.

Pulsus qui per temporis interualla tremit, mortis.

Et si in temporibus bonus, aliis autem locis diminuat, ad pedes vsque, in quibus omnino non sit, mortis signum: his enim locis tangendus, fronte, collo, lateribus, manibus, pedibus.

Pulsus suapte natura saliens, tenta cute fallax.

Pulsus calidus & velox, elementatus igneus est.

Pulsus non calefaciens, Elementatus frigidus.

Morborum ex Gutta.

Pulsus fortior, malus: si vero in collo nodos contraxerint pulsantes, mortis.

Rursus in collo videntur arteriæ pulsare, & in manibus sistunt, mortis.

Si autem in manibus pulsant, & in collo non sic, bonum.

Epilepsiæ.

Pulsus in paroxysmo tactus, in summo si fuerit, bonum signum: secus minime.

Maniæ, phrenesis:

Pulsus somnum per tactum inducens, bonum signum.

Morborum Resolutorum.

Dysenteriæ, Diarrhœæ, &c.

Pulsus perpetuo æqualis manet, sic & in peste vel post mortem mouetur, quare non obseruandus.

Pulsus siue calidus siue frigidus in mulierum lateribus, imprægnationis signum. Item matricis, vt supra.

Pulsus mentulæ tremulus, sterilitatis signum.

DE PHYSIONOMIA, & signis mortalibus.

Physionomiæ membra: { *Oculi, Nares. Genæ, (Buccæ.) Dentes Frons.* }

Eadem ratio { *Oculorum*, *Præputii*, *Vmbilici*, *Pororum* } *Hæc, vt subsidant, variisque coloribus tingantur, & imprimis Lazurio & Orizeo.*

Narium cum { *Tenasmone*, *Auribus*, *Vuula*, *Ore*, *Labiis*, } *Horum color cerusæ similis cum asperitate.*

Cum tenesmon prominet, aures albescunt, & inuertuntur. Nares albæ & acutæ, mortale, & sic de ceteris.

Buccellarum vero siue genarum eadem cum { *Ventre.* *Musculis.* *Lacertis.* *Monis.* *(Natibus)* *Mamillis.* *Genubus* *Rastetis.* *Iuncturis.* } *Hæ partes rugas contrahunt, color autem commixtus ruber & purpureus.*

Dentium est eadem cum { *Vngulis*, *Capillis*, *Plantis* } *Scabri fiunt, vnguium radices albæ, dentium nigra, pili insurgunt, & rigent, plantarum cutis aspera,*

Frontis eadem cum { *Thorace*, *Cute*, *Pectore* } *Pallescunt & ogrum colorem induunt, cum membrorum debilitate.*

Hæc omnia mortis iam iam imminentis.

F I N I S.

Sequuntur quædam Fragmenta de Vrinis, ex Autographis Paracelsi collecta.

Schedula de Vrinis.

Vrina inspicienda qua ratio.

Sicuti, si viride, croceum, lazurium, nigrumque in aqua, commisceas, lazurium internoscere priuatim non potes: ita nec colores vrinæ discernere potes, nisi per extractionem. Eodem modo, si in aquam, vitro exceptam, sal iniiciatur, quis salem in aqua internoscit, nisi per ebullitionem. Ita, si dulce, amarum, & acidum permisceatur, quis alterutrum priuatim diiudicat? Quis venenum in saccharo internoscit? Præterea etiam paroxysmi calidi lotium permutant, vt non sit, quod esse debet. Idem caussatur etiam Ascendens, Item cruor, Item hepar, Renes, &c. licet etiam sana sint. Et sicut separatum argentum in aqua forti non quæritur: ita nec morbi Tartarei videri possunt. In præcipitatione autem apparet, quid res sit. Separatio ergo & præcipitatio noscenda est illi, qui Vrinæ inspiciendæ peritus esse volet. Vrina videnda est, quoties opus est, non mane.

Separatio & præcipitatio medico necessaria.

Aliud Fragmentum de Vrinis.

TRACTATVS SECVNDVS.

CAPVT I.

Scatea vrina putrefactionis index.

A Scatea vero putrefactiones, quæ a nutrimentis in membris generantur, omnes indicantur. Iudicium hoc ex odore desumitur, qui multiplex est, propter multipli-

tiplicitatem mineralium, quorum ſpecies variæ ſunt. Ipſorum tamen genera ſumma tria ſunt: ſulphuris, ſalis & Mercurii fœtor. Tres has ſpecies Medicus ex odore probe internoſcere debet. Colores enim id non indicant. Locus ex ſuis peculiaribus ſignis, quæ concurrunt, noſcendus eſt, vt in partitione propria tradetur.

Mineralĩũ genera tria.

CAPVT II.

Si odor ſulphur refert, aut eius partẽ aliquam, dicito, ſulphur putreſcere in membro illo, in quo iacet. Id ex hiſce ſignis deſume. Si vrina pallida eſt, ex ſtomacho profluit. Si rubra, ex hepate: ſi eſt alba, ex renibus, aut ex tribus regionibus. Similiter ſi odor ſalſus percipitur, ſal putreſit. Si fœtor Mercurium exprimit, putreſcit Mercurius. Si fœtor permixtus exſpiret, a potiore fit iudicium.

Fœtor qui quæ mineralia referat.

CAPVT III.

Talem ergo putrefactionem ſi cognoſcas, eam indica. Si eſt in ſtomacho, dicito, debilem eſſe digeſtionem, adeſſe vomitum, nauſeam comedendi, fœtorem oris, linguam liquoſam, vertiginem, poſt ſomnum grauedinem capitis. Si eſt in hepate, dic eſſe principium pleureſis, Apoſtemata laterum, ſitim vehementem, diſcolorationem faciei. Si eſt in renibus, dic eſſe conſumtionem membrorum, ſpermatis reſolutionem, loci vlcerationem, pinguedinis reſolutionem & ſimilia.

CAPVT IV.

Vbi hoc ſimul notate: ſi vrina ſub rubra exeat, febris eſt in ſtomacho: ſi rubra obſcure, eſt in epate: ſi laterina in renibus: ſæpius etiam accidit, vna concurrere putrefactiones. Quæ ſi manifeſte appareant, rationẽ eſſe partium iudica: aut ſi mucilaginem videas, immunditiam naturæ iudica.

CAPVT V.

Præter tamen hæc omnia ſumme in vrina conſiderari fœtor ſeu odor debet. Is enim materiam morbi, quæ cuilibet ſedulo cognoſcenda eſt, indicat. Species enim mineralium vrinam exprimunt. Vrina enim Brodii eſt ſulphur rubei ſine ſale & Mercurio. Sic vrina Abſinthea, eſt vrina Mercurialis Arſenici, ſine ceteris putreſcens. Quæ diſces ex Philoſophia de rebus naturalibus, ex matricibus quatuor. Huiuſmodi fœtores interdum etiam permixti exeunt, ex quibus materia morbi cognoſci poteſt. Præterea huc etiam requiritur Phyſionomia patientium, quæ ſigna, morbum & circumſtantiam, ac alia indicat. Materia autem morbi ex vrina dignoſcitur.

Fœtor in vrina imprimis notandus. Vrina Brodii quid notet. Vrina abſinthia, &c.

TRACTATVS TERTIVS.

CAPVT I.

QVantum vero ex vrina de Oppilationibus noſci poteſt, ſcire fas eſt, eas ex Æqualitate vrinæ, ſeu vrina tremula iudicari poſſe. Oppilationes enim omnes ex hac cognoſcuntur, velut & ipſarum locus, hoc modo.

Vrina oppilationũ quales.

CAPVT II.

In vrina æquali, hypoſtaſis infernæ & supernæ æqualis eſt, ſi Oppilatio in regionibus

stomachi consistat. Si vrina autem contentis careat, & perspicua sit, sine hypostasi, & signis ceteris, consistit in Epate. Si vrina pellucida & rubra, crassaque exeat, consistit in Renibus. Hæc enim signa locum & morbum indicant.

Capvt III.

Pestis pleuresis ex vrina cognosci non possunt.

Sed vt amplius specificemus materiam de oppilationibus, veluti pestem, pleuresin, & alios acutos morbos, sine fraude ex vrina cognosci non potest, sed morbi illi æstimandi sunt ex tempore, & luis grassatione, pro indicatione ægroti.

Capvt IV.

Vrinæ quantitas quid notet.

Attendendum etiam est ad quantitatem. Ea si pauca est, morbus vehemens existit. Si in mingẽdo acuta est, mala iterum est. Si feruida, mala. Pessima autem si vrina constans maneat.

FRAGMENTVM ALIVD.

Videntur enim præcedentibus his, non cohærere sequentia.

HIc vero sciendum est, vrinam Tartari via alia nulla cognosci posse, nisi prædicta. Et hoc accurate considerandum est, ne errores committantur.

Capvt V.

Chronici morbi vnde indicetur.

Eodem modo etiam considerandum est, quod mortem, aut vitam, aut Chronicum morbum indicet. Quod enim morbum Chronicum indicat, id signum in vrina constans est. Is nisi tempore suo, 7. 9. aut 15. mutetur, Chronicus est, quod illo tempore materia multiplicetur.

Capvt VI.

Similiter si vrina bona sit, sed clara, diaphana, mortem indica. Si ex nigro purpurescat, idem verum est. Si simul fœteat, morbus eximi nunquam potest.

Capvt VII.

Si est porosa, vitam pollicetur.

TRACTATVS DE VRINA EX tota substantia corrupta, velut cum externo potu.

Capvt I.

DEinceps vero de vrinis etiam dicendum est, quæ ex nutrimentis sunt, siue eæ ante, siue post separationem excipiantur, cognoscendarum illarum hæc ratio est.

Capvt II.

Nutrimentum omne, quod in morbum vergit, in abolitionem spiritus abit. Hinc vrinæ

vrinæ cognitio sequitur, quod scilicet ea sine spiritu sit, quē habere debebat, hoc est, quando corrumpitur. Probe autem intelligendum est, huiusmodi vrinas ex sola amissione sui spiritus oriri.

CAPVT III.

Sciendum pariter est, quod etiam extranea, ex multitudine, plenitudine aut mutatione, aut repentina inuasione, transgressioneque modi morbos suos pariant. Vrina talis ex signis morbi cognoscitur, quæ in vrina cruoris conspiciiuntur.

CAPVT IV.

Similiter etiam, scitu opus est, de gustu vrinæ. Sic enim cognoscitur salis acuitas, calcinatio, dulcedo, mortuum, &c. Eodem modo cognoscitur etiam ætas, & sexus: velut & minerale, quod peccat. Peritus ergo esse debes salium, vt scias, quid acutum, acidum, Austerum, ponticumve sit, &c.

Desunt cetera, &c.

Sequitur Tabula.

De vrina permixta, &c. * * *

De Pulsibus, de Motu naturæ.

Pulsus quatuor virtutes habet:
- *Tartareas* 1. & facit *pulsum grossum.*
- *Minerales* 2. & facit *pulsum horatum.*
- *Morbi* 3. & facit *pulsum Tremoris.*
- *Sanitatis* 4. & facit *pulsum æqualem.*

De Tartareo Pulsu.

Proprietates pulsus Tartari sunt tres:
- *Globulosa* — *Pulsus globulosus, rotundus pulsus est. In parte vna lateris istius, in vicino istius lateris nihil.*
- *Dura* — *Pulsus sine tactu, est ex sanguine coagulato, qui impedit essentiam.*
- *Grossa* — *Pulsus grossus, pulsus rusticalis est.*

Tardus, durus, grossus, insulsus & ineptus.

De Pulsu Minerali.

Pulsus Mineralis tres proprietates habet, videlicet
- *Subtilem, nobilem, fœmineum, tactum (ad) amussim.*
- *Constrictiuũ pulsum, ab aqua posse lædi, tamen absq; periculo propter subtilitatem.*
- *Sulphuris, Mercurii, Salis, id est, acutus, subtilis cum dolore.*

De Pulsu morbi, in prædictas proprietates.

Duas iste dimensiones habet, scilicet
- *Tartareas: In tartareo cum sua proprietate, & est duplex, scilicet:*
  - *Morborum*
  - *Sanitatis* } *
- *Minerales: in mineralibus cum sua proprietate, & est duplex, scilicet*
  - *Morborum*
  - *Sanitatis* } **

* *Et sunt ista:*
- *Morborum sunt ista: Pulsus durus, grossus, rusticus, cum subtili, nobili & virgineo tactu.*
- *Sanitatis sunt ista: Durus, grossus, cum tarditate se appropinquans.*

** *Et sunt ista*
- *Morborum: contraria, dura, grossa, quia salia debent esse pura, subtilia.*
- *Sanitatis: Si pura sunt, & se appropinquant in ea.*

De Pulsu Sanitatis.

Pulsus sanitatis
- *Æqualitatem seruat*
- *Mediam duritiem & mollitiem*

} *Hæc sunt signa pulsus sani.*

Extraneum est illud.

Hæc,
- *Caliditas*
- *Frigus.*

} *Ex dominio sunt trium primarum, & ex proprietate earum iudica.*

PHI-

PHILIPPI THEOPHRASTI PARACELSI MODVS PHARMACANDI,

quo describitur & docetur, quid medico sit purgandum in humano corpore, & indicatur, quot modis erratum sit a multis, quorum purgationes, magis ad mortem quam vitam spectarunt.

TRACTATVS PRIMVS.

IMPRIMIS necessarium est, vt proponamus & declaremus vltimam materiam, in qua huius libelli cardo versatur. Decreui enim nunc de purgationibus opus conscribere, in quo præcipue spectãdum est, quod medicus expurgare debeat. Qui enim illud nõ intelligit, eius purgationes ad mortem potius, quam ad vitã tendunt. Cum itaq; de purgationibus prius tractandum sit, quã de vltima materia, & tot errores in purgando hactenus manifestissime cõmissi sint, non ad cõseruationem, sed interitũ: primum omnia ea necessario mihi enumerãda sunt, quę meo proposito repugnãt, qualia sunt maxima volumina a veteribus conscripta, in quibus varię purgationes proponuntur. Verum ipse rerum effectus aperte ostendit, & eos purgandi modos esse erroneos & fallaces, & neminem a tempore primi medici ad hanc vsq; horam intellexisse, quid ex corpore purgari, & quid nõ purgari debeat. Iste error quotidianus, meisq; certissimis doctrinis repugnans, cum longa cõsuetudine firmissime sit receptus, & certatim defendatur: conclusio huius libelli erit, Nihil esse purgãdum præter stercora. Ex quo sequitur, diuisionem medicinæ sumi ex stercoris diuisione. Quare quæ stercorum sit natura, quis ortus, & vbinã sint sita, in sequentibus tractationibus plene explicãdum est: quo satis & recte veterum scripta opinione tantum cõfirmata (quæ recentiores imperiti medici in publicis & priuatis scholis defendunt) funditus euertantur. Imprimis itaq; notandum, vltimã materiã esse stercus. Stercus est illud primum siue minera illa, in quo cibus & potus sunt. Similiter videtis nulla metalla esse munda, sed omnia iacere in corpore. Quæ si quis pura habere voluerit, separare cogitur metallũ ex excrementis, vt sint diuisa. Vnde excrementum est metallorum stercus, & metalla exsistunt ipsa essentia: artifex vero separans & præparans, est tanquam stomachus. Eodem modo in homine, omnia quæ comedimus & bibimus, oportet, vt separẽtur. Stomachus est magister siue artifex Vulcanus, & stercus excrementum. Quicquid vero in naturam trãsit, id est, essentia, tanquã aurum vel argentum. Obseruandum ergo est, quid sit cibus, & quid sterçus. Cibus porro & potus hic sunt

Purgationum periculum.

Medicorũ veterum reprehensio.

Nihil purgandum præter stercora.

Stercus est vltima materia.

Ingesta omnia separari debent.

Stomachus est vulcanus.

Stercus cibi & potus vnius generis.

vnum: hoc est, ex cibo non oriũtur alia stercora, & alia ex potu, sed vnius generis est. Et quamuis stercus vesicæ sit simile potui, & stercus intestinorum cibo: tamen sua stercora ita habent coniuncta, vt vrina non minus sit cibi quam potus, & stercus non minus ipsius potus atque cibi: licet alterius plus sit, quam alterius, non tamẽ stercoris distinctio in eo est, verum in sola natura: hæc sufficiant de principio.

Natura & artifices vt differant.

Iam necessario sequitur huiusmodi doctrina. Constat nos in terris oportere omnia mineralia purgare: ex quo facile intelligimus, inter ipsa esse aliqua, quæ nobis necessaria sunt. Et vt ad illa externa separanda cogimur: ita multo magis ab internis impellimur, vt ea habeamus & cõseruemus. Quemadmodũ hæc duo separatione differunt, videlicet aurum & argentum purgantur, & absoluuntur manu artificis, operationes vero crescentis segetis fiunt sola natura: ita quoq; interior separatio non indiget arte, solum requirit cõcoctionem. Non aliter atq; agricola, qui seminat, non cogitur scire nec curare, quomodo culmus crescat, aut vbi arista nascatur in culmo, sed hæc natura curat: agricola tãtum curabit, vt seminet. Sic etiam ea, quæ nostro in corpore requiruntur, quomodo singula sint ordinata aut formanda, nobis haud opus est curare. Deinde ars separandi mineralia, quoniam variis præceptis & experientiis cõstat, & difficulter conseruatur, multis etiam curis & dubitationibus distrahitur: talia in interiori separatione omissa sunt, solumq; præparatio siue concoctio tradita est, quemadmodum natura agri arationẽ requirit. Vbi vero istiusmodi præparatio non fit, sed non præparata materia in corpus sumitur, separatio fiet non aliter, atque si granum sponte cadat in terram, quod raro fructum profert: hæc sint dicta de nostro proposito.

Homo necessario edit & bibit.

Nos igitur (vt prædictum est) cum necessario requiramus cibum & potum, non aliter atque metallum exigit fossorem atque purgatorem metallicum, aut metallicus Præparator indiget metallo: sciendum est, quomodo natura redigat illa in stercus. Ex eo enim intelligetur id, quod in sequentibus concludetur, & per quod veterum errores patefiunt, ac satis euertuntur. Quod in hunc fit modum. Omne quod edimus & bibimus, habet saccum, in quem primo peruenit. Vbi vero in saccum peruenit, animaduertendum est, quomodo in eo tractetur. Ab ore vsque ad superiorem intestinorum partem, siue pyloron, totum est quasi artifex: hoc est, quicquid est inter hypochondria siue iuferiores costas & supremam stomachi regionem, illud plenum est virtutis digestiuæ. Ex quibus consequitur, alios cibos in ore habere odorẽ vltimæ materiæ, aliquando vero ex stomachi exhalare orificio, &c. Ergo non omnia in stomachum peruenerunt, sed multa in superioribus

Ingestorũ officina prima qua.

perman-

permanſerunt: concoctio nihilominus vna eſt & vera. Quum iſta materia in ſtomacho exſiſtit, primus labor eſt, vt artifex natura incipiat ſeparare. Hoc quoties facit, vt excremẽta a metallis ſeparentur, primo putrefacit: quæ putrefactio inſeruit ſeparationi. Præparatis recte materiis ad ſeparationem, adeſt alius artifex, qui eſt duplex, alter ſtercoris, alter eſſentię. Nam alter accipit ſtercus, ac deducit illud in rectũ vſq; inteſtinũ, & perfecte illud præparat extra ſtomachum. Quia in ſtomacho nullum ſtercus gignitur. Materia autem virtute ſeparationis in eo oritur: quam accipit præparator ſtercoris, ac ſeparat id, vt & aliis vtile ſit. Non quod iterum ex inteſtinis ita diſcedat, vt in ſtomacho fit: quoniam ſic nulli ꝓdeſſet. Propterea natura præparat illud, vt aptum fiat expulſioni. Expulſum vero præditum eſt multis arcanis, vt excellentes philoſophi teſtantur, & magna experientia comprobat, quod natura idem ſtercus moueat ac præparet. Idcirco multum eſt aberratum in eo, quod ſenſerit, ſtercus inteſtina ducere ac mouere, & ea de cauſſa inter exeundum mutari. Aliud eſt nutrimentum inteſtinorum, aliud eſt ortus ſtercoris. Hæc ſunt dicta de ſtomachi ſtercore, hoc eſt, quod fit in ſtomacho. Sunt & alia ſtercora paſſim in corpore ordinata, de quibus tale præceptum obſerua. Artifex ille qui ſtercus præparat, ab altero ſe ſeparat, qui ſtercus non gignit. Eſt enim duplex artifex, alter accipit ea, quæ ſunt eſſentiæ, ac vna cum ipſis nondum præparatis ingreditur epar. Quæ vbi in epar peruenerint, tunc incipit diuiſio pro digeſtionum numero, quæ in corpore exſiſtunt valde multæ. Siquidem ſingula membra principalia ſuas habent digeſtiones proprias, & accipiunt ex epate ſua, ac ſuum in ſtomachum ducunt. Itaque & alius ſtomachus eſt in corde, alius in ſplene, alius in renibus, alius in cerebro, alius in felle, alius in pulmone. Quid vero hi ſtomachi ex eſſentia attrahant, nos latet. Hoc ſcimus, quod cuiuſq; membri nutrimẽtum latitet in pane, carne, & in aliis ſimiliter. Quot vero modis, & quib. necnon qua ratione, membris corporis nutrimentum diuidatur, nos ignoramus: hoc tamen ſcimus, rem ita ſe habere, vt diximus.

Membra ſingula cum ad ſe trahant ſua, ſibiq; cõuenientia, ac ea pręparent: noua incipit ſeparatio, per nouam putrefactionem, ac nouæ materiæ a prioribus diuerſæ naſcuntur, quarum nos emunctoria non omnia cernimus, ſed aliquot tantummodo. Nobis enim conſtat, epar ſe purgare per ſudorem, & cerebrum ſua excremẽta per nares expellere, & renes per veſicam. Ceterum emunctoria cordis, ſplenis, & aliorum multorum nec videmus, nec nouimus. Et quemadmodum morbi oriuntur ex vrina & ex ſtercoribus in inteſtinis, &c. ita animaduertite, multos morbos naſci per emunctoria hæc occulta: quorũ morborum cauſſas & ori-

Separatio qui fiat a naturæ.

Putrefactio famula eſt ſeparationis.

Stercus non in ſtomacho oritur.

In expulſis multa arcana.

Nutrimentũm inteſtinorum & ſtercus differunt.

Artifex corporis duplex.

Membris omnibus ſua ineſt digeſtio.

Stomachi multiplices.

Panis, caro, &c nutrimenta omnium partium.

Emunctoria corporis quot.

Emunctorium multorũ morborũ cauſſa.

gines medici hactenus ignorarunt, ac falso eas in aliis materiis ac caussis adscripserunt. Præterea obseruandũ est nobis, eadem ratione, qua vnumquodq; mẽbrum principale suũ habet stomachũ, & suum excrementũ, morbumq; ex ipso excremẽto: sic singula ẽt mẽbra minus principalia, vt glutẽ albũ, liquorẽ, venas, carnes, medullã, ossa, & alia similiter sua habere. Quoniam hæc singula æq; digerunt, separant, & excremẽta gignunt, habentq; sua emunctoria, & excrementorũ morbos. Vna n. est origo podagrę & colicæ: vna & eadẽ est caussa apostematis narium, & restrictionis vrinæ. His itaq; modis & caussis debent excrementorũ morbi cõsiderari. Quare falsa Academiarũ scripta, doctrinæ & institutiones, nõ exiguis curis tractata, longe aliter ꝓponuntur, q̃ ipsa veritate cõprobari possunt, vt in libris de excrementitiis morbis manifeste a nobis ad verbum enumeratur ac probatur. Adhæc quemadmodum explicatum est, varios esse stomachos, variaq; ipsorũ emunctoria: ita quoq; peculiaris digestio est oris, hoc est, digestio carnis capitis. Non quod omnia in ore digerantur. Quicquid n. in ore digeritur, non transit in stercus intestinorum, q̃ ꝓprium excrementum est in regione capitis, sic sputum in ore est excrementũ capitis ac generatur in digestione capitis, tanq̃ sterc⁹ intestinorũ in sua regione: & vt sputum variis modis mutatur, sic quoq; excrementa sunt diuersa ꝓ natura loci nobiliori aut ignobiliori: & eadẽ ratione quoq; sunt excremẽta gratiora aut ingratiora. Sic proprii stomachi sunt oculorũ & auriũ. Nam aures suos stomachos nõ minus habẽt, atq; reliqua mẽbra: stercus ipsarũ est excrementũ flauum, q̃ protrudere solẽt. Sic & oculi suos habent stomachos, quorũ excrementa sunt lacrymæ, q̃ post somnum in oculis repiuntur, & alii fluxus oculorũ. Morbos oculorũ cognosces eisdẽ caussis, ordine & progressione, quib. colicã intestinorum. Summa n. diligẽtia excrementorũ morbi vbiq; sunt cognoscẽdi. Quia hic latitat caussa, q̃ me impulit ad scribendũ, quo excremẽtorũ morbi vere innotescãt: quib. bene perceptis, sciendũ est, modũ purgandi huc solum spectare, nõ ad alios morbos. Siquidẽ omnis purgatio in hoc instituta & ordinata est ab ipsa ẽt natura, vt stercora tollat, & nihil aliud. Cum itaq; multa sint per se genera stercorũ, & ex tam variis digestionib. oriantur: cur medici veteris sophisticæ artis sectatores dicunt, ipsa gigni ex quatuor duntaxat rebus? Volunt, stercora esse ipsam melancholiã & cholerã: in quo manifestissime ꝓdunt suos errores. Quia in generatione stercorũ, omnino nihil debet obseruari, q̃ virtus generationis & stercus eadẽ virtute effici. Ergo stercus non aliter nascitur, [illegible] ea, q̃ terra ꝓducit. Quis vnq̃ dicet, arborẽ fraxinum gigni ex cholera, aut melancholia: aut ipsam formatam esse choleram, melancholiam vel phlegma? Quemadmodum profecto hæc arbor nunq̃ est censenda huiusmodi humor, vel ex ipso: ita nec proprie-

Podagra & colica &c. origo vna.

Academ. reprehens.

Digestio est multiplex.

Aurium, &c. qui stomachi, quæ excrementa oculorum.

Purgationis quis finis sit.

Stercora non sunt melancholia & cholera.

Stercus vt generetur.

Medic. reprehensio.

tas ſtercoris naturalis eſt tale quicq̃. Nam eadẽ eſt horum origo. Quamuis ẽt fraxinus naſcatur ex ſemine, & ſtercus quaſi excrementũ: nihilominus tñ ſterc⁹ eodem modo naſcitur, quo fraxinus. Quia iiſdem virtutibus, eademq; forma, natura & proprietate ſtercus creſcit, quib. fructus ex arbore. Et fructus vt non diuiduntur in humores, ita nec ſtercus diſtribui debet in humores, veluti hacten⁹ factum eſt. Stercus flauum vocatis choleram vitellinam: viride, choleram praſſinam: & aliis mirabilib. vocabulis illud coloraſtis. Ipſa vero ſtercoris generatio non eſt intellecta, nec obſeruata. Non alia ratione ſtercus conſideraſtis, ac ſi diceretis, pyrũ flauũ eſt cholera vitellina: viridia pruna ſylueſtria ſunt cholera praſſina. Iſta vt rationi nõ ſunt conſentanea, ita nec veſtra ſententia & fundamentum de ſtercorib. Si reſponderetis, aliud eſt medicina, aliud Philoſophia, & alia eſt origo pyri atq; pruni, ſic etiã alia eſt origo ſtercoris: hoc ipſum Sophiſta loquitur, q̧ nec in Philoſophia, nec Medicina fundamentũ vel experientiam vllam habet. Sic variis modis inconſtanter fundamẽta ſua ponunt, conãturq; domos ſuas exſtruere ſup̱ arenã. Nihil n. amplius experientia ipſorum docet ipſos, ſed credunt degeneri animo ſpiritibus vagantibus. Hæc ſufficiant de cognitione materiæ, de qua hic concludam.

TRACTATVS SECVNDVS.

SIngulæ res, quæ comedunt, ſtercus cum efficiant, idque variis (vt ſupra dictũ eſt) modis: primo nobis neceſſario cognoſcenda ſunt ſtercora exteriora, vt per ea deinde interiora quoque commodius diſcamus. Philoſophia docet, hominem eſſe minorem mundum, ac totum exteriorem in ſe continere, hoc eſt, partes atq; diuiſiones eius in ſe habere. Si itaq; omnes partes maioris mundi inſunt homini, diligenter perpẽdendum eſt, quæ ſunt in homine per exteriora diſcenda. Et quemadmodum exteriores partes ſunt admodũ variæ & multę, ita quoq; interiores. Quare fieri nequit, vt vno in libello eas omnes complectamur, eo quod nimis late pateant. Et ſicut omnes experientiæ nunq̃ poſſunt mente concipi: ita quoq; fieri non poteſt, vt quiſquã hominem interiorem perfecte cognoſcat. Quare turpiter errant iſti, qui adeo ruditer & imperite hominem diuidere volunt in quatuor humores, eumq; ex his ſolis conſiſtere: cum Medici ſcientia tam late extẽdatur, q̃ vniuerſus mundus patet: h.e. omnia, quæ extremo cœli ambitu continẽtur, ipſe debet ſcire. Et, ſi non nouit, non eſt q̧ glorietur ſe totam tenere medicinam, q̧ Humoriſtæ medici factitant. Explicaui quidẽ antea aliquot digeſtionis, & earũ ſtercora: at non omnia cõplexi ſumus, ſed methodũ generationis ſtercoris, quæ ẽt in reliqs omnib. eodem modo notari debet. Nos n. omniũ ſtercorũ ort⁹ docemus per notiores, ex quib. obſcuros & ignotos intelligimus: nõ alia

Stercus in omnibus alendis producitur.

Stercora exteriora de internis docẽt.

Mundi pars omnis eſt in homine.

Homo male in quatuor humores diuiditur.

Medico quæ ſcienda.

ratione,ac si quispiam ostendat ꝑ notiora,quomodo illa omnia,quæ terra ꝓducit, proueniant,siue sint nota,siue ignota,ꝙ sit vtrorumq; eadem natura. Quæ propter multa cum sint stercorum genera,ac latissime in hoc amplissimo mundo sint dispersa, ac medicus ipsa debeat summa diligentia discere ac considerare : paucis viam cognoscendi demonstrabo. Primo,vt cognoscant̃ omnes res,quæ stercus efficiũt, hoc notet̃: omnes res,quæ comedunt, stercus efficiunt, & quæcunq; comedunt,ẽt viuunt. Quarum rerum summa experientia & scientia est,vt cognoscamus,quæ viuant,& q̃ vitæ sint expertes : deinde viuentium nouisse digestiones, & ex ipsis digestionibus cognoscere stercora, quæ ostendunt ac declarant originẽ,veramq; notitiam, & distinctiones humanorũ stercorũ. Etquáuis morbi excrementales hic aperte non doceantur, tñ discas hic fundamentum, siue materiam istorum morborũ, quos tanq̃ fructus in aliis libris docuimus. Nam alium librum requirit arboris descriptio,aliũ eiusdem fructum. Omnes igitur res,quæ sunt vitæ participes,(vt dictum est) oportet vt nutriantur. Sic n.homines se alunt: sic ea,quæ ex terra crescũt, & lapides ẽt in aquis. Contra mortuum est omne illud, ꝙ nihil edit,h.e. ꝙ in suo nutrimento non conseruatur. Cernitis aperte,hominem alimẽtum sibi adferre, cogiq; illud quærere ac sequi. Sic quoq; omne,ꝙ sentit locoq; mouetur,suum præsepe,hoc est,cibum,necessario quærit & sequitur. Quæ a. loco non mouentur, ipsis nutrimentum adfertur. Sic stomachum ad cibum deferre oportet. Quibus vero stomachus nutrimentum suppeditat,eadem ipsum sequitur. Omne enim sentiens nutrimentum necessario quærit. Sensu autem carentia,iacent quiete in suo nutrimento & coquina,vt videtis arbores crescentes ex propriis nutrimenti ollis & penuariis, quibus adfertur nutrimentum aliaq; necessaria,per se alioqui nihil habentibus. Eodem modo lapides, in aquis iacentes proprio in nutrimẽto cõsistunt. Quæ ꝑdicta, sicut & aliæ res omnes ꝓut suo in alimẽto consistũt, ita quoq; sua habent stercora. Lapis sua expellẽs, tegit seipsum musco siue vsnea,q muscus est ipsius stercus, licet aqua ipsum aliquando abluat,aliquando non. Iste muscus orit̃ ex solo lapidis nutrimẽto: non ꝙ alimentũ ingrediat̃ medium lapidis, sed stomachus eius est extra ipsum lapidẽ,attrahitq; nutrimentũ,ꝙ digerit in lapidis extremitate. Ideo lapides,q in nutrimento suo existentes accipiuntur, virtutib. & arcanis ostẽdunt se viuere. Reliqui v. qui non in suo sunt nutrimẽto, carent istis arcanis, sed aliis arcanis ꝑditi sunt. Suntq; istiusmodi lapides comparati ad alios, tanquam mumia ad hominem. Vnde aqua cibus est eorum omnium, quæ iacent in aquis : terra eorũ, quæ in terra : aer eorum, quæ in aere, & firmamentũ eorum, q̃ in ipso cõsistunt. Huiusmodi res sunt discendæ quia

Stercorũ genera multa.

Omnia edentia stercus producũt, & viuũt.

Viuentia omnia nutritione egent. Quod nihil edit est mortuum.

Sentiens omne alimento eget.

Lapidum qualis nutritio.

Vsnea est stercus lapidum.

Vsnea vnde in lapidem generetur.

Lapidũ stomachꝰ vbi.

Lapides viuunt.

Aqua cibus est lapidum.

quia illic inueniuntur caussæ & modi, per quæ stercora diuidantur, & qua ratione singula genera ostendant propria excrementa. Quæ genera eadem diuisione, eodemque modo omnia homo in se habet, similique via & experientia sunt obseruanda in ipso. Notate hoc exemplum de discrimine lapidum, qui sunt in aquis, & extra ipsas. Lapides qui in aquis iacent, suis in liquoribus consistunt, qui vero extra, etiam in suorum recreatione permanent. Hic errant Alchimistæ, & qui inuestigant quintam essentiam, & magnum elixir student præparare, & quicumque magna magisteria & arcana quærunt; in viuis a mortuis dignoscendis, quod fundamentum est, aberrant. Inspicite magnetem, qui necessario alitur, nec quicquam agit absque nutrimento. Quemadmodum enim homo, si non nutriatur, semetipsum consumit edendo, donec moriatur: ita & Magnes carens alimento, paulatim seipsum rodit edendo: Vbi autem nutrimentum edendo assumsit, virtutem attrahendi quoque amisisse aperte videtis. Sic in Adamante est maxima durities, q̃ amittit, si nutrimentum ipsi non datur, quod est aer siccus: humidus vero aer emollit ipsum, quæ emollitio ipsius, mortem infert. Sic omnes lapides nutriuntur, & omnes arbores, omniaque crescentia. Efficiunt quoque sua stercora, vt Carabe, q iacens in aqua ita inclusa, vt nullus aer accedere nec discedere possit, p suum aereum stercus coagulat aquam, vt fiant vermes. Eodem modo & saphyrus suum stercus protrudit aereum, quod & simili ratione cognoscitur. In homine quoque aliud stercus fit, aliud est ipsa substantia: cuiusmodi cum aperte, tum occulte, nobis non modo scientibus, verum etiam ignorantib. ex homine descendunt, q̃ nemo hactenus p experientiã dicit. Patet igitur, omnes res viuere alimento. Quatenus v. viuunt alimẽto eatenus sunt medico subiecta. Verũ ter quaterq; beatus medicus, q medicinam viuã nouit, eamq; comparat, ac certo tenet non esse mortuã. Sunt iam in rerum natura multæ medicinæ mortuæ, & adhuc moriuntur. Qua de caussa medicus iure poterit conqueri: Cœlum renouatur, multa crescentia senescunt, ac simul mors adest: Ceterum nouum cœlum restaurabit ea, quæ futuris proderunt: Tunc medicina suis arcanis iterum potens florebit. Quid autem singulæ res comedant, & quo nutriantur, non nouimus, sed illa sunt in magnalibus Dei. Scimus quidem certo multa centena nutrimenti genera esse in corpore, quæ omnia sunt in vno bolo, & multa quoque millia esse in maiori mundo, sed quis est, qui ea specialiter nouerit? Sunt illa magnalia naturæ abscondita: imo Dei sunt magnalia, non luminis naturæ. Experientia autem probatum est, chaos minerale ducere ac nutrire res, quæ se loco non possunt mouere: liquorem Mercurialem ducere crescentia, quæ sensu carent, & carnem salis ducere

Alchimistarum error vnde ortus.

Magnes aperte nutritur.

Adamantis durities tollitur deficiente ipsi nutrimento.

Adamantis alimẽtum quod Carabe & saphyri quod stercus.

Alimento viuunt omnia.

Medicus quis beatus.

Magnale Dei in cibo rerum euidens.

Chaos minerale nutrit mmobilia. Liquor Mercurialis. &c.

ſententia. Quiſquis autem eſt ille, qui huiuſmodi magnalia diſtribuat? Inuiſibilis eſt coquus eorum: maxime quæq; res illę iacent occultæ, pauciſſimæ vero ac minimæ in rebus, quæ ſub aſpectum cadunt. Vnde patefit iſtorum error, qui res occultas & latentes iudicant ex iis, quæ ſentiuntur: hoc eſt, habent ea, quæ cernuntur ac tanguntur, non a. iudicant illa manifeſte ſenſu, ſed occulte abſq; ſenſu. Vobis igitur conſiderandum eſt, omnes res ſuo nutrimento conſeruari, nihilq; viuere ſine ſtercore. Ex hoc modo dignoſcendi ſtercora, debetis etiam humani ſtercoris naturam tenere. Vbicumq; hæc cognitio deeſt, ibi quoq; nullus adeſt modus exercendi medicinam: quia ex his originem ducit ſuam. Hæc ſunt eius elementa, ex quibus & principium ipſius, & totum fundamentum oriuntur.

Nutrimento ſuo omnia conſeruantur

Ceterum quod vos appellatis choleram, vel melancholiam, quæ nullo nituntur fundamento philoſophiæ, ea veritati non conſentiunt: & quæ cumque medicina ex iis originem ſumit, inconſtantior ac incertior eſt, quam pluma in latiſſimo campo, quæ continue vltro citroque agitatur ventis. Oportet igitur medicum eſſe peritum externorum excrementorum, quo medicina recte intelligatur, & abuſus in modo purgandi, quem veteres ſcriptores docuerunt & obſeruarunt, e medio tollatur. Non enim ratione humorum medicina diſtribuitur, verum natura ſtercorum. Quapropter nobis loquendum hic eſt de ſtercoribus, non humoribus. Quicquid enim loquimini de ſtercoribus ex ſuis digeſtionibus, hoc verum eſt, in eoq; recte facitis: & quiſquis ex digeſtionibus originem ducit loquendi, veritatem dicit, eamq; inuenit, ac probat. Ex humoribus autem ſi medicinā ſtatuitis, nunquam probabitis, nec vllis rationibus confirmabitis. Qua de cauſſa erratis in purgando, vt ipſimet veſtris factis probatis, dum purgationes veſtræ nihil proſunt.

Humorū doctrina falſa.

Omnis purgatio debet eſſe cura eius morbi, cuius tollendi gratia datur. Hoc ſi non fiat, erratis, ac oſtenditis artem veſtram eſſe falſam, etiam in purgando per clyſterem, & alia loca ac emunctoria quærenda tanquam cœci & luſci. Hæc vulgus ſi intelligeret, profecto abhorreret a veſtra medicina: quod veſter modus pharmacandi ſit prorſus abſq; omni fundamento, eoque vtamini tanto cum periculo hominum. Si enim perpenderetis originem ſtercoris, quot modis oriatur, vos ipſi abhorreretis. Oportet profecto in iſtiuſmodi periculoſa medicina quemq; medicum intelligentia valere, & medicinam habere exemplar propoſitum, eamque retinere, quaſi eſſet ipſius theorica, vt perpendat ſedulo, quot genera laxatiuorum, & quam mirabiles ipſorum virtutes & operationes ſint. Vnde putatis illud, q. ſæpe vos in magnam adducit admirationem, euenire videlicet, quid ſit illud, quod expellitur? Et nulla alia profecto de cauſſa fit, quam ab admirandis digeſtionibus. Nam

Purgationis quis finis ſit.

Medic. reprehenſio.

mirabiliter ſtercora per laxatiua & purgationes in vnam ſubſtantiā conferuntur, & mirabili modo trahuntur ex ſuis emunctoriis. Vos autē propterea, quod exeant per anum, æſtimatis vnum eſſe duntaxat, nec amplius quicquam ibi animaduertitis. Summa diligentia, omniq; mentis acumine conſiderandum eſt, animi noſtri captum excedere, quomodo ſtercus educatur, quod (vt dictum eſt) nos ſecūdum naturam iudicamus. Quatuor a. humores, eorumq; diuiſiones facile intelliguntur, vt vos ipſi cernitis. Ceterum has res non faciles intellectu eſſe oportet: ſed neceſſe eſt ſcire veram progreſſionem & methodum, & non ſequi ea, quæ in progreſſione exſiſtunt. Ergo non licet his rebus imponere nomina ex humoribus, verum locis, quæ ipſis cauſſa nominum ſunt. Locus certe eſt digeſtio, & materia ſeparationis. Hæc omnia eo dicuntur, ne vos poſthac ſtercora quæratis in humoribus, nec ipſos humores vllis purgationibus conemini purgare: quia iſtos humores nullus vnquam probatus medicus ſpectauit. Nec minori cura & diligentia animaduertere debetis hanc magnam erroris veſtri partem, videlicet, quod in quocunq; morbus poteſt ſtercora commutare, in eodem quoq; potentia habeat eadem priuandi colore: nec medicus hæc iudicabit duas eſſe diuerſas res, ſed vnā q. fit hoc modo. Si velis ex ſtercorib. iudicare, & eandem æſtimare eſſe ſigna & iudicia morborū, errabis vniuerſa tua practica. Quin primo obſerua, vtrū morbus regat ſtercora. Hic itaq; ſi ſtercora gubernet, nullo modo expurges illa. Si v. ſtercora regāt morbū, expurges ſtercora, & morbus recedet.

Stercoris eductio naturalis eſt.

Humores nemo vidit.

Circa purgationem quid ſatagendum.

Quod ſi volueris morbum & ſtercora ſimul educere tua practica, corrūpis digeſtionē; nec cogitas, huiuſmodi errorē nequaquā eſſe morbi curam, ſed potius longā eius ꝓductionem. Hæc res expientiam requirit, & ſcientiā morborum, qui in digeſtionibus potentes ſunt, & quantæ ſint iſtæ potentiæ. Alii n. morbi in ſtomachis corporis, alii extra ſtomachos ſunt. Si ergo tales morbi alia ſtercora gignunt, cur ſtercora eſſent humores, quum non oriantur ex humoribus, nec ipſorum morbi ſint humorales? Ceterum veſtra ſophiſtica in his vos defendit, & vos ipſi veſtris humorib. peculiarē ꝓfeſſionem conſtituiſtis, ne philoſophi vos reprehenderēt, & vt artifices naturæ ac naturales a vobis ſepararētur, & veſtrā pompā ſoli oſtentaretis, nec quiſpiā mortaliū auderet vobis contradicere. Si ergo Sophiſticam, q̄ in humorib. conſiſtit, non excogitaſſetis, coacti eſſetis philoſophis reddere rationē, num aliquid in philoſophia nouiſſetis. Profecto nihil potuiſſetis reſpondere de ſtercorib. lapidum, lignorum, graminis, & aliorum ſimilium, nec de nutrimentis eorū: nec potuiſſetis reſpondere medicis naturalibus, qui ſuū fundamentum iaciunt in experientia rerum externarum. Quum itaque animaduertiſtis, fundamentum,

Morbi ſunt vel in ſtomachis vel extra.

Medic. reprehenſ ob ſophiſticam.

Humores vnde ficti.

vestræ medicinæ, Philosophiæ, Astronomiæ, & aliarum rerum naturalium nihil valere: finxistis quatuor humores, qui in nulla professione fundamentum habent, at solum vestris phantasticis capitibus fulciuntur: vnde philosophis & veris naturalibus persuasistis, humores efficere medicum, & ex humoribus medicinam oriri. Sic pro vestro animi arbitrio flectitis humores. Egregia sane fallacia est, facultatem posse ita inficere ac inuertere sophismatis, vt stulti se a sapientibus segregent, persuadeantque ipsis sapientibus, se esse eos, qui recte sapiant. Per hanc sophisticam pacate vixistis, nec quisquam vobis contradixit, nec vllus mortalium nouit vestras præstigias. Quod si volueritis veros agere medicos, omnium disciplinarum doctis cogimini conuersari, & eos doctrina superare, non vos ab iis separare.

TRACTATVS TERTIVS.

Medicina purgans non est simplex.

Mundus omnis in homine considerandus.

NVnc de diuersitate sita in virtute digestiua, quæ caussa est varii status vltimæ materiæ dicamus. Virtus digestiua quum non sit simplex, signum est, medicinam purgandi quoque nõ debere simplicem esse. Nam manifeste & copiose hic traditur, non ex humoribus, sed digestionis virtutum cognitione, energias & vires medicinæ æstimandas esse. Quicquid vero præter hæc fit, non est medicinæ artis, sed externarum. Quicquid mundus continet, idipsum debet & in homine considerari, ac separari a se inuicem, & quousque stercus cerebri se separet in substantiam vltimæ materiæ a stercoribus intestinorum. Admiranda est mutatio, & mirabilis operatio: quum ambo reuera sint stercora, & multum discrepantia, ex ipsis quoque in medicina, diuersa debere accipi, vt in intestinis suum, ita & cerebro suum tribuatur. Hanc notitiam, maximam esse medicinæ partem æstimo.

Medicina secundum quæ æsti manda sit.

Homo similis mũdo.

Cuius caussa est hæc: Medicina vult iudicari pro corporis partibus, locis, & eorum proprietatibus. Quę autem euacuatio quatuor humorum dicitur, nihil valet. Fundamentum minus est lubricum & leue, quod tantum quatuor humores sint spectandi, & reliqua omnia negligenda. Natura etiam quatuor istorum, ac ipsorum scriptores testantur, eos non habere locum in corpore: nec etiam anatomia rerum naturalium vllo modo concedit, tales esse locos in corpore, in quibus istiusmodi quatuor humores gignantur: nec anatomia quoque morborum patitur, solum quatuor esse matres, & non plures. Hæ differentiæ & dissimilitudines omnibus, qui aliquid volunt in arte medica tractare, perfectę esse debẽt, quod oriantur ex microcosmi natura, vt homo similis sit maiori mundo. Si ergo homo maiori mundo per omnia similitudine respondebit, nec vero natu-

naturali ſtatu ab eo differet, quo exteriora interioribus, & interiora exterioribus ſint ſimilia: oportet ſophiſtarum humores cedere ac euaneſceſcere. Quia hominis anatomia, eſt anatomia totius ſphæræ: & cœlum terraque dum intereunt, anatomia magna quoque perit. Eodem modo, ſi homo moritur, parua anatomia interit. Et quemadmodum in cœlo Sol ac Luna ſuum ſplendorem amittent, & ſtellæ cadent ex cœlo, ita etiam in homine, antequam morietur. Ac viciſſim, vt homo perit, & in nihilum redigitur, ita quoque cœlum & terra finientur. Hæc quo melius intelligatis, notate hoc exemplũ de cœlo. Cur cœlum adeo mirabiliter eſt formatũ? quare tam admirandas habet operationes? Solum hominis cauſſa. Si ea duntaxat cœlum habet, quæ ſunt hominis, neceſſario homo corpora & loca habebit, in quibus cœlum ſuas operationes perficit. Hæc quum ſint neceſſaria, & oporteat hominem tot habere loca, quot cœlum operationes: hinc conſequitur, hominem anatomiam ſuam ex cœlo conſequi ac conſiſtere: non hominem ex homine. Si enim homo ſeipſum explicare deberet, omnia quæ in ipſo eſſent, cœca & tecta forent: & cœci exſiſtunt medici, qui naſcuntur ex ipſius anatomia. Medicum ex Aſtronomia oportet anatomiam diſcere. Hæc enim vidit ea, quæ in homine non videntur, & nihilominus inſunt. Negatur etiam a nonnullis, loca cœli ineſſe homini, quorum profecto valde multa cuti incluſa ſunt. Sic medicus ab externis ſui ſubiecti cognitionem petit: nec ſolum ex cœlo, verum etiam ex terra, quæ ſimul ſubiiciunt oculis hominis anatomiam, quę nullo modo poteſt ex homine diſci. Si itaque ſphæra mundi docet anatomiam, cur non diſcit medicus ipſam ex Aſtronomia? Cauſſa eſt, ꝙ nimis ipſi ſit difficilis: Sophiſtas v. agere omnibus facile eſt, nec opus habent præceptoribus. Diſcunt n. per ſe imponendi artem: qua cognita, ꝑ mundi verſutia calidiſſime oſtentant ſe doctos ac peritos eſſe, vt factitant medici, qui totam medicinam redigunt ad quatuor humores. Nouerũt ipſi, Friburgum, Viennam, atq; Erphordiam ex iſtiuſmodi fatuis efficere Doctores. Vnde Medicina periit, ꝙ ſe a doctis ſepararint illi, non aliter atque canicida ab honeſtis hominibus. Medicus ſane debet Philoſophiam & Aſtronomiam cum ipſe diſcere, tum alios quoq; docere. Hæc neceſſaria cum ſint, quid ipſi nouerunt? Vere iſtis cœlum ac terra ſunt ignota. Propter q̃ ignorantiam non eſt ipſis confidendum, vt ſtercus homini expurgent, ſed eiectum vt efferant. Non im̃erito quatuor mirarentur ruſtici, tales homines eſſe Doctores & Magiſtros, qui nunquam tam longo tempore, vt ipſorum libri quoq; teſtantur, ab Æſculapii & Hippocratis temporibus ad hanc vſq; horam nouerunt ſtercoris naturã. Quomodo ipſe primam materiam cognoſcet, qui vltimam ignorat: Viciſſim quiſquis pri-

Cœlum tam affabre propter hominem factum.

Hominis anatomia ex cœlo.

Anatomia hominis ex Aſtronomia diſcẽda.

Sophiſtica facile diſcitur.

Medicus Philoſop. & Aſtro. peritus eſſe debet. Medic. reprehenſio.

mam non nouit, nec vltimæ cognitionem habere potest. Aliquid tamē ex cœlo sunt conati in medicinam transferre. Nam Scorpionem, pisces & Arietem arbitrati sunt sufficere, quasi istis totū cœlum intelligerent. Ista vero signa non habent eius rei peculiaria mandata: sed cœlum in istiusmodi rebus diligentius est cognoscendum. Vos semper garritis, ac iactatis Calendaria vos sequi: quæ non a peritis, sed opinione doctis componuntur. Hæc omnia dicta sunt non alia de caussa, quam vt intelligatur, modum pharmacandi ab externis creaturis peti, ac vere solideque in cognitione earum valet, & non ex vestra anatomia imaginatione constituta. Quo ad cœli & terræ cognitionem, non habetis, nec nouistis quomodo insint homini, & quomodo se habeat concordia externorum & internorum, non estis digni, vt stercus tractetis, taceo sanitatem & vitam. Vos occupastis lupanar, ac in eo vos collocastis. Quia nihil tam impudenter dicitur, quod istic non audeant re perpetrare. Quæcumque enim libuerit, eorundem quoq; potestatem habent perficiendi sua licentia.

Mundus externus docet de interno. Medicus quando perfectus. Loc: cactio qua circa stercus.

Meum a. ꝓpositū vt exsequar, haud vos latebit, vt prędiximus, ex diuersitatibus exterioris globi vel sphærę, diuersitates humani corporis esse discēdas. Et quicumq; nouit constitutionē cœli & terræ, idem quoq; nouit hominis. Qui v. omnes hominis partes nouit, ipse est medicus. Quantū v. ad stercorū in sua separatione scientiam attinet, vt quantū differant stercus cerebri & intestinorum, id huiusmodi tenent discrimen. Loca vltimam commutant materiam, non virtus digestiua. Loca vero singula pro sui natura sunt diuersis modis disposita & ordinata. Quum ergo loca sint caussæ commutationis vltimæ materiæ, & ipsa moueantur ita per externas impressiones, vt eodem modo sint in corpore humano affecta atq; intrinseca: oportet iam declarare, qui ipsa in ordine in vltima materia præparanda agant.

Locorum in homine ordo vnde nascatur. Virtus digestiua sine calore &c. non est.

Ordo certe locorum nascitur ex forma hominis, prout nobilis aut ignobilis, clarus aut obscurus fuerit, eamq; ordo obseruat. Illud etiam naturale est in homine, quod vltimam tribuit materiam, videlicet eiusdem loci calor. Quotiescunq; n. exsistit virtus digestiua, toties quoque est calor, toties alius calor, toties & alia putrefactio. Nihilominus vnus est calor, & vna progressio, vnusque ordo putrefactionis.

Alimenta omnia stercus habent. Putredo consequēs est mortis rei. Separatio a calore fit.

Præterea sciendum est, cunctis reb. quas nos comedimus, inesse omnia stercora, q̄ in nostra corpora ingrediuntur. Quod intelligendum est hac similitudine: Homo donec viuit, non putrescit: quamprimum v. mortuus fuerit, putrescit. Omnis n. cibus, quem edimus, viuit, nec sordet, donec viuit: vbi a. in humanum corpus peruenit, incipit virtus digestiua, q̄ tot calores habet, quot sunt genera digestionum, hoc est, quot genera stercorum. Separatio est sita in calore, tanquam in facultate dige-

rendi,

rendi, vnde aliter ac aliter formatur vltima materia. Hinc intelligendnm est, ordinem ac dispositionem esse magni Archei, quod isti calores sint distributi per corpus pro locorum natura, quo nobilitas personæ conseruetur in suo statu. Sic quoq; iuxta naturam stercoris virtutem digestiuam ordinat, & stercorib, singulis, q̃ adhuc insunt cibo, suas digestiones: h. e. cum eodem nutrimento mittit suo emunctorio. In cibis itaq; ist iusmodi sordes cum exsistant, (vt satis retulimus:) animaduertẽdum est, ordinem & constitutionem membrorum humani corpotis ita esse disposita, vt os purum conseruaretur a stercorib. Similiter quoq; oculi, & aures. Propterea stercus illud, in quo talis fœtor habetur, intestinis deputatum est, ne aliæ digestiones huiusmodi quicquam haberent, quale intestina, alioque calore forent prædita, quam intestina. Quia calor intestinorum putrefacit omnia ac redigit in fœtidum stercus: Qua de caussa calor & materia æqualiter coniunguntur. Nam obseruandum est, vt mirabiliter calores diuisi sunt per suos gradus, ita & formæ hominum dissimiles exsistunt. In his etiam notandum: Omnia q̃ edimus, originẽ ducunt ab externis. Oportet n. vt externa foueant ac nutriant interna. Sic epar nostrum vtitur epate terræ: cor nostrum corde terræ fouetur: terræ alit nostris corporis fel: & cerebrum terrenum corporis nostri cerebrum sustentat: Sic quoq; splen splenem, sanguis sanguinem, & renes terrei nostros renes alunt. Siquidem cœlũ & terra sunt vnus homo, nec plus nec minus in vtriuslibet ipsorum natura exsistit. Propterea quotiescunq; quis bolum cibi in manu habet, toties cœlũ & terram cõtinet in eo bolo, quia ipsi insunt omnes partes hominis, nec non omnia totius mundi siue globi sui corpora. Ergo corpus cœleste ac terrestre in manu est comedẽtis, ac ipse cœlũ edit & terrã, ac ea ratione corpus eius sumitur ex cœlo & terra: vnaq; res sunt cœlũ & terra in sua essentia, non autem in forma.

Archei in corpore vis qua.

Naturæ in corpore humano providentia.

Calor fœtorem stercori conciliat.

Simile internum nutritur simili externo.

Cœlum & terra homo vnus sunt.

In cibi vno bolo, insunt omnes hominis partes.

Sic itaq; homo totũ comedit mundũ, & idem exsistit ꝙ mundus, ac (vt supra dictum est) se inuicem edunt. Animaduertite in sumendo cibũ, nos docuisse, primã operationẽ fieri in stomacho, postea in reliquis partibus corporis. Nolo hic latius explicare, q̃ antea sunt tradita, sed discite quomodo operationes fiant, & vltimæ materiæ ducantur ac separentur. Primo, quum edimus, operatio fit in ore similis ei, quæ fit in stomacho. Vnde sequtur, hominem per solam digestionem posse naturaliter sustẽtari. Quod sic intelligendũ est. Videtis in ore generari stercus intestinorum. Quia ita peculiaris ibi est operatio siue digestio, vt si quis cibũ continet suas horas in ore, quemadmodum virtus digerendi nos docet, idem cibus digeratur a gingiuis, palato, gutture & vuula; quo concocto, nascitur stercus & putrefactio, quod stercus indicat, veram esse factam

Cœlum & terra vnum essentia.

Digestionis vis qua in homine.

Stercoris principium in ore.

nutrimenti ſeparationem. Putrefactum quoq; illud, quod in ore manet, docet, nutrimẽtum eſſe ab eo ſeparatum. Putrefactio propterea fit, quod calor non ſit in ore tantus atq; in inteſtinis: nihilominus in ore eſt digeſtio facta, quæ ſeparat nutrimentum a ſtercore eo modo, quo in ſtomacho: nec minus eſt nutrimentum perfectum, atq; illud, quod eſt in ſtomacho: trahitur quoq; ita occulte in hepar, vt nullus deglutiat, aut ſentiat. Hæ ſunt anatomię, de quibus ſcribere libet. In epar vbi peruenit, æque perfectum eſt, ac ſi prodiiſſet ex ſtomacho, & corpus eo ſuſtentatur ac ſaturatur, ipſiq; ſufficit. Vnde ſciendum, quod comedendo conferre in ſtomachum eſt naturæ ordo, & ore retinere, eſt quoque naturæ ordo. Quicumq; edendo deferunt in ſtomachum, plus nutrimẽti requirunt, quam qui in ore retinent. Quia ſtomachus tendit ad pinguedinem, os v. ad ſanitatem, abſtrahitq; a pinguedine. Qui in ſtomachum edendo transferunt, ſeipſos multis ſubiiciunt morbis: qui vero tantum ore comedunt, nullis ſe morbis ſubiiciunt. Qui ſtomacho comedunt, requirunt neceſſario alimentum lautum & copioſum, quod ſtomachus ſit eo guſtu præditus, vt quicquid ipſi placet, hoc velit habere: quod ſi non ſuppeditetur illi, perturbatur, quia in lautitiis fundatus eſt. Qui autẽ ore tantum edunt, nihili ſaporem faciunt, ſed ipſorum os digerit illud, quod ſtomachus nequit. Maximum hic eſſe diſcrimen notatę. Nam hoc modo vixerunt Eremitæ, & illi, quorum nullum ſtercus inteſtinorum repertum eſt. Summus ac maximus Eremita Ioannes Baptiſta comedit locuſtas & mel ſylueſtre. Locuſtæ ſunt teneri ac recentes fructus, qui adhuc ſuffulciuntur germinibus. Tales Ioannes Baptiſta decerpſit, ac in mel ſylueſtre (quia apes ſylueſtres in ſyluis agunt (intinxit, ac ipſo eos illiniuit. Ex quo obſeruandum eſt, quod teneræ ac recentes locuſtæ ſint nutrimentum: quia ex ipſis fit nutrimentum. Differunt autem locuſtæ in hoc: Omnes locuſtæ recentes ac teneræ debent crudæ comedi: vbi autem tempore inueteraſcunt, coquo tradentur. Quicquid ergo coquitur, hoc ipſum trãſit in ſtomachum & os. Quicquid etiam non coquitur, in os & ſtomachum peruenit, hac tamen diſtinctione: Quæcunq; ſunt tenera & recentia, non ſatisfaciunt ſtomachi cupiditati, non enim delectatur crudis, verum delicatis. Ioannes autem, non delicatis & lautis nutriebatur: propterea quoq; ſtomacho non tradidit alimentum ſuum, ſed ori, per quod ſui corporis membra conſeruauit. Laridum, aliaq; pinguia non edit, nec gaudia libidineſq; excitauit, nec admiſit, ſola oris ſaturatione contentus. Sic in locuſtis & melle ſylueſtri fuit ipſi nutrimentum ſufficiens. Eodem modo & alii Eremitæ ſe ſuſtentarunt, quorum multos certiſſime conſtat olim fuiſſe, & hac noſtra memoria eſſe. Hi nihil comederunt, nec ſtercora inteſti-

Digeſtio oris imbecillior inteſtinorum. Cibi qua digeſtio fit.

Edere ore & edere ſtomacho ſunt diuerſa.

Stomachus lautus eſt.

Eremitæ ore tantum ederunt. Ioan Baptiſta &c. Locuſta quid.

Ioannes Baptiſta quib. cibus vſus ſit.

inteſtinorum ſunt reperta. Non enim nutrimentum ſtomacho tradiderunt, ſed ſolum ori naturaliter, & ſatis membra fouerunt: naturaliter, inquam, & cum natura, non contra naturã, nec cœlitus, ſed ex cœlo & terra ſumuntur. Siquidem homo micis conſeruatur, & piſcibus. Quæcumq; ſtomachus digerit, ea tranſeunt per ventrem: quod vero digeritur ore, ſputo eiicitur. Ex quibus ſequitur, generatio ſtercorum in ore quũ fiat, ſoliti ſunt Eremitæ ora ſua lauare ac purgare, vbi digeſtio in ore fuerat abſoluta, ne inteſtinorum ſtercus per os fœteret. Iſtiuſmodi vbi viderunt ipſorum diſcipuli ac eiuſdem ordinis homines, quotieſcũq; cibum ſumſerunt, os abluerunt, & hoc in ſtatuta ſua retulerunt. Ceterum huius ſunt obliti, quod cibum dimiſerint in ſtomachum, ac quæſiuerint ſtomachi laſciuiam, non membrorum neceſſarium nutrimentum, veluti ipſi, ex quorum profeſſione & ordine dicunt ac iactitant ſe eſſe. Hæc res quomodo ſe habeat, quotidie licet videre.

Oris ablutio vnde introducta.

TRACTATVS QVARTVS.

POſtquam originẽ & loca ſtercoris recte tenueritis, conſiderandi ſunt & eiudſem colores. Obſeruate igitur colores ipſi⁹ naſci ex eadem materia, qua ſtercus. Quemadmodum enim in vno panis bolo tota exſiſtit hominis anatomia, ita quoq; in eodem ſunt omnes colores ſingularum partium: & vt in eodem pane cerebrum aut cor ineſt inuiſibili modo: ita etiam inuiſibiliter inſunt colores cerebri aut cordis. Nec aliter inſunt ſua natura colores, atque in grano quod ſeminatur, tota arbor. Nam in nutrimento ſunt omnis generis nigrores, & candores, aliique colores, qui apparent in corporis informatione. Colores itaque non minus conſeruantur nutrimentis, atque corpus, quod tingunt: ſua etiam loca & ꝓprietates accipiunt, non aliter, atque nutrimentum ſua. Hæc de colorib. nutrimenti diximus. Eſt enim & alius color, qui non eſt nutrimenti, ſed ſtercorum. Et hic duntaxat vnus eſt: qui differt ab altero, quod hic ſit vnus, nutrimentum vero omnes in ſe continet. Ex hoc nutrimenti colore fel accipit ſuam viriditatem & flauitiem. Quia in eo ſunt ambo colores cum omnibus ſuis gradibus. Vnde ſequitur, quoties colores ſe ſeparant, quæ ſeparatio eſt origo icteritiæ, tunc ſe inuicem excedunt colores magis, quam natura requirit. Nemo enim hominum poteſt eloqui multitudines graduum, qui ſunt in coloribus. Sic etiam in cerebro varii colores albi & cœrulei exſiſtunt: propterea multi & varii colores in morbis cerebri inueniuntur. In ſanguine vero & carne rubeus & cœrule⁹, qui apparent in vibicibus, dũ corpus percuſſum eſt. Omnes enim colores ſunt in corpore, ac in lucem producuntur cædendo & percutiendo corpus.

Colores ſtercorum ex nutrimentis ſunt.

Color duplex.

Gradus colorum ſunt ineffabiles.

Colores omnes ſunt in corpore.

Quia in ipso ictu siue percussione non sunt colores, verum in corpore sunt colores, quos ictus prouocat, vt appareant. Colores itaque indicant morbos, quos hoc loco non describo, sed solum indico, vt stercorũ colores melius intelligantur. Qua de caussa, cum tot colores perfecti sint in homine, quot in exteriore sphæra: sciendum est illud, quod prædiximus de emunctoriis & virtutibus digestiuis in illis esse multos ac diuersos colores, pro natura & varietate digestionis ac loci, quos colores stercus etiã extrinsece retinet. Notate hic, qui sint extrinseci colores. Quẽadmodũ nihil erat ante cœlum & terram, & iam aliquid exsistit, ita quoque nihil fuerunt colores, antequam producti sunt. Fuit quidem aliquid antequam cœli & terra essent facta, sed nihil horum, quæ iam exsistunt. Aliquid quoque fuit, in quo colores sunt facti, nihil tamen fuit comparatione huius, quod iam est. Si ergo illud ipsum, quod nunc exsistit, redigatur in nihil: permanet illud, quod antea fuit. Sic vbi colores euanescunt, manet illud, quod ante ipsos erat. Quod ita intelligetur. In cibo sunt omnes colores, ex quo & corpus suos accipit. Ex cibo igitur cum corpus colores accipiat, postquã certe accepit, permanet ille color, qui erat ante colores apparentes: veluti hoc exemplum docet. Homo nihil aliud est, quam excrementum, ex quo etiam factus est: vbi autem corpus sumit nutrimentum, nihil remanet præter sordes, ex quibus cibus creuit: sic vna cum nutrimento discedunt quoque colores. Vt porro post separationem nutrimenti stercus remanet, ita quoque primus restat color: hoc e. ille color remanet, in quo omnes reliqui colores confusi sunt: qui alii dum absunt, res est mortua, ac vnus est color, qui tamen reuera non est color. Sunt ergo colores cognoscendi & iudicandi per colorem, qui fuit ante omnes colores, pro natura cuiusque loci. Per hunc quoque hominũ morbi sunt cognoscendi. Vbicunque enim colores exsistunt alii, quam illi, qui reuera nihil sunt, morbos indicant. Vnumquodque enim stercus debet carere colore. Propterea discrimen colorum est, quod alius sit in essentia, alius in corpore mortuo. Sicut enim homo adhuc viuus differt ab eodem mortuo, ita ẽt duo isti colores sunt inter se discernẽdi. Quapropter & plura nunc obseruate de stercorum coloribus. Stercora quæ per anum expurgant, colores habent, in quib. nutrimenta eorundẽ locorum digeruntur: sic & epar eundẽ habet colorẽ. Quotquot ergo sunt reuera colores, tot sunt ẽt non reuera colores, h.e. qui non sunt colores, & nihilominus corpus colorum. Multa & varia quia sunt colorũ corpora, varia quoq; sunt non colorũ, vt pituita indicat colores cerebri, quæ proprium non habet. Colorẽ etenim accipit cerebrũ, & illud q non est color, transit in stercus, q non est nutrimentum. Sic vltimæ materiæ iterum fiunt primæ,

Colores omnes corpori ex cibis induntur.

Homo totus est excrementũ.

Colores qui iudicãdi sunt.

Stercus colore carere debet

primæ, q̄ nihil ſunt, nihil quoq; exſiſtit vltima materia. Medium vero exſiſtit aliq̃d reuera, h.e. illud, ꝙ in primum eſt fuſum, & ab vltimo ſumtũ. Si hoc alios colores habuerit, quã vltima materia, hoc eſt, colores primæ materiæ, medico eſt ſubiectum ad iudicandum. Nam colores oſtendunt morbos corporis, nõ ſtercoris. Stercus enim nihil eſt, nec ſanitatem, nec morbos efficit. Idcirco cogimini primo colorum habere cognitionẽ iuxta localem anatomiam, quo ſciatis ex colorum origine locorum colores, & per eos materiam morborum. Sic n. cognoſcendi ſunt colores, & genera ſtercorum: non vt ſtercora curentur medicina, ſed loca vnde ipſa prodeunt. Vos igitur falſo choleram, melancholiam, & reliqua huiuſmodi examinatis & iudicatis, quæ iſtiuſmodi loca iuxta morborum originem nullo modo apprehendunt, nec iudicare poſſunt. Cum itaq; nihil ſit in corpore, ꝙ cholera aut melancholia appellatur, nec in virtutibus digeſtiuis, nec in phyſico corpore: ergo obſeruandum eſt, qui communiter colores in ſtercore concurrant: ꝙ ea ratione fit, vt vnumquodq; mẽbrum attrahat id, ꝙ ſibi conuenit. Quod ſi hic aliqua perturbatio cõtingat, & nutrimentum ſe a ſuo loco ſeparet in ſuum emunctorium: tunc exit nutrimentum, non a. ſtercus. Nam immatura nutrimenta erumpũt, quæ non ſunt ſtercus. Quare non eſt rationi conſentaneum, vt purges. Quod ſi ẽt eueniat, vt in eo ſtercus nullius odoris, ſed tamen cum ſuis coloribus reperiatur: obſeruabitis aliquot nutrimẽta digeri, & ſtercus ipſius loci mittere: alia vero cum ipſo miſceri, ac ſtercus adulterinum efficere. Quę ſunt diligenter notanda, ac inde diſcendum, ꝙ per anum multæ virtutes digeſtiuæ ſe exonerent ac purgent. Similiter etiam multæ virtutes digeſtiuæ vrina ſe purgant. Nam ſingulæ virtutes digeſtiuæ ſua habent emunctoria ex ſua regione. Vnde ſtercora variis poſſunt modis apparere, dũ nutrimẽta nondũ digeſta concurrunt. Adhæc obſeruandum eſt, tempora ad cœlũ tales efficere colores, quoties impreſſio non cõuenit in iis cum microcoſmi corpore, ꝙ tñ cogitur eam ferre. Ex quib: conſequitur, dum cœlũ virtutem digeſtiuã interrumpit, ẽt eius virtutis operationem impediti, ac poſtea fieri confluxum colorum ꝓ natura & efficacia cuiuſq; impreſſionis. Hęc dũ fiunt, in eiſdem locis patefiunt colores nutrimentorum, & morborum, qui ſunt in ipſis virtutibus digeſtionis. Hinc facile colligitur, modum pharmacandi non intelligendũ eſſe in purgando ſitum: ſed virtutem digeſtiuam eſſe reſtituendam, vt ſterc⁹ ceſſet. Hoc donec non fit, ſemper magis ac magis augetur morbus, non aliter ac ſi res putreſcat, q̄ profert muſcum, ſitũ, aliaſq; ſordes, quæ in ipſa creſcunt. Hæc omnia vobis aliquoties repetũtur, ne prorſus in ſtercoribus ſubmergamini, h. eſt, ne vitã veſtram in iſtis tranſigatis, ſed potius diſcatis ea, quibus ad meliora poſſitis progredi. Poſt hæc notandum eſt:

Colores morbos corporis notant.

Humorũ figmentũ taxat.

Cholera, melancholia, &c. nihil ſunt.

Anus & veſica emiſſoriæ conuenientiſſimæ.

Putredo muſci, & ſic cauſſa.

Quemadmodum diximus de variorum colorum origine & separatione, quomodo etiam ex bonis & viuis rebus tam multi & diuersi colores oriantur, in ipsis rebus latitantes, ex quibus postea stercus suos colores adipiscitur, iuxta quos iudicium sumitur: ita quoque obseruandi sunt colores mortui, hoc est, colores, qui nascuntur ex putredine: quo discrimen verum sciatis, ne istos æstimetis viuos esse. Sicut enim putrefactum quiddam ex homine mortuo fit, sic etiam colores eiusmodi oriuntur. Fatum non est homo, sed signum ipsius: similiter hi colores, non sunt colores ipsi, ex quibus originem sumunt, verum ipsos indicant. Ac vt fatum nihil veri & certi demõstrat, sic hi colores nihil veri nec certi ostendunt. Quapropter non est ferendum iudicium, nec tractandum quicquam, iuxta istos colores: quia non oriuntur ex natura, quæ ægritudines efficit, sed alia producuntur generatione: quare veterem generationem non indicant. In eo enim distinguũtur ac separantur, quod hi colores in putrefactione originem suam accipiant, quæ putrefactio separata est a viuis, non aliter atque vmbra a corpore, quæ ipsi quidem nonnihil adhæret, attamen reuera nihil exsistit. Putrefactio autem fit, quum stercus separatur per suæ digestionis emunctorium, fitque quadam morbi energia, qui in eadem digestione hæret separatus, qui idem morbus stercus efficit putridum, quia non est, vt conueniebat. Integrum & sanum exire decebat: sic enim non putrefieret. Omnis enim res, quæ putrescit, ex morbo, qui in ipsa latitauit, dum sana esset, putrefit. Sic videtis carnes putrescere ac sordere, non aliam ob caussam, quam quod vna caro ægrotet, quæ licet sana æstimetur, nihilominus tamen morborum principia in ea exsistunt, quæ sunt caussæ putredinis in morte apparentes, hoc est, per putrefactionem se ostendentes. Nam omne, quod non putrescit, nunquam etiam viuens morbo laborauit, nec morbo subiectum est, vt gemmæ, balsamus, & eorum liquores. Homine vero, cum in aliqua corporis parte ęgritudo contingit, & in eadem nascitur stercus, continuo putrescit: siquidem ex imbecilla digestione oritur. Si autem digestio fuerit integra & salua, non putrescit stercus in corpore. Ad ea vero, quæ extra corpus sunt, non spectat meum argumentum. Caussæ putrefactionis sunt varię, quas non opus est hic describere. Mihi enim est propositum, stercora describere, veluti modus pharmacandi requirit: deinde etiam vt describam virtutes digestiuas. Ceterum error postquam talis accidit, vt ex stercorum coloribus, non considerata eorum origine, iudicia sint constituta: fallaciæ multæ sunt introductæ. Nullus enim color prodiens ex putrefactione, veri quicquam significat, nisi ex suo loco veniat. Propterea stercus retinet loci istius & regionis colorem, vt stercus cerebri retinet suum candorem & cœruleum

Fatum est signum hominis.

Putrefactio quorũ colorum caussa.

Res unde putrescat.

Color ex putredine nihil indicat de morbis.

ruleum colorem. Si autem loci ſtercus putreſcit, tunc etiam ipſe locus coloribus putrefit, &c. In felle eſt viriditas & flauities: quicquid ex eo putreſcit, hoc adhæret quoq; coloribus: quod de omnibus partibus eodẽ modo intelligendum eſt. Hic tamen mutatio huiuſmodi cõtingit: quotieſcunq; morbus incidit in putrefactionem, toties mutantur colores. Stercora, quæ deberẽt tincta eſſe rubore, fiunt nigra & phœnicea, q̃ falſo appellantur melancholia. Ex ſanguine iſti colores oriuntur: quomodo igitur melancholia erunt? Itaq; iudicium de his coloribus eſt fallax. Eodem modo, cum res putrefacta deberet eſſe candida & cœrulea, efficacia iſtius morbi mutatur in leucophæam, quam iudicant eſſe phlegma, & nemo hominum nouit, quid phlegma ſit. Sic quoq; & reliqui colores mutantur in putrefactionibus. Qua de cauſſa non eſt ſtatim iudicandum de coloribus, quod hæc iudicia ſint omnia falſa. Siquidem colores adeo commutantur in diuerſas eſſentias, vt nemo veram ipſorum originis matrem agnoſcere queat. At vt coloribus impoſturæ fiunt, ita quoque ipſa ſubſtantia. Tam enim variis modis morbi efficiunt putrefactiones, vt nemo dicere poſſit, hoc eſt cholera vitellina, & ſic erit eius cura. Virtus n. digeſtiua aliter ac aliter afficitur ad ſubſtantiam commutandam. Vnde ſequitur, curam non debere ſumi ex cholera vitellina, ſed ex digeſtionis ſignis. Non refert etiam, cuius ſit coloris ſtercus. Summa igitur curæ habetur ex iudiciis digeſtionis, non ſtercorum. Et ſubſtantia, colorq; nihil aliud declarant, quam quod morbi ſint in regione digeſtionis, quid vero ſint morbi, non ſignificatur. Hæc vt concludamus, obſeruandum eſt, has omnes ſcientias & notitias debere accipi, earumq; originem ſumi ex virtutib. digeſtionis externis, quas ambæ ſphæræ docent. In his donec Medicus non fuerit bene inſtructus, nihil poterit quicquam recte conſtituere in iis rebus, quæ ſpectant ad corpus. Ex corporis enim ſignis & notis nullus fit medicus. Quia microcoſmica natura in ipſo microcoſmo non poteſt diſci, nec deprehendi, quæ externo in mundo cognoſcitur tactu & aſpectu. Omnis enim medicus ſemper animo voluet, illud eſſe recte cognoſcendum, ex quo homo natus eſt: & idipſum qualecunq; eſſe didicerit, tale quoq; cognoſcet eſſe, quod ex ipſo natum eſt. Homo natus eſt ex mundo, non ex vna aliqua parte, ſed ex omnibus ſimul, & in omnibus perfectus creuit, ſicut & illud perfectum eſt, ex quo ſuam habet originẽ. Inſpicite quomodo infans naſcatur ſolum ex patre & matre, & eſt ſolum limbus. Quia ipſemet eſt limbus, ex quo illud creſcit, ꝙ ipſe infans exſiſtit. Quemadmodum limbus iacet in matrice, qui dũtaxat eſt tanq̃ lutũ, ex quo fiunt omnia, quibus parentes conſtabant: ita quoq; hominis parentes ſunt cœlum & terra: propterea etiam natus eſt ac creuit in ipſo-

Leucophæa, &c. Phlegma quid ſit, nemo nouit.

Aſtronomia imperitia Medico damnoſa.

Homo ex mundi omnibus partibus factus.

Ex limbo matricis infans naſcitur.

rum natura & partibus, excepta imagine Dei. Sic nulla fit hic separatio, nisi imaginis Dei: natura permanet inseparabilis cum patre & matre. Cum ergo parẽtes hominis sint cœlum & terra, ex quibus postremo creatus est: discatis ex parentibus infantem, & anatomiam exercere in parentibus: eos dissecate, non pueros. Vbi cœlum & terram cognoueritis, habebitis totius naturæ humanæ plenam scientiam. Vnde non inmerito dicere possum, ipsos omnes errare ac falli, qui suu m iaciunt fundamẽtum discẽdi in puero, ac non potius in eo, vnde ipse nascitur. Non hic loquor de iis pueris, quorum parentes primi pueri exsistunt, sed de patre & matre Adami & Euæ. Nec offendat impediatque vos imago. Sic enim Deo visum fuit, vt homo in tali imagine nasceretur. Itaque ex imagine non fit medicus, verum ex eo cursu & fluxu, qui inest imagini, hoc est, vniuersum cœlum, & vniuersa terra: Ex illis nascitur medicus, ac nutritur.

Imago hominu talis ex singulari Dei consilio.

Finis libri primi, Libri sequentes nondum habentur.

SEQVITVR

LIBER ALIVS DE MODO PHARMACANDI IMPERFECTVS, IN quo doctrinæ vtiles multæ traduntur, quæ alibi prolixius explicantur.

DE MODO PHARMACANDI.

Præfatio.

CVm purgationes hactenus quidẽ multis cum profuerint, tum obfuerint: ideo de ipsis tractatum hunc condere placitum est. Nec enim parum interest, dubium istum purgationum euentum secundum caussas suas probe considerari, vt qui non potest non ex malo fundamento emergere, aut dubiam & ambiguam doctrinam arguere. Hoc enim ni ita haberet, illorum certe nemo, nisi quod oportet, purgaret. Vbi vero purgatione non opus esset: ibi iidem ab illa abstinerent. Itaque instituti mei est, incertam Medicorum doctrinam hic ventilare, & docere, quod purgandi nulla certa methodo vsi sint sed in meris ambiguitatibus temere obhæserint. Nec enim hoc Medicum est, dubio euentu purgationes decernere, aut cæcæ fortunæ operationem committere. Siquidem hoc incertæ artis euidens testimonium est. Opera ergo danda sedulo esse videtur, vt lyra veteri abiecta cognitio plenior & certior deinceps teneatur. Veteres enim Medici non admodum magno honestatis ac probitatis studio, quod facere tamen debebant comparandæ

Purgandi ratio veterum erronea.

Vet. Med. negrabeus

randæ experientiæ incubuerunt. Adeoque dolenda hæc ipſorum eſt temeritas, quod medicamenta exhibentes, rationem ac modum ipſorum tenent multo minus, quam ruſtici modum nouerunt ſeminationis. Nam ſi medicus in bonum euentum ſperat, improbe agit. Si auctoritates ſcriptorum citat, nugas profert. Si dicit, quiſnam per integram cutem perſpicit? Tum ſtultitiam ſuam prodit. Si ſeſe morbum noſſe quidem, ſed remedia deeſſe cauſſatur: aut ſi naturam adeo malignam eſſe clamat, vt ei reſiſti non poſſit: tum certe hiſce prodit, quod nullo pacto Medicus ſit. Itaque cum in Sciendo, non in Opinando veritatis fundamentum omne poſitum ſit. Scientia & experientia Medico omnino neceſſaria eſt, nimirum purgationem eſſe Curam & non præparationem. Alia enim eſt præparatio, alia purgatio, alia digeſtio, aliud purgatiuum. Purgationis autem nomen inditum eſt ab eo, quod nihil purgetur aliud, quã quod maculatum & pollutum eſt. Huc etiam reſpicit omne doctrinæ meæ fundamẽtum, nimirum quid polluere, & quid purgare ſit, non ſecundum opinionem. Nec enim in opinando, ſed ſciendo Medici verſatur induſtria. Medicina enim cum a Deo creata ſit, certe defectu careat neceſſe eſt. Nam ſi textoriam & figularem artem in ſua experientia certam creauit Deus: multo certe magis de Medicina, quæ longe maioris momenti eſt, idem omnino verum erit. Cur vero Medici experientiam negligerent, fecere Sophiſtæ, quibus tota Medicina ſcatet, qui Medicinam tractant non aliter, quam lanius ſuem. Ex cauſſis itaque minime leuibus tibi, N.N. hunc tractatum dedico, & compono. Iuſtitiam ſiquidem amas, & veritatem impendio colis. Verum ergo vero, & iuſta iuſto coniungere, cum mihi tum reliquis Medicis, ac imprimis tibi admodum laudabile eſt, Vale.

Scire non opinari medici eſt.

Purgatio eſt cura, non præparatio.

Purgare quid.

Medicina perfecta a Deo eſt creata.

LIBRI PRIMI.

TRACTATVS I.

CVm omne edens, ſtercus producat: de hac re prolixius mihi diſſerendum eſt. Noſcenda vero eſt natura & diuiſio ſtercoris in reb. inſenſibilibus ad ſenſibiles. Primo autem ſciendum eſt, quid ſit maculatum ſeu pollutum. Eſt vero pollutum id, quod non naturæ eſt, ſed extra ipſam. Sed quomodo pullutum aut ſordidum ingreditur? Videtis, qui lutum ſeu ſtercora in plateis reperta, ac ab imbre & terra producta, &c. in hypocauſta inferantur. Similes etiam in corpore ſunt operationes, ſimiles generationes pluuiæ, &c.

Maculatum eſſe, quid?

Porro autem creaturæ vniuerſæ edunt bibuntque, nec quicquam rerum eſt vel ſenſibilium vel inſenſibilium, quod non edat. Quod vero edit: idem etiam cacat, & ſtercus gignit, cuiuſcunque ordinis ſit.

Creaturæ vniuerſæ edunt.

Lapides edunt. Lapides edunt & bibunt: quod si non facerent, ipsorum corpus non maneret. *Adamas & Magnes vt edant.* Adamas edit obscure. Magnes autem manifeste. Quid enim Magnes esu suo aliud nobis testatur, quam manifestam virtutem trahendi & edendi? Eodem modo lapides & gemmæ omnes edunt, nec sine cibo quicquam sustentatur.

Iam si Medicus sciat, vnicuilibet suum cibum porrigere, non secus ac sibimetipsi: medicinam certe admodum dotatam faciet, adeo vt illa quasi pinguescat & valentior fiat, instar pinguis Epicuri, quem cibus potusque continenter exhilarauit, & ad munia obeunda alacrem fecit. *Epicurus.*

Gramen cibus pecorum: graminis cibus imber. Ceterum pecoribus pro cibo gramen datum est: gramini vero pro cibo est terra & pluuia. Sicut ergo mirum videri posset gramini, si sciret, se vaccæ cibum, & insuper lac ac caseum futurum: ita mirum vicissim videretur pecoribus, si sciant, se cibum fore hominum: & tamen vos interim omnes valde miramini in hoc, quod lapides edant ac bibant: cum tamen hi non minus, ac homo, atque pecora, & gramina sine cibo sustentari nequeant. *Lapides cur alantur.* Cum enim omnia viuant: omnia etiam cibo potuque indigebunt.

Qui cibi cuiusque creaturæ. Quid autem ex ordinatione creatoris vnumquoduis pro cibo eligat, id vnum ex magnalibus Dei est. Quid pascit nempe lapides? Chaos mineralis. Quid gramen alit? Liquor mineralis. Quid hominem? Caro vegetatiua. Quis coquit omnia? Deus. Postea præparat illa homo. Homo præparationi subiectus est, & non est. Gramen autem & lapis necessario in liquore suo iacet, nec culinam suam vnquam egredi potest. Ida. homo potest: quem ad vsum manus pedesque accepit; quibus carent cetera, ob quem defectum his etiā cibus vltro offertur aut apponitur. *Sensibiles creaturæ cibū suum sequūtur, insensibiles contra.* Sicut n. præsepe sequi coguntur pecora: ita econtra præsepe, in quo materialis cibus conditur, res insensiles sectari cogitur. Sicut ergo esurientes venulæ corporis attrahunt ex ore, stomacho & epate, quicquid alimēti adest: aut sicut porcellus ex matre sua sugit: ita suum nutrimentum etiam lapides attrahunt, vtpote in quo proxime ipsi iacent.

Vbi cibus, ibi sterc9. Hæc dum fiunt, stercus certe vbiuis est, vbi cibus congeritur. Venulæ autem attrahunt, quod bonum est: & stercus eædem relinquunt. Quod cum inutile sit, a loco foras exigitur. *Virtus separatiua omnibus locis inest.* Locus enim in rebus omnibus cum sensibilibus tum insensibilibus, virtutem separatiuam in sese continet, a qua stercus expellitur.

Vsnea est stercus sui subiecti. Sed ad pleniorem cognitionē quæstionis huius, q̄d stercus sit, vlterius q̄ritur, an vsnea res crescens sit, aut stercus? Respondetur: esse stercus sui crescentis. Sic quæri ēt possit, an mucus super lapidibus inuentus, mucus sit ab

ſit ab aqua, an a lapidibus? Nam eſt lapidum ſtercus. Si ab aqua eſſet: conferretur etiam aliis eodem loco, non minus ac ipſis lapidibus. Hic enim effugium non datur. Lapides ergo in ſua culina iacent, & penore, ex cuius copia edunt, creſcuntque inſtar hominis augeſcentis & pingueſcentis. Excrementum vero ab alimento relictum foras extra lapidem exigitur, & impuri nihil in ipſo remanet.

Lapides alimentū habent ſuum.

Idem eodem modo etiam in aliis verum eſt, quod ſimiliter vniuerſa edant, bibantque, & cacent ſeu egerant. Iam ergo porro tractatum ſecundum ordiemur, cuius gratia primum condidimus, nempe vt dicamus de ſtercore hominis in ſpecie, & cetera omittamus. Hæc enim nec ad Medicinam, nec ad inſtitutum noſtrum primo pertinent. Quanquam hæc etiam omnia, quæ ad naturæ ſecreta expendenda faciunt, a Medico probe cognoſcēda ſint: ſicut de Philoſophia iſta ſpeciatim traduntur. Hic autem de ſtercore, hoc eſt, de purgandi modo ideo tracto, vt ſtercoris originem & cauſſas ſedulo expendatis. In hac enim cognitione momenti poſitum multum eſt ad deſtruendas veterum opiniones, & ad ſtabilienda certius illa, quæ deinceps tradentur.

TRACTATVS II.

CVm ergo de ſtercore tradendum mihi ſit, vbi ipſius loca vigeant: ante omnia ſcire fas eſt, Quid ſtercus ſit? Stercus autem eſt id, quod a nutrimento corporis relinquitur & expellitur: hoc eſt, ſtercus eſt id, q̄, cum cibo & potu permixtum, alimentum fieri nequit. Horum quot genera ſint, iam ſciendum eſt. Vnum eſt in ore; alterum in ſtomacho: tertium in lotio: quartum in ſudore &c.

Stercus quid.

Stercorū genera quot.

Quæ cum omnia ſint ſtercora; ſciendum conſequenter eſt, quot tot in corpore ſeparationes ſint, quotuplicia exſiſtunt ſtercora. Prima eſt in ore: poſſibile ſiquidem eſt, cibum, qui in ore continetur, digeri in ipſo non minus ac in ſtomacho. Hac enim ratione Eremitæ multi vitam ſuam ſuſtentarunt, nihil quidem deglutientes, & tamen modo naturali vitam ſuam protrahentes. Maſticatio enim, & tempus digerendo in ore cibo datum, cibum in alimentum permutant, nec minus a maſticatione attrahitur, quam ex ſtomachi bolis, ac reliquis. Hoc modo quod in ore reliquum manet, ſtercus naturale euadit, ac dentibus annectitur &c. Ex quo ſequitur regimem peculiare vitæ diuturnæ. Ita quicquid in ore digeritur, id homines ſanos reddit & longæuos. Talis enim vita in eremo fuit. Nota regionem oris, item linguæ, & abſtinentiam.

Digeſtiones quot ſunt.

Eremitæ ſola cibi maſticatione vixerunt.

1. Stercus oris.

De hoc autem oris ſtercore hic nihil tractatur, vt quod ablui ſoleat. Ex ore cibatur cerebrum.

2. Stercus intestinorum.

Porro vero ſi hinc in ſtomachum amandatur, ac regionem oris egrediatur: tunc digeſtor fit ſtomachus, qui ſtercus præparat & format, idque porro in inteſtina relegat. Et præter hunc, exitum alium non habet. De hoc ergo ſtercore potiſſimum diſſerendum eſt. Id enim eo in loco verſatur, vbi gignuntur colica, iliaca, conſtipatio, laxatio. De hac ergo morborum ex ſtercore genitorum origine tenendum eſt, quo pacto illi in modum purgandi deducendi ſint.

3. Stercus epatis.

Præter hanc digeſtio: etiam alia numeratur, quam, vbi ſit, nemo nouit, & tamen aſcribitur ipſa epati, minus vere. Per hanc vrina producitur. Inde generantur morbi, exceptis iis, quos tartarus generet. Hi morbi purgationibus educendi ſunt, prout natura ipſorum docebit.

4. Stercus sang.

Poſtea nutritio abit in ſanguinem: & ex ſauguine generatur interior mucus pulmonis & pectoris. Hoc ſtercus a ſanguine eſt, eo loco genitum, & ſeparatum a natura ex emunctoriis ſuis in regiones externas, & ligamenta &c. ſicut ex ſtomacho in inteſtina. Et mucoſi hi morbi ſimiles ſunt morbis illis ſtercoreis in inteſtinis, ac morbis vrinalibus in veſica.

Stercora partium ſpecialiũ quot &c. Narium.

Præterea ſtercoreus morbus quidam eſt ex cerebro, qui mucor eſt narium, ex digeſtione cerebri enatus. In hoc enim quod ſeparatur, per nares exit. Vnde morbus oritur mucidus, modo ceterorum.

Aurium.

Alia etiam digeſtio fit in loco aurium, quæ ſe ſeparat a pinguedine aurium, & morbos ſordium aurium producit, ſicut ſtercora reliqua.

Oculorũ.

Eodem modo & oculi peculiarem ſuam digeſtionem & ſeparationem habent. Ipſorum autem ſtercus educitur per oculos, illachrymando, qui tamen virtutem expulſiuam nullam habent. Quicquid enim mouetur ex reſolutione & fluore, aut apoſtematis & lacrymis, id ſingulares morbos ſtercoreos oculorum producit.

Gutturis &c.

Ita regio etiam Gutturis, Laryngis &c. ſputum ſuum habet, a digeſtione & ſeparatione ſua peculiari progenitum. Cum enim digeſtio & ſeparatio peculiaris ſit: peculiare etiam erit emunctorium, quod os eſt, ſpumoſi ſalis &c. Hi morbi illius ſtercorei ſunt.

Ad hæc ergo ſi attenditis vos Medici, ecquid de ſtercore nugamini? Tot nimirum ſtercora ſunt, quot digeſtiones: & viciſſim: tot digeſtiones quot ſtercora &c. Vos vero quid de cholera blateratis, quod ipſa per aures euacuetur? Vbi terrarum id vos cognouiſtis? Ita phlegma vobis etiam per nares effluit &c. Nugæ. Hæ nimirum veſtræ fraudes & impoſturæ ſunt, quibus incautos obtunditis.

Septem digeſtiones & ſtercorũ.

Deſiſtite deinceps de humoribus loqui. Dicite potius de ſalibus. Ita verum vos profiteri, demum in propatulo erit. Verum autem eſt, digeſtiones in corpore ſeptem reperiri. Tot enim obueniunt ſtercora.

cora. Stercus autem nullum ſine digeſtione eſt: vt & digeſtio nulla ſine ſeparatione.

Quid vero vos de cholera tandem in auribus, & de Melancholia in podice otioſe nugamini? Iam enim choleram cauſſamini praſſinam, iam vitellinam, & ſimilia nugatoria plurima, quæ tamen vniuerſa fluxæ arenę ſuperinſtructa ſunt.

Humores nihil ſunt.

Quid ſtercus in veritate ſit, id ex tractatu ſequente cognoſcite, in quo veritatem ipſam eruetis, & humorum veſtrorum vanitatem videbitis. Quæ enim de modo pharmacandi proponitis, meræ deceptiones & imposturæ ſunt: quæ de cœcitate veſtra & mentis caligine nimis certo atteſtantur.

Sic ergo hactenus, quotuplicia in homine ſtercora ſint, enumerauimus. Iam qua ratione vnumquis generetur, tractatus ſequens docebit.

TRACTATVS III.

Digeſtio ſtomachi, quid ſit.

DIgeſtio prima ſtomachi non eſt digeſtio, ſed præparatio pro digeſtionibus particularium membrorum: & eſt ſeparatio ſtercoris crudi, id eſt, ſtercoris communis.

Digeſtio & ſeparatio peculiaris omnibus membris ineſt.

Omne membrum ſuam digeſtionem, ſeparationemq; in ſe propriam habet emunctorium, excrementum, & horum ægritudines ſex excrementales.

Vt ſtercora fiant in ore, in ſtomacho, in vrina, in muco &c. morbi infantiles, morbi pulmonis, item morbi mucoris, hoc eſt, naſi.

Nota { *Colores.* / *Diuerſitates.* / *Locus.* }

Vndè diuerſitas? Ex loco: Locus eſt aduertendus: Inſpice cœlum, quid ibi agat, hoc eſt, vbi calid. vbi frigid. &c. Ergo vbi differt ſanitas, differt & ægritudo, non in forma tantum, ſed in ſtomacho, inuiſibiliter, & ſic etiam ibi.

Digeſtio corporis mira & multiplex.

Operæ vero pretium eſt, de digeſtionis virtute dicere, quam mirabilis illa ſit, quod toties in corpore mutetur. Quę ſicut vniformis non eſt: ita nec ſimplex eſt Medicina. Sicut n. virtutes digeſtionis varie diuiduntur, ita varie ipſas quoque medicinas diuidi decet, non ſecundum humores, ſed ſecundum ipſas virtutes digeſtionis. Hinc enim deſumitur indicatio laxationis. Purgatio vero choleræ, phlegmatis &c. mera impoſtura eſt: vt mira in terra, ita etiam mira in homine. Vt mucus ac ſtercus, quantum inter ſeſe differunt. Quantum vrina, quantum ſudor &c.

Humores commentum.

Hæ differētiæ vniuerſæ ex ſola Microcoſmica natura emergunt, vt homo ſimilis ſit mundo maiori, & compareturipſorū diuerſitas, ac vt ha-

beat subiecta corpora, in quæ cœlum imprimat. Quot enim operationes cœli: tot loca hominis. Medicus enim cognoscere hominem, & eundem diuidere debet, secundum partes cœli, non secundum phantasticam anatomiam cadauerum, quę solidi nihil quicquam in medicina demonstrat. Cœlum autem & terra, aerque ac aqua, quid in homine consistat, plene docent. Vos autem horum nihil didicistis, sed per arrogantiam a doctis vos separastis, velut canicidæ a viris honestis. Qui, vtcunque suam artem exerceant, nullorum censuram subire cogitant.

Anatomia cadauerum erronea.

Porro autem exemplum ex medicina depromtum obseruate pro cognoscendis digestionibus, qui illæ inter se differant, vt stercora cuiuslibet morbi cognoscantur, & intelligãtur, quomodo virtus digestionis in vltimam suam materiam abeat. Hoc est, omnia quidem sunt stercora: sed velut secundum locũ sunt nobiliora vel ignobiliora: sic etiã alias &c.

Iam vero in stomacho aliud est &c.

Porro quænam est operatio, aut quidnã aufert expertum primum a phlegmate? Phlegma est mucus, qui passionem artheticam, id est, pedum & manuum, schiæ &c. generat: quid ita? Si incidat in loca non conuenientia. Ibi enim contrarius fit. Si contrarius: ergo morbus. Est ergo specialis, vt in podagra sic, in paralysi sic, vt in libris suis habetur, & sic de ceteris.

Phlegma quid.

In his autem notabitis, quod purgatio muci eo conferat, vt mucus tantum auferatur. Si ergo morbus muci est: illa iuuat. Sin minus, secus facit.

Iam quæ est muci anatomia? quo cadit is in paralysi? quo in podagra? quo in schiatica? &c. dentium, aurium doloribus?

Porro quid fit ex muco, si putrescit? si induratur? Hoc, illud. Sic sua omnium stercorum est diuisio.

Sic ergo finitus liber primus est, ex quo scire debetis, quid purgandum sit, quid minus.

Sequitur iam processus, quando, in quo signo cœli & corporis &c. Item quomodo, & vbi &c. Idem per quod &c.

Item quomodo virtus laxationis fit, vnde, & ex qua caussa.

LIBER SECVNDVS.

TRACTATVS I.

SEd vt modum pharmacandi adhuc planius aperiamus, fas esse sciatis, vt ex cognitione stercoris, morbi, ex illis geniti, qui sint, cognoscantur. Nec vero morbi saltem ex ipsis producti, sed & illi, quos hi mouerunt. Ex-

Excrementalium enim morborum caussæ duplices sunt: vna est stercus ipsum: altera huius accidentia.

Morbi ex stercore sunt duplices.

Morbus quem stercus in sese habet ex digestione, in stercore est venenum. Quia autem venenum est, ideo etiam caussa est ad morbum. Et sic veneni modo in sano corpore inficiuntur & incenduntur anatomiæ emunctoriorum. De his deinceps dicetur.

Sic ergo morbi in corpore sunt, qui stercora nō exsistunt, sed morbi veri, qui frequenter stercus ipsum etiam venenant, ita vt modum & naturam suam transgrediatur, adeoque ad nouum morbum caussa fiat. Caussa vero talis est. Nempe prima: Quoties morbus: toties noua infectio, & noua aliaque Medicina. Istorum autem venenorum operatio varia est: venenum enim aliquando exsistit Saturnium, aliquando scorpionum, iam tale, iam aliud &c.

Cœlum autem quoduis venenum regit: vnde repentinæ operationis illa sunt. Arcana enim omnia ex cœlo. Venenum autem est arcanum. Ideo ex cœlo est, & scorpionum &c.

Venena cœlo subiecta. Arcana omnia ex cœlo.

Quandoquidem vero ex morbo producatur, operatio eius ad talem morbum mirabilis exsistit. Cui etsi quidem non sit simile: caussa tamen præsto est, ita, vt stercus simuletur ab homine, a quo expellitur. Et licet non sit idem: ei tamen est simile, & monstrum.

Sicut enim homo ægrotans similis est sano: sic assimilantur etiam sibi illa hoc in casu: hoc est, venenum semper additamentum aliquod habet ad morbum, qui id producit, ex quo ille enatus est.

Morbum ergo illum iudicabitis, prout est discrimen in loco, in essentia, & in morbi veneno. Huc pertinet Modus pharmacandi, qui cognoscendus est. Stercus enim est materia & argumentum modi pharmacandi. Itaque iure omni cognosci debet ad præstituendam medicinam. De his enim solis morbis hic tractatur, qui in purgandi modum assumuntur, & ad stercus pertinent.

Quoad caussam alteram, nimirum si morbi alii in corpore lateant & stercus inficiant: sciendum est, quod, si stercus infectionem a regionibus externis ac peregrinis veluti concipiat, morbi inde non tam graues generentur, ac ex proprii stercoris veneno. Sicut enim morbi per se sunt: ita etiam caussa est vel grauior vel leuior.

Huiusmodi morbi aliquot sunt, non tamen multi. Qui quo pacto intelligendi sint, id tabulis seu schematibus sequentibus explicabitur. Schemata ea ita intelliges, vt scias, vbi egestionis morbi sint, & postea quę horum caussæ exsistant. Quæ duo diuersa sunt.

Notandum morborum differentiæ, quæ ſunt ſtercoris, quæ non, & qui ſunt Laxatiui: Stercoris ſunt:

Sudor	*Stercus*
Vrina	*Phlegma*
Mucus	*Excrementa aurium &c.*

Quid purgationis conuenit aliud, niſi vt ſtercora expellant? quæ ſunt:

1.	*Vrina*	
2.	*Mucus*	
3.	*Aurum excrementa*	
4.	*Spuma*	*Præter hæc nulla ſunt alia.*
5.	*Sudor*	
6.	*Cruor*	
7.	*Mɛrda*	

Ægritudinum Excrementalium nomina.

Fellis: *Icterit.*	*Rubeæ*	Inteſtinorum	*Colica, Iliaca*	Stomachi	*Indigeſtio.*
	Croceæ		*Tormē, Torſio*		*Debilitas.*
	Nigri		*Centus,*		*Superfluitas.*
	Glaucæ		*Conſtipatio*		*Intemperantia.*
			Dyſenteria		
			Lienteria		
			Diarrhœa		
			Fluxus		

Veſicę	*Arenæ, Arenulæ.*	Cauſſantur a	*Felle, Stomacho.*
	Farina, Alcohol		*Inteſtinis, Veſica.*
	Cal.alb.Cal.rub.		*Renibus, Epate.*
	Sperma, Vlceratio.		*Col. Sicc.*
	Diabete.		

Nomina ægritudinum excrementalium ſtercorum vrinæ:	*Conſtipatio*	Vnde cauſſantur a	*Renibus.*
	Unclear		*Auiis.*
	Altera colore		*Epate.*
	Fluxus continuus		*Veſica.*
	Sanguis		*Calculo.*

Nomina ægritudinum excremētalium stercoris mucosi	*Fœtor, Apostemata* *Putrefactio, Fluxus* *Catarrhus* *Rheuma* *Brancha, Anthrax* *Pituita, Sanies* *Gingiuarum*	Caussantur a	*Capitis regionibus.* *Cerebro.*
		Mouentur a	*Cibis, Tempestatibus.* *Putrefactionibus.* *Nutrimentis &c.*
		Mucus	*Pulmonis, Gutturis.* *Asthma, Tussis.* *Peripnuemonia.* *Pustulæ.*

Et sic de aliis.

TRACTATVS III.

ANtequam Tractatum purgandi finiamus, modum eius ita intelligite. Cum medicina ita insigniter se diuidat in sua operatione, id signum est diuisionis etiam in eo, scilicet, quotuplices medicinæ, tot morbi, seu, quot species remedii, tot species merdæ.

Iam si medicina probat, vt toties ipsius stercus in corpore inueniatur: ad id consequitur, toties simile simili iungi debere, cum ipsa naturę experientia monstret, secundum hanc procedendum esse. Ipsa nostrum institutum minime sequitur. Mendacia ergo sunt, quæ sparguntur de morborum generibus, cholera, phlegmate, melancholia, sanguine &c. Hi enim si pro vestro garritu in corpore ita consisterent; necesse pol foret, vt sanum quoq; corpus similiter diuideretur, ita scilicet, in hac herba est cholera prassina; in ista, vitellina; hæc est sanguinea: illa Melancholica; ista phlegma salsum.

Natura sequenda est Medico.

Humores commenta sunt.

Sed hęc omnia vana sunt, nec hoc modo natura diuidi potest, multo minus autem homo. Quę enim est ratio hominis, eandem oportet esse omnium etiam herbarum, radicum, seminum &c. Itaque naturam male distribuitis, quo testatum facitis, quot a tot iam seculis naturæ conditionem & proprietatem ex Auicenna, Galeno, & Hippocrate nedum intellexeritis, sed dubio euentu practicam vestram institueritis.

Hominis: quæ ratio, eadem rerum omnium crescentium.

An vero vobis non pudori est, q̄ tam tenuiter a medicina instructi estis? Aut ex quo tandem fundamento decantatam illam choleram, phlegma, melancholiam, sanguinem eruistis? Nempe ex oleto putido, ac Medico male feriato. Nec enim diuisio illa vllo modo subsistere potest, cum & solido fundamento careat, ac contra genuinam scientiam simul ac experientiam misere pugnet, nec ad vllam exactiorem probam durare queat. Quinimo & opera vestra satis superque docent, quod meras nugas ac imposturas exerceatis.

Cum enim diuisionem talem natura in extraneis non sustineat; multo ipsam minus in homine, qui ex illis constat, sufferet. Ad na-

Homo ad naturam exteriorē comparādus.

turam enim extraneam conferri debet homo, non contra. Cur ergo ex hac ipſum hominem minime æſtimatis, aut addiſcitis?

Materia & tempus ſtercoris naturam docent.

Stercus vnum, qui varium.

Ster. ſubſtantiæ vnde.

Vt vero vbinam fundamentum genuinum poſitum ſit, videatis: expendite quæſo vobiſcum, vndenam tempus, & vnde materia proueniat. Ita ſimul exploratum habebitis, ex quo ſtercus emergat: quod ita iudicabitis. Stercus ſimplex ſeu vniuſmodi eſt, minime duplex. Simplex enim eſt, quod in qualibet digeſtione ſeparatur. Quod vero id euariet in ſubſtantia, quantitate, ſiccitate, tenuitate, coloribus, acrimonia &c. id altius repetendum eſt, hoc modo.

Subſtantia procedit a ſubſtantia cibi. Iſte qualis eſt: talis etiam eſt ſubſtantia. Quæ ſi non producatur, pro natura ſubſtantiæ cibi potuſque, tunc in cibo morbus eſt. Itaque nutritio a cibo deficit & aberrat, non minus ac ipſum ſtercus. Sic ergo ſtercus cum cibo putreſcit inſtar ſtercoris, quod perfectionem ſuam non aſſecutum eſt. Hoc tu nugaris eſſe choleram &c. Nugæ. Cholera non eſt: Eſt ſubſtantiæ non perfecta digeſtio, quæ coloratur in multos colores.

Sterc. colores vnde.

Eodem etiam modo ſtercus coloratur a rebus incidentibus, vt a cholera, a qua etiam acuitur. Tale autem ſtercus non eſt, ſed quod accedit & ſtercus non eſt, tale eſt, & ſtercus tingit. Interim vos illud choleram dicitis, quæ tamen non eſt.

Ster. acrimonia ab influentia cœli eſt.

Sed hæc de materia dicta ſint. De tempore itidem intelligendum eſt, quod cœlum influentia ſua ſtercus mutet, vt iam luteum, iam acre ſit, quod a Marte eſt: iam nigrum & bolare, quod eſt a Saturno &c.

Quod ſi ergo hæc præſtat cœlum: vbi vos tandem cum commentitiis veſtris 4. Humoribus reſtitatis? ad palum numellarium, vbi ſuum honorem Ringleria quoque detriuit. Hoc proditis, quod hactenus nec Medicos nec viros bonos alios pſtiteritis vos, meris infamiis diffluentes.

Putrefactio eſt noua generatio in qualit.

Ster. ſiccitas a calore.

Cœlum gignit colores, corruptiones, digeſtioneſque nutrimenti, naturæ &c. Et putrefactio alios ſubinde atque alios colores producit. Quælibet enim putrefactio eſt noua generatio guſtus in dulcedine, in aciditate, in acrimonia &c. Hæc autem vobis ſunt cholera, phlegma &c. & quod nigrum eſt, id Melancholiam aduſtam &c. dicitis.

Itidem & calor eſt, qui exſiccat. Corporis n. iam motus iſte, iam alius eſt, ſicut Solis in Æſtate. Idem ẽt colores omnes, pducit exurendo &c.

Præterea euenit etiam, vt corpora reſoluantur & liqueſcant a toto. Hoc corpus vobis eſt phlegmaticum, quod tamen caro eſt. Porro, ſanguinis putrefactio.

Quam vero prouinciam ſuſtinuiſtis facilem in aſſerendis veſtris 4. humoribus, & complexionibus? Vobis autẽ econtra ſerio ſciendum eſt, quod

quod in ſanguine nec choleram, nec melancholiam indicare debeat. Iſta enim meræ ſycophantiæ ſunt.

De diuiſione iſtarum rerum, quomodo varient in vrina, ſtercore, ſudore, muco, &c.

Vrinę cauſſa eſt, quod omnium membrorum totius corporis humores confluant: in naſo ad mucum totius corporis, &c.

Vrina quæ cauſſa efficiens.

Pro his itaq; tenete, quatuor operationes eſſe in rebus omnibus: hoc eſt, quatuor corpora, quæ nihil ſunt, in quæ aliquid conditum eſt.

Quot colores proueniunt ex bono: totidem etiam ex putrefactione. Inter hos ergo & genuinos colores diſcrimen noſcendum eſt, q; nempe ex viridi ruber, ex albo viridis, ex nigro viridis, &c. producatur.

Ideo ex coloribus nihil iudicandum eſt. Putrefactio enim nihil certi indicat, quę iam in hoc, iam in illud mutari poteſt. Cœlum enim, tempuſque ac materia, & locus, hæc omnia immutare poteſt. Quiſquis ergo medicorum ex putrefactione iudicium facit, aberrat.

Putrefactio certi nihil indicat.

Hoc ergo loco ſcite, nihil aliud conſiderandum eſſe, quam putrefactionem ſtercoris: non quidem in ſtercore, ſed extra ipſum, hoc eſt, putredo, cum ſtercore incidit, & cum ipſo naſcitur. In natura enim virtutis digeſtiuę incipit generatio ſtercoris, cum qua ſimul incipit natura morbi, quæ ſtercus ita moderatur, vt in corpore putreſcat. Quod exterius putrefit, id ad corpus nihil attinet. Aliter enim ac aliter fit putredo in hoc loco accidens ventorum, &c.

Colores itaq; porro iudicandi ſunt pro cognitione generationis ſtercoris: vbi noſcenda ſunt loca & emunctoria, quæ id ingrediatur.

Colores ſtercoris qui iudicandi.

Iam vero ipſius colores ſunt ex materia illa, ex qua emergit ſtercus. In rebus enim eſilibus colores omnes conduntur, ſanguineus, lazurius, ruber, luteus, viridis in felle: niger, albus, in ſplene, cerebro. Et ſic colores omnes complicati ac permixti in corpore a rebus eſilibus reperiuntur.

Colores omnes in cibis ſunt.

Cum ergo colores omnes in corpore, hoc eſt, in corpore cibi lateant: ſciendum eſt, quod, cum cibus & ſtercus inuicem ſeparantur, ipſi etiam colores ſeparentur. Optimum autem in corpore eſt nutrimentum: peſſimum eſt ſtercus. Ita ſimiliter & colores optimi in corpore remanent, peſſimi in ſtercus diuertunt.

Nutrimentum in cibo eſt optimum. Peſſimum eſt ſtercus.

Dum ergo ab inutilibus coloribus res omnes ſeparantur: color Epatinus in inutili corpore remanet. Res n. vniuerſæ in ſe habent ſtercus & alimentum: ſic etiam colores bonos & malos. Quando a. a rebus illis colores boni ſeparantur, tum remanet color vnus. Is autem non eſt eſſentiæ ſeu colorum: ſed qua ratione diabolus eſt Angelus, ita & is color eſt. Hic iſte color eſt ſtercoris.

Iam porro ſi color hic non color malus eſt, ſeu ſtercoreus, ſed oportet colorem bonum eſſe: hoc loco ſciendum eſt, quod color iſte non ipſum ſtercus ſit, ſed quod vna exeat nutrimentum. Qualis hic ergo color exit: tale nutrimentum ex corpore ſecedit.

Nutrimẽtũ ipſum cum ſtercore interdum exit.

Non ergo, ſi flauum exeat, choleram ſecedere dicetis: ſed ipſum nutrimentum vna cum ſtercore exire affirmabitis. Hoc ergo ſi conſiderandum eſt: ſequetur etiam, per medicinam ipſum quoque nutrimẽtũ queri debere, nõ cholerã, non phlegma. De cholera n. ſi loquimini, loquimini vtriq; de nutrimento. Cur ergo cholerã nominatis, cũ tñ in corpore nihil ſit, ꝙ cholera vocetur, niſi ꝙ facit cerebrũ veſtrum fanaticum.

Cholera nulla in corpore. Colores de vitiis corporis teſtantur.

Colores vitia corporis atteſtantur, hoc eſt, quæ digeſtio vitioſa ſit: alia enim eſt dyſenteria, alia lienteria, &c. fluxus, &c. ſimiliter alteratio temporalis, (*) in æſtate, flaua in hyeme.

Eodem modo etiam ciborum multitudo & alia immoderatio tingit, vt ſubſtantia auferatur, &c.

Quæ omnia hoc fine adduco, vt ſtercora noſcatis, nec in illis merſi ſuffocemini, ſed iugiter ac continenter diſcendo pergatis ſcire, quo modo & quidnam purgare debeatis.

Huc etiam facit cognitio alterationis, non in ſtercore ſolum per anum egreſſo, ſed in omni corpore, vbicunque iaceat euenientis.

Vreteres. Vrina excrementa multa cõtinent.

Ceterum vt deinceps de vreterib. dicamus: ita attendite. In vrina colores multi continentur: ibi enim excrementa multa conueniunt, ſicut etiam in ſtercore. Vtrobiq; enim alia expulſio eſt. Emunctoria etenim alia ſunt vrinæ, quæ coeunt: alia ſtercoris, quæ coeunt: alia cruoris, quæ coeunt: alia phlegmatis, muci, quæ coeunt. Quod enim per anum elabitur ſtercus, non vnum eſt, ſed ex multis congeritur. Sic etiam non vnũ ſtercus ceterorum eſt. Nam & emunctoria multa ſunt, quæ conueniunt: Item ſaliua, item mucus.

In vrina ergo ſedulo opera danda eſt inſpicienda, ne numerus perfectæ vrinæ decedat, nec deficiat numerus perfecti emunctorii. Interim cum inſtituti mei hic non ſit de vrina tradere, rem hanc dIffero in libros de vrinarum, ſtercorum, aliorumq; excrementorum iudicio.

Colores indicant modum pharmacandi

Si ergo pharmaca daturi hos colores ignoretis, qui & vnde oriantur: tum ne loca quidem eorum inquirere, ac colores auferre poteritis. Medicina enim ſecundum generationem in digeſtionibus, non ſecundum choleram, &c. dirigenda eſt. Ignominioſum eſt, vos ad quatuor illa figmenta minime depudeſcere, quando dicitis: hæc purgant & digerunt choleram, ideo quia ſtercus luteum faciunt: Illa purgant phlegma excrementitiũ, q̃a educunt mucũ. Iſta purgant ſanguinem, &c. quia ſubtilia ſunt,

hæ sunt, nec deiectiones multas faciunt. Quæ vero stercus viride aut liuidum educunt, ea dicitis purgare melancholiam. Imo vero, si melancholia morio foret, rem vtiq; diuinassetis.

Colores potius in suis digestionibus cognoscite: ita etiam emunctoria & ipsorum excrementa noueritis. Quæ vero vos in vsu ac more hactenus habuistis, ea meræ fuerunt ineptiæ, quod non scripta saltem vestra testantur, sed erroneus etiam purgandi modus, &c. qui nihil aliud docet, q̃ hoc, quod, quidnam purgetis aut tractetis tandem, penitus ignari sitis.

LIBER TERTIVS.

SIcut ante omnia necessarium est, enumerari errores in re qualibet cõmitti solitos: ita vicissim conuenit tradi verum ordinem, qui teneri debeat: Pro his ergo porro ordinem purgandi cognoscite.

Si ergo superius dictorum memores estis: Medicinam diuidite secundum loca, quæ sunt, Cordis, Hepatis, Renum, &c. & alia plurima, quę omnia in specie nec ego, nec alii norunt. Interim tamen a proposito non desistendum est, sed in cognoscenda veritate iugiter progressus alacres faciendi sunt, &c.

Emunctoria prope infinita.

Desunt reliqua.

TRACTATVS II.

SVmma proponendi mei argumenti hæc est: debere scilicet in purgãdo excrementum, quod creatum est, expelli, & non nouiter aliquod creari. Hoc cum præcipuum sit: in eo iacet error virtutis digestiuæ. Ibi enim fiunt.

Deficiunt cetera.

FINIS FRAGMENTORVM DE MODO PHARMACANDI.

Schedula in quintum Tomum, ad librum de Morbis Metallicis pertinens.

VT vero constet vobis, quod Mercurius sit tempus dimidium terræ, h. e. dimidius in firmamento: tenendum est, terram esse mundũ singularẽ, q̃ peculiare suũ sydus habeat. Sydus ipsius est minera seu æs. Mercurius a. æs est. Iã ergo is est sydus temporis, h. e. est hyems terræ. Vt n. videtis, Sol est æstas, & est stella, vna cum stellis aliis partem Hyemis constituens. Eodem ẽt modo stellæ sunt, quæ Hyems exsistunt videlicet Galaxa: quæ quamdiu durat, tam diu Hyems ac frigus viget, &c. Hoc modo

Mercurius quia? Terra est mundus singularis.

Mercurius est Hyems.

Sulphur est æstas.

ſciendum eſt, quod ſimiliter etiam in terra æſtas ſit, cuius ſtellę Solis ſimiles ſunt, ſicut ſtellæ Hyemis ſimiles ſunt, Galaxæ. Stellæ illæ ſunt partes duæ: Mercurius eſt pars vna, hoc eſt, Hyemis: pars altera eſt ſulphur in montibus.

Pro his ergo cogitandum eſt, Hyemem eſſe Mineram dimidiam, alteram dimidiam eſſe æſtatem: pars dimidia eſt Mercurius, de quo hic loquor. Sic enim facta diuiſio eſt, vt æſtas ac Hyems ſeſe contingant: ita tamen diuiſi, prout ſupra terram ſeſe inuicē ſequuntur. Sydera omnia Hyemis viuunt in Mercurio, & ſydera omnia Æſtatis in ſulphure, & iuxta ſe inuicem ita manent iugiter. Huiuſmodi ergo eſt natura ſyderis terræ. His acceptis, porro noſcite, quod in Mercurio Hyems lateat: ex qua etiam natura vel proprietate generat tremores, rigores, quæ Hyemis propria ſunt.

Sydera Hyemalia a Mercurio: æſtiua a ſulphure vigent.

Reliqua deſunt.

Præfatio Theophraſti.

Breuitas meæ practicæ vos nihil offendat, aut ſeducat numerus meorum aduerſariorum. Quinimo hoc potius cogitate, ex numero cohærentium errores argui oportere eorum, quorum nugas caſta & ſyncera Medicina minime ferat. Qui curationis veritatem nouit, is Theoricus eſt, adeoq; Theorica ipſa. Theorica enim in curatione verſatur, nō in cerebro, aut ſenſu ac opinione. Veteres etſi quidem pompoſe & copioſe ſua protulerint: momenti tamen illa dem nullius ſunt, ſiquidem ex propoſito ab ipſis fundamento Medicus emergere nemo poteſt. Ergo quod ad veritatem non ducit, pro veritate ac fundamento minime haberi debet.

Multitudo errantium non parit errori patrocinium.

Ex vero non niſi verum.

Errata A. Mundus quidem late patet, ſed in eo periti rerum non multi reperiuntur. Multi quidem affectati prodeunt: ſed arrogantiæ nullus vſus eſt. Multi multa ſomniant: ſed extra fundamentum omnia. Hic verum fundamentum vnice patet.

Duæ Naturæ. Experimenta quidem multa proſtant: nullum tamen in iuſto ordine. Hic nouit hoc: alius aliud. Quod vero ipſorum eſt auxilium? Nullum. Fortuita periclitatio tantum.

Vt ergo vniuerſi rectam ſemitam teramus; quod in practica præcipuum eſt, & in quo fundamentum omnis conſiſtit curationis, ante omnia teneamus. Hæc cum in aliis libris ac voluminibus prolixius & verboſius tradiderim: hic eadem breui quaſi compendio complectoriam, quæ vt ratam meam experientiam vos acceptare omnino fas eſt. Quod enim funda-

fundamentum intime exploratum habeo, id vobis communico. Clamaces illi ſub regno meretricis Babylonicæ merent, quorum boatum quis curet? Morbi duplices ſunt: pœnæ & naturæ. Ita etiã ſunt duplices Medici: genuini, & adulterini.

Morbi vel ſunt pœna, vel natura.

Medici duplices.

Epiſtola Theophraſti cuidam ſcripta.

Eximie Doctor, non eſt mirum, quod Medicus Medicum ſalutat, nempe peregrinus ſuum peregrinum quærit, & alii quamplures alienigenæ, ſuas erga me faciunt cognitiones. Cunctis enim honeſtis licentia data, ſeipſos ſalutare inuicem, inter cognatos & extraneos, & optime petis, tum verbis cum literis, vt quamprimũ redeam. Ceterum in rebus meis pergere nec deſino, nec tempus rapit horam, nec Venus, ſed continuus labor, iam iam in his, iam iam in aliis, item vt incepi, quæ ſcribere placent, ſcribo, & quæ aſtra, & quæ tellus imperant, auſus ſum depictis illis Phyſicis ſcribere, & imprimi facere. Quamprimum igitur Eſthiomenum dulce fit, & Anthrax ægri commodus, ad Norimbergam vt redeam, poſſe curabo, præcipue vt perſonam perſonæ oſtendam, & tuis erga me humanitatibus fruar bonis. Licet terra me fixum non dedit (vel licet non fixis pedibus me dedit terra) nec parens immobilem Theophraſtum genuit, ob quam cauſſam patria mea paucis tribuitur, & difficilime ſum habendus. Vale, & in quibus huiuſmodi tibi gratificari poſſum, paratum me habebis. Iterum, vale, & vatem Medicum ama.

THEOPHRASTVS HOHENHEIM DE Origine Morborum & ſanitatis.

De Sanitate, & Ægritudine.

Cap. I. (*Hic Aſtronomia.*

Principio, homo ſanus, fixus, & integer creatus eſt. Quamprimum vero mundum ingreſſus is eſt, duo contraria ſibi inuicem occurrerunt: a quibus is corruptus eſt. Externum enim caducum, & internum integrum, in vno conuenire minime potuerunt. Ex quibus ſequitur, hominẽ ſecundum ſuam creationem ſanum quidem exſiſtere: mundum vero mortem eſſe, qui ipſum infirmet & interimat.

Homo integer creatus, a mũdo afficitur.

Quatuor in mundo venti ſunt, qui hominem deſtruunt. Hi quatuor ſunt Elementa, quæ vniuerſim & ſingulatim ad deſtruendam eius incolumitatem conſpirant. Id hac ratione contingit: quod res vna ſit homo, & quatuor Elementa. Ex his enim ille emerſit. In Paradyſo is quidem cõſanuit. Sed in mundum eiectus, morbis tentari cœpit.

Venti 4. mundi, hominem tentantes.

Homo & Elementa vnum.

Anno a mundi exordio ſurrexit primus morbus febrilis: 1123. ſurrexit

Qui morbi quibus mũdi temporibus orti.

morbus caducus: Anno 1523. ſurrexit morbus * Anno 5556. ſurrexit morbus puſtularum, lepra, &c.

In mundi initio cœlum æquilibre fuit.

Lepra vnde orta.

Omnia autẽ hac ex cauſſa, quod coniunctiones Elementorum ita diſpoſitæ eſſent. Primum enim firmamentum velut in libra æquali rerum omnium verſabatur. Poſtea cœlum diſſolutum eſt, ac ex errore libræ terræque lepra enata eſt. Ex errore Scorpionis & ignis, peſtis. Iam deinceps morbi venient (ſcil. N.N.N.N.) hoc eſt, nouæ phlegmones, nouæ Eryſipelæ, herpes mordax. Eodem modo febris mutabitur, quando numerabitur annus 1563. Poſtea mutabitur lepra, & penitus emorietur: omneſque ægritudines e veſtigio creticabunt, præterquam nouæ, velut Reumæ, quæ nuſquam morientur: & cum illæ finis morbi fuerint guttæ primæ, iam ſunt gutta ſecunda.

Si ergo Aſtronomice generantur: porro operantur Philoſophice.

Sciendum autem eſt, influentiam hæc omnia gerere ſeu moderari. Attrahit enim vniuerſas operationes ad malum, ad bonum, ab Elementis ceteris. Hinc per influentiam progreſſus fit in hominem, prout operatio ſe habet.

Cap. II. (*Hic Philoſophia.*

Morbi omnes ex tribus primis oriuntur.

EX tribus primis oriuntur omnes morbi, hoc eſt, terreni, & ſimiles de quatuor complexionibus.

Ex ſulphure tot morbi: ex ſale tot: ex Mercurio tot. Iam ſequitur de curatione ex his tribus.

Sic fiunt humores, ſic fiunt qualitates, hoc eſt, hinc mœremus, hinc ridemus, hinc ploramus. Hæc eſt affectio mentis, non natura. Natura non plorat, ſed plorat interior homo.

Homo eſt duplex: Natura & mentis.

Hoc modo duo iſti homines mutuo conferendi & intelligendi ſunt: vnus naturæ: alter mentis. In natura non eſt mors, ſed tantum in mente. Vnde attendi debet, quæ ægritudines externæ, quæ internæ ſint.

Qui morbi quo tempore orti: vt Nephritis.

Item ante 4567. Elementaris ſanitas corrupta eſt in corpore terræ, & melancholici morbi generantur. Item anno 5555. Elementum ignis corruptum eſt, & Cholerici morbi orti ſunt: Item phlegmatis Elementum.

Item ſanitas quædam durauit ab anno 555. vſque ad annum 999. quo corrupta in Nephritidem abiit.

Paralyſis.

Item ſanitas conſtitit vſq; ad 96. an. quo diſſoluta in paralyſin terminata eſt.

Hypoſarcha.

Poſtea ſanitatis iterum pars aliqua periit, & Hypoſarcha exorta eſt.

Plura in his paginis non ſcripſerat auctor.

Aliqua

Aliquæ ægritudines ex Physica.

DE STERCORE.

STercus eſt putrefactum corpus corporum interiorum, vel exteriorũ in interiora ingredientium. Externum eſt naturale, ſanum & bonum. Quicquid enim edimus, id primo putreſcere debet, vt ad naturam generationis accedat. Granum nempe fructum in agro nõ edit, niſi putreſcat. Sic ẽt cibus potuſq; nullum ſanguinẽ aut carnem dat, niſi prius putreſcat.

Stercus quid.
Stercus duplex.

Stercus a. quod intrinſecus emergit, eſt inſalubre, adeoq; eſt morbus, & morbos multis modis parit. Nam in corpore illo, ex quo ſtercus illud prouenit, nullum eſt ſemen ad ſanguinem aut carnem: ſed ſe habet velut lignum in arbore. Qua de cauſſa id ſtercus aliud eſt, diuerſum ab modo dicto, quod ſalubre eſt & naturale. Hoc autem contrario modo ſe habet.

Putredinis qua natura ſit.

Illud a. ex quo ſtercus prouenit, tale eſt. Vnaquælibet putredo fœtorẽ ſuũ, peculiaremq; formam ac proprietatem gignit. Sic nimirum frumẽtum, quod in agrum ſeminatur, ſi putreſcat, tum longe aliud eſt in ſua forma & fœtore, quam ſi ſeminetur in ſtomachum. h. e. edatur. In ſtomacho enim fit ſtercus hominum, & in terra fermentum terræ: & vtrumq; tamẽ res vna eſt, in hoc vno diuerſa, quod ſtercus animalium ſeparatum ſit a ſua eſſentia, & remotum. Illud autem in agro, putreſcit in terra, & conſumitur, vt huiuſmodi ſeparatio non interueniat, quia ſcilicet virtus expulſiua aut ſeparatiua præſto non eſt.

Putredo qualibet peculiarem ſui rationem habet.

Stercus autem ſuum fœtorem adipiſcitur ex natura caloris iſtius animalis hoc modo. Stercus quoduis gignitur ex calore. Quot ergo calores: tot fœtores. Sic ſu⁹ eſt homini: ſuus equo: ſuus boui, &c. & viciſſim, quot homines, tot differentiæ fœtoris in ipſis. Quod idem etiam de bobus & vaccis, ac equis iudicandum eſt. Hinc ergo ſequitur, natura & differentia fœtoris in ſtercore, prout caloris ratio eſt.

Stercoris fœtor a calore animalis tam in ſpecie quam indiuiduo.

Similiter & ſtercoris ſubſtantia, forma, color, &c. ex ſemine emergũt, h. e. ex cibo, potuq;. Pro horũ enim ratione id tingitur, formatur & inſpiſſatur. Talis enim natura nulla in ſtomacho reſidet, niſi fors ſtomachus ipſe ad putrefactionem per calorem contenderet, & tamen ad veram putrefactionem non omnino perueniret. Tunc enim ex dimidio manet, ex dimidio non manet in propria ſua forma & ſpecie, plus minuſue, prout appulerit. Hoc ſi fit, ſtercus nec fœtorem genuinum, nec iuſtam formam accipit, ſed ibi morbus gignitur ſeu Diarrhœa, quoties ingeſtum tale in ſtomachum penetrat copioſius vel parcius, ſæpius aut rarius, pro conditione caloris eius, quod in ſtomacho permutatur.

Sterc. forma color. que unde.

Illa ergo Diarrhœa prædicta ratione ex cibo cognoſcenda eſt. Qui vero morbi alii inde oriantur in regione altera hepatis; id petite ex

isto libello, in quo tantum de stercore tractatur. Summa hæc est, quod ex stercore illo oriatur genus colicę in ventre, oppilatioue, aut nimium perfluuium, vel venti, vel vermes. Hæc, qua ratione ex stercore illo emergant, ita attendite.

Vermes & insecta eur ex stercore.

Cibus ipse per prauum corporis calorem stercus eo redigere potest, vt ex ipso vermes gignantur. Sic, si stercus equinum hanc ex cibo dispositionem habeat, vt praui coloris indicia prodeant: tunc ex stercore illo scarabæi producuntur. Eadem etiam pecorum aliorum stercoris ratio est.

Similis dispositio etiam in corpore hominis contingere potest, vt ex prauitate caloris, & natura cibi potusq; tales quoq; generationes fiant, quæ in locis & regionibus huiusce retentionis euenire solent.

Venti qui a putredine fiant.

Sic itidem ex putredine tali generantur venti. Videtis enim, fimum quemlibet putridum, vaporem fundere de se. Ex hoc vapore generantur venti, si is inclusus retineatur. Hinc sequitur, quod in corpore, si stercus non, vt esse debet, dispositum sit, aut nimiopere vltra naturam suam putrescat, aut falsam putredinem subeat, leui occasione is effumet. Ex hoc fumo prodeunt venti ventris, quorum nomina varia ac diuersa sunt, pleraque tamen inepte & inconuenienter illis imposita.

Eodem modo si putredo illa in siccitatem abeat, hoc est, humiditas stercori iuncta consumatur, aut corpus humiditatem istam siccitate sua attrahat: tunc constipatio incipit, in intestinis tamdiu vigens, donec calor iste consumatur. Constipationem hanc sequitur colica, nata ex acrimonia in arido stercore latente. Hæc ipsa quoq; nomina varia sortita est, omnia tamen incongrua. Nihil n. hic, nisi salsedo stercorum præsto est.

Stercora a cibis varie afficiuntur.

Sic ergo ex cibo & calore varii affectus oriuntur. Ita si aurũ edatur, illud in stomacho hoc modo añascitur. Eodem modo & in intestinis, &c. Ita & ferrum, stannũ, &c. Ita lapis, Saphyrus, Granatus, Rubin⁹. Ita male coctus cibus. Item potus. Item permixtus Tartarus, &c. Ex hisce n. omnibus varia producunt̃, in intestinis nata, Medicoq; apprime cognoscẽda.

Caloris putridi qui effectus.

Ceterum a. stercus, quod ex substantia corporis prouenit generatur, si calor corporis putridus est. Sicut enim exterius in cœlo motus nonnullos ita esse dispositos videtis, vt fructus in arboribus, item nuces in putaminibus, item castaneas, &c. putrefaciant: ita etiam calores putridi in corpore exsistunt, qui sanguinem in venis putrefaciũt, vnde Diarrhœa: aut putrefaciunt sanguinem in carne, & huius similiter substantiam, vnde Dysenteria: aut humores, vnde fluxus ventris, &c.

Diarrhœa Dysenteria Fluxus &c. vnde.

Quoties ergo cunq; pars substantialis liquida in putredinem abit, toties peculiare genus fluxus ventris oritur: quod putrefactionis suæ naturam subinde redolet.

Prin-

Principium ergo ipsorum in hoc est:

Ratione { *Sanguinis* / *Carnis* / *Intestinorum* / *Humorum* } *hoc modo incipit, & hæc signa sunt, ita terminatur.*

Porro etiam notate, quibus ex caussis abeat in intestina, ex manib. pedibus, neruis, lacertis &c. Caussa autem primaria hæc est.

Consumtio quælibet in corpore &c.

Hic desiit auctor scribere, non absoluta sententia.

DE ANATOMIA OCVLORVM.

Prologus in totam Anatomiam.

IN Anatomia qualibet hæc tria omnino consideräda veniunt, Substantia, Materia & Forma, quomodo scilicet vnum cum altero consentiat, ac conueniat. Qui vero vnum in alterum abeat, vel omnia sese mutuo contingant: id scriptores alii localiter descripserunt, nec male operam suam locarunt, quantum quidem loca attinet.

In Anatomia omni quæ spectanda

Substantia est ab extra,

Forma ab intra.

Materia in ambabus.

Omnis Anatomia oculorum physica est duplex: scilicet
- Integra. Et est de corpore integro, iuxta veram anatomiam, bene & recte compositam, absque impedimento, sed totum integrum.
- Corrupta: Et est ista, quæ tractat de corpore physico, iuxta anatomiam oculorum corruptam, scilicet quando integrum corruptum fuerit. Et est corruptio integri.

Compositio oculorũ ex trib. constat: scilicet
- Substantia. Est ista, quæ habet & formam, & Materiam in se, & dicitur ergo substantia Sed in hac parte est substantia aliter sumta, id est iuxta totam anatomiam oculorum. — Compositum est hoc in trib suis per integrum, & facit totum Substantia est ista, (Huc depingenda erat forma crucis, & vtriusque oculi.
- Materia est ista, quæ habet substantiam & formam. Sumitur in hac parte aliter, id est, tantum propter compositionem materiarum, quæ vel qui sunt, & vnde, & quid materia oculorum. — Hæc habent materiam videndi, sed non visum. Materiæ sunt istæ: Sulphur, Mercurius, Sal.
- Forma. Est ista, quæ habet materiam & substantiam, & est res viua, sed in hoc loco differt ex ea ratione, quod rotũditas oculorũ operatur in hac spiritus ad perfectionem. — In his est rotunditas, & facit oculum Visio est reflexio circuli &c. In alio aperta, hæc clausa, sed intrinseca, hæc extrinseca.

Quomodo hoc? Responde

Substantia. Videtis vtriq;, qui fabricator arbori suam radicem, deinde caudicem, postea ramos, tandem flores, denique fructus condiderit: ex quibus arbor postremo tota conflatur. Iam notate: hic radix est in fronte: & est duplex. Oculi enim sunt Gemelli. Et genus quidem in generatione vnum est, sed duo tamen fœtus. Qua de caussa duę etiam cellę

Arboris & oculi comparatio.

Oculi radix in fronte.

ſeu loculi conditi ſunt, qui crucis in modis ſeſe interſecant, ita, vt oculus dexter radicem habeat in latere ſiniſtro, & ſiniſter in dextro, ac circulum conſtituant in *pedeſſen*. Nulla n. crux ſine centro eſt. Crux ergo centrum dat. Et qui centrum non habet, is oculorum vitio tenetur, vt limis videat. Oculi ſunt compoſitum quid, velut circulus aut annulus. Crux dicta eſt medium (quale compoſitum quoduis habet:) in circulo, conſiſtens, nec vnionem aliam habens. Hinc autem ex centro diuiditur ſurſum in radicem, deorſum in truncos, qui duo ſunt, & ſunt Gemelli.

Crux nulla ſine centro.

SVBSTANTIA.

OCuli ſunt Gemelli, h. e. duo fructus ſeu fœtus, crucis forma nexi ob rationem centri, quod vnamquamlibet compoſitionem integram, hoc eſt, *Integraſtrum* habere decet. Conſiſtunt in centro, & deorſum caudice, ſurſum vero radice reſpiciunt. Trunci hi ramos non emittunt, ſed tantum fructus, hoc eſt, flores dant, aut materiam, & dant fructus, hoc eſt, viſum. Flos eſt albus, fructus puniceus: vtrique ex ſe dant corticem, hoc eſt, tunicas. Lignum eſt, quod intra tunicas & radicem interiacet. Medulla eſt, in qua viſus viget, qui eſt ſubſtantia. Declaratio ſequitur.

Oculorum compoſitio qualis. Oculorum quis flos, fructus, cortex, lignum &c

MATERIA.

MAteria autem conſtat ex tribus: S.SS.M. Sulphur eſt flos & fructus, in omnibus coloribus, ſecundum modum reſolutionis, extra corpus viſorium. Corpus viſorium eſt Mercurius, in quo viſus iacet, ſine aliis materiis, perfectus. Sal in vtriſque eſt coagulatio, quod partes has in formam vnam reducit, h.e. Eſſentiã illius complet. Declaratio ſequitur.

Oculus qui ſe circa tria prima habeat.

FORMA.

FOrma eſt crucifera, hac de cauſſa, quia centrum Gemellos parit. Hoc vt cadit, ita generantur Gemelli. Poſtea Gemellus quiuis in formam ſuam ſeu rotunditatem egreditur, hac de cauſſa, quia oculi locum Solis in corpore, q. in Microcoſmo complent. Et ſicut Sol facem præbet cœlo & terræ, & ſuo ipſius corpori, q̃ quatuor ſunt elementa: ſic oculi pariter facem dant ſuo corpori. A Sole a. differunt in hoc, q. radius non ſit ſenſitiuus. Viſus n. noſter in ſuo corpore nihil parit. Sol a. eſt oculus ſui corporis, ita interius operans & lucens. Oculi v. quantũ quidẽ corpori opus eſt.

Declaratio, vt ſequitur. Rotunditas facit reflexum, vt in Declaratione ſua.

Forma oculorum cur crucifera. Oculi & Solis comparatio.

Declaratio rotunditatis.

ATtendite v. qui viſus fiat in oculo. Videtis nimirum, quatuor Elementa rem eſſe vnam, quorũ oculus Sol eſt. Cetera habent ophthalmiam & ſcotomiam, ac in lib. de Morb. oculorum enumerantur in Archeo Elementato. Sicut ergo Sol imaginem facit, & ſine eo Mundus ſtare ne-

Sol oculus 4. Elementorum.

re nequit, ita homo quoq; est microcosm⁹, nec sine oculis subsistere potest. Iam v. sæpius Microcosm⁹ cœcus est: non itẽ Mundus. De hoc ita accipe. Vnus ocul⁹ est in Mundo. In M. multi, quos omnes videre & opari, necessariũ nõ est. Talis n. est potẽtia Diuina, & Dei consiliũ quoad hominẽ. Is sicut in vtero materno homini oculũ adimere potest: ita suũ ẽt elidere oculũ potest mundo. Sed id nunquã fecit. Oculus rotund⁹ est, & talis esse debet. Exterior n. anatomia similis est interiori: & interior in sua forma similis est exteriori. Anatomia n. in hoc posita est, vt anatomia mũdi & Microcosmi res vna sint. Nec saltẽ anatomia hominis noscenda est, verũ ẽt ipsius Archei. Vtræq; n. anatomiam vnam constituunt: id ꝙ anatomia archei vtriusq; mundi docet. In hisce etiam anatomiis continentur omnes ægritudines oculorum. Luna n. est oculus, sed læsus, scilicet scotomia ex rubedine de albo segregata. Iam si Microcosmus scotomia laborat, tunc Albedo a rubedine segregatur, & in rubedine scotomia iacet. Sic porro etiam de Ophthalmia: Xelses stella sursum micat, non deorsum. Stella Dladus obiectã sibi cataractam habet. Illa videtur quidem: sed non lucet. Quæ v. maculam aut vnguem habent, eas in totum minime videmus. Sic etiam in homine instituenda anatomia est circa oculos, sicut in Archeo. Nota, de Terra, Aqua & Igne.

Solis & oculi quã ta necessitas.

Dei vis infinita.

Oculus cur rotundus.

Anatomia vtriusq; quanta necessitas.

Luna est oculus læsus.

Xelses stella &c.

Dladus stella &c.

Declaratio Materiæ.

IAm v. videtis, quam subtiliter Sulphur resolutum sit in stellis, quæ rami sunt de oculo, & centrum est Sol. Si etiã hic oculorum SS. ex tribus primis subtilior est floribus omnibus, & sulphur est nobilissimum. Hoc SS. destillatur & purgatur, & est de materia oculorum subtilissima, & est SS. id quod in Elemento Aquæ Rubinum gignit: est SS. id, quod in Elemento Ignis Galaxam facit: quod in terra granatum producit: quod in Aere cruces spargit ac iactat. Hoc inquam SS. est nobilissimum, quod centrum constituit & caudicem. Iam vicissim v. fructus ipsorum est Mercurius, qui in suis tribus ꝑ natura sua purus & clarus consistit, ac sese sublimat. Non n. est de virtute resolutionis, sed sublimationis. Omnium primo extrinsecus abit in centrum, & suam viriditatem foris relinquens, liuiditatem, & congenitos colores ceteros omnes suos retinet. Præterea, ꝙ in toto circulo subtilissimũ est, id in centrum cogit. Hoc subtilissimum iam est, id nimirum, ex quo fiunt diaphana albedinis in 4. Elementis: Berillus, Camphora, Manna, Persica. Iam v. vt ad summnm disquiramus, Solis materia & esse, ipsius æquum est in mundo, versus mundum, id est, Microcosmum. Ita quod in Microcosmo oculus est, id in Macrocosmo vocari oculus debet. Iam vero habent etiam subtilissimum spiritum in coagulatione, claritateque ad rubeum, idque omnium perspicacissime.

Oculorum sulphuris quæ natura, Sulphur est flos oculorum.

Mercurius est oculus fructus.

Diaphana 4 Elementorũ quæ.

Declaratio ſubſtantiæ.

Subſtantia oculorum ſubtiliſſima.

SVbſtantiam videte, quam ſubtilis ea conſtituta ſit. Tria prima habet ſubtiliſſima. A ſulphure ſubtilem limpidam rubedinem: a Mercurio ſubtilem diaphanitatem: a ſale ſubtilem ſpiritum. Venæ, in quibus ſulphur iacet, ſunt cortices trium primorum. Nec ſubtiliores cortices vlli ſunt alii. Propter enim ſubtilitatem trium ſuorum primorum reſoluuntur. Præterea adhærent etiam cryſtallo adeo ſubtiliter, vt nullus vnquam cortex ſuo corpori adeo exquiſite adhæſerit. Huic quid ſimile eſt? aut quis ex omnibus corticibus corpori ſuo ita vnitus eſt, ac iſte ſolus? Nulla abies certe, nulla balſamus, nulla alnus, nulla cupreſſus, aut buxus. Nulla etiam cutis infra Elementum Aquæ adeo ſubtilis eſt, nullus Adamas, nullus carbunculus: In aere, nulla *Solna*, nulla tereniabin. Solum Elementum Ignis cum Sole ſuo, Sol vnicus eſt: hic autem Gemelli. Quid in Sole eſt, quod non etiam in oculo ſit, ex omni Archeico Ares Nymphalibus ac cœleſtibus virtutibus? Sicut Sol Lumen dat ſuo oculo: ita oculi ſuis Elementis. Et vtraque ſunt Elementum & Elementatum.

Solna &c.

Finis de Integro.

SEQVITVR

Praxis Anatomiæ vniuſcuiuſque, id eſt, De Corrupto.

EX allegatis ſuperioribus, iam diſcurſum ita inſtituite. Nulla res vnquã tam integra fuit, quin aliquando corrũperetur. De hac corruptione mihi explicandum eſt, adeoq; accurate. Hinc enim Medicus fieri incipio, hoc eſt, Oculiſta. Nec te huius pudeat: cum ſit ſpagyricum. Vobis deſcripta eſt totius oculi anatomia, quid ſit, porro ſcitu etiam opus eſt corruptio oculorum, quæ ſecundum tria accidit, ſcilicet ſubſtantiam, materiam & formam, veluti anatomia docet.

Morbi qui ex oculorum SVBSTANTIA.

Ex ſubſtantia, hi oculorum morbi oriuntur: Ophthalmia, cœcitas; ideo, quia ſubſtantia aberrauit in ſua compoſitione, ita, vt coniunctio facta ſit erronee. Fit autem hac via, quod radix, quæ Gemellos parere debet, vtrinque excurrit, id eſt, permixte, & fiunt Strabi &c. Sic etiam, ſi centrum coagulatura ſpiritu ſalis, tunc generatio falſa eſt, & cœcitatem parit. Et hæc de natiuis dicta ſunt. Alias ex natura morbi nulli oriuntur. Item ophthalmia eſt multiplex? Quære in declaratione.

Ex materia oriuntur cataractæ, ſcotomia &c. ſi reſoluatur &c.

Ex forma morbi nulli oriuntur, niſi conſumtio oculorũ, ſi illi tabeſcãt in forma, aut intumeſcant, ac ex cẽtro ſuo egrediãtur. Notate, ꝙ hęc ẽt laxatio ex cõſumtione vel tumore ſtrabos faciat pueros, nõ ita natos.

Hac de re plura in his paginis non ſcripſerat auctor.

Finis Fragmentorum Tomi V.

INDEX.

INDEX IN LIBROS QVINQVE MEDICO CHYMICOS PARACELSI

Numerus prior librum, posterior paginas denotat.

Anthea

Caduc

Cibi

Contra-

D

Erysi-

Frigus

I.

Ignis

K.

L.

M.

medi-

morbi

N.

Nectomantia

pestis

Q

R

Rebis

Saxifragia

Sphæ-

Sul-

V

Va-

Vlcerum

Index in Theophrasti Paracelsi Libros V.

Finis Libri Quinti.

NOBILIS, CLARISSIMI AC probatissimi Philosophi & Medici, Dn: AVREOLI PHILIPPI THEOPHRASTI BOMBAST, AB HOHENHEIM, DICTI PARACELSI,

Operum Medico-Chimicorum SIVE PARADOXORVM,

Tomus Genuinus Sextus,

E Chymicis Primus, Continens, Processus & præparationes Spagyricas rerum naturalium ad vsum Medicinæ: multaque alia de Tinctura Physicorum, & cœlo Philosophorum: de Cœmentis item & gradationibus.

Recenter Latine factus, & in vsum Asseclarum Nouæ & Veteris Philosophiæ foras datus,

A Collegio Musarum Palthenianarum in Nobili Francofurto.

ANNO M. DC. V.

ELENCHVS OMNIVM LIBRORVM IN SEXTA PARTE OPERUM Paracelsi contentorum.

Effigies Theophrasti Bombast dicti Paracelsi.

EHEM MOME.

S I foret Auctori concessa facundia Linguæ,
Vidißent PHYSICVM *secula nulla parem?*
*Verba age flo*RE CARENT: *& melle: sed vndiq;* RE*rum*
Mel RE*dolet*, RE*rum flo*RE RE*fragrat Opus,*
Eloquium tulit ipse Deus, Natura negauit.
Quod non, cur poscis Zoile, Tantus habet.

L. P.

ARCHI-

ARCHIDOXORVM D. THEOPHRASTI PARACELSI,

LIBER PRIMVS.

De Mysterio Microcosmi.

SI miseriam nostram consideremus Charissimi filii, per quam in graui domicilio moramur, & obscuro, fami, nec non plurimis vndiquaque, ac variis accidentibus obiecto, quibus obruimur, & circumdamur, vt florere nobis imo vix viuere licuerit hactenus, quã diu Medicinam ab antiquis præscriptã imitati sumus. Nam multis subinde calamitatibus amarisq; circumuallabamur conditionibus, ac diris detinebamur catenis, indies quoque peius omnia cessura nobis erant, vt plurimis aliis, qui pari nobiscum bilance ponderati sunt, quos etiã antiqui suis iuuare libris minime potuerũt hacten⁹, aut sanare. Varias itaq; eius mali caussas hoc loco nõ adducimus: hoc solũ dicimus Doct. plurimos, ea scriptorũ veterum via sibi diuitiarũ plurimũ, cum iis vero laudis, aut honoris acquisiuisse ac meruisse minimũ, sed mendaciis vtiq; meris tantas opes comparasse. Quo considerato Memoriale nostrũ hoc opusculum elaborare conscribereq; voluimus, vt ad maiorem, fœliciorem, practicam peruenire possemus, vbi occurrunt nobis illa, quæ magis admiranda quam vt inuestigari possint vnquam Naturæ Mysteria. Quapropter nobis considerandum venit quinam ars ipsa cum naturæ Mysteriis conueniat, contra hos qui ad artem peruenire minime potuerunt hactenus.

Miseria humana quanta.

Medicina veteris incommoda & impostura.

Mysteria Naturæ sublimia.

Mysterii Naturæ vires non aliter suis corporibus impediunt, quam vinculis & compedibus in carcere detentus sit, cuius animus liber est. Operibus namque Mysterium hoc, simile est igni cuipiam in ligno viridi, quod ardere cuperet, verum ob humiditatem nequit.

Mysteria Naturæ qui se habeant.

Cum igitur impedimentũ a rebus illi proueniat, ab eis vt liberetur videndum erit: quo libero, non alias ars ista separationum ad Aromatariorum artem, quam lumen ad tenebras comparãda est. Quod quidem non cum arrogantia dicimus, sed quia pessime nos habent enormes illæ nequitiæ quæ fiunt in pharmacopoliis, & Medicis instituuntur. Quamobrem non im̃erito vocamus tenebras, aut latronũ & impostrorum speluncas: cum in eis plurimi curentur ob pecunias per ignaros homines: quas si non haberent, sani vel in principio illico iudicarentur, cũ sciant illi, nullum in suis consultationibus esse remedium vel auxilium.

Alchimiæ præstantia.

Medicorũ veterum auaritia notatur.

Ars qua vere sit.

Cum igitur ars illa ſit meritoq; dici debeat,q̃ naturæ Myſteria docet ſcil.' per Quintam eſſentiã curare contracturã atque ſanare dierũ ſpatio 4. quæ quidem alias in mortẽ vſq; perſeueraret: item vulnus horis 24. ad curæ ſuæ finem perducere, ꝙ fieri totidem dieb. per corpora nequiret? Myſteriorum naturæ ſeparationẽ ab impedimentis corporũ, per experientiã alacriter iam deinces aggrediamur. Primo aũt eſt conſiderandũ,

Myſteriorũ cognitione nihil excellentius.

quid nam homini ſit omnium vtiliſſimũ, & quid excellentiſſ. nempe Naturæ Myſteria cognoſcere, per quæ perpendere põt, quidnam Deus, & quid homo ſit, quid in vtroq; valeat vſus cognitionis eorũ, cœleſtis videlicet æternitatis, infirmitati'q; terrenæ. Ex quibus Theologiæ, Iuſtitiæ, veriq; (*al. Rhetoricæq;*) notitia perbelle naſcitur: item ꝙ Myſteria naturæ ſolum vita ſunt hominum, & hæc tñ imitanda, quæ ex Deo tanquam æterno bono ſciri, necnon impetrari poſſunt. Nam etſi miranda quædam

Myſteriũ æternum, &c.

in Medicina, ac in Myſteriis naturæ longæ maiora deprehendantur, nihilominus poſt hanc vitam æternum eſt Myſterium, cuius ꝙ aut quale ſit, aliud nullum habemus fundamentum, quam per Chriſtũ nobis manifeſtatũ eſt. Inde quidem oritur ignara Theologorũ ſtolitidas, eorum,

Theologi taxantur.

qui Dei Myſteriorum interpretationes depromere conantur, ex eo, cuius minimum apicem nõ intelligunt, quodq; nobis hominibus innoteſcere minime poteſt, quænam fuerit voluntas eius, qui dedit. Verum illi verbum eius ad ſuperbiam & auaritiam contorquent, vnde ſeductiones ortæ ſunt, ac indies magis inualeſcũt, vt in Monarchia ponimus. Quare nos Rationem minime fundatam in Myſteriis viſibiliter, vilipendimus, imo nihili facimus. Itidem Iuriſtæ iuxta ſuas opiniones leges ſanciunt,

Iuriſtæ reprehenduntur.

vt ipſis nihil depereat, licet Reipub. prorſum in periculo vtilitas verſet.

Cum igitur in huiuſmodi facultatibus tam vana negotia præter æquitatem veniant in vſum, eas miſſas faciamus in ſuum vſq; tempus. Nec eorum ſtultiloquia curemus, qui plura de Deo loquũtur, quam ipſis ille patefecit, eumq; pariter intelligere volunt, ac ſi fuiſſent a conſiliis eius, nos interim vilipendentes, naturæq; Myſteriis detrahentes, nec nõ Philoſophiæ, quorum tñ omniũ toti ignari ſunt. Clamor improbus horum potiſſima ſcientia eſt, quo ſeſe fore prẹſumunt illos, a quib. fides integre dependeat, & ſine quib. cœlum atq; terra perirent. O hominũ veſaniam nec non imposturã maximã, cuius loco potius æquum foret, ſe nullos inutileſq; ſeruos vt exiſtimarent. Quamuis & nos per vſum hos imitantes, vna cum ipſis noſtri Doctoris & Conditoris vnici verbum ad ſuperbiam noſtram inflectere, facile diſcere poſſemus. Verum, cum verbum non exacte nobis cognitum, ſola fide ſit apprehendendum, & nulla terrena, quantumuis apparẽte ratione ſtabilia ſint, hoc onus, imo iugũ potius

tius abiiciamus, & naturæ Mysteria inuestigemus, in quibus finis veritatis fundamentum approbat, nec ista solum, verum etiam illa Mysteria, quæ summam caritatem adimplere docent. Atque iste thesaurus ille summi boni est, quem in ista nostrorũ Archidoxorũ conscriptione materialiter intelligimus, & spirituale Monarchiæ nostræ comittimus.

Archidoxa quid considerẽt.

Ex prædicto fundamento Medicinam depromimus per experientiam, qua certi reddimur ad oculum cernentes rem ita se penitus habere. Practicam igitur aggredientes, Archidoxorum librũ hunc nostrum decem in partes diuidemus, nobis ad memoriæ subsidium quoddam, vt ea non obliuiscamur, & simul ita loquamur aperte, vt intelligi queamus a nostris, & non a plebeis, quibus vltro ista minime volumus esse manifesta. Nostrum siquidẽ animum, cogitationes, & cor surdis illis aperire nolumus, vt nec impiis hominibus, sed arcana istis muro pcludere forti claueque studiose conabimur. Et si forte labor hic noster ab istis Idiotis, qui verarum artium omnium sunt inimici, tutus satis non foret, decimum librum de præcedẽtium vsibus minime scriptum esse volumus, ne filiorum panem canibus exhibeamus. Nihilominus alii nouem a nostris abunde satis intelligentur.

Archidoxa quibus scribantur.

Theophr. decimum librum cur non scriptu rus sit.

Et vt de his loquamur artibus apertius, in hoc de Microcosmo tractatu sciendum est, in eo probari demonstrarique singula tum ea quæ continet, medicinamq; recipiunt, tum quæ huic permiscentur. Item ille non aliter a Medicina vincitur ac regitur, sequens eam, quã sequitur ducentem frenatus equus, aut vinculis constrictus canis rabiosus. Ad hunc modum intelligo Medicinam attrahere naturam, ac omne ꝙ vitam habet. In eo tria nobis occurrunt, quæ demonstrant, quibus talia viribus compleantur & fiant. *Primo*, qua ratione quinque sensus a naturæ mysteriis adiuuentur, cum a natura non proueniant, nec oriantur naturaliter, vt herba quæpiam ex suo semine: verum ibi materia non est, quæ producat illos. *Secundo*, corporis mobilitas cõsideranda venit? vnde nam procedat, & a quo moueatur vel agitetur, & quo modo subueniatur ei. *Tertio* virium omnium in corpore diuisionis cognitio necessaria, & quænam vnicuique membro conueniant, & iuxta naturam eiusmodi membrorum transmutentur, cum tamen ab initio natura sint vnica.

In Microcosmo quæ consideratu digna sint.

De his itaque primum dicemus, prout de visu, auditu, tactu, gustu, & adoratu, Exemplum tale docet. Oculi materiam habent ex qua constant, vt de corporis compositione traditur. Sic etiam de aliis: Verum ipse visus non est ex eo semine, de quo procedit oculus: nec auditus ex tono vel ex eo, de quo nascuntur aures, neque tactus ex carne, gustus non ex lingua, neque odoratus ex naribus, non magis quam ex cerebro prouenit ratio, sed organa sunt illa corporea,

Sensuum quæ materia.

vel ſcrinia potius in quibus naſcuntur ſenſus. Nec etiam intelligendum eos a creatoris gratia dependere, ſic vt nõ ſint ex natura hominis, ſed infuſa ſolum a gratia Dei præter naturam omnem, hoc fine, vt, ſi quandoque cæcus naſcatur, magnalia Dei nobis innoteſcant. Hoc loco non ita cenſendũ. Nã prędicta ſuũ corpus habent inſenſibile, impalpabile, ſicut ceterum corpus tangibile cõtra exſiſtit. Omnis n. homo ex duobus, cõponitur, ex corpore Materiali videlicet, ac ſpirituali. Materia corpus ſanguinem & carnem dat: Spiritus aũt dat auditũ, viſum, ſenſum, tactum & guſtũ. Quum ergo ſurdus naſcitur, ex domicilii defectu id fit, in quo debet morari auditus. Nam ſpirituale corpus operationem ſuam non perficit in loco male diſpoſito, cuius cauſſam degenerationibus hominum ponimus.

Cæci cur naſcantur

Homo ex duobus corporibus conſtat.

Surdi cur fiant.

In eo cognoſcuntur ergo Magnalia Dei, quod corpora duo ſint, æternum videlicet, & corporale in vnum cõcluſa, prout etiam patet de de generatione Hominum. Medicina aũt in domum operatur, eam repurgando, quo ſpirituale corpus actiones in ea ſuas perficere queat, non ſecus ac ſi beta in mundo vel incontaminato cubili.

Poſtmodum ad motiuam facultatem corporis venientes, inquiremus, vnde ea ſit, & ſuam originẽ accipiat, ꝙ ſcil. corpus vniat ſe medicinæ, vnde virtus augetur motiua. Res ſic intelligenda eſt. Omne ꝙ viuit, ſuum a natura motum habet. Hoc ſatis per ſe probatum eſt, quoad naturalem motionem. Sed motus ille, quem putamus, declarãdus eſt, vt qui fit ex arbitrio, prout ſi bracchium ſubleuem, quibus viribus id fiat quæri põt, cum organum aliquod non videam, quo ipſum attrahã, ſed tantum id ita fiat, qua ſic fieri cupiam. Simile de ſaltationibus, ambulationib. & curſu, nec non aliis iudicãdum eſt, quæ cõtra vel præter naturæ motum fiunt: cum ex propria natura nil, ſed ex accidente fiat. Hęc originem habent ex eo, ꝙ intentio magiſtra potens exiſtat ſupra motũ meũ, ad hunc modum ſcil. Intentio vel imaginatio incendit virtutem vegetatiuam, ſicut ignis, lignum, &c. vt de imaginatione peculiariter ſcribimus. Nullibi ergo potentior eſt in alio quopiã operationes adimplere ſuas, quam in proprio ſuo corpore, cui ineſt, & in quo viuit. Item in omni corpore nihil incenſu facilius eſt anima vegetatiua, ꝙ iſta per ſe currat & vadat, & ad hæc diſpoſita ſit. Sicut enim coopertus aut ſepultus ignis, quamprimum nudatur, aeremque habet, ardet: Sic & meus animus ad rem aliquam videndam intendit. Non poſſum autem oculos dirigere manibus quo velim, ſed imaginatio mea conuertit eos, quocunque reſpicere mihi libitum eſt. Idem & de itione iudicandum eſt. Si enim progredi cupiam, idque arbitrario mihi proponam: iam meum corpus dirigitur a

Motiua vis vnde.

Imaginationis vis quanta ad motum.

Imaginatio promouet corpus.

hun

hunc aut locum illum mihi præsumtū. Et quo magis id in imaginatione cogitationeq; mea fuerit impressum, eo clerius curro. Hac ratione mei cursus imaginatio est motrix. Non secus medicina corpora mūdat, quibus in est spirituale, quo fit vt illa motio facilius perficiatur.

Tertio intelligendum est, in corpore distributionem fieri, in omnia membra, ex omnibus illis, quæ aut foris aut intus offeruntur. In distributione illa fit mutatio, qua res ita commutantur, vt pars vna complexioni cordis inseruiat, alia cerebri naturæ accommodetur. Et sic etiam de reliquis. Duobus autem modis corpus ad se trahit, interne scilicet, externeque. Interne attrahit, quicquid per os assumitur. Externe attrahit aerem, terram, aquam & ignem. Res autem ita constituenda & definienda est. Ea quæ introrsum recipiuntur, haud sunt scriptu necessaria, cum per naturæ fundamentum nota sint, quæ distribuantur, prout infra de diuisione. Exterius vero sic intelligendum est, quod corpus ab externis quatuor elementis per totam cutē attrahat sibi necessarium. Quod nisi fieret, internum alimentum haud sufficere posset ad sustentationem hominis. Quandoquidē humor, in corpore non inexsistens per consuetudinem, per ipsum extrahitur ex aqua, prout etiam fieri potest, vt quamdiu quis in ea steterit aut sederit, sitim vt extra non sit opus extinguat. Non quidem eo modo non fit, quo per aquam extinguitur calor, velut ignis, sed calor internus attrahit humorem extrinsecum ad se; bibitque non aliter, ac si foret intrinsecus. Hinc fit, quod vaccæ per integram æstatem in Alpibus absque potu manere valeant: aer siquidem illis potus exsistit, vel eius supplet vices. Idem & de homine statui debet.

Tractio corporis duplex.

Vaccæ in alpibus tota æstate non bibunt.

Natura præterea hominis etiam absque cibo sustentari potest, cum pedibus in terra plantatus fuerit. Sic vidimus quendam, qui sex mensibus absque cibo vixit, eoque solo sustentatus fuit, quod super stomachum terræ partem glebamque gestaret, eaque siccata nouam & recentem subinde assumeret. Is eo tempore integro nunquam famem se pertulit: cuius rei caussam de appetitu naturæ ponimus.

Famis remedium terra ventri imposita.

Sic & per medicinam vidimus, quendam seipsum sustentasse multis annis, per quintam scilicet essentiam auri, sic vt in singulos dies vix ℈ß. illius assumeret. Hinc fuerunt etiam alii multi, qui plurimis annis, vt viginti nihil ederunt, quales temporibus nostris vidisse memini. Probitati pietatique personarū hoc ipsum, atque etiam Deo solet a nonnullis tribui, quod impugnare minime cupimus, aut iudicare. Naturale tamen hoc est, vtpote mœstitiam, melancholiam animique desponsionem famem atque sitim adimere, sic vt per corporis attractionem ad se multis

Inediæ exempla.

Mœstitia famem ac sitim sedat.

annis istud sustentari valeat. Quandoquidem cibus & potus ita non sunt ordinati, vt necessario panem aut carnes edere, vinum aut aquam bibere debeamus, verum etiam aere, nec non terræ glebis vitam sustentare nostram possumus: & quicquid in cibum ordinatum est, id vt tentemus & gustemus, factum esse credendum est: quod latius in Monarchia Dei declarabimus. Quamuis id concedamus, fieri nō posse propter labores nostros & similia, vt temporali corporaliq; cibo careamus, idq; plurimis de caussis. Quare cibus ordinatus fuit ad hoc, vti medicina contra morbos. Distinctionem rerum in corpus intrantium ad hunc modum igitur faciemus, quod per eius partes omnes distribuantur, non aliter q̃ si vinum ardens in aquam effundatur, tota concipit odorem illius, quia per totum corpus eius diffusum est: itidem cum atramentum in vinum iniicitur, nigrum hoc illo totum efficitur. Sic etiam in humano corpore humor vitæ statim diffundit ea quæ recepta sunt, ac citius quam exemplis istis proposuimus. Qua forma vero transmutetur assumta substantia, huius natura solum consistit in membris, quæ recipiunt, eamq; digerunt in sui similitudinem, non aliter quam si panis traiiciatur in hominem, caro fit hominis, & in piscē, caro fit piscis, &c. Similiter intelligendum, quod a naturæ membrorum viribus assumtæ res transmutentur, iuxtaq; naturam assumentium partium approprientur. Id ipsum de medicinis similiter etiam iudicandum est, istas in membra transmutari secundum horum proprietates. Nam suas vires & virtutes a propriis medicinarum substantiis accipiunt, iuxta bonam aut malam dispersionem earum, subtilemue aut rudem, prout medicina fuerit. Vt si est de Quinta Essentia, fortior potentiorque transmutatio eius futura est. Si vero crassa, talis etiam manet, non aliter quam imago suum a coloribus ornatum, pulcritudinem, vel deformitatem habet: qui si nobiles fuerint, & illa similis erit. Quapropter vt experientias nostras in illis, qui nobis occurrerunt, in similibus colligamus, ac in delectationem memoriamq; nostram congeramus, vt cum indiguerimus, illis in promtu nobis sint: Nouem hos libros conscribemus, decimum in occipitio nostro clausum reseruātes, ꝑpter ingratos idiotas. Nostris autem nihilominus hæc satis declarata erunt. Et nemo nostræ doctrinæ scholam admiretur: quæ licet contraria sit cursibus ac methodis antiquorum; in experientia tamen, quæ rerum omnium est magistra, per quam etiam artes omnes probari debent, firmissime fundatur.

Cibus non tantum panis, vinum aut aqua.

Cibo cur homo carere nequeat.

Forma rei transmutandæ vnde pendeat.

Finis Prologi & Microcosmi Libri primi Archidoxis ex Theophrastia.

LIBER

LIBER TERTIVS ARCHIDOXIS EX THEOPHRASTIA PARACELSI THEOPHRASTI.

De Separationibus Elementorum.

PRiusquam elementorum separationum declarationem aggrediamur, quædam (etsi de generationibus rerum scripta, separationibus ĕt elementorũ non vsq; adeo consona sint) pro maiore & clariore eiusmodi separationum intelligentia explicabimus. Conuenientius namq; res omnis ad finem suum perducitur, vbi maturo prius intellectu, quis finis eius exsistat, consideretur. Eo siquidem practica dilucidior euadit. Dicimus igitur in omnibus rebus Elementa quatuor vna exsistere, ex quibus cuilibet oritur prædestinata sua res. Qua ratione tamen ista quatuor elementa sibi mutuo contraria, concordare, simulque morari citra sui destructionem queant, ad hunc modum intelliges. Cum elementorum mixtio in prædestinatione ita vnita & corrobata est: talis exsistat, in eis nullum pondus habetur, sed vnius quam alterius in rebus dominatio maior exsistit. Ex quo quidē intelligitur, quod in digesto fermentoq; prædestinationis, fortissimum prædominetur, aliaque vincat & subiuget elementa. Hoc modo tria cetera elementa ad suam perfectionem minime perueniunt, sed ad illud perfectum Elementum se habent, tanquam in ligno leuis materia. Quapropter Elementa vocanda non veniunt, cum perfecta non sint omnia, sed solum vnum. Non igitur, cum de quatuor elementis loquimur, quæ finaliter rebus omnibus insint, definitiue sic intelligendum est, quod quatuor in eis perfecta sint, sed finitum vnum tantum inest, reliquis imperfectis manentibus propter vires præcellentis elementi. Hinc fit, vt ea simul conuenire & consistere possint, quod in tribus nulla sit perfectio. Quare nec vlla corruptio per contrarietates dominari potest. Præterea, quod Elementum in vno genere prædominatur, id in hoc prædestinatum est. Et ideo nulla corruptio neque permixtio potest eis adhærere, prout de generationibus ponimus.

Elementa 4. rebus omnibus insunt, & quomodo.

Cum ergo tantum vnicum in vnaquaq; re sit particulariter elementum non opus est, in rebus elementa quærere quatuor, cum tria non sint in perfectione posita. Finaliter itaque nobis intelligendum est 4. in omnib. elementa rebus exsistere, sed non actu 4. complexiones. Res ita se habet. Substantia continet elementum Aquam, & tunc Nenufar est. Præter hoc in ipso nulla terra, nec aer, neq; ignis exsistit. Item in eo nulla

ſimilitudo caloris neq; ſiccitatis eſt. Peculiarem enim nullam operationem habet, ſed eius prædeſtinatio eſt Aqua, ac vnicum elementum aquæ eſt, ſub quo nulla ſiccitas nulla caliditas eſt ſecũdum agnatam ſuam naturam. Quanquam autem ita ſe hæc omnia habent, adhuc tamen penes ipſum tria ſunt alia elementa, ſed non ex tribus illis, quæ ſcilicet perfecta non ſunt enata, neque principium aut auxilium ex ipſis habentia, ſed ortum ſuum nanciſcãtur ex prædeſtinato Elemento, quod ei generi vnitum, & impreſſum eſt.

Et quamuis id contra communem Philoſophiam pugnet, videlicet prædeſtinatum vnum Elementum ex ſua natura, cetera tria habere ſibi adhærentia: credibile tamen eſt, quod elementum & ſubſtantia ſint inter ſe differentia. Idque ſic intelligendum: Subſtantia non eſt ex illo Elemento, q̃ ſubſtantiam tingit ac elementat: nec ẽt hæc Elementa ex ſubſtantia ſunt, ſed pariformiter ſimul conueniunt, vt corpus & anima. Iam vero vnumquodque corpus veluti creſcentis alicuius, complexionem habet: ſimiliter & Elementum. Quanquam Elementum ipſum in creſcentis corpore viſibile non eſt, nec tangibile, nec demonſtrabile, ideo, quia Elementum hoc propter ſuam ſubtilitatem fortius eſt, & creſcentis alia Elementa ſubiugat. In corpore tamen omnia inſunt, ſed imperceptibiliter, vti cũ aqua permiſceret aceto, huic illa ſimilis fit. Et licet acetum illius immutarit eſſentiam omnem, aquæ tamen complexio nihilominus incorrupta manet, nec eſt acetũ ea de cauſſa, verũ æque ac prius aqua. Et quamuis aquę virtutes non exſerat, per hoc tamen non ſtat, quin eas adhuc habeat.

Iſtis propoſitionibus declarare cupimus, qua via ſeparationes Elementorum fieri debeant, vbi duæ practicæ nobis intelligendæ veniunt: vna, cui conuenit Elementi prædeſtinati ſeparatio, quam in libro de Qinta Eſſentia declarabimus. Altera, ad quam Elementa quatuor ſubſtantialia pertinent in creſcentibus exſiſtentia. Per id intelligitur, prædeſtinatum Elementum Quintam Eſſentiam exſiſtere, nec a ſeſe mutuo ſeparari poſſe, tantum a tribus Elementis, vt infra de Quinta ſequitur Eſſentia. Verum vbi de quatuor Elementorum ſeparationibus loquimur intelligimus quatuor illa, quę ſunt in corpore eſſentialiter. Hinc varii ſurrexerunt errores, quod in prædeſtinato Elemento quatuor Elementa quęſita fuerunt, & pręterea etiam Quinta Eſſentia, quod minime poteſt fieri.

Separationis practica duæ ſunt

Porro ſciendum eſt etiam, cum Elementa corporum ſeparanda ſunt, vt vnum ignis exſiſtat, aliud aqua, tertium aeri ſimile ſit, quartum vero terræ, iuxta ſuas complexiones, quod Elementa interdum cum ſuis for-

mis

appareant nonnunquam cum complexionibus, ceu aqua velut aqua, aer vt aer, terra vt terra, & ignis prout ignis. Hæc subtiliter intelligenda sunt, tum demum per similitudinem bene fieri posse, si illa prouisione sumantur Elementorum, non visibiliter aut in actu, neque iuxta naturam ignis Elementi, sed vt complexio calida & sicca, tanquam ignis. Hoc modo cuiq; Elemento sua natura, essentia & conditio tribuitur, non corrupta proprietate. Non enim putatur, quia calida plurimum herba quæpiam sit, vt vrtica, quod ob id plus ignis in se contineat, sed potius existimatur, ipsius Quintam Essentiam esse calidiorem Essentia Quinta chamomillæ, quæ quidem caloris minus habet. Verum Elementa corporis minus aut magis accipiunt ex sua substantia, prout lignum plus ignis in se continet quam herbæ: similiter lapides habent in se plus siccitatis & terræ, quam resinæ.

Vrtica quo modo chamomilla calidior.

Notato ita pariter gradus multitudinem & quantitatem in Quinta Essentia oriri ex Elemento prædestinato. Et intensio gradus Elementorum corporalium emergit ex specie substantiæ, quæ dissimilis est.

Sed ad separationis corporalium Elementorum a ceteris rebus omnibus faciendæ practicam veniendum est, quæ duplex habetur: Vna quidē ex puris Elemētis tria elementa docet elicere, vt ex igne ardente, inuisibili aere, ex vera terra, similiter ex aqua naturali, quæ similem originem, vt præcedentia non habent.

Practica separationis duplex.

Altera quidem est eorum, ex quibus illa quatuor exsistunt, vt supra diximus, cum differentia tamen tali, quod hoc plus exhibet elementi ignis, aquæ, terræ, vel aeris, cum essentialium elementorum formæ similitudine. Cum ad hunc modum separata fuerint, non possunt dissolui amplius vnquam, vt scilicet corrumpantur vltra complexiones.

Animaduertendum etiam Elementa, per separationem ad similitudinem essentialium elemētorum inueniri formaliter. Nam aer vt aer apparet, qui minime concludi potest, quod aliqui falso putant, hac de caussa, quia statim in momento separationis exaltat se, nec non ventus erumpit aliquando, cum aqua sursum ascendit, cum terra nonnunquam & alias cum igne. Exaltatio siquidem aut eleuatio in aere plurimum est admiranda. Veluti si ex Essentiali aquæ elemento aer separandus sit, bullitione illud fit. Qua quidem incipiente, mox ab aqua separatur aer, secumque leuissimam aquæ substantiam defert, & quantum minuitur aqua, tantum ipse aer etiam iuxta suam proportionem & quantitatem imminuitur.

Elementorum Essentia formales per separationem inueniuntur.

Aer ab aqua separatur bullitione.

Aer elemẽtorũ vita.

Notandum igitur hic est, nullum Elementorum citra aerem concipi vel haberi posse, licet aliorum quoduis sine alio. Quare non suspicimus onus aerem separandi seorsum, cum sit in aliis tribus, vt in corpore vita. Nam a corpore cum separatur, omnia pereunt, vt clare de separationibus docemus in sequenti practica. Quatuor hoc loco viæ considerandæ sunt: vna quidem est in aquosis corporibus, id est herbis, quæ plus aquę quam aliorum Elementorum vllum habent. Secunda est in igneis corporibus: talia sunt ligna, resinæ, olea, radices, &c. quæ plus in se continent igneæ substantiæ, quam aliorum. Tertia de terreis corporibus est intelligenda, quæ sunt lapides, luta, nec non terræ. Quarta vero de aereis, & hoc in tribus aliis omnib. vti meminimus. Pariformiter etiam de puris elementis totidem vię considerandę sunt, ad modum eundem vt supra de quatuor præcedentibus dictum est.

Separationes metallorum &c.

Hinc iam cognitu facile est, quænam Elementa, & qui separanda sint. Inter quæ primum ex metallis elementorum separationes occurrunt, quibus prædestinatæ virtutes insunt peculiares quæ Elementis ceteris deficiunt. Etsi enim Elementa similia sint omnia, forma, caliditate nempe, frigiditate, humiditate, siccitateque: Non tamen in vno proinde ut in alio siccitas aut humiditas, vel caliditas & frigiditas eadem existit: nam in aliquibus est Appropriatiua, in aliis vero Specifica, variis ad hunc modum viis, vti sunt in vnoquoque genere quæq; naturatæ peculiariter, & essentialiter: cum nullum genus elementorum virtutibus alteri simile sit.

Elementa quomodo inter se similia & dissimilia.

Sic etiam de separationibus Marchasitarum statuendum est, quæ similiter in practica, nec non elementari natura differunt ab aliis. Nam vnum quodq; genus est in peculiari separatione positum, & particulariter practicari debet. Postea lapides & gemmæ sua demonstrare debent elementa, nulla similitudine cum aliis apparentia.

Separat. Marchasitarum, lapidum &c.

Salium proprietates plurima. Herbarum & mineralium natura diuersa.

Deinde Salia peculiaris existunt & excellentissimæ naturæ, plurium etiam proprietatum, quam in aliis percipiuntur. Est & in Herbis essentia diuersa, quæ cum ipsis mineralibus nulla via conueniunt: nec possunt similia esse, quod ad ipsorum naturam attinet. Postea lignorum, fructuum, corticum, & similium, singularis est proprietas: item carnis potuum, & ciborum omnium comestibilium, & non bonorum atque mundorum, malorum & impurorum, quæ separari debent in Elementa.

Separationis rerum via duplex.

Istius separationis, quam putamus duæ reperiuntur vitæ: quarum vna fit separatione cuiuslibet elementi, per se in peculiare vas conclusi præter vitium ipsius corruptionem, aere excepto.

Altera

Altera separationis via est puri ab impuro quatuor in Elementis, ad hunc modum scilicet. Postquam Elementa separata sunt, vnum ab alio nempe, crassam habent substantiam adhuc, ea de caussa alia quidem separatorum elementorum eiusmodi sequitur separatio. Quare practicam istarum omnium declarare volumus. Primo namque sciendum, rerum Quintam Essentiam hac via separandam & extrahendã esse: quod scilicet elementa ex corporibus in Essentiæ Quintæ natura non subiugentur, sed cum eis relinquantur. Itaq; illa tingere potest Elementa, vel fortius vel leuius. Hoc ita intelligendum venit, quod elementis vires ob id non depereãt, cum prædestinatum elementũ, hoc est, Essentia Quinta extrahitur, quæ pariter & ipsa elementalis exsistit, & separabilis, quo ad formam elementalem, sed non quoad diuersas naturas, vt patet de quinta essentia.

Eff. 5. natura.

Per eiusmodi separationes, omnes elementales infirmitates ex vna simplici curari possunt, ad hunc modum videlicet, si prædestinationes illæ contra istas pugnant, vti de prædestinationibus ponimus. His itaq; satis initium separationum deteximus, quapropter ad practicam earum est accelerandum, quarum decupla est varietas: Vna *Metallorum*; secunda *Marchasitarum*; tertia *Lapidum*; quarta *Oleaginosorum*, quinta *Resinarum*, sexta *Herbarum*, septima *Carnium*, octaua *Succorum*, nona *Vitreorum*, decima vero *Fixorum*. Ad istas elementorum separationes viæ tres habentur: vna per *Destillationes*: secunda *per Calcinationes*: tertia *per sublimationes*. Huc faciunt omnia exercitia, vt manuum adplicationes ad ignem, atq; labor, & quæ necessaria alia ponentur in sequentibus.

Separationis practicæ 10 sunt.

Separationis mod. 3. Metalla soluendi ratio.

De Separationibus Elementorum ex Metallis.

AD Elementorum separationem ex metallis, opus est optimis instrumentis, labore, diligentia, cum artis experientia, manuum ad opus hoc aptitudine.

Aq. fortis ad metallorũ solutionem.

Primo fac aquam fortem ad hunc modum.

Accipe *salnitrum, vitriolum, & alumen æqualibus partibus, quæ destillabis in aquam fortem.* Hanc rursus ad suas feces affundes, iteratoque in vitro destillabis. In hac aqua forti clarifica argentum, & postea in ipsa sal Ammoniacum solue. His peractis: accipe *metallum in laminas redactum, & in aquam resoluas ibidem, id est, in eadem aqua: tandem separa per balneum Mariæ: rursum affunde, hoc itera toties, donec in fundo repertum sit oleum, ex Sole vel auro spadiceum, ex Luna lazurium, ex Marte rubeum, & valde obscurum, ex Mercurio album, ex Saturno liuidum atque plumbeum, ex Venere viride prorsus, & ex Ioue flauum.*

Quanquam non omnia metalla sic in oleum reducuntur, nisi quæ præparata prius fuerint, vt *Mercurius est sublimandus, Saturnus calcinandus, Venus florificanda, ferrum crocificandum, Iupiter reuerberandus*: at Sol & Luna facile se dedunt.

Præparatio diuersa metallorũ diuersa

Postquam ad hunc modum, in liquidam substantiam reducta metalla fuerint, eaque se disposuerint ad elementorum suorum disiunctionem (quod in metallica natura minime fieri potest: nam vnaquæque res prius est ad vsum cui conuenit præparanda) postmodum ad huius olei partem vnam adde, recentis aquæ fortis partes duas, & simul optimo vitro clausa, ponas in fimum equinum per mensem. Inde post igne lento prorsum destillabis, vt materia coaguletur in fundo. Et aqua fortis, quæ ascendit, si per balneum destilletur ad hũc modum, duo simul elementa inuenies. Sed nõ ex omnibus metallis eadem Elementa relinquentur. Nam ex auro manent in balneo terra & aqua, sed aer est in omnibus aliis tribus, & elementum ignis manet in fundo, quia substantia, nec non tangibilitas auri ex igne coagulata est: ergo substantia conuenit in substantiali. Ex Luna manebit in fundo elementum aquæ & in balneo elementa terræ & ignis. Nam ex frigido & humido enascitur substantia, nec non corporalitas Lunæ quæ quidem est fixæ naturæ, quæque non potest eleuari. Ex Mercurio manet ignis in fundo, & terra & aqua sursum eleuantur. Ex Venere manet etiam ignis, & ambo nempe terra & aqua manent in balneo. Ex Saturno manet elementum terræ in fundo, ignis & aqua habentur in balneo. Ex Ioue manet aer in fundo, & ignis aqua & terra eleuatur ab eo.

Auri quæ elementa subsidant.

Argenti quæ Elementa.

Mercurii quæ elementa.

Veneris quæ elementa.

Saturni.

Iouis &c.

Notandum igitur, aerem in Ioue corpus præstare, & in nullo alio quoquam metallo: cuius quamuis aliqua pars etiam vna ascendat, ac inseparabiliter tribus ceteris Elementis permixtus maneat: is tamen corporalis non est aer, sed aliis adhærens & concurrens, ac ab eis inseparabilis.

Iam notandum est emanentiam illam, hoc est, elementum corporale, quod in fundo remansit, cum forti aqua recente per balneum in oleum reduci debere. Et sic perfectum erit hoc elementum, quod seruabis pro parte vna. Cetera per balneum hoc modo separabis. Ea pones in arenam, vrgebisque leuiter: primo quidem eleuabitur ac exibit aqua, postmodum ignis, quod ex colore dignoscitur, vbi illa duo supersunt. Verum si elementa terra & aqua remansissent, primo sursum ascendet aqua, postea vero terra. Si tamen terra & ignis forent, primo terra, postmodum eleuatur ignis. At si aqua, ignis & terra simul essent, aqua primo sursum ascendet, post ignis, & postremo terra.

Hæc

Hæc elementa peculiaribus vitris ita seruari poterunt, quodlibet secundum suam naturam: vt ex Sole calidum & siccum, sine quauis alia proprietate: similiter frigidum & humidum, & frigidum atque siccum. Sic de aliis intelligendum. Ignorandum non est, corrosiuam aquæ fortis naturam extrahēdam ita esse, prout in libro de *Quinta essentia* tradimus.

De separationibus Elementorum ex Marcasitis.

Marcasi-torum solutionis modus.

POsitis antea separationibus elementorum ex Metallis, ad eas quæ de marcasitis fieri possunt, est quod veniamus, quæ tales exsistunt.

Accipe *Marcasitæ cuius speciei velis, siue Bisemuti seu talci vel cobalti, aut granati, vel cuiusuis alterius libram vnam: salis nitri tantundem, contunde minutissime, adurendoque simul deduc per alembicum extra cucurbitam, & quicquid liquoris ascenderit, serua.* Quod autem in fundo manet, hoc tritū aqua forti resoluatur in aquam, huiuc prius aggregatam aquam affundes, & in oleum destillabis, sicuti prius de metallis dictum est. Eodem processu separabis etiam elementa. Sic erit aurea marcasita prout aurum intelligenda, nec non argentea sicut Luna, Bisemutica sicut plumbum: Zinetus, vt cuprum, Talcum vt Iupiter, Cobaltum vt ferrum, &c. Hæc de separatione marcasitarum sufficiant in omnibus generibus.

De separatione elementorum a lapidibus.

Lapidum solutionis ratio.

LApidum & Gemmarum elementorum separatio hac via venit intelligenda. Accipe *lapidem optime tritum, cui duplum viui sulphuris addes, & mixta omnia simul in lebete lutato ponantur in Athanar horis quatuor, vt sulphur prorsum absumatur: postmodum abluatur quod superest a facibus & sulphure siccetur.* Calx eiusmodi lapidea, in aquam fortem etiam ponatur, & cum ea procedatur, vt *antea de metallis diximus.* Comparantur itaque lapides metallis: vt claræ gemmæ, non albæ, nec fuscæ auro comparantur, sed albæ, ceruleæ, glaucæque argento seu Lunæ: postea communiores lapides aliis metallis, vt *Alabastrum Saturno, marmor ferro, silex Ioui.* Dulech autem Mercurio.

De separatione elementorum ab oleaginosis.

Oleaginosa vt separentur.

OLeaginosa reputantur omnia *olea, ligna, radices, semina, fructus*, & similia, quæ naturam flagrabilem & incensioni idoneam habent. Estque duplex eorum separatio, corporum scilicet oleaginosorum & oleorum purorum.

Oleaginosorum corporum separatio talis est.

Accipe corpus hoc tusum, tritum, aut quocunque modo poteris comminutum, id inuolutum linteo, ligatumq; ponas infimū equinum

donec omnino putrefactum sit, quod in vno quam in altero citius accidit. Postquam putrefactum erit, in cucurbitā ponatur, eiq; super fundatur communis ardentis aquæ tantum, vt superemineat quatuor digitis latis, & in arena destilletur omne q̄ ascendere poterit. Nam ascendunt omnia præter ipsam terram, elementa, quæ cognosces ex coloribus, sed tamen ascendat primo ardens aqua, postmodum aer, deinceps aqua, & postremo ignis, & in fundo terra manebit. De puris oleis tamen intelligendum ista nō indigere putrefactionibus, sed solitaria absque additione esse destillanda, postmodū eorum elementa, *prout supra de aliis dictum fuit*, separanda, quæ suis etiam coloribus dignoscuntur. Non aliter cum Resinis liquidæ substantiæ faciendum est, vt *pice, resina, therebinthina, gummi*, similibusq;. Sed quæ resinę corporales exsistunt velut sulphur, prius præparandæ sunt hoc modo.

De separatione elementorum in resinis corporalibus.

Resinæ corporales vt soluantur.

ACcipe *Sulphur minutissime contritum, hoc in duplo olei lini coquatur in hepaticum, quod conteres, & inclusum vesicæ pones in fimum equinū ad putrefaciendum quatuor septimanis. Postea destilletur per alembicum lente super nudum ignem. Aer & aqua primum ascendunt diuersis & pallidis coloribus aucto postmodum igne; sursum ascendit ignis, terra vero manet in fundo.* Colores apparent puri, vt aer flauus: aqua spissi lactis instar, vt a lacte vix dignosci queat: ignis vt Rubinus ardens cum transparentia, & omnibus igneis indiciis: terra vero nigra prorsum & adusta. Et quatuor elementis adhunc modum separatis, quodlibet est in sua elementali complexione perfectum, & absque permixtione, sicuti supra dictum est.

De separatione elementorum ab herbis.

Herbæ vt separentur.

SIc & in herbis elementum aquæ plurimum habetur, quum frigidę ex sunt, at vbi fuerint aereæ, prædominatur id elementum. Similiter de igne etiam intelligendum est. Eorum elementorum separatio talis est.

Accipe *Saluiam & eius folia contere, postmodum in putrefactionem pones, vt antea dictum est, inde per ventrem equinum destillabis, & primum ascendet elementum ignis, tamdiu donec immutentur colores, & aquæ spissitudo: postea terra succedet, ac eius aliqua pars in fundo manebit, quæ quidem fixa est.* Hanc Aquam in Sole destillato sex diebus, & postea in balneum ponito: tum ascendet elementum aquæ primum, q̄ paucum est, gustuq; percipitur: postquam variatur color, ascendit elementum ignis, donec etiam gustus altereretur: tandem pars terræ sursum eleuatur, valde pauca tamen, q̄ cum aere permixta reperitur in fundo. Itidē de aereis & aquaticis herbis intelligendum est, quarum aer primus ascendit, postmodum aqua, & postremo iuxta processum de saluia positum, sequitur ignis.

De separatione elementorum a carneis.

ELementorum a carneis corporibus & illis quę cum sanguine viuunt, separatio sic intelligenda venit, quod prædominans in illis elementum copiosius & potius reperiatur postremo, vt in piscib. aqua, & in vermibus ignis: item in [commestibilibus] carneis aer, principalia sunt elementa, prout nos de generationibus animalium scribimus.

Carnea vt separētur.

A piscibus separatio elementorum talis est.

PVtrefac *optime pisces, postea destilla per vētrem equinum, & aquæ plurimum ascendit: putrefactionem hanc atque destillationem iterabis ac augebis, donec aqua nulla velit amplius ascendere. Quod reliquum est, postea destilla per arenam, tū demū ascendit ignis in olei forma, terra vero manet in fundo.* Sic tota piscium substantia separatur in elementa. Nulla de pinguedinibus atq; medullis est habenda cōsideratio, sed vnum quodq; separari per putrefactionem, & in elementa sua diuidi iudicandum est. Pariter etiam de vermibus intelligendum, excepto ꝙ ex eis aquæ tantum non exeat, sed ignis plus, nisi vermes aquei forent, vti serpentes, quorum in destillatione plura obueniunt admiranda, quam dici queat. De comestibilibus animalibus ad eundem modum intelligendum erit, quæ sua peculiariter etiam patefaciunt elementa per separationem.

Piscium separatio qua.

Vermes sunt ignei. Serpentum destillatio mirabilia prodit.

De separatione elementorum ex vndosis.

DE succosorum vel vndosorum separatione in sua elementa, vel eorum quæ formā vndositatis habent, vt vrina, stercus, aqua, &c. hunc notato processum.

Recipe *vrinam eamque prorsum destilla: simul ascendent aqua, aer atque terra, in fundo vero manet ignis. Confunde postea simul omnia, destillaque rursus & quater ad hunc modum, & in quarta destillatione, primo sursum ascendet aqua, demum aer & ignis, terra vero manet in fundo.*

Concipe *tandem aerem & ignem peculiari vase, quod ponas in locum frigidum, & congelabuntur stiriæ,* quædam, *quæ sunt elementum ignis.* Quamuis inter destillandum illæ etiam congelentur, in frigore vero magis.

Vndosa qua sint, & vt separentur.

De separatione elementorum ab aqua.

BVllire fac aquam per ventrem equinū, & in fundo subsidet ipsa terra, quod ascendit putrefiat suo tempore, & postea destilletur per balneum, & ascendet aqua prius, & postmodum ignis. Stercora vitriolum, tartarum, & ꝙ huiusmodi succorū est, vt *alumen, salia,* & id genus alia p ci-

Aquas.

Stercora, &c.

nerem deſtillanda ſunt, eo calore, ac tam diu, donec aſcendere nolint amplius, & aſcenderunt aqua & aer, terra manſit in fundo: poſtea per ignem aſcendet ignis. Notandũ hoc loco, ꝙ licet elementa quatuor ſeparata ſint, in terra tamen maneant adhuc elementa quatuor occulta, tanquam fixa: prout a vitriolo manet caput mortuũ, hoc ipſum ſublima cũ ſale Armoniaco, ſic ꝓdibit oleũ, in quo ſunt aqua & ignis, & ipſa terra ſubſtantialiter manet: ſepara quæ ſurſum aſcenderunt, aſcendetque rurſum aqua, & ignis manebit in fundo. Sic etiam de tartaro nec non de ſalibus intelligendum erit. Et quamuis liquorum plures ſeparationes exſi tant, latius tamen illas de transmutationibus declarabimus. Notandum enim, in corroſiua terra plura Elementa ineſſe, quam in cinere. Separatio ergo facienda eſt per ſublimationem, vti demonſtrabimus.

Caput mortuum.

De ſeparatione elementorum a vitris & eis quæ vitrea ſunt.

Vitrea vt ſeparētur.

PRout ſupra ponimus de reſolutionibus marcaſitarum, hoc loco pariter de vitris intelligendum, ac ſumme conſiderandum eſt videlicet, vt cum ſulphure prout lapides calcinentur, poſtmodum abluantur, & cũ ſale petræ & aqua forti, &c. prout antea declarauimus, &c. Eorum elementa cognoſcuntur etiam per colores in deſtillationibus non vt oculis ſe exhibent, quibus iſta concluſa volumus.

De ſeparatione elementorum in fixis.

Fixa vt ſeparen.ur.

FIxorum elementorum ſeparatio fit per ſublimationem, vti de ſalibus & liquoribus docemus, hoc diſcrimine tamen, quod iſta cum ſale nitro calcinanda ſint, & poſtea ſublimanda. Et quanquam alia multa ſunt, quæ non ponuntur hoc loco, nihilominus intelligẽdum eſt rerum omnium ſeparationes his decem viis iam declaratis fieri debere. Latius de ſeparationibus quatuor elementorum notandum eſt, quodlibet iterum ſeparari poſſe, ſcilicet ignem vt ignem, aerem vt aerem, aquam vt aquam, & terram vti terram, prout ſequitur de ſingulis illorum ſeparationibus.

De ſeparatione ignis.

Elementa ſeparata vt denuo ſparētur. ignis, &c.

SCiendum etiam ex elemento ignis elementa quatuor ſeparari poſſe, ad hunc modum. Quum ignis violentiſſime incenditur vel aſcendit, receptaculo vel reſeruaculo optime clauſo, excipe, & pone in fimum equinum per menſem, & in vno reperies elemento quatuor elementa, quæ aperto vaſe, in Recipientem indito, ſic aſcendet vapor atque aer in vas recipiens. Poſtea quod ſupereſt per balneum deſtilla, ſic aſcendet aqua: deinde per cineres aſcendet ignis, & terra manebit in fundo. Quæ elemen-

elementorum horum vires exſiſtant,& quare hoc loco ſic declarentur, aliis libris exponemus latius.

De ſeparatione aeris.

AEris elementum optimo vitro receptum & per ſigillum Hermetis concluſum, Soli per integram æſtatem eſt exponẽdum, ac digerendum: circulando permutatur aer in aquoſitatem indies magis creſcentem. Quantitatem hanc ſeparabis ad hunc modum. Putrificetur in fimo equino ſeptimanis quatuor, poſtea per balneũ deſtillabis, vt ignem. De ipſius viribus alibi plura dicuntur.

Aer,&c.

De ſeparatione aquæ.

EAM vitro pleno prorſum, nec tantillum vacuo, per ſigillum Hermetis concluſo calido Soli per menſem exponas, vt cotidianum ſimilemque calorem habeat, ac ſi bulliret, verum propter plenitudinẽ haud poteſt. Eo tempore tranſacto putrefiat quatuor ſeptimanis, poſt aperi, deſtillaque per alembicum trium roſtrorum: hac via tria ſeparantur elementa,& in fundo manet eius aquæ terra. Huius natura virtutum plurimarum in caſibus multis eſſe prædicatur.

Aqua,&c.

Alembicũ trium roſtrorum.

De ſeparatione terræ.

TErræ proceſſus idem, vt in aqua ſeruandus eſt, excepto ſolum deſtillatione. Similis enim eſt hæc illi quæ fit in igne, & eadem via perficitur. Hanc elementorum ſeparationem hoc loco multis de cauſſis ponimus, non tantum quod in Philoſophia, verum etiam in Medicina valde ſit vtilis. De ſeparationibus elementorum hactenus abunde ſatis ſcripſimus, licet plura ſcribi queãt, haudquaquam vero neceſſaria admodum.

Terra,&c.

Iam ſeparationem puri ab impuro, ſecundum decreti noſtri propoſitum declarabimus: Quæ quidem fit eadem via, quam de Arcanis & Auro potabili docemus: quare huc non adducenda. Quamuis iſte proceſſus ab initio, prorſum idem non ſit cum eo qui de arcanis & magiſteriis ponitur, nihilominus præparationis viam eandem finaliter aſſumo per elementorum ſeparationem. Quandoquidem iſta ſeparantur, hoc loco, poſtmodum quodlibet ab immunditiis exſiſtentibus in eo repurgatur, vt ex eis nullum deforme oriatur aut impedimentum, quod alias facile fieri poſſet.

Finis Archidoxorum Libri tertii, de ſeparationibus Elementorum.

LIBER QVARTVS ARCHIDOXIS EX THEOPHRASTIA PARACELSI MAGNI.

De Quinta Essentia.

Essentia Quinta quid.

ANTEA mentionem fecimus Essentiæ Quintæ, quæ rebus inest omnibus. Iam initio huius tractationis intelligendum, quidnã ea sit. Est igitur Essentia Quinta materia quædam, ex omnibus, quæ natura produxit, & ex vnoquoq; vitam in se habente corporaliter extracta, & ab omnibus impuritatibus, & mortalitate separata, mundata subtilissime, nec nõ ab omnibus elementis separata, Ex his patet vtique, Quintã Essentiam esse tm̃ Naturã, vim, virtutem, & medicinam, rebus quidẽ olim inclusam, sed iam domicilio & extranea incorporatione omni liberã. Eadem est etiam color, vita, proprietatesq; rerũ. Est Spiritus similis spiritui vitæ, hoc discrimine, quod spiritus vitæ rei permanens est, hominis vero mortalis. Vnde colligi potest, ex hominis carne vel sanguine quintam Essentiam extrahi non posse: hac de caussa, quod spiritus vitæ, qui spiritus etiã virtuti est, moritur, & in anima vita exsistit, quod idem similiter non in Re euenit.

Homo & animalia Quintam Essentiam non dant.

Eadem ratione & animalia quia spiritũ suum vitæ amittunt, ideoq; omnino mortalia sunt, & Quintam Essentiam nullam exhibent. Nam Essentia Quinta spiritus est eius rei, quæ quidem ex sensatis extrahi non potest prout ex nõ sensatis. Spiritum n. vitæ habet in se Melissa, qui virtus eius exsistit, visq; atq; medicina: & quamuis a sua radice separata sit, adhuc tamen inest ei vita virtutesq;, hac de caussa, q. fixum illa prædestinatio sit. Quapropter ab ea potest extrahi Quinta essentia, nec nõ cum vita conseruari sine corruptione, prout æternũ iuxta suam prædestinationem. Si vero nos ad hunc modum præter corruptionem vitam cordis extrahere possemus, vt ex insensatis possibile nobis est, absq; dubio, mortis, morborumque perceptione perpetuo viuere possemus, quod fieri minime potest. Quare nobis ex eo mors nobis exspectanda venit.

Quinta Essentia quomodo rebus insit.

Cum igitur Essentia Quinta rerum virtus exsistat, primo nobis dicendũ venit, qua forma virtus & medicina rebus insint, ad hũc modum. Vinum in se cõtinet magnam essentiam quintam, a qua illud mirandas operationes habet: operationis tamen tantum non est, quantum vini, vt patet. Fel in aquam iniectum, totam reddit amaram, etsi fel quantitate centuplicata superetur ab aqua. Sic croci pondus minimum, ingentem copiam aquæ tingit; quæ tota tamen crocus non est. Sic pariter est statuendum de Essentia Quinta ipsius paruam esse quantitatem, in ligno, herbis

herbis, lapidibus, aliisq; similibus hospitis instar latentem. Reliquum est purum putum corpus, de quo scribimus lib. de Separationib. elementorum. Nec putandum est Quintam Essentiam Quintum Esse quoddam supra elementa exsistere, cum ipsamet Elementum sit. Posset etiam existimare quispiam, temperatam eam Essentiam fore, non frigidam, non calidam, non humidam, neq; siccam, cum tamen talis non exsistat. Nihil enim est, quod in temperatura tali consistat, per quã ab elementis prorsus alienetur: sed omnes Essentiæ Quintæ secundum Elemẽta naturam habẽt, vt Essentia Quinta Auri secũdum ignem, Lunę secundũ aquam, Saturni secundum terram, & Mercurii secundum aerem.

Quinta Essen: a verum qu-si hospes est.

Quinta Ess. non est ens supra quatuor Elementa, sed ipsamet Elementũ.

Quinta Essentia nõ est temperata.

Quod aũt Essentia Quinta morbos omnes curat, non fit ex temperatura, sed ex insita proprietate, magna munditia puritateq;, qua admirando modo corpus alterat in munditiam, & immutat. Sicut enim ab oculo macula, vel pellicula, tollitur, qua prius occœcat⁹ ille erat: sic etiam vitam Essentia Quinta mundificat in hominem. Nec vnius & eiusdem omnes Essentiæ necessario inter se naturæ sunt. Nec quæ igneæ sunt, ob id easdem operationes edunt, ratione complexionis: veluti si quis existimaret, Anacardi Quintam Essentiã similem ac eandem operationem habere, cũ Auri Quinta essentia, quod ambæ sunt igneæ: is longe seduceretur: quia virtutum discrimen facit prædestinatio & dispositio. Sicut enim animal omne spiritum in se vitæ continet, attamen in omnibus eadem virtus nõ exsistit, ideo quod ex carne & sanguine constent omnia: sed vnũ ab altero differt, vt gustu, ita virtute: Sic & quinta Essentia se habet: quæ virtutem non accipit ab elementis intelligendo simpliciter, sed ex proprietate in elementis exsistente, prout etiam de generatione rerum ponimus. Inde quidem fit, stypticas esse nonnullas Quintas Essentias, aliquas Narcoticas, Attractiuas alias, aliquas vero somniferas, amaras, dulces, acetosas, stupefactiuas, & aliquas in iuuentutẽ renouare corpus, alias eius esse conseruatiuas in sanitate, purgatiuas, aut constipantes alias, &c. quarum virtutes innumeræ sunt, hic quidem non cõprehensæ, sed tamen a medicis optime cognoscendæ.

Quinta Essentia virtus vnde dependeat.

5 Essentiarum qua differẽtia.

Quum igitur Essentia Quinta separetur a non Essentia Quinta, vt anima a suo corpore, & ipsa intro in corpus assumatur: quænam infirmitas huic tam nobili naturæ, puræ, potentiq; resistere poterit, aut nostro corpori vitam adimere, præter mortem, quæ prædestinata corpus & animam nostram separat? vt de vita & morte docemus. Hoc loco pariter considerandum, vnumquemque morbum indigere sua peculiari Quinta Essentia: quãuis aliquas doceamus, quæ ad morbos omnes aptæ sunt. Qua ratione tamen id fiat, suo loco dicetur.

Quint. Essent. nullius morbus resistere potest.

Essentia Quinta duplex: vniuersales & particulares.

Auri 5. Essentia modica exigua.

Porro autem testamur, Quintam essentiam auri quantitate minimam exsistere, quod reliquum est eius, leprosum corpus exsistit, in quo dulcedo nulla, nec acetositas, nulla virtus neq; vis remansit, præter mixtionem quatuor elementorum. Et hoc arcanũ latere nos minime debet elemẽta nempe ipsamet sine Quinta Essentia nulli posse morbo resistere, sed hoc solum & aliud nihil efficere, quam absque viribus vllis calefacere vel frigefacere, prout si morbus calidus foret, frigiditate is pellitur, at non ea viribus destituta, vt aqua, niueq; frigidis: quæ licet frigidæ satis exsistant, in eis tamen Quinta Essentia non habetur, cuius viribus morbus expelli posset. Quapropter auri corpus inualidum est per seipsum, at eius Essentia Quinta solũ, exsistens in eo, corpori, nec nõ suis elementis, vires in ipso cõditas, præbet. Sic etiã in aliis omnib. rebus, Quinta solum est earum essentia, quæ curat, sanat, ac tingit corpus totum, vt Sal cibum aliquem optime condit. Est igitur Essentia Quinta, quæ colorẽ exhibet, vti est virtutẽ, & postquam aurum suo colore priuatum est, Quinta simul Essentia idem caret. Non secus de ceteris intelligendum est metallis, quod vbi color eis ademtus fuerit, natura sua priuata sint.

Nullus morb^o sine 5. Essentia pellitur.

Essentia 5. vis et laus.

Color Essent. 5 substantia est.

Similiter in lapidibus & gemmis, vt Essentia Quinta corallorũ est cum rubedine pinguedo quædam, & corpus eorum album. Item Smaragdi Quinti Essentia, succus est viridis, & corpus eius etiam albũ. Non aliter de ceteris omnibus lapidibus iudicãdum est, eos nempe naturam suam, essentiam & proprietates cum coloribus amittere, prout in extractionibus illorum docemus peculiariter.

Idipsum & de herbis, plantis, & aliis productis crescentib. intelligi debet. Itidem de carne sanguineque, de quibus nulla Quinta Essentia põt elici, ex rationibus antea positis. Sed tamen similitudo quæpiam Essentiæ Quintæ potest ab eis extrahi per nos, adhunc modũ: Carnis frustum, vitam adhuc habet in se, quia caro est omni sua natura viribusq; adhuc instructa. Quapropter in ea vita est, quæ licet vera vita non sit, nihilominus est vita præseruata, tamdiu, donec putrescat. Quare discrimen hoc notandum venit: quo quidem herbæ siccæ, similiaque carnis loco habenda sunt. Nam eis deperiit spiritus ille viridis, id est, vita. Possunt igitur emortuæ res ad emortuam Quintam Essentiam assumi, prout caro potest omnes suas de se virtutes emittere, peculiariter in partem vnam segregatas a suo corpore, sic & sanguis, ac herbæ siccæ. Quæ quidem, etsi non sint viuæ Quintæ Essentiæ: nihilominus demonstrãt, quomodo emortua Quinta Essentia aliquas virtutes exserat. Metalla vero, nec non lapides, perpetuam in se vitam & Essentiã habent, nec moriuntur, sed quandiu metalla sunt, aut lapides, tamdiu ipsorum vita durat.

Ess. 5. similitudo, vt ex carnib. extrahatur.

Vita qualis in carne.

Metalla semper viuunt & ob id in se fixas Essent. 5. habent.

Quare

Quare perfectas etiam Quintas Essentias exhibet, quæ pariter ex illis extrahi possunt.

Ess. 5. quot modis extrahantur.

Qua via iam Essentia Quinta sit extrahenda porro videndum. Multæ quidem viæ sint: aliquæ fiunt per Additiones, vti per spiritum vini: aliæ per Balsamita: quædam per separationes Elementorum, ac plures alios modos, quos hic seorsim non percensemus.

Quocunque autem modo fiat, Essentia Quinta non debet extrahi per mixtionem rerum non connenientium, aut per additionem: sed elementum Quintæ Essentiæ solum est extrahendum a corpore separato: similiter per separatum id, quod extractum est. Varii modi reperiuntur, per quos Essentia Quinta potest extrahi, videlicet per Sublimationem, Calcinationã, per aquas fortes, per corrosiua, per dulcia, per acerba, &c. quacunq; via fieri potest. Vbi hoc simul curandum est, vt omne, quod ad Essentiam 5. admixtũ fuerit ob necessitatem extractionis, id ipsum rursus extrahatur, & ita maneat Essentia 5. sola, nullis coinquinata rebus aliis aut permixta. Fieri namq; nequit, vt a metallis, & præsertim ab auro, ꝙ non per se potest superari, extrahatur Essentia 5. quin adhibeatur corrosiuum aliquod aptum, ꝙ ab eo postmodũ separari iterum valeat. Sic Sal, quod aqua fuit, iterum ab aqua extrahit', vt hæc sale careat. Vbi hoc considerandum tamen venit, scil. omne corrosiuum ad hoc idoneũ non esse quod non omnia separari possunt. Si n. Vitriolum aut alumen aquæ permisceatur, neutrum ab ea postmodum absq; detrimẽto vel corruptione separari potest iterum, quin asperam post se remanentiam relinquant, ea de caussa quod aqueum vtrumq; sit, ac similia duo concurrant: quod hoc loco fieri non deberet. Quapropter satagendũ est, vt aquosum ad aquosum non assumatur, aut oleatum nullum ad oleatum, resinatum nullum ad resinatum; sed contrarium vtiq; separare debet 5. Essentiam, & extrahere illam prout aquæ, oleaginosorum Quintas Essentias (vti de metallis traditur) extrahũt, & oleaginosa Quintas Essentias aquosorum, ceu de Quintis Herbosorum Essentiis discere possumus. Sunt igitur post separationem & extractionem Essentiæ 5. separanda iterum corrosiua: quod factu facile fuerit. Nam oleum & aqua leuiter separantur: at oleum ab oleo non, nec aqua similiter ab aqua sine permixtione extrahi potest: ꝙ quidem relictum in Essentiam 5. damnum inuehere posset maximum. Oportet n. Quintam Essentiam clarã & immaculatam, absq; permixtione ciusuis esse collectam, vt vniformem substantiam habeat, qua totum penetrare corpus valeat. Subtilitas etenim eius & vires inuestigari funditus nequeunt, non magis, q̃ eius origo vnde primo processerit, plene cognosci potest. Multos n. illa gradus habet: vnum cõtra febres, vt opia-

Ess. 5. extrahitur contrariis.

Ol. ab oleo, & aqua ab aqua ægre separatur.

Ess. 5. debet esse solitaria.

Ess. 5. gradus quot.

torum: vnum contra hyposarcam, vt Essentia Tartari: vnum contra Apoplexiam, vt Auri: vnũ contra Epilepsiam, vt vitrioli: quorum numerus infinitus, & p̄ experiẽtiam inexplorabilis est. Quamobrem summe considerandum ac elaborãdum, vt vnicuiq; morbo suus verus inimicus assignari queat. Sic n. incredibile Natura præstabit auxilium: quod in sequẽtibus melius declarabitur. Non possumus de gradibus eius loqui, prout simplicibus medicina gradus assignantur, ea de caussa, quod Essentiæ 5. graduum ad simplicium gradus nulla fieri cõparatio possit, nec debeat. Sed cum gradantur, vnius quam alterius excellentia ac virtus maior innuitur, & non complexio. Nec enim ita statuendum est, 5. Essentiam Anthos esse calidiorem Essentia quinta Lauendulæ, vel 5. Essentiam Veneris, Lunæ Quinta ficciorem Essentia: sed gradus alicuius rei ex magnis & excellentioribus, virtutibus decerni debet, ad hunc modum videlicet: 5. Quinta Antimonii lepram curat, & Essentia 5. corallorum spasmũ & torsiones pellit. Vt iam cognoscatur, vtra nam harum melius & altius gradata sit, aliud iudicium esse non potest, quam Antimonii 5. Essentiam esse potiorem & altiorem, ex eo quod lepra grauior infirmitas exsistat, quam colica sit cum suis annexis. Iuxta proprietatem igitur, quam habet contra morbos diuersos, gradus eius considerantur. Quin etiam in vno & eodem morbo. Sic enim Essentia vna altera ad lepram curandam validior est. Ipsam namq; & Essentia 5. Iuniperi pellit, & 5. Essentia Ambræ, & 5. Essentia Antimonii, nec non Auri Quinta Essentia. Iam etsi quatuor istæ Essentiæ omnes curent lepram, cum differentia tamen id præstant, cum ad eiusmodi curam in eodem gradu non exsistant. Nam Essentia Iuniperi morbum hunc pellit per summam repurgationem & mundationem, quam inducit in sanguine: & in venenum, vt non ita perceptibilis sit. Itaq; in istius curæ primo gradu numeratur. Quinta Essentia Ambræ venenum etiam adimit, & magis. Pulmonem enim corq; & membra lepræ subiecta mundat. Quare secundus ei gradus tribuitur. Antimonii 5. Essentia vltra ambas virtutes iam dictas etiam mundat cutem, & corpus totum acuit ac renouat mirum in modum. Quamobrem tertium gradum obtinet. Solis autem Essentia Quinta has operationes omnes exsequitur sola, tum radicitus omnia lepræ signa tollit, ac renouat corpus, vti mel & cera mundantur, & a suo fauo repurgantur. Hac de caussa quartum gradum occupat.

Ess. 5 gradibus carent.

Ess. 5. gradus vnde decernantur.

Antimonij Essent. cu ra: lepram: coralli spasmum.

Lepra vt curetur ab Essent. Iuniperi.

Ambra.

Antimonij

Auri.

Hoc modo gradus Essentiæ 5. cognosci, & vnus ab alio discerni potest, h. e. quænam eorum altior seu excellentior exsistat. Item simplicia suis in proprietatibus cognosci debent. Qualis enim ipsorum proprietas in simplici forma talis etiam ipsorum est Ess. 5. non ignauior seu multo fortior & præstantior.

Porro

Eſſ. 5. differentia qua.

Porra iam autem Eſſentiarum Quintarum cognoſcamus differentias. Nam aliquæ Iecinori, morbis eius omnib. reſiſtendo, plurimum inſeruiunt: nonnullæ capiti, renibus aliç, pulmoni quædam, & aliquæ ſpleni, ſimilibuſque: item in ſanguine quædam ſolum operantur, aliæ ſolum in phlegmate, quædam in melancholia tantum, aliæ ſolum in cholera: quædam aliæ ſuas operationes tantum in humoribus habent: quædam in ſpiritu vitæ: nonnullæ in ſpiritu nutritiuo, quædam in oſſibus operantur, in carne quædam aliæ, quædam in medullis, in cartilaginibus aliæ, q̄dam in arteriis, ſunt & aliæ quæ ſolum contra quoſdam operantur morbos & contra nullos alios, vt contra paralyſim, caducum, contracturam, contra fluores, hydropiſim, &c. Narcoticæ quædam etiam reperiuntur, aliæ quidem anodinæ, quædam ſomniferæ, quædam attractiuæ, purgatiuæ, mundificatiuæ, incarnatiuæ, confortatiuæ, regeneratiuæ, nonnullę ſtupefactiuæ, &c.

Quædam aliæ reperiuntur, quæ renouant & reſtaurant, hoc eſt, corpus, ſanguinem & carnem tranſmutant. Aliquæ per conſeruationē diuturnitatis, quędam in tranſmutationem, aliquæ per accenſionem. Quin hoc etiam intelligēdum eſt, aliquas habere formam ſpecificam, alias appropriatam, influentem alias, alias naturalem. Summatim, plures earum virtutes exſiſtunt, q̄ deſcribere valeamus: & earum operationes in medicina plurimum admirandæ necnon imperſcrutabiles, vti variis modis contingit, aliquas Eſſentias 5. 100. annorum hominem, reddere ſimilem ei qui vigenarius tantum exſiſtit, idque ſuis viribus & potentia. Quiſnam vero inter homines tanti myſterii poſſet originem inueſtigare? Vel vnde naturaliter oriantur materiæ primæ perquirere? Supremi noſtri Creatoris eſt, iſta vel ita facere, vel omittere. Quis n. inſtruet nos vt cognoſcamus, quibus viribus Antimonii 5. Eſſentia pilos eiiciat, & nouos exci tet? Item cur Eſſentia 5. Meliſſæ dentes eruat, vngues manuum, pedumque eradicet, ac nouos reddat; & Eſſentia 5. Rebis cutem diſtringat & renouet? Chelidoniæ vero Eſſ. 5. corpus immutet & renouet in bonum & melius, non ſecus ac imaginē colores renouant. Longe plures his ſunt & aliæ, quas hic omittimus, capitulisq; ſuis propriis declarādas reſeruamus.

Eſſ. 5. vis & operationis modus imperueſtigabilis.

Antimonii Eſſ. crines veteres deſtruit & recentes albos generat.

Eſſ. 5 Meliſſ. &c.

Eſſ. 5. Rebis, &c.

Chelid. Eſſ. 5. &c.

Qua ratione tandem fieri poſſet, vt nobilem iſtam Philoſophiam atque Medicinam poſſemus relinquere, cum Natura nobis in & ex eis tam admiranda præbeat experimenta; quib. Facultates reliquæ omnib. deſtituuntur, adeoq; nuda in cauillatione poſitę ſunt? Cur nos hoc ipſum non delectet, nempe quod 5. Eſſentia Carlinæ vires adimit alteri, præbetque eas huic, qui vtit ea? Itē q, Auri 5. Eſſentia leproſum totum inuertit, ac lauat, vt inteſtinū aliq, in macello abluit, & cute pariter eū ſcabra expellat,

Carlinæ Eſſ. ...

Auri Eſſ. 5. vis qua ... leproſ...

nouamque reddit, ſoluit organa vocis, totam leproſam complexionem aufert, & efficit talem, ac ſi recens ex ſua matre prodiret?

Ordo tractandorum 5. Eſſentiarum.

Quapropter ad eiuſmodi Quintarum fabricationem Eſſentiarum animum conuertemus, Viam extractionum ſeu compoſitionum earum dirigentes, vnam ad Metalla, aliam ad Marchaſitas, aliam ad Salia: ad Lapides & Gemmas aliam; aliam ad Ardentes; aliam ad Creſcentes; aliam ad aromata; aliã ad comeſtibiles & potabiles quas omnes cum ſuis annexis iuſta ſerie declarare conabimur. Notandum tñ, in quintarum Eſſentiarum practica, Theorices & Naturalium bonã cognitionẽ requiri, ſed Theorice tm̃, videlicet rerum proprietatum ad naturales morbos. Nec ẽt ignorandum, inter 5. Eſſentiam, Aurum potabile, Arcana, Magiſteria nec non id genus alia differentiam eſſe, talem videlicet, quod Eſſentia 5. non poſſit iterum in ſuum corpus reduci: aut Aurum potabile bene in ſuum corpus metallicum rurſus tranſmutatur: quare longe nobiliores in Eſſentia Quinta virtutes exſiſtunt, quam in aliis.

Eſſ. 5 cur auro potabili præſtantior.

Dum ita de 5. Eſſentia loquimur, vnius ad alteram cognoſcenda eſt differentia, tum ẽt quid ipſa ſit. Ac q̃uis antea ſatis eam explicuerimus: tñ practica alia nos via auocat, per quam ipſam quoq; Eſſentiæ 5. conditio atq; natura inueniri poteſt. Quamuis enim iſtæ non apparent in forma 5. Eſſentiæ. nec ẽt ad eundem fiant modum, nec ſolum in vno conſiſtant elemento, prout Eſſentiam 5. eſſe decet: nihilominus tamen deiſtarum rerum 5. Eſſentia iudicandum eſt, quod plus ſit, quam vt Eſſentia Quinta vocari debeat. Et potius appellanda eſt arcanum & myſterium quoddam de quo plura ſcribenda forent, quam de quinta ſcripſimus eſſentia. Cum tamen id in libris Paramiri declarauerimus, hoc loco prætermimus. Arcanorum & Myſteriorum artis eiuſmodi numerus eſt infinitus & imperſcrutabilis, ac eorum viæ multæ occurrunt hominũ ingeniis pſpicaciſſimis attẽdendę. Inter quę arcana tm̃ quatuor hucadducimus. Arcanorum iſtorum primum eſt Mercurius vitæ, ſecũdum eſt materia prima, tertium eſt Lapis Philoſophorum, quartum vero Tinctura. Quanquam vero hæc Arcana relatu magis Angelica quam humana ſint, nihilominus tamen ab eis non abhorrebimus, ſed potius indagare Naturæ vias conabimur, & omne q̧ ex Natura procedit, naturaliter ẽt intelligi poſſe ſtatuemus. Profitemur ergo ad Mercurio vitæ, quod nõ ſit Eſſentia 5. ſed Arcanum, quia in eo multæ virtutes ac vires exſiſtunt, quæ præſeruant, reſtaurant, ac regenerant, vti libro de Arcanis ſcribimus.

Arcana quadruplicia. Arcanorũ operatio diuina.

Merc. vitæ cur ſit Arcanum.

Similiter etiam prima Materia, non ſaltem in viuentibus, verum etiam in mortuis corporibus ad modum eundem plus, quã naturaliter fieri poſſe putatur, operatur. Itidem & Lapis Philoſophorum efficit: qui corpus

pus tingens id iam ab omnibus subleuat morbis, vt metalla quęuis a suis impuritatibus emundantur. Sic ét tinctura: quæ sicut Lunam in Solem transmutat, non aliter morbum mutat in sanitatem. Hęc ipsa pariter & alia Magisteria faciunt, & Elixira, nec non Aurum potabile, de quibus singulis suis libellis agitur.

De tractatione Quintæ Essentiæ ex Metallis.

Breuibus itaq; Quintarũ Essentiarum extractionem a metallis absoluemus. In eis n. multi plurima tentarunt & experti sunt nostri temporibus, quibus tamen occurrerũt multa, vt alias easq; varias vias ingredi coacti fuerunt. De metallis igitur intelligendum, ea duas in partes diuidi, scil. in suam quintam essentiam, & in suum corpus, ambo liquida & potabilia sunt, quæ simul non permiscentur, sed impurum corpus 5. Essentiã eiicit ad suam superficiem, prout a lacte colostrum. Fiunt hac via duę pinguedines aut viscosi liquores ex metallis, qui separandi sunt. Corporis pinguedo alba semper exsistit ex metallis omnibus, at eorum Essentia 5. colorata, sicut antea de metallis septem explicuimus. Habent etiam processum eundem omnes, qui talis est.

Metallorũ partes duæ sunt.

Metallum in aquam soluatur, postmodum hoc solutum per balneum destilletur & abstrahatur, putrificeturq; tamdiu donec in oleum reducatur, quod e phiolis paruis aut cucurbitulis per alembicum destilletur, & pars vna metalli manebit in fundo, hoc iterum in oleum vt prius, reducatur, ac destilletur tam diu, donec omne metallum ascenderit: postea putrificetur iterum per mensem: lento demum igne rursus destilletur, & vapores primum ascendent, atque defluent in Recepraculũ, quos amouebis. Tandem ascendent obscuri duo colores, vnus albus, alter vero iuxta metalli naturam & conditionem. Et cum ascenderint omnino, separantur in recipiente, sic vt essentia quinta maneat in fundo, calor autem albus corporis natet superius. Hæc duo separato per tritorium, ac phiola alia excipe 5. Essentiam, cui vinum ardẽs affunde purificatum, & maneat cum ea tamdiu, donec prorsus acuatur, postea coletur vel separetur ab Essentia Quinta, & recens iterum affundatur: hoc toties feceris, donec acuitatem nullam percipias amplius. Tandem aquam bis destillatam affundas, qua quidem abluatur, & ad suam dulcedinem perducatur: Ita asseruato. Hac via præparatur Essentia Quinta metallorum. Album vero si reduxeris, habebis inde malleabile corpus album & metallicum, quod cognosci nequit, sub qua specie contineatur. Plures aliæ viæ reperiuntur ad extractionem Essentiæ Quintæ, quas quidem subticęmus, quod a nobis extractiones veræ Quintarum Essentiarum non

Processus extractionis essentiæ 5. ex metallis.

existimentur, sed tantum transmutationes, in quibus extractio nulla fit, nec venit in vsum.

De Extractione Quintæ Essentiæ ex Marchasitis.

Ess. 5. extrahenda modus ex marchasitis.

IN marchasitis etiam variæ viæ reperiuntur ad earum Essentiæ Quintę extractionē, quas tamen Essentias Quintas veras minime iudicamus. Et tametsi maioris virtutis illæ exsistant, quam earum Essentia Quinta, prout etiā de Arcanis, Magisteriis, & Elixiriis docemus: Noster tamen hic 5. Essentiam ab omnibus metallicis marchasitis extrahendi modus & vsus, est similis metallorum veris extractionibus. Cur autem antea dixerimus, 5. Essentiam esse rerum supremas vires, cum tamen ecōtra hic de Arcanis inculcemus, quod maiora ipsis Essentiis Quintis exsistant, ratio hæc est, quod Arcana omnia contineant in se 5. Essentias, & vltra tantam ad subtilitatem & acuitatem reducta sint, vt inde virtutem accipiant Essentia quinta longe maiorem. Idem statuitur etiam propter Appropriatum eorum & specificum. Processus autem extractionis Quintę Essentiæ ex Marchasitis talis est.

Ess. 5. extrahenda modus ex marchas.

Accipe *Marchasitæ minutissime contritæ libram vnam. Comedentis aquæ libras duas. Simul in Pellicano permixtæ maneant in digestione mensibus duobus aut tribus. & reducentur in liquorem: hunc destillabis omnino per ignem & transcendet in oleū, quod vna putrificabis in vno ventre per mensem: postea destilla sicut metalla, & duo pariter, vt ex illis, colores ascendent, albus vnus, alter Essentiæ 5. genuinus.* Album relinque, nisi sit ex Bisemuto aut alba marchasita tum a spissitudine cognoscas vnum ab altero. Inferius accipe, & ad suam dulcedinē redige, *vt supra de metallis.* Ad hunc modum extraxeris Essentiam Quintam a Marchasitis, absq; virium, aut virtutum vlla corruptione.

De Extractione Quintæ Essentiæ ex Salibus.

Ess. 5. extrahenda modus ex salibus.

QVintam Essentiam a salibus extrahendi modus, fit peculiari via quadam, vt eorum vires non imminuantur, ad hunc modum.

Accipe salia, *quæ calcinabis optime: si volatilia sint, adures:* postmodum resoluātur in tenuitatem, & in aquam destillentur. Aquam hanc in putrefactionem ponito per mensem, & per balneum destillato, & ascendet aqua dulcis, quam abiice. Quod ascendere noluerit amplius, iterum in digestionem ponas per mensem alium, & destilla sicut prius, ac toties, donec amplius dulcedo nulla percipiatur. Hac via iam habes 5. Essentiam Salis in fundo, ex adusta vel calcinnata salis vna libra, vix duas vnicas. Huius salis ad hūc modum extracti, etsi cōmune fuerit, vncia semis plus condit cibos quam alterius libra semis. Nam eius Ess. 5. duntaxat adest, & corpus ab ea per liquidam solutionem abstractum est.

Ex calcinati salis ℔. 1. vix ℥ij Ess. extrahuntur.

Hac ratione Quinta separatur Essentia salium omnium. Sed ab Alumine Vitrioloq; per aliam viam extrahitur, ad hunc modum. Ista calcinari se non permittunt ad fluorem, ceu salia: Quapropter post eorũ calcinationem opus est vt aduras ea, resoluasque iuxta practicæ tenorem: & postquam resoluta sunt, aquas iterum affunde, quę processerunt ab eis, & iuxta processum de salibus datum progredere. Nam Essentiæ multum ascendit cum humiditate, quæ sic iterum ad fundum residet in compositione & putrefactione, & ita simul in vnum conueniunt.

Ex alumine & vitriolo.

De Extractione Quintæ Essentiæ ex lapidibus, gemmis, & vnionibus.

EX lapidibus, gemmis & vnionibus quorum omnium processus idem est, 5. Essentiam extrahendi modus omnium excellentissimus, & admodum subtilis ac industrius exsistit in opere. Minima quantitas istius Essentiæ Quintę potest haberi ex gemmis: & quanto gemma subtilior ac purior, tanto Essentia paucior. Vix, labore dignum est, ex crassis magnis vilioribusq; lapidibus, vt Essentiam quintam extrahamus, cum in eis parum virtutis exsistat, quo fit etiam, vt parum admodum ab eis exeat. Processus aũt eiusmodi est. Accipe *gemmas aut margaritas, vel vniones, contundas in fragmenta crassiuscula, non in puluerem, & in vitrum positis acetum radicis affunde, vt quatuor aut quinque digitis latis supereemineat, & integro mense digerantur in Ventre Equino, quo peracto, materia tota Liquida apparebit.* Hanc alio radicato leuabis aceto, concutiendoq; simul permisceto: sic recipit acetum in se lapidis colorem. Coloratum in vitrum aliud effundes, acetum rursus affunde prout antea, toties donec amplius non coloretur. In isto colore continetur Essentia Quinta, residuum est corpus. Accipe deinde colores, & in siccitatem lente coqui sinito, postmodum aqua destillata sæpius ablutio, quousque dulce id fiat, vt supra. Tandem hunc puluerem super marmor solui permitte: gemmarum & vnionum ad hunc modum habebis Quintam Essentiam. Est autem quod animaduertas in vnionum coloribus: ipsæ namque resoluuntur in colorem spissi lactis, & corpus eorum est arenosum & viscosum: Eo dignosci potest vnum ab alio. Simile de Crystallo etiam statuendum: eius Essentia 5. supereminet, viscoso corpore quodam remanẽte, ex quo extractionum eiusmodi sufficientia cognosci poterit.

Ess. 5. extrahenda modus ex gemmis.

De Extractione Quintæ Essentiæ ex Ardentibus.

ARdentia dicuntur omnia, quæ nec ad cibum, neq; potum vsui sunt, & ex sua natura ardent & ignem alunt in substantia corporali.

Ess. 5. extrahendi modus ex ardentibus

Ardentia quæ dicantur.

Quorum Essentiæ Quintæ processus extractionis hic est. Accipe *corpus, minutissime concisum, & in ollam vitreatam pone, vt plena sit, sigilloque sapientiæ ipsam occlude ne exspiret, igne circulatorio per viginti quatuor horas vrito, sic vt in æquali calore maneat, olla candente prunarum instar. Ab igne post modum extractum, putrificetur in fimo septimanis quatuor, postea destilla, quicquid ascendere volet hoc in equino ventre ponatur ad humiditatem ab eo omnem destillandum, & rursus ad putrificandum, quousque nulla humiditas amplius exeat: cuius tum demum, quod acceperas Essentia Quinta manet in fundo.* Hac via extrahitur Essentia 5. ex omnibus rebus oleum in se continentibus, aut resinam, picemue, aut similia, prout ex Terebintho, Abiete, Iunipero, Cupresso &c. similiter & ex seminibus omnibus, fructibus & similibus. Notandũ longe plures extrahendi 5. Essentiã ab istis, alibi tradi, quoq; vias atq; modos quibus illa odorifera subtilis & clara prorsum exit. Verum isti modi non sunt extractiones Essentiæ 5. sed Magisteria quædã earũdem rerum, per quas ex parte aliqua Quinta simul Essentia in permixtione sursum ascẽdit. Non est tamen Essentia Quinta perfecta. Lignorum enim essentia pinguedo quædam est, aut resina spissaq; Substantia, vnde in Magisteriorum forma non extrahitur. Sed huius rei & hæc caussa est: nempe 5. Essentia Terebinthi arboris sanat vulnera, sed vbi modo supradicto fuerit extracta ab aliis Magisteriis, ea non curat, quod fundamentum Essentiæ 5. non habeat inde. Magisteria siquidem a Quintis Essentiis hac ratione separantur quod solum complexiones & elementa quatuor concernant, quæ tamen Essentiarum Quintarum natura non est. Item illa spiritualiter istam recipiunt, & non in essentia propria materialiter, vt patet in capitulis.

Essentia & Magisteria vtd fferãt.

De Extractione Quintæ Essentiæ ex Crescentibus.

Crescentia quæ dicantur.

CRescentia dicuntur hoc loco nobis illa, quæ decidunt, & rursum crescunt, vt herbæ, frondes & similia: quorum Extractionis Quintæ Essentiæ varii modi ẽt reperiuntur per aliarum additionem rerum. Sed absque mixtione vllius extrahi debent, ita vt retineatur ipsorum gustus, color, nec non odor, ac in ipsis augeatur, non diminuatur. Sic ex Musco, Ambra & Zibeto, si Essentia Quinta extrahitur, eorum corpus fœtet postea, sic vt nullius momenti sit amplius, neq; in gustu, nec in odore, nec in natura. Sic de ceteris eius generis omnibus intelligendum est, quoad Quintarum Essentiarum extractionem. Sed de Musco, Ambra & Zibeto hoc capitulo non differimus ideo, quia de illis peculiariter alibi scribamus, ac solum de crescentib. agimus in præsentia, prout sunt Lilium, Spica, folia, quorum extractionis Essentiæ talis est processus.

Ess. 5. extrahenda modus ex crescentibus.

Recipe *Crescentia contusa per quam optime, quæ ponas in vas aliquod aptum & hoc*

& hoc in ventrem equinum septimanis quatuor. Postea destilla per balneũ: iterum ponantur in fimum equinum diebus octo, & rursus per balneum Maris destillentur. Ita ascendet Essentia Quinta per alembicum, corpus vero manebit in fundo. Si quid Essentiæ Quintæ restitisset in fundo, putrefiat vlterius, & fac vt prius. Accipe tandem *aquam destillatam hanc, eamque ad crescens hoc* [illegible] *rum adde, ac ita per pellicanum digerantur simul diebus sex inde color spissus fiet, quẽ per balneum maris abstrahes, & recedet corpus, in fundo Quinta Essentia remanente. Hanc separa iuxta retortiuum processum, alias Pressorium a fecibus, & finito Quintam Essentiam hanc digeri diebus quatuor.* Ad hunc modum habebis eam in odore, succo, gustu, virtuteq; perfectam, & in spissa substãtia consistentem.

De extractione Quintæ Essentiæ ex aromatibus.

Essentia 5. extrahenda modus ex aromatibus.

QVintam Essentiam ex Aromatibus, vt Musco (*al. Muscato*) Zibeta, camphora, similibusque modum extrahendi iam docebimus. Primo Essentia Quinta debet in aliam formã redigi, & ab ea tandem separari. Quinta Essentia reperitur in eiusmodi separatione, prout sequitur.

Accipe *oleum amygdalinũ, cui corpus aromaticum admisceatur, & in vitro simul digerantur in sole suo tempore, donec in pastam redacta sint: Postmodum a suis fecibus exprimantur. Ad hunc modum separatum est corpus a Quinta Essentia, quæ sic oleo permiscetur*, ab eoque hac via separatur.

Accipe *vinum ardens rectifi*[illegible] *quo* [illegible] *ndat*[illegible] *oleum supradictum, & in digestione sex diebus relinquantur, postmodum per cineres destillentur: ascendet vinum ardens & Essentia Quinta cum eo, remanebit oleum in fundo sine omni Essentiæ Quintæ remanentia. Postremo destilletur vinum hoc per balneum maris, & in fundo manebit Essentia Quinta in olei forma a similibus omnibus sepaarta.*

De extractione Quintæ Essentiæ ex comestibilibus & potabilibus.

Essent. 5. extrahẽd: modus ex comestibilibus.

ESsentia Quinta comestibilium nõ aliter esse debet, quam simili forma cum ipso, quo nempe cibandũ est, vti carne. Nam essentia Quinta comestibilium optimum est nutrimentum. Et quamuis a carne, prout antea diximus, nulla Quinta Essentia trahi potest: nihilominus ab ea bene possumus extrahere, quoad suum esse, quod æquipolleat Essentiæ Quintæ, prout sequitur.

Accipe *comestibile concisum, & in vas aut cantharum optime lutatum ingere, & bullire finito per tres dies, postea quod in catharo fuerit cola*, & per balneum destilla. Ita, *ascendet primo quædam aquositas, quæ postquam tota pertransierit, in fundo relinquetur Essentia Quinta.* Summum est hoc nutrimentum præ ceteris omnibus, quæ ponere possimus vel declarare. Et respectu nutricationis, id Essentiæ Quintæ simile est. Potest etiam ex

potabilib. extrahi Quinta Essentia variis modis: at verus hic est pcessus, quem ad opus hoc potissimum existimamus idoneum & comodum.

Accipe *quoduis potabile, pellicano conclusum, vt est cū tota sua substantia, digerique, per mensem in equino fimo permitte, melius tamen erit per annum aut amplius & inuenies in pellicano digestum quid. Hoc ipsum per balneum separato, postmodum per cineres, & postremo per ignem.* Ad hunc modum habebis tres Quintas Essentias, quæ pariter omnibus potabilibus insunt, multis de caussis, vti de generationibus eorum ponimus.

His trib Quintis Essentiis extractis, & peculiari quaq; suo vase reposita, duæ posteriores latius digerantur, & in balneū inde Mariæ ponant, & ascendet plus essentiæ Quintæ prioris: idipsum toties facito, quousq; prioris amplius nihil prorsus ascendat, hoc modo per quā optime separatæ sunt. Quod ita breuiter Quintam essentiā docuerimus omniū, breuemq; viam extractionis eius, non est q miretur quispiā testinanter currentē manum aut calan ū nostrum. Quandoquidē singula bene & sufficienter ita tradita sunt, & non ita succincte Quinta per nos Essentia scripta est, quin opus & labor ad eam necessaria, clarissime demonstrentur. Quid multis opus est scriptis, quæ nobis atque lectoribus nauseam excitent, si non consideremus exercitiū & vsum, docere singula. Quam aūt admirandæ vittutes atq; vires eius exsistant, si prædicto extracta modo fuerit, etiam ex parte aliqua nos docuimus, & latius vltimis libris q ad hanc Archidoxorū partem attinet elucidabimus: & ita Quintam rerum omnium Essentiam abunde satis enarrauerimus. Et quamuis ante nos multi, variis documētis grandia quædā scripserint de Quintis Essentiis, nihilominus eorū scripta pro Quinta non existimamus Essentia, cuius caussam antea satis adduximus. Ex illis ēt percepimus, æris viride Quintam Essentiā existimatā esse, cum non sit: sed Crocus Veneris est Quinta Veneris essentia, sic intelligenda. Flos æris est transmutatio cum substantia, crassa & subtilis simul, & ex omni cōplexione Venerea extracta. Quare nulla Quinta pōt essentia esse. Sed crocus Veneris, vt docuimus, vera est Quinta Essentia, cum sit potabile, quid sine corrosione, permixtioneq; diuisum a corpore, valde subtile, magis etiam quam hoc loco scribere lubet, ad euitandam prolixitatem. Sic etiā crocus Mattis & eius ferrugo pro Quinta fuit Essentia hactenus existimata, cū non sit. At crocus Martis est oleum Martis. De his plura ponimus de transmutationib. in nostra Philosophia. Essentia Quinta quidē adhunc modū intelligenda est, eam scil. aliud nihil esse, quam separationē quandam virtutum a corpore, vbi medicinæ virtus omnis inest & essentia. Quid vero flos æris, & flos Martis existant, ac similia plura, loco de Magisteriis traditur.

Æris viride non est Quinta Essentia Mercurii. Crocus Veneris est ipsius Essen. Quinta.

Crocus Martis nō est Essentia Quinta.

Non

Non aliter etiam de vegetabilibus ac herbis & similibus iudicandum est, quam de Metallis. Et quamuis arduas admodū multasq; Essentiæ Quintæ virtutes ꝓposuerimus nihilominus earū viriū & qualitatum pars minima recitata fuit, sed hoc præcipue declarauimus, quinā intelligenda ista sint: omnium aūt minime, quæ quantæq; vires & virtutes earum exsistant. Ex quo innotescere poterit maxima potestas, quā habemus in manibus, modo ea probe sciamus vti. Hinc etiā caussa patet, cur homo creatus, & ei cuncta subiecta sint in terris, item cur nullū, siue bonum siue malum sine caussa proueniat, ꝙ nos de rerū natura clarius declaramus. Istud namq; fundamentum fidem secū adfert in creatorem intentam, & spem eius erga nos amoris, tāquam optimi patris erga suos filios. Quare nobis nulla alia vmbratilis & vana fides arripienda est, sed solum Deum, naturā & artē naturæ nos intueri fas est. Quapropter merito eum solum in hac vita, nec non in perpetuū inuocamus, idq; solum credimus, quod videmus ita esse: nihil quod naturæ non conuenit, aut præter ipsam est, recipientes, aut approbantes.

Finis Quintæ Essentiæ: Libri Quarti Archidoxis.

LIBER QVINTVS ARCHIDOXIS EX THEOPHRASTIA PARACELSI MAGNI.

De Arcanis.

DECLARATIS Essentiis Quintis, ad Arcana conferemus nos ex ordine cōscribenda, cum de his plus intelligamus quam Essentiarum Quintarū viribus, inter q̄ nos docet experiētia, differentiam esse maximā ob potentissimas operationes, per quas nobis apertissimis demonstratur indiciis, quæ meliora sint, vtiliora vel minora viribus. Possumus itaq; vnū alterius loco iuxta rei cōpetentiam pro medicina assumere. Sæpius quidē veteres iudicarunt, Arcana esse Quintas Essentias, ꝙ longe subtiliora viderent ea crassioribus substantiis, ac subtili natura mirum in modum eadem operari cognoscerent. Error tamen hic fuit eorum, non a ratione, sed practices inopia potius ortum habens, cum determinatæ graduum altorum differentię notitia nulla penes eos fuerit, sed quemuis altiorē aut supremum gradum Quintarū Essentiarum loco habuerint. Quod tamen non solum ex practica, verum etiam & potius ex Medicinæ operationibus cognosci ac definiri debet.

Arcana & Essentia vnde differant.

Error veterum circa Arcana.

Priusquam igitur Arcana tractemus, vidēdum atq; sciendum, cur ita vocentur, & quid Arcanum sit, cum tam excellens nomen habeat,

Arcanum quid & cur ita dicatur.

habereq; non immerito debeat. Arcanum aũt vocatᷣ incorporeum, immortale, vitæ perpetuæ, ſupra omnem Naturam intelligibile, cognitu que non humanum. Ad corporea ergo noſtra comparata quidem Arcana, iudicanda ſunt incorporalia, nec non eſſentiæ noſtra longe excellentioris, quale diſcrimen eſt inter album ad nigrum. Poteſtatem habent ea nos tranſmutandi, alterandique, & reſtaurandi, ſicut arcana Dei iuxta ſuam inductionem. Et quamuis in noſtris arcanis æternitas, aut cœleſtis illa ſymphonia non ſit, nihilominus ad nos comparata, veluti cœleſtia iudicanda ſunt: cum noſtra corpora magis quam naturę ſit poſſibile vel perſcrutabile, conſeruent, in eiſque mirum in modum operentur ſuis virtutibus. Nõ aliter igitur naturalia hæc Arcana, quod ad Medicinam attinet, ad corpora noſtra, quam arcana Dei, ad illa comparanda ſunt. Nec etiam verebimur ſcribere hæc Arcana nobis ipſis ſuperiora eſſe, maioraq; ac in nobis vitam inſtaurãdi poteſtatem habere maximam, vt illa quatuor quæ ponemus teſtantur. Neque fabulas inanes inutilium iſtorum Deunculorum mancipiorum quicquam curabimus, exiſtimantes eos non magis intelligere, quam cœcos videre. Vnum ergo eſt arcanum Dei, hoc eſt Arcanum in Vna Eſſentia. Alterum eſt arcanum ipſius Naturæ. Arcanum enim eſt omnis virtus rei millies iſtam excellens. Poſſumus itaque citra trepidationem diſſerere, arcanum hominis eſſe omne eius donum & virtutem, quam retinet in æternum: ſicut in altero libro huius Archidoxis docemus. Duobus ergo modis arcanum intelligendum venit: vnũ eſt perpetuum, alterum vero pro ppetuo. Hoc quaſi perpetuũ ſimile iudicamus perpetuo iuxta ſui exiſtimationem & prædeſtinationem. Arcanorum autem quatuor ſolum nobis a puerilibus annis innotuerunt, quibus libellum complebimus hunc, nobiſque ſatis laudabilem memoriam efficiemus, vt horum nunquam obliuiſcamur, ſupremum Deum orantes, vt humanã noſtram carnem, ad multos annos peruenire concedat ſua miſericordia, quo poſſimus ætati noſtræ longæuam & mitem requiem ponere, fideliter in eo ſperare, nullaque ratione dubitare, quin ipſe, cum humanitatẽ aſſumere dignatus ſit, ea nos frui daturus ſit, vt ſpe noſtra nequaquam fruſtremur, quod firmiter exſpectamus.

Arcanorũ vis & diuinitas.

Arcana ſunt maiora homine.

Arcani duo genera

Arcanum hominis quod ſit.

Arcana 4. tantum Theophr. nota.

Hac itaq; ſpe freti principio declarabimus, quænã ſit inter iſta quatuor arcana differentia, cũ ſecũdum laborẽ, tum artem, deniq; virtutes. Adhæc vniuſcuiuſq; virtutũ cognitio finalis & concluſiua requirit, hoc modo. In genere primum corpus in ſanitate conſeruant, ab eo morbos arcent, ac pellunt, exhilarant mœſtum animum, hunc ab omni triſtitia liberantes: præſeruãt ab ægritudinibus omnibus, corpuſq; ſuam in prędeſtina-

Arcana 4. quibus conueniant.

destinatum vsque mortem feliciter perducunt, quæ nullum terminum habet, nisi per consumtionis diminutionem, vti de vita & morte ponimus.

Arc. 4. quibus differã.

Et quanquam virtutes eorum generaliter iam declarauerimus, atque naturam; nihilominus inter se particulariter & maxime differunt, vt nullum alteri consimiliter operetur, aut suas virtutes perficiat, sed modo formaq; diuersis, quodq; nẽpe sibi ꝓpriis, & peculiarib. Est itaq; prima Materia primum Arcanum: secundum Lapis philosophorum: tertium est Mercurius vitæ: quartum vero Tinctura, prout etiam eorũ practicam ex ordine ponemus, postquam eorum operandi modos exposuerimus, vt sequitur.

Arcanorũ 4. nomina.

Prima materia vis & natura.

Principio de prima notandum est materia, quod suam prædestinationem, ad quam prædestinata est integram, primaque ab origine ad finem vsque descriptam, vel exemplificatam præbeat. Vt semen herbam integram dat ex se cum ronouatione virtutum omnium, & consumtione veteris essentiæ, sic vt inueterata substantia, natura, nec non essentia, operationem nullam amplius habeat: Ita nos de materia prima loquimur, quod ex semine vno nascamur, velut crescens in agro secundum naturam crescitiuam. Iuxta prædictum exemplum, prima materia nouam iuuentutem homini introducit, veterem absumendo, non secus ac noua herba a nouo semine æstatem nouam & annum emergit.

Lapidis philos. vis ac natura.

Lapis philosophorum, qui secundum arcanum exsistit, operationes suas in alia forma perficit, in hunc modum videlicet. Prout ignis extrinsecus adurens maculatam Salamandræ cutem, hanc prorsus mundam efficit vt recenter natam: sic etiam Lapis hic Philosophorum totum corpus humanum repurgat, & mundat ab omnibus suis immundiciis, introductione iuniorum & nouarum virium, quas naturæ hominis adiungit.

Salamãdra squalor igni emendatur.

Mercurii vita vis & natura.

Mercurius vitæ, qui tertium est arcanum, suarum operationum demonstrationes eis similes exhibet, quas Halcyon patefacit: quæ quidem auis annuo tempore suo renouatur, plumisque nouis induitur. Non secus arcanum hoc ab homine manuum & pedum abiicit vngues, pilos, cutem, ac omne quod ei subiectum fuerit: vtque iterum crescant efficit, corpusq; totũ renouat, vt supra de Halcione dictum est.

Halcyon quotannis deplumatur.

Tinctura vis & natura.

Tinctura vero, quæ quartum a nobis arcanum ponitur, suas operationes ad Rebis modum patefacit, quod ex Luna & metallis aliis Aurum seu Solem efficit. Non enim aliter hominis corpus Tinctura tingit, eique suam corruptionem & impedimenta adimit: omnia transmutat in

ſummam puritatem, nobilitatem, atque permanentiam, &c.

Qua ergo ratione tandem fieri poſſet, vt a nobili medicina recederemus, aut ab ipſa Philoſophia, cum tamen luculenter earum vires ac poteſtatem videamus, quæ ſolæ nos confirmant, vt fidem eis maximam adhibeamus, & merito. Non enim ad ea credendum, addiſcendum aut imitandum induximus animum, quæ veriſſimis ac certiſſimis, cum experientia, tum practica coniunctis rationibus probari confirmarique nequeunt. Quo tempore Chriſtus in cruce pependit, ſi non compaſſione quadã affecta fuiſſent Sol & Luna, ita, vt lumine ſuo priuarẽtur, obſcurarenturq;, terraq; ipſa ſimul horrendo concuſſa tremore fuiſſet: & cetera ſigna per ipſius natiuitatem non manifeſtata eſſent: nemo vtique vere in ipſum iam crederet. Ipſum tamen Videre & Scire, naturaliter nos docent, Ieſum Chriſtum eſſe Deum, & humanitatem aſſumſiſſe. Idem etiam dicere poſſumus de his Arcanis, ea nos credentes efficere, cogereque, vt ab eis in mortem vſque non recedamus, ſed ſtricte potius & aſſidue multis interpellationibus, ſingulis diebus pergamus Deo gratias agere. Sic neque Eclipſis, neque Luna quicquam nobis detrahet. Practicam igitur & elaborationem apponere volumus quatuor iſtorum Arcanorum, quibus accidentia & corruptelas pellere valeamus noſtræ iuuentutis, nec non in eis gaudere, prout æternum noſtrum Arcanum in æterna vita ſua iubilat, &c.

Theophr. nõ credit, quæ non experitur.

De Arcano primæ materiæ.

Poſtquam de Materia prima ſatis, vnde proueniat, & quidnam ea ſit, indicauimus: intelligendum eſt, ipſam nedum ſuper homines, verum etiam omnes creaturas corporales fundatam eſſe, hoc eſt, ſuper omne quod ex ſemine quopiam naſcitur. Vnde concludi poteſt, eam, ſi quouis in creato corpore ſuam operationem habeat, & perficiat, vt antea declarauimus, arbores etiam a corruptione ne pereant, herbas ab exſiccatione, metalla pariter ab ærugine ferrugineque præſeruare poſſe, de quibus hoc loco non aliter quam de hominibus, & brutis intelligitur. Arbor itaque iam ætate conſumta fere, nec non ad ſui corruptionem indies magis vergens, non ex defectu radicis, neque nutrimenti, ſed propriæ virtutis, a materia ſua prima renouari poteſt, vti nos de cute Salamandræ locuti ſumus, & ita ẽt ad alteram ætatem peruenire, iuxta ſuam prædeſtinationem, etiam in tertiam, quartam & plures. Hac ratione virtutes illi contribuendæ ſunt, videlicet, vt eius corruptio

Materia prima quod fundamentum ſit.

Materia primæ quæ facultates.

Salamandra renouatio.

ptio destructioque longo temporis successu subinde renouetur. Non minus id etiam de herbis intelligendum, quæ per annum tantum vnum durant, quod earum prædestinatio longior non sit. Illæ enim, & quum exsiccari iam incipiunt, per primam suam materiam, renouantur, vt virides atque recentes maneant in alteram ætatem annuam, & tertiam, quartamve & vltra. Idipsum de animalibus etiam intelligito brutis, prout ouibus antiquis, &c. quæ renouari possunt in alteram ætatem, virtutibus, lacte, lanaque iuuenum ouium receptis. Pariter & homo potest ex vna in aliam ætatem adduci, prout antea diximus. Notandum iam ex hisce est, quid nam materia prima sit, quoad suam Essentiam. In creatis corporibus sensatis, cuiusque rei semen est. In creatis incorporibus sensatis, eorum sperma est. Sciendum etiam, non esse materiam primam assumendam ab eo, de quo creatum hoc productum est, sed ex producta generataque materia. Tales namque vires habet materia prima, vt non permittat corpus in consumtionem transire, quod natum est ex ea, sed abunde satis exhibet in complementum necessitatis omnis. Quandoquidem ex destructione solum, vel infectione spiritus viui mors oritur. Ille quidem ex spermate vel semine crescit, & spermatica prorsus materia est. Quare simili potest ei subueniri. Nam vbi simile datum est auxilium, introducitur ætas noua multis de caussis, quas hoc loco minime ponimus, at in Philosophia nostra declaramus. Porro quamuis de sustentationibus & renouationibus arborum hoc libro scribere non proposuerimus, cum medicinam humani corporis tantum tractandam susceperimus: illa de arboribus ac id genus aliis transmutationibus ponantur; parabolice tamen, & per exempla nostram intentionem clariorem intellectuque reddere faciliorem conabimur. Seminis vrticæ (al. Lauendulæ) Quinta Essentia, si ad herbæ suæ radicem affusa fuerit, vt ista tincturam eius recipiat, eaque tingatur, altero permanet anno prout priore, non putrescens, donec annus alter completus fuerit.

Materia prima quid sit.

R. s, vt per Essent. 5. sint conseruāda.

Itidem & Quinta Essentia seminis Citoniorum vbi fuerit ad radicem affusa Citoniæ, virens permanet arbor ad alterius anni finem, flores quoque producit & fructus. Pariter Quinta cerasorum Essentia duabus ætatibus, arbores eorum bis fructus edere suos efficit, vna cerasorum æstiuorum arboris, eit æstas media: reliqua medietas, æstas altera priori similis est.

Cerasus quomodo bis fructus ferat, vno anno.

Non ſolum igitur de Quinta ſpermatis Eſſentia loqui nos decet, verum etiam de ſpermatis Arcano, ex quo longe admiranda magis prodeunt, iam prout indicauimus.

Practices huius proceſſum itaque primo declaremus. Is primo inter homines, ac bruta ſimilis exſiſtit. Secundo ex prima Materia ſolum fit ad hunc modum vti iam ſequitur.

Arcani primæ materiæ q·alis practica ſit.

Recipe *Materiam primam, flacco digeri permittas, in digeſtione reſolutiua per menſem. Cui tum additio Monarchiæ iungatur, æquali pondere, digerãtur iterum ex vno in menſem alterum. Poſtmodum hanc deſtillã materiam, per & quod aſcenderit, arcanum erit materiæ primæ,* de quo ſcribimus hoc loco. Nec eſt quod admiretur quiſpiã ob viã aut proceſſum adeo breuem. Multitudo namque multum erroris adfert.

[illegible]

De Arcano Lapidis Philoſophorum.

Lapidis Philoſoph. Arcanum.

Illius Philoſophorum lapidis, qui deſcribitur ab aliis diuerſimode, auctor non ſum, nec exſecutor, minus indagator in eo, tanquam de hoc loquerer ex auditu, vel ex lectura. Quare cum eius nullam certitudinem habeam, proceſſum illius relinquens meum proſequar, vt eum qui a me, cum per vſum, tum practicam repertus eſt. Eum que voco lapidem Philoſophorum, quod inſtar illius hominum corpora tingat, vti de ſuo ſcribunt illi. Verum meus iuxta proceſſum eorum præparatus non eſt, cum illum hoc loco non intelligamus, nec etiam cognoſcamus. Operationis proceſſum in hac noſtra practica minime ponimus, cum antea meminerimus eius principio libri, quum ſcriberemus vires & operationes eius, quas habet ex ſeparatione.

Lap. Philoſ. alias decantatus Theophraſt. incognitus.

Lap. Phil. arcani quæ facultas.

De hoc vtique latius notabitis penetrationis ingreſſum, quo totum corpus ac omnia, quæ huic inſunt, ille penetrat. Iſta namque penetratione reſtaurat & renouat illud: non quod amoueat prorſus & nouũ introducat in locum: aut quod vt prima materia, ſpermaticum Arcanum ſuum etiam infundat, ſed quod vetus ita purgat, vt Salamandræ cutis abſque læſione tamen vel defectu mundatur, & nihilominus antiqua cutis in eſſentia formaque manet. Similiter lapis hic Philoſophorum cor purgat omniaque membra capitalia, nec non inteſtina medullas, & quicquid ipſo corpore continetur. Non permittit aliquem in corpore pullulare morbum, ſed ab eo fugiunt Podagra, Hydropiſis, Iteritia, Colica paſſio, nec non a quatuor humoribus ægritudines omnes prouenientes eiicit, corpora quoque repurgat, vt ſimi-

Quos morbos fuget.

vt ſimilia reddantur, ac ſi tum primo nata eſſent. Refugit omne quod naturam deſtruere conatur. Non aliter: ita quam vermes ignem, infirmitates quæcunque renouationem hanc fugiunt.

Lap. philoſ. arcani vnde.

Huiuſmodi vires Lapis hic philoſophicus habet, quibus totac tam admirandos morbos expellit, non ex ſua complexione, vel ex forma ſpecifica, neque ſua proprietate, vel accidentali quapiam qualitate, ſed ex ſubtilis practicæ viribus, quæ induntur illi a Præparationibus, Reuerberationibus, Sublimationibus, Digeſtionibus, Deſtillationibus, & poſtmodum variis Reductionibus, & Reſolutionibus, quæ quidem operationes omnes eiuſmodi Lapidem in tantas virium ſubtilitates & acuitates adducunt, vt mirum ſit. Non quod ab initio habuerit eas, ſed quod ipſo ei tum demum attribuantur. Simile quid intelligendum in melle quod Eleuationibus ſuis omni corroſiuo longe fit acutius, ſed ſublimato quouis penetrantius. Talem a Natura proprietatem acuitatis non habet, verum ex Eleuatione, quæ totum hoc mel immutat in corroſiuum. In efficacibus iſtis Arcanis etiam animaduertendum, eos qui vtuntur illis, velut & liberos ab eis progenitos, poſtea tanta ſanitate præditos viuere, vt in eorum corporibus ægritudo nulla, neque contrarietas, aut ſimile quid accidere vitii poſſit: Verum ita ſubtili mundaque naturæ complexione, conditioneque prorſum ornantur, vt nobiliorem complexionis conditionem minime poſſibile ſit induci. Nam iſtiuſmodi medicina ſelectiſſima, nec non excellentiſſima plurimum inſtaurat, mundat, incorruptibilemque vitam introducit, quæ nulla vita contaminari poſſit. Nihil quicquam ea flacceſcere ſinit, ſed vt in ſumma nobilitate Naturæ homines vt viuant, efficit, ac eorum prolem, ad decimam vſque generationem prouehit. Lapis ille philoſophorum non ſolum pondus vnum tranſmutat, ſed iſtud mutat iterum aliud, & hoc porro aliud, &c. ita vt in infinitum pene mutationes illæ extendantur, prout etiam vnum lumen accedit, aliud & iſtud iterum aliud. Pariter de hoc Lapide philoſophorum, intelligendum eſt, quoad ſanitatem: vt etiam ex arbore bona ſemen bonum & ſurculi naſcuntur boni, e quibus iterum arbores bonæ producuntur. Vis atque potentia lapidis philoſophici mirum in modum exaltatur, vt indagari minime queat, quinam id ipſum naturaliter fieri poſſit. Et niſi paterent oculis euidentiſſima ſigna, incredibile foret, homines talia tamque miranda perficere poſſe, cum virtus iſtius operis ex generatione tranſeat in generationem ſine corruptione. Dei contra miſericordia in vno corpore cōnſiſtit, ac tandem aliis iuxta meritum eorum vel denegatur, vel ex gratia conceditur.

Mel eleuando corroſiuū fit.

EEeE 3

Iam nostri lapidis Philosophici processum ponamus ad hunc modum.

Lap. Phil. præparatio qua.

In nomine Domini: Sume Mercurium alias elementum Mercurii, & separa purum ab impuro: postmodum reuerberetur vsq; in albedinem, quam sublimato per sal Armoniacum, tam diu, donec resoluatur: id calcinetur & soluatur iterum, ac in pellicano digeratur vno mense, tandem coaguletur in corpus: hoc non vritur amplius, nec vllo modo consumitur, sed in eodem statu permanet. Corpora quæ penetrat, per cineritia permanentia sunt, & in nihilum reduci minime possunt, aut alterari, sed lapis a sensilibus & insensilibus, vt supra narrauimus, qualitatem omnem superfluam adimit. Et quamuis breuem admodum viam posuerimus, laborem tamen prolixum requirit multis circumstātiis difficilem, ac nullo tædio affectum operatorem, sed summe diligentem & expertum exposcit.

De Mercurio vitæ.

Mercurii vitæ quanta præstantia sit.

Mercurii vitæ quæ virtutes sint.

DEinceps etiam scribere de Mercurio vitæ volumus, cuius virtus, duorum præcedentium virtutes longe superat. Non enim in arte virtus ista, nec in opere, sed in Mercurio vitæ ipso consistit, cui simile simplex nullum cognouimus, quod vspiam exsistat. Quandoquidem agnata illi natura ac proprietas illa exsistit, non ex viribus Essentiæ Quintæ, nec elementorum, sed ex specifica suæ prædestinationis qualitate. Non quod solum virtutes habeat personas necnon alia essentialia, transmutandi, verum etiam ex veteri qualitate in nouam renouandi crescentia quæuis, & similia: in hunc modum videlicet, quod Mercurius vitæ Martem in Materiam primam suam reducat, iterumque suam in materiam perfectam ita transmutet, vt ex ea ferrum iterum fiat. Eodem modo Aurum etiam renouat, quod in Mercurium proprium atque tincturam reducit, iterumque digerit in aurum, vt metallum priori simile euadat.

Nec vero in metallis tantum, verum etiam in aliis, vt herbis, similiter operatur. Quum radices earum eo perfunduntur, flores atque fructus secundos adferent. Si primum semen deciderit, illo tempore si perfundantur illæ eodem, vt supra, flores & fructus secundos proferent, absque respectu temporis vllo.

Non aliter de brutis, quam de hominibus & aliis hoc etiam est intelligendum; quibus vbi Mercurius hic fuerit applicatus, eorum membra

membra ſingula renouat inueterata conſumtaque, ac in iuuenile corpus vel domicilium vires deficientes & amiſſas refundit, ita vt in anubus menſes atque ſanguis æque ac in iuuenib. mulieribus naturaliter fluant. Item vetulas ad ſimilem naturæ perfectionem reducit, in qua iuniores exſiſtunt.

De Arcano vitæ latius notandum eſt, eius vires in forma ſpecifica tam potentes exſiſtere, vt vetus a recenti, vel ſenectutem a iuuentute ſeparent, quam poſteriorem augent, ac ita renouant ætatem. Vnde colligitur, iuuentam eiuſque vires in ſenectutem minime deficere, ſed in ſenibus æque atque in iunioribus exſiſtere. Verum corruptio, quæ penes iuuentutem excreſcit, ita roboratur, vt iſti vires adimat, vnde vetuſtas cognoſcitur.

Poſtquam igitur eiuſmodi corruptio ſeparatur a iuuenta, hæc poſtea iterum manifeſtatur citra inimicitiam, ac impedimentum. Ad hunc modum intelligendum, id eſt, ſcilicet, vbi (al. cadauer) corpus aliquod putreſit, non eſt hac de cauſſa Quinta Eſſentia eius putrefacta, ſed recens & inconſumta eſt, ac ſeparatur in aerem a cadauere, nonnunquam in terram aut in aquam ſpargitur, vt in illum locum deueniat. Nam Eſſentiæ Quintæ nulla deſtructio fieri poteſt, quod ſumme notandum & in admirationem trahendum eſt, prout nos de corruptione & generatione docemus. Sic etiam roſa in fimum putrefacta, retinet in ſe vel in fimo ſuam Quintam Eſſentiam. Etſi fœteant omnia putridaque ſint, nihilominus in ſeparatione puri ab impuro, Quinta viuit Eſſentia ſine defectu vel macula: corporaque fœtida ſunt cadauera. Ita ergo de Mercurio vitæ conſtituimus, eum ſeparare corruptionem, vt a ligno, quod putridum eſt, ſeparatur. Tam potens eſt etiam in homine, vt, poſtquam corruptum ab eo ſeparatum fuerit, moueatur iterum Eſſentia Quinta, viuatque prout in ſua iuuenta. Sic nimirum hoc eſt intelligendum: non quod Mercurius vitæ nouam Eſſentiam excitet, prout nonnulli noſtram opinionem & experientiam interpretari malitioſe poſſent, ſed quod Eſſentia, iuuenilisque ſpiritus, ex quo vires iuueniles exeunt, nihilominus manent inconſumta, quamuis oppreſſa pro mortua habeatur. Mercurius itaque vitæ ſemouet impurum, quo fit, vt inueterata vita ſuas, vt antea, vires efficaciſſime recuperet. Quandoquidem ſupra de Halcyone loquentes indicauimus, iſtam autem poſt mortem renouari, hac de cauſſa, quia nō recedit a ſuo domicilio eius Quinta Eſſētia. Quod ſi hoſpitiū id a putredine diſſoluat, tunc Eſſentia 5. in id recipitur, ſupra

Eſſent. 5. cadauerum nō putreſit aut deſtruitur.

Halcyonis renouatio poſt mortē fit.

quod iacet. Quare sæpius admirandæ reperiuntur in crescentibus naturæ conditiones, non ex eorum exsistentes natura, sed ex accidente simili, sicuti de generationib. ponimus. Hac via quidem, hoc est, intelligendum. In fimo variæ corruptiones concurrunt, & accumulantur, vt ex herbis, radicibus, fructibus, aquis, & similibus aliis rebus. Vnde fit, vt ex eo pingues & fertiles reddantur agri, non propter corruptionem, sed propter Quintam Essentiam exsistentem in eo, quæ se recipiens in radices, vires exhibet crescentibus, euanescente quidem corpore, hoc est, fimo, & in nihilum redacto, nec non in substantia sua consumto. Quapropter humanum stercus magnarum est virtutum, quia nobiles in se continet Essentias, vt cibi & potus, de quibus admiranda scribi possent. Nam corpus aliud nil ab eis præter nutrimentum recepit, non autem essentiam, vt nos de nutrimentis scribimus.

Fimus cur fertiles reddat agros.

Stercus humanum cur magnarum sit virtutũ

Propius igitur iam ad vitæ Mercuri praxim accedemus, qui prout antea diximus, modo admirando suas operationes perficit, velut manuum & pedum vngues eiiciendo, & pilorum canorum radices euellendo iuuentutem roborat, vt corruptio senectam per signa ea demonstrare nequeat, nisi ad sequentem ætatem vsque iterum descendatur.

Practicam eius aggredientes iam, cum Alchymistis agamus paucis. His enim scribere multa, concionarique prolixe non est opus. Prætensores autem ac insipientes excludemus prorsum. Eius practicandi modus hic esto.

Mercurius vitæ vt præparetur.

R. *Mercurium Essensificatum, quem ab omni superfluitate sua separato, sicut purum ab impuro: postmodum sublima cum antimonio sic vt ascendant ambo, nec non vnum fiant. Deinde resoluantur super marmor, & ad quartam vsque vicem coagulentur. Eo peracto, Mercurium vitæ, quem antea declarauimus habebis, quo quidem senectutem nostram consolabimur tanquam Arcano.*

De Arcano Tincturæ.

NOn secus Arcanum Tincturæ venit intelligendum, id nempe tollere senectutem omnem inconuenientem, quoscunque morbos, quicquid sanitatem corrumpit, & contra hanc inclinatum est. Istud Arcanum Tinctura quædam exsistit huiusmodi proprietatum & conditionum, vt operetur, & sanitatem introducat, non eodem, quo præcedentia tria, modo, sed iuxta nomen suum. Tinctura enim bonum & malum tingit, crassum & subtile. Non secus ista quoque in corpore suas operationes perficit, vt corruptas & indispositas complexiones in sanas transmutat, instar tincturæ, quæ ex Mercurio Lunam efficit, malum ab ea non separat, verum tingit bonum

Tinctura quid.

bonum atque malum, vt simul optima finaliter euadant. Sic etiam Tinctura hæc tingit hydropicum & ictericum corpus in sanum: non quod hydropisis tollatur, origo pellatur vel separetur a bono, sed in bonitatem transmutatur, prout ipsam oportet in summo suo gradu nec non optimo constitutam esse, quemadmodum fimus corruptus per subtilem artis corruptionē in Elixir adduci potest, quod corruptionem pellat omnem, ista quidem non separata, sed integra substantia transmutata in aliam qualitatem atque naturam.

Tinctura efficacia vnde.

Idipsum de Tinctura hac quoque censendum est, eam tingere corpus citra omnē a bono mali separationem, aut expulsionem essentię primæ hominis, sed per istius renouationem.

Attamen sciendum est, corpus illud tinctum in veteri forma non amplius viuere, sed instar metalli transmutari in aliud, veluti cuprum aut aliud. Item Saturnus veterem qualitatem in se non habet, sed ipsius tincturæ. Non aliter sentiendum etiam est de tinctis corporibus, quæ tincturam ad se Tincturæ iam receperunt, vt non amplius in vita pristina, a qua per tincturam transmutata sunt, exsistant, sed longe nobilior, melior, & sanior corporis & formæ sit conditio, quam eius origo natiua fuit, ac instar auri a Natura per tincturam ex ferro facti, vt etiam de transmutationibus scripsimus. Si igitur Tinctura hæc transmutatrix est corporum ad melius, sicut illa metallorum, paucis cognita & explorata: tot iam ac tam variæ eiusmodi corporeæ tincturæ erunt, quot sunt metallicæ: quarum vt vna semper melior est altera: sic & corporales. Animaduertendum est, aliquas a natura tingere, tincturasque esse, prout crocus, flos, sulphur: nonnullas arte factas, vt lapis, realgar, &c. Hæc intellectu summe necessaria, quod initium ad illas, & introitum exhibeant non exiguum. Notandum insuper, tincturas istas fieri debere pro septem membris principalibus, & vnicuique suam proprietatem attribui darique, vt cordi, quæ huic inseruiunt; cerebro, quæ illi conueniunt, easque parari ex metallis, herbis, & similibus, quæ propria sunt. Sic fiet, vt per istas integrum corpus tingatur. Nec per vnam tingi solum tincturam satis eriti: sed prout vna tinctura tantum vnū metallum tingit, ita idem etiam de hs iudicandum est. Tincturæ practica talis esto.

Tincturarū differentia.

Recipe *Membrorum essentiam, a qua separabis elementa: postmodum ignē eorum in digestione positum relinques tantisper, donec in fundo nihil amplius resideat, ibidemque nulla materia penitus eius appareat substantialiter:* Deinceps *accipe materiam & vitrum ad hunc modum perlutatum luto Hermetis, & in locum humidum frigidumque repone, in quo quidem iterum in mate-*

Tinctura vt preparetur.

riam visibilem resoluentur. Ista materia, visibilis est ea, de qua scripsimus. His paucis concludimus. Nam si plura de hac scriberemus, Stoicis derisionis ansa illa forent: qua nos exemtos & solum Alchimistis esse locutos volumus.

Finis libri Quinti Archidoxis ex Theophrastia de Arcanis.

LIBER SEXTUS ARCHIDOXIS EX THEOPHRASTIA PARACELSI MAGNI.

De Magisteriis.

Magisterium quid sit.

PRÆCEDENTIBUS de medicamentis excellentissimis absolutis libellis, hunc de Magisteriis tradentem addere proposuimus: & primo declarare quid sit Magisterium. Est igitur hoc id, quod præter separationem, aut elementorum præparationem omnem a rebus extrahi potest: at tamen per alicuius additionem vires atque virtutes rerũ in illam materiam attrahuntur, & conseruantur. Ex natura minime procedunt, quod ad operationem attinet, neque ex specifica virtute, sed permixtione, qua vires extrahuntur eiusmodi. Si acetum in vinum effusum totum istud reddit acetum: hoc iam est magisterium. Vbi vinum ad mel affusum fuerit, in hoc illud non omnino transmutatur: quare magisterium non est. Ea ergo consideranda sunt, quæ ad magisterium pertinent, vti quod vinum ad acetum. Nam quæ perfecta, vel, vt esse conuenit, ad hoc apta minime sunt, ea nec magisterium possunt efficere. Quapropter naturæ considerandæ rerum veniunt. Extractionum pariter magisteriorum differentia notanda, prout ex metallis, marchasitis, lapidibus, herbis, & similibus materiis, per ea quæ metallica non sunt, nihilominus similia metallis fiunt, non secus ac vinum aceto simile efficitur viribus, virtutibus & sapore. Quod vinum ab aceto non apparet alienum, eius caussa quidem est, quod aceti natura similis ibidem etiam exsistit: quo fit vt eadem sit earum naturarum apparentia. Si metallorum natura simili modo pura foret, pariformiter apparet in magisteriis: cuiusmodi tamen ea non est proprietatis.

Magisteriorum subiecta varia.

Porro autem tradendum est, de additionibus. Ea, quæ hunc in vsum assumentur, etsi non sint vnius & eiusdem complexionis, potestatis vel actus, nihilominus in præparatione conueniunt, quod appro-

priatum

priatum, & non complexionatum ſit illud quod ex eiuſmodi viribus reſultat. Per iſta, ſua magiſteria præbent ipſa metalla, quæ quidem non minus, quam Eſſentiæ Quintæ ſunt exiſtimanda iuxta ſuas virtutes. Aurum in magiſterium deponit omnem ſuam qualitatem, & complexionem in vna Eſſentia. Propterea non exiſtimandum, quia corpus nullius eſt momenti, reliquum etiam infectum eo fore: nam illius lepra minime hoc loco nocet, verum id integre bonum eſt. Saccharum nimirum eſt integre dulce, dum adhuc in ſuo corpore manet, ac non ſeparatum eſt: poteſt etiam in dulcedine ſua perſiſtens ita præparari, vt longe dulcius & efficacius euadat, quam antea fuit: verum abſtracta Quinta Eſſentia, dulcior non eſt, quam in vel cum ſuo corpore. Quare hoc illi minime damnum infert. Attamen eius ſeparata virtus a corpore, nobilior eſt, quam in vel cum eo præparata: magiſterium autem id magis emendat, quam naturæ tribuendum ſit.

Magiſteria Eſſentiis infirmiora non ſunt.

Magiſteria rerum qualitates augent.

Idipſum de lapidibus etiam ingredientibus magiſteria, nec nō de corporib. eorum eſt intelligendum, nempe, quod aſſumitur in eorum vſum, virtute ſua non deficere, ſed forte ſatis magiſterium eſſe. Hoc ita intelliges, velut, quum ſulphur accenditur, prorſumque exuritur, minimū eſt id, quod adurit illud: ita & lapides ceu eſt cryſtallus, quū in magiſterium reducitur, omnes lapides in primam ſuam materiam adducit, conteritq; mirum in modum non ſecus ac ipſius Eſſentia hac de cauſſa, quod tingatur corpus per Quintam Eſſentiam, & pro Eſſentia poſſit haberi, non aliter quam acetum & vinum, quorum vnum aliud ſibi ſimile præter omnem defectum efficit. Pariformiter, in lapidibus non ſolum, verum etiam in metallis eiuſmodi tinctura fit: vt Auri Quinta Eſſentia, corpus omne ſuum in puram Quintam Eſſentiam tingit, quod quidem magnum, & nimis magnum exiſtimamus, nempe lumen Secretorum omnium Archidoxis noſtræ. Quapropter alacri carbones accendimus animo, vt finalem concluſionem iſtorum Naturæ Magnalium inueſtigemus. Inſtructionem ex comprobatis experientia nobis exemplis depromimus, vt in Magiſteriis, & potiſſimum auri, quod corpus & Quintam eſſentiam continens, æque ac Eſſentia Quinta eſt ab eo tracta. Quapropter peculiaribus dotata viribus nobis Magiſteria nota ſunt, & ea conſcribimus, nobis etiam ad laudem in mortem vſque.

Iiſdem etiam de Herbarum loquimur Magiſteriis, quæ quidem efficacia ſunt adeo, vt eorum vna ſemis plus operetur quam ipſarum corporis vnciæ centum, ideo quod vix centeſima pars Eſſentia Quinta ſit. Quare cum iſtius tam pauca ſit quantitas, illius

Rei vix centeſima pars Eſſentia eſt.

maior foret adhibenda moles, quod in magisteriis non requiritur. Nam in istis integra quantitas herbarum in magisterium reducitur, quod tum non est inferius ipsa extracta vera per suum artificiū Essentia Quinta naturali iudicanda. Huius vna pars adhibita plus prodest quam partes centum similis corporis, ea ratione quia præparata sunt magisteria, tum ad summum acuta facta, & ad Essentiæ parem qualitatem adducta, quibus vires omnes & potentiæ corporis insunt, & suum huic oritur ex eis auxilium. In eis namque penetrabilitas & vis integri corporis exsistunt, ex permixtione cum eo facta. Nam corpus nihil cum desiderio recipit horum, præter quam ea, quæ ad ipsum spiritualia sunt. Quo fit, vt Magisterium istud attrahat, & cum eo se permisceat, non aliter quam aurum ipsum vitæ Mercurium ad se trahit, ac ei commiscetur (quod ferrum non facit, ideo quod inter se conuenientia non sunt in compositione) sic vt corpus eius & magisterium hoc simul amalgamentur vnumque fiant: cuius quidem exempla multa reperiuntur, hoc loco non adducenda.

Magisteria cur tantopere efficacia.

Marchasitarum etiam aliquæ sui medicaminis operationem ad eundem modum perficiunt, licet cum differentia, videlicet, quia suum corpus deserunt, & optimum ex eis, vt succus, extrahitur, & nihilominus magisterium exsistit, etsi corpus ab eo separatum est. Est tamen intelligendum, corpus illud non esse Marchasitæ, sed potius terræ vel mineræ, cui quidem inest marchasita. Virtus eius, ita non est effi. ax per seipsam, vt separaretur a terra vel minera, sed in ea remanet prout in marchasita, qualis etiam existimatur. Quapropter ad magisterium declarandum, quid sit, ex quo fiat, & quibus virtutibus præditum, volumus practicam eius in sequentibus adferre, nec non artificium præparationis describere. Processus tamen hic vna generali explicatione concludi nequit, sed particulariter de singulis tractandum est, vti de metallis per se, de marchasitis etiam peculiariter, item de lapidibus & herbis.

Magisteriorum docendorum qua series. 1. 2. 3. 4. 5.

De Sanguine pariter singulare magisterium habetur, quod etiam peculiari forma docetur & modo. In eo consideratur, quæ virtutes ac vires hominis exsistant, & quid eius in se natura contineat, in quibus defectum patiatur, &c. sine diminutione tamen creationis ipsius naturalis, sed vt ceu partibus suis completum & perfectum opus, vt auis cum plumis suis omnibus consideretur.

De extractione magisterii ex metallis.

PRincipio Magisterium ponemus e metallis, idque declarabimus, quod

quod miris virtutibus sese palam facit, iuxta suæ Essentiæ tenorem cognoscendis. Eorum processus fieri citra omnia corrosiua debet, ac omnia quæ contra metalla complexionata sunt. Nam ex contrariorum coniunctione mixtioneve corrumpuntur Essentiæ, sic vt ob hunc errorem virtutum nihil exserant, alio vincente prædominanteve contrario.

Magisterij metallorum vt praparandum. Et cur.

Cum ergo maxime concordantiæ sit habenda ratio. Solum temperatum ei conueniet. Iam ergo quid temperatum sit, sciendum est. Est autem Temperatum complexionatum quid. Hoc in seipsum recipit aliud, & incorporatur cum eo, cui fuerit adiunctum, sic vt veterem & suam complexionem haudquaquam patefaciat amplius, sed virtutes tantum illius, quod ei fuerit additum. Sic nimirum vinum ardens in se plenam atque perfectam complexionem habet. Sed quod in ipsum imponitur, id multo vberius, vt ita loquar, complexionat, operationem suam ita perficiens secundum illius, quod impositum erat, vires.

Temperatū quid sit?

Cum igitur alienas virtutes attrahat suisque domet, hac ratione temperatum esse dicitur, & merito vocatur. Hic cum differentia quædam notandæ veniant, elementa tantum intelligimus, sic vt possumus de oleo etiam loqui, quod alienas ad se naturas trahit, elementumque suum abscondit. Ex simili quopiam his, Magisterium fieri debet, vt metallorum vires in eiusmodi temperatum transeant, & cum eo mundentur ac purificentur, in terminumque suum destillentur. Simile Magisterium postquam perfectum fuerit, potabile vocabitur, ideo quod in potum assumi valeat: quo fit, vt auri magisterium Aurum potabile nominetur: Lunæ autem Argentum potabile. Sic & ferrum, plumbum, argentum viuum, &c. potabilia fieri dicique poterunt, & iuxta suas complexiones describi: secundum quos processus operationes habent longe maiores, quam nos scribere deceat. Ad hunc modum vnico temperato vnoque processu, nec non vna practica, septem metallorum Magisteria omnia confici possunt. Sed practica talis est.

Magisterium potabile quid. Aurum potabile quid sit, &c.

Recipe *circulatum optime, nec non ad summam Essentiam repurgatum, cui tenuissimas laminas metallinas impones, aut limaturas, cuiuscunque metalli libuerit optime subtilissimeque malleati, nec non mundati.* Hæc duo simul pondere sufficienti congesta septimanis quatuor circulentur, & per Temperatum hoc laminæ reducentur in oleum, & formam pinguedinis supernatantis, iuxta conditionem sui metalli coloratæ, quam per Attractorium argenteum separabis a circulato. Hoc ipsum est Aurum, vel Argētum potabile. Simile cum ceteris metallis etiam extrahetur, quod absq; detrimento sumi potest in potum, vel vna cum cibo.

Magisterii Auri, &c. potabilis qua praparatio.

Extractio Magisterii ex perlis vel vnionibus, ex corallis atque gemmis.

Tẽperatum cur in lapidibus extrahẽdis opus non sit.

Lapidum tres ordines.

Corallorum quam vnionum alia conditio.

MAgisterium ex lapidibus pretiosis ad eundem modum intelligendum, prout ex metallis quoad virtutes, quas vnusquisque lapis iuxta suam naturam habet. Notandum autem est ad lapides opus non esse Temperato, nec Additione quopiam, quod istorum solutio non sit eadem cum resolutione metallorum, sed alia via magisterium eorum extrahitur. Quorum in practica tres processus intelliguntur, vnus ad gemmas, alius ad marchasitas, & ad coralla tertius: secundũ, quos lapidea crescentia quæque suum in Magisterium adduci possunt. In processu lapidum colores obseruandi non sunt, nec etiam claritas existimanda, cum eorum omnia magisteria colorem album habeant. Similiter & vniones, exceptis corallis, quæ suum in magisterio colorem singulariter retinent. Quare color in eis maxime notandus. Nam istorum Magisterium vna cum corpore nec non elemento, ac essentia tota præter corruptionem extrahitur, at per additiones: & nihilominus tamen in suam perfectionem restitui possunt iterum. Quare quoad generationem & naturam, lapidibus comparari nequeunt, lapideam tamen conditionem habent. Fieri tamen & hoc potest, vt ex corallorum corpore totus color extrahatur in aliud medium, & postmodum ex eorum corpore forma consletur vel formetur prout ex luto: postque formationem hanc iterum color infundi poterit, vt corallum sit æque ac prius. Hoc de perlis aut vnionibus fieri minime potest, nec de gemmis, quæ simili ratione in suam perfectionem redire non possunt amplius, sed in magisterio manent essentia sua non corrupta. Vidimus etiam, istam penetrasse vitra, nec non instrumenta, iuxtaque suam naturam ea informasse. Nempe Magisterium Magnetis ad se traxit, forma modoque Magnetis materialis: & postmodum in vitrum fixit, illudque tinxit, vt hoc etiam attraxerit acus atque paleas. Non secus de reliquis intelligendum. Quare conseruanda sunt auro solo. Plura horum quam credibile sit occurrerunt nobis, quorum nos memoriale hic tantum condimus, vt hoc ductu plures etiam inuestigentur artibus ac Magisteriis. Cum ergo peculiarem præter alias extractiones demonstrationem exhibeant: istorum practicam iam docebimus ad hunc modum, Primo dicemus de Gemmis.

Magisterium Gemmarum qual.

Recipe, *Gemmas primo contritas, & calcinatas iuxtas reuerberatoriam conditionem, & salnitrum commune, pondere quidem æquali, nempe libra, quæ simul in calcem optime comburentur, & postmodum abluantur ardente vino tam diu, donec amplius materia nulla superflua sit reperta. Post ablutionem rursus*

hanc materiam calcina, & per omnia fac, vt prius, & sic totum in vinum ardens transit. Hoc per bullitionẽ euaporare sinito, sic habebis Alcali, quod resolutum in aquam, seruato. Huius administrationis vsum non est, quod abhorreas, licet vtcunque sit acutum & calcineum, cum ea quidem acuitate solum in id operetur, quod sibi reluctatur: estque tam subtile, vt gutta vnica sola totum corpus tingat in singularem virtutem.

Alcali.

Vniones etiam in aquam reducendi sunt, ad hunc modum videlicet. ℞. *Correctum acetum, cui tritos vniones imponito, perque mensem in eo digeri sinito: sic in aquam resoluentur. Destilla tandem & per balneum, acetum separato, quo peracto reperies vniones in fundo resolutos in aquam: hoc est magisterium Perlarum vel vnionum.* Et quamuis huius practices via breuis & facilis processus exsistat, experto nihilominus adhibe fidem. Mirifica siquidem ipsorum est operatio, non tamen fit per artem hęc virtutum actio, sed in natura ipsarum posita est, quæ occultatur in substantia crassa, propter quam operari non potest, sicut mortuum corpus, sed resolutione facta viuificabitur eius corpus: de quo satis. Coralla tamen conterenda, calcinanda quæ veniunt ab initio cum sale nitro, postmodũ, vt gemmæ præparanda, resoluenda quoque: Sic habes Magisterium corallorum, cuius ego maxime peculiariterque virtutes admiror, quas Deus crescenti huic tribuit, quæque tam potenter operantur & admirande, prout etiam crescunt.

Magisterium vnionum vt fiat.

Magisterium corallorum vt fiat.

De hac vide Tomo 3.

Extractio magisterii ex Marchasitis.

DE Magisteriis Marchasitarum hoc est scitu necessarium, eas tantũ esse Mineras. Quare minerale non adducitur in suum magisterium, sed solum vera Marchasita, prout de metallis, etiam constat, quæ non transeunt in suum magisterium, nisi prius a suis mineris separata sint. Et quamuis Marchasitæ non bene possint ab eis separari, nihilominus in magisteriis tamen id fieri potest. Genera Marcasitarum quidem varia sunt, vt aurea, argentea, talch aureum, album & purpureum stannea seu bisemutica, antimonium, granatina, similiaque alia, quorum tamen omnium vnica extractio conuenit omnibus. Ipsorum similiter vires & potentiæ sunt quoque in medicina, iuxta metallicarum operationum conditiones sese exserunt. Et quamuis metalla non exsistant, nihilominus tamen earum proprietates habent. Quare hac de re paucam ponimus, quod eius latior de extrinsecis mentio fiat. Differentia quidem est notanda, prout simul particulariter conueniunt & concordant, vt aurũm & marchasita, antimoniũ & plumbum, quæ quidẽ in sui fabricatione constellationeq; sibi mutuo cõparantur: in virtute nihilominus separantur. Nãm nonnullis marchasitis plus virtutũ exsistit,

Marchasitarum quot genera.

quam in consimilatis metallis. Hoc videmus accidere plumbo, & Antimonio, quorum hoc curat leprosos, Morpheam, Alopeciam, & similia, scabies omnes & cicatrices, Leoninam, Elephantiam, Tyriam, &c. quod plumbi seu Saturni magisterium non efficit. Quare proprietates huiusmodi notandæ sunt, quæ non tantum in magnis, verum etiam in minoribus quandoque latent abundantius. Rationem ergo hanc inuestigare pergamus, cur antimonium plus virtutum habeat, quam suũ metallũ. Corpus nimirũ eius fixum non est, & non satis in sui perfectioné digestũ, vt Saturnus, vnde volatilem proprietatem assumit. Verum ipsa materia, ex qua nascitur (vti de generationibus ponimus) spoliatiua est, & mundificatiua a naturali sua proprietate, quæ ita remanet incorrupta. Hinc fit, vt aurum & argentum purget magis quam ignis aut aliud elementum. Indeque prouenit, vt corpus mundet ac purget, prout argẽtum & aurum ab omnibus impuritatibus suis per ipsum liberantur. Magisterium antimonii lepram expellit magis, quam de ipso credibile sit. Non secus de aliis etiam intelligendum.

Antimoniũ quos morbos curet.

Antimoniũ cur, uometallo plus virtutum habeat.

Iam practicam aggrediamur, qua Magisterii ex iis omnibus præparationes doceamus, ad hunc modum:

Recipe *Marchasitam subtilissime tritam, & aquæ Soluentis tantum, vt sex digitis latis supermemineat soluitur, & postea putrificetur vno mense, destilletur postmodum & separetur, vti de metallis docuimus.* Quo peracto, magisterium habebis eius marchasitæ, quam acceperis.

Magisterii Marcasitarum præparatio qualis.

Extractio magisterii de substantiis pinguedinosis.

NOn aliter de pinguedinosarum substantiarum Magisterii extractione censendum est, vt sunt pinguedo Carabis, Resinarum, oleorum, ac aliorum, vt in similibus substantiis materialibus apparent: De quibus etiam ad extractionem eiusmodi magisteriorum viæ tres habentur: peculiaris vna de carabe, de resinis alia, & alia de pinguedinosis, vt oleis, seuis, butyro similibusque. Carabe namque pati minime posset extractionis pinguedinosorum processum, quod vires eius ita perirent. Similiter ipsa Resinata carabis ferre practicam non valerent, quod eis damnosa foret. Tribus ergo modis præparationes istorum magisteriorum docebimus, cum tam excellentes in pinguedinosis virtutes appareant, & hoc multifariam. Vbi nihil operari possunt essentiæ, iuuant ipsa pinguedinosa, cum habeant eam rationem propter virtutem specificam, & sibi appropriatam, quæ in aliis non ita perfecta reperitur, nec est: non secus ac de corallis ad gemmas comparatis, sic de illis etiam intelligendum est: quorum practica talis est, & primo de carabe.

Pinguedinosorum tres ordines & processus.

Recipe *Carabis optime triti quantũ videbitur, & circulati, quod sufficiat, in Flacco digerantur in cineribus diebus sex. Postea destilletur inde circulatum, & rursus affunditur: toties id fiat, quousque reperiatur oleum in fundo, quod quidem est carabis magisterium.* Hoc nobis admirandas suas virtutes patefecit. Sic maneat.

Magisterii carabis processus quis.

Ipsa resinata suum ad magisterium hoc modo reducuntur.

Recipe *Terebinthinæ, gummi, vel Resinæ quantum voles. Id lutatum in vitrum positum mense digeratur per se in digestione calida: postea coquatur in ardente vino media tantum hora, cum aqua soluente mixto. Deinceps per alembicum cæcum destilla, die tandem vno stent.* Sic inuenies olea quędam in seipsis distincta, quæ separato: quodlibet enim est magisterium in sua natura.

Magisterii Resinatorum processus qualis.

Sed oleorum magisteria fiunt, citra aquarum soluentium additionem, quæ similiter vires habent suæ materię virtutibus correspõdentes.

Magisterii oleorum quis processus.

Extractio Magisteriorum ex Crescentibus.

SI de crescentibus loquimur: Crescentia quidem intelligimus ea, quæ virent & postmodum arescunt, iterumque suo tempore virent vt prius, tum etiam illa, quæ florent vt arbores, herbæ similiaque. Horum diuersimode Magisteria fiunt, & ab eis extrahuntur, vt ex arboribus aliter, aliter & ex herbis: quorum differentia inde pendet, quod Lignum illud, hoc vero putrefactibile est. Folia igtur floresque præparantur vt herbæ: Quapropter hæc magisteria ponemus separatim. Lignorum autẽ præparatio magisterii talis est.

Crescentia quæ.

Recipe *lignum minute satis concisum, quod in ollam vitreatam & in igne constantem & optime coopertam positum, igne carbonum horis 4. aduratur, exemtumq; putrificetur in vitro per mensem, post per cineres vrgeatur vsque ad vltimos spiritus, quibus perceptis mox cessa, ne magisterium fœtorem ab igne cõcipiat.* Hac via ligni magisterium eius habebis, quod præparandum susceperis.

Magist. Ligni qualesit. Item radicum, corticum, &c.

Sic semina possunt etiam, radicesque & cortices, & similia, quæ continent oleum in sua materia lisubstãtia, extrahi. Maius in extractionibus istis latet artificium quam dicitur aut intelligitur, quamuis integre processus hic demonstretur.

Herbæ vero, nec non id genus alia, funt ardenti vino permiscenda, ac cum eo putrefienda per mensem vnum. Postea per balneum maris destillanda: quod vero destillatum est iterum affundendum, sicque tam diu procedendum, quousque tota quantitas ardentis vini quater succis herbarum minor sit. Hoc ipsum destilla per pellicanum nouis cum additamentis vno mense, tandem separato. Quo peracto Magisterium eius habebis materiæ vel herbæ, quam accepisti.

Magisterii Herbarum quis modus.

Extractio Magisterii in vino.

Magisterii ex vino extrahendi ratio duplex.

VIni Magisterium declarare iam volumus, quod quidem innumeris virtutibus dotatum apparet: cum eiusmodi naturam a plurimis in terra latentibus virtutibus accipiat, vti de vini generatione ponimus. Iam sciendum huius magisteria duabus viis fieri, quãquam vnam silentio præterimus, quia communis exsistit eius processus, quali in multis vinis extrahendis vtimur. Nonnullæ viæ practicæ magisterii vini hic ponuntur. Aliqui dum adhuc recẽs est vinum & ebullit, extrahere conantur inter purgandum. Alii sepeliunt centumq; diebus (*al. annis*) ita relinquunt. Plerique illud citra ignem separant. Quocunque modo fiat id, scribere hic minime volo. Tradam saltem eam quam experientia comprobatam viam habeo. Primo sciendum in vino spiritũ valde subtilem, at paucum, & multo phlegmate contentum esse. Et quamuis hic Essentia Quinta sit, nihilominus ex eo fit magisteriũ, sed maiori practica processuque adhibito.

Vini extrahendi multiplex modus.

Vinum extractionũ quod optimum.

Sciendum etiam, plures maioresq; vires in eo vino exsistere, quod Tartarum suum nondum posuit, cum in tartaro nonnunquam plus virium exsistat, quam in vino ipso. Vetustas etiam vini laudabilior quã iuuenta, vel eius recentia, quod spiritus magis digeratur successu temporis longioris quam paucioris. Animaduertendum præterea est vinum, hũc in vsum conferendum esse, defodiendum in terram frigidam, vase inferius ac superius optime concluso absque illo respiraculo. Sic multis centenis annis absque tartaro conseruatur. De prolixo quidem tempore loqui hic nolumus, cum tædiosum id foret, nihilominus memoriæ id mandetur. Non est etiam vini magisterium, q. ex musto vel recenti vino trahitur, sed musti. Nec est artis id, cũ fecibus aut phlegmate suo destillare prout vinum ardens, quod hac via spiritui vires depereant, quæ sunt in eius essentia. Hoc ipsum fieri minime conuenit. Sic quo sæpius acetum optimũ destillatur, eo remotius a vini spiritu recedit. Quapropter animaduertendum summa diligentia, ne quo modo Quinta corrumpatur in magisteriis Essentia, sed potius, vt viribus augeatur atque fortificetur. Quum etiam sine igne separatum est, haudquaquam potest esse Magisterium, quod ei substantia deficiat. Sciendum itaque vini spiritum cum substantia esse conseruandum, & non cum phlegmate. Nam in vino duæ substantiæ reperiũtur, vna quidem vinosa, cui Spiritus inest vini, & a qua separari nõ potest: altera phlegmatica est q̃ fæcibus & aqua dulci permiscetur, quæ a vera substantia separari debent, vt a sua minera vel terra metallum.

Vinum vt 100. annis tartaro conseruetur.

Vini substantia duplex.

De vino sciẽdum est fæcem, phlegmaq; eius esse mineram & vini substan-

ſubſtantiam eſſe corpus in quo conſeruatur Eſſentia, prout auri in auro lateteſſentia. Iuxta quod practicam nobis ad memoriam ponimus, vt non obliuiſcamur, ad hunc modum.

Fæx & phlegma vini minera, &c.

♃. Vinum vetuſtiſſimum & optimum quod habere poteris, colore ſaporeque ad placitum, hoc in vas vitreum infundas, vt tertiam eius partem impleat, & ſigillo Hermetis occluſum in equino ventre menſibus quatuor, & in continuato calore teneatur, qui non deficiat. Quo peracto hyeme, quum frigus & gelu maxime ſæuiunt, his per menſem exponatur, vt congeletur. Ad hunc modum frigus vini ſpiritum vna cum eius ſubſtantia protrudit in vini centrum, ac ſeparat a phlegmate. Congelatum abiice: quod vero cōgelatum non eſt, id ſpiritum cum ſubſtantia eſſe iudicato. Hūc in pellicanum poſitum in arenæ digeſtione non adeo calida per aliquod tempus manere ſinito. Poſtmodū eximito vini magiſterium, de quo locuti ſumus. Qui plures exſiſtunt proceſſus, & in vſum veniunt, latius cū de Elixiriis agemus, declarabimus, & hic finem imponentes, quorumuis aliorum proceſſuum vini, qui minime placent, obliuiſcemur.

Vini præparatio.

Extractio Magiſterii ex ſanguine.

NOſtram etiam opinionem de ſanguine explicare volumus, cui plurimæ virtutes inſunt ac admirandæ ſupra quam credibile ſit, & ſatis omnino euidentes, ideo maxime, quod ſanguis ex optima radice fonteque potiori cordis exſiſtat (vti nos de cōpoſitione hominis declaramus) in quo defectus nullus exiſtit, nec eſſe poteſt, cum iuxta cordis naturam ſuas conditiones habeat, & naturę totius, ac eius omnis, quod in ea viuit, præcioſus theſaurus ſit. Hic inſtare quis poſſit, ſanguinem ſcil. vbi ex venis profluxerit, eiuſmodi viribus, quæ ſanguinem renouant & ſuſtentant neceſſario priuatum iri, ſed hoc non eſt. Nam in eſſentia conſeruari poteſt, vt infra trademus. Nos ergo cōſideremus, paucos homines corpore & ſanguine ſano viuere. Quare videndum, vt eiuſmodi homines in renouatam qualitatem & eſſentiam adducantur per Arcana & Quintam Eſſentiam, vt meminimus antea, quo ſanguis incorruptus & ſanus ab eis effluat. Nec ſolum de ſanguine loquimur hominis, verum etiam de ſanguine ſpermatis quem in ſecretis noſtris deſcribimus, cui nullus morbus ineſt, nec alteratio, ſed plurimum admirandus ex hominis ſpermate ſanguis, quem hoc loco ſumere prætēdimus, & hoc multis de cauſſis, hic non appoſitis. Loquimur etiam de ſanguine panis, qui ad eundem vſum, & pariformiter aſſumendus eſt. Sunt enim in eo virtutes quas perſcrutari vix poſſumus, nec etiam id ad ſum̄um faciendi onus ſuſcipimus. Itidem intelligi pōt de nutrimentis aliis, & comeſtibilibus, in quibus o-

Sanguinis cur admirandæ vires ſint.

Sanguis alius hominis, alius ſpermatis, alius panis.

mnibus habetur sanguis, quamuis hunc in illis nō videamus, non magis quam in pane, qui nihilominus per putrefactionem, vt in stomacho & hepate, sanguis fit. Sic pariter omne, quod cum eo sumitur in obsonium, ad eundem modum immutatur, vt in corpore. Hoc de sanguine latius aut prolixius scribere nolumus, præsertim quod nemini rem gratam eo facere posse, quam nobis ipsis videamus. Quiescere dormientes itaque volumus, eque somno dulci postmodum expergefacti, hoc de sanguine loqui pergemus. Valeat quodlibet, quantum potest in suis viribus, & quantum in eo fuerit. Nam ex bono boni multum sequitur, quod nobis considerandum semper prostat. Nec vero solum de sanguine comestibilium, sed etiam potabilium, quæ simpliciter corpori nostro sanguinem exhibent, loquemur. Possunt etiam ex sanguine Quintæ Essentiæ, non minus quam Arcana trahi, de quibus hoc loco minime loquimur, sed solū de magisteriis agere proposuimus, & hoc vno singula concludere, ♃. *sanguinem, quem pellicano conclusum, transcendere super ventrem equinum tamdiu sinas, donec tertia pellicani pars impleatur, nam sanguis omnis in sua ratificatione dilatatur iuxta quantitatem, & non secundum pondus. Hoc tempore peracto, rectificabis ipsum per balneum. Hac via phlegmata recedunt, in fundo Magisterio manente; quod quidem Retorta sigillo Hermetis conclusa nouies destillato, prout libro de præparationibus docuimus.* Hac via sanguinis Magisterium habebis.

Magisterii sanguinis qua ratio fit.

Finis Libri Sexti Archidoxis ex Theophrastia de Magisteriis.

LIBER SEPTIMVS ARCHIDOXIS, EX THEOPHRASTI A PARACELSI MAGNI.

De Specificis.

SVPEREST iam de specificis etiam loquamur, quibus admirandæ plurimum & magnæ virtutes insunt, quæ non ex natura suā sumunt originem, quatenus calidæ sunt, neque frigidæ, sed præter istas qualitates vnicam habent Naturam & Essentiā, prout multis locis meminimus. Specificum eiusmodi sumit originem suam ab externis, vt quum lignum aliquod in ignem, secundum quam lignum lignū est, proiectū vritur, id iam non fit ex propria natura. Nascuntur itaque specifica ex coniunctione, prout vbi mastix & colophonia simul digeruntur, fit attractiuum, quod neutrū eorum est per se ipsum: aut cum

Specificorū vires vnde dependeāt.

Mastix & colophonia attractiuū sunt.

there-

therebinthina coagulatur, inde fit lapis qui ferrum instar magnetis ad se trahit. Similia plura sunt, q̃ tales virtutes habent tm̃ a suis cõpositionib. & ab extra. Elleborus etiam ex liquore lapidis & terræ compositus est. Per istorum duorum compositionem emergit specificum. Sic cerasorũ oleum cum aceto post suam digestionem fiunt laxatiuum, quorum ex sua natura neutrum tamen laxat. Quare specifica eiusmodi nascuntur ex propria sua natura per compositionem elementorum & propriȩ materiæ, non secus ac tinctura colorue, qui non ex frigore, & calore oritur, sed compositione, prout gallæ cum vitriolo producunt atramentum, cum neutrum ipsorum nigrum exsistat. Sic etiam sal armoniacum & vrina colorem nigrum efficiunt, cum tamen ambo sint alba. Idipsum do specificis intelligendum est, ea suam originem pariformiter scil. accipere, sed q̃dam, quȩ ab extra eiusmodi virtutes assumũt, in qualibet herba exsistere queunt, non in vno genere tm̃, quod ad hũc modum intelligẽdum est. Vbicunque Magnes creuerit, quoddam attractiuum est, vt colocynthis purgatiuum, & papauer anodynum. Hoc prouenit ex compositione in eis exsistẽte. Quo fit vt Magnes omnis attractiuus exsistat, & colocynthis quæuis purgatiua. Non ita se vero res habet cum ab extra specificis, quorum conditio talis est. Nempe si Magnetis virtutes haberet silex, & alius ei similis non haberet eas, iam hoc specificum foret externum.

Helleborus purgat.

Cerasorum oleum cum aceto laxat.

Accidere autem raro solet, peculiarem in vna herba reperiri conditionem, & non tamen ȩque in alia sibi simili Tum etiam, licet specifica multa similia ex Influentiis oriantur, nihilominus tamen ex eisdem illa procedere aut non procedere, nos hic multis minime disputabimus: sed hoc suis locis in Physica reseruare, & hic supersedere malumus. Porro Specifica multa reperiuntur, vt odorifera, quæ suam originem ex compositione, digestioneque sumunt, vt aqua vitrioli cum sale armoniaco destillata, musci refert odorem, quorum tamen similem per se neutrum habet. Plura talia sunt, quæ fiunt odorifera, cum antea non essent, odoremque nobilem concipiunt, vt rosa vel lilium, quibus ab initio nullus odor inest, at labore, digestione, separationeque tandem excitatur. Similiter vaccinus fimus, est excremẽtum fœtens, quod si tamen eleuatum fuerit, ambræ concipit odorem: verum in fundo residua materia manet, humano fœdius oleto fœtet.

Specif. multa genera. Specifica odorata.

Specifica nonnulla sunt diaphoretica sudorẽ prouocantia, quȩ similem ex compositione virtutem accipiunt; vt ardens pruna pingui terræ superposita vaporem emittit. Ita & zingiber in corpus traiectum, vrit extinguiturque, vt calx aqua perfusa.

Specif. diaphoretica.

Calor hic zingiberi contingit ex acuitate vel asperitate, quã in se continet, ac cum elemento calido coagulatur tanq̃ lapis, qui per ignem ad eiusmodi calorẽ adducit᷑. Diaphoreticum omne siquidẽ est calx liquoris terræ, vti de generationib. ponimus. Pariter ex cõpositione prodeũt ipsa purgatiua, prout Reubarbarũ, ꝙ ẽt calx liquoris exsistit, certa tamen differentia interueniente, vt n. Tartarus iustus in aq̃ resoluitur, & cum eo quicquid liquidi secum habet, vbi loco repositum humido fuerit: sic ẽt de Reubarbaro, nec nõ aliis purgatiuis iudicabis, quæ suam originem, vt calx terræ multifariam accipiunt. Nonnulla siquidẽ soluunt choleram, vt Rhabarbarum: ꝙ simile est Tartaro calcinato: Quædã soluunt phlegma, vt *Turbith*, ideo ꝙ cum eis realgar soluitur, & non aliud. Alia melancholiam, vt *sena*, quod intelligendum, videlicet est ad nitri modum, ꝙ secum lapides resoluit, & non aliud. Nonnulla sanguinem, vt Mána instar Arsenici, quod resoluit sublimata. Sic de rerum istarum differentia censendum est, vti sunt in seipsis diuisæ, quod iam meminimus. Quædam ẽt confortatiua, oriuntur ex cõpositione, vti sperma carẽs virib. ex quo nihilominus per naturã glandula nascitur ex sua p̃destinatione. Sic ergo ipsum confortatiuum est prędestinatum quoddam ex p̃destinatione cõpositionis. Verũ *Carlina*, q̃ non ad hunc modum nascit᷑, aliarũ ad se virtutes herbarũ trahit, eisq; vires adimit, quas tum sóla possidet, prout sol humorem ad se trahit e ligno, sicut latius de generationibus declaramus.

Diaphoretica sunt calx liquoris terræ.

Specif. purgatiua.

Specif. confortatiua.

Carlina considevatio.

Pariter aliqua ẽt mundificatiua per suam compositionem eiusmodi virtutem acquirunt, vt mundificent, veluti cum calx terræ transmutatur in alium colorem per liquidum, ceu *Resinam, mel, gummi, picem &c.* Florib. Veneris similes eæ alterationes exsistunt, qui primo purgatiuum sunt, vti calcem esse decet: postmodum igne reducuntur in stypticum, sic vt purgandi vi amissa mũdificent. Corrosiua ẽt similiter habent᷑, quæ salia sunt, & aliquando calcinata in terra, aliquãdo iterũ substantionata (vt ita loq̃ liceat) in vnã materiã, vt nos de generib. salium ponimus. Variæ multæque sunt eiusmodi proprietates in rebus, quas de proprietatib. rerũ tractamus, & hoc iã loco satis declarauimus. Et cur nonnulla dura, mollie contra q̃dam exsistãt, hic detegere nolumus. Nec n. nostræ Archid. tractant de toto principio, sed de specificis tm̃ componendis & ad supremũ naturæ gradum adducendis, de quib. iam consequenter agemus, eorum experientias nobis proponentes, & angulares illos concionatores post tergus relinquentes, qui de Deo loquũtur, & aliud nihil intelligunt p̃ter hypocriticos ritus ac similes fabulas, q̃ his arcanis & artibus addictis sunt inimici, capitib. mersi quidem in gloria mundi, fabulantes & cauillãtes multiloquio prædití, quo ferunt in vtroq; (vt aiunt) humero, adulanturque,

Specif. mundatiua.

Specif. corrosiua.

que, ac ſeſe tanq̃ ſapientes exiſtimant, cum ſtolidi ſint, & fatui, necnon hominũ impoſtores ob mundanas opes. Iam deinceps nos de ſpecificis agere pergamus, prout nobis in vſu ſunt, & Vniuerſitatum illos Medicos, qui tantum legunt ac opinantur, ſiue bene ſiue male ſuccedat, in nos fremere dentibus, vt volent ſinamus.

De Specifico odorifero.

IAm ergo de ſpecificis odoriferis loquamur, qua via formaque fiant: & primo quod ad vires eorum attinet. Eſt itaq; ſpecificum odoriferum, materia, quæ morbos ægris aufert, non ſecus ac Zibeta ſtercora pellit ſuo odore. Notandum vtiq; ſpecificum hoc malo odori ſeſe permiſcere ſtercoris. Et ſtercoris fœtor nec nocere, nec manere poteſt: ſed odore bono tingitur hic fœtor eius, vt, quantum antea fœtuit, tantum iam odore bono valeat, cum nihil ſit, quod zibetæ vel muſco bonum odorẽ adimere poſſit: tranſmutare tamen is poteſt, vt multis probamus locis. Quo fit vt aliquando muſco nonnihil admiſceatur oleti, quod hoc penetret magis lilio quouis promtius cum omnib. operationibus ſuis. Quandoquidẽ notum eſt plus odoris mali quam boni reperiri. Prout etiam Tyrus in Theriacam aſſumitur ad ſumme penetrandũ ſtatim omnia mẽbra cum aliorũ viribus: ita ſimiliter ẽt de ſpecifico cenſendũ odorifero putamus.

Specif. odoriferũ quid ſit.

Stercus moſchi vehiculum.

Tyrus cur Theriaca indatur.

Iam conſtituendum hic eſt, per odorifera pelli morbos ab eis, qui medicamenta ferre minime poſſunt, prout in Apoplexia, vel Epilepſia: multi ſiquidem odores exſiſtunt, qui releuant Epilepticum, ac multi qui ſubleuant Apoplecticum, non quod omnino curent, ſed viam tamen præparent. Nam vis eiuſmodi, quæ corpori præbetur, ſtatim odore ſanguinem ipſum excitat, & hunc ad cor protrudendo magis quam ſcribi poſſit, refocillat. Quapropter proponemus odoriferum, ex quo fundamentũ accipiamus ad alios morbos omnes odorifera componendi, cuius proceſſus hic eſt:

Odoriferis magni morbi pellũtur, & qui.

Specif. odoriferi præparandi exemplum.

℞. *Liliorum alborum.*
Anthos,
Baſiliconis, (Carbon)
Cardamomi,
Roſarum ana M. j.
Spicæ M. ij. Contunde craſſo modo in paſtam. Cui addantur ſucci pomorum arantiorum duæ quartæ. Hæc omnia ſimul in pellicanum poſita menſe vno digerantur, poſtmodum a ſuis fæcibus manib. vel p. eſſorio, quod melius eſt, ſeparentur. Huic in pellicanum rurſus poſito ſtatim addantur:

Macis,
Caryophyllorum,
Cinnamomi ana ℥ j.
Ambræ ℥ ß.
Musci ʒ ij.
Zibetæ ℥ j. Terenda minutissime terantur, & in dictum pellicanum posita cum aliis in fimo digerantur. Deinceps adde gummi Arabici *dissoluti* ℥ ß.

Tragacanthi etiam dissoluti ℥ j. & ita clauso vitro cum clareto albuminis ouorum indurescant. Mox atque videris ad modum vitri factum esse, exime facto vitro lapidem hunc, & specificum odoriferum, de quo iam scriptum satis, habebis. Quamuis addere bonum foret, aurum potabile.

De specifico Anodino.

Specificorũ Anodynorum miræ efficacia.

AD scribendum etiam de Specifico hoc Anodino multæ caussæ nos inducunt: Cum nobis morbi quidam occurrerint, in quibus Arcana quæuis deseruere nos, accepto solum Anodyno specifico: quod miraculosa præstitit. Nec id ipsum admiramur, cum videamus aquam ignem exstinguere: nõ aliter Anodynum specificum exstinguit morbos, & hoc multis de caussis, quas iam quiescere sinimus.

Quod enim quiescit vel dormit, non peccat etiam naturaliter. Paroxismus si dormit, non sentitur: si vero non dormit eius operatio, perficitur. Consolamur autem nos in eo, quod anxiæ multæ sollicitudines & melancholiæ dormitione tollantur.

Notandum vtique hoc loco, dormire non debere necessario hominem, sed morbum ipsum. Quare specificum quod contra morbum solum pugnet componimus, & non contra plenum hominem, sicut de febribus intelligitur, & in illis vsurpatur. Nos vero proponimus, quæ sunt in pleno homine mortalia, sed in pleno morbo salutifera. Quapropter morbum ipsum aggredimur, & hoc elaboramus, vt is in corpus nullam operationem habeat, nec habere possit, ad hunc modum:

Specifici Anodyni præparatio.

♃. *Opij Thebaici* ℥ j.
Succi pomorum aranciorum,
Citoniorum ana ℥ vj.
Cinnamomi,
Caryophyllorum an. ℥ ß. Contusa perquam optime simul omnia, mixtaq; ponantur in vitrum cum suo coopertorio cœco, digerantur in sole vel in fimo per mensem, postmodum exprimantur & imponantur iterum cum sequentibus.

♃ Mu-

℞. Musci scrupulum semis.
Ambræ scrup. iiij.
Croci ℥ ß.
Succi corallorum, & magisterii perlarum ana scrup. j. ß. Commisce, postq; digestionem eorum vno mense factam, adde 5. Essentiæ auri scrupulum vnum & ß. qua permixta ceteris Anodynum specificum erit ad auferendum quoscunq; dolores internos & externos, vt nullum torqueatur vel corripiatur membrum vlterius.

De Specifico Diaphoretico.

IAm de specifico Diaphoretico loquamur, quo morbus omnis curatur, qui potest vel debet ex sua natura, ꝓprietateq; sanari sudoribus. Is hoc præ ceteris medicamēto pellitur. Diaphoretico siquidem frigidus morbus incalescit, & eo calore tollitur. Sæpius enim vt nobis contigit, Cassatum annorum 20. per Diaphoreticum sanatum fuit, ac alii morbi plurimi, quos intercutaneos vocant, aut qui in medullis hærent, in quibus Essentia Quinta nihil effecit & minus Arcanum cōfortatiuum: ea de caussa præcipue, quod in corde nullus tam potens exsistat vigor, quo cassatum pelli queat nisi Diaphoretico solo id fiat. Nam vti Sol calefacit gelatum lapidem, & glaciem duram liquefacit, non secus Diaphoreticum suas vires exserit in morbum, qui nullis potest aliis curari viribus quātumcunque nobilib. & bonis. Et quamuis Flammula calidissima sit herba, nihilominus calor eius ad Solis naturæ minimum punctum, haudquaquam est comparandus: non secus maxime inter se differunt calida quæuis & ipsa diaphoretica. Quamobrem hoc loco specificum diaphoreticum ponimus, quo diaphoreticas virtutes comprehendimus.

Specificum Diaphoreticum quid sit.

Cassatum 20. annor. sanatum specif. diaph.

Specif. diaphor. exemplum & compositio.

℞. Zingiberis ℔ j.
Piperis longi,
Nigri, ana ℥ ß.
Cardamomi ʒ iij.
Granorum paradisi ℥ j. Conterantur in puluerem & ponantur in vitrum cum vncia semis optimę tritę campheræ, nec non aqua soluentis vnciis duabus. Sigillato vitro maneat in arena pro suæ digestionis consumationis tempore. Separa tandem ab eis aquam Soluentem, & putrefiat vno mense, vnaq; septimana circuletur. Postmodum exprimes atque seruabis: hoc est, optimum & potentissimum diaphoreticum, vehementius agens quam sit credibile, tum in cassatis, tum in aliis morbis grauissimis, de quo satis.

De Specifico purgatiuo.

Est etiam quod scribamus de Specifico purgatiuo. Et licet complexiones considerandę quidem forent ac similia: nihilominus fundamento soldiori corroboramur, accipientes ea quæ morbos tollunt, & nõ particulariter vnum aut alterum, sed omne malum auferunt. Vnde colligitur, quicquid ex cholera superfluum est, nulliusque momenti, per id recedere. Similiter etiam de phlegmate, melancholia, sanguineq; peccantibus intelligẽdum erit, velut & apostematibus, ac aliis corruptionib. quę iuxta complexiones purgari non possunt, nec purgationib. resolui prout eiusmodi morbi multi reperiuntur.

Quare materiam peccantem solum extrahere conamur, siue corrupta sit, siue non, siue sit cum apostemate, siue cõplexione, siue quacunque permixtione. Medicorum a. Vniuersitatum prolixos & inutiles sermones minime curantes, sanitatẽ' ipsam expendemus, & pro hac nostra medicamenta exstruemus. Tale sci. est Tartarũ, q ex sua natura proprietateq; putrefactiones omnes tollit, & non inclinatur ad choleram, nec melancholiam, nec phlegma, neq; sanguinem, sed omne quod inutile est corpori, nec non huic inferre damnum potest, aufert. Pariter vitriolum tales occasiones omnes, e quibus infirmitates multæ nascuntur, purgat. Considerandum vtique nobis, colocyntidam omnem cholefram non expurgare vel quicquid oritur ex ea. Neque etiam Reubarbarum id facit. Nec Turbith omne quod ex phlegmate procedit, arripit, nec euacuat: neque lapis Lazuli melancholiæ quæuis impedimenta: neque Manna sanguinem contrarium totum expellit: sed ista duo, nec non alia plura hic non assignata specifica purgatiua nostra id faciunt, principaliter in his omnib. putrefactionibus, & superfluis fęcibus corporis, vndecunq; proueniant, quas non aliter purgant quam aqua pannos abluit lineos, & sapo eos clarificat a nocumento, & impedimento cuiuscunq; naturæ. Sic enim singulariter in singulos morbos agunt. Et ita pharmacum specificum ponamus quoad nostrum sensum iam dictum ad hunc modum. ℞. Magisterium Tartari, Magisteriumq; vitrioli, quæ simul in vnum commisceto, postmodum adde partes æquales Essentiæ Quintæ croci: demum pellicano contenta per mensem in arena digerantur, & pharmacum, de quo dixi per quam diligentissime seruetur. De ceteris adhæc necessariis apud eruditos quam ignaros intelligentia maior exsistit.

Tartari facultas.

Vitrioli quoq; facultas.

Colocynthis & Rhabarb. non omnem bilem purgãt. Sic nec &c.

Specifici purgatiui compositio.

Nec solum homines ad hunc modum, sed arbores etiam & herbæ repurgari possunt a suis morbis & superfluitatibus. In crescentibus enim æque ac in personis infirmitates habentur, & eis etiam remedia sua creuerunt,

uerunt, prout alibi meminimus. Anthos defectus, cum non perfecte vegetari potest, vitrioli magisterium sanat, & vt egregie crescat postmodum efficit, vti de plantis ponimus. His paucis igitur ista iam concludimus.

Vitrioli magisterii medicina Anthos.

De Specifico Attractiuo.

VT antea de specifico cœpimus Attractiuo dicere, iam deinceps sciendum. Specificum Attractiuũ omne quod in corpore superfluum est ad se trahere, quodq; huic adhæret mali, vt multis locis ponimus educere vt sæpius accidit & probabilibus demonstrationibus conuincitur. Attractiua pariter specifica nonnulla sic ad carnem appropriata fuerunt vt centum libras carnium ad se traxerint, non secus ac magnes ferrum. Euenit etiam tempore nostro, vt attractiuum simile pulmonem e corpore traxerit in os & ita hominem suffocauerit. Item accidit, vt alteri pupilla fuerit oculi de suo loco tracta vsque ad nasum, & inde nunquam moueri potuerit. Nõ enim solum ad ferrum attractiua sunt & reperiuntur, sed ẽt ad lignum, herbas, carnes & aquas. Vidimus enim emplastrum quod attraxit aquę tantum, vt labrum impleri posset, ac non aliter quam a tecto quopiam domus ab emplastro aqua deflueret. Similiter plumbũ, stannum, cuprum, argentum, & aurum per attractiuorum compositionẽ attrahi possunt. Fieri potest etiam, vt his attractiuis ab arboribus rami lacerentur, aut in altum vacca subleuetur, & multo plura quæ nostris in secretis indicauimus pro Thesauro, vt nos tantum in his admiratemur illũ solum, & veneraremur, qui singula tam admirando creauit artificio, vt res tam variæ reperiantur, incredibilia demonstrantes opera, longe naturam, prout est in seipsa illa constituta, superantia.

Specif. attractiui quæ virtus sit.
Specif. attract. quæ differentiæ sint.
Attract. miræ operationis.

Quapropter ad corpus nonnullas virtutes ponemus attractiuas, quibus ex eo malum & corruptum extrahi, nec non a bono separari possit, ad hunc modum videlicet, vt attractiuum super emunctorium ponatur eo loco quidem, vbi defectus apparuerit, aut super vlcus, quod pro emũctorio habetur similiter, & si glandula oboriatur, ipsa emunctorii instar prius aperienda est. Experientia enim notum est nobis, attractiuum eiusmodi pestilẽtiam extraxisse magis quam scribere nos deceat hoc loco. Ab hoc medicamento nullus æger vnquam interiit, quantumuis graui morbo laboraret. Receptum attractiui specifici hoc est.

Attract. in peste vtilia.
Specif. attract. descriptio.

℞. *Quintæ Essentiæ gummi omnium in omni genere, ana quartam vnam.*

Magisterij Magnetis quartam ß.
Elementi Carabis ignei ℔. ß.

Elementi ignei, masticis,
Mirrhæ, ana quartam j. & ß.
Elementi Scamoneæ ℥.x.

Fiat inde cerotum cum cera, gummi, tragacanto, & terebinthina, hoc vtere sicut supra dictum est.

De Specifico styptico.

Stypticorũ specificorũ multa differentia sunt.

NVnc de specifico styptico loquendum, cuius multæ virtutes exsistunt, ac plures quam de aliis intelligitur. Cum enim admiranda naturæ nobis opera qualitatesque rerum eiusmodi præ oculis obuersentur, gaudio summo quidem exhortantur nos, vt ab eis non desistamus, sed eorũ potius omnium, quæ nobis oblata sunt ab artibus ipsis, memoriam recolamus. Etsi fortassis de rerum natura quidpiam ab antiquis Medicis & Philosophis scriptum reperiatur (quod nobis minime constat) id tñ haudquaquam nos commouet, cum cœca sint omnia, quæ scripserunt, sed in ipsa Natura Magna, quæ sese nobis ad manus offert delectamur: & illorum veterũ labores, qui pro cœcis habendi sunt iure negligimus, vt multis meminimꝰ locis. Non a. admiremur styptica tam vehementia esse, quæ suis in Quintis Essentiis, Arcanis & Mysteriis tantas vires habeant, vt ferri duo fragmenta ita agglutinent, quæ postmodum nisi per ignem separari nequeant? Quod autem maius est, cuprum vnum etiam alteri cupro per styptica similia sic agglutinatur, vt nec amplius igne se iungi, nec aqua possint? Item attractiuo simili styptico lapidum aceruus in molem ingentem rupis instar conglutinari potest. Similiter arena calxque per eiusmodi styptica possunt in compactionem concrescere ęternam, ipsoq; marmore duriorem. Hæc de duris diximus. Agamus etiam iam de aliis. Vidimus eadem ratione folia simul coniuncta, quæ pro naturali concreto fuerunt habita, prout lilii folium cum folio rosarum in vna compactione. Itidem fabri ferrarii sua ferramenta simul consolidarunt suasu meo, ita compacte ac si vera consolidatione conglutinata fuissent.

Stypticorũ mira vis.

Labia styptice glutinata.

Vidimus etiam, per ea, styptica specifica, labia oris ita contracta fuisse lotura sola, vt postmodum non nisi instrumẽtis apperiri per vim potuerint, sanguine late promanante. Anus ẽt nõnullis ioco per istiusmodi styptica fuit compressa adeo, vt propter necessitatem exonerationis opus fuerit ipsam aperiri terebris. Non secus in vulneribus & in ruptura vesicæ talem vidimus compactionem, vt istius postmodum nulla meis & illorũ temporibus apertura reperta fuerit amplius. Quodcunq; membrũ stypticum hoc materiale contigerit, os ipsum aut nudas carnes ita cõtrahit, vt absq; lima deradi minime queat. Nã aqua nulla emollit eiusmodi

Anus styptice tota occlusa.

stypticas

ſtypticas vires, quarum quidem longe plures exſiſtunt quam ponimus. Verum quod ad medicinam attinet, ſtypticum ſpecificum ponemus, vt ſequitur.

Specif. ſtyptici deſcriptio.

℞. *Quintæ eſſentiæ boli, item Ferri,*
Quintæ eſſentiæ Carabis (alias cathebes) ana libram vnam. Digerantur in cineribus vno menſe: poſtmodum tartari exſiccati libram impone ſemis. Corpus eo curato, vbi opus. Hoc & ſimilia ſtyptica ſuis in corporibus nõ perſcrutabilia ſunt, at in ſeparatis ſubſtantiis ſupra quam credibile ſit, attrahũt, natura conditioneq; ſuæ maximæ ſiccitatis. Quare ſtyptica ſpecifica dicuntur tanquam ſtyptica ſupra quæuis alia.

De ſpecifico corroſiuo.

Specifici corroſiui quæ facultas.

NVnc ſpecificum corroſiuum deſcribere addereq; volumus, cui mirandæ vires inſunt a natura. Mirabile ſiquidem hoc eſt ad antiqua corroſiua comparatum, quod metalla prorſus in nihilum abſumat, vt in eis nullum corpus amplius inueniatur, prout lignum diſparet in igne. Quamuis aquis fortibus metallorum etiam cõſumtiones fiant, manent ea nihilominus pondere ſuo non imminuta, & eſſentia non mutata, ſic vt iterum igne reduci poſſint in primum ſuum corpus atque materiam, id vero non fit poſt conſumptionem a corroſiuo ſpecifico factam, ea de cauſſa, quod nulla materia hoc loco reperiatur amplius, quæ valeat vlla reduci via rationeque ad metallicam naturam, non magis quam cineres ad ligna. Sciendum præterea, corroſiuum hoc in carnem operari, ſic vt nullum ei comparari queat. Nam velocitas eius in momento manum perforat inſtar ſubulæ.

Hæc pro Medicinis hoc fine recenſemus, quod in corpore carnis putridæ ſupercreſcentiſque plurimum, vlcerum (vt fiſtularum, cancri, ſcrophularum) oriatur, quod omne per eiuſmodi corroſiua curari poteſt. In eo ſiquidem ſtyptica virtus exſiſtit maximis cũ viribus, per quas peculiares curandi proprietates acquirit. Quanquam ignis potius vocari, quam medicamentum poſſet, cum ferreas catenas conſumat, & feras promtius quam credibile ſit aut ſcribi queat. Quapropter ei breuiſſime receptum hoc aſſignamus.

Ignis Gehenna.

Specif. corroſiui deſcriptio.

℞. *Aquæ fortis a capite mortuo rectificatæ libram vnam.*
Mercurii ſublimati quartam ſemis.
Salis armoniaci ℥ ij. Hæc omnia ſimul permixta conſumi ſinito, deinceps aquam admiſceto mercurialem æquali põdere, ſeruato. Nullius huic adamas corroſiuo reſiſtere poteſt. Quanquam etiam idipſum de Quinta Eſſentia, & Arcano poteſt intelligi, videlicet vt cui

Adamas etiam corroſiuo ſpecifico ſolubilis.

piam istiusmodi cauterio cutis adimatur, & eius loco noua superducatur, vt in lepra, morphea, serpigine, lentigine, panno, &c. Contra quæ specificum hoc in vsum venit corrosiuum, sed ob eius vehementiam omittimus, & mixturam hanc assumimus, qua cutis ablui debet, sic decidit ac nudatur: postmodum cõsolidari prout moris est, potest. Mixtura talis esto.

℞. *Succi flammulæ ℔ j.*
Cantaridum iiij. ß.
Ignis gehennæ prædicti ℥ ij. Permisceto & fac vt supra.

De Specifico Matricis.

Specifica matricis, quæ & quot sint.

DIcendum tandem est etiã de specifico matricis, & hoc variis de caussis, propter varios affectus eius. Verum hoc loco minime loqui volumus de elementis calefacientibus eam aut refrigerantibus, cum ista per magisteria nec non arcana facienda sint. Hic vero duo specifica ponimus, vnum in suffocatione matricis, alterum in menstruis prouocandis aut restringendis. Intelligendum itaque suffocationem alio nullo quam specifico renouari posse, licet non elementato nec ad hoc præparato, sed in cõmuni forma vel essentia, vt crescit, in vsum assumto, prout est ficus cutis. Quamprimũ fumus huius per vuluam intrat, morbus expulsus est. Quod sane miratu maxime dignum est ob hoc vile simplex, quod etsi præparatum fuerit, non deperit tamen fumi eius essentia, cum virtus in ea sola sit. Verum ad menstrua prouocandum, specificum ex splene castrati bouis in magisteriũ vel Quintam essentiam adducto remedium est, cuius prouocatio cum in iuuenibus, tum in antiquis excellentissima est.

Ficus cutis remedium suffocationu.

Splen castrati bouis ad prouocãda menstrua.

Menstrua suppressa quæ curẽt.

Sic etiam ad restrictionem, Quintam corallorum Essentiam, aut oleum ferri, vel ferrum potabile, quod præ ceteris mirum in modum restringit, excellentissimum fore sciendum est remediũ. Plures istiusmodi proprietates scribere minime necessarium est, quod in Archidoxis nostris nimis id prolixum foret. Notandum, sub antedictis compositionibus tñ incarnatiuis, conglutinatiuis & specificis comprehendi laxatiua, mundificatiua, necnon similia, sub ipsis purgationibus, sic de ceteris vt deoppilatiua, sub purgatiuis & attractiuis. His libellum de Specificis conclusum esse volumus, in subsidiũ memoriæ, ne horum obliuiscamur. Confortatiua similiter etiam in singulis capitibus percensentur.

Finis Libri Septimi Archidoxis, ex Theophrasti a Paracelsi Magni de Specificis.

LIBER

LIBER OCTAVVS ARCHIDOXIS, EX THEOPHRASTIA PARACELSI MAGNI.

De Elixiriis.

POST multa secretissima naturæ mysteria, de Elixiriis etiam per compendiũ scribere volumus; nec frustra, quod videamus in eis maximam conseruationẽ latere, quæ nos cogit animum ad ea conuertere sine requie. Nam vnumquodque Elixir est corporis præseruatiuum internum in Essentia sua, quod arripuerit, non secus ac balsamum extrinsecum est præseruatiuum extrinsecum corporum omnium a putrefactione, & a corruptione, quod manifesto patet, in balsamo hoc nempe, conseruationem existere corporum, vt ista multis annis centenis & millenis sine corruptione vel mutatione maneant.

Elixiriorũ natura qualis.

Cum igitur simile donum videamus in balsamo, q mortua corpora præseruat & conseruat in incorruptibilitate: pariter intelligendũ est in hoc ipso dono siue mysterio sanum ac viuum corpus longe melius ac vtilius commodiusque præseruari posse. Hoc vero iuxta naturam non habemus, vt Mysteria naturæ supraq; naturam constituta, quibus corpus intrinsecus & extrinsecus ab omni contrarietate conseruare possimus, cognita nobis existant: sed in illis multa nobis occurrunt aliis occultissima.

Sciendum vtiq; de Elixiriis, ea suas operationes a natura non habere, nec a complexione, sed mysteria esse magis quam specifica, summam in Conditoris admirationem per multas demonstrationes. In ipsa natura tamen plantata sunt, vt in ea sint, prout in balsamo videtur. Si sit ergo possibile, mortua præseruare corpora, multo magis ipsa viuentia. Nec est in eo, q curem⁹ aduersariorum verba vel argumenta, sed vt nostra soluamus, quo nos ad verum intrinseci balsami fundamentũ studemus dirigere, non curantes eorũ nugas inutiliaq; verba, qui de termino mortis, & eius prædestinatione loquunt̃, & eam suis determinatis punctis concludunt. Nam Deus pater noster, vitam nobis tribuit, & cum ea medicamenta, quib. eã defendere sustentareq; valeamus. Si termin⁹ ergo mortis ad præcisa puncta positus esset, alterum fore falsum oporteret, quod non est. Verum quamdiu possumus ac scimus, potestatem habemus vitam sustentandi nostram. Adam enim ad tantam peruenit ætatem non ex propria natura suæ proprietatis, seu conditione, sed ea de caussa tantum, quod tam doctus ac sapiens fuerit Medicus, qui singu-

Elixiria vnde suas operationes habeant.

Mortis terminus ad præcisa pũcta nullus.

Adam cur ad tantam ætatẽ peruenerit.

la cognouit in ipsa natura, quibus etiam tanto se tempore sustentauit. Sic pariter alii plurimi, qui similibus vsi remediis fuerunt.

Adæ ætatem cur non omnes attingant.

Multi mortui sunt Adæ temporibus, qui ad eius ætatem non peruenerunt, & nonnulli nostram ætatem non attigerunt, prout iam post diluuium constituti sumus, qui non secus ac nos mortui sunt, ideo quod has artes ignorauerint (quo factum, vt ante sua tempora vita priuati fuerint, nec iuuerunt ipsos cibi neque potus) quas Adam & ceteri calluerunt.

A putrefactione corpus præseruantia varia.

Cum igitur ex similibus inuenire naturaliter possimus, quod vita vetus ex natura procedat: inuestigare volumus quid natura donumque Dei sint. Aliqua siquidem corpus mortuum conseruant a putrefactione tantum vnum annum, vt *oleum laterinum*. Alia decem, vt *oleum Philosophorum correctum*. Nonnulla viginti, prout *aqua mellis*. Quædam alia quinquaginta, vt *præseruatiuum destillatum*. Aliquæ vero seruant in perpetuum sine fine, prout *balsamus*. Nonnulla solum diebus octo, sicut *sal*. Alia per noctem, vt *aqua destillata*. Diutius aliqua, prout *vinum ardens*. Sunt etiam alia quædam quæ præseruant a corruptione corpus, in essentia recenti fortique natura, quum homo iuxta suam complexionem eis confirmatur, vt *aloes citrinum & myrrha*. Nonnulla corpora a putrefactione tuentur, ob maximam suam tincturam duntaxat, quæ tam potens exsistit, vt mali nihil admittat, aut crescere, vel subintrare sinat, vt *Aurum*, *Saphirus*, *vniones*, *arcana*, *magisteria*, nec non similia, prout antea de his scriptum est.

Præseruatiuum corporis viui per os sumendum.

Stercora in intestinis cõtra præseruatiuũ cur pugnẽt.

Præseruatiuum igitur scribere volumus contra corporis viui corruptiones omnes atque mortui. Consideratur autem, præseruatiuum corporis viui, sumendum esse per os, ac totum corpus penetrare debere, sicvt nullum in corpore membrum sit, quod non eiusmodi præseruatiuum percipiat, eiusque donum attrahendo per idipsum informetur. Notandum insuper, spiritus stercorum in intestinis exsistentes æquo vehementes esse, vt contra præseruatiuũ pugnent, ea de caussa, quod putrefactum nullum balsamari, vel præseruari possit. Non habet enim essentiam in se, veluti recens caro mortua, quæ balsamatur: at illud cum præseruatiuo non aliter conuenit, quam vermes optimis cum herbis, & putrefactum cum incorruptibili. Putridum enim corrumpi non potest, nec alterari, cum nullius momenti sit. Contra præseruatiuum putrefieri minime potest: nam instar auri quod æruginẽ haud cõcipit vnquam, exsistit. Separantur a se mutuo, sic vt quodque suam proprietatem adimpleat. Hæc enim ideo dicta sunt, quia stercora successu temporis præseruatiua superare vincereque valent, quod in mortuis corporibus fieri non

Stercora successu tẽporis præseruatiua superare possunt.

non poteſt, quia ſunt infecta, vel ſi nondum infecta, coagulata quidem a morte, prout ſanguis recedens a venis coaleſcit.

Vocamus hoc præſeruatiuum Elixir, tanquã fermentum, quo panis fermentatur, quem corpus digerit. Eius virtus eſt præſeruatiua corporis, in eo ſtatu quidem, in quo hoc ipſum inuenit, eiſdem in viribus & eſſentia. Quandoquidem hæc eſt natura præſeruatiuorum, videlicet vt a corruptione tueantẽ, nihil tamen emendando, ſed pręſeruando ſolum. Quod aũt ipſa morbos etiam tollũt, hoc fit per ſubtilitatẽ quam habent. Item non ſolum præſeruant, ſed etiam conſeruant. Eſt n. duplex labor, vtpote pręuenire morbis, & eſſentiam ipſam in ſtatu ſuo cõſeruare. Nec ſolum in corporibus humanis exſiſtunt, verumetiam in omnib. corporibus ſenſibilibus & inſenſibilibus. Emortuum n. lignum æque põt a corruptione præſeruari, vt a Balſamo, conditum aliquod corpus. Non minus etiam herbæ conſeruari poſſunt in eſſentia ſua, quam viuum corpus aliquod. Quandoquidem illæ conſeruationes, quæ fiunt ad herbas, conſeruant eas in eadẽ eſſentia, in qua illas arripiunt, ſic vt vireant, ac recentes æque maneant, prout in agris, hortis, &c. in quintam aut ſextam ætatem: ſi cum floribus eas arripuerint, illos etiam conſeruant: ſi cum fructibus, iſtos.

Elixir quod ſit. Virtus eius quæ. Præſeruatiuorum natura.

Lignum vt a putrefactione præſeruanda. Herbæ quomodo in ſua eſſentia conſeruandæ.

Nec iſta mireris, cum poſſibile ſit emortuum lignum rurſus viuere, nec non figi ferrum, vt ferruginem amplius non concipiat, ſimiliter incombuſtibile fieri ſulphur, quæ contra ſimplicis hominis intellectum ſunt. Cauſſam horum omnium ponimus de conſeruationibus latius ac fundatius. Nec impoſſibilia ſunt exiſtimãda, ſed multo plura, quæ iudicantur impoſſibilia, fieri maxime poſſunt. De Balſami cõſeruatione volumus igitur per diſtinctiones ætatum loqui, prout ſequetur.

Impoſſibilia fiunt poſſibilia.

De præſeruatione & conſeruatione per Elixiria.

DE primo iam Elixirio ſcribere volumus, quod corpus in ea conſeruat eſſentia, prout ipſum reperit, putrefieri non permittit, nec infirmari, ſed in ſpiritu vitæ conſeruat, vt nullũ accidẽs ei ſuperuenire queat. Item in tertiam aut plures ætates adducit. Quoad vſum alia eſt operatio quidem in mortuis corporibus: illa ſiquidẽ noctes atque dies in balſamo iacere debent, cum viua ſanaq; hoc minime facere debeant aut poſſint. Quare hoc Elixir ad vitam vſui fore ſolum intelligendum, ad cor, & ea loca potiſſimum, in quibus vita maxime viget, quod eſt ad ſpiritum vitæ per vniuerſum corpus diſperſum, & cuſtodit Spiritũ vitæ in hac virtute, qua corpus vel cadauer mortuũ a putrefactione cuſtoditur: quia ſi vulnus aut vlcus extrinſecus poteſt a putredine & malo cuſtodiri, ita etiam

Elixiriorũ in corporibus mortuis & viuis diuerſus vſus.

Elixirii operatio qualis.

intrinsecum corpus ab omni aduersitate custodiri dispositũ est. Quamobrem ordinamus Elixir, quod in spiritum vitæ, nõ secus ac fermentum in pastam operatur, & in corpus, vti quum arbor in radice tingitur, sic vt nunquam eiusmodi color ab eo recedat. Ad hunc modũ corpus totum custoditur, cum in cuncta membra tinctura magis aut minus spargitur & penetrat, non secus ac metallum totum in aurum tingitur, & fit, aut ab ærugine custoditur. Sic etiam in corpore conseruato nullum membrum habetur, quod non Elixirio plenum sit.

Postquam per totum corpus dispersum, illius virtutem receperit, & iamiam operationem per ipsum exercet: nihil ei per appositum accidere corruptionis potest, quod vniuscuiusque membri vita plena sit Elixirio, prout corpus tinctum Balsamo plenum est. Intelligendum vtique non opus fore, vt corpus totum balsamatum sit per assumtũ Elixir. Nam vbi spiritus vitæ solum in sua radice circundatus fuerit, quoad ad corporis conseruationem sufficit.

Corpus nõ totum Elixirio balsamandũ.

Iam ad practicam eius veniendum est, primumque tradendum de Elixirio, quod Balsami virium conditionibus, totum corpus defendit a putredine. Deinde de eo, quod salis potentialibus viribus præseruat corpus. *Tertio*, de Elixirio dulcedinis, quod in conseruatione sustentat. *Quarto*, docebimus de Elixirio, quod Essentiæ quintæ viribus humanum corpus ingreditur. *Quinto*, subsequetur aliud, subtilitatis suæ maximæ viribus vere nobile. Inimicis enim resistit Naturæ omnibus: qua resistentia corpus in morbos dilabi permittit neutiquam. Colophonis loco addemus illud, quod ex propriæ suæ naturæ viribus, eiusmodi conseruationibus donatum est.

Ratio methodi.

De Elixirio primo, Balsami scilicet.

RECipe, *veri ac optimi Balsami nobis optime cogniti, libram vnam, hoc pensetur in vitrum coopertum alembico cæco, & vna cum eo duas vncias Essentia Quintæ auri, & Essentiæ circulati maioris vnciam semis infundas, quæ simul omnia digerãtur igne lento, sic vt noctes atque dies vapores ascendant. Postmodum augeatur ignis, vt guttæ quædam adhæreant, decidantque guttatim, duobus mensibus. Tandem in equino fimo quatuor mensibus maneant, vt absque intermissione suam digestionem habeant.* Quo peracto completum est Elixir. Intelligendum hoc balsamum aut Elixir, fieri fermentum, quod in radice vitæ coquitur & immiscetur, potestatemque regendi vitam habet in Essentia bona, sic vt natura nulla resistere valeat. Non secus ac arsenicũ naturam in malum vincit, Elixir hoc in bonum ex aduerso illam superat, corpora defendens. Mortuum corpus ab odore tutum est eo, sic vt putrefieri minime

Elixirii balsami preparatio & facultas.

nime valeat, quum in sepulturam positum cooperitur, ne possit euaporare. Multo magis viuo corpori suæ virtutes manent, quod hoc loco satis explicuisse volumus.

De Salis Elixire, cuius viribus conseruatur corpus.

Elixirii salis præparatio & facultas.

NOn minor sali vis atque virtus inest quam balsamo, de quo diximus, ea de caussa, quod caro sale cõseruatur a putrefactione, dies, annos atque tempora multa. Idque variis modis. Vna etiam magis altera. Eodem fundamento possibile fuerit conseruare corpus & præseruare: non quod sale velimus, eo modo, quo in mortuis carnis, vti, sed inde Salis Elixiriũ componere oportet, quod spiritum vitæ penetrat materialiter, vt in sale viuat, prout caro salsa. Nam Elixirium hoc adeo est subtile, vt spiritui vitæ comparari queat. Ista duo adeo arcte in vna coniunctione, in vnã coniunctione conueniunt, vt etiam vnũ altero ad perfectionem temperetur, æque ac sal cibum aliquem perficit ad saporem, sine quo alias perduci minime ad perfectionem in vnitatem posset. Est itaque notandum, Salis Elixirium esse fermentum, in quo tinctura quædam exsistit, per quam totum corpus penetratur. Est etiam res inconsumtibilis, quæ cum naturalibus in corpore per digestionem haudquaquã absumitur, sed est fixa velut in igne vitrum, quod coctione minime perit. Elixir hoc fixum ita corpus fixat, vt in vita permanens fiat, non alias, quam vbi metallum aliquod figitur, vbi nulla postmodũ humiditas, corrosiuum nullum, aut simile quid ei nocere potest, aut in æruginẽ adducere. Colligi potest igitur ex his, Elixir esse corpus fixum vt aurum, in quod nihil immundum penetrare potest, quod ei nocere queat. Practicam itaque Salis Elixirii ad hunc modum ponere volumus.

Elixir quid.

Accipe *Sal optime præparatum, albiss. & mundissimum: hoc in pellicanum ponatur cum aquæ soluentis tanta quantitate, quæ sexies pondus illius superet. In fimo digerantur equino simul vno mense: postea separetur aqua soluens per destillationem & rursum affundatur ac separetur vt prius, idq; toties, donec sal in oleum conuertatur: cui quidem auri quintæ iungatur essentiæ pars octaua, simulque digerantur in pellicano & in equino ventre per quatuor menses, & postmodum circulentur per mensem, addaturque pars altera vini circulati. Sic maneant in ascensione per mensem adhuc.* Eo tempore peracto, salis elixir habebis, de quo nobis memoriale per canonem fecimus ad antiquos dies nostros subleuandos.

De tertio Elixire nempe dulcedinis.

Elixirii dulcedinis præfocatio & facultas.

CErto nobis constat, ꝑ dulcedines a corruptione pręseruari posse corpora. Verum quibus id viribus fiat, tradimus de *generationibus mellis, saccari, mannæ, ac similium, quæ hoc loco recensere nolumus ob antiquorũ scripta.*

Possumus itaque dulcedines in Elixir trãsmutare, cuius præparatio corpus viuidum conseruat magis, quam languidum in essentia conseruata. Nam proprietas est omnium specificarum dulcedinum, vt nõ corrumpantur, nec etiam corrumpi sinant hoc, nisi per contraria fiat obnoxia corruptioni, prout ex melle & pane vermes & formicæ nascuntur: itidem ex saccharo & lacte coagulato: ex manna & aqua fit instar fimi corruptio: Plures eiusmodi compositiones fieri possunt, quibus dulcedines in corruptionem transeunt. Vt huic obueniatur, est hæc intentio nostra, nec non experientia, videlicet vt in ista compositione tale quid assumatur, quod essentia sua propria manere dulcedinem haud impediat, & sine rerum aliarum corruptione sit. Hac via virtutem balsami habet ad mortua cadauerum corpora carnea, vel alia conseruandum. Nam similis dulcedo balsamus est terræ, & aliæ nonnullæ roris, quod in eis originem ducat. Iam igitur ex Throno ponemus Elixir, ideo quod nulla dulcedo comparari huic valeat, plura quoque mysteria contineat, quam credatur, prout in Generationibus ponimus. Ex istius præparatione colligi viæ possunt aliarum dulcedinũ præparationis: Throni talis esto.

Dulcedinũ specificarũ proprietas qua. Vermes ex melle & pane. Formica ex melle & aqua.

Elixirii dulcedinũ Lans.

℞. Throni quantum voles, quod in pellicano positum sit ad digestionem in Sole duobus mensibus, melius tamen per æstatem. Postmodum addatur Essentiæ Quintæ auri pars quarta, & ita simul circulentur duobus mensibus. Hoc serua. Quamuis hæc via breuis admodum exsistat, nihilominus admirandum hoc per eam factum Elixir est in valde senibus.

De quarto Elixirio, quod est Essentiarum Quintarum.

Similiter Essentiæ Quintæ possunt in Elixir adduci, quod instar balsami viua, nec nõ mortua corpora conseruet: eius hoc loco mẽtionem admodum paucam facimus, quod antea in de Quintis Essentiis processu satis demonstratũ sit. Quare latius progredientes ea ponemus, quorum ad præseruationem & conseruationem facientium sumus memores. Postmodũ ex istorum processuũ Elixiriis, vnius Elixirii compositionem docebimus, æque ac tria præcedentia corpori proficui. Intelligendum vtique hoc Essentiarum Quintarum Elixir arcanam in se virtutem habere, quæ quidem indies ad restaurationem tendit & corpus totum renouare conatur ac restaurare. Quare magis quam cõseruationem operatur, quod etiam renouet, non tamen ita perfecte, prout supra de Quintis Essentiis & Arcanis meminimus, sed virib. minoribus, ideo quod istorum conseruatio & renouatio simul exsistere minime valeant, sed hac via renouatio disponitur in conseruationem, ad hunc modum:

Elixir Ess. Quint. quale sit.

Elix. Ess 5. præparatio & vsus.

℞. Quintæ Essentiæ chelidoniæ,
Melissæ ana ℥. ij.
Quintæ Essentiæ auri,
Quintæ Essentiæ Mercurii ana ℥ ß.
Quintæ Essentiæ Croci.
Mirobalanorum omnium ana ℥. j.

Omnia permixta simul in digestione Solis clausa cæco maneant alembico mense bino. Postmodum adde

Quintæ Essentiæ vini, & eius magisterij ana ℥ j. ß. & iterum digerantur per mensem vt supra: tandem in Thesaurum seruato, nec dum ad præseruationem tantum, sed etiam ad restaurationem.

Quintum Elixir, dicitur Subtilitatis.

Elixir subtilitatis quomodo operatur.

MOdo puritatis vel subtilitatis Elixir ponendum esse duximus, quod magnæ munditiæ suæ viribus conseruat, vt est *Oleum Philosophorum correctum*: hoc nihil putrescere sinit, quod eo fuerit inunctum. Idem *Oleum* efficit *laterinum correctum*, & pleraque alia, quibus tamen proprietas non est, vt a putrefactione præseruent, at hoc ipsum acquirunt, & in proprietatem assumunt ex præparatione laboreque: prout vinum adustum & correctum etiam putrefieri non permittit, neque digestum, igne minime tamen immutatur hoc.

Aqua mellis vis.

Aqua mellis præparatione sui putrefactioni resistit, quod ad sensibilia corpora pertinet, id eius cruda substantia non efficit, sed putrefactioni subiicitur omni. Quare subtilitatis Elixir ponimus, quo quidem, (non aliter quam ipse Mercurius, qui volatilis exsistit, aqua sua figitur permanensque fit) corpus humanum etiam fixatur in constantiam, & permanentiam. Quamquam hoc ipsum per alia plura, quam ponimus, fieri potest, nihilominus ea solum adducemus, quæ per experientiam nobis cognita sunt. Nec ea de caussa volumus aliis quicquam detrahere: tantum hoc dicimus, ad nostram notitiam experientiamque ea omnia nondum peruenisse. Huius Elixirii hic esto processus:

Mercurius ab aqua propria figitur.

Elix. subtilitatis præparatio & vsus.

℞. Olei oliuarum,
Mellis,
Vini ardentis ana ℔. j.

Destilla secundum Alchimisticum vsum omnia simul, & hoc ter. Postmodum separa phlegma totum ab oleis, quæ coloribus distinguuntur multis. Hos colores omnes in pellicanum ponas, & eas addas Essentiæ Quintæ Melissæ, Chelidoniæque tertiam, partem digerantur vno mense: Postea seruabis ad vsum. Sensibile corpus nullum ei resistere potest, nec insensibile, multas ob caussas & proprietates, quas hoc loco minime ponere volumus.

Sextum Elixir quod Proprietatis est.

Elix proprietatis compositio & vsus.

PAriter ex rebus naturalib. elici potest Elixir perfectum vt ex *Myrrha*, *Croco*, *&* *Aloepatico*. Sed ex quibus viribus id proueniat, ponimus de generationibus eorum. Processum hic tantum adferimus, origine relicta, de qua alibi frequenter tradimus.

℞. Myrrhæ,
Aloepatici,
Croci ana quartam vnam, quæ simul in pellicanum & in arenam posita mensibus duobus ascendant lenissime. Separa tandem per alembicum oleum a fæcib. præter adustionem. Oleum hoc vna cum circulato per mensem digeri permitte, pondere quidem ęquali, post serua. In hoc virtutes omnes balsami naturalis insunt, quin& virtutes conseruatiua in senibus amplius quam assignare fas sit: quia non vna tantum ætas ab eo procedit, sed quatuor, septem, vel decem, &c. Vim & naturas eius exprimere, vix possibile: sed quo ad nostrũ ingenium, satis a nobis dilucidatum est, vt ampliore interpretatione id indigere non putemus.

Finis octaui libri Archidoxis.

LIBER NONVS ARCHIDOXIS, EX THEOPHRASTIA PARACELSI MAGNI.

De Extrinsecis.

Argumentum libri.

POstquam de morbis intrinsecis præcedentibus tractauimus libris, iam de his quæ extrinsecus emergunt est quod scribamus, ac ad eos ponamus remedia. Quamuis de morborum istorum origine cum internorum tum externorum his libris nihil inseramus: origines tamen medicamentorum eorum nihilominus ponemus, & postmodum remediorum similium ad morbos externos compositiones. Nonnulla sunt ad vlnera tãtum, quibus vulnus vigintiquatuor horis curari possit: quod sic intelligendum. Incussum vulnus alio non indiget, quam vt iterum connectatur vel coniungatur, eo modo, quo quidem asseres duo colla connectantur. Nullo modo vulnera patere sinas, & ea replere carnibus coneris: nam rusticum hoc potius quam medicum est. Considera, cum vulneris labia prout asseres colla coherentes iuncta sunt, ea iam medio plus sanata fore: quod medicamento quodam fieri necessarium est, vtrumq; latus ita simul contrahente, vt melius aptiusue id fieri nequeat. Inde sequitur, vbi labia sese contingunt, naturã iuuante medicamenti compressione, sanationem complere, sic vt nullum

Vulnera curandi quis modus.

Vulnus omne 24. horis sanari potest.

Praecisorũ mẽbrorum qualis cura.

um vulnus, in quo fractum os non fuerit, adeo prauum sit, quod non 24. horis facile sanetur. Verum ossa non permittunt se, prout carnes, connecti, quare de illis hoc loco minime loquimur. Exẽplo rem sic intelliges. Cum aliquod mẽbrum plane praecisum est, priusquã venae mortuae sint, calentes adhuc atq; recentes eae, mox isto medicamento humectentur vulnusq; coniungatur, & sic eius latera non aliter connectentur, q̃ baculi duo colla conglutinati, sanantur & coalescunt. Hoc operatur medicamentum, quod natura tam cito curet ob eiusmodi resiccationem, viq; sanet ea, de qua antea diximus. Non ignorandum etiam, ad vulnera medicamentum incarnatiuum esse minime debere, nõ mundificatiuum, nec attractiuum, quod ista fluxus putridos omnes in multam saniem extrahant. Praeterea pator seu cauitas vulneris carnib. replenda est, quod tardissime fit, & per cõsequens valde periculose, ac sine magisterio. Idipsum in vlceribus antiquis ẽt intelligendum, quae longo tempore fluxibus onusta sunt, quo fit vt non sine multis accidentibus difficultateq; maxima curari, quandoq; nunquam possint. Quapropter eorum maxime fore deberet medicamentum ex eis, quae diximus, quęque similiter vi quadam cutem & amplitudines comprimunt.

Vulnera quae medicamenta requirant.

Vulnerum cauorum quae cura.

Vlcera antiqua cur curatu difficilia.

Similiter considerandum in vlcerum curationib. carnis generationem esse necessariam, quod istud fieri cõpressione minime queat, sicut de vulnerib. diximus, tam in vlceribus, q̃ in fistulis & similibus: quae quidem omnia per vim eiusmodi medicamentorũ curanda veniunt. Quare curationum eiusmodi fundamenta duo ponimus ad cutis apertionem, alterum est incarnatiuum, alterum exsiccatiuum.

Vlcerũ cauorum quae cura.

Vulnerum omnia remedia duplicia.

Iam de cutis etiam deformitatibus ceteris loquamur, vt sunt *cicatrices, morphea, serpigines pannus, maculae, nec non lepra*, ac similes morbi prouenientes ex cute, quos ad hunc modum curari volumus. Primo quidem auelli cutem ordinamus, vt vitulo solet caro nudari: postmodum nouam indui conuenienti medicamento. Colligitur n. medicamento quodam auferri debere cutem, & nouam alio purã & immaculatam, colore quopiam generari, prout eo quod sequitur, vt carnis humorisq; non multum attrahatur eo, sic maculae quaeuis, vt iam exposuimus, auferuntur. Earum originis ablationis hoc loco per nos mentio nulla fit ab exordio, quod alibi tractata sit, ac nobis ad hanc nostram intentionem vel doctrinam vtilitatis nihil adfert, neq; damni. Sunt & alii morbi veluti cancer, bubones & istiusmodi, quae peculiare suum requirunt medicamentum ad originis extractionem, & immunditiarum omnimodam expurgationem, q̃ specifico perquam optime fiunt attractiuo: postmodum opus est consolidatione, quam de Fistulis aliisq; similibus posuimus.

Cutis morbi & deformitates vt curentur.

Ossium rupturae tamen ac similia, styptico solum attractiuo cõsolidari

Ossium fractorum quae curae.

debent, quod hic recensere nolumus, cum alibi dictum sit. Similiter crescentiæ multæ superfluæ reperiuntur, prout strumæ, glandulæ, &c. quæ quidem euacuari primo debent, ac postea curari.

Externorũ morborum genera tria

Chirurgiam igitur diuidemus in tres partes aut curas: vnam ad vulnera, aliam ad vlcera, tertiã ad maculas referentes. Cancrum autem curabimus attractiuo specifico solum, postmodum his quæ docebimus infra medicamentis.

Remedium ad vulnera.

Vulnerum remedium est Balsamus Balsami quæ preparatio.

SI tale medicamentum haberi debeat, quod ex propria natura labia vulnerum aut latera connectat non aliter quam colla duos asseres: id per maximam siccitatem atq; stipticitatẽ fieri necessum est, quæ solum ad carnem inseruiat, vt sequitur.

Accipe *Samech optime combustum & in albedinem calcinatum, cui circulatum adde minus. Destilla postmodum, vt siccissimum caput maneat in fundo mortuum, vtq; vitrum omnino candeat. Postea recens affundes iterum vt prius: tamdiu id feceris, donec circulatum ab eo dulce prorsum recedat, vt est in seipso: tandem resolui sinas per seipsum.*

Balsamum cur ita dicatur Germanis.

Quod resolutum erit, hoc est remedium ad vulnus, quod balsamum ad vulnus intitulari potest, quia in vulgari nostro sermone Germanico, Balsam idem est, ac si dicatur, Baldt zusammen / hoc est, *mox coniunctum*, & non iuxta Latinorum idioma. Istius medicamenti virtutes hic singulariter prædicare nolumus, sed generaliter ad omnia vulnera id facere, asserimus, vt quo per solam ablutionem centena multa vulnera curauimus, supra quam per naturam fieri credibile sit.

Remedium ad vlcus.

VLcera quoque pariter comprimenda esse vi medicamenti simul cum virtute generatiua nobis intelligendum est, nec scripta veterum nobis imitanda sunt, vt quæ malitiosa quidem sunt & nequam. Hoc igitur considerandum videlicet: Intrare compelle, idque ad hunc modum.

Vlcerum remedii prapara[tio]

℞. *Dicti prius ad vulnera Balsami, nec non ex rubigine facti similiter Balsami, prout ex Samech ana* ℔. j. *simul his permixtis adde librã semis olei ferri.* Mixta simul omnia superponantur vlceribus, istaque lauentur indies, vt expedire videbitur, & emplastrũ consolidatiuum apponatur, quod nos ad vlcera docemus. Ligaturas itaq; prosequeris in finẽ vsq; sanationis. Animaduertendum ẽt, ligamentis esse comprimenda membra, quod quidem aliis locis ample satis docuimus. De vlceribus dictum sit hactenus.

Reme-

Remedium contra Maculas.

CVtis auulsionem de corrosiuo specifico satis explicuimus, & penes illud cauterium, quod postmodum faciendum, & in vsum assumendum est. Postquam ablata cutis & macula cum ea fuerit, eius cura talis est, vt sequitur.

Macularũ cura corrosiuum specificum.

℞. Supra dictum balsamum ad vlcus huic addes,
Terebinthinæ lotæ,
Lumbricorum ac ouorum oleorum partes æquales.

His nudatam sua cute carnem lauabis omnem. Post curam hanc nulla requiritur amplius. Eius namq; medicamenti proprietas est, vt nouum cum cute noua calorē inducat, ac duritiem naturalem, sic vt præcedentibus maculis contaminari latius nequeat.

Quanquam autem aquis multis eiusmodi maculi tolli queant, vt ex *floribus fabrum, sigillo Mariæ, similiumque, nec non stercore humano:* hæc tamen instituti nostri non sunt, cum intentio per illa non semper a nobis obtineatur: & multo perfectius maculæ omnes istis auferantur, quæ iam posita sunt.

Nec est, quod miretur quispiam, nos totius chirurgiæ tam pauca, tamq; breuia remedia ponere, cum chirurgicas vias non imitemur, quas antiqui scripserunt, & moderni iam vt illi suos in vsus assumserunt. Quādoquidem per eiusmodi medicinam, cum nos eam sequeremur, fundati nihil neque certi reperiri potuit vnquam aut percipi. Verum secundum experientiam vsi nostris fuimus remediis, & hac via comperimus optima totius chirurgiæ medicamina, prout hoc loco tribus tantum comprehendimus.

Medicina veterum incerta.

Et quamuis plures morbi reperiantur quam hic meminimus, vt bullæ, alopecia, &c. sub maculis nihilominus & cicatricibus concluduntur, & iuxta processum eorum curari debent, multis de caussis hic non adductis, at apud nostrum vsum relictis: non tamen obliuiscimur earum. Nam postquam viderimus vulnera (quorum centena & millena multa præ manibus habuimus) tam cito his remediis & admirande plurimum sanata fuisse: cur igitur longos antiquorum processus imitabimur inanes, obliti proximorum nostrorum? Quare mundificatiuis, loturis, suturis, ligaturis, corrosiuis & similibus vtemur, quæ quidem omnia vulnerib. inimica sunt, ac ea miserrime deprauāt & pdūt; caussas libro de vulneribus ample satis explicamus. Quid est quod emplastra diuersa, cerota, vnguenta, & similia, vel in vlcerum curam assumimus? item ligationes, vnctiones, &c. quæ recensere tædet, cum non nisi prolixam, intricatam, & fatuam viam ingredi (cuius finis est multa per fatuitatem acci-

Veterum remedia vana & inidonea.

dentia quærere, nec non inuenire) doceant, ex eo quod antiquis fidem per nostram superstitionem adhibuerimus? In chirurgia siquidem considerare, quid fistula, cācer, quid vlcus, & similia sint: item vnicuiq; suum peculiare medicamentum assignare, vaniloquium & scripturæ frustranea, quæ papyri iacturam compensare nūquam possunt, cum vnico tantum omnia medicamento satis exacte curari sanarique valeant, vt lepra exterior, alopecia, serpigo, macula, nec non alia similia, pustulæ, pruritus & cicatrices, quæ per vnicum abunde satis medicamentum & vnica tantum practica tolluntur: item artetica, iaculationum, telorum, & globuum ac alia vulnera. His paucis Chirurgiam nostram conclusam esse volumus, eique finem imposuisse.

Finis libri Noni Archidoxis ex Theophrastia Paracelsi Magni de Extrinsecis.

LIBER DE RENOVATIONE ET RESTAVRATIONE, THEOPHRASTI, GERMANIÆ PHILOSOPHI ET MEDICI, dicti Paracelsi Magni.

PRincipio quid *Restauratio Renouatioq;* sint, quę sint ea, quę instaurant ac renouāt, quid ēt hoc sit q renouari queat ac instaurari, quarum uis in creatione rerum intelligendum nobis venit. Mineralia quidē omnia sic ad iuuentutem adducuntur, innouantur, & instaurantur, vt ferrum eruginosum in recens ferrum iterum possit reduci & ærugo vel ęris flos rursum in suum cuprum, item minium in plumbum & Saturnus in Mercurium. (al. calx Iouis in stannum) Est igitur hoc loco renouatio & instauratio, quę destructum aut ęruginosum aut cōsumtum ad iuuentutem atq; perfectam suam Essen. reducit. Hæc renouatio tamē quam adduximus comparari minime potest restaurationi renouationiue, quam prætendimus exponere: Nam etsi ferrugo sit vel ærugo, non metallum: nihilominus in sua essentia metallica nondum penitus periit vel consumta est. Quapropter in comparationem assumi hoc loco non potest ad explicationem de restautatione renouationeq; institutam illa renouatio, quod in humano genere ferrugines tales minime contingāt, nec ablutiones. Quo fit, vt eiusmodi reductione prorsus non indigeant homines.

Renouatio quid. Renouatio est multiplex.

Ad hunc modum si per crescentiam homini seni vel decrepito velut ferrugo, quædam substantiam accidere intelligatur, tunc non secus istius corpus a decrepito suo gradu reduci poterit ad iuuentutem ac a morbo quouis in sanitatem est reductio: de hac tamē re in præsentia scribere

bere nolumus. Porro pro quadam restauratione id etiam poterit existimari, cum ex sale, sulphure, Mercurioq; fit metallum naturaliter. Adimpleta perfectione hac & in metallum perfectum adducta, bene poterit istud iterum in sua prima tria redire, vt sal, sulphur & Mercurius eius iterũ appareant, prout in sui prima generatione fuerunt, sic vt essentia metallica prorsum transeat, nullumq; metallum sit amplius. Sic etiam accidere potest, vt materia trium primarum in metallum redeat vti prius, videlicet si ex tribus primis cupri, rursus cuprum fiat, &c. Hæc in metallis etiam est restauratio vel renouatio, cum regeneratio quædam exsistat ex completo prius metallo rursus in perfectum & completum. Sed non est ista renouatio neq; restauratio, si comparetur ad hominem, existimãda, quod in tria nostra prima reduci minime queamus, aut redigi in sperma nostrum, ex quo iterum possemus renouari & instaurari prout supra de metallis. Sic enim fieret, vt potestatem haberemus emẽdandi nos per secundam generationem, meliorem quã prima fuit, vel vt ferrum ꝙ in sua tria prima reducitur, & postmodum in argentum vel in aurum, & incorruptibile fit hoc ipso: vel vt Saturnus, qui rursum ad Mercurium suum reducitur in metallum incorruptibile tandem mutatur. Non secus & nos in corruptibilem creaturam ex nobis efficere vel creare possemus, cuius tamen nullam habemus potestatem. Eiusmodi enim materia prima caremus & in irreducibilem constituti, retrorsum ire nõ possumus sed progredi nos oportet vt incepimus, & nulla ratione hoc ipsum recuperare vel habere, ex quo processimus, valemus.

Renouatio impropriè de homine dicitur. Homo ad sua tria prima non redit.

Est ergo Restauratio vel Renouatio duplex: Vna quam de metallis attulimus ac declarauimus: Altera cum imago vetus nouis coloribus renouatur, vt recens & noua, sicut prius, appareat. Non ea de caussa tamen intelligendum hoc loco materiam ex veteri nouam esse factam, sed palliatam esse veterem imaginem vt appareat noua: quare hæc etiã restauratio dici non potest, iuxta renouationem & restaurationem hominis. Ad hunc autem modum Restauratio & Renouatio debent intelligi, vt radicalis eius humor, vitæ spiritum agens & exercens non diminuatur vel retrorsum agatur, sed potius viribus augeatur & promoueatur, vt arbor cui datur auxilium ad florum & fructuum suorum productionẽ quibus decidentib. atq; translactis, iterum vt prius procreãtur alii. Quamuis a. omni ex parte hoc assumtũ exemplum, prætensam opinionem declarare nostram non valeat, nihilominus tñ intelligẽtiam exhibet humoris vitæ radicalis promotionem faciendi, prout in arbore demõstrauimus. Nos vtique restaurationem & Renouationem ad hunc intelligi modum volumus, eam scil. in humore radicali non fieri, sed in eo ꝙ ex humore

Restauratio quotuplex.

Restauratio hominis quid.

Renouatio in quo fiat.

dicto nascitur, ac suam originem ducit materialiter & corporaliter. Vti enim campana per fusionem formata, clangorem ex tono minime recipit, sed ex corpore: sic Restauratio vel Renouatio suam operationem in spiritu vitæ non accipit, sed in eo quod ipsum efficit, h.e. vnũ est materiale, substantiale alterum. Vbi tñ hoc omne cui radicalis humor inest, mundatum fuerit, eius tonus pariter mundabitur, & quanto melior tonus eius exstiterit, corpus tanto melius erit. Et quando dicimus, radicalem humorem ex corporibus & membris procedere id hunc in modum intelligimus, quod humor ipse radicalis, & id quod ex eo prouenit, exsistant non secus ac radix & arbor, quorum vnum sine altero minime potest viuere, aut subsistere.

Humor radicalis & vita vt mẽbris insideant.

Pariter hic intelligendum, hæc duo sic esse vnita coniunctaque, vt separari nequeant. Humor itaq; radicalis: & spiritus vitæ, cum humore vitæ, corporib. & membris inest, prout in metallo tonus qui non videtur, sed auditur solum. Vere n. ita etiam insunt corporib. vitę spiritus, & radicalis humor. Fatuũ ergo foret, si conaremur eum emẽdare, vel per ipsum renouare corpus: sed æquum est corpus & materiam, quæ ex & cum ipso nascuntur & oriuntur, restaurari & renouari. Colligi potest inde, restaurationem & renouationem esse membrorum transmutationẽ existentium in corpore & superfluitate: sic vt omne quod ex corpore, nec non ex humore radicali prouenit, decidat, ab humore essentiali & nouum eius loco renascatur, prout intelligimus de arbore, de qua frontes omnes flores, fructus, atq; fungi decidunt & nascuntur iterum, & tamen ipsum lignũ nihil mutatur, vt ẽt decidat & aliud renascat', sed manet: ita manet humor ẽt radicalis, h.e. in corpore vita, & corpus cum ea reiiciunt a se capillos, vngues, dentes, & similia postmodum renascuntur. Hæc est ergo Restauratio & Renouatio, qua hoc ipsum quod restaurandum & renouandum est, restauratur, & renouatur. Nam vnaquæq; Restauratio, & Renouatio, fit in superfluitatibus, & in illis, quæ ex substantia oriuntur, atque nascuntur. Quanam via corpus ergo restaurari renouariq; valeat, satis intelligi potest, ex demonstrationibus quas fecimus, & a superfluitatibus, quæ quidem in materias non excrescunt, vti capilli, dentes, cutis & vngues: sed in corpore sunt vt superflua quædam, quæ non in materias aut substantias corporales abeunt sed sua manẽt in essentia, prout complexiones (al. humores) 4: exsistunt, quarũ vna prouenit ex frigiditate & & humiditate, q̃ retenta est in toto corpore, nataq; peculiarẽ non habẽs locum, neq; aliquod exordiũ aut initium a quo proueniat, vti de 4. probatur complexionibus. Alia prodit ex priori contrariis, videlicet ex calore & siccitate, q̃ & ipsa in corpore similiter est, & peculiarẽ non habet man-

Renouatio quid.

Complexiones 4. vnde.

mansionem aut originem, ac liquorem etiam facit. Tertia quidem est frigida & sicca, via enascens eadem. Quarta calida & humida, prout aliæ procedens & ipsa.

Hic notandum est accidere, vt quatuor humores isti non omnes in omnibus corporibus semper exsistant, sed nonnunquam vnicus tantum, aliquando duo, tres quandoque, alias quatuor. De his etiam animaduertendum, eos in renouatione & restauratione consumi expellique, hac de caussa, quod natura, hominisque vita bene persistere valeant absque ipsis, & eis prorsus non indigeant, cum superfluitates tantum exsistant, non secus ac feces in vino, vel spuma tempore vindemiarum ab eo defluens.

Humores omnes non semper in omnib corpo ibus. Vita etiã sine hum oribus. Humores sunt fœces corporis.

De quatuor itidem cõplexionibus apparentibus in homine censendum est, eas non renouari neque restaurari, quod ex nullo membrorum neque maiorum, neque minorum oriantur. Non sunt etiam in sanguine, neque in carne, vel in similibus aliis. Nec verum est, sanguineam complexionem ex hepate sanguinis copia plurimum abundante procedere, aut *Melancholiam* ex splene, vel *Choleram* ex felle: nec non ex cerebro *Phlegma*, similibusque, prædicta siquidem membra nulli præbent homini suam complexionem, sed complexiones adueniunt in ipsa natiuitate, ac in mortem vsque permanent. Quæ quidem hoc loco disputanda non suscipimus, cum a textu nostro de Renouatione Restauratione que nimium aliena sint.

Complexiones sunt in nullo corporis membro.

Cum igitur nulla complexionum quatuor in dictis corporibus locum aut originem habeat. Sed exsistant illæ in spiritu vitæ & humore radicali, renouari non possunt, vtique nec restaurari complexiones. Verum vbi corpus clarificatum fuerit, earum etiam natura clarificatur.

Textu nostro pariter hoc quoque significamus cõplexionum diuisionem secundum ætatem, regionem, & regimen haudquaquam curandam esse, quod ex his tribus corpori nullę complexiones imprimantur. Euenire quidem potest, vt senectus corporibus tristitiam inferat, non est tamen complexio. Phlegma Regio etiam similiter inducere potest, non est tamen propterea complexio illa phlegmatica. Bilis etiam efficere potest, vt quis flauum colorem concipiat, quæ tamen hoc loco minime discutienda veniunt, cum declarentur vbi de constructione corporis agitur. Ad huiusmodi diuisionem peculiaris intellectus requiritur, quo notandum, non esse tantum humores, sed aliquando etiam Mineralia, quandoq; corruptiones, quæ quidem omnes cõtra naturam & virtutem superfluitates exsistunt. Similiter de membris principalibus dicendum, quæ renouationi resistunt, & restaurationi, hac via scil. q; eas

Complexiones nulla in ætate, humoribus &c.

non percipiant: nam ad se illas nõ recipiunt: at omne quod per ea transit, & cum eis præparatur, non aliter quam nutrimentum suscipiunt, & non medicamentum. Vbi autem fortassis humores aut superfluitates in eis fierent, expellerentur. Sic de ceteris membris, æque etiã intelligendum erit, ossibus nempe, medullis, cerebro, corde, iecinore, pulmone, renibus, liene, stomacho, intestinis, cartilaginibus, musculis. Et de sanguine sciendum est corruptionem vel superfluitatem in ipso esse, quod tantum est accidens. Ac sic æque etiam de carne. Hoc accidens vtique purgatur in renouatione & restauratione. Non quod alius fiat sanguis sed quod prauum ab eo amoueatur & bonum præseruetur ac prędominetur. Idem etiam de carne iudicium est.

Breuibus vt explicemus, quænam illa sint, quæ restaurari nec non renouari queant, *Lepra, Caducus, Mania, Pustulæ, Podagra, Chiragra, Arthetica*, necnon alia plura similia, tolluntur in renouatione restauratione que, ni forte morbus aliquis foret, ex natiuitate sumens exordium. Is non auferetur.

Lepra renouatio qualis.

De lepra vero, aut si quis alius morbus ea grauior exsistat scire conuenit eiusmodi fieri transmutationem in corpore, non vt fit puri separatio ab impuro, sed quod lepra conuertatur in sanitatem, prout cuprum aut ferrum in aurum. Ob quam quidem conuersionẽ haud mirari quispiam debet. Nam renouatio & restauratio consumunt, non aliter quam ignis in argento vel in auro suas falsitates vel impuritates, eaque munda relinquit. Eadem via Caducus & Podagra tolluntur: nam renouantur ibidem omnia quæ sunt in toto corpore, sanguis & caro cũ ceteris, quæ concluduntur in eo. Vt enim Alcali mundat leprosum Mercurium in optimum argentum: sic etiam renouatio & restauratio corpus in bonam transmutant essentiam, vt supra dictum est.

Renouatio caduci & podagræ qualis.

Renouationis vis quãta.

Superfluum igitur in corpore quodq; necnon incongruũ naturæ pellit renouatio & restauratio, mutatq; hoc omne, quo natura non indiget, aut momenti nullius q; fuerit in bonum: Item omnia restituit, & vt crescant iterum efficit, vt supra diximus, integrum corpus in iuuẽtutem reducit, &c. hac de caussa, quod eis nihil, eorum quæ sunt in ipsa natura, queat resistere.

Renouatio vnde & qui fiat.

Qua via iam restauretur ac renouetur corpus, videndũ est: accensione videlicet renouantis & restaurantis medicamenti, quam habet in spiritu vitæ & in humore radicali, per quam accensionem operationes præscriptæ fiunt, vrticæ virium instar adurentiũ. Quis tam sagax est, qui vires eiusmodi rite queat inuestigare, cum nobis actu nõ appareant materialiter, prout sensibiliter deprehenduntur. Ad hunc modũ etiam ipsa

renoua-

renouatio & restauratio naturæ sunt accessiones, viribus a nobis haud exprimēdis factæ. Id vero palam nobis innotescit, omne videlicet quod est visibile, mundari per ignem & repurgari. Natura siquidē exigit, hoc ipsum per ignem, & non per quidpiā aliud fieri posse. Quare duplicem ignem intelligimus, vtpote materialem & essentialem, materialis operatur per flammam: Essentialis per essentiam atque virtutes, instar cantharidum, cutem adurentium, & in bullas eleuantium, prout violentissimus ignis facit, cum tamen ignis minime sint, nec vt ignis sensu percipiantur. Idem facit etiam Flammula ac vrtica, ceu sæpius diximus.

Ignis caussa renouationis.

Pariter nobis constat, renouationem & restauratiōnē hac via suas operationes quum in corpus veniunt, aut in eo per vnionē coniunguntur, perficere, quod similis fiat ibidem operatio, vt in Mercurio Saturni aut Martis fit, qui suis cum realgaribus mittuntur in ignem, & quamuis neutrum eorum calidum aut igneū existat, vt lignum tamē aduruntur, & in fundo metallum perfectum inuenitur, quod prius omnino leprosum apparuit.

Item quis penitus idipsum indagare vel inuestigare poterit, qua ratione fiat, vt quum *Migdalio* per vitriolū vehementissime liquefactum fuerit, cuprum fiat, in omnibus & per omnia cupro verosimilis, cum tamen cupri nullam prius similitudinem habeat. Non aliter renouatio & restauratio nobis intelligendæ sunt, quam quod suas operationes perficiant, vt calx, quæ per aquam exstinguitur, seipsamque purificat, & eius vires ac acrimonia per ignem essentialem tolluntur & exstinguuntur.

Renouatio & restauratio nostræ naturæ non aliter se habet, quam in Halcyone, quæ quidem auis renouatur ex propria sua natura. Hinc & alia plura similia reperiuntur, quæ potestatē id faciendi habent, quorum diuersimode nostris in Archidoxis mentionem facimus, & multo magis in Secretis nostris, ex quibus possent adduci plurima, nisi nimium a textu nostro de renouatione & restauratione distarent, vbi quæ demonstramus, eadem & hoc loco pariter de renouatione veniunt intelligenda dum iterando dicimus, non satis cognoscere nos posse, quinam ignis operetur, etsi videamus eum absumere lignum, quod is nempe vehementi suo calore superet quęuis alia, & absumat. Sed hoc relinquentes, iam alio nos conferamus.

Halcyon quotannis renouatur.

Postquā abunde satis de renouationis & restaurationis initio locuti sumus hacten⁹: deinceps iam demonstremus ēt ea, q̄ renouant & restaurāt: illa quidē in Archidoxis p̄parare scriptis docuimus, & suis nominib. intitulauimus, vt cognoscantur atq; notentur. Iam cōpositiones ponere volumus eorum, & primo quidem processus. Dum autem de Simpli-

cibus & Arcanis docemus, intelligendum est, eorũ operationes diuersimode fieri: Quædam enim inueniuntur, quæ violenter mundant per renouationem & restaurationem lepram, & latius nullum alium morbum: Et tamen nihilominus in renouatione & restauratione perfecta sunt, præterquam in distinctionibus morborum huius generis sunt *Essentia Quinta, Magisterium, & Elementum Antimonii*, quod corpus a lepra mundat, non aliter quam argentum & aurum in ipso liquefacta, in quibus immundi nihil relinquit.

Arcana varie operantur. Renouantur arcanorum Catalogus. Lepra curatio quib. perficiatur.

Similiter Elementum Solis, & eius Essentia Quinta, nec nõ oleum eiusdem, & Aurum potabile lepram vna cum omnibus morbis auferũt, renouant, & restaurant. Sic etiã Quintæ Essentiæ Ellebori, Chelidoniç, Melissæ, Valerianæ, Croci, Mannæ, & Betonicæ renouant corpus, exceptis iis morbis quorum supra meminimus: hos n. haudquaquã diminũt.

Item Quinta Essentia Perlarum, vel vnionũ, Smaragdorũ, Saphyrorum, Rubinorum, Granatorũ, Hyacinthorũ, corpus etiam renouant & restaurant in omnem perfectionem: tollũt morbos Tartareos, vt calculum, arenam, podagram, chiragram, artheticam, & congelata ac coagulata,, ac similes morbos omnes ex tartaro ortos. Sic etiam Quinta Essentia Magisteriaque Mineralium & Liquorum, totũ corpus renouant & restaurant, absque defectu quopiam ac liberant a Caduco, Syncope, Suffocatione, ac omnibus morbis, qui cum priuationibus sensuum incidunt, vt Mania, vitista & similibus.

Tartari Arcana quæ sint. Sensus priuati arcana quæ sint.

Magisteria & Essentia Tartari, nec nõ Alcali corpus etiã renouant cum perfectione restaurationis, Apostemata quæuis tollunt, & Humorum putrefactiones, ac grossitiem emendant.

Apostematum arcana quæ.

Essentiæ pariter, Extractiones & Magisteria de pharmacis maiorib. integrũ corpus renouant & restaurant, febres vtpote quotidianas, quartanas, Synochas, Ephemeras tollunt. Item primæ Sub: possunt renouare & restaurare corpus totum, & mulieribus omnes morbos tollere cum eorum accidentibus, & fœcundum hominem vtrumque reddere, nempe virum & vxorem. Arcana eadem similiter omnes diuturnos & incurabiles morbos auferunt per renouationem & restaurationem corporis in supremas suas vires.

Febrium arcana quæ. Fœcunditatis arcana quæ.

Non secus Essentia quoque Quinta de Balsamo tracta renouat ac restaurat corpus: item pleureses & pestilentias tollit admirandis operationibus & perficiendi viribus. Huius census alia plura sunt, quæ alibi etiam recensentur, multo virtutis maioris, quam ipsis attribui possit.

Pleures & pestis arcana.

In his tamen animaduertendum ac intelligẽdum compositiones sedulo obseruandas esse. Nam etsi plurimæ illarum sunt, nulla tamen in

genere

genere sufficiẽs est omnes per se curare morbos, qui per ea medicamenta renouationis pellendi sunt. Modum igitur & practicam intentionis nostræ demonstrare volumus ad finem. Quamuis omnes processus minime ponamus, quod id necessarium non sit. Qui nos enim intelligit, scripta nostra percipiet: qui vero non, scriptis nostris docibilis non est, nihilominus abunde satis omnes processus ponemus. Verum graue nobis foret, scribere videlicet ea, quę ꝑ multos scripta sunt, aut sciunt iam ante. Melius tamen doctrina hæc omnis tradi nequit quam per Ens primum, cui singularis inest in corpus operandi natura, tum Essentiam eius transmutandi. Ipsum namque primum Ens est compositum imperfectum, ad finem aliquem certum, & materiam corporalem prædestinatum. Et quia perfectum non est, potest omne, cui fuerit incorporatum, alterare, vt Mercurius qui similis est Enti primo imperfecto quoad imperfectionem. Is quãquam determinatus sit ac finitus, nihilominus ab imperfectione non mutatus est, sed in ea finitur.

Ens Primũ quid.

Mercurius cui similis.

Mercurius potestatem etiam habet corpus totum renouãdi, quod in eo sit admiranda maxime vis laxatiua, necnon alteratiua, quæ satis indagari nequit. Et tamen nihilominus imperfectus totus, & inutilis in operatione sua est, quia scilicet Mercurius est, & primum Ens eius in corpus aliud prædestinari nõ debet. Nam qualis is est, eius talis est perfectio. Nos tamen loquimur de primo Ente, quod perfectum est ad renouandum & restaurandum corpus totum, vt est Primum Ens Auri: idque hac de caussa, quod Auri spiritum prorsum occupat, & subtilissimũ exsistit, ac ipso corpore vero, scilicet auro, longe subtilius.

Mercurii mira vis laxatiua & alteratiua.

Ens primũ auri subtilissimum.

Hinc etiam Ens primũ Solis vel Auri est penetrabile, prout Mercurius in metallis, & in se non continet spiritum Salis, per quem coaguletur. Spiritus enim Salis, Primum Ens coagulans, vires tantas accipit, vt aurum pro centesima parte, nõ sit ita potens in suis viribus, ac ipsius Ens Primum est. Non secus & vinum generosum gelu coagulatum ad pristinas vires denuo non redit.

Spiritus Salis aurum multis partibus minuit.

Vt autẽ perfecte loquamur de renouatione & restauratione, scribamusque, sciendum est, Ens primum, id est, auri primam compositionem, quæ liquor adhuc exsistit, nondum coagulatus renouare ac restaurare quicquid arripit: nec solum hominẽ, verum ẽt omnes pecudes, fructus, herbas & arbores. Quod non aliter intelligendum venit, quam alicuius metalli minera, quæ longe maioribus virtutibus est suo metallo dotata: cum in ea sit spiritus Arsenici, Sulphur & Mercurius, quæ quidem in purgatione metalli recedunt omnia, manente solum in vna essentia dicto metallo.

Ens auri primum omnia obuia renouat.

Entis primi Antimonii quãta vis.

Idipsum similiter etiã intelligendum est de primis Entibus Marcasitarum, vt Antimonii, quod non minus quam auri primũ Ens est cognoscendum. In Antimonii siquidem Ente primo talis virtus exsistit, vt omne, quod arripit, hoc ipsum per se ex propria natura transmutet, non aliter quam Antimonium ipsum per ignẽ efficit. Nam eiusmodi virtus a corpore separat omne, q̃ ex humore radicali nascitur, corpusq; dictum penitus renouat ex vero fundamento: quod ipsius Ens primũ in ea prædestinatione situm sit, vt ex eo talis essentia procedat, ac exeat, vi calor ex igne. De Resinarum Ente primo non aliter intelligendum est.

Ens primũ Sulphuris quale.

Primum Ens Sulphuris est integra quasuis in renouationes & restaurationes corporis transmutatio: quod ita vehemens exsistat, vt omnia metallorum Entia prima tingat in suam essentiã, eorum operationes adimat, iterumq; ad primam suam materiam reducat, & postmodum in corpus perfectum nouum reducat. Quandoquidem Ens primum ex Sulphure productum, in corpus hominis tantas vires habet, vt humores in eo radicales omnes renouet, in quibusuis eius locis atque partibus.

Entis primi Gemmarũ quæ vis.

Pariformiter etiam de primis Gemmarũ Entibus loqui possumus, quæ quidem essentia prima sua potentissime corpus totum suis viribus pristinis restituunt, idq; emendant ab omnibus impuritatibus, ac renouant & restaurant, non aliter quam ignis plumbum in vitrum mutat purissimum.

Smaragdi Ens primũ seipsum renouat.

Smaragdi namq; primum Ens seipsum regenerat, & renouat, q̃ ab initio perfectũ corpus exstitit.

Marmoris viridis natura.

Prout Marmor viride, quod ex prædestinatione propria naturã talem habet, vt ipsum se renouet ab omnibus im̃unditiis & impuritatibus, secundoq; se coagulet, quousq; purum euadat: quandoque sic tertio quartoq; sese renouat & reducit in iuuentutem: & quanto sæpius ad hunc modum se regenerat ipsum, tanto purius fit & constantius. Quantum ergo mihi primorum Entium virtutes cognitæ sunt, istæ certe ceteras omnes longe præcellunt.

Entia prima Saliũ.

Sic etiam de primis Entibus Salium notandũ est, ea iuxta spirituales vires, quam in sua perfectione longe esse maiora.

Entis Vitrioli vis quæ.

Sic primum ens Vitrioli, alba quæcumque metalla permutat in rubea, nec non hæc in alba, superatque ac vincit omnes perfectiones, in ipsis comprehensas: renouat & restaurat omnia corpora metallorum imperfecta, vt stannum in suum primum Ens, & iterum in stannum, cui plus virtutum inest quam in stanno veteri.

Ad eundem modum reducit in humorem radicalem, quicquid ex humoribus radicalibus prouenit, ac renouationem restaurationemque ipsam perfectiorem, copiosiorem & pleniorem efficit. Nullum enim aliud in humorem radicalem tam vehementer operatur.

Non

Non diuersa etiam herbarum & arborũ Entia prima sunt, quæ ante quam suum corpus, caulem siue truncum acceperunt millies potentiora suis in virtutibus sunt quã incorporata. Prout Melissæ primũ Ens renouat & restaurat corpus totum, longe potentius quam in naturalibus videtur posse fieri. Noscendum enim est, Halcyonem ex sua natura sic non renouari nec restaurari, sed quia natura eius talis est, vt nutriatur & viuat ex primis entibus, ad hũc modum: Vbi corporibus herbarum, aut seminum vescitur ac similium, stomachus eius per digestionem ad primum Ens illa reducit, & postmodũ ex Ente primo, suæ renouationis & restaurationis operationes perficit. Nam eius digestio solum ad Entia prima prædestinata fuit naturaliter, quo fit vt cibum suum & potum omnẽ prius in primum Ens transmutet. Quamobrem etiam iis corporibus tantum vescitur, quæ regenerant, atque restaurant, quibus etiam ab initio exclusionis suę semper præparatur, & alitur a parẽtibus. Ipsius interim natura hæc est, vt post mortem renouetur & restauretur, ideo scil. quia entia prim progressum in aue suũ, dum viuit, habere minime possunt, cum auis huius vita vires illius omnes adimat, illas in sanguinem & carnem conuertendo. Quum vero moritur, iuxta tempora viret annua. Et non aliter quam Entia prima sese proferunt in terra, sic pariter & in ipsa aue sese tunc exserunt, adeoque renouant, & restaurant mortuam cutem, quod quidem in ipsa natura est admirandum maximarum virium, atque virtutum ipsius argumentum. Quæ nisi paterẽt oculis, incredibiles forent, etsi multis describerentur. Hac de caussa etiam euenit, quod inæqualibus temporibus Halcyones, sese renouent, aliquæ tempestiuius, aliæ tardius, prout Entia prima tardius aut citius, comederint. Nam aliis aliæ etiam citius vel tardius nascuntur & prodeunt. Item plurimi vermes renouantur & restaurãtur, ea de caussa, quod ex primis Entibus aluntur & nutriuntur, dum in terra sunt adhuc imperfecti. Miranda multa nobis occulta sunt ac longe plura, quam innotescunt, aut palam explorata sunt, de quibus etiam copiosius scribi posset, nisi remote nimis a textu libri de Renouatione, & restauratione distarent.

Entia prima arborũ & herbarũ qualia.

Halcyon quomodo renouetur.

Halcyon quibus vescatur.

Vermium regeneratio vnde.

Et quamuis nos Entia prima, sicut scripsimus, non vsque adeo bene possumus accipere, vel in eadem essentia, prout antea demonstrauimus, habere, nihilominus est tamen id nobis possibile. Nam si cognoscimus quinam & vbi minera lateat auri, primum Ens etiam eius inueniemus ibidem, si ante perfectionem venerimus. Signa siquidem habentur, ex quibus cognosci potest, quomodo metalli forma sit posita. Sic nimirum dum adhuc est in primo suo Ente, frugiferas arbores, & fundum, nempe terram fertilem effi-

Entis primi signa quæ.

Ens primũ auri arbores steriles fœcundat.

cit, renouat arbores veteres, quæ a viginti iam annis fructus nullos produxerunt. Vbi enim Auri primũ Ens arripuerit eas, aut radices, iterum incipiunt virere florereq; sicut prius. Etsi vero multo plura de primo Ente auri admiranda fiant, quàm scribimus: ad Entis primi demonstrationem tamen sufficiunt hæc illud ibidem esse.

Verum vbi flammæ vel scintillæ visæ fuerint, iudicandum est atq; notandum, ex Ente primo fieri metallum, quod in coagulationem sese receperit. Signa hæc de origine mineralium habentur, quæ ad aurum, ad argentum, vel ad alia metalla pertinent. Similia etiam aliorum habentur Entium primorum signa de origine ipsorum, &c.

Quum huiusmodi signum visum aut inuentum fuerit, intelligendum est, hoc ipsum Ens primum in vno minime congregatum aceruo esse, vt est quum in sua perfectione iacet: sed per totam terram in eo loco dilatatum. Quare terra hæc est in viribus Entium primorum, ex quibus quidem ista elicitur: vti de chelidonia, quum nondum est composita, primum Ens eius est in terra, in qua situm habet. Hac de caussa terra similis accipi debet, ac ab ea tandem extrahi, vti de chelidoniæ viribus demonstrauimus. Notandum est inter Ens primum, & perfectionem, esse differentiam hanc, videlicet quod primum Ens renouare possit ex rationibus antea dictis. At perfectum virtutes Naturarum tãtum habet, vt eo propendeat, non tamen perfecte. Inde colligendum est, si virtutes eiusmodi primorum Entium ab istis haberi velint, tum necesse est, vt a sua coagulatione remoueantur corrumpanturque, prout in Arcanis & Quintis essentiis demonstratur. Quod tamen omne in Ente primo vires maiores habet. Nec hoc miretur Philosophus, quod etiam ex terra quadam, in qua herba nascitur essentialiter, antequam incorporetur, herbæ illius omnes virtutes extrahi possint, ita, vt virtutes asseruẽtur, & terra in suum locum reponatur, ita, vt deinceps mera terra sit, nec vllam fœcunditatem in se habeat, quod ei primum Ens iam ademtũ sit, quod in terra latuerat.

Ens primũ & perfectio vt differant.

Entis primi mira extractio.

Inde fieri solet, vt Entis primi vis eiusmodi vitro concludatur, eoque perducatur, vt in seipsa crescat eiusdem herbæ forma citra omnem terram: & postquam omnino creuit, corpus nullum habeat, at corpori tamen simile quid formatum: cuius caussa est, quod terræ liquorem nullum habeat. Quo fit, vt stirps ipsius non sit aliud quam apparens visui quiddã, quod rursum in succum obteri digito possit, instar fumi, qui substantialem formam demonstrat, sed nullo tactu perceptibilem. In eiusmodi crescentibus est Essentia Quinta prorsus incorrupta, & in summa perfectione, prout in terra.

Entis primi vis in vitrum cogi potest.

Quam-

Quamobrem ex Ente primo Auri nascitur ad hunc modum aurum conclusum, quod tactu simile est aquæ rubeæ, commoueturq; & exaltatur in modum auri.

De his hactenus: Ad practicam eorum deinceps nos conferamus, quæ renouant & restaurant, si præparentur ex artis possibilitate & præscripto. Quæ licet breuiter a nobis conscripta sint satis intelligentibus tamen patefecta, qui scilicet Medicinæ Philosophiæque bonam instructionem habent.

Cognoscenda sunt igitur ea primum quæ renouant & instaurant, vt etiam demonstrauimus, eorumq; primum Ens extrahendum, & per id renouandũ atq; restaurandum est. Pro argumẽti huius deductione Mysteria quatuor proponimus, scil. Mineralium, Gemmarum, Herbarum, atque Liquorum, vt sequitur.

Mysteria summa 4.

Primum Ens Mineralium.

Accipe *mineralis Auri vel Antimonij minutissime triti libram vnam. Salis circulati libras quatuor. Mixta simul digerantur in equino fimo per mensem: inde fiet aqua, cuius ab impuro separetur purum: hoc in lapidem coagulato, quem vino cenisito calcinabis, & separabis iterum, & super marmore solues. Aquam hanc putrefieri sinito per mẽsem, inde fiet liquor, in quo signa fiunt omnia, vt in Ente primo Auri, vel Antimonii. Quare merito primum Ens vocamus earum rerum. Non secus de Mercurio, nec non aliis intelligendum erit.*

Entis mineralium præparatio qualis.

Primum Ens Gemmarum.

Accipe *Smaragdorum optime tritorum ℥ j. calcina in sale soluto, quousque in albedinem conuertantur: postmodum soluantur, & in phiola Hermetis luto clausa ponantur super nudum ignem, vitro nudo, materiaque suspẽsa in altum, vt fundum non attingat, idque tam diu, donec a spirituali natura conditioneque decidat ad fundum in corpus, vt liquor mellis. Hoc exhibet Smaragdi virtutes. Quare primum Ens Smaragdi iure vocari potest.*

Entis Gemmarum præparatio.

Primum Ens Herbarum.

Accipe *Chelidoniam vel Melissam, & in pultes contusas, vitroque luto Hermetis clauso reconditas, in fimum equinum per mensem digerendas pone. Postmodum separa purũ ab impuro: purum in vitrum effundes cum sale soluto, quod clausum exponatur soli per mensem, quo tempore finito, reperies in fundo liquorem spissum, & sal desuper natans, hoc separato, Melissæ vel Chelidoniæ virtutes habebis vt in Ente primo suo sunt, quæ Melissæ vel Chelidoniæ prima quidem Entia dicuntur & sunt.*

Entis herbæ præparatio.

Primum Ens Liquorum.

Entis liquorum præparatio.

Accipe *mineram Sulphuris & Salis soluti, & per se resoluantur in aquam omnino, quam destillato quater: primo sursum ascendit albedo quædam, quæ virtutes omnes Entis primi sulphuris demonstrat. Quare merito loco primi Sulphuris entis eam habere possumus, ac ita nominare.*

Entium summorum quis vsus.

Scriptis itaq; primis 4. Entibus in suo genere, porro etiam notandum est, quinam vsus arripiendi sint ad eorum virtutes percipiendum, ad hunc modum videlicet, vt eorum Entium primorum quoduis in vinum bonum ponatur, tanta quantitate, vt eo tingatur: quo facto, præparatum est in hoc regimen. De hoc vino singulis diebus mane bibatur circa auroram, donec decidant primo digitorum in manibus, postmodum in pedibus vngues inde pili dẽtesque: postremo cutis exsiccetur, & noua renascatur.

His peractis omnib. ab isto medicamento vel potione cessandum est. Et iterum nascuntur vngues recentes, pili, dentesq; noui, nec non cutis noua receduntq; morbi corporis & mentis, vt supra declaratum est. His libellum nostrũ de Renouatione & Restauratione conclusum volumus.

LIBER DE VITA LONGA.

Argumentum & introitus libri.

CVm reperiantur Medicinę, quæ corpus humanum in alteram & plures ætates cõseruent ac a morbis, corruptionib. supfluitatib. & aliis diminutionib. optime p̃seruent, nec non vbi similes infirmitates & corruptiones iam irrupissent, auferant: summopere cuiuis eæ medico sunt considerandæ, fundatissimeq; perdiscendæ. Multi siquidem & innumeri morbi prolixissimi, nec non accidentia plurima, per vitæ longæ conseruationem auferuntur, & radicitus exstirpantur.

Vita longa præcepta duplicia sunt. Vita an prolongari possit.

Quare cum de præparatione scribere proposuerimus, ad vitam longam duobus id modis facere nos intelligendum est: vno theorice, practice quidem altero: quibus viis ambabus vitæ longæ substantia potest intelligi. Nec est quod quispiam vel Medicus admiretur vitam prolongari posse, duabus de caussis: vna quod nullus terminus positus sit nobis, vt aliquo determinato mori die nos oporteat, nec hoc ipsum in potestate nostra sit relictum: altera, quod Medicinam habeamus ab eo, qui nos creauit, ad conseruandum corpus nostrum in sua sanitate creatam, aut ab eo morbos expellendum.

Vnde colligi potest, mortem nullum introducere morbum, aut huius caussam esse: nec contra morbum vllum efficere mortem. Et quãuis

tis ambo simul forent, sunt nihilominus sibi mutuo comparanda non magis neq; minus quam ignis & aqua. Nam familiarius & amicius illis vtrisq; inter se minime conuenit. Naturalis n. ægritudo mortem odit, ac omne corporis membrum ipsam fugit. Diuersum quid igitur a morbo mors est. Quod ad hanc nostram intentionem attinet, cum nostris tm̃ hic iam loqui volumus per experientiam, quib. ẽt rerum ꝓprietates cognitæ sunt, quæ maximis tantum artibus, & vsu cotidiano reperiuntur ab eisdem. At putatitiis & præsumtuosis Medicis illæ occultæ sunt prorsus & incognitæ. Quare nostris dumtaxat & non illis hæc scribimus. Certo certius est, restaurationem & renouationem fieri, quib. totum corpus in melius trãsmutari potest. Similiter oculis manifestum est, omnia corpora metallorum purgari, vt ab ærugine tuta sint: item ligna corporaque mortua cadauerum balsamari, sic vt non putrescant amplius.

Morbus & mors dissentiunt instar ignis & aquę.

Restaurationem esse probatur exemplis Naturæ.

Quapropter si talia in dictis artibus factu possibilia naturæ sint, non est cur scripta nostra cum suis exemplis, etsi breuiter posita, quisquã abhorreat, aut ab eis se retrahat, quia corpora metallorum & hominum inter se comparamus: Nec n. putamus vnum & idem illa esse, sed longe diuersa: verum in ambobus eandem esse conseruationis atque præseruationis viam: quod etiam per experientiam ratum est: si nempe corpus mortuum balsamo conseruari, quanto magis viuum potest.

Primo sciendum igitur, conseruationes quoad hominem in tres ætates diuisas considerari, videlicet in iuuentam primã, in mediam ætatem & in postremam: in quib. differentia facienda est, quoad illa quæ cuique magis conueniunt. Ex his namq; debet intelligi, cura iuuentute sit incipiendum, ab ætate media, vel a senectute, nullo tẽporis vel ætatis exspectato quopiam termino determinato. Breuiter intelligendum est, vitam longam in tres partes esse diuisam, vt supra de tribus ætatibus dictum. Vita iuuenis aliquando corrumpitur in ventre matris, nonnunquam in cunabulis, aut in crescendo, vel per inordinatum cibum & potum, quibus natura sic deprauatur, viribusq; suis destituitur, vt ad veram hominis ætatem pertingere minime valeat. In eiusmodi iuuene corpore cum a Medico simile quid perceptum erit, eius ętas senectuti comparanda venit, quod æque ac ista sit illa defectuosa, naturaq; diminuta. Cum igitur, (vt sæpius euenire solet,) infantes in ventre matris viribus diminuti nascuntur imbecilles, mox atque prodeunt in lucem, conseruatiuis sunt imbuendi, matris vberibus illis perlitis, prout in sua practica dicitur latius. His æque bene vires & ætas protrahi possunt, ac senibus, quibus simile quid ab infantia minime contigit: Verum iuxta vires, dierum terminus antiquorum est intelligendus, & sui iuuenilis temporis

Vita longa diuisio secundum tres ætates.

Ætas iuuenilis quæ sit.

Vita longa quæ cura in pueris.

Ætas media quæ sit.

ætatem, in qua nonnunquam ita corrumpuntur, vt ad senectutem peruenire non possint, nisi tempus hoc eis fortificetur.

Vita longa quæ conseruatio in ætate media

Ætas media consideratur, cum corpus crescere desiit vsq; ad canitiem: eo tempore si quid inciderit, quo debilitaretur aut corrumperetur hæc ætas, inordinato quopiam exercitio, crapula, vel simili petulanti corruptione, præter naturale damnum: cum similibus incipiendū erit ante senectam. Quandoquidem si longius expectetur, istam vix attingere poterunt, quod serum ipsis auxilium sit futurum.

Ætas vltima quæ sit.

Ætas postrema sumit exordium a canitie nec non durat in mortem vsque. Si hæc ætas in debilitate vel corruptione reperta sit, cum ea vt supra de aliis tempestiue scilicet agendum erit: Verum eorum vbi natura viresq; sanæ, fortes & validæ fuerint, conseruatione iuxta necessitatem vtendum erit. Est igitur vitę partitio triplex, vt meminimus, & in quacunque ætate vsus conseruationis inceperit, noua pariter ætas incipiet a iuuentute, singula tempora per suos terminos discurrendo.

Eius quæ cōseruatio.

Obiectio.

Porro etsi quidem cum nostris loquamur, tñ inter cetera ab Empiricis hoc argumentum obiici nobis posset. Cum nos eiusmodi media habeamus ad vitam longam attingendum, item ad morbos atq; mortem pellendum: quinam fiat, vt tot principes moriantur ante maturum tempus Imperatores, Reges & alii multi potentes viri plures, quam ad ordinariam hominum huius seculi perueniant ætatem, vt morte nondum matura non liberentur? Item cur infirmitatibus quam sanitate magis abundent, cum tamen hanc auro nec non argento redimere, atque mortem accelerantem tardare vellent? Idiotica nimis hæc obiectio, necnon illiterata nostros haudquaquam mouet, cum eis optime caussæ notæ sint cur id fiat, ac tam ignari prorsus argumenti solutio non lateat. Verum vt illis ex æquo respōdeamus, qui similia quærunt: Nos temporibus nostris minime vidisse, nec antea præteritis hactenus legisse vel audiuisse, Principem aut Regem his remediis, præter vnicum Hermetem Trismegistū vsum esse, dicimus. Et quamuis alii plures exstiterint, prout supra de restauratione meminimus, terrenis tamen ignoti sunt. Nec ista volumus in argumenti solutionem esse, vel existimare, sed hoc videlicet, Imperatorum, & aliorum Principum Medicos, lōge minus intelligere medicinam ipsis Rusticis in agris degentibus: quo fit vt sæpius ad mortem quam ad vitam suos Principes vel Heroes promoueant ac ducant. Cum igitur similium vtantur consilio Medicorum, impossibile foret eos ad suam ætatem peruenire posse: hæc solutio concernit Medicorum ignorantiam, qui solum nomen gerunt. Nec satis eorum argumentum solutum esse hac responsione volumus, sed etiam inordinatam vi[...]am Prin-

Responsio. Reges & Princeps cur hodie moriantur

cipum

cipum adducimus, qua sibimet eam partim abbreuiant: quandoq; punitionis præmio magis, quam pietatis. Alii multi etiam Principes reperiuntur, quibus hæc & similia minime cognita sunt remedia.

Quare tribus istis occasionibus argumentum soluimus nobis obiectum.

His quæ proxime dicta sunt, indicare volumus, nedum illam tripartitam ætatum diuisionem tantum esse considerandam, verum &tal ud longe fortius quid ac maius, idq; duabus viis: vna videlicet, qua corpora sese morbis afficiunt per vitam inordinatam, vnde prodeunt Hydropysis, Icteritia, Podagra, Caducus, Pleuresis, & similes alii plures morbi, diuturni, vel acuti. Hęc non est ętatum partitio, sed quisq; morbus per se peculiariter intelligendus est.

Morborum causæ quæ sint.

Altera via quidem a tempore, nec non accidentibus in vitam inordinatam incidunt morbi, vt pestilentia, mania, similesq; vitā pariter adimentes. His duabus viis, per vitę longę processum præuenitur. Ad hęc intelligendum, qui morbi proueniant ex natura, quique ex naturalibus extrinsecis, tum qui suam originem præter naturam habeāt, vt ex incantationibus & superstitionibus, de quibus vltimis plura forent intelligenda. Nam vbi talis morbus accidit, ad pœnam immitti quādoq; iudicandus, & ea de caussa non curabilis est. Excipimus igitur, & nostros admonemus, vt a similibus abstineant. Quod autem ex natura procedit, hoc ipsum iuxta naturam curare conseruareq; docemus.

Quanquam scimus & recordamur annulorum, imaginum & similium, quæ omnia præseruant a morte vitam: hoc tñ loco non ponimus, sed pręterimus, quod Astronomiam concernant. Verum alias loquimur de his, aliaq; v a procedimus optime notanda.

Morbi non prouenientes ex natura corporum, vel ex debilitate, sed aliunde, prius tollendi sunt, ante conseruationis vsum: item ægritudines occultæ pertrāsiuisse debent. Si morbi tamen fuerint vt Podagra, Chiragra, Caducus, &c. non ea ratione tollendi illi, sed conseruatiuis assumtis curandi sunt. Morborum itaq; differentiæ tres habentur: longorum vna conditio est, vt febrium, Hyposarcæ, Icteritiæ, nec non similium: alia morborum egestorum, vt Pestilentiæ, Pleuresis, Apostematum, &c. Tertia morborum diuturnorum, vt podagræ, caduci, ac similiū aliorum. Primos pertransire necessum est: alteros curari: tertios in conseruationem ordinari, conseruatiuis vt absumantur.

Morborum triplex conditio & qua cuiuslibet cura.

Non prætereundi morbi qui proueniunt ex mentibus, & ęstimatione propria, ex imaginationib. alterius, ex incantatione, ex superstitione, & similibus.

Pars VI. MMmM

Horum diuisio talis intelligenda, qui se habeat in conseruatione, videlicet, vt qui procedunt ex mentalibus, mentali modo pariter & forma simili tollantur: qui sunt ex æstimatione propria, per obiecta: qui ex imaginatione, per imaginationes: qui ex incãtatione, per incantationes cõtra directas: & qui ex superstitione, per superstitiones contra superstitiones curandi sanandique, sunt. Et postquam a corporibus eiusmodi fuerint ægritudines expulsæ, mox inde sequantur septem conseruationes: vna quidem ad naturales vires aut imbecillitates: alia contra morbos casuales vel accidentales, & similes ad arcendum eos in futuris: tertia contra mentales ægritudines: quarta contra incantationes: quinta contra imaginationes: sexta contra æstimationes: & septima contra superstitiones.

Morbis similia remedia debentur.

Nullam in his complexionum fieri mentionem haud miremini, cum totius corporis ad vitam longam conseruatio non consistat in eis, nec in suis proportionib. at in virtute naturæ solum, ex qua reliquę virtutes omnes oriuntur. Nam vnica virtus est, quæ resuscitat ac refocillat humores, quos 4. esse dicunt, & quorum in medicina ratio nulla habenda est. Nemini melius comparari Medicus potest, qui naturæ virib. ex complexionib. medetur, quam exstinguendi flammam ignis, prunis ardentibus adhuc relictis. Magis n. consideratu dignum est, quomodo arboris ipsam radicem possis conseruare, quam ramos, cum ex illa vires proueniant. Si casu tamen ramis quid eueniat (prout radici vitæ potest ex cõplexionibus & humorib. hoc ipsum est accidens, quod sanitatem nullo modo præbet, sed aufert: id arcendũ esse diximus, vbi de trib. morborũ generib. locuti sumus, cum intentione resuscitandi refocillandiq; vitã radicis, necnon vna ramis ex ista suum alimentũ sumentib. prout cõplexæ qualitates remedia sua demonstrant. Cum vitam breuẽ ad longã conferre debeamus, scitu necessarium est, quid vita, & vbi sit, quo minui vel augeri queat: item eam esse rem quandam auditui similem visui, tactui, gustui ac odoratui. Iuxta naturam impossibile scire nobis foret, quidnã illud sit, quod visum efficiat, & quinam id præstet, prout bene de corporalibus rebus ponim⁹, quæ per naturã & ex ea explorari possunt, vnde corpus habeant. Non sic de vita, cum ex semine naturali minime nascatur, sed ex eo spiritualiter oriat̃, naturali tñ origine. Sicuti cum silex ad calybem concutit̃, ignis prosilit, cum in eorum neutro sit ignis, attamẽ inde oritur: igneæ naturæ non sunt ẽt, neq; ex elementis, neq; ex complexionibus non sunt etiam adustibilia corpora, sed igni resistunt magis, quam alii lapides aut vlla metalla, prout videtur de transmutationibus, vbi nullus ignis elicitur, nec haberi potest. Non aliter vita suam originem

Medicus complexionalis cui similis.

Vita origo vnde.

ex re quapiam, cui nulla tamen inest, vt ex semine, radice, spermate, similibusque, vt ignea scintilla quędam ex silice per vim Entis, & non Esse. Sic etiam ex Ente hominis vita prouenit.

Iam in considerationẽ venit vtrum ea produci queat, emendari, vel fortificari cum sit in corporea, resq; volatilis, igni per q̃ similis, cui quãto plus ligni datur, tanto vehemẽtius flagrat. Vita similiter quo plus humoris vitę habet, eo magis in vita vitę spiritus abundat. Qua ratione quidem ignis a re q apiam in qua nullus inest prosiliat, scire nobis impossibile: quamuis multi putent: ex duritie, quæ tamen sit caussa, quod illa de se præbeat id, quod in ea minime continetur, hoc loco non declaratur, in quo de vita solum agendum.

Vita igni simul.

Cum igitur vitam esse videamus, vt ardentem ignẽ atq; viuentẽ, hoc ipso materialiter nobis præfiguratur & oculariter, q d vita sit sub igne, & cognoscimus ignem in ligno viuere, pariter in resinis & oleaginosis. Non aliter hominũ vita iuxta bonitatẽ aut malitiam est recẽs aut imbecillis: quicquid ignis ibidem vt in ligno boni maliue fit, ex natura possumus emendare, vel addere hoc in quo gauisus erit aut refocillabitur, iuxtaque placitum nostrum regere, forte fortiusq; dare, cum vnum defecerit, aliud in locum surrogare, non secus ac ignis qui recenti ligno renouatur, etsi fere prius ad scintillas vsque fuerat exstinctus, iterum accenditur, ac magis ardet quam antea: per additiones idipsum augetur, & per aliquod regestrum ex arbitrio nostro.

Vt ignis ligno: sic vita additis humoribus intenditur.

Nec est quod existimemus nos oportere præcise hoc vel illo die mori, post vel ante, cum a Christiano sit alienum putare, non posse neq; debere nos vitã nostrã producere medicamẽtis, ad hoc nobis a Deo creatis. Imo prorsus idololatricum, & idioticum est, non credere, hoc ipsum in potestate nostra situm esse, prout supra de igne locuti sumus. At solum defectus noster est, quod minime ligna cognoscamus, per q̃ vitam accẽdere nostram possemus. Non est contra naturam nos viuere vsq; in mundi renouationem, at solum vltra contraq; nostrum intellectum. Pro maiori parte priuamur sapientia, sic vt iudicare nequeamus quid vtile nobis exsistat, præsertim cum potestatem nostrã hac in re penitus ignoramus. Adam, quem inter mortales omnium sapientissimum existimamus, harum rerum optimam notitiam habuit. Quanquam a ligno vitæ postea priuatus sit: non tamen ad Theologiam, sed Medicinam id referri debet: Est enim lignum naturaliter, quamuis etiam animæ lignum sit.

Vitæ prorogatio est in hominis potestate sita.

Vita hominum cur breuis.

Adam omnium sapientissimus.

Cum itaq; de vita longa scribamus ac doceamus hoc loco deinceps ẽt sciatur, quod regna, regiones, ciuitates, & valles hæ nempe illis ad vitã longã plus minusue cõferant, aliis & vtiliora, plusq; p̃ducãt gaudii, aeris,

Terra vna altera salubrior.

& humorum ipsi vitæ salubrium. Penes quæ nonnullæ etiam caussæ nobis ad hoc intelligendæ sunt, nempe terræ, elementorum, ventorum, astrorum, &c. quorum omnium cuilibet ex sua natura possibile est lõgiorem vitam efficere, q̃ sit communis hominum ętas. Ex terra namq; nascitur omne q; corpus nostrum alit & sustentat: item q; hoc destruit ac interimit. Inde colligitur malum non solũ corpori nostro creatum esse prout venenum & opiata, verum ẽt id, quod ab istis maxime tuetur, vt aurũ & melissa. Nec solum iudicandum, ad morbos creata esse medicamenta vt Tyrus contra venenum: alias concluderetur, in sanis corporibus nullam operationem habere. Sciendum igitur, ad corpus in sanitate sua cõseruandũ, æque bene creuisse multa, vt ad sanitatem auferendum. Possumus etiam cibis atq; potibus cotidianis vt labefactare vitam nostram, ita ẽt augere pariter, & sanam conseruare secundum vsum aut abusum. Quo quidem vtimur ex elementis, iuxta receptionem vtile nobis aut nociuũ est. Nam omne quod in nobis absumit ignis adurendo, id restituit ignis exstinguendo. Quicquid vterq; nobis damni profert, aer ipse compẽsat, qui vitam nullo pacto recusat, nec deserit nos, at ipsi nos ipsum, ab eo recedentes: Hac ratione quod nobis vnum aufert elementum, aliud cõseruando restituit: & per eiusmodi vicissitudinem temperantur, vt nobis nocere minime, sed prodesse possint.

Terra non minus remedia, quã venena gignit.

Elementum vnum alterius dãnum compensat.

Et quamuis aer nos etiam interimere valeat infectione sua, qua nonnunquam contaminatur, id tñ in eo cognoscere, ac ad bonum alio nos conferre possumus. Nam is est particularis & vniuersalis, vno bonus, alio vero loco malus, prout etiam terra quædam altera melior exsistit. Cum aqua non secus comparatum est, q̃ & ipsa nobis vt aer aliquando fugiẽda venit, item ignis. Nam ex vna melior saniorq; ligno prosilit q̃ ex alio. Sic ẽt Influentiæ, nec non astra superna cognosci debent, quæ potestatem habent vitam nostram diuersimode corrumpendi, nobisq; sanitatem adimendi. Similiter in his notandum, ea sanitatem adferre, vitamq; producere posse. Nam secta nulla, species aut genus nullum est æque malum quin bonum ẽt exsistat: licet ea pro nostro torquere superareq; nõ possimus arbitrio, sicut nobis Iouem appropriare valeamus, & reiicere Martem, aut alias nobis eligere stellas vtiles & cõmodas, prout in herbis, quas iam eligim⁹, iã abiicimus. Eiusmodi potestatẽ in superiora nõ habemus, eadẽ vel arcendi vel cõducendi: verũ id bene possum⁹; videlicet ex eorũ inclinatiua virtute p mediũ aliq; efficere, vt operent, & postmodũ in nos, vti per annulos planetarũ, imagines & alia, quæ latius & clarius scribentes explicabimus. Vlteri⁹ ẽt considerandum ex prædictis ac similib. vitã nostram aliqñ pẽdere, minui vel produci posse. Volumus amplius dicere quid

Cælum & Elementa vitam hominis & lædunt & conseruant.

Influentia vim vt homo effugere possit.

quid boni maliue nobis ex eis euenire valeat, vt possimus Dei virtutes & creationem intelligere cognoscereque, non q̃ eas funditus perscrutari præsumamus, aut ab origine satis contari, sed ab eis disperse decidere.

Considerandum latius de vita longa qua forma vel essentia regna, medicinæ, regiones, & superiora suas in nobis operationes adimpleant, quo valeamus virtutibus, quas in se continent, potiri, vitamque producere nostram, ac intelligere quæ sint virtutes eorum, & qui prodesse nobis valeant auxiliarique. Virtus eorum nostram longe superat, eo, quod subiecta minus exsistat virtuti sensibili, nos quoque iuuet vt lignũ quod ardere non potest, nisi oleitatis aliquid superstes habeat. Dictarum rerum virtutes nostras longe superant in summis etiam viribus ad hunc modum. Earum essentia proprietasque, natura & qualitas incorruptibiles & permanentes exsistunt, sic vt non moriantur prout sensibilia corpora, vel vt homo qui vita priuatur & virtutibus omnibus exuitur, corpore facto cadauere. Sed herbæ similiaque non pereunt in Essentia sua. Nam istarum substantia rerum & materiali corpore putrescẽte, manet essentia quidem in terra non corrupta, rursum in suum simile transiens vsque in consumtionem terræ remanentis: verum quum in vsum assumtæ sunt, earum essentia transit per putrescentia corpora similiter in terram. Virtus autem, essentia, nec non proprietas humanæ, haud in corpore manent, sed a putredine recedunt.

Astrorum virtus qualis ad hominem.

Ex his colligitur nos herbarum Essentiam & similium in corpora nostra concipere posse, quarum virtutibus augeãtur & nutriantur illa: non quod istarũ proprietates ita vna recipiant, vt si quis Ellebori Quintæ Essentiæ librã sumat, corpus quoque id similiter laxet, vt herba hæc, aut si comedat aurum, propterea ẽt corpus fiat aureũ. Haudquaquam: duæ namque differentiæ sunt ibidem, appropriata scil. vna, & altera materialis in corpore, in quo virtutes eius omnes manent. Hæc est essentia, non proprietas, sed Esse quoddam, ex quo nascitur Essentia multis & variis proprietatibus & appropriatis naturalibus pollens. Talis essentia postquam corpus ingressa est, permiscetur humoribus ad spiritus vitæ sustentationem. Est itaque hæc Essentia humor, in quo vita rei consistit, & hac ratione duo concurrunt humores in vnum, & cõcordant in permixtione, sic vt intrinsecum recipiat intrinsecum esse. Hoc illi per incorporationem vnitur inseparabiliter, vt vinum alteri vino cõmixtum. Notandum insuper ex eo corpore prodire consumtionem, q̃ humores humani semper mortales & consumtibiles exsistant: quo fit vt Essentiæ maculentur & in posterũ debilitentur. Sunt igitur in hoc vno duo contraria, quorum vnum corruptibile est, vt humor vitæ: reliquum vero fi-

Essentiis rerum corpora nutriuntur.

Essentia corpus nutriens quid sit.

Talcum igne inuincibile.

xum Essentiæ rerum sunt, humores atque liquores. Fixum hoc tamdiu iuuat, donec absumatur, non aliter quam Talcum, cui nocere nihil potest ignis, temporis nihilominus longo successu consumitur alia ratione. De vita longa plurimũ conquerimur, quod priuati simus intellectu, sic vt ignoremus quid nobis assumendũ sit, vbi debilitas fixam substantiam arripit, ac imbecilles simus leonis instar, qui nimia pugna fessus est, & amplius nullo robore pollet, aut quum igni deficienti non habemus quod addamus lignum. Quapropter ad perpetuum est quod conferamus nos, & hoc describamus in posterum.

Haud nobis ignotum est, quasdam esse medicinas & regiones in quibus rerũ nullus est interitus, in aliis tardus, & ætates longissimæ sunt, ideo q; concordantiæ producentes vel prolongantes humorẽ vitæ, sint in eisdem locis abundantissime. Quanquam inibi nonnulli mortales quidẽ sint, sed longissime tñ viuunt, de quib. hoc loco scribere nolumus latius. Sciendum etiã imortales quosdã esse: ex quo mortale quid sit, & imortale cognoscendum est. Item qui mundi gradus, magneq; vires naturales eius exsistant, & quam egregie homo vita longa beetur. Duobus modis id intelligendum: nempe mortale hoc est, q; mundi consumtionem exspectare non potest: & immortale, quod consumtionem exspectare potest quamuis ipsa mortalia sint. Interim mundus nihilominus permansurus est ad terminum in sua substantia: quod in ipsis tamen est ac nascitur, vt mortale nec non immortale diuiditur iuxta naturalia loquendo. Non tamen ex æquali mundo hoc prouenit, sed ex regionum partitionibus, vt Paradisus & Externus: in quo posteriore viuimus ex gratia, & spe, prout possumus. At in Paradiso qui mundus alter exsistit, nullus est interitus: nõ ex miraculo quopiam, sed naturaliter, quod eius natura hoc ipsum possit. Prout aurum nostrum a lepra conseruat & præseruat, sic Paradisus a morte, non per miracula. Neq; sic intelligendum, hoc est, ac si mortuum corpus resurgeret, quod miraculum foret, sicuti de cœlo & mundo ponimus. Hoc scitu maxime necessarium est, nempe quod in Paradiso nascitur, id æque in sua substantia immortale esse. In externi porro Essentia nihil habemus, præter essentiam fixam & corruptibile corpus, quæ quidem ambo conseruantur in Paradiso. De hoc tamen scribere multa, nostræ non est experientiæ, vltra quam docet nos Essentia terræ, quæ centrum præbet. Non est etiã de his disputandum quæ in eo sunt, cum nostram longe peregrinationẽ superẽt, ac omne q; ordinem Paradisi cognoscere vult in terris. At spirituali modo potius in somnio de hoc loquimur quam vigilantes, ea ratione tantum, vt hoc loco

Mortale & immortale quid sit.

loco ſignificaremus, vitam eius eſſe perpetuam, vſque ad conſummationem, vel vltra fortaſſis, nobis id occultum eſt.

Quicquid igitur eſt ex Paradiſo, immortalem nobis vitam efficere poteſt, niſi Nilus idipſum ablueret, eaque virtute nos priuaret. Sumus itaque materialibus & regione priuati, ſuiſque rebus vi quadam: quare non eſt quod vlterius de his ſcribamus. De vita longa tamen quantum in nobis erit inquirere ſtudebimus ac docebimus in ſequentibus, illa relinquentes quæ habere non poſſumus, ac vniuſcuiuſque rei prædeſtinationem conſiderantes potius.

Sanitatis ratio eſt a Mente & Ente.

Vt fundatius de vita longa ſcribamus, ponderantes omne quod vitam longam in ſanitate conſeruat, eamque tuetur, vtiq; ſciendum quod antea docuimus, duas eſſe vias, quibus vel adimitur ſanitas aut conſeruatur, vtpote Mens & Ens: In his duobus totius vitæ noſtræ ſanitas conſiſtit & omne quod exercemus. Ex mente regnant ea quæ ſua ſunt, & ex ea naſcuntur, vt incantatio, imaginatio, æſtimationes, & influentiæ, quæ quidem in hac operantur. Ex Ente naſcuntur complexiones, qualitates, membra eſſentiæ. Sciendum vlterius ac intelligendum, incantationem, æſtimationem, & imaginationẽ in animo noſtro ſubmergi, quum noſtræ cogitationes ita copioſæ forteſque ſunt, vt rationem & animum ſuperent. Sic etiam ex potentiſſimis viribus imaginationis, æſtimationis, & incantationis ratio ſubmergitur, velut odor ex roſa: quo fit vt ſyncopem & animantiam in influentias introducat, ac in mente ſic regnet, hanc ſuperet ac dominetur ei: non quod in mente nata ſit, prout aliæ tres illæ præcedentes: ſed in ea tam potenter inclinat, vt illam in bonum aut malum vertere poſſit, prout Sol qui vitrum aliquod penetrans, id iuxta ſuam naturam tingit, quod illo continetur: non alias animus noſter tranſmutatur ſecundum naturalem vitam noſtram, inſtar a Sole glaciei liqueſcentis. Ex Ente vero quæ procedunt, corporales infirmitates nobis adferunt ex complexionibus & qualitatibus: quæ complexiones ab exordio naſcuntur ex Ente, quod ab humoribus conſeruatur, vt de conſtructione corporis.

Haudquaquam neceſſariũ eſt eiuſmodi morbos conſiderare, neq; mentis & entis origines, vel initia, ſeu eſſentias: nec etiam quid cholera ſit, phlegma, ſanguis, aut melancholia; ſed in genere tantum procedere, prout infra demonſtrabitur. Prius igitur practicã noſtram aggrediemur & naturalia, quod iſta mentalibus nihil conferant, nec econtra. Quare iam corporalib. in ſubſtantia Mediũ ſuum aſſignabimus, ac demonſtrabimus, tantiſper de mentalib. tacentes, quoad curã. Intelligendũ igitur, ſubſtantiam corporeã in ſolo humore vitæ eſſe conſeruandã,

Conseruatio qua vi agat.

vt in quo vita est, & ex quo ceteræ complexiones reguntur, &c. Nō sunt complexiones aut qualitates renouandæ, neque purgandæ, hepatis vel splenis damna consideranda: Nam conseruatio hæc omnia tollit, & extinguit vitia quæque similia, nec nō omne quod in corpore superfluum est, ac id ad æqualitatem redigit. Eiusmodi conseruatio sic non operatur ex magno suo specifico, sed ex essentia sua plurimum incorruptibili.

Superiorum igitur obliuisci tantisper volumus, & practicam vna cum ordine suo demonstrare, cui suum primo regimen seruandum est, postea corporis dispositio consideranda: tertio medicina: iuxta hæc tria conseruatio instituenda est. Regimen a quo sumimus exordium quoad regiones minime venit in vsum inter alia, cum ex tribus istis minime curæ conseruationis exsistant, sed solum ordo conueniens, ac dispositio medicinæ. Spem itaque nostram in ea medicina, quæ non solum in iuuentute conseruat, vti hominem arripit, sed etiam animal a bruta, positam habemus. Eiusmodi magna quidem essentia, quæ rebus naturalibus inest, tam excellenti virtute corpus accendit, vt fortitudo nulla, neque virilitas ei deficere queat: item morbus nullus incidere vel accidere potest, cum nihil putrefieri sinat ob iuuentutis conseruationem, ex qua putrefactio nulla, morbúsque nullus oritur. Non permittit etiam excrescere superfluitates: quo fit, vt ex abundantia morbus aliquis procedere non possit: corrumpi similiter non sinit, & ita nihil ex corruptione mali potest oriri. Corpus deniq; adeo tuetur, vt affluentes morbi nequeant in illud per imaginationem aut impressionem intrare. Similiter ex tartaro prouenientes adhærere minime possunt, & si quid adhæserit antea, prorsum auellitur. Recepta quę proponimus ad vitam longam, non est quod ex communi sensu cupias intelligere, cum nos intentionem tantum nostram patefaciamus illis, qui bonam artis atque magnam cognitionem habent.

Conseruationis qua facultas.

Theophr. quibus scribat.

Iam practices artem & vsum, quanto breuius fieri poterit, explicabimus, etsi cōmunioribus non intelligibiles. His enim solum scribimus, qui magis quam communi pollent ingenio.

Conseruationis qua dosis & vsus.

Eius Practica talis est, vt istius conseruationis drachma sumatur vna singulis mensibus semel in optimo vino, si natura non vsque adeo per senectutem debilitata sit. At in declinationem si illa venisset, singulis septimanis drachma sumatur vna: pariter si nonaginta vel cētum anni attingantur, singulis ternis diebus tantundem sumendum erit, vt supra.

Conseruationis dosis quibus augenda.

Summe notandum est, si quis viribus destitueretur virilibus, vt pondus iuxta necessitatem augeatur. Nam vis naturæ hominis in suo gradu virilis est, in vno magis quam in alio potentior ad patiēdum: conseruationibus

nibus considerandum venit, ea de caussa, quam in præcedentibus indicauimus. Aliquoties hominis propria natura tam imbecillis est, vt conseruari nequeat, velut in illis qui bonum a natiuitate fundamentum non habent, neque radicem. Et vt spongia non potest ceu lignum ignem admittere: ita nec illi prout alii bene fundati conseruationem admittunt. Quare licet medicina perfecta sit, tamen ob defectum compositionis & perfectionis in subiecto, quæ requiruntur ad naturam, operatio debilitatur.

De fœmineo sexu pariter intelligendum, interea dum illis confortatiuum hoc adhibetur, menstruum in alteram ætatem non deficere, nec fœcunditatem ad concipiendum & pariendum, dum tamen ex sua natura mulieres ad hoc aptæ sint. Spiritus enim vitæ q. in ipsis est, expellit ab eis quod contrarium exsistit, & conformat omnia prout oportet.

Similia de fœtu nondum nato iudicandum est, si nascatur in simili conseruatione, maxime sanam acquirere complexionem contra morbos omnes, & in conseruationem longam.

Vita longa in tribus consistit.

Cum igitur vita longa nostra consistat in tribus, vt in spiritu vitæ, qui nobis omnibus vitam conseruat: in humoribus vitæ, qui renouant illum: vnde post modum oriuntur aliæ complexiones & qualitates, non secus ac truncus & rami ex vna radice: receptum conseruationis in eo solum fundamus, & hoc ipso conamur spiritum rationis per naturæ conseruationem ab accidentibus defendere, quæ possent ex complexionibus illis procedere, prout mœstitia vel nimia lætitia, prouenientes ex eis, quæ sunt ex humoribus, quos quatuor ponunt, vt complexiones & qualitates, &c. Item sciendum peculiarem his non adhiberi medicinam: quo fit, vt etiam humores alii vitæ conseruati sint, quibus absque defectu quopiam exsistentibus, inde peruersi nihil oriri potest, vti complexiones. Hac ratione corpus bonum ac sanum redditur & omne quod est in eo. Quo fit etiam, vt spiritui rationis accidere mali nihil possit ex aggrauatione corporis, sed in Esse bono conseruatur & natura, sicuti de visu, auditu, gustu, &c. simpliciter intelligi potest, videlicet ad hunc modum in æquali proportione conseruari. Processum igitur conseruationis, cuius antea meminimus, duabus viis conscribimus: vna de simplicibus: altera de arcanis. Quanquam simplicia minime separata fore cupimus ab arcanis, at illa simul iungimus, cum per se quidem eiusmodi simplicia virtutes ac vires habeant admirandas, vt nonnulla quadraginta conseruent annis, alia centum, quod æquiparamus virtutibus arcanorum quoad conseruationem. Essentiam eiusmodi simplicium tantam ætatem exhibentium arcano haud minorem existimamus, vt

Conser. processus via duplex.

Simplicia quas vires habeant.

Dauræ folio 120 annis homini conseruant. *folia Dauræ*, quæ non ante centum & viginti annos mori sinunt eis vtentem, quorum virtutes de natura rerum ponimus, & hoc loco pro maiori parte reticemus ob hominum incredulitatem. Non secus flos Sectæ Croæ centum annos adfert vtentibus eo, minoris ætatis & maioris. Horum longe plura sunt non minus suspicienda, quæ non ponimus hoc loco. *Arcana quas vires habeant.* Arcana vero maiores conseruandi vires habent, quam simplicia quæ diximus, eo quod magis confortent ac nutriant radicales humores illis, nempe simplicibus: non aliter ac caro & herbæ, quæ nutriunt hominem, sed inæqualiter, cum vnum plus virium habeat altero, sic vt natura magis gaudeat illo quam isto, maiorique id recipiat vtilitate. Receptum igitur conseruationis ad duas vel tres ætates in viris & mulieribus ponimus ad hunc modum, qui sequitur.

Conseruationis præparandæ modus.

℞. *Florum sectarum* ℥ j.
Foliorum Dauræ ℥ v.
Essentiarum auri,
Perlarum an. ℥ ß.
Quinta Essentiæ. *Croci,*
Chelidoniæ,
Melissæ an. ʒ v. Mixta simul omnia secundum Artistarum morem, & in compositum vnum, organis vitreis ad vsum, vt supra, seruabis. Hæc medicina sufficiens est etiam ad curam expulsionis morborum accidentalium, qui veniunt in futuris.

Iam de Mentalibus est quod loquamur, cuilibet caussæ peculiarem curam assignantes. Morbi siquidem ex mente, vel in mentem venientes rationibus diuersis, inter se differentibus, accidere possunt & inæqualibus, vt meminimus antea. Primo de mentalibus agemus, quibus morbos ex astris prouenientes concludemus. Et quamuis originem & naturam exacte superiorum cognoscere non possimus, cum nostris inuisibilia sint oculis & suis mansionibus, & per consequens virtutibus: nihilominus de his tantum loquimur, quæ videmus per ipsa, nec non illorum operationes, quas nobis demonstrant: & iuxta has practicam nostram ponimus, dicentes, eorum operationes in spiritu mentis fieri tantum (vt meminimus alias) sic vt in eis mens nostra mergatur, &c.

Cœlestibus quot modis homo resistere possit. Cœlestibus cursum impedire suum nolumus neque possumus, sed illis resistendi potestatem habemus, non secus ac murus fortis bombardis atq; tormentis, idque duobus modis: non aliter quam Sol Influentiam in lapidem imprimit, qui si iacuerit in aqua lapis ille, non poterit in eum Sol vires suas immittere, & hac ratione lapis est præseruatus. Si-

tus. Similiter in hominem Influentia dupliciter intrare potest: vno modo per informationem impressa, quæ non potest impediri, tum prout gramen in pratis absque Sole superiorum vegetari crescereque minime potest, cuius caussam alio loco ponimus: pariter est vna quæ nos conseruat & sustentat Influentia, tanquam nutrimentum corpus, non secus & constellationes. Altera quidem est accidentalis, quæ potest nocere nobis impediendo priorem, sic vt in nos exercere suas operationes haud valeat, vti de Planetis & similibus scimus, cõtra quos præseruationes & conseruationes opponimus, vt effectus earum in nobis nihil possint. Eiusmodi conseruationes fiunt Planetarum annulis & imaginibus secundum influentias constructis. Quod nos de Imaginationibus ponimus, notandum est: sic vt annuli Planetarum vires atque naturam habeant nos ab accidentibus tuendi, quod ad vitam longam attinet. Verum non placent variis de caussis. Hoc sciendum, influentiam ex mente nempe dirigendam in aliud: prout si Mars perdere me dispositus foret, inclinatioque foret eius in mente mea, qua possem in mentis ægritudinem incidere: homunculum exstruo meum, vt illius operatio huius in imaginem transeat, quo liber euadam. Nam in homunculo facilius est subiectum, in quod Planeta cum delectatione suam leuius potentiam absque resistentia cõplere potest. Quare se dirigit in facilius, relicto difficiliore, cum vna sit materia per apertionem, ad quam inclinatus est vt meam perdat naturam: ideo sumit exordium a faciliori, sed in eo satiatur ac manet. Quamuis caussæ plures huius assignari queant, quas non adducimus, cum ad conseruationem in vitam longam sint inutiles.

Homunculi quæ vis sit.

Hac via Mentis igitur fit conseruatio, videlicet vt superiora torqueantur in aliud minus resistens, vt animo liberemur a superiorũ graui iugo, per quod sæpius mors irrumpit.

Contra Incantationes etiam aliquid proponere volumus, ne per eas vita longa nobis adimi queat. Eiusmodi remediorum aliis multis locis meminimus, non tamen quod conseruationes exsistant, sed curę potius Incantationum. Idem aũt hic intelligimus, quod supra de Mente ex astris peruersis, ad eundem scil. modum Incantationes auertendas esse, vt Influentias prius in homunculũ. Similis operatio fit per contrarium, quæ mentes nostras, ac membra mentalia, necnon entalia nostra constringit, cuius fundamentũ est in animo nostro, prout de incantationib. dicimus: in aliud subiectum etiam dirigenda est, & non in illud quod habemus de astris, sed ad incantationem suam in hunc modum. Homunculum ex cera iuxta meum vsum exstruo, quem suo loco repono.

Incantatio vt auertẽda per homunculũ.

Homunculi preparatio & vsus.

Iam quicquid incantatiue cõtra me attentabitur, id in hac imagine cõplebitur. Nam ex mea mente id progreditur, item & Incantatione ex sua mente, sic vt mentes concurrant, & ab vtraque parte nihil in alterutram damni fiat, aut operationis. Iam hac forma declarauimus per imagines incantationibus resistendi præueniendique modum.

Imaginatio vt per imaginationem a uertatur.

Non secus imaginatio per contra directam imaginationẽ destruitur. Accidere potest, vt per alterius imaginationem occidar: talis imaginatio quæ compleri debuisset in me, torqueri debet alio, ne sanitas & longa vita mihi per eam adimantur. quod hoc exemplo sic declaramus. Si quis inimicitia maxima contra me sic foret affectus, vt summo desiderio mortem assiduo meam optaret, nec esset incantator, sed inuidentissimus inimicus, quod quidem ignotum foret mihi, ac eius contra me pessimus animus occultus: Ego vero contra, pono meum animum in suam requiem quam maxime possum, hac ratione vindictam quærens, vt nemini sim infensus, nec alicui noceam: propter eiusmodi pietatem, inuidia magna hæc adimpleri minime potest, quæ contra me dirigitur. Est itaque pietas contra prauas imaginationes maxima summaque conseruatio, quæ fieri queat.

Pietas summa conseruatio contra imaginationem.

Æstimatio quoque pariter operari potest, quæ est in nobisipsis. Vt quum æstimo quod mea ratio ferri nequit, mihi talis æstimatio rationis meæ submersio erit, sic vt cum æstimatione rationem amittere possim ex ordinata permixtione, prout etiã de æstimatione diximus alibi. Contra similes æstimationes optima conseruatio est, rationi plura non imponere quam ea ferre possit, qua via tales æstimationes adimplentur. Aliam conseruationem ponimus: vt quum de Deo æstimaremus quod rationem superaret nostram, ad homunculũ contra astra positum confugiamus, qui est eiusdẽ naturæ, cuius & nos sumus, & ita speculatio nostra superflua transit in homunculum, quæ nos corrumpere posset. Nam ibidem nulla resistentia fit, quin eiusmodi speculationes sine damno compleantur, ex repartitione sensuum existentium in me & in homunculo, cum differentia perfectionis & imperfectionis.

Æstimatio vt conseruetur.

Per æstimationes & imaginationes adimplentur multæ superstitiones, quæ nõ sunt impressiones, nõ incantiones neque æstimationes, sed superstitiones, exemplo simili quidem intelligibiles. Hac superstitione me pono imbutum, vt quum super tecto meo crocitare coruos audiam, indicium fore mortis alicuius æstimarem (similia multa reperiuntur exempla non recitanda) superstitio hæc ægrotum reddere me potest, aut ægrum occidere cuius caussam ponimus de Superstitionibus. Mea cõseruatio hæc est, nempe vt eiusmodi crociationem credam esse naturalem,

Superstitionis quæ cura & conseruatio sit.

ralem, & non iuxta stultam opinionem hominum & meam operari: hoc ipso iam superstitio mea destruitur: nam in dubio posita est cum stultitiæ meæ tribuo. Nihil enim superstitiones magis destruit, quam considerare ipsam meram stultitiam esse. Ita iam ablata noxa erit. Nam consensus facit actum, qui hoc intellectu labefactatur, dum ergo simplicitatem considero meam, & fatuitatem inanis eiusmodi fidei. Nec solum de coruis id euenire solet, verumetiam de aliis omnibus, hoc loco de vita longa recitatu minime necessariis, nec vtilibus. De conseruationibus satis hactenus dictum sit.

Quod autem de his difficulter intelligimur, hoc solum illis accidit, qui nec nos, nec naturam ipsam percipiunt, in quibus momenti tamen nullum situm non est. Nam qui non intellexerint nos, de vita longa, nolumus eos docere clarius. His tñ qui fundamẽtum habent, processus nostros scripsisse, necnõ abunde satis aperuisse audeq; detexisse voluimus.

Conseruatio vt fiet per cibum & potum.

De cibi ac potus regimine si quid scribendum est, hoc solum ponemus, quod ad vitam lõgam facere scimus, reliquum locis aliis & alio modo tractandum reseruantes. Primo sciẽdum vtiq; cibos iuxta processum alium, veluti cum Medicina præparatos esse debere, vt possint superfluitates humorum expellere, qui latent in corpore, necnon in eo crescunt. isti per conseruationem cum cibo & potu prorsum auferuntur. Postmodum scitu necessarium est, internarum ægritudinum omnium curas cõuenientibus medicamentis accelerandas ac promouendas esse, vel etiam 5. Essentiis. De morborum originibus, & medicamentis hic nihil ponim⁹, quod in Physica multis locis extent: hoc solum tradimus, quod ad vitam lõgam regiminis optimus ordo sit, moderata diæta, quam non declaramus, cum vnicuiq; medico satis illa nota sit. Vnicum hoc addemus, videlicet a sua separandos esse immunditia cibos, vti de separationibus elementorum docuimus. Separatorum eiusmodi ciborum vsus cum moderata diæta, vitæ longæ miram sustentationem & conseruationem exhibet, carnem atq; sanguinem instaurat, vt morbus nullus per cibos externos corpori damnum adferre valeat: quod quidem alii cibi & potus minime faciunt. Ciborũ eiusmodi separationis vsum, ad vitæ longæ fundamentum pro illis ponimus, qui vitam longam viuere cupiunt, multis de caussis, hoc loco scriptu minime necessariis. Hoc affirmamus hic, regimen esse, quo sanguinis & carnis complexiones aluntur. Conseruatio tamen ad vitæ spiritum, & eius humorem pertinet. His regimini vitæ longæ fecisse satis nos arbitramur.

Diæta vitæ longæ mater.

Separationes autem ciborum & potuum in Archidoxorum nostrorum tractatu descripsimus, de Separationibus Elementorum, & puri ab

impuro: similiter de Regimine ponimus ibidem, quod sit id ad vitam longam optime commodissimeque tenendum Hoc loco non repetimus quod de illo satis abunde scriptum sit alibi.

Qui tamen aer, & quæ terra necnon elementa meliora sint ad hunc modum indicabimus, videlicet in ignis elemento, nullum aquaticum oriri posse morbũ, nec e contra: sic de terra necnon aere idem etiam est intelligendum. Item quod in igne viuit, liberum est ab aliis infirmitatibus, præterquam ignis.

Quapropter consideranda venit, & in vsum assumenda necessario est equalitas aliqua mediis ex elemẽtis petita, in qua vita longa sit. Quod quidem in labore Sophiæ tantum consistit, in quo fiunt operationes Elementorum cum virium suarum perfectione, sic vt conclusus ignis homini morbos omnes adimere valeat, ac ab eo pellere necnon quamlongissime arcere. Laborem Sophiæ tamquam huius mundi paradisum alterum existimamus, in quo morbus nullus pullulare potest, nec manere, nullum venenosum animal habitare, nec intrare: neque sanitas vlla corrumpi. Hoc optaremus a Domino Deo nobis concedi videlicet, vt libere, ac sine Idiotarum contemtu de labore Sophiæ liceret scribere ea solum, quæ nos docuit experientia. Verum propter istos nobis tacẽdum est cum patientia de miraculis, & magnalibus Sophiæ Laboris, in quo terra reseruatur. Cum igitur ea tacere nos oporteat, in se cretis nostris ista describere dumtaxat volumus, vt in perpetuum nobiscum sepulta maneant absq; termino vitæ. De vita longa dictum sit hactenus, pro nostris ac illis Philosophis, qui felici necnon subtili sunt ingenio prædit.

Labor Sophiæ est alter paradisus.

Finis Libri de Vita longa.

THEOPHRASTI EX HOHENHEIM VTRIVSQVE MEDICINÆ DOCTORIS, DE VITA LONGA, Liber primus.

Cap. I.

Argumentum quod huius libri. Vita quid sit.

SI de vita longa Theophrastum philosophari fas est, Necessarium primo, scituque dignum, quid vita sit, existimo, maxime vero immortalis: quem locum Prisci prorsus integrum reliquerunt, credo incognitum, aut non satis intellectum. Hinc est cur alteri solum, mortali scilicet, consultum voluerint hactenus. Verum vt tandem quid vita sit, definiam: Nihil, me hercle, vita est aliud, nisi

Mumia quędam Balſamita, conſeruans mortale corpus a mortalibus vermibus & eſchara, cum impreſſa liquoris ſalium commiſtura. Præterea vita noſtra, vita nempe longa eſt, quam nec ſpiritus, nec lumen naturæ breuem eſſe aiunt. Ignorantium vero breuis, cum arte longa. Breuius arte quid? Vita vero quid longius, inter mortales ſaltem non ſuperſtitioſos? Porro diutius, ſanius, viuaciuſque quid Balſamo? Velocius, debilius, mortalius corpore Phyſico quid? Temperamentum quippe eſt breue a longo, & a breui rurſus longum. Cur longa igitur vita & cur breuis? Veruntamen ea vita, quæ ſupercœleſtis Phyſica, apud nos canones non habet, noſtræ auctoritatis pompa, mortale ſolum corpus indicat, ac regulatur (vt ſic dixerim) ab arte in tertium vſque terminum, imo quartum etiam & quintum. Hæc de viuo. Quid inde de morte? Mors namq; quid eſt? Nihil certe aliud, quam balſami dominium, Mumiæ interitus, ſalium vltima materia.

Vita quorum ſit breuis, & longa.

Mors quid.

Quibus ex immortalibus ſeparatis a mortalibus, mortalium membrorum tranſiturum inducit regreſſum. Hęc itaq; eſt vita longa ab exordio dicta. Hæc etiam eſt vita breuis, de morte videlicet dicta. Mors apud nos mors eſt, non vita. Longior vero hac morte ars. Hæ res vitæ diſſolutiones, digeſtæ quoque ſeparationes puri, longæ & ſanæ, cum mortalis, tum immortalis, quam dies natalis coniungit ac copulat, idque ab vtriſque corporibus. Nam omnis coniunctio rerum mortalium, maxime diuerſarum, adfert ſecum diſſolutionem. Quemadmodum omnē coniunctionem rerum naturalium, & earum quæ præter naturam ſunt, ſequitur diſſolutio. Sic vitæ quæ coniuncta eſt, comes eſt diſſolutio. Mortis enim cauſſa bellum empiricum eſt, nō aliud fere, niſi duellum quoddam, ductum a mortalibus & immortalibus. Atq; hoc eſt plane quod dicitur, Pugnat quiſq; pro patria. Morbus vero quaſi iaculum, & Anthos belli lorica, præter lites in his, quid aliud? Hinc eſt huius mali fons & origo, generatio morbi, quam cōtinuo inſequitur mors. Ex quib. facile colligere licet, quid vita ſit tū mortalis, tum immortalis. Qua ratione vtraq; conſeruari debeat, id quod infra ēt in fine Phyſici corporis latius patebit.

Morbus quid.

Cap. II.

Supradicta omnia vt clarius innoteſcant, principio de Phyſico corpore dicendum eſſe exiſtimo. Omnium quippe quæ tractantur per noſtra argumenta, ſuſtentatio, Phyſici corporis cauſſa eſt. Atqui generalis quidem praxis in Phyſico corpore in hunc fieri modum oportet. Principio conſiderantur partes eius, & hæ ex locali anatomia per locum totius Phyſici corporis cum intellectu medullarum, conditionum,

vsus ligamentorum, formarum ossium & cartilaginis, neruorum, carnis proprietatum, septemq; principalium membrorum virtutum, idq; vniuersum, vt quid acturus sis in Physico, teipsum intelligas ad hanc regulam. Principio oportet probe cognitam habeamus vniuersam rationem atq; naturam, cum physici corporis, tum Physicę vitæ. Corpus siquidem vitaq; physici mortales. Ex mortali vero nihil potest elici, quod pariat vitam longam, sed ea quæ possunt haberi ex his, sanum reddunt corpus, & sic neq; corpus, neq; vita mortalis, in hac nostra monarchia debent considerari pro sententia Arcani, vel Elixir. Extra nanq; corpus est vita longa, & a corpore conseruatur, corpusq; inferius ab ea. Præterea interueniente corpore, exoritur dissolutio vitæ vtriusq;. Vbicunq; enim mortalitas non est coniuncta immortalitati, illic dissolutio esse nequit. Hoc loco plurimum laborauit empirica Musa, & Sophistæ Medici, Spagyrorumque, qua scil. ratione corpus tanquam balsamum conseruarent, ne causarentur mortem, cum balsamum sit vitæ Mumia, non corporis, haud memores interim in vita mortem non esse. Nihil enim aliud vitæ mors est, nisi dissolutio quædã ab immortali, quæ vbi accidit, tum demum moritur corpus. Atqui huc omnia sua excerpta retulit Hippocrates, corpusculumq; illud præ manibus sumere, tanquam subiectum longæ vitæ, & mortale mortali conseruare decreuit: cum in eo nulla vnquam fuerit vita, quæ ex illius fonte manarit. Corpus enim creatura est, at non vita, nihilq; minus mortis filia. Igitur ex Archa ea descendit, quæ est immortalis. Non prorsus referenda est, in quies, Hippocratica Musa, ad mortalitatem. Esto; at multo faciliorem viam ad sanitatem inuenias, quandoquidem e superis descendit Magnale istud. Nihil enim pręter ea quæ creaturæ sunt, Hippocrati tribuit Deus, imo nec ei ea plene, quæ creaturæ sunt, insignia Mysteria dedit: sed ad rem. Huic corpori Deus adiunxit aliud quoddam, puta cœleste, id quod in corpore vitæ exsistit: de quo THEOPHRASTVS EGO: Hoc opus hic labor est, ne in dissolutionem quæ mortalium est, & huic soli adiuncta, erumpat. Etsi in corpore isto caduco accidere potest dissolutio, atq; adeo colligi ex ea amissio cœlici corporis, tamen vitæ longæ obesse nequit, propter restaurationem, quæ subinde fieri debet, vt prorsus omni defectu careat corpus. Sicut enim ignis tantisper, dum ligna adsunt, viuit, sic vita lõga dum adest corpus ex archa, quod corpus vt corpus conseruandum est interueniente corpore, quod extrinsecus conualescit. Inde enim conseruari potest. Nihil enim aliud est corpus, nisi subiectum, in quo longa vita corporis æterni gliscit.

Mortale immortale nihil facit.

Vita longa res est extra corpus.

Vita mors quid sit. | Hippocr. tangitur.

Vita non est creatura &c.

Corpus Physicum cœlico sustentatur. Corpus quid sit.

CAP.

Cap. III.

HActenus de Physico corpore: nunc qua ratione materiam huius ab omni corruptione conseruari oporteat dicendum. Principio, quicquid in se ipso corpus corrumpit, idem alieno corpore est recuperandum, ita, vt monarchia Spagyrorum non admittat peruulgatã balsami naturam, qua corpus conseruare laborat. Sicut enim fieri nequit quin lignum absumatur igni, ita fieri non potest quin corpus aliquando corrumpatur vita. Quare minus admittendi sunt Essentialium rerum periti, qui longam vitam balsamo comparari autumant. Cum potius hæç sit natura balsami, vt corpus a corruptione eiusdem conseruet, ne in corpore vacuum insit. Nam omne vacuum eius loci morbus est, siuè ægritudo in corpore, & quasi atrophia quædam vitæ longæ. In perfecto enim corpore locum habet vita longa: In imperfecto in continuũ defectum ad mortem vsque dissoluitur. Scimus enim physicum corpus sustentari posse a morte, & illud ipsum ex vi suæ mumiæ innatæ. Hæc ad vitam sanam, non longam, qui terminus pro physico est corpore. Operæpretium autem est, ante quam vitam longam declaremus, sanam vitam exhibeamus ac præstemus. Sunt autem illa, quæ a morbis defendunt. Vt in Persico igne perit membrum non citra dispendium vitæ, quandoquidem iste morbus membri est mors; deinceps caussa vitæ cordis, & hoc ab accidente, potest tamen & per physicum balsamum tolli. In Mola & Hernia eleuatur vita longa tantisper, dum desinit idem humor. Similiter in carbunculo, & saphyro plus æquo gliscit. Obseruãdũ igitur est corruptionem a corpore auferendam, & quod in vita longa exarsit, in refrigerium denuo redigendum. Quare hoc loco specifica Naturæ, quæ in hoc sunt adornata, corpus vndecunque morbo confectum, muniant necesse est, id quod Medicorum esse debet. In vita autẽ longa nihil eiusmodi requiritur. Leonina enim ad vitam longam, ex æquo cum eo, qui a morbis alienus est, potest reduci. Similiter Lithiasis & Tympanites: sed hæc de vita longa. Nunc ad breuem vitam, Testalẽ, scilicet. Quicquid in Hyposarcha sustinet corpus, interueniente præcipiolo administrandum. Rustenna ænea in epilepsia. Perla grandis in gutta. Sardiniana in matrice, & in id genus aliis. Tesiana in Thyra: Thutia in ophthalmia; Perstitella in Erisypela externa, Hypericon in aliis offensionibus. Hæc atque alia, quamuis probe confecta & absoluta, nihil tamen prorsus ad longam vitam faciunt, sed in hoc solum adhibentur, vt conualeat corpus. Parui enim refert, quod ad longam vitam attinet, consulatur febribus necne, Ephemeræ, Causoni, Phthisi, Ethicæ & id genus aliis. Tantisper enim dum spiritus naturæ manet, corpus cœle-

Balsami natura quails.

Vita quibus seruanda.

Testalis vita, &c. remedia.

Vita corporis contagione efficitur.

ſte ſeruat, manetq; vita longa vna cum cruciatu morborum. Hic non præſto eſt mors. Quatenus enim corpus in tutelam medico committitur, mors eſt, at non cœleſte corpus. Ex corpore autem diffluit venenũ in vitam, quam adeo accendit, vt prorſus in Eſcharam erumpat, quandoquidem a corroſiuis mors ducit originem, & arſenicale in vniuerſum quoddam Realgar eſt, ideo nec deſinit a natura veneni, quouſque ſatisfaciat ſuæ naturæ, donec & reddat conſumtum corpus; idque tamdiu, vſque in Eſcharam incineratum conuertat, nec poſt finem ceſſabit a ſua malitia in ea. Quare duplex praxis aggrediunda eſt. Hæc, vt vitam conſerues: alia vt reprimas corpus, ac places, & idipſum in dies propter corruptionem, quæ quotidie accidit.

Vita longa praxis duplex.

Cap. IV.

CVm pro natura creationis corpus & eius phyſica vita tanquam vna pars in compoſitionem formæ tranſit, & quia phyſicum corpus dimidium eſt, cum cœleſti totum: plus igitur medico conſiderandum, vnde & ex quibus maior homo conſeruandus ſit. In maiore ſiquidem vita conſiſtit vita longa: At in minore, mortalitatis ſubiectum, & hoc inſeritur iuxta prædeſtinationem, cum corpus, tum vita cœleſtis phyſico corpori, quæ velut indiuiduus comes ſequitur hanc coniunctionem. Ex qua quidem de prædeſtinatione ſciendũ, quod quæ innumera ſunt, aliud coniunctio, aliud oportet, aliud rerum eſſe, aliud vita, aliud mors, omnia tamen illa abſque prædeſtinato termino vel puncto deputato, quandoquidem ſub manu priuilegiata hunc tenere conditor decreuit, vt ſtatutum apud ſe habeat, poſſitq; abſq; reuocato iudicio libere, quod vult, quodque viſum eſt, diſponere. Porro redacta coniunctione alia harum duarum formarum, naturalis videlicet, & eius quæ præter naturam eſt in formam naturæ, idque omnino in cella matricis elicitur, genitores duos, filium vnum, genitrices etiam duas, & filiã vnam, has quatuor perſonas gignere. Parit hoc ſemen cœleſte cum mortali id animal, quod genitum apparet, elementale ſemen & ſuper cœleſte ſimul. Nam hoc loco vere operatur corporale ſemen, id quod in prędeſtinatione ductus naturalis conſeruari oportet. Ea autem quæ præter naturam eſt forma, in primis conſiderari debet, ita, vt per illa etiam, quæ præter naturam ſunt, ſeruentur. Sic duplicium bonorum heres inſcribitur puer, Naturæ & Eſſentiæ, quæ a natura exſiſtit, iuxta præſcriptum creationis quæ ſimul oboritur, idque ab eo, qui præter naturam eſt, parente, qui corpus regit ac gubernat. Ex duobus quippe his parentibus ſuperius ſequitur matrimonii coniunctio diuinitus. Nam Adamus neque ex creatione eſt aliquid adſequutus, neque aſcendentibus ſignis, neque aliis rebus ob-

Corporis phyſici quæ ratio creationis.

obnoxius factus. Nihil igitur ex Astris quatuor cum homine participes. Indiuisa sunt enim astra & homuncula, sed ex eo, quod præter naturam est, vitam longam accepit. Verum vt habeat medicus, quod vsurpet, neque passim sequatur imperitorum nugamenta, qui frigidissime hac de re scripserunt, principio admonendus Medicus, vt plus ad ea, quæ præter naturam sunt, quam ad ea quæ secundum naturam fiunt, animũ adiungat: Deinde vt prædestinationem pulcre calleat. Ex hac enim tanquam ex fonte potius scaturit ea Monarchia, quæ præter naturam est, quam specificum & Qualificatum. Atque hinc est peruulgatus ille error, quo non pauci inducti, sic statuunt consulere corpori, vt multo plura corpori, q̃ quæ corporis sunt tribuant. Hæc vt clarius innotescant, similitudinem hanc cape. Videmus in eo quem somnus oppressit, vitam naturæ duntaxat inesse, fatumque spirituum cum eo colludere vna. Vbicunque igitur præsens vita exsistit, non plene, atque adeo citra vim exsistit. Ea quamuis mortua sit, quia non operatur, tamen corpori insita est. Item in eo qui iugulum gladio præbet, ictus vitam longam aufert. Quicquid porro in corpore subsultat viuum adhuc, ingenita vita naturæ est. Hæc prorsus non est obseruanda, sed ea qua corpus reuiuiscit. Præterea vita longa tanquam homo exsistit nobis, vt ignis ligno insitus, quo redindegrascit homo.

Medici est, plus considerare quæ præter quam quæ secundum naturã sunt.

Vita hominis igni similis.

Cap. V.

SEd vt magis dilucide appareant ea quæ de parente diximus, qui præter naturam est, & naturali iuxta præfinitum insitus. Quæ caussa est duplicis vitæ, ac corporis Naturalis, & eius, qui præter naturam est, parentis. Ex quibus facile liquet hominem duplici semine nasci. De his omnibus sic breuiter habeto. Iam inde ab Adamo immutata est complexio vna cum natura generationum in carne, pp importunas & intempestiuas operationes personarum in earum natura contraria. Palam enim est; neque melancholiam principio nobis ingenitam, neque sanguineum, neque cholericum, neque phlegmaticum fuisse. Ex melancholia enim & cholera, similiter ex aliis, nulla vnquam orta est plena complexio. Nam semine contrario semel confuso periit vna natiua complexio: adeo, vt nemo cholericus plene ac perfecte dici possit. Quod si sola & in gradu suo permansisset, porro etiam apud nos præcelleret cholera. Quare medicus prorsus de quatuor complexionibus nihil sentire debet. In Adam n. non fuerunt, multo a. minus in eius prole, & nec simul consistere possunt ista quatuor inter se diuersa. Præterea sic ut interueniẽte partu intẽpestiuo singulæ cõplexiones corrũpuntur, & id ipsum nõ sine iactura liberorũ (q.d. n. est cõplexio? parentis natura est,

Complexionatus homo non est, natus.

Complexio Medicis negligenda.

Complexio quid sit.

idque ſine calido vel frigido, nigro, vel albo) ſic etiam in eo, quod præter naturam eſt, corpore, ſemen quoddam hereditarium exſiſtit. Et ſi duo eiuſdem complexionis homines copulantur, tamen ſupernaturale ſemen, ſub quo cum ſapientia, tum vita deliteſcit, nunquam vere coniungitur. Duplex ergo eſt matrimonium, aliud quod humana ratio perſuaſit, aliud quod Deus coniunxit. Illud proprie matrimonium non eſt, niſi quatenus oculi & captus naturæ ſinunt. In illo, quamuis vndecunque diſpiciat homo, quod ſibi ac pueris prætexat, ſpiritum Dei qui eos copularit, requirat, honeſtum prætendat, nihil tamen niſi hypocriſis eſt. Argumēto eſt ſubinde noua mutatio locorum. Hoc autem quod Deus coniunxit, proprie matrimonium exſiſtit, & ad vitam longam refertur, propter diuortium, quod hoc loco accidere nequit id quod nemo niſi interuenientibus liberis, intelligit. Propterea multi, vel in vtero matris ſunt ſanctificati. Hi ſunt, quos Deus copulauit, vt eam, quæ fuit Vriæ, & Dauid, quamuis ex diametro, (ſic enim ſibi humana mens perſuadebat) cum iuſto & legitimo matrimonio pugnaret hoc. Quia tamen vterque præter id, quod naturæ erat, quaſi hereditario vitam longam adeptus eſt, propter Salomonem, qui aliunde naſci non potuit, niſi ex Bethſabea, coniuncto Dauid ſemine, quamuis meretrice, coniunxit Deus. Adeo quicquid eſt præter naturam, velut naturæ theſaurus eſt Deo commiſſus, id quod apud Spagyricæ artis peritos palam eſt, vitæque longe mirum in modum conſentaneum. Hæc præſcribuntur in hoc, vt quæ præter naturam ſunt, phyſico plene appareant.

Matrimonium duplex eſt.

Bethſeba cur Dauidi iuncta.

Præter naturalia Theſaurus ſunt Dei.

Cap. VI.

Diuiſa igitur duplici praxi, alia in phyſicam, alia in longam vitam, quatenus vtriuſq; inciderit vſus, ex fine indicabit phyſicus. De hac autem vita, quæ præter naturam eſt, qua de in præſentia loquimur, videndum num fieri poſſit, vt aliqua ratione adſequamur illam in phyſica vita, quando extra vires, quæ ſecundum naturam ſunt, exſiſtit, & ſub illa longæ vitæ arcana deliteſcunt. Nam hoc loco palam fiunt impreſſiones, quæ præter naturam ſunt, vt vt ſcilic. in ſupernaturalem vitam ſimul concurrunt, vt vt etiam firmamentum in corpus, quod ſecundum naturam eſt, concurrit. Et ſi Impreſſiones ſupernaturales appareant, tamen obſcura eſt illarum cognitio. Hinc eſt cur Impreſſiones ab aliis dici cœperunt, ab aliis incantationes, ab aliis ſuperſtitiones, ab aliis aliter iuxta præſcriptum Magicæ artis. Nam ex his fluit ea, quæ Græcis Magiria eſt, ea præter Impreſſiones, quas Incantationes & ſuperſtitiones appellant, aliud nihil tractat, & idipſum in corpus ſupernaturale.

Quare

Quare operæpretium est de corpore supernaturali in impressionibus suis loqui. Cum totam Magiam ab Astronomis etiam in alienum vsum torqueri videam, & perperam ab omnibus applicari superstitiones, & pharmaceutriam quandam. Quemadmodum Necromantiam & Nigromantiam, huc omnino retulerunt, vt vtraque Idololatria quædam esse credatur. Quæ, nisi interueniat Influentia, prorsus silescunt. Quãuis enim quaqua versum respondeant, at loquantur Manes, tamen non nisi ea, quæ præter naturam est, Influentia interueniat, accidit: id quod perperam impostura Satanæ creditur: quia impossibile hoc sit homini, cum facile assequi liceat, vt in Exorcismis Phantasticorum spirituum fieri videmus. Nam tota Cabalistica Magia hoc in se claudit, vt palam faciat corpus, quod secundum naturam est, a corpore quod præter naturam exsistit, & nobis velut imago insitum, sustineri & administrari, vt diuersos & longe dissitos sensus, puta Orientalem & occidentalem æquales, cogitationesque incognitas, cognitas absens reddat. Quãquam difficile admodum sit cognitu his, qui huius artis Cabalisticæ prorsus rudes ac imperiti sunt. Cum ab his etiam, qui hanc artem apud omnes iactauerunt, longe erratum sit, id quod translatio eorum ex Hebræo & Spagyrorum canones indicant. Quare de praxi longæ vitæ concludimus in hunc modum. Ex Influentia supernaturali non modo Incantationes, verum etiam imagines, & Gamahæas fluxisse. Hanc quidẽ Philosophastri in Astra firmamenti retulerunt, & ex carbonibus cœli Martem & Iouem finxerunt, qui corpus illud quod præter naturam est, regerent & administrarent: cum tamen non sit iis porro, nisi in res mortales, quæ prorsus nihil ad longam vitam faciunt. Quare ex supernaturalibus corporibus, non naturalibus, elicienda sunt, quibus ad longam vitam vtaris. Tota enim vis illa supernaturalis Magica est, & omnis Magus Influentiam, quæ præter naturam est, vna cum corpore, sub quo vita delitescit, deprehendit. Corpus, inquam, quod in se gerit homo, inuisibile homini, quemadmodum de generatione habetur, &c.

Cabalistica Magia quid sit.

Influentia & Gamahæ ex Influentia supernaturali orta.

Cap. VII.

Vt autem exacte intelligas, ex quibus rationibus Incantationes, siue Manes superstitionum consideratæ sint, & quo pacto hactenus in abusum venerint, vt nec Manes dici, nec Superstitiones debeant: hæc est ratio, quia a protoplasto primũ se ducit exordium, qui corpus supercœleste & mortale, simul in vitam suam longam coniunxit: reliqui vero, qui memorantur, item: id quod ab aliis deinceps aliquatenus subintellectum est, iuxta veram tamen rei naturam nondum satis, vt oportebat,

Incantationes vnde dicta cœpta.

cognitum. Eandem enim quoque artem aggressi sunt, sed quia longe lateque errabant, sinistro sane auspicio, hac eis via penitus non successit. Vniuersa namque Phantasia & Imaginatio, principale est ac præcipuum in corporibus supercœlestibus. Quemadmodum se corpus mortale in sua conseruat substantia, sic supernum illud, in imaginatiua. Nam quicquid ad phantasiam attinet, ex eo duntaxat est corpore, quin & corpus ipsum est. Vbi sciendum, quod quicunque eiuscemodi corpus supercœleste aliquo coacturus est, probe cognitum habeat oportet, vt imaginationi quidem resistat. Quanto enim frequentior est ei corpori cum mortalibus consuetudo, tanto vertiginosius *(vt sic dixerim)* perniciusque ea corpus comitantur. Hoc superarunt plane protoplasti illi. Ceterum posteri illorum, cum eius nullam habuerint solidam ac perfectam cognitionem, semetipsos infatuarunt & seduxerunt, proque deliris ac stultis, neque id immerito, sunt æstimati. Præterea etiam corpus illud supercœleste, Astris quodammodo ex igne non vsquequaque dissimile est: ex quibus equidem inuisilibus, nebula exsurgit visibilis. Sic etiam proprietas ac natura corporum est supercœlestium, vt ex Nihilo plane imaginationem constituant corporalem, quod corpus esse solidum existimetur. Eiusmodi est enim Ares, vt si lupum speculatio referat, lupus appareat. Quod quidem vniuersum simile est generationibus ex quatuor elementis, ex quibus aliquid nascitur, quod primo tamen suo nequaquam æquale est, nihilo tamen ob id minus ipsum Ares in se gestat. Huiusmodi quidem naturam & rei ingenium, rudes illi atque imperiti ex peruersa artis persuasione toto errantes (quod aiũt) cœlo, cum penitus ignorarent, & fundamenti, & ortus eius nescii, Manes quasdam esse finxerunt, quas alii quidem Fatum appellarunt, posteriores vero Incantationes & Superstitiones. Ex hisce namque supercœlestibus corporibus, tam Nigromantia, quam Necromantia, suam ducit originem: similiter & Geomantia quoque, & Pyromantia, Hydromantia, & ipsa denique Speculia. Ad hunc itaque modum & virgulta efficiuntur: & ex hac eadem virtute se clauis quoque vertit, cribrumque & eius generis, quæ de superstitionibus continentur, innumera alia.

Ares natura qua.

Ares est natura prima rerum.

Cap. VIII.

SEd vt Physicus omnia habeat plene, ac perfecte, videamus exempla seniorum, qui in hac Magia plurimum laborauerunt, vt adsequerent vitã longam, & idipsum citra omnẽ admistionẽ Hermeticæ repuerascẽtiæ, citraq; artẽ Spagyricæ Experientiæ, q̃ solius est corporis. Videamus ergo ætatẽ Adæ & Mathusalem, qui bona pars sunt principiorum Magicæ artis. Quanq̃ hoc vulgo persuasum est, maximam ętatẽ habuisse protoplastum, minimam habiturum hominem.

Spagyrica Experientia in quo consistat.

Po-

Postremum id quod efficax argumentum eſt in ſcholis eorum, nullo tamen pacto approbari debet, quemadmodum de ætate virorum habetur. Tantæ ætatis Adami cauſſa fuit Magia, ex cuius Influentia ſemper vixit. Miſeram ergo & poſteris ſemper deplorandam mortem Adæ: non tam propter lapſum, quam propter ſcientiam, quæ vna cum illo interiit, qui Spiritum ſummæ vitæ præter id, quod naturę erat, ſolus retinuit. Itidem de Mathuſalem, qui proximus Adæ fuit, iudicandum. Quamuis alii non ignobiles viri maiori ætatis fuerint, vt Moſes, qui centum & viginti annos compleuit, at non pro ratione Magiæ, ſed potius phyſicæ vitæ, cui natura quædam valida ita fuit coniuncta, vt iſtuc ætatis nullo negotio attingeret. Iterum alii complures, quorum nomina hoc loco referre longum eſt, id quod etiam apud nos, vt ad noſtra tempora veniam, fieri videmus, & porro etiam videbimus, vſq; in finem mūdi. Alii, qui 150. annos tranſmiſerunt, ſecundum Magiæ vero naturam vixerunt. Sunt etiam qui plura tranſegerint ſecula, quam pro ratione natura credi par ſit: idque adiuncta vi Naturæ, quæ plene in metallis, ceteriſq; rebus, quas Mineralia vocant, exſiſtit, quæ corpus ſupra complexionem & qualitatem ingenitam erigit, ac conſeruat. Cuiuſmodi eſt Tinctura, & Lapis philoſophorum, quod (&) ex Antimonio elicitur. Similiter Quinta Eſſentia, quemadmodum in eorum præparationibus habetur. Hæc atque alia complura Spagyricæ artis Arcana reperiuntur, quæ corpus ſenectute confectum priſtinæ iuuentuti quaqua verſum reſtituunt, & ab omni ægritudine liberum reddunt, id quod huius monarchiæ peritis conſtat.

Longæuitatis Adami cauſſa fuit Magia.

Longæuitatis Moyſis cauſſa fuit phyſica vita.

Tinctura, &c. Longæ vitæ hodie cauſſa.

CAP. IX.

Eſt inſuper alia ratio longæ vitæ conſeruandæ, quam Mahumet ſecundum Magiam populo ſuo præſcripſit, & multis annis donauit, neque id ipſum ex Deo, ſed ex ea, quæ præter naturam eſt, Influentia. Hanc praxin quia Mahumet tanquam Magus imperito vulgo non ſibi aliquandiu exercuit, nomen immortalitatis meruit. Archeus aliquot annos ſupra centum ſeipſum conſeruauit, id quod ſibi vitio verſum eſt, & inter idololatriam relatum. Ex æquo enim cum tribus Magis illis Sabæis, qui Magica non naturali, vi equorum ad Bethleemitas venerunt, Cabaliſticæ artis peritus fuit: non ſolum in eo, quod vitæ longæ erat, ſed eius etiam, qui præter naturam eſt Intellectus. Hæc omnia ex ſupernaturali Influentia, quæ corpus regit atque gubernat, fluunt. Hos Magos poſtea ſunt ſecuti, qui ſe falſo hoc nomine pene diuino vendicarunt, inter quos fuit Hippocrates, qui filiam ſuam, quam maluiſſet in præſenti forma perpetuo permanere, extra naturalem Influentiam in corpus

Hippocr. incantatione filiam ſuam transformauit.

ab omni Natura alienum transformauit, id quod euidens argumentũ Incantationis esse potest. Eodem modo Serellus longam vitam retinuit, & Metamorphosi naturæ animum adiunxit. Istorum origo & scientia suis locis indicabuntur. Porro in cõseruatione eius, quod præter naturam est, corporis, plerique fuerunt æquales Mathusalem, sed in trãsformationibus longe errauerunt. Nam operatio eorum in Phantasticũ corpus abiit, propter inscitiam rerum Physicalium. Quare multi sunt, quorum vita longa in nouissimum vsque diem exsistit: fiunt tamen eiusmodi metamorphoses citra longam Vitam. Quemadmodum in Lupis marinis accidere videmus eiusdem vitæ cum reliquis Lupis. Id genus animantia, si pristinæ formæ restituuntur, mortalitati rursus obnoxia fiunt. Similiter & de corpore Phantastico iudicandum, interueniente cibo, aut hominis osculo. Hæc omnia Delticæ Impressioni obnoxia fiunt. Priusquam tamen in Impressionem Delticam abeunt, non adest mors, nisi quatenus Phantasticum corpus admistum admittitur, id quod narcoticam formam gignit, perseuerantem in annum Ignis. Præterea vixerunt multi vitam alienam, idque iuxta præscriptum Delticæ naturæ, inter quos fuit Styrus, qui cum de vita laboraret, robusti cuiusdam adolescentis, qui cum forte assistebat, vim atque naturam attraxisse dicitur: idque per Imaginationem sic est consecutus, vt sensus, cogitationes, denique animus ipse in alium transferretur. Per hanc imaginationem Archasius vniuscuiusque eruditi atque prudentis hominis scientiam atq; prudentiam attraxisse dicitur. Tanta est vis animi, in quo supernaturalis ille vigor exsistit, vt aliquoties ardenti atque adeo gliscenti concupiscentiæ satisfiat. Hinc est contemtus ille Imaginũ & Gamahæarum apud eos qui ad internecionem vsque hac Imagine sunt abusi. Hinc sunt verba illa, characteres, signa, formæ ac figuræ manuum, imprecationes atque orationes, quæ potissima sunt caussa Incantationis, atque adeo verborum, quæ vulgo ad vulnera ceterosque morbos adhiberi solent. Denique quicquid in hanc formam fieri potest, vi eius, quod præter naturam est, corporis nobis insiti fit. Porro ex his quæ præter naturam sunt, impressionibus, erumpunt etiam Astra firmamẽti, Venus & Saturnus, ceterique Planetæ, ita vt ea, quæ præter naturam est, Influentia, astra inferiora regat ac gubernet. Quicquid ergo in Gamahæa & Imaginationibus fit, accedentibus Planetis ac signis, totũ hoc quicquid est, ad superiora signa referri debet. Quare quæ caduca sunt corpora, atque adeo morti obnoxia, supernaturali illa vi, a morte liberari facile possunt. Donauerunt præterea Venus & Saturnus, Mars atque Mercurius, in superiori firmamento cursum suum exercentes, pleros-

Serellus longæuus.

Corpus Phãtasticum, &c.

Deltica Impressio, &c.

Styri historia. &c.

Archasius, &c.

Corpora vt immortalia fiant ab Astris.

plerosque mortales immortalitate, & idipsum citra vllam operam humanam, accedentibus Imaginationibus. Ex quibus non pauci cum in aquis, tum etiam in terris exsistunt visibiles & inuisibiles. Quorum aliqui per Delticas etiam Impressiones eo peruenerunt, neque prorsus Nymphæ: quemadmodum de generationibus animalium habetur. Hactenus de his. Reliqua quæ hoc loco requiruntur, alibi in Archidoxis indicabimus. Nunc ad duplicem praxin longæ vitæ, in qua, quæ ad Spagyricum attinebunt, plene dicetur.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE VITA LONGA LIBER SECVNDVS.

CAP. I.

IN superiori volumine, quæ de vita longa tractauimus in genere, hic in specie tractabimus, puta singularem quandam medēdi rationem, id quod interuenientibus Arcanis specificis, & id genus aliis fieri consueuit, & extra vitam longam, vt in Apoplexia, Vulneribus, & id genus aliis. Integram enim, atque adeo sanam vitam longæ præferas necesse est, vt innotescat fundamentum, cui omnis valetudo vitaque longa innititur. Est igitur huius secundi libri status, ac summa, vt integra vita conseruetur, neque vnquam in corruptionem erumpat. Hinc est cur primo loco Virtus Arcani, deinde natura Balsami requiratur. Nam vniuscuiusque Arcani comes est sanitas. In hanc sententiam subiectum vitæ lōgæ accipias oportet. Bifariam ergo distinximus librum secundum: Aut enim firmum est, aut infirmum corpus. Si firmum, in eadem valetudine conseruandum est: Sin infirmum, aut aliqua ratio ægritudinis in illo delitescit, singula genera vna cum speciebus ad insignem aliquem canonē medicum, quem *Magisterium* vocāt, reducas oportet. Ea est singularis medendi ratio, quamuis multo iustiore nomenclatura, sed alia ratione Vniuersalis dici possit, propter species, quæ si sub vnum genus congeruntur, iam non singularem, sed vniuersalem curam conficiunt. Tamen communius quiddam est id, quod in calce huius libelli dicetur, quod omnia genera in vnum complectitur, quemadmodum particularia, species. Cuiusmodi est ratio medendæ febris, quæ in se includit Synocham, Ephemeram, Hecticam, Causona, ceterasque species. Similiter hydropiseos, quæ Ascliten continet,

Argumentū huius libri.

Vita sana, Longa præstantior.

Arcanum pater sanitatis.

Magisterii quid?

Tympaniten & Hyposarcan. Item Guttæ, Lethargicum, Torturam, Paralysin, Apoplexiam. Magis vniuersale autem in se claudit Guttam, Febrim, Hydropisin, ceterosq; morbos vniuersos. Estque illud, Arcanum, quod in Archidoxis Parrhisiis dedicauimus: Et Tincturæ, quæ leprosum humorem metallorum pellit, haud dissimiliter operatur, fulgetq; ad elementum redactum quaqua versum, veluti ignis, qui quicquid corripit, consumit. Neq; enim species vllæ sunt, neque genera vlla, quin igni corripiantur. Huc respexerunt Spagyricæ artis professores, qui tum demum medicamina corpori accommodanda dixerunt, in Ignem redacta. Per hoc enim Elementum omnis ægritudo consumi debet a quolibet Medico. Quanquam alias de auro potabili, similiter de 5. Essentia mentio fiat, tamen hic singula ad Cheyri, & ad Sapphyricum Anthos referemus, id quod non paucos fefellit: inter quos est Arnoldus vna cum æmulis suis, qui sub Lunaria hoc produxerunt. Nos in hoc secundo lib. singularem medendi rationem in vtraque medicina, adiunctis rationibus, quib. inuenias illud, circa morborum originem descripturi sumus. Ad finem sunt adiecta Cheyri, Balsamumque, quæ peritissimum huius rei Lectorem requirunt.

Ignis omnia consumit: ita etiam generale remediū morbos.

Arnoldus carpitur.

De Podagra. Cap. I.

TRia sunt, quæ ad perfectam podagræ curam requiruntur: Purgatio, aperitio, deinde cura, in hanc sententiam. Principio purgetur omnis podagricus plena ac perfecta purgatione, & idipsum Arcano Corallino, quo interueniente, eliciuntur fluxus podagræ, adeo vt ne locus porro relinquatur podagræ. In hoc Corallino quod ex Essentia auri est, tanta vis, ac virtus inest, vt eam, nisi hac purgatione a medico deprehendi impossibile sit. Fiat ista purgandi ratio sexies, aut septies pro vetustate siue duritia, siue natura podagræ. Porro si supersunt reliquiæ, aut podagricus alioqui infirmior est, quam qui purgationem hanc ferre possit, aperiatur in hunc modum: illic vbi centrum podagræ delitescit, aperi, & idipsum interueniente Alcali Spirituum. Sub hanc apertionem continuo oritur tumor, subtus quem quicquid centro inseruit, confluit, & in abiectione Escharæ erumpit. Porro vbi fluxus podagræ desiit, tum demum integram curam, atque adeo consolidationem aggredere, scilicet cataplasmatis, quæ sunt ex mumia. Hæc sunt quæ podagram medicantur. Quanquam Liquor ex mumia temperatus, si morbus recens est, neque indurauit, citra aperitionem etiam curet, vi tamen natiua potius hoc fit, vt per Specificam Naturam.

Podagra cura tribus re. bus perficitur.

Arcani Corallini vis.

Alcali spirituum, apertiuum.

Tertia ratio medendę podagræ est per mumiam reductam in vltimā materiam Alcalizatam & liquorem de mumia, in hanc sententiam: In-

dies

dies podagricos artus inunge, idque ad vij. aut viij. hebdomadas pro ratione ac natura podagræ. Triplex ista medendi ratio quicquid mutilum, quicquid denique mancum est, pristinæ sanitati restituit. Noua hæc est, certo scio, pellendi morbi ratio, maxime apud insulsos & medicos indoctos, & contra canones eorum, vt isti cauillantur, qui medica professione præter inanem titulum, ceterum nihil prorsus reportauerunt.

De Gutta. Cap. II.

Gutta species quæ.

AD propellendas ægritudines, quæ oriuntur ex Gutta & speciebus Guttę cuiusmodi sunt morb⁹ Lethargicus, Paralysis linguę, mēbrorū, &c. Apoplexia, Oris tortura, & aliæ species, requiritur cura generalis. Nam in his omnibus, nihil aliud præter vim naturæ considerari oportet. Neque purgatio, neque simplex confortatiua, neq; vnctio, neq; aliud quicquam, in quo tantopere laborauerunt, cum Valescus de Taranta, tum etiam ii, qui ante Valescum fuerunt. Principio igitur obseruandum, in qua valetudine naturæ vis illa qua Guttæ consultum volumus, reperiatur. Priusquam tamen ad illa perueniamus, sciendum Guttam, quod ad quantitatem attinet, non plus scrupulum vnum in se contineri Apoplexiam ad scrupulum I. non prorsus ascēdere nihil igitur est, quod obseruemus tam prolixos Auicennæ canones, cum pauca admodum de substantia in se habeat morbus. Neq; fieri potis est, vt illius loca atque dolores comprehendantur. Quare ad hunc modum adornari debet confortatiua, quæ scilic. naturam expellat, & ex sui natura vincat. Quoties enim Gutta cannas in pulmone præfocat, toties apoplexia vna cum præfocatione continuo sequitur, quam non nisi Arcana tollunt. Hinc satis liquere puto, vel tantillum in re medica Mysterii pluris fieri quā vniuersas Auic. Fennas, quam vniuersum Myropolium, quam vtraq; Lumina, & præpositum, vna cū insigni Experientia, quam Thesaurus præscribit, quibus hactenus pene vniuerso orbi illusum est. Sed vt redeamus ad Arcana: Duplex est Arcanum, aliud Vitriolatum, aliud Mercurius Auri, quem vulgus Salernensium medicorum *Aurum potabile* falso appellat, adducti opinione Hermetis, quam suæ ignorantiæ prætexūt, adeo vt Horizontem pro auro potabili acciperent, egregii scilicet homines, qui Hermetem ex eorum inscitia iudicant. Cetera Arcana extrinsecus vsurpanda, cuiusmodi sunt, Balsamum, Aloes, Myrobalanorum Chebulorum, Belliricorum, Indorum, &c. in Nucha sunt administranda. Hæc sunt quæ Arnoldini & Rupiscissani nunquam sunt assecuti, qui in additione extractionis Elementorum, quæ nulla sunt, frustra

Gutta cura qualis sit.

Valesc. de Taranta carpitur.

Gutta quātitas ℈j. non excedit.

Arcanum Gutta duplex est. Salernenses carpuntur.

ſæpius laborauerunt. Qui ergo in hac re medicus inſignis eſſe ſtudeat, animum ad Separationem Spagyrorum adiungat, idque propter Extractionem Myſteriorum. Alioqui fieri nequit, vt conſulatur cum paralyſi, tum ſpecieb. quæ ſunt de Gutta. In hanc ſententiam propelle contractionem. Nam vtcunq; morbum vi quadam ſanari neceſſe eſt. Doſis Vitriolati, grana tria: Doſis Horizontis, grana quatuor.

Doſis vitriolati & Horizontis quanta.

De Lepra. Cap. II.

SIngulæ ſpecies Lepræ, Leonina videlicet, Elephantia, Alopecia, Thyra, Morphæa, & Vndimia ad eandem medendi rationem, quæ eſt per regenerationem, referuntur. Omnis enim Lepra frigidior exſiſtit natura, atque præpinguior: neque fieri poteſt, vt vnquam cum medicaminibus concilietur.

Quod enim eſt oleum ad aquam, hoc idem eſt medicina ad leprã: quare plenam atque perfectam curam aggrediamur oportet, propter præparationem regenerationis, & idipſum iuxta præſcrictum Spagyricæ Tincturæ, in hunc modum: Principio mundanda ſunt metalla leproſorum interueniente Tinctura, in qua duplex Tinctura, & duplex Lepra delitescit, rubea ſcilicet & alba, hanc Lunarem, illam Solarem appellant Spagyrici: prior ex Tinctura Solis, poſterior ex Tinctura Lunæ accipitur. Hic non puto operæpretium eſſe obſeruari ea, quæ veteres de origine lepræ ſcripſerunt, cum eadem Praxis adferat. Quare hoc loco Spagyrice agendum eſt, neque prorſus obſeruandum, quæ de origine lepræ a veteribus ſcripta ſunt. Porro qui velit Spagyrice conſulere lepræ, videat ne cum his, qui Mercurium Solis, quem plerique Spagyricorum primam materiam appellant (*Aurum potabile* falſo crediderunt) aberret. Quibus impoſuit euentus, Quemadmodum Archelaus habet: nos autem hoc loco aſſerimus rubeam lepram a Mercurio Solis, albam a Merc. Lunæ ſanari. Hoc opus, hic labor eſt, vt Mercurium exacte conficias. Poſtremo etſi Mercurius ad tingenda metalla non prorſus ſufficeret: valeret tamen in corpore, vt illud ſanitati reſtitueret. Sunt præterea alia quædam Arcana, quorum alibi de vita longa fit mentio, quæ lepram ex æquo tollunt.

Lepra cura eſt per regenerationem. Lepra quid?

Tinctura Lepra duplex.

De Epilepſia. Cap. IV.

PLena atque adeo perfecta medendæ Epilepſiæ ratio, bifariam fit, neque ipſum ſine peritiſſimo huius rei viro propter Arcana & Praxin Chirurgicam, quæ Epilepſiæ inſeruiunt. Principio deprehenduntur arduæ quædam, atque adeo ſupernaturales Eſſentiæ, idque per præparationem, vt in *Vitriolo, Camphora, Spodio, Monocerote*, & id genus aliis, quæ

Epilepſiæ curatio duplex. 1. Chirurgica qua mo- ... duobus

citra

citra hunc captum subtiliter nullo pacto eo redigi possunt: Maxime vero bona pars in Narcoticis, & quædam alia, quæ extra Naturam & Essentiam supra naturalem Influentiam in Paroxysmo epileptico vim suam exercent, ac habent: cuiusmodi esse potest Pæcnia, Sanguis vna cum membris, in quibus oritur morbus. Hæc omnia, vtut sunt, curantur ad hunc modum, partim iuxta physicam rationem, partim iuxta chirurgicam, neque idipsum sine subtili captu Spagyrorum. Quod ad chirurgicam attinet, duplex ratio est, prior ad præparandum emunctorium caducum, posterior ad eliciendum humorem Epilepticum pertinet in hanc sententiam: Aperi cranium idoneis ad id instrumentis: Deinde argentea canna suo loco impositum consolida, vitæque pristinæ restitue. Iam omnis morbus caducus eiusmodi emunctorio adornatus in paroxysmum abire nequit. Hæc de priore via. Nunc ad posteriorem. Resolue membrum Epilepsia corruptum, aut superiorem partem membri, puta, ligamenta, arterias in circuitu, idque corrosiuo Narcotico sale, corrodente citra dolorem vsque ad ossa. Deinde rursus consolida: nascuntur continuo ligamenta narcotica, arteriæ, denique caro ipsa, quæ porro non sinunt morbum in paroxysmum erumpi. Hactenus de ratione chirurgica. Nunc ad physicam.

2. Physica.

℞. *Oleum vitrioli correctum & aurificatum, vel per phlegma forma circulari temperatum, vel per oleum rubeum, siue viride, quod sub Colcothar delitescit: vtrunque liberat a morbo caduco*, idque præter eam ætatem, quã Hippocrates præscribit. Atque hinc colligitur Hippocrat. vna cum interpretibus suis non satis intellexisse ea, quæ Epilepsiam pellunt. Porro iũcta pars Memorialis Balsamo, quod est de Hederibus, idque post paroxysmum, similiter morbum pellit. Præterea inunctum occiput Balsamo Eleni, & idipsum in vehementissimo paroxysmo, morbum ex æquo sanat. Sunt insuper alia, quæ huic morbo non parum conferunt, vt Arcanum Sanguinis, ceteraque membra. Sed illa, quia quædam sunt quæ desiderantur, præteribimus, & in his solum, quæ prima ac optima sunt, immorabimur.

Hypocratici reprehenduntur.

Balsamum de Hederib. contra epilepsiam.

Balsamum Eleni, &c.

De Febribus. Cap. V.

DE febribus breuiter sic habeto: Principio fiat purgatio febrilis: deinde cura Specifica, & minutio caussalis, ita vt Diaceltatesson præcedat secßidum medicamen. Nam hac purgatione pellitur omnis febris in materia peccante. Porro si non dilatatur morbus, iam neq; cura neq; minutio requiritur. Plerunque enim Diaceltatesson, integram curam

Febris cura quæ sit.

Diaceltatesson, &c. quando opus sit in cura febr.

complectitur. Sin in membra ſpargitur, ſequitur continuo Opopyron Laudani, id quod febrim vna cum dilatatione propellit. Minutio autem ſiue Saluatellæ, ſiue Cephalicæ, ſiue ea, quæ per ſpinam dorſi fieri conſueuit, materiam peccantem in ſanguine, idque intra cutem & carnem tollit. Quare hoc loco tria ſunt, quæ ſub vnam medendi rationem clauduntur, ſingula per ſe perfecta. Poſtremo ne plus minuſve, quam par eſt, adhibeat medicus, diligenter obſeruet, quid dilatatum, quid non ſit dilatatum. Nolim quenquam hoc loco deterreant Canones medicorũ, qui a nobis diſſentiunt: neq; enim id permagni referre arbitror. Et quorum quemq; reperias eruditũ medicum, qui his canonib. immoritur?

Opopyron Laudani, &c.

De Apoſtematibus. Cap. VI.

Apoſtemata duplicia ſunt.

PRincipio de Apoſtematibus obſeruabis duplicia eſſe Apoſtemata. Quædam ſunt, quæ vna cum paroxyſmo mortem inducunt. In his plurimum laborarunt medici, dum imponerent hominibus. Miſeram ac credulam nationem mortalium, quæ tam apertis nugamẽtis, quæ de Epidemiis, & id genus aliis Apoſtematibus annotata ſunt, paſſa eſt ſe circumueniri. Alia ſunt quæ paroxyſmum citra mortem adferunt; ea medicinæ ſubiicimus. Vtraque in Anthrace concurrunt: ſimiliter in Saphyro, in Carbunculo, in Pleureſi in Peſte, in Bubone & aliis compluribus. In quibuſdam nulla mors ineſt. Vt in Cancere, & id genus aliis Apoſtematibus: quæ in mammis mulierum ſunt. In his omnibus ſequitur cura in hanc ſententiam: Præter Sonath, cui virtus expulſiua ineſt, ceterũ nihil recipe. Huius enim virtute ac vi, ſingula Apoſtemata pelluntur. Hoc reſoluit, mitigat, denique expellit Apoſtemata ex corde. Vna ergo adſit oportet Chirurgica praxis, interuenientibus Maturiatiuis, quibus in emunctorium redigas Apoſtema. Maturatiua autem cum Attractiuis ita ſint coniuncta, & Expulſiuum Attractiuum ſequatur. Directo igitur Sonath in virtutem ſuam Expulſiua ſequitur Thyriaca, ſub qua delitescit Arcanum in omni veneno propter virtutem vſurpandum. Reliqua experimenta vndecunque corraſa relegamus ad eos, qui ſeſe paſſim apud omnes homines venditant, & in hoc ſolum incumbunt, vt gloriolam aliquam per fas & nefas ſibi aucupentur.

Apoſtematum cura quibus ſit. Sonath, &c. in Apoſtemat.

De Hydropiſi. Cap. VIII.

Hydropiſis cura quæ ſit. Eſſ. ex Alandahal, &c. quila præcip. ſit ex auro.

DVo ſunt, quæ ad curandam Hydropiſim requiruntur. Specifica purgationis, & ſpecifica Tumoris. Elice principio Eſſentiam ex Alandahal, vna cum compoſito: deinde confunde cum Aquila præcipitata: porro adminiſtra purgationem pro ra[illegible]ione morbi, & idipſum tantiſper dum abit morbi origo. Interim adminiſtra etiam indies Eſſentiam Tartari, Vitrioli, & Diacubebe. Sub hæc adorna cataplaſma ex Rebis

bis Columbarum in aceto rosaceo. Deinde impone, dum prorsus consumatur morbus. Post hæc insequitur summum Specificum, Spiritus vitæ ex auro extractus, quo aliquandiu etiam vti licebit. Energia enim atque adeo vi naturæ sanari vult hydrops, quæ tum demum inquiritur, cum iam caussa morbi desiit. Varia ac multa sunt huius morbi specifica, quorum maxima pars hoc loco a nobis est annotata, quæ super hac re empirici in medium adferunt, credo nemini non esse manifestum.

Rebis Columbarum, &c.

De Dissolutis. Cap. VIII.

IN dissolutis vero summum atq; adeo excellentissimum medicamen in Auro est, & in Laudano Perlato. Primum vero ac summum notabile apud medicos veros puto, de confortatiuis esse debet. His enim indiget natura in hoc morbo: quibus porro sequatur Constrictiuum. Nam per hunc modum eiuscemodi morbus, siue Hyposarcha, Icteritia, seu Asclites expellitur. Descriptionem autem in confortatiuis talem habeto. Ex Auro non planato fit, nec permisto re alia incongrua, fitque per Athanar & Rubellam cum administratione rubeæ essentiæ. Dosis ex tribus Guttis componitur, vel secundum dispositionem subiecti. Ex hoc auro omnes dysenteriæ species Ictericiæ, & Diarrhœæ, atque alii fluxus ventris, vel mineralium iuxta, ritum medicum optime curantur. Sed cura ex constrictiuis talis est: Recipe *Olei Martis ex croco drachmam j. Laudani scrupulum semis, Thyriacæ drachmam vnam semis, mumiæ scrupul. j.s. fiat Bolus.* Drachma semis est dosis. Hanc obserua regulam in omnibus dissolutis confortatiuum esse administrandum. Qu a in principiis & (acetia summa deliberatio, alias per constrictiua in secundam generationem alterius morbi abit.

Dissolutorũ cura qualis.

In dissolutis confortatiua quæ sint. Athanar, &c. Rubella &c. Quæ constrictiua, &c.

De Vermibus. Cap. IX.

GEnera quoq; vermium quocunq; modo nata, vel ex spermate in fuso, vel alieno, siue spermatis resoluti, siue putrefacti, seu transuersi in suis regionibus, aut ex re minerali putrefacta aut chymo, aut eiusmodi, etiam qui vermes de matricis natura sunt. Omnium horum cura, res debet esse Specifica, nequaquam naturalis, idque in hunc modum: Recipe *Porosi, Madennæ ana manipulum: liquefacito in bitumine, & super fundum emunctorii huius generationis applica*: pellit enim vermes tam deorsum, quam sursum, nempe iuxta orificium Emunctorii illius. Quod si autem Emunctorium pro egressione non foret aptum, aut locus compressus, vermes nec a cum spongiis syluanis, & putrefactum

Vermium cura fit per specifica. Porojum, Madenna, &c.

pelle per centauream, vel per peſſarium propter matricem, vel clyſterium propter inteſtina inferiora, vel per os propter ſtomachum & inteſtina ſuperiora. Optima vero eſt centaurea cum Poroſa commiſta, cum additionibus iuxta proceſſum medicum ex Collodio, vel Ellenio adiuncto.

Collodium, &c. Ellenium, &c.

De Cancro Cap. X.

Cancri cura qua ſit.

POrro cancri medela ſic ſe habet: primum eſt rei renouatio, id eſt, venarum ſeparatio ab impuris. Huius ſeparationis medicamen eſt tale. Accipe *expurgati Althoi a Minera plumbi* ℥ j. *Parthenionis ſucci* ℥ vj. *Plantagtnis* ℥ x. *commiſceantur cum modico Alcohol vini, adminiſtra de ſexta in ſextam.* Madefacito periculum pãno, vel ſpõgia ex aqua Parthenionis ſuperpoſita: his peractis poſt triduum applica Oppodeltoch ex præparatis ſimplicibus confectis in cerotum mellinum abſq; alumine rocho, donec in manſuetum dolorem abit, & declinata rubedine.

Eſt vinum ardens rectificatum.

Tandem commune noſtrum Oppodeltoch ſuper locum applicata duodecim horis in ſequentes vſque. Porro ſi laſciuum Eſthiomenum occurreret, cum liquoribus aſſignatis expelle, reitera proceſſum a centro in vlceris perditionem. Hæc curæ deſcriptio, fiſtularum, canceris ex hæmorrhoidibus, ex mamillis, prauæ tentiginis, Eſthiomenæ prauitatis, vera medicina eſt.

De Syronibus. Cap. XI.

Syronis cura quibus perficiatur. Oleum ſquaminum, &c. Meloss, &c. vermiculi.

SYronis cura ex hac fit ſententia. *Spermiolæ liquefactæ cape cum mucilagine lumbricorum de nitris, & oleo Squamino: facto ex his viſcum in loco frigido,* vtere ſic: Inunge locum & cataplaſma eius deſuper impone ad triduum, de hinc abſterge locum, cataplaſma, cutem, & Syrones depone, ac Oppodeltoch Meloum adminiſtra ab occaſu in auroram, quo facto, aduoca morbum in balneum albugineum, toties, donec album illud membrum fixumque appareat. Hæc cura in Syronibus, Cicatricibus, ſpeciebus Morpheæ, cutis Leproſæ ſumma ac perfectiſſima eſt: quin & totam vngulam, pruritum, ſcabies, & primæ ſpecies alopeciæ tollit, pellitque roſaceam guttam.

De Puſtulis. Cap. XII.

Gallici morbi cura trib. perficitur. Ceniotemium, &c. purgat Gallicos.

IN ſpeciebus Gallici morbi, tria obſeruabis, purgationem, curam, & conſeruationem. De quibus hæc paucula notato. Purga principio puſtuloſum Ceniotemio, quo pellitur cauſſa morbi, vna cum materia peccante. Cauendum autem ne interim a doſi & quantitate huius purgatio-

gationis longius, quam par est, aberres. Porro si pustulæ adhæserint cuti extrinsecus, aut alioquin dolor iuncturarum altius insederit corpori, inunge oleo, quod est ex Realgare, & conualescet ægrotus. De vlceribus autem, nodis, tuberibus, siue extra corpus, siue in corpore, quæ inde exoriuntur, iuxta præscriptum Praxeos, quæ de Vlceribus est, agito.

Ol. Realgarũ, &c.

De Vlceribus. Cap. XIII.

Vlcerum cura quæ sit.

PRincipio quicquid est fluxuum, aut humorum, si ad Emunctorium erumpit, ad eandem medendi formam redigitur in hāc sententiam: *Mortifica primum: deinde mundifica: postremo consolida*: De mortificatione sic habe: Recipe *Alcali, quod est ex Realgare.* Hoc quicquid in corpore corruptum est ac mancum, mortifica. Mortificatum ab Eschara libera gummi, liberatum pristinæ sanitati restitue, & idipsum interueniente Mumia. Quanquam sunt vlcera quædam, quæ prorsus non indigēt mortificatione. Alia, vt Esthiomena mortificationem vehementius etiam desiderant. Tamen hæc omnia, vt vt sunt, Chirurgico existimanda relinquimus. Sunt insuper alia innumera medicorum Recepta, quibus, quia non semel hominibus imposuerunt, suisque inuentis perierunt ii, qui hæc commenti sunt, non video cur vtaris. Hæc de vlceribus. Purgationem, quæ propter conseruationem corporis iure prima esse debet, prudenti medico committo in eam sententiam, quam supra de pustulis præscripsimus.

De Vulneribus. Cap. XIV.

Vulnerum curandũ modus triplex.

TRiplex est ratio sanandorum vulnerum. Naturalis, vt *Balsami*: Specifica, vt *Braſſidellia*: Characteristica, vt *Magorreo*. Priusquam tamen ad illa perueniamus: principio, quæ miraculi vice erunt his, qui harum rerum imperiti sunt, indicabimus, neque genus, neque locum vllum in vulneribus esse obseruandum, id quod veteres disputatione admodum prolixa disseruerunt: Num videlicet ea sint sananda nec ne, quæ sunt cerebri, intestinorum, item vesicæ: & idipsum hac ratione, quia videmus cum confossa, tum alio modo confecta vulnera, illic vbi vitæ locus esse nequit, nihilominus tamen consequi mortem. Quare de Mortiferis vulneribus, nihil prorsus dicemus in præsentia, cum sua sponte sese offerunt illa. Porro hęc prima cautio est, ne Chirurgicus ex eo, quod medicabile vulnus est, immedicabile atque adeo mortiferum faciat. Hoc igitur opus, hic labor est, vt probe agnoscas triplicem hanc sanandorum vulnerum rationem, longe saluberrimam, neque interim audias

eos, qui alicũde rogant, nescio quæ vanissima commenta, imo precibus etiam a Barbitonsoribus mediastynis ceterisque id genus hominibus leuissimis, contendunt, inter quos sunt, Landfrancus, Per. de Argilato, qui multa ac varia, vel nuce non æstimanda, de Vulneribus in vnum congesserunt. O vere pileatos Doctorculos, qui præter pileolum subrubrum, & titulum, ceterum nihil insigne geritis, qui ex pumice Nilũ exundantem petitis. Cœcus sequitur cœcum, & cascus cascam. Hinc est, cur ii, qui montem Pessulanum sunt secuti, triplicem hanc medicinam, quæ est de Vulneribus, in alienum vsum verterint: Naturalem scilicet quæ Balsami est, in putrefactionem præpostere.

Landfrancus, Petrus de Argilato targuntur.

Specificum ad ea loca, quibus minime competit, non sine periculo torserunt. Characteribus ita sunt abusi circumforanei, vt in contemtum prorsus abierint. Nos autem quæ de his vere habentur, aperte trademus in hanc sententiam.

Balsamum naturale ex quibus constet.

Balsamum naturale potionis vice administratum, aut alioqui vulneribus infusum, nihil aliud est, nisi hypericon, centaurea & prunella, quæ non modo ea, quæ extrinsecus, sed etiam quæ intrinsecus sunt, vulnera curat, & hoc propter virtutem, quæ in Balsamo exsistit.

Colatenna mira vis ad vulnera. Brassatella vis ad vulnera.

Quicquid autem est de Specifico, multis partibus superat Balsamum naturam. Nam Collatenna sub potione administrata cum externa, tum interna vulnera sanat propter virtutem, quæ adeo firma atque adeo fixa inesse solet, & tantisper operatur, dum vulnus est apertum. Brassatella, si modo attigerit vulnus, neque porro opus habet aliquo medicamine. Sunt præterea alia complura Specifica, quæ ad eundem modum operantur: neque idipsum ad 12. aut *24.* horas. Horum tanta vis est, vt fixum, atque adeo perpetuum medicamentum subministrent, vel semel vsurpata, & idipsum in finem vsque vulneris. Hoc loco Experimẽta Specifica recensenda erant; de quibus quia in Archid. mentionem fecimus, prætereundum censeo.

De Characteribus, quæ tertia forma est, sic habeto. Characteres, Benedictiones, ceteraque id genus vulneribus præsens, absens, adiuncta, singula vulnera sanant, & idipsum citra omnem Synouiam. Sunt etiam quæ synouiam albam sistunt, cuiusmodi est *Staraphaxat* alia sanguinem, vt *R st & R ss*, & id genus alia innumera, quæ alibi in Archid. recensentur. Hæc sunt vel sola, quæ medicum nobilitant. Quare in hac triplici sanandorum vulnerum ratione generalem curam iuxta præscriptum adhiberi oportet, neque interim eos, quæ vniuerso orbi imposuerunt, audire.

Staraphaxat, R st & R ss Synouiam sistunt.

FINIS LIBRI SECVNDI.

DE VITA LONGA LIBER TERTIVS.

Cap. I.

POstquam de particularibus Arcanis, quæ corpus morbis confectum pristinæ sanitati restituunt, diximus, inde vbi superiora desierint, auspicabimur. Vt ea, quæ in superioribus libris tradita sunt, tandem a nobis absoluantur, & corpus physicum tanquam Balsamum conseruetur, & si particularia Arcana, & huius tertii libri materies ad idem corpus referuntur. Porro etiam vna, eademque præparatio exsistit: tamen Praxis in hoc tertio Elixiro alia est a singulari illa medendi ratione. Quare in hoc tertio libro primas obtinent, Flos Cheyri, & Anthos. In hoc enim absoluitur Elixiridum Arcanum, & idipsum vi, atque adeo virtute totius Quintæ Essentiæ. Principio igitur vt singula clarius innotescant, quid Quinta Essentia sit, paucis indicabo in hanc sententiam. Quatuor Elementa procreat natura, ex quibus temperata quædam Essentia conficitur a Spagyro, quemadmodum Flos cheyri exprimit.

Flos Cheyri & Anthos, &c. Essentia 5. quid sit.

Hoc loco parui referre arbitror, quæ super hac re ars Lullii habeat, cum plus sedecim pedibus, vt dici solet, ab vniuersa Monarchia, quam Archidoxa præscribunt, aberret. Aliud enim est Extractio, aliud Confortatio, aliud Melioratio, vt istorum hominum vocabulis vtar, quorum Raymundus in eo libello, qui inscribitur, Ars Lullii, meminit, & ex his falso Quintam Essentiam æstimauit. Hæc quia magis sunt argutiæ, quam vera, silentio præteribimus. Flos Auri autem, flos Amethysti: denique quicquid est diaphineæ naturæ, Margaritarum, Sulphurearum, Cachymiarum, postremo etiam quicquid est Aluminosorum, Zerebothinorum, & id genus aliorum, quæ aqua gignit, Carabarum, Corallorum: Hæc, inquam, omnia Quintæ Essentiæ sunt obnoxia, pro ratione temperationis, quæ interueniente corruptione Elementorum a Spagyro fieri consueuit.

Ars Lullii erronea.

Cap. II.

POrro totius rei summa in hoc est, (quando ea, quæ hoc libro de Elixiro dicuntur, singula ad vitam longam sunt referenda) vt

vniuersa natura redigatur in Spagyricam misturam, seu temperationẽ, quæ nihil aliud est, præter naturæ bonitatem, cui nihil, quod corruptibile est, nihil denique aduersi inest. Etsi alia ratione, ac varia, eadem naturę bonitas deprehenditur in Tinctura iuxta pręscriptum naturæ, quæ in Lapide Philosophorum exsistit: in Antimonio secundum Corui naturam, in Sulphure iuxta Lunariæ effectum, & in id genus aliis; tamen in his omnibus est vna eademque temperatio, quæ inter metalla sub Mercurio delitescit: (*Mercurium* dico, qui omnibus Metallis inest) inter Gẽmas, sub Crystallo: inter Lapides, sub Zeloto: inter Liquores, sub Carabe: inter Herbas, sub Valeriana: inter Radices, sub Peucedano: inter Amara, sub Vitriolo: inter Silices, (rectius autem inter Marcasitas) sub Antimonio. Porro sicut ☿ metallis inest singulis, sic Antimonium silicibus, (rectius Marcasitis) Vitriolum Sali, Melissa Herbis. Hæc sunt nomina Elixiri temperati. Obseruandum igitur, in Elixiris insequentibus Sulphur eorum, quæ isti *Mineralia* vocant, Quintam Essentiam esse, *Mercurium Metallorum*, ex quibus elicitur natura corporis. Nam Cheyri Veneri præstat, Anthos Marti: quorum vis ac natura est, non tam vt morbos pellant, quam vt corpus illud vitæ longę, quę interiori Influentiæ obnoxia est, reseruent. In hanc sententiam Elixira Longę Vitę, multis ac variis nominibus comprehendi volumus, cum vna eademque vis sit eorum: Nobis autem (si forsan miraris, hanc tractandi rationem) visum est interim ludere in vocabulis.

Elixiria tẽperata quæ sint.

Cheyri Veneri, Anthos Marti præstat.

Cap. III.

Ex vniuersis Elixiris summum ac potissimum est Aurum. De hoc igitur principio tractabimus: Nam huius rationem si noueris, aliorum quæ a corpore separantur, noueris. Reliqua, quæ a corpore non separantur, infra vbi de vino mentionem faciemus, indicabuntur. De Elixiro igitur Auri, quod ad praxin attinet, sic habeto: Resolue Aurum vna cum omni substantia Auri, corrosiuo, & idipsum tantisper, dum fiat idem cum corrosiuo. Neque interim abhorreat animus ab ista tractanditatione: Auro enim quatenus Aurum est, corrosiuum pręstat, & citra corrosiuum mortuum est. Quare Quintam Essentiam auri citra corrosiuum inutilem esse asserimus. Sequitur ergo, resolutionem denuo per putrefactionem esse remouendam, & si corrosiuum tenacius etiam adhæreat: nam si tanta vis Auri est, vt corpus seruet, ac liberum reddat ab omni ægritudine, neque id corrumpi sinat, quanto magis seipsum, idque citra omnem infectionem? Corrigit enim, ac emendat, quicquid nõ est syncerum. Corrosiuum igitur in Auro nullo pacto corrosiuum appellari debet: Vis enim Arcani superat omne Venenum: Nam omne Realgar mori-

Elixiri Auri præparatio.

Aurũ citra corrosiuum nihil est & mortuum.

Auri quanta sit.

Corrosiuum in eo nihil incommodet.

moritur in elixiro Auri, & in Tincturam abit Medicinæ præstantem. Atqui in hunc modum gignitur Aurum potabile post putrefactionem. Hanc dosim, seu mauis Harmoniam quandam præscribit peruulgata Spagyrorum Praxis. Postremo obseruabis de Elixiro, Cuicunque confertur elixir, idem ita transmutat, vt haud dissimiliter sibi fixum porro maneat.

Aurum potabile quid sit.

De Perlis. Cap. IV.

SEd vt ea, quæ de Quinta Essentia diximus, clarius elucescant, obseruandum, nihil magis esse Auro propinquum Perlis. Quatuor igitur Elementa, quæ Perlis insunt, eadem ratione cum Auro in temperationem redigas oportet, id quod vere exsistit Quinta Essentia citra amissionẽ substantiarum. Porro si iuxta præscriptum Perlas in Quintam Essentiam transmutare velis, pro ratione Quintæ Essentiæ age, neq; quicquam immuta præter principium, in quo vltimam materiam, quę in conficienda Quinta Essentia Solis prima materia exsistit, adiungi necesse est. Ea ex eiusmodi Recepto elicitur. Principio redige Limonem in liquorem, denuo releuatũ, in quo Perlæ calcinationem arripiunt, exsiccatæ resoluuntur, quæ resolutio in Elementum, cui prorsus nulla complexio inest, erumpit. Est enim huius vis vniuersa, similis Quintæ Essentiæ. Nolim hoc loco admittas rationem Extractionis, quam Archelaus præscribit, neq; id genus alias separationes Spagyricas: Nam superior trãsmutatio non modo ea membra quæ debilia sunt, pristinæ valetudini restituit, sed ea etiam quæ valida sunt, ac robusta, in eodem vigore conseruat. Hinc est cur Perlæ pluris, quam reliqua Spermata fiant: inter quas longe præstantissimas Ostrearum esse affirmo. Quanquam hoc loco nõ minimas partes ferat, quemadmodum Archidoxa habent, Homunculus, quem Necromantici Alreonam, Philosophi Naturales, Mandragoram vulgo appellant: tamen non nisi in communem errorem abiit, propter chaos illud, quo isti obscurauerunt verum homunculi vsum. Origo quidem spermatis est: per maximam enim digestionem, quæ in ventre equino fit, generatur homunculus, similis ei per omnia, corpore & sanguine, principalibus, & minus principalibus membris, a quo prodiit. Quare hoc loco præteribimus huius virtutes, quandoquidem non vt Perlæ, apud huius rei peritos, innotuit.

Perla auro proxime cognata.

Perlarum Essent. 5 praparatio.

Archelaus notatur.

Perlæ Ostrearum præstantiss.

Homunculi Alreona seu Mandragora vsus quis.

Homunculus vnde & qui generetur.

De Extractione Quintæ Essentiæ ex Herbis. Cap. V.

SVpra mentionem fecimus Quintæ Essentiæ, quæ citra vllam Extractionem fieri debeat, id quod in hanc sententiam accipias oportet. In Elixiro, quo de in præsentia mentionẽ fecimus, Quinta Essentia nullo pacto elici põt ex Herbis citra Extractionem, propter diuersitatem Essentiarũ, quæ vni substãtiæ insunt. Hæc ita sunt segreganda, vt Herba

maneat Herba, & Quinta Eſſentia maneat Quinta Eſſentia. Etſi in qualibet herba ſunt quatuor Elementa duplata: Quinta tamen Eſſentia non adeſt duplata, ſed altera pars ſolum. Alteram, quæ eſt Subſtantiæ, relegamus ad eas artes, quæ particulares ſunt, & quod Elixiri eſt, tractabimus: id quod exemplo Meliſſæ clarius innoteſcet. Digere Meliſſam philoſophico menſe in Athanar, deinde ita ſepara, vt duplata elementa ſeorſum appareant, continuo eluceſcet Quinta Eſſentia, quæ Elixir eſt vitæ. Similiter vino generoſo, & idipſum varie: in Nepita acerba; in Lollio, lutea: in Tincio, nigricans: in Lupulo, tenuis ac alba: in Cuſcuta, auſtera: in aliis ſimiliter iudicandum, iuxta Experientiæ præſcriptum.

Meliſſæ Eſſ. ſ. præparatio. Athanar, eſt furnellus.

Porro extracto ſpiritu iſto, & ab altero ſeparato, Ecce vinum ſalutis, in quo philoſophi aliquot ſecula obnixe laborauerunt, nihil tamen vnquam ſunt aſſecuti. Et bona pars eorum qui Raimundum ſunt ſecuti, aliquot dolia releuarunt, dum elicerent Quintam Eſſentiam vini, nihil prorſus tamen deprehenderunt præter vinum aduſtum, quo perperam pro ſpiritu vini vſi ſunt. Quæ hoc loco requiruntur, alibi in Philoſophia de Generationibus repeKiuntur. Sufficit enim admonuiſſe Spagyrum, qua ratione Herbis Quinta Eſſentia inſit, denique quæ in his ſunt inueſtiganda.

Vinum ſalutis quid.

De Antimonio. Cap. VI.

Antimonii vis quæ ſit.

SIcut Antimonium finit aurum, ſic eadẽ ratione, ac forma finit corpus: in illo enim eſt Eſſentia, q̃ nihil impuri cum puro confundi ſinit. Neque quiſquam Spagyricæ artis peritus, deprehendere potis eſt vim atque adeo virtutem Antimonii. Nam in principio rerum eo deuenit Antimonium, & inter Metalla, quæ aquæ ſunt, ſic eſt relatum, vt porro etiam diluuio exacto vis huius genuina, atque adeo virtus permanſerit, ita vt ſeſe ex Influentia ſemper dirigat, neque aliquid de vi, ac virtute natiua vnquam deceſſerit. Merito igitur omnia quæ Mineralium ſunt, quorum ſummum, ac potiſſimum Arcanum in ſe claudit Antimonium, huic vni tribuimus. Mundat ſeipſum vna cum reliquis, quæ immunda ſunt. Porro ſi nihil omnino ſani adeſt, immundum corpus in mundum trãsformat. Quẽadmodum in expoſitione Lepræ habetur: q̃ omnia palã declarat, ac indicat Spagyrica praxis. Sed ne longius quam par eſt digrediamur, & tandem ad præparandam Antimonii virtutem (cuius vel apex vnus, aut iota omnibus codicibus, qui in veſtra profeſſione ſunt, præſtat) perueniamus, ſic habe: Principio vide ne corrumpatur Antimonium, ſed totum hoc, quantum eſt, integrum maneat, citra vllam amiſſionem formæ. Sub hac enim deliteſcit Antimonii Arcanũ, id quod per

Antimonii virtus imperveſtigabilis.

Antimonii mira præ omnibus præſtantia.

Antimonii virtutis præparatio.

per Retortum impelli debet sine omni capite mortuo, ac denuo in tertium Cohob tertiam naturam reduci. Tum demum erumpit Dosis eius gr. iiij. Quintæ Essentiæ melissæ administrata. Huic præterea nihil tribuit Archeus terræ.

Antimonii præparatio Dosis gr. iiij.

De Sulphure. Cap. VII.

PRincipio ardua res est, & multis nominibus celebranda, tantam inesse vim atque naturam terræ, quæ Balsamum procreet, cuius est hæc natura, vt porro nihil putrescere sinat. At si consideres Resinas, quarũ potissima pars est Sulphur, nihil est quod superiora laudes. In sulphure Balsamum est, quo de nemo non variarum artium studiosus meminisse debet. Nam in eo sunt Liquores Balsami, qui neque viuum, neque mortuum quicquam putrescere sinunt, sed corpus ita conseruant, vt nulla neque Influentia, neq; naturalis corruptio, vel impressa in corpore deprehendi possit. Nemo miretur hoc loco tantam inesse vim in Resinis terræ, neque maiorem prædicationem huius, quam quæ Balsami sit super terram crescentis, & huius vim atq; virtutum declarantis. Nam in his, quæ occulta sunt multo plura deprehenduntur, quam in his, quæ manifesta sunt. Sic in Sulphure multo plura deprehenduntur, quam in ceteris Resinarum partibus. De Sulphure autem, vt ad tractandi rationẽ perueniamus, sic habe: Eleua Sulphur a Colcothar, Spagyrico more, idq; tantisper dum non superat ignis, id quod natura Colcathar Sulphuri tribuit, idem spiritus fixus est Balsamus terræ. De quo hoc loco paucula admodum scribimus. Huius enim virtus experientia patet: & si aliqua de Gummi, quædam etiam ex Resinis, ceteraque id genus eiusdem naturę sunt cum Balsamo, tamen inter illa primum, ac optimum esse puto Sulphur, &c.

Balsami Natura quæ. Sulphur eadem Balsami.

Sulphur resinarum præstantissima. Sulphuris præparatio Spagyrica.

De Mercurio. Cap. VIII.

ELixir ex Mercurio eadem ratione, qua ad transmutanda Metalla adornatur, confectum plurimum valet ad pellendam mortem. Nam eius Rubigo, quam Lullii sectatores falso Florem appellant, nil nisi mors est. Sicut enim Mors consumit ac conterit corpus, sic Rubigo metallum. Quicquid ergo Tinctura illa tingit, longæ vitæ plurimum inseruit, & id ipsum tanto efficacius, ac fortius, quanto altius (absit inuidia dicto) gradum Venenum attigerit, quanto acrius etiam, ac subtilius in præparatione reiteratum fuerit. Neminem deterreant Rupiscissæ fabulamẽta, qui suo more temere, ac frigide super hac re scripsit, videl. in Tinctura corporis Aurum & id genus alia, q̃ Mercurii sunt: deniq; quicquid ex spiritu Salis, aut Arsenici confectum est, prorsus esse fugiendum. Ad Tincturam Mercurii (cuius virtus est ex subtili acrimonia, quamquam a natura Archei habet) propius accesserunt Albertus, ac

Elixir. ☿ non est Rubigo seu Flos Lullii.

Rupicissa taxatur.

Albertus & Thomas circa Tinct. ☿ vbi lapsi sint.

Thomas: in coagulatione autem nimia & gradu Reiterationis, quibus totum negotium obruerunt, falsi sunt. Quamuis in adornanda Tinctura eorum quiddam est, quod veræ Tincturæ finitimum est, in hanc sententiam: Sicut metalla transmutantur, ac plene figuntur, sic etiam corpus, ad hunc modum: Reduc Mercurium in eleuatione tantisper, dum in fixum crystallum abeat: deinde in resolutionem, ac coagulationem digere, & cum Auro coniunge, ita vt fermentum eius hoc ipsum fiat. Proinde iuxta præscriptum Hermetis age vsque in finem lapidis, cuius dosis est granum 1. Huius vis, ac virtus corpus reseruat integrum.

Elixir. ☿ præparatio & Dosis.

De Spiritu vini. Cap. IX.

SVpra vbi Essentiæ Herbarum memini, nihil aliud nisi vinum esse, ostendi, id quod sic accipias oportet. Spiritus vini a substantia eiusdẽ prodit: nam huius subiectio exsistit vinum, sicut Marrubium proprii, ac natiui vini. Quare vt spiritum vini tanquam Essentiam, quæ vere Elixir est, habeas, sic accipe: Sicut Persicariæ libra 1. ℈ÿ. vini emittit: Sic vini libra 1. plus scrupulo 1. non capit. Reliquum est phlegma vini, id quod ad præsens Elixir parum confert. Porro inquisitio huius Essentiæ, fiat ad hunc modum: Digere vinum Pellicano infusum fimo equino, idque bimestre spatium continuo, videbis adeo tenue, ac purum, vt pinguedinem quandam, quæ spiritus vini est, in superficie vltro eliciat. Porro quicquid sub hac est, Phlegma citra omnem vini naturam exsistit. Pinguedo autem sola phiolæ inclusa, & per se digesta, summæ energiæ est ad vitam longam. Non modo autem ad vitam longam, sed etiam ad alia Praxis illa torqueri potest, & idipsum interuenientibus Cinnamomo, Xylobalsamo, Myrobalanis, & id genus aliis in hunc modum. Confunde, ac interueniente digestione ita coniunge, vt Elixiro, quo de hoc loco mentionem facimus, Auroque adiuncto medicina adornetur, quæ omnem contractionem tollit, ac membra resoluit.

Essent. vini extractio.

Extractio Mumiæ. Cap. X.

VIrtutum vero ex Mumia extractio magistraliter, vt eo verbo vtar, fit per commistionem eius cum Essentia Vini, ex Chelidonia quidem sumti, nempe, si ad decem vsque dies sic digeres, in quinque autem destilles. Porro vero digeratur ex integro rursus, eo vsque quo se Mumia in liquorem vertat: quo facto tam superno, quam inferno, separatis nẽpe seorsim a medio, addatur huic sedecima pars Balsami de lignis, terręque sigillatæ Pauladadi pondus duodecimum, ac tantundem Horizõtis Liquoris: digerantur simul ad sui mensis spatium, quo conclusum ita sese reuerberet. Hoc enim pacto in summum vsq; gradũ ascẽdit. Quòd quidem eorum omnium, q̃ venenis dominantur, potentissimum atque efficacissimum est.

Mumia quomodo & vnde præparetur.

Satyrionis extractio. Cap. XI.

Satyrionis extrahendi modus.

QVicquid autem ex Satyrione elici debet, per ſeparationem fiat neceſſum eſt. Vis namq; in Satyrione deliteſcit Saturnina, quæ quidē clam virtutem, qua de gloriari Satyrion debebat, ſuffuratur ac debilitat, fitque ſic eius Exaltatio triginta granis minor. Quo fit, vt nō raro opem vſurpatus deneget Satyrion. Quare in eius ſeparatione conſiderari operæpretium eſt, vt non forma quidem, ſed virtus duntaxat ſeparetur, id quod in hanc fit ſententiam: Indigeratur in Pane ſiliginis Satyrion, idq; ipſum in Ventre Equino ad ſuum nempe menſem: quo peracto, ipſum quidem e pane excipe, abiectis quippe fæcibus. Deinceps Sanguinem Satyronis probe digeri, deſpumarique ſinito: quo ſedato, tum demum medicinam nactus es, quæ ceteras omnes, quæ ad conceptionem attinent, facile poſt tergum relinquat.

Extractio Primi Metalli. Cap. XII.

Primi Metalli extrahendi modus.

PEr Primum Metallum ſummæ atq; adeo præcipuæ fiunt conſeruationes corporis, neque tamen ex natura propriæ ſuæ confortationis tā eſt efficax, ſed potius ex virtute mineralium, quæ in ſe continet. Nam vt vitam longam conſerues, ex principe mineralium hoc proficiſcatur neceſſum eſt, quandoquidem Mineralia Phyſicum corpus exſiſtūt. Atque hoc temperamentum illud eſt, quod ſolum atque vnicum Corroſiuis reſiſtit, operaturq; tam per Chymicum, quam Archeicum Ares, quin etiā robuſtiſſimum quodq; corpus cum debiliſſimo temperat in vno gradu. Robur ſiquidē præter roboris *Ares* perinde eſt, atq; debilitas infra gradum *Ares* roboris exſiſtens: firmiori quidem adimit, quod imbecilliori præſtet, ac vtrunque in medium tandem redigit diametrum, id quod in hunc modum fit: Liquorem Corallinum accipito, eum nempe qui probe diaphinus exſiſtat, cui adiunge eius quidem Vitrioli, quod eſt ex Venere, quintam partem: digerantur in Balneo Maris ad menſem ſuum. Hoc enim pacto ſeparat ſe vinum Metalli primi in ſummitatem, ceterum quicquid de fæcibus vini eſt, Vitriolum Veneris occupat. Sicq; fit, Primus ille Metallus, perſpicuum, diaphanum, ac rubinum plane vinum, cuius præcipua virtus, ac poteſtas in omnibus eſt Mineralibus totius Phyſici corporis.

FINIS LIBRI TERTII.

DE VITA LONGA LIBER QVARTVS.

CAP. I.

SED ne in vita longa quicquam silentio prætereatur, in hoc libello obseruari conuenit, quod intra testam, vltra etiam Quintum illud Esse, conclusum est aliquid, ex quo coniunctio quædam cum corporalis, tum eius quod præter corpus est, extra Quintum illud, in longam vitam corpus producit. De quo sic habe: Nihil plane esse, ac inuisibile: in ipso tamen corpore eximium, quod non Microcosmico solum corpori longam vitam p̄stat, sed ēt ipsum Dardo in trigesimum annum vsq; integrum conseruat, ipsumq; Anthos ac insignem illum Cheyri vsq; in tertiam custodit ætatem. Hoc namq; cum Antheras, ac folia sustentet, quanto magis corpus sustentabit Microcosmicum, q̄ per vniuersam quatuor Elementorum *Anatomiã* perdurare in sua conseruatione debet. Quocirca in hac quidem positione notandum medico est, quod vniuersa quatuor Elementorum *Anatomia*, in vnicam Microcosmi *Anatomiam* contrahi debeat: non a ex corporali, sed potius ex eo, quod corporale conseruat: quod quidem supra Quintum illud, cũ hoc, cum reliqua quatuor sustentat. Et si Nomenclaturam ei iustam, ac veram dare oporteat, Balsamum ipsum vocare, ex quo vita conseruatur iure possum, qui se a corporis Balsamo iure separat: & talis est Balsamus, qui ipsam quoque naturam antecellat, idque ipsum tamen per corporalem operationem.

Dardo, &c.

CAP. II.

PORRO eius quidem Balsami, quo de iam dictum, qui longam exhibere vitam debet, declaratio duobus modis fit: Vno qui eiuscemodi virtus clam, & a casu accidens ex eo sequitur, quod plerisque longa quidem vita tribuitur, qui tamen ipsam, qualis in se est, agnoscunt minime. Alter autem modus per artes fit, eis nempe, qui illam adipisci coniunctionem possunt: neq; tamen idipsum fieri citra mediũ aliquod potest. In hoc enim plane sita est rei summa, quod in eo Iliastro, cum longa, tum breuis etiam vita reperitur. Nã quæ Herbis adiuncta est, terminũ suum habet: Similiter ēt suũ habet terminum, q̄ Mineralium est aquæ: eodē modo Tereniabin quoq;, nec dissimiliter & Nostoch. Prærer tamen hæc omnia, talis ac tanta ipsius coniunctionis vis atq; potestas, vt omne id, quodcunq; ex quatuor Elementis p̄ductum fuerit, supra primũ illum terminũ suum conseruetur: & is est terminus Iliastri. Quo quidem ēt superatum volumus, subtilē illum virũ, qui ter-

Tereniabin, &c. Nostoch.

m num

minum transgredi non posse ait, quod quidem sin minus fuerit, ac transgrediatur, fieret hoc vel in altero saltem. Eorum namq; sunt duo: quorũ alter quidẽ transgredi nequit (est n. terminus in Microcosmi naturã positus) alius aũt etiam in naturã Elementorum, alius vero in Quintã Essentiam quoq;, præterea & alius ex vltimo Iliastro. Ii quippe termini in medici potestate consistunt, qui in his mutare pro suo potest arbitrio quod vult, ꝑter solum fixum, vbi finem vna cum suiipsius quoque mutatione exspectare ipsum oportet.

CAP. III.

Iliaster triplex, &c.

HVnc itaque Iliastrum ad eum modum intellige, quandoquidẽ hic triplices præter Quintam Essentiam virtutes reperiuntur. Est n. Iliaster Sanctitus: alter vero Iliaster Paratetus: tertius aũt Iliaster ille Magnus. De priore sic accipe: Quod Sanctitus ille longam vitam ꝑstat, idq; secundũ eius qui ipso vtitur, industriam: alter vero idipsum dispensat iuxta fauorẽ. Sed tertius illæsus, citraq; noxam in vita longa consistit. Hinc igitur Iliastrum hoc in loco cõprehensum expende, quod primus, secundus, & tertius simul oẽs microcosmo subditi sunt, ita vt in vnũ eos Gamonynũ redigere possit. Alter vero cogitur nequaquã, sed quemadmodũ fauori conuenit, acquiritur. In tertio perinde habet, vt in Enochdianis ac Heliezatis, non secus, atq; de Aquastro patet. Primumq; ita ex Elementis suã ducit originem, veluti testa concludit, ipsisq; Arcanis supra Quintum Ess. attribuitur. Secũda vero Magnalib. ascribitur. Et tertius ex propriis Specificis suis. Ex quo sequitur Terrelatos, Nymphydicas, Aerdados, Soladinos longã vitam suam accipere singulos in aliena Essentia. Illius n. tertii Iliastri mors est, & tempus & arbitriũ: isq; est, qui Spicæ vltra, quam ipsa quoq; per se natura ferat, tribuit, quin & Myrrhæ fragarantiam roburq; in Leris. Atqui vtut sese hæc habeant, considerãdum medico est, vt eiuscemodi coniunctio non dissimili modo contingat in corpore, nẽpe quemadmodum arbor maris, semel fixa, atq; adeo sui iuris ab illo facta est, fususq; Cheyri probatus ac constans: si per eandem coniunctionem in Microcosmo idem quoque potest fieri.

Sanctitus. Paratetus. Magnus.

Gamonynũ, &c.

Enochdiani ac Heliezati, &c.

Terrelati. Nymphydica. Aerdadi. Soladini, &c.

CAP. IV.

Iliastri primi species vltra 1000.

CÆTERVM de primo illo Iliastro, quo pacto se habeat in hunc modum accipe, quod eius vltra mille sunt species: non tamen quod aliud præcellat alio, verum potius iuxta hoc, vt quilibet Microcosmus peculiarem suam, atque adeo perfectam coniunctionem habeat, quilibet, inquam, vtrinque perfectam suam ac propriam virtutem. Tanta siquidem est Iliastri virtus ac potentia, vt

Iliast. primi qua natura & vis.

per eum corpus quidem mortuum conſeruetur viuum, in eo nempe, quo primus illo terminus tranſmutatur. Quæ quidem vitæ longæ conſeruatio ſupra vires noſtras exſiſtit, non autem præter vires ſuperiorum: fitque ſuſtentatio eius ad hunc modum, quod vitam longam tribuit, citra tamen expulſionem morbi: vitam quidem præſtat, non autem bonam valetudinem: nonnunquam vero & vtranque. Sed eiuſcemodi quippe vita longa, quæ ab illo proficiſcitur Iliaſtro, annuatim quidem durat ac propagatur: vt alii quidem, in decimum vſque annum porrigitur, qui in quinto obiiſſe debuerat, alii in vigeſimum, qui in decimo. Similiter in quinquageſimum, qui in trigeſimo: nonnullis in octuageſimum, qui in quinquageſimo: aliis in centeſimum, quos in octuageſimo, vel ſeptuageſimo vita oportuerat eſſe functos. Maximum autem in centeſimum, ac vigeſimum. Alii vero in tertium, quartum, vel quintum & ſextum (ſicq; deinceps indifferenter) vſq; diem, vltra ſuum terminum prolongatur: id quod vniuerſum tum ex ſuperiore, tum inferiore coniunctionibus, perinde atque hæ duæ conueniunt, accidit.

Cap. V.

SEd de vero illo Iliaſtro ſic ſe res habet, quod eiuſmodi quid, citra vel ſignificationem, vel neceſſitatem vel quandam erga maiorem illum Iliaſtrum fieri nullo pacto poteſt. Quod quidem in hanc ſententiam intellige, Iliaſtrum illum eiuſcemodi vitam longam iam iam productutū, præſtare id minime gentium poſſe illic, vbi eius vitæ longæ locus nullus eſt. Quare obſerua, tale quid non niſi cum tranſmutatione tam loci, quam elementorum, fieri, ſic nempe: Quemadmodum quatuor elementa in teſta mortalia ſunt, omni momento nouam conficientes generationem, morti eam exhibent. Sic e regione alia quoque eſt in ſuo firmamento fixa, atque ideo inconcuſſa perdurans, quæ nec morbum cauſſatur, nec mortem. Qua de re ſic philoſophari licet: Quod ſpiritus illi fixi nihil plane interire ſinunt, quorum longa vita immobilis eſt ac firma vſque in tranſmutationem eorundem, rurſuſque in primam. Similitudo ſiquidem ex texta ſumitur, quod ſecundum fixationem (vt ſic dixerim) firmamenti, longa vita in vno quidem confirmamēto prolixior eſt, quam in alio: tametſi ad primum ſolummodo terminum ſingula attinent. Veruntamen eiuſcemodi tranſmutationem nonnulli quoque comitantur incolæ (ſic enim vocare libet) in decimam, vel duodecimam vſq;. Quorum mors in deſtructionem quidem ſequetur magni illius Firmamenti, quando vtraque corpora tam cœleſtia, quam terreſtria commouebuntur, quin & ſupercœleſtia quoq;. Quanquam hoc citra

citra Naturæ diſcrimen fit. In prima namq; minuta, quando eiuſmodi mutationes accidunt, naturæ orditur putrefactio, fitque ſuperſtite ac viuente adhuc corpore proprio.

CAP. VI.

VT autem porro id quod maxime neceſſarium eſt in hoc proceſſu erga Iliaſtrum deſcribamus: Principio, vt impurum animatum depuretur citra ſeparationem Elementorum, quod fit per tuam ipſius imaginationem, cum ea in animi tui confirmamento conſiſtit, præter omnem corporalem ac mechanicum laborem. Quæ quidem diſpoſitio ex eo contingit, quo ſeſe homo gradatur in animo, vt æqualis reddatur, Enochdianis. Non quod Enochdianam agere vitam cupiat, animo tamen ab ea per diametrum diſtet. Quare microcoſmum in ſua interiore Anatomia reuerberari oportet in ſupremam vſque reuerberationē. Per hanc enim reuerberationem ſeſe impurum conſumit: fixum autem, q̃ ab impuro deſtruitur, ſine ferrugine permanet. Nec tamen ignis eſt, cui Salamandrina adeſſe poſſit eſſentia Meloſinicumve Ares, ſed potius retorta quædam diſtillatio ex medio centri, ſupra omnes carbonũ ignes. Facta autem eiuſmodi reuerberatione in vltimo quidem termino fulmen exhibet phyſicum, non ſecus atq; ſeparant ſeſe ab inuicem Saturni fulmen, & Solis. Itaq; quicquid per hoc fulmen incedit vitæ longæ eſt, magni nimirum illius Iliaſtri. Atq; hæc quidem fulminatio, & præcedēs eius reuerberatio nihil quidem ponderi adimit, ſed magis turbulentiæ corporis, idq; ex colorum diaphinorum ratione.

CAP. VII.

PRæterea vero ab Iliaſtro primæ poteſtatis eiuſcemodi vita longa non eſt. Inferiorem enim gradum præbet. Sed is tamen eſt, qui eo in loco ſeparat, & perinde, vt res fixa nõ fixam ſeruare poteſt, a morte Microcoſmum defendit: quandoquidem eius operatio non eſt, vt ſeparet, verum potius, vt per Arcana illa perſpicua indigeſtum vincat, quo minus ſuccedat eius perditio: Similis ei, qui mala bonis ſuperat. Velut Mumia, quæ vna cum copore a partu procedit, ipſa quidem per ſe bona, corpus autem malum ac putridum. Quācunq; igitur vitam corpus viuit, ex ſola viuit Mumia: proprium enim eius ac natiuum eſt, vt putreſcat, rurſuſque in ſtercus, cuius membrum eſt, abeat, id quod continuum eius ſtudium eſt. Ceterum Mumia non item: nequitiam enim illi ſuam frãgit, atq; ſuo ipſum proprio conſeruat arbitrio, quo minus id quod conatur aliquando efficiat. Quamobrem ſic ſonat eius Receptum, q̃ mumia ſupercœleſtis Microcoſmum plus, quam propria eius Mumia ſuſtē-

Mumia ſupercœleſtis hominem plus ſuſtentat propria.

tat. Quoties n. Mumia, totius item alius terminus: tametsi neq; tempus, neq; numerus in huiusmodi terminis repertus est: perdurat n. eo vsque quo secundam euitare generationem non potest amplius: nam in hoc peritus esse physicus debet, quod quælibet prima materia vltimam quidem expellat. Quare generatio vermium hic orditur, vbi vltima materia physici corporis sese ostendit: hunc igitur Iliastrum obserua, quod vermium generationem non modo non destruit, verum etiam cum earum adsit materia, generationem ne impediat quidem, quã tamen præuenire mumia debet.

Cap. VIII.

Mumia Naturalis compositio unde.

AD horum omnium conclusionem, principio nota, quod naturalis Mumia ex tribus illis Antimoniis componi debet, quo peregrinus Microcosmus physicum corpus gubernet, id quod extrinsecus fieri necessum est, siue per Elementum aquæ, velut per eius Metalla, salia, & id genus: seu per Elementum terræ, vt per eius herbas siue boletos: aut in Tereniabin, vel Nostoch: nam hæc omnia mansiones sunt rerum supercœlestium. Quamobrem nemo miretur, quod ingentes passim Melissæ virtutes describuntur. Quando enim in hac supercœlestis cõiunctio sese vnit, quis virtutem ei quantumuis eximiam abneget? Atq; hæc quidem sunt Magnalia, quæ in se Bamahemi quoq; continent, atq; is plane Ilech est, qui ex vero compositus Aniado, eidem Elementato adimi nullo pacto potest, id quod fit per exaltationes vtriusq; mundi: perinde atque vrticæ exaltationes adurunt, niterq; ac splendet flammulæ color. In huiusmodi tamen exaltationibus virtus eorum traduci in aliud potest. Ad hunc igitur modum dignoscere exaltationes discite, quæ vrtica longe potiores exsistunt, idq; ipsum, vt in vero Maio, vbi Aniadorum exaltationes ordiuntur, easdem colligatis. Neq; enim virtutum exaltationes in matricibus dũtaxat sitę sunt, verum etiam in supercœlestibus. Vulgaris quippe ac velut nihili Idæus is esset, qui vnam solummodo rem visui subiectam fabricare nosset, nec præter ea, quæ tangi possunt, crearet maiora quædam. Enimuero alium quendam Maium construxit, vbi se flores exaltant supercœlestes, in quo extrahi Anachmus debet, ac seruati, non secus atq; muscus in pomambra, & sicut auri virtus in Laudano delitescit: cuiusmodi quidem Anachmi virtutes quando colliguntur, tum demum de longa vita lætari merito potes.

Bamahemi, &c.

Anachmus, &c.

FINIS LIBRI QVARTI.

DE VITA LONGA LIBER QVINTVS.

Cap. I.

SVPRA in primo libro fundamenta ieci vitæ longæ, ea hoc loco absoluemus. Non enim video, cur ea, quæ ad integram vitam, atque adeo sanam pertinent, hic denuo repetam. Cum in superioribus libris, secundo & tertio, de his a nobis satis abunde dictum sit: quare in hoc quinto libro supremam manum imponam his, quæ supra in primo libro, de ea, quæ præter naturam est, vita, incœpimus: & idipsum pro ratione Theorica. Principio proponimus vniuersis Spagyricis, cum Adæ, tum Mathusalem ætatem, id quod in secundo capite sequenti indicabitur. Antequam tamen ad illa perueniamus, prius de vita longa, quæ in manu illius maximi Iliastri est, exacte dicemus, idque pro ratione Magnalium. Vbi plurima de libero arbitrio arripienda esse admoneo, quam quæ nos ex Elementis administrare possumus. Hæc, vt clarius ac rudius innotescant, principio oportet fingamus Enochdianos, quam Influentiam si in mente nostra, perinde ac ignem in ligno, non sine vulgari virtute gesserimus, fieri potest, vt ad hanc vitam perueniamus, vel nullo negotio: id quod exemplo Ioharnetis palam fit, cuius natura, neque vnam ætatem solum, neque seculum vnum duntaxat comprehendit. Sed ne his meis Paramiricis libellis præbeam calumniandi ansam his, qui scripturas variæ torquent: nihil certi hoc primo capite definiemus de vita summi Iliastis: num hic in corporalibus Elementis sit, aut porro etiam in Quinto viuat, vbi nullum corpus occurrit, vbi non modo ii, quibus de mentionem fecimus, viuunt, sed etiam ii, quos somno sepultos credimus. Hæc, inquam, omnia sublimioribus spiritibus tantisper existimanda relinquimus, dum infra ad illa venerimus. Porro si impelletur Iliastes ille summus, aut aliquo saltem haberet opus, facile eo, quidquid esset Enochdianum perueniret, vbi vniuersa vita nostra longa suis locis in æthere, ac nubibus collocaretur. Sed semel saturauit se Iliastes, vt porro non careat, neque aliquo habeat opus. Quare in hoc libro vltimo singula pro ratione primi libri tractauimus.

Ioharnetes, &c. longæuus.

Cap. II.

SEd vt tandem ad finem deducamus ea, quæ de vita longa tractare incœpimus, principio indicabimus, quid vita longa sit. Terminus vitæ longæ cōplectitur inter se 1000, aut 900. aut ad minimum 600. annos. De scaturigine autem huius, quæ præter naturam est, vitæ, sic accipe. Duæ sunt in hominis potestate vires; Vna Naturalis, qua de dictum

Vita longa terminus quis.

Vires hominis sunt duplices.

est vsq; ad natiuū finem: Alia aeria, in hac enim nihil est corporale. Quare incorporalia hunc nostrum libellū absoluunt. Miseros hoc loco mortales, quibus primum ac optimū thesaurum (quem naturæ Monarchia in se claudit) natura recusauit, puta, naturæ lumen. Ne porro in hac laboremus frustra. In philosophia autem, quia desinit ac abit natura Aniadum, recordabimur, neq; porro mētionem faciemus philosophiæ. Missas igitur faciamus res naturales, missa etiam facimus quæcunq; sunt ex Elementis insuper etiam gesta Helisemidan: deniq; quæcunq; supra diximus, quæ sub chao id quod summus Iliastes exsistit, delitescunt. Et in manus ea, quibus de mentionem in 1. libr. facere cœpi, tandem accipimus. Vt igitur ad annum Aniadin, aut etiam vltra perueniamus, obseruandæ sunt regulæ sequentes. Neminem offendant, quæ hoc loco de Nymphidida dicturi sumus, quo loco simul indicabitur vis, ac natura Guatinorū, Saldinorum, deniq; Salamandrinorum, & quicquid est Melosinæ. Porro si quem præsens locus abalienaret, neminem offendat, sed potius finem huius opusculi adeat, vbi singula videbit.

Nymphidida. Guarini. Saldini. Salamandrini. Melosina, &c.

Cap. III.

Vita longa quomodo a Natura Soli, Loci, corporis, &c.

SEd vt simul innotescant cū locus, tum corpus in his rebus, quod certa quadam cōcordantia ordinari debet, ac disponi. Principio obseruanda est soli natura, quod Iliastis est: nam aliud ab 300. vsq; ad 600. annos conseruat, id quod ad eos codices relegamus, qui tractant de natura Elementorum. Porro quicquid ex sui natura simul etiam loci naturam admittit, haud dissimiliter priori seculo in vnam cōclusionem cogitur. Vbicunque vero coeunt, cum loci, tum corporis natura simul illic vel nullo negotio peruenitur ad 600. annum: quorum aliquot, qui istuc ætatis attigerunt, commemorare possem, nisi alio properaret calamus. Sūt præterea, qui aliquandiu clam, atq; adeo furtim sunt seruati, idq; per vitam longam. Quorum ratio, quia nulla, nisi quatenus Iliasti tribuerunt, & hoc loco prætereundum censeo. Sic quicquid non est aeriæ vitæ, hoc loco tollitur. Sequuntur ergo qui vitam aeream vixerunt, quorum alii a 600. annis ad 1000. & 1100. annum peruenerunt, id quod iuxta præscriptum Magnalium, quæ facile deprehenduntur, ad hunc modum accipe: Compara Aniadum, idq; per solum aera, cuius vis tanta est, vt nihil cum illo commune habeat terminus vitæ. Porro si abest iam dictus aer, erumpit extrinsecus id, quod in capsula delitescit. Iam si idem ab illo, quod denuo reuertatur, fuerit refertum, ac denuo in medium prolatum, scilicet extra id, sub quo prius delitescebat, imo adhuc delitescit, iam vt res tranquilla prorsus non audiatur a re corporali, & vt solum Aniadum

dum Adech, deniq; & Edochinum resones. Porro etiam hæc tria, & q; in hæc tria vergit, nõ quatuor, sed vnũ sint, habebis longissimam vitam delitescentem. Hinc est natiuitas magni illius Aquastri, qui præter naturam natus est. Hoc & si id quod intrinsecus erat, nequaquam deprehendere potuit: tamen hic præbuit occasionem id quod extrinsecus Hiastes fuit, &c.

CAP. IV.

RESTAT adhuc in hac Monarchia, cuius nos magnus ille Zenio maximopere commonefacit, videlicet longe aliam esse vitam ab ea, quam nos plene præscripsimus: quæ tunc alia nos perstringit, cum singula transibunt, qui calcat, & qui calcatur, nihilominus tamen vtraque manebunt, id quod non satis intellexerunt hactenus Aliani. Tum demum erit quãdo simul omnia desinent, quæ vna mecum indagastis, iam inde a primo ad nouissimum vsq;. Sed par est, vt semel etiam probemus ea, quæ tractare incœpimus, idque non physica ratione, sed Essentia ipsa, quæ vel sola hoc loci, cuius meminimus, plurimum valebit. Hoc loco quo de plene loquimur, miraberis forsan, ac quæres: Num vita sana possit esse coniuncta cum vita longa? De hoc igitur hæc paucula notato. Duplicem esse Essentiam, alteri sanitatem & fixam: alteri ægritudinem & similiter fixam inesse. Quod autem ad locum & immutationes istorum attinet, nihil prorsus immutamus. Porro quorsum attinet frustra his immori, quæ nobis lumen naturæ recusauit? Præterea ille, qui ex animi libidine nobiscum agit, indicat, ac rursus hiantes nos deserit. Quare hoc loco præteribimus, quæ vires nostras superant, & creaturas aliquot, vitæ mirabiliter longæ, & eas sine fato commemorare incipiemus. Inter quos sunt Laureus, Siconius, Hildonius, & alii pleriq;, quorum natiuitatem, siue mortem naturalem nemo vnquam neq; deprehendit, neq; audiuit. Adde naturam & Essentiam illorum, & quotum quemq; reperias, qui vel apiculum de his scripserit? Quanquam Paramirica scripta nonnihil de his habeant: tamen sicut semel hoc fuit, ac rursus desiit, ita etiam vna intellectus abiit. His igitur concludimus, quicquid est vitæ longæ, idq; extra Necrolicos, quemadmodum in sequentibus patebit.

Zenio, &c.

Aliani.

Vita sana & longa an coniungantur?

Laureus, &c. Siconius, &c. Hildonius, &c.

Necrolici, &c.

CAP. V.

NOn pili fecerim eum, qui sub Lullianis artibus se falso, vt Necrolicũ vendidat, & improbat id quod in quatuor Scaiolis comprehendit, & me vt summum Scaiolum prædicat, ita vt pro ratione Cedurinorum possim adoriri Necrolias artes. At ego vel hydros Scaiolis vna cũ æmulis

inuideo. Quid dicam hoc loco de his, quæ Musa sagax in canonibus suis vna cum matrice quatuor Scaiolarum complectitur, quæ vobiscum indormiscunt, tymporaq; in vobis Anodynica reddunt. Et ego vos etiã atq; etiam in tãtum stuporem adduco, vt in notitiam papaueris redigamini. Sed missa facio illa, & in hoc solum laboro, quod in superioribus lib. hactenus monui, in cosmographica scil. vita, vbi cũ locus tum corpus Iesihach apparent. Porro etiam quæ præscribo, præter loci ac corporis vires, idque Spagyricæ præscribo, Hydromanticæ, & Pyrotenchus. Sed quid attinet hæc commemorare vobis omnibus, quorum ne nomina quidem noui? qui & si Necrolios agitis, & in Cyphanto nonnihil experti, tamen indormiscunt pulsatiles. Hæc omnia ego absolui, ea quisquis intelligit, optimo iure se Spagyri nomine venditet: ac tum demũ quintum cap. ediscere laboret, in quo me plurimum offendunt Scaiolæ. Nã in his nulla inest mortalitas. Sub hæc igitur concludo totius rei summã, & affirmo eum esse immortalem, quicunq; pro ratione Scaiolarum vixerit, id quod per Enochdianos, & sui sequaces probo. Neque hunc locum infringet Aquaster. Porro si pro ratione Necroliorum Scaiolis insererer, esset quod excipiendum ducerem, id quod maximus ille Adech anteuertit, & propositum nostrum, at non modũ deducit: Quod vobis Theoricis discutiendum relinquo. Atq; ad hunc modum abiit e Nymphididica natura interuenientibus Scaiolis in aliam transmutationem permansura Melosyne, si difficilis ille Adech annuisset, qui vtrunq; exsistit, cum mors, tum vita Scaiolarum. Annuit præterea prima tempora, sed ad finem seipsum immutat. Ex quibus colligo supermonica figmenta in Cyphantis aperire fenestram. Sed vt ea figantur, recusant gesta Melosynes, quæ cuiusmodi sunt, missa facimus. Sed ad Naturam, Nymphididicam. Ea vt in animis nostris concipiatur, atque ita ad annum Aniadin immortales peruueniamus, arripimus characteres Veneris: quos & si vos vna cum aliis cognoscitis, minime tamen vsurpatis. Idipsum autem absoluimus eo, quod in prioribus capitibus indicauimus, vt hanc vitam secure tandem adsequamur, in qua Aniadus dominatur ac regnat, & cum eo, cui sine fine assistimus, permanet. Hæc atque alia Arcana, nulla re prorsus indigent. Et in hunc modum vitam longam conclusam relinquimus.

Melosyne, &c.

Theophrasti ex Hohenheim, librorum quinque de vita longa finis.

FRA-

FRAGMENTA LIBRI PRIMI DE VITA LONGA.

Cap. I.

ANTEQVAM de vita Longa Philosophari incipiã: Primo quid vita sit, scitu dignum existimo, maxime vero immortalis: Quem locum alii prorsum integrum reliquerunt, credo incognitum, aut non satis intellectum. Hinc est, cur alteri solum, mortali scilicet, consultum voluerint hactenus.

Vita est duplex.

Quæ omnia vt clarius innotescant, Principio de Physico corpore dicendum esse existimo. Generalis Praxis in Physico corpore fit ad hũc modum. Principio considerantur partes eius, tot & tam variæ Medullæ, Ossa, Cartagines, Ligamenta, Nerui, Carnes, Membra: Denique quicquid est Principalium membrorum, Cor videlic. Epar, Cerebrum, Vesica, Splen. Præterea quicquid est exteriorum membrorum, Musculi, Lacerti, & id genus alia, quæ Physicam vitam complectuntur. Sed ad ea priusquam perueniamus, quid Mors sit, quid Ægritudo, paucis indicabimus. Mors est dissolutio vitæ, cum mortalis, tum immortalis, quam dies Natalis coniungit ac copulat. Nam omnis Coniunctio rerum mortalium, maxime diuersarum, affert secum dissolutionem. Quemadmodum omnem coniunctionem rerum Naturalium, & earum, quæ præter Naturam sunt, sequitur dissolutio. Sic vitæ, quæ coniuncta est, comes est dissolutio. Hinc est huius mali fons & origo, generatio Morbi, quam continuo insequitur mors. Ex quibus facile colligere licet, quid vita sit, tum mortalis, tum immortalis: qua ratione vitaque conseruari debeat: id quod intra etiam in fine Physici corporis latius patebit.

Corpus Physicum, quæ constituant.

Mors quid

Vita quid & vtraq; sit.

Cap. II.

PRincipio oportet probe cognitam habeamus vniuersam rationem atque naturam cum physici corporis, tum Physicæ vitæ: etsi neq; corpus neque Vita corporis hoc loco considerari debent. Ex mortali enim nihil potest elici, quod pariat vitam longam. Extra corpus est vita longa, & a corpore conseruatur.

Mortale nullum ad vitã longam facit.

Præterea interueniente corpore exoritur dissolutio vitæ vtriusque. Vbicunque enim mortalitas non est coniuncta immortalitati, illic dissolutio esse nequit. Hoc loco plurimũ laborauit Hippocritica Musa, qua sc. ratione corpus tanquam Balsamum cõseruaret, nec caussaret morté,

Hippoc. conatus irritus, &c.

Mors quid.

Mors quid. immemor in vita mortem non esse. Nihil enim aliud Mors est, nisi dissolutio quædam: quæ vbi accidit, tum demum moritur corpus. Atque huc omnia sua excerpta retulit Hippocrates, corpusculumq; illud præ manibus sumere, & mortale mortali conseruare decreuit: quum in ea nulla vnquam fuerit vita, quæ ex illius fonte manarit. *Corpus est creatura nō vita.* Corpus est creatura, at non vita. Non prorsus referenda est, inquies, Hippocratica Musa ad mortalitatem: Esto: At multo faciliorem viam ad sanitatem inuenies. Nihil enim præterea, q̄ creaturæ sunt, Hippocrati tribuit Deus. Sed ad rem. Huic corpori Deus adiunxit aliud quoddam, puta cœleste, id quod in corpore vitæ exsistit. Hoc opus, hic labor est, ne in dissolutionem, quæ mortalium est, & huic soli adiuncta, erumpat. Etsi in corpore isto caduco accidere potest dissolutio, atque adeo colligi ex ea amissio cœlici corporis: tamē vitæ longæ obesse nequit: pp Restaurationem, *Vita, quādiu duret, &c.* quæ subinde fieri debet, vt prorsus omni defectu careat corpus. Sicut enim Ignis tantisper, dum ligna adsunt, viuit. Sic vita longa, dum adest corpus. Quod corpus, vt corpus, conseruandum est interueniente corpore, quod extrinsecus conualescit: Inde enim conseruari potest. Nihil enim aliud est corpus, nisi subiectum, in quo longa vita gliscit.

FRAGMENTA.

LIBRI SECVNDI DE VITA LONGA.

CAP. I.

De Cura Podagræ.

Podagra cura, in quibus consistat. AD perfectam podagræ curam tria requiruntur, nimirum Purgatio, cutis apertio, & eiusdem sanatio. Processus is est. Podagricus primo plene perfecteq; per Arcanum corallinum purgandus est. *Arcani corallini vis qua.* Per hoc fluxus podagrici vsq; adeo expurgantur, vt locus illi morbo amplius non detur. In isto siquidem corallino, quod ex Essentia Auri præparatum est, facultas adeo insignis latet, vt impossibile sit, Medicum citra illam purgationem Podagram inquirere. Purgatio ea sexies vel septies iteranda est, prout Podagra vel inueterata, vel grauis & contumax est. Quod si tamen a purgatione morbi aliquid adhuc residuum fieret, aut æger propter imbecillitatem purgationi sustinendæ, non sufficeret: *Cutis aperitur Alcali ex spiritibus.* Cutis ei aperienda est, hoc modo. Vbi sedes præcipua vel centrum Podagræ est, ibi cutem aperi per Alcali ex spiritib. Apertionem illico sequitur tumor, ad quē confluit, q ad centrū Podagræ spectat: Illud post-

ea ef-

ea effluit, ſi caro emortua remouetur. Fluxu porro podagrico deſinẽte, curam reliquam acceſſoriam aggredere per Emplaſtra de Mumia. Et his remediis podagra curatur. Ceterum Liquor ex Mumia contemperatus, etiam citra apertionem cutis ſanat, morbo adhuc recenti exſiſtẽte, nec dũ inueterato: & hoc ex ſingulari congenita Natura ac proprietate fit. Tertia curandi podagram ratio perficitur Mumia, ſi in vltimã materiam Alcalizatam reducitur, idq; per Liquorem Mumiæ, hoc modo. Podagrica membra quotidie inunge ſpatio ſeptimanarum ſeptem vel octo circiter, prout Podagræ conditio poſtulat. Et hiſce tribus modis ſanatur, quicquid contractum & diſſolutum eſt. Hæc podagram ſanandi ratio noua plane & inaudita eſt, imperitis comprimis Medicis, qui per calumniam iſta medendi veris regulis aduerſari clamitant, cum tamen ipſimet interim nihil niſi inanem titulum Medicorum habeant.

Podagram curãdi, alia ratio.

FRAGMENTVM ALIVD LIBRI SECVNDI DE VITA LONGA.

De Apoſtematibus.

VT in Apoſtematibus curandis ex vero & genuino fundamento ꝓcedatur: hæc comprimis tenenda Regula eſt, quod Apoſtematum genera duo ſint. Nonnulla ſunt in quibus Mors & Paroxyſmus vna inſultant. De his multi Medici anxie laborarunt. Quod ſi vero Morti manus ac pedes fuiſſent: vidiſſent illi vtique, quod mendacia de Epidemiis ſcripta exſtarent, velut & de Apoſtematibus ceteris. Regula ſecunda eſt eorum Apoſtematum, in quibus mors cum paroxyſmo non inſilit. In hæc quæ poteſtas medici ſit, deinceps ſubnectemus. Vtræq; regulæ concurrunt in Anthrace, in Saphyro, in carbunculo, in Pleureſi, in Peſte, in Bubone & ceteris. In nonnullis mors non concurrit, vt in cancro & ſimilibus, quæ mamillas fœminarum affligunt. Horum omnium curæ modus is eſt, vt nihil adhibeatur, quam SONATH, in quo virtus Expulſiua cõſiſtit. Hac n. facultate Apoſtemata vniuerſa expelli debent. Reſoluit, mitigat, & a corde expellit. Huic adiungi debet practica Chirurgica, qua per Maturatiua in Emunctoriũ materia coerceatur. Ea maturatiua debent ſimul etiam eſſe Attractiua, ita tamen, vt expulſiuum attractiuum ſequat'. Sonath hoc modo in virtutem expulſiuã directo, ſeq̃tur deinde de Theriaca vitæ, in quo Arcanum omniũ venenorum eſt, roborandi cauſſa vſurpandũ. Cetera Experimenta hinc inde conquiſita, Medicis relinquimus, qui per illa ſuas culinas infarciunt, & hinc inde gratiam aucupantur.

Apoſtematum genera duo.

Apoſtematum cura qualis.

SONATH quæ facultas.

DE VLCERIBVS.

Vlcerum cura per quæ fiat.

OMnes fluxiones, humores, &c. ſub cura vna comprehenduntur, ſi Emunctorium per ſe incumbant, hoc eſt, ſi vlcera efficiant in locis illis, ad quem emunguntur. Omnium cura vna eſt, & talis quidem. Primo eſt Mortificandum. Secundo, Mundificandum. Tertio ſanandum. Mortificatio eſt, qua per Alcali ex Realgar vlcera, & quicquid læſum eſt, mortificantur: deinde per Gummata ab Eſchara liberantur: Deniq; per Mumiam conſolidantur. Quanquam vlcera nonnulla mortificationẽ nullam poſcant, vt ſunt Vlcera Eſthiomena. Quorum vtrum faciendum vel omittẽdum ſit, decernendũ relinquimus chirurgis. Porro etſi quidẽ vtriq; illi Medici Remedia multa inuenta propoſuerint: omnis tamen illorum doctrina ea fundamentis caret, & a deſperatis Medicis, qui nec ſibi, nec ſuæ arti fidere tuto poſſunt, proficiſcitur. Sed hæc iam de omnibus vlcerum generibus dicta ſatis ſint. Purgatio præcedat, loco conſeruationis: quam peritis Medicis relinquo. Quæ de puſtulis ſequuntur, ſpectant etiam ad vlcera.

Vlcera quæ mortificanda.

DE PVSTVLIS.

Gallici morbi cura quæ. Ceniotemii vires quæ.

MOrbi Gallici ſpecies, & morbus ipſe per ſe, curam ſui ad tria reuocat, ad purgationem, curationem, & conſeruationem. Compendium eſt, vt quilibet Morbo Gallico laborans, per Ceniotemium purgetur in principio. Ceniotemium enim omnem cauſſam & materiam peccantem aufert. Modus iſte purgãdi Medico probe cognitus eſſe debet, vt Doſin & quantitatẽ iuſtam præſcribat. Poſtea, ſi quid extrinſecus in cute erupit, vt ſunt puſtulæ: hæ per oleum ex Realgar illini & erodi debent. Quod ſi contractura manet: debet & ipſa oleo ex Realgare inungi & curari. Deniq; quotannis purgatione inſtituta, cõſeruatio quærenda eſt. Vlcera, nodi, bubones, & excreſcentiæ ſimiles aliæ, remediis in Vlceribus nominatis curari debent.

DE VVLNERIBVS.

Vulnerum remedia triplicia. Balſamus, &c. Braſſidellia, &c. Magorreo, &c.

SAnandorum vulnerum vniuerſorum Remedia tria ſunt: Naturale, vt Balſamus, Specificum, vt Braſſidellia: Characteriſticum, vt Magorreo. Hæc remedia priuſquam explicemus, ſciendum eſt de vulnerib. quod ipſorum nec ſpecies nec locus conſiderandus ſit. Priſci quidem Medici, multa de vulneribus cerebri, inteſtinorum, veſicæ, &c. nugati ſunt, an curationem admittant, nec ne. Cum tamen vſus doceat, etiam illa vulnera, quæ in partibus vitam non concernentibus hærent, mor-

mortem importare: nos de illis lethalibus vulneribus verba nulla faciemus, cum de illis ipſe euentus teſtaturus ſit. Hoc ſaltem Chirurgus agat, vt quod vulnus lethale non eſt, lethale ne faciat. Diligenter ergo proceſſus illi cognoſcendi ſunt, per quos vulnera ad ſtatum meliorem reducuntur. Ceterum, Medici illi, qui in Academiis naſcuntur, magnam ſuæ ſcientiæ partem emendicant, a balneatoribus & tonſoribus, nullius pretii hominibus, vt ſunt Lanfrancus & Petrus de Argillato, vna cum huius formæ aliis Monachis, &c. qui nullos quidem curandorum vulnerum, modos tractant, ſed ſolidi fundamenti penitus ignari ſunt. Horum rubri pilei multo rectius balneatores ipſos ornarent. Hi, quod vno ore late vociferantur, nullum vulnus ſine pure ſanandum eſſe: cum rectius artem non dedicerint, vitio id ipſis admodum dare nõ poſſumus. Ex hac tamen ignorantia, triplex falſa vulnerum curatio enata eſt. Vnam commenta eſt Schola Monſpelienſis, naturalem ſcilicet ſanationem ex virtute Balſamea, ad putrefactionem cum ⚹ decocta. Similiter quod ſpecificum præſtat, a ⚹ chirurgis locis non conuenientibus, ac ipſi ſpecifico ineptis adhibitum. Sic etiam proceſſus charactericus a Campeſiis in falſa verba, conſecrationes, & ⚹ commutatus eſt. Cum vero proceſſus illi falſi ⚹ reperiantur: noſtrum eſt, imitari veros & genuinos, nimirum hos, quod Naturalis Balſamus in vulnera infuſus, aut bibitus, nihil aliud ſit, quam Hypericon, Centaurea, Prunella, &c. quæ Balſamea virtute & potentia non externa ſolum, verum & interna vulnera conſolident. Specificum autem ſupra Balſamum eſt. Collatenna ⚹ enim bibita, quodlibet vulnus, internum & externum ſanat. Facultas namque & vis ipſius fixa & conſtans eſt, & operatur, quam diu vulnus apertum eſt. Braſſatella, ſi vulnus ſemel tantum attigerit, illo amplius tractato opus non habet. Huiuſmodi operationem finalem ſpecifica multa habent, vt non 12. aut 24. horarum ſpatio applicata, ſed ſemel tantum admota, vſque ad finem vulneris medicina fixa ſint. Et conueniret quidem huic loco, vt Experimenta illa ſpecifica exponerem. Sed cum in Archidoxis illa recenſeantur, labori iſti hic ſuper ſedere volo. De vulnerum characteribus, ſicut proceſſus tertius docet, ſic ſtatuendum eſt, quod characteres, &c.

Lanfrãcus & P. de Argillato carpuntur.

Balſamus vulnerarius quid ſit.

Collatennæ vires.

Cetera deſunt.

LIBER TERTIVS DE VITA LONGA.

Cap. I.

PRæmissis hactenus particularibus Arcanis, corpus ægrum ad sanitatem reducentibus: quod iam superest, hoc tertio libro de corpus præseruantibus differemus, quibus physicum corpus veluti Balsamo ita conseruetur & præmuniatur, vt nullum in ipso vitiũ oriatur. Etsi vero particularia Arcana & hoc tertii libri subiectum corpus vnum, vna præparatio sit; hoc tamen distant, quod practica in hoc tertio Elixirio aliter instituatur, quam cura particularis docet. Qua de caussa etiam Flos Cheyri & Anthos per hunc tertium librum prædominantur. Perficitur enim in eo Arcanum Elixiridum ex virtute totius Quintæ Essentiæ, vnde maioris intellectus gratia initio docere visum est, Quidnam Quinta Essentia per se sit, nimirum, quod Natura quatuor Eleměta operetur, & ex quatuor illis Spagyrus temperatam Essentiam producat, sicut Flos Cheyri demonstrat. Nos quidem nihil afficit Raymundi Scientia, Ars Lullii appellitata. Raymundi namque methodus longe exorbitat extra Monarchiam, quæ de Archidoxicis scientiis tractat. Aliud est Extractio, aliud Cõfortatio, aliud Melioratio, de quib. Raymundus explicat. De Quinta autem Essentia is nihil intellexit: sed in hoc lapsus est, quod Extractionem, Meliorationem, &c. pro Quinta Essentia habuit. Nostrum ergo est, illius scripta non magni facere. Subtilitates enim istas Spagyrus pro ludicris admittit. Flos Auri, Flos Amethisti, & quicquid in genere Diaphano est, velut & in Marcasitis, quæcunq; inquam sunt Sulphureæ Cachymiæ, & aluminosæ, Zerebothina, & quæ alia aqua genuit, vt sunt Carabe & Coralli: hæc omnia Quintæ Essentiæ subiecta sunt, secundum id tamen, quod Spagyrus eadem per dissolutionem Elementorum temperare possit.

Ess. s. quid sit.

Ars Lullii reprehenditur.

Quinta Essentia quæ subiecta sint.

Cap. II.

QVandoquidem ergo tertius hic liber Elixiriis ad vitam longam facientibus dedicandus est: ars in eo versatur, vt Natura ad Spagyricã temperationem reducatur. Hæc temperatio nihil est aliud, quam insignis Naturæ bonitas, in qua nihil dissolutionis aut contrarietatis est. Ea autem bonitas in multis reperitur: in Tinctura, sicut Natura Lapidis Philosophorum docet: in Antimonio, sicut naturam coruus habet: in Sul-

Elixiriorum temperatorum quot sint genera.

in ſulphure, ſicut Lunaria operatur: deniq; in aliis pluribus. Quotcunq; vero ſint, vnica illa eſt temperatio, quæ inter metalla conſiſtit in Mercurio (Mercurium intelligimus illum, qui metallis omnibus ineſt) inter Gemmas in Cryſtallo: inter lapides in Zeloto: inter liquores, in Carabe, inter herbas in Valeriana: inter radices, in Peucedano: inter ſalia in vitriolo: inter Marcaſitas in Antimonio. In his omnibus, ſicut Mercurius in quibuſlibet metallis latet, ita Antimonium in qualibet Marcaſita: vitriolũ in quolibet ſale: Meliſſa, in qualibet herba. Et hæc nomina temperatorum Elixir ſunt. Et hæc temperatorum Elixir nomina ſunt. De his Elixiriis porro ſciendum eſt: ſulphur Quintam Eſſentiam eſſe mineralium, & Mercurium metallorum. Vnde genus & natura ſui corporis deſumenda eſt. Cheiri enim plus eſt, quam Venus, & Anthos plus quã Mars. Horum omnium vis non in curandis morbis poſita eſt, ſed in præſeruando ad longam vitam corpore, ſecundum vitæ longæ naturam, inferiori influentiæ ſubiectam. Sic ergo hoc libello, ſub variis appellationibus, vitæ longæ Elixiria complectemur, quod Spagyrico admirationi non ſit. Ita enim nobis nomina arrident, & tamen vis eadem eſt.

Sulphur eſt Eſſ. ſ. mineral. & Mercurius Metallorum.

Cap. III.

De Auro potabili.

INter omnia Elixiria Aurum ſummum & maximum eſt. Ex hoc enim proceſſu reliqui omnes intelliguntur, qui a corpore non ſeparantur. Qui aũt ſeparantur, Magiſteria de vino continent. In hoc Elixirio Auri proceſſus & practicæ ratio hæc eſt. Initio aurum cum omni ſua ſubſtantia per fortiſſima corroſiua reſoluendum eſt, vt corroſiuo illi ſimile fiat. Hunc proceſſum nemo formidet. Corroſiuum enim plus eſt, quam aurum per ſe. Vnde patet, aurum ſine corroſiuo operationem nullam habere. Qua de cauſſa etiam Quintam Eſſentiam Auri ſine corroſiuo nullius pretii eſſe exiſtimamus: ſed & hinc colligitur, reſolutionẽ illam per putrefactionem iterum remouendam eſſe. Quicquid tamen fiat, verum corroſiuum non adimitur, quod iure ita fit. Nam, ſi aurum corpus a diſſolutione p̄ſeruare poteſt: multo magis ſeipſum a veneno pręſeruare poteſt. In principio enim corrigit in ſeipſo, quod bonum non eſt. Vnde corroſiuum in auro corroſiuum vocandum non eſt. Arcana namque vis venenum quodlibet ſuperat. Realgar enim quoduis in Elixirio auri moritur, & fit tinctura, potior quauis Medicina. Itaque poſt putrefactionem Aurum potabile paratum eſt: cuius Doſin & ordinem triuiales Spagyrorum practicæ definiunt. Hoc Elixir rem quamlibet mutat

Auri potabilis, quæ præparatio Aurum ſine corroſiuo eſt mortuum.

Quinta Eſſ. auri ſine corroſiuo eſt nihil.

Corroſiua cur eſſentia Auri non obſtent.

& sibi assimilat, cum qua concordat, illamque sui ipsius instar fixam reddit.

Cap. IV.

De Perlis.

Perlarum Ess. 5. vt fiat.

VT de Quinta Essentia adhuc clarius doceamus, notandum est, auro nihil propius æquiparari posse, ac perlæ. Quatuor ergo Elementa, perlis insita, eodem cum auro processu reduci debent ad temperaturum vnam, quæ vera est Essentia perlarum, citra vllius substantiæ decessionem. Spagyrus autem si pro hac informatione perlas in Quintam Essentiam transmutaturus est, processum Essentiæ 5. Auri teneat, nihilque in illo mutet, quam initium, vt vltimam materiam (quæ materia prima est) Quintam Essentiam Solis faciat. Huius modus is est, vt Limonium in liquorem reducatur, secundo releuatum, in quo Perlæ calcinationem subeant, & deinde aridæ seipsas resoluant. Ea resolutio est id Elementum, in quo nullo complexio hæret, sed meræ vires insunt ad Quintæ Essentiæ similitudinem. Nequaquam vero Archelaicus processus extractionum & ceterarum Spagyricarum separationum adhibendus est. Ex hac enim transmutatione non solum morbida membra sanescunt, sed & sana in suo statu conseruantur. Itaque perlæ longe diligentius, quam cetera spermata asseruantur. Et ex omnibus optime sunt Ostrinæ. Quanquam, quod Archidoxis tradit, Homunculum, quem Necromantici Alreonam nominant, Naturales, omnia confundentes Mandragoram certo errore vocitauerunt. Origo & caussa etsi quidem spermati assignetur: abusus tamen ab arte pendet. Generatio enim Homunculi fit per magnam digestionem in ventre equino, & similis ille apparet ei, ex quo prodiit, secundum carnem & sanguinem pauciorum vel plurium membrorum. Cum vero is non æque ac perlæ apud artis conscios notus sit: virtutes eiusdem hoc loco describere omittimus.

Perla ostrearum præstantissima.

Alreona. Alreona unde.

Cap. V.

Extractio Quintæ Essentiæ ex Herbis.

DE Quinta Essentia antea dictum est, debere eam citra omnem Extractionem præparari. Id quidem ita intelligi debet, vt huc referri non possit. Hoc enim Elixir sine extractione Quintæ Essentiæ ex herbis comparari nequit. Caussa hæc est, quod duæ Essentiæ in substantia vna consistant. Duæ ergo illæ a se inuicem separandæ sunt, ita, vt herba velut herba, & Quinta Essentia velut Quinta Essentia seorsim maneat. Etsi autem in qualibet herba, Elementa quatuor geminata insint.

Quin-

Quintas tamen Eſſentias geminas non dant, ſed ex dimidio in Eſſentia vna, ex altero dimidio in altera inſunt. Quantum ad ipſam ſubſtantiam attinet: rem particularibus ſcientiis committimus. Ipſum Elixir nobis proponentes, Exemplum de Meliſſa afferimus, quæ initio digerenda eſt in Athanare menſe Philoſophico, & poſtea ſeparanda, vt duplicata Elementa ſeparentur: & præſto erit Quintæ Eſſentiæ Elixir inſtar vini nobilis, licet varia forma & ſpecie. Nam in Nepita erit acidum: in Lollio coccinee rubrum, in Tincto, rubrum ex nigro: in Lupulo, ſubtile & candidum, in Cuſcuta, acre. Sic & varia ſpecie in aliis, vt ipſa experientia docet. Spiritu hoc extracto, & a ſpiritu cetero ſeparato, Spagyrus vinum ſalutis promtum habet, quod multi Philoſophorum inquirentes & captantes, turpiter erarrunt. Raymundi etiam diſcipuli vini multa dolia inaniuerunt Quintam vini Eſſentiam inquirendo & præparando, ſed nihil tamen inuenientes & tempus inutiliter triuerunt, & vinum aduſtum erronee pro vini ſpiritu inuenerunt. Quæ huc alia pertinent: in Philoſophia de Generationibus tradentur. Et hæc ita in gratiam Spagyrorum dicta ſint: quomodo Quinta Eſſentia in herbis lateat, & quid ibi quærendum ſit.

Vinum ſalutis quid ſit.

CAP. VI.

De Magiſterio Antimonij.

QVemadmodum Antimonium purgat aurum: ita purgat etiam corpus. Continet enim in ſe Eſſentiam eam, quæ nihil impuri relinquit in puro: nec vllus eſt vſq; adeo in ſcriptis Archidoxeos peritus, aut tam inſignis Spagyrus, qui vires & facultates Antimonii plene indagare queat. In prima enim Yle Antimonium adeo exaltatum, & inter mineras Elementi aquæ prædeſtinatum eſt, vt facultas & virtus eius nullo diluuio inſtar ceterorum aqueorum creſcentium imminuta aut abſorpta ſit, adeoque his omnibus Antimonium longe præſtet. In prædeſtinatione illud ita ſe habet, vt ſe Influentiæ accommodet, nulla facultate aut dote eius diminuta aut infirmata. Itaque ex omnibus mineralibus ſummi Arcani laudem obtinet. Hoc ſeipſum purgat, & vna ſecum etiam alia. Quod ſi nihil boni in ſubiecto reperitur, impurum corpus tranſmutat in purum, ſicut de lepra notum eſt: quod vniuerſum per Spagyricam practicam comprobatur. Sed vt virtutes eius præparare doceamus, iam diu abſconditas, de quibus litera vnica, omnibus veſtræ profeſſionis codicibus præſtantior eſt: ſciendum eſt, proceſſu ipſum tali tractandum eſſe, vt nihil in ſua illud forma diſſoluatur. Forma enim, ipſius arcanum eſt, quæ per Retortam tranſadigi debet citra omne caput mortuum, &

Antimonij facultas qua.

Antimonij vires omnes imperſcrutabiles.

ad tertium vsque Cohob deduci. Ita præparati Dosis est granorum 4. quale per se est, in Essentia Quinta Melissæ sumtorum. Plura Archeus terræ ei addere non potest.

Cap. VII.

De Sulphure.

Balsami qua natura.

Sublime hoc est Magisterium, quod ex terra extrahitur Balsamea Natura, quæ nihil putrescere permittit: ex quibus omnibus nihil est, nisi sola Resina. Omnium horum principale est sulphur, in quo Balsamus, de quo quilibet artifex tractare debet, latet. Sulphur enim Balsameos liquores in se continet, qui nihil putrescere sinunt, siue mortuum siue viuum sit, tantaque potentia corpus præseruant, vt nulla influentia aut naturalis corruptio corpori imprimi queat. Nemo autem admiretur, in terra Resina tantas vires conditas esse, nosque eam longe pluris facere, quam vllum ex terra enatum Balsamum, qui suas quidem vires exserat. In absconditis longe plura, quam in manifestis deprehenduntur. Sic etiam in sulphure plura, quam in alia Resinarum parte, inueniuntur. Processus eius est, vt Spagyrico more de Colcothare sublimetur tam diu, donec ab igne non superetur, quod a conditione Colcotharis habet. Fixus ille spiritus est Balsamus terræ, de quo paucissima hic commentamur. Ipsa enim experientia virtutes eius prodit. Et licet quidem Gummata & Resinæ aliquæ, ceu Myrrha, &c. Balsameam quoque Naturam habeant: inter illas tamen omnes principale sulphur est.

Balsami in sulphure plurimum.

Cap. VIII.

De Mercurio.

Quod ex Mercurio preparatur Elixir, in practica Spagyrica, ea forma & specie, qua transmutatur, præseruandi a morte vim habet. Ipsius enim rubigo, quem Lulliani florem appellant, Mors iustius vocanda est. Est enim consumtio illius metalli. Vnde & mors hominis illi assimilanda est, quam tinctura ea sequitur. Medicus autem nullus nobis vitio det, quod asseramus, omnia, quæ tingunt, quo altioris gradus veneni sunt, quoq; acutius & subtilius in præparatione reiterantur, eo præstantiora, nobiliora, & ad vitam longã accurandam potentiora exsistere. Et neminem deterreant inanes nugę Rupescissæ, qui more suo temeraria & tumultuaria scientia raptus, in tinctura corporis, ab Auro, & si quæ alia Mercurialia sunt, aut ex salium vel Arsenicorum spiritibus præparata, sedulo cauendum & abstinendum esse, scripsit: hic autem in tinctura Mercurii, quæ omnem suam virtutem ex insigni

Rupescissa carpitur.

insigni subtilique acrimonia adipiscitur, quam ex Natura Archoi contrahit (sicut Albertus & Thomas male hoc posuerunt) gradum reiterationis, & multitudinem coagulationis intendit. In præparanda quidem tinctura earũ quiddam est, quod veræ tincturæ finitimum est, hoc modo. Sicut Metalla transmutantur, & perfecte fixantur, vt ita loqui liceat: ita & fixatur corpus, ea ratione, quod Mercurius in sublimationem ad fixum Crystallum, &c.

Reliqua desiderantur.

DE PRÆPARATIONIBVS

LIBER PRIMVS

De Mineralibus Indigestis.

TRACTATVS I.

De Antimonio, Marcasita Argenti,
De Cachymia Alba & Rubea,
De Talko Fluido & Scisso,
De Thutia, Ciliminari, Lithargyrio.

DE ANTIMONIO.

Antimonii vires quæ sint.

Virtutes Antimonii sunt in {
Morphea.
Lepra.
Elephantia.
Vulneribus.
Vlceribus.

Præparatio Antimonii in speciebus LEPRÆ *est ista.*

Antimonii præparatio ad Lepræ omnes species.

RECIPE Antimonii optime triti ℔ j. Aceti distillati fortissime ℔ iiij. Tartari crudi albi ℔ ß. Reduc in puluerem subtilem ad instrumentum Phiolæ, distilla per Retortam & exibit oleum rubeum.

Antimonium alium subinde habet processum. Si enim cum ipso morbus alius curatur, alia semper præparatio requiritur, vt alia in Vulneribus, alia in Lepra. Et sic in ceteris. Nam si vsurpares Antimonium in Lepra, vt in Vlceribus, esset maximum erratum.

Præparatio ELEPHANTIÆ.

Antimonii præparatio ad Elephãtiam.

Eſt vt in Lepra Antimonii.

Præparatio Antimonii in MORPHEA.

Antimonii præparatio ad Morphæam.

℞. Antimonii optime triti ℔ ß. Tartari calcinati, Aluminis, an. Fac ſtratum ſuper ſtratum: reduc in ignem reuerberationis vſque ad quartum gradum: deinde diſtilla, & exibit oleum per ſe rubeum ſpiſſum.

Stratum ſuper ſtratum quid.

Stratum ſuper ſtratum eſt, quando ſeries vna de Alumine & Tartaro, poſtea de Antimonio, ſeries alia ponitur.

Tertia Præparatio in VVLNERIBVS.

Ant. præp. ad vulnera.

♃. Antimoniii, Tartari calcinati, an. ℔ ß. Alcool vini, Kiſt vnum. Fiat mixtura: deſtilla per Alembicum vſque ad reſolutionem Rei: cuius Rei diſſolutæ. ℞ ℥ j. Alcool Vini ℥ iiij. Exſicca per coagulationem, reduc in oleum ſuper porphyrium.

Nulla eſt præſtantior Cura in Vulneribus, quam ex Antimonio, exceptis vulneribus capitis. Debet autem ita præparari, vt Antimonium tamdiu ſurſum deſtilletur, donec inferius aquoſum ſit.

Præparatio Antimonii in VLCERIBVS *eſt iſta.*

Ant. præp. ad vlcera.

♃. Antimonii, Colcotar, Floris æris, ana ad placitum, reduc S. S. S. ad gradũ reuerberationis. Fiat extractio cũ vino rubeo, reduc in Alcali.

Hoc Alcali cum oleo oliuæ in Vnguentum redige, & circa Vlcera illine, curat maxime.

ADDITIONES *Antimonii in* LEPRA.

℞. Huius Antimonii ℥ j. Olei de fæcibus Vini ℥ j. Olei Amygdalarum amararum ad pondus omnium. Fiat mixtura.

Si Raucedo vocis abeſt, in ſeptimana ſemel vel bis inungendum eſt. Si autem raucedo deſt, nihil iuuat.

Additio in MORPHEA.

♃. Huius Antimonii ℥ j. cum Kiſt. id eſt, Alcool vini, Tragaganti ℥ ij. Mucilaginis conſolidæ regalis, ſeminis Pſyllii, Gummi Arabici an. ℥ ij. Fiat in modum vnguenti.

In Alopecia & Morphea eſt vnus proceſſus. Vnguentum illinendum eſt manenti in hypocauſto, in ſeptimana ſemel vel bis. Sic emerget cruſta: quæ ſi deciderit, tunc cura cum iſto Vnguento.

℞. Spermiolæ, Camphoræ an. ℥ j ß. Olei de ceruſſa, ad pondus omnium. Fiat vnguentum.

Poſt delapſam cruſtam locus hoc vnguento diebus octo illinendus eſt.

Additio in VVLNERIBVS.

♃. Huius Antimonii præparati ℥ vij. Succi Tartari cãdi, Olei myrtillorum an. ℥ v. Fiat mixtura.

Hanc alternis diebus semel illine; & nulla Accidentia metuenda erunt.

NOTA *In æstate Camphoram adde q. placet.*

In VLCERIBVS *Additio.*

℞. Antimonii huius præparati ℥ *iij*. Olei Colcotarini ℥ *ß*. Olei Lentiscini, ad pondus omnium. Fiat Vnguentum.

Circumcirca inungendum est: sic non Cancrum, nec Elephantiã, nec Esthiomena curat. Oleum Lentiscinum est oleum ex Corticibus de Silere montano.

DE LITHARGYRIO.

Virtutes Lithargyrii sunt istæ: In
- CANCRO & FISTVLIS.
- TENTIGINE PRAVA.
- ESTHIOMENSIS.
- ICTERITIA RVBEA.
- IGNE PERSICO.
- VVLNERIBVS.

Lithargyrii vires quæ.

Præparatio Lithargyrii in CANCRO est ista.

Lithar. præpar. ad cancrum.

♃. Lithargyrii triti ℔ ß. Aquæ salis, Aluminis, an. ℔ j. Aceti albi ℔ *iij*. Reduc super carbones vsque in consummationem aquarum istarum: Cuius Lithargyrii ♃. cũ aqua fontis ana, reduc ad calores per noctem, & exsicca.

Sic etiam in fistulis præparatum Lithargyrium istud, prodest.

Præparatio in ESTHIOMENIS.

Litharg. præpar. ad Esthiomẽ.

♃. Lithargyrii ℔ j. Tartari calcionati ℔ ß. Aquæ fontis vel fuliginis an. q. s. salis communis fusi, Aluminis de rocho an. ℥ vj. Reduc in quartum gradum Reuerberationis cum aqua prædicta, in modum Alcali.

(Aqua Fuligenis est aqua ex fuliginosis tectis stillans tempore pluuiarum.

Præparatio in ICTERITIA *rubea.*

Litharg. præpar. ad Icteritia rubea.

♃ Myrrhæ, Thuris an. ℥ j. Lithargyrii ℥ *iij*. Aceti fortissimi ℔ ß. Reduc in decoctionem.

Præparatio vulnerum.

Ad vulnera.

♃. Lithargyrii cum aceto quater albificati ℔ *ß*. Succi parthenico-nis, Consolidæ minoris, Aristolochiæ rotundæ, an. Fiat mixtura cum mucilagine lumbricata.

Præparatio Lithargyrii in Tentigine praua.

Ad Tentiginem prauam.

Recipe Lithargyrii abluti ℔ j. Aluminis rochi ℔ j *ß*. Fiat mixtura: Optime trita pone ad quartum gradum reuerberationis, per horas 4. deinde extrahe Alcali cum aqua fontis cum reliquo Litargyrio & Alumine rocho, ana: procede vt supra, vsque in finem Lithargyrii.

Præparatio fit, quando Lithargyrium per horas quatuor in Alumine rocho ponitur. ℞. deinde huius Alkali distillati, aquarum fontis, fuliginis an. ℔ ß. misceantur simul.

Præparatio Lithargyrii in igne Persico

Ad ignem Persicum. ℞. Lithargyrii ℔ j. Realgaris rubei ℥ ij. Salis armoniaci ℥ ß. Misceantur & disponantur ad Sublimatorium.

Hoc decies vel duodecies faciendum est. Tandem aqua calida infundatur, & separabitur lithargyrium.

Additio in Tentigine praua.

℞. huius Lithargyrii ℥ j. Realgaris communis ʒ j. Succi vel aquæ Chelidoniæ q. s. Fiat in modum Vnguenti.

Hoc tenuissime inungatur, & quater vel quinquies imponatur. Ita rubefiet cutis, & fœtor abibit. Postea hoc Recepto vtere.

℞. huius Lithargyrii ℥ j ß. mucilaginis de fœnograeco, de lumbricis nitri an. q. s. Fiat vnguentum.

(*Lumbrici nitri sunt vermes in fimo reperti.*)

Additio in Vulneribus.

℞. huius Lithargyrii ℥ iij. Olei de Camphora ℈ j. Croci Martis ℈ iij. Fiat in modum vnguenti.

Hoc in vulneribus vsurpandum est, indies semel, aut bis, ad summum inunctum.

Additio in Esthiomenis.

℞. huius Lithargyrii ℥ iij. Pulueris Chelidoniæ, Gallarum an. ℥ ij. Fiat puluis.

℞. huius Lithargyrii ʒ iij. Mucilaginis de consolida, Mucilaginis de nitri lumbricis, Olei Myrthini an. q. s. in modum Vnguenti, deinde curatur.

Additio in Cancro.

℞. Succi Marrubii, Persicariæ, an. ℥ j Lithargyrii præparati ℥ ij. Olei ex vitellis ouorum q. s. Fiat in modum Vnguenti.

Additio in Icteritia Rubea.

℞. huius Lithargyrii præparati ℥ ß. Aluminis de rocho vnc. ij. Aquæ salis ℥ j ß.

Additio in Igne Persico.

℞. Vitrioli electi ℥ iij. Gallarum ℥ ß. Thuris ℥ j. Lithargyrii præparati ad pondus omnium, Vini & Aceti quantum sufficit.

Quamdiu æstuat, tamdiu vsurpari debet. Et quo magis pes æstuat, eo melius est.

DE

DE MARCASITA.

Marcasita aurea vel argentea instar tesseræ angulata est.

Virtutes Marcasitæ sunt in { Restrictione Sanguinis, Menstrui & Hæmorrhoidarum.

Marcasita vires quæ sint.

Præparatio Marcasitæ.

℞. Marcasitæ ℥ iiij. Picis, Colophoniæ ℥ vj. Resinæ abietis ad pondus omnium, reduc in calcem.

Marcasitæ præparat.

Reducere in calcem est, si in laterem posita vritur, vt resina effluat, bis vel ter, donec candescat.

Præparatio in Restrictione.

℞. Marcasitæ optime tritæ ℥ ij. Olei lini ℥ vij.

Ad restrictionem.

Si duo ista cõiunguntur, accendi debent & manebit vera materia.

Præparatio in Hæmorrhoidibus.

℞. Marcasitæ ℥ j ß. Alcaol vini optime exsiccati ℔ j. Misceantur.

Ad Hæmorrhoidem.

Additio in restrictione sanguinis.

℞. Huius Marcasitæ ʒ j. Corallorũ ʒ ß. sem. Plantag. ℥ ß. Fiat puluis subtilis.

Vulneribus inspergendus, aut cum aceto permiscendus, & infra vulnus deligandus est, ita cohibebit. Qui ex casu sanguinem spuunt, illum bibant.

Additio in Menstruis.

℞. Huius Marcasitæ ℥ ß. Olei Sandrachiæ quantum sufficit. Fiat in modum vnguenti.

Si Menstruum nimis fluat, bis vel tertio vmbilico inungatur.

Additio in Hæmorrhoidibus.

℞. Huius Marcasitæ ʒ iij. Salis gemmæ, Mumiæ, an ʒ j. Fiat puluis.

Inspergendus est hæmorrhoidibus tumidis, prius incisis.

DE KAKIMIA.

Virtutes Kakimiæ sunt in { Dysenteria. Diarrhœa. Lienteria.

Kakimiæ vires quæ.

Præparatio in Dysenteria.

℞. Kakimiæ bene tritæ ℥ vj. Ferruginis ferri ℥ ß. Reduc in secundum gradũ ignis, per horas sex aut septẽ, postea excipe, reduc in Alcali.

Kakimiæ præparatio ad dysenteriam.

Præparatio in Diarrhœa.

℞. Kakimiæ præparatæ, vt supra, Olei nucis muscatæ q. s. pro incorporatione, reduc ad secundum gradum ignis in forma boli.

Ad Diarrhœam.

Præparatio in Lienteria.

℞. Kakimiæ præparatæ, vt supra, Gummi Arabici dissoluti in aqua Plantaginis. Fiat Bolus, reduc ad secundum gradum.

Ad Lienteriam.

Additio in Dysenteria.

♃. Huius Kakimiæ ʒ ß. columbæ assatæ q. s.

Additio in Diarrhœa.

℞. Huius Kakimiæ ʒ j. Theriacæ ʒ ij. Terræ sigill. ʒ ß. Fiat Bolus dosis a ʒ j. vsque ad ʒ ij ß. tribue mane, meridie & sero.

Triduo abstine. Postea repete. Et sic ter fac.

Additio in Lienteria.

℞. Kakimiæ præparatæ ʒ j. Croci Martis ʒ ij. Corallorum rubeorum ʒ ß Theriacæ q. s. Fiat Bolus: dosis a ʒ ij. vsque ad iij. vel iiij. mane & sero.

De hoc detur quotidie.

DE THVTIA.

Thuti avi res qua.

Virtutes Thutiæ sunt. { In Maculis oculorum. / In Albugine & Nodis & Strumis.

Thut præpar. ad maculas oculorum.

Præparatio ad Maculas oculorum.

♃ Thutiæ ℥ j. Vitrioli albi, Succi Euphragiæ, ana. Fiat in modum Boli cum Gummi arabico, duc ad secundum gradum ignis.

Fit vnguentum, quod prodest ad oculos.

Ad albug. ocul.

Præparatio in Albugine oculorum.

Præparatio est, vt Thutia in lacte exstinguatur, & per noctem in aquam rosaceam ponatur. Hæc aqua albugini imposita, eam tollit.

Ad Strumas.

In Strumis.

℞. Thutiæ ℥ iiij. Salis fusi, Calcis viuæ, an. ℥ vj. S. S. S. ad quartum gradum ignis, reduc in Alcali.

Additio in Maculis oculorum.

℞. Huius Vitrioli ʒ ß. Visci Ranarum ʒ ij. Olei laterini ℈ ß. Fiat collyrium.

Si maculæ in oculo luteæ apparent & splendent, reuertuntur.

Additio in Albugine.

℞. Huius Thutiæ ʒ j. Vitrioli albi ʒ vij. Camphoræ tritæ ℈ j ß. Fiat mixtura cum aqua Rosarum vel Fœniculi.

Hic morbus animalia omnia, quæ pedes habent, tentat. Albugo inuadit oculos in capris, & ceteris animalibus & hominibus. In hominibus cũ Camphora, inflammatio ne accidat, adhiberi debet.

Additio Strumæ.

℞. Huius Thutiæ ℥ j. Salis Anatri siue fellis vitri, Salis fusi, an. ℥ ß. Vrinæ distillatæ ℔ ß. & ℥ iij. Fiat mixtura.

Processus est iste, vt strumosis bibenda hæc mixtura offeratur mane, ac sero per septimanas tres vel quatuor. Medicina hæc strumas omnes tollit præterquã Grisonũ.

DE

DE TALKO.

Virtutes Talk { In Vlceribus & / Vulneribus humidis.

Talci vires.

Præparatio in Vulneribus.

Talci praparat. ad vulnera.

♃. Talck ℔ j. Cineris fabarum & auenæ, ana ad pondus par, reduc in quartum ignem per diem & noctem, ablue & exsicca.

Talckum exsiccat fundum seu basin vulneris, vt in fistulam non abeat. Sic etiam in vlceribus potenter exsiccat. Vltra triduum vsurpari non debet.

Additio in Vulneribus & Vlceribus.

℞. Huius Talck ℥ j. Liquoris mumiæ, terebinthinæ lotæ an. q. s. pro vnguento.

Curat Esthiomena, Cancrosa, Vlceraque alia manantia.

DE CALAMINARI.

Calaminaris vires qua.

Virtutes Calaminaris ad { Emplastra. / Collyria & / Ignem Persicum.

Tam vlceribus, quam vulneribus adde calaminarem. In Emplastris, vbi incarnandum est. Ad Collyria, si nec Albugo, nec macula oculorum adsint, vt in rubentibus oculis, vbi summum Experimentum est.

Præparatio Calaminaris ad Emplastra.

Calamin. præpar. ad Emplastra.

♃. Calaminaris abluti [id est puri] ℥ j. Colcothar, Sulphuris viui, an. ℥ jß. S. S. S. ad quartum ignem per diem & noctem, reduc in secundam ablutionem.

Præparatio ad vnguenta.

Ad vnguenta.

℞. Huius Calaminaris præparati ℥ iij. Olei de vitellis ouorum ʒ j. Fiat bolus cum Gummi Arabico, reduc ad ignem secundi gradus per horas quatuor, reduc in ablutionem.

Ad Oculos.

Ad oculos.

℞. Calaminaris huius præparati ℥ j. Aceti distill ℥ vj. Fiat extractio, dein exsicca istud.

Præparatio in Igne Persico.

Ad ignem Persicum.

♃. Calaminaris crudi ℔ ß. Aquæ de nenuphar ℥ vj. Aluminis plumosi ℥ ß. Reduc in digestionem vitri per spatium hebdomadæ, destilla.

Est descriptio Geberi: Errat in ista descriptione Petrus de Archilata: Est enim medicamen in pandaricia, non vtendum in combustionibus.

♃. Emplastri Apostolici ℥ vj. huius Calaminaris ℥ ß. Camphoræ ʒ j. Fiat Emplastrum.

In Vnguentis.

♃. Vnguenti Agrippini ℥ *iij*. Vnguenti de flore æris ℥ *ß*. Calaminaris huius ʒ x. Fiat mixtura.

Optimum in Vlceribus, in Pruritu, in Scabie.

Additio in Collirijs Oculorum.

♃. Huius Calaminaris ℥ j. Aquæ eufragiæ, fœniculi, rosar. an. ʒ *iij*. Fiat collyrium per noctem.

Additio in Igne Persico.

℞. Huius Calaminariis ℥ vj. Aquæ Vitrioli & Gallarum.

Nonnulli vsurpant atramentum Sutorium, etiam in Igne Persico & Icteritia Rubea.

TRACTATVS II.

De Hæmatite, *Sax frago,*
De Arsenico, *Auripigmento,*
Sulphure.

DE HÆMATITE.

Hæmatitis vires quæ

Hæmatitis virtutes vel arcana principaliora sunt hæc: In
- Sanguinolentis Vlceribus
- Menstruis Resolutis
- Profluuiis Matricis non maturis
- Disenteria laxa, Diarrhœa.

Hæmatitis præparatio ad vlcera sanguinol.

Præparatio in Sanguinolentis Vlceribus.

♃. Hæmatitis ℥ *iij*. luti Lephantei, [id est, argillæ, ex qua cucurbitulæ fiunt,] boli Armeni, an. ℥ iij. Fiat bolus cum Traganto dissoluto in aceto: Reduc ad quartũ gradũ reuerberationis, deinde extrahe Alcali.

In Vulneribus, in Lupo, in Herpata fluente cruor Hæmatitis valde prodest, constringit Venas, vt fluor desinat. Inspergitur partibus.

Ad Menstrua.

Præparatio Hæmatitis in Menstruis.

℞. Hæmatitis ℥ *iij*. Masticis dissoluti ℥ x. Carabe ℥ *jß*. Fiat mixtura, cum decoctione aquæ Aluminis, reduc in ablutionem.

Menstrua illa sistenda sunt, a quibus pallescunt vultus, vsus eius tutus est, & sanat Integre. Decoctione facta ad horas 7. ex Hæmatite fit Lutum, ex quo fiant trochisci pro menstruis.

Ad profluuia non matura.

Præparatio in Profluuiis non maturis est ista.

℞. Hæmatitis ℥ j. Olei nucis muscatæ, olei de granis Actis, petrolei an. ʒ *iij*. Reduc in compositũ, dosis ℈ *ß*. Debet cum Aqua rosarũ decocta cum radicibus plantaginis administrari, siue cum aqua plantaginis.

Hæmatites Profluuium, sine torsura sistit. Si autem torsiones adsint, est generatio lapidis.

Præpara-

Præparatio in Dysenteria laxa.

℞. Hæmatitis, corallorum rubeorum, Spodii, an. ʒ. v. ß. Tanaceti, ad pond. omnium, fiant trochisci cum mucil. de visco botin, dosis ʒ. ß. *In Dys. laxa.*

Præparatio in Diarrhœa.

℞. Aluminis glaciei, Hæmatitis, croci Martis ana. Fiant trochisci cum Gummi Arabico dissoluto in aqua plantag. Dosis a ʒ j. vsq; ad ʒj. ß.

Aqua Plantaginis a Radicibus & Herbis extrahatur. Carniolus si manu gestetur, sistit sanguinem, non autem Hæmatites.

Additio in sanguinolentis Vlceribus.

℞. huius præparati Hæmatitis ʒ. ß. (al. ℥. j.) Gallarum ℈. ß. Seraphini ℈. j. ß. Olei de Kerua (Keyri) de floribus violarum q. s. pro incorporatione fiat vnguentum in vlceribus acutis.

Adde in loco olei Keyri liquoris mumiæ, vt est in herpeta, in Esthiomenis, in Cancrenis.

Additio in Menstruis.

℞. huius Hæmatitis ℥. j. Piperis longi, Nucis Muscatæ an, ʒ. ß. Cineris Ranarum foliculorum ℈. iiij. Fiant trochisci cum aqua menthæ, dosis ℈. j. vsque ad ℈. ij.

Additio in Profluuiis non maturis.

℞. huius Hæmatitis ℥. j. & Traginam Kist, aquæ Marrubii, succi melissæ, an. ℥ j. Fiat mixtura, dosis ab ℥. ß. vsq; ad ℥. j. ß.

Additio in Dysenteria.

Tribuatur Hæmatitis præparati in vino rubeo.

In ea exstinguatur Ferrum, aut cum Tyriaca tribuatur.

Additio in Diarrhœa.

℞. huius Hæmatitis ʒ. iij. Perlarum ℈. ß. Mumię liquefactæ, ad pondus omnium, Fiat mixtura, dosis a ʒ. j vsq; ad iij. vel iiij.

DE SAXIFRAGO.

Est lapis quilibet pellens Tartarum, Vsneam, Arenam, Pruinam.

Virtutes Saxifragi sunt quæ tollunt. { Arenam. Vsneam. Pruinam. Grandines & cetera Tartarea genera. } *Saxifr. vires qua.*

Saxifragus est proprie Cryſtallus pallens. Lapis Citrinolus vel Citrinus dicitur. Citrinus Lapis est medius inter Cryſtallum & Berillum flauum. Fiat liquor in modum alkali Dosis ℈. ß. in vino bono. *Saxifrag. quid proprie.*

Præparatio Arenæ, Vsneæ, Pruinæ, Grandinis, prima. *Saxifr. præparat. prima.*

℞. Saxifragi ℥ j. Boracis ʒ. ij. Salis gemmæ ʒ. vj. Salis fusi ℥. j. Reduc

S.S.S. ad ignem reuerberationis per 4. gradum ab occasu in auroram, reduc in alcali, dosis ʒ. ß. cum vino albo.

Secunda Præparatio Vsneæ, Arenæ, Pruinæ, Grandinis.

℞. huius Saxifragi ℥. j. Reduc per se ad quartum gradum reuerberationis: Cuius reuerberati ℞. ℥. j. Cineris ex radicibus Raphani maioris ʒ j. Alcali ex radicibus Petroselini ℈ j. Fiat mix. per se: dosis a ℈. j. vsq; ad ℈. ij. vel iiij.

Additio Prima.

Saxifr. præparat. secunda.

℞. huius Saxifragi ʒ. j. Milii Solis ʒ ij. Vini albi ℥. x. Dosis ab ℥. iiij. vsque ad vj.

Additio Secunda.

℞. huius Saxifragi ʒ. j. ß. Seminis Apii, Erucæ an. ʒ. j. Medonis clarificati ℥. x. dosis ab ℥. iiij. vsq; ad vj. vel vij.

Sub forma Tartari, quandiu vrina profluit, instandum est.

DE ARSENICO.

Arsenici vires. Arsenicus quid.

Virtutes Arsenici sunt in { Vlceribus / Vulneribus & / aliis Aperitionibus.

Arsenicus est fuligo, ex metallis, & præcipue ex plumbo defluens, & est Realgar vel Fulgur (fuligo) a Metallis.

Præparatio prima, est reductio Arsenici in Mumiam.

In Præparatione Venenum auferendum est. Nulla res perfectius sanat Vlcera & Vulnera, quam Arsenicus præparatus. Syrones etiam curat, ac omnia Vlcera, Cancrenas, Fistulas.

Arsenicus ex plumbo optimus est, & ex Luna, deinde ex Stanno est optimus Arsenicus. Postea, qui ex ferro effumat ac cupro similis est.

Secunda Arsenici præparatio, est reductio Arsenici in Balsamum. Tertia, est reductio Arsenici in Liquorem.

Arsenici præparat. triplex. Prima in Mumiam.

Tres habet præparationes Arsenicus, in { Mumiam / Balsamum, & / Liquorem.

Prima Præparatio est ista in Mumiam.

℞. Arsenici albi ℥. vj. Salis fusi, Colcothar an. ℥. j. ß. Fiat mixtura, reduc ad secundum gradum reuerberationis, per horas tres vel quatuor, & excipe.

Quinquies vel sexies superne auferendus, tundendus, & iterum præparandus, vt supra est. Et hoc quinquies iterari debet.

Præ-

Praparatio Balsami.

Secundá in Balsamum

℞. Arsenici albi ℥. x. Talci ℥. *iij*. Calcis viuæ ℥. xv. Fiat mixtura subtilis, reduc ad 4. gradum reuerberationis per 24. horas.

Si adhuc supereemineat, superne tollendus est. Instar vitri est, & venenum in fundi calce hæret. Quod superne demtum est, teratur, & indatur vitro, ponatur in cellam sic prodibit oleum siue Balsamus.

Præparatio Liquoris.

Oleum Arsenici, siue Realgar. Tertia in Liquorem.

℞. Arsenici crudi aut albi ℔. ß. Salis nitri ℔ j. Salis gemmæ ℥. ß. Fiat puluis subtilis, reduc in Reuerberatorium apertum per horas 24.

Si iuncta hæc ponantur ad ignem Reuerberationis, Arsenicus tribus horis ardet: postea liquescit. Liquefactus fundatur in aquam, & coaguletur in modum Alcali.

Additio in Mumiam Arsenicalem.

℞. huius Mumiæ ℥. j. Liquoris Myrrhæ, Botin an. *ij*. Fiat in modum Olei.

Istud Oleum est optimum in Vlceribus & in Vulneribus. Siue enim sint Esthiomena siue alia Vlcera, maximum Mundificatiuum, & maximum Incarnatiuum est illud Oleum.

Additio Balsami.

℞. huius Balsami ʒ. *iij*. Olei Vitellorum ʒ. x. Terpenthinæ distillatæ ʒ j. Fiat mixtura.

Vt Mumia, sic etiam Balsamus singulis horis 12, vsurpandus est.

Additio liquoris.

℞. huius liquoris ʒ. xv. Corticum granatorum ʒ. vj. Corticum thuris ʒ. *ij*. Mucilaginis de botin, ad pondus omnium, fiat mixtura.

DE AVRIPIGMENTO.

Auripigmentum est, Minera flaua vt Aurum.

Virtutes Auripigmenti in { Fistulis. Cancro & Esthiomenis.

Auripigmenti vires quæ. Aurip. præparat. ad Fistulas.

Præparatio ad Fistulas.

℞. Auripigmenti ℥. j. Tartari calcionati ℥. *iij*. Fiat S. S. S. reduc ad quartum gradum reuerberationis per horas 24. id est, per diem & noctem.

Si ita decoquatur, diffluit. Eximatur iterum, & contundatur ac effundatur in aquam, & puluis albus in fundum subsidebit, qui est præparatum Auri pigmentum.

Si indatur in vitrum, oleum fiet, quod iniiciatur in fistulam, aut panno imposito applicetur. Puluere autem vlcera aspergantur.

Praeparatio ad Cancrum.

Ad Cancrum.

℞. Auripigmenti ℥.v. Fuliginis ℥.ß. Salis armoniaci ℥ iij. Reduc ad quartum gradum reuerberationis per diem & noctem, reduc in Alcali.

Alcali in cancro summum est Arcanum.

Praeparatio in Esthiomenis.

Ad Esthiomena.

℞. Auripigmenti ℥.iij. Aluminis calcionati ℥.vj. Reduc ad ignem vt supra, cum extractione Alcali.

Additio Fistularum.

℞. huius Auripigmenti praeparati ʒ.ß. Resinae pini ℥.j. Cerae, ad pondus omnium, fiat in modum Ceroti.

In Fistulis id imponendum est.

Additio in Cancro.

℞. huius Auripigmenti praeparati ʒ.v. de Cinerib. fimi columbini, olei vitellorum ouorum q.s. in vnguentum.

Huius vsus in Cancro est.

Additio in Esthiomenis.

℞ huius Auripigmenti ʒ.vj. Liquoris mumiae ʒ.ij. Olei rosacei ℥.j.ß. Mucillaginis sem. psylii, ad pondus omnium, fiat in modum vnguenti aut cataplasmatis.

Si de ardore conqueruntur aegri, illinendum est oleum Camphorae prius, quam remedium imponatur.

DE SVLPHVRE.

Sulph. vires quae.

Virtutes sulphuris sunt in { Apostematibus peracutis, Asthmate, Conseruatione Sanitatis.

Apostemata peracuta sunt, Pleuresis, Pestis, & his similia.

Praeparatio in Apostematibus Acutis est ista.

Sulph. praeparat. ad Apost. acuta.

℞. Sulphuris viui ℔.j. Colcothar, Salis fusi, an. ℔.ß. Fiat puluis subtilis, reduc in sublimationem.

Si sublimatum semel est, sumatur, & denuo addatur, ac ter sublimetur vt supra.

Sulphur Viuum est, si in fragmentis cohaeret, necdum solutum est.

Praeparatio in Asthmate.

Ad Asthma.

℞. Sulphuris fusi ℔.j. de Flaxis Sandalorum rubeorum, cupressi & pini, ana ad pondus sulphuris, fiat stratum, reduc ad ignem reuerberationis, tandem in alcali: Cuius alcali ℞. ℥.x. Myrrhae ℥.v. Sublima.

Velut

Velut omnia Medicamina.

Præparatio conſeruationis Sanitatis.

℞.Sulphuris ℥.*iij*.Croci orientalis, Myrobalanorum chebulorum, belliricorum, an.℥.j. Olei de ġ. Iuniperi q. ſ. pro incorporatione, reduc in ſublimationem igne lentiſſimo.

Additio in Apoſtematibus peracutis.

℞.Sulphuris huius præparati ℥.ß.Olei nucis Muſcatæ ʒ.j. Aquæ Veronicæ præparatæ, ad pondus omnium. Fiat hauſtus.

Additio in Aſthmate.

℞.huius Sulphuris ℥.ß. Thebani correcti ʒ.*iij*. Tyriacæ q.ſ.Fiat bolus: doſis a ℈.j.vſque ad duas vel tres.

Additio in conſeruatione Sanitatis.

℞ huius Sulphuris ℥.ß.Myrrhæ rubeæ, Croci orientalis, an.ʒ.ß.& ℈.j. Aloe epatici ad pondus omnium. Doſis a ℈.ß.vſque ad ℈.j.

TRACTATUS III.

De Gemmis perſpicuis & non.
De Corallis.
De Magnete.
De Cryſtallo, Rubinis, Granatis.
De Sapphyris, Smaragdis, Hyacinthis, &c.

Gemma, eſt lapis quilibet, Virtutes in Medicina habens.

DE CORALLIS.

Virtutes Corallorum ſunt ad {
Menſtruum & ad Profluuium.
Venenum ab intra aſſumtum.
Tonitruum, ſeu rugitum ventris.
Incantatum, ſi quis maleficiatus eſt.
Obſeſſum, Si quis Maniacus eſt.
Timidum, ſi quis meticuloſus eſt.
Melancholicos, qui ſibi ſapere videntur, & ſtulti ſunt.

Corallor. vires quæ.

Vna eademque in ea re eſt virtus & ſubſtantia. Virtus eſt res per ſe, Coralli ſimplices reſtringunt vrinam & ſedes, poſt longum quoque tempus Menſtrua ſine præparatione. At præparatum ſubito operatur & ſine periculo.

Præparatio Corallorum ad reſtringendum Menſtruum & Profluuium.

℞.Corallorum ℥.ß.Olei Myrtillorum ʒ.j.(al.℥.ß.) Olibani ℥.j.ß. Salis fuſi ℥. *ij*. Fiat mixtura, reduc in calcinationem per quartum gradum reuerberationis ad horas 12. vel vltra: poſtea reduc in ablutionem cum aqua Plantaginis.

Corall. præpar. ad Mēſtruum.

Coralli vrinam restringunt, non autem Menstruum.

Ad Venenum.

Præparatio Corallorum contra Venenum assumtum.

℞. Corallorum optime [tusorum] tritorum ℥ ij. Aquæ Ligustici ℔ ß. Salis gemmæ, Vitrioli albi, an. ℥. ij. Reduc ad digestionem in secundum gradum ignis per mensem: Rubeum excipe & coagula.

In Venenis medicamen sine corpore sit. Nam & venenū sine corpore est. Rubrum quod in fundo subsidet, bonum est contra venenum.)

Ad Tonitrua.

Præparatio in Tonitruis. (Tonitrua rugitus intestinorum.

℞. Corallorum ʒ. vj. de cineribus. Cumini Romani, Fabarum, an. ʒ. iij. Aluminis præparati ad pondus, ana. Fiat mixtura, reduc ad digestionem cum ℔ ß. Alcool vini exsiccati ad digestionem per duos vel tres dies, exsicca.

Vndiquaque sit flauum. Ista præparatione Corallorum debet vti ad diacyminum. Ille est color Corallis præparatis, sit sanguineus. Separa & exsicca.

Ad Incantationem.

Præparatio Corallorum contra Incantatum, Obsessum, Timidum & Melancholicum.

℞. Corallorum ℥. iij. Visci quercini, Hypericonis, ana ℥. iij. Storacis calamitæ, Laudani, gummi, an. ʒ j. ß. Vrinæ destillatæ ℔. ij. Reduc in decoctionem clauso alembico, per diem & noctem, destilla, & resuperfunde vt supra.

Corall si eo modo præparentur, rubescunt & valde indurescunt. Ideoque primum terendi sunt.

Additio in Menstruis.

℞. Corallorum præparatorum ʒ j ß. Tanaceti, Plantaginis, an. ℈ j. ß. Pip. longi, nucis muscatæ, an. ℈ ß. Fiat puluis: dosis ℈. j. in ouo temperato.

Cum Sale iniiciatur in ouum, & edatur, alias non iuuat.

Additio Corallorum contra Venenum.

℞. Corallorum præparatorū ℈. v. Theriaca ℥ ß. Radicis lapathii maioris ad pondus omnium, Alcool vini exsiccati ℔. ß. Reduc ad digestionem per septimanam: dosis a g̃. xv. vsq; ad ℈. ij.

Qui venenū hausit, ei propinentur Aqua prunellæ aut rosarum ʒ. ij. id multoties iteretur, vt sudet, donec nihil amplius mali sentiat.

Additio in Tonitruis.

℞. Corallorum istorum ʒ. ij. Specierum Diacymini ʒ. iij. Sanguinis hirci præparati ad pondus omnium. Fiat tragea cum Saccharo, dosis ad placidum.

Hircus quid.

Hircus est pullus cuniculi castratus apud Spagyros. Educatur cum herbis diaphoreticis, deinde bonum est.

Addi-

Additio in reliquis tribus speciebus.

℞.huius Coralli pręparati ʒ.viiij.ostrutii plantati i.Angelicæ ʒ.v.Visci quercini ℥.j.ß. Fiat mixtura cum aqua Hypericonis.: dosis ab ℥.ß.vsq; ad ʒ.vj.

Optimum medicamen in principio Tympanitidis.

DE MAGNETE.

Virtus in vulneribus & vlceribus cum flaxis & ramentis.

Magnetis vires quæ.

Præparatio in Vulneribus & Vlceribus cum flaxis aut ramentis.

Magn.præpar.ad vulnera,&c.

♃.Magnetis ℥.j.Calcis ouorum ʒ.ij.Fiat S.S.S.ad 4.gradum ignis reuerberationis per diem & noctem.

Aufer calcem ouorum.

Alia præparatio.

Accipe Magnetis ℥.j. Calcis ouorum ℥. vj. Fac S. S. S.in crucibulo, pone ad 4.ignem Reuerberationis per diem & noctem,& extrahe,eritq; præparatus.

Alioquin non præparatus contudendo veram efficaciam extrahendi amittit. Sic vero prius præparatus,deinde cõtusus & mixtus Oppodeltoch, egregie opetranr.

Additio in Vulneribus & Vlceribus cum flaxis aut ramentis.

♃.Magnetis ℥.ß.Karabe ℥.ij. Fiat puluis subtilis cũ Emplastro Oppodeltoch siue Emplast.Apostoliconis ℔.ß.Reduc in Vinum per agitationem.

Hoc Emplastrum impositum extrahit ossa & glandes bombardarum ex vlceribus & ceteris vulneribus. Si contũdas non præparatum,tum Magnes perdit vires: si vero præparas,& deinde contundas & commisceas Apostolico,extrahit per se:sine præparatione nil facit.

DE GEMMIS.

Crystallus hanc naturam habet,vt mulieribus propinatus ad intra,generet lac abundanter.

Crystalli vis quæ sit.

Gemmarum præparatio a Diaphanitate.

Gemmarum præpar. est quadruplex.

Præparatio Gemmarum quadruplex est. Prima per reuerberationem. Secunda per Calcinationem. Tertia per eleuationem, & quarta per destillationem.

Fæmina opus habet plus ℔.j.Crystalli,antequam lac sentiat.Itaq; præparato Crystallo opus est.

Reuerberatio Crystalli.

Crystalli reuerberatio.

♃.Crystalli ℔.j.Aquæ Entali ℔.ij.Fiat mixtura per imbibitionem. Reduc ad reuerberationem per 24.horas.

Sic ex ℔.j.relinquitur verto (est genus ponderis.)

Calcinatio Crystalli.

Crystalli calcinatio.

℞.Crystalli ℥.iiij.Masticis,Colophoniæ,Sulphuris,an.℥.ij.Reduc in Athanar:Dosis ʒ.j.

Athanar. quid.

(Athanar est furculus,in quo res vtuntur.)

Eleuatio Cryſtalli.

Cryſtalli eleuatio quid.

℞. Cryſtalli ℥.j. Salis armoniaci ℥.iij. Reduc in puluerem ad Sublimatorium.

Sublimatio hæc quinquies vel ſexies iteranda, & Cryſtallus ſemper adimendus eſt.

℞. huius eleuati Cryſtalli ℥.ß. Aquæ communis deſtillat. ℥.iiij. Reduc in Alcali. Doſis ʒ.ß.

Deſtillatio Cryſtalli.

Cryſtalli deſtillatio

℞. Cryſtalli eleuati ℥.j. Aquæ Nitri & Aluminis ſine deſtillatione, an. ℥.ij. Reduc in digeſtionem ad dies 3. vel 4. deinde deſtilla, & deſtillatum coagula, coagulatum reſolue.

Coagulatio debet fieri ſuper ignem lentum ac paruum. Coagulatum hoc ſi ponatur in cellam, abit in aquam, quæ eſt vltima Cryſtalli præparatio. Doſis. ℈.j.

Rubinorũ præparat. vſus & Doſis.

Et ſic de omnibus gemmis pretioſis præparatio, vt in Cryſtallo.

Summa virtus in Rubinis eſt in Dyſenteria: & eius doſis eſt ℥.j. ſi fuerit crudũ. Sed ſi reuerberetur, deinde doſis ʒ.ij. Poſt calcinationem, doſis ʒ.j. Poſt eleuationem, doſis ʒ.ß. Poſt deſtillationem ℈.j.

Granat. præparat. vſus & doſis. Smaragd. præparat. vſus & doſis Sapphyr. præp. vſus & doſis.

Item Granati ſic deſtillati, eſt potentiſſimum Collyrium ad maculas oculorum.

Smaragdi ſi fuerint præparati per deſtillationem, proſunt Hæmoptoicis.

Sapphyri ſi fuerint præparati, ad tertiam vel quartam præparationem, tremorem cordis tollũt. Sapphyrus tremorem cordis, ſi fuerit præparatus in deſtillationem, tollit: doſis g̃.v. tollunt Synthenam & palpitationem. Sic etiam de ceteris gemmis. Bartholomeus Anglicus plura de Gemmis ſcripſit & pretioſis lapidibus.

Additiones, pro generatione Lactis Cryſtallorum.

℞. huius Cryſtalli præparati ʒ.ij. de ſpermate Cœti, Sem. Lactucæ ʒ.iiij. & ß. Fiat puluis cum adminiſtratione aquæ amygdalarum.

Additio Granatorum in Tremore cordis & Hæmoptoica paſſione.

℞. Granatorum ℥.ß. Aloe epatici ʒ.iij. Sulphuris præparati ʒ.j.ß. Fiat mixtura cum Zuccaro clarificato: doſis a ʒ.ij. vſque ad ʒ.ij.

Cum hac Medicina inſtandum eſt, eaque continuanda etiam ad dies quinque, licet tremor cordis abiit.

Additio Sapphyri.

℞. Sapphyri ʒ.iij. Ambræ diſſolutæ ʒ.j.ß. Storacis calamitæ ℈.j. Fiat mixtura: doſis a ℈.j. vſque ad ℈.j.ß.

Smaragdus confortat mulieres in ſuis doloribus: & eſt in illis ægritudinibus ſummum Arcanum ſi fuerit præparatus in deſtillatione vt Cryſtalli.

℞. huius

℞. huius Smaragdi præparati ℈ j. Liquoris Melissæ ʒ j. Abrotani ʒ ij. Fiat mixtura, dosis a gutta tertia vsque ad sextam.

Additio in Hyacinthum præparatum.

℞ Hyacinthi præparati ℈ j. Laudani, id est Gummi ℈ j ß. Fiat mixtura. Est summum Arcanum in febribus ex putrefactione aquæ & terræ.

Febres eiusmodi si familiares sint, bibant in nouilunio quinque aut quatuor guttas, tunc certi sunt, quod non inficiuntur a febre bis in anno & semper in Nouilunio.

TRACTATVS IV.

De Salibus.

De sale Gemmæ,	*De sale Nitri,*
De sale Entalico,	*De sale Anatron,*
De sale Peregrinorum,	*De sale Terræ,*
De Aluminibus,	*De Vitriolis,*
De Alcali.	

Omnia salia sunt ex Elemento Aquæ: velut omnia Alumina ex Elemento Aquæ etiam sunt.

DE VITRIOLO.

Vitrioli vires quæ.

Virtutes in { Speciebus Caduci. / Suffocationibus Matricis, / Siphita stricta, seu noctambulonibus, / Gutta, Corporibus plethoricis.

Præparatio Vitrioli in speciebus Caduci. (Id est, in Analantia, Catalentia, Epilentia, &c. Non est differentia in Vitriolo.)

Vitrioli præparat. ad caducũ.

℞. Vitrioli cuperosi ℔ j. Reduc ad separationem a phlegmate, cuius phlegmatis suas partes reduc super Colcothar suum, destilla. Reitera in quartum gradum ignis: dosis a ℈ ß. vsque ad ℈ j. ante & post paroxysmum.

Si Morbus ex Elemento Vitrioli oritur, cura fiat per Vitriolum. In sale Vitrioli est morbus Caducus.

In die paroxysmi debet tribui medicina & sub paroxysmo. Epilepsia est morbus mineralis, cura etiam mineralis tota est in salibus Vitrioli atque spiritibus ante & post paroxysmum. Ante paroxysmũ est in ebullitione corpus. Post paroxysmum

dormiunt. Igitur post somnum danda est medicina, cum corpus adhuc bullit: cum corpus est sanum, non danda est Medicina.

Ad Suffocationem vterinam.

Præparatio, in suffocatione Matricis, Vitrioli.

℞. Vitrioli a Phlegmate & Colcotar purgati ℥ ij. pulegii ℥ iij. Alcool vini ℥ ß. Reduc per destillationem: dosis ℈ ß. vsque ad ℈ j.

Et est potentissimum medicamen in suffocatione Matricis.

Ad guttã & Siphitã.

Præparatio in Gutta & in Siphita stricta.

In Gutta ℞. Vitrioli præparati prædicti ℥ ij. Alcool vini ℥ iij. Aluminis Iameni [instar cretæ candidum est, & subdulce] ℥ ß. Reduc in liquores per quartum gradum ignis: dosis ab extra ʒ ß. ab intra a gran. vj. vsque ad ix.

Ab extra, super locum Syntheomatis. Et locus ille est, vbi morbus incipit, hoc est in pulsu. Hoc Syntheoma eius est. Quod si tamen ægri nihilominus ambulent, medicamen pulsui tum carpi, tum colli superligandum est.

In SIPHITA *parua, verberare, medicina quidem est. Sed in siphita stricta, seu chorea viti, medicina id non est.*

In Gutta medicamen anteriori linguæ administrandũ est. Paralysi ergo correpto, medicina ori & linguæ addenda est. Et istud est optimum medicamen.

Additio in Epilentia, in speciebus Caduci.

℞. Vitrioli huius præparati ʒ j. Liquoris visci quercini cum Orisontis an. ℈ ß. & gran. iij Fiat mixtura.

Syntheoma Caduci est in Nucha. In iuuenibus post paroxysmum: in Nucha inunctio pinguedinis castorei, est optimum medicamen.

Additio in Siphita stricta.

℞. Huius Vitrioli præparati ʒ j. Hypericonis seminis ℥ ß. Ambræ gran. vj. Reduc in mixt.

Semen hypericonis tollit Siphitam strictam.

Additio in suffocatione Matricis.

℞. Huius Liquoris vitrioli gran. vij. Granorum Actis ʒ j. Alcool vini ad pondus omnium, reduc in compositum.

Sin locus est in vmbilico, ibi imponatur. Suffocatio cũ Vomitu si molestet, vsurpanda sunt cetera etiã medicamina ab intra, vt dictũ est in suffocatione Matricis.

Summa præparatio vitrioli est, vt separetur a colcotar, dein addetur alcool vini æqualis libra: Eo facto Panem adustum, (Panis iste est ex furfure secalino, qui siccatur, vt in mortario teri possit) pone in liquorem Vitrioli, dein per mensem ad Fimum Equinum positum, post separa a Pane per distillationem, denique præpara Alcool per Balneum primi gradus a Vitriolo. Si Vitriolum suam acetositatem perdidit, vis nulla superest.

DE

DE VITRIOLO ALBO.

Sunt ſpecies exteriores, vt Scotomia & oculorum macula.

Vitrioli albi vires quæ.

Virtutes vitrioli albi { Ad oculorum partes exteriores. / In Neutha.

Eſt quando cuticula ſupernaſcitur aut oculis aut auribus in partu puerorum. Neutha ſunt pelliculæ, ex partu vbicunque obnaſcentes, velut in facie, in vulua, in ore, in oculis, & ceteris.

Neutha quid.

Vitriolum album eſt ſummum medicamen in iſtis, in Neutha & ad exteriora oculorum.

Præparatio ad dolores Oculorum Exteriores.

Vitrioli præpar. ad oculorum dolores, &c.

℞. Vitrioli albi ℥ v. Olei de ſiligine ℥ ß. olei de camphora ʒ ij. Reduc ad putrefactionem per fimum equinum ad menſem, diſtilla per deſcenſum.

Oleum ex ſiligine fit, ſiligine in ferreã candentem laminam impoſita: tunc n. in circuitu pinguedo quædã oritur, quæ eſt oleum ſiliginis, ad oculorum dolores exteriores. Ex partu ſi pellicula oculo obnata ſit, exactiſſime tribuatur cum aqua Eufragiæ, roſarum aut fœniculi, cum iſtis aquis, illud lymphandum eſt.

Oleum ſiliginis.

Præparatio. Vitrioli in Neutha.

Ad Neutham.

℞. Vitrioli albi ℥ j. Olei tartari ʒ vj. Olei laterini ʒ v. Diſtilla ſimul. *Neutham (Teutham) nemo erodere debet.*

Additio in vitriolo ad exteriores dolores Oculorum.

℞. Præparati vitrioli. ℈ j. Liquoris Euphragiæ ℈ ij. Papaueris rubei ʒ j. Fiat collyrium.

Additio in Neutha.

℞. Huius Vitrioli præpar. ʒ ß. Liquoris iuſquiami ʒ ij. Olei Nucis Muſcatæ gran. vij. Fiat collyrium.

ALVMEN DE ROCHO.

Aluminis Rochi vires quæ.

Virtutes in { Vlceribus cauernoſis, / Scabie & pruritu, / Eſthiomenis, / Vlceribus putridis & laſciuis: / Vlceribus humidis.

Præparatio prima Aluminis ad omnia iſta Vlcera.

Aluminis Rochi præpar. ad ulcera.

℞. Aluminis rochi ℔ ij. Aceti albi ℔ ß. Salis fuſi, vertonem vnum: fiat mixtura cum ebullitione vſque in coagulationem, deſtilla.

Vlcera cauernoſa, ſi præparata hac aqua lauentur, eſt mirabile experimentum. Et quæ hac cura non ſanantur, ea nulla alia ſanantur.

Alia præparatio ad omnia ista Vlcera.

℞. Alum. ℔ x. Succi chelidoniæ, plantaginis, an. ℔ j. Parthenionis ℔ ß. destilla. ℞. ℔ j. istius aquæ, & aquæ cõmunis ℔ x. Fiat lixiuium.

Ad Alopeciam, Tineam & in Vlceribus, in ea admodum calida lauandum est.

ALVMEN PLVMOSVM.

Aluminis plumosi vires quæ.

Virtutes in { Paralysi / Morbo lethargico / Membris stupefactiuis.

Præparatio in Paralysi, Aluminis Plumosi.

Alum. plumosi præp. ad paralysin.

℞. Alum. plumosi ℥ vj. Colcotarini resoluti ℥ *iiij ß*. Salis armoniaci ʒ *iiij*. Reduc in resolutionem.

Ex plumoso Virtus insensiua oritur: igitur optimum Medicamen in Paralysi.

Additio in Paralysi in morbo lethargico & membris stupefactis.

℞. Huius præparati aluminis ℥ j. Sanguinis draconis ℥ *iij*. liquoris Mumiæ ʒ *vij*. Fiat in modum vnguenti.

Locus est etiam in Occipite, in Nucha.

DE ENTALI.

Entali vires quæ.

Virtutes in PROFLVVIO: HÆMORRHOIDIBVS.

Præparatio in Profluuio & Hæmorrhoidibus.

Entali præpar. ad profluuiũ & hæmorrh.

℞. Tartari communis, Entali an. ℥ *ij*. Karabe ℈ j. Masticis ℥ *ij. ß*. Reduc in reuerberationem ad secundum gradum: Postea reduc in alçali.

Locus in profluuio in vmbilico, locus in hæmorrhoidibus, in spina dorsi.

Additio in Profluuio.

℞. Huius Entali præparati ʒ j. boli adusti ʒ *ij*. Hæmatitis correcti ʒ j ß. Fiat mixtura.

Additio in Hæmorrhoidibus.

℞. Huius Entali præparati ʒ *ij*. Corallorum præparatorum ℈ *iij*. Olei nucis muscatæ q. s. in modum vnguenti.

Locus in spina dorsi, in fine vngendus est.

DE ANACHTHRON.

Anachthrõ quid.

Est sal, crescens in Petris, & est in modum vsneæ. Ea vsnea si decoquitur, fit sal, hoc est, fel vitri.

Anachtri vires quæ

Virtutes in { Fistulis / Cincilla vel cintilla, (diarrhœa) / Scrophulis.

Cintilla ex diaphragmate est, & cura est ex puro Anatro.

Præparatio in Fistulis, in Cincilla, & Scrophulis.

Anath. præpar. ad fistulas.

℞. Anatron ℥ j. (al. ʒ j.) Cinerum fabarum ℥ ij. calcis ex testis ouorum ℥ iij. Reduc in quartum gradum reuerberationis ad horas duodecim, extrahe alcali.

Anathron cum axungia cerui mixta bonum ad Cincillas.

Anathron habet in se Mercurium volatilem, quem debemus corrigere, qui sic corrigitur. (& est additio in fistulis, in Cincillis & scrophulis.)

℞. Huius Anathri ℥ ij. Butyri crudi ℥ iij. Pinguedinis Murmentorum ℥ iij. Fiat vnguentum.

Et istud vnguentum est optimum ad fistulas, ad Cincillas & Screphulas.

DE SALE GEMMÆ.

Sal Gemmæ est dictum sal Granatum a Spagyricis & est sal lucidum.

Sal Gemæ quid.

Virtutes:
- Laxatiuum salis acuti, id est, cholera & est similis, Coloquintidi,
- Curat icteritiam,
- Curat Hydropisin citrinam, & dolores superuenientes ex sanguine putrefacto.

Sal Gemæ virtus quid.

Præparatio salis Gemmæ in Hydropisi & icteritia.

Sal Gem. præpar. ad Hydropem & Icteri.

℞. Salis gemmæ, succi Tithymalli, id est, Esulæ maioris [al. minoris] an. ʒ j. Gummi ex Cerasis ad pondus omnium. Fiat bolus, reduc in tertium gradum reuerberationis per horas duas, extrahe alcali, dosis a gran. viij. vsque x j.

In loco diagridii potes vti, & addere trochiscos alhandal.

Additio.

℞. Salis gemmæ ℈ ß. Rebotii (est vera mumia) liquoris centaureæ, an. ℈ iij Reduc in compositum, dosis a gran. iiij. aut v. vsque ad x. aut xij. in Ouo.

Præparatio in ceteris morbis.

℞. Huius Salis gemmæ ℥ j Succi Cataputiæ ℥ j. Farinæ tritici ad pondus omnium. Fiat panis tostus, id est, concoctus, dosis a ʒ j. vsque ad ʒ ij.

DE SALE PEREGRINORVM.

Virtutes
- In confortatione digestionis in Stomacho,
- Contra aeris infectionem.
- Contra Apostemata futura.

Sal peregr. virtus quæ.

Descriptio Hermetis.

℞. Salis nitri fusi, salis gemmæ, an. ʒ j. Galangæ, Macis, Cubebarum an. ℈ j. Fiat puluis, dosis in aurora gran. iij.

Hoc sale qui in Mari vtitur, non vomit. Etiam ad senes vsui est ad Longam Vitam.

Sal. peregr. praparat.

Præparatio Salis Peregrinorum.

℞. Istius Salis ℥ iij. alcool vini exsiccati ℔ ß. Fiat extractio Alcali. Huius Alcali ℞. ℥ j. Liquoris granorum Iuniperi, Kist vnum, reduc in compositum, dosis ℈ j.

Illud est Præparatio & Additio Salis peregrinorum.

Sal. nitri vires quæ.

DE SALE NITRI.

Virtutes in { Pleuresi
Vlceribus Cauernosis.

Sal Nitri præpar. ad pleuresin.

Præparatio in pleuresi.

℞. Nitri salis ℔ ß. Tartari crudi ℔ j. Distilla in sextũ alembicum. Dosis a ℈ j. vsque ad ℈ j ß. in Aqua fontis, vel bono vino, mane, nocte, in media nocte.

Sæpe dandum est: per vrinam purgat.

Præparatio in Vlceribus Cauernosis.

℞. Nitri Aluminis, an. ℔ ß. Aquæ fontis ℔ ij. Distilla in aquam.

Additio contra Pleuresin.

℞. Huius Nitri ʒ ij. Aquæ Cæsaris siue Regis ℈ ß. Alcool vini exsiccati ʒ v. Fiat mixtura, dosis ʒ ß. vel ʒ j ß.

Additio in Vlceribus Cauernosis.

℞. Aquæ plantaginis, chelidoniæ, de quercuum foliis an. ℔ j ß. Fiat ad crura:

Idest, contra dolores crurum.

TRACTATUS V.

De Metallis.

De Auro, Argento, Stanno, Cupro,
De Ferro, Plumbo, Mercurio.

DE AVRO.

Auri vires quæ sint.

Virtutes in { Paralysi,
Synthena,
Febribus,
Tremore Cordis,
Doloribus Matricis,
Ethica,
Peripneumonia, & in
Acutis.

Præpa-

Præparatio ad paralysin, & in tremore Cordis, & Synthena.

℞. Auri puri & purgati a mineralibus suis ʒ ij. Aquę salis gemmæ ℥ vj. Reduc in vnum cum separatione alcool vini, deinde ♃. Croci ʒ ij. Alcool correcti ʒ vj. Fiat mixtura, dosis a granis tribus vel quatuor, vsque ad vj.

Auri præp. ad paralysin, tremorem, &c.

Præparatio in Febribus & in Acutis.

♃. Foliorum auri liquefactorũ ex aqua mellis ʒ j. Alcool vini ℥ ij. Reduc in separationem a melle, dosis a ℈ ß. vsque ad ℈ j.

Ad Febres & Acutos, &c.

Præparatio ad dolores Matricis, Ethicam & Peripneumoniam.

℞. Auri exstincti ab aqua chelidoniæ ʒ xiij. Myrobalanorum Indorum, Chebulorum, an. ʒ j. Reduc ad digestionem per hebdomadam cum separatione aquæ aquositatis superfluæ, dosis a ℈ j. vsque ad ʒ j.

Ad Dolores matricis, &c.

Additio in Paralysi, Tremore Cordis, & Synthena.

℞. Huius præparati Auri ℈ j. Aquæ lauēdulæ cum alcool vini correcti, atque Spiculæ an. ℥ j. Dosis ℈ j.

Additio in Febribus & Acutis.

♃. Huius præparati Auri ℈ iij. Succi centaureæ & saluiæ an. ℥ j. Dosis a ℈ ß. vsque ad ℈ ß.

Additio in Doloribus Matricis, Ethica & Peripneumonia.

♃. Olei nucis muscatæ ℥ ß. Olei Caryophyllorum ʒ j. Huius auri præparati ℈ j. Dosis a ℈ ß. vsque ad integrum.

Descriptio Aquæ Salis Gemmæ.

♃. Salis gemmæ ℔ ß. Aquæ pluuialis ℔ j. Distilla per retortam vsque in consummationem totius Salis substantiæ.

Aq. Salis Gemmæ descriptio.

Purgatio Auri.

℞. Auri ℥ ß. Antimonii, ℥ ij. aut iij. Funde in Regulum.

Hoc modo Antimonium assumit impurum & Aurum in fundo manet:

DE ARGENTO.

Argent. vires quæ.

Virtutes in { Doloribus Cerebri, Splenis, Hepatis, & Retentione profluuii.

Præparatio in doloribus Cerebri, Splenis & Hepatis.

♃. Argenti laminati ʒ iij. Salis gemmæ ʒ vj. Fiat S. S. S. Reduc ad quartum gradum reuerberationis per horas 24. & extrahe alcali.

Argent. præpar. ad dolores cerebri.

Alcali hoc tribus vel quatuor diebus ponatur in vinum sublimatum, & argentum fiet instar vini ipsius. Stet & euaporet: sic Alcali in fundo subsidebit, quod vitro exceptum, in loco frigido liquescat. Dosis a g̃ v. vel vj. vsque ad xij.

Ad profluuium

Præparatio in profluuio.

♃ Agenti limaturæ ℥ j Reduc calcem per aquam Regis. Huius calcis ℞ ʒ ij. tartari crudi ʒ iiij. Reduc ad quartum gradum reuerberationis cum extractione Alcali.

Aq. Regis descriptio.

Descriptio Aquæ Regis.

♃. Nitri, Aluminis, vitrioli an. ℔ ß. Destilla in aquam dulcem.

Alcali extractio.

Modus extractionis Alcali.

℞. Huius Argenti q. s. Alcool vini, aquæ chelidoniæ an. ℥ x. Reduc vt supra. Dosis a ℈ j. vsque ad ℈ j ß.

Si profluuio rubeum exit, signum est, profluuium cohibitum iri. Et tunc huius Aquæ ʒ j. proponenda est.

Præparatio Argenti ad omnia ista, hoc est in cerebri, splenis, hepatis profluuio.

♃. Argenti laminati ℥ j. Sulphuris purgati ℥ iiij. Resinæ pini ℥ ij. Reduc in Bolum accende & reduc ad pręparationem cum aqua fontis. Dosis ℈ j. vsque ad ℈ j ß.

Præparatum hoc ad omnia prodest. Sed alterum est efficacius.

DE STANNO.

Stanni vires quæ.

Virtutes in { Icteritia, Asclite, Vermibus.

Stanni præparatio ad Icteritiā.

Præparatio in Icteritia.

℞. Stanni calcionati ℔ j. Salis ℥ v. Cineris fabarum ℔ ß. Reduc in Lithargyrium per ignē reuerberationis. Huius lithargyrii. ℞ ℥ x. Alcool vini ℔ ß. post resolutionē reduc in Alcali. Dosis a g. vj. vsq; ad g x. vel xij.

Præparatio in Asclite.

♃. Stanni purgati ℥ j. Antimo. ℥ ij Limaturæ cineti ad pōdus omniū. Reduc in calcē per reuerberationē per horas 24. Deinde ℞. huius calcionati materiæ ℔ j. Alcool vini ℔ j ß. Reduc in Alcali. Dosis a ʒ j. vsque ad ʒ j ß.

Præparatio in vermibus.

℞. Stanni ℥ ij. salis communis ℥ iiij. Asphalti ℥ j. Fiat puluis cum adustione. Dosis a ʒ ß. vsque ad ʒ ij.

Additio in Icteritia.

Ad Asclitem.

♃. Huius præparati Stanni ℈ iiij. Aliptæ muscatæ ℈ j. Bedelli ℈ ij. Dosis a ℈ j. vsq; ad ℈ ij. ß.

Additio in Asclite.

℞. Huius præparati Stanni ʒ ß. Sang. draconis ʒ ij. Liquoris tapsi ℥ j. Fiat mixtura. Dosis ℥ ß.

Ad vermes.

Additio in vermibus.

℞. Huius Stanni præparati ℥ j Seminis colocinthidis, plantaginis an. ʒ vj Fiat puluis. Dosis ab ℥ j. vsque ad ℥ j ß.

DE

DE CVPRO.

Virtutes in { Vlceribus. / Vulneribus. / Vermibus / Oris Vlceribus.

Cupri vires quæ. Cupri præparat. ad Vlcera.

Præparatio in Vlceribus.

♃. Cupri ℔ j Botri immaturi ℔. v. Aceti ℔. j. Salis Armoniaci ℥ ß. reduc in digestionem clauso vase per mensem, postea reduc in ablutionem, & in Salem Alcali.

Hoc est viride æris in vlceribus.

Præparatio in Vulneribus.

Ad vulnera.

♃. Cupti ℔. ß. Terpentinæ destillatæ ℔ j. Salis communis ʒ. j. Vitrioli ʒ ij. Fiat mixtura in vitrum clausum per menses tres.

Si sumatur lamina cupri, & ita pręparetur, Balsamus optimus fit. Postea sumatur ʒ. j. Floris æris, & ℥ j. olei communis.

Præparatio in Vermibus.

Ad vermes.

♃. Veneris calcionati ℥. j. Aquæ Hypericonis, centaureæ, an. ℥. vj. Aquæ plantaginis, vini acetosi an. ℥. iiij. Reduc in digestionem per dies 7. vel 8. Reduc in Alcali. Dosis a ℈. j. vsq; ad ℈. iiij. vel v.

Præparatio in oris Vlceribus.

Ad vlcera oris.

♃. Veneris laminatæ (al. Cementatæ) ℥. ij. Candi Aluminis vsti, Rochi, an. ʒ. vj. Aceti distillati ℔. j. Fiat Extractio Alcali per diem & noctem.

Additio in Vlceribus.

℞ Huius floris æris ʒ. j. vnguenti Agrippini ℥ j. Lumbricorum terrestrium ʒ. iij F. vnguentum secundum formam.

Alia Additio in Vlceribus communibus.

℞ huius floris ʒ. v. Aq. Aluminis ℥ xv. F mixtura in modũ Lauamenti.

Additio in Vulneribus.

♃. Huius floris præparati ℥. j. Ol. Anethini ʒ. iij. Olei vitellorum ouorum ℥. F. mixtura in modum olei.

Alia in Vulneribus.

♃. huius floris præparati ʒ. ß. Aloe epatici ʒ. j. Liquoris consolidæ ℥. iiij. F. in modum visci.

Additio in Vermibus.

♃. Huius floris æris ʒ. j. Zuccari Taberzet, Succi liquiritiæ an. ʒ. ij. ß. F. puluis. Dosis a ʒ. ß. vsq; ad ℈. j.

Additio in oris Vlceribus.

♃. huius præparati floris ℥. j. Aq. Chelidoniæ ℥. iij. Aq. Aluminis ℥. j. F. Gargarismus vel lauamentum oris.

DE FERRO.

Ferri vires quæ. *Ferri præp. Styptica.*

Virtutes Ferri { Styptica / Constrictiua / Exsiccatiua.

Præparatio in virtute Styptica.

℞. Limaturæ ferri ℔.j. Salis communis ℔.v. Aq. fontis q.s. pro incorporatione. reduc in spatium temporis ad mẽsem, deinde per reuerberationem vsq; in formam pulueris.

Incorporatio quid. Incorporatio est, qua cum aqua subigitur, vt formã pultis nãciscatur.

Præparatio in Constrictiuis.

Ferri præp. cõstrictiua. ℞. Limaturę ferri ℔.ß. Aq. Aluminis ℔.j.ß. Aceti distillati ℔.ß. Reduc in digestionem per mensem. Postea reduc per ablutionem, deinde per reuerberationem vsq; ad formam croci.

Præparatio in Virtutæ Exsiccatiua.

Ferri præp. exsiccatiua. ℞. Limitaturę ferri ℔.ij. Aq. vitrioli ℔.ß. Reduc in digestionem per mensem cum reuerberatione vsq; in formam pulueris.

Virtus Styptica est, quæ claudit & exsiccat, Fistulas, Cancros.

Constrictiua est in Lienteria, Dysenteria, Diarrhœa.

Exsiccatiua, vt in Phlegmaticis.

Additio in virtute Styptica.

℞. huius croci ℥.j. Boli adusti ℥.iij. Terræ sigillatæ ℥.v. F. puluis.

Puluis hic in omnibus vlceribus & vulneribus incarnandi gratia administrari potest. Si intrinsecus sumendus est, eius ℥.j. bibatur.

Additio in Constrictiuis.

℞. huius Croci Martis ʒ.j. Myrrhæ ʒ.ß. Croci Orientalis ℈.j. F. puluis. Dosis a ℈.ij. vel iij. vsq; ad iiij.

Additio in Exsiccatiuis.

℞. huius Croci ʒ.iij. Balaustrarum ʒ.j. Succi de Acaciis ad pondus omnium. F. in modum Electuarii.

DE SATVRNO.

Plumbi vires quæ. Virtutes sunt *Pro Incarnatione.*

Præparatio Incarnationis.

Plumbi præpar. ad incarnationẽ. ℞. Cineris Saturni (id est plumb.) Reduc ad decoctionem cum aceto per horas tres vel quatuor.

Cerussa vnde fit. Et est prima præparatio: Sanat vulnera, incarnat, & solidam carnem gignit. Cerussa quoque ex plumbo fit, si cum aqua lauetur ad Solem. Ex cerussa in lebete decocta, fit minium. Omnia medicamina in vulneribus & vlceribus, & præparatiuis sunt ex metallis: & erunt optima.

DE

DE MERCVRIO.

Virtus Mercurii est { Incarnatiua & Laxatiua.

Argenti viui vires quæ.

Præparatio pro Incarnatione.

Arg. viui præp. ad Incarnationem.

℞. Mercurii præparati in puluerem ℥. ij. Aq. Cæsaris ℥. x. Reduc in destillationem balnei aliquoties per diem, & conuertetur in oleum.

Vlcera & vulnera incarnat citissime. Cautelas duas habet: saliuam ciet, & cerussam gignit. Qua caussa fere reiicitur & fastiditur. Alias cito & recte consolidat.

Præparatio Laxatiuorum.

Ad Laxationem.

℞. Mercurii coagulati ab alumine ouorum ℥. j. Aq. Aluminis ℥. vj. Reduc in destillationem per cineres, & f. puluis. Dosis a gr. iij. ad iiij. vel v.

Quæ ægritudines oriuntur ex leprosa humiditate, sicut in pustulis, paralysi, speciebus guttæ, in hydropisi humida: in his potens purgatiuum est.

LIBER SECVNDVS.

De Nascentibus ex Terra.

TRACTATVS I.

De Præparationibus Terebenthinarum & Gummorum.

Nomina sunt ista: Ex *Gummis*, Opopanacum, Galbanum, Serapinum, Bdellium, Storax vtraq; Laudanum, Mastix, Myrrha, Thus.

Ex *Resinis*, Balsamum, Terpentina, Resina.

Resina est liquor Arboris. Terpentina est, quod ex arboribus stillat.

DE TERPENTINA.

Virtutes in { Vermibus. Vlcerationibus vesicæ. Vlceribus. Vulneribus.

Terpenthinæ vires quæ.

Eius præp. ad vermes.

Præparatio in Vermibus.

℞. Terpentinæ ℔. j. Aq. Centaureæ ℔. ß. Reduc per ablutionem, cuius ℞. ℥. j. Agarici ʒ. ij. Aloe patici ʒ. ß. Fiat mixtura. Dosis a ʒ j. vsque ad ʒ. ij. vel ʒ. iij.

Præparatio in Vlcerationibus.

Ad vlcerat. vesic.

℞. Terpentinæ ℥. iij. Succi Alkakengiæ ℥. vij. Reduc per ablutionem cuius ℞. ℥. iij. Thuris ℥. ß. Gallar. ℥ j. ß. F. mixtura. Dosis a ʒ. vsq; ad ʒ. j.

Præparatio Terpentinæ.

♃. Terpentinæ ℔.j. Aristolochiæ rotundæ ℥.*iij*. Lumbricorum terrestrium ℥.vj. distilla. ♃. Terpentinæ ℔.*ij*. Olei communis vertonem vnum. Ol. Lauri ℥ j. destilla.

Additio in vlceribus.

Huius Terpentinæ ℥ *ij*. Olei destillati non ardentis ℥.j.ß. Visci lumbricorum terrestrium ℥.v. F. in modum vnguenti.

Additio in Vulneribus.

♃. huius Terpentinæ ℥ *ij*. Consolidæ maioris ℥.ß. Aristolochiæ rotundæ recentis, Aloe epatici an. ℥.*iij*. F. in modum Cataplasmatis.

Additio in Vlceribus & Vulneribus vesicæ.

♃. Terpentinæ destillatę ℔.j. Croci Veneris, croci Martis an. ℥ j. Reduc ad digestionem per septimanam.

Vsus eius est, vt quotidie b s superligetur.

DE MASTICE.

Masticis vires quæ

Virtutes Masticis in { Doloribus Stomachi / Vlcerationibus interioribus. / Doloribus Iuncturarum. }

Præparatio in Doloribus.

Mast præpar: ad dolor stomachi.

♃. Masticis ℥.*iij*. Alcool vini ℔.ß. Galangæ ʒ.j. Destilla per Alembicum. Dosis ℈.ß.

Præparatio in Vlceribus interioribus.

Ad vlcera interna.

♃. Masticis ℥ j.ß. Hermodactylorum ʒ.ß. Distilla simul. Dosis a gr. *iiij*. vsq; ad x. in bono vino.

Præparatio in doloribus iuncturarum.

Ad dol. iuncturarum.

♃. Masticis ℥.vj. Terpentinæ ℥.*ij*. Galbani ℥.v. Destilla per Alemb.

Additio in doloribus Stomachi.

℞. Huius præparati Masticis ℥.*ij*. Masticis olei, croci Orientalis, Galangæ, an. ℥.j.ß. Dosis a ℈.ß. vsque ad ℈.j.

Additio in Vlceribus interioribus.

℞. huius Masticis præpar. ℥.j. olei laterini ʒ.j. Olei Masticis ℈.j.ß. Dosis a g. *viij*. vsq; ad x*ij*. vel ℈.j.

Additio in doloribus iuncturarum.

℞. huius Masticis ℥.vj. Ol. Lauri destillati ℥.j. Vini ardentis, aceti an. ʒj. F. in modum vnguenti.

Additio communis in Vlceribus interioribus & exterioribus.

℞. Masticis per se ℥.x. Terpētinæ ℥.v. Petrolei ℥.j. Destilla simul. Dosis ad intra ℈.j. est, ab extra mane & sero secundum vsum.

Reliqua desiderantur.

PROCESSVS ET PRÆPARATIO SPIRITVS VITRIOLI.

Qui morbi quatuor curantur, vt Epilepsia, Hydrops, Pustulæ, & Podagra

Pro declinandis erroribus, a Philosophis, Artistis & Medicis admitti solitis.

EX vitrioli minera extrahitur spiritus per Colcothar, quod ineptum & nullius artis est. Quod enim ipsi phlegma vocant, id spiritus est omniū nobilissimus, cui virtutes omnes assignādæ sunt.

Etsi vero oleum de Colcothar plurimæ quidem virtutis sit in arena & Lithiasi, velut & in Alopecia, nullius tamen momenti est ad prædictos morbos quatuor, quibus tamen adhiberi solet.

Hippocrates quidem, cui ceteri pleriq; adstipulantur, certas ætates & signa tradit, secundum quæ Epilepsia, velut & podagra incurabiles censeri debeant. Qui tamen quoniam de spiritu vitrioi experiētiæ nihil habuerunt: sermo ipsorum iure Vulturno committendus erit.

Principio, extractio spiritus ex vitriolo fieri debet per potentē ignem in erecta cucurbita, ita vt in nonum Alembicum impellatur, & exquisitissime per Reuerberium, in Athanari stantem diebus & noctibus 4. agatur. Sic spiritum vitrioli præparatum habebis.

Postea Colcothar per iacentem in Athanari phiolam ad triduum summo igne, lignis & carbonibus destillandum est tamdiu, donec in Recipiente ex Colcotharis libra vna ℥. vj. appareant, quod coccineo colore tinctum sit.

Hoc præstito, ex capite mortuo extrahendum est Alcali, quod 4. vel quinquies resolutum, demiq; coaguletur. Sic tria quæ vitriolo insunt, extracta & separata erunt.

PROCESSVS.

IN epileptico modo procedendū hoc modo est, vt semper a Paroxysmo ℈. j. ęgro administret. De oleo ex Colcothar mane & vesperę propinet dosis g. 4. ex aqua pœonię. Et ordo iste seruandus vsq; ad paroxysmum 15. est. Quod si paroxysmi adeo pręcipites non sint, dimidia dosi dies 30. insumendi sunt.

In podagra prædicta dosis 30. dierum spatio assumi debet. Postea locus dolens spiritu illo vitrioli vsq; ad finē podagræ inungendus est. Si podagra inueterata est, spiritui illi vitrioli Liquor de Mumia parte quarta addatur, & pro membris podagricis inungendis asseruetur.

In Hydropisi spiritus vitriolis scrupulus semis ex liquore de Serapino propinari debet, dosi illa ter quaterue, plusue minusue pro ratione morbi iterata. Si Serapini liquor fors desit, loco eius Liquor Tartari crudi substituendus est.

In pustulis is ordo & modus teneatur, vt omnes sedes & loca cutis affectæ spiritu vitrioli vsq; ad diem nouum illinantur. Si vero cutis vlceribus squalet, oleum de Colcotath cum suo Alcali permixtum imponi debet secundum methodum chirurgicam, vinculis tamen ante diem sextum minime religatis.

Regiminis & diętę ratio conditione personę accommodari debet. Curæ namq; Rhomb. omnis, non in victu, sed Medicina positus est. Sedulo ergo Medicina Administretur. Hoc enim modo prænominati 4. morbi funditus & radicitus excinduntur ac curantur.

DE NATVRA RERVM LIBRI NOVEM PHILIPPI THEOPHRASTI HOHENHEMII, DICTI Paracelsi.

HONESTO AC PRVDENTI VIRO IOANNI WINCKELSTEINER FRIBVRGENSI amico suo intimo ac fratri carissimo, Theophrastus Paracellus salutem.

AEquum est amice intime, & carissime frater, vt amicis ac assiduis precibus ac petitionibus tuis, quibus me crebris literis tuis aggressus es, satisfaciam: & quoniam in postremis literis tuis summopere & humanissime rogas, vt adhuc semel ad te veniam si modo mihi sit commodum, non possum te profecto celare, quod per multa impedimenta id fieri nequeat. Sed quod ad alteram petitionem tuam, quam a me petiisti, vt tibi de illam bonam & claram instructionem dem, non volo, neque possum tibi repugnare sed tibi in eo gratificari cogor. Optime enim animum tuum bonum noui: scio etiam, quod libenter aliquid noui & mirabilis in hac arte audis & vides: scio quoque quod in vita tua multum in artes insumseris, & maximam partem tui curriculi in illis consumseris, &c. Quoniam igitur mihi non solum beneuolentiam, sed & fraternam fidelitatem præstitisti, merito huius fidei & beneficiorum obliuisci non possum sed gratus esse cogor, & tibi, si fortaßis te in persona mea non amplius videam, faternũ vale relinquere, tibi & tuis in mei monumentum. Nam hic tibi non solum ad illa puncta, de quibus me consuluisti, & vt frater rogasti, respondebo, & te clare instituam: sed tibi propter illa puncta peculiarem librum dedicabo, quem

nomina

nominabo, DE NATVRA RERVM, & illum in nouem libellos diuidam. In hoc libro omnibus petionibus tuis satisfit, & amplius quam a me petiisti. Quanquam summopere de hoc miraberis, & fortasse multum dubitabis, an hæc omnia se sic habeant, sicut hic describo. Sed id ne facias, imo credas non esse speculationes & theorias, sed praxin & procedere ab experientia. Et quamuis non omnia ipsemet expertus sim, tamen ab aliis & per alios habeo & probaui, & noui ea experientia, & ex luce naturæ. Si a. in quibusdam locis nō satis quid dicā intelligas, & in vno vel pluribus processibus ampliorem a me requiras explicationem. Scribe ad me secreto, & clarius tibi rem proponam, & sufficientem instructionē & intellectum dabo. Quanquam credam non opus futurum, & te alias bene intellecturum, cum sciam te a Deo artibus & bono sensu tam egregie dotatum. Præterea nosti animum & sensum meum. Quare me cito & facile intelliges. Omnino autem spero, nec dubito, te præsens opus respecturum, & vt decet commendatum tibi habiturum, & prorsus non euulgaturum, sed solummodo pro te & tuis in magno secreto retenturum, sicut profecto occultus & magnus thesaurus, & nobilis gemma, & res preciosa est. quæ non obiienda est suibus, hoc est Sophistis, & contemtoribus omnium bonarū naturalium, artium & secretorum, qui neque digni sunt vt legant, multo minus vt habeant, sciant & intelligant. Et quanquam iste libellus, valde paruus sit, & pauca & breuia verba habeat, plenus tamen est multis magnis Arcanis. Nam hic non scribam ex speculatione vel theoria, sed practice, ex luce natura & experientia ipsa, nec te onerabo, & tædiosam reddam multis verbis, &c. Quapropter carissime amice & intime frater, quoniam tibi soli ex amore hunc libellum scripsi, & nulli alii præterea, rogo te, velis eum, vt rem caram & secretam conseruare, & vsque ad mortem tuam a te non remouere, & ante mortem tuam simili modo tuis liberis vel heredib. mandare, vt ipsi secreto hunc librum retineant, quod & ego singulariter ab ipsis peto, vt tantummodo in tua familia maneat, & nullo tempore tam vulgaris fiat, vt in Sophistarū & derisorum manus perueniat, qui omnia, quæ ipsis non consonant, contemnunt, & ad summum calumniantur: quib. & tantum illud quod suum est, placet, sicut omnes stulti solent, quibus tantummodo sua claua, & sua tintinnabula placent, alterius autem non, qui & omnem sapientiam oderunt. Quapropter omnem sapientiam parui æstimant imo pro stultitia reputant, maiori quam sua est, in suo scilicet capite: quia nihil ipsis prodest, nec sciunt vsum. Sicut vnus opifex alterius instrumenta tractare nescit, ita stultus nullus armis melius vti potest, quam sua claua, nec vllus suauior sonus est auribus eius, tinnitu suarum campanarum. Quare charissime frater fideliter esto monitus. sicut te rogaui, & fac id, quod de te spero, ita facies recte & bene. Vale in tutela Dei. Datum Villaci, anno 1537.

Omnia probata hic scribit.

Commendatio.

DE NATVRA RERVM
LIBER PRIMVS.

De Generationibus rerum naturalium.

Nat. rerum generatio est duplex.

GEneratio omnium rerum naturalium est duplex; vna quæ natura fit sine arte: altera quæ fit arte, nempe per Alchymiam. Quanquam in genere dici posset, natura omnia ex terra generari auxilio putrefactionis. Nam putrefactio est supremus gradus & primum initium ad generationem. Putrefactio autem initium suum sumit ex humido calore. Nam perpetuus humidus calor parit putrefactionem & transmutat omnes res naturales a prima sua forma & essentia, similiter & viribus & efficacia, in aliud. Nam sicut putrefactio in ventriculo omnes cibos in stercus transmutat & redigit, ita etiam extra ventriculum putrefactio in vitro, omnes res transmutat ab vna forma in aliam, ab vna essentia in aliam, ab vno colore in alium, ab vno odore in alium, ab vna virtute in aliam, ab vna vi in aliam, ab vna proprietate in aliam, & prorsus ab vna qualitate in aliam. Nam euidens est & quotidiana experientia probatur, multas bonas res, quæ sunt salubres & Medicinæ, post putrefactionem malas, insalubres & merum venenum fieri. Ita contra multæ sunt malæ, insalubres, venenosæ, & nociuæ res, quæ post putrefactionem suam fiunt bonæ, perdunt omnem suam malitiam, & fiunt nobiles Medicinæ. Quia putrefactio res magnas parit, sicut huius rei pulcrum exemplũ in sacro Euangelio habemus vbi Christus dicit: Nisi granum tritici in agrum proiiciatur, & putrefiat, non potest centuplum fructum ferre. Ex hoc sciendum est, multas res in putrefactione multiplicari, ita vt nobilem fructum pariant. Putrefactio enim est mutatio & mors omnium rerum, & destructio primæ essentiæ omniũ rerum naturalium, vnde nobis prodit regeneratio & noua generatio millies melior, &c.

Putrefactione omnia nasci.
Putrefactionis causa est calor humidus.
Putrefactio mutat vim & naturam suam.
Putrefactio quid sit.

Cum igitur putrefactio sit primus gradus & initium ad generationem; summe necessarium est, vt putrefactionem bene cognoscamus. Sũt autem multiplices putrefactiones, & vna generationem suam aliter quam altera profert, vna quoque citius quam altera. Diximus etiam humidum & calidum esse primum gradum, & initium ad putrefactionem, quæ omnes res procreat, vt gallina sua oua. Quapropter per & in putrefactione omne mucilaginosum phlegma & materia viua fit, quidcunq; tandem id sit. Exemplũ videtis in ouis, in quib. est humiditas mucilaginosa, quæ quolibet perpetuo calore putrefit & animatur in pullum

Putrefactio est initium ad rerum generationem.
Putrefactio est multiplex.

viuum

viuum, non solum calore gallinæ, sed quolibet tali calore. Nam in tali gradu ignis possunt oua in vitro & cinerib. maturari, & viua auicula fieri: etiam quilibet homo sub sua axilla ouum maturare potest, & pullum procreare tam bene ac gallina. Et hic notandũ est aliquid maius, nempe, si ista auis viua in sigillata cucurbita in puluerem vel cinerem comburatur tertio gradu ignis, postea ita clausa putrificetur putrefactione summa Ventris Equini in phlegma mucilaginosum, tunc iterum illud phlegma maturari potest, atq; ita renouata & restaurata auis fieri: nempe si illud phlegma rursum in priorem suam testam vel receptaculum includatur. Hoc est mortuus reuiuificare per regenerationem & clarificationem quod quidẽ magnum & profundum miraculum Naturæ est. Hoc processu possunt omnes aues occidi & iterum viuificari, renouari & restaurari, & hoc est summum & maximum miraculũ & mysterium Dei, quod Deus mortali homini patefecit. Sciẽdum etiam est hoc modo posse generari homines sine naturali patre & matre, hoc est, non ex muliere naturali modo, sed per artẽ, & industriam periti Spagyrici potest homo nasci & crescere, sicut postea dicetur.

Pullorum gallinaceorum generatio artificialis. A cinerib. Ab axillis.

Resuscitatio mortuæ auis.

Hominis generatio Spagyrica.

Possibile etiam est naturæ homines nasci ex animalibus, & hoc habet caussas naturales sed tamen sine impietate & hæresi id fieri nequit: nempe si homo commisceatur animali, & illud animal vt fœmina sperma viri cum appetitu & libidine in suam matricem receperit, conceperit, & concluserit: tunc sperma necessario putrescit, & per continuum calorem corporis rursum homo & non animal inde nascitur. Nam semper quale est semen seminatum, talis etiam fructus inde nascitur, & nisi hoc fieret, contra naturalem lucem, & cõtra Philosophiam fieret. Quare quale semen est, talis herba nascitur inde. Ita ex semine cepæ rursum gignitur cepa, non rosa, non nux, non lactuca, &c. Ita ex farre nascitur far, ex hordeo hordeum, ex auena auena. Ita fit & cum omnibus aliis fructibus, qui semen habent & seminantur, &c.

Hominis generatio per bruta.

Semen quale, talis fructus.

Similiter etiam est possibile, & non contra naturam, ex muliere & viro nasci animal irrationale. Neque est hic de muliere iudicandum vt de viro, hoc est non propterea debet haberi pro hęretica, quasi contra naturam egisset, sed imaginationi ipsius, id est tribuendum. Nam imaginatio ipsius est sæpissime in caussa. Et prægnantis mulieris imaginatio est tam efficax, vt in concipiendo semen in corpus suum, fœtum variis viis transmutare possit: quoniam astra ipsius interiora tam fortiter diriguntur in fœtum, vt pariant Impressionem & Influentiam. Quarę infans in vtero materno in formatione sua positus est in manu & voluntate matris suæ, sicut argilla in manu figuli, qui inde format & facit quod

Imaginatio muliebris quid possit.

vult, & ipsi libet: ita mulier prægnans format fructum in corpore suo iuxta suam imaginationem, prout astra ipsius sunt. Ergo sæpe accidit, vt ex semine virili pecudes aut alia horrenda monstra gignantur, prout imaginatio matris fortiter in embrionem dirigitur, &c.

Animalia ex putrefactione orta omnia venenosa.

Sicut autem iam audiuistis per putrefactionem multas & varias res generari & viuificari, ita etiam sciendum est, quod ex multis herbis per putrefactionem varia nascantur animalia, quod harum rerum periti sciunt. Hic quoque sciendum est, quod talia animalia quæ in & ex putrefactione nascuntur & fiunt, omnia aliquid veneni contineant, & venenosa sint, attamen vnum longe plus & efficacius altero, & vnum in alia forma quam alterum, vt videtis in serpentibus, viperis, bufonibus, ranis, scorpionibus basiliscis, araneis, apibus syluestribus, formicis, multiplicibus vermibus, vt erucis, muscis, bructis, &c. quæ omnia in & ex putrefactione nascuntur. Nascuntur etiã multa monstra inter animalia. Sunt autem & monstra illa, quæ non per se ex putrefactione nascuntur, sed per artem fiunt in vitro, vt dictum est, quia illæ sæpissime in valde mirabili specie & horrenda aspectu forma apparent, vt sæpe cum multis capitibus, multis pedibus, multis caudis, multis coloribus, sæpe vermes cum caudis piscium, vel pennis præditi, & alia inusitata forma, ita vt similes visi non sint.

Monstra quæ & quæ sint.
Basilisci generatio artificialis.

Propterea non solum omnia animalia, quæ parentes non habent & ex sibi similibus non nascuntur monstra sunt, sed etiam quæ ex aliis rebus nascuntur. Ita videtis de Basilisco, qui etiam est monstrum, & quidem monstrum super omnia monstra, & quo nullum est magis metuendum, propterea quod quemuis hominem solo aspectu & visu occidere possit: quia habet venenum super omnia venena, cui in toto mundo nihil comparari potest: & hoc venenum occulto modo gerit in suis oculis, & est imaginatum venenum, non valde absimile mulieri menstruosæ, quæ etiam occultum venenum gerit in oculis, ita vt solo aspectu ipsius speculum maculas acquirat & inficiatur. Ita etiam si vulnus vel vlcus inspiciat, inficit illud simili modo, & curam eius prohibet: ita etiam suo afflatu, vt visu, multas res inficit, corrũpit & inualidas reddit, & sic tactu. Nam videtis si tractet vinum tempore menstrui, quod illud cito mutetur & pendulum fiat: acetum quod tractat, perit & nihil valet: ita etiam vinum ardens suam vim amittit: similiter zibetta, ambra, muscus, & similia bene olentia ab ipsarum mulierum gestatione & attractu suum odorem amittunt: ita etiam aurum, & coralli suum colorem, etiam multæ gemmæ, vt specula, inde maculantur, &c. Vt autem ad propositum meum redeam scribendi de Basilisco, qua ratione & quo modo venenum in suo aspectu & oculis gerat, sciendum est, quod istam

Basilisci venenum incertissimum.
Mulieris menstruosæ venenum quantum.

proprie-

proprietatem & istud venenum habeat ab impuris mulieribus, vt supra dictum est. Basiliscus enim nascitur & crescit ex maxima impuritate muliebri, nempe ex menstruo, & ex sanguine spermatis, si illud in cucurbita vitrea ponatur, & in ventre equino putrefiat, in qua putrefactione basiliscus nascitur. Quis autem est tam alacer & audax, qui velit eum facere, vel eximere, & rursum interficere, qui non prius se speculis vestiat & muniat? Nemini suaserim, imo omnes hic monitos velim vt sibi caueant.

Monstra nõ diu viuunt.

Sed vt in tractatione de monstris pergam, sciatis quod monstra inter animalia, quæ ex aliis rebus & non ex sibi similibus nascũtur, raro diu viuant, præsertim si iuxta vel inter alia animalia viuere velint: quoniam ex ingenita natura & diuina ordinatione omnia mõstra odiosa sunt sibi similibus recte natis animalibus, &c. Ita etiam monstra hominum, quæ ex hominib. nascuntur, raro diu viuũt. Et quo sunt mirabiliora & honorabiliora, eo citius mors ea insequit̃, ita vt fere nullũ excedat 3. diem inter homines, nisi statim in loca secreta portet̃, & ab omnib. hominibus segregetur. Porro sciendum est, Deũ abhorrere ab eiusmodi monstris, & ipsi ea displicere, & ꝙ nullum ex istis saluari possit, cum non gerant similitudinem Dei: vnde nihil aliud coniici potest, nisi ꝙ a Diabolo ita sint formata, & ꝙ in Diaboli potius seruitium, quam Dei sint nata, quoniam ex nullo vnquam monstro opus bonum fluxit, imo potius omne malum, omne peccatum, omnes astutiæ diabolicæ. Nam sicut carnifex notat suos filios, eo ꝙ ipsis abscindit aures, oculos expungit, buccas exurit, digitos, manus, & caput amputat: ita & diabolus suos notat filios per imaginationem matrum, quã ex malis cupiditatibus, libidinibus & cogitationibus in conceptione hauriunt. Propterea omnes homines fugiendi sunt, qui membro vno abundant, vel eo carent, aut alias duplum membrum aliquod habent. Est enim id præsagium Diaboli, & certissimum signum occultæ nequitiæ & astutiæ, quæ ex ipsis sequitur. Quare & raro absque carnifice vel saltem nota a carnifice, moriuntur.

Monstra ex Diabolo nascuntur.

Monstra fugienda.

Homũculi generatio artificialis.

Sed nec generationis Homunculorum vllo modo obliuiscendum est. Est enim huius rei aliqua veritas, quanquam diu in magna occultatione & secreto hoc habitum sit, & non parua dubitatio & quæstio inter aliquos ex antiquis Philosophis fuerit, an naturæ & arti possibile esset, hominem gigni extra corpus muliebre & matricem naturalem. Ad hoc respondeo, quod id arti Spagyricæ & naturæ nullo modo repugnet, imo bene possibile sit. Vt autem id fiat, hoc modo procedendum est: Sperma viri per se in cucurbita sigillata putrefiat summa putrefactione ventris equini per quadraginta dies, aut tandiu donec incipiat viuere &

moueri ac agitari, quod facile videri poteſt. Poſt hoc tempus aliquo modo homini ſimile erit, at tamen pellucidum & ſine corpore. Si iam poſthac quotidie Arcano ſanguinis humani caute & prudenter nutriatur & paſcatur, & per quadraginta ſeptimanas in perpetuo & æquabili calore ventris equini conſeruetur, fit inde verus, & viuus infans, habens omnia membra infantis, qui ex muliere natus eſt, ſed lõge minor. Hunc nos Homunculum vocamus, & is poſtea eo modo quo alius infans ſumma diligentia & ſtudio educandus eſt, donec adoleſcat & ſapere & intelligere incipiat. Hoc iam eſt vnũ ex maximis ſecretis, quæ Deus mortali & peccatis obnoxio homini patefecit. Eſt enim miraculum & magnale Dei, & arcanum ſuper omnia arcana, & merito in ſecretis ſeruari debet vſque ad extrema tempora, quando nihil erit recõditi, ſed omnia manifeſtabuntur, &c. Et quanquam hoc hactenus hominibus notum non fuerit, fuit tamen Syluestribus & Nymphis & Gigantibus ante multa tempora cognitum, quia inde etiam orti ſunt. Quoniam ex talibus Homunculis cũ ad ætatem virilem perueniunt, fiunt gigantes, Pygmæi, & alii homines magni, miraculoſi, qui inſtrumenta ſunt magnarum rerum, qui magnas victorias contra ſuos hoſtes obtinent, & omnia ſecreta & abſcondita nouerunt: quoniam arte acquirunt ſuam vitam: arte acquirunt corpus, carnem, oſſa & ſanguinem: arte naſcuntur, quare etiam ars ipſis incorporatur & connaſcitur, & a nullo opus eſt ipſis diſcere, ſed alii coguntur ab ipſis diſcere, quoniam ab arte orti ſunt & exiſtunt, vt roſa aut flos in horto, & vocantur Syluestrium & Nympharum liberi, ob id quod vi & virtute ſua non hominibus, ſed ſpiritibus ſimiles ſint, &c.

Syluestres Nymphæ, Gigantes, &c. ex Homunculis.

Hic quoque opus eſſet dicere de generatione metallorũ, ſed quoniam in libello de generatione metallorum ſatis de illis ſcripſimus, breuiſſime hic rem tractabimus, & tantummodo quæ in dicto libello omiſimus, hic breuiter indicabimus. Hoc modo ſciatis, quod omnia ſeptem metalla naſcantur ex triplici materia, nempe ex ☿, Sulphure & Sale, attamen diſtinctis & peculiaribus coloribus. Ob id Hermes non male dixit, ex tribus ſubſtantiis omnia ſeptem metalla naſci & componi, ſimiliter & tincturas & lapidem Philoſophorum. Illas tres ſubſtantias nominat, ſpiritum, animam & corpus: ſed non indicauit quomodo hoc intelligendum ſit, aut quid per hoc velit, quanquam fortaſſis etiam tria principia potuit ſciuiſſe, ſed non facit eorum mentionem. Quare non dico eum hic erraſſe, ſed tantum reticuiſſe. Vt autem iſtæ tres ſubſtantiæ diſtinctæ recte intelligantur, nempe ſpiritus, anima, corpus, ſciendum eſt, quod nihil aliud ſignificent, niſi tria principia, hoc eſt, Mercurium, Sulphur,

De tribus principiis. Mercurius Spiritus, Sulphur, Anima, Sal, Corpus.

phur, ſalem, ex quibus omnia ſeptem metalla generantur. Nam Mercurius eſt ſpiritus, ſulphur eſt anima, ſal eſt corpus, metallũ vero inter ſpiritum & corpus, de quo & Hermes dicit, eſt anima, quæ quidem eſt ſulphur, ꝙ iſta duo cõtraria corpus & ſpiritum vnit & in vnam eſſentiã mutar, &c. Hoc aũt non ita intelligẽdum eſt, ꝙ ex quolibet ☿, quolibet ſulphure, & quolibet ſale ſeptem metalla illa generentur, aut ſimiliter tinctura aut lapis philoſophorum per Alchymiſtæ artem & induſtriam in igni, ſed in montibus per Archeũ terræ oportet generari omnia ſeptem metalla: Nam Alchymiſta facilius metalla tranſmutabit quam generabit aut faciet. Nihilominus ☿ viuus mater eſt omniũ ſeptẽ metallorum, & merito mater metallorum dici debet. Eſt n. metallum apertum, & ſicut in ſe continet omnes colores, quos in igni ex ſe reddit, ita etiã occulte in ſe omnia metalla continet, quæ extra ignem ex ſe nõ præbet, &c. Sed regeneratio & renouatio metallorum fit ita: Sicut homo in matris ſuæ vterum redire poteſt, hoc eſt in terrã ex qua primus homo fuit, & ita denuo naſci in vltimo die: ita etiam omnia metalla in ☿ viuum redire poſſunt & ☿ fieri, & per ignẽ regenerari & clarificari, ſi per 40. ſeptimanas in perpetuo calore, vt infans in vtero materno permaneant. Ita iam naſcuntur, non cõmunia metalla, ſed tingentia metalla. Nam ſi ☽ vt dictum eſt, regeneretur, tinget poſtea omnia alia metalla in ☽, ita aurum reliqua metalla in ☉, & ſimiliter de omnibus aliis metallis intelligendum eſt. Quod autem Hermes dixit, quod ſola anima ſit illud medium, quod coniungat ſpiritũ corpori, non inepte ſenſit. Cum n. ſulphur ſit illa anima, & ſicut ignis, omnes res maturet & excoquat, poterit etiã ſpiritum ligare cum corpore & vna incorporare & vnire, ita vt inde valde nobile corpus gignatur. Quanquam non vulgare combuſtibile ſulphur pro anima metallorum habendum eſt, ſed anima eſt aliud quid quam corpus combuſtibile & corruptibile. Quare a nullo igni comburi poteſt, cũ ſit tota ignis: & reuera nihil aliud eſt quã Quinta Eſſentia Sulphuris, quæ ex reuerberato ſulphure per ſpiritum vini extrahitur, & coloris rubei & pellucida exſiſtit ſicut rubinus: ꝙ quidem magnũ & præſtans Arcanum eſt ad tranſmutandũ metalla alba, & ad coagulandum ☿ viuum in fixum & probatum ☉: hoc tibi pro theſauro diteſcendi cõmendatum habeas, & merito hoc vnico arcano in tranſmutatione metallorum contentus eſſe debes. De generatione minerarum & ſemimetallorum nihil aliud ſciatur, quam ꝙ initio de metallis dictũ eſt, nempe quod ſimili modo ex tribus illis principiis, nempe ☿, ſulphure, & ſale naſcantur, quanquam non vt metalla ex perfectis, ſed ex imperfectioribus & tenuioribus Mercurio, ſulphure & ſale, & tamen cum ſuis diſtinctis coloribus.

Metalla an arte per ignem fieri queant.

Mercurius viuus metallorum mater.

Regeneratio metallorum in tincturas.

Anima eſt medium, quo ſpiritus corpori iungitur.

Anima metallorum quid ſit.

Metallorũ generatio vnde.

Gemmarũ generatio vnd. Lapidum generatio q.a.

Generatio gemmarum fit & fluit ex ſubtilitate terræ ex pellucido & Cryſtallino Mercurio, ſulphure, & ſale, etiã juxta ſuos diſtinctos colores. Sed generatio vulgarium lapidum eſt ex ſubtilitate aquæ, ex mucilaginoſo Mercurio, ſulphure, ſale. Nam ex mucilagine aquę naſcũtur omnes lapides, quin & calculi & arenæ inde in lapides coagulãtur, quod oculis patet. Nam quiuis lapis in aqua poſitus cito ad ſe mucilaginem trahit. Si iam iſta mucilaginoſa materia a talibus lapidibus accipiatur, & in cucurbita coaguletur, fit inde lapis talis, qualis in iſta aqua, ſed longo tempore, per ſe naſceretur & coagularetur, &c.

Lapidum generatio artificialis.

LIBER II.

De creſcentibus rerum naturalium.

Calor & humiditas creſcentiũ rerũ cauſſe. Artificioſa rerum maturatio.

SAtis manifeſtum eſt, & cuilibet notum, quod per caliditatem & humiditatem omnes res naturales creſcant & maturẽtur, quod ſatis demonſtratur ex pluuia & ſole conſequente. Nemo enim negare poteſt pluuiam terram fæcundare, & fatendum eſt omnibus a ſole omnes fructus maturari. Cum igitur iuxta ordinationem diuinam hoc naturæ poſſibile ſit, quis repugnabit vel non credet etiam hominem hoc poſſe per prudentem & ſolertem ſuam induſtriã artis Alchymiſticæ, ita vt infrugiferum frugiferũ, immaturum maturum reddat, & omnia creſcere & augeri faciat. Dicit n. ſcriptura, Deũ homini omnia creata ſubieciſſe, & tanquam rem propriam in manus eius tradidiſſe, vt illis ad ſuam neceſſitatem vteretur, vt dominaretur piſcibus maris, volucribus cœli & omnibus reb. in terris, nulla re excepta. Quare homo merito gaudere debet, quod Deus ipſum in luce Naturæ adeo illuſtrarit & donarit, vt omnes creaturæ Dei ipſi obedire & ſubditæ eſſe cogantur, & præcipue tota terra, & omnia quæ in ea & ſuper ea naſcuntur, viuunt & mouentur. Quandoquidem igitur oculariter videmus, & quotidiana experientia docemur, quod quo ſæpius & copioſius pluuia terram humectat, & illam Sol ſuo calore & feruore iterum exſiccat, eo citius fructus terræ prodeant, & maturentur, etiam omnes fructus ita creſant & augeantur, quodcunque ſit tempus anni: nemo deinceps miretur, quod Alchymiſta quoque multiplicibus imbibitionibus & diſtillationibus idẽ facere poſſit. Quid enim aliud eſt pluuia quã imbibitio terræ? & calor & æſt⁹ Solis, quid eſt aliud quam diſtillatio Solis, qui tales humiditates rurſus attrahit? Propterea dico poſſibile eſſe per talem cooptationem in media hyeme pulcras virentes herbas, flores & alios fructus producere, per terram & aquam, ex ſemine & radice. Si iam hoc fit in herbis omnibus & floribus, fiet etiam in multis ſimilibus rebus, nempe in omnibus mineris, quarum imper-

Homini a Deo omnia ſubiecta.

Generatio artificialis fructuum.

imperfecta metalla per aquam mineralem maturari possunt per Alchymistæ solertis industriam & artem. Similiter possunt omnes Marcasitæ, Granati, Zineta, Arsenica, Talka, Cachimiæ, Bisemuta, Antimonia, &c. quæ omnia immaturum ☉ & ☽ secum vehunt, ita maturari, vt ditissimis auri & argenti venis æquari possint, tantum per talem cooptationem, &c. Ita etiam Elixir & Tincturæ metallorum maturantur & perficiuntur.

Maturatio minerarũ.

Cum igitur vt dictum est, humiditas & caliditas omnia maturent & crescere faciant, nemo miretur, quod homini malefico in patibulo, aut rota post longum tempus, barba, capilli, & vngues nascantur, neque pro signo innocentiæ ipsius habeatur, vt imperiti iudicant, hoc enim naturale est, & ex naturalibus caussis fluit. Nam dum humiditas in homine est, crescunt ipsi vngues, barba & capilli: & quod maius est, homini sepulto in terra ipsa nascuntur vngues, barba & capilli, vsque ad secundum annum vel vsque ad putrefactionem ipsius, &c.

Barba q̃d notet crescens in mortuis.

Sciendum etiam est multas res in perpetuum crescere & augeri in magnitudine, pondere & virtute, in aqua & terra, in quibus etiam bona & efficacia permanent, vt sunt metalla, marcasitæ, cachymiæ, talka, granati, antimonium, Bisemuta, gemmæ, perlę, coralli, omnes lapides & argillæ. Ita etiam effici potest, vt ☉ crescat & augeatur in pondere & corpore, si tantum modo in terra Orientem spectante sepeliatur, & semper recenti vrina hominis & stercore columbino fœcundetur.

☉ Augmẽtatio.

Possibile etiã est aurum per industriam & solertiam periti Alchymistæ eo impelli, vt in cucurbita more arboris crescat, cum multis mirabilibus ramusculis & frondibus, quod quidem iucundum aspectu & valde admirabile est. Proceditur autem sic: Aurum calcinetur per aquam regis, vt fiat calx cretacea, quam impone in cucurbitam, & infunde bonam & recentem aquam regis, & aquam gradationis, ita vt quatuor digitos transuersos supermineat, & iterum abstrahe in tertio gradu ignis, donec nihil amplius ascendat. Aquam distillatam, iterum superfunde, & iterum distillando abstrahe vt antea. Hoc tamdiu fac, donec videas ☉ surgere in vitro, & crescere in forma arboris habentis multos ramos & frondes: atque ita fit ex ☉ mirabilis & iucundus frutex, quem Alchymistæ herbam auream & arborem philosophorum appellant. Ita etiam proceditur cum ☽ & aliis metallis, sic tamen vt calcinatio aliter fiat, & alia aqua fortis accipiatur, quod quidem tuæ experientiæ relinquo. Si Alchimiæ peritus es, recte te in his geres.

Auri generatio in cucurbita vt fiat.

Quomodo fiat arbor philosophorum.

Sciatis quoque quemlibet silicem sumtum ex aqua fluuiatili & positum in cucurbita, superfusa sua aqua fluuiali, vt impleatur cucur-

Formatio lapidis artificialis.

bita, quę iterum inde destillando abstrahatur dum aliqua gutta ascendit vsque dum lapis arefiat, & hac aqua cucurbita iterum impleatur, & rursum abstrahatur, & hoc tandiu fiat, donec cucurbita sit plena illo lapide, Alchymistice in paucis diebus valde magnũ fieri posse, quod Archeus aquarum in multis annis vix faceret. Si postea vitrum in saxo frangas habebis silicem in forma cucurbitæ, quasi in vitrũ fuisset infusus: & quanquam hoc tibi nil profit, sit tibi tamen pro re mira.

LIBER III.

De conseruationibus rerum naturalium.

Hostes rerum cognoscendi.

VT res conseruari & a nocumẽto defendi possit, necesse est primum omnium bene ipsius hostem cognosci, vt ab illo præseruari possit, ne ab ipso lædatur & corrumpatur in sua substantia, virtute, vi, aut quomodocunque damnum illud nominari possit. Multum igitur in hoc situm est, vt hostis omnium rerum naturalium cognoscatur. Quis enim sibi a damno & aduerso casu cauere possit, qui ignoret suum hostem? nemo certe. Quare necessarium est, vt is bene sit cognitus. Sunt enim multiplices hostes. Pręterea tam necessarium est nosse mala, quam nosse bona. Quis enim bonum absquę cognitione mali cognoscere potest? nemo profecto. Ita nemo scire potest, quantus thesaurus sit sanitas, qui nunquam ægrotauit. Quis scit quid gaudium sit, qui nunquam mœstus vel tristis fuit? Et quis recte sciret, quid Deus esset, qui nihil sciret de diabolo? Quare cum Deus nobis notum fecerit hostem animæ nostræ, nempe Diabolum, etiam nobis significat hostem vitæ nostræ, nempe mortem, quæ est hostis nostri corporis, nostræ sanitatis, hostis medicinæ & omnium rerum naturalium: notum etiam nobis facit, quomodo & per quid fugari debeat. Nam sicut nullus morbus est, cõtra quem non etiam sit creata & inuenta medicina, quæ illum curet & expellat: ita etiam semper vna res est contra aliã posita, vna aqua contra alteram, vnus lapis contra alterum, vna minera contra alteram, vnum venenum contra alterum, vnum metallum contra alterum: ita in pluribus rebus, quas non opus est omnes hic recensere.

Mors rerũ hostis.

Contrarietas inueni tur in reb. omnibus.

Cõseruatio rerum quibus fiat, & quomodo.

Quomodo autẽ & per quid quælibet res præseruetur, & a damno custodiatur, sciendum est, multas res in terra conseruari oportere, & præcipue omnes radices in terra longo tempore efficaces & incorruptæ manent: similiter & herbæ & flores & omnes fructus in aqua incorrupti & virides manẽt: ita etiam multi alii fructus & poma in aqua conseruari possunt, & præseruari ab omni putredine, donec noua nascantur poma.

Conseru. carnis & sanguinis quib⁹ fiat.

Ita etiam caro & sanguis, quæ quidem citissime putrescunt & rancida fiunt in frigida fontana aqua conseruari possunt, & non solum hoc, sed & cooptatione renouatæ & recentis aquæ fontanæ in Quintam Essentiam transmutari, atque in perpetuum a putredine & malo odore sine omni Balsamo conseruari. Non solum autem ista carnem & sanguinem conseruat, sed & alias carnes & sanguines (vt ita dicam) conseruat, & præterea corpus hominis ab omni putredine & multis morbis, qui ex putredine oriuntur, melius quam vulgaris Mummia. Vt autem sanguis per se a putredine & odore graui conseruetur, & non vt Quinta Essentia, & ita vt ẽt alium sanguinem sicut iam dictũ, conseruet, hoc processu vtaris: Separetur sanguis a suo phlegmate, quod per se semouetur, & in superiorem partem expellitur. Hanc aquam subtili inclinatione vasis abstrahe, & tantundem aquę salis sanguini adiice, quam quidem aquam in nostra chirurgia docemus conficere: illa aqua statim miscetur sanguini, & ita conseruat sanguinem, vt in perpetuum non putrescat vel rancescat, sed semper recens & egregie rubens maneat post multos annos tam bene vt prima die, quod quidem magnum miraculũ est. Quod si aquam satis non scias conficere, vel non habeas in promtu, tãtundem optimi & præstantissimi balsami superfunde, qui idem pręstat. Talis iam sanguis est Balsamus Balsamorum, & vocatur Arcanum Sanguinis, & est tam mirabilis & tantæ virtutis, vt incredibile sit dictu: quare pro magno secreto in medicina occultabis.

Arcanum sanguinis humani, vt paretur.

Conseru. metallorũ quib. fiat. Metallorũ hostes qui.

In conseruatione metallorum primum cognoscendi sunt hostes ipsorum, vt eo melius a damno conseruari possint. Sunt igitur præcipui hostes metallorum, omnes aquæ fortes, omnes aquæ regis, omnia corrosiua, omnia salia, sulphur crudum, antimonium & mercurius. Vt autem specialiter sciamus, quomodo ista omnia suam inimicitiã exserant, dico, quod aquæ fortes, aquæ regis, corrosiua, & salia suam inimicitiam ostendant in eo, qnod omnia metalla mortificent, dissoluant, calcinent, corrumpant & in nihilum redigant. Sulphur crudum suam inimicitiam ostendit suo fumo: nam suo fumo adimit Veneri suum colorem & rubedinem, & albam reddit. Metallis albis vt Lunæ, Ioui, Saturno & Marti aufert suam albedinem, & rubefacit ea, vel colorem ruffum ipsis inducit. Auro detrahit pulcram & amabilem suam flauedinem & aureum colorem, & nigrũ reddit, & plane deforme, vt deformius esse non possit.

Sulphuris fumus vt metalla afficiat.

Antimonium.

Antimonium suam inimicitiam in hoc ostendit, quod omnia metalla, cum quibus in igne liquefit, & cum quibus miscetur, spoliat, aufert & prædatur, & præterea non absimiliter sulphuri, suo fumo metallis genuinum & naturalem colorem furatur & alium substituit.

Argentum viuum vero suam hostilem vim erga metalla in eo exercet, quod metalla cum quibus coniungitur, inuadit & soluit, ita vt amalgama ex illis faciat: præterea fumus ipsius, quem nos mercurium vulgi nominamus, omnia metalla immalleabilia, fragilia reddit & calcinat, & omnia rubra aurei coloris metalla albat. Ferri autem & chalybis summus hostis est. Nam si ☿ vulgi perticam ferream attingat, vel illa oleo Mercuriali vngatur, illa pertica postea vt vitrum frangetur & decurtabitur, quod quidem magnum secretum, & valde occultandum est. Similiter & magnes a ☿ custodiri debet & seruari: nam cum eo similiter vt cum ♂ inimicitiam exercet. Nam quilibet magnes, quem ☿ vulgi attingit, aut qui oleo Mercuriali vngitur, aut solummodo in Mercurio ponitur, postea nullum ferrum attrahit in perpetuum. De hoc a nemo miretur. Habet enim hæc res caussas naturales, nempe tales, quod Mercurius extrahat spiritum ferri, quem magnes in se latentem continet: quare & spiritus ferri in magnetæ corpus ♂ ad se trahit: & hoc non solum in magnete fit, sed in omnibus aliis rebus naturalibus, ita vt semper peregrinus spiritus, qui in alieno est corpore, quod non est naturæ suæ naturę corpus attrahat: & hoc non solum de magnete sciendum est, sed & de omnibus rebus naturalibus, vt mineris, lapidibus, herbis, radicibus, hominibus & animalibus.

Argentum viuum.

Magnes vt perdatur.

Post hæc sciendum est etiam, quod metalla inter se inimicitias exerceant, & se inuicem oderint ex ingenita natura, vt videtis in ♄, qui solis summus hostis est, ex cōgenita natura: nā omnia auri mēbra disrumpit, reddit illud deforme, inualidum, & perdit & corrumpit illud ad summum vsq; ad mortem, plusquam vllum aliud metallum. Stannum etiam odit, & hostis est omnium metallorum: nam reddit ea degenera, immalleabilia, dura, inepta, si misceatur illis in igne & fluxu.

Metallorū antipathia qualis.

Quoniam igitur iam audiuistis de hostibus metallorum, cognoscite porro ipsorum præseruatiua & conseruatiua, quæ metalla ab omni damno & corruptione custodiunt, & præterea in ipsorum natura & virtute confortant, & in colore altius graduant. Primo igitur de auro sciendum est, quod non possit illud melius & pulcrius conseruari, quam in vrina puerorum, in qua dissolutum sit sal armoniacum, aut in sola aqua salis armoniaci. In istis cum tempore tam altum gradum coloris acquirit, vt altius peruenire nequeat. Argentum non melius pręseruari & conseruari potest, quā si coquatur in aqua vulgari vel aceto, in quo tartarus & sal sint resoluta: ita quodlibet argentum vetus, denigratum & maculatum renouatur, si in his exequatur. Ferri & chalybis conseruatiua & præseruatiua optima & vtilissima sunt recens lardum non salsum ex sue castrata

☉ Præseruatio, vrina puerorū

☾

♂

castrata, quod quidem omne ferrum & calybem a rubigine custodit, si singulis mensibus eo semel iungantur. Similiter si ferrum cum Arsenico fixo liquefiat, & aliquoties fluat, ita renouari & fixari potest, vt in perpetuum non contrahat rubiginem, sicut argentum. Cuprum vero conseruari & reseruari potest, si solummodo cum ☿ sublimato misceatur, aut oleo salis inũgatur, ita vt in æternum nullum vitriolum vel viride æris ex se præbeat aut virescat.

♀

Plumbum melius conseruari non potest, quam in terra frigida & in loco humido, qualis est ipsius natura. In conseruatione a. magnetis nihil est melius limatura ferri vel chalybis: nam nullius magnetis vis, si in hac ponatur, infirmatur, imo quotidie augetur in virtute sua.

♄ Magnetis conseruatio limatio ferri.

De conseruatione vero salium & omnium eorum quæ salsæ naturæ sunt, & sub nomine salis compræhendi possunt, quorum quidem plus q̃ centum sunt, sciendum est, quod in calido & sicco loco cõseruanda sint, & quidem in ligneis thecis, & bene ab aere custodiri, & neq; in vitris, lapidibus, neq; in metallis reponi debeant. Nam in illis resoluuntur & fiunt aqua & amalgama, quod in ligno non fieri potest.

Salium cõseruatio.

Porro etiam cognoscenda est conseruatio quarundam aquarum & liquorum ex herbis, radicibus, & omnibus aliis fructibus & crescentibus expressorum, quæ facile situm & mucorem contrahunt, ita vt quasi pelles ipsis inducantur. Istę igitur aquæ vel liquores reponantur in vitro superius angusto, inferius amplo, & impleatur vitrum vsq; ad summum, demum aliquot guttæ olei oliuæ addantur, ita vt aqua vel liquor totus contegatur: ita oleum supernatabit, & liquorem vel aquã longam tempus a situ vel mucore conseruabit. Nulla enim aqua vel liquor, si oleo tegatur, vnquam potest mucida vel maleolens fieri. Possunt hac ratione etiam duæ aquæ, duo liquores, duo vina in vno vitro separatim conseruari, ita vt non misceantur, & non solum duplicia, sed & triplicia, quadruplicia, quintuplicia, & adhuc plura, si tantummodo oleum intersit: nam ab oleo discriminantur, vt a muro, qui non sinit ea coniungi & vniri. Nam oleum & aqua sunt duo contraria, & neutrum alteri misceri potest. Sicut vero oleum aquas vniri non permittit, ita contra aqua olea non misceri sinit.

Liquorum & oleorum cõseruatio.

Conseruatio autem & præseruatio panni & vestium ne arrodantur a tineis, neue in illis habitent, nulla est melior, quam mastix, camphora ambra, muscus: optima vero est zibetta, quæ non solum a tineis conseruat, sed & tineas vna cum aliis vermibus, pulicibus, pediculis & cimicibus pellit & fugat.

Vestes, vt conseruanda.

Possunt & omnia ligna, vt in ædificiis, pontibus, nauibus, & vbicun-

que sint, conseruari, ita vt in æternum non putrescant, siue sint in aquis, siue sub aquis, vel extra aquam, etiam in terra, sub terra vel extra terram, siue sint posita in pluuia vel vento, aere, niue vel glacie, æstatis vel hyemis tempore: præterea ne cariosa fiant, neue vlli vermes in illis generentur, quandocunque etiam sint cæsa. Conseruatiuum autem istud est magnum Arcanum contra omnes putrefactiones, imo tam insigne secretum, vt nullum ei comparari possit. Est autem nihil aliud, quam oleum sulphuris, cuius processus talis est: Puluericetur vulgare flauum sulphur, & ponatur in cucurbita, cui superfundatur fortissimæ aquæ fortis tantũ, vt quatuor transuersos digitos supereminea t, hanc abstrahe per distillationem ter vel quater, vltimo vsque ad siccitatem. Sulphur quod in fundo remanet nigri & ruffi coloris, ponatur in marmore vel in vitro, & facile in oleum soluetur: quod magnum secretum est in conseruatione ligni, vt in perpetuum non putrescat, & a vermibus præseruetur. Nam si sulphur eo modo quo dictum est, præparetur, & in oleum vertatur, tingit postea lignum eo perunctum, ita vt non possit ex illo elui. Possunt & multo plura in hoc oleo sulphuris conseruari & præseruari a putredine, & præcipue restes & funes in nauibus & malis nauium, in curribus, retibus piscatoriis, nassis aucupum & venatorum, & omnia similia, quæ sæpe in aquis & pluuiis vsurpantur, & alias facile corrumpuntur & franguntur, ita & linteamenta & alia multa similia.

Ligna vt conseruanda.

Oleum sulphuris fixum.

Est & notanda conseruatio potabilium, sub quibus intelligimus *vinum, cereuisiam, hydromeli, acetum & lac.* Si iam ista quinque sine noxa & in sua virtute conseruare volumus, summe necessarium est bene nosse ipsorum summum hostem: qui quidem non est alius quam impuræ mulieres tempore menstrui fluentis. Nam illæ dictas res, si eas tractent, circa eas versentur, eas inspiciant & anhelitu tangant, corrumpũt. Vinum enim mutatur & fit pendulum, ceruisia & hydromeli acescunt, acetum infirmatur & acredinem suam amittit: lac etiam acescit & coagulatur.

Potabilia quid sint, & vt conseruentur.

Menstruosa mulieres potabilium hostes.

Hoc igitur bene sciendum est priusquam specialiter de vniuscuiusque illorum conseruatione dicatur. Porro vini summum conseruatiuum & præseruatiuum est sulphur & oleum sulphuris, per quod omne vinum diutissime conseruari potest, ita vt nec fiat pendulum, nec alio modo alteretur.

Vinum cõseruatur Sulphure, &c.

Cereuisiæ conseruatio est oleum Garyophillorum, si aliquot eius guttæ iniiciantur, ita vt vna mensura tres aut duas guttas habeat: melius tamen est oleum Benedictæ Garyophyllatæ, quod cereuisiam ab acetositate præseruat. Hydromeli conseruatiuum est oleum zuccari, quo vtendum est vt oleo Garyophyllorum vel Benedictæ.

Cereuisia conseruatur oleo garyophillorum.

Hydromeli conseruatur oleo zuccari.

Aceti

Aceti conſeruatiuum eſt oleum zinziberis: lactis conſeruatiuum eſt oleum amygdalarum expreſſum: iſta duo, vt dictum eſt, vſurpari debent.

Acetum & lac, quibus conſeruentur.

Caſeorum conſeruatiuum eſt herba hypericon vel perforata, quæ omnes caſeos a vermibus tuetur & cuſtodit. Nam ſi iuxta caſeum ponatur & illum attingat, nullus vermis in illo naſcitur & ſi iam aliqui ibi nati ſunt & habitant, omnes emoriuntur, & ex caſeo cadunt.

Caſei conſeruantur hypericon: &c.

Mel vero nullum peculiare conſeruatiuum habet, niſi quod a ſuo hoſte præſeruandum eſt. Eſt autem ſummus ipſius hoſtis panis. Nam ſi panis ex farre parum tantum iniiciatur vel cadat, mel totum vertitur in formicas & totum perit.

Mellis ſummus hoſtis panis.

LIBER IV.

De vita rerum naturalium.

NEmo negare poteſt, aerem omnibus rebus corporibus & ſubſtantialibus, quæ ex terra naſcuntur & generātur vitam dare. Quid autem & qualis ſit vita vniuſcuiuſque rei ſpecialiter, ſciendū eſt, vitam rerum nihil eſſe aliud quam Eſſentiam ſpiritualem, inuiſibilem & impalpibilem rem, ſpiritum & ſpiritualem rem. Propterea nihil corporale eſt quin habeat in ſe latentem ſpiritum, & vitam, quæ vt dictum eſt, nihil eſt aliud quam res ſpiritualis. Non autem ſolum viuit id quod mouetur & agitatur vt homines, animalia, vermes terræ, aues ſub cœlo, piſces in mari, ſed & omnes res corporales & ſubſtantiales. Nam hic ſcire debemus, quod Deus in principio creationis omnium rerum, nullū omnino corpus abſque ſuo ſpiritu creauerit, quem occulte in ſe cōtinet. Quid enim eſſet corpus abſque ſpiritu? nihil prorſus. Propterea ſpiritus continet in ſe occulte rei virtutem & potentiam & non corpus. Nam in corpore eſt mors, & corpus eſt ſubiectum mortis, neque aliud in corpore quæri debet, quam mors. Poteſt enim variis modis perdi & corrumpi, ſpiritus vero non. Nam ſemper manet ſpiritus viuus, & eſt quoq; vitæ ſubiectum. Viuum quoque ſuum corpus conſeruat, ſed in euerſione corporis ab illo ſeparatur & mortuum corpus relinquit, & redit in ſuum locum vnde venerat, nempe in chaos & aerem ſuperioris & inferioris firmamenti. Ex his patet varios eſſe ſpiritus, ſicut varia ſunt corpora. Sunt enim Spiritus Cœleſtes, Infernales, Humani, Metallici, Mineralum, Saliū, Gemmarum, Marcaſitarum, Arſenicales, Potabilium, Radicum, Liquorum, Carnium, Sanguinis, Oſſium, &c. Quapropter & ſciatis ſpiritum eſſe veriſſime vitam & balſamum omnium rerum corporalium. Iam vero pergemus ad ſpecies, & peculiariter cuiuſque rei naturalis vitam vobis hic quam breuiſſime deſcribemus.

Aeris vſus vita rerū.

Vita rerū quid ſit.

Vita quib. rebus inſit.

Spiritus & corporis quæ diuerſitas ſit.

Spiritus nunquam moritur.

Spirituum diuiſio ſecundū varietatem corporum.

Spiritus eſt vita rerū corporearum.

Vita hominum quid.

Vita igitur omnium hominum nihil aliud est quam Balsamus quidem astralis, balsamica impressio, & cœlestis ac inuisibilis ignis, inclusus aer, & tingens spiritus salis. Euidentius appellare nõ possum, quanquam multis & pluribus nominibus proponi posset. Cum vero præcipua & optima a nobis hic indicata sint, reliqua minora reticebimus.

Vita Metallorum quid.

Vita metallorum est latens pinguedo, quam a sulphure acceperunt: quod ostenditur ex fluxu ipsorum, quia omne quod in igne fluit ob occultam suam pinguedinem fluit. Nisi ea esset, nullum metallũ in fluxum, redigi posset, sicut videmus in ferro & chalybe, quæ minimum sulphuris, habent & pinguedinis inter omnia metalla, quare siccioris naturæ sunt, quam alia metalla omnia.

Vita Mercurii quid. Mercurius est similis vesti pelliceæ, &c.

Vita Mercurii nihil aliud est quam interior calor & exterior frigiditas, h. e. interius sui corporis is calefacit, exterius frigefacit, & merito vesti pelliceæ comparari potest, quæ etiam vt Mercurius calefacit & frigefacit. Nam si talis ab homine ea induto gestetur, calefacit eum & custodit eum, a frigore. Si autem pars calua nudo corpori applicata gestetur, frigefacit & valet contra nimium calorem, quare vetustissimis temporibus vsitatum fuit & adhuc in multis locis vsitatum est, vt tales vestes pelliceæ æstatis simul & hyemis tempore gestentur, tam contra frigus, quam contra calorem, in æstate partem glabram interius, pilosam vero exterius vertũt, tempore vero frigoris in hyeme, partẽ pilosam interius & glabram exterius gerunt. Sicut igitur iam de veste pellicea audiuistis, ita & de Mercurio vsurpari potest.

Vita Sulphuris quid.

Sulphuris vita est combustibilis maleolens pinguedo. Nam dum flagrat & male olet, potest viuum dici.

Vita Salium quid.

Vita vero omniũ saliũ nihil aliud est quã spiritus Aquæ fortis. Nam abstracta ab ipsis aqua, quod in fundo remanet, terra mortua dicitur.

Vita Gemmarũ, &c. quid. Vita Magnetis quid.

Vita gemmarum & corallorum est solus color qui ipsis per spiritum vini adimi potest. Perlarum vita nihil est aliud quam splendor earum, quem in sua calcinatione amittunt. Vita magnetis est spiritus ferri, qui ex ipso vino ardenti rectificato vel spiritu vini extrahi & auferri potest.

Marcasitarum vita quid.

Vita vero silicum est materia mucilaginosa: vita marcasitarum, cachymiarum, talci, kobalti, zinzi, granatorũ, zuuitter, Wismat, antimonii est tingens metallicus spiritus.

Realgaris, &c. vita quid.

Arsenicalium, auripigmenti, opermenti, realgaris & similium materiarum vita est minerale & coagulatum venenum.

Stercoris, &c. vita quid.

Vita vndosorũ, hoc est, omnis stercoris hominũ & animalium, est ipsorum grauis & fœtens odor. Nam hoc amisso mortua sunt.

Aromaticorũ vita quid.

Rerum aromaticarum vita, quales sunt muscus, ambra, zibetta, & quic-

quicquid fortem odorem, bonum & suauẽ præbet, est nihil aliud quam odor ipse gratus: nam si hunc amittant sunt res mortuæ & inutiles.

Vita Dulcium quid. Vita rerum dulcedinosarum vt sacchari, mellis, mannæ, fistulæ cassiæ & similiũ, est tingens & subtilis dulcedo: nam si ipsis ista dulcedo distillando vel sublimando adimatur, sunt res mortuæ & fatuæ, quæ nihil amplius valent.

Vita Resinarũ quid. Vita vero Resinarum vt carabæ, terebinthinæ, gummi, est mucilaginosa, nitens pinguedo, quæ omnia egregium vernicem dant, cum aũt vernicem non amplius præbent, & nitorẽ suum amittunt, mortuæ sunt.

Vita Herbarũ quid. Herbarum, radicum, pomorum, & aliorum eiusmodi fructuum vita nihil aliud est quam liquor terræ, quem sponte amittunt, si tantum carent aqua & terra.

Vita Lignorum quid. Ligni vita est resina quædam: nam quoduis lignum si resina careat non amplius virere potest.

Vita Ossiũ quid. Ossium vita est liquor mumiæ: carnis & sanguinis vita nihil aliud est quam spiritus salis, qui ea a fœtore & putredine conseruat, & sponte, vt aqua ab ipsis separatur.

Vita Aquarum quid. De vita vero Elementorum sciendum est, vitam aquæ esse cursum eius. Nam cum per frigus firmamenti coagulatur, & in glaciem congelatur, tum est mortua & malitia ei omnis adempta est, cum nemo amplius in ea suffocari possit.

Vita Ignis quid. Ita ignis vita est aer quidam: nam aer ignem vehementius & maiori cum æstu flagrare facit. Procedit etiam ab omni igni aer quidam, ita vt candelam exstinguat, vel leuem plumam sursum agat, vt oculis patet. Quare omnem viuum ignem, hoc est, ignem flammarum, si obturetur, vel aerem suũ emittendi facultate priuetur, suffocari necesse est.

Aeris & terræ vita quid. Aer per se & ex se viuit, & omnibus aliis rebus vitam dat. Terra aũt per se est mortua, sed elementum ipsius est inuisibilis & occulta vita.

LIBER V.

De Morte rerum naturalium.

Mors quid. MOrs omnium rerũ naturalium nihil aliud est quam alteratio & euersio virium & virtutum, prædominatio malitiæ & bonitatis, oppressio & deletio prioris naturæ, & generatio nouæ & alterius naturæ. Nam sciendum est multas res in vita sua bonas esse & habere suas virtutes, mortuas vero, nihil aut parum virtutis suæ retinere, sed plane fatuas & inualidas apparere. Ita econtra multa in vita sua sunt mala, sed in morte vel postquam mortificata sunt multiplicem vim & efficaciam ostendunt, & multum prosunt. Exempla multa hęc

recensere possemus, sed id plane non est nostri propositi. Vt autem videatis me hic non ex verisimili opinione mea scribere, sed ex mea experientia, oportet me afferre vnum exemplum, quo sedabo & mutos faciam Sophistas qui dicunt, quod ex rebus mortuis prorsus nihil accipi possit, nec aliquid in ipsis quæri vel reperiri debeat. Caussa vero est, ꝙ Alchymistarum præparationes nihil æstiment, per quas multa eiusmodi magna Secreta reperiuntur. Nam inspicite Mercurium, Sulphur viuum & crudum, & Antimonium crudum, ita vt ex fodinis afferuntur, hoc est, dum viuunt, quam parua sit ipsorum virtus, quam leuiter & tarde efficaciam, suam exerceant, imo plus mali quam boni afferant, & potius venenum sint quam medicina. Si vero per solertis Alchymistæ industriam, in prima sua substantia corrumpantur, & prudẽter præparen-(nempe ☿ coaguletur, præcipitetur, sublimetur, resoluatur & in oleum vertatur: sulphur sublimetur, calcinetur, reuerberetur, & in oleum vertatur: similiter ♀ sublimetur, calcinetur, reuerberetur, & in oleum vertatur), videtis vtrique quantam vtilitatem, quantam vim & virtutẽ, & quam celerem efficaciam præstent & ostendant, vt nemo eam satis eloqui aut describere possit. Nam ipsorum multiplices virtutes sunt imperuestigabiles, nemoque omnes indagare potest. Quare quilibet Alchymista & fidelis Medicus, in his tribus rebus per totam vitam suã quærere debet, & vsque ad mortem suam in his ludere & tempus terere. Nam certissime omnes ipsius labores, studium & sumtus egregie compensabunt.

☿ sulphuris ♀ & præparationes.

Sed ad specialia veniamus & specialiter scribamus, mortẽ & mortificationem vniuscuiusque rei naturalis, quid sit mors eius & qua ratione mortificetur. Sciendum est igitur primum de morte hominis, quod sine dubio nihil aliud sit, nisi finis operis diurni, ablatio aeris, euanescentia balsami, exstinctio lucis naturalis & magna separatio trium substantiarum, corporis, animæ, & spiritus, & reditus in vterũ maternum. Nam quoniam naturalis terrenus homo ex terra est, terra quoque mater eius erit, in quam redire eum oportet, & inibi terrenam naturalem carnem amittere, & ita in vltimo die in noua cœlesti & clarificata carne regenerari, vt Christus Nicodemo dicit, cum noctu ad ipsum veniret. Nam ita vt dictum est hæc verba sunt intelligenda de regeneratione.

Mors hominis quid.

Mors autem & mortificatio metallorum est ablatio compaginis corporis ipsorũ, & sulphureæ pinguedinis, quæ ipsis multis modis adimi põt, vt p calcinationẽ, reuerberationem, resolutionẽ, cementationem, & sublimationem. Calcinatio vero metallorum non est vniusmodi. Vna enim fit per sal, vna per sulphur, vna per aquas fortes, vna per Mercuriũ vulgi & Mercurium viuum. Calcinatio per sal est, vt metallũ tenuissime lami-

Mors metallorum quid.

Calcinatio varia metallorũ.

Calcinatio per Sal qd.

laminetur, & cum sale stratificetur & cementetur. Calcinatio vero per sulphur est, vt metallum laminetur, cum sulphure stratificetur & reuerberetur. Calcinatio per aquas fortes est, vt metallum granuletur & in aqua forti resoluatur & præcipitetur in ea. Calcinatio per Mercurium vulgi est talis, vt etiam laminetur metallum: Mercurius vero ponatur in terreo vase superius angusto, inferius amplo, & postea in ignem mediocrem carbonum, qui parum sufflетur, donec ☿ incipiat fumare & alba nebula ex ore vasis egrediatur tum laminatum metallum ori vasis imponatur, ita Mercurius vulgi penetrat metallum & fragile reddit sicut lapidem carbonarium. Calcinatio vero per Mercurium viuum est, vt metallum in paruas particulas scindatur, laminetur vel granuletur, & cũ Mercurio amalgametur, postea per pellem Mercurius exprimatur, & remanebit in pelle metallum in forma calcis vel arenæ. Vltra has autẽ mortificationes metallorum, destructiones & albationes vitæ ipsorum, sciatis etiam alias plures esse mortificationes metallorum. Nam præterquam quod ferrugo omnis ferri & chalybis mors est, aliæ sunt q̃ pluris sunt facienda. Sciendum enim est quodlibet vitriolum, aut etiam æs vstum, esse cuprum mortificatum: quemlibet præcipitatum, sublimatum, calcinatum, cinnabarim, Mercurium mortificatum esse: quamlibet cerussam, quodlibet minium vel flauum plumbi, mortificatum plumbum: quemlibet lazurium mortificatum argentum: ita etiam quodlibet ☉, cui tinctura sua Quinta Essentia, resina vel crocus vitriolum vel sulphur detractum est, mortuum est, quia non amplius, formam habet auri, sed est metallum album, simile ☽ fixæ.

Calcinatio per sulphur quid.

Calc. per aquas fortes quid.

Calc. per Merc. vulgi quid.

Calc. per Merc. viuum quid.

Alia mortificationes metallorũ.

Ferrugo mors ferri, &c.

Sed pergamus vobis proponere qua ratione mortificatio metallorum fiat. Primum igitur de de ferro sciendũ, quod hoc modo illud mortificetur & in crocum redigatur. Lamina tenuissime chalybem, has laminas candefac & exstingue in optimo aceto ex vino, hoc fac toties donec videas acetum insignem rubedinem contraxisse: cum vero satis aceti rubri habes, omne confunde & distilla inde humiditatem aceti, residuum coagula in puluerem siccum. Is est valde nobilis Crocus Martis. Est aũt & alia ratio Crocum Martis faciẽdi, quæ partim priorem superat, & longe minori sumptu & labore fit, nempe ita: Stratifica tenuissimas laminas chalybis cum sulphure & tartaro ana; postea reuerbera, hoc parit pulcerrimum crocum, qui ex laminis demi debet.

Crocus ♂ duplex, & vtriusq; preparatio.

Similiter sciatis quamlibet laminam ferri vel chalybis, si aqua forti illinatur, etiam pulcrum crocum reddere. Ita etiam fit cum oleo vitrioli, aqua salis, aqua aluminis, aqua salis Armoniaci, aqua salis nitri, Mercurio sublimato, quæ omnia ferrum mortificant, & in crocum redi-

gunt, sed nullus ex istis modis, superioribus duobus est comparandus: nam solummodo in Alchimia vsurpari possunt, & prorsus non in medicina, quare vtaris duobus primis modis, & reliquos omitte & fuge.

Mortif. cupri vt fiat.

Mortificatio vero cupri, vt illud scilicet redigatur in vitriolum, viride æris, vel æs vstum, etiam variis modis fieri potest: & sunt varii processus in hoc, attamen vnus longe melior altero, vnus vtilior altero. Quare opus erit optimos & vtilissimos hic annotare, & reliquos reticere. Optimus igitur, facilimus & iustissimus modus cuprum in vitriolum redigendi est iste: Illinantur laminæ cupri aqua salis aut salispetræ & suspendãtur vel ponantur in aere, donec laminæ incipiant virescere, quod quidem cito fit, hanc viriditatem elue aqua clara fontana, laminas sicca panno aliquo, & iterum inunge aqua salis, vel salis petræ & iterum fac vt antea, tamdiu donec aqua plane viridis fiat vel multum vitrioli in superficie emittat: tunc aquam inclinando remoue vel exhalando, & habebis nobile vitriolum ad medicinam. In Alchymia non est pulcrius, nobilius vel melius vitriolum, quam quod fit per aquam fortem, aut aquam regis, aut aquam salis armoniaci. Proceditur autem ita: Inungantur laminę cupri vna ex dictis aquis, & quam primum viriditas extracta fuerit, & laminæ siccæ fuerint, viriditas pede leporino, aut alia ratione pro libitu dematur, vt cerussa de laminis plumbi raditur: iterum inungantur vt antea, donec laminæ prorsus consumantur, inde fit vitriolum pulcerrimum, vt non possis non mirari.

Vitriolum cupri duob. modis fit.

Aqua salis petræ & salis armoniaci, vt fiat.

Aqua vero salis petræ fit ita: Purifica sal petræ, liquefac & pulueriza, postea in vesica in aqua bulliente per se resolue, ita habes aquam salis petræ. Aqua salis Armoniaci fit ita. Calcina sal Armoniacum, & super marmore in cella resolue, hæc est aqua salis armoniaci.

Viride æris duob. modis præparatur.

Viridis æris medici præparatio.

Vt autem ex cupro fiat viride æris, sunt variæ quoq; viæ, quas non opus est hic recensere. Tantum igitur duas describemus, attamen duplici pręparatione, vnam scilicet ad medicinam, alteram ad Alchimiam. Viride igitur æris, q. in medicina vsurpãdum est, talem habet processum: Accipe laminas cupri, quas inunge sequenti materia: Recipe mellis & aceti ana, & salis tantum, vt ex his tribus pultem crassiorem facere possis, bene miscendo: postea pone in reuerberatorio aut furno figulino, tandiu donec figulus vasa sua torruerit, & videbis materiam adhærentem laminis nigram esse, sed hoc ne tibi pariat sollicitudinem, nec te teneat. Nam si ad aerem suspendas vel ponas laminas illas, tota materia nigra in paucis diebus viridis fiet, & fiet pulcerrimum viride æris, quod balsamus cupri appellari possit, & summe laudatum est ab omnibus medicis. Sed neque hoc mirari debes, quod istud viride æris in aere primum

Balsamus cupri.

viride

viride fit, & quod aer colorem nigrum in tam pulcrum viridem transmutare possit. Nam hic sciendum est, quod & quotidiana experientia in Alchymia demonstrat, quod quælibet terra mortua vel caput mortuum quamprimum ex igne in aerem venit, citissime alium colorem acquirat & suum colorem, quem in igne assumserat, relinquat. Mutationes autem istorum colorum sunt variæ. Prout enim materia est, fiunt quoque colores, quanquam plerunque ex nigredine terræ mortuæ fluant. Nam vos qui Alchymiæ periti estis, videtis quod quælibet terra mortua pulueris fluxus vel aquæ fortis, nigra ex igne veniat, & quo plura sunt ingredientia, eo magis varie ostendunt se colores in aere: interdum videntur rubri tantum, sicut quidem vitriolum facit, interdum solum flaui, albi, virides, cœrulei: interdum mixtum, vt in Iride vel Cauda pauonis. Isti colores omnes post mortem se ostendunt & ex morte: nam in omnium rerum naturalium morte videntur alii colores & a primo colore in alium mutantur, quilibet iuxta suam naturam & proprietatem. Porro dicemus & de viridi æris, quod Alchymiæ dedicauimus. Eius autem præparatio & processus talis est: Lamina tenuissime cuprum, quod cum sale, sulphure & tartaro ana tritis & mixtis stratifica in tigillo magno: postea reuerbera viginti quatuor horis forti igne, ita tamen ne fluant laminæ cupri, postea exime, tigillum frange, laminas cum adhærente materia acri expone aliquot diebus, & conuertetur materia in laminis in pulcerrimum viride æris, quod in omnibus aquis fortibus, aquis gradationum, & in cementis & auri colorationibus aurum & argentum alto colore tingit.

Aer mutat colores rerum vstarum.

Viridis æris Alchimici præparatio.

Vt vero cuprum æs vstum fiat, quod & crocus cupri appellatur, tali modo procedendum est: Lamınetur cuprum, & vngatur sale, cum optimo aceto in pultē redacto, postea ponatur in magno tigillo, & collocetur in furno venti & per quadrantem horæ forti igne vratur, ita tamen ne fluāt laminæ: hæ laminæ ita candentes in aceto restinguantur, in quo sal Armoniacum sit resolutum, in libra aceti semper vna semuncia: iterum candefiant laminæ, & in aceto restinguantur vt antea: semper autem squamas, quæ post restinctionem adhærent laminis in acetum radito, vel pulsando deiicito, aut vt potes: Hoc tandiu fiat, donec laminę cupri bona ex parte inde absumantur: iam vero destillando abstrahatur acetum, vel aperto vase exhalet, & in durissimum lapidem coaguletur. Ita habes summum crocum cupri, cuius vsus est in Alchymia: Multi quidem communiter æs vstum vel crocum Veneris ex ♀ per extractionem alcoolis, vini (alii aceti) vt crocum Martis faciunt: ego vero laudo hunc modum longe magis.

Æs vstum vel crocus ♀ vt paratur.

Sublimatio Mercurii vt fiat.

Mortificatio vero ☿ vt sublimetur, fit per vitriolum & sal, cum his duobus misceatur, & inde sublimetur, ita durescit vt crystallus, & albescit vt nix. Vt autem in præcipitatum redigatur Mercurius, nõ alio modo procedendum est, quam vt in optima aqua forti calcinetur, postea graduata aqua fortis ab eo abstrahatur quinquies, plus minusue, donec præcipitatus pulchrum colorem rubeum acquirat. Hunc præcipitatum dulcifica quantum potes: vltimo quoque rectificatum vinum ardens ab eo destilla septies vel nouies, vel toties, donec in igne candescat & non aufugiat: tunc habes Mercurium præcipitatum diaphoreticum. Porro hic notandum est magnum Secretum de Mercurio præcipitato, si post colorationem suam cum aqua salis tartari dulcificetur, distillando eam inde, semper recentem, toties quidem, donec aqua non amplius acris a præcipitato ascendat, sed plane dulcis sit. Tum habebis præcipitatum dulce vt saccarum vel mel, qui in omnibus vulneribus, vlceribus, & morbo Gallico summum Arcanum est, vt melius aliud sibi Medicus optare nõ debeat: præterea exhilarat Alchimistas perditos. Est enim augmentum ☉, & ingreditur ☉, & cum ipso aurum constans & bonũ fit. Quanquam autem multũ laboris & sudoris requiratur ad hunc præcipitatum, satis tamen ea recompensat, & sumptus tuos tibi reddit: & præterea satis lucri inde habes, plus quidẽ quam optimo artificio aliquo assequi posses: merito autem de hoc lætari debes, & Deo & mihi ob id gratias agere. Vt autem Mercurius coaguletur, dixi iam in acri aqua forti oportere id fieri, quæ distillando abstrahatur, & præcipitatio fiat. Vt vero Mercurius in cinnabarim redigatur, oportet eum prius cum sale & sulphure flauo mortificare & liquefacere, & in puluerem album redigere, postea in cucurbita ponere, & superponere Aludel & sublimare in maximo fluxu, vt moris est, ita ascendit cinnabaris in Aludel, & adhæret durus, vt hæmatites.

Præcipitatus diaphoreticus fixus vt fiat.

Præcipitatus dulcis vt fiat Eius vsus.

Mercurius vt coaguletur.

Mercurius vt in cinnabarim reducatur.

Cerussa duplex, & vtriusque præparatio.

Mortificatio plumbi vt redigatur in cerussam, est duplex, vna ad medicinam, altera ad Alchymiam. Præparatio vero cerussæ in medicina est talis: Laminas plumbi suspende in olla deuitreata super acetum forte ex vino, olla optime obturata, ne spiritus exhalent: hanc ollam pone in cineres calidos, vel in hyeme post fornacem, tunc semper post decem vel quatuordecim dies inuenies optimam cerussam adhærentem laminis, quam pede leporis abradito: laminam vero reponito super acetum tandiu, donec satis cerussæ habes. Altera autem præparatio cerussæ ad Alchymiam est similis superiori, nisi quod in aceto multum optimi & pulcerrimi Salis Armoniaci solui oporteat, hac ratione pulcerrimam & subtilissimam cerussam habebis ad purgandum stannum & plumbum

plumbum & cuprum dealbandum. Si vero ex plumbo minium conficere volumus, oportet prius sale calcinari in cinerem, & postea in vitreata olla lateraliter aduri, semper agitando filo ferreo, donec rubescat. Hoc minium est optimum & carissimum, & in Medicina simul ac Alchymia vsurpari debet: alterum autem quod mercatores vendunt in tabernis, non valet. Fit enim tantum ex cineribus, qui in minerarum liquefactione de ♄ remanent, quod & figuli ad incrustandum vasa emunt, tale minium tantum ad picturas, & neque ad medicinam neque ad Alchymiam valet.

Minii ex plumbo præparatio.

Vt autem plumbum redigatur in flauedinem, fit præparatio eius non absimilis præparationi minii. Nam plumbum hic quoq; sale calcinari, & in cinerem redigi debet, & postea continuo ferro agitari in lata patina probantium mineras, in mediocri igne carbonum, diligenter animaduertendo, ne nimium caloris sentiat, neue agitatio sit negligens, alias enim flueret & fieret vitrum flauum: atque ita habebis pulcrum flauum ex ♄.

Crocus ♄.

Mortificatio argenti vt ex eo fiat lazurium, vel illi simile aliquid, ita fit: Lamineтur ☾, & cum Mercurio misceatur, & in vitreata olla suspendatur super acetum pręstans, in quo prius auratæ coctæ sint, & postea in eo soluta sal armoniacum & tartarum calcinatum: in reliquis omnibus age, vt de cerussa dictum est, tunc semper post quatuordecim dies habebis nobilissimum & pulcerrimum lazurium adherens laminis argenti, quod pede leporino deterges.

Lazurius color ex argento vt fiat.

Mortificationem auri vt redigatur in sua Arcana, vt in tincturam 5. Essentiam, resinam, crocum, vitriolum & sulphur, & cetera præstantia arcana, quorum quidem præparationes multiplices sunt: quia maxima ex parte talia arcana in aliis libris iam satis tradidimus, vt extractionem tincturæ Solis, 5. ess. Solis, Mercurii Solis, olei Solis, Solis potabilis, resinę Solis, croci Solis, & in Archidoxis & alibi, hic non opus esse censemus repetere. Quæ autem arcana illic omissa sunt, hic indicabimus, vt vitriolum Solis, sulphur Solis, quæ quidem non sunt minima, & quemlibet medicum summopere exhilarare debent. Vt autē vitriolum ex Sole extrahatur, ita procedendū est: Recipe auri purgati duas vel tres marcas, quas lamina & suspende super vrina puerorum mixta cum acinis vuarum, in ampla cucurbita vitrea superius bene sigillata, quam in feruentem cumulum acinorum vuarū, vt ex torculari sumuntur, infodias, vbi stet quatuordecim dies, vel tres septimanas: postea aperi & reperies subtilissimū colorem, qui est vitriolum Solis, adhærentem laminis Solis, quem pede leporino demes, vt de aliis metallis audiuisti, vt de ferri laminis crocum

Auri mortificatio, vt fiat.

Nat. rer.

Auri sulphur & vitriolum, vt fiat.

♂, de cupri laminis vitriolum ♀ & viride æris, de ♄ laminis cerussam, de ☽ laminis lazurium, &c. sub vno processu comprehensis, sed non tamen vniusmodi præparatione. Quando igit. satis habes huius vitrioli ☉. coq; ipsum bene in aqua pluuiali distillata, semp. agitãdo spatula aliqua, tunc sulphur auri tollitur in superficiẽ aquæ vt seuum, quod cholerari demito. Ita etiam cum alio vitriolo agendum est. Postquam autem iam ablatum est sulphur, aquam illam pluuialem euapora vsq; ad siccitatem & remanebit vitriolũ ☉ in fundo, quod facile per se in marmore in humido resoluere potes. In his duobus Arcanis nempe in vitriolo auri & sulphure auri latet virtus diaphoretica. Virtutes autem eorum hic non describimus, nam in libro de Morbis metallicis, & in aliis libris eas satis indicauimus.

Mortificatio & fixatio sulphuris, vt fiat. Mortificatio autem sulphuris est, vt ipsi combustibilis & fœtens pinguedo adimatur, & in fixam substantiam redigatur, quod hac ratione fit: Recipe vulgare flauum sulphur in tenuem puluerem redactum, & abstrahe ab ipso distillando aquam fortem valde acrem tertia vice: postea sulphur, quod in fundo est nigri coloris dulcifica dulci aqua, toties ab eo distillando, donec aqua prorsus dulcis ab eo abscedat, & non amplius sulphuris fœtorem habeat. Hoc iam sulphur reuerbera in reuerberatiuo clauso sicut Antimonium, tum fiet primo album: postea flauum: tertio rubrum vt cinnabaris. Quando ipsum iam tale habes, gaudere debes: Est n. initium diuitiarum tuarum: Hoc reuerberatũ sulphur tingit altissime quamlibet Lunam in præstantissimum aurum, & corpus humanum in suam summam sanitatem, plus quam scribere licet, tantæ virtutis est hoc reuerberatum & fixatum sulphur.

Salia vt mortificentur. Mortificatio omnium salium, & quicquid est naturæ salsæ, est ablatio & distillatio aquositatis & oleitatis ipsorum, & præterea spiriritus salis. Nam si hæc auferantur, vocantur postea terra mortua vel caput mortuum.

Gemmæ, vt mortificentur. Mortificatio gẽmarum & corallorum est, vt calcinentur, sublimentur, & in liquorem soluantur, vt crystallus. Perlarum mortificatio est, vt calcinentur, & in acri aceto resoluantur in forma lactis.

Magnes, vt mortificetur. Mortificatio Magnetis est, vt olei Mercurii iniungatur, vel ☿ vulgi tangatur: nam postea nullum ferrum attrahit.

Silices, vt mortificentur. Mortificatio silicum & lapidum est calcinatio.

Marcasitæ. Mortificatio marcasitarum, cachymiarum, talci, Kobalti, zinzi, granatorum, zuuitter, vuismut, antimonii est sublimatio, hoc est, vt cum sale & vitriolo sublimentur, tunc vita ipsorum, quæ est spiritus metallicus vna cum spiritu salis ascendit. Quicquid autem in fundo sublimatori

rema-

remanet, lauetur, vt resoluatur ab eo sal, & habebis terram mortuam, in qua nihil est virtutis.

Mortificatio arsenicalium, auripigmenti, opermenti, realgaris, &c. est vt cum sale nitro fluant, & in marmore in oleum vel liquorem vertantur, & fixentur.

Realgaria vt mortificentur.

Mortificatio rerum vndosarum est coagulatio aeris.

Mortificatio armoniacarum rerum est ablatio boni odoris.

Stercora, vt mortificentur.

Mortificatio dulcedinosarũ rerum est, vt cum corrosiuis sublimentur & distillentur.

Aromata, &c.

Mortificatio carabarum, resinarum, terpentinæ & gummi est, vt in oleum vel vernicem redigantur.

Dulcia, &c.

Resina, &c.

Mortificato herbarum, radicum, & similium est, vt ab ipsis oleum & aqua eorum distilletur, & liquor exprimatur torculari, & præterea alcali extrahatur.

Fructus, &c.

Mortificatio lignorum est, vt in carbones vel cineres vertantur.

Ligna, &c.

Mortificatio ossium est ipsorum calcinatio.

Ossa, &c.

Mortificatio carnis & sanguinis est ablatio spiritus salis.

Caro. &c.

Mortificatio aquæ fit per ignem. Nam calor ignis exsiccat & consumit omnem aquam: ita mortificatio ignis fit per aquam: aqua enim exstinguit ignem & aufert ipsi suam vim & efficaciam.

Aqua & ignis, &c.

Ita iam satis instructi estis breuibus quidem verbis quomodo mors in omnibus rebus naturalibus lateat, & quomodo mortificẽtur, & in aliam formam & naturam redigantur, & quæ virtutes ex ipsis fluant. Quicquid præterea hic dicendum erat, ponimus in libro sequenti de Resuscitatione rerum naturalium.

LIBER SEXTVS.

De Resuscitatione rerum naturalium.

RESuscitatio & reductio rerum naturalium non est minimum in rerum natura, sed profundum & magnum Secretum, & potius diuinum & angelicum quid, quam humanum & naturale. Volo autem hic cum maximo discrimine intelligi, & non aliter, quam mea est sententia, & quam natura quotidie & manifeste ostendit, & experientia probat, ne mendaciis & obtrectationibus pseudomedicorum, meorum hostium, sim expositus, (quæ alias omnia mea sinistre interpretantur) quasi diuinam potentiam vsurpare velim, & naturæ hoc tribuere, quod nunquam illa præstare potuerit. Quapropter

Resuscitatio possibilis cura sit.

Mors duplex.

hic summa obseruatione opus est, quãdoquidem mors est duplex, nempe violenta & spontanea. Vna potest resuscitare altera non. Quare Sophistis ne credatis, qui dicunt, quod semel mortuum sit vel mortificatum, nunquam posse resuscitari, & resuscitationem & restaurationem nihili faciunt, qui quidem error ipsorum non est minimus. Verum quidem est, quicquid naturali sua morte perit, & quicquid natura mortificat ex prædestinatione sua, solus Deus resuscitare potest, aut ipsius iussu diuino hoc fieri necesse est. Ita quicquid natura consumit, homo restaurare non potest. Quicquid autem homo destruit, restituere potest, & refectum frangere, vlterius homo nullam ex sua conditione potestatem habet, & si quis amplius niteretur facere, is Dei potentiam sibi arrogaret, & tamen frustra laboraret & confunderetur, nisi Deus esset cum ea vel haberet tantam fidem, qua montes transponere posset. Tali etiam hoc possibile esset, & adhuc plura maiora: quia scriptura ait, & Christus hoc ipse dixit: Si habeatis fidem vt granum sinapi, & dicatis isti mõti, abeas, & colloces te in illo, faciet & collocabit se, & omnia erunt vobis possibilia & nihil impossibile.

Resuscitari quæ possint

Sed vt ad nostrum propositum redeamus, quid tandem sit discriminis inter mori & mortificari, & vtrum ex his resuscitari possit, ita hæc intelligenda sunt. Quicquid ex natura sua moritur, habet suum terminum ex prædestinatione, & ita fert Dei voluntas & ordinatio. Accidit tamen hoc quoq; ex variis morbis & diuersis casibus, & hoc nunquam resuscitari potest, neq; est vllum præseruatiuum contra prædestinationem & cõnatum terminum vitæ vsurpandum. Quod autem mortificatum est, et resuscitari & reuiuificari potest, quod multis argumentis probari posset, quæ quidem in fine huius libri ponemus. Quare maximum discrimen est inter mori & mortificare, neque pro re vna sub eodem nomine censeri debẽt. Nam in ipsa proba longissime distant. Nam videte de homine qui moritur morte naturali & prædestinata, quid amplius boni vel vtilis est in ipso? Nihil, tantum in terram ad vermes coniiciatur. Est enim putridum cadauer & debetur terræ. De homine autem occiso, qui gladio vel simili modo violento mortuus est, non similiter intelligendum est. Nam totum ipsius corpus est vtile & bonum, & in pretiosissimam mumiam præparari potest. Nam quamuis spiritus vitæ ex tali corpore excesserit, restat tamen Balsamus, in quo adhuc vita latet, qui quidem vt Balsamus alia corpora humana conseruat. Ita etiam de metallis videtis quando metallum mori vult incipit rubigine confici: & quod confectum est, mortuum est: & quando totum metallum rubigine absum-

Quæ resuscitari possint, quæ non.

Aliud mori, aliud mortificari.

ſumtum eſt, totum emortuum eſt, & talis rubigo nunquam in verũ metallum reduci poteſt, ſed fit tantummodo ſcoria & non metallum. Mortuum eſt enim, & mors eſt in ipſo, nec habet balſamum vitæ amplius, ſed in ſeipſo periit.

Differẽtia calcis & cineris metallorum.

Cinis metallorum quid ſit.

Calx metallorum quid.

Eſt & calx metallorum & cinis duplex, & eſt maxima differentia inter iſta duo. Nam vnum reuiuificari poteſt & in metallum reduci, alterum vero minime: vnũ eſt volatile, alterum eſt fixum: vnum eſt mortuum, alterum mortificatum. Cinis eſt volatilis nec in metallum reduci poteſt, tantum in vitrum vel ſcoriam. Calx autem metallorum eſt fixa & in ſuum metallum reduci poteſt. Vt autem differentiam & cauſſam intelligatis, ſcitote, quod in cinere minus pinguedinis & plus ſiccitatis ſit quam in calce, quę quidem fluxum dat. Calx vero pinguior eſt & humidior quam cinis, & adhuc ſecum habet ſuam reſinã & fluxum, & præcipue Sal, quod ex propria natura fluxibile eſt, & metalla fluere facit & reducit. Ex hoc iam ſequitur, cineribus metallorũ, vt in metallum non reduci poſſunt, ſal extrahendum eſſe, tunc perfecte ſunt volatiles: & hoc quidem diſcrimen & caput eſt ſummopere notandum, & non parum in eo ſitum eſt. Nam apud falſos Medicos non paruus error exſtitit, qui loco ☉ potabilis, quintæ eſſentiæ auri, tincturæ ☉, &c. leproſam calcem Solis dederunt hominibus, non conſiderato diſcrimine & malo inde conſequente. Nam duo notabilia & neceſſaria hic obſeruanda ſunt, nempe quod aut calcinatum vel puluerizatum ☉, ſi detur hominibus in ventriculo in vnum cumulum congeratur, aut cum ſtercore iterum per anum prodeat & ita fruſtra ſumatur & inutiliter: aut quod magno interiori calore in corpore humano reducitur, & inteſtina & ventriculum incruſtat & deaurat, quare concoctio in ventriculo impeditur, vnde multæ variæque ægritudines conſequuntur, & tandem etiam mors. Sicut autem de Sole audiuiſtis, ita etiam de reliquis metallis ſeptem intelligatis, nempe ne vllum metallicum Arcanum vel medicamentum intra corpus accipiatis, niſi prius ſit redditum volatile, & in nullum metallum reduci poſſit. Quare primus gradus & initium præparandi aurum potabile eſt hoc, ita poſtea tale volatile per ſpiritum vini ſolui poteſt, vt ambo ſimul aſcendant & volatilia & inſeparabilia fiant. Sicut autem pręparatis aurum, ita poteſtis etiam præparere ☽ ♀ ♂ ♃ ♄ & ☿ potabile.

Med. circa aurum error.

Arcana metallica quando nitro ſumenda.

Quomodo fiant metalla potabilia irreducibilia.

Sed vt ad noſtrum propoſitum redeamus, & exemplis & ſufficiẽtibus rationibus probemus, quod res mortificatæ non mortuæ ſint, & in morte cogantur manere, ſed reduci & reſuſcitari ac viuificari poſſint, & hoc quidem per hominem ex ductu naturæ & formula: videtis de leonibus, qui omnes mortui naſcuntur, & primum ab horribili clamore ſuo-

Reſuſcitationis probatio ſumta a catulis leonum.

rum parentum viuificantur, quasi aliquis dormiens qui clamore aliquo suscitatur, ita etiam leones excitantur, non quod sic dormiant (nam qui dormit somnum naturalem, eum necesse est resurgere) sed leones non ita: Nam nisi excitatio per clamorem illum fieret, mortui manerẽt, nec vnquam in illis vita reperiretur. Quare ex hoc satis intelligitur, quod per clamorem vitam suam acquirant & viuificentur. Similiter etiam videtis in omnibus animalibus, quæ non nascuntur, sed ex putredine oriuntur vt muscæ, quæ si in aquis suffocentur ita vt nulla amplius vita in ipsis reperiatur vel videatur, & si ita relinquerentur, mortuæ manerent, neque ex seipsis vnquam reuiuiscerent. Quod si sale inspergantur & in sole calido vel post fornacem calentem collocentur, priorem vitam recuperant, & hæc quidem est ipsarum resuscitatio. Nam si hoc non fieret mortuæ remanerent. Ita etiam videtis in serpente, si in frusta secetur & hæc in cucurbitam ponantur, & in ventre equino putrefiant, totus serpens reuiuiscet in vitro in forma paruorum vermium vel vt semen piscium. Quod si isti vermiculi, vt decet, in putrefactione educentur & enutriantur, multoties cẽtum serpentes ex vno serpente nascentur, quorum quilibet tam grandis est vt primus, quod quidẽ sola putrefactio potest. Atque vt de serpente dictum est, sic multa animalia resuscitari, reuocari & restaurari possunt. Iuxta hunc processum conati sunt, adiuuante Nigromantia, Hermes & Virgilius seipsos post mortem renouare & resuscitare, & denuo vt infantes nasci, sed nõ iuxta propositum ipsorum res cecidit, sed male cessit.

Leonum viuificatio.

Muscarum resuscitatio vt fiat.

Generatio multorum serpentum ex vno.

Hermetis & Virgilii conatus irritus.

Sed vt exempla omittamus & praxim resuscitationis & restaurationis aggrediamur, necesse est & decet a metallis nos incipere: quãdoquidẽ metallica corpora humanis corporibus sæpius assimilantur. Sciẽdum igitur, resuscitationem & restaurationem metallorũ duplicem esse. Vnam quæ metalla calcinata per reductionem in suum primum metallicum corpus redigat: Alteram quæ metalla in suam primam materiam reducat, hoc est in argentum viuum: & ita quidem in posteriori proceditur. Calcina metallum per Mercurium vulgi: hanc calcem & tantundem argenti viui pone in sublimatorio, stent aliquandiu, donec ambo in amalgama coagulentur: postea eleua Mercurium per sublimationem a calce, eleuatum iterum tere cum calce metallica, & sublima vt antea: hoc toties fac donec calx metallica tandem super candela vt cera vel glacies liquescat, tunc probe factum est. Hoc metallum ponatur in digestione ad suum tempus, & mutabitur totum in Mercurium viuum, hoc est in primam suam materiam, quę quidem Mercurius metallorum Mercurius philosophorum appellatur, quem plurimi Alchymistæ quæsiuerunt,

Metallorũ resuscitatio duplex est.

Reductio metallorũ in Mercurium viuum.

fuerunt, sed pauci inuenerũt. Ita iam paratur Mercurius viuus ex omnibus metallis, nempe ☿ auri ☽ ♀ ♂ ♃ ♄.

Resuscitatio autem vel restauratio Mercurii coagulati fit per Retortarum distillationes: nam solus Mercurius viuus ascendit in aquam frigidam & relinquitur cinis ♄, ♀, vel sulphuris. Resuscitatio autem & restauratio Mercurii sublimati fit in aqua feruenti: attamẽ oportet eum prius minutissime teri, ita aqua feruens ab ipso resoluet spiritum salis & vitrioli, quem in sublimatione secum attollit, & Mercurius concurrit rursum viuus in fundo aquæ. Si iam talis Mercurius denuo cum nouo sale & vitriolo sublimetur, & in aqua feruenti resuscitetur, & hoc septies vel nouies fiat, melius purgari & renouari nequit. Et hoc pro magno Secreto retine in Alchymia & Medicina, & de eo gaude summopere. Nam hoc modo aufertur a Mercurio omnis impuritas & nigredo ac venenositas. Resuscitatio & restauratio Mercuri calcinati sine sublimatione fieri non potest: nam nisi post calcinationem sublimetur, nunquam reuiuificabitur, quare eum sublimabis, & postea, vt alium sublimatum, reduces.

Mercurii sublimati reductio & purgatio summa.

Calcinati & præcipitati.

Resuscitatio cinnaberis lazurii, Auri musici, etiam præcipitati, vt viuificentur iterum in Mercurium viuũ, est talis: Recipe horum quoduis, minutissime tere in marmore, & impasta albumine ouorũ & smegmate, postea fac pilulas magnitudine auellanæ, quas pone in firma cucurbita terrea: ad orificiũ eius pone laminã ferream q̃ multa parua foramina habeat, sitq; luto agglutinata, atq; distilla p descensum igne forti, ita vt cadat in aquam frigidam, & habebis iterum Mercurium viuum.

Resuscitatio aũt & restauratio ligni est difficilis & ardua, attamen naturæ possibilis, sed sine insigni solertia & industria fieri nequit. Vt autem reuiuificetur, tali maxime modo id fit. Recipe lignũ quod primum fuerit carbo, postea cinis, & pone in cucurbita, vna cum resina, liquore & oleitate illius arboris, omnium sit idem pondus, misceantur, & in leni calore liquefiant, & fiet mucilaginosa materia, atque ita habes tria principia simul, ex quibus scilicet omnia nascuntur & generantur, nempe phlegma, pinguedinem & cinerem. Phlegma est Mercurius, pinguedo est sulphur, cinis est sal. Nam omne quod igni fumat & euaporat, est Mercurius: quod flagrat & comburitur, est sulphur, & omnis cinis est sal. Cum iam ista tria principia simul habes, pone ea in ventre equino & putrefac ad suum tempus. Si postea illa materia in pingue solum sepeliatur vel infundatur, videbis eam reuiuiscere & arborem vel lignum paruum inde nasci, quod quidem in sua virtute multo est nobilius priore. Hoc vero lignum est & vocatur resuscitatum lignum, & reno-

Instauratio ligni combusti.

Ligni phlegma est ipsius Mercurius: pinguedo sulphuris cinis sal.

uatum,& restauratum, quod ab initio quoque lignum fuit, sed mortificatum, destructum, & in carbones & cineres & in nihilum redactum, & tamen ex illo nihilo aliquid factum & renatum est. Hoc sane in Luce Naturæ magnum est Mysterium, nempe quod res, quæ formam suam plane amiserat & in nihilum redacta fuerat, eam recuperet, & ex nihilo aliquid fiat, quod postea multo nobilius sit in sua virtute & efficacia quā primo fuerat.

Generalis ratio resuscitandi.

Vt autem generaliter de resuscitatione & restauratione rerum naturalium loquamur, sciendum est, præcipuum hic fundamentum esse, vt cuilibet rei reddatur cumque ea concordetur iterum id, quod ei in mortificatione ademtum fuerat & ab eo separatum, quod difficulter hic specifice explicari potest. Quare hunc libellum cōcludemus, & in libro sequenti de transmutationibus rerum naturalium latius hæc declarabimus.

LIBER VII.

De transmutationibus rerum naturalium.

SI nobis de transmutatione omnium rerum naturalium scribendum est, æquum & necessarium est, vt ante omnia ostendamus primū quid sit transmutatio: secundo qui sint gradus ad illam: tertio per quæ media & quomodo ea fiat. Est igitur transmutatio cum res suam formam amittit, & ita alteratur, vt prorsus priori substantiæ & formæ suæ non sit similis, sed aliam formam assumat aliam essentiam, alium colorē, aliam virtutem, aliam naturam vel proprietatem, vt si metallum fiat vitrum vel lapis: si lapis fiat carbo: si lignum fiat carbo: argilla lapis fiat & later: pellis gluten: pannus papyrus & talia multa similia. Hæc omnia sunt transmutationes rerum naturalium. Post hoc summopere quoque necessarium est scire gradus ad transmutationem, quot nam sint. Sunt autem non plures quam septem. Nam quamuis aliqui plures numerent, plures tamen quam septem præcipui non sunt, reliqui vero, qui etiam inter gradus recenseri possunt, sub istis septem comprehenduntur: sunt autem isti:

Quid sit transmutatio.

Septem gradus transmutationis principales.

CALCINATIO, SVBLIMATIO, SOLVTIO, PVTREFACTIO, DISTILLATIO, COAGVLATIO, TINCTVRA.

Si quis iam istam scalam ascendat, is in tam mirabilem locum perueniet, vt multa secreta videat & experiatur in transmutatione rerum naturalium.

I. Calcinatio quid & quæ eius species.

Primus igitur gradus est Calcinatio, sub qua & cōprehenduntur Reuerberatio & Cementatio. Nā inter hæc tria parua est differentia quantum

tum ad calcinationem attinet. Quare calcinatio hic præcipuus eſt gradus. Nam per Reuerberationem & Cementationem etiam multæ res corporales calcinantur & in cinerem reducuntur & præcipue metalla. Quod autem calcinatum eſt non propterea eſt reuerberatum vel cementatum. Per calcinationem igitur omnia metalla, mineralia, lapides, vitra, &c. & omnes res corporales fiũt carbo & cinis, & hoc fit nudo, forti ac aerem habente igne, per quem omnis tenax, mollis, & pinguis terra in lapidem induratur: omnes vero lapides in calcem rediguntur, ſicut videmus in furno figulorum, calcis & laterum.

2. Sublimatio quid, & quæ eius ſpecies.

Sublimatio eſt ſecundus gradus etiam valde principalis ad tranſmutationem multarum rerum naturalium: ſub quo intelligitur, Exaltatio, Eleuatio, & Fixatio; eſtque non adeo diſſimilis diſtillationi. Nam ſicut ab omnibus phlegmaticis & aqueis rebus aqua in diſtillatione aſcendit, & a ſuo corpore ſeparatur, ita in ſublimatione ſpirituale a corporali, volatile a fixo, & in rebus ſiccis, vt ſunt omnia mineralia, attollitur & ſubtiliatur, & purum ab impuro ſeparatur. Præter ſublimationẽ enim multæ bonæ virtutes & mirabiles res reperiuntur in Mineralibus, multæque res fixantur & conſtantes fiunt, ita vt in igni permaneant hoc modo: Sublimatum cum ſuis fæcibus iterum teratur & miſceatur, & vt antea ſublimetur, quod toties fiat donec non amplius ſublimetur, ſed omnia ſimul in fundo maneant & fixa ſint. Ita poſtea fiet lapis & oleum quando & quoties velis, nempe ſi in frigidatum in aere vel vitro ponas; ibi enim reſoluitur ſtatim in oleum. Si autem iterum in ignẽ ponas, iterum coagulatur in lapidem, qui mirabilis & magnæ virtutis eſt. Hoc autem habeas pro magno Secreto & myſterio naturæ, nec Sophiſtis manifeſtes. Porro vt in ſublimatione multa corroſiua dulcia fiunt in coniunctione duarum materiarum, ita contra multa dulcia corroſiua fiunt: multa dulcia fiunt acerba & auſtera vel amara, & contra multa amara dulcia vt ſaccharum. Notandum quoque hic eſt, quod quodlibet metallum, quod per ſal Armoniacum in ſublimationem perducitur, poſtea in frigore vel in aere ſoluatur in oleum, & contra, in igni coaguletur in lapidem. Quę quidem vna eſt ex maximis & ſummis tranſmutationibus in omnibus rebus naturalibus, nempe metallum in lapidem tranſmutare.

Fixatio mineralium in lapidem, vt fiat.

Regula de Sale Armoniaco.

3. Solutio quid, & quæ eius ſpecies. Solutio eſt duplex

Tertius gradus eſt Solutio, ſub qua ſubintelliguntur diſſolutio & reſolutio, qui quidem gradus ſæpius poſt ſublimationem & diſtillationem ſequitur, nempe, vt ſoluat materiam, quæ in fundo remanet. Eſt autem ſolutio duplex. Vna ſcilicet frigoris, altera caloris: vna fit extra ignem, altera in igne. Solutio frigida ſoluit omnia ſalia, omnia corroſi-

ua, omnia calcinata. Quicquid est salsæ & corrosiuæ qualitatis, id resoluit, in oleum, in liquorem, in aquam: & hoc fit in humida & frigida cella, aut alias tantum in aere, in marmore vel vitro. Nam omne quod in frigore soluitur, continet aerem spiritum salis, quem sæpe in sublimatione vel destillatione acquirit & assumit. Et omne quod in frigore vel aere soluitur, iterum calore ignis coagulatur in puluerem vel lapidem.

Solutio calida quæ soluat. *Duplex solutio caloris & rigoris.*

Solutio vero caloris, soluit omnia pinguia & omnia sulphurea: Et quicquid calor ignis soluit, hoc coagulat frigus in massam: & quicquid calor coagulat hoc soluit rursus aer & frigus. Hic quoque sciendum est, quicquid aer vel cella resoluit, id est magnæ siccitatis, & in se absconditum habet ignem corrosiuum: ita quicquid in igne & eius calore soluitur, habet in se dulcedinosam frigiditatem extra ignem. Ita & non aliter solutio intelligenda est.

4. Putrefactio quid, & quæ eius species.

Putrefactio est quartus gradus, sub qua & comprehenduntur Digestio & Circulatio. Est autem putrefactio valde principalis gradus, qui & merito primus esse debebat, nisi contra iustum ordinem, & contra Mysterium, quod hic latet, & paucissimis patet, id fieret: Isti enim gradus ita se inuicem, vt dictum est, sequi debent, sicut articuli in catena aut gradus in scala. Nam si vnus articulorum tolleretur, catena esset interrupta, & captiuus liberatus aufugeret: ita & de scala, si vllus gradus ex

In tincturis acendis seruandus dictus ordo graduum.

medio tolleretur, & in supremo vel infimo loco poneretur, scala quoq; fracta esset, & multi in caput per eam deciderent, non sine corporis ac vitæ suæ damno & periculo. Ita etiam hic intelligatis, quod isti gradus iusto ordine se sequãtur, alias totum opus nostri Mysterii esset peruersum, & omnis labor & opera frustranea & inanis. Putrefactio autem tantæ est efficaciæ, vt veterem naturam aboleat, & transmutet omnes

Putrefactionis vis mira est.

res in aliam nouam naturam, & alium nouum fructum afferat. Omnia viua in ea moriuntur, omnia mortua putrefiunt in ea, & omnia mortua in ea recuperant vitam: putrefactio omnibus corrosiuis spiritibus salis acredinem adimit, & lenes ac dulces facit, transmutat colores, separat purum ab impuro, purum superius, impurum inferius, vtrunq; segregatim locat.

5. Distillatio quid, & quot species habeat.

Distillatio est quintus gradus ad transmutationem omnium rerũ naturalium. Sub ea autem subintelliguntur Ascensio, Lauatio, & Fixatio. Per distillationem omnes aquæ, liquores & olea subtiliantur, ex omnibus pinguibus oleum extrahitur, ex omnibus liquoribus aqua & ex omnibus phlegmaticis rebus oleum & aqua separatur.

Cohobitio, &c.

Præterea multæ res in distillatione fixantur per cohobitionem & præsertim si res fixandæ aquam in se contineant, vt vitriolum. Quod si fixe-

ſi fixetur, Colcotar vocatur. Alumen ſi propria aqua fixetur, vocatur alumen Zuccari, quod & in liquorem reſoluitur, qui ſi putrefiat per menſem, aquam parit dulcedine ſaccari, quæ quidem magnæ virtutis eſt, & præſtans Arcanum in medicina ad reſtinguendum ignem microcoſmicum in hominibus metallariis, ſicut in libris de Morbis metallicis latius ſcribimus. Et ſicut audiuiſtis de vitriolo & alumine, ita etiam ſalnitrum: & alia aquoſa mineralia fixari poſſunt per cohobitionem.

Fixatio per diſtillationẽ.

Cohobitio autem eſt, vt caput mortuum ſæpius ſua propria aqua imbibatur, eaque per diſtillationem iterum inde abſtrahatur. Porro in diſtillatione multa amara, acerba & acria dulciſſima vt mel, ſaccarum vel manna fiunt, & contra multa dulcia, vt ſaccarum, mel vel manna auſtera fiunt, vt oleum vitrioli vel acetum, aut amara vt fel, aut gentiana, acria vt corroſiuum. Multæ res vndoſæ ſuum nimium fœtorem in diſtillatione amittunt, qui quidem in aqua egreditur: multa aromatica perdunt bonum ſuum odorom. Et ſicut ſublimatio res in ſua qualitate & natura alterat, ita etiam diſtillatio facit.

Cohobitio quid.

Diſtillationis vis in rebus transmutandis.

Coagulatio eſt ſextus gradus: Eſt autem duplex coagulatio, vna per frigus, altera per calorem, hoc eſt, vna aeris, altera ignis: & harum quælibet iterum eſt duplex, ita vt ſint quadruplices coagulationes, duæ frigoris, & duæ ignis. Ignis quidem coagulationes fixæ ſunt: reliquæ frigoris non. Vna quidem ſolummodo a communi aere fit, vel extra ignem: altera fit a ſuperiori firmamento ſtellarum hyemalium, quæ omnes aquas in niues & glacies coagulant. Ignis vero coagulatio, quæ hic ſola notanda eſt, fit per artificioſum & graduatum ignem Alchymiſtæ, eſtque fixa & permanens. Nam quicquid talis ignis coagulat, id ita permanet. Altera coagulatio fit ab Ætnæo & minerali igne in montibus, quem quidem Archeus terræ regit & graduat haud abſimiliter Alchymiſtæ, & quicquid per talem ignem coagulatur, etiam fixum eſt & conſtans, vt videtis in mineralibus & metallis, quæ quidem initio mucilaginoſa materia ſunt, & ab Ætnæo igne in montibus per Archeum terræ & laboratorem Naturæ coagulantur in metalla, lapides, ſilices, ſalia, & alia corpora. Sciendum vero etiam eſt, ignem nullam aquam neque humiditatem coagulare, ſed ſolum liquores & ſuccos omnium rerum naturalium. Propterea etiam nullum phlegma coagulari poteſt, niſi in principio fuerit materia corporea, in quam quidem induſtria periti Alchymiſtæ redire poſt. Ita quilibet mucilaginoſa materia, vel ſpermaticus liquor per calorem ignis & in corpus & corporalem materiam coagulari,

6. Coagulatio quadruplex, & quid ſit qualibet.

Coagulari quæ nequeant.

sed nequaquam in aquam iterum resolui potest. Et sicut de coagulatione audiuistis, ita etiam sciatis de Solutione, nempe quod nulla corporalis materia in aquam resolui possit, nisi ab initio fuerit aqua, ita se res habet in omnibus rebus mineralibus.

Solui, quæ nõ possint.

7. Tinctura quid & quotuplex.

Tinctura est septimus gradus & vltimus, qui totum opus nostri Mysterii ad transmutationem concludit, & omnia imperfecta perfecta facit, & in nobilissimam Essentiam transmutat, & in summam suam sanitatem, ac in alium colorem alterat. *Tinctura igitur est materia nobilissima, qua tinguntur corpora metallica & humana, & in meliorem Essentiam, & longe nobiliorem transferuntur, & in summam suam sanitatem & puritatem.* Tinctura enim colorat omnes res iuxta suam naturam & colorem suũ. Sunt autem multæ & variæ tincturæ, & non solum ad metallica & humana corpora: quoniam omne, quod aliam materiam penetrat, vel tingit alio colore vel Essentia, ita, vt priori non amplius similis sit, tinctura vocari potest. Quare multiplices sunt tincturæ, nempe metallorum, mineralium, humanorum corporum, aquarum, liquorum, oleorum, salium, omnium pinguium, & in summa omnium, quæ extra vel intra ignem ad fluxum perduci & reduci possunt. Nam si tinctura tingere debet, necesse est, corpus vel materiam, quæ tingenda est, apertam esse, & in fluxu stare, & nisi hoc fieret, tinctura operari non posset. Nam fieret, sicut si quis crocum vel alium colorem in aquam coagulatam, vel glaciem proiiceret: ita enim non tam cito glaciem suo colore tingeret, ac si in aliam aquam proiiceretur. Et quamuis tingeret, simul tamen glaciem in aquam resolueret. Quare etiam metalla, quæ tingere volumus, in igne liquefieri oportet, & a sua coagulatione liberari. Et hic sciendum est, quod quo calidius liquescunt, eo celerius ea tinctura transcurrit, sicut fermentum penetrat, & totam massam acetositate inficit, & quo melius obuelatur, & quo calidius custoditur massa, eo melius fermentat, & eo meliorem panem dat: Est enim & fermentum tinctura massæ farinaceæ & panis.

Tingenda metalla fluere oportet.

Fæces dant fixiorem aquam.

Notandum quoque quaslibet fæces fixioris esse substantiæ, quam suus potus, acrioris quoque & penetrantioris naturæ: sicut de vino ardenti videtis, quod fit ex fæcibus vini, de cereuisia ardenti, quæ ex cereuisiæ fæcibus distillatur, & sicut vinum ardens flagrat, & sicut sulphur incenditur. Similiter si de fæcibus aceti aliud acetum distilletur, sicut vulgo vinum ardens distillatur, fiet inde acetum tam igneæ & acerrimæ naturæ, vt omnia metalla, lapides, & alia, quasi aqua fortis consumat.

Aceti radicati præpar. & natura.

Porro

Porro tincturas metallorum necesse est esse naturæ fixæ, fluxibilis & incombustibilis, ita vt si parum eius laminæ metallicæ ignitæ inijciatur, mox sicut cera fluat, idque sine omni fumo metallumque penetret, vt oleum papyrum, vel aqua spongiam, omniaque metalla in album & rubrum tingant, hoc est in ☾ & ☉. Hæ iam sunt tincturæ metallorum, quæ necesse est per gradum calcinationis primum in alcool verti, postea per secundum gradum sublimationis suum facilem & leuem fluxum nancisci: denique per gradum putrefactionis & distillationis tinctura fit fixa & incombustibilis, colorisq; immutabilis.

Quomodo fiant tinctura metallorũ.

Tincturæ vero humanorum corporum, vt ea tingantur in summã suam sanitatem, & expellantur ab ipsis omnes morbi: vires autem & colores amissi reddantur, vtque ea instaurentur & renouentur, sunt istæ, Aurum, Perlæ, Antimonium, Sulphur, Vitriolum, &c. & similia, quarum præparationes in aliis libris multipliciter docemus. Quare nobis non necessarium videtur, hic ea repetere.

Tinctura hominum.

De tincturis vero nihil amplius scribendum est, cum quilibet extractus color tinctura dici possit, qui quidem permanenti colore res tingat, quæ non ingrediuntur ignem, vel in igne colores fixos seruant. Ista omnia sunt in manu & potestate tinctoris vel pictoris, qui eas iuxta suum placitum præparat.

Tinctura opificum.

Summopere quoque in hoc libro necessarium est scire gradus ignis, qui sane multis modis graduari & intendi potest, & quælibet gradus peculiarem habet operationem, & nullus, vt alter, effectum dat, quod quilibet peritus Alchymista ex quotidiana experientia & exercitatione artis nouit. Alius est enim ignis viuus & flammeus, qui reuerberat & calcinat omnia corpora. Alius iugis ignis candelę & lychni, qui fixat omnia corpora volatilia. Alius ignis carbonum, qui cementat, colorat, & purgat metalla a suis scoriis, ☉ ☾ altius graduat, ♀ dealbat, & in summa, omnia metalla renouat. Alius est ignis laminæ ferreæ ignitæ, in qua tincturæ metallorum probantur, quæque ad alia vtilis est. Aliter calefacit scobs ferri, aliter arena, aliter cinis, aliter balneum maris, quo multiplices distallationes, sublimationes & coagulationes fiunt. Aliter balneum roris, in quo multæ solutiones rerum corporalium fiunt. Aliter venter equinus, in quo præcipuæ putrefactiones & digestiones fiunt. Aliter quoque operatur ignis inuisibilis, per quem radios solares intelligimus, quique per speculum ex chalybe, vel per crystallum manifestatur, & suam operationem & effectum ostendit, de quo igni veteres prorsus nihil scripserunt. Et hoc quidem igne tria principia ex qualibet corporali re in mensa separari possunt. Tam mirabilis virtutis est hic ignis, vt per eũ

Gradus ignis Alchymistici quot sint.

Ignis cœlestis.

metalla liquefiant, & omnia pinguia & fluxibilia in mensa absq; igne, & omnia facile combustilia in carbones & cineres redigantur.

Postquam igitur vobis proposui & aperui gradus artis Alchymisticæ, & gradus Alchymistici ignis: porro vobis indicabo & describam in genere varias rerum naturalium transmutationes. Ante omnia vero de metallis loqui decet: secundo de lapidibus: tertio de variis rebus in genere.

Transmutatio in ☾ vel ☉, vt fiat.

Transmutatio igitur metallorum magnum Secretum est in natura, & difficulter fieri potest multorum impedimentorum, & aduersitatum caussa: Attamen non est contra naturam, neque contra Dei ordinationem, vt multi falso loquuntur. Vt vero minora & impuriora metalla quinque, vt ♀ ♃ ♄ ♂ & ☿, in maiora & purissima, perfectaq; metalla, vtpote in ☉ & ☾ transmutentur, absque tinctura vel lapide Philosophorum fieri illud nequit. Cum autem iam antea in septem gradibus satis tincturarum secreta detexerimus & descripserimus, non est opus, vt amplius in hoc laboremus, quin potius in his, quæ in aliis libris de trãsmutationibus metallorum scripsimus, acquiescimus.

Ex ferro cuprum.

Sunt autem aliæ transmutationes imperfectorum & impurorum metallorum, vt transmutatio ♂ in ♀, quæ variis modis fieri potest, primum si limatura ferri in aqua vitrioli coquatur, aut laminæ ferreæ cum vitriolo calcinato cementen tur: tertio si candentes laminæ ferreæ oleo vitrioli exstinguantur. His tribus viis ferrum in optimum & naturale ponderosumque cuprum transmutatur, quod quidem optime fluit, & suum pondus habet tam bene ac vllum natiuum cuprum.

Ex ferro plumbum.

Potest quoq; limatura ferri quasi in plumbum reduci & transmutari, ita vt prorsus mollefiat, vt natiuum plumbum, sed non facile fluit, nempe ita: Recipe limaturæ ♂ & tantundem optimi pulueris liquefactitii, misceantur, ponantur in tigillo & in furno venti, fiat ignis fortis talis, tamen ne ♂ fluat, sed quasi in cemẽto stet integram horam: postea fortifica ignem strenue, vt candescat & fluat: denique tigillum per se frigefieri sinito, & inuenies regulum plumbi in tigillo, mollem & ductilem, vt natiuum plumbum esse potest.

Ex cupro plumbum.

Vt autem ♀ in ♄ transmutetur, ita procedendum est: Primum omnium cuprum ☿ sublimato & arsenico fixo in album redige, candidum vt ☾, postea granulato: huius & boni pulueris reductiui recipe ana, & primo quidem cementa, postremo in regulum funde, & habebis verum plumbeum regulum.

Ex plumbo cuprum.

Contra vero vt plumbum in cuprum transmutetur facile fit, neq; opus est singulari industria, nempe sic: Laminas plumbi vitriolo calcinato, vel croco Veneris stratifica, cementa, & postremo liquefac, & vide-

videbis quodlibet natiuum plumbum in bonum, ponderosum & ductile cuprum transmutatum.

Electrum simile auro.

Si iam tale cuprum vel quoduis aliud cuprum ita laminetur, & cũ Thutia & Calaminari stratificetur, cementetur, & postremo fundatur, in egregium electrum ad rubrum transmutatur, simile auro.

Ex plumbo stannum Anglicum facere.

Si velis ♄ in ♃ transmutare, lamina ♄ & stratifica cum sale Armoniaco, cementa, & postremo funde, vt supra dictum est: ita plumbo omnis sua nigredo & obscuritas tollitur, & in albedine pulcherrimo Anglico stanno similis fit.

Sicut autem audiuistis in breui summa aliquot transmutationes metallorum: ita porro sciatis de transmutationibus Gemmarum, quæ quidem etiam variæ sunt & neutiquam similes. Videtis enim quanta transmutatio gemmarum in oleo sulphuris lateat. Quilibet enim crystallus in eo tingi & transmutari potest, & cum tempore distinctis coloribus graduari, vt Hyacintho Granato, vel Rubino similis fiat.

Oleum sulphuris trãsmutat gemmas.

Magnetis transmutatio qui fiat. Mira confortatio magnetis.

Similiter sciatis de Magnetæ, qui in decuplam potentiam & virtutem transmutari potest, nempe hoc modo: Recipe Magnetem, & in carbonibus candefac, ita quidem, vt calescat valde, sed tamen non sit ignitus, quẽ statim in oleo croci martis, qui ex optimo Carinthio chalybe sit factus, exstingue, vt imbibat quantum capere possit. Ita magnetem tam efficacem reddes, vt per eum claues ex pariete euellas, & similia mirabilia operari queas, quæ alius communis Magnes nunquam facere potest.

Porro in transmutationibus Gemmarum sciendum est mundum situm esse in duobus gradibus tincturæ & coagulationis. Nam sicut albumen oui croco tingi, & postea coagulari potest in pulcrum flauum succinum: fuligine pini in nigrum succinum: viridi æris in viride succinum, simili lapidi cyaneo vel Turcico: viridi succo in simile smaragdo: lazurio in succinum cœruleum, simile sapphyro: ligno præsiliæ in rubrum succinum, granato vel rubino simile: purpureo colore amethysto simile: cerussa alabastro simile: Ita alii quoque liquores omnes & præcipue metalla & mineralia fixis coloribus tingi, & postmodam coagulari, & in gemmas transmutari possunt.

Falsæ perlæ quomodo fiant.

Similiter & perlæ fieri possunt veris in forma prorsus similes, ita vt splendoris & speciei ratione non bene a veris discerni possint, nempe ita: Purga albumen ouorum per spongiam, quam purissime, in quod insperge & misce pulcherrimi albi Talci, vel conchæ perlatæ, aut ☿ per ♃ coagulati, & in alcool redacti, & simul in marmore optime tere, ita, vt fiat densum amalgama,

quod in sole vel post fornacem calidam siccetur eo vsq; dum fiat, vt caseus vel epar. Postremo ex hac massa forma Perlas quantascunque vis, quas setis suillis affige, & ita perforatas sicca sicut succinum, & parasti eas. Si vero non satis splendeant, exterius albumine ouorum inunge, & iterum sicca: ita fient pulcherrimæ perlæ in forma & similes veris, sed non in virtute.

Falsi coralli vt fiant.

Simili fere modo & coralli fiunt ab his, qui homines, vt & cum dictis perlis, fallere student, nempe ita: Cinnabarim cum albumine ouorum in marmore tere per horam, postea vt terram figulinam sicca: denique finge inde pilulas vel ramulos, prout vis: postremo ad summum sicca, & vt perlas exterius albumine ouorum inunge, & iterum per se sicca. Ita fiunt coralli natiuis in specie similes, sed non in virtute.

Vernix aureus & argenteus.

Sciendum quoq; est, albumen ouorum per se in pulcherrimum vernicem coagulari posse, in cuius coagulatione Luna vel Sol inspergi possit.

Lignum qui lapis fiat.

Carbones ex lapidibus.

Sunt aliæ multæ & variæ transmutationes rerum naturalium: quarum quas scio, & expertus sum, vobis obiter & breuiter jam proponam. Et primo teneatis, quod lingnum quoduis, si ad certum tempus in Aquā Salis Gemmæ, ponatur in lapidem certa admiratione conuertatur. Ita & lapides igne Ætneo in Carbones transmutantur, qui lapidei Carbones vocantur.

Gluten ex pellibus.
Papyrus ex lino.
Sericum ex lino.
Plumæ netiles, &c.

Similiter & ex pellibus gluten excoquitur: ex Panno lineo fit papyrus: ex lino in acerrimo lixiuio ex calce & cinere Isatidis herbæ cocto fit sericum. Ita si pennis dettahantur partes plumææ, & in tali lixiuio coquantur, neri & texi instar gossypii possunt. Quoduis oleum vel spermatica mucilago potest coagulari in vernicem: quilibet liquor in Gummi &c. Hæc omnes sunt rerum naturalium transmutationes: de quibus cum hactenus dictum satis sit, hic colophonem imponamus.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

LIBER OCTAVVS DE SEPARATIONIBVS RERVM Naturalium.

Chaos mundi materia.

IN mundi creatione prima Separatio a quatuor Elementis cœpit, cum prima Materia Mundi esset vnum Chaos. Ex Chao illo Deus condidit Maiorem Mundū, in quatuor discretra Elemēta sepa-

ſeparatum, nempe in Ignem, Aerem, Aquam, Terram. Ignis pars erit calida: Aer, tantum frigida: Aqua humida: Terra denique pars tantũ ſicca Maioris mundi.

Vt vero inſtituti noſtri in hoc octauo libro rationem cognoſcatis breuiſſime: ſciendum eſt, nos non propoſuiſſe hic de Separatione Elementorum omnium naturalium rerum tractare: quandoquidem, de Arcanis illis in Archidoxis de Separationibus Elementorum plene perfecteque docuimus: ſed hic tradimus de Separatione rerum Naturaliũ, qua vnumquodlibet ſeorſim & ſeparatim materialiter ac ſubſtantialiter ſeparatur & ſegregatur, cum ſcilicet duo, tria, quatuor, &c. plurave in vnum corpus inuicem permixta ſunt, & tamen non niſi vnica materia tangitur & videtur. Vbi hoc frequenter accidit, vt corporea eiuſmodi materia a nemine cognoſci aut expreſſo nomine deſignari poſſit, donec proceſſus ſeparationis inſtituatur. Tunc enim interdum ex vnica materia, duo, tria, quatuor, quinque vel plura prodeunt: ſicut per quotidianam experientiam in Scientia Alchimica euidens fit. Exemplo vobis eſt *Electrum*, quod per ſe Metallum non eſt, ſed tamen omnia Metalla in vno metallo & corpore recondit. Id ſi Alchimica induſtria Anatometur & ſeparetur: omnia ſeptem metalla, eaque pura & impermixta ex illo prodeunt, nempe *Aurum*, *Argentum*, *Cuprum*, *Stannum*, *Plumbum*, *Ferrum*, *Argentum viuum*, *&c.*

Separatio quaenam hic tradetur.

Electrum quid.

Metalla quot numero.

Vt autem quidnam Separatio ſit, intelligatur: notandum eſt, ipſam nihil eſſe aliud, quam vnius ab altero ſegregationem, ſiue duo, tria, quatuor plurave permixta ſint; ſegregationem inquam trium principiorum, vt Mercurii, ſulphuris, ſalis, & extractionem puri ab impuro, ſeu puri & nobilis Spiritus ac Quintæ Eſſentiæ a craſſo, & Elementali corpore: & præparationem duorum, trium, quatuor aut plurimi ex vno: aut diſſolutionem & liberationem rerum colligatarum & vinctarum, quæ naturæ aduerſæ ſunt, & perpetuo ſibi inuicem contrariantur, nullo fine, donec ſeſe mutuo perimant & deſtruant.

Separatio quid.

Iam vero Separationes variæ & multiplices ſunt, nobis quidem non omnes cognitæ. Quæ nobis ex Elementalibus diſſolubilibus naturalibus rebus exploratæ ſunt: hoc loco ſecundum ſpecies conſtituentur & deſcribentur.

Separationis quot ſpecies.

Prima ſeparatio, de qua loquimur, inchoari debet ab homine, quoniam is Microcoſmus, minor mundus eſt, & ipſius cauſſa Macrocoſmus, maior mundus, conditus eſt, vt ſcilicet illius Separator eſſet. Separatio autem Microcoſmi a morte demum incipit. In morte enim hominis corpora duo a ſe inuicem ſeparantur, Cœleſte & Terrenum, hoc

1. Microcoſmi.

Corpus hominis poſt mortem duplex.

eſt. Sacramentale & Elementale. Horum vnum in ſublime euolat vt Aquila: alterum deorſum ad terram, vt plumbum labitur.

Corpus Elementale quale ſit. Corp. Sacramenti quale ſit.

Elementale putreſcit, & conſumitur, fit putridum cadauer, quod in terram defeſſum, denuo non prodit aut apparet. Sacramentale autem, hoc eſt, Sydereum & cæleſte, non putreſcit, non ſepelitur, locum nullum occupat. Hoc corpus hominibus apparet, & poſt mortem etiam conſpicitur. Hinc *Spectra, viſiones, & ſupernaturales apparitiones.* Hinc a priſcis Magis *Ars Cabaliſtica*, exſtructa eſt, de qua in libris Cabaliæ fuſius tractatur.

Cabaliſtica vnde.

Poſt hanc ſeparationem factam, deinde per mortem hominis a ſe inuicem etiam ſeparantur tres ſubſtantiæ, nimirum *corpus Anima, & Spiritus*, quolibet ad ſuum locum tendente, ad Arcam, ex qua originaliter prodiit, corpore ſcilicet ad terram, ad primam Elementorum materiam: Anima ad primam materiam Sacramentorum: Spiritu denique ad primam materiam aerei chai.

2. Macrocoſmi.

Quod iam de ſeparatione Microcoſmi dictum eſt: idem etiam intelligi debet de mundo maiore, quem Oceanus magnus in tres partes ſegregauit, ita vt vniuerſus orbis, in tres ſecretus partes ſit, in *Europam* ſcilicet *Aſiam & Aphricam*: quæ ſeparatio, præfiguratio quædam eſt trium principiorum, quod ipſa de qualibet terrena & Elementali re ſeperari poſſint. Tria hæc principia ſunt Mercurius, ſulphur & ſal: ex quibus tribus mundus conditus & compoſitus eſt.

Mundi tres partes.

3. Metallorũ

Ab hoc ſcienda etiam eſt ſeparatio metallorum a ſuis montibus, hoc eſt, ſeparatio metallorum & mineralium. Separatione in his inſtituta ex vna materia multæ prodeunt, ſicuti videtis ex mineralibus prodir: *metallum ſcoriam, vitrum, arenam, Piiritem, Marcaſitam, Granatũ, Cobaltum, Talcum, Cachinnam Zinetum Biſemutum, Antimonium, Lithargyrium, ſulphur, vitriolum, æruginem, Chryſocollam, cæruleum ſeu Laſulum, Auripigmentum, Arſenicum Realgar, Cinnabarim, Ferri argillam, Spathum, Gyphum, Tripolim Rubricam fabrilem, &c.* & his ſimilia alia plura: velut & deinceps horum cuiuslibet *aquas, olea, reſinas, calcem, ſiue cinerem, Mercurium, ſulphur & ſal, &c.*

4. vegetabilium.

Vegetabilia in ſeparatione ſua dant *Aquas, olea, ſuccos, Reſinas, Gummata Electuaria, pulueres, cineres Mercurium, ſulpur & ſal, &c.*

Animalia in ſeparatione ſua dãt *aquam, ſanguinem, carnem, adipem oſſa, cutem, corpus, crines Mercurium, ſulphur, & ſal, &c.*

Separatorẽ bonum quæ faciunt.

Qui ergo eius modi rerum naturaliũ omnium ſeperatorem ſe gloriatur, is longa experientia & rerum naturalium omniũ perfecta cognitione opus habet. Præterea oportet ipſum ẽt eſſe peritũ & exercitatum

Alchi-

Alchimistam, vt sciat quid conflagrabile sit, vel non sit, quid fixum, quid volatile sit, quid fluat vel non fluat, quid altero ponderosius exsistat. Explorata etiam habere debet cuiuslibet rei naturalem colorem, odorem, aciditatem, austeritatem, acorem, amarorem, dulcorem, gradum, complexionem, & qualitatem.

Nosse insuper etiam debet gradus separationis, vt sunt destillationis, Resolutionis, putrefactionis, extractionis, calcinationis, Reuerberationis, Sublimationis, Reductionis, Coagulationis, puluerisationis, lauationis. Per destillationem separatur aqua & oleum de omnibus rebus corporeis Per Resolutionem separãtur metalla a mineralibus, & metallum vnum ab altero, & sal ab aliis, & pinguedo, & leue, a grauiori. Per putrefactionem separatur pingue a macro, purum ab impuro, putridum a non putrido. Per extractionem separatur putum ab impuro, & spiritus ac essentia Quinta a suo corpore, & margarita a crasso. Per calcinationem separatur Aquea humiditas, pinguedo, naturalis color, odor, & quicquid alias combustile est. Per Reuerberationem separatur color, odor, flagrabile, omnis humiditas, aquositas, pinguedo, quicquid denique fluxile & in constans rei inest, &c. Per sublimationem separantur a se inuicem fixum & volatile, spirituale & corporale, purum ab impuro, sulphur a sale Mercurius a sale &c. Per Reductionem separatur fluxile a solido metallum a suo minerali, & metallum vnum ab altero, metallum a scoria, pingue a non pingui. Per coagulationem separatur mador ab humido, aqua a terra. Per puluerisationem separantur a se inuicem puluis & arena, cinis & calx, minerale a vegetabili & animali. Et pulueres omnes, quæ inæqualis ponderis sunt separantur. Iaculatione, velut palea de frumento. Per Lotionem seu Ablutionem separantur cinis & arena, minerale a suo metallo, graue a leuiore, vegetabile & animale a parte minerali, sulphur a Mercurio & sale, sal a Mercurio.

Separationis qui & quot gradus: & quid separet Destillatio Resolutio. Putrefactio. Extractio. Calcinatio. Reuerberatio. Sublimatio. Reductio. Coagulatio. Puluerisatio. Iaculatio.

Ceterum vt missa iam theorica, ipsam separationis practicam aggrediamur, ac ad speciem descendamus: notandum est, separationem metallorum iure omnium primam esse. Ipsam ergo deinde tali rationem trademus.

Metallor. separatio multiplex.

De Separatione Metallorum a suis mineris.

Separatio metallorum a suis mineris, modis multis fieri potest, nẽpe Ebullitione seu excoctione, eliquatione per pulueres liquefaciẽtes vt sunt sal Alçali, Lithargyrum, sal fluxum, Fel vitri, scoria, sal Gemmæ,

ſalpetiæ, &c. Indantur in fict le ſeu catinum in fornace liquentur. Sic nimirum metallum, ceu Regulus in fundum fictilis reſidebit: materia a. mineræ enatabit in ſublime, & fiet ſcoria. Regulum hunc metallicum per Reuerberatorium in fornace vrgebis tam diu, donec metallum omne purum, & ab omni ſua ſorde & ſcoria liberatū ſit. Hoc modo metallū ꝓbe digeritur, & ab omni ſorde ſeu ſcoria (vt ita dicam) finatur ſeu expurgatur. Eiuſmodi minera interdum, plus vno metallo continebit, veluti multoties accidit, vt cuprum & argentum, cuprum & aurum plūbum & argentum ſtannū & argentum, &c. in vno minerali inueniantur cuius rei ſignū eſt ſeu apparet ſi metallicus Regulus poſt reuerberatoriū in capella debito modo & ratione reſoluatur. In eo enim imperfecta metalla omnia ſeparantur, vt ſunt cuprum, ferrum, ſtannum, plumbum: & ſic vna cum plumbo, cuius duplo plus quam Reguli eſſe in additamento debet, illa in fumum abeunt, ſolumque finum argentum aurumque in capella remanet. Idem ſimiliter etiam dep̄henditur, ſi metallicus Rex liquatur, & in glandes funditur. Ea namque fuſione metalla permixta ſeparantur dum quod optimum & grauiſſimum eſt in fundum ſemper decidat, leuiore contra ſupereminente &c.

1. per pulueres liquefactorios.

2. per aquas fortes &c.

Poſſunt ēt duo vel tria permixta metalla in acri fortique aqua ſeparari vnumque ab alio extrahi, extendi, & reſolui: ſi autem vtraque metalla vna reſoluuntur, vnum eorum in iſta Reſolutione, velut arena aut calx, cum ſale, vt conuenit, diuerberari ac deprimi, & ita ſeparari poteſt.

3. per Sulphur.

Præterea metalla etiam per fluxionē ſeparari queunt, hoc proceſſu. Fac metalla fluant. Si facta fluxilia ſunt, optime ſublemati & purgati ſulphuris pro qualibet libra metalli vnciam vnam iniice. Ibi id comburetur & eadem opera alterum metallum, nempe leuiſſimum, in ſublime trahet, grauius a. in fundo relinquet. Hoc modo vna ſtent, vt refrigerētur. Ita in vno Regulo metalla duo inueniētur, nō vt prius, mutuo permixta ſed ſibi oppoſita, & ſulphure tanquam muro diremta, ſicut oleum duas aquas ita intercludit, vt iungi & commiſceri non poſſint: ita & ſulphur metalla. Sulphur itaque Arcanum ſingulare inſigni laude dignum eſt.

Sulphuris vis mira in ſeparando.

4. Per Mercurium viuum.

Volatica & fugacia metalla, velut Aurum & argentum, ſi a mineris ſeparanda, ſunt quoniam nec in igne, nec in Aquis fortibus contineri & donari queunt, per Mercurium viuum Amalgamari, ſeparari & extrahi debent. Mercurius a. viuus poſtea per gradum deſtillationis, a metalli, auri argentiue calce abſtrahendus & ſeparandus eſt.

Hoc modo cetera etiam metalla, vt Aurum, Argentum, Cuprum

prum

prum, Ferrum, Stannum, Plumbum, &c. velut & alia ex his parata, vt Electrum rubeum, Magnesia alba, aurichalcum, plumbum cinereum Laton æs Caldarium, pars cum parte, &c. & quæcunque huius generis transmutata metalla sunt, cum Mercurio viuo, in puluerisatione ab extraneis abstrahuntur & separantur. Ea enim Mercurii viui Natura & conditio est, vt cum metallis amalgametur, & totus vniatur, cum hoc tamen vel illo aut citius aut tardius, prout metallum eius naturæ plus minusve cognatum est.

Hoc in censu præcipuum est Aurum finum, deinde finum argẽtum, tertium plumbum, quartum stannum, quintum cuprum, postremum ferrum. Sic inter transmutata metalla primum est pars cum parte, deinde plumbum cinereum, præterea Laton, insuper æs caldarium, porro Rubeum, & nouissimum Album. Quanquam pro vna vice Mercurius plus vno metallo non assumat, cum quo amalgametur. Illud tamen Amalgama postea semper per corium hircinum aut pannum gossypinũ inie&a, vt decet, chorda, fortiter exprimendum est. Hoc enim pacto per corium aut pannum nihil præter solum Mercurium viuum transibit. Is quod attraxerat metallum, illud in corio aut panno remanet instar calcis, quod postea cum sale Alcali aut alio in corpus Metallicum eliquando reducere potes. Hoc autem ingenio Mercurius viuus ab vniuersis metallis multo expeditius & compendiosius, quam per gradum destillationis segregatur, &c. Hoc per Mercurium viuum processu a perito & industrio Alchimista metalla omnia post calcinationem suam in pulueri sation e, a se inuicem extrahi ac separari possunt. Eodem modo, facili admodum labore stannum etiam ac plumbum a cupro aut vasis cupreis, a ferro & chalybe stanno obductis, citra omnem ignem & aquam per solum Mercurii viui Amalgama, vt diximus, separari potest. Nihilominus etiam fusum & foliatum aurum argentumve, velut & molitum tritumque quoduis metallum, penicillo aut calamo, pannis, membranis, papyro, corio, lignis, lapidibus aut aliis inscriptum illitumque per Mercurium viuum resolui potest, vt tamen postea Mercurius ab illis metallis separari iterum ac segregari queat.

5. Per corrosiuas aquas.

Separatio autem metallorum in aqua forti, Aqua Regis, & similibus aliis corrosiuis fortibus, hac ratione fit. Sumatur metallum permixtum, & alii coniunctum, & in laminas tenuissimas aut granula minima reducatur. Indatur in vas separatorium, & ei affundatur Aquæ fortis cõmunis, quantũ satis est fiẽt, & mutuo macerentur, donec metallum omne in pellucidam aquam resoluatur. Id si argentum est, &

aurum in se continet, argentum vniuersum resoluetur in aquam, & aurum calcinabitur, & nigræ arenæ specie in fundo subsidebit. Ea ratione duo metalla, aurum & argentum separata erunt. Si autem argentum solum sine gradu destillationis per aquam fortem separare, & in fundū instar arenæ deorsum agere, ac a resolutione in calcinationem reducere voles: tunc in resolutionem illam lamellam cupream iniice, & argentum in aqua illico subsidebit, ac instar niuis fundum occupabit vitri, & lamellam cupream paulatim consumere incipiet.

Argenti & cupri separatio per Aquam fortem communem, hoc modo fit. Cuprum, quod argentum, aut argentum quod cuprum in se continet, prædicta ratione in tenuissimas laminas aut granula reducito, & in vas vitreum indito, ac Aquæ fortis communis quantum sufficit, addito. Hoc modo argentum calcinabitur, & fundum petet instar calcis candidæ: cuprum vero resoluetur, & in pellucidam aquam conuertetur. Hæc aqua si vna cum resoluto cupro per vitreum infundibulum ab argentea calce in vitrum peculiare abstrahatur, tunc resolutum cuprum in aqua cum communi aqua pluuia vel fluuiali, aut marina calida reuerberari ita poterit, vt instar arenæ fundum vitri occupet.

Separatio autem abditi auri a quolibet metallo, fit per Gradū Extractionis in Aqua Regis. Huiusmodi namque aqua metallum nullum, quam solum aurum finum resoluere aggreditur, &c.

Eadem Aqua Regis separat etiam aurum finum ab inauratis Clenodiis. Illa enim si his illinatur, aurum abstergit & distringit, &c.

6. Per gradū Reuerberationis.

Præterea etiam cum cemento per gradum Reuerberationis metalla duo permixta a se inuicem separari possunt, maxime vero, si non in simili Fixationis gradu consistunt, vt ferrum & cuprum. Quod vero metallum Fixationis quam minimum habet, velut stannum & plumbum: id per gradum Reuerberationis in Cemento vniuersum consumitur. Quo a. Fixius est metallum, eo minus a cemento affici ac consumi potest.

Pars cum parte quid sit.

Sciendum itaque, aurum finum omnium fixissimum & perfectissimum esse metallum, quod a nullo cemento consumi possit. Huic proximum est Argentum finum. Si vero aurum & argentum inuicem in vno corpore permisceantur, quod pars cum parte vocari solet, aut argentum in se aurum, aut aurum argentum continet: hæc inquam permixta si vna in cementum data Reuerberentur, tunc aurum perpetuo integrum & inuiolatum manet, argentum autem per cementum consumitur, & ex fi-

ex fino auro extrahitur, ita, vt seorsim sit cuprum ab argento ferroque aut stannum a cupro & ferro, aut plumbum a stanno, &c. & sic deinceps.

De Separatione Mineralium.

POstquam Metallorum a sua terra & materia, velut etiam metalli vnius ab alio separationem hactenus expiicuimus, & qua fieri potuit, summa, attamen accurata breuitate secundum artem Alchimicam & Experientiam proposuimus: fas vtique ac necessarium erit, nos deinceps quoque de illis rebus tractare, ex quibus metalla crescunt & generantur, vt sunt tria principia, Mercurius, Sulphur & Sal, velut & mineralia alia, in quibus primum Ens Metallorum, hoc est, spiritus metallorum reperitur, velut euidens est in Marcasitis, Granatis, Cachimiis, Talco rubro, Lazurio, &c. & similibus, vt primum Ens Auri per gradum sublimationis inuenitur. Sic in Marcasita alba, albo Talco, Auripigmento, Arsenico, Lithargyrio, &c. Primum Ens Argenti inuenitur. In Cobalto, Zineto, &c. Primum Ens Ferrii, in Zineto, Vitriolo, Atramento, Viridi æris, &c. Primum Ens cupri: in Zineto, Bisemuto, etc. Primum Ens Stanni; in Antimonio, Minio, etc. Primum Ens Plumbi: in Cinnabari primum Ens Argenti viui reperitur.

De primo hoc Ente sciendum est, quod sit fugax Spiritus, in volatilitate adhuc consistens, velut infans in fœminæ matrice latet, qui interdum Liquori, interdum Alcool assimilatur.

Quisquis ergo primum Ens cuiuslibet corporis talis habere, et separare satagit: huic multa experientia & Spagyricæ scientiæ cognitione opus est.

Si enim in Alchimia non sedulo laborauit, nihil expediendo frustra omnia tentabit. Quo vero modo primum Ens a quibuslibet mineralibus corporibus separandum sit: in libris Archidox. satis explicatum est, nec hic cum tædio repeti debet. Quantum autem ad separationem Mineralium, notandum est, per gradum sublimationis huiusmodi multa separari, velut Fixum de non Fixo, spiritualia & volatilia corpora de Fixis, & sic consequenter secundum omnia membra, prout de metallis compræhensum est. Omnium enim mineralium vnus ac similis processus est per omnes gradus, sicut ars Spagyrica docet, &c.

De Separatione Vegetabilium.

Vegetabilia quot modis separentur.

SEparatio eorum, quæ ex terra crescunt, & combustibilia sunt, velut *fructus, herbæ, flores, folia, gramina, radices, ligna, &c.* multis quoque

modis instituitur. Per Destillationem namque primum ab illis separatur phlegma, postea Mercurius, post hunc oleum, præterea Regina insuper sulphur, denique Sal. Separationibus his omnibus secundum artem Spagyricam factis, insignia & excellentia medicamenta multa prodeunt, cum intro tum extra corpori adhibenda.

Medic. reprehens.

Cum vero ignauia tantopere apud Medicos illos inualuerit, & opera omnis, omne studium ad insolentiam tantum conuertatur: non miror equidem, præparationes eiusmodi passim negligi, & carbones tam vili pretio prostare, quod si fabri eadem facilitate carbonibus in suis cudendis & tractandis metallis carere possent, qua carent illis Medici isti in præparandis medicinis: Haud dubio carbonarii omnes ad extremam egestatem iam pridem redacti essent. Interim debito suo Elogio Medicos Spagyricos iure effero & exorno. Nec enim otio illi & desidiæ dati, superbo habitu incedunt, holoserico induti, aut digitis annulos ostentantes, aut argenteos pugiones ex lumbis defigentes, aut nitidas Chirothecas manibus vertentes, sed laboribus suis sedulo vacantes, & noctes atque dies integras inter igneas fornaces desudantes. Hi non animi caussa exspatiando tempus fallunt: Sed oblectationem suam in Laboratorio captant. Vestib. induuntur coriaceis, aut scorteis, præcinctorium appendentes, quo manus tergant. Digitos suos immittunt in carbones, in lutum & stercus, non in annulos aureos. Instar fabrorū, & carbonariorū fuliginosi, & sordidi sunt, nec vultu nitido supbiunt. Apud ægros loquaces non sunt, nec sua medicamēta alte deprædicant: cū perspectū habeant, ipsum opus artificē nō artificē opus laudare debere, verborumq; elegantiū ægrotū minime sanare posse. Vanitatib. ergo his omnib. neglectis, gaudent circa ignē occupari, ac gradus scientiæ Alchimiæ addiscere. Huius classis sunt, *Destillatio, Resolutio, putrefactio, Extractio, Calcinatio, Reuerberatio, Sublimatio, Fixatio, Separatio, Reductio, Coagulatio, Tinctura* & similia.

Spagyricorū laus, & quibus differāt a ceterīs Medicis.

Alchimia quot gradus.

Ceterum quomodo hæ separationes omnes secundum Spagyricam & Alchimicam artem ope distinctorum graduum fiant: antea in genere dictum est. Itaque denuo idem hic repeti, vanum est. Vt vero ad Species nonnihil pergamus, & practicam istam breuissime explicemus: sciendum est, non vno eodemque processu, *Aquam, Spiritum, Liquorem, Oleitatem, &c.* ex herbis, floribus, seminibus, foliis, radicibus, arboribus, fructibus, lignis, per gradum distillationis separari posse.

Alium enim processum requirunt herbæ, alium flores, alium semina, alium folia, alium radices, alium arbores, locustæ & caules, alium

alium fructus, alium ligna, &c. Et in hoc destillationis gradu discreti quoque quatuor gradus Ignis considerandi veniunt. Primus gradus Ignis in destillatione est Balneum Mariæ. Hæc est destillatio facta in aqua. Alter gradus Ignis est destillatio facta in cinere. *Tertius*, in arena. *Quartus*, in libero Igne, sicut etiam per Aquam fortem & alias violentas aquas destillatio fieri solet. Sub primum ignis gradum spectant Herbæ, flores, semina, & similia. Sub secundum folia, fructus, &c. Sub tertium radices, rami & locustæ arborum, &c. Sub quartum ligna, & quæ his similia sunt. Horum tamen quodlibet minutim incidendum aut contundendum est priusquam in destillatorium indatur. Et hæc de destillatione Aquarum, & vegetabilium substantiarum dicta sint. Quãtum autem ad separationem & destillationem oleorum attinet, processus idem tenendus est cum eo, de quo in separatione Aquarum iam diximus, nisi quod ex parte per Descensum illa destillanda sint. Nec enim aquarum instar in Destillatorio sursum ascendere possunt. Itaque processus eorum hoc casu mutandus est. Ceterum Liquores non vt aquæ & olea in destillatione separantur, sed sub prælo a corporeis suis substantiis exprimuntur. Et hic sciendum est, nonnulla quoque olea, eodem modo, quo Liquores, per prælum a suis corporeis substantiis exprimi & separari hac de caussa, quia plane nullam vstionem aut Ignis calorem ferre possunt, sed ingratum ex illo odorem contrahunt. Huius census est oleum Amygdalarum, Nucum, durorum ouorum & similium. Notandum etiam hoc est, quod omnia olea, si secundum Spagyricam & Alchimicam artem præparent seu coagulentur, vernicẽ, Electuarium, Gummi aut resinam quandam fundant, quæ sulphur quoque vocari possunt, quod si species, quæ in Destillatorio relinquntur, calcinentur, et in cinerem redigantur, sola ac simplici aqua calida Alcali ab ipsis extrahi et separari potest. Cinis, qui relinquitur, vocatur terra mortua, nec ex illa quidquam amplius educi aut separari potest.

Ignis in destillando gradus 4.

Quæ res quo ignis gradu destillentur.

Aquæ.

Olea.

De Separatione Animalium.

Separationem animalium, Anatomiam præcurrere necesse est, vt seorsim sit sanguis, seorsim caro, seorsim ossa, seorsim cutis, seorsim intestina, seorsim tendines, etc. post, quodlibet horum per se spagyrica arte separandum est. Itaque hoc loco Separationes præcipue quatuor sunt. Prima aquosam et phlegmaticam humiditatem a sanguine elicit. Sanguine namque hoc modo, secundum processum in libro de conseruationibus traditum, separato, Mumia nobilissima prodit, et specifi-

Separat. animalium 4. modi seu gradus.

Mumia &c.

cum tam præstans, vt quodlibet recens vulnus, viginti quatuor horarum spatio, per vnicam ligaturam sanari & consolidari possit, &c.

Balsamus, &c.

Altera Separatio est pinguedinis a carne. Ea enim a carne humana separata, præstantissimus fit Balsamus, sedans dolores podagræ, contracturæ, & similes alios, si membra affecta illo calide inungantur. Prodest idem etiam tendinibus manuum pedumue conuulsis, si quotidie inungantur. Sanat etiam scabiem, & omnes species Lepræ. Adeoque hoc specificum chirurgicum summum est, in omnibus casibus & vulneribus apprime commodum, &c.

Tertia separatio est aqueæ & phlegmaticæ humiditatis vna cum pinguedine extractæ ex ossibus. Duo namque hæc si arte Spagyrica per gradum Destillationis ab ossibus humanis separentur: porro vero ossa per gradum Calcinationis in candidissimum cinerem redigantur seu exurantur: Et denique tria hæc iterum debita ratione vniantur, ita vt butyrum referant: Arcanum id ac specificum admirandum erit, quo quamlibet ossis fracturam citra dolorem tribus saltem deligationibus curare integre possis, modo fracturam ipsam ad præscriptum scientiæ chirurgicæ tractes componasque, & specificum tandem forma Emplastri imponas, &c. Idem etiam vulnera cranii, & quamcunque aliam ossium contusionem expeditissime persanat.

Quarta & vltima Separatio est Resinarum & Gummatum a cute, intestinis, & tendinibus. Resina namquæ hæc per gradum extractionis Spagyrica arte ex illis extracta ac separata, & ad Solis radios per se coagulata, viscum nitidum & pellucidum euadit. Visco hoc, præscripto modo ex corpore humano præparato, extracto & separato, Arcanum ac Specificum stypticum præstantissimum prodit, quo vulnus aut vlcus expedite conglutinari, ac labra eius adduci cogique possunt, (non secus ac duæ tabulæ visco immisso agglutinantur) modo resoluti illius duas tresue guttas vulneri inicias. Hoc etiam arcanum singulare est pro Ambustis, pro vnguium lapsu aut scabritie, si penna illinatur. Ita enim caro nuda cuticula inducetur.

Multæ hic quidem aliæ quoque separationes horum, vel illorum recenseri possent. Quarum tamen cum mentionem in locis aliis fecerimus: illas otiose hic repeti, frustraneum foret.

Hic

Hic illas ſaltem neceſſe eſt deſcribi, quarum alibi mentionem non fecimus.

Separatio vltima, eſt Iudicium extremum.

Denique vero in fine rerum terrenarum omnium fiet vltima ſeparatio, in tertia generatione, die illa magna, qua filius Dei in Maieſtate & gloria ſua venturus eſt, cui præferentur non gladii, vincula, Diademata, Sceptra, &c. & theſauri ſeu clenodia regia alia, qualibus principes, Reges, Cæſares, &c. ſeſe pompoſe inferunt: Sed crux eius & carona ſpinea, & claui per manus ac pedes traiecti, & haſta, qua latus eius pertoſſum eſt, & arundo ac ſpongia, quibus potum ei porrexerunt, & virgæ, quibus percuſſus & cæſus eſt. Hunc nulla equitum turma, tympanis late clangentibus comitabitur: Sed quatuor tubæ ab Angelis verſus quatuor mundi partes inflabuntur, ſonitu ſuo fremebundo omnes in viuis adhuc exſiſtentes, vno momento occiſuræ, & hos iterum vna cum defunctis ſepultis confeſtim reſuſcitaturæ.

Iudicii extremi quaratio futura ſit.

Matth. caput 25.

Audietur enim vox, *Surgite mortui, & venite ad iudicium.* Ad hoc duodecim Apoſtoli conſidebunt, ſellis ex nubibus paratis, & duodecim Iſraelis familias iudicabunt. Eo loco Sancti Angeli malos a bonis, maledictos a benedictis, hœdos ab ouibus ſeparabunt. Ibi maledicti inſtar lapidum & plumbi deorſum præcipitabuntur: benedicti autem velut Aquilæ ſurſum volabunt. Ibi a tribunali Dei adſtantes in læua parte egred etur talis vox: *Abite maledicti in ignem æternum, quod Sathanæ ac Diabolis ab æterno paratum eſt. Nam eſurii, & vos me non cibaſtis, ſitiui, & potum mihi non porrexiſtis. Aeger fui, & captiuus, & nudus, & vos me non viſitaſtis, non liberaſtis, non veſtiuiſtis. denique nulla erga me miſericordia tacti eſtis. Ideo nec hic vllam miſericordiam experiemini.* Econtra ad ſtantes in dexrra parte ſic loquetur: *Venite benedicti & electi in regnum mei patris, quod vobis & omn bus angelis ab initio paratum eſt. Eſuriui enim & dediſtis mihi manducare, ſitiui & dediſtis mihi bibere. Hoſpes eram, & collegiſtis me. Nudus eram, & operuiſtis me, infirmus eram, & viſitaſtis me: in carcere eram, & veniſtis ad me. Ideo & vos iam in domum patris mei recipiam, in qua multæ ſanctorum habitationes ſunt. Miſerati me eſtis: ideo & ego vos miſerabor.*

His omnibus completis & exactis, res Elementares vniuerſæ ad primam materiam Elementorum redibunt, & in æternum torquebuntur, nec vnquam conſumentur, &c. Econtra ſacramentales creaturę oēs

redibunt ad primam materiam sacramentorum, hoc est, clarificabuntur, & in æterno gaudio Deum creatorem suum glorificabunt & venerabuntur, a mundo ad mundum, ab æterno ad æternum. Amen.

FINIS. LIBRI OCTAVI.

LIBER NONVS DE SIGNATVRA RERVM NATVRALIVM.

Hoc libro de signatura rerum Philosophaturis nobis ante omnia conuenit, vt a quonam signata sint, quisue signator exsistat & quot signata numerentur, prius expediamus. Sciendum ergo est signata esse triplicia. Signata prima Homo signat. Secunda Archeus. Tertia, Astra Supernaturalium. Itaque tres hoc modo signatores exsistunt: Homo, Archeus, Astra. Insuper notandum est, signa ab hominibus signata perfectam secum cognitionem, & iudicium absconditarum rerum afferre, earumque virium & facultatum abditarum notitiam impertire.

Signata & signatores triplices.

Astrorum signa dant prophetias, præsagia, &c. rerumque supernaturales vires indicant, et vera iudicia ac indicia promunt in Geomantia, Chiromantia, Physionomia, Hydromantia, Pyromantia, Necromantia, Astromonia, Berilistica, &c. et aliis scientiis Astralibus:

Vt autem signa omnia quam rectissime et breuissime explicemus: ante omnia opus est, vt signa illa, quorum Homo ipse signator est proponamus. Illis intellectis cetera quoque tam naturalia quam supernaturalia rectius assequemini. Notum itaque est, Iudæos signum flauum in pallio seu tunica circumferre. Hoc quid aliud est, quam id signũ, ex quo quilibet obuius ipsum Iudæum esse intelligat. Sic Lictor ex variegata tunica vel manica internoscitur. Sic magistratus quiuis suos ministros coloribus ac insignibus suis ornat.

Mechanicus opus suum peculiari signo designat, vt quilibet, quisnam opus fecerit, intelligat. Quo fine tabellarius sui domini aut ciuitatis insigne in pallio gestat, nisi vt ex illo pateat, quod nuncius sit, quod huic vel illi seruiat, quod hinc vel illinc emigret, & sic transitum tutum impetret, &c.

Sic mi-

Sic miles teſſeram vel ſimbolum nigrum, candidum, flauum, viride, cœruleum aut rubrum geſtat, vt ab hoſte diſcerni poſſit. Ex eo dignoſci poteſt, hunc eſſe Cæſarianum, illum Regum, hunc Italum, hunc Gallum, &c. Hæc ſigna ſunt, quæ ad ordinem et officium ſpectant, quorum multa adhuc enumerari poſſent. Sed tamen, quoniam, alia ſigna, naturalium & ſupernaturalium rerum deſcribenda nobis propoſuimus, libellum hunc alienis ſignis minime infarciemus.

Vt ergo Signata illa, quæ homo ſignat, quæque non tantum ad ordinem, officium aut nomen, ſed etiam ad diſcrimen, notitiam, ætatem, dignitatem, gradum, &c. cognoſcendum deducunt: deinceps ſciendum eſt, de moneta, quod quælibet peculiarem ſuam probationem ac ſignum habeat, ex quo noſcatur, quanti valoris ſit, cuius domini ſit, quo loco vſitata & accepta ſit. Hinc a Germanis prouerbium iactatur: Numus nullibi gratior, quam vbi cuſus eſt.

Idem intelligendum etiam de ſignatis viſitatis, quæ a iuratis & ad id conſtitutis prægreſſa debita inſpectione ſignantur: cuius rei documento ſunt panni, inſignibus peculiaribus notati, ex quibus ſciri poteſt, eos in examine bonos ac probos inuentos eſſe. Cur ſigillum appenditur literis, niſi vt vis quædam ſit, quam violare nulli liceat? Sigillum enim eſt confirmatio literarum, vnde illæ apud omnes homines ac iudicia ratæ habentur. Sine Sigillo Apocha mortua, irrita & inanis eſt.

Eodem modo paucis quoque literis, nominibus ſeu verbis res multæ deſignantur, vt libri, qui vno tantum extra verbo inſcripti, quid intus contineant, illico produnt.

Eadem conditio etiam eſt vitrorum, & pyxidum in officinis medicinalibus, quæ omnes peculiaribus nominibus ſeu chartis appenſis diſcernuntur. Id niſi fieret, ecquiſnam tot tamque inter ſe diuerſas Aquas, Liquores, Syrupos, olea, pulueres, ſemina, vnguenta, &c. denique ipſa ſimplicia omnia diſcernere poſſet. Eodem modo & Alchimiſta in Laboratorio ſuo, omnes Aquas, Liquores, Spiritus, Olea, phlegmata, Crocos, Alcali, pulueres, denique omnes Species ſingulatim ſuis nominibus & chartis notat, vt ex illis, ſi opus ſit, quod velit eligere poſſit. Sine quo præſidio impoſſibile eſt, ſingulorum propriam memoriam habere, &c.

Sic etiam per numerum conclauia omnia, & ædificia hominum ſignari poſſunt, vt ætas cuiuslibet ex primo illico aſcripti numeri aſpectu ſciri poſſit.

Hæc & alia signata proponere vobis volui, vt his comprehensis, a vobis in ceteris eo dexterius intelligar, adeoque quorumlibet significatio planior & euidentior fiat.

De Monstrosis signis hominum.

Monstrosa signa varia sunt

MVlti homines mõstrosis signis deformes in lucẽ eduntur. Sic alius digito vno abundat, alter vno deficit; idque vel in manibus, vel pedibus. Nonnullis digiti omnes in vtero matris connascuntur. Alius distortum pedem, brachium, collum, &c. secum ex vtero fert: alius luxatum dorsum seu gibbum. Sic etiam nascuntur Hermaphroditæ, Androgyni, homines scilicet, vtroque pudendo, tam virili quam fœmineo dotati, aut etiam vtroque priuati. Monstrosorum huiusmodi signorum multa tam in masculis quam in fœmellis notaui, quæ vniuersa pro monstrosis signis arcanorum malorum Ascendentium habenda sunt. Vnde etiam prouerbium id inualuit: Quo distortior, eo nequior: Clauda membra, clauda opera. Ea enim signa vitiorum sunt, raro aliquid boni notantia.

Monstrosa signa quid indicent.

Vt suos filios infamibus signis carnifex notat: ita & mali Ascendentes, suos fœtus supernaturalibus malitiosis notis inurunt, vt eo dexterius caueantur, exemplo facinorosorum hominum, qui stigmata vel in fronte, vel malis, aut auribus, digitis, manibus, oculis, linguis, &c. præcisis ostentant.

Quodlibet horum infamium signorum peculiare vitium designat. Sic stigma in faciem mulieris, &c. inustum, aut aurium detruncatio plerunque furtum indicat. Digitorum detruncatio improbos aleatores: manus abscissio, violatores pacis: duorum digitorum amissio periuros: oculi elisio acuta & subtilia facinora tractantes: linguæ præcisio, blasphemos, calumniatores, &c. designat. Sic etiam Mamaluccos, (quos vocant) seu Christianæ religionis abnegatores ex cruce plantis pedum inusta dignoscere potestis, quod scilicet Christum Redemtorem suum abnegauerint.

Monstrosa signa a prægnantis imaginatione.

Sed, vt his missis ad malignorũ Ascendentiũ monstrosa signa reuertamur sciendum est, non omnia monstrosa signa ex solo Ascendente oriri, sed frequenter etiam ex Astris humani animi, quæ iugiter ac omnibus momentis, cum Phantasia, Æstimatione seu Imaginatione ascendunt descenduntque, non aliter, ac in Firmamento superiore. Hinc vel ex metu vel terrore prægnantium multa monstra, aut liberi monstrosis notis in vtero signati nascuntur. Horum causa pri-

ſa primaria eſt timor, terror, appetitus, a quibus Imaginatio ſuſcitatur. Prægnans ſi imaginari incipit, tunc cœlum ipſius motu ſuo circumfertur, non ſecus ac Firmamentum ſuperius, ſingulis momentis Aſcendentibus vel ſurgentibus, vel decumbentibus. Nam ad exemplum Firmamenti maioris Aſtra Microcoſmi quoque per Imaginationem mouentur, donec inſultus quidam fiat, quo Aſtra Imaginationis Influentiam & Impreſſionem prægnanti conferant, non ſecus ac ſi quis ſigillum imprimat, aut monetam effigiet. Vnde hæc ſigna & notæ geniales, inferiorum Aſtrorum Impreſſiones vocantur, de quibus multi multa philoſophati, & ex illis homines ſolide diiudicare conati ſunt, quod tamen fieri minime poteſt. Adhærent tamen illa, & imprimuntur fœtibus, prout Aſtra matris vel frequentia vel violenta in fœtus incumbunt, aut matris deſiderio non ſatis fit. Nam ſi mater hunc vel illum cibum deſideret, & eo potiri nequeat: Aſtra autem velut in ſeipſis ſuffocentur, & occidant: deſiderium id fœtum per omnem vitam comitatur, vt illud nunquam ſatiare commode poſſit. Eadem etiam aliorum ratio eſt: de quibus tamen hic prolixius non diſquiremus.

De Aſtralibus ſignis Phyſionomiæ in homine.

Phyſionomia origo quæ.

SIgna Phyſionomiæ ex Aſtris ſuperioribus ſuum ortum conſequuntur. Scientia hæc Phyſionomiæ a maioribus noſtris & comprimis ab Ethnicis, Tartaris, Turcis &c. aliiſque populis, apud quos homines ad ſeruitia vendi moris eſt, ſummo loco habita fuit, & nec apud Chriſtianos penitus exſtincta eſt. Cum ipſa tamen multi quoque errores vna irrepſerunt, hactenus a nemine animaduerſi, dum quilibet bardus & rudis indiſcrete de quolibet iudicandi licentiam ſibi ſumſit. Vbi admiratione dignum eſt, errores illos, ex operibus, factis, viribuſque hominum nunquam animaduerſos eſſe.

Aſtra cur alios cogant, alios minus.

Quod ſi quis hoc loco contra nos argumentetur, dicens, Signa Phyſionomiæ ab Aſtris eſſe, Aſtra autem neminem cogendi, compellendi & incitandi poteſtatem habere: is quidem male non loquitur: ſed tamen diſcrimen aliquod in eo eſt comprimis notandum, quod alium Aſtra cogant, alium non cogant. Hic iam ſciendum eſt, quiſnam Aſtra regere ac coercere poſſit, aut quis ab Aſtris gubernetur. Itaq; pro hoc notandum eſt, virũ ſapientem dominari Aſtris poſſe, nec vero illis ſubiectũ eſſe. Aſtra ſapienti ſubdita ſunt, & ei obſecundare coguntur, non ipſe Aſtris. Animalem autem hominem Aſtra cogunt, com-

pellunt, coercent, vt quo ducunt, sequatur, non secus ac fur patibulum, latro rotam, piscator pisces, auceps aues, venator feras sectatur. Hic quid aliud in caussa est, quã q; homo eiusmodi nec seipsum, nec suas vires aut nouit aut impendit, nec cogitat, se minorem mundum esse, ac Firmamentum vniuersum cum suis viribus intra se conditum habere? Qua de caussa animalis & insipidus homo vocatur, fœdæque seruitutis ac terrenorum omnium mancipium, cum tamen a Deo in Paradiso priuilegium acceperit, vt ceteris creaturis vniuersis imperaret & dominaretur, nec eis obediret. Ideo omnium quoque nouissime ipsum creauit, ceteris vniuersis iam ante ipsum conditis. Hoc ius postea per lapsum homo perdidit. Ipsa tamen sapientia hominis seruilis minime facta est, nec libertatem suam ille manumisit. Vnde opus est, Astra ipsum sequi, eique obedire, non ipsum Astris. Et licet is quidem filius Saturni Saturnusq; ipsius Ascendens sit: potest tamen seipsum illi subducere, & ita eum vincere, vt soboles Solis fiat, adeoque sese alii planetæ subiiciat, ac se eius filium faciat. Et idem fere hic euenit, quod fossori, qui fodinarum domino aliquandiu suam operam elocauit, & cum vitæ periculo prouinciam suam recte administrauit, tandem vero hoc discursu rationem secum init: Ecquid tandem futurum de te sit, si vitam omnem sub terram transigas, & continuis laboribus vrgendis insuper etiam corpus ac vitam ipsam in discrimen voces? Dimissione a meo Domino impetrata, herum alium sectabor, vbi mihi vita suauis fluat, vbi cibi potusque copia affluat, vbi vestes niteant, vbi nihil operæ, multum mercedis detur, vbi ab incumbente monte nihil oppressionis impendeat, &c. Hoc ille quidem medio seipsum dominum constituere potest, cum alias per omnem vitam seruus & mercenarius mansurus fuisset, duris laboribus & victu tenui tabescens, &c.

Homo dominus omnium creaturarum.

Homo Astris sese subducere & submittere potest.

Porro sicut iam percepistis, hominem sapientem Astris imperare, & maligno planetæ sese subducere, ac alii meliori subiicere, ex seruitute ad libertatem penetrare, adeoque ex mali planetæ carcere sese eruere posse: ita animalis quoque homo, qui filius Solis, Iouis, Veneris aut Mercurii est, benigno sese planetæ subducere & Saturno Martiue subiicere potest. Huic similis est ille, qui ex religiosorum collegio aufugiens, & vitæ mollis impatiens miles fit, aut alias homo nauci, cui postea in dolore & ærumnis omnis vita ducenda est. Talis etiam est vir locuples, qui leuitate impulsus, bona sua iniq; dilapidat & consumit, aleis, comessationib. scortationib. &c. quib. inhiat tamdiu, donec vniuersis absorptis, tãdem egeat, & cũ infami egestate misere cõflictatus merito

merito risui & contemtui omnibus fiat, vt etiam a pueris in plateis audiendum sit: Ecce, homo nauci & nihili, qui cum dominus esse posset, dominio fastidito, maluit esse seruus, mendicus, seruorum mancipium, cum ad dominium denuo ne aspirare quidem liceat. Et huc malignum Astrum seu ascendens ipsum adegit. Nisi fatuus & improbus fuisset, Astris tam certum in se dominium non reliquisset, sed illis omnino reluctatus fuisset. Et quamuis per se ipsum quidem resistere Astris minime sciuisset: potuisset tamen animum ad aliorum exempla intendere, sic apud se cogitans: Ecce, quam opulentus iste vir fuit: sed friuolis & pudendis negotiis, in meram se paupertatem coniecit. Item, iste vel iste splendide vixit, & citra labores corporis insignes cum tantum cibum, tum mercedem amplam adeptus, cōmoditatis eas ferre amplius non potuit. Iam parce & sordide viuendum, & vini loco potanda aqua est, interim laboribus indies cumulatis, mercede vero imminuta. Eiusmodi sortis homo quoties quæso secum ita sermones confert: Ecquid feci? quo me præcipitem dedi, rem collectam partamque tam turpiter prodigendo? Quam quis restituet? Si, quod periit, recepero: longe alia viuendi ratio instituetur, adeoque meo damno sapere discam, & male facta consilio saniore recompensabo. Sed scire conuenit, neminem damno proprio sapere. Stultum enim ac animale est, damno suo proprio sapere. Qui sapiens est, ab alieno exemplo sapit, non suomet. Qui enim suum prodegit semel, is prodiget etiam denuo. Qui semel perit, perit etiam denuo. Qui semel aleam iecit, iacit eandem & denuo. Qui semel furatus, patibulum effugit, furari conatur etiam secundo. Sic enim is apud se cogitat: Semel atque iterum successit molimen. Cur non & tertio quartoue, &c. succedat? Si Deus semel, quod perierat, restituit, restituet etiam secundo, tertio, &c. Si in miseria prima desertus non fui: non ero vtique etiam in secunda aut tertia, &c. Hæc omnia facit homo animalis, Astrorum seruus & mancipium, qui ab astris ceu arundo in vndis quoquo versum agitur & impellitur. Hæc etiam caussa est, cur in miseria vita ipsi exigenda, adeoque in infamia moriendum sit. Quis ergo fœdam illam seruitutem sustineat, & se ex tam squalido carcere non extricet? Nam sua propria sapientia accedente sui Astri ope quiuis sese inde eripere & liberare potest. Rem sic expendite. Auceps sua prudentia fretus, & Astri sui ope Astrum aliud vincens, vt aues ipse sectetur, opus non habet, sed hæ sequentur ipsum, etiam natura ipsarum reluctante ad loca insueta conuolaturæ. Sic piscatori suæ sapientiæ, a Deo datæ, vacanti, pisces vltro adnatant, etiam vt manibus capiantur. Venator, sapientiam suam impendens, astro suo feras adeo cogit, vt non ipsas sectari opus ha-

Sapit nemo damno proprio, sed alieno sapiens.

beat, ſed ipſæ ſectentur illum, etiam nullo Naturæ dictu ac impulſu. Et ſic etiam de ceteris creaturis viuentibus, &c.

Aſtra ſunt duplicia.

Pro horum ergo captu ſciendum eſt, Aſtra eſſe duplicia. Terrena nempe & cœleſtia: illa ſtultitiæ, hæc ſapientiæ. Et velut mundi duo ſunt, maior & minor, minoremque maior regit: ſic & aſtrum Microcoſmi Aſtrum cœleſte gubernat & vincit. Nec enim eo conſilio Deus Planetas & cetera cœli Aſtra creauit, vt ipſa homini dominentur, ſed vt cadem, ceu creaturæ reliquæ ipſi pareant ac ſeruiant. Et licet Aſtra quidem ſuperiora inclinationem dent, hominemque velut, & cetera terrena corpora ſignis naturalibus pro generationis modo ſignent: ea tamen poteſtas aut dominum nullum eſt, ſed prædeſtinatũ tantum mandatum ac officium, quo nihil occultum & abſconditum maneat, ſed per exteriora ſigna vis & poteſtas interior prodatur.

Aſtrorum finis hominum ſeruire non imperare.

Signata ſunt duplicia.

Ceterum, vt ad propoſitum noſtrum de Phyſionomicis ſignis hominum reuertamur, ſciendum eſt, ea duplicia eſſe, externa quidem ſpecie ſimilia, ſed tamen viribus & effectu diſſimilia. Alia ſunt ex ſupernis aſtris cœli, alia ex infernis aſtris Microcoſmi. Quicquid aſtrum ſuperius ſignat ſecundum generationem vſque ad ætatem mediam: id ſignatum eſt prædeſtinatum, peculiaribus viribus minime carens. Teſtatur enim de Natura & conditione hominis, Quicquid autem inferius Aſtrum Microcoſmi a Generatione ſignat, ortum ſuum habet a patre & matre, quoties ſcil. mater Imaginatione ſua, aut Appetitu, timoreue aut terrore per contactum, fœtum ſuum in corpore ſignis ſupernaturalibus, quæ notæ maternæ ſeu vterinæ vocantur, affecit, de quibus cum antea nobis dictum ſit, iam iterationis labori merito ſuperſedemus, cum noſtri inſtituti ſit ſaltem de ſignatis phyſionomicis tradere, vbi prædeſtinata ſaltem ſignata aſtri ſuperioris proponemus, ſub quibus intelligimus ſignata hominum illa, quæ neque pater neque mater eadem ſimilitudine in corpore ſuo geſtarunt. Huius claſſis ſunt, nigri, cœſii, parui, magniue oculi, longus, curuus & acutꝰ naſus, foueæ in malis, maxilla ſurrecta, ſimus aut latus naſus, graciles vel vaſtæ aures, ꝓmiſſum collũ, oblonga facies, patens ac deductum os, craſſi, ſubtiles, multi ſeu denſi, rari nigri, flaui, rubri capilli, &c. Horum ſignorum ſi vnum pluraue in homine apparent, ea ſuis indiciis minime carere ſciendum eſt. Opus tamen eſt, vt ſecundum ſcientiam Phyſionomicam ea conſideretis, & certam artis ſignatæ peritiam habeatis, qua per externa ſigna internum hominem cognoſcere poſitis.

Signata phyſionomica quæ ſint.

Oculi Nigri quid notent.

Et vt ad noſtri inſtituti Practicam deſcendamus, & nonnulla horum ſigna, velut & ſignificationem eorum ex parte recenſeamus: ſciendum

dum

dum est, Nigros oculos præter constitutionem sanam, plerunque etiam indicare constãtem animum, minime ambiguum, haud meticulosum, sed vegetum & cordatum, veracem, & virtutis amantem.

Cæsii quid. Cæsii oculi indices sunt hominis dolosi, ambigui, constantis. Imbecilli oculi notant bona consilia, argutas & profundas deliberationes, &c. *Lusci qd.* Lusci, qui sursum, deorsum, & ad vtrumque latus versatiles sunt, notant hominem falsum, callidum, decipi nescientem, infidum, laborum fugientem, otii studiosum, victum quærentem desidia, alea, fœnore, scortatione, rapinis, &c.

Parui & profundi quid. Oculi parui & profundiores, visum imbecillum & debilẽ, frequenter autem in senio futuram cœcitatem indicãt, velut & fortes homines, bellicosos, impauidos, dolosos & agiles, factiosos, patientes fortunæ, quorum tamen vitæ exitus plerunque tragicus est, &c. notant.

Magni quid. Magni notant auarum, voracẽ, maxime si extra caput promineãt.

Nictantes quid. Oculi assidue nictantes, indicant visum debilem, & hominem timidum & sollicitum. *Mobiles quid.* oculi, qui velocius huc illuc mouẽtur ad aspectum hominum, indicant cor amatorium, prudens, & expeditæ inuentionis.

Deiecti quid. Oculi assidue deiecti indicant hominẽ verecũdum & modestum.

Rubei. Oculi rubei hominem audacem, fortem, &c.

Lucidi. Lucentes oculi, nec facile mobiles, indicant Heroem, magnanimum, fortem, alacrem, hostibus suis formidolosum, &c.

Aures magnæ quid. Aures magnæ indicant probum auditum, bonam memoriam, attentionem, diligentiam, sanum cerebrum & caput, &c.

Depressæ. Aures depressæ mali augurii sunt. Indicant enim plerunq; hominem malitiosum, fraudulentum, iniquum, & malum auditum, malã memoriam, hominem impauidum, & facile sese periculis exponentem.

Nasus longus quid. Nasus longus, & deorsum incuruatus boni signi est. Notat hominem strenuum, prudentem, occultum, immitem, & tamen iustum, &c.

Simus qd. Nasus simus indicat hominem malignum, falsum, libidinosum, mendacem, inconstantem, &c.

Acutus quid. Nasus acutus, hominem versipellem, illusorem, &c.

Promissus quid. Nasus promissus, hominem tardum in omnibus negotiis, &c. odoratu tamen insignem, &c.

Buccæ foueis excauata quid. Buccæ, foueis excauatæ, loquacẽ, contemtorẽ, contentiosum, &c.

Mentum oblongum quid. Mentum oblongum cum facie longa, hominem iracũdum, ad labores tardum, &c.

Mentum fissum quid. Mentum fissum, hominem fidelẽ, officiosum, abditi & diuersi sermonis, iam hoc loquentem, & aliud tamen intelligentem, iracundum, irę pœnitentem, ingeniosum, & inuentiosum.

Os magnũ & paruũ. Os magnum amplumq; hominem voracem, insipidum, fatuum, impudentem intrepidum, &c. Os paruum, contrarium indicat.

Labra attracta q^d. Labra attracta, vbi superius inferiore maius est, hominem iracundum, bellicosum, animosum, plerunque tamen crassorum & impudicorum morum, instar porci, &c.

Labra inferne magna quid. Labra inferne magna, crassum, stultum, & bardum, &c.

Pili cur nihil certe designent. De crinibus vel capitis vel barbæ iudicia non admodum certa fiunt, quoniam vsus docet, eos miro modo variari posse, vt vel nigri, vel flaui, vel rubri, vel candidi & cani, vel crispi erumpant. Sic redduntur etiam molles vel duri, prout quisque eos desiderarit. Et hinc factum est, vt multi, Physionomicæ scientiæ alias satis gnari, fallerentur turpiter, dum de crinibus iudicium temere facerent, astris imputantes, quæ ipsis potius hominibus ascribenda fuerant. Negari tamen minime potest, capillos firmiter in capite defixos, & capitis & totius corporis bonam valetudinem indicare. Hæc etiam caussa est, cur equorum emtores caudam illorum vellant, vt hoc modo de sanitate eorum iudicare possint. Sic porci probantur ex setis, pisces ex pinnis & squamis, auis ex pennis, &c.

Collum procerius quid. Collum si æquo procerius sit, & naturæ limites transcēdat, notat hominem sollicitum, prudentem, attentum, &c.

Lati humeri quid. Lati humeri & dorsum, hominem robustum ad portandum & emouendum, &c.

Brachia lacertosa quid. Brachia lacertosa, hominem validum & robustum in verberando, tundendo iactando, &c.

Manus duræ quid. Manus duræ, hominem laboriosum & mercenarium, &c. contra vero molles.

Corpus, &c. Corpus breue, & longa crura, bonũ cursorem, cibo potuq; facile satiabilem plerunq; tamen vitæ breuioris hominem notant.

Venæ magnæ quid. Venæ Magnæ & conspicuæ infra medium ætatis, hominem sanguineum & succi plenum, supra vero medium ætatis frequenter ægrotantem, viuacem tamen, &c.

Ex morib. nihil certi iudicari. Quantum vero ad mores & gestus spectat, ex illis homo cognosci tam facile non potest, nec iudicari. Experientia enim docet, hos quouis momento mutari posse, vt Signatori fucum faciant, & ad erroneum iudicium ipsum deducant. Id quod ab Astronomis vniuersis quidem hactenus tam accurate obseruatũ non est. Signatoris ergo est, non semper ad mores & facta respicere, sed ad alia potius corporis signa, quæ fixa sunt, & nulla arte fucari aut mutari queunt. Nam si rubri crines, commotio frontis & palpebrarum, hilaris, erectus & immo-

immobilis vultus , frequens agitatio oris, validus & præmeditatus ingreſſus, & animus leuis, neceſſario indicarent virum & militem generoſum, ſtrenuumq; talem vtiq; ſua induſtria quiuis ſe pręſtare facile poſſet, vt in luſtratione eo melius ſtaret, & ſtipendium amplius impetraret. Idem ſimiliter etiam de ceteris moribus, qui ſapientiam, ſtultitiam, veritatem, mendacium, fortunam, victoriam, &c. præ ſe ferunt, æque iudicandum eſt.

De Aſtralibus Signis Chiromantia.

DE Chiromantiæ ſignis tenendum eſt, ea ex ſuperioribus Aſtris ſeptem Planetarum oriri , & ex ſeptem Planetis ea omnia cognoſci debere ac iudicare. Est autem Chiromantia ſcientia, quæ non ſaltē manus hominum inſpicit, & ex illarum lineis, locuſtis & rugis iudicium facit: ſed inſuper etiam omnes herbas, ligna, ſilices, terras, & flumina, denique quicquid lineas, venas, rugas, &c. habet, conſiderat. Sed nec hæc ſcientia ſuis erroribus, quos Aſtronomi illi oggeſſerunt, caret. Digitos enim vtriuſque manus Planetis & præcipuis Aſtris aſſignarūt, cum tamen digitorum in vna manu tantum quinque, in vtriſque decem ſint, Planetæ tamen ſeptem ſaltem numerentur. Quomodo ergo hæc inter ſe conuenire poſſint? Quod ſi digitorum in vna manu ſeptem eſſent: tunc cuilibet Planetæ digitum vnum aſſignari, concedi poſſet. Sed tamen frequenter etiam hoc accidit, vt quidam in vtraque manu ſeptem tantum digitos habeant, ceteris caſu quodam detrūcatis. Vbi cum truncati adhuc ſuperſint, nec illi tales nati ſint: res vtique illa huc referri nequit. Et ſi quidem fieret, vt homo cum ſeptenis digitis naſceretur, ſiue in vna ſiue vtraque id manu eſſet: id tamen monſtrum foret, præter naturæ ordinem productum, Aſtris minime ſubiectum. Ideoque nec hic vlla comparatio inſtitui poteſt. Quod ſi vero quinque omnino digitos in qualibet manu, & Planetas ſeptem eſſe, ac hæc mutuo inter comparari oporteat. Conueniret vtique, vt Planetæ ſortes in vrnam mitterent, ad cognoſcendum hoc, quinam duo Planetæ decedere debeant. Quod tamen cum fieri non poſſit, Planetæque nec teſſeras, nec ſortes in firmamento habeant: iure admiratio ſubit, ecquis hanc ſibi poteſtatem ſumſerit, vt Planetarum nomine ſortiēs, Veneri Pollicem, Ioui indicem. Saturno Verpum, Soli Annularem ſeu Medicum, Mercurio Auricularem aſſignarit & contulerit, Martem interim & Lunam quaſi ex tribu & libertate ſua eliminans. Quæ ſi ita ſe habent: ec quis iam admiretur, ex indignatione iuſta Martē filios ſuos inſtigare, vt illi Sortiariū iſtum occidant, aut alias perpetuas ſimultates contra ipſum alant? Quis admire-

Chiromantia quid.

Digiti an Planetis aſſignati?

Digiti qui quibus Planetis aſſignati.

tur, cur Luna illi lusori aut cerebrum infirmet, aut rationem omnem elidat? Et hic primus iste error est, quem in Chiromantia committi diximus.

Error secundus in hoc est. Frequenter accidit, vt originales naturalesq; lineæ manuum per noxas aut casus fortuitos mutentur, aut maiores minoresue fiant, aut aliis locis appareant. Sicut enim, si via quædam trita a re quadam obstruitur, aut ab illapso monte obtegitur, aut ab aquarum exundatione corrumpitur, homines viam ei propinquam aliam moliuntur: ita & lineis veteribus manuum accidit, vt interdum post sanationem vulnerum aut vlcerum vna cum noua carne, nouæ etiam lineæ enascantur, veteresque penitus deleantur. Eodem modo & propter duros labores lineæ obliterantur aut, quæ primariæ sunt, grandescunt. Vbi idem euenit, quod de arboribus notum est. Si enim adolescens arbor vndiquaque frondes multas emittit: tunc præcisis multis, arbor ipsa grandior euadit.

Sed vt tandem ad practicam huius scientiæ Chiromantiæ digrediamur, & sententiam nostram breuibus aperiamus: scire vos velim, me quidem, quātum ad manus attinet, nihil quicq̄ ibi mutare, sed veterum obseruationibus & descriptionibus acquiescere. Institui tamen in hac Chiromantiæ practica de illis saltem scribere, de quibus veteres nihil commentati sunt, veluti de Chiromantia Herbarum, Lignorum, Lapidum, & similium. Et notari debet primum, herbas omnes, quæ vnius generis sunt, vnius & eiusdem quoque Chiromantiæ esse. Si autem lineæ illarum dissimiles sunt, & in aliis maiores minoresue apparent: id a senio ipsarum est. Expresse itaque profitemur, herbarum Chiromantiam ad nihil aliud conferre, quam vt cuiuslibet herbæ aut radicis ætas sciatur & cognoscatur.

Chiromantia herbarum, lignorum &c. a veterib. non tradita. Eius quis vsus.

Posset hic arguendo quispiam ita instare, & asserere, nullam herbam quamdiu radici suæ adhæret, adultiorem fieri 4. aut ad summum quinque mensibus, dum a Maio vsque ad autumnum supputatio incoatur, quo tempore quælibet herba interit, & a radice sua deficit. Ad hoc ego respondeo Deo vnicam virtutem in radice exsistere, quæ primum Ens & spiritus herbæ sit, ex quo herba enascitur & sustentatur vsq; ad prædestinatum suum tēpus, adeoq; vsq; ad seminis productionem exaltatur. Et hoc signo seu indicio est, virtutem illam retro in radicem illam cōmeare, & herbam ita exarescere. Quamdiu a spiritus iste, qui herbæ summa vis est, in radice remanet, quotannis herba ea renouatur: nisi fiat, vt spiritus iste vna cum ipsa herba auferatur & exolescat. Tunc enim herbæ illius renouatio nulla est. Radix enim emortua est, nec in se vitam amplius

Spiritus herbarum quæ conditio.

plius haebt. Quo vero modo ſpiritus ille cum herba a radice, aut cum radice a terra auferatur, vt virtus eius retro, aut in radicem, aut a radice in terram abeat, hoc loco pendendum non eſt. Id enim ſublime Naturæ Myſterium eſt, nec propter Sophiſticos Medicos palam proferendum, vt quibus talia arcana non ſaltem ludo, ſed etiam ſummo contemtui ſunt. Hic ergo quod omittimus, in Herbario trademus, &c.

Porro, quo herbæ iuniores, & minus annoſæ, eo plus viribus ac facultatibus præſtant. Sicut n. per ſenium homo eneruatur, & ſecundum vires naturales deficit: ita & herbæ.

Vt vero ſciatur, quæ herbarum & rerum ſimilium Chiromantia ac ætas ſit: Experientia diuturna requiritur, cum annorum numerus illis inſcriptus non ſit, ſed ex ſola Chiromantia, vt dictum eſt, diuinetur. Chiromantia a. non numeros, non literas, non characteres, ſed lineas tantum, venaſq; ac rugas &c. pro ratione cuiuſlibet ætatis ſuppeditat. Quo enim quodlibet grandæuius: eo maiores & ſpectabiliores lineæ exhibentur, & virtus ac operatio rei ignauior eſt. Sicut enim facilius curatur morbus, vnius mẽſis vel anni, quam qui duorum, trium, quatuor, quinq; &c. menſium vel annorum eſt: ita & herba, vnius anni morbum ſuum citius curat quam quæ duæ duorum, trium &c. annor. eſt. Et hæc de cauſſa malis vetuſtis, herbę iuuenculę & minus annoſę: recentib. a. veteres herbę & medicinæ debentur. Vetus namq; ſi veteri iungitur, cœcus cœcum ducit, & vterq; in foueam cadit. Hæc cauſſa eſt, cur multa medicamenta ninil operentur. Sed intra corpus ſubſiſtant, & membra occupent, velut lutum adhæret calceis, vnde morbi poſtea duplicantur, &c.

Morbis antiquis recētes herbæ &c. & contra debentur.

Quod quidem ab imperitis Sophiſtis hactenus minime expenſum eſt, dum per ignorantiam ſuam multo plures perdiderunt, q̃ ſanarunt. Comprimis a. vos Medicos decet ſcire, quod perpetuo medicinam morbo iuniorem eſſe oporteat, vt ſcil. felicius vincat, & in expugnando malo robuſtior ſit. Si n. medicina morbo potentior & valentior eſt, morbus expugnabitur, & vt ignis ab aqua exſtinguetur. Si potentior morbus eſt medicina, medicinam ille in venenum mutat, vnde morbi poſtmodum geminantur & ingraueſcunt. Itaq; ſi morbus ferreus eſt, oportet medicinam eſſe Chalybeam. Chalybs enim ferro vinci minime poteſt. Potentius ſemper vincit, & ignauius domatur, &c.

Etſi ergo inſtituti quidem noſtri ab initio non fuerit, hoc loco de medicina ſcribere: propter veros tamen ac genuinos Medicos hæc ſilentio præterire non potui.

De Signis Mineralibus.

Mineralia quibus differant.

MIneræ quoque ac metalla extra quidem ignem & effossam materiam vera sua indicia & signa promunt, quæ simul & ab Archeo, & ab Astris superioribus acceperunt, quolibet suum genus discretis coloribus & terræ differentiis referente. Aliud enim est minerale auri, ab argenti minerali. Sic diuersum est minerale argenti, a minerali cupri. Diuersum est minerale cupri a minerali ferri. Sic etiam ferri a stanni & plumbi. Et sic deinceps. Inficiari nemo potest, quin per Chiromantiam fodinarum mineralia & metallica corpora omnia, quæ in terræ abditis latent, ex signis exterioribus cognoscantur. Ea Chiromantia est fodinarum, venarum, & ductuum, &c. ex quibus non ea solum, quæ interius condita sunt produntur, sed etiam certa profunditas, & fodinę opulentia, ac metalli copia manifestãtur. Et in hac Chiromantia tria scitu necessaria sunt: nempe Ætas, Profunditas, & Latitudo Venarum, sicut paulo ante etiam de herbis dictum est. Quo enim antiquiores Venæ, eo fodina metallis opulentiores & auctiores. De hac philosophandum ita est quod metalla omnia, quæ in sua adhuc matrice latent continenter & iugiter crescãt. Vnde & hoc liquet, rem quamlibet crescentem, etiam extra matricem suam positam, minorem fieri non posse, sed subinde augescere, hoc est, multiplicari, & secundum suam substantiam, mensuram, & pondus vsq; ad tempus prædestinatum increscere: Prædestinatum hoc tempus est tertia pars destinatæ ætatis omnium mineralium, vegetabilium & animalium, quæ omnium rerũ terrenarum tria summa genera sunt. Quod autem in sua matrice adhuc versatur, tamdiu crescit, donec matrix in in seipsa emoriatur. Nam & matrici prędestinatum suum viuendi & moriendi tempus est, si modo illa externis Elementis subiecta est. Illis quod subiectum non est, nullum tempus, nullum terminum habet alium, quã Elementa ipsa habent, cum quibus id etiam in die nouissimo (qui illorum terminus est) interibit. Hinc sequitur, omnia, quæ infra terrã sunt, externis Elementis minime subiici. Nec enim calorem, nec frigus, nec humiditatem, nec siccitatem, nec ventum, nec aerem, a quibus destrui possint, sentiunt. Eiusmodi itaq; corpora non possunt putrescere, situmue & putorem contrahere, aut emori quamdiu infra terram in suo Chao consistunt. Sed & hæc iam de metallis & lapidibus dicta sunt: ita sciendum est, hoc modo multos etiam homines in montium Cauernis centenis aliquot annis sese sustentasse, veluti fuerunt Gigantes & pygmei, de quibus singularem libellum conscripsimus.

Rerum omnia genera summa tria sunt.

Elementorum quis terminus. Infra terram degentia sunt incorruptibilia.

Vt vero institutum nostrum pertexentes, ad practicam Chiromantiæ fodinarum breuissime docendam digrediamur: sciendum est, venas,

quo

quo profundiores & latiores, eo vetustiores esse. Vbi vero venarum tractus longissime exportiguntur, & tandem fatiscunt, nec absconduntur, signum id malum est. Sicut enim venarum ductus fatiscunt: ita illarum etiam fodinæ fatiscunt, quas profunditate illæ indicant. Etsi interdum fodinæ bonæ inueniantur, quo tamen profundius descenditur, eo subinde magis magisq; illæ vanescunt, vt labor non nisi cum dispendio vrgeri possit. Vbi a. venæ illæ nobis subinde aliis accessoriis augentur, aut alias sæpius abscinduntur: id tum signum faustum est, indicans, fodinas bonas non in propinquo tantum esse, sed easdem etiam in profunditate augeri & multiplicari, & tandem plerunq; fodinæ opulentiores redditæ metallum purum, adeoq; thesaurum amplissimum promant.

Extra rem quidem non est, quod multi metallarii laudent illas venas quæ in profundum diriguntur, & ab oriẽte in occidentẽ vergunt. Tum & ipsa fodinarum ratio experientiaq; docet, venas persæpe, quæ a Solis occasu versus ortum, aut a meridie versus septentrionem, aut econtra a septentrione in meridiem tendunt, non minus ceteris metallis abundare. Nulla ergo vena alii pręponẽda est: nec etiam de hac re longius disquiri conuenit, &c.

Metalla terra quib. indiciis explorentur.

Quantum ad cetera interioris terræ signa aut mineralium colores attinet, de illis breuiter ita constituimus. Quoties fossores in terram argillosam incidunt, qui puri & recentis metalli venam prodit, signum id admodum probum est, certo indicans, metallum id, cuius vena ea est, iam procul inde non abesse.

Similiter si terra effossa metallo caret quidem, sed pinguis est, colorisque albi, nigriue, aut lutei, aut rubri, aut viridis aut cyanei &c. tũc id quoque bonum signum est probi ibi latentis metalli. In operis ergo inceptis sedulo pergendũ est, nec a fossione desistendum. Metallarii enim cõprimis ad nobiles, nitidos & primarios colores respiciunt, vt sunt terra viridis seu Chrysocolla, viride æris, Lazurium, Cinnabaris, Sandaraca, Auripigmentum, Lithargyron auri & argenti &c. Horum fere quodlibet peculiare plerunq; metallum ac minerale indicat. Sic viride æris, Chrysocolla, terra viridis, plerunq; cuprum & cupreum metallum indicat. Sic lazurium, siue Arsenicum album aut Lithargiron argenti, metallum cupri notat. Sic Cinnabaris & Sandaracha, interdũ aurũ, interdũ argẽtum, aut vtraq; permixta ꝓdunt. Sic Aurip. Sulphur rubrũ seu Lithargyrõ auri, aurũ plerunq; portẽdit. Sic vbi Chrysocolla cũ Lazurio, aut Lazurium cum Chrysocolla & Auripig. commixta & confusa reperiuntur, plerunque minerale præstans & opulentum indicant. Vbi lapides aut terræ reperiuntur, colore ferrugineo, minerale ferreum certo designant.

Notandum a. est, fieri etiam interdum, vt Archeus terræ per occultum cuniculum ex terra inferiore metallũ quoddam protrudat ac eructet. Id signum apparens bonum est. Fossorib. ergo desistendum non est cum certa ibi insignis metalli latentis spes sit. Quod si insuper etiam tenuia folia ex metallis, Talco similia, lapidibus aut saxis adhærescant, signum id fidele & probum est.

Coruscationes in fodinis quid indicent.

Quantum vero ad coruscationes: sedulo illæ ac studiosę obseruandę sunt. Indices n. sunt certissimæ latentis alicuius ductus metallici, velut & eiusdem porrectionis, & metalli ipsius generis. Vbi tamen hoc quoq; notandum est, eiusmodi metalla ad perfectam maturitatem nondum peruenisse, sed in primo Ente adhuc versari. Et quocunq; coruscatio tendit, eodem tendit etiam ductus metalli, &c.

Coruscat. sunt triplices.

Præterea sciendum ẽt est, coruscationem coloris triplicis esse, veluti candidi, flaui & rubri, instar Lunę scil. candidæ. Vnde metalla omnia, quę nobis indicant, cognoscuntur. Coruscatio n. candida, metalla candida indicat, vt sunt stannum, plumbum, argentum &c. Coruscatio rubea, rubra metalla notat, vt cuprum & ferrum, &c. Flaua coruscatio, metalla aurea, &c. reuelat. Adde, q̃ coruscatio tenuis & subtilis, optimum signũ sit. Nam, veluti etiam in arbore videtis fieri, vt quo flores pauciores sunt, eo maiores, meliores & sapidiores fructus enascantur: ita & paruæ subtilesq; coruscationes subtilia & præstantia metalla indicant, vt contrariæ contraria. Ad hæc sciendum est, quod quamdiu effulgescentię illę apparent siue magnæ, siue paruæ, huius aut illius coloris sint, metalla id in sua minera perfectum nondum sit & maturum, sed in primo adhuc Ente consistat, non aliter ac sperma viri in matrice mulieris.

Corusc. seu scintillatio quid.

Ceterum, vt, quidnam coruscatio sit, hoc ẽt loco a nobis expediatur: sciendum est, eam in fodinis noctu apparere instar scintillãtis ignis non secus, ac puluis pyrius secũdum longam seriem sparsus ac anteriore parte accensus, ignem protractum exhibet. Eodem enim modo & coruscatio seu scintillatio tractu suo fertur, iam ab Oriente in Occidentem aut vicissim ab Occidente in Orientem, a Meridie in septentrionem aut econuerso, &c. adeoque a qualibet hora aut parte compassi montani directa linea versus horam proximam oppositam, compassum, qui in 24. horas seu partes diuisus est, discindit.

Deus nihil creatum latere vult.

Coruscationes hæ omnes vtcunq, appareant, ductuum metallicorum certissima indicia præbent, vt ex illis cognoscantur, & metalla, ceu certa Dei Dona, ex terra eruantur. Quicquid n. Deus in hominum vsum creauit, id ceu proprietatem in man⁹ ei ingessit, vt nec absconditũ maneret. Et licet illud quidem absconditum fecerit: peculiaria tamen eaq; externa

signa

ſigna addidit, ad inueſtigationem ducentia. Ex quo prædeſtinatio eius mira cognoſci debet. Eodem modo ipſi ẽt homines, ſi theſauros defodiunt certis notis additis, locũ ſignant, & vel ad limites, vel ſtatuas, vel fonticulos, vel aliud quid eoſdem ſepeliunt, vt ſi opus ſit, ipſos rurſus inuenire & eruere poſſunt. Veteres Chaldæi ac Græci, ſi bellorum temporibus, expugnationis & eiectionis metuentes theſauros ſuos defoderunt, locũ iſtũ aliter non deſignarunt, q̃ vt certam diem, horam, & minutiam anni ſibi præponerent, & quonam Sol aut Luna vmbram iactaret, attenderẽt, ac eo theſauros cõderent ſeu defoderent. Hanc artem *Sciomantiam*, hoc eſt, artem vmbræ vocitarunt. Ex vmbrabilib. illis multæ artes exortæ, & res occultæ multæ reuelatæ ſunt, vtpote quib. omnes ſpiritus & ſyderea corpora cognoſcũtur. Hæc enim ſunt ſignata Cabaliſtica, fallere neſcia: itaq; diligenter obſeruanda.

Chaldæi, &c. quo theſauros defoderint. Sciomantia quid.

Sedulo ergo opera danda eſt, vt ne vos per diuinationes artium incertarum ſeduci patiamini. Ea n. vanæ & irritæ ſunt, comprimis virgulæ diuinatoriæ, quæ multis metallariis fucum fecerunt. Semel enim ſi quid recte oſtendunt, decies vtiq; viciſſim fallunt. Similiter & aliis fraudulentis diaboli ſignis, quæ noctu & inconuenienti tẽpore contra omnẽ naturam fiunt ac apparẽt, velut ſpectra, viſiones &c. fidendũ minime eſt. Scire n. vos velim, diabolum quoq; ſigna edere, ſed ex mera fraude & dolo. Sic nullum tẽplum exſtruitur, ad quod ſacellum ſuum diabolus non collocet. Sacellum nullũ exſtruitur, cui ille arulam nõ inferat. Semen bonũ nullum ſeminatur, cui ille lolium nõ interſerat. Eadem omnino ẽt conditio eſt viſionum & apparitionum ſupnaturalium, in Cryſtallis, Berillis ſpeculis, vndis, &c. ſicut illis hactenus p̃ter omne mandatũ Dei & ipſius naturæ luminis potentiã ceremoniales Nigrom. fœde abuſi ſunt. Viſiones quidem non abſolute reiicendæ ſunt. Suum n. locum habent, ſed ſi pceſſu alio fiant. Nec n. iam amplius in prima, verum in ſecunda Generatione verſamur. A nobis ergo Chriſtianis in regeneratione, Ceremoniæ & coniurationes adhibendæ amplius non ſunt, ſicut illas vſurparunt veteres in teſtamẽto veteri, q in prima generatione vixerunt. Illæ n. præfigurationes tm̃ fuerunt pro nobis, qui in nouo teſtamẽto futuri eramus. Quæcunq; ergo veteres in veteri teſtamento, ſeu prima generatione cõſtituti p ceremonias cõiurationes, &c. cõfecerunt ac impetrarũt, ea nos Chriſtiani, q generationis ſecundæ ſumus, in nouo teſtamento agentes, p orationẽ, h. e. orando, pulſando & q̃rendo, vniuerſa per fidẽ ſollicitare & impetrare debemus. In hiſce trib. punctis primariis cõſiſtit fundamẽtum omnẽ Magicæ & Caballiſticæ ſcientiæ, per q̃ quicquid optamus, impetrare poſſumus, ita vt Chriſtianis nobis nihil impoſſibile ſit. Sed plura de his in libello *de viſione* & ceteris cabaliæ monumentis traditis docere

Virgula diuinatoria incerta.

Magica & Cabalia Chriſtianorũ quod fundamentum ſit.

hic desistimus. Eo vos amando, vt videatis, quam mirabiliter Christus Dei filius per suos Angelos in nobis Christianis & fidelibus operetur, & quam fraterne nobiscum conuersetur. Vnde & nos veri Angeli ac membra Christi sumus, sicut ille nostrum caput est, vt, sicut ille in nobis est, ita nos in ipso viuamus, sicut in libris de Cœna Domini traditur.

Sed vt ad institutum nostrum de signis mineralibus, & præcipue de coruscationibus venarum metallicarum regrediamur: sciendum est, ꝙ velut metalla, quæ in primo adhuc Ente versantia coruscationem suam, h.e. signa exhibent, sic etiam *Tinctura Physicorum*, quæ imperfecta omnia metalla in probum argentum aurumue commutat (ceu metalla alba in argentum, rubra in aurum) peculiaria sua signa, coruscatione similia exserat, si astraliter perfecta & præparata sit. Quamprimum enim exigua illius moles in fluxile metallum coniicitur, ita vt duo illa in igne conueniant: coruscatio seu fulgor naturalis exoritur, non secus ac finum aurum argentumq; in testa siue capella fulgurat, quod tum demũ indicio est, aurum argentumue illud ab omni ceterorum metallorum additamẽto liberum & expurgatum esse. Qui vero nostra tinctura Physicorum astralis fiat, hoc modo cognoscendum est. Primo sciendum est, metallum quoduis, quamdiu in primo Ente adhuc latet conditum, peculiaria sua Astra habere. Ita Aurum habet Astra Solis: Argentum Astra Lunæ: Cuprum Astra Veneris: Ferrum Astra Martis: Stannum Astra Iouis: Plumbum Astra Saturni: Hydrargyrum, Astra Mercurii. Quamprimum autem ad suam perfectionem venerunt, & in fixum Metallicum corpus coagulantur, ab illorum quolibet sua Astra recedunt, & corpus suum relinquunt mortuum. Hinc iam consequitur, corpora eiusmodi omnia deinceps mortua & inefficacia esse, & inuictum Astrum metallorum ea omnia vincere, inque suam naturam conuertere, & sic vniuersa Astralia facere. Qua de caussa etiam aurum & argentum nostrum, quod tinctura nostra tingitur & præparatur, multo nobilius, & ad Arcanorum medicinalium præparationem præstantius est ipso naturali, quod natura ipsa in fodinis generat, ac postmodum a metallis ceteris segregatur. Sic etiam Mercurius corporis, ex metallo alio factus astraliter, multo nobilior & fixior est Mercurio cõmuni. Et sic etiam de ceteris metallis iudica. Affirmo ergo, quemlibet Alchimistam, qui Astrum auri habet, rubra metalla omnia in aurum tingendo vertere. Ita Astro Argenti metalla omnia alba in argentum mutantur: Astro cupri in cuprum: Astro Argenti viui, in Mercurium corporis; Et sic deinceps. Hæc vero Astra omnia quomodo secũdum artem spagyricam præparentur, hoc loco declarare instituti nostri non est: sed ꝑtinet ea explicatio ad libros de trãsmutationibus metallorum.

Tinctura physicorũ qua vi ac facultate.

Tinctura Physic quomodo astralis fiat.

Aurũ &c. tinctura factum natur. prastantius.

Quan-

Quantum autem ad vera illorum ſigna attinet, ſcire vos velim, tincturam noſtram rubram, quæ in ſe Aſtra auri continet, eſſe ſubſtantiç ſupra omnem conſtantiam fixæ, penetrationis expeditiſſimæ, ſummæque rubedinis, puluere quidem croci, integro vero corpore Rubini colorem referente, tincturam inquam eſſe reſinæ inſtar fluxilem, & inſtar cryſtalli pellucidam, vitri inſtar fragilẽ, pondere vero grauiſſimam.

Tinctura rubra qua conditio.

Tinctura autem alba, quæ Aſtra Lunæ continet, eodem modo eſt ſubſtantiæ fixæ, incrementi immutabilis, ſummi candoris, reſinæ inſtar fluida, pellucida vt cryſtallus, vt vitrum fragilis, pondere cum Adamante conueniens. Præterea Aſtrum cupri coloris citrini ſummi eſt, ſimile ſmaragdo, vt reſina fluxile, ſuo autem metallo multo grauius.

Tinctura alba qua conditio.

Aſtrum cupri quale.

Aſtrum ſtanni albifluum vt reſina eſt, ſubobſcurum, luteo colore perfuſum. Aſtrũ Ferri rubedinis inſignis eſt, Granati inſtar pellucidum, vt Reſinæ fluxile, fragile vt vitrum, ſubſtantiæ fixæ, ſuo metallo multo ponderoſius. Aſtrum plumbi cobalti inſtar, nigrum, tranſparẽs tamen, reſinæ modo fluidum, fragile inſtar vitri, pondere auro æquale, plumbo alio grauius. Aſtrum Argenti viui inſigniter candidi & coruſcantis coloris eſt, ſimile niui in ſummo frigore, valde ſubtilis, penetrantis, & corroſiuæ acrimoniæ, cryſtalli ſpecie pellucidum, facile vt reſina diffluens, ſummi ad tactum frigoris, interius autem ſummi caloris, quaſi ignei, inſuper volatile, & in igne ſubſtantiæ admodum fugacis.

Aſtrum ſtanni quale.

Aſtrum Ferri quale.

Aſtrum plumbi quale.

Aſtrũ argenti viui quale.

Secundum deſcriptionem hanc cognoſcenda vobis metallorum Aſtra ſunt, & vna intelligendum, ad vtriuſque tincturæ, rubræ ſcilicet, & albæ præparationem initio non corpus Auri & Lunæ, ſed primum Ens Auri & Lunæ aſſumi debere. Si enim in principio error committatur, de opera & labore omni actum erit.

Sic præterea de metallis etiam tenendum eſt, quod ipſorum quodlibet peculiare quoque in igne ſignum promat, ex quo cognoſcatur. Huius generis ſunt, ſcintillæ, flammæ, fulgur, coloris ignis, odor, ſapor, &c. Sic in auri argentique ſuper teſta ſiue capella reverberatione genuinum ſignum eſt fulgur. Eo apparente, certum eſt, plumbum & cetera metalla acceſſoria per fumum ſeceſſiſſe, adeoque aurum & argentum plene expurgata eſſe, &c. Ferrum, quod in furno ſumme candeſit, ſigna promit limpidas & pellucidas ſcintillas in ſublime euolantes. Illis apparentibus, niſi ferrum continuo ex igne eximatur, ſtraminis inſtar comburitur, &c.

Eadem etiam ratione quodlibet terrenum corpus peculiaria & diſcreta ſua in igne ſigna exhibet, an aliquid habeat Mercurii, ſulphuris aut ſalis, & cuiuſnam ex his trib. principiis plus habeat. Si enim effumat

Signa vtrũ ex tribus primis metalla pluri copia habeant.

antequam cum flamma ardeat, signum est, plus Mercurii quam sulphuris ibi contineri. Si autem illico cum flamma ardet, & sine omni fumo deflagrat, signum est, multum sulphuris, nihil autẽ vel quam minimum Mercurii ibi delitescere. Id fieri videtis in pinguedinosis substantiis, velut adipe, oleo, resina & similibus. Si autem citra flammam omnem per fumum abeat, signum est, multum Mercurii, & nihil vel parum sulphuris inexsistere. Id euenire videtis in herbis, floribus, &c. & aliis vegetabilibus substantiis ac corporib. volatilibus, vt sunt Mineralia ac Metalla, in primo ente adhuc constituta, nec dum cum corporeo sulphure permixta, quæ fumum tantum & nihil flammæ emittunt.

Mineralia & metalla, quæ in igne nec fumum nec flammam emittunt, hoc est, nec effumant, nec deflagrant, ea Mercurii & sulphuris æqualem permixtionem & fixationem ac perfectionem supra omnem constantiam vehementem indicant.

De peculiaribus nonnullis signis Naturalium & Supernaturalium.

DIcendum etiam deinceps est de peculiaribus nonnullis signis, de quibus hactenus quidem nihil traditum est. Quo in tractatu vobis, qui scientiæ signatæ peritiam iactatis, & signatores vos appellari expetitis, opus præcipue erit, vt nos recte intelligatis. Nec enim Theorice hoc loco, sed Practice scribemus, & sententiam nostram paucis verbis comprehensam, breuissime intelligendam proponemus. Sciatis autem primum, signatam artem docere, quomodo vera & genuina nomina rebus omnibus indenda sint, quæ Adam Protoplastus vere & integre omnia sciuit. Illico enim post creationem cuilibet rei proprium suum nomen imposuit, tam animalibus quam arboribus, herbis, radicibus, lapidibus, mineralibus, metallis, aquis, &c. & ceteris fructibus terræ, aquæ, aeris, ignis, &c. Et quæ nomina ille his omnibus imponebat, ea Deo grata & probata erant. Ex vero enim & intimo fundamento, ea desumebantur: non ex opinione, sed ex prædestinata scientia, ex arte scilicet signata Ideo Adam Signator primus exstitit. Negari quidem nõ potest, quod etiam ex lingua Hebraica genuina nomina profluant, & cuilibet rei pro sua natura & conditione imponantur. Quæ enim ex Hebraica lingua nomina imponuntur, illa eadem opera etiã rei istius virtutem potestatem & proprietatem indicant. Sic cum dicimus, Hic est porcus, Equus, vacca, vrsus, canis, vulpes, ouis, &c. Porci nomen vna fœdum & impurum animal indicat. Sic equus indicat animal forte & patiens: vacca animal vorax & insatiabile: vrsus, robustum, victoriosum & indomitum animal

Signatura quid sit.

Adam signator primus.

Hebraica Lingua naturæ.

Hebrais quid significet equus, vacca, vrsus, vulpes, canis, ouis.

animal: Vulpes versutum & callidum animal: Canis, suo generi infidum animal: Ouis placidum & vtile, neminique noxium animal. Hinc est, quod interdum etiam homo porcus vocetur, ob sordidam & porcinam vitam: & equus, ob tolerantiam, qua præ ceteris insignis est: & vacca, quod cibo potuque insatiabilis sit, nec ventris modum sciat: Et vrsus, quod aliis hominibus vastior & robustior exsistat: & vulpes, quod versipellis & dolosus sit, omnibus sese accommodans, nec quem facile offendens: & canis, quod non nisi ori proprio fidelis sit, & inofficiosum infidumque se omnibus præbeat: & ouis, quod non nisi sibiipsi noceat, omnibus autem potius, quam sibiipsi vsui sit, &c.

Signatura in quibus herbis sit.

Hoc modo multæ etiam herbæ radicesq;, &c. sua nomina adeptæ sunt. Sic Euphrasia seu Ocularis herba ita dicitur, quod ægris & offensis oculis medeatur. Sic radix sanguinaria ita appellatur, quod præ ceteris radicibus sanguinem sistat. Sic scrophularia (chelidonum minus) ita vocatur, quod præ ceteris herbis mariscas sanet. Idem censendũ etiam de aliis quamplurimis herbis, quarum classem ingentem recensere possem, quæ vniuersæ a virtute & facultate sua ita appellatæ & indigetatæ fuerant sicut in nostro Herbario larius traditur.

Præterea multæ herbæ ac radices, non a sola virtute & facultate congenita, sed etiam a sua figura, forma & imagine, denominatæ sunt, vt Morsus Diaboli, Pentaphyllum, Cynoglossum, Ophioglossum, Hippuris, Hepatica, Buglossum, Dentaria, Calcatrippa (consolida regalis) Perforata, Satyrion vel Orchis, Victorialis, Syderica, Perfoliata, Prunella, Heliotropium, & aliæ plures, non hic, sed seorsim in Herbario recensendæ.

Signatura quid sit in animalibus.

Idem tenendum etiam est, de signis rerum animalium, quod similiter etiam ex sanguine & ipsius circulo, ex lotio & ipsius circulo, morbi omnes, in homine latentes, &c. cognoscantur. Ex hepate mactati animalis caro omnis cognoscitur, an esu salutaris sit, vel non sit. Nisi enim hepar clarum, & coloris rubri sit, sed liuidum & flauum, ac asperum & foraminosum, &c. animal ægrum, & ob id carnem eius insalubrem esse, conicitur. Epar autem naturalibus suis signis id indicare, mirum non est. Sanguinis enim origo est in hepate, & hinc per venas in vniuersum corpus exundat, & in carnem coagulatur. Hac de caussa ex ægro & male affecto hepate, sanus & recens sanguis nullus produci, sicut & ex morbido sanguine caro nulla salubris coagulari potest. Sed tamen & sine hepate caro, velut & sanguis, cognosci potest. Si enim vtraque sana sunt, verum & naturalem suum colorem habent, qui est purpureus, lucidusque nullo extraneo colore (vt flauo aut liuido) perfusus.

Hepar principium sanguinis.

Illi enim extranei colores morbos & ægritudines omnino indicant.

Vmbilici infantum nodi quid indicent.

Sed insuper alia quoque signa sunt, admiratione certe dignissima, quando nimirum Archeus signator est, & signat in fœtu vmbilicū nodulis, ex quibus quodnam mater fœtus aut ediderit, aut ad huc editura sit, coniici potest.

Rami cornu cerui annos eius notant.

Signator idem cerui cornua signat ramis, ex quibus ætas eiusdem cognoscitur. Quot enim cornu ramos habet: tot annos ceruus natus est. Cumque quotannis noui vnius cornu accessio fiat: ceruis ætas ad 20. aut 30. annum dignosci potest.

Circuli cornua vaccæ, &c.

Sic & Signator vaccæ cornua circulis notat, ex quibus, quot vitulos gestarit, cognoscitur. Quilibet enim circulus vitulum vnum indicat.

Dentes equi, &c.

Idem Signator primos dentes equi extrudit, vt primis septenis annis illius ætas ex dentibus certo cognosci queat. Primum enim equo nato 14. dentes enascuntur, de quibus quotannis geminos perdit. Et sic septem annorum, decursu vniuersi excidunt. Hac de caussa etiam septimum annum egressus equus, non nisi a peritissimo & exercitatissimo cognosci potest.

Idem Signator signat volucris rostrum & vngues peculiaribus signis, vt auceps peritus quiuis annos & ætatem illius ex illis censeri queat.

Rostrū & vngues, &c. auiū.

Idem Signator ægrorum porcorum linguas ex anthematis notat, ex quibus impuritas eorum cognoscitur. Et velut impura lingua est, ita & in vniuersum corpus.

Idem Signator coloribus discretis nubes signat, ex quibus tempestates cœli prænosci possunt.

Sic etiam Lunæ circulum distinctis coloribus, quorū quilibet peculiaris interpretationis est, signat. Sic rubedo plerunque futurum ventum indicat. Viriditas, nigredoque, pluuiam. Hæc duo commixta, ventum cum pluuia: quod in mari signum est, cum plerunque sæuas tempestates & procellas portendat. Claror & candor lucidus bonū signum est, cumprimis in Oceano. Plerunque enim tempestatem placidam, quietam & serenam præsagit. Quicquid ergo suis signis ita Luna portendit, id sequenti die euenturum est.

Astronomiæ Magicæ species quæ.

Et hæc hactenus de signis Naturalibus tradita sint. Quantum vero porro ad supernaturalia attinet, ea res singularis scientiæ & experientię est, velut est Astronomia Magica, &c. & similes. Hic opus est, in illis certam scientiam comparari. Hinc enim multæ aliæ quoque artes prodeunt, vt Geomantia, Pyromantia, Hydromantia, Chaomantia, & Necroman-

cromantia, quarum quælibet ſua peculiaria aſtra habet, quæ aſtra modo ſupernaturali ita ſignant. Et ſciendum eſt, aſtra Geomantiæ ſigna ſua ſignare ſeu imprimere in terrena corpora vniuerſi orbis, multis quidem ac variis modis. Nam & terram mutant, & terræmotus, ac hiatus pariunt, gignunt colles & valles, multa noua creſcentia parturiunt, proferunt Gamaheos nudis figuris & imaginibus, inſignes vires & potentias habentes, quas quidem a ſeptem Planetis accipiunt, non ſecus ac orbis ſeu ſcopus glandem aut telum accipit a iaculatore. Quomodo vero ſigna ea & imagines Gamaheorum ſeorſim cognoſci, & quid Magice notent, ſciri queant: magnæ experientiæ & Naturæ rerum cognitionis id opus eſt, quod quidem perfecte hic tradi nulla ratione poteſt. Hoc autem probe notādum eſt, quod lapis ſeu Gemaheus quilibet non niſi vnius Planetę proprietate & virtute pollere, adeoque ab vno ſaltem Planeta dotari poſſit. Et licet quidem duo pluresue Planetæ in terrenis corporibus, velut in ſuperiore Firmamento coniungantur: vnus tamen ab altero opprimitur. Sicut enim vna domus geminos dominos minime fert, ſed alter alterum extrudit: ita hic quoque. Vnus manet dominus: alter ſeruit. Aut, quemadmodum cuſtodientem domum quandam, ſuperueniens alius, per vim eiicit, & ſe dominum conſtituit, omnia pro nutu & arbitrio ſuo diſponens, altero interim ad ſeruitia redacto: ſic etiam aſtrum vnum expellit alterum, vnus Planeta alterum, vnus Aſcendens alterum, vna Influentia alteram, vna Impreſſio alteram, vnum Elementum alterum. Sicut enim aqua ignem exſtinguit: ita Planeta vnus alterius proprietatem elidit, & ſuam inuehit. Idem eodem modo etiam de eorum ſignis intelligendum eſt, quæ multiplicia ſunt, & non Characteres tantum, veluti multi arbitrātur, ſed vniuerſa ea, quæ in tota Mappa Planetarum inueniuntur, hoc eſt, quæcunque Planetis illis cognata & ſubiecta ſunt.

Gamaheorū vis vnde & qualis.

Vt autem ex addito exemplo me planius intelligatis: ſcire vos velim, Planetæ Soli ſubiici Coronam, Sceptrum, Solium, omnemque regiam poteſtatem & maieſtatem, omnem dominationem, omnes diuitias, theſauros, ornatus & apparatus huius mundi.

Subiecta quæ ſint SOLI.

Lunæ Planetæ ſubiecta ſunt, omnis agricultura, nauigatio, peregrinatio & peregrinatores, & quæ alia huc ſpectant.

LVNÆ.

Planetæ Marti ſubiciuntur, Munitiones (vt vocant) omnes, bracteæ, Loricæ, tormenta, haſtilia, denique omnia arma, & quæ ad bellum pertinent.

MARTI.

Planetæ Mercurio ſubiiciuntur omnes literati, omnia inſtrumenta Mechanica, & quæ ad artes requiruntur.

Mercurio.

Ioui. Planetæ Ioui ſubiiciuntur omnia iudicia & iura, ordo vniuerſus Leuiticus, omnes Eccleſiarum miniſtri, templorum ornatus, clenodia, & ſi quæ alia huius claſſis ſunt.

Veneri. Planetæ Veneri ſubiiciuntur, quæcunque ad Muſicam referuntur, Muſica inſtrumenta, & exercitia venerea, amores, ſcortationes, &c.

Saturno. Planetæ Saturno ſubiiciuntur, quicunque in & infra terram operantur, vt metallarii, cunicularii, Veſpillones, fontium effoſſores, velut & omnia his familiaria inſtrumenta, &c.

Pyromantia qualia ſigna. Pyromantia ſigna ſua per Aſtra Ignis promit, in igni cōmuni, per ſingulares ſcintillas, flamas, crepitus, &c. In fodinis per coruſcationes: in firmamento, per Stellas, Cometas, & fulgur, & fulmen, & Noſtoch ac ſimilia, in ſpectris per Salamandrinos, Ethnicos & ſimiles ſpiritus, ignis ſpecie apparentes.

Hydrom. qualia ſigna. Hydromantia ſigna ſua dat per aſtra aquæ, per fluctus, exundationes, defectus, decolorationes, Lorindos, noua fluēta, rerū terrenarum ablutiones: In Magica & Nigromantia per Nymphas, viſiones, & monſtra ſupernaturalia in aquis & mari.

Chaoman. ſigna qualia. Chaomantia ſigna ſua exhibet per aſtra, aeris & venti, per diſcolorationem, perditionē & vaſtationē omnium tenerarū & ſubtiliū rerum, quibus ventus aduerſus eſt, excutiendo & denudando flores, folia, frondes, caules. Si aſtra chaomantiæ mouentur, Necrocomicæ ex ſuperiore aere decidunt, & frequenter voces ac reſponſa audiuntur: Item arbores cum radicibus ex terra euelluntur, & ædes proſternuntur. Conſpiciuntur Lemures, Penates, Vndenæ, Syluani, &c. Sic etiam Tereniabin, Tronoſſia, & Manna, ſuper arbores & herbas decidit.

Necromantia ſigna ſua promit per aſtra mortis, quæ nos etiā Eueſtra vocamus, ſignantia corpus ægroti & moribundi hominis, maculis rubeis, liuidis & purpureis, quæ certæ mortis, tertia die inſultaræ, indicia ſunt. Signant etiam hominum manus & digitos maculis luteis, quæ certa ſigna fortunæ inſtantis ſunt, ſiue bona ea ſiue mala ſit. Quando ergo Necromantiæ Aſtra mouentur, tūc mortui miracula & ſigna edunt, & defuncti cruentant, res mortuæ conſpiciuntur, &c. voces ex ſepulcris audiuntur: tumultus & trepidationes in Oſſoriis ſurgunt, & mortui viuentium forma & habitu apparent, & conſpiciuntur in viſionibus, ſpeculis, Berillis, lapidibus & vndis, ſpecie varia: Eueſtrum & Trarames ſigna dant pulſando, percutiendo, tundendo, cadendo, iaciendo, &c. Vbi tumultus ſeu ſonus tantum auditur, ſed nihil videtur: quæ omnia certa ſunt indicia mortis, præſagientia ipſam ei, cuius habitu apparēt, aut quo loco audiuntur, &c.

De his ſignatis præter iam dicta multa adhuc recenſeri poſſent. Sed cum illa, malas, damnoſas & periculoſas phantaſias, Imaginationes, & ſuperſtitiones ſecum afferant, quæ non infortunii tantum, ſed etiam mortis cauſſa fieri poſſent: ea ſilentio tranſilimus. Reuelari enim nobis prohibita ſunt, cum ad arcanam ſcholam & poteſtatem diuinam pertineant. Iam ergo libello huic colophonem imponamus.

PH. THEOPRASTI BOMBAST AB HOHENHEIM, PHILOSOPHI MONARCHÆ, SPAGYRICI PRINCIPIS, ASTRONOMI MAXIMI, MEDICI PARADOXI, ARCANORUM MECHANICORUM TRISMEGISTI.

LIBER DE TINCTVRA PHYSICORVM CONTRA Sophiſtas natos poſt diluuium in ſeculo domini noſtri Ieſu Chriſti filii Dei.

PRÆFATIO.

CVM tu Sophiſta, me tam fatuis ac mendacibus verbis vbique locorum vituperes, quod oriundus ex Heluetia rudi nihil intelligam aut ſciam: item, quod ſi litera vna medico plus exiſtens, ex vna in aliam regionem vagabundus oberrem: ideo hoc tractatulo neſcios & inexpertos palam facere mundo propoſui, tum quid in primo ſeculo Dei bonarum artium exſtiterit quid mea, quidque tua contra meam artem valeat, & exiſtimanda ſit, & qui me ſeculi gratiæ ſucceſſores imitabuntur. Hermetem, Archelaum, ac alios in primo ſeculo intuere quales Spagyrici exſtiterint, quantique Phyloſophi. Hoc ipſum teſtantur etiam eorum aduerſarii, qui tui ſunt, o Sophiſta, patroni, ſed idola potius hoc tempore. Quamuis vero nec id per tuos patres authenticos & ſanctos falſo reputatos foret atteſtatum: antiqua tamen Smaragdina tabula plus artis indicat & experientiæ cum in Philoſophia, tum in Alchimia, Magia ſimilibuſque, quam vnquam a te cateruaque tua tota doceri poterit. Si nondum ex præcedentibus intelligis, qui theſauri quantique ſint iſti, dic mihi, cur Princeps aut Rex nullus Aegyptios potuit ſubiugare? Tum quare Diocletianus Imperator (quotquot ad ſuas manus peruenire potuerunt) Spagyricos libros comburi iuſſerit? Niſi quid continuiſſent eorum libri, dudum intolerabile iugum ſubire coacti fuiſſent, quale tibi Sophiſtæ collegiſque tuis in collum aliquando irruet.

Tabula Smaragdina.

Hoc medio ſeculo Monarchia cunctarũ artium ad me Theoph. Paracelſum Philoſophiæ, Medicinæq; principẽ tandẽ deriuata eſt. Ad hoc n. a Deo ſum electus, vt phantaſias omnes excogitatorum & falſorum operum, putatitiorum & præſum-

tuosorum verborum exstinguerem, siue ea sint Aristotelis, Galeni, Auicennæ, Mesuæ siue cuiuscunque alterius eorum asseclæ placita. Theorica namque mea procedens ex luce naturæ nunquam labefactari ob sui constantiam, nec immutari poterit, sed quinquagesimo post sesquimillesimum octauo demum virere incipiet anno. Practica tandem sequens admirandis incredibilibusque signis comprobabitur, sic vt mechanicis ac plebi communi palam futurum. & isti penitus intellecturi sint, quam contra Sophistarum nugamenta constans immotaque stet ars ista Paracelsica: cum interim illa Sophistica papalibus, & Imperialibus priuilegiis suas ineptias firmari ac muniri opus habeat. Quod autem a te Sophista mendicus & vagabundus habeor, pro me tibi Danubius atque Rhenus me etiam tacente respondebunt. Sæpius istæ perperam excogitatæ per te calumniæ cōtra me, Comitibus & Principibus multis, item ciuitatibus Imperialibus, ac Equestri dignitati, nobilitatique displicuere. Habeo namque thesaurum in quadam Fori Iulii ciuitate Weiden reconditum dicta, in Xenodochio, quam nec tu Leo Romanus, nec tu Carolus Germanus tota substantia vestra persoluere potestis. Quanquam signata stella in Arcanū nominum vestrorum illapsa nulli, quam a diuinæ Spargiricæ filiis cognita fuerit. Quare cum tu verminose pediculoseque Sophista, Monarcham arcanorum ignarum, fatuum & prodigum decoctorem existimes: medio iam seculo honorificam in eis prosecutionem, virtutes ac præparationem illius Tincturæ Physicorum hoc libello palam facere volo, veritatis in amatorum etiam vtilitatem & honorem, item artium, qua verarum contemtores ad egestatem redigantur. Hoc Arcano postremum seculum, vt gratiæ dono verique spiritus munere illustrabitur manifesto, compensabiturque, sic, vt ab exordio mundi simile germen intellectus & sapientiæ haud vnquam auditum sit. Interim vitium supprimere probos non poterit, nec multorum istorum opes aut potentia erectis damno erit.

Thesaurus Theophrasti Weiden, &c.

DE TINCTVRA PHISYCORVM PHILIPPI Theophrasti Paracelsi.

CAPVT I.

Tinct. Physic. scriptores. Hermes, &c. Orus, &c. Hali Arabs, &c. Albertus Magnus.

DIco Philippus ego Theophrastus Paracelsus Bombast, post gratiæ diuinæ manifestationē ad Physicorum Tincturā varias quęsitas esse vias, q̄ finaliter omnes ad eundē scopū & finem pertigerunt. Hermes n. Trismegistus Ægyptius iuxta suā rationē opus hoc aggressus est. Orus Græcus eundē seruauit ꝓcessum. Hali quidem Arabs in ordine suo permansit. Albertus vero Magnus Germanus etiā prolixū est secutus processum. Quilibet istorū pro modo suo ꝓgressus est, nihilominus ad vnū eundemq; terminū peruenerunt omnes, videlicet ad vitā longā, a Philosophis tātopere desideratā, & ad honestā eiusdem in hac miseriarum valle sustentationē & conseruationē. Hac ergo tēpestate peculiaribus

a Deo

à Deo donis ego Theophraſtus Paracelſus Bombaſt, Monarcha Arcanorum, dotatus ſum, ad hunc nempe modum, vt ſummi huius operis Phyſici quiuis indagator imitari me ac ſequi opus habeat, ſiue ſit Italus, Polonus, Gallus, Germanus, ſiue qualiſcunque fuerit & quis fuerit. Huc poſt me vos omnes Philoſophi, nec non Aſtronomi & Spagyri, quãtumuis alti nominis exſiſtatis. Ego vobis Alchimiſtis atque Doctoribus exaltatis a me ſummis laboribus, regenerationem illam corporalem oſtendam, aperiamque. Docebo vos, Tincturam, Arcanum vel Quintum Eſſe in quo Myſteriorum omnium ac operum fundamenta latent. Etenim quiſque fidem alteri poteſt ac debet adhibere ſolum in eis, quæ expertus per ignem eſt. Si quis præter hanc experientiam quid attulerit in Spagyrica vel Medicina, haud eſt quod credas, cum in igne per experientiam verum ſeparetur a falſo. Lux naturæ ſiquidem ad hunc modum creata eſt, vt per eam vniuſcuiuſq; ei proba vel examen appareat, his tñ qui ambulant in eo lumine tantum. Ex ea luce docebimus optimis demonſtrationibus, eos omnes, qui propriis phantaſiis, acutiſque ſpeculationibus hanc prouinciam tam difficilem aggreſſi fuerunt vnquam ante me, ſuo damno fatuitatis ſuę periculum feciſſe. Quapropter ex meo fundamento multi ruſtici nobiles facti ſunt: contra per putaticiam & opinabilem illorum artem, rurſum nobiles in ruſticos tranſmutati, cum aureos in capite mõtes portarent, antequam in carbones manus immiſiſſent. Diſcendę primum ergo digeſtiones, deſtillationes, ſublimationes, reuerbetiones extractiones, ſolutiones, coagulationes, fermentationes, fixationes, & omne, quod ad opus hoc inſtrumentum requiritur, cognoſcendum eſt vſu, prout vitra cucurbitę, circulatoria, vaſa Hermetis, terrea vaſa, balnea, furni ventales, reuerberatorii, ſimileſq; alii, nec non & Marmor, carbones atque tenacula. Sic demum in Alchimia medicinaq; proficere poteris.

Theophraſti præcellẽtia omnes ſubiugat.

Ignis probatio ſola certa.

Luminis naturæ fi nis quis.

Tincturæ cognitioni quæ præmittenda.

Quamdiu autem per phantaſiam & opinionem fictitiis tuis libellis adhæreſces: ad horum nullum aptus & prædeſtinatus eris.

De Definitione ſubiecti materiæque Tincturæ Phyſicorum.

Cap. II

PRiuſquam igitur ad proceſſum Tincturæ veniam, eius tibi ſubiectum opus eſt, vt patefaciam. Hoc enim in peculiari ſemper hactenus occultatione ſeruatum eſt a veritatis amatoribus. Eſt itaque Tincturæ materia quædam res (vbi me tamen iuxta Spagyricum ſenſum intellexeris) quæ quidem ex tribus in eſſentiam vnam arte Vulcani tranſit, aut mane-

Tinctura quæ materia ſeu ſubiectum.

re potest. Verum vt eam intitulem tibi suo nomine iuxta veterum vsum Leo rubeus a multis vocatus, paucis vero cognitus est. Hic per auxilium naturæ, nec non artem ipsius Artistæ potest in aquilam albam transmutari, sic vt ex vno duo fiant, supra quod aureus splendor Spagyro non ita relucet: illa duo magis in vno seruata lucent. Iam si Cabalistatum & veterum Astronomorum vsum non intellexeris, a Deo minime natus es ad Spagyricam artem, nec per naturam ad Vulcanicum opus electus, neq; vt os in Alchimisticis aperias artibus, creatus es. Est itaq; Tincturæ materia Margarita maxima, pretiosissimusq; thesaurus, ac nobilissimum quod iuxta manifestationem Altissimi, necnon hominum consideratione in terris esse potest. Hoc est LILI Alchimiæ, & Medicinæ, quod Philosophi tam acurate quæsiuerunt: verum ob defectum integræ cognitionis, & perfectæ præparationis eius ad finem perfectum non pduxerunt. Per inuestigationes eorum & experientias, tincturæ tantum initium datum est nobis: at verum fundamentum, quod collegas imitari meos decet, mihi relictum fuit, sic vt nemo suas laruas nostris intentionibus immiscere debeat. Ego merito post longas meas experiētias Spagyros corrigo, & falsum aut erroneum a vero separo, cum longis inuestigationib. repererim ea, ob quæ iuste diuersa reprehendere queam, & immutare. Veterum si tamē experimenta meis excellentiora comperissem, tantos minime labores assumsissem, quos in gratiam, vtilitatem, & honorem proborum Alchimistarum omnium subii libenter, &c. Cum ergo Tincturæ subiectum satis dealaratū sit, vt inter fratres duos vix fidelius queat aut liceat præstari: præparationem eius aggredi, & postquam primi seculi experientias posui, meas etiam inuentiones addere volo: quib. quidem postremo Gratiæ tandem Seculum adhærebit, quoscunq; interim ex tua Philosophia Sophista tu feceris Patriarchas, antesignos.

Leo rubeus in aquam conuerti potest.

Lili quid.

De Processu veterum ad Physicorum Tincturam, & breuiori per Paracelsum inuentione.

CAP. III.

SPagyri veteres Lili putrefecerunt per mensem Philosophicum, & postmodum spiritus humidos ab eo destillarunt quousq; sicci tādem eleuati sunt. Caput mortuum spiritibus humidis iterum imbuerunt, & ab eo per destillationem sæpius abstraxerunt, idq; tam diu donec sicci prorsum eleuati fuerunt. Inde post abstractos humores & siccos spiritus per pellicanum ter aut quater simul vniuerunt, donec Lili totū in fundo siccum resideret. Quamquam experientia prima processum hunc ante fixationem dedit, nihilominus antecessores nostri sæpius eo votum perfecte

Lili præparatio.

fecte suum assecuti sunt. Breuiorem tamē viam habuissent ad rubei Leonis thesaurum perueniendi, si concordantiam Astronomiæ cum Alchimia didicissent, prout eam in Hermetis Apocalypsi demonstraui. Cum vero dies quilibet (vt Christus loquitur in fidelium cōsolationem) propriam suam curam habeat, Spagyris ante mea tempora labor fuit ingens & grauis, qui iam auxilio S. Spiritus affluentis postremo seculo, mea Theorica nec non practica subleuabitur atq; declarabitur, illis omnibus qui suis in operibus cum patientia constantes perseuerauerint. Ego namque naturæ proprietates expertus sum, essentiasq; & conditiones, eiusq; noui cōiunctionem, æque bene ac resolutionem: quod summum & maximum est in Physico, nunquam Sophistis cognitum hactenus.

Cum ergo primum seculum Tincturæ primam dederit experientiam, ex vno simplici duo Spagyri fecerunt. Verum cum id inuentum medio seculo postea periisset, eorum successores diligenti perscrutatione, postea in illius simplicis nomina duo inciderunt, idq; nominarunt vnico vocabulo nempe Lili, tanquam Tincturæ subiectum. Tandem imitatores naturæ materiam hanc (non secus ac in terra semen) tempore suo putrefecerunt, cum ante corruptionem hanc nihil ex eo nasci, nec Arcanum aliquod erumpere posset. Postea spiritus humidos abstraxerunt a materia, donec tandem ignis violentia sicci pariter sublimati fierent, vt hac via, non aliter quam rusticus ex anni tempore, peruenirent ad maturitatem, prout vnum post aliud ascēdere solet, ac decidere. Postremo, veluti post Ver Æstas prodit, fructus illos & siccos spiritus incorporarunt & Magisterium tincturæ perduxerunt eo, donec ad messem deueniret, ac ad maturationem se disponeret.

Lili tinctura subiectum.

De Processu per Paracelsum ad Physicorum Tincturam abbreuiato.

CAP. IV.

TAm prolixo labore, tædiosaq; reiteratione Spagyri veteres non indiguissent, si ex schola mea suum opus didicissent & fuissent aggressi: votum æque bene suum assecuti fuissent, impensis laboribusq; longe minoribus. Hac tempestate vero qua Theophrastus Paracelsus Arcanorum aduenit Monarcha, inuentionis tempus est præ manibus, quæ Spagyris omnib. ante me fuit occulta. Quapropter dico: tantum rosei coloris a Leone sanguinem accipite & ex aquila gluten: quæ postquam simul coniunxeritis, iuxta veterem coagulate processum. Tincturam habebitis Philosophorum, q̃ infiniti quæsiuerunt, inueneruntque paucissimi. Velis nolis tu Sophista, Magisterium hoc est in ipsa natura, Magnaleque Dei supra naturam, atq; thesaurus in hac miseriarū valle pretiosissimus.

Theophr. seculum felix.

Tinctura Physica praparat.

Extrinsecus is aspicias, videtur esse vile quid, aliud in multo nobilius quam fuerit antea, transmutare. Miraculum tamen id esse a Spagyro productum, est quod patiare, nec non fateare: qui suæ præparationis arte, vile corpus extrinsecus visibile corrumpit, ex quo nobilissimam aliam & pretiosissimam essentiam excitat. Si tu pariter aliquid ex Aristotelico lumine didicisti vel nosti, aut ex Serapionis regulis, prodi huc, & in lucem idipsum profer Experientia. Scholarium ius, vt honoris amatorem atque Doctorem decet, nunc serua. Si vero nihil scis aut efficere vales: cur tu me tamquam Helueticam vaccam irrationabilem contemnis, & vagabundum circulatorem criminaris? Ars est altera natura, mundusq; peculiaris, vt experientia contra te, necnon idola tua testatur atque demonstrat. Quædam igitur simplicia interdum componit Alchimista, quæ postquam iuxta suam corrumpit necessitatem, aliud inde præparat. Sic enim persæpe ex multis, postmodum vnum fit: quod plus efficit, quam ipsa natura per se posset, vt in Gastayno aperte satis patet, ex Saturno Venerem fieri: tum in Carinthia, ex Venere Lunam: & in Hungaria, ex Luna Solem, vt interim taceam de transmutationibus aliis rerum naturalium, Magis satis cognitis, quæ mirabilius quam Ouidius in sua Metamorphosi narrat, prodeunt in lucem. Recte me vt intelligas: Leonem tuum in Oriente quæras, & Aquilam ad Meridiem in assumtum hoc opus nostrum. Instrumenta meliora non reperies quam Hungaria, nec non Histria producunt. At si cupias id ex Vnitate per Dualitatem, in Trinitate cum æquali permutatione cuiusque deducere: tum iter ad Meridiem dirigas oportet, sic in Cypro votum cõsequeris omne tuum, de quo fusius minime differendum est, quam in præsentia declaratum fecimus. Arcanorum istorum, quæ transmutationes exhibent, adhuc plura sunt, etsi paucis cognita: quæ licet alicui manifestentur a Domino Deo, non propterea statim erumpit artis huius rumor, sed Omnipotens cum ea dat intellectum hæc & alia celandi pariter, vsque in aduentum Heliæ Artistæ, quo tempore nihil tam occultum erit, quod non reuelabitur. Videtis etiam oculariter (quamuis loqui de his minime sit opus, quod in irrisionem ab aliquibus assumi posset) in sulphuris Ignis magnam tincturam esse gemmarum, quę quidem eas sublimius exaltat, quam ipsa natura per se valeat. Verum ista gradatio metallorum & gemmarum a me hoc loco relinquetur, cum de ea satis in arcanis arcanorum in libro de Vexationibus Alchimistarum, & in aliis abunde scripserim. Antecessorum nostrorum processum de Tinctura Physicorum vt incœpi, iam perfecte concludam.

Ars est altera natura.

Helias artista, &c.

De

De Conclusione Processus Veterum a Paracelso facta.

Cap. V.

POstremo Spagyri veteres, Lili pellicanatum siccatumque, ignis ordinata quadam augmentatione tamdiu fixarunt, quousq; a nigredine iuxta colorum omnium permutationem, rubeum instar sanguinis fieret, & cum ea Salamandræ conditionem indueret. Recte quidem ab eis tali labore processum fuit, ac ad eundem modum, etiam vnumquemq; margaritam hanc ambientem, procedere æquum est, ac decet. Hunc tibi clarius declarare, mihi difficilimum erit, nisi didiceris in Alchimistarum Schola gradus ignis obseruare, vasa quoque tua mutare. Tum demum enim videbis, mox atque Lili tuum in Ouo Physico fuerit excalefactum, admirandis apparens itionibus coruo nigrius fieri: cygno postmodum successu temporis albius: & postremo transiens per flauedinem, sanguine quouis magis rubeum euadere. Quærite, quærite, primus ait Spagyrus, & inuenietis; pulsate & aperietur vobis. Impium indecorumque foret aui tam perfidæ cibum in os ponere. Ipsa potius ad hũc volare sinatur, prout ego cum ceteris ante me facere coactus fui. Veram igitur artem sequere. Hæc enim in perfectam eius cognitionem te ducet. Non est, quod amplius aut clarius hic apponatur quidpiam quam antea dixerim. Doceant Pharisaicæ Scholæ tuæ te quicquid volent ex instabili suo labilique fundamento, quod suum terminum aut scopum non attigit. Vbi tandem Alchimisticam industriam, accuratissime quã fieri potest, edoctus fueris: nihil tum demum in rerum natura tam difficile futurum est, quod non artis huius auxilio tibi manifestum esse possit. Natura siquidem ipsa nihil in lucem edit, quod in summam sui perfectionem sit adductum, prout hoc loco videre licet ex vnitate vel vnione dualitatis nostræ: Verum homo Spagyricis præparationibus id eo perducere debet, quo per naturam ordinatum fuit. Hæc de processu veterum, & mea correctione Tincturę Physicorum, quod ad pręparationem eius attinet, a me satis dicta sint hactenus.

Perfectissimum nihil natura producit.

Porro cum nunc Ægyptiorum thesaurum istum in manibus habeamus, est, quod eum in vtilitatem nostram conuertamus: quæ dupliciter ex Spagyrico Magisterio nobis offertur. Priore modo, prout ad renouationem corporis applicari potest: posteriore vero, prout in transmutationem metallorum adhibenda est. Cum igitur ego Theophrastus Paracelsus vtrumq; diuersimode sim expertus, iuxta signa quidem operac prout in experientia probaque mihi melius & perfectius apparuerit, eadem describere volo proponereque.

De Transmutatione Metallorum per Medicicinæ proiectionem.

CAP. VI.

SI Tinctura Physicorum in transmutationis vsum venire debeat, eius primo libra super Solis fusi libras mille proiicieda est. Medicina tum demum præparata fuerit, ad leprosum humorem metallorum transmutandum. Admirandum hoc opus in luce naturæ est, videlicet Spagyti Magisterio seu operatione merallum perire quod prius erat, aliudq; fieri. Aristotelem illum id cum sua male fundata Philosophia fatuum reddidit. Rustici quidem in Hungaria, cum ferrum suo tempore proiiciunt in fontem quendam vulgari nomine Zipserbrunnen, in ferruginem id consumitur, quæ follibus & igne liquefacta, mox pura Venus exsistit, quæ nunquam in ferrum amplius redit. Similiter in monte Kuttenberg vulgariter nuncupato, lixiuium ex Marchasitis colant, in quo ferrum illiço in optimam Venerem transit alte gradatam, & malleo tractabiliorem altera naturali. Hæc & similia plura simplicibus magis hominibus quam Sophistis cognita sunt, quæ metalli speciem vnam in alteram trãsmutant. Quæ tamen propter insignem ignorantium contemtum, velut & ex parte proprer artificum iustam inuidiam abscondita fere manent. Ego quidem in Istria Venerem vltra 24. gradus, (al. 38.) sæpius adduxi, sic vt Solis color altius ascendere nequeat, constantem in Antimonio vel in quartali, qua quidem vsus sum in omnibus, vt aliis.

Zipserbrunn ferrum in rubiginem vertit. Kuttenberg.

Quanquam autem veteres Artistę fuerunt huius Arcani percupidi, summaque diligentia quæsiuerunt illud, nihilominus paucissimi iuxta perfectam præparationem ad finem suum id pducere potuerunt. Multas namq; difficultates & obstacula metalli minoris in melius transmutatio secum adfert, prout Iouis in Lunam, aut Veneris in Solem. Magnalia naturæ multis hominibus occulta esse Deus fors voluit propter peccata. Nam cum aliquoties ab Artistis tinctura hæc iam præparata esset, ipsique proiectionem in effectum deducere non possent, accidit, vt ex eorum incuria custodiaq; mala illa a gallinis comederetur, quibus deinde plumæ deciderunt, ac, vt ipsemet vidi, rursum creuerunt. Hac via transmutatio per abusum ex negligentia Artistarum in Medicinam & Alchimiam venit. Cum enim ea Tinctura, nempe iuxta suum desiderium, vti minime possent, eandem ad renouationum hominum conuerterunt, vt seq. capitulo nunc latius audietur.

Tinctura a gallinis esitata quid fecerit.

De renouatione hominum.

CAP. VII.

Physicorum in Ægypto primorum aliquot, ac priscorum per h

Tinctura vis in proroganda vita.

Tincturam annos centum & quinquaginta vixerunt. Itē vita multorum ad aliquot secula producta prolongataque fuit, prout habetur in diuersis historiis apertissime, quod nemini ferme credibile videt. Eius namq; vis tam admirabilis exsistit, vt corpus longius producat quam agnatę naturæ possibile sit, ac in eo gradu id firmiter conseruat adeo, vt ab omnib. infirmitatibus tutum viuat. Et licet senectam quidem habeat: apparet taman nihilominus vt in primæua iuuentute constitutum.

Est itaque Tinctura Physicorum vniuersalis Medicina, morbos omnes instar ignis inuisibilis, quomodocunque illi denominētur consumens. Dosis eius est exigua valde, sed operatio potentissima. Per eam a me curata sanataq; sunt Lepra, Lues venerea, Hydropisis, Caducus, Colica, Gutta, similesq; morbi: Lupus item, Cancer, Noli me tangere Fistulæ, nec non genus omne morborum internorum, & certius quidem quā credibile sit: cuius ēt testimonium exhibebunt Germania, Gallia, Italia, Polonia, Bohemia, &c. satis amplum.

Tinct. physicorum quid.

Iam tu Sophista respice Theophrastum Paracelsum, quinam tuus Apollo, Machaon & Hipocrates contra me stare valeant? Hoc enim est Catholicum Physicorum, propter quod vitam longam prosecuti sunt omnes Physici ad resistendum morbis, & per hoc vniuersale id maxime consecuti sunt & efficacissime, iuxtaq; suum arbitrium Tincturā Physicorum nominarunt. Quid n. in tota Medicina maius esse potest, quam eiusmodi corporis mundatio, per quam ab eo superfluitas omnis a radice prorsum tollitur, ac trāsmutatur? Sanato namq; semine, perfecta sunt omnia. Quid prodest Sophistarum pessime fundata purgatio, cum nihil eius tollat q̄ auferre debet? Quapropter excellentissimū veri Medici fundamentū est, Regeneratio naturæ, iuuentutisq; restauratio: postmodum essentia noua ipsa totum hoc, quod sibi aduersat expellit. Ad istam regenerationem, vires atque virtutes Physicorum Tincturæ mirabiliter inuentæ sunt, & vsq; ad tempus a Spagyris veris vsitatæ secreto, nec non absconditæ.

Theophr. attestātur Germania Gallia &c.

Medici veri ars quæ sit.

FINIS.

COELVM PHILOSOPHORVM

Siue

LIBER VEXATIONVM PHILIPPI THEOP. PARACELSI.

Scientia & natura Alchimiæ, & quid de ea sentiendum sit.

Per septem regulas seu canones fundamentales ad septem vulgata metalla directus: & præfationem cum additis nonnullis membris & appendicibus continens.

PRÆFATIO
Theophraſti Paracelſi ad omnes Alchimiſtas, & huius libri Lectores.

O Vos Alchimiæ periti, quot quot etiam ceterorum vobis maximas pollicemini diuitias, aut ☉ atq; ☾, plurimum cupitis exſtruere: quod Alchimia diuerſimode pollicetur ac docet: Pariter & vos, qui labores & vexationes libenter ſuſtinetis, abſtinere tamen ab ea minime vultis, donec vobis eius præmia promiſſionesque cognitæ ſint: hoc quidem ipſa experientia docet indies, e millib. ne vnum quidem votum ſuum aſſequi. An ob id ille naturæ defectus & artis ſit? Non dico, ſed Fati potius, & operantis imperitiæ ea culpa eſt.

Quapropter non vt ſolent alii vulgares Alchimiſtæ communiter, libellum hunc deſcribere volui. Grauem admodum artem illi, proceſſusque docent erigere prolixiſſimos. R. Antim. hoc liquefieri permittas cũ ſale nitro, & tartaro, quorum vnicam ſemis accipe ☉ tantundem, ♃ ℥iij. quibus adde ſulphuris ℥j. vitrioli ℥j. Cum Argento & Arſenico liquefiant in catino.

Cum itaq; ſignorum, ſyderum, planetarumq; cœleſtium characteres vna cum ceteris Nominib. Receptis, Materialib. & Inſtrumentis, in hac arte peritis notiſſimi ſint: hoc denuo recenſere eoſdem libello ſuperfluum eſſet: quamuis huiuſcemodi ſignorum, nominum & characterũ vſus tempore ſuo non ſit inutilis.

Alius autem hic Alchimiam, quam antea, tractandi modus per 7. Canones ex metallorum 7. ſerie deductus obſeruabitur. Qui licet in põpoſam verborum elegantiam non erumpant, nihilominus tñ in eorum conſideratione, quicquid ex Alchimia ſeparandum eſt, abunde ſatis, & aliarum rerum Arcana plurima continentur: ex quib. etiam per ſpeculationem admiranda quædam & noua reſultant opera, quæ multoties ab antiquorum operantium & naturalium Philoſophorum ſcriptis ac opinionib. lõge diuerſa, ꝓbatione tñ & exprimẽto reperta & cõfirmata ſunt.

Alchimiſta cur multi pauperentur.

Pręterea nihil in hac arte eſt verius, q̃ idipſum, quod minime cognitum eſt, cuiq; minor fides adhibetur. Culpa, cauſſaq; difficultatis omnis in Alchimia, propter quam ad paupertatem reducuntur plurimi, reliqui a. fruſtra laborant, ſola & vnica eſt operantium imperitia, materiarumq; nimia vel pauca nimis quantitas aut qualitas: ex quibus omnibus, res in operationibus vel deſtruuntur, vel rediguntur ad nihilum. At ſi verus proceſſus fuerit inuentus, res ipſam ſe mutans indies ad perfectionem magis accedit. Recta via facilis, ſed a pauciſſimis reperitur.

Aliquando fieri poteſt, vt Speculatiuus quiſq; artifex aliquam artem in Al-

in Alchimia per delirium suum excogitare valeat, siue quidpiam, aut nihil inde sequatur. Nihil ipsum oportet facere, quo aliquid reducat in nihilum, & iterum aliquid oriatur ex nihilo. Et tamen hoc incredulorum prouerbiũ, non vtiq; falsum. Destructio bonum perficit: nam bonum apparere nullo modo potest obsuum occultatorem. Bonum etiam minime bonum est, dum occultatum est. Occultator est amouendus, vt bonum libere cum claritate sua valeat apparere. Glossa. Occultator est mons, arena, terra aut lapis, in quibus metallum creuit. At vnumquodque metallorum visibilium, occultator aliorum sex metallorum.

Et per Elementũ ignis imperfecta quæquæ corrumpuntur, ac tolluntur, vti sunt hæc metalla quinque ☿ ♃ ♂ ♀ ♄. Econtra perfecta simili non absumuntur igne, veluti ☉ & ☽, quo fit, vt in igne permaneant, & ex aliis imperfectis, in quibus corrumpuntur, simul corpus suum assumant & appareant oculariter. Qui & quonam pacto id fiat, ex septem canonibus colligi potest, cuius naturæ siue proprietatis quodlibet metallum exsistat, quid cum aliis operetur, & possit in eorum commixtione.

Verum hoc apprime notandum est, septem istos canones a quouis, accessorio lectore, prima facie lecturaque illico perfecte intelligi non posse. Nam leuis intellectus occulta, obstrusa facile non percipit. Quapropter quiuis horum canonum disputationibus indiget non exiguis. Plurimi sunt elati superbique spiritus, qui sibi temere persuasum habent, hæc omnia, quæ libellus iste continet se facile intelligere, quod inutilia & futilia sint, longe meliora se habere putantes, ob quæ ista quoque spernere iure possint (☉).

CANON PRIMVS DE NATVRA ET PROprietate ☿.

OMnia sunt in omnibus occultata. Vnum ex ipsis omnibus est occultator eorum & corporeum vas seu extrinsecum, visibile & mobile. Liquefactiones omnes in isto continente manifestæ sunt. Nam hoc cõtinens, viuens & corporeus spiritus existit: ideo coagulationes omnes, aut congelationes in eo conclusiue comprehensæ, cum liquefactione quidem acquisitæ, circumdatæ, nec non contentæ sunt. Nullum huic liquefactioni, multoque minus eius origini potest inueniri nomen, quo vocetur. Et quia calor nullus tam vehemens, qui huic æquiparari possit, ignis Gehennæ illi comparari debet. Huiusmodi liquefactio nihil prorsus commentii habet cum aliis naturalis ignis calore factis, frigoreque naturali congelantibus, aut coagulantibus, quas congelatio-

Mercurii quæ natura sit.

nes, ob earum debilitatem in Mercurio obtinere nequeunt iſtę liquefactiones, quas ob id ille plane contemnit. Inde colligere licet, Elementares vires corrumpentes (quæ vel Eſſentia Quinta, vel eius elementa vocantur) nihil addere vel adimere, nec arripiendi poteſtatē habere. Cœleſtes & infernales vires, elementis quatuor nō obediunt, ſiue ſicca, humida, calida vel frigida ſint. Nullum eorum operandi facultatem habet contra Quintam eſſentiam, ſed quodlibet proprias vires & operationes per ſe continet.

Elementalia in cœleſtia & Infernalia nihil agunt.

Canon ſecundus, de Natura & proprietate ♃.

Iouis natura qua.

QVod manifeſtū eſt (intellige corpus Iouis) in eo cetera ſex metalla corpora ſpiritualiter occultantur, vnum quidē alio profundius, tenaciuſq;. ♃ nihil de Quinta participat Eſſentia, ſed de Elementarium quatuor natura. Quapropter eius liquefactio leui penitus igne ſuperueniente manifeſtat̃, & accedente frigore ſimiliter leui coagulatur. Cum aliorū omniū metallorum liquefactionib. affinitatē habet. Nam quanto quid alteri natura fuerit ſimilius, tāto facilius vnitur illi per coniunctionē. Facilior etiam eſt, magiſq; naturalis propinquorum, q̄ remotorū ad inuicem operatio. Remotum non vrget. Idem etiam non admodum metuitur, etſi maximum exiſtat. Hinc fit, vt ad ſuperos etiam non anhelent homines: quia plurimum ab eis diſtant, eorumque gloriam non vident. Pariformiter inferos admodum non formident, quod remoti ſint, eorumque ſtatus, & pœnæ miſeriam nemo viuentium nouit, aut expertus eſt: hac de cauſſa nihili fit infernus. Res enim remotiores, eo viliores habentur, quo rudiorem locum obtinent: quia pro ſui loci proprietate quæquæ res melior euadit, vel immutatur: quod variis exemplis demonſtrari poteſt.

Remota cur minus afficiant.

Quapropter quanto ♃ a ♂ & ♀ eſt remotior, propinquior autem ☉ & ☽ reperitur, tanto maiorem aureitatem, aut argenteitatem (vt ita loquar) in corpore ſuo continet, grandiorque, fortior, viſibilior, tangibilior, perceptibilior, amabilior, acceptior, notior, & verior, quam in remoto comperitur. Rurſus, quo res quæuis remotior, eo vilior exiſtimatur in prædictis omnibus, ideo quod ſemper præſens abſenti rei præfeRatur. Quanto propinquius eſt manifeſtum, tanto remotius eſt occultum. Quamobrem Alchimiſtæ tibi ſedulo cogitandum eſt, qua ratione Iouem collocare poſſis ad remotum & abſtruſum locum, quem Sol & Luna tenent, & viciſſim Solem & Lunam ex remotis adigas in propinquum locum, vbi Iupiter ſteterat corporaliter: vt eodē modo Sol quoque & Luna ibidem corporaliter ad oculos re ipſa aſtent. Transmutationis

Abſente præſens præſtantius.

tionis eim metallorum de imperfectione in perfectionem, varia sunt operationum Recepta. Vnum alteri permiscere, tum alterum ab altero purum iterum separare, nihil aliud est, quam permutatio, per alchymicum perfectum laborē instituta. Nota. Aurum multum Iupiter, & non parum argenti habet. ♄ & ☾ imponantur ei, & augmentabitur ☾ de reliquis.*

Canon tertius de ♂, & eius proprietatibus.

Martis natura qua.

OCculta sex metalla septimum expulerunt a se, ac illud effecerunt corporale, valorem illi minimum relinquentia, maximamque duritiem ac onus imponentia. Hoc facto omne suum coagulationis robur atque duritiam in istud excusserunt ac manifestarunt. Econtra colorem, liquefactionemque cum sua nobilitate sibi retinuerunt. Difficilimum est, ac laboriosum ex inepto vulgarique homine, Principem aut Regem fieri. Sed Mars valida, pugnaciq; manu dominium acquirit, Regisque locum occupat. Est tamen quod caueat ab insidiis, ne captiuetur ex improuiso. Considerandum venit, qua ratione ♂ regis locum, & ☉ & ☾ cum ♄ locum ♂ obtinere valeant.

Canon quartus de ♀ & eius proprietatibus.

Veneris natura qua.

ALia sex metalla, ♀ ex omni suo colore, medioque liquefactionis, cum inconstantia corpus extrinsecum fecerunt. Necessarium tamen foret ad intelligentiam aliquot exemplis demonstrare, quinam res manifesta per ignem occultetur, & manifestetur occulta materialiter. Quicquid est combustibile, naturaliter per ignem transmutari potest de vna in aliam formam, videlicet in calcem, fuliginem, cineres, vitrum, colores, lapides, & in terram: quæ postrema rursus in multa corpora noua reduci potest metallica. Si metallum etiam adustum, aut ærugine vetusta fragile esset, malleationem ignitionibus iterum adipiscentur.

Canon quintus de natura & propietatibus ♄.

Saturni natura qua.

DE propria sua natura Saturnus ita loquitur: Pro suo me eiecerunt examinatore sex alia, deque loco spirituali extruserunt a se: corruptibile corpus in mansionē ēt adiecerūt, vt quot ipsa nec sunt, nec habere cupiūt, sim id ego. Sex fratres mei spirituales exsistūt, inde fit, vt corpus meum, quoties ignitus sum, penetrent, ac vna mecū pereunte, igne pereāt & ipsi, ☉ & ☾ tm̄ exceptis: quæ mea mundātur & superbiūt aqua. Spiritus meus est aqua soluens fratrū meorū rigida & cōgelata corpora. Corpus meum tamen ad terram est procliue: quicquid in me recipitur,

etiam proprium fit eius, & per nos in corpus vnum efficitur. Mundo minime foret vtile, ſi cognoſceret, aut ſaltem crederet, quidnam in me lateat, efficereque poſſim: vtilius foret, ſi mecum id, quod poſſum facere calleret: Alchymiſtarum artes omnes deſerens, hoc ſolo, quod in me eſt, & per me fieri poteſt, vteretur. Frigoris lapis eſt in me, hæc eſt aqua, per quam ſpiritus congelari facio metallorum ſex in Eſſe corporeum ſeptimi, hoc eſt, ☉ cum ☾ promoueri.

Antimonium eſt duplex.

Duplex reperitur Antimonium, vnum vulgare nigrum, quo repurgatur ☉ in eo liquefactum. Hoc cum ♄ habet affinitatem proximam. Alterũ eſt album, quod Magneſia etiam dicitur & Biſemutum. Affinitatem habet cum ♃ maximam, & cum altero Antimonio permixtum augmentat Lunam.

Canon ſextus de Luna & proprietatibus eius.

Luna Natura qua.

EX Luno cõficere velle ♄, aut ♂, nõ eſt leuius vel facilius opus, quam ex ☿ ♃ ♂ ♀ ♄, Lunam ingenti lucro facere velle. Non eſt enim vtile, perfecta in imperfecta, ſed hæc in illa tranſmutare. Sed quænam ſit materia Lunę, vel vnde proueniat, oportet etiam cognoſcere. Quiſquis id conſiderare non valet, vel perquirere, nec Luna efficere poterit. Si rogetur, quid eſt Luna? Eſt ex ſex metallis, ſpiritualiter occultatis, ipſa ſeptimum, externum, corporeum, & matetiale. Nam ſemper ſex metalla, ſeptimum in ſe continet ſpiritualiter occultata. Et ſex metalla ſpiritualia non perſiſtunt abſque vno metallo extrinſeco & materiali. Sic etiam nullum corporale metallum abſque illis ſex ſpiritualibus locum aut eſſentiam habere poteſt. Corporalia metalla ſeptem liquefactione bene permiſcentur, ſed mixtum hoc nõ eſt ad faciendum Solẽ, aut Lunã vtile. Nam in ea mixtura manet quodq; metallum in ſua natura, vel fixum in igne, vel ab eo fugit. Exempli gratia, miſce quocunque modo potes ☿ ♃ ♄ ♂ ♀ ☉ ☾, ob id minime fiet, vt Sol & Luna metalla 5. cetera ita permutent, vt ex Sole & Luna fiant illa Sol & Luna. Quamuis enim omnia lique facta ſint in maſſam vnicã, nihilominus manet in ſua natura quodlibet hoc ipſum, quod eſt. Hæc ſunt, quæ de corporali mixtione indicanda fuerunt. De ſpirituali vero permixtione & communione metallica ſciendum eſt, nullam ſeparationem aut mortificationem ſpirituum eſſe: quia tales ſpiritus abſque corporibus nunquam perſiſtere poſſunt. Etiamſi corpus in vna hora centies illis adimeretur & mortificaretur, nihilominus aliud ſemper, priore multo nobilius, acquirerent. Et hæc eſt metallorum tranſpoſitio de vna morte in aliam, hoc eſt, de minori gradu in maiorem & altiorẽ, hoc eſt in Lunã, & ex meliori in optimum

& per-

& perfectissimum, id est, Sol splendidissimum, & omnium regalissimum metallum. Est igitur verissimum, quod supradictum est sæpius, sex metalla septimum semper generare, aut ex se in Esse manifestum producere.

Quæstio. *Si* verum est, Lunã, & quodlibet metallum ab aliis sex originem ducere generarique. Quæ est igitur eius proprietas & natura? Responsio. Ex ♄ ☿ ♃ ♂ ♀ ☉ nihil, nec aliud metallum fieri potest, quam Luna. Caussa est, quod aliorum sex metallorum quodlibet bonas duas habet virtutes, quarum summatim duodecim sunt. Istæ sunt Lunę spiritus, qui breuibus verbis adhunc modum cognosci potest. Nam Luna est ex sex spiritualibus metallis & eorum virtutibus: quarum vnumquodq; duas possidet. Summatim itaque 12. sunt in vno corporali metallo positæ, quæ 7. Planetis, & duodecim signis cœlestibus comparantur. Habet enim Luna a Planeta Mercurio, ac ab ♒ & ♓ liquationem & albũ suum splendorem. ☿ ♒ & ♓. Sic habet etiam ☾ a ♃ ♐ ♉ colorem album, & in igne magnam suam constantiam. ♃ ♐ & ♉. Habet Luna a ♂ ♋ ♈. duritiem, bonumque suũ clangorem ♂ ♋ & ♈. Habet Luna a ♀, ♊ & ♎ coagulationis mensuram & malleationem, ♀ ♊ & ♎. Habet Luna a ♄ ♍ & ♑ corpus homogeneum, cũ grauitate, ♄ ♍ & ♑. Habet Luna a ☉, ♌ ♍ sinceram puritatem, & magnam constantiã contra vires igneas. ☉ ♌ ♍. Talis est naturalis cognitio exaltationis, & caussę spirit⁹ & corporis Lunę, cum eius natura composita, & sapientia, breuibus commemorata.

Dicendum est vlterius, qualenam huiuscemodi spiritus metallici corpus, in sui primitiua generatione per cœlestem influxum acquirant, nempe lapidem aspectu vilem, quẽ fusum liquefacit, corrumpit & mortificat igne fossor metallarius omnino: tunc metallicus ille spiritus in tali mortificatione melius atque nobilius, nõ friabile, sed malleabile corpus recipit. Accedit Alchimista, qui tale corpus metallicum rursus corrumpit, mortificat, & artificiose præparat. Sic iterum spiritus iste metalli nobilius & perfectius induit corpus, manifesto se prodens in lucem, nisi sit Sol aut Luna, tum demum spiritus & corpus metallica perfecte simul vnita, sunt ab ignis elementaris corruptione tuta, nec non incorruptibilia.

Canon septimus de natura Solis & proprietatibus eius.

SEptimum ex sex spiritualibus metallum, corporaliter est Sol, qui in seipso nihil aliud est, quam purus ignis. Quod autẽ extrinsecus pulcrius, flauius, apparentius, perceptibilius, ponderosius, frigidius, ac magis homogeneum corpus visu, præceptioneque possideat, huius caussa est, quod aliorum sex metallorum congelationes in se contineat: qui-

bus in vnum corpus extrinsecum est compactissimum factum. Eius tamen per ignem elementarem liquefactio prouenit, vel causatur ex ☿ ♓ & ♒ liquationibus in eo spiritualiter occultis. Huius exemplum est manifestissimum, quod ☿ cum ☉ facilius per amplexum commiscetur corporaliter. Sed Sol post liquationem recedente calore, frigoreque superueniente extrinsecus coagulari, durum & solidum fieri, reliquorũ quinque metallorum est occasio, quorum naturam in se complectitur, ♃ ♄ ♂ ♀ ☾. In istis quinque metallis, frigidæ mansiones cum suis regiminibus præcipue reperiuntur. Inde fit, vt Sol extra calorem ignis liquefieri minime possit propter iam dictum frigus. Non potest etiam Mercurius calore suo naturali, vel liquatione subuenire, nec ipsum defendere contra 5. metallorũ frigiditatem, eo quod Mercurii calor nõ est sufficiens ad ☉ in liquatione retinẽdum. Quapropter oportet ☉ quinque metallis obedire magis, quã vnico metallo ☿. Ipse ☿ etiam officii nihil aliud habet ex seipso, præterquam semper fluere. Hinc fit, vt in aliorũ metallorum coagulationibus nihil agere valeat, cũ eius natura non sit, durum aut solidum facere, sed liquidum. Fluidum efficere caloris est, vitæque natura: sed frigiditas duritiei, consolidationis & immobilitatis naturam habet, quæ morti comparatur. Exempli gratia sex metalla frigida. ♃ ♀ ♄ ♂ ♀ ☾ ☉ si liquefieri debent, ignis calore fiat id necessarium est. Nix aut glacies, quæ frigidæ sunt, hoc ipsum nõ efficient, sed potius indurabunt. Statim atque metallum igne liquefactum ab eo fuerit amotum, frigiditas hoc arripiens, durum, congelatum, & immobile per se reddit. Sed q; Mercurius fluidus atque viuus semper maneat, dic quæso, calore vel frigore an id efficiatur? Qui responderit a frigida humidaq; natura id fieri, tum a frigiditate vitam habere opinionis assertor huius, naturæ nullam cognitionem habens, cum vulgo seductus est. Vulgus enim de quibusuis nil nisi falsum iudicat, hoc etiã firmiter tenet. Quapropter est, quod ab eo recedat, quicunque veritatem cupit cognoscere. Mercurius quidem ex frigida minime, sed ex calida & ignea natura viuit. Quoduis etiam viuens, ignis est, quia calor est vita, frigus vero mortis occasio. Solis ex seipso purus est ignis, non tamen viuus, sed durus, & sulphuris tantum colorem demonstrat, vt flauum & rubeum permixtum in eo proportionaliter. Metalla quinque frigida sunt hæc ♃ ♂ ♄ ♀ & Luna, quæ suas tribuunt Soli virtutes secundum frigiditatem, corpus ipsum: secundum ignem, calorem: secundum siccitatem, duritiem: secundum humiditatem, pondus, & ex splendore, clangorem. Quod autem Aurum in ignis terrestris elemento nõ comburitur, nec etiam corrumpitur, efficit hoc Solis constantia. Nam vnus ignis alterum adurere non potest, nec etiam absume-

Calor est vita, frigus mors.

Metalla frigida quæ.

absumere, sed potius si ad ignem accedit ignis, augetur validiorque fit in suis operationibus. Cœlestis ignis, qui a Sole in terram apud nos influit, non est talis ignis, qualis est in cœlo, nec similis nostro super terram exsistenti, sed ignis ille acœlestis apud nos, est frigidus, & congelatus, qui corpus est Solis. Quamobrem Sol per nostrum ignem superari nullo modo potest: hoc illi solũ accidit, vt liquefiat, sicuti nix, vel glacies ab ipso cœlesti Sole. Ignis igitur ignem comburendi potestatem non habet, quia Sol est ignis, qui solutus in cœlo, coagulatus apud nos exsistit.

Aurũ est in essentia triplex.	*1. Cœleste* *2. Elementare* *3. Metallicum.*	est	*Solutum.* *Fluidum.* *Corporeum.*

Finis septem Canonum.

Deus & natura nihil faciunt frustra.

LOcus rerum omnium perpetuus, temporis expers, ac principii finisque, locorũ vbiuis operatur: essentialiter operatur, vbi nulla spes est: operatur id, quod reputatur impossibile. Quod etiam incredibile, desperatumque videtur, mirabiliter in veritatem erumpet.

Nota de partibus super Mercurium viuum (al. vulgi.)

Licidum a vita, tenebrosum a morte.

QVicquid in colorem album tingit, vitæ naturam habet, lucisq; proprietatem, atque potestatem, quæ vitam caussaliter efficit. In hoc motu quidem ignis cum suo calore, vitæ est eius origo. Quicquid econtra tingit in nigredinem, aut nigrum efficit, naturam cum morte communem habet, tenebrarumque proprietatem, & vires mortis efficaces. Corruptionis huiusmodi coagulatio, fixatioque terra est cum sua frigiditate. Domus n. semper est mortua, sed eam inhabitans viuit: cuius exemplum si reperire volueris, euicisti.

Puluis liquefactiuus probatus,
Pingues adole verbena.

℞. Salis nitri ℥ iiij. Sulphuris medietatem tartari ℥ j. Misce & liquefac.

Quidnam de congelatione Mercurii censendum est.

MOrtificare vel congelare ☿, & post modũ in Lunã cõuertere velle, magnoq; labore sublimare, vana sunt opera, cum illa sint in Sole & Luna existẽtium tm̃ quædã dissipatio. Est n. alia longe diuersa, propinquiorq; via, qua ☿ paruo dispendio, laboreq; minori sine congelatione transmutatur in Lunã. Quilibet aũt libenter addisceret artẽ hanc in Alchimia tam leuem, atq; facilem, per q̃ breui tempore Sol & Luna plu-

rimum facere posset. Cumque nõ nisi cum tœdio prolixa scripta & verba legantur, optaret vtique, vt directis verbis ita admoneretur. Hoc & ita facito, operare sic, & habebis Solẽ & Lunã, quibus in ditissimũ virum euades. Itane vero: Tantisper exspecta quæso, donec citra laborem breuibus verbis tibi id declaretur, præmansumq; ingeratur in stomachum, vt ex ♄ & ☿ & ♃, ☉ & ☾, illico conficias. Nõ est, nec esse poterit vnquam hæc ars inuentu, factuq; tam facilis, ac in seipsa facilis exsistit. Sol & Luna fabricandorum promtitudo per Alchimiam tam facilis est, vt nec libris, nec doctrinis contextis magis opus sit, quam si de niue præterita quis scribere vellet.

De Receptis Alchimiæ.

QVid ergo de Receptis Alchimiæ, vasorumque & instrumentorum diuersitate dicendum est? vti sunt fornaces, vitra, ollæ, aquæ, olea, calces, sulphura, salia, salpetræ, alumina, vitriola, chrysocollæ, atramenta auripigmenta, fel vitri, cerussa, terra rubea, thucia, cera, lutum sapientię, vitrum contusum, viride æris, fuligines, testæ ouorum, crocus Martis, sapo, crystallus, creta, arsenicum, antimonium, minium, elixir, lazurium, sol laminatus, sal nitri, sal ammoniacũ, lapis calaminaris, magnesia, bolus armenus, & alia plura. Et præterea de præparationibus, putrefactionib. digestionibus, probationibus, solutionibus, cementationibus, filtrationibus, reuerberationibus, calcinationibus, graduationibus, rectificationibus, amalgamationibus, purgationibus, &c. quib. Alchimiæ libri sunt refertissimi. Et tandem etiam de herbis, radicibus, seminibus, lignis, lapidibus, animalibus, vermibus, ossium cineribus, limacũ capsulis, conchis, cocleis, & pice. Hæc & similia quæquæ sunt in Alchimia remotissima quædam, imo vanissima laborũ onera, quib. etiam si Sol & Luna fieri posset, nihilominus intentionem hanc magis, quam prouehant, impediunt ac retardant. Non est igitur ex his (vt vere loquar) ad discẽdum, ꝙ ad artẽ faciat Solem & Lunã fabricandi. Quapropter omittenda sunt omnino, ꝙ cum 5. metallis ad Solem & Lunam prorsus nihil operentur. Percontari posset quispiã, quæ est igitur hęc via, breueq; fundamentum, quæ difficultatem nullam habent, ex eisq; tam cito Sol & Luna fieri põt, vere, & sine fuco? Respõsio, Abunde satis in septem canonibus, & aperte id iam dictũ est. Qui per hos intelligere noluerit, frustraneus labor esset amplius eum instruere. Non est etiam, ꝙ sibi quis insipide persuadeat ea tam leuiter intelligi posse: verum occulto sensu melius quam aperto. ARS HÆC EST. Postquã Cœlum aut Saturni sphærã cum vita currere feceris super terrã, impone Planetas omnes, vel quẽ aut quos volueris, vt

Lunæ

Lunætamen portio sit minima. Omnes currere permittas, donec Cælum ♄ penitus euanuerit: manebunt omnes illi Planetæ mortui, cum antiquis suis corruptibilibus corporibus, interim aliud recens perfectum, & incorruptibile corpus nacti.

Illud enim corpus est spiritus cœli, de quo rursus illi Planetæ corpus & vitam accipiunt, & viuunt sicut antea. Corpus hoc accipe de vita, & ex terra, quod serua: est enim Sol & Luna. En artem habes omnino manifestatam, & integram. Si nondũ intelligis eam, aut calles bene est: Ipsum enim tectam, nec euulgatam esse, satius est.

Quo pacto coniurandus sit Crystallus, vt omnia in eo videantur.

CONiurare nihil est aliud, quam rem aliquam recte obseruare, scire, & intelligere, quid ea sit. Crystallus est figura aeris. Quicquid in aere vel mobile vel immobile apparet, idem apparet etiam in Speculo, Crystallo, vnda. Aer enim, aqua & Crystallus, quoad visum vnum sunt, instar Speculi, in quo Replica inuersa videtur.

De Calore Mercurij.

QVotquot ☿ humidæ frigideq; naturæ esse iudicant, aperto errore victi sunt, quia non est nisi de sua natura summe calidus, & humidus: cuius occasione semper ac perpetuo fluit. Nam si humidæ frigidæq; naturæ esset, aquæ congelatæ similitudinem haberet, semperque durus & solidus exsisteret, ignisq; calore primum, vt alia metalla ipsum liquefieri foret necesse, quo quidem non indiget, cum liquationem & fluxum habeat ex proprio calore sibi naturaliter insito, qui tenet ipsum in fluxu perpetuo, viuumq; facit, vt nec mori, nec coagulari, vel congelari queat. id maxime scitu dignum est, metallorum spiritus septem, aut quotquot eorum mixta fuerint, simul ac in ignem veniunt, inter sese pugnam agere, præcipue Mercurius, sic vt quisque suam in alium vires atque virtutes exserat vincendi, liquefaciendi, transmutandique desiderio. Vnus alterius virtutem, vitam & formam deprędatur, aliamque naturam & formam illi tribuit. Calore commouentur itaque metallorum spiritus, aut vapores ad operandum in sese mutuo, nec non transmutandum de vna virtute in aliam, quousque ad perfectionem, & puritatem ventum sit.

Mercurius est summe calidus & humidus.

At quidnam agendum præterea cum Mercurio est, vt humiditas & caliditas illi possit adimi, quarum loco maxima frigiditas introducta congelaret, consolidaret, omninoq; mortificaret eum? Hoc fac quod sequitur. ℞. Purum Mercurium optime conclusum, in olei coagulatio-

Coagulatio Mercurii vt fiat.

nis medio per 24. horas: id eſt, per diem naturalem, ſic vt ſupra ♄ ſit eleuatus in oppoſito quidem aſpectu ☾ media. Hoc autem a Mercurio occultum ipſius calorem aufert, & caliditatem extrinſecam addit, frigiditatemq; intrinſecam ♄ & Lunæ (qui ambo ſunt Planetæ frigidæ naturæ) tribuit, ex qua, vel per quam Mercurius congelari, conſolidari & indurari cogitur.

Nota frigiditatē (qua Mercurius indiget in ſui conſolidatione, mortificationeq;) ſenſu minime perceptibilem extrinſeco, veluti niuis aut glaciei, ſed potius extrinſecus calidum quid apparere. Non aliter de calore Mercurii, quo fluit, iudicandum eſt, non eſſe caliditatem extrinſecus perceptibilem, ad noſtrarum qualitatum ſimilitudinem: imo potius extrinſecus tanquam frigiditas percipitur: vnde Sophiſtę (gens inexperte loquax) perperam aſſerunt, eum eſſe frigidæ, humidæq; naturæ, quo fit etiam, vt illum non aliis quam calidis rebus congelare ſtudeant, quib. tamen fluidiorem effici potius, quam ſolidum ſuo damno quam lucro magis indies experiūtur.

Alchimia vera, qui vnica tantum arte, Lunam aut Solem ex 5. metallis imperfectis fabricare docet, aliud Receptum non admittit, præter illud, quod ſic & vere dictat: Solum ex metallis, in metallis, per metalla, & cum metallis, perfecta metalla fiunt. Nam in aliis rebus eſt Luna, & in aliis metallis eſt Sol.

Qua materia, quibus etiam inſtrumentis in Alchimia ſit opus.

NOn aliis opus eſt, quam officina fuſoria, plenis aere follibus, tenaculis, malleis, lebetibus, teſtis & capellis ex faginis cinerib. conſtructis. Poſtmodum impone ♄♃♂☉♀☿☾, & operentur in finem vſque ♄.

Mineralia quærendi modus.

IN terra nec non in lapidibus inueniendi ſpes eſt incertiſſima & labor maximus. Verum, quia is primus eſt acquirendi modus, atq; via, nullo modo ſperni, ſed ſummopere laudari debet. Taleq; deſiderium, aut appetitus non magis, quam iuuenum adoleſcentumq; licitus ad matrimonium amor, interire deberet. Vt apes propter mel & ceram roſas & flores deſiderant: ſic non aliter homines, vt ipſe præter tamen auaritiam commodumq; proprium, ad eruendum e terra metallum anhelare debent. Nam qui nimium quærit, minimum reperire ſolet. Non auro ſolo Deus homines argentoue, ſed etiam pauperie, ſorditie, atq; miſeria donat. Aliquos etiam ad metallorum, & mineralium ſingulares cognitiones vocauit, quibus faciliorem & breuiorem Solis & Lunæ fabricandi modum abſq; foſſionibus fuſionibuſq; ſunt adepti, quam ex vulgari Solis & Lunæ

e pri-

e primitiuis corporibus attrahendi consuetudine. Nec solum ex subterraneis, verum etiam per certas artes, notitias, ex 5. metallorum genere (media tamen arte fabricatorum metallorum) ☿♃♄♂♀, de quibus, & quolibet separatim Sol & Luna fabricari potest, ex vno tamen, quam ex alio facilius. Nota: ex ☿ ♄ & ♃ facile, sed ex ♂ & ♀ ægre fieri potest Sol aut Luna. Possibile tamen est fieri, sed cum additione ☉ & ☽. Ex Magnesia & ♄ exit Luna, ex ♃ & cinnabari purus Sol oritur: Poterit ingeniosus artifex (qualem aliquando vidisse memini) diligenti quidem animaduersione preparare metalla, sic vt ratione vera ductus, metallorum transmutationis perfectionem, opere suo vel regimine magis promoueat, quam cœlestium signorum 12. atque Planetarum 7. cursus faciunt: quos etiam in his obseruare superfluum est, velut & aspectus, mala siue bona tempora, diem aut horam, huius vel alterius Planetæ statum prosperum aut infelicem, quæ nec iuuare possunt in Alchimiæ naturalis arte, multo nocere minus. Si verum alias, & possibilem processum habueris, operare cum libuerit. Si tamen ex te vel operationibus tuis, & intellectu fuerit aliquis defectus Planetæ syderaq; cœlestia tibi deficient in opere.

Si metalla diu satis in terra sepulta, manserint, non solum ærugine consumuntur, verumetiam perseuerantia transmutantur in lapides naturales, quorum infinitus est numerus, at paucis arcanum, hoc est, cognitum. Reperitur enim in terra gentilium vetus & lapidea moneta, suis imaginibus impressa, quæ primitus metallica fuit, sed per transmutationem a natura factam, in lapides versa.

Alchimia qualis res sit.

Alchimia quid.

NIhil aliud est Alchimia, quam perceptibilis, industria tamen excogitatus sermo verus, quo genera metallorum ex vno in aliud transmutari docetur: secundum quem vnusquisq; sibi meliorem viam, & artem, per suæ mentis captũ (qui rem pertendit acutius, is veritatem attingit) eligere potest, ac in ea veritatem inuenire. Syderum, & lapidum rationem habere maximam oportet: quia sydus lapidum est omnium formationis spiritus. Est etiam syderum omnium cœlestium ☉ & ☾ non nisi lapis vnus in seipso, terrenusq; lapis a cœlesti prodiit lapide, per eundem ignem, eosdem carbones, cineres, expulsiones easdem, & repurgationes quibus lapis ille cœlestis, clarus & purus in splendore suo separatus & reductus est. Totus a. globus terræ, nihil aliud est quã abiectum quid, concretum, mixtum, corruptum, tritum, & iterum coagulatum, & partim in massam vnam in lapideum opus liquefactum, quod in meditullio sphęrę firmamenti, sedem & quietem habet.

Notandum est vlterius, lapides illos pretiosos, qui propriis nomini-

bus deinceps tradentur, a lapidibus cœlestibus, vel sidereis proximum perfectionis, puritatis, pulcritudinis, claritatis virtutis, constantiæ contra ignem, & incorruptibilitatis habere locum, & cum aliis lapidibus in terram esse defixos.

Quapropter cum cœlestibus lapidibus & syderibus maximam habent affinitatem, quod eorum naturæ sint, ab eisq; deriuentur. In rudi uase prius reperiuntur ab hominibus: vulgus tamen (cui de rebus falsum asserere proprium est) existimat, ibidem vt inuenti sunt, nasci, postmodum expoliri, circumferri, vendi, nec non pro maximis haberi diuitiis, ob eorum colores, formositatem, aliasq; virtutes: de quibus inferius breuis narratio sequitur.

Smaragdus. Est viridis, transparensq; lapis: prodest oculis & memoriæ, tuetur castitatem, quæ si a gestante violetur, & ipse non integer manet.

Adamas. Crystallus niger, adamas nomine, vel Euax a lætitia, quam imprimere perhibentur gestantibus, est obscuræ transparentisq; nigredinis, ferrei coloris, omnium durissimus: sanguine tamen hirci soluitur. Corpus eius auellanæ quantitatem vt plurimum non excedit.

Magnes. Ferreus est lapis, & ideo ferrum ad se trahit.

Margarita. Est vnio, non lapis, quia nascitur in conchis marinis, albi coloris. Quod in animantibus, hominibus, aut piscibus nascitur, non est lapideæ naturæ proprie, sed perfectum opus.

Hiacynthus. Flauus est lapis & transparens: est & flos eiusdem nominis qui secundum fabulas Poetarum, homo fingitur.

Sapphyrus. Lapis est cœlestis coloris, & pulcri, cœlicæque naturæ.

Rubinus. Splendet colore valde rubeo.

Carbunculus. Solaris lapis lucet ex propria natura sicut Sol.

Corallus. Lapis est albus vel rubeus, non transparens, in mari nascitur ex natura tempestatis & aeris in ligni formam, aut arbuti, ex aere durescit in lapidem, & igne minime consumtibilis est.

Calcedonius. Lapis est variis coloribus mixtus, inter obscuritatem & transparentiam tenens medium, mixtus ét fluxibus nubium, coloris hepatici, lapidum pretiosorum infimus.

Topazius Lapis est noctu lucens. Inter saxa reperitur.

Amethistus. Purpurei colorisq; sanguinei lapis est.

Chrysopassus. Est lapis in nocte igneus, in die aureus apparens.

Crystallus. Est lapis albus, transparens, glaciei persimilis. Ab aere & frigore ex ceteris saxis sublimatus, extractus genitusque est.

Pro

Pro cuius rei fide & fundamento solido hanc conclusionem nota. Si quis ingeniose & cum ratione circa noscenda metalla, quidnam ipsa sint, & vnde oriantur, versari satagit: is sciat nostra metalla nihil esse aliud quam vulgarium lapidum partem optimã, & spiritum, h.e. picem, axungiam, pinguedinem, oleum & adipem. Id a. bonum purumue ac syncerum aut perfectum minime est, quamdiu in lapidibus absconditum aut mixtum latet. Oportet ergo illud in lapidibus quæri & inueniri, oportet id in illis cognosci, ex illis extrahi, h.e. per vim extrahi & liquefieri. Tum enim lapis amplius non est, sed metallum elaboratum perfectumque, Astris cœli comparabile, quæ & ipsa ab his terrenis lapidibus quasi separati lapides sunt.

Quisquis ergo mineras ac metalla sectatur, illum ratione & ingenio instructũ esse tali decet, vt non ad vulgaria tm̃ ac nota metalla respiciat, q̃ in sola montiũ profunditate inueniantur. Persæpe enim in ipsa terræ superficie tale reperitur, quale aut nullum, aut non æque bonum reperitur in abditis. Itaq; quilibet lapis, qui sub aspectum nostrum venit, siue magnus, siue paruus sit, siue silex aut integrum saxum sit, sedulo inspiciẽdus, & exacta trutina secundum naturam ac proprietatem suam expendendus est. Multoties enim vilis silex, abiectus & contemtus, qualibet vacca melior est. Non perpetuo ad locum effossionis respiciendum est, vnde-nam ille lapis eruatur. Hic n. cœli prædominium valet. Et offertur passim terra, puluis aut arena, quæ multum auri argentiue secum habet: quod notabis.

FINIS.

THESAVRVS THESAVRORVM ALCHIMISTARVM

PHILIPPI THEOPHRASI BOMBAST, Paracelsi Magni.

NAtura in visceribus terræ minerale gignit. Huius genera duo sunt, quæ in multis Europæ locis aut regiminib, inueniuntur. Optimum, quod mihi oblatum, ac in experimentando genuinum inuentum est extra in figura maioris mundi, est in Oriente Astri sphæræ Solis. Alterum in Astro Meridionali, iam in primo flore est, quem Viscus Terræ per suum astrum protrudit, quique in prima sua coagulatione tuber inuenitur, in quo conditi latent omnes flores & colores mineralium. De hoc multa a Philosophis scripta sunt, quod naturæ frigidæ & humidæ sit, & Elemento Aquæ conueniat.

Mineral genera duo sunt.

Quantum vero ad cognitionem & experientiam ipsam attinet, Phi-

losophi ante me omnes telis suis missis ab ipso scopo veritatis longe aberrant, dum Mercurium & sulphur metallorum omnium matrem esse crediderunt, interim tertii ne quidem per somium mentionē facientes: cū tamen, si Spagyrica arte aqua separatur, veritas ipsa clare patescat, nec Galeno nec Auicēnæ cognita. Quod si pro nostris excellentib. Physicis nomen saltem ac cōpositio, dissolutioq; & coagulatio, sicut In principio mundi natura in suis crescentibus procedit, describenda forent: vix integer mihi annus suppeteret, & ad illa explicanda ne numerosa quidem vaccarum coria mihi sufficerent.

Galenus & Auicēna naturæ principiorum ignari.

Affirmo autem in hoc minerali tres substantias & materias reperiri, nempe Mercurium, sulphur, & mineralem aquam, per quæ illud a natura coagmētatum est, & per scientiam Spagyricam a succo proprio resoluitur, quando nondum omnino maturuit in perfecto suo autumno, sicut pyrum in arbore. Arbor pyrum abscondit. Si vero cœlestia astra & natura conueniunt, illa primum surculos emittit tempore Martii, postea gemmas protrudit, & his apertis exhibet florem. & sic consequenter vsque ad maturationem pyri in arboris autumno. Eadem etiam mineralium conditio est. Nam & ipsa similiter ex viscere terræ protruduntur, q̄ sedulo admodum notandum est Alchimistis, qui Thesaurum Thesaurorum venantur. Huius vt viam, initium, medium & finem, illis ostendam: sequenti tractatu propriam ipsius aquam, ipsius proprium sulphur, & proprium balsamum descripturus sum. Per tria hęc, Resolutio & compositio in vnum coagulantur.

Minerale ex 36. substan. constans.

Minerale a natura vt a natura succes sive maturetur.

De Sulphure Cinnabarino.

Recipe minerale Cinnabaris, & id hoc modo para. Coque illud ex aqua pluuia in vase lapideo, horis tribus, postea sedulo depura, & solue in aqua Regis, quæ composita sit ex parte vna vitrioli, Salis nitri, & Armoniaci (al vitrioli, Salispetræ, Aluminis, & Salis) Destilla per Alembicum, iterumq; affunde, & cura vt purum ab impuro separet, hoc modo. In fimo equino putrescat per mensem. Postea elemento hoc modo separa. Si signum suum promit, incipe destillationem per Alembicum, addito primo gradu Ignis. Sic ascendet aqua & aer: Ignis & terra in fundo residebunt. Postea iterum coniunge illa, & in cinere sensim vrge. Sic iterum primo ascendet aqua & aer, & postea elementum ignis, quod a peritis Artistis cognoscitur. Terra in fundo vasis erit, quam ibi quæres, a multis quidem quæsitam, sed a paucis inuentam, &c.

Sulphur cinnabar. vt paretur Aq. Regis compositio.

Terram hanc mortuam in reuerberio artificiose præparabis, & postea primum gradum ignis addes, diebus & noctibus quinque. Quibus exactis,

exactis, gradum alterum quoq; totidem diebus & noctibus addes, & cum illa inclusa ita ex arte procedes. Tandem inuenies Sal volatile, instar tenuis Alcali, constans scilicet astrum ignis & terræ. Hoc cum prius asseruatis Elemẽtis, aqua & aere commisce, ac iterum per dies & noctes octo pone in cineres, & reperies, quod a multis artistis neglectum fuit. Id pro experientia tua secundum artem Spagyricam separa, & inuenies terram albam, cui tinctura sua extracta sit. Sic ergo Elementum ignis & salis terræ Alcolatice compone & digestionẽ in essentiam pellicanicam. Ita alia adhuc terra deponetur, quam iterum separa.

De Leone rubeo.

Leonis Rubei præparatio.

POstea sume pellicanatum Leonem, qui primo quoq; reperitur, vt tinctuream eius videas, elementum scil. ignis stans super aqua, aere & terra. Separa per tritoriũ ab infimo. Ita verum habebis aurum potabile. Id dulcora cum Alcool vini affuso, & toties per Alembicum destillato, dum nullam acrimoniam ab aqua Regis superesse videris.

Hoc oleum Solis inde in suum Retortorium, sigillo Hermetis exquisite occlusum. Pone ad eleuandum, ita vt exaltetur & dupliceturin suo gradu. Postea vitrum ita clausum pone in locum frigidum. Sic non soluetur, sed coagulabitur. Iterum impone ad eleuandum & coagulandum, & hoc vice tertia itera. Sic tinctura Solis in suo gradu perfecta erit. Reserua suo loco.

De Leone Viridi.

Leonis viridis præparatio.

VLterius sume Veneris vitriolum, more Spagyrico ad summum præparatum, & adde prius asseruato elemento aquę & aeris. Resolue, & vt diximus, per mensem putrificando insta. Putrefactione finita, signũ elementorum spectabis. Separa: & duos colores præsto videbis, album & rubrum. Rubrum albo supereminet. Rubea tinctura vitrioli adeo fortis est, vt corpora alba omnia tingẽdo rubefaciat, aut rubra corpora omnia albefaciat, quod mirum est.

Tincturam hanc per Retortam vrge, & videbis exire nigredinem. Hanc iterum age per retortam, iterando toties, donec exeat albescens. Perge nec de opera despera. Rectifica, donec verum, clarum, viridem Leonem reperias, quem spectabis pondere grauem, & ingentem. Ea tinctura est, Aurum perspectibile. Huius Leonis viridis signa admiranda videbis, qui nullo thesauro Leonis Romanis redimi potest. Bene illi, qui ipsum reperire, ac ad tincturam vsurpare nouit.

Hic est verus & genuinus Balsamus, balsamus Cœlestium Astrorum, corpora nulla putrescere sinens, nec radicem agere permittens

lepram, podagram, Hydropem. Datur vnius grani pondere, si cum sulphure Auri fermentetur.

Ah Carole Germane, vbi thesaurus tuus est? Vbi tui Physici? Vbi tui Doctores? Vbi Decoctores lignorum, qui saltem purgant, laxant? Cœlum tuum ita peruersum est: Astra tua aberrarunt, & via alia vltra lineam palustram exorbitarunt, quoniam oculi tui occœcati sunt in carbunculo, & rebus aliis, ad spectaculum ornatus & pulcritudinis ac fastus facientibus. Quod si Artistæ tui Principem Galenum (ita illum appellant) in inferno, vnde ad me literas misit, hærere sciuissent: cruce, vulpina cauda facta, sese signassent. Similiter & Auicenna in portæ inferni vestibulo sedet, cum quo disputaui de auro suo potabili, Tinctura Physicorum, Quinta Essentia, & Lapide Philosophorum, ac Mithridatico & Theriaca, &c. O vos Hypocritas, qui veritatem legitimi Medici, qui a natura doctus, ac a Deo ad ipsum natus est, contemnitis. Agite ergo & attendite impostores, qui sublimiorum locorum auctoritate polletis: Post mortem meam discipuli mei erumpent, & vos hypocritas in lucem protrahent, & vos cum sordidis vestris coquinis seu officinis prodent quib. hactenus Principes & inuictissimos Christiani orbis Magnates ad mortem vsq; dedistis. Vę vestris ceruicib. in die iudicii. Ego a. scio meam fore Monarchiam. Meus etiam honor & gloria erit. Non quod me ipsum laudem. Nam me natura laudat. Ex ipsa equidē genitus sum, ipsam equidem sequor. Ipsa me nouit, & ego ipsam. Lumen quod in ipsa est, in ipsa ego vidi, & idem etiam extra in figura Micrmicosmi probaui, & in illius mundo inueni.

Sed in incepto opere nostro pergendum est, vt discipulis nostris ad votum satisfiat, quib. hæc lubens faueo, si modo in lumine naturæ periti, & in Astris probe exercitati, ac deniq; in Philosophia, quæ omnis aquæ naturam cognoscendam offert, probe eruditi sint.

Sume, quem descripsi Liquorem Mineralium, secundum pondus part. 4. Solis rubei terræ part. 2. Sulphuris Solis part. 1. Vna conijce in pellicanum, congela, solue vice tertia. Sic Tincturam Alchimistarum habebis. Pondus eius hic non descripsimus: sed in libro de Transmutationibus traditur.

Iam qui Astri Solis vnciam vnam habet ad vncias mille: is proprium suum corpus Solis quoq; tingit.

Si habes Astrum Mercurii, eodem modo tinges totum corpus Mercurii vulgi. Si Astrum Veneris: similiter totum corpus Veneris in optimum metallum tinges. Hæc omnia confirmata sint. Idem etiam de cæterorum Planetarum Astris, vt Saturni, Iouis, Martis, Lunæ, &c. intelligen-

gendum est. Nam & ex his tincturæ præparantur: de quibus tamen hoc loco iam non tradimus, quia in libr. de Natura rerum & Archidoxis de illis satis tractatum est. Et sic etiam Primum Ens Metallorum & mineralium terræ Alchimistis satis declaratum est, vt tincturam Alchimistarum habeant.

Hoc opus, tinctura Alchimistarum, ad nouem menses directum non est: sed alacriter & sine tædio in spagyria Alchimistarum potes pergere, & spatio quadraginta dierum Alchimisticorum isthoc figere, extrahere, exaltare, putrifacere, fermentare, in lapidem coagulare, & Alchimisticam phœnicem producere. Sed probe notari debet, quod sulphur Cinnabarinus sit Aquila volatica, cuius pennæ auolant sine vento, & corpus phœnicis in nidum senioris vehunt, vbi ab elemento ignis is nutritur, & pulli eius oculos ipsi effodiunt: vnde emergit albedo, diuisa in sua sphæra, in sphæram ac vitam ex suo corde, balsamo suorum intestinorum, secundum proprietatem Cabalistorum.

Sulphur Cinnabarinus quid.

Finit Thesaurus Alchimistarum.

DE TRANSMVTATIONIBVS METALLORVM, THEOPHRASTI.

LIBER NONVS.

De Cementis.

QVA ratione de ceteris transmutationibus docuimus: eadem etiam de cementis operationes nostras complebimus. Cementorum autem sex mentionem faciemus, sub quibus quidem genera cementorum omnia comprehendentur, quæ ex sua serie secundum Recepta & operationum modos sigillatim persequemur. In omnibus generatim hoc considerandum est, vt omnia cementa in fixationem & colorationem vnam reducantur. Duo hæc sese inuicem deserere non debent, sed in vna cineratione & coleratione & quartatione simul persistere & manere, prout veri Auri proprietates sese habent.

Cementorum genera sex.

Nonus autem isthic de cementis liber non tradit, quo pacto metalla alia in alia transmutari possint, veluti plumbum in cuprum, aut ferrum in cuprum, &c. Sed hoc saltem docet, quomodo metalla cemententur in summum metallum, Aurum, id est Solem. Nam cementa cum ceteris Receptis operationem suam perfecta exsequi non possunt, ad cetera metalla inuicem transmutanda: sed in illis tantum est tota & ce-

ler operatio transmutationis ad Solem, quæ metalla cetera omnia superat, non saltem secundum Quartationem, verum etiam secundum colorationem & tincturam. Notandum vero est, quam suam cōcordantiam conferant ex corporibus, velut & ex speciebus. Sunt enim quædam corpora, quæ recipiunt, quædam minime. Sunt, quæ omnium primo ad flores suas reduci debent, quædam minime. Similiter & quædam species colerant in rubeum Solem, quædam in luteum Solem: quædam in fluorem, quædam in dimidio cemento. Similiter etiam attendi diligenter debet ad ignem, vt in quo cementa omnium maxime latent, & ex eodem suam operationem adipiscuntur. Ignis enim in sese integram Alchimiam continet, Tingendi, Graduandi, & Figendi, ex proprietate, scilicet natiua, vel sibi congenita & impressa. Quilibet etiam Cementorum elaborator modum processus diligenter attendere debet. Maioris enim momenti Modus est, quam vel descriptio ipsa vel Recepta.

Deinceps ergo ad seriem sex cementorum procedentes pergemus, vt secundum quæ cetera cementa omnia directa sunt. Inter ea primum est Cementum Regale. Veterum autem Modum minime tenentes, ipsam experientiam ducem sequemur, & ea scripta, quorum per experientiam nullum vsum percepimus, omittemus, hoc pacto.

Regalis Cementi præparatio.

℞. *Florum æris,*
Antimonii,
Laterum,
Salis communis, an. ℔ ß.

Trita minutissime simul omnia commisceantur, vinoq; postmodum imbibantur, & exsiccentur, idque vigesies & quater. Hoc puluere Luna cementetur laminata, gradu medio quidem ignis quatuor horis: postea totidem igne mediocri. Postremo fluxionis igne horis duodecim. Tum demum excipe Regulum, eumque laminatum & crudum ex priore processu, & cum eisdem cementabis rebus & gradibus ignis, hoc ipsum quater aut quinquies repetendo. Postmodum fulminato per cineritium, & scoriam, reduc iterum in Lunam. Instrumenta, prout vasa fusoria, &c. sunt optime perlutanda, nec non firmiter obturanda. Et quod prolixum descriptionis hoc loco processum ponamus, ea de caussa factum esse putetis, quia breuibus ignis processibus, experientia nihil boni docere nos voluit. Quandoquidem ignis diuturnitas & violentia, fixatio potissima cementi regalis exsistunt: imo longe melior foret si diebus quator cum prædictis in eiusmodi cemento, quæ dicta sunt relinquerentur.

Notan-

Notandum etiam flores æris, per vitriolum extrahendos e cupro esse: Nam in eo natura quædam fixationis habetur, ad cementum hoc assumtum quum est, multis de caussis.

Antimonium similiter est fixandum, cum virtutũ suarum tamen retentione quas habet, purificando & exaltando: vires enim eius non satis cognosci possunt.

Item lateres a bono tecto sumi debent: nam tectum vires habet figendi vapores exsistentes in Luna, quæ aliter omnes fugiunt euolantque.

Sal vero corrigit ac fixat leprosam Lunam a sua nigredine.

Quatuor igitur ista simul in vna coniunctione esse debent ac operari. Ceterum obseruandus est ignis atque notandus.

Huic cemento nullum aliud metallum applicatur, & postquam fulminatum est, aurum suum patefacit exhibetque: sufficiens igitur habendum hoc cementum pro vno est.

De secundo cemento.

Cementi Solis præparatio.

CEmentum quod secundo ponere volumus, est ad Solem duntaxat, in quo quidem obiecta quatuor intelligenda veniunt. Primum est, quod nonnunquam Sol reperitur in cemento pro quarta parte vel media deficiens, quia non satis fixus, nec ad suum gradum adductus extra suos defectus, vti nos de generationibus ponimus. Quare cementandus est, quo suum corpus volatile retinere valeat, quod alias nonnunquam euolat in cemento, vel in cineritio, & quandoque in aqua forti.

Secundum obiectum est, quod Solis plurimum inuenitur, cui deficit & decedit in colore, quem ad sui coloris adducere perfectionem, cognitu valde necessarium est, absque diminutione sui corporis, & vt color ei maneat in examinibus.

Tertium est, vt albus ille ☉ color non perfectus, Lunæ similitudinem habens, in colorationem cementetur, vt colorem inde receptum, etiam in examine quouis retineat.

Quartum concernit pondus, in quo nonnunquam sol deficit, vt eo vilior existimetur. Hoc illi restituendum integre, cum certiorẽ gradum ipso colore demonstret, maiorque solis gradatio præ ceteris existat multas ob caussas. Pondus enim Artistas minime fallit, quod tamen acus ob caussas multas facere potest.

Per cementum, in istis quatuor obiectis perfici potest aurum, vt deinceps in eo nullus defectus inueniatur, nec volatilis, aut nõ fixæ conditionis quidpiam cuius cementi præparatio hæc esto.

℞. *Antimonii,*
Florum æris an ℔ ß.
Mercurii coagulati vertonem j.

Omnia simul commisceantur, & imbibantur oleo Antimonii rubeo, tamdiu, donec omnino rubeant. Postmodum eo cementabis aurum subtilissime laminatum vel granulatum, igne liquefactionis, viginti quatuor horis absque diminutione caloris, in fusorio vase per quã optime clauso. Transacto hoc temporis termino, Regulũ excipe nec nõ per Antimonium crudum actum, liquefiat addita chrysocolla, vel Borace, post in formam effunde. Sic habes optimum, & sufficiens ad Solem absque defectu cementem ad supremum gradum, in omnibus cementis, cineritiis, & quartationibus fixum atque permanentem.

De tertio Cemento.

Cementi tincturæ præparatio.

ANtea duas fixationes aut cementationes ad Lunam & Solem posuimus, quæ sumi debent, quum illa duo metalla multiplicanda sunt. Alia pariter veniunt cementanda, postmodum in tingens cementum ponenda. Cementũ ergo tertium hoc, ad alia quæuis metalla perficiendum aptum est, eaque reddendum idonea, ad cementorum tincturam in se recipiendam. Nam vbi metallum non fuerit prius ad ipsam tincturam præparatum & illitum, eam recipere non potest, aut parum admodum, vel cum operatione periculosa.

Viuum tamen argentum non est in metallorum numero, sub hoc cemento comprehensum, sed materiæ metallicæ tantum, & corpora malleabilia, quorum cementum hoc esto.

℞. *Antimonii j ℔.*
Salis petræ ij ℔.
Salis communis.
Salis tartari an. ℔ ß.

Mixta simul omnia ponantur in catillum, strato super stratum collocato cum laminis metallorum, vel limatura ipsorum. Cementent ur optime clausa horis duodecim igne violentissimo, qui duabus horis ab initio leuis fuerit. Absoluto hoc tempore, quod remansit extrahatur, loppa videlicet cum regulo simul. Hoc notandum, non omnes eiusmodi cementationes Regulum exhibere, sed loppas tãtum. Istæ sunt postmodum in Saturno coquendæ iuxta communem vsum: & eiusmodi Saturnus aduratur in testa, & reperietur metallum fixũ super eam. At hoc loco notato differentiam separationis per testam & cupellam vel cineritium, quod metallum in cineritium vel cupellam intret, alias manet super testam. Eiusmodi metallum quod super testam remanet, secundo

cementabis, ac tertio, prout supra, quo fixius euadat, superq; cineritium remaneat. Quo peracto, fixum est ad recipiendum tincturam, quæ datur per cementationem.

Notandum etiam de cemento hoc, duo vel tria metalla simul in mixturam vnam coniungi posse & in corpus vnum, quod melius erit quam prius, ad hunc nempe modum.

℞. *Limaturas Martis.*
Veneris,
Iouis, aut Saturni.

Mixtæ simul stratificentur, & ita stent in igne liquefactionis per 12. horas.

Additio.

Longe fuerit vtilius dictum cementum, si ad prædicta sumantur.

Antimonij,
Salis, ana ℔.j.
Limaturarum Martis, Veneris, Saturni an. ℔.ß.

Fiat eodem modo, prout antea declaratum est.

Quartum Cementum.

Cementi mineralium præparatio

QVartum cementum de mineralib. in se metallum perfectum continentibus cementum intelligitur, & illud per liquefactionem amittentibus. Notandum hoc loco, metalla melius figi non posse, quam dum cruda sunt, quæ liquatione prorsum euanescunt. Hac via metalla reperiuntur in mineris, quæ non apparent alias. Eiusmodi transmutatio fit in mineris atque metallis ante liquationem, vt metalla possint in sua figi natura, vel in aliud transmutari metallum. Quare duo cementa sub vno comprehendemus hic. Prius quidem ad fixandum in minera metallum absq; transmutatione. Posterius ad Veneris mineram in ☉ aut aliud metallum transmutandum. Considerandum vtiq; multo præstantiores mineris, quam ipsis metallis spiritus inesse. Isti sunt qui minerarum gradationes & fixationes adiuuant, cum in se tincturam & colores contineant materiæ, quæ nondum per ignem mutata sunt, quod aliis libellis deducimus plenius. Fixationis in sua minera metalli descriptio talis est, vt sequitur.

℞. *Mineræ Martis* ℔j. *optime tritæ: huic adde Antimonij,*
Salis petræ ana ℔ij.

Liquefactionis accendantur igne tecta fortiter atque lutata, sicque maneant horis vigintiquatuor. Postmodum effunde, contere cum aliqua reductione ac cum Saturno fulminato. Et sic eiusmodi metallum fixum reperies in suo decenti colore, quod multis rationibus probari po-

test, ac naturaliter demonstrari. Sic de ceteris mineris, quarum hoc loco nullam facimus mentionem. Spiritus enim in metallis exsistentes crudi, prægrediuntur in suis coloribus & essentiis.

Mineralium transmutationis descriptio talis est.

℞. *Croci ex floribus Martis,*
Florum ex croco Veneris an. ℔ ß.
Vitrioli,
Aluminis an. ℔ ß.
Salis communis præparati ℔ j.
Mineræ ℔ ij.

Liquefiant omnia, humiditateque priuentur, & cementetur horis duodecim: postmodum in ♄ liquentur & fulminentur: quo facto reperietur in cupella cineritii transmutatio. Poteris ad istiusmodi transmutationem etiam metallorum addere mixturam, considerando tamen aptitudinem in eis exsistentem, qua facilius vnum altero transmutari potest.

Quintum Cementum.

Cementi volatiliũ preparatio.

VOlatilia corpora tantum concernit hoc cementum quintum, vt ☿ vulgi, nec non metallorum, prout ♄♀♃♂, &c.

Notandum est, Mercurios corporales ex metallis differre a Mercurio vulgi, sua tinctura, quod isti plus tincturæ ex probatis metallis, illo communi egent. Pariter intelligendum est vtrunque ☿, corporalem & vulgarem prius esse coagulandum, quo cemento resistere valeant, ac recipere corporalem substantiam cum tinctura coloreque, prout optima decet metalla.

Coagulatio ☿ hæc est.

℞ *Aquæ fortis debilitatæ prorsus per solutionẽ Lunæ, veterisque,* sic vt vires nullas amplius corrosiuas, nec acuitatem ad soluendum habeat. In hãc inijce ☿ vtrumuis antea dictorum, & parum calefiat aqua, postmodum conturbetur in pultes, & coagulabitur Mercurius, vt in formã induresceat metalli. Exemtus ab aqua toties lauetur, donec dulcis fiat, inde post cementetur hoc cemento, quod sequitur.

℞. *Boracis* ℥ ij ß.
Salis armoniaci ℥ ij.
Croci florum æris.
Florum croci Martis, an ℥ vß.
Vitrioli calcinati
Aluminis calcinati an. ℥ ij.
Hæmatitis, Boli armenæ an. ℥ ij.

Miscean-

Miſceantur optime trita ſimul, & imbibātur aliquoties vrina, poſtmodum fiat in fuſorio vaſe ſtratum ſuper ſtratum bene iuncturis clauſis, atque lutatis. Cementabis per horā gradus ignis obſeruando & cementando, tandem quatuor horis arenis in fluxu: poſtea indas Saturno & fulminetur. Sic habebitur ☿ tranſmutatio, prout ſupra diximus.

Verum vbi aliter fuerit coagulatus quam iam recenſuimus, nihilominus cemento tranſmutari poteſt vt ſequitur.

℞. *Cinnabaris,*
Boracis an. ℥ ß.

Liquefiant ſimul in vnum corpus, quod ſublima iuxta modū cinnabaris, vt corpus adhuc vnum fiat, cui hoc adiice, quod ſequitur.

℞. *Salis communis calcinati,*
Florum æris,
Croci Martis,
Hæmatitis,
Boli, an. ℥ ij.
Supradicti corporis ℥ j.

Fiat ſtratum ſuper ſtratum in fuſorio vaſe, poſtea lente ſex primis horis igniatur & aliis ſex fortius vrgeatur igne: tandē violentiſſimo duodecim. Quo facto rurſum vt ſupra ſublima prædicto proceſſu, & quarto vel quinto cemento fixam cinnabarim inuenies, quam reduc fulminaque per ♄. & habebis tranſmutationem eius, vt antea dictum. Ad hunc modum cum ceteris volatilibus metallicis corporibus procedere poteris in tranſmutationem.

Sextum Cementum.

Cementi partis cum parte præparatio.

Iam dicendum qua ratione Pars cum Parte cementanda veniat, quæ tincturæ plus recipit, ac citius aliis Artiſtarum ſimilibus operationibus, ea de cauſſa, quod ☉ fixus, & cemento graduatus ſit. Intelligendum etiam, ea cementara eſſe debere, nec non in ſupremum ambo gradum adducta, præparata, ſubtiliata & repurgata: poſtmodū æquo pondere liquefacta ſimul & laminata: poſt in fuſorio vaſe ſtratificata cum ſequenti puluere, ſtricte concluſa.

℞. *Cinnabarii,*
Florum æris,
Hematitis, an. ℥ ß.
Salis Armoniaci,
Calaminaris,
Sulphuris,
Salis communis,

Vitrioli,
Aluminis, ana ʒ.ij.
Croci Martis ʒ.vj.

Trita simul & mixta in corpus vnum exsiccentur igne parum, & imbibantur postmodum vrina, tandem ad supra dictam stratificationem vtere. Ponantur ad ignem vt liquescant per sex horas: postea renouato, ac aliis sex horis liquefacito: si tertio duodecim, quarto quatuor & viginti: postemo liquefac per fulmen ♄. Hac via transmutationem habes. Si tamẽ alia metalla, prout ♀ aut ♂ assumseris, plus addito pulueris & ignis vt misceri queant, ac in transmutationem adduci.

Conclusio.

His paucis libellum nostrum de Cementis absolutum esse volumus, istaq; satis ample clareque tractasse: Quanquam & aliæ multæ similium cementationum descriptiones habentur, a nostris tamen illas excludimus, eas tantum hoc loco ponentes, quæ magis per Experientiam vtiles compertæ sunt.

Finis Libri noni de Transmutationibus, Paracelsi Theophrasti.

LIBER DECIMVS DE TRANSMVTATIONIBVS METALLORVM.

AVREOLI THOPHRASTI PARACELSI: De Gradationibus.

PRÆFATIO.

DE Gradationibus iam loqui volumus, ac talibus, vt solutum, exstinctũ vel digestum in eis metallum, ad gradum Solis promoueri queat, ac transmutari. Multi conantur minora transmutare metalla in argentum, alia mediocria in aurum, cum differentia tamen coniunctionis eorum, sic vt in cineritio per trãsmutationem in graduatione, minora quidem ad maiorum perfectionem adducãtur, ac ad examina quæuis constantem, quæ conueniunt. Quatuordecim itaq; hoc loco ponemus gradationes. Et quamuis longe plures aliæ quoque repe- riantur, earum tamen libenter obliti, saltem quæ constant experientia, scriptuque dignæ sunt, aggregauimus, in triplici differentia constitutas. Nonnullæ sunt aquæ fortes: aliæ quidem olea, ceteræ vero liquores, quas

Gradationes 14. præcipue.

quas ordine ſimili diſponimus, vt in earum tractationis declaratione patet. Nam primo ponimus aquas fortes: ſecundo olea: denique liquores.

Gradatio prima.

℞. *Vitrioli.*
Aluminis,
Salis nitri, ana ℔ ij.
Floris æris
Croci Martis,
Hæmatitis, ana vertonem j.
Cinnabaris ℔. ß.
Antimonij vertonem j. ß.
Arſenici vertonem ß.

Omnia deſtillentur cum igne fortiſſimo in aquam fortem, quam purificato, clarificatoque iuxta ſimilium aquarum vſum, & in ea cementatam ſoluito Lunam, aut Partem cum parte, Lunam atque Venerem, & in digeſtionem ponito per menſem: poſtmodum reſidentias excipito fulmine, ſic tranſmutatum inuenies. Quod adhuc in aqua forti fuerit, præcipitetur & fulminetur, vt ſupra: Sic habebitur argenti reliquum. Notandum eſt prædicta ſimplicia præparari, nec non ſeparari debere prius in purgatione, quod immundities plurimum hoc negotium tranſmutationis impediat.

Secunda Gradatio.

In hac ſecunda gradatione notandus eſt optime proceſſus alius, vt qui cum maiori lucro ſubtilitateq; fiat, vt ſequitur.

℞. *Salis petræ*,
Cinnabaris, ana ℔. j.

Conterantur, & ex eis aqua deſtilletur, quam ſerua. Hoc ipſum feceris etiam & ſub eodem pondere cum Antimonio & Arſenico. Confunde ſimul iſtas tres aquas, addeq; *ſalis nitri.*
Aluminis,
Vitrioli, ana ℔. j.

Omnia rurſum ſimul deſtilla in modum aquæ fortis. Poſtmodum affundes eam ad ſuum caput mortuum ſubtiliſſime contuſum, iterumq; deſtilla in vltimos ſpirit⁹, & clarifica, prout aliā aquam fortem. In omnia metalla, quæ fuerint in ea ſoluta, nec non in digeſtione manſerint, ad perfectionem magis quam ſit credibile ſuas operationes atq; vires complet. Nam in eiuſmodi compoſitionem ingredientibus vere tranſmutationis vires latent metallorum in ſe corporalem materiam habētium.

NNnNN 3

Nam eiusmodi tres destillationes, tingunt ita vehementer aquę fortitudine, vt maior aut fortior in aquis fortibus, vix operatio reperiri queat.

Tertia Gradatio.

Gradatio tertia, quæ inter aquas fortes vltima numeratur, ad hunc modum intelligenda, componendaq; venit, vt sequitur.

℞. *Cinnabaris,*
Arsenici,
Antimonij ana ℔. ß.
Salis petræ ℔. ij.
Sulphuris ℔. ß.

Conterantur, misceantur, ac destillentur in aquam fortem igne violentissimo: postmodum accipe huius aquæ partes ij.

Aluminis communis,
Aluminis plumosi, ana partem j ß.
Vitrioli partem j.
Viridis æris,
Croci Martis ana partem ß.

Hęc simul omnia destillentur in aquam fortem igne violentissimo. Tandem ad hanc integram aquam sume capitis mortui duas partes.

Antimonij,
Viridis æris,
Cinnabaris,
Sulphuris, ana partem ß.

Hæc a suis destilla fecibus fortiter impellendo in vas Recipiens. Postmodū in hac aqua clarificata solue partem ß. cum decem partib. florum æris & croci Martis, & in ea digerantur: inuenies postea residentiæ plus ad ☉ quam arti credibile sit.

Quarta Gradatio.

Iam de gradationibus per olea factis loquamur, quæ non in modum & formam aquarum fortium, sed in digestione soluunt, & suas gradationes perficiunt. Prima gradationum eiusmodi fit per oleum Antimonii, cui rubedinis tinctura mirabilis inest, ac in colatet. Processus eius talis esto.

℞. *Antimonij* ℔ j.
Mercurij sublimati ℔. ß.

Destillentur ambo simul igne violento per alembicum, & ascendet rubedo quædam instar sanguinis, spissa, quæ tingit & graduat vnāquamque Lunam in Solem, & hunc pallidum ad supremum gradum coloris adducit permanentis.

Quinta Gradatio.

Gradatio quinta, cuius oleum in ordine secundum numeratur, fit in hunc modum, qui sequitur.

℞. *Olei Philosophorum* ℔.j. *cui permisce*
Aluminis calcinati,
Colcotharis citrini, ana ℔.ß.

Destilla simul igne violento. Postmodum renoua species in priori pondere, addeque

Cinnabaris,
Viridis æris,
Sulphuris, ana verto. ß.

Destilla rursum, & rectifica post in puritatem & constantem colorem. Iniice Lunam & in digestione maneat, remanentiam reduc, & in aqua forti separa, tandem per Saturnum fulminato.

Sexta Gradatio.

Gradationum sexta, necnon oleorum tertium fit ad hunc modum

℞. *Sulphuris viui* ℔.ij.
Olei lini ℔.iiij.

Coquantur in compositum, quod in oleum destilletur: huic tantundem iterum addatur viui sulphuris, & coquatur vt prius in compositum, ac in fimo equino digeratur per mensem per duos melius, postmodum addatur

Salis nitri,
Vitrioli,
Aluminis,
Florum æris,
Croci Martis,
Cinnabaris ana verto. ß.

Destilla quicquid ascendere voluerit, & liquores amoue seruatis oleis tantum, quæ ponatur in vitream cucurbitam, additis speciebus vt supra, & capite mortuo puluerato, simulque destilla rursum vt prius. Postmodum reaffunde fecibus, & putrificetur iterum per mensem ac destilletur amplius: euacuatis postea coloribus, aut separatis, rubeum serua, quem rectificabis vt oportet. Postremo laminæ Lunæ digerantur in eo suo tempore, tandem, vt prius, fulmine reducantur, &c.

Septima Gradatio.

Gradationes quæ per liquores fiunt, in duplici differentia repetiuntur, videlicet tenaces, & aquosæ. Primo de tenacibus loquamur.

℞. *Mellis* ℔j. *In eo coquantur,*

Vitrioli,
Aluminis ana verto j.
Iameni verto.ß.

Destilletur ex eis aqua per violentum ignem, & addantur ei,

Capitis mortui de cranio humano verto.ß.
Sulphuris ℔.ß.

In forma hepatis cocta, perq; mensem digesta prius destillentur, & aqua rectificetur in puritatem, ei postmodum addantur,

Salis armoniaci,
Florum æris,
Croci Martis,
Aluminis, ana verto.ß.
Vitrioli verto. j.
Antimonij fixi rubei,
Arsenici fixi rubei, ana ℥.*ij.*

Trita simul & in aquam iniecta stent in calore diebus decem. Postea separetur liquor a fecibus, & purificando proiiciantur in eam laminæ metallicæ, maneantq; simul in mediocri digestione ad perfectionem vsque. Postremo quidem aduratur materia, separetur & fulminetur.

Octaua Gradatio.

Gradatio per secundum liquorem hæc est.

Recipe *Sufficientem aquam fortem, in eius parte vna solue* ☉. *in alia Venerem, & in alia Martem.* Eiusmodi solutiones confunde simul, & postea destillabis aquam ab eis, quam iterum ad suas feces affundes, rursum destillabis ac reaffundes vt prius, toties, donec inde fiat liquor spissus: huic adde mellis destillati præparatique partes quinque, plus aliis præcedentibus, & per mensem omnia digerantur, postea phlegma separetur, & seruetur liquor, in quem laminæ proiectæ metallorum digerantur per mensem. Et postremo coagulentur in massam & corpus vnum, quod fulminetur, quartificetur, & fulminetur iterum, ad hunc modum inuenietur optima transmutatio ex liquore.

Nona Gradatio.

Tertio liquore gradatio nona fit in modum qui sequitur.

℞. *Aquam fortem, in qua soluatur viride æris, & in fimo teneantur equino per mensem ambo simul: Destilla postmodum aquam a fecibus, affunde rursum, destilla, & reaffunde, idque toties donec inde fiat oleum.* In istum liquorem pone limaturas metallorum, & in digestione trãsmutationem inuenies. Et quamuis liquor iste paucus existat, nihilominus graduat optime plurimumq; metallum iuxta suam quantitatem.

Decima

Decima Gradatio.

Ad hunc modum qui ſequitur, liquorem intelligito quartum.

℞. *Aquam fortem optimam, in qua ſolue chalybis quantum poteris.* Hæc in digeſtione maneant vno menſe, & inde fiet compoſitum vnius caloris. Hoc deſtilletur etiam in liquorem, in quem limaturæ metallorum proiectæ maneant in digeſtione, donec liquor incorporetur. Tum demum ſimul ambo, nempe liquor & metallum fulminentur per Saturnum, & inuenietur ea tranſmutatio, quæ ſeparetur & præparetur, vt moris eſt.

Vndecima Gradatio.

Aquoſo liquore primo fit vndecima gradatio, prout infra ponitur.

℞. *Salis petræ purgatiſſimi* ℔.*iiij. hunc a ſuo phlegmate vrendo repurgato.*

Salis communis præparati ℔.*ij.*

Commixta ſimul deſtillentur per Alemb. ſexies vel nouies, ac toties donec ſalia per alemb. in ſubmiſſum vas Recipiens omnino tranſeant.

℞. *huius aquæ* ℔.*ij.*
Florum Antimonij.
Fl. AEris.
Fl. Martis,
Fl. Sulphuris, ana ℥.*ij.*
Vitrioli.
Salis armoniaci,
Aluminis, ana ℥.*ij.ß.*

Mixta ſimul omnia maneant in digeſtione diebus quatuor atque viginti: poſtmodum ſeparentur in aquam puriſſimam. Luna poſt graduetur atq; metalla per digeſtionem, per Saturnum fulminentur, ſeparentur quartificatione, ac fulminentur iterum.

Duodecima Gradatio.

Per ſecundum liquorem aquoſum 12. gradatio fit ad hunc modum.

℞. *Vini ardentis correctiſſimi* ℔.*iij.*
Aquæ ſalis petræ, ℔.*j.*
Aquæ ſalis communis, ℔.*ß.*
Vitrioli,
Aluminis plumoſi,
Aluminis Rochi, ana vertones iij.

Miſceantur ſimul in mixturam, quam deſtilla ſexies a capite mortuo. Hac aqua metalla digerantur, & fixabuntur ac tranſmutabuntur, *vt ſupra de aliis diximus.*

Decimatertia Gradatio.

Aquoso liquore tertio decimatertia gradatio fit ad hunc modum.

℞. *Isteris sanguinis* ℔ j. *Destilla decies & ter a suis fæcibus, & impone*
Florum æris,
Sulphuris, ana vertonem ß.

Soluantur in equino fimo per mensem: impone postmodum calcem Lunæ, vt color & substantia consumantur. Postea coagulentur, & in Saturno fulminentur. Sciendum etiam in isto liquore Mercurium vulgi, nec non metallorum coagulari, iuxta conditionem Transmutationis.

Decimaquarta Gradatio.

Quartus hoc loco liquor est aqua Mercurii, qui fit in decimamtertiam gradationem, prout infra sequitur.

℞. *Mercurij vigesies cum sale armoniaco sublimati* ℔.j.
Florum Veneris,
Fl. Martis,
Fl. Sulphuris,
Fl. Antimonij, ana ℥.j.

Trita simul omnia misceto, & in aquam resolui sinito. Hæc aqua nullo prorsum indiget alio labore. Nam in eam proiecta metalla, & pauco tempore digesta, & postea fulminata, mirum in modum graduantur.

Finis libri decimi de Transmutationibus metallorum Theophrasti, de Gradationibus.

DE TRANSMVTATIONIBVS METALLORVM, THEOPHRASTI LIBER NONVS, DE PROIECTIONIBUS.

Vlterius hic non scripserat Auctor.

Ex Autographo Theophrasti.

CEMENTVM SVPER VENEREM EX MARTE.

℞. *Limaturæ Veneris ex Marte* ℥.j. *Cinabarij* ℥.j. *SSS. in Tigillo ponantur ad ignem secundum vsum cementationis. F. Cementum per horas 6. vel 8. Tunc* ℞. *illud Cinabrium cum noua limatura Martis reducti in Venerem, & procede vt supra, hoc tertio. Deinde* ℞. *Lunæ dissolutæ* ℥j. *Proiice in fluxu desuper cinabrium prædictum.* Tunc effunde, formetur in laminas, & ponatur in Tigillum cum tali puluere, & cementetur per horas 6. SSS. secundum vsum. Quod cemen-

mentatum ℞. & illud cementa adhuc semel in cemento Regali per horas 24. tunc habebis optimum aurum. Item potes *Aurum* addere: *Lunæ part. j. Solis p. j. Cinabrij p. ij.*

Puluis Cementi.

℞. *Vitrioli* ℥. v.
Aluminis ℥. j.
Salis Nitri ℥ j.
Floris Aeris.
Salis Armoniaci ana ℥. j. ß.

Dissoluantur & exsiccent, & imbibant cum aceto vel vrina, F. puluis.

Regale Cementum.

℞. *Laterum. Salis communis fusi, &c.*
℞. *Antimonij* ℥. vj. *Pulueris prædicti* ℥. iiij. *Misce.*

Item *Aqua Fortis.*

℞. *Salis Nitri, Aluminis, vitrioli ana* ℔. j. ß.
Virid. æris. Cinabrij ana ℔ ß.
Arsenici. Sulphuris ana ℔. ß.

Destilla in aquam fortem secundum vsum Nitri, quam secundario & iterum destilla cum viridi æris, Cinabrio & Arsenico, vt supra.

℞. *Vitrioli facti ex Venere Martis* ℥. j.

Destilla in aquam cum Sale, nitro & Alumine F. Aqua Gradationis secundum vsum.

MANVALE

Siue

DE LAPIDE PHILOSOPHICO MEDICINALI.

Præfatio ad Lectorem.

LEctor, quandoquidem spiritum Medicinæ per Machaonem, Podalirium, Apollinem & Hippocratem, &c. vere operari passus Deus est, vt vera medicina q. per nubes (in quibus ipsa plene planeque cognosci minime potuit) effulgeret, & in apricum prodiret, ac hominibus manifestaretur: eadem etiam opera idem spiritui tenebrarum prohibuit, vt ne lumen naturæ prorsus ille opprimeret & exstingueret, ne Magnalia Dei, quæ in Arcanis, Quintis Essentiis, Magisteriis & Elixiribus abscondita cõquiescunt, incognita essent. Ideo Deus certa media ordinauit, vt porro per spiritus bonos talium Arcanorum & Mysteriorum indagatio hominib. implantaretur, sicut & quidã homines q. angelicas naturas ex cœlo, quod Angelos nouit, acceperunt. Eiusmodi homines potuerunt postea, vtpote perfecta intelligentia naturæ donati, naturam & ipsius quotidianum cursum altius, quam alij homines in-

Deus semper excitauit, aliquos veros Medicos & Physicos.

quirere, purum cum impuro conferre, hæc duo separare, purumque adeo alterare, vt impossibile id quibusdam videretur. Illi enim vt naturales ac veri Physici per conuenientia media Naturæ succurrere & eam per artes ad perfectionem perducere sciunt. Quare omnia imperfecta & diabolica opera ipsis, tãquam mendacium veritati & perfectioni cedere oportet. Veritatem inquam loqui nos oportet, si ad finem felicem peruenire velimus. Si autem eam apprehendere omnino fas est, neminem pudeat eam quærere vbicunque locorum sit.

Labore & peregrinatione veritas arcanorum naturalium acquiritur.

Nemo igitur mihi hoc in malam partem accipiet, quod & ipsemet eam amaui & inquisiui. Nam me eam sequi oportuit, non enim me ipsa quæsiuisset. Qui enim alienam ciuitatem videre vult, illi non est domi in culcitra residendum, non sunt illi post fornacem pyra assanda, ibique doctorem fieri non decet. Nullus insignis Cosmographus fiet ad mensam: nullus Chiromanticus in cœnaculo, nullus Geomanticus in cella. Ita neque veram medicinam sine multiplici indagatione nancisci possumus. Deus facit verum medicum, sed non sine molestia, sicut dicit: Labores manuum tuarum manducabis & bene tibi erit. Cum igitur videre præcedat veritatem, & quæ visus percepit, ea cor exhilarent vel terreant, non mihi labor erit, neque infamia, peregrinari & hominibus adhærere eiusmodi, quales quidam fatui contemnunt, vt scilicet explorem, quidnam in Limbo terræ lateat, & veri Medici officium impleam, vt medicina iuxta Dei ordinationem ad vtilitatem proximi exhibeatur, ne plus damni afferat, quam vtilitatis, quod quidem homo otiosus non faciet. Sedeat igitur in culcitra qui velit: me delectat mea peregrinatio, & ea quæ Deus & tempus indagare & videre me permittunt. Propter candidos autem lectores, qui discere cupiunt, & lumen naturæ amant, hunc libellum scripsi, vt fundamentum meæ veræ medicinæ norint, & Cacomedicorum nugis omittant, atque aliqua ex parte meas rationes contra eos defendere possint. Spero autem quod pro fabulis etiam ista habebuntur. Nam illi egregij socij antea bene omnia norunt, & Doctor asininus iam ante ista habet in sacculo, sed non facile attinget. Oportet enim bonum esse Alchimistam, qui hunc libellum intelligere velit, cui carbones non noceant, quemque quotidianus fumus non defatiget. Placeant igitur hæc cuicunque velit: ego neminem cogam. Hoc tamen dico, non absque fructu res cadet, quantumcunque me mei aduersarij Pseudomedici culpent & accusent.

Hoc opus cõtemtum iri.

Manuale de Lapide Philosophorum.

Lapis Philos. & Balsamus perfectus, perpetuus &c. Lapis similis igni.

VT lapis Philosophorum per Vulcanum fabrefiat, quẽ Balsamum perpetuum vel perfectum, ob sufficiẽtes caussas appellamus: primo sciendum est & cogitandum, quomodo ille lapis materialiter ob oculos ponatur, & visibilis ac sensibilis fiat: similiter quomodo vis seu ignis eius prodeat & cognoscatur. Vt igitur clarius proponat, exemplum com-

communis ignis accipiemus, quomodo scilicet ipsius vis se ostendat & visibilis fiat, quod hoc modo fit. Primo omnium per Vulcanũ ignis ex silice excutitur, qui quidem ignis nihil efficere potest, nisi habeat sibi amicam materiam, in quã operari possit, qualis est, lignum, resina, oleum, vel aliud simile, quod ex natura sua facile ardet. Quando igitur dictus ignis in tale aliquid incidit, pergit operari incessanter, nisi suo contrario destruatur vel impediat, aut nisi deficiat materia, in qua se multiplicare possit. Nam si lignum, & similia apponãtur, vis eius semper fit fortior, atque ita semper operatur, donec nihil amplius apponatur. Sicut vero in ligno ignis operationem suam exercet & ostendit, ita fit idem etiam cum Lapide Philosophorum, vel Balsamo perpetuo in corpore humano. Si lapis ille ex materia conuenienti, & philosophica ratione a prudenti medico fiat, & cõsideratis satis omnibus circumstantiis hominis, ipsi exhibeatur: tunc renouat & instaurat organa vitæ, perinde ac si igni apponantur ligna, quæ pene emortuum ignem refocillant, & caussa sunt splendentis & claræ flammæ.

Lapidis vis, restauratio organorum vitæ.

Ex his iam liquet, quod in materia huius Balsami multum situm sit, quandoquidem eam singularem harmoniam ad corpus hominis habere oportet, quæq; ita suam vim exerceat, vt corpus humanum ab omnibus accidentibus, quæ a tali materia ei obuenire possent, tutum sit.

In materia lapidis plurimum situm: deinceps in præparatione & administratione iusta.

Quare non solum in præparatione Lapidis vel Balsami multum situm est, sed multo magis refert, vt ante omnia ipsa vera materia ad eum apta cognoscat: & dein, vt decet, præparetur, & præterea sobrie & prudenter vsurpetur, vt talis medicina omnes sordes sanguinis, & alias superfluitates purgare valeat, & vt loco morbi sanitatem inducat.

Materia lapidis debet esse conueniens corpori humano.

Idcirco verum & probum medicum decet bonam scientiam habere, & non respicere ambitionem & pompam, neque ordinare dubia vel contraria, neque apothecario nimium fidere, sed & morbum & ægrotum bene cognitum habere, alias perpetuo sinistre medicabimini, vnde nihil consequitur, nisi quod ægrotus decipitur & fraudatur solummodo per superbiam & inscitiam inepti medici putatiui. Illud vero est magnum peccatum, quodque impunitum non manebit. Quid enim aliud est, quam scelus voluntarium, cum scilicet aliquis super hoc quod nihil scit, adhuc pecuniam & præmium petit, & dominus esse vult, quod quidem satis infame est: quoniam multi vilipenderent pecuniam, modo ipsis recte consuleretur. Quando autem hoc non fit, & corpus & fortunas suas perdunt, nihilominus pecunias postulare laudi ducitur. Hoc credat qui velit. Ego alio modo formarem insignia tali Doctori. Manifestum enim est, illorum medicorum, qui maxime docti sibi videntur,

Medicorũ & apothecariorum nostri temporis imperitia.

ne decimum quidẽ recte simplicia nosse, multo minus certum esse, quid fieri iubeat, & quomodo ab Apothecario medicina coquatur. Ita sæpe accidit, vt Doctor talis simplex aliquod in Apotheca sumi iubeat, quod ipse non nouit: Apothecarius autem multo minus, imo sæpe prorsus non habet. Et tamen hæc medicina perfecta vocatur, & ægroto pro bona propinatur, & quidem satis care. Qualem autem exitum sortiatur, hoc sentit ægrotus. Quamuis enim ipsi non prosit ad sanitatem: prodest tamen Doctori & Apothecario ad suam bursam implendam. Quod si Doctor vel Apothecarius ipse simili morbo laborarẽt, simile remedium non acciperent. Quare æstimari potest, quam misere & male agatur, quodque sume necessarium sit, aliter eos rem aggredi, & errores emendare, melioraq; sequi. Sed vereor vetulos canes difficulter posse domari.

Materia lapidis & eius operatio a veteribus satis detecta.

Sed vt ad propositum redeam (vnde me iustus zelus ob miseros & desertos ægrotos abstraxit) & ei satis faciam, dico, non consultum esse, vt de Lapide Philosophorum tantum fabulemur vel gloriemur, sed necessitas postulat, vt & ex conuenienti materia formetur iste lapis, præparetur & prudenter vsurpetur. Scias autem, quod multi veterum in suis parabolicis scriptis istam materiam satis indicauerint, quin & figuratis verbis operationem detexerint, sed non prorsus patefecerint, ne homines insulsi ea abuti possent, & tamen filios ipsorum res non lateret. Cum vero pauci eos secuti, & rem apte aggressi sint, hæc processu temporis obliterata sunt, & in eorum locum Galenicæ fabulæ irrepserunt. Quale autem est fundamentum earum, ita ipsæ etiam consistunt, imo res quotidie deterior fit. Hoc vides in ipsorum herbariis, quomodo se excrucient in illis, & quomodo Italiam Germani misceant, cum tamen Germania ipsorum vltra marinis herbis non indigeat, & satis perfectæ medicinæ in Germania fit. Ne igitur veritas cogatur cedere mendacio, neue tenebræ Galeni cum ipsius complicibus Lumen naturæ in medicina exstinguant vel supprimant, me Theophrastum in hoc libello loqui decet, non vt putatiuum medicum, sed vt scientem, quemque non pudeat suarum actionum in medicina, quique, adiuuante Dei gratia, in multis ægrotis re ipsa hoc probauerit, quos tu Galenista non ausus fuisses inuisere. Dic mihi iam tu Galenice doctor, vnde fluit tuum fundamentum? An non culo equi frenum applicas? Anne vnquam curasti Podagram? anne vnquam ausus es aggredi Lepram? curastine Hydropem? Merito credo tacebis, & Theophrastum Magistrum tuum esse fines. Si vero vis discere, disce, & vide quid hic scribam, & dicam, nempe quod corpus humanum plaustro tuo herbario non opus habeat, præsertim in chronicis seu diuturnis morbis, quos ex inscitia prorsus incurabiles vocas. Herbæ enim

Galen. taxatur. Nugæ Galenicæ medicinam lapidis obscurarũt, quã Theophrastus restituit.

Cura Theophrasti.

Lapis in morbis diuturnis prodest.

enim tuæ sunt nimis infirmæ ad hos morbos, & ex sua natura centrum morbi inuenire nequeunt.

Herbarum Gal. elusio.

Sed neque pilulis tuis aliquid efficies, nisi quod sola excrementa purgabis. Quin & propter inconuenientiam sæpe bonum cum malo expelles, quod absque ægrotorum insigni damno fieri non potest. Quare merito istæ pilulæ omittendæ erunt. Porro neque syrupi tui aliquid prosunt, imo adeo nihili sunt, vt nauseam sumturo afferre possint, ob tetrum & fastidiosum saporem, quo ægrum grauant, & postea in tormina & pericula inducunt, & contra naturam operantur. Sed reliqua tua absurda & inepta medicamina nunc relinquo, cum e directo cum natura pugnent, neque vllo modo vsurpari debeant. Cum igitur ea, quæ dixi, vera sint, neque vlla vera medicina in Galeno, Rhasi, vel Mesue inueniri possit, quæ dictos morbos in radice aggrediatur, & expurget, sicut ignis maculatam cutem salamandræ mundificat: necessario sequitur, longe aliam esse curam Theophrasti, quam phantasias Galenicas, quodque ea manet ex fonte naturæ, alias Theophrastus staret cum probro, sicut alii.

Pilularum Gal. reprehensio.

Si igitur Naturã sequi volumus, & naturali medicina vti, videamus, quæ nam res inter omnes in medicina corpori humano sint cõuenientissimæ, ad illud in sanitate vsq; ad terminum prædestinatæ mortis, virtutis & efficaciæ ratione conseruandum. Quod si cogitabitur, non dubito quin fatendum sit omnibus, res metallicas maximam conuenientiam cum corpore humano habere, quodque perfecta metalla suæ perfectionis ratione, & præcipue ipsorum humor radicalis, multum in corpore humano possint efficere. Nam eius Salis, Sulphuris & Mercurii, quæ in metallis & rebus metallicis aliqua ex parte, quanquam abscondita, conquiescunt, homo etiam est particeps. Ita iam simile simili applicatur, quod summopere prodest naturæ, si dextre id fiat, quod magnum Secretum est in medicina, imo Arcanum appellari potest. Quid igitur mirum, si præstantes, & inauditæ ac inseparatæ curę sequantur, quas ignari impossibiles credebant? Sed ne longius digrediar, breuitatis gratia hic annotare cogor, quid in hoc libello constituerim scribere. Aliquanto enim clarius hic, quam alibi veram medicinam tractare in animo habeo. Prius autem dicendum erat, quomodo homo ex Sulphure, Mercurio & Sale, sicut metallã, originem suã duceret. Cum vero id in Paramiro satis indicauerim, non est necessarium hic repetere. Quare tantummodo indicabo, quomodo prædictus Lapis Philosophorum cognoscatur, & aliquo modo præparetur.

Metalla maxime conueniũt homini, ideo sunt lapidis materia, & quidem ea, quæ perfecta sunt.

Scias igitur pro certo, nihil adeo paruũ esse, ex quo aliquid fieri de-

Forma rei mala caret.

bet quod absque forma stare possit. Omnia enim formantur, generantur, multiplicantur & destruuntur in sua concordantia, monstrantque suam originem, vt percipi possit, quid in principio fuerit, quod illud & in vltima materia sit, quodque intercurrit, imperfectioni simile est, quã natura in generatione admiscet. Cum vero talia accidentia per Vulcanum separari possint, ne quid agant: natura in hoc casu corrigi potest. Atque hoc fit quoque in hoc lapide. Nam si eum ex iusta sua materia, quam ex indicatis circumstantiis bene nouisse potes, conficere vis, superfluitates ei suas te adimere oportet: & sicut aliam rem in sua concordantia formare, multiplicare & augmentare, quod sine ipsius concordantia fieri non potest. Nam hic eum natura imperfectum reliquit, cum non lapidem, sed suam materiam formarit, quæ per accidentia impeditur, ne facere possit, quod lapis post præparationem facere potest: estq; talis materia respectu lapidis sine præparatione res dimidia & imperfecta, quæ in nulla stat concordantia, vt perfecta appellari possit, vel corpori humano ad sanitatem prosit. Huius rei exemplum habes in microcosmo. Intuere virum, qui per fabrum Mechanicum tantum in virum formatus est. Non est igitur integrum & perfectum opus, cum non stet in sua concordantia, sed tandiu est dimidium, donec fœmina ipsi similis formetur, tunc opus est integrum. Vterque autẽ terra est, & hæ duæ terræ faciunt denique hominem integrum, qui se augmentare potest, & crescere, atque hoc efficit, formata concordantia. Quare Lapis Philosophorum, qui hominem non minus, quam metalla renouare debet, si suis superfluis accidentibus exoneretur, & in suam concordantiam collocetur, mira facit in omnib. morbis. Ni hoc fiat, omnia sunt vana, quæcunque cum eo tentantur. Si autem eum in suam cõcordantiam ponere velis, in primam materiã eum reducas oportet, vt masculus in fœminam agere possit, ipsiusque exterior pars interius: interior vero exterius vertatur, vtque ambo semina virile & fœmineum in suam concordantiam concludantur, & mediante Vulcano ad plus, quam perfectionem deducantur, in graduque exaltentur, omnesque virtutes tanquam qualificatum, temperatum & clarificatum Esse, a se in corpus humanum, & in metalla infundant, illudque sanum reddant, sordes per viam expulsionis expellent: bonum autem in sanguine humano, per viam attractionis ad debita loca trahant, vt microcosmus, qui in limbo terræ positus est, & ex terra formatus est, hac medicina tanquam sibi simili, radicaliter & non putatiue, sed certissime ad sanitatem perducatur, vel in ea conseruetur. Atque hoc est Mysterium Naturæ, & tale Secretum, vt quilibet Medicus id necessario scire debeat. Idque quilibet comprehendere

Materia lapidis purgãda a superflu tatib. & formanda cũ compare suo.

Materia lapidis reducenda in Mercuriũ & cum fœmina sua coniungenda.

hendere potest, qui ex Astrali medicina natus est. Sed vt clarius describam materiam & præparationem tam præstantis medicinæ, vt filii doctrinæ, qui veritatem amant, initium habeant: Scitote, Naturam dedisse rem quandam, in qua tanquam in Arca mysterialiter conclusa sunt 1. 2. 3. quorum virtus & vis ad conseruationem sanitatis microcosmi sat superque sufficit, adeo, vt ea post præparationem omnes imperfectiones expellat, estque verum defensiuum senectutis, quod nos Balsamum nominamus.

Lapis faciendus iuxta cursum astrorum. Alii 1 2. 3. Aenigma de lapidis materia.

In quam rem autem natura talem numerum posuerit antea scire debes. Nam tibi multis de caussis clarius præscribere id nequeo Quomodo autem preparetur, Galenus, Rasis & Mesue nesciuerũt, & ab ipsorum sequacibus id non attingetur. Habet enim hæc medicina talẽ præparationem, qualem pilulæpolæ non attingunt, minusque, quam Heluetica vacca intelligũt. Præterea quasi cœlestes & singulares operationes habet. Purificat n. & renouat quasi regenerando, vt in meis Archidoxis latius legere potes, simulque metallorum & rerum metallicarum originem & essentiã, vna cum sua virtute bene animaduertere. Qui iam aures habet audiendi audiat, & videat, an Theophrastus de mendaciis, vel veritate scribat, & an ex inani olla, & ex dæmone loquat, sicut tu Sophista nugaris, qui ipse a Diabolo, mendacio & tenebris es circundatus, nihilque bonum vocas, nisi sit tuo stulto capiti comprehensibile, & ad tuum iusculum faciat, absque præcedenti labore. Tu enim monocule, errabundus vagaris, nec culinæ fenestram recta petis. Liceat tibi tamen tuum intricatum filum conuoluere, & centrum Labyrinthi, apud tenebrosam stellam quærere, nihil me hoc offendet. Si tamen aliquando vtereris tua prudentia, & inspiceres, qua in re Theophrasti ars fundata esset, & quomodo tui centones manci essent, non adeo tibi contrarius esset Theophrastus. Quæ enim iam breuiter scribo & scribam, vt ea Astrales discipuli cpipere valeant, iisq; frui, & de iis gloriari, hæc alterius diligentia, quem non pudet discere, etiam bene intelligi possunt, cum nihil sit tam difficile, quin labore & studio intelligi & disci possit. Huius ergo operis practica ista est.

Lapis diligentia acquiri potest ab astralibus discipulis.

Præparatio Materiæ lapidis.

ACcipe *Electri mineralis limati, pone in sperma suum* (*Alii:* ♃. *electrũ minerale immaturũ, pone in suam spharam*) *vt sordes & superfluitates abluantur, & purga ad summum quantum potes per stibium more Alchymistico, ne a sua nequitia aliquid damni patiaris. Postea resolue in stomacho Struthionis, qui in terra nascitur, perq; aquilæ acredinẽ in sua virtute confortatur. Qando autem electrum consumtum est, & colorem calendulæ post solutionem acquisiuit, non obliuisceris il-*

lud in ſpiritualem pellucidam Eſſentiam redigere, quæ vero ſuccino ſimilis eſt. Deinceps adde dimidium tantum, quantum corporale Electrum ante præparationem pendit de Aquila extenſa, & abſtrahe ab eo ſtomachum Struthionis ſæpius, ita electrum ſemper fit ſpiritualius. Quando autem ſtomachus Struthionis labore defatigatus eſt, neceſſe eſt eum recreare & ſemper abſtrahere. Denique quando iterum acredinem amittit, adde Quintam Eſſentiam Tartarizatam, ita tamen, vt altitudine quatuor digitorum ſua rubedine ſit ſpoliatus, eaque ſimul tranſcendat. Hoc tandiu fac & toties, donec per ſe albeſcat. Quando iam ſatis eſt (nã videbis oculis tuis, quomodo pedetentim ſe ad ſublimationem accommodet) & tu illud ſignum habes, ſublima: ita Electrum in albedinem exaltatæ Aquilæ conuertitur, & paruo labore eo transfertur & tranſmutatur. Atque hoc quærimus nos, vt eo vtamur ad noſtram medicinam. Cum hoc in multis morbis tuto procedere potes, qui vulgari medicina tentari nolunt. Poteris idem etiam in aquam & oleũ, & in rubeum puluerem conuertere, & ad omnia ea vti, ad quæ eo in medicina eges.

Dico tibi aũt in veritate, nullum melius fundamentum eſſe medicinæ totius, quam in Electro latet. Quanquã non nego, imo in aliis meis libris ſcribo, in aliis mineralibus rebus etiam magna ſecreta latere, ſed longiori labori & maiori obnoxia, quæque non facile recte vſurpantur,

Medicamẽta Theophraſti peritis tantũ vtilia.

præſertim ab imperitis, quorum ſi quis iis vtatur, plus damni, quam vtilitatis affert. His de cauſſis non eſt laudabile, quod quilibet Alchymiſta artem medicam exercere vult, cum tamen eius non ſit gnarus. Debebat medium ſeu repagulum aliquod hic inueniri, quo talibus putatiuis medicis inhibitio fieret. Ego enim iſtorum culpam non feram, nec eos pro diſcipulis agnoſcam, cum non ſectentur veritatem, ſed habeo eos pro deceptoribus notis & pigris erronibus, qui veris diſcipulis panem ex ore rapiunt, & hominibus ex propoſitio nocent, & neque conſcien-

Electri vis magna in curandis hominib⁹.

Lapis eſt venenum, ſed quod tantum ſui ſimile vincit.

tiam, neque artem magnifaciunt. Sed in noſtro dicto Electro præparato tanta virtus latet homines curandi, vt certior & præſtantior medicina in toto mundo non poſſit reperiri. Galenici quidem Doctores Theriacopolæ eam venenum appellant & oppugnant, non ex peritia, ſed ex ſuperbia & mera ſtultitia. Quin & concedo, quod in præparatione venenum ſit, & quidem tantum vel maius, quam eſt ſerpentis Tyri, qui Theriacam ingreditur. Sed quod poſt præparationẽ venenum maneat,

Venenum an poſt præparationẽ in medicinis remaneat.

hoc nondum eſt demonſtratum. Nam natura (quamuis quibuſdam bubalis capitibus ſatis incomprehenſibile ſit) ſemper inclinat ad ſui perfectionem: multo magis igitur per artes conuenientes ad perfectionẽ deduci poterit. Et quod maius eſt, concedo adhuc poſt præparationem eſſe venenum, & quidẽ vehementius, quam antea: tale tamen quod tantum

tum

tum eo sit directum, vt sui simile quærat, fixos & alios incurabiles mor-
bos perscrutetur & expellat, non vt morbum sinat operari & nocere, sed
vt tanquam hostis morbi sibi similem materiam ad se trahat, & eam ra-
dicitus absumat, & eluat sicut sapo maculas ex impuro panno, cum qui-
bus & ipse sapo recedit, & pannum purificatum, illęsum, mundum & pul-
crum post se relinquit. Quare hoc venenum, vt tu dicis, longe aliam &
meliorem efficaciam habet, quam tua axungia, qua soles in cura morbi
Gallici vti, vngens sæpius quam sutor vngit corium. Hoc enim Arcanum
quod in hoc medicamento latet, habet in se bene proportionatam, be-
ne præparatam & præstantem Essentiam, quæ nullo veneno compara-
ri potest, nisi quis ita intelligeret, vt ipsemet dixi, tantumque distat a tuo
argento viuo, quo vngere soles, & a præcipitato tuo, in virtute & effica-
tia, quantum cœlum a terra. Quare vocatur, & est medicina benedicta
a Deo, quæ non omnibus est reuelata. Est enim melius correcta, quam
illa stercorea medicamina, quæ Doctor lente incedẽs in sua toga habuit
aut per duplicem suam vittam vel cucullum stulti filtrauit. Quin & tri-
plo maiorem vim & virtutem hæc benedicta medicina habet, in omnib.
morbis, quomodocunq; vocentur, operandi, quam omnes tuæ apothe-
cæ, quas vnquam vidisti. Hoc autem non per otium, sedẽdo, & pigritiam
nactus sum: neq; in Vrinali inueni, sed peregrinando, & vt tu dicis, vagan-
do, & multa diligentia & labore me discere id oportuit, vt scirem, & non
opinarer. Tu vero tuam medicinam exsugis ex culcitra veteri, & ex pul-
uino, in quo sedit vetula Nigromantica, quę tuum cœlestem intellectum
ad medicinam cæruleo pileo obduxit, tibiq; inspirauit. Quare me meo-
rum itinerum minime pigebit, tuusq; magister ego manebo, & Machao-
nicis vestigiis insistam, quæ quidem ex luce naturæ procedunt, sic vt flos
a calore Solis. Sed vt meum propositum opus non distrahatur & imper-
fectum maneat: porro obserua quomodo agendum sit, & qualem vim &
proprietatem natura Philosophico lapidi vel medicinæ dederit & quo-
modo ad finem perducatur.

Peregrinationũ vtilitas quanta

Siquitur reliquum præparationis.

DEstructo tuo Electro, vt dictum est, si vlterius procedere velis, vt ad
optatum finem peruenias, accipe destructum & fugax factum Ele-
ctrum, quantum vis ad perfectionem perducere, & impone Ouo Philo-
sophico, & optime sigilla, ne quid euaporet, stet tamdiu in Athanar, do-
nec sine vlla additione per se desuper resolui incipiat, ita vt in medio isto
mari insula conspiciatur, quæ quotidie decrescat, & ad extremum in a-
tramentum sutorium mutetur. Hoc atramentum est Auis, quæ noctu
volat sine alis, quã & primus Ros cœlestis ꝑpetua coctione & ascensione

Fixatio lapidis in ouo Philosophico & athanar.

Nigredo sis, albed rubedo.

descensione in nigredinem capitis coruini transmutauit, quæ caudam pauonis assumit, & deinceps pẽnas cygni acquirit, & postremo summam rubedinem totius mundi accipit, quæ signum est igneæ eius naturæ, per quem ignem omnia accidentia corporis expellit, & frigida, emortuaq; membra refocillat.

Talis præparatio iuxta sententiam omnium Philosophorum fit in vnico vasæ, in vnica fornace, in vnico igne, non cessante vaporoso igni.

Lapis transmutat metalla & sanat corpora humana. Lapidis virtus & præstantia.

Ita ista medicina est quasi cœlestis & perfecta, aut saltem potest plusquam perfecta Luna fieri, per propriam carnem & sanguinem, & per interiorem exterius versum & productum ignem, vt modo dictum est, per quem & omnes sordes metallorum abluuntur, & per quem occulta metallorum manifestantur. Nam ista plusquam perfecta medicina omnia potest, omnia penetrat, & infundit sanitatem illo ipso tempore, quando morbum & malum expellit. Quare nulla ipsi medicina in terris est similis. In hoc igitur exerce te, & esto strenuus, Hoc enim tibi laudem & gloriam pariet, & non eris putatiuus medicus, sed sciens, quin & proximum tuum amare cogeris. Tale enim diuinum Arcanum nemo absq; auxilio diuino percipere & intelligere potest, sicut & virtus eius ineffabilis est & infinita, in qua Deus omnipotens cognoscitur.

Lapis non nisi a Deo datur.

Cautela quadam in præparatione.

Scias autem quod nulla solutio fiat in tuo electro, nisi circulum septem sphærarum perfecte ter percurrerit. Hic enim numerus decet illud, quem & complere debet. Quare attende præparationi, quæ caussa est solutionis, & ad glorificatum, destructum & spirituale factum Electrum vtere Arcano Tartarizato, ad eluendas superfluitates, quæ in præparatione accesserunt, ne frustra labores. Attamen de Arcano tartari nihil ibi remanebit, sed tantummodo circulariter cum eo iuxta dictum numerum proceditur. Ita facile per se in Philosophico Ouo & vapore ignis fiat aqua Philosophica, quam Philosophi aquam viscosam appellant, seipsam quoque coagulabit, & omnibus coloribus repræsentabit, ita vt postremo summa rubedine ornetur. Plura de hoc mysterio scribere est mihi prohibitum, & diuinæ potentiæ mandatum. Est enim hæc ars certissime Dei donum. Quapropter eam non omnes intelligere possunt. Igitur Deus eam dat cui vult, nec sibi per vim extorquere sint, sed solus vult in hoc honorem habere, cuius nomen sit benedictum in æternum. Amen.

Aqua Philosophica seu viscosa.

Sequitur vsus Lapidis.

Dosis lapidis qua.

PORRO etiam opus est, vt de vsu huius medicinæ, eiusque pondere scribam. Scias igitur Dosin huius medicinæ tam paruam & leuem esse, vt vix sit credibile: quodque tantum in vino vel similibus accipi debeat: attamen

tamen in omnium minima quantitate, ob cœlestem suã vim, virtutem & efficaciam. Nam tantum propterea homini manifestatur, ne quid imperfecti in natura maneat, atque ita a Deo prouisum, & prædestinatum est, vt ipsius virtus & Arcanum per artem producatur, quo homini, vtpote imagini Dei, omnes creaturæ prodesse cogantur, & ante omnia Dei omnipotentia cognoscatur. Qui igitur intellectum a Deo habet, illi dabitur hęc medicina: rudis autem Galenicus Beanus non comprehendere poterit, imo tantum nauseabundus ab ea abhorrebit. Omnia enim opera eius sunt tenebræ, cum hoc opus in luce naturæ operetur & agat. Atque ita iam breuibus & veris verbis habes radicem omnis veræ medicinæ & originem, quam nemo mihi eripiet, etiamsi Rasis cum tota sua turpi progenie rabiosus fiat: Galenus vero fel fiat. Auicenna ex dentibus doleat: Mesue breuiter longe vel late metiatur, nimis altum erit istis omnibus, & Theophrastus stabit in veritate. Econtra vnguentariorum opera manca & lituræ medicorum & apothecariorum cum sua pompa & fundamento pessum ibunt.

Galenici non videbunt præcæcitate.

Adhuc vnum me dicere oportet, quoniam multis meum hoc scriptum obscurum videbitur. Dices, mi Theophraste, nimis breuiter mihi loqueris & intricate. Noui tuos sermones, quam recte tuas res & arcana indices. Quare hoc scriptum mihi nihil proderit. Ad hoc respondeo, perlas non deberi suibus, neque caudam longam capræ. Natura enim dare noluit. Quare dico, cui Deus donarit, is sufficienter & superflue inueniet, plusquam voluit. Ego scribo hęc pro initio. Sequere cum prudentia, nec fuge studium & laborem vel carbones, ne te seducat vel impediat pompa biaterorum, nec te auertat diligentia, quæ requiritur. Nam perpetuis meditationibus multa inueniuntur, nec id fit sine fructu. Quare boni consule, quod nunc do, & vtere fonte, ita non opus tibi erit ex lacuna pilulopolarũ bibere, nec cum vespillonibus tibi res erit: sed proximo tuo bene inseruire poteris, Deoque laudem & honorem parere. Magister stercoris leporini maneatis, qui est: apud ipsum neque auxilium neque consilium est. Hęc breuiter nunc in hoc libello meo De lapide Philosophorum ponere volui, ne existiment homines, Theophrastum curis diabolicis multos morbos curare. Si recte me sequeris, idem facies, tuaque medicina similis erit aeri, qui omnia patentia pertransit & penetrat, & in omnibus rebus est, omnes fixos morbos pellit, seq; radicaliter immiscet, vt loco morbi sanitas succedat sequaturue. Ex hoc enim fonte scatet VERVM AVRVM POTABILE, nec melius alibi reperiri potest. Hæc tibi pro fideli admonitione accipe, nec Theophrastum prius annihila, quam noris quis sit. Nihil autem aliud in hoc

Quare tã breuiter & recte scripserit.

Diligentia opus & meditatione.

Verum [illegible] potabi[illegible]

libello ponere volui, etiam si opus esset de Auro potabili & liquore Solis aliquid dicere & Philosophari, sed ea hic volui annotare, quę quidem si recte præparentur, in virtutibus suis non sunt contemnenda. Quoniam autem alii libri mei multa de his secretis tractant, & satis declarant: quid verus medicus scire debeat, ita rem quiescere sinam, sperans, hunc libellum non prorsus absque omni fructu futurum, imo FILIIS DOCTRINÆ satis consultum fore. Deus largiatur gratiam suam, ad gloriam & honorem suam, Amen.

RATIO EXTRAHENDI EX OMNIBVS METALLIS MERCVRIVM PARACLESICA,

EXtrahere corporibus Metallicis Mercurium, nihil aliud est, quam ipsa resoluere, seu in primam ipsorum reducere materiam, hoc est, Mercurium currentem, qualis scil. erat in centro Terræ, ante Metallorum generationem, vapor scil. humidus & viscosus, continens in sese inuisibiliter Mercurium & Sulphur naturæ: principia omnium Metallorum. Talis Mercuriis ineffabilium est virium, & secreta diuina possidet.

Reductio dicta fit per aquam Mercurialem, quæ nec Ioanni de Rupescissa nec aliis, quidquid etiam iactitent, cognita fuit. Ideoque diligenter est cognoscenda, & indefesso labore tractanda. Hoc ergo pacto paretur dicta aqua Mercurialis.

℞ ℔ iii. Mercurii sublimitati septies per Vitriolum, Sal nitri & Alumen.

Salis armoniaci, ter a Sale sublimati & clari & albi ℔. i. ß. Trita simul & alcolisata sublima in sublimatorio per arenam, horis 9. Vbi refrixerit, Sublimatum cum penna dettahito, & cum reliquo sublima, vt prius. Hanc operationem quater repete, donec amplius sublimetur, & in fundo massa nigra remaneat instar ceræ fluens. Refrigeratam exime, & tritam rursus in patina vitrea sępius cum Salis armoniaci aqua, f. a. pręparata, imbibe, & sua sponte coagulatā rursus imbibe & sicca, ad 9. seu 10. vsque vices, donec fere non vlterius coaguletur. Tritum subtiliter supra marmor in loco humido solue in oleum pulcrum, quod rectificabis per destillationem in cineribus, ab omnbus fæcibus & residentia. Hanc aquam omnium facile principem diligenter asseruabis, cuius ℞ ℥. viii. & impone laminas opt. Solis aut Lunæ, optime mundatas, pondere

dere ℥.ſ.ß. vitro clauſo repone ad digeſtinnem in cineres calidos horis 8. Corpus tuum videbis in fundo vaſis transmutatum in ſubtilem vaporem ſeu Mercurium. Facta ſolutione totius aquæ Mercurialis per Alembicum lento igne a prima materia ſublimando ſepara, & in vitreo vaſculo diligenter aſſeruato. Habebis hoc pacto veriſſimum Mercurium corporis, cuius vſus in rebus deſperatis, modo prudenter ipſo vtaris, eſt miraculoſus & cœleſtis, & propterea indignis non reuelandus.

SVLPHVR METALLORVM THEOPHRASTI.

SVlphur Metallorum eſt oleitas ex ipſis extracta, plurimis prædita virtutibus pro hominis ſalute. Sulphur aliud ex Metallis, antequam ignẽ ſunt paſſa, elicitur, vt ex Marcaſitis aureis, aut argenteis, &c. ſecundum nobilitatem Mineræ, etiam nobile & præſtans: Similiter & ex Marcaſitæ ac Cobalti minera, pro cuiuſque natura & proprietate.

Modus extractionis communior eſt, vt ſumas Acetum optime deſtillatum, quod per horas 24. ſupra caput mortuum ex Vitriolo, Sale nitri & Aluminæ deſtillatis ſteterit, & per alembicum deſtillatum ſit. Hoc inquam, corpori metallico pulueriſato affunde in vitro, vt ſuperimineat digitis ſeptem, & in ſinum Equi ad digerendum pone diebus nouem. Acetum coloratum in cineribus deſtilla vſque ad oleum ſulphureum, quod rectificabis in Balneo, aut ad Solem. Habebis ipſum corporis Metallici Sulphur veriſſ. quod pro tua diſcretione recte vſurpabis.

Extractio etiam poteſt fieri per lixiuium acre & depuratiſ. Sed alia
ſulphura pro intrinſeco corporis vſu minus ſunt commoda propter al-
kali cinerum, ex quo clauellatum conficimus erodens, & propter cal-
cem, ex quibus talia fiunt lixiuia. Sulphur ſic extractum poteſt ablui a-
qua dulci, & precipitari. Digeſtio poſtea duplum requirit temporis. De-
bet & rectificari lixiuium per ipſius ſublimationem ab omni reſidentia
terreſtri, ne cum ipſo incorporentur talia ſulphura, & fiant corroſiua ad
perniciem ægrorum. Quod ne fiat dicta debet fieri ſeparatio. Tantum
de crudis.

Sed iam fuſis & depuratis elicias ipſorum ſulphur: Certa, nobilior, me-
liorque via non dabitur, quam per aquam Salis ſeu oleum ipſius, præpa-
ratum eo modo, quem in Alchimia luculenter deſcripſi. Talis quippe a-
qua fundaliter & radicitus extrahit omnibus corporibus metallicis li-
quorem ipſorum naturalem, ſeu ſulphur & crocum præſtantiſſimum, tã
pro operibus Medicis, quam pro Chymicis Reſoluit & frangit vnum-

quodlibet Metallum, ex natura ipsius metallica id deducens in aliam, pro varia intentione & industria laborantis.

CROCVS METALLORVM. SEV TINCTVRA.

Crocus Metallorū quadruplex.

CRocus Metallorum quadruplex est: Solis, Veneris, Martis & Chalybis. Melior est Chalybis. Elicitur per Reuerberationem, seu calcinationem redigentem corpora dicta in puluerem. Sic ferrum limatum per rubiginem consumitur. Consumtio rubiginis fit per imbibitionem earum rerum, quæ rubiginem faciunt, & per decoctionem extrahentem rubiginis colorem.

℞ Vrinā antiquam, defusam a sua residentia, aliquot scil. Cantharos, in qua dissolue iij. Manipulos Salis triti : colatum decoque & bene despumato. In hoc rursus solue Manipulum Vitrioli contusi & ℥. ii. aut iij. Salis armoniaci contusi, & rursus despumato probe. Cum hoc liquore imbibe limaturam, & coque, donec puluerisari possit, quem iam puluerem igne valido reuerbera, continue agitando cum bacillo ferreo, donec de colore in colorem transeat alium, & tandem in colorem Violæ lucidiss. ex quo facile, per spiritum vini, vel acetum destillatū, Tincturam elicies, & per separationem Elementorum abstractū in fundo vitri colliges, cum quo tam intra quam extra corpus mirabilia poteris efficere opera.

Pro Croco Veneris conficiēndo ℞ ℔ j. aut ij. Æruginis opt: alcolisatæ, affunde Acetum destillatum copiosum, & quotidie bene agitato: coloratum acetum placide defunde, & in cineribus totaliter sublima ad siccitatem. Puluis hic postea nouies lauetur cum aqua calida ab omni acredine, sicceturque. Habebis præparatum Crocum Veneris seu Florem æris, ex quo si voles, oleum facile elicies iuxta præcepta tradita in opere magno Chirurgico, vbi & vsus ipsius explicatur.

Crocus Solis per aquam Salis debet extrahi, qua Natura ipsius Metallica seu malleatio frangitur, residētia abluta cū aqua calida, crocus per spiritum Vini eliciatur, quo rursus separato, crocus in fundo remanebit, qui per eleuationem gradu ignis per quinque vices sublimando, mutatur in Liquorem seu veriss. Quintam essentiam Solis. Cum hoc miraculosa operaberis. Requiritur autem non putatitius, sed industrius & peritus artifex.

Finis sexti Tomi Operum Theophrasti.

325

n aliam,

s & Cha-
seu calci-
limatum
nbibitio-
em extra-

ntharos,
bene de-
.ii.aut iij.
c liquore
iam pul-
o ferreo,
orem Vi-
atũ, Tin-
in fundo
ia poteris

: alcolisa-
agita ter:
blima ad
o omni a-
s seu Flo-
dita in o-

psius Me-
rocus per
manebit,
ando,
olis.

THEOPHRASTI — OPERUM

MEDIC[illegible] — [illegible] IV-V-VI

BIBLOS
Firenze

1.7.336 (vol. IV-VI)

- controllo collazione;
- restauro carta (sutura di strappi e lacune, imbrachet_ tatura, rammendo alla piega): carta giapponese Vang 517, veline giapponesi Vang 502, 508 e 561, adese con Tylo_ se MH300p al 6%;
- ricomposizione fascicoli;
- pressatura tra cartoni, sotto pressa a colpo;
- preparazione fogli di guardia struttura "C" in Ingres Vang 20231 e pelle uovo;
- loose guard in giapponese Vang 517;
- cucitura piena su 4 nervi di capra allumata , ripieni di fettuccia di lino intrecciata: fili di lino inglese ritorto;
- incollatura del loose guard;
- posa in squadra del volume, dopo rifilatura guardie in testa e piede, e passaggio in colla, rimossa a spugna: Tylose MH300p 6%; prima della completa asciugatura leg gera stondatura del dorso;
- bloccaggio cartoncino LC a filo delle controguardie;
- indorsatura: caselle ricoperte in carta giapponese, a_ desa con Tylose MH300p 6%; indorsatura in pelle uovo a pezzo unico con finestre, per l' emersione dei nervi;
- capitelli naturali con anima in capra allumata, ripie_ na di fettuccia di lino intrecciato, passanti al cen_ tro fascicoli e sotto catenella: filo di lino ritorto;
- piegature coperta: in sequenza, piegatura del rimbocco al piede, in testa, al piatto posteriore, al dorso e al piatto anteriore; le piegature vengono agevolate dal_ l' uso di un punteruolo arrotondato in punta con cui si esercita pressione sulla linea di piegatura dalla par_ te del carniccio;
- taglio della pergamena: per gli incastri le misure so_ no state individuate con sesta e segnate con punteruolo mentre la foratura è ottenuta con fustella fine; sago_ mature con slim-knife;
- infilatura dei nervi e dei capitelli in fori ottenuti a fustella media;
- piegatura dei labbri; lacci in capra allumata.

luglio 1998